

BÓDIS MÁRIA

KANDELÁBER

Pisla kandeláber!
Hozz enyhítő homályt a holtak mellől,
hogy át ne bukjunk a szomorúan gubbasztókon,
hogy ráleljünk az eltévedt magányosra,
hogy rejtett odúkban felvillanjon a remény,
hogy a testeken átsüssön a rejtőző lélek,
hogy megkülönböztethessük a fehéret a feketétől!

Pisla kandeláber!
Szórj világot, hogy megláthassuk,
mi észre sem vehető, mégis örömet ad!
De ne vetekedj a Nap fényével!

TARTALOM

A TABÁNI KÉKTÜNDÉR (mesefüzér, 1974.).....	4
CSAK MONDD, A BÉKÁK MEGHALLGATNAK (színdarab, 1980.).....	44
EMBERJÁTÉK (színpadi forgatókönyv, 1983.).....	67
MEDDIG ÉR A GYALUFORGÁCS? (színdarab, 1984.).....	90
ETŰD NÁRCISZOKKAL (színdarab, 1985.).....	118
TRANSZCENDENS MESÉK (mesefüzér, 1985. - 1991.).....	142
ÁLLATI MUSICAL (színdarab, 1986.).....	296
A LÁNY ÉS AZ ARANYMADÁR (dráma, 1988. - megj.: „Színház” melléklete).....	339
HOLNAPI MISZTÉRIUM (dráma, 1988. - 1990.).....	375
KUTYÁK avagy GODOT-RA TALÁLVA (színdarab, 1989.).....	428
TEÁTROMI HISTÓRIÁK (életképek, megj.: TAPS Színészmagazin 1990 - 2000 között).....	469
HÚSVÉTVASÁRNAS (novella, 1990.).....	541
ELMULASZTOTT PORTRÉK TEMETÉSKOR (novella, 1991.).....	551
TÜNÉKENY VISSZFÉNYEK (novella, 1991.).....	564
A TIZENNYOLCEZERHATSZÁZHUSZONKETTEDIK NAP (novella, 1993.).....	584
A KIS EMBER (novella, 1993.).....	586
ÉJSZAKÁK (novella, 1993.).....	590
PÁNIK (novella, 1993.).....	592
HÓ ALÁ BÚJT LEJTŐK (hangjáték, 1993. - 1994.).....	594
MÚLHATATLANUL SÜRGŐS FELADAT (novella, 1994.).....	662
100 PÖCC (pöccök, 1994. - 1996.).....	665
AJAJ, MI VAN? (novella, 1996.).....	694
ÍTÉLETIDŐ (novella, 1996.).....	700
JÁTÉKIDŐ (színjáték, 1990., 2005.).....	703

A TABÁNI KÉKTÜNDÉR

Mesefüzér

A TABÁNI KÉKTÜNDÉR

Az utca egyik oldalán álltak a házak frissen, jókedvűen, szép tiszta ablakokkal, és már hosszú évek óta a Tabánt nézték reggelről estig. Az utca másik oldalán zöld pázsitos lejtőivel, kacs-karingós útjaival, s a rozsdásodó fák között a köves, botladozó lépcsőkkel a Tabán kezdődött, és egészen a Gellérthegy oldaláig húzódott.

Kora reggel volt, és senki más nem járt az utcán, csak Jancsi, aki a lépcső felé igyekezett. Egyik zsebében Pompon ült, egy fehér hasú, fekete hátú pici tengerimalac.

Annak ellenére, hogy szeptember volt, és megérkezett az ősz, Jancsi ma is lefutott a botladozó lépcsőn. A felénél megállt, habozott egy kicsit, azután határozottan jobbra tért, és tovább futott a harmatos, üde domboldalon. Pompon boldogtalanul zötyögött a radír, a ceruzavég, egy darabka spárga és két szemtelen gemkapocs között, akik minden egyes lépésnél az oldalát böködték. Azt hitte, sosem lesz vége a megpróbáltatásnak, amikor végre az ismerős meleg kéz nyakon ragadta, és Pompon megnyugodva helyet foglalt Jancsi tenyerén. A következő pillanatban már a nedves, érdes fűszálak között találta magát. Jancsi a másik zsebéből rózsaszín szalagot halászott elő. A szalagból bogot kötött egy magányos, elkésve virágzó szárnárkóró szívós szárára, a másik végét meg Pompon nyakára erősítette.

A tisztáson és az egész tabáni lejtőn ezen a kora reggelen nem volt más, csak Jancsi, aki egy kövön ülve szemlélődött, Pompon, aki fázós lábait váltogatta a rózsaszínű szalag végén, meg a katángkóró, aki - hogy-hogynem - itt maradt egyedül a pázsit közepén.

A ferdén kúszó őszi napsugarak dologra keltek. Megérintették a fák, bokrok lombjait, megcsillogtatták a nedves pázsitot, még kékebbre festették a katángkóró egyetlen kék virágját, és egy pillanatra megtorpantak Pompon selymes, fekete szőrszálain. De azután továbbigyekeztek, hogy a Gellérthegy oldaláról elhessentsék a puha, tejszínű ködpárnákat, és felébresszék a hegyet, a fákat, a szerpentinek vaskorlátjait, amelyek elkésve szundikáltak még a ködtakaró alatt.

Felébresztették a tabáni vadalmafa aljában, a lehullott piros gyümölcsökön szundikáló szellőt is. Nem hiába! Itt az ideje, hogy segítsen elhessenteni a lusta ködpárnákat a hegyoldalról! Csak nem nézheti tétlen, hogy elkészenek az emberek a munkahelyükről, mert vaksin pöfög a busz a homályos Hegyalja úton! S azt sem, hogy a feketeruhás néni későn vigye fel a boltból a tejet a messzezőrgő tejeskannában, mert tapogatva csoszoghat csak előre a lábait ölelő szürke ködben!

Serényen felpattant hát a szellő. Köszöntötte a csikorgó, sárga villamost, a fehértörzsű nyírfákat, azután átsuhant a sínek fölött, s útközben megfricskázott egy piros autót. Tánclépésben felszökkent a domboldalra, és ő is meghökkent a kékvirágú katángkóróhoz kötött, feketén csillogó tengerimalac látványán. Még meg is állt egy pillanatra. Azután elsuhant a Gellérthegy felé, és üzni kezdte a ködöt.

A rémült szürke ködpárnák kétségbeesésükben egy-egy napsugárba kapaszkodtak a szél elől. A bolondos napsugarak pedig kacagva a hátukra kapták őket, és elnyargaltak velük. Nyargaltak egyre feljebb, egyre feljebb a kék ég felé egészen addig, amíg mindegyik ködpárna utolsó cseppje is elpárolgott.

De épp egy kispárnára való egyetlen picike ködgomolyag megszökött a hajnali hajszából. Lecsusszant a hegyoldalra, megkerülte a Rácfürdő nyirkos, sárga falait, és elindult a Tabán felé. Útközben, úgy gondolta, megpihen a kékvirágú katángkórón. Rá is ült. Ettől olyan lett a kékvirágú kicsi bokor, mintha befőttes üvegbe bújolt volna. A Jancsit melengető langyos

napsugár lekúszott a kisfiú válláról, és körülölelte a bokrot meg a ködöt. A simogató melegre szétnyílt a kósza ködgomolyag, kinyitotta puha szárnyait, és a belsejéből lassan, de büszkén kibújt egy picinyke, kékruhás tündérfiú. Körülnézett és nyújtózott egyet.

A tündérfiú világoskék selyem térdnadrágot viselt, lábán fehér harisnyát és csatos fekete lakkcipőt. Kabátkája is világoskék selyemből volt, álla alatt fehér csipke masnival. Kézeltőjén ugyanilyen fehér csipkefodor libegett. Hirtelenszöke göndör haja még kócos volt. El is szégyellte magát a kisfiú előtt. Nyakig pirult, és zavarában úgy tett, mint akinek eszébe jutnak halaszthatatlan dolgai: a katángkóró tetejéről leszakasztotta az egyetlen kék virágot, és fejébe nyomta a szép karimás, kék kalapnak. Ügyefogyottan toporgott még egy kicsit, de végül tényleg eszébe juthatott valami valóban halaszthatatlan elintéznivaló, mert a következő pillanatban eloldotta Pompon rózsaszínű kötőfékét. Rápattant a meglepetten tengerimalac hátára, megsarkantyúzta, és eliramodott vele a dombon felfelé.

Jancsi moccanni sem tudott a meglepetéstől. A domb tetejéről a tündérfiú visszakiáltott az álmélkodó kisfiúnak vékony cérnahangocskáján (amely alig különbözött az őszi szellő halk füttyülésétől):

- Majd visszaküldöm a paripát, Kisfiú! Csak kölcsönveszem egy kis időre! -

És ezzel eltűnt.

Jancsi csak állt, és még mindig nézte a már teljesen érdektelen dombtetőt, ahol Pompon és a kékruhás tündérfiú elnyargaltak. Szomorú volt meg nem is. Sajnálta Pompon, akivel jókat lehetett játszani a sárga szőnyegen, de abban is biztos volt, hogy a tündérfiúnak okvetlenül el kell intéznie sürgős dolgait. Még azt is nagyon sajnálta, hogy nem ismerkedett meg egy kicsit jobban ezzel a tündérfiúval. Igaz, neki is épp eléggé sürgős elintéznivalója volt, amikor elindult otthonról: kiflit kell vennie a reggelihez a tejboltban. Hogyan is tartóztathatta volna a kék tündérfiút ilyen körülmények között?

Idáig ért a töprengésben, amikor benyitott a vajszagú tejesüzlet ajtaján. És amikor hóna alatt a ropogós kiflikkel teli zacskóval felfelé bandukolt a fákkal szegett lépcsőn, még mindig a fejét törte a történeten.

Otthon gőzölgő kávé várta, meg szalvétába csomagolt vajaskiflik tízórait. Ült az asztal mellett, kortyolta a meleg reggelit, és hitte is már meg nem is az egészet. Néha, hogy meggyőződjön az eset igazságáról, odapillantott Pompon üres vackára a szoba sarkában.

Végre az utolsó falat is leszaladt. Táskájáért nyúlt: fél nyolc! Indulnia kell az iskolába. Még egy pillantás a sarokba, ... és nem hitt a szemének! Ott ült Pompon! Szimatoló orra hegyén vidáman meredeztek a bajusznak nevezhető szőrszálak, gombszemei huncutul csillogtak, mint aki titkot tud... És mintha még lihegett volna egy kicsit!

Jancsinak nem volt több ideje szemlélődni. Attól félt, elkésik. De egész úton, és még sokáig ezután hiába gondolkodott, nem tudta eldönteni, igaz volt-e az eset azzal a kéktündérrel, vagy sem.

EGY RENDKÍVÜL SÜRGŐS ELINTÉZNIVALÓ

Éppen ott, ahol most egy árva kékvirágú katángkóró nyílik a Tabán pázsitján, s éppen ott, ahol a Kéktündér arra a bizonyos Időbeli utazásra invitálta Pompont, a fekete hátú tengerimalacot, sok-sok évvel ezelőtt egy kopott, földszintes ház állott sok más kopott, földszintes házikó között. Az utcát akkor Hadnagy utcának hívták, de mi csak Hajnalverő néven emlegetjük. Jobban illik az ebbe a mesébe!

A Hajnalverő utca házai rongyos, félrecsapott tetőket viseltek, szorosan egymás mellé húzódtak, mintha egymást támogatnák, és engedelmesen követték a girbe-gurba, lejtős tabáni utca vonalát.

Ebben az utcában lakott Tercsi, az aranyhajú kislány az édesanyjával. Édesanyja pesti úri házakhoz járt mosni. Hajnalban kelt, és csak este ért haza. Nem mindig telt vacsorára, ebédre is csak kevés.

Egyszer, amikor még a legalacsonyabb tabáni ház rongyos tetejét is őszi köd takarta, Édesanya köhögni kezdett. Köhögött egy télen át, tavasszal is, éjjel és nappal. Hiába köszöntött be a nyár, Tercsi édesanyja akkor is köhögött: a szikrázó napfényben, a virágzó gesztenyefák alatt, és a vasárnap délelőtti sétákon lenn a Dunaparton.

Az orvos gyógyszerert írt fel meg levegőváltozást. De a receptből nem lett orvosság, mert annyi pénz sohasem gyűlt össze, hogy be lehessen menni az aranybetűs, csilingelő ajtajú patikába ott, a Hajnalverő utca túloldalán, és orvosságot lehessen kérni.

Minden reggel, amikor Édesanya behúzta maga mögött az ajtót, Tercsi magára maradt. Társasága egy képes mesekönyv volt, egy kopott, valaha dús haját viselő baba, meg a kis sámli, amit hol a macskaköves udvarra lehetett tenni a terebélyes eperfa alá, hol az ablakhoz lehetett vinni, ahonnan remek kilátás nyílt a szemközti házakra. Hol egyszerűen csak rá lehetett ülni egy kicsit álmodozni.

Tercsi napközben is szokott álmodni. Ilyenkor babáját a térdén ringatta, olykor dúdolt magában, vagy elmesélte az udvarnak, az eperfának, meg a kíváncsi eperszemeknek, hogy milyen jó volna, ha az ő kopott babájának egyszer arany haja nőne! Kis fésűvel egész nap csak fésülgetné éppen úgy, mint Gilette úr, a sarki borbély.

Egy ködbe burkolózó őszi reggelen Édesanya kézen fogta Tercsit, és bekopogott Gilette úr borbélyműhelyébe. Gilette úr soha ilyen mosolygósan, hajlongva nem köszönt Édesanyjának, mint akkor reggel.

- Épp egy esztendeje várom magukat! Örvendek, hogy végre elhatározta magát, Szappanosné! A kislány haja valóságos kincs! - mondta.

Tercsit beleültette egy székbe, és fehér kendőt borított a vállára. Zsebéből óriási, csillogó ollót húzott elő.

- Nyissz! - mondta az olló.

- Nyessz! - mondta még egyszer.

Rögtön ezután Gilette úr két gyönyörű arany hajfonatot tartott a kezében. Még el is gyönyörködött bennük, mielőtt kihúzta a fiókot, és a hajfonatok eltűntek benne. Velük együtt Tercsi dédelgetett álmái is a sötét fiók mélyére bújtak.

A kislány szemébe könnyek gyűltek. A szivárványosan csillogó cseppek mögül csak homályosan látta, hogy arany hajáért cserébe Gilette úr kerek ezüstpénzt nyújt át édesanyjának.

Azután megint villant az olló. Gilette úr igazított még egy kicsit a kurta frizurán. Szálltak a pici arany szálacskák. Beborították a fehér kendőt Tercsi vállán, a nagy szék támláját, belepték az olajos padlót. Előbb csak a szék körül, végül beterítették az egész borbélyműhelyt.

A reggeli szél ködkergető hajszája közben bekukucskált az ajtón, libbent egyet, pördült egyet a csillogó szőnyegen, majd vidáman felkapott egy marék kurta aranyszálat, és kivitte az utcára.

Mire Tercsi és édesanyja kiléptek a borbélyműhelyből, az a marék arany haj az egész utcát belepte. A reggeli nap minden lépésüknél megcsillantott egyet-egyet a járda szélén, a macskakövek hasadékaiban, az ajtók réseiben, a vaksi ablakok párkányán. Még a rongyos tetőkről is felcsillant itt-ott egy-egy arany hajszál.

A patika arany betűi nem tudtak versenyt csillogni a Hajnalverő utca libegő arany szőnyegével. Amikor Tercsi és édesanyja a patika közelébe értek, a betűk elszégyellték magukat, és abbahagyták a hiábavaló igyekezetet. A patika ajtaja is szerényebben csilingelt, mint máskor, amikor ők ketten beléptek rajta.

Fehér köpenyben jött eléjük a patikus. Édesanya a markába nyomta a még meg sem melegedett kerek ezüstpénzt. Cserébe jókora barna orvosságos üveget kapott.

Megint csilingelt az ajtó, és újra kint voltak az utcán. Addigra egyetlen arany hajszál sem csillogott a járdán, sem a macskakövek hasadékaiban, sem az ajtók résein. Belepte őket a sár.

Mire a Kéktündér megérkezett, Édesanya már nem volt otthon. Tercsit az eperfa alatt találta, amint a sámlin üldögélt ölében nyitott mesekönyvével, és szeméből csorogtak a könnyek.

A Kéktündér dühében toppantott egyet:

- Későn érkeztem! -

- Nem tehetek róla! - suttogta lihegve a csapzott tengerimalac. - Micsoda távolság! ... Életemben ekkorát nem nyargaltam! ... Hetven esztendő! ... -

- Valamit mégis tenni kell! - töprengett a Kéktündér, és fel-alá sétált Tercsi cipője orrát kerülgetve. Tekintetét a földre szegezte, kezeit hátul összekulcsolta, és észre sem vette, hogy egyre nagyobb kell lépnie, ha át akar kelni a két macskakő közötti hasadékból csordogáló, egyre dagadó patakocskán. Csak amikor egy könnycsepp utat tévesztve a fejére hullt, akkor riadt fel. Lába előtt megpillantotta a könnyekből összefolyt szomorú patakot. Fehér zsebkendőjével megtörölte nedves feje búbját, - és végre észbe jutott, mit kell tennie.

Felröppent a legalsó eperágra, pontosan Tercsi fölé, és elkezdte a következő hajnövesztő varázsversikét:

Egy, kettő, ezer millió!
Nőjön hajad, csillogó!
Legyen fénylőbb a napnál,
Érjen földig minden szál!
Csorbuljon ki az olló!
Serumi-burgum-dáringó ...
Nőjön hajad, aranyló!

Amikor odaért, hogy Serumi-burgum-dáringó, belepillantott a Tercsi ölében nyugvó kinyitott képeskönyvbe. Igaz, a lap gyűrött volt már és ázott, de ott mosolygott egy csodaszép piros-szoknyás, zöldszárnyú tündérlány.

- Ó, de szép vagy! - suttogta a Kéktündér, és keze megállt a levegőben a gyönyörűségtől. Közben tovább mormolta a varázsversikét, és nézte, nézte a tündérlányt:

Nőjön hajad, aranyló!
Legyen fénylőbb a napnál,
Érjen földig minden szál!
Csorbuljon ki az olló!
Serumi-burgum-dáringó...

Így aztán előlről kezdte a verset, azután megint előlről... És még mindig nézte a pirosszoknyás tündérlányt. Úgy nézte, hogy egészen belefeledkezett.

Mit tehettek az aranyszálak ennyi varázslatra? Először csak elkezdtek nőni, a pirosszoknyás tündér meg csak mosolygott, az aranyhaj meg nőtt, nőtt... Már a földig ért. A Kéktündér meg csak mondta, mondta:

Serumi-burgum-dáringó...
Egy, kettő, ezer, millió!
Legyen fénylőbb a napnál,
Érjen földig minden szál...

Az aranyhaj már körülfonta a sámlit, a zokogó kislány cipőit, elkúszott az eperfa vén törzséig, s már majdnem felkapaszkodott az ágakra, amikor a Kéktündér végre fölrezzent. Akkor is csak arra, hogy a feketehátú tengerimalac álmában horkantott egyet.

A Kéktündér meglátta a kígyózó arany hajzuhatagot, és ámulтан összecepta a tenyerét:

- Ez igen! Derekas munkát végeztem! -

Elégedetten lekászálódott az eperfa alsó ágáról, végigcsúszott a hajkötegen, s az arany szálak közt botorkálva Pomponhoz lépett. Felrázta álmából, eloldotta rózsaszínű kötőfékét, s amikor felpattant rá, még egyszer a Pirosszoknyásra nézett. Azután megsarkantyúzta fekete paripáját és elszáguldott.

Ugyancsak igyekezniük kellett, hogy azt a hetven esztendőt minél gyorsabban megtegyék visszafelé. Hiszen azt ígérte Jancsinak ott, a tabáni pázsiton, hogy hamarosan visszaviszi kedves tengerimalacát.

A TÜNDÉRBŐL LETT PÉKINAS

Hajnalban, mielőtt munkához látott volna, Szakajtó úr, a terebélyes tabáni pékmester kiállt a műhely ajtajába, és felnézett az égre. Megint nehéz nap állt előtte. Sóhajtott is jókorát. Egyetlen inasa vándorbotot fogott már egy hete, s most egyedül süti-dagasztja az illatos barna cipókat meg a szőke zsömléket az egész környéknek. Mosásban, főzésben elfáradt felesége - pékinas híján - már elkarikázott a biciklin, hogy a púpozott fonott pékkosár tartalmát széthordja a városban.

- Haj, legalább egy akármilyen pici kisinasom volna! - sóhajtott Szakajtó úr még egy jókorát.

Az ég halvány ibolyaszínű volt. Pest felé a széle már rózsaszínűre váltott. Pontosan a Kereszt térre néző, földbesüppedt pékműhely felett nagy szürke felhő libegett.

- Ebből biz nem csorog eső! Hajaj, de meleg lesz ma is a kemence mellett! -

De azért nézte a pékmester a felhőt, nézte. Mintha egy nagy tenyér volna, olyan a formája, s benne pici tündér ülne.

- Már a szemem is gyöngül - mondta magában Szakajtó úr, és befordult a műhely ajtaján.

Pedig a Kéktündér tényleg ott utazott az egyetlen felhő tenyerén. Lábát lógázta és vidáman énekelt. Azután nagyszárnyú madár lett a felhőből, a Kéktündér meglovagolta, és tovább énekelt. Vitte a felhő a tündért nagy sebesen, s épp a Kereszt tér fölé értek. A Kéktündér, hopp! belekapaszkodott az aludni térő Hold szarvába, onnan utolsó ezüstszálába, s ereszkedett lefelé.

Elkapta a szellő a Hold ezüst szálát, repült a Kéktündér a hajnali, ébredő Tabán felett. Ereszkedett egyre lejjebb, egyre lejjebb, és földet ért nem messze a téren álló kőkeresztől.

Leporolta csinos kék nadrágját, és elindult, hogy teljesítse Szakajtó úr kívánságát. Útjába esett a kékfestő testvérek háza. A kapu alól sötétkék, majdnem fekete víz csordogált kifelé. A sötét patak átszelte a járdát, aztán becsorgott a sekély, gazzal benőtt árokba.

A Kéktündér éppen át akarta ugrani, hogy folytassa útját a poros járdán, amikor meglátta a katicát. A bogár kétségbeesett kapálózása ellenére lassan csordogált lefelé a sötétkék vízen.

A Kéktündér egy pillanatig sem habozott. Karimás kék kalapjával ügyesen kimerítette a vízből a halálra vált bogarat.

- Köszönöm, Kéktündér! - mondta a katica, miközben a kalap peremén pettyes szárnyait emelgetve szárítkozott a reggeli napsütésben. - Hanem mondanék valamit, hálaképpen. Hogy képzeled te, ekkora termettel pékinasnak állni? Nemhogy egy kenyeret, de egy zsemlet sem tudsz megemelni. Erős fickó legyen, aki kenyeret akar dagasztani! Nem beszélve a pékkosárról, amit hajnalonként a hátadon cipelhetsz! -

Ennyit szólt, és tovább szárítkozott.

A Kéktündér állához kapta a mutatóujját, mert így szokott tenni, ha nagyon töri a fejét. De jobb nem jutott az eszébe, hát hármat pördült, hármat fordult, hármat hátra bucskázott, s - hipp-hopp! - lett belőle szöghajú, kékszemű, kékruhájú igazi kisinas. Kalapja helyébe napraforgó tányérjából sapkát varázsolt magának, megmártotta a sötétkék patakban, azután fejébe nyomta immár szép, kékszínű sapkáját.

- Igaz is! Csak szárítkozz tovább, katica! - szólt le a bogárnak. - Nálad hagyom addig a kalapomat. -

És elindult a pékműhely felé.

Jól is tette, mert Szakajtó úr még mindig bánatosan ácsorgott a műhelyajtó előtt. Igaz, időközben jó szagú frissre locsolta a járdát.

- Jó napot, pékmester! -

- Jó napot, kisinas! -

- Munkát keresek. Volna-e hely itten? -

- Inast keresek, sehol sem találok. -

- Akkor megalkuszunk? -

- Meg hát! Felfogadlak pékinasnak. -

Így lett a Kéktündér pékinas Szakajtó úrnál. Reggel fát vágott, délelőtt kovászt kelesztett, aztán dagasztott. Hajnalra kisült a sok ropogós, barnahéjú kenyér, szőke zsömle, görbe kifli, sós stangli. Naphosszat szállt a fehér liszt hajára, szemére, vállára. Két keze hol kovásztól volt ragacsos, hol a sütőlapát simogatása fényesítette, hol a kemence lángja tüzesítette, arcát pirította, homlokát verejtékezte.

Alig szundított. Kora hajnalban hátára kapta a púpozott pékkosarat, felpattant az öreg biciklire, s elindult a Tabán girbe-gurba utcáin.

... Ropogósnál jobban ropogott az illatos kenyér, amikor Donga úr, a kádár, délben megszegette az asztalnál...

... Majd elrepült a tányérról, olyan fehér, olyan könnyű volt a karéj, amit zsírral kenve Szappanos néni Tercsinek készített uzsonnára...

...A görbe kifli mosolygósan kínálta magát az öreg Patikusnak, s jobban esett még az a darabka száraz sajt is, amit hozzá harapott...

... Még ekkorra sohasem dagadtak a foszlós zsemledarabok Klára néni meleg tejjel teli csuprában... Csak amióta a Kéktündér lett Szakajtó úrnál a pékinas.

Dalolt Szakajtó úr egész nap, hozzá fűtyült a pékinas. Folyt a munka, kelt a kenyér, pöffeszkedtek a lisztes szakajtok.

Ebéd után azonban mindig eltűnt a pékinas.

- Szundítok egyet, amíg kel a kovász - mondta ilyenkor, és kiment az ajtón.

Szakajtó úr a fejét törte, hova mehet, de nem jött a nyomára. Pedig nem történt egyéb, mint kilépve a poros Kereszt térre, az inas hármat pördült, hármat fordult, hármat előre bucskázott, s lett belőle Kéktündér. A katicától használat után elhagyott karimás kék kalapját a feje alá tűrte, s az útszéli fücsomó alatt elaludt.

Igen ám, de egyszer majdnem baj történt. A szegény Kéktündér nem szokta ugyanis a kemény munkát, s már alkonyodott, még mindig aludt. Odabent pedig, a műhelyben, a lisztes padon sorakozó szakajtokban egyre keltek a kenyerek, dagadtak a zsemlék. Egyszer csak azt mondták: - Pffff, pffff... - és kiemelkedtek a szakajtokból, hátukon megrepedt a liszt-takaró. Megint sóhajtottak: - Pffff, pffff... - és megindultak a szakajtok szélén, lefelé. Azután annyi hallatszott: - Toccs, toccs, toccs... - és földet értek a bőrükbe nem férő tészták. - Puff, puff... - szóltak, és utánuk potyogtak a szakajtok.

De erre a zajra már megjelent Szakajtó úr is. A műhelybe nyíló hátsó ajtóban megállt, mint akinek földbe gyökerezett a lába az eléje táruuló látványtól.

- Hé, inas, te lusta kölyök! Kifolytak a kenyerek! -

De a pékinas nem bukkant elő. Szakajtó úr még az utcára is kirohant, ott kiabált tovább:

- Hé, inas! Gyere csak elő, majd adok én neked! -

Erre már felriadt a Kéktündér. Ijedten talpra ugrott.

- Jól van, itt vagyok már! - rohant befelé.

Szakajtó úr ebből persze mit sem hallott, mit se látott, csak kiabált tovább.

Odabent valóban siralmas látvány fogadta a Kéktündért. A padlón végigpöffeszkedtek a kifolyt fehér tésztakupacok, hátukon a felborult szakajtókkal.

- Mars vissza a helyetekre! - toppantott mérgesen. - Hát ennyit sem várhatok el tőletek, hogy nyugton maradjatok, amíg szunyókálok egy kicsit! -

A szakajtók ijedtükben sorra felpattantak a lisztes padra. A fehér tésztakupacok is elszégyellték magukat, és szépen visszamásztak, ki-ki a saját helyére, de előtte még jól letisztogatták hátukról a port.

A Kéktündér végignézett rajtuk:

- No, jól van! Akkor lássunk a sütéshez! -

Akkor vette csak észre, hogy a lapát bizony százszor nagyobb nála. Hát hármat pördült, hármat fordult, hármat hátra bucskázott. Azután kiszólt a még mindig kétségbeesetten kiabáló pékmesternek:

- Itt vagyok, uram! Miért keres? -

Szakajtó úr csak ámult-bámult. Mindent rendben a helyén talált. Az előbbi tésztahalmaznak immár semmi nyoma.

- Úgy látszik, sokat ettem és rosszat álmodtam... - dörögte Szakajtó úr, és végigsimított a homlokán. Azután megfogta ő is a lapátot, és ketten a forró kemencébe rakták egymás után a szépen megkelt, várakozó kenyereket.

De a Kéktündér okult az esetből. Másnap ebéd után megkérte az arra szálló, dologtalan dongót, hogy eztán minden délután pontban három órakor okvetlenül ébressze fel.

Így történt, hogy Szakajtó úr szerencsére semmit nem vett észre, s ezután is csak úgy folyt a munka a pékműhelyben, mint azelőtt. Dalolt a pékmester egész nap, hozzá fütyült a pékinas, kelt a kenyér, pöffeszkedtek a lisztes szakajtók...

Ha éhes ember, vándor, koldus arra járt, és vágyakozva beleszagolt a gyomrot ingerlő illatba, - hogy-hogynem, ilyenkor a lába elé gurult egy szép, kerek zsemle. Ez a zsemle pedig jóval nagyobb és szebb volt, mint a többi. Ha lehajolt érte az éhes ember, vándor, koldus, óvatosan lefújta, leporolta és megette, jól is lakott vele egy egész napra.

EGY AUTOMOBIL MEG EGY BICIKLI

Tercsi odahúzta a sámlit az ablakhoz, felállt rá, és kikönyökölt.

Tercsin és édesanyján kívül a Hajnalverő utcai ház hátsó részében éldegélt még egy varrónő és egy kőfaragó. Nem is igen szeretett Tercsi az udvaron játszani, mert vagy a varrógép zakatolt, vagy a kőfaragó kopácsolt, vagy mind a kettő egyszerre. Ilyenkor még a madarak is riadtan elrepültek az udvar közepén álló egyetlen eperfáról, s néha még a piros, félig érett eperszemek is sorban leugráltak a macskakövekre a rémülettől.

Így hát Tercsi, ha egyedül volt, szívesebben bámészkodott kifelé az ablakon. Az utca túlsó oldalán, az üvegablakos, aranybetűs patika előtt minden nap történt valami. Nem nagy esemény, csak amolyan napsütötte, csendes tabáni utcába való szenzációk voltak ezek, ahol csak hetente legfeljebb egyszer pöfögött el egy autó. Ilyenkor minden gyerek kiszaladt az utcára, mert egyáltalán autót látni nagy dolog, de itt látni, az különösen szenzációs. És sohasem lehet tudni, hátha megáll egyszer egy ilyen masina ebben a szegényszagú Hajnalverő utcában!

Tercsi ma jókor könyökölt ki az ablakon, mert éppen megjelent az utca alsó végében egy fekete automobil. Felfelé kapaszkodott az utcán, nagy ropogással elhúzott Tercsi előtt, akinek lábujjhegyen állva az ablakfába kellett kapaszkodnia, hogy utána lásson.

És hogy-hogynem ma, éppen ma, megállt fenn az utca végén az előtt a ház előtt, ahol három fiatal lány naphosszat különféle alakú és színű mézeskalácsot süttött.

A ház ablakai mindig zárva voltak, s a három fiatal lányt is ritkán lehetett látni a Hajnalverő utcában. Ottlétüket csak a sült kalácsok édeskés illata jelezte. A valaha zöldszínű kétszárnyú kapu mellett a falon suta kézzel festett bádogtábla lógott. Rajta díszelgett egy mézeskalács-huszár tarka mézeskalács-paripáján, egy cicomás, zöld-sárga-piros cukorvirágokkal teli mézeskalács-szív, meg egy pólyásbaba fehér cukormasnikkal mézeskalács-pólyáján.

Az automobilból egy kockásnadrágos, szőkebajuszú fiatal úr szállt ki, meg egy másik, csikosnadrágos, feketebajuszú. Nagyon vidámak voltak, hangosan nevetgéltek, és benyitottak a bábsütő lányok kapuján.

Persze minden Hajnalverő utcai gyerek kint bámészkodott a járdán. De amikor a két vidám urat kiszállni látták az automobilból, lassan hátrahúzódtak, egészen a falhoz. Mire a két úr eltűnt a kapualjban, a gyerekek is eltűntek a házakban, s csak a foltos függönyök libbenése árulta el, hogy a vaksi ablakok mögött kíváncsi gyerekszemek lesik, mi fog történni ezután.

Az utca megint olyan kihaltak tűnt, mint néhány perccel ezelőtt. Csak az automobil állt a bábsütő lányok háza előtt. Benne egy fiatal dáma húzódott meg a hátsó ülésen. Hatalmas, színes virágokkal, madarakkal megrakott kalapjáról az arcába húzta a fátylat. A kopott, valaha zöldre festett kaput nézte, ahol a két úr eltűnt. Tekintetét nem merte elfordítani onnan. Az utcán egy lélek sem járt. A környéket eddig csak hírből ismerte. Hátán, arcán, kalapján érezte a vaksi ablakszemek mögül leskelődő gyerekszemeket. A vakolat alól, a kőkerítések hasadékaiból kiáradó kíváncsiság megborzongatta.

Néhány perc telt el. Azután hangos hahotázás verte fel a megdermedt Hajnalverő utcát. A két fiatal úr kilépett a kapun, velük jött a három lány. Kezükben rengeteg mézeskalács-szívet hoztak. Az automobilban, a madarakkal, virágokkal megrakott kalap alól megkönnyebbült mosoly villant elő. A két úr belemarkolt a mézeskalács-szívek halmazába, s marokszám dobálták őket befelé a kocsi nyitott ajtaján.

A nagykalapos nő megpróbált elkapni egyet-egyet. Kalapja félrecsúszott, kivillant fekete dús haja, és kacagott. A szívek meg potyogtak az ülésre, az ülés alá, a hölgy ölébe mindaddig, amíg el nem fogyott a három lány kezéből az utolsó darab is.

Azután a két úr beült az automobilba, és becsapták maguk mögött az ajtót. Hangos, nem szűnő hahotájuk az induló, pöfögő autó lármáján is túlharsogott. A felső fordulón eltűntek. Csak füst és por maradt utánuk, meg a kétszeres csend.

A három bábsütő lány lehajtott fejjel lépkedett befelé a sötét kapualjba, szégyenlősen, kipirulva, ajkukra fagyott készséges mosollyal, mintha ők tehettek volna arról, hogy egy hangos automobil és két unatkozó úr felverték a Hajnalverő utca hétköznapi délutáni csendjét.

Tercsi előbújt a függöny mögül, és megint kényelmesen kikönyökölt az ablakba. A kihalt utcán egy darabig nem történt semmi.

Akkor az utca alsó sarkán feltűnt egy bicikli, azon egy kéksapkás fiú, a fiú hátán egy sárga, fonott pékkosár. Elkarikázott Tercsi előtt, aki rögtön tudta, hogy ez nem lehet más, mint a Szakajtó úr új pékinasa.

A fonott kosárból ínycsiklandó kenyérillat szállt be az ablakon, és megkerülte a kislányt. A kosár pereméről kíváncsi kifli csücskök meg szőke zsömlék kandikáltak kifelé.

A kéksapkás pékinas halkan füttyörészett, és keményen nyomta a pedált, mert felfelé kapaszkodott, ugyanazon az úton, amerre az imént a pöfögő automobil járt.

A felső sarkon is feltűnt valaki. Egy pirosszoknyás, fehérblúzos, csodaszép szőke lány. Tercsi a lányt még sohasem látta errefelé, viszont rendkívül hasonlított a mesekönyvében lakó tündérlányra, akinek szoknyáját ő színezte pirosra egy unalmas délután. Annak épp ilyen szőke a haja és fehér a blúza. S amint Tercsi jobban megfigyelte a lányt az utca felső sarkán, úgy látta, hogy apró zöld, csillogó szárnyacsók libbentek hátul, a lány fehér blúzában.

A rozzant sarokház megemelte szalmacsutakos fedelét, és udvariasan beljebb húzódott. A patika ablakában a nagylevelű, élénkzöld virágok meghajtották leveleiket. Tercsi mellett meglibbent a függöny, kiszaladt az utcára, és bókolt egyet a pirosszoknyás felé.

A pirosszoknyás lány könnyen lépett, halkan járt, fehér arcán mosoly futkározott.

A karikázó kéksapkás megállt, visszafordult, és utána bámult. Vidám füttyszava is megállt a levegőben, mint egy ezüst füstkarika, azután tovább szállt, és a pirosszoknyás feje felett elsuhant.

A pékinas megpöccintette kék sapkáját, és még egy elismerőt fütttyentett.

A lány elmosolyodott.

A fiú visszamosolygott.

A felhők megálltak az égen, és az árnyékok a házak falán. A patika ablakából lesuhant egy fehér felhő tükörképe, örömeiben édes vattacukorra penderült, és egyenesen a pirosszoknyás kezébe szökkent. Az elfogadta az ajándékot, és mosolyogva a felhőbe harapott.

A kéksapkás gondolt egyet. Odalépett a lányhoz, és hellyel kínálta a várakozó biciklin. A lány felszállt, s utána felszállt a pékinas. A bicikli nekilódult. A fiú hátán nagyot zökkent a kosár. Vitte őket a bicikli, sebesen, mint a szél. Pedig rajta ült a pirosszoknyás, a pékinas és az illatos kenyerekkel, kiflikkel, zsömlékkal teli pékkosár.

Alig tűntek el a fordulóban, amikor Tercsi hallotta a lány csengő nevetését. S miközben tovább bámulta a megint üres, napsütötte utcát, még azt is hallotta, hogy a lány nevetésére visszakacagtak a lámpaoszlopok, a macskakövek érdesen fölnevettek, s a patika arany betűi is pengve összekoccantak.

Az eltűnt biciklinek és a pirosszoknyás lánynak a mézeskalács-huszar elkésve szalutált.

HA VALAKI BELEESIK EGY POHÁRBA...

A Kéktündér legszívesebben a Tercsiék udvarán álló terebélyes eperfa csúcsán szeretne elkölteni a vacsoráját. Egy billegő, féltényérnyi levélen ült, és - miután már megtanulta bicskával kézből enni a szalonnát, kenyeret, - jóízűen falatozott. Utána megevett két szem fekete epret. De ma az eper nem oltotta a szomját.

Egész nap olyan meleg volt, hogy a házakról majdnem leolvadt a vakolat, mintha cukorból lett volna. Délben egy lélek nem járt az utcákon, madár sem repült az égen, még a kukacok is mélyen a levelek hús fonákja alá bújtak.

Ezen az estén szalonna-kenyér vacsorája után a Kéktündér igencsak megsomjazott egy pohárka málnaszörpre. És a Kéktündérnek az volt a véleménye, hogy a világon a legfinomabb málnaszörpöt az „Aranykakas” kocsmában mérik. Nem tévovázott hát tovább. Huss..., s a következő pillanatban már lesben ült az „Aranykakas” kocsmá aranyra festett cégérében. Várta a kellő pillanatot, hogy egy szomjas vándor kalapjába csimpaszkodva bejuthasson a legfinomabb málnaszörpök forrásvidékére.

Nemsokára megérkezett a kalap, s vele a kedvező alkalom. Csikordult az ajtó, s a Kéktündér besétált a kalap tetején. Azután jött még egy kalap, természetesen hasonló utas nélkül, azután egy sapka, simléderes, meg egy zsiros, karimás fejfedő. Hamar megtelt a fogas.

A piroskockás abroszok tetején szaporodtak az öklök, a poharak, az újságok kopott nádkeretben, a vörösbor foltok és az elcsöppent sörhabok. De a Kéktündér hiába leste az asztalokat a fogas tetejéről, - ahonnan persze ragyogó kilátás nyílt a füstös helyiségre, - sehová nem került egyetlen málnaszörpös pohár sem. Különösen akkor érezte a szalonnás vacsorája utáni kínzó szomjúságot, amikor a kocsmá pultja felől odahangzott a szódásüveg spriccelése, a sörcsap sustorgása, a boroskancsók csordulása. A málnaszörpös üveg pedig mindaddig mozdulatlanul állt a helyén.

A Kéktündér már épp tenni akart valamit, amikor csikordult az ajtó, és belépett a kisfiú, hóna alatt öreg hegedűvel. A Kéktündér így hát egyelőre lemondott a málnaszörpről.

A kisfiú megállt az asztalok között, álla alá emelte a hegedűt, és játszani kezdett.

Csend lett a kocsmában. Egyetlen újság nem zizzent. Még a sörhab is megállt a korsók tetején. A muzsika meg csak szállt, szállt... Olyan szomorú volt, de olyan szomorú, hogy az ember szíve majd megszakadt. Olyan szomorú volt, mint a kisfiú fekete szeme, és olyan lágy, mint a lámpa fénye göndör fekete haján.

Valaki halkán beledúdolt.

A kocsmában mindenki tudta, hogy ezt csak egy valaki teheti meg: az Író.

... Ha kertedbe mehetnék,
Ha ott kertész lehetnék,
Mindjárt meggyógyulnék...

Az Író az ablak melletti asztalnál ült. A szék hátán úti köpenye hevert, mintha mindjárt indulnia kellene. Sápadt ökle a pecsétes, kockás abroszon nyugodott a Színésznő hófehér keze mellett. Tekintetét a lámpa fényébe merítette, másik kezében pohár csillogott. A Színésznő kalapján hervadó ibolyacsokor, lila ruhája szomorú ráncokban hullt le a földre. Mindketten sápadtabbak és szomorúbbak voltak a teliholdnál.

Az utolsó hegedűhang is elszállt. Az Író még mindig a homályos lámpafénybe bámult. A Színész nő a cigarettajáért nyúlt.

A kocsmá feléledt a muzsika varázsából. A megdermedt sörhabok végre végigsiklottak a korsók oldalán, csörögtek a poharak és megteltek vörösborral. Azután kiürültek. Félénken megindultak a füstkarikák a pipákból és a Színész nő illatos cigarettaájából. Borízű hangok repkedtek az egyik füstös sarokból a másikba. A kocsmá egyre zajosabb lett.

A kisfiú hóna alatt a hegedűvel, kezében kifordított sapkájával járt az asztalok között. Innen belehullt egy-két krajcár, onnan arrébb lökték. A Kéktündér nem állta meg, hogy kerek aranypénzét bele ne dobja észrevétlenül. A kisfiú az Író asztalánál is megállt. A Színész nő két ujjá közül beleejtette a hervadó ibolyacsokrot a kopott sapkába. Az Író beletúrt a fiú boglyas, fekete hajába, s annyit mondott:

- Szép volt a muzsikád! -

Az asztalon a Színész nő tele pohara állt, benne halványsárga pezsgő. A pohár harmatos volt a jeges italtól, színén apró buborékok pattantak.

A Kéktündér megpillantotta, és nem állta tovább a szomjúságot. Felröppent a fogas tetejéről, s egyenesen a pohár kecsesen ívelő peremére szállt. Billegett egyet-kettőt, mint a lepke az ingó virágszálon, s mielőtt egy kortyot is ihatott volna... sőt, mielőtt észbe kaphatott volna, már benn lubickolt ruhástól a halványsárga pezsgőben.

- A poharamban egy kék virág! - sóhajtott a Színész nő.

Az Író kiemelte a virágot, a tenyerére vette. A Kéktündér prüszkölt, és valami hálafélét rebegett.

- Adj nekem, kérem! A ruhámra tűzöm! - kérlelte az Író a Színész nőt.

- Ne hagyd, hogy éles tűvel megöljön! - könyörgött a Kéktündér.

- De kedvesem, hisz ez a virág csurom pezsgő! - szólt az Író. - A pezsgő meg foltot hagy a ruhán! -

A Kéktündér még nem érezte biztonságban magát. Ijedten fészkelődött az Író meleg tenyerén.

- Pedig olyan szép ez a virág! - sajnálkozott a Színész nő. - Ilyet még soha nem is láttam! -

- Pedig ez nem más, mint a katángkóró kék virágja, amely százával nyílik a réteken. -

- Óh, persze! Réten még sohasem jártam! - mondta a Színész nő. - Talán nem is olyan szép... Eldobhatja nyugodtan. Már nem kell... -

De az Író a piroskockás abroszra tette a kék virágot.

- Szárítsd meg a ruhád! - mondta a Kéktündérnek, de a Színész nőt ezt már nem hallotta.

- Köszönöm, hogy megmentettél! - suttogta a Kéktündér.

- Nincs mit! - felelte az Író. - Innál valamit? -

- Málnaszörpöt. Ha lehetne, tányérban! - kérte a Kéktündér szégyellősen.

Fehér cseréptányérban nemsokára megérkezett a málnaszörp. Az Író a Kéktündért a tányér peremére tette.

- Ó, végre! - sóhajtott a Kéktündér, azután térdre ereszkedett, s mohón kortyolta az italt.

Az Író hamiskásan hunyorgott, mintha tudott volna valamit, csak nem akar szólni. A Színész nő meg ámul, s azt gondolta, hogy ez megint egy újabb hóbort. Rózsaszínű málnaszörpbe tenni a kék virágot!?

De ők tudták, ketten, az Író meg a Kéktündér, hogy megértik egymást. Miután a Kéktündér eloltotta szomját a világ legfinomabb málnaszörpjével, leült a tányér szélére, és felajánlotta, hogy mesél valamit az Írónak Klára néniről, a tejesasszonyról, az aranyhajú Tercsiről, vagy a pékmesterről, akinél dolgozik.

- Tudok egy történetet Donga úrról, a kádárról is. Meséljem? - kérdezte.

- Persze. Hallgatlak - válaszolta az Író. - Tudod, hogy szeretem a meséidet! -

De épp akkor, amikor belefogott volna, belépett a kocsmába egy lány. Fehér ruhában volt, az asztalhoz lépett. Mosolygott. Az Író visszamosolygott. Már régóta szerette volna megismerni ezt a fehérruhás lányt. Most nagyon örült. Felállt az asztaltól, belekarolt a lányba, és köszönés nélkül elmentek.

A Kéktündér is otthagya az értetlenül bámuló, lilaruhás, szomorú Színésznőt, és az utolsó pillanatban a fehérruhás lány vállára szállt.

Maguk mögött hagyták a kocsmá zaját. Kinn már sötét este volt, csak egy-két gázlámpa pislogott az utca mélyén.

- Ez a Kéktündér - mutatta be őt az Író a lánynak. - Látod-e? -

- Ez egy csodaszép kék virág - válaszolta a lány. - Azt hiszem, tündérek egyáltalán nincsenek. -

Az Író elszomorodott. Még ez a fehérruhás lány sem hiszi, hogy a kék virág egy valóságos, kicsi, kékruhás tündér...

- Úgy gondolod, hogy csak egy virág? - kérdezte ismét.

- Igen. De csodaszép virág! -

Ekkor már a Kéktündér is elszomorodott. Ha a fehérruhás sem hiszi, ki hinné el akkor, ha az Író megírná egyszer, hogy ismerik egymást! Ki hinné el azokat a történeteket, amelyeket esténként a tabáni „Aranykakas” kocsmában a Kéktündér mesélt az Írónak! Klára néniről, a tejesasszonyról, az aranyhajú Tercsiről, a pékmesterről, Donga úrról, a kádárról... Azt meg végképp nem hinné el senki, hogy él a Tabánban egy valóságos, ici-pici, kékruhás tündér!

Az Író úgy érezte, meg kell mondania a fehérruhás lánynak, hogy nem maradhatnak együtt. Talán azt is megmondja neki, hogy meg kell találnia azt a lányt, aki megismeri majd a Kéktündért, ha összetalálkoznak egyszer véletlenül itt, a Tabánban. Ekkor az Író a fehérruhás lányhoz fordult:

- Nem maradhatok veled... Holnap Indiába utazom... -

A Kéktündér elrepült. Tudta, hogy a fehérruhás is szomorú lesz. De senki a világon nem olyan szomorú, mint az Író. Egészen addig, amíg meg nem találja azt a lányt, aki a katángkóró kék virágjában felismeri majd őt.

A Kéktündér aludni vágyott. Orgonaillat hátán lovagolt, haját a szél lebegtette, és összekacsintott a sápadt csillagokkal. Gesztenyefa tövében nyíló kék virág kelyhébe ágyat vetett magának, s miközben lehunyta a szemét, még arra gondolt, hogy a világon mégis a legvidámabb dolog tündérnek lenni, ha egy kicsit fárasztó is!

TŰZVÉSZ, 1810.

- Donauwasser! Dunavíz! Itt a friss Dunavíz!

A vízárus rekedt ordítására még nem ébredt fel a Kéktündér, aki ebéd után a pékműhely előtti fűcsomó alatt szundikált békésen. Még az ostopattogásra sem, amellyel a vízárus fáradt gebéit további poroszkálásra serkentette.

Hanem amikor nagyot zökkent a kordé, pontosan a fűcsomó közelében lapuló alattomos göröngyön, s a kiloccsanó víz java része szegény Kéktündér nyakába zúdult, arra már bizony nemcsak hogy felébredt, hanem prűszkölve felpattant, mint egy kiöntött ürge. Szemében még benne volt imént látott rettenetes álmának emléke, így hirtelen azt sem tudta, kicsoda és hol van. De nagyon hamar teljesen felébresztette a hajából az arcába csordogáló víz.

- Hogy itt mennyi víz csorog el fölöslegesen! Bezzeg álmomban! - bosszankodott, miközben megpróbálta kalapjából kicsorgatni az utolsó cseppet is.

- No, ennek utána is nézek, álmodtam-e egyáltalán! -

Azzal sarkon fordult, s amúgy csurom vizesen elindult a gellérthegyi szőlők felé, gyalog.

- Így bizony nem jutok messzire! Még vagy száz esztendőt kell megtennem visszafelé. Tehát... hopp!... - ugrott hármat két lábbal jobbra. - Megint... hopp!... - megint hármat két lábbal jobbra. - ...Hopp!... Hopp!... Hopp!... -

Már úgy pörgött, mint egy bűgőcsiga. Azután szép lassan felemelkedett. Nagykarimás kalapja sebesen forgott a feje tetején, kék ruhája beleolvadt a nyári ég kékjébe. Azután elfordult a Gellérthegy irányába, száz évvel visszafelé.

Még felhallatszott hozzá a vízárus rekedt ordítása: - Donauwasser! Dunavíz!... - aztán elhalkult. Felszállt hozzá a harang zúgása, magyar meg német meg rác gyerekek kiáltozása. Egy-egy madár röppent át az időn. Végül csönd lett.

Egyszer csak halk ropogás ütötte meg a fülét. A ropogás egyre erősödött. Füst gomolygott felfelé, rémült emberi hangokat hallott, harapózó lángok sziszegését, bedőlő házfalak robaját.

- Fúúú... fúúú... - kergette szét a Kéktündér a felszálló füstgomolyagokat. - Fúúú... Igazat álmodtam! Fúúú... Tűzvész a Tabánban!... Fúúú... -

A Kéktündér leszállni készült. A tűzből égig pattanó ezernyi kormos és forró szilánk közül elkapott egyet. Ráhasalt. A nedves kék nadrágtól sistergett a tüzes paripa.

- Még szerencse, hogy lelocsolt a vízárus! - mondta magának a Kéktündér, és kapaszkodott erősen, mert sebesen zuhant lefelé. Szemeit jó szorosan bezárta a csípős füst elől. No, meg azért is, mert egy kicsit félt: ki tudja, hová érkezik ezen a sistergő szilánkon lovagolva!

A Gellérthegy meredek oldalán egy megpörkölődött barackfa felső ágán kötött ki. Gallérjánál fogva himbálózott két sárga, érett gyümölcs között, és szíve sajgott a látványtól. Előtte, alatta terült el a Tabán. Füstölgő romok, ropogó tűz, és sehol egy élőlény. Elmenekültek.

- Még menteni lehetne!... Oltani kellene!... - gondolta a Kéktündér.

- Nincs víz!... Nincs víz!... - visszhangozták a szőlőtőkék meg a kövér szőlőszemek.

Nincs víz?

A Kéktündér gyorsan határozott. Mit sem törődve szakadó gallérjával, tegezéből három ezüst nyilat kotort elő, és fellőtte az égre.

Egy szempillantás alatt szürke felhők gyűltek. A Tabán felett elsötétült az ég, dörgött, villámlott, s az első gömbölyű cseppek sziszegve földet értek. Aztán egymás után jött a többi. Óriás rakományával lezúdult az ég.

Mire kiderült, az utolsó, kósza lángnyelvek is kihunytak.

A Kéktündér kiszabadította gallérját, végigszaladt az ázott levelek között, lecsúszott a kérges, pörkölődött fatörzsön, és útnak eredt, hogy körülnézzen a városban.

Üszkös küszöböket mászott meg, kormos falakon kúszott fel. Egy konyhában, amelynek teteje sem volt, s ahová benézett az ég, a tűzhelyen egy fehérzománcos, kékvirágos, épségben maradt bögrét fedezett fel. Magával cipelte, s amerre járt, eloltotta a maradék, már csak parányi tüzeket.

Ahány házban megfordult, mindről megmondta volna, kik laktak benne.

Egy szoba sarkában, az ablak mellett, amely körül kidőlt a fal, egy szövőszék nézett ki az udvarra. Faváza kormosan tartott még néhány szál megszenesedett, valaha piros fonalat.

A másik ház hátsó végéhez ragasztva szeszfőző kamra állt. Az üstök tele vakolattal, szélüket kicsorbította egy lezuhant gerenda.

Amott bőrök lógtak kifeszítve egy fészerben. Az épségben maradottakon veszettül dobolt a beléjük akadt szél. Ez volt a cserzővarga háza.

Ott, ahol két ablak között a tiszta szobában féligégett tulipános vagy festetlen láda állt, módosabb szőlősgazda lakhatott. A tűz huzatja kifeszítette a ládák tetejét, bennük a ráhullt pernye alatt a megpörkölt ruhák selyme lapult.

...A romos házak résein ki-bejárt a délutáni szél meg a Kéktündér. Becsukta a tátongó ablakokat, lefújta a pernyét az épségben maradt bútorokról, meglocsolta a parázsló asztallábakat, széttaposta az ágyak alatt új erőre kapott, éledő szikrákat... Ahol talált egy-egy megmenekült órát, felhúzta...

A Kéktündér tulajdonképpen nagyon szerette az órákat. Különösen azokat, amilyenekkel itt találkozott ebben a nagyon régi Tabánban. Ezek az órák a falakon laktak, s mindegyikük két nehéz súlyt viselt láncra akasztva. Most némák voltak, és a súlyok mozdulatlanok. De csak addig, amíg a Kéktündér rá nem kapaszkodott az egyik súly végére. Parányit lökött magán, s a súly kattogva csúszott lefelé a Kéktündérrel együtt, amíg megszabott útja végére nem ért. Onnan a Kéktündér a földre pattant, a falakon pedig... tik-tak, tik-tak... sorra életre keltek az órák. Egymás után mindegyik, amelyik a Kéktündér útjába akadt.

Mire végére ért a városnak, leszállt az este. Amikor az utolsó ház udvarára lépett, akkor jött fel a Hold. Augusztusi telihold volt, ezüst fényével beragyogta a szomorú, elhagyott, leégett Tabánt. Megvilágította a serénykedő Kéktündér útját. Jól is tette, mert a fáradt tündér bizony majdnem beleesett egy gödörbe az udvar közepén. Ráadásul a gödör mélyén piros parázs villogott, és fényes szikrák ugráltak kifelé. A gödör szélétől csillag alakban fekete, kormos utak kígyóztak szerteszét. Az egyik út még a falra is felmászott, a másik a leégett kerítésnél ért véget, a harmadik a délelőtti felhalmozott boroshordók helyéig futott, a negyedik egy rakás dongafáig, amelyekből néhány szenes csonk maradt csak.

Ezen a fekete úton járt a tűz, és felégetett mindent, ami az útjába akadt.

- Ohó, ez hát a tűz fészke! - járta körül a gödört, s a gödörben lapuló parazsakat a Kéktündér.
- Épp olyan, mint azok a gödrök, amelyek fölött szüret előtt a hordókat kénezik. -

- Pitt-patt... pitt-patt..., ez a fészünk! Hahaha! Mi vagyunk a Vörös Ördög falkája!... - huhogott letről millió szikra hangja.

- Vége lesz mindjárt a mulatságnak! - mérgeskedett a Kéktündér.

Fogta fehérzománcos, kékvirágos csodabögréjét, s zúdult belőle a víz egymás után. De biz kevésnek bizonyult! Csak sistergett a parázs, apró gőzpamacskok szálltak kifelé, a vörös tűzördögök meg nyelvüket öltögették, karjukat nyújtogatták, s közben kacagtak, kacagtak, ahogy a torkukon kifért:

- Ellenünk egy zománcos bögrével! Még ha csodabögre is! Hahaha!... -

A Kéktündér egyre mérgesebb lett. Semmiképp sem akart kudarcot vallani. Nem beszélve arról, mi történhet, ha a kitaposott fekete, kormos utakon ismét elindul és támad a tűz!

Ekkor nagyot gondolt, és - mit tehetett egyebet, - kölcsönvette az őt felébresztő vízárus már alvó gebéjét, két tele vizeshordóját meg a rozzant kordét. Füttyentett hármat, s a Tabán felett a sötétkék égen megjelent a kocogó gebe meg a zötyögő szekér. A Kéktündér megint füttyentett egyet, s a kordé gebéstől egyenesen az udvar közepére huppant.

Igen ám, de két hátsó kereke megakadt egy hulló csillagon, s a kordé felborult. A két tele vizeshordó tartalma pedig - micsoda szerencse! - épp az udvar közepén pirosan villogó gödörbe zúdult.

Egy szempillantás alatt csend lett a gödörben. És csend lett szerte a Tabánban...

A Kéktündér megtörölte izzadt homlokát. Leült az udvar földjére, levetette nedves cipőit, és fejét egy kormos göröngyre hajtva, egy szempillantás alatt elaludt. Nem vette észre, hogy a gebe halkan kikocogott az udvarból, s a felhők kevésbé göröngyös útján visszaindult a vízárus istállójába.

Pontosan hajnalban, amikor az ég alja világosodni kezdett, a Kéktündért a felhúzott órák ketyegése verte fel. A kihalt Tabán furcsa hajnali hangversenyében élesen kakukkolt a kakukkos óra, mélyeket kondult a bim-bam, és belecsilingelt a leggazdagabb ház zenélőórája.

A szél messze vitte a hangokat, egészen az erdők bokrai alatt, utak árkaiban, magasra nőtt kukoricák tövében alvó, messzire menekült tabáni emberekig. Az otthoni órák ketyegése megdobogtatta a szívüket. Vagy hallották, vagy csak azt hitték, hogy hallják, hazahívta őket a megszokott hang.

Mire reggel lett, megjelentek az elsők, akik visszatértek. Az egyik olyan volt, mint Klára néni, a milimári, csak kerek száz esztendővel öregebb. Azután jött, aki Szakajtó úrra, a pékmes-terre, meg a kocsmárosra, a bábsütő lányokra, vagy Tercsire meg a Hajnalverő utcai patikusra hasonlított.

Visszajöttek a nagymamák, nagypapák, dédmamák, dédpapák, hátukon zsákot cipelve, kezükben lapátot. Benyitottak a leégett kerítések üszkös kapuin, letették vállukról a zsákot, megmentett vagyonukat, és nekiláttak rendbe hozni az udvart, kisöpörni a pernyét, elhordani a romokat, és felépíteni a leégett házak helyén a másikat.

VOLT EGYSZER EGY MILIMÁRI...

A Felsőhegy utca csupa kidőlt-bedőlt kerítésű házból állott. Mindegyik házból legfeljebb egy-egy ablakszem kukkantott ki a hepe-hupás, földes-köves utcára. Csendes, szégyellős utca volt ez. Még az orgonák is inkább szürke virágot hoztak, mint lilát. Persze lehetett ez a soha leüledni nem akaró portól is...

Egy különlegessége mégiscsak volt ennek a környéknek, még hozzá az utca legeslegutolsó háza. Onnan az út már csak egy lankás, virágos rétre, távolabb meg néhány préházhoz és karcsú szőlőtőkék közé vezetett.

Nos, ebben az utolsó házban ketten laktak: Klára néni, a tejesasszony és Miska, a tehén. Egyetlenegy közönséges tehénből persze még egy olyan igénytelen öregasszony sem tudott volna megélni, mint Klára néni. De hát Miska nem volt közönséges tehén. Miska csodaszámba ment.

Miska egész nap kint legelt a ház melletti virágos réten. Finnyás tehén volt, igaz. Csakis kék virágot legelt. Letépett egy-két szálat, ízlelgette, ropogtatta, míg lenyelte. Meg nem evett volna semmi mást! Beszélték is sokan:

- Tiszta csoda! A mezei kék virágból ennyi tej!

De hát Miska, mint már mondtuk, nem is volt akármilyen tehén. Mert - hogy a titkot eláruljam, - a Kéktündér saját külön tehene volt. El is látta minden jóval, nyári meleggel, tündéreséggel, kékvízű tó hideg vizével, és a tabáni rengeteg virág minden illatát eléje szórta reggelente, amikor eljött pici ezüst sajtárjával, hogy a reggelire való édes tejet kifejje belőle. Maradt ott még ezerannyi. Azt a Kéktündér Klára néninek hagyta.

Így aztán Miskára Klára néninek egész nap semmi gondja nem volt. Míg Miska legelészett, Klára néni vaját köpült, túrót, sajtot készített, tejszínt kevert, tejfelt kavart, lábast, sajárt tisztogatott. Hetente még kenyeret is sütött. Este pedig megfejté Miskát a szénaillatú istállóban.

Tavaly óta, amikor Miska Klára nénihez került, már nemcsak egy, hanem két sajtárt is telefejt az öregasszony. Most meg, úgy látszik, harmadik is kéne.

Futott hát Klára néni egyenest Donga bácsihoz, a kádárhoz, aki lent lakott a Holdvilág utca elején. Végigkopogott Klára néni fapapucs a fél Tabánon, s csak az nem hallotta, aki nem akarta.

Ugyan találgathatták, mi történhetett Miskával, a csodatehénnel!

Donga bácsi egy-kettőre olyan takaros, új sajtárt készített, hogy csak úgy villogott a gyalult fája Klára néni öreg, kékeres kezében! Zizegett a papírpénz, megtörtént a vásár.

A fapapucs elégedetten kopogott felfelé a meredek Felsőhegy utcán, amit most maga a tündökletes ezüst-szép kerek Hold világított fényesre.

Így történt, hogy másnap hajnalban Klára néni kerek kordéja igen panaszosan nyikorgott a megszaporodott köcsögök és kannák súlya alatt. Vászonnal lekötött cserépköcsögben utazott a tejföl, mázas tálban a túró, kézománcos, fedeles kannákban a leszűrt tej, s halomban álltak az asztalkendőbe csomózott kerek sajtok. Nem csoda, ha nyikorgott a kordé, még recsegett is, amikor kereke lezökkent egy-egy göröngyről. No, de ilyenkor a kannák is összekoccantak, meg a túróval púpozott fehér cseréptálak. Zengett-bongott a környék. Hát még, amikor Klára néni befordult a macskakövekkel kirakott Holdvilág utcába! Akkor kezdett csak csörömpölni a világ!

A Tabán macskái is összefutottak a jól ismert zajra. Hiszen ahol ekkora a zörgés, óhatatlan, hogy ki ne lottyanjon egy kis tej, vagy el ne guruljon egy-egy rög túró, ami nagy csemege ebben a szegény világban!

A sarki cukrászda előtt már kinn állt Habary úr fehér kötényben. S amikor már nemcsak hallotta, hanem látta is a közeledő kordét, hátrafüttyentett Pistának, pelyhesedő állú kamasz fiának, aki vele kuktáskodott a jó szagú konyhán. Megjelent a nyurga fiú, hogy behordja a tejet meg vaját, amiből rózsaszínű, kávébarna meg hófehér vajás torták készülnek majd.

És ekkor, ebben a pillanatban, a cukrászda ajtajától alig pár méterre azt mondta a kordé: - ...Recccs!... - és háromfelé dőlt.

Kigurult elsőnek egy kerek sajt, azután mind a négy zománcos kanna. Folyt a tej, a tejföl, potyogott a túró, s utánuk gurult a többi, kereken tizenhárom kerek sajt, s iramodtak lefelé, lefelé, végig a Holdvilág utcán.

A Tabán éhes macskái, mint egy lakodalmon, percek alatt kerekhasúra ették magukat.

Az utca alsó végében a gyerekek guggolva várták a megkerült sajtokat. Elkapták mind a tizennégyet, s jól bereggeliztek belőlük.

Asszonyok sápióztak a kapukban, a férfiak kalapjukkal próbálták felmerni a lefelé csordogáló tejet a tetején úszkáló sárga vajdarabokkal.

Klára néni meg csak nevetett, nevetett, hogy a könnyei potyogtak. Mert ki látott még itt a Tabánban ekkora utcai tejes-vajas multságot, mint ezen a kora reggelen!

Csak a Kéktündér töprengett szomorúan egy pöttöm papírbárkán lefelé csordogálva a tejfolyón. Mert bizony jóllakik ma mindenki, és tejben-vajban fürdik a világ, de Klára néni öreg keze sok napi munkája, meg az öreg, korhadt kordé mind kárba vezett!

DONGÓ-DONGA-DANA...DAN...

Donga bácsiról, a kádárról még nem esett szó, pedig nagy hírnek örvendett az egész Tabánban. Ami igaz, igaz, külsejét tekintve semmi különös nem látszott rajta. Kövér volt, nagy-pocakos, épp olyan, mint azok a hordók, amelyek a keze alól kerültek ki. De volt neki, bizony, tizenkét gyereke. Az pedig nagy szó ebben a világban, amelyben mások még annak az egynek is csak nehezen tudtak enni adni.

Keményen kellett dolgoznia Donga bácsinak ahhoz, hogy azt a sok éhes szájat betömje. Bár hiába dolgozott volna reggeltől napestig vagy még tovább, ha nem lett volna olyan ügyes két keze, éles esze, s ráadásul mindig dalos jókedve. Ettől aztán azoknak a hordóknak, sajtárokknak s egyéb faedényeknek, amelyeket ez a kádár készített, messze földön elterjedt a híre. Elkelt az összes hordó, amit készített, s elkelt volna még több is, ha két keze bírja, s ha egy nap nem huszonnégy órából állt volna, hanem legalább harminchatból. De bizony minden nap ebédelni kellett, no, meg este ágyba bújni. Ettől aztán az a kevés huszonnégy óra még rövidült egyet.

Aznap estefelé, amikor Klára nénivel az a szörnyű dolog történt a sarki cukrászdától nem messze, Donga bácsi tizenkét gyereke kint ugrált még az udvaron. A konyhából jó krumplipaprikás illata szállt. Megcsiklandozta a gyerekek orrát, és eljutott a kökerítésig, sőt, azon túlra is.

Ami nem lett volna baj, ha a kökerítés tetején korgó gyomorral éppen ott nem ült volna a pékinasból visszavetett Kéktündér. De hát ott ült, és nagyon törte a fejét valamiben. A Kéktündér pedig éhesen nem tudott gondolkodni. A krumplipaprikás illata meg egyenesen idegesítette.

Mert ugye ott volt gondnak a Klára néni törött kordéja, meg itt ez a Donga bácsi, akinek nem megy olyan jól a sora, hogy csak szívésségből megcsinálhatná azt az öreg kordét.

A Kéktündér tehát előhúzta kabátja zsebéből a papírba csomagolt szalonnat, kenyeret, s nekilátott falatozni. Közben fél szemmel az udvart leste, meg a tizenkét gyereket, hátha ettől jó ötlete támad.

Dani, a legidősebb Donga-gyerek meggyfavesszőből sípot faragott Katinak, Dezső meg Dénes fűzfavesszőn lovagolt, Ági Jóskával meg Petivel fogócskázott, Jancsi Ferkóval kertet ásott, Béni a kertben virágot ültetett, Marika locsolta, a kiskert közepén fehér bölcsoben szundikált Miklós, a legkisebb.

Mihelyst a Kéktündér vacsorája és a gyerekek fölötti szemléje végére ért, eszébe villant a Nagy Ötlet.

Végiggondolta még egyszer előről, egyszer meg hátulról kezdve, s igen elfogadhatónak tartotta. Most már csak végre kellett hajtani!

Ezért hát... csatt..., bekattintotta bicskája élet, zsebre vágta, leugrott a kökerítés tetejéről a néptelen utcára, s eliramodott Klára néni házához. Beosont a kerítés résén egészen az istállóig. Megveregette Miska bal fülét, hogy szépet álmódjon, amíg gyúlik a tej hatalmas tőgyében. Azután hármat perdült, hármat fordult, hármat hátra bucskázott, s lett belőle pékinas.

Összeszedte a törött kordé minden darabkáját, zsákba dugta, a többit a hóna alá csapta, a kerekeket a feje tetejére tette, s így felszerelve szép halkan kiosont az utcára. Egyenesen Donga bácsiék felé tartott.

Amikor odaért, kopogtatás nélkül belépett az udvarra.

- Hé, Dani, Kati, Dezső, Dénes, Ági, Jóska, Peti, Jancsi, Ferkó, Béni, Marika! - szólította a gyerekeket, de úgy, hogy más ne hallja. - Akartok-e holnap jó játékot játszani? -

Dani abbahagyta a sípfaragást, Kati a bölcsőringatást, Dezső, Dénes a lovaglást, Ági, Jóska meg Peti a fogócskázást, Jancsi, Ferkó az ásást, Béni a virágültetést, Marika a locsolást, csak Miklós, a legkisebb szundikált békésen tovább. Mind a tizenegyen a furcsán felszerelt pékinasra bámultak. Azután egyszerre megszólaltak:

- Hiszen ez a pékinas a Klára néni törött kordéjával! -

- Így igaz! Éppen erről volna szó! -

- Hát akkor jó estét! - köszöntötték egyszerre.

A Kéktündér leszedte fejről a két kereket, hóna alól a kordé rúdját, két épen maradt oldalát, hátáról a zsákot, amelyben a törött darabkák voltak.

- Ezt kellene megcsinálni! -

- De hiszen te jó játékot ígértél nekünk! - mondták megint egyszerre a gyerekek kicsit csalódottan.

Egyedül Dani hallgatott, a legidősebb. Végül ő is megszólalt:

- Megcsinálni?... Nem könnyű! -

- Nem is! Azért jöttem hozzátok!... -

- Miért nem apánkhoz viszed? - kérdezte Kati.

- Ő tudná csak megcsinálni, nem mi!! - toldotta meg Jóska.

- No, igaz. Persze én is gondoltam erre, - válaszolt a pékinas, - csak hogy neki sok a dolga. És az is igaz, hogy Klára néninek meg éppen nincs miből megfizetnie. Jól tudjátok, hogy reggel minden vaja, teje, túrója odaveszett! -

- Értem - szólalt meg Dani, - azt hiszem, mi is meg tudnánk csinálni, ha... -

- Tudom! - vágott közbe a pékinas. - Hoztam nektek enyvet, szöget, fűrészt, kalapácsot, s reggelre itt lesz a szükséges deszka is. Sőt! Beállok közétek, ha akarjátok! -

- Nem, köszönjük! Te csak süss kenyeret, kalácsot, a többit bízd ránk! - mondta Dani.

Erre már a többieknek is megjött az önbizalmuk.

- Úgy van! Majd meglátod, milyen ügyesek a Donga-gyerekek! - vágta rá ugyancsak egyszerre.

Ezzel megtörtént az egyezés.

Másnap alig pitymallott, a tizenegy gyerek összegyűlt az udvar eldugott sarkában. Dani kiosztotta a munkát. Egyik enyvet melegített, másik fűrészelt, a harmadik gyalult, volt aki a szögeket adogatta. Szaporán folyt a munka.

Serénykedett a fűrészt, mert olyan fűrészt volt, aki tudja, mit kell csinálni. A gyalu is értette a mesterségét. A szögek szinte maguktól megtalálták a helyüket, a deszkaszálak pedig épp oda pattantak, ahová kellett.

Biz ez mind nem is volt nagy csoda! Dani, aki a gyerekeket irányította, jókorán elleste apjától a munka csínját-bínját, s a többiek sem voltak véletlenül Donga-gyerekek. Vérükben volt a kádár-mesterség!

De meg kell vallani azt is, hogy a Kéktündér - minden eshetőségre felkészülve, - jól kioktatta a fűrészt, a gyalut, a kalapácsot, jóindulatra serkentette az enyvet, a szögeket meg a jófajta deszkát. Sőt, néha maga is, amíg kelt a tészta vagy fűlt a kemence, amúgy pöttöm tündér-formájában, észrevétlen, hogy ne csorbítsa a gyerekek önbizalmát, beállt a szorgoskodók közé.

Miközben ragasztottak, illesztettek, enyveztek meg kalapáltak, a következő nótát fűjták:

Kordé, hordó, fakerék,
Dongó-donga-dana-dan,
Ide egy szög, oda ék,
Dongó-donga-dana-dan,
Gyalu, fűrész, kalapács,
Dongó-donga-dana-dan,
Eszünk, kezünk jó munkás,
Dongó-donga-dana-dan,
Dini-dani-dana-dan,
Dana-dana-dan.

Így történt, hogy estére készen állt a kordé.

Amikor Donga bácsi előjött a műhelyből, levetette kötényét, kezet mosott a lavórban, s körülnézett az udvaron, hogy összeszedje a gyerekeket a vacsorához, nagyot csodálkozott. Ma este nem kellett elkiabálnia magát, hogy:

- Dani, Kati, Dezső, Dénes, Ági, Jóska, Peti, Jancsi, Ferkó, Béni, Marika, Miklós! Gyertek vacsorázni! -

Mind a tizenkét gyereke (pontosabban mind a tizenegy, mert Miklós a bölcsőből figyelte az egészet), szép sorban, egymás mellett körülálltak valamit az udvar sarkában.

Amikor odalépett hozzájuk, szótlantul, csillogó szemekkel utat nyitottak neki. Donga bácsi pedig szemben találta magát egy takaros kis kordéval, amely nagyon hasonlított a Klára néni kordéjához.

- Mi javítottuk meg! - szólaltak meg kórusban a gyerekek.

Donga bácsi a bajsát pödörte, hogy örömét leplezze. Köhintett egyet, körüljárta a kordét, megtapogatta, megsimogatta, s úgy látta, hogy ezen a munkán bizony semmi kivetnivaló nincs.

A gyerekek izgatottan lesték a mozdulatait. Majd kibújtak a bőrukából, úgy várták, mit szól az apjuk.

Akkor Donga bácsi feléjük fordult fürkészően, és azt kérdezte:

- Melyikötök akar beállni hozzám inasnak? -

Ez bizony minden reményüket felülmúlta. Ekkora elismeréstől a szavuk is elállt. Végül Dani törte meg a csendet:

- Én - lépett az apja elé.

- Én is! Én is! - kiáltotta utána mind.

- Az egy kicsit sok lesz! - dörögte Donga bácsi. - De te, Dani, jöhetsz. A többinek még nőni kell! -

Amikor ezt a kökerítés tetején kuporgó Kéktündér meghallotta, elégedetten dörzsölte a tenyerét. Klára néni is jól járt, no, meg Donga bácsi is. Igaz, hogy a nap huszonnégy óráját még a Kéktündér sem szaporíthatja harminchatra, de a szorgos kezek számát megtoldotta kettővel.

A KÉKTÜNDÉR LÁMPÁI

A Kéktündér kínos helyzetben volt. Pedig a tündérek a lehető legritkábban szoktak ilyen helyzetbe kerülni.

Ugyanis eltévedt. Nem az utcán, nem a réten, nem is valamiféle erdőben, hanem eltévedt az időben. Ráadásul sötét volt, majdnem éjfél...

... Még este, vacsora után, a Kéktündér úgy érezte, hogy nem álmos, hanem friss, pihent és tettekre kész. Valószínűleg azért, mert éppen vasárnap este volt. Napközben jóformán semmit nem csinált, este azonban kedve kerekedett valami olyasmire, amitől majd jól elfárad, ha lefekvésre kerül a sor. Nem hánykolódik majd eperlevél párnáján, hanem mélyen alszik és szépeket álmodik.

Dél előtt, jobb dolga nem lévén, kirándult. Ugrott egyet-kettőt, vagy hatvan esztendő, talán még egy kicsivel többet, s megérkezett 1974-be. Ott pedig azt tapasztalta, hogy a tabáni játszótérekre igencsak ráférne egy kis takarítás.

Ezért most, vacsora után, pihenten és tettekre készen, felkerekedett, hogy kitakarítsa a tabáni játszótéereket.

Szappanos nénitől kölcsönvett egy porrongyot, száraz gallyakból apró seprűt készített, azután a sárga-fehér-piros csíkos porrongyot kiterítette a földre, ráült, maga mellé tett három szál pitypangot, és... hipp-hopp..., a levegőbe emelkedett porrongyból lett varázsszőnyegén.

Amint megérkezett, az egyik rettenetesen feltúrt homokozóban felfedezett egy elhagyott zöld, műanyag játéklapátot.

- Nagyszerű, hogy ilyet találok! - kiáltott fel örömmel. - Éppen erről felejtkeztem el! -

Azzal hozzálátott, hogy a homokozó kiszórt homokját visszalapátolja. Nem volt könnyű a pici tündérnek egy nálánál nagyobb lapáttal dolgozni! Ráadásul annyi volt a kiszórt homok, hogy egy igazi lapát is derekasan megdolgozott volna! Szeme-szája tele lett homokkal, mire le-söpörte a kőszegélyt, és szépen elegyengette a homokot.

A hintákat is letörölte. A mérleghinták tisztogatása közben pedig egészen jól mulatott. Ráült a porrongyra fenn, s mire csúszva megérkezett lenn, már ragyogott is a mérleghinta.

Leporolta a mászókákat, a padokat, megigazgatta a lekonyult fűszálakat, amelyek a földre lapultak a pokrócokon heverő kirándulók alatt.

Végül a három pitypang üreges szárait összeillesztette, s elmondott egy kurta varázsszöveget:

Forrj, nőj
kis cső!
Pity-pang
szára,
varázs-
pálca!
Forrj, nőj,
nagy cső!

A három pitypang szára óriásira dagadt, hosszúra nyúlt, és lett belőle locsolócső. A Kéktündér megcsavarta a vízcsapot, és nekilátott, hogy felfrissítse a pázsitot, meglocsolja a poros utakat, megnedvesítse a száraz homokot a homokozókban.

Már majdnem éjfél volt, mire elkészült. A lámpák fényében csillogtak a letakarított hinták, mászókak. Jó illat szállt fel a pázsitról. Katonásan sorakoztak a padok, s a homokozók takarosán várakoztak a fák közötti kavicsos tisztásokon.

A Kéktündér roppant elégedett volt magával, meg a tabáni játszóterek rendjével. Pihenésnek az egyik kőből rakott, érdes lépcsőfokra ült, és elgyönyörködött az Erzsébet-híd vakító ragyogásában, az utakat megvilágító tejfehér lámpasorokban, a suhanó autók piros stoplámpáiban. Kicsit sajnálta a Holdat, aki ennyire elvesztette egykori hatalmát. Hiszen hajdan ő volt az egyedüli világosság a lámpák nélküli, régi Tabánban.

- Ó, nagyon szép ez a város! - gondolta a Kéktündér. - Csak egy kicsit kihalt nekem! -

Hiába suhantak az autók, hiába sétáltak még emberek a frissen locsolt kavicsos úton, s az Attila utcai házak ablakaiban hiába égtek a lámpák... Bizony, kihaltak érezte a Kéktündér a Tabánt a kopott házacskák, boltok, görbe, meredek utcák, zajos műhelyek nélkül...

Hát felkerekedett, hogy visszatérjen. Fáradt is volt. Vágyott eperlevél párnájára, zsenge fű-ágya, akácvirág takarója után. Felült alkalmi varázsszőnyegére, még egyszer körülnézett a játszótéren, s miután mindent rendben talált, elindult.

Röpült a lámpák fényétől ragyogó Tabán felett. Azután elmaradtak a fények. Homályosabb lett a vidék. Már a villanylámpák helyén az ismerős, meghitt gázlámpák pislákolnak a Tabán apró házai között. A Kéktündér le akart ereszkedni, mert észrevette a Hajnalverő utcát, a Felsőhegy utcát, és a kökeresztet is a Kereszt téren. Megérkezett.

Egy szempillantás alatt azonban korom sötét lett. Csak a mindig szolgálatkész Hold tartotta egyetlen lámpását az égen.

- Túlrepültem volna? Ilyen sokat, vagy másfél századot? És ilyen hirtelen? - töprengett a Kéktündér a himbálózó porrongy tetején.

Megpróbált tájékozódni, de semmire sem ment. Igen magasan szállt még, földet érésről szó sem lehetett. Ráadásul egy szemtelen felhő a Hold elé úszott. Most már végképp semmit sem látott.

- Juj! - szisszent fel a Kéktündér, mert az orrával nekiment valaminek. Csillagokat látott. De ez alighanem az éles fájdalomtól lehetett, mert a csillagok közelében semmi olyasmi nincs, amibe ilyen csúnyán megüthetné az orrát.

A Kéktündér kétségbe esett.

- Azt sem tudom már, hol vagyok... De azt sem, hogy mikor vagyok ott, ahol vagyok... - gondolta rémülten.

Közben úgy érezte, mintha épp egy mérleghintán ülne, és sebesen csúszna. De nem lefelé, hanem felfelé. Azután ismét vízszintesbe lendült. De most már megállította járművét, és csak lebegett egy helyben.

A csusszanás következtében azonban a lábához siklott a zöld, műanyag játéklapát, amit - hogy-hogynem, de igazán szándéktalanul - magával hozott. Ez bizony nagy szerencse volt! Mert egy ilyen lapát könnyen lehet kormánylapát egy imbolygó varázsszőnyegen!

- Most már csak azt kellene kitalálnom, hány évet kell előre mennem ahhoz, hogy ismét gázlámpákra bukkanjak! Meg azt is jó volna tudni, hogy egyáltalán a Tabánban vagyok-e még? - gondolta a Kéktündér, miközben némán ült gondjai között az ácsorgó porrongyon.

- Hrrr, hrrr, hrrr.... -

- Muuu, muuu.... -

- Csipp-csöpp... csipp-csöpp... -

- De hiszen ez... -

- Hrrr, hrrr, hrrr... - hallatszott letről.

- ... ez a Szakajtó úr horkolása! - mondta örömeiben félhangosan a Kéktündér, de még nem hitt a fülének.

- Csipp-csöpp... Csipp-csöpp... -

- Ez pedig a Kékfestőék csordogáló patakocskája! -

- Muuu, muuu... -

- Ez meg a Klára néni tehene!... Akkor itthon vagyok! Jókor és jó helyre érkeztem! - kiáltotta a Kéktündér, és megragadta a kormánylapátot. - De miért van itt ilyen sötét? Egyetlen gázlámpa sem világít! -

A sötétség ellenére ügyesen kormányzott a Kéktündér. A fel-felhangzó ismerős zajok segítették. Ráadásul a Hold is elkergette végre az orra előtt szemtelenkedő felhőt. Így már egészen egyszerű volt hazatalálnia.

Azazhogy nem haza, hanem egyenesen a Tzipő utcába. Ami, igaz, nem esett az útjába, viszont itt lakott Lajtorja bácsi, az öreg lámpagyújtogató.

A Kéktündér, miután földet ért, gyaloglásra fogta a lábait, és óriásiakat lépkedett, hogy levezesse a haragját. De ahányszor göröngybe botlott vagy gödörbe lépett, megint csak elfogta a méreg, hogy ilyen sötétben kell botorkálnia. Végre Lajtorja bácsi háza elé ért. Felvette pékinas formáját, és erőlyesen bezörgetett az ablakon.

Még jó, hogy Lajtorja bácsi nem aludt. A szobában égett a petróleumlámpa. Pápaszemével az orrán, kockás hálóingben, félrecsapott hálósipkában ült a vetett ágy szélén, és a körmét vágta. A dörömbölésre komótosan fölkelt, az ablakhoz csoszogott, és kikiabált:

- Ki az? -

- A pékinas. -

- Mit akarsz ilyen későn? Már éjfél is elmúlt! -

- El... És olyan sötét van, hogy majd a nyakamat szegtem útközben. Miért nem égnek a lámpák? -

- Ezért zörgetsz fel, te ámokfutó? Hát hogyan égnének éjszaka?! -

- Mikor égnek, ha nem akkor, amikor sötét van? Azt mondd meg, öreg! -

- Éjjel minek? Akkor aludni kell, nem az utcán csatangolni! Mások alszanak, te meg felvered az embert! -

- Azért alszanak, öreg, mert a sötétben nem szeretnek mászkálni. Hát inkább alszanak. -

- Hagyj már nekem békét, pékinas! Úgy teszel, mintha nem tudnád, hogy ez a rendelet. Éjfél után el kell oltani a lámpákat, azután meg úgyis virrad. -

- Ez a rendelet? -

- Ez - mondta az öreg, és becsapta az ablakot.

De a Kéktündér-pékinas megint zörgetett.

- Ugyan mi kell már megint? - Lajtorja bácsi most már dühös lett. - Takarodj haza aludni! -

- Megyek, megyek, Lajtorja bácsi, de előbb add kölcsön a lajtorját! -
- A lajtorját?... - képedt el Lajtorja bácsi. - Minek? -
- Ne törődj azzal! Ígérem, hogy minden éjjel, pontban éjfélkor eloltom a lámpáidat. Te meg korán lefekhetsz minden este. Öreg is vagy, fáradt is vagy, rád fér a pihenés! -
- Hmmm... - nemigen hitt az öreg a pékinasnak, de szeretne volna, ha már békén hagyja. - Ott van a kerítésnek támasztva. Vidd csak! Jó éjszakát! -
- Jó éjszakát! És ne haragudj azért! - kért bocsánatot a Kéktündér.

Azzal felkapta a létrát, és eliramodott. Amikor az utca végére ért, a létrát az ott ácsorgó gázlámpához támasztotta, és felmászott rá. Kabátjának egyik kék gombját letépte, rálehelte, kabátujjával fényesre dörzsölte, és kitűzte a lámpa tetejére. Kéken villogott a kicsi gomb, és megvilágította körben az utcát.

Így tett a Kéktündér minden gázlámpánál. Mire az utolsóhoz ért, a kabátkáján egyetlen gomb sem maradt. Fázósan összehúzta a mellén, és - miután helyre tette a létrát a Tzipő utcában - hazaballagott.

- A rendelet is betartatik, a Tabán is fényeskedik - szögezte le elégedetten a Kéktündér, és aludni tért.

Ezután minden nap éjfélkor eloltotta a gázlámpákat, s a burák búbján megdörgölte kicsi kék gombjait, amitől megfényesedett a Tabán. Aki akart, járkalhatott bátran, ha éjfél után sürgős dolga akadt a házon kívül. Legfeljebb egy kicsit csodálkozva felnézett az égre, hogy mitől olyan ragyogó ma éjszaka a Hold.

KATALIN-NAP

A Kéktündér fázósan összehúzta magán kék kabátkáját, mert aláfújta a csípős novemberi szél.

- Meleg kabát és meleg alvóhely után kellene nézнем! - gondolta, amikor egy pici foszlós zsemle és friss meleg tejből álló reggelije után útnak indult Klára néni istállójából a házak mentén. Még ahhoz sem volt kedve, hogy a szélbe kapaszkodva, felhőn lovagolva tegye meg az útját, annyira vacogott a hidegtől.

Addig, amíg Szakajtó úrnál a kemence lángja melegítette, nem is volt semmi baj. De mihelyt kilépett az utcára, nyakoncsípte a szél, belecsimpaszkodott vékonyka kabátjába, és majd felröpítette. Ilyenkor rendszerint eszébe jutott az a Katalin-napi prémgallér, amelynek fényes barna szálai között olyan jól szundikált. Kabátnak is, alvóhelynek is a legalkalmasabb volt, amit csak el tudott képzelni. Csak, sajnos, azt tapasztalta, hogy igen bizonytalan dolog. Mert a prémgallérok általában, különösen télvíz idején, nem maradnak sokáig egy helyben.

Az eset, amelyből a Kéktündér ezt a tanulságot szűrte le, a következőképpen történt:

Katalin-nap volt. A Kéktündér aznap még a kemence melegére sem számíthatott, mert Szakajtó úr becsukta a műhelyt, ahogy mindenki tette azon a napon, már régóta, minden esztendőben.

Szürke hófelhők lógtak az égen, csipkedve, szurkálva rohangált a fagyos szél, s a Kéktündér dermedten ödöngött az utcákon. Semmi kedve sem volt belevegyülni a sátrakat verő árusok sürgés-forgásába a Szarvas ház előtti téren. Szemeire ólmos álmoság nehezült. Legszívesebben aludt volna egész nap, ha talált volna egyetlen pici zugot a Tabánban, amelyet ne mozdított volna ki a sarkaiból a Katalin-napi lázas készülődés. Nektámaszkodott hát a sarki lámpaoszlopnak, s a tövében zörgő néhány elsárgult fűszáltól várt menedéket a port kavaráó szél, meg a port kavaráó, igyekvő lábak elől.

Még nem harangozták el a delet, amikor a Dunapart felől a Vár felé kanyarodott egy fedett fiáker. Utána jött még egy, meg még egy,... meg még sok fényes fiáker. Vitték a Várba a szakállas, kövér minisztereket, a hájas miniszternéket, a lengőbajuszú grófokat, a selypegő grófkisasszonyokat, a büszke tartású hercegeket és karcsú hercegnéket, akik királyi ebédre gyűltek, úri mulatságra.

De azon az első fiákeren barna, selymes prémgallér hivalkodott a kocsis kabátján. Ez a prémgallér pedig már messziről jó meleg álmot ígért a Kéktündérnek.

Nem tétozázott egy pillanatig sem. Megkockáztatott egy jeges szélhullámot, amely a Duna felől ugyancsak a Vár felé tartott, és megkapaszkodott benne. Amikor a szél egy pillanatra megült a prémgalléron, a Kéktündér marokra kapta, és behuppant a fényes, barna szálak közé. Kényelmesen elhelyezkedett, s mire a szél továbbállt, a Kéktündér már aludt is.

Arra ébredt, hogy puha ágya reng alatta, emelkedik, ugrik egyet, jobbra dől, balra dől... Végül azt érezte, hogy ő maga nagyot puffanva földet ért. Minden porcikája sajgott, feje szédült. Azt sem tudta hirtelenjében, hol van és mi történt... Bizony, nem szokott az ilyen durva ébresztéshez!

Ahogy ott ült, a gallérból lepottyánva, magát ébresztgetve, sajgó fejét dörzsölgetve, az orra előtt földig hajolva megjelent a prémgallér. Azután egy pár elegáns lakkcipő szállt ki a fiákerből, meg egy pár sárga selyem cipőcske. A prémgallér felemelkedett, és becsukta mögöttük a fiáker ajtaját.

A Kéktündér még mindig a földön ült. De most már a szívet facsaró ámulattól: mert a sárga selyem topán felett, óh!, egy mindennél finomabb, puhább, szebb, és ráadásul hófehér bundát látott elshanni. Egy egész bundát!

Mi sem volt természetesebb, minthogy a Kéktündér azonnal felhasználta további utazó- és alvóhely céljára. Fellibbent rá, és nagybüszkén utazott a bunda pihés hajtókáján a királyi palota kitárt kapuja felé.

Eddig soha az eszébe sem jutott, hogy bekíváncsiskodjon oda, ahová most a novemberi csípős szél, meg egy kíváncsú prémgallér véletlenül besodorta. Most azonban, úgy döntött, kihasználja a kedvező alkalmat.

No, ilyen csudát sem látott még! Rögtön rögvest elszállt az álom a szeméből, ha eddig maradt volna egy szemernyi is benne!

Az augusztusi déli napfénynél fényesebben csillogott a hatalmas terem, ahová az ugyancsak fényesen kivilágított, szőnyeggel borított, csupa márvány lépcsőkről befordultak. Középen terített asztal állt. Szikrázott a sok ezüst asztaldísz, kandeláber, evőeszköz, porcelán és kristálypohár. A falakat meggyszínű, arannyal hímzett kárpit borította, meggyszínű függönyök takarták a hatalmas ablakokat, szobrok és festmények díszítették a falakat, és aranyozott csillárokról ragyogott le ezernyi fénylő villanykörte.

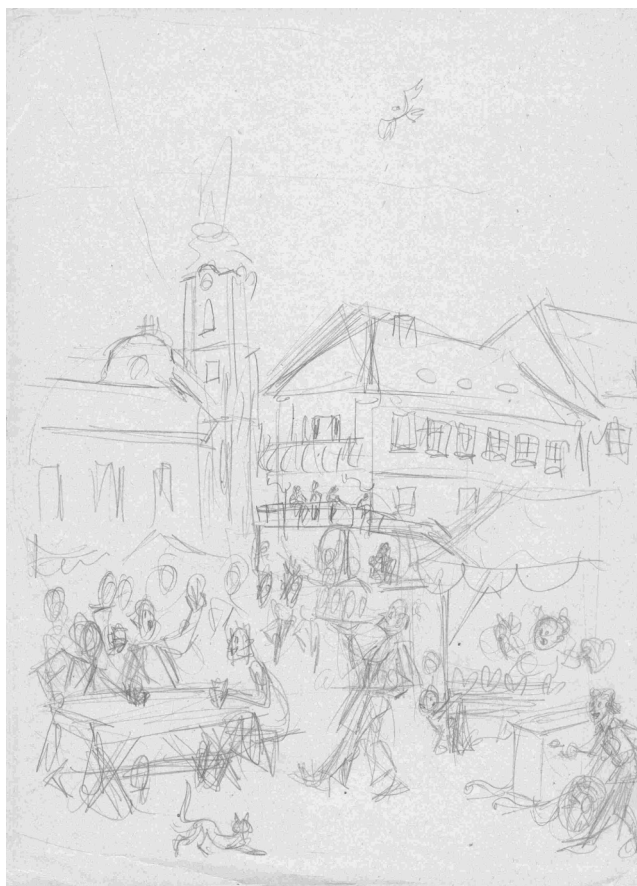
A Kéktündér, miután megfosztották hófehér bundájától, a kultuszminiszter feleségének csupasz vállain imbolyogva érkezett meg a terembe. Úgy gondolta, biztonságosabb kilátóhelyet keres magának. Átsuhant a termen, és megtelepedett két óriási arany függönybojt között a meggyszínű függönyön.

Ekkora pompáról, amit itt látott, még egy ilyen pici kékszínnű Kéktündér sem álmodott soha életében. Ámult-bámult, a lélegzetét is visszafojtotta. Miután mindent megnézett: az asztalt, a falakat, a belépő uraságok és piperés hölgyek ruháit, a székeket, amelyekre leültek, a legyezőket, amelyeket forgattak, egészen belefáradt. Feje belefájdult a sziporkázó fénybe, füle a halk beszélgetés egyhangú morájába... Mire mindenki megérkezett, s mire a Király és a Királyné beléptek az oldalsó ajtón, a Kéktündér akarata ellenére elbóbiskolt.

Álmában visszatért a Katalin-napot ünneplő Tabánba.

Itt bizony zajosabban folyt a multság. Bekecses, zsírszagú férfiak ültek hosszú, fényesre kopott fapadokon, és sört ittak habos korsókból. Kacarászó, tarka gyapjúkendős lányok sétáltak kézenfogva. Összetákolt asztalokon púpozva állt a lángos, sebtiben felállított tűzhelyen sercegett a zsír, sült a kolbász meg a hús. A Szarvas ház előtti, meg az Apród utcai sátrakban mézeskalácsot árult a három bábsütő lány a Hajnalverő utcából. Pántlikát, csipkét, szagosvizet kínáltak az árusok. A kintornás éppen most zendített rá a muzsikára, és megjelent az utca túlsó oldalán a kisfiú a hegedűvel. Megállt egy bódénak támaszkodva, és várta, mikor lesz egy pillanatnyi szünet, hogy belefogjon egy ideillő víg dalba. Az utca kövén már összekapaszkodott néhány fiú meg lány. Fújták a nótát a verklivel versengve, és ropták a táncot körbe-körbe. A fapadok alatt éhes kutyák várták a csontot. Egy kendős, kötényes asszony kenyeret szelt nagy halomba a sült kolbász mellé. A Naphegy felől keresztülágott a téren a mutatványos. Két majom ült a karján, és harsányan makogtak. Vidám, nekiszabadult gyerekhad gyűlt a mutatványos köré, aki éppen belekezdett hívogató-csalogató rigmusába:

Jöttem-mentem a világban,
Messze Taljánföldön jártam,
Ahol nóta, vigalom
Minden nap az élet,
Kutya helyett a majom
Őrzi a házvégét,
Kolbászból a kerítés,
Tejszínhab a kapufa,
Ha nem hiszed, ide nézz!
Ha nem hiszed, menj oda!

... Ekkor pedig kinyitották a királyi ebédlőterem ablakát. Épp azt, ahol a Kéktündér ilyen vidámakat álmodott.

Mintha a novemberi szél megint kötözködni akart volna a Kéktündérrel, meglebbentette a meggyasztó függönyt.

Úgy látszik, a lakoma véget ért.

A Kéktündér felriadva és vacogva magára húzta az egyik arany függönybojtot. De mit sem használt. Fel kellett ébrednie teljesen.

Amikor kinyitotta a szemét, maga előtt látta magát a Királynét. Olyan közel volt hozzá, hogy még a lélegzetét is hallotta. Mellette állt a szakállas, magyaros mentébe öltözött Király. Az alkonyuló ég alatt elterülő ütött-kopott Tabánt nézték, a kihalt viskókat, meg a Vár tövében nyüzsgő vidám tömeget.

A Királyné elfintorította kényes orrát:

- Ah, micsoda látvány! Itt Budán!... Bécsben nem a Király ablaka alatt mulat a csőcselék! -

A Király a távozásra kész, székeik mellett ácsorgó vendégsereghez fordult:

- El kell söpörni innen ezt a piszkot! Le kell bontani ezeket a viskókat! El kell takarítani innen ezt a... hogy is hívják?... Tabánt! -

- Igenis, Felség! Helyes, Felség! - szólalt meg a poharak, tányérok, ezüst kandeláberek mögül a fejbőlintó miniszterek kórusa.

A két libériás inas nesztelenül az ablakhoz lépett. A Kéktündérnek épp annyi ideje maradt, hogy kisurranhatott a csukódó, óriási ablakszárnyak között a szabadba.

Mit bánta ő most a hideget, szelet, novembert!

A királyi szemet bántja az ő kedves, kopott, szegényes Tabánja! Lebontják ezt a régi várost!... Ó, rettenetesen fájt neki az ítélet.

Ó, ha megmenthetné a Tabánt! De lehetetlen. A düh a fejébe kergette a vért. Már egy cseppet sem fázott... Legalább borsot törhetne a Király orra alá!...

Odalenn semmit sem tudtak az ítéletről. A multság a tetőfokán állott. Nyekergett a kintorna, ropogtak a csizmák, suhogtak a szoknyák. Innen-onnan Katákat köszöntő poharak csendültek. A sátrak előtt gyertyák gyúltak az alkonyuló ég alatt. Pattogott a tűz, sercegett a kolbász a serpenyőkben. Korsók tetején habzott a sör. Gyerekek visongtak, kergetőztek, labda puffant. Csonton marakodó kutyák morogtak. Megmaradt portékáikat kínálták harsányan a vásári árusok. A rekedt kucséber nyerőszámokat kiabált, rá boldog nevetés kunkorodott. A nyertes boltossegéd összedörzsölte két tenyerét, és a választott sárga törökmézet egy pirosarcú lánynak adta.

A Kéktündér pedig mindent elkövetett, hogy a multságot egyre hosszabbra nyújtsa. Szét-szórta a boldogság-szikrákat a Tabán fölött, s a csillagok nem mertek feljönni az égre. A Hold nem mert tovább vándorolni kelet felé. A Sötétség szakadozott gúnyában várakozott nyugaton, amíg ki nem fogyott a bor a hordókból, a kolbász a serpenyőkből, amíg minden Katalin nem kapott legalább egyetlen mézeskalács-huszárt, s amíg el nem fáradtak a lábak a táncban.

Azután elnéptelenedett a Szarvas tér. Becsuktak a kocsmák, a lacikonyhák. Hazatértek az emberek, mert a Katalin-napi ünnepségre hosszú, fárasztó, dolgos hétköznapiok következnek.

A Kéktündér hiába tudta, hogy a Király a fenséges ablaktáblák mögött fél éjszakán át álmatlanul forgolódott a zajos multság miatt, mégis nagyon szomorú volt.

Többet nem tudott tenni. Még saját boldogság-szikráit sem tartotta meg. Az utolsót épp a hegedűs kisfiúnak adta akkor, amikor az első csillag felmerészkedett az égre.

Amikor a Kéktündér aludni tért a kékfestőék tornáca alatti elhagyott, üres fecskefészekbe, s a puha tollpihék között melegben érezte magát, arra gondolt, hogy általában a fecskefészek biztonságosabb éjszakai szállás, mint egy prémgallér. Talán melegebb is. De ez a tabáni fecskefészek mégsem sokkal biztonságosabb egy prémgallérnál, ha a király úgy akarja...

VERÉB-PARADICSOM

Abban az esztendőben rettenetes nagy tél volt a Tabánban. Már november végén elkezdett havazni, és havazott egészen márciusig. Hulltak a hópelyhek lassan, ráérősen. Egymásra telepedtek, és vastag hódunnákba takarták az apró házakat, csorba lépcsőket és a görbe utcákat. Eltüntették a bokrokat, a fákat, és hatalmas hógolyókat hagytak a helyükben. Ha eltévedve és fázva rájuk szállt egy-egy veréb, megrengett az óriási hógolyó, s a dermedt bokrok, fák kidugták fekete ágacskáikat a hó alól, hogy hellyel kínálják a fázós vendégeket. De hamar belepte ezeket a gallyakat is a fehér takaró, mielőtt a madarak odébbálltak.

Mint már mondtam, az egész Tabánt beborította a hó, amely csak vastagodott, vastagodott, s minden nappal magasabb lett a sok-sok szállingózó hópihétől. A házak már ki sem látszottak alóla, s közöttük óriás hógombócokba merevedtek a fák, a bokrok. Olyan volt ezen a télen a Tabán, mint egy mesebeli, alvó város.

Csak egyetlen házacska körül ragyogott a tavasz. Ez a kékfestő testvérek házatája volt a Kereszt téren. Bár a ház tetején toronymagasságúra növekedett a hódunna, a kicsi udvaron álló két gesztenyefa és a rózsabokrok ágain egyetlen szem hópelyhet sem lehetett látni.

Ez pedig a verebeknek volt köszönhető.

... A verebeknek mindenkivel keservesebb volt a sorsuk ezen a télen. Ha kimerészkedtek fészkeikből, hogy egy-egy falat után nézzenek, repkedhettek bizony egész álló nap, a hófehér Tabán takaróján nem leltek egyetlen szem morzsát sem. Arra pedig még gondolni sem lehetett, hogy a hótakaró alatt pihenő magokat előkerítsék, azok olyan mélyen aludtak. A faágakon felejtett finom falatok, mint például a hársfa szárnyas magva, a fenyő toboza vagy netalán egy-egy szem aszalódott gyümölcs, mind elrejtőztek. A kukacok, lárvák mélyen az odvakba vagy a föld alá bújtak. Az emberek is csak módjával merészkedtek ki a házakból, így arra sem lehetett számítani, hogy útjuk során itt-ott elhullajtanak valamit, amit az éhes veréb a begyébe rakhatna.

Egészen addig nem történt semmi, amíg az a bizonyos veréb-szerencsétlenség nem történt december derekán a kékfestő testvérek háza környékén.

A ház eresze meg az udvarra nyíló tornác pereme alatt vagy öt fecskefészek lapult. Mindegyikbe, miután gazdái az idén is jó messzire költöztek belőlük ideiglenes, melegebb hazájukba, nagy szemfülesen beleköltözött egy-egy verébházaspár, akik immár jó két hete ki sem mozdultak a fészkekből. Nagyokat aludtak, s hozzá üres bendőjük korgott altatódalt.

Volt itt egy hatodik fészek is. Abban, bizony meg kell vallani, a Kéktündér rendezett be magának téli szállást az ott felejtett puha tollpihékből.

Egyik délután óriási ricsajra ébredt. Amint kidugta a fejét a jégcsapokkal kicifrázott fészekből, hát látta, hogy az egyik „verébház” mindenestül a hóra huppan a tornác előtt. Két rémült lakója pedig szárnyaikkal csapkodva próbált lábra állni a süppedő, puha szőnyegen. Megkergült hógöröngyöknek nézte volna őket akárki. Csak csipogásuk árulta el, hogy verebek.

A Kéktündér már ott tartott, hogy magára ölti a verébpihéből szőtt téli bundáját, és a segítségükre siet, amikor nyikordult a ház tornácra nyíló ajtaja, és kilépett rajta Margit néni. Utána csoszogott Vince bácsi foltozott ködmönben. Vince bácsi megállt a küszöbön, és hunyorgó szemmel próbálta kitalálni, mi történik. Margit néni azonban belegázolt a térdig érő hóba, óvatosan felemelte a két vergődő madarat, a kötényébe rejtette és bevitte a házba.

A Kéktündér ezek után mégiscsak magára öltötte toll-bundáját, és a tornácra nyíló ablak párkányára perdült, hogy lássa, mi történik odabent. Az ablakból a kékfestő műhelybe lehetett látni. A homályos szobában fakádak álltak kék festékekkel tele, falócák, festékcseppektől kéklőn, kifeszített kék vásznak meg fehér vászonkötegek a faloncokon. A falon pedig körbe-körbe fából faragott csodaszép virágok. Szögre akasztott virágok fából! És ugyanezek a virágok ezerszer meg ezerszer megsokszorozódva a kifeszített kék vásznan virítottak fehéren. Micsoda pazar kék világ! S mennyi fából faragott virág! Pontosan, mint a tündérmesékben!

A Kéktündér az eléje táruuló látványra csak ennyit mondott: - Ó! - és ottfelejtkezett az ablakpárkányon.

Kis idő múlva a kék szobába belépett Margit néni, és kicsi kék vesszőkosárba tette a verebket. Leült eléjük a lócára, és bütykös kezével öreg kenyeret morzsált a kosár elé a keményfa asztalra.

Amikor a hontalan madarak felmelegedtek és jóllaktak, Margit néni kinyitotta nekik a műhely ablakát.

- Csirip-csirip! Hol lakunk ezután? - kérdezték egymástól szomorúan.

- Van egy kiadó fészek ott, jobbra a sarokban - lépett melléjük a Kéktündér.

- Az jó lesz! Az jó lesz! Köszönjük! - csipogta a verébpár, és szinte meg sem nézték, ki volt ilyen nagylelkű, máris repülni készültek.

- Csak jó lenne, ha egy kicsit még ott lakhatnék, amíg alkalmasabb helyet nem találok - állította meg őket a Kéktündér. - Legalább éjszakára fogadjatok be! Nappal ugyanis a pékműhelyben dolgozom - kérlelte a verebket.

Így történt, hogy eztán az ötödikké előlépett hatodik verébfészekben hárman laktak.

Közben Vince bácsi madáretetőt ácsolt, Margit néni meg elhatározta, hogy a szemközti pékműhelyből minden reggel elkéri a széthullott morzsát ezeknek a szegény madaraknak.

Amikor ezt elhatározta, nem is gondolta, hogy a verébgondozásnak micsoda következményei lesznek!

Másnap már összegyűjtve, fehér vászonzacskóba csomagolva a pékinas átnyújtotta neki a morzsát. Otthon pedig egész tartalmát kiszórta a tornác elé, amelyről előbb gondosan lesöpörte a havat.

A következő pillanatban, mintha valaki előre értesítette volna őket, a Tabánban lakó összes madár: veréb, galamb és minden kétszárnyú apró állat, akik nem tudtak a tél elől melegebb vidékre menekülni, mind ott repdesett, csipogott, cserregett, csirregett a tornác előtt, és egy szempillantás alatt felszedték az utolsó szem morzsát is.

A következő reggelen, amikor Margit néni kék gyapjúkendőbe csomagolt alakja utat törve a térdig érő hóban, megjelent a kertkapuban, már az összes szárnyas vendég, hívott és hívatlan, ott ült a lakomára várva a két gesztenyefán. Még a rózsabokrokat is megszállták.

Ettől az ostromtól persze a fák és bokrok elveszítették fehér hóruhájukat. A sok izgatott tollas jószág vidám zivaja tavaszi jókedvet öntött a vén gesztenyefák törzsébe, ágaik pedig olyanok lettek, mintha madarakat virágoztak volna. A fák és a rózsabokrok telis-tele voltak színes, szemtelen és jókedvű madarakkal. Felderült az udvar, mintha megérkezett volna a kikelet.

Körös-körül tombolt a tél, fázott és aludt a Tabán, de ez az udvar élt, virított és zengett egész télen át.

Hát még, amikor elkészült a madáretető! Az volt csak mulatság!

Ekkora madáretetőt azóta sem látott senki! Még tetőt is ácsolt rá Vince bácsi! Négy sarkán négy oszlop tartotta! Az egész társaság elfért rajta! Még a Kéktündér is, aki erre a mulatságra várva már kora hajnalban az egyik pózna mellé kuporodott.

Ami igaz, igaz! Más oka is volt erre!

Mert ki tartotta tisztán, takarosán ezt az óriási, csodálatos madáretetőt a két gesztenyefa között?

Biz elárulhatom: a Pirosszoknyás tündérlány!

Amikor eltakarodott a madárház, s a lakoma után a szomszédos fákra és a rózsabokrok tüskés ágaira telepedtek egy kicsit csevegni és megbeszélni a Tabán ügyes-bajos dolgait, akkor zöld szárnyain libbenve megérkezett Tercsi mesekönyvből a Pirosszoknyás tündér. Apró kezében pici seprűt hozott, zománcos vödörben havat, babos kendővel bekötötte aranyló haját, és nekilátott a takarításnak.

A Kéktündér pedig a madáretető oszlopához dőlve, karbafont kezekkel nézte. Néha egymásra mosolyogtak. Aztán a Kéktündér azt kérdezte:

- Hogy vagy? -

A Pirosszoknyás azt mondta:

- Jól. És te? -

- Én is. -

És ezzel sok mindent elmondtak egymásnak, akár hihető, akár nem.

... Már vége felé járt a tél. Igaz, még mindig havazott, és még tartottak a víg madárlakomák a gesztenyefás udvarban, amikor a Kéktündér, ugyanannak az oszlopnak támaszkodva, azt kérdezte:

- Hogy vagy? -

A Pirosszoknyás azt mondta:

- Jól. És te? -

- Én is. -

De most nem fejeződött be itt a beszélgetés. A Kéktündér ugyanis hozzátette még:

- Hozzám jössz-e feleségül? -

A Pirosszoknyás kezében megállt a seprű. A csivitelő madárház elhallgatott. A hópelyhek megálltak a levegőben. Még bent, a kékfestő műhelyben is megmozdult valami: a fából faragott bimbók kinyitották szirmaikat, és kivirágoztak a kékszínű vásznak.

Mert a Pirosszoknyás a Kéktündérre nézett és mosolygott:

- Hozzád megyek feleségül - válaszolta.

TÜNDÉR-LAGZI

A Kéktündér olyan izgatott volt, mint világegyetében még soha. És ez teljesen érthető, hiszen ma délben lesz az esküvője a Pirosszoknyás tündérlánnyal.

A Kéktündér ma nem hordta ki a friss kenyeret a fűszereshez, sem a kocsmába, nem állt oda lisztet szitálni, kovászt kelesztetni... hanem Szakajtó úrtól szabadnapot kért.

Reggel egy kicsit tovább lustálkodott, azután elkezdett öltözködni. Már kinyitott a fűszeres, a patikus, a cukrász, sőt, a pékműhely is. A nap már olyan magasan járt, hogy a Tercsiék eperfája árnyékot vetett a ház falára. Amikor majd az „Aranykakas” kocsmárosa hasa elé köti a fehér kötényt, s az udvaron szaladgáló riadt tyúkok közül elkap egyet, tehát amikor hozzá lehet kezdeni az ebédfőzéshez, akkor a Kéktündérnek indulnia kell.

... A Kéktündér már napok óta készülődött. A fészek-társbérletet nem találta megfelelőnek, hogy tündérfeleségét oda költöztesse. Tehát lakás után nézett, ahol még a koratavaszi hűvös éjszakák idején is ágyat vethet majd maguknak.

Hihető-e vagy sem, de tény, hogy a Kéktündér nem akart fényes tündérpalotában lakni. Legszívesebben levél alján, kékvirág kelyhében, illatos orgonabokor tövében aludt. De most, március vége felé, amikor még a téli szelek eltévedve vissza-visszajárnak, ilyesmire gondolni sem lehet.

Bejárta a Tabán minden zegét-zugát, míg végre rábukkant arra a helyre, ahol a világ legcso-dásabb tündérfélszékét lehet berendezni. Ez pedig a kékfestő testvérek házában volt, ahol a sarokban, mindenkitől elfeledve egy fából félig kifaragott virág hevert. Ez a virág rendkívüli módon hasonlított arra a kék virágra, amelyikből a Kéktündér kipattant azon a ködöt kergető őszi reggelen Jancsi és Pompon, a feketehátú tengerimalac szeme láttára.

A virág féligkész szirmai között puha ágy került tollpíhéből meg tavalyi pitypang boglyas fejéből. Leterítette tündéralomból szőtt bíbor takaróval. Délibábos tarka rétből szőnyeget terített alá, s a csobogó patak nyári fodraiból ügyesen tükröt varázsolt, mert tudta, hogy a lányok - még a tündérlányok is - milyen szívesen fésülködnék reggelente tükröcskéik előtt.

Most azonban a Kéktündér nézegette magát benne. Úgy látszott, teljes mértékben elégedett új ünnepi kék selyem ruhájával, frissen vasalt csipkés gallérjával, csipkés kézelőjével. Ruháját maga varrta a nyári ég kékjéből, a kék Duna habjaiból, habos gallérját a Nap sugaraival maga fehérítette, maga keményítette, maga vasalta. Ezüst gombjait a Hold fényesítette, lakkcipőjét a csillagok. Szőke haját a tavaszi szél bodorította, a Tabántól szikrázó jókedvet kapott.

Vége elkészült.

- Épp ideje! - gondolta.

Az „Aranykakas” kocsmában már főtt a tyúkhúsleves, a pékműhelyben megkelt a kovász, a sarki cukrászdában zakatolt a habverő, Donga bácsiéknál meg szorgalmasan kopogott mind a hét kalapács.

A Kéktündér perdült egyet, fordult egyet, és átsuhant a Tercsiék udvarára. Itt ma nagyobb volt a láрма, mint bármikor. Micsoda szerencse!

Zakatolt a varrógép, és döngött a véső végén a fakalapács a kőfaragó műhelyben. A leveleit bontó eperfa alatt a kint felejtett kissámlí meg a nyitott mesekönyv türte csak a rettenetes hangzavart. Tercsi az ablakhoz menekült a Hajnalverő utca eseményeit lesni, és azzal sem törődött, hogy mi történik az udvaron heverő mesekönyv lapjain.

Pedig most érdemes lett volna odafigyelnie!

Ugyanis a mesekönyv minden lakója a Pirosszoknyás körül sürgött-forgott. Két hófehér nyuszi koszorút font fehér barackvirágokból. Barna mackó az ezüst cipellőket fényesítette. Cinege madár a leány arany haját fésülte. Az eperfa alsó ág-bogai között pedig három fürgelábú igazi pók az éjszaka elcsent ezüst holdvilágból fátlyat szőtt a Pirosszoknyásnak.

A legszorgalmasabban a három okos majom dolgozott, akik óriási radírral küszködtek. Tolták jobbra, tolták balra, húzták-vonták, taszigálták, de Tercsi piros ceruzájának nyomait sehogy sem tudták leradírozni a tündérlány szoknyájáról. Már izzadságcseppek potyogtak a homlokukról, de ettől csak még jobban elmaszatolódott a tündérlány szoknyája. Mit volt mit tenni, kétségbeesetten lemondtak a hiábavaló küszködésről.

- Sebaj! - vigasztalta a Pirosszoknyást Öreganyó, a mesekönyv utolsó oldalának lakója. - Úgyis Pirosszoknyás lett a neved. Hadd maradjon rajtad a név is, meg a piros szoknya is! -

- Ui, ui, - szólt közbe a kismalac. - Nem is olyan csúnya ez a szoknya! -

- És ha tudnád, milyen jól áll! - hízelgett a kandúr.

- Hát akkor jól van, felveszem így! - törődött bele a Pirosszoknyás.

Fel is vette az immár örökre piros szoknyáját, arany hajára feltűzte holdvilág fátlyolát, feltette barackvirág koszorúját és felhúzta ezüst cipellőit. Zöld szárnyacskái csillogtak a napfényben. Örömeiben a nyári nap rámosolygott, és pici arany szikrákkal teleszórt a Pirosszoknyás fátlyolát, szoknyáját, dús haját. Csak úgy vakította azt, aki ránézett.

Ekkor toppant be frissen és roppant elegánsan a Kéktündér.

- Indulhatunk! - mondta.

De nem felejtette el hozzáfűzni azt sem:

- Csodaszép vagy, Pirosszoknyás! -

Elindultak. Szálltak, repültek, szél hátán lovagoltak vagy hetven esztendő. Végül megérkeztek abba a Tabánba, ahol nincsenek görbe utcák, alacsony házikók, hanem ahol zöldell a pázsit, rügyeznek és virágoznak a fák, ahol gyerekek játszanak a játszótéren, öregek üldögélnek a padokon, autók suhannak, buszok pöfögnek, s ahová büszkén tekint le a fehérén ragyogó Erzsébet-híd.

Ebben a pillanatban köszöntött be a tavasz. Március huszonegyediké volt.

Amikor megszólalt a déli harangszó, a Kéktündér kézenfogta a Pirosszoknyást és az aranyeső bokor alá rejtett kék selyem trónushoz vezette.

Köréjük gyűltek mind az ismerősök a mesekönyv lapjairól, mind a meghívottak Tündérországból, ahol valamikor a Kéktündér édesapja volt a király. Odagyűltek mind a tündérek, virágok, manók és megannyi csodás népség.

Amikor elszállt a harang utolsó kongása, a Kéktündér a Pirosszoknyáshoz fordult:

- Enyém vagy már mindörökre! -

- Tiéd vagyok mindörökre! - suttogta vissza a Pirosszoknyás.

Így fogadtak egymásnak örök hűséget.

Helyeslően bólogattak a virágos fák, a leveleiket bontó bokrok, a fűszálak kecsesen hajlongtak, a rengeteg sárga pitypang meg a fehér százszorszépek meghajtották fejecskéiket. Boldogan nyikorgott a hinta, vidámabban puffant a labda, s felszállt a fehér felhőig örömeiben.

A Kéktündér meg a Pirosszoknyás körül álló násznép pedig hatalmas éljen!-nel köszöntötte az ifjú párt. Csak úgy zengett belé a Tabán!

A hintákon ülő gyerekek azt hitték, hogy a nap köszönti a tavaszt sugarainak zengő pattogásával. A padokon üldögélő öregek meg azt, hogy a föld sóhajtott a megújulás öröme. A kavicsos utakon sétáló felnőttek meg azt, hogy a szél suhog a fák ágai között...

Tündér-esküvőkön az a szokás, hogy a tündérvőlegény valami csudás nagy tettel megpecsételi adott szavát.

Tudta ezt jól a Kéktündér is. Felállt a kék selyem trónusról. Ráfigyelt mindenki: a lakodalmas nép, a zöldellő növények, az utak, a padok, a házak, még a villamosok is megálltak egy észrevehetetlenül rövid pillanatra.

A Kéktündér elővette tegezét. De tegezéből nem ezüst nyílvesszőt húzott elő, hanem egy élő faágat. Ezt az ágot a Kéktündér az édesapjától kapta, amikor a Tündérkirály a tabáni tartományt neki adományozta. Ez a faág a messzi Tündérországból érkezett sok-sok évvel ezelőtt.

A Kéktündér kifeszítette nyilát, s az ágacskát egy fehérén virágzó fának célozta. Sivított a vessző, szelte a levegőt, és pengve megállt a fehérén virágzó fa törzsén.

Abban a pillanatban az élő vesszőből ágak pattantak, az ágakon rügyek fakadtak, a rügyekből pedig rózsaszínű virágok bontogatták szirmaikat.

Nem messze a hídtól, a Szarvas házzal szemben még most is áll ez a fa, amely minden tavasszal, azóta is, fehér meg rózsaszínű virágot hoz egyszerre...

No, ki lehet találni, milyen víg tündérlakoma kerekedett azután, hogy a Kéktündér az első táncra felkérte a Pirosszoknyás tündérlányt!

A bokrok alján csuprokban állt a Miska tehén édes teje, illatoztak Szakajtó úr foszlós, mazsolás kalácsai, Habary úr habos tortái pipeskedtek ezüst tálakon, s nem hiányoztak a mézeskalács-szívek sem az asztalokról.

A szokásos tücsökzenekar húzta a talp alá valót. A Pirosszoknyás ismerősei a mesekönyv lapjairól, meg mind a meghívottak Tündérországból, a tündérek, a manók, a virágok, és mind az ezernyi csodás népség ropta a táncot déltől hajnalig.

Álmában ellátogatott a tündér-lagzira Tercsi, aki nem győzött álmélni, hogy a mesekönyv-beli tündér milyen csinos az általa festett piros szoknyájában. De hogy ilyen gyönyörűen táncol, azt eddig nem gondolta volna!

Kockás hálóingében ott totyogott a megrakott asztal körül Lajtorja bácsi is. Egy réti margaréta finom tejjel kínálta. Jót húzott az öreg a mázas csuorból, azután megtörölte bajuszát. Zsebéből gyufát húzott elő, és sorra meggyújtogatta a pici gyertyákat az aranyeső bokor alján.

Kicsit még álmosan megérkezett Klára néni is. Nászajándékkul egy sokrét hajtogatott, levendula illatú, hófehér asztalterítőt hozott.

- Még az öreganyám szötte, saját kezével! - nyújtotta át a Pirosszoknyásnak. - Jó lesz majd, ha asztalt terítesz a tündérebédhez! -

Azután Klára néni Donga bácsihoz fordult, aki mögött ott sorakozott mind a tizenkét gyereke. Még Miklós is, aki billegve, de azért büszkén állt a lábán. Sárga pitypang fogta a kezét, hogy el ne botolják.

- No, Donga öcsém, derék gyerekeid vannak! Hallottam hírét, hogy ők javították meg a törött kordémat. Azóta bizony magától szalad! - mondta Klára néni.

- Semmiség... - dünnyögte Donga úr, és zavarában elvette az egész ezüst tálcát a százszorszép kezéből. Sebaj! Egy szempillantás alatt az egész narancsszínű torta az ezüst tálról a tizenkét Donga-gyerek bendőjébe került! A Pirosszoknyás egy papsajt kerek levelével megtörölte utána a kis Miklós maszatos arcocskáját.

De nini! Ott ül Pompon is Jancsi tenyerén egy félreeső bokor tövében! Nem sokáig. Pompon kiugrott a meleg tenyérből, és vidám bajuszkáit pedergetve a Kéktündérnek hosszú boldogságot kívánt.

A patikus két csengő arany betűt hozott az ifjú párnak, Vince bácsi és Margit néni fából faragott piciny komódot.

Az „Aranykakas” kocsmárosa táncra kérte Szappanos nénit, aki hiába szabadkozott, hogy nem áll már a lába a táncra, a kocsmáros derékon kapta, és a tánc kellős közepébe vitte.

Gilette úr meg a legidősebb bábsütő lánnyal ropta a polkát, Habary úr a középsőt kérte fel éppen. A legfiatalabb a Kéktündér-pékinassal táncolt.

Miska tehén egyedül ödöngött a táncolók között. Bánatában letépett egy kék selyemvirágot a tündér-trónus kárpitjáról. Csak amikor már lenyelte, akkor vette észre a tévedést. Hogy ne unatkozzék, beszédbe elegyedett a vízárus gebéjével.

A vízárus épp a Színésznőnek udvarolt, a mutatványos meg bűvészmutatványokkal szórakoztatta a fehér ruhás lányt.

Szakajtó úr roppant óvatosan, nehogy az ezüst cipellőkre lépjen, a Pirosszoknyással járta a tangót. De nem állta, hogy közben meg ne jegyezze:

- Bezzeg arra sohasem gondoltam, hogy egy tündér legyen az én legjobb inasom! -

A Pirosszoknyás boldogan hallgatta, hogyan dicséri férjét az öreg pékmester.

A margaréta összekapaszkodott egy manóval, a százszorszép egy tündérrel, a mackó a nyúllal, a kandúr a cinegével, a sárga pitypangok meg egymással, és ropták a táncot a víg tücsökzenére, meg a feketefürtű kisfiú hegedűszavára.

Talán még most is ropják. A sárga pitypangok meg a fehér százszorszápek milliomjai, ha tavaszi szél fúj a Duna felől, még most is hajladoznak, topognak, fejüket ingatják, mintha tündér-lagzin táncolnának a kecses fűszálak között. Nézzétek csak meg jól!

Mindenesetre ennek a mesekönyvnek meg az öreg Tabánnak a lakói másnap reggel csak a homlokukat ráncolták, ha éjszakai furcsa álmukra gondoltak. De nem mertek szólni róla senkinek. Csak nekem mesélték el.

A rajzokat Ligeti Miklós készítette.

1974.

CSAK MONDD! A BÉKÁK MEGHALLGATNAK

**Drámai képtelenség 2 részben,
szünetjátékkal**

Szereplők:

FÉRFI - alig múlt 40, a bioretorika professzora

NŐ - a felesége

IGAZGATÓ - a Bioretorikai Kutató Intézet igazgatója

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - a Minisztériumból

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - a felesége

KOLLEGINA

HUGÓ BÁCSI

PÉTER BÁCSI

KATICA NÉNI

BÁLINTKA

NAGYAPÓ

}
|
}
|
|
}

- családtagok

Történik: eztán bármikor

Szín: Optikailag kitágított, sűrűn fekete színpad közepén, mintha egy nagy fekete dobozban lenne, egy szoba, azon balra ajtó, az ajtón túl kanapé asztalkával, szemben egy közönséges fekete tábla, jobbra ablak, az ablakon innen íróasztal székkal. Mindenütt könyvespolcok és könyvek, újságok, papírok. A valószínűtlennek tűnő jelenetek alatt a szoba fehér-szürke alapszínű és nagyon világos, a reálisnak tűnő jelenetek alatt ugyanaz a szoba valószerű színeket és fényeket kap.

ELSŐ RÉSZ

1. jelenet

A színpad tökéletesen sötét. A nézőtéri világítás hirtelen kialszik. Mélyről jövő, egyre erősödő, az elviselhetetlenségig fokozódó dübörgés, moraj. Fel-felvillanó apró fények. Oldalról, hátulról a nézőtéren is végigsikló, keresgélő fénypászmák, amelyek végül megállapodnak a szobán, amely megkapja a „valószerűtlen” világosságot, és a reflektorok kialszanak. Körül sötét.

A FÉRFI az íróasztal alatt guggol, a NŐ a kerevet alatt fekszik. Iszonyú csend.

NŐ - *(Megmozdul, kibújik a kerevet alól, nyújtózik.)* Élek. Életben maradtam. *(Körülnéz)* Hát ez meg hova lett?

FÉRFI - *(Megmozdul)*

NŐ - *(Észreveszi)* Nicsak! A tudós úr!... Vagy a tudós macskája? Jól elbújtál! *(Megpiszkálja)* Na, gyerünk! Kifelé!

FÉRFI *(Morog)*

NŐ - Gyere! Már vége. Elmúlt.

FÉRFI - *(Morog)*

NŐ - *(Ráncigálja)* Naaa!

FÉRFI - *(Marad)*

NŐ - Megsebesültél?

FÉRFI - Nem.

NŐ - Mutasd magad! *(Húzza kifelé)*

FÉRFI - *(Az íróasztalba kapaszkodik. Dulakodás. Az asztal felborul. A FÉRFI feláll, nyújtózik.)* Na, mi van? Mit nézegetsz rajtam?

NŐ - Csak úgy. De semmi. Nem sérültél meg.

FÉRFI - Nem. Csak itt *(a fejét tapogatja)* egy kicsit... Valami furcsa.

NŐ - Megmenekültünk... Megütötted a fejed? Hol?

FÉRFI - Nem, nem. Nem fáj. Csak furcsa... Elfáradtam. Ott az alatt az izé alatt. Egész idő alatt. Egész... Meddig is tartott?

NŐ - Mi? Mi tartott meddig?

FÉRFI - Ez az izé... A sötét, a zúgás, a dörgés... szóval...

NŐ - Körülbelül két évig.

FÉRFI - Hm... Az sok idő. Nem?

NŐ - Szóval a fejed nem fáj. Mutasd azért!

FÉRFI - Itt...

NŐ - *(A szíve táját, a gyomrát tapogatja)* Nekem meg itt... Mintha elvesztettem volna valamit...

FÉRFI - Én is... pont úgy... Mintha elvesztettem volna... Megkeresem. *(Keresgél)* Hol a szemüvegem?

NŐ - Neked nincs szemüveged.

FÉRFI - Azt is elvesztettem ebben a... ebben a... a fene egye!

NŐ - Nem. Neked sosem volt szemüveged.

FÉRFI - Miért nem? Hiszen nem látok nélküle.

NŐ - Dehogynem. A legapróbb betűket is el tudod olvasni.

FÉRFI - Azóta eltelt két év. Te mondtad. Két év az íróasztal alatt... De hol van?

NŐ - Nem volt. Érted? Sohasem volt!

FÉRFI - De. *(Egy könyvféle kerül a kezébe)* Mi ez, mondd?

NŐ - Az? Könyv.

FÉRFI - *(A nő orra alá tartja)* És ezek?

NŐ - Hogy-hogy ezek?

FÉRFI - Ezek a krix-kraxok? Nem tudom elolvasni. Nem tudom! Hol a szemüvegem? *(Lázasan keresgél)*

NŐ - Nekem is meg kellene keresni...

FÉRFI - Krix-krax, krixek-kraxok... betűk...

NŐ - Igen. Hiányérzet. Valami ilyesmit érzek.

FÉRFI - *(Dúdolva)* Krixek-kraxok, frittyek-pattyok... Ja, igen: Mondd, kedvesem, mi is történt az előbb?

NŐ - Mikor előbb?

FÉRFI - Mielőtt ezt a krix-kraxot a kezembe vettem.

NŐ - Azt a könyvet?

FÉRFI - Igen.

NŐ - Valami szemüveget kerestél.

FÉRFI - Még azelőtt!

NŐ - Az íróasztal alatt guggoltál.

FÉRFI - Hm. Igen? ... Te! És ez a könyv, ez micsoda?

NŐ - Honnan tudhatnám én? A te kedvenc könyved.

FÉRFI - És melyik a tied?

NŐ - *(A párna alól előhúzza)* Ez.

FÉRFI - És még azelőtt? Még azelőtt mi volt?

NŐ - Mi előtt mi volt? Nem értelek.

FÉRFI - Mi előtt az íróasztal alatt guggoltam.

NŐ - Azelőtt? Nem tudom. Én is szeretném tudni. Nagyon szeretném tudni!

FÉRFI - *(A könyvet tartva a kezében)* Szóval ez...

NŐ - Úgy csinálsz, mintha nem tudnád. Vagy történt valami a szemeddel?

FÉRFI - *(sorra kézbe veszi a könyveket. Zaklatott)* Nem, nem.

NŐ - *(egy tárgyat mutat)* Ezt látod?

FÉRFI - Igen.

NŐ - *(felmutat egy újságot)* És ezt?

FÉRFI - Papír.

NŐ - Nézd meg jól!

FÉRFI - Krix-kraxok. Betűk... *(Az újsággal a kezében, dúdol)* Krixek-kraxok, frittyek-pattyok, bebebe-tűűük...

NŐ - Hagyd abba! Mondd a címét!

FÉRFI - Nem tudom.

NŐ - Nem tudod elolvasni?

FÉRFI - Nem. *(tovább dúdol)*

NŐ - *(Kiabál)* Hát emlékezz!

FÉRFI - *(A dúdolás dühös-hisztérikus kiabálásba csap)*

NŐ - Hallgass! Hallgass! ... *(Maga elé)* Mi történt? Mi ez?... Hogy lehet ilyen jó kedved, amikor... amikor... Mindjárt rájönnek, ha egy pillanatra csöndben maradnál!

FÉRFI - *(Elhallgat, döbbsenten)* Mondd csak még egyszer!

NŐ - Hogy lehet ilyen jó kedved, amikor... Mindjárt rájönnek, ha egy pillanatra csöndben maradnál... De furcsa... ha egy pillanatra csöndben maradnál... Valamire emlékeztet.

FÉRFI - Engem is.

NŐ - Kukuljak meg? Áh, én csak megrohadok itt!...

FÉRFI - Ne kezd el megint! *(Becsukja a szemét, a fejét szorítja)* Narancsszín... Itt hátul... valami hiányzik...

NŐ - Igen, megvan!

2. jelenet

Ugyanaz a szoba valóságyszerű színekkel és fényekkel. A felfordulás változatlan. A FÉRFI a felborult íróasztal melletti széken, ülésben írógéppel kucorog, ír. A NŐ a kereveten. Szól a rádió, a NŐ vele dúdolja a dallamot.

FÉRFI - Hogy lehet ilyen jó kedved! Amikor... amikor... Mindjárt rájönnek, ha egy pillanatra csöndben maradnál.

NŐ - Kukuljak meg?

FÉRFI - Ne kezd el megint!

NŐ - Áh, én csak megrohadok itt! *(kimegy)*

FÉRFI - Hát nem! Kiverte a fejemből.

NŐ - *(Bejön egy tállal)* Dühös vagy még?

FÉRFI - Dühös. Kereshetnél valami tennivalót, hogy békén dolgozhassak. De nem! Itt ülsz a nyakamon... Zárd el azt a rohadt rádiót!

NŐ - *(Elzárja)* Na, egyél ebből!

FÉRFI - Nem kell. Hagyj végre dolgozni!

NŐ - Áááá, tátsd ki a szádát! Finom szőlő. Ginben áztattam.

FÉRFI - Elég legyen!

NŐ - Jó. *(Szemezget, csend.)* ... Te düh-zsák, ide figyelj! Lefekszem, te mesélsz nekem, én meg elalszom, aztán dolgozhatsz. Jó?

FÉRFI - Mint egy kölyök...

NŐ - Naaa! Jó?

FÉRFI - Inkább gines szőlőt eszem. Te meg alszol vagy mosogatsz, vagy megvarrod az ingemet... de légy már csendben!

NŐ - *(Egy darabka csend után a FÉRFI háta mögé settenkedik, megcsókolja a nyakát.)*

FÉRFI - Hagyj!

NŐ - Most... *(törleszkedik)*

FÉRFI - Hát ezt nem bírom ki!... Egy birka türelme sem elég hozzád!

NŐ - De miért? Miért vagy most dühös megint?

FÉRFI - Mert épp megtaláltam a megfelelő kifejezést. Most fogalmazom a döntő érvet a háromágú garat és a szeparált hangszálak szükségességéről, amellyel a lényeges problémák egy része tisztázódik. Mert... Úgysem érted!... És akkor jössz te, hogy meséljek, jössz a szőlőddel meg a ...

NŐ - Meg a? ... Hát baj, ha megkívánlak? Igen? Mert te, te tudós, csak az eszedet használod. Tehetek én róla, hogy... ha elnézlek, ha érezlek, máris...

FÉRFI - Úristen!

NŐ - Mindjárt! Mert igenis ez az élet. Nem a te vacak papírjaid, meg vírusaid, meg képleteid! Ez! Ez az értelme az egész rohadt, unalmas életnek!

FÉRFI - Hát persze. szerinted. Eridj ki, igyál egy kis vizet, az majd lehűt.

NŐ - *(Visítva)* Miii? Te. Te... *(Bőg)* Hát lehet így élni, egy ilyen agygép mellett, ilyen értelmetlenül. Csak főzök, eszem, olvasok, alszom, takarítok... Takarítok! Nézz körül! *(Lázasan tévelykességgel vezeti le a dühét: rendet teremt. Közben:)* Ennek a disznóólnak a közepén ülsz te, és mindenféle marhaságon töröd a fejed. Mintha a világon sem volnék. Gyere, segíts! Állítsuk fel az íróasztalt!

FÉRFI - Hagyj békén!

NŐ - Semmi öröm, csak a... Legalább gyerekem lehetne!

FÉRFI - Gyerek! Ide! Még ennyi nyugtom sem lenne. Nem!

NŐ - A nyugalmad a fontos. Mindig csak te vagy a fontos. De én... Még ha háromfejű lenne, akkor is... Legalább valaki volna... nekem. Kérlek, legalább ezt az íróasztalt segíts lábra állítani!

FÉRFI - *(Leteszi a gépet a földre, még ül)*

3. jelenet

Sötét. Az első jelenetet indító dübörgést halljuk, - mint egy halvány idézetet vagy visszhangot. A nehezen gyulladó fények ismét a „valószínűtlenül” fehér-szürke szobát világítják meg. A FÉRFI, a NŐ és a tárgyak helyzete folytatása a 2. jelenetnek.

FÉRFI - Mi volt ez?

NŐ - Mi voltunk. Azelőtt.

FÉRFI - Igen, emlékszem. Erre emlékszem.

NŐ - Mindketten jól emlékszünk. Csak nekem nincs kedvem folytatni.

FÉRFI - Hol lehet az az isteni gines szőlő?

NŐ - Van még a fridsiderben.

FÉRFI - Hol?

NŐ - A konyhában.

FÉRFI - *(Kimegy. Másodpercek múlva vissza.)* Nincs.

NŐ - Pedig maradt még. Ott van, ugyanabban a tálban.

FÉRFI - Nincs tál. És fridsider sincs.

NŐ - Fridsider? Hova lett?

FÉRFI - És konyha sincs. Az előszobát sem láttam.

NŐ - Hát hol voltál akkor?

FÉRFI - A küszöbön álltam az ajtó előtt. Majdnem lezuhantam. De nem fontos...

NŐ - *(Automatikusan és tétován tesz-vesz, mint aki megbénult.)* Igen, ez lesz az. Ez meg a ...
Mi is ez? Mondd csak, mi is ez?

FÉRFI - Nem tudom. Semmit sem tudok. És nem értek. Valamire mindketten emlékeztünk, aztán megint semmi. Semmi. Csak ez az íróasztal, a kerevet, a falak, te meg én... De egészen másként.

NŐ - Másként. Valami hiányzik.

FÉRFI - Igen. A te gines szőlőd sincs meg.

NŐ - Itt vannak a papírjaid, a számításaid, a könyveid. A munkád. Ott a gép is. Folytasd az a háromágú garat-ügyet!

FÉRFI - Folytassak? Mit? Olyan jó ülni! Egészen megijedtem. Ott nagyon sötét volt...

NŐ - Gyere! Úgysem tudom hova tenni ezeket *(az összeszedett papírokra, könyvekre céloz).*
Állítsuk fel az íróasztalt!

FÉRFI - Hagyj békén!

NŐ - Nem hagylak. Gyere! *(felrángatja)* Na, fogd! Most emeld! *(Az asztal végre helyre kerül)*
Mindent úgy teszek vissza, ahogy volt.

FÉRFI - Minek?

NŐ - És folytatod, tudod. És most nem foglak zavarni. Majd elfoglalom magam. Lemegyek vásárolni, és főzök neked valami jót.

FÉRFI - Hol mész le!?

NŐ - Igaz... Hát akkor... Mindegy, kezd el! Nézd, minden itt van. A tollad. Tessék.

FÉRFI - *(az íróasztalhoz, bátoratlanul)* Mit kezdjek velük? Tényleg nem tudom elolvasni.

NŐ - Dehogynem.

FÉRFI - Elvesztettem.

NŐ - Már megint a szemüveggel jössz?

FÉRFI - Nem. Azt hiszem, azt vesztettem el, ami a fejemben volt. Nem tudok olvasni...

NŐ - És írni?

FÉRFI - *(Próbálja)* Persze, írni sem.

NŐ - Próbáld meg! Nézd csak! *(A háttérből a fénybe húz egy közönséges kis iskolai fekete táblát.)* Nézd! Ez az A betű *(Rajzol a táblára.)*

FÉRFI - Nem, nem. Ez örület. Ez rettenetes!

NŐ - *(Változatlan akarással magyaráz)* Ez a B betű. Ez meg egy plusz jel, ez C a négyzetten... *(ír, mondja, míg egy képtelen képlet nem alakul ki.)*

FÉRFI - *(Közben erősen koncentrálni, megpróbálja a betűket akár a levegőbe rajzolni.)* A betű, B betű plusz... Nem, nem, nem! Hagyd abba! Nem akarom látni, nem akarom hallani, nem akarom tudomásul venni! *(Felugrik, bekapcsolja a rádiót. A zene túlharsogja a NŐ szövegét.)*

NŐ - *(Közben befejezi a képletet. Tele a tábla. Áll és nézi. Saját műve.)*

4. jelenet

A szín a Bioretorikai Kutató Intézet egyik helyisége. Tulajdonképpen ugyanaz a szoba ugyanazzal a táblával és képlettel, mint a 3. jelenetben, csak valamitől hivatalosabb jellegű. Valószerű színek és fények. A helyiségben hárman vannak: a FÉRFI, az IGAZGATÓ és a MINISZTERIUMI ELVTÁRS.

FÉRFI - *(Arccal a tábla felé)* Nem akarom látni, nem akarom hallani, nem akarom tudomásul venni!

IGAZGATÓ - Ne örvöngj! Még semmi nincs veszve!

FÉRFI - Közel tizenöt évi munkám! És tudom, meg vagyok győződve róla, hogy jó, hogy kell. Most pedig kiderül, hogy nem kell. Lehet, hogy jó, de nem kell!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Nem egészen így van. Kell, de nem ebben a formában. Nekünk szükségünk van a kutatásaid eredményére, nekünk bizalmunk van benned, bennetek. Mi tudjuk, hogy Bioretorikai Kutató Intézet hasznos eredményeket tud felmutatni.

FÉRFI - Itt van egy hasznos eredmény. Ti kértétek: az emberi biológiai fejlesztésének új struktúrái a szellemi kapacitás növelése érdekében. Itt van, és akkor pont a lényegi, a strukturális bázisba kapaszkodtok bele. Dobhatom az egészet a fenébe.

IGAZGATÓ - Nézd, ha te így állsz hozzá a dologhoz, akkor dobd! Értsd meg, még egy-két évi kutatómunka, átdolgozod a kívánt koncepció szerint, és akkor a kívánalmaknak is megfelel. Tökéletes lesz, pont.

FÉRFI - Egy-két év! Fogalmad sincs az egészről. Öt-hat év! Figyelj! Elmondom még egyszer. Vagy húszszor is, ha akarod...

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Megértem, hogy indulatos vagy. Most. De ne személyeskedj, kérlek. Mindazonáltal türelmesen végighallgatunk.

IGAZGATÓ - *(A következő párbeszéd alatt sétál. Néha meg-megáll egy, az ablak alatt nem tisztán kivehető tárgy mellett - talán bölcso? Belenéz, fölé hajol stb.)*

FÉRFI - Köszönöm. Tehát ismétlem: a szellemi kapacitás növekedését eddig kizárólag az agy súlya, térfogata és a tekervények bonyolultsági foka határozta meg. Azt mondtátok, nem elég gyors, nem kivárható a jelenlegi fejlődési folyamat. Gyorsítani kell, világos. Az intézet húsz éve dolgozik különböző gyorsító eljárások kidolgozásán. Eredménytelenül. Kísérleti alanyaink még azóta is csak öt éves korra érnek meg az alapfokú ismeretek elsajátítására. A 18 kísérleti alanyból kettő 16 éves korára főiskolára, három 18 éves korára, négy 20 éves kora után. További hat elvégezte - épphogy - az általános iskolát, kettő érettségizett a szokásos időben, egy belehalt a kísérletekbe.

IGAZGATÓ - Nem a kísérletekbe. Reumas volt.

FÉRFI - Abban nem szokás belehalni. Humbug. Hamis a bonctani jegyzőkönyv.

IGAZGATÓ - Te csalással vádolsz bennünket? Engem? Bizonyítsd be!

FÉRFI - Bizonyítsd be te az ellenkezőjét!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Meg kell jegyezni, hogy megint személyes vágányra terelődött. *(A FÉRFIhez:)* Vedd tudomásul végre, hogy az ügyet már tavaly tisztáztuk. Az igazgató elvtárs teljesen jóhiszeműen járt el. Tévedés történt. Folytasd! Eddig minden, amit említettél, ismert a számunkra. Térj a lényegre!

FÉRFI - Jó. A lényeg: Ekkor jöttem én. Abból az alaphelyzetből indultam ki, hogy nem föltétlenül szükséges egyszerre mind a három faktort fejleszteni, a súlyt, a térfogatot és az agytekervények bonyolultsági fokát egyszerre. Elég csupán kettőt. A mennyiségi tényezők növelése minőségi fejlődést eredményez, mint tudnivaló. Tehát a kettő: a súly és a térfogat. Elindultam volna ezen az úton, viszont problémák merültek föl. *(a táblánál magyaráz:)* 1. Vagy túl nagy a fej mérete a testhez képest, és ez angolkórt, egyensúlyi bizonytalanságot, vizenyőt stb., stb. eredményezhet. 2. Vagy túl kicsi a koponya elülső része, ami az érzékszervek hiányát és ebből fakadóan elég sok kellemetlenséget okozhat. Eddig igazam van, ugyebár.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Igaz, igaz. De mégis innen kezdve kellene átdolgoznod a témát. A továbbiakat hagyd el! Az aránytalanság, illetve az érzékszerveknek a koponyával párhuzamos fejlesztése... hm... ez volna a járható út.

IGAZGATÓ - Igen. Maradjunk csak a hagyományos formáknál!

FÉRFI - Nem értitek. Ha normális arányokat akarunk kialakítani, és ugyanakkor megtartani a szellemi kapacitás növelésének kritériumát, az egyén korpuszát is növelni kell: óriás lényeket hozunk létre.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Nem is rossz. Nagyobb fizikai kapacitást is érhetünk el egyszerre.

IGAZGATÓ - Úgy van. És akkor a szellemileg kevésbé fejlett óriás egyedek kizárólag a társadalom fizikai igényeinek kielégítésére lesznek alkalmasak.

FÉRFI - És akkor megint ott leszünk, ahol a part szakad. Fuccs az egészségesebb és spontán társadalmi kiválasztódásnak. Lesznek szellemi és fizikai óriásaink, akik felülkerekednek majd a mai alkatú egyedeken. Létrejön az óriások diktatúrája, ami a normális fejlődésű egyedek

forradalmához vezet. És világos, hogy mi lesz a sorsuk? Pusztulás. Tehát a corpus méreteinek megváltoztatása vitathatatlanul veszedelmes. Nem járható út. Ugyanakkor, ha az én eredeti teóriámból indulunk ki, a szellemi kapacitás növelésével egyidejűleg kiküszöbölhetjük a társadalmilag oly fontos morális tudat fejletlenségét. De csak a fizikai értékviszonyok jelenlegi fenntartása mellett!

IGAZGATÓ - Állj meg egy percre! Tegyük fel, igazad van. De csak részben. Mert a te elméleted szintén lázadáshoz vezet. A jelenlegi általános szellemi értékű és normális alkatú egyének lázadásához. Most pedig ezek vannak többen. A mai tudat nem képes megbirkózni az általad alkotott abszolút új formákkal.

FÉRFI - Ezért is kell a szellemi kapacitást növelni, amely elfogadja a fiziológiai és esztétikai új formákat.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - A háromfejű egyedek megjelenése átmenetileg mégis tudatzavart fog okozni a társadalom egyes rétegeiben. Ezt hogyan küszöbölöd ki?

FÉRFI - Rövid időszak. Át kell vészelnünk a jobb jövő érdekében.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Nem. A párt jelenlegi álláspontja szerint nem kockáztathatunk.

FÉRFI - Tehát nem kell. Amikor már élő egyedek teherbírását is képesek vagyunk megfigyelni, amikor már kísérleti alanyaink is vannak.

IGAZGATÓ - Kettő. Egy kislány és egy kisfiú. *(Kiemeli a bölcsőből a háromfejű csecsemőt.)* Gyere, Trigonía, nézd a bácsit!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Igen kedves. De mégis furcsa. Még nekem is meg kell szoknom.

FÉRFI - A fiú számárköhögéses. Most nem tudjuk bemutatni.

IGAZGATÓ - Ráadásul szegény Tripeti három szájjal köhög.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Elgondolkodtató ez a számárköhögés...

IGAZGATÓ - Inkább megrázó.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Épp ez az. Még eddig ezt a tényt nem is vizsgáltuk meg alaposabban.

IGAZGATÓ - Melyik tényt?

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - A megszaporodott érzékszervek ebben a koncepcióban hasznosak a tudat fejlődése számára. De a száj, mint nem csak érzékszerv, hanem mint hangot adó instrumentum...

FÉRFI - Ne felejtse el: a beszéd szellemi termék megnyilvánulásának eszköze.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Épp ez az elgondolkodtató. Fontos, hogy a háromfejű egyedeknek három szájuk legyen?

IGAZGATÓ - Ez vele jár. Nézze, milyen kedvesen mosolyognak Trigonía szájai!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Szóval... Nem tudom... a pártközpont, illetőleg a felsőbb hatóságok mit szólnak... túl sok száj, túl sok beszéd... ehhez a kérdéshez...

IGAZGATÓ - No, igen. Semmiképp sem szeretnénk a párthatározattal szembefordulni. Szerintem is felesleges a sok beszéd. Az elméletnek legalábbis ez a része, szerintem, feltétlenül átgondolandó. Sőt, átdolgozandó.

FÉRFI - Már megint előbb hajlongsz, mint muszáj! És tedd le azt a gyereket!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Nyugalom! Még semmi sincs elveszve. Trigonía... vagy hogy hívják... engem speciel megnyugtató. Meg lehet szokni. Majd beszámolok a Miniszteriumban a tapasztaltakról.

FÉRFI - Reménykedhetem egy magas szintű újabb tudományos vizsgálatban?

IGAZGATÓ - Természetesen a hármas száj felesleges funkcionálásának kiküszöbölésére megteszünk minden tőlünk telhetőt. Holnaputánra beszámolót kérek tőled erre vonatkozó kutatási programról!

FÉRFI - Te sem érted! A megnövekedett szellemi kapacitásnak nem elegendő egyetlen orgánus a szellemi termékek kibocsátására. Nem beszélve arról, hogy minden fej külön gondolkodik. Ha ebből kettőn nincs száj...

KOLLEGINA - *(Berobban)* Tripeti közép és bal nem tud aludni, mert a Tripeti jobb mindig felköhögi az álmából! Elnézést a zavarásért, hogy ilyen apró ügyekben... Jó napot!... És magas a láza! *(ki)*

FÉRFI - Apró ügyek! *(Menne)*

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Kedves professzor! Köhögjön Tripeti befelé! Nem megoldható?

FÉRFI - *(Kétségbeesett az értelmetlenség láttán. Összeomlik. Elrohan.)*

IGAZGATÓ - Mindent megpróbálunk. Mindent megpróbálunk.

5. jelenet

A „valószínűtlen” színű és fényű szoba. Zene szól a rádióból.

NŐ - *(visszafordul a táblától)* Nézd, sikerült!

FÉRFI - Mindent megpróbálunk...

NŐ - Hibás a képlet.

FÉRFI - Mi hibás?

NŐ - A képlet. Itt.

FÉRFI - Hm...

NŐ - Látod? Hát látod? Amit te elfelejtettél. Tudom mindazt, amit te azelőtt! Tudok segíteni, hogy emlékezz! Arra is rájöttem, miért hibás a koncepciód a háromfejűekkel... *(Áthajol a FÉRFI vállán, aki az íróasztalnál firkál.)* Mit csinálsz?

FÉRFI - Rajzolok.

NŐ - Egész jó. Szájad miért nem rajzoltál nekik? De most figyelj rám!

FÉRFI - Mert ha az egyik köhög, a másik nem tud tőle aludni.

NŐ - Nincs igazad. Épp ez az! *(Sétálva magyarázni kezd.)* Minek a szellemi képesség növelése, ha nem lehet a gondolatot beszéddel továbbadni? Az íráskészség nem megoldás. *(Belenéz a FÉRFI papírjába)* A G szárát hosszabbra rajzold, így a C betűvel össze lehet tévesztetni. Szóval... Kapcsold ki a rádiót, légy szíves! Így nem lehet gondolkodni.

FÉRFI - *(Kikapcsolja)*

NŐ - Szóval...

FÉRFI - Hagyd abba! A háromfejűek menjenek a fenébe! Most rólunk, az egyfejűekről beszélj! Rendszerben van, elismerem, igazad lehet, hogy néha a G és C betűt össze lehet tévesztani. De én most szomjas vagyok. És nincs konyha. Ha pedig nincs konyha, nincs vízcsap sem. No?

NŐ - Van. A fürdőszobában is van.

FÉRFI - És ha nincs fürdőszoba?

NŐ - A logikád határozottan javul. Tehát: ha szomjas vagy, menj ki a fürdőszobába.

FÉRFI - Én már jártam kinn. Nekem elég volt ennyi.

NŐ - Jó. Akkor megyek én. Majd utána folytatom.

FÉRFI - Mit?

NŐ - A képlet hibás tételének a bizonyítását.

FÉRFI - Kinek bizonyítod?

NŐ - Neked. *(Kimegy)*

FÉRFI - Nekem? *(Utána kiált)* Az egészből egy kukkot sem értek. És nem is érdekel! *(Bekapcsolja a rádiót.)*

NŐ - *(Visszajön. Túlkiabálja a rádiót)* Van fürdőszoba, de nem lehet megközelíteni, mert nincs előszoba. Legfeljebb, ha a fogasba kapaszkodsz. Az a baj, hogy nem látom, mi van lejjebb. A tulsó házban sem égnek a villanyok. Sehhol semmi fény. Töksötét minden. *(A zene halkul, de szól)*

FÉRFI - Még csillagot sem láttam. És csönd volt.

NŐ - Pedig azelőtt éjszaka is idehallatszott a villamos, meg az autók suhanása.

Fénypászma kúszik be az ablakon.

FÉRFI - *(Az ablakon rohan, a fénypászma addigra eltűnik.)* Teljes sötétség. Szívesen fűtölnék, hogy ne féljek.

NŐ - Nem vagy egyedül.

FÉRFI - Csak te vagy itt. De ki és mi van még odakinn?

NŐ - Majd reggel kiderül.

FÉRFI - Kiderülhetne.

NŐ - Félsz? De hiszen a rádió is szól. *(Kikapcsolja)*

FÉRFI - Vajon hány óra lehet?

NŐ - Öt.

FÉRFI - Honnan tudod, hogy két évig tartott ez a... hogyishívják?

NŐ - Számoltam.

FÉRFI - Mit számoltál?

NŐ - A másodperceket. 63.072.000 másodpercig ültél az íróasztal alatt.

FÉRFI - Megyek. Átmászom a fogason. Nagyon szomjas vagyok.

NŐ - Segíthetek?

FÉRFI - Nem. Mászni nem felejtettem el. *(Kimegy az ajtón)*

NŐ - Most mit csinálnánk, ha száj nélküli három fejünk volna? Én írnék. De ki olvasná el?

FÉRFI - *(kintről)* Szóltál?

NŐ - Nem.

FÉRFI - Itt nem ég a villany. Még mindig jobbra van a kapcsoló?

NŐ - Igen. Nem működik. *(Kikiált)* Hol a telefonkönyv? *(Leemeli a kagylót)*

FÉRFI - Nem ér le a lábam. Semmit sem látok! Segíts!

NŐ - *(Kirohan, a kagylót mellé teszi. Az vonalat ad, majd halk zene szólal meg. Ugyanaz, mint a rádióból az imént. A NŐ besegíti a FÉRFI-t, aki a csuklóját fájlalja.)* Csak meghúztad. Borogatást kell rátenni.

FÉRFI - Az úristenit! Ha nincs víz? Mi ez a zene?

NŐ - Nem kapcsoltad ki a rádiót.

FÉRFI - De. Erre határozottan emlékszem.

NŐ - Csak az azelőttre nem.

FÉRFI - De, arra is. Csak innen hiányzik minden *(a fejére mutat)*. Üres. Mint odakinn.

NŐ - Mi lehet az alattunk lakókkal? Letelefonálok.

FÉRFI - Hajnali ötkor?

NŐ - Már 7 óra.

FÉRFI - És töksötét van.

NŐ - *(A telefonhoz megy)* Ez szól. *(A kagylót a helyére teszi. Csend.)*

FÉRFI - *(Csuklóját tapogatva)* Víz, víz, víz... Hákettőő.

NŐ - Nagyon jó! Látod, vissza fognak jönni.

FÉRFI - Mik jönnek vissza?

NŐ - A szavak. Folytassuk! Mondd a nátriumhidroszulfát képletét!

FÉRFI - Nagyon fáj a csuklóm. És szomjas vagyok.

NŐ - *(Öklével, cipőjével, székkal, amit talál, verni kezdi a szemközti falat. Döngés, recsegés, ropogás. Kétségbeesett.)* Víz, víz, víz...

Szünetjáték

6. jelenet

A jelenet a színház előterében folytatódik. A színészek észrevétlenül elvegyülnek a cigarettázó, étkező, beszélgető nézők között. A dialógus több irányból hangszórókból árad, túlharsogja a szünetzajt. Késleltetve a színészeket is meg lehet világítani. A FÉRFI és a NŐ most a darab nézői. Sétálnak.

FÉRFI - Micsoda képtelen darab!

NŐ - De a 2. jelenet jó volt.

FÉRFI - Hülyeség. XY *(a színésznő valódi neve)* kicsit hasonlít rád. Különösen, amikor hisztizett.

NŐ - Hízlegő. De nem azt mondtad, hogy szomjas vagy? Gyere a büféhez.

FÉRFI - Nézd! Ott a nagyfőnök a Minisztériumból.

NŐ - Melyik? (*Észreveszi*) Ja! És az a szörnyű (*a FÉRFI befogja a száját*) ... volna a felesége?

FÉRFI - Szedd össze magad! Megláttak.

A MINISZTERIUMI ELVTÁRS ÉS ELVTÁRSNÉ megjelenik. Megállnak. A fények kigyulladnak. Kölsönös és szokásos üdvözlések, bemutatások, bemutatkozások. A nők mimikával megjótsszák a fecsegést. A leírt szöveg hangos.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Hogy halad a munka?

FÉRFI - Előre tudtam, hogy rövid lesz a határidő. Majdcsak adtok haladékokat.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Örülök, hogy itt találkoztunk. Már régóta akarok beszélni veled. Mint magánember, nem mint a felettesed. Túlzottan komolyan veszed ezt az egészet.

FÉRFI - A munkámra gondolsz?

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Igen, igen. Nem látszik megvalósíthatónak. Ebben az évszázadban szinte bizonyos, hogy nem lesz rá...

FÉRFI - ... anyagi keret.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Sem ideológiai támogatás nyugatról illetve délről.

FÉRFI - Jó hír, mondhatom.

NŐ - (*A MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉHOZ*) Nektek sincs?

MINISZTERI ELVTÁRSNÉ - Manapság mindenki háromfejű gyerek születésétől tart.

NŐ - Benne van a levegőben. Már lélegzeni is veszélyes.

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - Lassan üresek lesznek a bölcsődék.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - A kísérletek leállítására még nem ment le a papír. Az igazgatód nem sejt semmit. Ő még mindig tárgyal a nemzetközi tudományos együttműködésről - északkal.

FÉRFI - Azt még megvárjátok, amíg elrontja. Igaz?

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Nem sok reménnyel biztatnak a dolgok.

FÉRFI - Eddig még mindig gellert kapott miatta minden ötlet-csere vagy ígért támogatás.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Jó főnök, nem panaszkodhatsz...

FÉRFI - Tele van jóakarattal, de sem koncepciója sem ütőképessége nincs.

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - No, hallgatni arany.

FÉRFI - Persze, nem mondtunk semmit, nem hallottunk semmit.

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - Azt a cikket a Nők Lapjában. Arról, hogy leépítik a Sapkaipari Trösztöt. Nem?

NŐ - Mit fogunk a fejünkre tenni? Én úgy szeretem a herceg kis kalapokat!

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - És tudod, miért?

NŐ - Nem. Mondd!

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - Mert a dolgozók sztrájkba léptek. A férjed miatt.

NŐ - Sztrájkba? Magyarországon? A férjem miatt? Egy szegény profnak mi köze a sapka-iparhoz!

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - Tiltakoztak a háromfejű csecsemők kitenyésztése ellen.

NŐ - Azt úgyis a fejesek döntik el. Már bocsáss meg!

MINISZTERIUMI ELVTÁRSNÉ - Beleszól ebbe a külföld is, az UNESCO! Tán még az ENSZ is.

NŐ - Na látod! Mit ugrálnak akkor a magyar sapkakötők? (*MINISZTERIUMI ELVTÁRShoz:*) Magának hogy tetszik a darab?

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Túl sok benne a lehetetlen helyzet. Hogy ülhettek ezek két évig étlen-szomjan az asztal alatt? Hülyeség!

FÉRFI - Ma minden szemetet elfogadnak. De vajon hány értelmes munka lapul az íróasztalokban?

NŐ - És a relatív idő? Vagy rosszat mondtam?

FÉRFI - Azt hittem, az egész világot érdekelni fogja a szellemi kapacitás növelésének az egyetlen megoldása. Az én elméletem! Hiszen egyre nagyobb a szellemi fogyasztás: a tudományos élet minden területén, az élelmiszeriparban, a rakétafejlesztés területén, az űrkutatási programoknál, a fegyverkezésben... Mindenütt. És kiderül, hogy ma, amikor hiánycikk az értelem - én maradtam az idealista!

MINISZTERIUMI ELVTÁRS - Épp azzal nem számoltál, hogy egyelőre a tudatszint még nem a háromfejűek tudatszintje. No, szervusz. Mi iszunk valamit.

Elköszönések, Ki-ki már irányba sétál. A fények kialszanak.

FÉRFI - Abbahagyom. A keserves istenit!

NŐ - Azt hiszem, jól teszed.

FÉRFI - Mit mondasz?

NŐ - Gondolom. Jól elrontották az esténket.

FÉRFI - El. Ennyi szűklátókörűség, konzervativizmus. Mindenki begyulladt.

NŐ - Hallottad? Bezárják a szülészeteket.

FÉRFI - Amikor már közeledtem a végleges megoldáshoz, amikor minden tiszta és egyszerű... A rohadt istenit a világnak!

NŐ - Pszt. Mindenki minket néz! Inkább mi is igyunk valamit!

FÉRFI - Hazamegyünk. Kit érdekel most ez a marhaság?

NŐ - Legalább vacsorázzunk meg valahol, jó?

FÉRFI - (*Közben csengetnek, kiürül lassan az előcsarnok. A büféhez lép:*) Az összes maradék szendvicset kérem becsomagolni!

MÁSODIK RÉSZ

7. jelenet

A szoba valószínűtlen variációja. Szertdobált holmik, bútortörmelékek. A FÉRFI és a NŐ fáradtak, magukba roskadtak, reménytelenek.

NŐ - Betonház. Pedig a fal túloldalán van a fürdőszoba.

FÉRFI - Ha van egyáltalán. Kiszáradt a szám.

NŐ - Van itthon Whisky. Tán bor is.

FÉRFI - *(Elővesz egy üveget, iszik.)* Szavak járnak a fejemben. Rengeteg szó. Nem tudom, mit jelentenek.

NŐ - Az előbb telefonálni akartam.

FÉRFI - Hallod? Szavak! Előjöttek a szavak: gerinc, koponya, hangszál, agyvelő, emlékezet, gondolkodás, kapacitás, tudás, tudomány, beszéd, értelem...

NŐ - Fáradt vagyok. De azért örülök. Csak mire megyünk ezekkel a szavakkal? Telefonálni kellene.

FÉRFI - Kinek? Tudod, kinek akarsz telefonálni?

NŐ - Nem. Ne igyál annyit!

FÉRFI - Meg kellene tudnom, mit jelentenek ezek a szavak.

NŐ - Próbáld meg elolvasni. Ott az Anatómia a polcon.

FÉRFI - *(A polchoz megy)* Hogyan írják?

NŐ - *(Szótagolja:)* A-na-tó-mi-a.

FÉRFI - Hogy?

NŐ - *(A tábláról letöröl egy darabot, felírja)* Így.

FÉRFI - *(Összeveti a szót, keres)*

NŐ - *(A telefonhoz megy, tétoვάζik, habozik)*

FÉRFI - Megvan. *(Leül az íróasztalhoz. Erőlködéssel dolgozik: olvas, ír. Törekvés a valóság kizárására.)*

Újabb fénypászma. Valamivel hosszabban időz a szobán. Mindketten dermedten figyelik.

FÉRFI - *(Abbahagyja a munkát, az ablakhoz megy.)* Most talán látni lehet valamit. *(Ismét sötét, de ottmarad, figyel.)*

NŐ - Én telefonálok. Kinek is?

FÉRFI - Az alattunk lakónak. Hogy is hívják?

NŐ - Aha, tudom. *(Keresi a számot, felemeli a kagylót. Vonalzaj. Tárcsáz - az előbbi zene szól a telefonból.)* Hallod? A zene. Te mit csinálsz?

FÉRFI - Várok.

NŐ - Mire?

FÉRFI - A fényre. *(Csend.)* Hívd fel a másik szomszédot.

NŐ - *(Ugyanaz a játék a telefonnal)* Megint.

FÉRFI - Akkor valaki mást, aki távolabb lakik.

NŐ - De kit?

FÉRFI - Talán a Hugó bácsit, aztán az igazgatót, aztán a nagyfőnököt, aztán a minisztert *(már kiabál)*, a miniszterelnököt, a KB titkárát, az ENSz titkárát... Akárkit!

NŐ - Ne kiabálj! Értsd meg, én is félek.

FÉRFI - Miért ne kiabáljak? Gondolod, zavarok vele valakit? A szomszédot? Melyiket?

NŐ - Jézusom! *(Közben megismétli a játékot a telefonnal. Ugyanaz a zene.)*

Hangtalanul megint nyílik az ajtó, azután becsukódik. A FÉRFI és a NŐ moccanni sem mernek.

NŐ - Már megint.

FÉRFI - Te figyelj az ablaknál. Az a telefon úgyis reménytelen. Én ide ülök. *(Kinyitja az ajtót, leül a küszöbre, és a sötétbe mered.)*

NŐ - *(Az ablaknál)* Még érzed azt a hiányt?

FÉRFI - Nem annyira. Pattog a fejem.

NŐ - Biztos, hogy a fejed pattog?

FÉRFI - Miért? Te is hallod?

NŐ - Nem. Apró fényeket látok.

FÉRFI - A szemed káprázik. Visszajöttek a szavak. Itt pattognak a fejemben. De csak szavak.

NŐ - Látsz valamit?

FÉRFI - Sötétség és csend. *(Kinyújtja a lábát, lelógatja. Kinyújtja a kezét, körültapogat.)* Semmi.

NŐ - A Hugó bácsi telefonja... a város másik végéről... csak zenélt. Mindig ugyanaz. Furcsa, nem?

FÉRFI - Semmi. *(Lejjebb tapogat. Lehasal, lenyújtózik. Felordít:)* De! Itt van valami!

NŐ - *(Most fordul vissza először)* Mit csinálsz? Lezuhansz!

FÉRFI - Ez. Ezt találtam. *(Egy fűcsomó remeg a kezében.)*

NŐ - A tizedik emeleten lakunk.

8. jelenet

Valószínű színek és fények. Ugyanaz a szoba, de festett vászonnal az MTA egyik termévé „házilagosan” átalakítva. Az átalakítás meglehetősen élethűre sikerült. A FÉRFI és a NŐn kívül ott ülnek, mint hallgatóság, a Családtagok: HUGÓ BÁCSI, PÉTER BÁCSI, KATICA NÉNI, BÁLINTKA és NAGYAPÓ.

FÉRFI - *(előadó pózban a tábla előtt. Épp szónoklata végéhez közeledik:)* ... Tehát látható ezen számítások alapján, hogy a bioretorikai kutatás új lépéseket tett előre, amellyel megvalósíthatja a szellemi kapacitás fejlesztésének lehetőségeit. A levegőbe injekciózott aerokromoszomális baktériumok a helyiségben tartózkodó leendő anyákra olyan hatással vannak,

hogy - belélegzés útján - a megtermékenyülés utáni első hetekben a magzat csont- illetve vázszerkezete átalakul. Rendkívül egyszerű, szinte banális módszer. Ezen elméletem a kísérletek során száz százalékgig helyesnek bizonyult. Az új embertípus kialakításának további lépéseiről következő előadásomban számolok be - jövő vasárnap, déli 11 órakor, ugyanebben a helyiségben. Köszönöm szíves figyelmüket. *(Élénk taps, felugrások, székszörgés)*

Á, Hugó bácsi! Köszönöm, hogy el tetszett jönni. Hogy tetszett a környezet?

HUGÓ BÁCSI - Nagyszerű voltál, kisfiam! Okos fiú vagy. És ez a terem! Pont olyan, mint az Akadémián. Tudod, hogy voltam ott egyszer? No, igen, ott is voltam, ám!

FÉRFI - Katica néni! Hogy vannak a gyerekek?

KATICA NÉNI - Ha ők is hallották volna, hogy miket mondasz! Nagyon tetszenél nekik ezzel az...

FÉRFI - Ajaj, Katica néni! Nem értenék még ők ezt! Jé, Bálintka! Hát te?

BÁLINTKA - Engedd meg, kedves sógor, hogy gratuláljak. Nagyon okosan, nagyon jól mondtad. Csak, tudod, valamit nem értek. Ha volnál...

FÉRFI - Jó. Nagyon szívesen, majd legközelebb...

NAGYAPÓ - Fiam! Fiacskám! Könnybe lábad a szemem, ha az én derék unokámra nézek!

FÉRFI - Drága Nagyapó! Hát mégis eljöttél? Ül le gyorsan a másik szobában! Mindjárt jövök hozzád. Menj, szépen!

NAGYAPÓ - Hogy ilyen okos az én kis unokám! *(Arrébb ballag)*

FÉRFI - Péter bácsi! Köszönöm, hogy megtiszteltél látogatásoddal!

PÉTER BÁCSI - Semmi fiam. Semmiség. Említést tettem a találmányodról a gyárban, de sajnos... Mi nem tudjuk ezt használni... egyelőre... azt mondták...

FÉRFI - Nem baj, Péter bácsi. Majd az utókor. De addigra késő lesz. Nem baj!

PÉTER BÁCSI - Hát persze, nem olyan nagy baj...

FÉRFI - Ha szólnál még a pártbizottságon is... Na! *(súg valamit)*

PÉTER BÁCSI - Jó, jó, öcsém. Majd meglátjuk.

KATICA NÉNI - Hát, tudod, azok a gyerekek értenek ám mindent. Nem hinnéd el, de téged is megértettek volna. Hát én nem, bevallom, egy mukkor sem... Meg azt sem értem, mire jó ez. Használ-s-e vele... *(Elfelé ballagva)* Mert hogy mire jó egy háromfejű csecsemő...

NŐ - Tessék, kérem, Nagyapó, Bálintka, tessék, tálalva! Tessék az ebédlőbe fáradni!

HUGÓ BÁCSI - *(BÁLINTKÁhoz)* Te érted ezt?

BÁLINTKA - Épp mondtam a sógornak, hogy jó lenne, ha bizonyos részeket még egyszer megmagyarázna...

HUGÓ BÁCSI - De ez a fautánzatú burkolat! *(Meglebbenti)* Igen eredeti. Tisztára, mintha ott lennék megint, az Akadémián. *(Kimegy)*

NAGYAPÓ - Bálintka! A feleséged miért nem jött erre a szép előadásra?

BÁLINTKA - Főznie kell.

NAGYAPÓ - Miért? Őt nem hívták volna ebédre is? Az a legjobb az egészben!

PÉTER BÁCSI - Ugyan, Nagyapó! Nagyon érdekes volt az egész. Csak kár, hogy senkinek sem kell. Már annyit kilincseltem, de... szóval... a szó szoros értelmében kidobtak vele...

NAGYAPÓ - Miért? Mi ez a találmány tulajdonképpen? *(Kimennek)*

KATICA NÉNI - *(A FÉRFIhez)* ... a háromfejű csecsemőkkel?

FÉRFI - Tessék idefigyelni! Ha itt a gerincoszlop *(a táblára kezd rajzolni)*...

NŐ - Gyertek gyorsan, kihűl a leves!

KATICA NÉNI - Majd elmondod, fiam, máskor. Most együnk! *(Elsiet)*

NŐ - Meg vagy elégedve?

FÉRFI - Hm. Legalább elmondom... valakinek... Persze, egyik sem érti. Semmit sem értenek belőle! Akik meg értik, azoknak nem kell. Azok félnek tőle. Egye meg a fene az egész, rohadt...

NŐ - Majd az utókor. Na, menj te is enni. Én meg gyorsan rendet teszek, hogy itt kávézhasunk.

FÉRFI - De te! ... Alig ismertem rád. Egyetlen egyszer sem szóltál közbe.

NŐ - Elaludtam, édes!

FÉRFI - És ha látta valaki?!

NŐ - Ugyan! Mindenki csak rád figyelt. Na, menj szépen!

FÉRFI - *(Kimegy)*

NŐ - *(Egyetlen rántással leszedi a festett vásznakat. Most olyan a szoba, mint volt.)*

9. jelenet

Ismét „valószínűtlen” fényű szoba.

FÉRFI - *(A nyitott ajtóban ül, kezében a fűcsomóval)* Azután bejöttem, és azt mondtam: „Bármit hajlandók megtenni egy potyaebédért. Kész a kávé?”

NŐ - Igen, ezt. Jól emlékszel. És egy szemernyit sem voltál elégedett.

FÉRFI - *(Feláll, becsukja az ajtót)* Ezzel mi legyen? *(Helyet keres a fűcsomónak, hogy megszabaduljon tőle.)*

NŐ - Fő, hogy becsuktad végre az ajtót.

FÉRFI - Be. Növény nőtt az előszoba helyén. Hány óra?

NŐ - Tizenkettő.

FÉRFI - Tizenkettő... Egy szám. Több, mint hét. De mennyivel? *(Leteszi végre a fűcsomót)* És zöld. Ebben a tökéletes sötétségben.

NŐ - Félek. Csókolj meg!

FÉRFI - *(A táblához megy, letöröl egy részt, ír:)* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,... mi következik? - 8, 9, 10... Azt mondtad, a tizediken lakunk?

NŐ - Laktunk. Hogy lehetsz ilyen nyugodt?

FÉRFI - Mert nem tudom felmérni a helyzetet. Nem értek semmit, nem ismerem a szavak, a számok és a dolgok értelmét. Tehát nem tudom, mi van, nem emlékszem arra, amit azelőtt gondoltam.

NŐ - De emlékszel! Mindketten nagyon jól emlékszünk.

FÉRFI - Csak a lényegtelenre. A lényegre nem. Nem emlékszem, miért akartam azt, amit akartam.

NŐ - De! A szellemi kapacitás növelése: fejlettebb és több agyvelő...

FÉRFI - Vagy. Fejlettebb VAGY több agyvelő. Ez volt a nagy választási lehetőség. Most legalább nem kell választani. Ez van. Sötétség, csend és egy fűcsomó.

NŐ - Mi az az ez, ami van? Félek. És igenis csókolj meg!

FÉRFI - Nem csókollak meg. Te sem akarod. Igazán azelőtt sem akartad. Gyereket akartál.

NŐ - Igen.

FÉRFI - Most minek? Mire?

NŐ - Félek.

FÉRFI - Azelőtt is féltél. Hogy nem leszel. Azért akartad.

NŐ - Igen.

FÉRFI - Most vagy. És ez MOST elég.

NŐ - Nem, nem elég. Mert nem tudom, mi LESZ ezután!

FÉRFI - Azelőtt... Ezután.... Nincs értelme. Volt körülöttem, volt más, volt talaj a lábam alatt, volt cél, volt értelem. Most vannak a szavak: gerinc, koponya, agyvelő, csont, sötét, csend, semmi, whisky, te. Ez épp elég.

NŐ - Nem... Éhes vagyok.

FÉRFI - Igazad van. Egyél. Talán még jó. *(Elővesz egy csomagot, odaadja)*

NŐ - Ez az, amit a színházi büfében vettél?

FÉRFI - Igen.

NŐ - Két éves szendvicsek.

FÉRFI - Kóstold meg. Talán ehető. Ez van.

NŐ - Jó, hogy nem tettem a fridzsiderbe. Most akkor ez sem lenne. *(Beleharap)* Ehető. Te nem vagy éhes?

FÉRFI - Nem.

NŐ - *(Eszik)* Mit fogunk csinálni?

FÉRFI - Én dolgozom. És te csöndben maradsz. Talán megfejem a számok értelmét. Ez a legegyszerűbb, itt kezdeni. A mennyiség mindig igaz. A többi: agyvelő, szellem, értelem... nem tudom, talán nem mindig igaz. Talán az értelmük is változik. És az értelem értelme. Ami körülöttünk van, az is változik, és velük változnak a szavak. A számok állandóbbak. A kettő most is kettő. Te meg én, az kettő.

NŐ - *(Rövid csend után)* Azt mondtad, nincs értelme. Minek csinálod akkor? Jó, jó, csendben maradok.

FÉRFI - Azelőtt is csináltam valamit: dolgoztam, gondolkoztam, hittem... Most megtanulok számolni, és megfejem a szavak értelmét.

10. jelenet

Nem lehet tudni pontosan, az azelőtti, „valószínűnek ható” vagy a „valószínűtlen” szobát látjuk-e. Az ablak alatti sarokban, mint a 4. jelenetben, ott a bölcső.

FÉRFI - (*Fel-alá járkál*) Rohadt csirkefogók. De a legrohadtabb az a gyáva pávián. Ilyen alak irányíthat egy kutatóintézetet, amelyik arra volna hivatva... áh, hivatva! Nagy szavak... Egy intézet élén áll, ahol az ember a kutatás tárgya. Az ember. Ő meg csak dobálózik az étellel. Mintha egy egérről vagy nyúlról volna szó. Vagy felelőtlen, vagy gyáva, vagy csirkefogó... vagy mindegyik. Egy rongy, egy lepény, egy kaméleon!

NŐ - (*A bölcső fölé hajol*) Akar valamit. Mozgatja a szájait.

FÉRFI - (*Odasiet*) A keservit! Hogyan fejtsem meg, mit akar? A műszerekkel, odabenn, könnyűszerrel fordítható volna... De még ideiglenesen sem adtak kölcsön egyetlen impulzusmérőt...

NŐ - (*A bölcsőnél foglalatoskodik*) Lázás. Ez a gyerek lázas! Hol is a lázmérő? (*Megtalálja, visszatér a bölcsőhöz*)

FÉRFI - Kidobják ezt a szerencsétlent az egyetlen helyről, ahol az élete biztonságban van. Ahol van felszerelés, laboratórium - csak erre a célra! Mert nem adtam meg magam. Mert nem úgy módosítottam az elképzeléseimet, ahogyan ők akarták!

NŐ - (*Lázmérés közben*) Akárhogy módosítottad volna, sehogyan sem fogadták volna el. A ti vezetőtök, meg a többiek odafönn, nem elég erősek ahhoz, hogy felülkerekedjenek a tiltakozó közvéleményen.

FÉRFI - Maradjunk inkább a sötétben. Várjuk meg, amíg agyunk hozzáfélldik a követelményekhez. Várjunk évtizedekig, évszázadokig, miközben éhségtől, háborútól pusztul az ember. Csak ne kelljen háromfejű emberekkel találkozni az utcán. Csak ne kelljen nekik, az egyfejűeknek naponta szembenézni azzal, hogy vannak háromfejűek, akik háromszor okosabbak náluk. Ettől a szembesítéstől félnek az ostobák. És a tömeg előtt fejet hajt a tudomány, a párt, a kormány... Miért?

NŐ - Mert a tömeg fogja a kalapácsnyelet. 38,9. Megyek, teát főzök, leszaladok citromért és gyógyszerért. Addig figyelj rá! (*Ki*)

FÉRFI - Kalapácsnyelet. A történelemben mindig a tömeg termelt. És mégis mindig, - ha akarták, - mindenféle ideológiát rá tudtak kényszeríteni. Romboló-pusztító vagy belenyugvásra kényszerítő ideológiákat. Most megvan az ideológia: hasznos, jó erő. És senki nem vállalja, hogy a zászlót vigye. Egyedül maradtam mindenkivel szemben. (*A bölcsőnél*) Te is egyedül maradtál. Egyetlen háromfejű a földön. Megértél eddig alig hét hónapot, és ha igaz, hamarosan nemcsak műszerekkel fordíthatók a gondolataid. Beszélni fogsz, élni, bizonyítani. (*Kikiált:*) Itthon vagy még? (*Válasz nincs.*) Mindjárt lesz gyógyszer, Trigonía. Csss, légy nyugodt, aludj! (*Lehajol hozzá*) Csupa tűz vagy. Nagyon szenvedsz, kicsi leány. Mindjárt, mindjárt. (*Elfordul tőle*) Hol késik, miért nem rohan? Mit csináljak? Talán van itthon valami más gyógyszer. (*Kutatni kezd egy fiókban*) Ez sem. Ez mi? Nem jó. Nincs, semmi lázcsillapító nincs a házban. A keserves jóistenit! Késő lesz. Már késő lesz. Igen, így zajlott le Tripetnél is. Pontosán. Fokozott életműködés, fokozott sebességgel lezajló heveny betegség. Csak a villámgyors beavatkozás segít. Most már tudom. Tripeti ebbe pusztult bele. Most már elkerülhető lenne, ha bennmaradt volna. De így? Amíg az orvosunk ideér... már nem érdemes...

NŐ - (*Lihegve berohan*) Itt a gyógyszer. Hozd be a teát, kérlek!

FÉRFI - Azt hiszem, már késő. Túl soká voltál oda.

NŐ - Sorba kellett állni. A lift sem működik. Gyalog rohantam fel... Hogy-hogy késő? Délelőtt még semmi baja nem volt. Gyereknél egy ilyen láz gyakori. Hozd már azt a teát!

FÉRFI - *(Ki)*

NŐ - *(Kiemeli a bölcsebből Trigoniát)* Gyere! Istenem, milyen forró vagy. Nézz rám, baba! Nézz ide, gyógyszer! *(Megzörgeti a dobozt)*

FÉRFI - *(Visszajön a bögrével)* Gondolod, hajlandó lenyelni?

NŐ - Ne aludj most! Le kell nyelni szépen! *(A FÉRFIhez)* A fejei fájnak. Látod, hogy kapkod? Na, nyisd ki a száját szépen! Legalább az egyiket nyisd ki. Ezt vagy ezt. Szépen. Áááá. Lenyelte.

FÉRFI - Tíz perc múlva hatnia kell.

NŐ - *(Visszateszi Trigoniát a helyére)* Miért mondtad, hogy késő?

FÉRFI - Lehet, hogy tévedtem. Majd meglátjuk. Úgy láttam, ugyanazok a tünetek, mint Tripetinél voltak. Hirtelen láz, egyre feljebb... és fél óra alatt vége volt. Túl gyors a szervezet működése. Pontosabban az agyi működése. Ha Trigoniánál is ott van a baj, akkor...

NŐ - Akkor? Akkor ő is...?

FÉRFI - Igen. Nézd. A fején kiduzzadtak az erek. Fájdalomcsillapítód nincs?

NŐ - Injekcióban.

FÉRFI - Hozd!

NŐ - *(Hangtalan a jelenet. Hozza az injekciót, beadják, figyelik a hatást)*

FÉRFI - Még egyszer! *(Újabb injekció)* Most a teát és még egy lázcsillapítót!

NŐ - *(Nyújtja)*

FÉRFI - Idd meg, szépen! Nyisd ki a szád, Trigonia! Ne rázd a fejed! Be kell venni! Ne akaratoskodj! De! Be kell vened! Gyorsan! Ügyes kislány vagy te! De igen! Különben meghalsz, érted?

NŐ - Tudja. Láttad? Tudja, hogy meg fog halni...

FÉRFI - Trigonia, kérlek. Élned kell. Vedd be, szépen!

NŐ - Nem bírom nézni!

FÉRFI - *(Leteszi a bögrét, feladja)* Vége. Ilyen rettenetesen gyorsan! Meghalt.

NŐ - Meghalt?

FÉRFI - Meg.

NŐ - Most mi lesz? Most mi lesz?

FÉRFI - Eltemetjük szépen. Az utolsó bizonyítékomat. Gazemberek! Rohadt gazemberek!

NŐ - *(A kerevet sarkába kuporodik. Nyüszít)*

11. jelenet

Ha akarom, új jelenet, ha nem akarom, változatlanul folyik tovább a játék. A szín ugyanaz. A „valószerű” és a „valószerűtlen” keveréke. A bölcse nélkül.

NŐ - *(Lassan megnyugszik. A félbehagyott szendvicshez nyúl. Eszik.)*

FÉRFI - *(Ráborulva az íróasztalra. Felemelkedik, erőt vesz magán. Ír.)*

NŐ - Szörnyű. Ez az egész valami borzalmas lázálom, ugye?

FÉRFI - *(Morog)*

NŐ - *(Befejezi az evést)* Elfogyott.

FÉRFI - Aha.

(Békabrekegés, halványan.)

NŐ - Hallod?

FÉRFI - Nem.

NŐ - Pedig tisztán hallatszott. *(Megint brekegés)* Most is. Mi ez?

FÉRFI - Béka. Maradj végre csendben.

NŐ - Csak úgy mondd: béka, mintha ez természetes volna.

FÉRFI - Az is. Persze, inkább dolgozni szeretnék, ha hagynál.

NŐ - Nem természetes, hogy békák brekegnek itt, a tizedik emeleten az ajtó előtt.

FÉRFI - Jó. Figyelj ide. Megfejtettem. Érted? Megtaláltam a megoldást. Az utolsót. Még egy picit hagyj dolgozni! Főzz valami jót például. Megéheztem.

NŐ - Hol, az istenért? Ébredj fel! Ide vagyunk zárva. Én is ide vagyok zárva, ahová te. És ahol te most, éppen most rájöttél, hogy megváltottad a világot. Hol az a világ? Béka és mocsár! *(Brekegés)* Hallod? Cirkusz! Dolgozik. Kinek? Minek? Nézz körül!

FÉRFI - Nem nézek. Cirkusz? Lehet. Az is lehet, hogy igazad van: minek? De akkor is!

NŐ - Jó. Akkor is. Csináld. *(Beletörődve kuporog a kerevet sarkában. Végig így marad.)*

FÉRFI - Elmondom, figyelj!

NŐ - Csak mondd...

FÉRFI - *(Sétálva)* A cél érthető, ugyebár. Nagyobb szellemi kapacitásra van szükség. Egyetemesen és egyénileg. A kettő összefügg. A tudományt, a technikát nem a társadalom csinálja, csak finanszírozza vagy visszaszorítja. Az egyénen, az egyének összességén alapul minden. Az egyén teherbíró és befogadóképességén múlik, az akarat és a morál fejlettségén, mire viszi a társadalom. És a társadalmak összessége: az emberiség. *(Megáll. Alatta egy lépcső emelkedik lassan. A FÉRFI először egyre lejjebb lép rajta, hogy a Nőnek intézhesse a szavait.)* Tehát az értelem, az akarat és a morál együttes fejlődése a cél. Ehhez a nagyszerű célhoz volt szükséges az én elméletem pontos és megbízható kidolgozására, kikísérletezésére és végül - bevetésére. Mindeneddig nem volt elég precíz a kidolgozás. Mindeneddig felmerültek bizonyos problémák. Lényegbevágóak, de nem megoldhatatlanok. Itt volt például a beszédkészség szinkronizálása az agyműködéssel, itt volt a háromszoros tömegű agyállomány egymást gátló jelenségeinek a kiküszöbölése, itt volt például a felfokozott életritmus és sejtosztódás egészséges lassítása úgy, hogy az agyállomány fejlődésének üteme ugyanakkor ne csökkenjen. Ez utóbbi volt a legnagyobb probléma, mert a háromfejű egyed életkorának a korlátait jelentette. Sőt: a jelenlegi viszonyok között az alkalmazkodás, tehát az életben maradás esélyeit is fenyegette. No, mármost! *(A lépcső megáll, a FÉRFI pedig elindul felfelé)* Igen egyszerű a megoldás. Csodálatosan egyszerű, mint minden nagy felfedezés a világon. A tudományok története az egyszerű, szinte kézzel tapintható igazságok felismerésének az egymásutánja. Mint ahogy a kerék kerek és gurul, mint ahogy az a-négyzet plusz b-négyzet egyenlő c-négyzettel, mint ahogy a víz ereje gabonát őröl, mint ahogy az élethez az oxigén a legszükségesebb, mint ahogy a föld forog a nap körül... Meddig sorolhatnám! Egyszerű tények. A lábunk

előtt hever az igazság, csak meg kell látni, csak észre kell venni, csak meg kell fogalmazni. Hát igen. Nekem sikerült. Tudtam, hogy sikerülni fog. Nemcsak meglátni, hanem felmérni a benne rejlő lehetőségeket. *(Megfeszülnek a szoba sarkaira rögzített huzalok. Az egész szoba lassan emelkedni kezd.)* Megláttam az igazságot, és most megfogalmazom. A ragyogó, a fényes igazságot, amely képtelenül hatalmas távlatokat nyit az ember fejlődése elé. Szinte végtelen a lehetőségek száma. Csak ki kell használni. Az igazságokat és a lehetőségeket tudni kell használni. A javunkra fordítani. Az emberiség javára. Most még nem tudunk élni a lehetőségeinkkel, most még az igazságok csak alig nyitottak a számunkra, még alig hozzáférhetőek. Még sok igazság rejtőzik észrevétlenül és megfogalmazatlanul. De majd ha az értelmünk nő, majd ha agyunk a világnak nem ezredrészét, de századrészét, vagy netán az egészet be tudja fogadni, akkor teremtünk magunknak új lehetőségeket. *(A szöveg akusztikailag is egyre érthetlenebb)* Ha majd az emberiség felnő ahhoz, hogy örömmel, tárt szívvel, elszánt akarattal és végtelen értelemmel befogadja az újat, nem lesznek akadályok az ember *(békabrekegés)* ...teremtő képzelete... *(Újabb-újabb, és egyre erősödő brekegés)* ... a tudomány hatalmas lendülettel... és összefog az értelem az akarattal... *(a fények is lassan halványodnak, a FÉRFI látható legtovább)* ... egyetemes morál... a tudomány mérhetetlen lehetőségei... a háromfejűek birtokba veszik... az értelem és a szellem világát... Már látom ragyogni... az új napot *(Teljes lesz a sötétség)*... amelybe belenézhetünk anélkül... hogy elvakítaná... szemeinket... *(Mindent elöntő békakórus.)*

Vége

1980.

EMBERJÁTÉK

Színpadi forgatókönyv

SZEREPLŐK:

EMBER - azaz a SZÍNÉSZ, aki BOCSKOR MÁRTON böllér szerepét játssza
A RENDEZŐ - a darab rendezője, aki az 1. PORKOLÁBOT és a BÍRÓT játssza

2. PORKOLÁB

3. PORKOLÁB

4. PORKOLÁB - és HALÁLSEGÉD

5. PORKOLÁB - és HALÁLSEGÉD

6. PORKOLÁB - maga az ÜGYELŐ

1., 2. és 3. FOGOLY - a felső szintről

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ - amelyik a BÖRTÖNIGAZGATÓ vagyis a
SZÍNIGAZGATÓ hangján szólal meg,

KAKAS

LIBA - képek, azaz álcázott emberek

Játszanak még: egy nő, férfi-, női-, gyermek-hangok, porkolábok, „civil” disznók, valamint tyúkoknak, kacsáknak, kutya- birkáknak, egyéb háziállatoknak álcázott emberek.

SZÍNHELY

Börtön. Szemközt három cella, a többi cella - jobbra és balra, valamint az alatta és a felette lévő szinten - csak részben látszik. A cellák előtt minden szinten vasfolyosó. Az alsó lefut a színpadról és a nézőteret közrefogja. A cellák ráccsal szolgálnak a folyosókra, a cellák között fal. A közérthetőség kedvéért feltűnő helyen felirat: „SERTÉSHELY, VÁROSI BÖRTÖN”.

A színpad koromsötét, nyitott. Hallható, ahogy a börtön él: mocorgás, suttogás, nyögés, zihálás, csizmanyikorgás, korbács-csattogás. Fokozatosan felerősödik a város beszüremplő moraja: az utcákon ünnepre gyülekező tömeg, hangszórókból indulók harsognak, egy férfi-hang köszönti a felvonulókat. Néha fel-felröfög egy-egy disznó.

A városi moraj tompul, elkezdődik a játék: Megzendülnek a nézőtéri vasfolyosók, bakancsok döngenek a színpad felé, fent a cellák rácsai csörömpölnek a korbácsütések alatt.

PORKOLÁBOK - Vii-gyázz!

- Felállni!

- Vigyázzállás!

- Hírek!

A színpad megvilágosodik. A felső cellákban térdig látszik egy-egy fogoly. A játszó szinten két cella üres, a baloldalon Bocskor Márton. A cellák előtt egy-egy Porkoláb áll. A Porkoláboknak disznófejük van.

Sziréna bűg fel élesen. Mindenki vigyázzban áll. Rövid csend után bekapcsolják a Börtön-hangszórót: recsegés, kattanás:

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ (a rádió-bemondó hangján:) - Halló, itt a Sertéshelyi Rádió! 13 óra van. Híreket mondunk. A határainkon kívül történt eseményekből:

Hírügynökségeink jelentése szerint az emberlakta Vesztegvár megszavazta az új hadegységek felállítását annak érdekében, hogy a megnövelt hadászati erővel megindíthassák a támadást Sertéshely ellen. Városunk sertéspolgárai azonban vallják, hogy kormányzatunkért készek hazafiúi elszántsággal életüket is kockára tenni. A mi ügyünk ellen semmilyen emberi technika nem veheti fel sikert a harcot!

(Lelkesítő zenerészlet.)

Az elhangzottakra a foglyok reagálnak, a Porkolábok gumibotjai megtorolnak: a fájdalom nyögései, de bömböl a hangszóró:

Kedves Hallgatóink! Híreinket hazai tudósításokkal folytatjuk. - Sertéshely népe boldog lelkesedéssel ünnepli felszabadulásunk második évfordulóját. Sertéstársaink demonstratív felvonulásán részt vesz városunk főpolgármestere, Derékháj sertéstárs. A fellobogózott városban örömmámorban úszik minden sertés. Tereinken boldog tömeg veszi körül a közös vályúkat, amelyekből mindenki annyit ehet, amennyit akar. Ma bátorságát ünnepli az első város, ahol megszűnt a vágóhidak és a böllérek rémuralma. Éljen a felszabadult és önálló Sertéshely!

(Lelkesítő zenerészlet.)

Határőreink ma hajnalban elfogtak egy városunkba igyekvő kémét. A kém feltehetően Vesztegvár illetőségű. Biztonsági szerveink a magát kakasnak álcázó embert őrizetbe vették. Most reklám következik:

(zenével:)

„Aki néger sertés akar lenni,
Bőrét Bagarollal keni...
Strandcikkeket a Bagariából!
Bagariaaaa!”

A zene alatt a Porkolábok új rabot hoznak. A rab hátán tollak, fején kakastaréj, arcán az ütések véres nyomai. Bocskor Márton cellája előtt hirtelen - a hír megszólalásakor - vigyázzállásba merevednek.

Folytatjuk híreinket. Sertéshely Legfelsőbb Ítélszéke tegnap délelőtt meghozta ítéletét Bocskor Márton ügyében. Az átkos régi rezsim utolsó életben maradt böllére tetteinek következménye elől másfél évig bujkált a felszabadult Sertéshely városában rettegésben tartva polgárainkat és azok ifjú malackáit. A múlt hónap tizedikén elfogott bűnöst előre megfontolt, szakszerű és politikailag eléggé el nem ítéltető tettei miatt a Legfelsőbb Ítélszék sorozatos gyilkosság vádjában elmarasztalta és halálra ítélte. A vád bizonyításától az Ítélszék az elítélt előéletére való tekintettel eltekintett. Az ítéletet ma, felszabadulásunk örömnepén, végrehajtják. Fellebbezésnek helye nincs. Híreinket hallották. 13 óra 15 perc.

Kedves hallgatóink!...

A hangszórót kikapcsolják. Bocskor Márton a hír hallatán elájul.

1. PORKOLÁB - Pihenj!

A börtön feloldódik a vigyázzállásból. Bocskor Mártont egy vödör vízzel magához térítik, majd áthurcolják a középső cellába, amelynek felirata: SIRALOMHÁZ. A megüresedett cellába belökik a Kakast.

A sziréna megint felüvölt, megismétlődik a vigyázzállás előbbi cirkusza: vezényszavak, korbács, mozdulatlanság, csend.

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ (a BÖRTÖNIGAZGATÓ hangja:) - Parancshirdetés! Leirat Sertéshely főpolgármesterétől, kelt a mai napon: „Felszabadulásunk második évfordulója alkalmából Sertéshely városa a Városi Börtön kiváló munkájának elismeréséül átadja a börtön alkalmazottainak jutalomkivégzésre a hírhedt utolsó böllért, Bocskor Mártont. A város a kivégzés összes bevételéről a börtön javára lemond. További jó munkát kíván Sertéshely főpolgármestere, Derékháj Ypszilon.”

A Porkolábok háromszoros hurrát kiáltanak.

Figyelem! Bocskor Márton kivégzését kiemelt módon előkészíteni!

Bocskor Márton eszt vesztve fél, üvölt és forog a saját tengelye körül.

Második parancshirdetés! A mai naptól kezdve az újonnan hozott 715. számú börtönszabály értelmében a foglyok csajkából való etetése megszűnik. Az étkezés módosított formáját azonnali hatállyal bevezetjük. Vigyázz! Kész! Rajt!

Ütemes induló hangjára végtelenített vályú gurul a rácsok elé. A Porkolábok a rácsokon kinyitnak egy-egy kisajtót.

1. PORKOLÁB - Foglyok, a rácshoz!

2. PORKOLÁB - Ebédhez térdre!

3. PORKOLÁB - Fejet kidugni!

2. PORKOLÁB - Ki a fejet!

1. PORKOLÁB (Bocskor Mártonhoz:) - Itt az utolsó ebéded! Gyerünk! Térdepelj!

Bugyborékolva étel ömlik a vályúba.

3. PORKOLÁB - Szürcsölni! Szürcsölni! Rajta!

1. PORKOLÁB (Bocskor Mártonhoz:) - Térdre, a keservit! Zabálj!

Bocskor Márton képtelen enni.

1. PORKOLÁB - Zabálj, böllér! Fejet a vályúba!

Belenyomja az engedetlen böllér fejét az ételbe, akinek az arcán csurog a lé. Eztán elégedetten odébbáll.

KAKAS (*suttogva:*) - Csinálj úgy, mintha ennél!

BOCSKOR MÁRTON - Képtelen vagyok. A szaga is... Forog a gyomrom...

KAKAS - Te vagy az, akit ma kivégeznek?

BOCSKOR MÁRTON - Én... Nem bírom tovább... (*Öklendezik*)

KAKAS - Tartsd magad, ember! A mások kosztját is tönkreteszed!

BOCSKOR MÁRTON - Nem tehetek róla. Félek.

2. PORKOLÁB (*a Kakashoz:*) - Ez az igazi, mi? Most zabálhatsz!

3. PORKOLÁB - Hangosabban!

2. PORKOLÁB (*a Kakashoz:*) - Nem hallom. Szürcsölni! Most megtanulod, hogyan kell enni!

4. (felső) PORKOLÁB - Amit megkaparintasz, az a tiéd, amit kihagysz, az már nem a tiéd. (*Röhögés*)

5. (felső) PORKOLÁB - Az utolsónak is hagyjatok, hé!

6. (felső) PORKOLÁB - Ne dugd bele az orrod, mert megfulladsz!

Belenyomja a fogoly fejét a vályúba. Röhögés.

5. (felső) PORKOLÁB - Még megfojtod. Hagyd már!

3. PORKOLÁB - Dögevő népség! Hízzatok!

2. PORKOLÁB (*a Kakashoz:*) - Kinyalni! (*A Kakas ellenáll, mire lesújt a gumibot.*)

1. PORKOLÁB (*Bocskor Mártonhoz:*) - Na, milyen volt, böllér? Utoljára vályúból zabáltál. Na?

Bocskor Márton nem képes felelni.

1. PORKOLÁB - Beszélni! Kérdeztem valamit! (*Fejbe vágja.*)

BOCSKOR MÁRTON - Neeem! Neeem!

1. PORKOLÁB (*kifelé:*) - Jöhet a víz!

Vízcsobogás, és mindenholn fuldokló hörpölés.

1. PORKOLÁB - Vége az ebédnek!

3. PORKOLÁB - Fejet fel!

2. PORKOLÁB - Fejeket behúzni!

3. PORKOLÁB - Talpra!

A vályúk kigurulnak, a kisajtókat a Porkolábok bezárják. A foglyok hátrahúzódnak, zubbonyukba törlik a szájukat. Megalázottak, csendesek. A Porkolábok döngve távoznak a vasfolyosón. A Kakas a rácshoz jön.

KAKAS (*suttogva*) - Böllér! Itt vagy?... Psssz! Böllér! Hallasz?

1. FOGOLY - Idehozták a Kakast?

2. FOGOLY - Ki látta?

3. FOGOLY - Én.

1. FOGOLY - Ember?

3. FOGOLY - Az. Félig agyonverték.

Fent megjelenik két Porkoláb-láb.

4. (felső) PORKOLÁB - Nem bírtok hallgatni?

5. (felső) PORKOLÁB - Ki pofázott? *(Csend.)* Huszonkettes! *(Csend.)* Azt mondtam, huszonkettes, kezeket ki! *(korbáccsal a kezére üt, az felordít.)*

A két Porkoláb elmegy.

1., 2., 3., FOGOLY *(zümögve:)* - Vesztegvár, Vesztegvár, Vesztegvár...

Bocskor Mártonban megint felébred a félelem. Fülét befogva nyöszörgő hangokat ad ki, törzsét oldalt hajlítva feláll. Állatéhoz hasonló nyüszítése már-már dal, kerengése már-már tánc.

BOCSKOR MÁRTON *(halkan kezdi, végül kiált:)* - Ember, ember, ember... Embert akarok látni! Embert akarok hallani! Emberi hangot!

KAKAS - Legyél csendben!

BOCSKOR MÁRTON *(a rácshoz támoanyag, megrázza)* - Hé, valaki! Emberek!

KAKAS - Hallgass!

BOCSKOR MÁRTON - Ki vagy?

KAKAS - A Kakas.

BOCSKOR MÁRTON - Valakit megint megverték.

KAKAS - Mindig így bánnak veletek?

BOCSKOR MÁRTON - Igen. A fentiekkel. Aki lekerül, azt békán hagyják. Viszonylag... Te hogyan kerültél ide?

KAKAS - Vesztegvárból jöttem. Elfogtak.

BOCSKOR MÁRTON - Láttam, alaposan helybenhagytak.

KAKAS - Csak annyira, hogy még beszélni tudjak.

BOCSKOR MÁRTON - Akkor neked még van időd.

KAKAS - Mire?

BOCSKOR MÁRTON - Élni.

KAKAS - És köpni. Bármikor megkínozhatnak megint. Végül agyonvernek. Talán nem ma. Talán holnap, vagy holnapután.

BOCSKOR MÁRTON - Engem még ma kivégeznek.

KAKAS - Hallottam.

BOCSKOR MÁRTON - Én már csak órákban számolhatok.

KAKAS - És a fentiek?

BOCSKOR MÁRTON - És azt sem tudom, milyen halállal halok. Ezeknél nem lehet tudni.

KAKAS - Az emberi fantáziát a disznók biztosan nem múlják felül. A halálnemeket illetően történelmünk riasztó példákkal szolgál...

BOCSKOR MÁRTON - Történelem!... Az ember mindenestül a disznóké.

KAKAS - Figyelj, böllér! Nemsokára vége ennek az örült, kifordult világnak itt!...

BOCSKOR MÁRTON - Két éve!... És Vesztegvár nem tett semmit... Magunkban reménytelen...

KAKAS - Tudom. Vesztegvár erőt gyűjt. Megszüntetjük a magánkezdeményezésű disznó-hízlalást, a sertéseket fegyveres őrizet alá vonjuk, megerősítjük a vágóhidakat...

BOCSKOR MÁRTON - Engem már aligha érint...

KAKAS - És a többiek? A kint éhezők, a megverték és megaláztak?

BOCSKOR MÁRTON - A tízparancsolat tekintélye réges-rég elveszett. A disznók törvénye pedig nem embernek való. Tudatunkban nem lakik más, csak a félelem és az éhség.

KAKAS - Komolyan kell vennünk a fegyverkezést. És az soká tart.

BOCSKOR MÁRTON - Már a disznók is éheznek. Sokan. És az éhes disznó félelmetesebb a tigrisnél.

KAKAS - Túl sok energiájuk ment el a hatalom fenntartására.

BOCSKOR MÁRTON - És szaporodnak.

KAKAS - Elkerülhetetlen a rendszerünk összeomlása... Ha csak ki nem találunk valami elképesztően zseniális megoldást...

BOCSKOR MÁRTON - Úgy érted, emberien zseniális megoldást...

KAKAS - A húsrá térnek át. Neked jobban kell tudnod. Úgy hírlik, titkos emberhizlaldákat állítottak fel. A világ zúg, de mit érnek a tiltakozó táviratok.

BOCSKOR MÁRTON - Emberhizlaldákat?

KAKAS - Igen. Börtönökben.

BOCSKOR MÁRTON - Börtönökben???

Az 1. Porkoláb léptei a vasfolyosón. Kinyitja Bocskor Márton celláját, és benyújt egy tálat.

1. PORKOLÁB - Nesze! Edd meg!

BOCSKOR MÁRTON *(megkövülten nézi az ételt:)* - Emberhizlalda...

KAKAS *(kiáltva:)* - Bírjátok ki, embertársak! Ne hagyjátok magatokat! Gondolkozzatok és ne zabáljatok! Viselkedjetek ember módjára! Hogy az ember... *(hirtelen csend.)*

BOCSKOR MÁRTON - ... ember maradhasson. A Kakast most kínpadra vonják, megkötözik, ütik a lágyékát, tüzes vassal bökődik, bűzlik a hús, körmét tépik... De hallgat. Folyik a vér, és reng az üvöltés... Értem már nem kell hallgatnia... De hogyan marad ember az ember, ha értelmetlen halálra vár? Néhány óra múlva, vagy annyi se talán... értem jön egy disznófejű porkoláb, aki pont olyan, mint a másik... egyformák... és éhesek... Ez a förtelmes és értelmetlen bizonyosság! A rohadt törvényeit a rendnek! A mindenkori rendnek! Meg kell ölniük a hóhérukat, világos persze, és érthető... Ha nem én volnék Bocskor Márton, a böllér!... Számomra most a legvilágosabb ennek a felfordult világnak a logikája. Most, hogy biztos veszélyben a bőröm... A régvolt értékek a fejük tetejére álltak... Hol az az értelem, amely mégis elfogadtatja velem, hogy egy böllért disznó akasszon fel? ... Félek! *(eszélősen vetkőzni kezd)* Félek, félek, félek... Ez én vagyok. Akartam, tehát levetkőztem... Akarom, tehát levegőt

veszek... Akarok élni!... Eddig tart a szabadságom... az enyém... a lábam... állok... a kezem... vakaródzom vele... a fejem... gondolkodik... Én... a bőröm... ebben vagyok én... most még... ezt a test az enyém. Majd azt mondják rá, ez Bocskor Márton hullája. A fejfára ráírják: Bocskor Márton, böllér, élt 42 évet... Én viszont nem leszek... mennyiségre persze ugyanennyi lesz a szabadságom, az akaratom: semennyi... de ehhez a testhez ragaszkodom, ehhez a minimális lehetőséghez, hogy lélegzetet vegyek... És a szememet is becsukhatom. Azelőtt a szemhéjam mögött mindenfélét láttam. Most csak magamat látom. A vesztőhelyen... az akasztófa alatt, vagy a puskacsövek előtt... Nem! Torz a halálraítélt látomása! Emberhizlalda... Úristen! Nem bírom végiggondolni! Nem, hogy az ember disznók ételévé válik... a halála után... Ember vagyok-e még? Van-e még olyan, hogy ember? Ember-e egyáltalán, aki ugrik, ha a disznók ráröffenek, aki derékban meggörnyed, ha belerúgnak, aki nem mer szembeszegülni, mert fél az agyaruktól, a spionoktól, a lincselésektől, az emberverések áldozatainak a szellemétől... és nem tesz semmit... Csak bujkál, másfél évig bujkál, míg el nem kapják... Az utolsó böllér! Elismerésre érdemes titulus... Az utolsó böllér a disznók birodalmában. Aki arra vár, hogy felfalják... Nagyon rövid időn belül... és fél... Nem valami hősi viselkedés... Öltözz fel! Így még szánalmasabb vagy! *(Lassan magára húzza az inget, nadrágot)* Milyen lehet a HŐS utolsó napja? Mit csinál majd a Kakas, ha idekerül?... Nem hiszek a történelem hőseiben... Az üdvözülten máglyára lépő mártírok legendáiban... Az eszmékért meghaló nagyok félelem nélküli óráit sem hiszem... A félelmet titkoló kemény emberi tartásban sem hiszek. Az egyén saját, külön életéhez ragaszkodó ős, nagy félelemben hiszek...

Bocskor Márton közben szánalmas kukaccá görbült, és hangjával együtt fizikai ereje is szinte megsemmisült. Csönd.

Hirtelen hatalmas detonáció rázza meg az egész épületet. Koromsötét lesz. A nézőtéren is! Süket csend. Azután feldübbörög a vasfolyosó. A színészek torlódva, lökdösődve tülekednek a színpad felé.

HANGOK:

- Mi történt?

- Istenem segíts!

- Ránk szakadt az épület!

Sikolyok, zokogás, jajongás...

- Épp az utcáról jöttem...

- Ki jött az utcáról?

- Én.

- Mi van?

- Sötétség. Mindenütt.

Most meggyullad egyetlen halvány villanykörte Bocskor Márton cellájában. A színész a priccsen állva még matat a belógó lámpán, majd lelép. Ettől látható lett a színen az egymás közelségét kereső alakok tömör tömbje.

HANGOK:

- Villany!

- Egyetlen villany!

- felett *(a színész valódi neve)* ég a villany!

- Hogy csináltad?

- Akkor nincs nagy baj!

ÜGYELŐ (6. Porkoláb) - Talán. *(kiált:) A műszakiak maradjanak a helyükön! A színpadi biztosítékokat megvizsgálni! A zsinórpadról elhagyni tilos!*

Hátulról berohan a Rendező (1. Porkoláb), közben leveszi disznófejét.

RENDEZŐ (1. Porkoláb) *(a nézőtér felé)* - A nézőtérre figyelmet kérek! Mindenki maradjon nyugodtan a helyén! Megvizsgáljuk az áramkimaradás okát...

HANGOK:

- És mi volt az a hatalmas dörrenés?

- Hogy majd összedőlt az épület...

- Úgy van! Mi volt az?

- Itt nem csak sötétség van!

- Itt bizonytalanság van!

- Így van! Így van!

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Ne keltsetek pánikot, kérek! Őrizzék meg a nyugalmatokat!

HANGOK - Ti sem tudtok semmit!

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Még nem. De utánanézzünk!

- Ki?

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Én. *(Zúgás)* Mi.

A zúgás fokozódik. A cellák üresek, mindenki a színpadon tolong, csak a Bocskor Mártont játszó színész ül nyugodtan a priccsén.

A SZÍNÉSZ (Bocskor Márton) - Engem határozottan arra a napra emlékeztet, amikor a házunkra rázuhant a bomba, 1944-ben...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Hallgass! *(hangosan:)* A világítás helyreállításáig mindenki maradjon a helyén! Az épületnek semmi baja nincs.

HANGOK: - Miért? Te jártál kinn?

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Még nem, de...

HANGOK:

- Álljon elő, aki kinn járt!

- Én voltam. Az utca néptelen, és teljes a sötétség.

- Lángok? Füst? Összedőlt falak?

- Semmi. Csak némaság és sötétség.

- A világvége!

Egy nő, félig öltözötten, berohan a színpad mögül, hóna alatt rádiót szorongat.

EGY NŐ - A rádió... az öltözőben... Amikor azt hittem, ránk szakadt a ház... Egyedül voltam... Nem is tudom, meddig... Csak ültem a földön... Miért ott? Később fölálltam... tapogatózva... A falon a kapcsoló... Megvan! Nem ég... Nem ég a villany. És akkor belebotlottam... ebbe a rádióba. De csak recseg, nem szól! Figyeljétek!

A Nő recsegteti a rádiót. Hiába.

A SZÍNÉSZ (Bocskor Márton) - Miután úgy sem csinálhatunk semmit, és a közönség itt ül csendben, elmesélem egy álmomat...

HANGOK:

- A *(a színész valódi neve)*

- Megint kitalált valamit!

- Psszt!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - A rádió is így recsegett-ropogott akkoriban, 1944-ben...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Nem is éltél még akkor!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Három éves voltam.

EGY NŐ - Az istenit a lelki nyugalmatoknak! Hol van már a második világháború! Most mi van? Azt mondjátok! *(Nyaggatja a rádiót)*

Felrecseg a Börtönhangszóró. A darab elejéről ismert ünneplő város zajának rövid részlete után:

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ *(a Színigazgató hangja:)* - Figyelem! Figyelem! Minden nézőhöz és minden színházi dolgozóhoz! Sikerült összeköttetést teremtenem a külvilággal! *(Moraj)* Beszéltem a rendőrkapitánysággal. A detonáció pontos eredetét még nem tudják. A felderítő-osztagok már kimentek a városba. Háborús légi támadástól nem kell tartanunk. Megígérték, hogy a világítás helyreállításáról azonnal gondoskodnak. Kérik, mindenki őrizze meg a nyugalmát. Senki ne hagyja el az épületet. A legjobb megoldásnak tartanám, ha valamiképp folytatnánk az előadást. *(A Rendező valódi neve:)* rád bízom a játék okos folytatását! Egyelőre végeztem.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Pontosan emlékszem arra az álomra még ma is. Valójában anyám mondta, hogy álom volt, amikor évek múlva még kisiskolás koromban egyszer elmeséltem neki. De nem tudom biztosan, nem volt-e valóság...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Mondjad, ...!

Hallgatósággá rendezi a színpadra gyűlt színészeket.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Mindnyájan lent voltunk a pincében. Ott laktunk. Minden családnak megvolt a maga helye a családi szelennel, néhányan székeket is hoztak. A pince udvar felőli oldalán, a betömött ablakok alatt senki sem lakott, ott szálkás fapadok álltak. Két ablak között nagy, festett Mária-kép függött. Úgy emlékszem, az egyik sarokban hatalmas kondér volt, amely alá tüzet lehetett rakni...

3. PORKOLÁB - Ne hülyéskedj! Egy bérház pincéjében! Amikor szén sem volt már, amikor fenn repülőgépek vijjogtak, ott lenn tüzet raktatok?

A Színész magától értetődően kijönne a cellából. A 2. Porkoláb felugrik. A Rendező int: most másfajta játék folyik. A színész kísétál, közben:

4. PORKOLÁB - Miért? Nálunk is vaskályha melegített. Felváltva álltuk körül. Emlékszem, oda lehetett vinni a családi lavórt, ha nagyritkán mosakodni akartunk.

5. PORKOLÁB - És ha volt víz.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Anyám vödörbe gyűjtögette az utcáról a havat. Miközben golyók füttyültek és szilánkok csapódtak a házfalakba.

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Na és, az álmod?

Lassan visszatér a játék adta nyugalom. A színpadra gyenge fény derül. A Színész emlékei akusztikusan is megelevenednek:

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Persze, én akkor nem tudtam, mi van. Háború. De hogy mi jelent? Csak a rácsos kiságyamra emlékszem, kendőbe burkolózott asszonyokra, néhány férfira, akik naphosszat a rádiót tekergették. Arra, hogy azt ismétli egy hang: Légiriadó! Légiriadó! És a repülőgépekre, Nagyanyámra, ahogy maga elé mered és imádkozik, néhány asszony alakjára, akik a Mária-kép előtt térdepelnek, Anyámra, aki mindig megőrizte lélek-jelenlétét, Nénémre, aki engem az ölébe vett, dúdolt és mesét mondott...

3. PORKOLÁB - Az utcákon hullák és lótetemek heverték...

2. PORKOLÁB - A katonák meg sorra fagytak meg a hómezőkön...

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Az az óriási robaj! (...) Rengtek a falak. Az emberi kiáltások... Pontosan emlékszem...

HANGOK:

- Ránk dőlt a ház!

- Istenem, segíts!

(Gyereksírás)

- Mária, oltalmaz!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - És teljes sötétség, az egész pincében. Felettünk még zúgtak a bombázók, azután elvonultak. Riadt emberek neszezése hallatszott. Valaki zseblámpát gyújtott. Láttam a lámpa fényét a kijárat felé imbolyogni.

A 2. Porkoláb elem lámpát gyújt, és kimegy vele.

HANGOK:

- Ne sírj, kisfiam!

- Ica, hol vagy?

- Itt ülök melletted, anya. Ne félj!

A 2. Porkoláb visszatér.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Majd a zseblámpás ember visszatért. Azt mondta anyám, a légoltalmi parancsnok volt.

2. PORKOLÁB - Most jövök az udvarról.

HANGOK:

- Ki jött az udvarról?

2. PORKOLÁB - A Karpfenstein utcai frontra bomba esett. Ég.

Pánik kiáltozás, zokogás...

HANGOK:

- Uramisten! A lakásunk!

- A fiam! A fiam! Fenn van a fiam!

2. PORKOLÁB - Volt még fenn valaki?

HANGOK:

- Ferikém, drágám! *(Hisztérikus zokogásba fúl.)*

- Ica, hol vagy?

- Itt vagyok, anya! Nyugodj meg!

- ... Az otthonom...!

- Jézus, segíts!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - És azután már csak fel-felcsukló zokogást lehetett hallani a pince különböző zugaiból. Én meg feltehetően elaludhattam. Anyám mesélte, mindenki kiment oltani. De reménytelen volt. Nem volt víz. Még napokig füstölgött. Azután láttam, hogy valaki feláll a padra *(eljátssza)*, hogy megnézzé, ég-e a körte. Pléhtányéros csupasz körte lógott a pince közepén. Állt fenn, imbolyogva. A pad billegett alatta. Valaki zseblámpával világított neki. Többen rémülődöztek, mintha akkor az az ember lett volna a legfontosabb.

HANGOK:

- Vigyázzon azon a rossz lócán!

- Még leesik!

- Jaj, istenem, megüti az áram!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - És akkor... mintha semmi oka nem lett volna, pontosabban, számomra semmi ok nem derült ki világosan... miután meggyulladt a villany, és mindenki fellélegzett, és éppen meg akarták köszönni annak az embernek... akkor leesett a padról... Nem úgy, mint akit áramütés ért... repesz sem hullhatott be a pinceablakon, csönd volt odakinn... Csak úgy. Magától... És azután peregtek az események. A férfiak tüzet raktak a kondér alá... az asszonyok pedig körülfogták a hullát, felfektették a padra...

A Porkolábok egyenként kiosonnak.

Maradjatok! Mindjárt vége... Igaz, a rácsos ágyamból csak az asszonyok hátát láttam, de biztosan tudtam, hogy feldarabolják azt az embert, és hogy meg akarják főzni...

Az 1., 2. és 3. Porkoláb a színész körül marad. Felteszik fejükre a disznómaszkot, lassan felállnak, körülfogják a színészt és a cella felé való hátrálásra kényszerítik szinte észrevehetetlen lassúságú mozgással.

Értitek? Megették... Anyám azt mondta, képtelen álom... Később sokszor eszembe jutott. Vannak álmok, amelyek előjönnek... Nem, amikor alszik az ember, hanem nappal... Különösen az ilyen rémes álmok... És arra is gondoltam, talán mégsem igaz... Egy kisgyerek a háború borzalmait a maga nyelvére fordítja... és félelmében ilyen szörnyűséges álmokat lát.

A színész már a cella ajtajához szorul, már-már be kell lépnie.

Értitek? Ez ésszerű magyarázat lehet, nem?

A színész a Porkolábokra néz, megvilágosodik előtte a helyzet: a böllérvjáték folytatódik.

A gyermek jobban félt egy svábbogártól, amelyik az ágya alatt szaladgált, mint attól a szótól, hogy „bomba” vagy „háború” vagy „hősi halál”...

Már a cellában áll. Szavai egyre hangosabbak.

Most persze már ismerem a félelmet... Ez a detonáció pontosan olyan volt! És nyüzszíteni volna kedvem! Hát ti? Ti nem féltetek? Tudja itt valaki, hogy mi történt? Ti sem tudtok semmit! Kérdezzétek meg!... Már felhívták talán... *(A Rendezőhöz:)*! Szaladj, kérdezd már meg az istenért!...

Rácsukják a cella ajtaját. A Porkolábok a vasfolyosón át elhagyják a színpadot.

A SZÍNÉSZ - BOCSKOR MÁRTON *(kifelé kiált, a többiek után:)* - ... Vagy azt gondoljátok, hogy most is álmodom? Nem is volt semmiféle detonáció?... *(Magának:)* Csak játszunk? És eddig is ezt a darabot játszottuk?... Rólam... Most ki vagyok? *(a színész valódi nevét mondja)*, aki elmesélte az álmát 1944-ből Vagy *(ugyanaz a név)*, aki a böllért játssza?... Vagy talán mégis... Bocskor Márton vagyok, a sertéshelyi böllér? Akit ma kivégeznek? *(Csönd.)* Megbolondultam. Néha előjön ez az érzés. Este, elalvás előtt... Amikor összekeveredik a valóság a félálomban felbukkanó képekkel... És, isten tudja, miért... a képek teljesen ártalmatlanok... mégis, a szívem össze-vissza kezd kalapálni... Felriadok, teljesen éber leszek... Mégsem fogom fel a valóságot... A színházban vagyok, szerepet játszom... Bocskor Márton böllért az Emberjáték című darabban... Vagy mégse?... De hát itt a rács. Egy cellában vagyok. Ott a felirat: SIRALOMHÁZ... Aztán bejön *(a 2. Porkoláb valódi neve)*, a 2. Porkoláb, és kezében ott a korbács. Összenézünk... Tudom, hogy ő *(az előbbi név)* És a szívem elkezd kalapálni... mert olyan furcsán néz vissza, mintha tényleg én lennék a böllér... és persze megint csak felébredek... és kinyitom a szemem... körülnézek... és itt a rács... egy cellában vagyok, ott a felirat... Igen, ott van... azután bejön *(az előbbi név)*, kezében tál...

Tényleg bejön a 2. Porkoláb, kezében tál.

2. PORKOLÁB - Nesze! Edd meg!

BOCSKOR MÁRTON - Nem vagyok éhes.

2. PORKOLÁB - Akkor is! Az egészet!

BOCSKOR MÁRTON - Nem bírom!

2. PORKOLÁB - Beléd tömöm!

Bocskor Márton belekanalaz, enni próbál. A 2. Porkoláb bemegy a cellába, kezében fenyegetően suhog a korbács.

2. PORKOLÁB - Rajta, te rohadék!

BOCSKOR MÁRTON - Nem bírom! Nem bírom!

2. PORKOLÁB - Neeem?

A porkoláb leteperi Bocskor Mártont, a hasára ül, és a szájába tömi az ételt. Jobbról beóvakodik a Kakas. Kezében puska, arca kormos, ruhája véres, toll-jelmeze felett orosz katonai köpönyeg, fején csillagos usanka. Belép a cellába és a porkolábra fogja a fegyvert.

KAKAS - Zdrávsztvujtye! Lenni itt nyemec?

A porkoláb felugrik, kirohan. A Kakas lelövi.

KAKAS - Nyemec! Bűdös nyemec!

A berohanó porkolábokat a Kakas sorra leteríti. Aztán fegyverét a feltápázkodó Bocskor Mártonra fogja. Az ruhája ujjával letörli az arcán csorgó ételt, a cella ajtaja felé tántorog, nekitámasztja a hátát. A Kakas mocsanatlanul áll, mint egy látomás.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... És persze megint csak felébredek... és kinyitom a szemem, hogy megnyugodjak, hogy csak álom volt... és itt fekszem az ágyban... Nem. Nem fekszem. Állok... Itt a cella, az ajtajának támaszkodom... Most be kellene venni egy nyugtatót. Vagy jobb volna egy altató?... És elindulok a fürdőszobába... De még nem ébredtem fel teljesen... Egy cella, és benne egy orosz katona áll, kezében puska... mint aki most jött be egy budapesti bérház pincéjébe... a rettegő, a régóta pincelakó emberek közé, hogy hírül hozza: Itt a béke!... Hogy számunkra vége van a háborúnak...

Távoli harctéri moraj: géppuska-ropogás, tankok dübörgése... A Kakas megmozdul, lassan Bocskor Mártonra szegezi a fegyvert.

KAKAS - Tü fasiszt?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem.

KAKAS - Tü nyemec! Davaj! Schnell!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Daragij Tovarish! Én ... lenni magyarszkij.

KAKAS - Magyarszkij: szoldat, magyarszkij: partizan. Tü nyet szoldat, nyet partizan... Tü бүдös nyemec. Davaj!

A színész kénytelen megadni magát. Feltartott kezekkel kimegy, hátában a Kakas puskacsöve. A színpad teljesen koromsötét. Régmódi, könnyű keringő hangzik fel zongorán, bele-belecseng egy falióra ütése. A monológ a sötétségben a színpad mögül hallatszik.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... Száz esztendő... végig a sötét pincefolyosón... végig a keskeny csigalépcsőn... a teljesen sötét udvaron... Törmelék, hó, szilánkok... Nem érzem a lábaimat, nem érzem a talajt, ahová lépek... Ördög tudja, mibe botlom... Nem látok... Lassan körvonala-
lazódnak csak a dolgok... Fal. Üveg nélküli lépcsőháza-
ablak. Kidőlt lengőajtó. Téglák sora vakolatmaradékokkal. Szabálytalan lyukak szabálytalan térközökben... Nem látom, nem jut el a tudatomig... Ha életben maradok, majd felidéződik a kép... Most csak egyetlen dolgot érzékelek: a cső végének nyomását a hátamban. Gerincem roppanásig feszül, fel-le bizsereg rajta a golyó várásának félelme... Nem tudom, melyik pillanatban fűródik belém... Átfut az agyamon, hogy a csattanást sem fogom hallani... Bármelyik pillanatban meghalhatok... Most, most, most... Még élek. A hónom alja vizes, rám tapad az ing... A puskacső nyomja a bordámat, a lapocka alatt... Ha jól céloz a katona, észre sem veszem, amikor... Most, most... *(csönd)* Fényt látok... a gerincemben szétroppan a félelem, mint az olvadó jég... Talán mégsem most.

A szín kivilágosodik. A színész a priccsen fekszik, hanyatt, kezei a mellén összekulcsolva, lábai kinyújtva.

*A cellába bejön az 1. Porkoláb, most Bíró, másik két Porkoláb asztalt és széket hoz, majd kimennek. A Bíró leül az asztal mögé, pontosan szemben a nézőtérrel. Közben lélekharang szólal meg, lovak patája csattog kimerően a köveken, madarak csivitelnek, majd rázendít egy falusi fűvőszene-
kar vontatott, lassú gyászmu-
zikára. A Bíró mozdulatlan.*

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... Félelem szabadsága... Ennyi sem maradt. Mitől is félnék már? Az elmúlástól? Megszoktam. Temetnek. Most is temetnek. Félóránként, vagy tán gyakrabban is megszólal a lélekharang. Kinek húzhatják?... Majd egyszer nekem is, persze... Egy pillanat... Az orvos majd fölém hajol és konstatálja, hogy nem lélegzem. Dobozba zárnak és jégre tesznek...

Csönd. Balról, még mindig feltartott kezekkel jön a Színész, aki a böllért játssza, mögötte a puskával a Kakas-katona. - A színész arca nem látható, dublőr csinálja. - Befordulnak a cellába. A színész megáll a Bíró előtt, a Kakas kimegy a színről.

BÍRÓ - A neved?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Bocskor Márton.

BÍRÓ - A valódi neved!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem értem.

BÍRÓ - Hogy hívnak.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Engem? Bocskor Márton, böllér.

BÍRÓ - Dehogy. A te neved *(a színész valódi neve)*

A SZÍNÉSZ - Igen.

BÍRÓ - Miért nem ezzel kezdted?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Mert most én...

BÍRÓ - Nem tűnik fel, hogy összezavarod a dolgokat?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Mi ez a komédia?

BÍRÓ - Te persze nem tehetsz semmiről.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Mit akarnak?

BÍRÓ - Más vagy, mint aki. És amíg keresed magad, alibid van a tétlenségre. Igaz?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem igaz!... Idehurcolt egy katona. Tehát ez a kommandatúra?

BÍRÓ - Nem.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Akkor Sertéshely Ítélszéke?

BÍRÓ - Nem.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem? Hát akkor? Mi az isten ez? Akkor ki vagyok és mit játszunk? Mert játszunk. Nem?

A Bíró a zsebéből tükröt vesz elő, a színészhez lép, és elé tartja.

BÍRÓ - Nézz bele!

A színész megnézi magát, megtapogatja az arcát, becsukja a szemét, megint a tükörbe néz. Tartásán látni, hogy éveket öregedett.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem!

BÍRÓ - De igen. Persze, játszunk...

Megszólal a távoli lélekharang, a madarak csivitelése és a gyászmuzsika. A priccsen mozdulatlanul fekvő Színész monológja alatt a Bíró visszaül az asztalhoz, lassan leveszi disznófejét. Alatta a Színész-Bocskor Márton maszkja, leveti zubbonyát, alatta ugyanaz az ing, mint a Színész-Bocskor Mártoné.

A SZÍNÉSZ (Bocskor Márton a priccsen:) - Hallgatom, milyen lassan ver a szívem... Most. Talán most megáll. De nem. Tovább ver... Meddig tudok mozdulatlanul feküdni?... Milyen évszak is volt, amikor a feleségemet megismertem?... A ruha... Milyen ruha volt rajta akkor?... Az arcát csak részleteiben tudom felidézni... Tegnap... Nem, nem tegnap... Valamikor... Valamiért felkeltem, és a kezembe került a fénykép... Áh!... A gyógyszerek, amit szedek, ahány csak fel van írva, azt mind tudom... De, hogy mikor ismertem meg? És hol?...

(Csönd.)

BÍRÓ *(az előtte álló dublőr-Színész-Bocskor Mártonhoz:)* - Ahogy elnézlek, már nem vagy három éves. Jó. Nem vagy *(a színész valódi neve)* Tegyük fel. Marad a másik lehetőség: Bocskor Márton vagy, a böllér. No, de a sárga bőróddal, a sűrűn barázdált homlokoddal, a szertefutó ráncokkal, és orrod mellett az a két mély árok! Akarod a tükröt?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem! Nem!

BÍRÓ - Szóval elég volt egyszer. Akkor hány éves is vagy?

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) *(Rövid szünet)* - Nem tudom.

BÍRÓ - Minden normális ember tudja a korát.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nézzétek meg! Nézzék meg! Ott van az igazolványom az öltözőben a kabátom zsebében!

BÍRÓ - Rendben. 68 éves vagy.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Az nem lehet! Össze akarnak zavarni!

BÍRÓ - Persze... *(papírt vesz elő)* Itt van az ítéleted, rajta a dátum. Ennek éppen 26 éve.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - 26 éve? *(rövid szünet)* És hol az a 26 év? Mondjátok meg, hol az a 26 év? Nem tudok elszámolni belőle! Becsaptatok. Átállítottátok az órát! Felgyorsítottátok az időt! Mert ők hamarabb halnak... mert gyorsabban születnek... az IDŐ!... Rohan az az átkozott óra... A disznók disznók!... Egy év. Mi az? Semmi. Ezalatt ők kijárják az iskolákat... Egy ötéves disznó már kész jogász... Szeretnék egy 40 éves disznót látni!...

BÍRÓ *(hangja halk, távoli, tartása merev, mozdulatlan)* - Közben te 26 évet öregedté. Eljárt feletted a disznó-idő...

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Én nem azonosultam! Nem! Kikérem magamnak!

BÍRÓ - De. Lásd be! A tükör!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Fiatal vagyok, izmaim ruganyosak...

(Tornázni kezd: fekvőtámaszok. Kifulladásig, a földön marad, liheg.)

BÍRÓ - Persze, jól tartottunk.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Félek tőletek és gyűlöllek benneteket.

BÍRÓ - A rácsokat gyűlölöd, nem minket. Pedig megkaptad a szabadság-élményt, ami neked, a mi segítségünk nélkül nem ment volna.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Szabadság-élmény! Amikor rejtőzködtem, és nem láttam a bujkálás végét, hogy szabadon felfedhessem magam...

BÍRÓ - Amikor elfogtunk, végre bevallhattad, ki vagy!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Akkor megkönnyebbültem, tényleg... Vállaltam magam. És ezzel a halálomat is.

BÍRÓ - Jó dolog, ha valamiben biztosak vagyunk.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Az illegalitás félelme helyett...

BÍRÓ - ... a tökéletes fizikai biztonság.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Kétszer hét méteren belül azt csinálhattam, amit akartam...

BÍRÓ - Nem álltak előtted a morál tilalmai. A „kell”, a „muszáj” eltűnt az életedből.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Nem voltam felelős semmiért.

BÍRÓ - Megvédtünk a szemrehányásoktól és a kérdésektől, amelyekre nem tudtál volna válaszolni.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... szabadság-élmény... Még az időt... azt is megszabtátok nekem!

BÍRÓ - Tévedsz.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Kijelöltétek a halálom napját!

BÍRÓ - Közben eltelt 26 év. És micsoda felhőtlen 26 év!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Minden nap átéltem, milyen az utolsó nap!

BÍRÓ - Odakinn sem tudod, nem az-e az utolsó napod, amelyre ébredsz!

A Bíró lassan visszaveszi disznómaszkját és porkoláb-zakóját.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Élni akartam, és közben megszűntem létezni! És féltem!

BÍRÓ - Félelem mindenütt van.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Végül is igaz. Önmagamtól nem véd meg semmi.

BÍRÓ - Persze, megöregedté. Szabad akaratodon kívül. De ez már biológia.

Megszólal a távoli lélekharang, a madarak csivitelése és a gyászmuzsika.

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Igen... de zavar ez a hirtelen öregség...

BÍRÓ - Majd jön a teljes elhülyülés, és akkor minden jó lesz. Tökéletes.

Közben a Bíró az asztalról egy disznómaszkot dob a színésznek. Az felteszi. Megfogják ketten az asztalt és a széket, és kiviszik. Elmenőben:

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Igen... Tökéletes...

BÍRÓ - És a félelem szabadságát is meghagytuk neked...

A priccsen fekvő Színész-Bocskor Márton folytatja:

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... Félelem szabadsága!... Ez sem maradt: Mitől is félnék már? Az elmúlástól? Megszoktam... Sötétség odakinn, és szürke, egyöntetű sötétség idebenn... Vajon hány óra? Hol van? *(matat)*... Ide tettem, emlékszem, ide, a fejem mellé... Nem hallom már a vekker ketyegését sem...

Hirtelen szokatlan, éles fény gyűl. Mindenütt. Teljes világítás a színpadon és a nézőtéren is.

Égve felejtettem volna a villanyt?...

Mindenhonnan a meglepetés moraja. Néhányan kidugják a fejüket a színpadnyílásnál, mások ki-kimerészkednek. A Színész-Bocskor Márton mozdulatlan, mintha nem venné észre a hirtelen változást.

HANGOK:

- Fény!

- Világosság!

- Mindenütt!

- Nézd! Lenn is!

- Mi volt ez?

- Hogy káprázik a szem!

Búgás, recsegés a hangszóróból. A harangzúgás a le nem járt tekercsről erőteljesen szétárad, majd hirtelen megszakad:

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ *(a Színigazgató hangja:)* - Figyelmet kérek! Örömmel jelentem be, hogy az áramszolgáltatás helyreállt.

Tisztelt közönségünk! A közbejött incidensért színházunk vezetősége és minden dolgozója nevében elnézésüket kérjük. Köszönjük eddigi kitartó türelmüket, és azt, hogy fegyelmezett magatartásukkal segítették leküzdeni a nehézségeket, és így művészeinknek sikerült az elmúlt

kritikus időszakban is folytatniok munkájukat. Hogy az előadás nem szakadt félbe, mindnyájunk közös erőfeszítésének köszönhető. Ezek után engedjék meg, hogy az immár helyreállt körülmények között darabunkat befejezzük. Köszönöm!

Bátortalan taps.

Kedves Kollégák! Figyelem! A Lázadás-jelenet szereplőit kérem a színpadra! *(a rendező neve)*! Készítsd elő a játék folytatását! Végeztem.

A hangszórót kikapcsolják. A Rendező az 1. Porkoláb maszkjában a nézőtér felől a színpadra jön. Közben:

HANGOK *(a színpadról és a nézőtér mögül:)*

- Vége van!

- Élünk!

- Tényleg! Élünk!

A Rendező csendet parancsol, de a Hangok tovább mormolnak. A mozdulatlanul fekvő Színészhez fordul:

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - *(a színész valódi neve)*! Készülj a Lázadás-jelenethez!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) *(fekve)* - ... A fény színe furcsa... Sárga villanyfény... A padlón csíkokban húzódnak az árnyékok... Nem kelek fel!

A RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Most már ez nem kell!

A nézőtérre megy, hogy ott a színészeket elrendezze, akik felől hallatszanak a
HANGOK

- Messzire történhetett...

- Az atombomba?

- Háború?

- Nem is volt?

- Vége van!

- De odakinn?

- A falakon túl...

- Ott mi van?

- Odakinn a város...

- Messze van.

- És az utca? Megvan még?

- Messze van.

- De mi...

- Mi élünk...

Ugyanakkor a Színész felül:

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Miért ez a fény, amikor már... majdnem eljutottam... a teljes és zavartalan sötétségig...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) *(felkiált:)* - Elég!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Visszaveszitek a szót? Nem adom...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - Befejezzük a darabot. Világos? *(kiált:) Zene! (Halkan megszólal a forradalmi induló alapmotívuma...)*

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Épp ez az! Be kell fejezni... Amit ÉN elkezdtem... a halálvárast... *(kiáltva:)* Vállaltam, hogy átengedem magamon a halálfélelem hidegét...

RENDEZŐ (1. Porkoláb) - *(a színész neve)* Nem tűröm a fegyelmezetlenséget! Hallgass!

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - Most hagyjam abba? Most hagyjam abba?...

A nézőtér végéből a vasfolyosón át dübörögve jönnek a Porkolábok, és némán, mint vert menet, telve szorongással jönnek a foglyok: a kakas s libák, kacsák, kutyák, birkák, tyúkok... egész baromfiudvar, még disznók is, mind rabruhában. Az 1. Porkoláb (Rendező) tereli őket a színpadra. Közben:

A SZÍNÉSZ (Bocskor M.) - ... amikor már beletörődtem... amikor már a félelmem is feloldódott a gondolatnélküli megadásban...

Fenn a színpadon a Porkolábok beterelek a foglyokat, suhognak a korbácsok, cellaajtók csapódnak.

PORKOLÁBOK:

- Mozgás! Diverzánsok!

- Álcázott kémek!

- Baromfiudvar!

- Gyomortöltelékek!

- Szedjétek a lábaitokat!

- Befelé! Nyamvadtak!

- Felforgatók!

5. (fenti) PORKOLÁB - Ez a cella tele van! Vigyétek őket másikba!

6. (fenti) PORKOLÁB - Ez is tele van!

3. PORKOLÁB - Ez is!

2. PORKOLÁB - Az egész épület tele van!

Zárák csukódnak, majd a Porkolábok elvonulnak. A cellákban állva szoronganak a foglyok. A disznók kivételével lassan leszedik a fejükről a maszkot: emberek. Mocorgás, suttogás:

HANGOK:

- Nem háború?

- Nem az atom?

- Hát mi? Áramszünet?

- Ki tudja?

- ... az igazat...

- Mi volt...

- Mi van...

KAKAS - Hé, böllér! Böllér!

BOCSKOR MÁRTON - Ki az?

KAKAS - A Kakas. Hallod ezt?

BOCSKOR MÁRTON - Mit?

KAKAS - A suttogást. Félnék. Még mindig.

BOCSKOR MÁRTON - A bizonytalanság...

KAKAS - Az a robbanás!... Azt hittük, meghasadt a föld!

BOCSKOR MÁRTON - Találgatunk... Áramszünet!

KAKAS - Nem hiszik...

BOCSKOR MÁRTON - Mert nem hihető.

KAKAS - Ki ad magyarázatot?

BOCSKOR MÁRTON - Élünk.

KAKAS - Hozzád is vittek be?

LIBA *(a jobboldali cellából)* - Ki van odaát?

BOCSKOR MÁRTON - Ember. Bocskor Márton, böllér.

LIBA - Én is ember vagyok.

BOCSKOR MÁRTON - Tudom.

KAKAS - Honnan jöttetek?

LIBA - A háborúból.

HANGOK - Amikor szétverték az emberi hadsereget...

- Amikor a városra fentről...

- Bomba zuhant...

- Amikor elborult az ég...

- És lángba borult az föld...

- Azt hittük, meghasad alattunk...

- És a rögökbe kapaszkodtunk...

- Amikor a félelem ordított a csendben...

- És sírtunk a földre hasalva...

- S a diadalittas disznókatonák becsörtettek...

LIBA - ... és felfedeztek bennünket... Mint egy hajtóvadászaton, úgy szedtek össze. A kukoricaföldön.

HANGOK:

- Engem a síneknél.

- Engem a régi vágóhídnál.

BOCSKOR MÁRTON - Kik vagytok tulajdonképpen?

HANGOK:

- Önkéntesek.

- Csatlakoztunk a vesztegváriakhoz.

- Vállaltuk a felderítést.

- És ittrekedtünk.

I. DISZNÓ - Fronttársak! Megvagytok?

II. DISZNÓ - Meg-meg.

III. DISZNÓ - „Kukorica, moslék”

DISZNÓK *(suttogva átveszik, és ütemesen fújják:)* - „Kukorica, moslék” „Kukorica, moslék!”
... *(Közben:)*

KAKAS - Hallod, Bocskor Márton?

BOCSKOR MÁRTON - Hallom.

I. DISZNÓ - Meddig tartható ez így?...

II. DISZNÓ - Éhezünk, pusztulunk...

III. DISZNÓ - Persze ők, ott fenn...

IV. DISZNÓ - A kövérek, a kivételezettek...

I. DISZNÓ - A disznóurak!

II. DISZNÓ - Csak a hatalommal törődnek...

IV. DISZNÓ - Csont és bőr vagyunk!

I. DISZNÓ - És kire támaszkodnak, ha...

III. DISZNÓ - Ha minket félretolnak,

II. DISZNÓ - Eltipornak...

III. DISZNÓ - Éhen veszni hagynak...

I. DISZNÓ - Akikkel együtt harcoltak...

II. DISZNÓ - Ez a disznóhatalom!...

IV. DISZNÓ - Azelőtt legalább jóllaktunk...

III. DISZNÓ - Mert azelőtt...

IV. DISZNÓ - ... az ember etette a disznót...

KAKAS - Tehát politikai foglyok vagytok?

I. DISZNÓ - Az Illegális Sertésfront harcosai vagyunk.

II. DISZNÓ - Ólat, moslékot követelünk.

III. DISZNÓ - A kivételezettek hatalma ellen!

I. DISZNÓ - A javak egyenlő elosztásáért...

KAKAS - Kukurikuuuu! Az erőszak megérleli belső ellenségét! Kukurikuuuu! A disznó disznóra támad!

Aztán a Liba halkan gágogni kezd, majd az egész baromfiudvar bégetni, ugatni, kotkodácsolni, a disznók rőfögni... Halk és groteszk hangzavar. Bocskor Márton dúdolva, majd énekelve rázendít a „Forradalmi induló”-ra. A foglyok bekapcsolódnak, a dal egyre hangosabb, lábak dobogása adja a ritmust:

„Ne hagyd, hogy rád
Tapossanak,
Hogy embervért
Kiontsanak!
Ne hidd az új
Teóriát,
S a disznóde-
Magógiát!
Hát fogd a kést,
És védd magad!
A méltósá-
God el ne add!
Rázd helyre a
Feejedet,
S a forradalomban
Találd meg a
Heelyedet!”

Porkolábok rohannak be.

1. PORKOLÁB - Kuss! Rohadtak! (a 2. Porkolábhöz:) Kettőt-kettőt! (A felső szintre kiált:) Kettőt-kettőt!

A Porkolábok kinyitják sorra a cellákat, és mindegyikből kirángatnak két-két foglyot. Elviszik őket. A cellák némák.

Felbúg a sziréna, mindenki vigyázzban áll. A sziréna üvöltésén is áthallatszik a kivégzés sortüze: a bűnbakokat agyonlőtték.

BÖRTÖNHANGSZÓRÓ (a Börtönigazgató hangja:) - Figyelem! Figyelem! Vacsorához felkészülni! Vigyázz! Kész! Rajt!

Balról begurul a végtelenített vályú. A Porkolábok a cellákon kinyitják a kisajtókat, és megállnak a cellák előtt.

1. PORKOLÁB - Foglyok, a rácshoz!

2. PORKOLÁB - Vacsorához térdre!

3. PORKOLÁB - Fejet kidugni!

1. PORKOLÁB - Zabááláss!

A vályúba bezubog az étel. A cellákon belül mozgolódás, lökdösődés kezdődik: csak egyetlen fej fér ki a kisajtón! A vályúhoz jutásért felbomlik a „front”. A bezsúfolt foglyok végül is verekedő, üvöltő, öldöklő állatokká torzulnak.

Bocskor Márton a falhoz lapul.

Az őrzőgő gomolyagból hempergő, összeakaszkodott testek tűnnek el a cellák között-alatt támadt réseken. A zaj a színfalak mögé húzódik, majd elenyésczik. Mire Bocskor Márton felocsúdik, és utánuk rohanna, már szilárd falba ütközik, amelyen hiába dörömböl.

Úgy tűnik, a Porkolábok nem láttak, nem hallottak mindebből semmit.

Megint felbúg a sziréna, a vályúk kigurulnak az üres cellák elől, a Porkolábok kivonulnak. Csend.

Bocskor Márton egyedül van. Lassan leveti és kifordítva felveszi a zubbonyát, összeborzolja a haját: most bohóc vagy kikiáltó:

BOCSKOR MÁRTON - Tessék! Tessék! Hölgyeim és uraim! Tessék csak befáradni! Tessék bilétát váltani! Tessék, tessék! Rendkívüli szenzáció! Különleges szolgáltatás! Ha tetszik, azonnal megvásárolható! Bármelyik álm... Megnyílt az álmvásár!... Nézzenek csak jól meg! Százszázalékos garancia!...

Hajdanán böllér voltam. Gyerekkoromtól fogva az szerettem volna lenni... Ültem a konyha sarkában, és állatokat rajzolgattam, nyakszirtjükben hosszúpengéjű kés remegett; kenyérbélből malacokat formáltam, a megszólalásig élethű malacokat, orruk tompán meredt az égnek, vagy tányérom ételmaradékaiban turkált, én meg csak raktam rájuk a kezemmel lapogatott kenyérbéldarabkákat, és a malackák egyre gömbölyödtek, gömbölyödtek, amíg olyan kövérek nem lettek, hogy majd szétrepedtek, és akkor a hagymavágó kis hegyes késsel feldaraboltam őket, szétrakogattam a combokat, a lapockákat, karajszeletekét a tányérom szélén, és behunytam a szemem, és éreztem a nyers hús és a vér illatát. Még kisfiú voltam, amikor anyám már rám bízta a húsételek főzését. Fehér kötényt kaptam, a tisztára sikált asztal elé álltam, felvágтам a hatalmas fej vöröshagymákat, feldaraboltam a csontjáról sercege leválasztott csülök inas húsát, kemény bőrét és fehér haját, és akkor voltam a legboldogabb, amikor ezek az egyformára felvágott húskockák a paprikás hagymára hullva sisteregni, kunkorodni, fehéredni, pörkösödni kezdtek, és az étel illata szállt a konyhában fel a mennyezet felé, majd ki az ajtón, be a szobába, és az egész lakást hagymás hús szaga töltötte be. Azután beiratkoztam a böllériskolába, és minden éjjel a téli disznótor színes képeiről álmodtam. Hatalmas fakád előtt álltam, amelyben vöröslött a darált hús halma, fűszeres lében gőzölgő májakról álmodtam, csillogóra mosott belekről, zsíros-véres, fokhagymaillatú kezeimről, amelyek ütemesen vájtak bele a leendő kolbász puha húshegyébe; rózsaszínű szalonnákról álmodtam, amelyeket lefejték a még langyos izmokról, a szalonnában szaladó kés lágy hasítását éreztem a tenyeremben, a villa síkos fanyelén éreztem a még forró szalonna súlyát, amikor kiemeltem a fényes zsírkarikákat táncoltató, rezgő abaléből, visszacseppent a sűrű lé, és a márványos csillogású, gyöngyfényű szalonna remegve hempereg az örölt paprika sötétpiros halmazában. És nem felejttem ezeket az álmképeket most sem, amikor reggeltől estig a vágóhídon a zöld csempével burkolt hatalmas csarnokban, sárga műanyagköténnyel a hasamon, egy végtelenül hosszú, bádoggal borított asztal mellett állva, évek óta ugyanazokkal a mozdulatokkal...

Vásári zsivaj, vurstlimuzsika, háttérzenéje kezdődik halkán.

... hasítom fel a végtagjaitól megfosztott disznó hátát, és részekre szabdalom a bárdal a csontos gerincet, a hegyes végű, hosszúpengéjű késsel lefejttem a szalonnát... Évek óta ugyanaz a 23 mozdulat. És az illatokból maradt az egyetlen szag, a langyos hús szaga... Hát csak tessék, tessék! Tessék befáradni! Itt lehet válogatni! Itt lehet álmokat vásárolni!...

Taps hallatszik, a vurstli-zene és a zaj: sikítás, nevetés, dudaszó, céllövölde puskaropogása felerősödik, majd elhalkul, s a vurstlimuzsika hangjai kimért és ünnepélyes barokk muzsikába olvadnak. Jobbról bevonul a Bíró (1. Porkoláb vagy Rendező), mögötte, mint szertartásos menet, a Halálsegédek (4. és 5. Porkoláb), valószínűtlenül nagy asztalt hoznak, leteszik a cellákon kívül. Az őket követő disznófejű Porkolábok egyike magnetofont hoz, az asztal végére helyezi. Mindegyiken vörös talár, és vörösben játszó áldozati ceremónia kezdődik.

HALÁLSEGÉDEK (egyszerre:) - Itt az idő. Állj elő, Bocskor Márton, ki embernek nevezd magad.

(Csönd.)

HALÁLSEGÉDEK - Állj elő, Bocskor Márton, ember!

Csönd. Bocskor Márton nem mozdul. A Bíró int, az egyik halálsegéd bekapcsolja a magnetofont:

BOCSKOR MÁRTON HANGJA A MAGNETOFONRÓL: - „... és nem tesz semmit.... Csak bujkál, másfél évig bujkál, míg el nem kapják... Az utolsó böllér! ...” (Pereg) „... Félek tőletek és gyűlöllek benneteket...” (Pereg) „... és akkor a hagymavágó kis hegyes késsel feldaraboltam őket, szétrakogattam a combokat, a lapockákat, karajszeletkéket a tányérom szélén, és behunytam a szemem és éreztem a nyers hús és vér illatát...” (Pereg, majd leáll.)

Csend. Bocskor Márton, igen lassan most ér ki a cellából. Megáll.

BÍRÓ - Nos, Bocskor Márton?

BOCSKOR MÁRTON - Kihallgattatok, a szavaimat kiforgattátok, a gondolataimat kifürkésztétek, az álmaimat felhasználjátok!

BÍRÓ - Vádirat helyett. Az Ítélszék tetteid, szavaid és gondolataid ismeretében kimondja: Bűnös vagy!

BOCSKOR MÁRTON - Csak: VAGYOK.

BÍRÓ - Most!

A Halálsegédek és Porkolábok rárohannak Bocskor Mártonra. Úgy körülveszik, hogy nem látható, csak érzékelhető: húzzák, lökik, szorongatják; lihegések, rőffenések, izgalom. Nyakára hurkot vetnek, és megszorul a hurok: Bocskor Márton halott.

A mozdulatok lassúak, mesterségesek, koreografáltak. A kísérő hangok zaklatottak, gyorsak. A világítás oldalról: az alakokra súroló fény esik. Az egész un. „kivégzés”-jelenet alatt a cella hátfalán film pereg:

KÉP:

HANG:

Közele: kavicsok között
fűzfaágat sodor a víz.

Vízesés erősen zúgó moraja.

Vágás: üresen pörgő láncos
Körhinta. A kamera közelít:
csak az elszáguldó ülések
suhanása érzékelhető.

Hullámvasút: visítás, nevetés
önfeledt lármája

Cementcsöveken vagy lyukas
hordókon keresztül disznók
rohannak a kamera felé.

Disznók csámcsogása,
fel-felrőffenése

Vágóhíd belseje: kampókra
akasztott fél disznókat
továbbít a gépezet.

Férfikórus gregorián-dallamot
dúdol.

A film és a „kivégzés”-jelenet talán egy percnyi. Majd teljes színpadi fény. A cella előtti bádogborítású hatalmas asztalon Bocskor Márton teteme. Feltételezhető, de nem biztos. Az asztalt körülállják a disznófejű Porkolábok, középen a Bíró, akinek a kezében kés van. Lassan magasra emeli. Sötét. Szavak nélküli tülekedés, nyiszálás, szuszogás, csámcsogás zaja.

1983.

Ajánlom válaszul a DISZNÓJÁTÉK szerzőjének, Czakó Gábornak.

MEDDIG ÉR A GYALUFORGÁCS?

Viharos komédia egy felvonásban

SZEREPLŐK:

IGAZGATÓ ÚR |
NADÁLYI | Pali munkahelyéről
PALI |
ANCSA | középkorú értelmiségiek
KICSI (4-5 éves) |
KISANCSA | gyerekeik
BORI NÉNI, Pali nagynénje
ZOLTÁN BÁCSI, Bori néni férje
ANYA |
APA | Ancsa szülei
ROBI, Pali barátja
ÁGI, Ancsa barátnője
ZSOLT, Ági férje
PALI II., Pali alteregója

HELYSZÍN:

Paliék lakásának előszobája és szobája közös térben. Balfelől az előszoba, ide nyílik hátul a lakás bejárata. Az előszoba falán fogas, itt áll egy kis asztal telefonnal, balról a fürdőszoba ajtaja nyílik. A szoba tágas, légtérét vízszintesen félig kész, különös, épületmakettszerű galéria osztja meg, ácsolata befejezetlen, itt-ott még gyalulatlan, néhol már festett, kerítés-szerű mellvédje mögé nem látni be. A felvezető lépcső jobboldalt a szín elejéről indul. A szobában mindenütt, a galéria alatt és a szín elejére türemkedve is, az építkezés miatt összetolt polcok, szekrények, egymásra rakott bútorok, székek, egy hozzáférhető rajzasztal, különféle javításra váró tárgyak, faanyag, lécek, gerendák, festékesdobozok, könyvek, dossziék, papírtekercsek, cipők, szatyrok, ruhafélék, rádió stb. ... Rendetlenség, zűrzavar, ideiglenesség. A galéria alatt hátul középen ajtó a konyhába; ha nyitva, épp a mosogatóra látni.

Ez az egész egy ún. háttér-színpadnak fogható fel, előtte kiemelten létezik az előtér középen egy munkaasztallal, azon megmunkálás alatt álló gerenda és egy gyalu.

A lakás történései háttérszerűek és felgyorsítottak. A szöveg tetszés szerint összemosható, de érthetően hangozzék. A galérián a szereplők csak hallhatóak.

Pali néha két alakban van jelen. Az azonosságot erőteljes bábszerű maszkkal és azonos öltö-zettel lehet megoldani. Sem a szereplő megkettőzöttségét, sem Pali ún. „szkizofrén létezésé-nek történéseit” a többi szereplő nem veszi észre, a lehető legtermészetesebben élik tovább háttér-létezésüket.

I. JÁTÉK

Az játék tere az előszoba és az előtér, nevezhetjük a „konkrét szkizofrén létezés terének”. Csak ez a szintér-rész kap élesebb megvilágítást, tempója alig észrevehetően lassított.

A lakás üres, homályba borult. Az előszobát és az előteret a „konkrét szkizofrén létezés” fénye világítja meg.

Kívülről emberi hangok, majd kulcscsörgés. A bejárati ajtón két férfi tuszkolja be az össze-csuklott Palit, megtámasztják a fal mentén, de Pali tehetetlenül lecsúszik. Becsukják maguk mögött az ajtót, kimerülten szuszognak.

NADÁLYI *(gondosan leporolja magát)* - Mehetünk, Igazgató úr?

IGAZGATÓ ÚR *(Palit nézi)* - Borzasztó állapotban van. Sajnálom.

NADÁLYI - Igazgató úr humanizmusa lenyűgöző.

IGAZGATÓ ÚR - Ne hízelegjen. Kérem! És ne urazzon! A sikeres együttműködés emlékére szólítson csak Ferinek. Egyszerűen Ferinek.

NADÁLYI - Mehetünk, Feri bátyám?

IGAZGATÓ ÚR - Valamit csinálnunk kellene vele. Így nem hagyhatjuk itt. Pali! Ébresztő! *(Arcul legyinti)* Ébresztő! *(Pofozza)* Ébresztő! *(Nadályihoz:)* Segítsen! Mit áll itt?

NADÁLYI - Ébredj! Na! *(Előbb bátortalanul, majd egyre dühödtebben pofozza, még a kalapja is elgurul:)* Hallod, tisztelt kolléga! Kelj fel! *(Ketten rázzák, ütlegelik.)* Meddig élesztgetünk itt? Az Igazgató úr hazahozott... a kocsiján... Hallod? Sze-mé-lye-sen támogatott haza!

IGAZGATÓ ÚR - Ugyan már, barátom! Csekélység. *(Pali felé:)* No, térj magadhoz!

NADÁLYI - Ne csináld ezt!

(Az ütlegek erősek és gyűlöletből fakadók. Pali tehetetlen, nem védekezik, de most hirtelen hatalmasan és hosszan felüvölt. A két férfi megdermed. Csend. Pali nem mozdul. Igazgató úr a verejtékét törli, leveti a felöltőjét és felakasztja a fogasra.)

IGAZGATÓ ÚR - Hozzon vizet!

(Nadályi eltűnik a sötétségben a konyha felé. Igazgató úr letérdel Palihoz. Felhúzza a szemhéját: kifordult golyó, megemeli a karját: visszahull. Két kézzel megfogja a koponyáját, rázza, forgatja, költögeti. A fej a kezében marad. Igyekszik visszagyömöszölni. Pali teste vízszintesre csúszik a fal mentén. Nadályi a pohár vízzel visszatér.)

NADÁLYI - Igazg... Feri bátyám! Emelje meg a fejét!

IGAZGATÓ ÚR - Nem nyúlunk a fejéhez!!

(Pali megmozdul, felemelkedne, de nem győz a feje súlyával. Igazgató úr kikapja Nadályi kezéből a poharat, és Pali fejére loccsintja, az üres poharat a telefon mellé teszi. Pali nem moccan.)

IGAZGATÓ ÚR - Még vizet! Több vizet!

(Nadályi ismét eltűnik. Vízcsobogás.)

IGAZGATÓ ÚR *(Palihoz:)* - Nem akartam!... Nem akartam... *(Felzokog)* A fejedet semmi-
képp sem! Mért nem táncoltál? Ahogyan kértük? Már-már könyörögtünk! De te csak a papí-
rosaidat lobogtattad... A rajzaidat... Pedig csak táncolnod kellett volna!... A kórusban még én
is füttyültem... De a fejedet, azt nem akartam...

*(Pali felül, a feje lóg. Nadályi egy vödör vízzel jön, és szó nélkül Palira zúdítja. Pali elterül.
Megint olyan, mint egy halott.)*

IGAZGATÓ ÚR - Nadályi, maga egy nagy marha! Mit csinált?

NADÁLYI - De Feri bátyám!... Maga mondta!

IGAZGATÓ ÚR - Rám hivatkozik? Hát nem látta, hogy már feltápászkodott? És akkor jön
egy egész vödör vízzel!

(Lehajol, felemelné Palit, nem bír vele.)

IGAZGATÓ ÚR - Na! Segítsen!

NADÁLYI - Mit?

IGAZGATÓ ÚR - Hogyhogy mit? Segítsen!

NADÁLYI - De mit?

IGAZGATÓ ÚR - Lépjen arrébb! Úgy. Na, mit lát? Mit akarhatok csinálni?

NADÁLYI - Mondja meg! Feri bátyám, mondja meg, könyörgök! Amit mond, tudja, azt én...

IGAZGATÓ ÚR - Ültessük fel!

(Pali felül - magától. Teljesen éber. Nadályira mutat:)

PALI - Ez az ember ne nyúljon hozzám! Elég volt!

NADÁLYI - Átejtett bennünket! Már megint átejtett bennünket. Csak megjátszotta... Kutya
baja... Tele a feje minden disznósággal! Azért él, hogy átrázzon, hogy leradírozzon! Hogy ki-
játsszon... De nem fog menni! Kedves kolléga! Nem fog sikerülni!

IGAZGATÓ ÚR - Csönd, Nadályi! Maga már elvitte a pálmát. Magáé a győzelem. Felépítjük
a maga tervezte irodaházat. Mert olyan jól táncol. Mit akar még?

PALI - Nem faragok több nyílveaszót. Nem fényesítem ki a fegyveremet. Nem jut eszembe
soha többé semmiféle ragyogás. És nem táncolok!

IGAZGATÓ ÚR - Pedig ha most táncolnál, megbocsájtanám azt is, hogy eddig nem táncoltál.
No, rajta! *(énekel:)* „Aki nem lép egyszerre...”

NADÁLYI *(kötelességszerűen folytatja:)* „Nem kap rétest estére...”

IGAZGATÓ ÚR - No, gyerünk! Áll fel! Táncolj! Legalább most! Nem látja senki. Csak ez a
füzfa itt, ez a Nadályi. Csak nekem táncolj! Meg akarok neked bocsájtani. Meg akarom
bocsájtani az önfejűségedet!

(Pali roskatagon ül, csak a fejét ingatja: NEM!)

IGAZGATÓ ÚR - Neeem?

*(Igazgató úr éktelen dühbe gurul. Az üres vödröt Pali fejére húzza, zakója alól ostort ránt elő,
pattogatni kezdi. Mint egy idomár.)*

NADÁLYI - Dehogynem!

(Alig tudja fékezni magát. Lábával veri a ritmust, már-már ropja maga is, és szavalva, majd énekelve rákezd:)

NADÁLYI - „Aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére, pedig...” stb.

(Pali lassan feláll, az ostor suhintására himbálózni kezd, de ez még nem tánc!)

IGAZGATÓ ÚR - Egy-kettő, egy-kettő) Na látod! Most lépj ki! Lépj ki! *(Az ostor néha a vödörön is koppan.)* Bal-jobb, bal-jobb...

(Pali megindul. Az ütésektől össze-összerándul: de még ez sem tánc. Hipnotikusan megáll, alakjára cirkuszi fény hull: attrakció következik. Áll, fején a vödör, pattog az ostor, dobban a ritmus, Nadályi üvölti a gyereknótát.)

IGAZGATÓ ÚR - Tovább! Tovább! Gyerünk! Múlik az idő! A Minisztérium sürget. Döntést kell hoznunk végre! Kinek a tervét ajánljuk megvalósításra. Nadályiét vagy a tiédet? Na, kiét? Nem! Nem a tiédet! Nem az égbenyúló palotát. Csak ha táncolsz. Talán... Ha most esetleg táncolnál... Ne lógjon a karod! Emeld a lábad! Na!

(Közben Nadályi előhúzott a rendetlenségből egy zászlót, lobogtatja, énekel, dobant, boldog. Igazgató úr az ostorral emelgeti Pali karjait, ütögeti a lábait, ő is énekel, és:)

IGAZGATÓ ÚR - „Aki nem lép egyszerre...” Indulj már, a kutya istenit a makacs fejednek!

(Pali moccanatlan, most hirtelen, majdnem diadalmasan felüvölt a vödör alól. Igazgató úr felemeli az ostorát: Íme a produkció! De nem. Pali karjaiból, gallérjából, zsebeiből, cipője orrából, mindenhol tarka virágok csattannak ki. A háttérben felzúg a taps, Nadályi egy széket tetején hisztérikusan röhög, és a zászlóba kapaszkodik. Kihuny a mutatvány fénye. Pali nem moccan.)

IGAZGATÓ ÚR - Nem ezt akartam. De szép. Palikám! Szép és zseniális!

(Igazgató úr leemeli a vödört Pali fejéről, és lassan beleszedi a virágokat.)

NADÁLYI *(mámorosan a zászló alól:)* - Feri bátyám, most valami mást találunk ki!

PALI *(kiköp)* - Az ilyen ne szóljon bele! Majd ha letett már valamit az asztalra. Valami eredetit!

NADÁLYI - Itt a zászló! Az enyém!

PALI - Loptad. Tolvaj! A más bőrén szerezted!

IGAZGATÓ ÚR - Mi adtuk neki. Mindenkinek van. Aki táncolt. Te nem táncoltál. Most sem. Te csak virágokkal dobálózol. Meg igazságokkal. Késhegyű igazságokkal. Nem védelek tovább!

NADÁLYI - Feri bátyám, te is tudod, nem loptam!

IGAZGATÓ ÚR - Nem. Pedig Pali szebbet gondolt. Mégis te kaptad. *(Palihoz:)* Még én is táncoltam egy palotást éretted. Füttyülték a nótát. És én táncoltam. Más is táncolt. Ki táncolt kinek? Már nem lehetett tudni. Teljesen összekuszálódtak a dolgok. Az ember pedig mindig beleakad valamibe. Hogy igazán mibe is? Mire rájön, addigra elvesztette a ritmust. És fél. A terve elmosódnak. Hagyjuk! *(Nadályihez:)* Neked letáncoltam a lobogót. Legyen hát Palinak szép halála! *(Hergeli magát:)* Ha már nem hagyta, hogy megbocsássak neki! Amiért olyan önfejű!

(Igazgató úr ostora megint pattog. Nadályi táncba kezd, lengeti a lobogót, letakarja vele Palit, körültáncolja, a vállára veszi, a fürdőszoba ajtajához cipeli, nekitámasztja. Pattog az ostor, pereg a dobszó, vérfagyasztó mutatvány következik. A fény a zászlóba göngyölt Palira hull.)

IGAZGATÓ ÚR - Semmi nem véd. Hát ne moccanj! Nadályi előtt pajzsot tartottunk. Csupa erős, hatalmas férfi... Csak hiszed, hogy elég a belső győzelem!... Nadályi kartárs! A vödört!

(Felgyorsul a szó és a mozdulat. Igazgató úr egymást után emeli ki a vödörből a késhegyű virágokat, és Pali felé hajítja mindet. És mind megáll Pali testében, remegve. Csend, majd felcsattan a taps. Igazgató úr meghajol és felzokog. Az attrakció fénye kialszik.)

IGAZGATÓ ÚR - Palikám! Nem akartam. Igazán a fejedet sem akartam, a véredet sem! Vivát! Ennyit ér a győztes lobogó! Cipőnkön kopogó, büszke sarok, a kartársak ütemes tapsa, és fentről a füttyszóló. Amitől haptákba vágjuk magunkat. Vagy táncba kezdünk, mint nászra készülő galambok... A zászlót, kartársak, hazavihetik, és lobogtathatják majd a ravatal előtt. Kiderült, mennyit ér. Átlyuggatják a késélű virágok. Már csupa rongy...

NADÁLYI - Nem sajnálom tőle. Nem én, istenbizony! Egy rongy zászlóval az ajtóhoz szegezve... Nem sajnálom!

(A virágos halom alatt Pali mozdul. A virágok lehullanak, de a selyemből nem tud szabadulni: küzdelem a zászlóval. Nadályit elborítja a féltékeny düh. Kés ránt elő, és üvöltve Pali felé rohan:)

NADÁLYI - De mennyire nem!

(Igazgató úr kikapja Nadályi kezéből a kést. Farkasszemet néznek. Majd Igazgató úr lassan Palihoz lép és belevágja: kegyelemdőfés. De csak a selyem hasad, testet nem talál. Pali a virághalom alól lassan kiemelkedik:)

PALI - Terveztem egy hatalmas palotát, amely a rómaiak színes mozaik-padlója felett magasodik. A karcsú oszlopok között tompán csillog az antik fürdő, körülötte emberek, felette üveg és beton. Hallom, hogy énekel...

NADÁLYI - Most sem sikerült. *(Ordít:)* Egészen meg kell ölni! Az akarását is meg kell ölni!

(Pali végtelenül lassú mozdulatokkal átlép a homályba. A tervezőállványhoz megy, egy székről fehér köpenyt terít a vállára, ceruzát, körzőt, vonalzót vesz elő, és dolgozni kezd. Néha megáll, töpreng, majd újból nekilát. Közben:)

NADÁLYI *(szünet nélkül, egyre ingerültebb hévvel, rohangálva:)* - Bebizonyítom, hogy a tervei összeomlanak, hogy karcsú oszlopai kettétörnek! A beton és az üveg szilánkokra hasad, és lezúdul a magasból, és összezúz mindent, és ellep mindenkit! Bebizonyítom! *(Létrát hoz elő)* Nézze, Igazgató úr! Összeomlik. Bizonyosan összeomlik! *(Még egy létrát cipel elő, és a másiktól kellő távolságra felállítja.)* Még egy oszlop... Mint egy kártyavár! *(Az előtér asztaláról felviszi a gerendát a létrán, és a kettő tetején keresztbe fekteti.)* Most menjen fel! Igazgató úr! Parancsolja meg, hogy menjen fel! Igazgató úr! Feri bátyám!

(Közben: a tervezőállványnál háttal dolgozó Palihoz a díszletek mögül Pali II. lép, átveszi a köpenyét, és a jelenet végéig tovább dolgozik. Pali kilép, a homály és a fény határáig jön, véres arccal, elszánással.)

IGAZGATÓ ÚR - Legyen ez az ő palotája...

NADÁLYI - Legyen a vára!

IGAZGATÓ ÚR - ... a mozaikok felett...

NADÁLYI - Egészen meg kell ölni!

PALI - Nem az enyém! Hamisítvány. A szellemét kiöltétek, csak a váz maradt valódi.

IGAZGATÓ ÚR - Indulj, Pali!

(Messziről tornasíp szólal meg: bal-jobb, bal-jobb, bal-jobb...)

IGAZGATÓ ÚR - Hallod? Neked szól?

(Reflektor gyullad: újabb attrakció készül. A füttyszóba édeskés cirkuszi dallam olvad, majd átveszi a prímét, ütemét az Igazgató úr ostopattogtatása folytatja, Nadályi örült infantilitással kurjogat. Pali a létráig megy, mint egy alvajáró, és elindul rajta fölfelé. Rálép a gerendára, egyensúlyoz, elindul. A gerenda közepén megáll, zsebéből furulyát vesz elő, és egy dallamba kezd.

Nadályi gyilkos indulattal nekiront a létrának, hogy kirántsa Pali alól. Igazgató úr Nadályi felé suhint, az meghátrál. Majd fáklyát hoz elő valahonnan, meggyújtja, s a gerendákhoz tartja. A láng belekap a fába (görögtűz-szerűen), végigszalad a gerendán. Pali megáll a lángok között, s a dallamot magabiztosan fújva tovább lépeget. A látvány szép és kissé szentimentális.

Nadályi négykézláb hátrálva kiiskol a fénykörből az ajtóig, kinyitja és kirohan.

Igazgató úr lenyűgözötten áll. Pali most furulyaszóval elindul a másik létrán lefelé. Felharsan a nézőtéri taps: vége a produkciónak. A fény kialszik. Pali zsebre teszi a furulyát.)

PALI *(Igazgató úrhoz:)* - Megöltél. Nem játszom tovább! Új házat nem tervezek többé. És látod, nem tanulok meg táncolni sem!

(Pali szétszedi a vesztőhelyet, a létrákat a falhoz támasztja, vállára veszi a gerendát, leviszi az előtérbe, az asztalra fekteti. Közben:)

IGAZGATÓ ÚR - Hazahoztalak, feltámasztottalak, megkínóztalak... Rendben. Nem sikerült. Továbbra is az utamban vagy!

PALI - Ostobák... Elfogadom a felmondást.

IGAZGATÓ ÚR - Tévedsz. Nem mondunk fel. Előbb-utóbb használható leszel.

(Pali felnyalábolja a zászlót és a késvirágok halmazát.)

PALI - Ha az akaratot is kiforrázzátok belőlem, akkor beférek majd a képkeretbe...

IGAZGATÓ ÚR - Csupa vér és korom az arcod. Mosakodj meg!

Pali bemegy a fürdőszobába, és becsukja maga mögött az ajtót. Egy óra hatot üt. Az Igazgató úr csendben kilép a lakásból.

Egyöntetű homály, nyugalom, csend. A tervezőállvány előtt Pali II. abbahagyja a munkát, hátradől a széken, majd feláll, nyújtózik, aztán kezét köpenye zsebébe süllyesztve átmegy a színen, bemegy a fürdőszobába, és becsukja maga mögött az ajtót. Vízcsofogás. A lakás üres.

II. JÁTÉK

A játék „háttere” a teljes lakás a galériával. Pali „valós létezésének tere” az előtér, ahová mindig visszatér és gyalul, ha nincs kapcsolata a többi szereplővel. Dialógusai és cselekvései természeteseek.

A lakás üres. A színpad fényei „valósra” váltanak.

Pali köpeny nélkül kijön a fürdőszobából, bekapcsolja a rádiót, feltűri inge ujját, a munkasztalhoz jön az előtérbe, és gyalulni kezdi az asztalra fektetett gerendát. Mindig ugyanazt a gerendát gyalulja makacsul vissza-visszatérve, ezzel lép ki a körülötte történő eseményekből. A gyalu siklása zajtalan, csak hull a gyaluforgács, és egyre magasabb halomban borítja el az előteret.

Kívülről emberi hangok, majd kulcscsörgés. Ancsa az szatyrokkal megrakodva és mellette a Kicsi.

KICSI (*Az apjához szalad:*) - Szervusz, Apuci!

PALI - Szervusztok.

ANCSA - Szervusz. (*Ledobja a szatyrokat, felakasztja a kabátjaikat:*) - Kié ez a kabát?

PALI - Nem tudom.

ANCSA (*A Kicsihez:*) - Menj fel, és öltözz át szépen! Egyedül!

(*A Kicsi felmegy a galériára, Ancsa az egyik szatyor tartalmát: rongyokat, fonalakat az egyik fiókba gyömöszöli.*)

PALI - Későn jöttél. Hol jártál?

ANCSA - Szülői értekezleten voltam. Reggel is mondtam, tegnap este is mondtam, hogy ma ötkor szülői értekezlet van.

PALI - A lányod elrohant németórára.

ANCSA - Nem fér be.

PALI - Honnan hoztad ezt a temérdek rongyot?

ANCSA - Az oviból.

PALI - Minek?

ANCSA - Babáknak. Karácsonyra.

PALI - Már megint vállaltál valamit.

ANCSA - Mi a fenét tehettem volna?

(*A szatyrot kiürítette, alig tudja betolni a fiókot.*)

PALI - Ági telefonált. Majd visszahív.

ANCSA - Mikor?

(*A többi szatyrot a konyhába viszi, kijön, háziruhába öltözködik, összekapkod néhány szétszórt holmit, de ettől nem lesz rend.*)

PALI - Este. Anyád is telefonált. Felugranak.

ANCSA - A legjobbkor. Más nincs? *(Kezében Nadályi elgurult kalapjával:)* Valaki mégiscsak járt itt. Pali, ki volt itt?

PALI - Senki.

(A történések tempója felgyorsul.)

KICSI *(Fentről:)* - Anyu! Nem tudom begombolni! Anyu! Nem tudom begombolni!... *(Addig kiabál, amíg választ nem kap.)*

ANCSA - Megyek már! Várj egy kicsit! *(Felmegy a Kicsihez:)* Apuci hallgatja a rádiót. Ne ordíts! *(Megszólal a telefon.)* Ha készen vagy, eredj kezét mosni! Aztán bejöhetsz hozzám a konyhába. Jó? *(Lekiált Palinak:)* Vedd már fel! Itt áll ez a gyerek pucéran!

PALI *(Leteszi a gyalut, a telefonhoz megy:)* - Halló!... Szia! Mindjárt adom. Ancsa!

ANCSA - Mindjárt! Várjon egy kicsit!

PALI *(A telefonba:)* - Várj egy kicsit, mindjárt jön.

(Félreteszi a kagylót, visszamegy a gerendához, tovább gyalul.)

ANCSA *(Már a lépcsőn, vissza a Kicsihez:)* - Kacsás a cipőd, fordítsd meg! *(A telefonba:)* Halló! Szia! Mi van, Ági?... Igen. Mindenki... Most nem tudom...

(A Kicsi lerohan, útközben felerősíti a rádiót, bemegy a fürdőszobába, de meglátja a létrát, felmászik rá.)

Minden lehet... *(Befogja a fülét:)* Persze, a szokásos esti műsor. Na, mondd!... Van. Egy kevés... Várj! *(Észreveszi a Kicsit a létrán, Palihoz:)* Pali! Nézd, mit csinál! Vidd el azt a létrát! *(Az akció alatt folytatja a beszélgetést.)*

(Pali leteszi a gyalut, engedelmeskedik: leszedi a Kicsit a létráról, arrébb viszi, közben a nadrágja zsebéből kipattan egy késvirág.)

KICSI - De szép! Apu, add nekem!

PALI - Mit?

KICSI *(A virágra mutat:)* - Azt!

PALI - Tessék. De vigyázz, mert megszúr.

(A Kicsi bemegy a fürdőszobába, Pali a munkájához, Ancsa még mindig telefonál:)

ANCSA *(fülét befogva:)* - ... Mikor? Ma? Anyámék felugranak... Remélhetőleg hamar, mert Apám holnap korán kel... Kilenc tájban már jó. Addigra talán nyugalom lesz... Gyere! De ne késs sokat, mert álmos leszek! Várlak... Tényleg várlak. Szia! *(Leteszi. Palihoz:)* Ági kilencre jön. *(Bemegy a konyhába.)*

(Rövid csönd, csak a rádió szól. A Kicsi megjelenik a fürdőszobaajtóban, az átlyuggatott zászlót vonszolja maga után az előtér felé.)

KICSI - Apu! Apu! Nézd, mit találtam!

(Pali lecsapja a gyalut, kirántja a gyerek kezéből a rongyot, és bevágja a fürdőszobába. A Kicsi bögni kezd, Pali visszamenekül a gyalupadhoz.)

ANCSA *(Kikiabál a konyhából:)* - Mi a baj? Gyere, ne bögj! Gyere! Segíthetsz nekem!... Gyere! Finomat főzök!

KICSI *(A konyhaajtóban:)* - Mit?

(Szipogva bemegy Ancsához. Ebben a pillanatban csöngetnek.)

ANCSA *(Palinak, kiáltva:)* - Nyiss ajtót, légy szíves!

(Pali felpattan az asztalra, elkapja a galériáról lelógó hintát, és mint egy trapézon, átlendül a forgácsok felett, forgácsvihart kavar, és az ajtónál földet ér. Kinyitja. Az ajtóban Bori néni és Zoltán bácsi, óriási csomagot fognak ketten. Megérkezésük zajos, a játéktéző még inkább felpörög.)

PALI - Csókolom! *(Puszi)* Csókolom! *(Puszi. Lesegíti a kabátot Bori néniről.)*

BORI NÉNI - Szervusztok!

ZOLTÁN BÁCSI - Szervusztok! Mit csináltok?

BORI NÉNI - Csak egy percre jöttünk. *(Palihoz:)* Fogd meg, fiam!

PALI - Hová? *(A csomagot becipelik a szobába.)*

ANCSA *(Kijön, kezét törülgetve:)* - Csókolom! *(Puszi)* Csókolom! *(Puszi)* Jaj, de jó, hogy jöttetek! Itt maradtok vacsorára? Anyámék is jönnek!

ZOLTÁN BÁCSI - Nem, nem! Látjuk, nagy munkában vagytok.

ANCSA - Csak a szokásos.

BORI NÉNI *(Körülnéz:)* - Jól haladtok.

ANCSA *(Ingerült gúnyval:)* - Hát persze. Jövőre talán kész is lesz. Talán. De nem biztos.

BORI NÉNI - Sehogyse tudom megszokni.

ANCSA - Én se!... A felfordulást. Ami vele jár. Különben szép lesz. Nekem tetszik.

BORI NÉNI - Nekem valahogy túl modern.

(Pali az előtér felé indul, Zoltán bácsi utána:)

ZOLTÁN BÁCSI - Kicsit különös, az igaz. Vagy inkább: különc. Persze, nem akarlak bántani, fiam! Te vagy a szakember!

PALI - Tessék leülni valahová. Nem zavarja, ha tovább csinálom?

BORI NÉNI - Dehogy, Palikám. Tudjuk, milyen kevés az idő. *(Ancsához:)* Tudok valamit segíteni?

ANCSA - Nincs mit. De tessék bejönni, közben beszélgethetünk.

(Ancsa megfog egy hokedlit, bemennek a konyhába. A Kicsi és Bori néni zajosan örülnek egymásnak. A továbbiakban edénycsörömpölés, beszédfoszlányok zaja szűrődik onnan.)

(Zoltán bácsi széket kerített, és az előtérben kényelembe helyezi magát. Pali gyalul.)

ZOLTÁN BÁCSI - Sikerült elfogadtatni a tervedet, fiam?

PALI - Még nem.

(Zoltán bácsi majdnem-monológja olyan, mintha félálomban hallanánk: beszél-beszél.)

(A forgács-halomból Pali II. kászálódik elő, feláll, leporolja magát, az előszobai fogas mögül óriási kártyacsomagot vesz elő, és a rajzasztalon kártyavárat épít.)

ZOLTÁN BÁCSI - Éppen a kiadótól jövök. Azt mondja, elfogadták a könyvem... Régen voltam nálatok. Annyi a munkám! Tegnap este előadást tartottam a TIT-ben, meg leadtam a cikket, tudod... No, és Lacival is beszéltem. A te dolgodban.

PALI - Igen?

ZOLTÁN BÁCSI - Nénéd nem mondta?... Bizony-bizony, ő gyakrabban tud idejönni. Pedig én is hogy szeretem a gyerekeket! Mindig rólatok beszélgetünk. Nagyon aggódik, hogy agyondolgozod magad. ... Tudod, a Sebestyén Lacival. A Rádiótól. Interjút akar készíteni veled.

PALI - Miről?

ZOLTÁN BÁCSI - A tervedről. Már két éve ülnek rajta... Meséltem is neki. Az építkezés meg áll. A város közepén. Egy középület. És semmi nem történik. Mondtam is, milyen marhák, hogy két éve ülnek a te remek terveden. Ráadásul az ötleteddel meg lehetne menteni azt a római kori maradványt. Azt a gyönyörű fürdőt... Hármában csinálnánk. Én a műemlékről beszélnek, te meg a megmentéséről. A tervedről...

PALI - Nem kell!

ZOLTÁN BÁCSI - Hát... ha úgy gondolod... *(csönd)* ... Az a cikk is valami... Írtam róla egy cikket. Holnap már olvashatod is! Igen, igen! Fel kell hívni a figyelmet. Nem árt, ha valaki rákérdez, miért is nem folytatják, ha már milliókat beleöltek...

PALI - Az istenért, Zoltán bácsi! Álljon le!

ZOLTÁN BÁCSI - Azt mondják... Én arra gondoltam... Na! Egyszóval tény, hogy a te építészeti megoldásod zseniális...

PALI *(ordít:)* - Mit tud róla? Honnan tud róla?

(Bori néni kijön a konyhából. Valamit keres.)

PALI - Mindegy. Aki a kulisszák mögé lát, elveszti a kedvét az egésztől...

BORI NÉNI - A szemüvegem... Hol a táskám? Nem láttátok?

ZOLTÁN BÁCSI *(Rámutat:)* - Ott.

BORI NÉNI - Színházról beszéltek? *(A táskában keresgél.)* Ancsától hallom, hogy a Kicsit már az Operába hurcoljátok. Minek az?

ZOLTÁN BÁCSI - Megtaláltad?

BORI NÉNI - Megvan, végre! Agyonterhelitek azt a gyereket is!

ZOLTÁN BÁCSI - Nem vár Anca a konyhában, szívem?

BORI NÉNI - Megyek, persze... *(el)*

(Halkan nyílik a bejárati ajtó. Az Igazgató úr és Nadályi óvakodnak be, biccentenek az ámuló Pali II. felé, leemelik a fogasról ottfelejtett ruhadarabjaikat, és észrevétlenül kiosonnak. Szelük szétdönti a kártyavárat. Pali II. elkezd összeszedni.)

ZOLTÁN BÁCSI - Te, Pali fiam! Ha egyszer... azt a te tervedet megmutatnád... El nem tudom képzelni...

PALI *(Nem hagyja abba a gyalulást:)* - ... Mint ez a szoba, ez a fürdő...

(A Kicsi bömbölni kezd a konyhában.)

... és köré helyeztem az oszlopokat, mint ennél a galériánál...

(Ancsa átszalad a fürdőszoba felé)

ANCSA - Amiket kerülgetni lehet. Ezeket a rohadt oszlopokat! *(Visszakiált:)* Bori néni! Ne engedje, hogy belelépjén. *(Palihoz:)* Összetört a fiad egy tálat. Úszik a konyha! *(el)*

PALI - ... Ez tehát olyan, mint egy modell...

ZOLTÁN BÁCSI - Szenzációs! És erre felépíthető tíz emelet?

PALI - Fel.

ZOLTÁN BÁCSI - Akkor miért vacakolnak annyit?

PALI - Valaki más erősebb nálam.

ZOLTÁN BÁCSI - Te, Pali!... Akkor az az interjú mégiscsak jó lenne, hogy...

(Ancsa vödörrel robog vissza a konyha felé)

ANCSA - Találkoztam a kollégáddal. A Nadályival. Olyan szemüveges. Meg a diriddel. Itt a sarkon...

PALI - És?

(Ancsa becsukta maga mögött az ajtót.)

PALI - És mit írt Zoltán bácsi abban a cikkben?

ZOLTÁN BÁCSI - Semmi olyasmit... Csak a fürdőről... meg hogy van egy terv... zseniális... amelyik a tervpályázatot megnyerte...

PALI - Óriási! *(Robbanni készül.)*

ZOLTÁN BÁCSI - ... de az építkezés, az félbeszakadt...

(Pali már robban, de Ancsa épp kijön a konyhából, mögötte Bori néni, edényt törölgetve.)

ANCSA - Teríténék. Pali! Legalább söpörj össze! És vidd azt a gerendát az asztalról!

(Pali II. eldugja a kártyapaklit, és lesöpri a rajzokat a tervezőállványról. Pali gyalul. Csöngetnek.)

ANCSA - Biztosan Anyámék. Nyitok.

(Az ajtóhoz megy. Pali II. küszködve leemeli a rajztáblát az állványról. Robi robban be az ajtón, hóna alatt tervrajzok tekercseivel.)

BORI NÉNI *(Zoltán bácsihoz:)* - Csak nem veszekedtetek? Hagyd ezt a szegény fiút békén! Nem látod, mennyire ideges?

ROBI - Szevasztok! *(Pali II. felé:)* Szia, Pali! Hozzád jöttem.

ANCSA - Szia! Gyere beljebb!

ROBI - Már vártatok, mi?

ANCSA - Rég voltál nálunk.

ROBI - A múlt héten. Nem?

ANCSA - De. Na, eredj már! Csak hiányoztál.

ROBI *(Benyomul a tekercseivel:)* - Á, Bori néni! Csókolom! Hogy tetszik lenni? Üdvözlöm, Zoltán bátyám! Már megyek is, csak beugrottam.

PALI II. - Tedd le magad!

ANCSA - Persze. Hová is? *(Szabaddá tesz egy széket.)*

ROBI - Megfogná, Zoltán bácsi? *(Kezébe nyomja a tekercseket. Pali II-höz:)* Várj! Segítek. Egy jóbarát mindig tettere kész.

BORI NÉNI *(Félretol néhány kacatot:)* - Ide, ide!

(Bori néni sűrög, Ancsa két bakot kerít, Pali II. és Robi odacipelik a rajztáblát, ráteszik: kész az étkezőasztal.)

BORI NÉNI - Na! Így jó lesz!

(Ancsa terítőt vesz elő, Bori nénivel terítenek.)

ROBI - Megvolna. Palikám, volna egy perced? Nagy bajban vagyok. *(Elveszi Zoltán bácsitól a tekercseket.)* Kösz. Ide nézz!

(Előremegy az előtérbe. Közben Pali II. eltűnik. Robi félretolja a munkaasztalon a gerendát, lesöpri tenyerével a forgácsot, és kiteríti a rajzait.)

Robi és Pali dialógusa természetes tempóra vált, miközben él és zakatol a háttér.)

PALI - Kinek csinálod?

ROBI - Egy érdi milliomosnak. Játékkészítő.

PALI - Ezt? Legalább öt milliójába fog kerülni.

(Ancsa és Bori néni a konyhából tálcákat, tányérokat hoznak, csörömpölnek.)

ROBI - Te, Palikám! Hogy ezeknek mennyi pénzük van! És mennyi extra kívánságuk! Na, nézd! Ez itt medencét akar. Az emeletre! Nem tudom lebeszélni. Azt mondja, ő fizet, én vagyok a szakember. Őt nem érdekli, hogyan csinálom. Mit szólsz?

PALI - És hogy gondoltad?

(Egy gerenda a lépcső mellett nagyot dörrenve eldől. Elsodor, felborít mindent, ami az útjába akad. Az égszakadásra a Kicsi sivitva kiront a konyhából, kezében kés. Ancsa és Bori néni rémülten utána.)

ANCSA - Ezt nem lehet kibírni! *(A Kicsihez:)* Ne sírj! Jaj, de sápadt ez a gyerek! Nagyon megijedtél? Mi van a kezeden? Jézusom! Add ide! Add ide! Ne hadonássz vele! Na, ne sírj! *(Öleli, vigasztalja.)*

PALI - Szóval a medence az emeletre. *(A tervekbe mélyednek.)*

ROBI - Mindjárt rád gondoltam, haver. Csak te tudsz segíteni. Ha megoldod, 20 százalék a tiéd.

PALI - Elment az eszed.

(Bori néni és Zoltán bácsi félreállítják a gerendát, rom-eltakarítanak. Ancsa a törmeléket söpri. Közben:)

BORI NÉNI - Gyere, Zoltán, segíts összeszedni!

ANCSA *(A Kicsihez:)* - Ülj oda szépen, és töröld meg az orrod!

ZOLTÁN BÁCSI - Hol a söprű?

ANCSA - A kezemben. Ez a lakás egy téboly. Napi ötszöri takarítás. Leülni sem lehet, míg össze nem pakoltam. Enni sem lehet, mert az asztalon gyaluforgács. Az istenit ennek a rohadt galériának!

(Zoltán bácsi tétlen marad. Vonzza az előtérben folyó diskurzus, odasündörög:)

ZOLTÁN BÁCSI - Mennyi az a 20% kápében?

ROBI - 20.000 körül. Na, Pali?

PALI - Velem nem lehet üzletelni! De a probléma izgalmas. És az ötleteim megfizethetetlenek!

ZOLTÁN BÁCSI - Bolond vagy te, Pali fiam, már megbocsáss!

ROBI - Ilyen volt mindig. Képzeld, Zoltán bátyám, ő volt az ügyeletes zseni az egyetemen. A tanszék büszkesége, pályázatok győztese. És bérmentve rajzolt bárkinek, aki kérte.

ZOLTÁN BÁCSI - Tudom, fiam.

PALI - Csak barátoknak.

ANCSA - Odaégett! Szentséges isten!

BORI NÉNI - Hagyd, kislányom! Maradj! Majd én!

(Bori néni a konyhába siet, Ancsa befejezi a takarítást, azután ő is bemegy.)

ROBI - De az akkor jól járt. Emlékszem, a Miska az ő munkájával nyerte a tanszéki pályázatot harmadéves korunkban.

ZOLTÁN BÁCSI - Most is ilyen élheteretlen. Nem jönne rosszul nektek az a 20.000 forint...

PALI - Ez SEM tartozik Zoltán bácsira, azt hiszem.

ANCSA - *(A konyhából:)* - Ugye velünk eszel, Robi?

ROBI - Már vacsoráztam. És már megyek is. Mondtam, csak egy percre jöttem. *(Kezdi összeszedni a rajzait.)*

PALI *(Robihoz:)* - Várj csak! A földszinti tervrajz?

ROBI - Ez az.

PALI - Hm. Ugye, ez a nappali? Szép nagy.

ROBI - Hétszer tízes... És a legjobbat kihagytam! A medence alja átlátszó legyen. Hogy alulról gyönyörködhessen a csajok vízi parádéjában. Jó, mi? De erről lebeszélem. Teljes képtelenség.

PALI - Nem egészen.

ROBI - Ne hülyéskedj, Pali! Komolyan mondod?

PALI - Gondolkozom rajta. Mikorra kell? *(A tervekbe merül.)*

ZOLTÁN BÁCSI - Ugye mondtam, hogy a Pali egy zseni?

ROBI - Hát... Már át kellett volna adnom. De csak várjon az ipse!

(Bori néni kijön a konyhából:)

BORI NÉNI - Zoltánkám! Lassan mennünk kellene!

ROBI - Jaj, csak tessenek maradni! Én már megyek is!

BORI NÉNI - Nem azért, fiacskám! Késő van. Paliék is vacsoráznak. Mi meg nem akarunk maradni. Van elég gondja Ancsának nélkülünk is.

(Ancsa jön a konyhából a Kicsivel:)

KICSI - Te fürdöss, Anyu!

ANCSA - Ma Apuci füröszt.

KICSI - Nem! Te fürdöss! Jó?

ANCSA - Na, gyere!

ROBI *(megállítja)* - Nyúzott vagy, Ancsa. Hol a régi szépséged? Amikor itt voltam a múltkor...

ANCSA - Épp egy hete...

ROBI - Igen, akkor... Olyan szép voltál! Ragyogtál!

ANCSA - Színházba készültem. Ha felöltözik az ember, akkor máris jobban néz ki...

KICSI *(A fürdőszobából:)* - Ne nézz ide! Lepetés!

ANCSA - És odabenn is folyton áll a cirkusz...

ZOLTÁN BÁCSI - Azt hinné az ember, az egy nyugodt hely. Ahol te dolgozol...

ANCSA - Nyugodt! Víz alatti buktatókkal...

(Robi összetekerte a rajzokat:)

ROBI - Megyek is akkor...

PALI - A rajzokat ne vidd el!

(Elteszi a tekercseket, visszaigazítja a munkában álló gerendát.)

KICSI *(A fürdőszobából:)* - Kész a lepetés! Kész a lepetés!

ANCSA - Megyek! *(Már a fürdőszobában:)* Hová tűnt az én kisfiam? *(Kacagás, jókedv a fürdőszobából.)*

(Robi már elmenőben:)

ROBI *(Vissza Palinak:)* - A 20.0000 froncsi áll!

ANCSA *(Kikiabál Robinak:)* - Mindig ripacskodsz, öreg, haver.

ROBI - Ne bánts! Most komolyan mondom.

ANCSA - A felét sem hiszem! Milyen 20.000?

PALI *(Belekiált a háttérbe:)* - Egy házsártos boszorkány a feleségem!

ROBI - Hát!... Nálatok nem mindig jön meg a kedvem a házassághoz...

ANCSA - Most már tűnj el! Pimasz vagy!

ROBI - De téged azért elvennélek! Ha nem pont a barátom felesége volnál!

ZOLTÁN BÁCSI - Nahát, Robi!...

PALI *(folytatja a gyalulást:)* - A hét végén gyere fel!

ROBI - Kösz, Pali! Azért a feleségedet ne bánts! Én vagyok szerelmes belé, nem ő énbelém. Sajnos! *(Felöltözött)*

(Ancsa nagy durranással becsapja a fürdőszoba ajtaját.)

ROBI *(Benyit a konyhába:)* - Csókolom, Bori néni! Zoltán bátyám, tiszteletem! *(A bejárattól visszakiált:)* - Szia, házsártos!

ANCSA *(Bentről:)* - Szia!

(Robi becsukja maga mögött az ajtót. Ancsa kijön a Kicsivel, akin a pizsama felett a rongyos zászló csüng. Vonszolja maga után, mint egy palástot.)

ANCSA *(Palihoz:)* - Nem tudtam elszedni tőle ezt a piros rongyot.

PALI - A győzelmi lobogó...

ANCSA - Gondoltam, hogy megint a te hülyeséged... *(A Kicsihez:)* Ül le, és olvassál. Tessék. *(A Kicsi egy könyvet kap.)* Maradj tiszta! Mindjárt eszünk.

(Ancsa rágyújt, elindulna a konyha felé, de:)

ZOLTÁN BÁCSI - Furcsa egy fiú ez a Robi.

ANCSA - Enyhe kifejezés. Szédült egy pali. De jól megy neki.

ZOLTÁN BÁCSI - Látom.

ANCSA - Tudja, kit lehet megfejni. Pali mindig bedől neki.

(Bori néni kijön a konyhából.)

BORI NÉNI - Ancsikám! Azt hiszem, a sütit egész szépen rendbe hoztam.

ANCSA - Köszönöm. Akkor ehetünk. *(Bemegy a konyhába.)*

BORI NÉNI *(Miközben Zoltán bácsi segítségével bontogatja a hatalmas csomagot, Palihoz:)*
- Jaj, majd elfelejtettem. Tudom, hogy nem érsz rá. Nem is sürgős a dolog. Csak, tudod, a Róza néninek kigondoltam valamit a születésnapjára. Régen áhítozik már egy állóórára. *(Egy rozoga állóóra kerül elő.)* A Mariska tanti órája. Amikor meghalt, felvittük a padlásra. Arra gondoltam, talán rendbe lehetne hozni.

PALI - Már Mariska tantinak sem járt. Rossz a szerkezete.

(Az előtérből válaszol. Mozdulatai és reakciói a háttérjáték tempójához igazodnak. Mindkét játéktéren filmszerű gyorsítás.)

BORI NÉNI - Talán meg lehetne javítani. Olyan ügyes vagy te, fiacskám. És ráér. Tudod, ráér. Csak 28-án lesz a születésnapja.

PALI - Ma huszadika van.

KICSI - Éhes vagyok.

ANCSA *(Kikiált a konyhából:)* - Már kész a vacsora, de Nagymamiék még nincsenek itt!

KICSI - Nagyon éhes vagyok!

ANCSA *(mint előbb:)* - Egy picit várj, csillagom!

KICSI - Jó. *(Felmegy a galériára. Magával hurcolja a vörös rongyot.)*

ANCSA *(Kijön a konyhából:)* - Bori néni csak a jövő hónapban tervezi odaadni. Az legalább két hét.

PALI - Nem nyúlok hozzá, mert nem értek az órákhoz.

BORI NÉNI - Nem baj. Ha nem jár, akkor sem baj.

PALI - Akkor mit kell vele csinálni?

BORI NÉNI - Gondoltam, ha megjavítanád a lábát... Meg egy kicsit kifényesítenéd. Nyolc éve áll már a padláson. És olyan szép a számlapja. Biztosan örülne neki Róza nénéd.

ANCSA - Tényleg szép. Én is elfogadnám, ha tudnám hova tenni.

BORI NÉNI - Ancsikám, neked mindig olyan jó ötleteid vannak. Majd te kézbe veszed.

ANCSA - Persze. Veszek rá új mutatókat. Tudod, Pali, ott mifelénk van az az öreg órás-mester. A kirakatban mindenféle gyönyörű mutatókat látni.

PALI - Szóval egy új láb.

(Leteszi a gyalut, mozgása a háttérjáték ritmusában kínosan lassúnak tűnik, kinyitja az óra hátlapját. Benne egy szalmabáb: olyan, mint az Igazgató úr, bár igencsak elnagyolt karikatúra. Pali a zsebéből bicskát vesz elő.)

ZOLTÁN BÁCSI - Igen. Nem baj, ha nem lesz ugyanolyan.

PALI - Nem is lehet ugyanolyan. Ezt faesztergyálossal kellene megcsináltatni.

(Pali dühvel a bábba szúr, majd rácsapja a hátlapot, és az órát megfordítja: a számlapon piros festék csorog.)

ANCSA - Leszedsz egyet mintának, és megcsináltatjuk.

PALI - Mikor eszünk?

ANCSA - Tudok egy faesztergyályost. Majd én elviszem.

BORI NÉNI - Na, ugye, nem is olyan lehetetlen?

ANCSA - Hol az a lány? Már fél nyolc!

ZOLTÁN BÁCSI - Szépen kifényesíted, Ancsa, ugye? Nagyon értesz hozzá! A zongorát is milyen szépen rendbe hoztad!

ANCSA - Persze. Majd kifényesítem. Gyönyörű lesz. *(Félretolja az órát.)*

(Pali megtalálja az eldobott fáklyát. Vázában az asztal közepére teszi és meggyújtja: csillagszóró szikrái hullanak belőle.)

ZOLTÁN BÁCSI - Felmegyek a Kicsihez. Megbeszélem vele, mikor viszem el az állatkertbe. *(Felbaktat a galériára.)*

(Kivágódik a bejárati ajtó: Kisanca érkezik. Ledobja a táskáját, kabátját a létrára hajítja, és egyenesen bevágtat a konyhába.)

KISANCSA - Csókolom! Sziasztok!

ANCSA - Már megint csak úgy ledobod ezt a táskát! Hogy keresztül lehessen esni rajta. Ne lopd a tésztát! Nem fogsz vacsorázni! És moss előbb kezet! Hallod?

KISANCSA *(Teli szájjal a konyhából:)* - Jó, jó!

(Ancsa elrakja Kisanca táskáját, felakasztja a fogasra a kabátját. Kisanca átviharzik a fürdőszoba felé. Csöngetnek.)

PALI - Anyádék. Akkor ehetünk.

(Bemegy ő is a fürdőszobába, Ancsa ajtót nyit. Anya és Apa szatyrokkal és egy törött székkal megérkeznek.)

ANCSA - Szervusztok! *(Általános puszilkodás.)*

ANYA - Szervusz!

APA - Szervusz, Ancsikám!

ANYA - *(Már a szobában:)* - Szervusz, Borikám! *(Puszi)*

BORI NÉNI - Szervusztok, szervusztok! De régen találkoztunk már!

ANYA - A gyerekek? Hát Pali?

KISANCSA *(Kijön a fürdőszobából:)* - Csókolom! Csókolom! *(Puszik)*

(APA a szobába cipeli a szatyrokat és a széket, körülnéz:)

APA - Szépen haladtok. Kezedet csókolom, Borika!

BORI NÉNI - Szervusz. Rakodj már le!

ANCSA - Ahhoz képest... Lassan egy éve, hogy elkezdtek. Na, tálalok. Kisanca! Gyere segíteni! *(Bemegy a konyhába.)*

KISANCSA - Nem érek rá! *(Felmegy a galériára:)* Csókolom, Zoltán bácsi! Szia! *(Dühösen rivall a Kicsire:)* Már megint! Ez az én játékom! Tedd le! Azonnal tedd le!

(A Kicsi bömbölni kezd, Zoltán bácsi csitítja.)

ANCSA *(A konyhából:)* - Jézus! Elfelejtettem kenyeret venni! Kisanca! Szaladj le a boltba!

KISANCSA *(Fentről:)* - Nem érek rá!

ANCSA *(A konyhából:)* - Muszáj! Nincs kenyér!

KISANCSA *(mf.:)* - Akkor nem eszünk kenyeret.

ANCSA *(mf.:)* - De gulyás van. Nagypád meg szereti a kenyeret!

APA - Hagyd csak. A tegnapi is jó nekem.

ANCSA - Beletörök a fogad. Na, gyere már! *(Kisanca hegedülni kezd. A továbbiakban tehát a hegedűt is túl kell kiabálni)* Igaz, ma egész nap csak szaladgált ez a szegény lány. Holnap meg hegedűórája lesz. *(Kijön a konyhából, felkap a fogasról egy kabátot.)* Na, mindjárt jövök. *(Kirohan)*

ANYA - Ez is mit összerohangál! *(Bori nénihez:)* Zoltán?

ZOLTÁN BÁCSI *(A galériáról:)* - Itt vagyok! Mindjárt befejezzük a partit!

KICSI - Csókolom, Nagymami! Jövünk!

ANYA - Szervusz, Bogaram! *(Kurta csend)* Hát, Borikám, ahányszor idejövök, nekem mindig furcsa ez a szoba. Szerinted ez egy normális galéria?

BORI NÉNI - Én is így vagyok vele, Annám. Csak hát nem mondom a gyerekeknek. Ők tudják!

ANYA - Ez a Pali mindig olyan fantasztikus dolgokat talál ki.

BORI NÉNI - Ha Ancsának is tetszik!

APA - Csak már lenne készen! Talán akkor más lesz. Meg a gyerekeknek is végre egy kis nyugalom...

ZOLTÁN BÁCSI *(Lefele jövet:)* - Itt vagyok. Szervusztok! *(Puszik)* Anna, te mindig csinosabb leszel!

ANYA - Ugyan, Zoltán! Én sem fiatalodom!

ZOLTÁN BÁCSI - Hallottam ám, hogy a hölgyeknek nem tetszik igazán a Pali galériája...

ANYA - Dehogynem. Csak különös.

ZOLTÁN BÁCSI - Mert nem akármilyen galéria ez, hanem...

(PALI kilép a fürdőszobából, kezében a csokor késvirág. Mintha kissé spicces volna:)

PALI - Zoltán bácsi!... Csókolom, Anyuka! Csókolom, Apa! *(Tántorogva körülbóklász: valamit keres:)* Mi ez a szék?

(Megfordítja a jó magasan elhelyezi. A szék alján célzókör rajza. Pali hátrál, és kimért akkurátussággal célba dobálja a késvirágokat.)

ANYA - Jaj, Palikám! Eltörött a támlája. Olyan ügyes vagy a famunkák terén! Ez a galéria is milyen szép lesz! Megragasztanád?

APA - Tudod, nekem nincs szerszámom. Ehhez két szorító kell.

PALI - Persze. Majd megragasztom.

ANYA - Persze. Tudom, hogy nincs sok időd.

BORI NÉNI - Akkor mi megyünk is. Már késő van.

PALI - Ancsa számított magukra, Bori néni, hogy itt vacsoráznak.

ZOLTÁN BÁCSI - Hát mi korábban szoktunk vacsorázni. És még dolgom van. Sietünk.

PALI - Kisanca, hagyd abba! Bori néniék mennek.

APA - Gyertek le! Hoztam nektek valamit.

(A Kicsi lerohan, Kisanca tovább hegedül.)

BORI NÉNI - Hagyd csak azt a szegény gyereket!

ZOLTÁN BÁCSI - Akkor vasárnap jövök. Elviszem őket az állatkertbe.

PALI - Mikor?

ZOLTÁN BÁCSI - Úgy 9 felé itt vagyok.

PALI - Jó.

(A szék alja tele színes késvirággal. Az asztal is tele: Apa kirakott rá egy halom gyümölcsöt, csokoládét. A Kicsi felkap egy csokit, és visszarohan vele. Zoltán bácsi és Bori néni készülődnek.)

BORI NÉNI - Szervusz, Palikám! Szervusztok, szervusztok! *(Puszik)*

ZOLTÁN BÁCSI - Szervusz, fiam! Szervusztok! A vasárnapi viszontlátásra, srácok!

KICSI *(Teli szájjal lekiált:)* - Csókolom!

KISANCSA *(Abbahagyja a hegedülést:)* - Csókolom, csókolom!

(Pali becsukja mögöttük az ajtót, visszamegy az előtérbe.)

PALI - Hát én akkor...

(Gyalul. Az Apa közben festéket, ecsetet szedett elő, mázolni kezd egy félbehagyott oszlopot. Viszonylagos nyugalom.)

APA - Csak amíg nem eszünk.

ANYA - Vigyázz a ruhádra! Ha mázolni akartál, mért ebben jöttél? Nem tudom kiszedni belőle a festéket. A legjobb nadrágod!

ANYA *(Pali felé)* - Mi van Ancsával? Olyan nyúzottnak látszik?

PALI - Semmi. Odabent megint valami zűr van.

ANYA - Vigyázz rá!... Jaj, elteszem ezeket. *(Az asztali kirakodóvásárt szedegeti össze.)*
Palikám! Hova tegyem az almát?

PALI - A konyhába.

(Az Anya a szatyrokkal bemegy a konyhába. Ancsa lihegve hazarobban, vetkőzik.)

ANCSA - Na! Úgy szaladtam. Bori néniék?

APA - Elmentek.

ANCSA - Megsértődtek?

APA - Nem. Késői nekik a vacsora.

ANCSA - Remek. Akkor tényleg a legjobb otthon vacsorázni. *(Odamegy Apához:)* Drága vagy, hogy segítesz. De most már eszünk.

APA - Addig is. Ez is valami.

ANCSA - Persze. Kisancsa! Gyere teríteni!

KISANCSA - Még a Lullyt egyszer sem játszottam el.

ANCSA - Nem baj! Már késő van. Eszünk. Ági is jön még ma.

KISANCSA *(Lefelé jövet:)* - Ági? Minek jön?

ANCSA *(Teríteni kezd:)* - Beszélgetni.

KISANCSA - Az a hülye Ági! *(Segít.)*

ANCSA - Nekem is szükségem van egy kis kikapcsolódásra.

ANYA *(Kijön a konyhából:)* - Beszaggattam a levest. Jól tettem?

ANCSA - Kösz, Anya! Akkor hozhatjuk is. Asztalhoz! *(A konyhába megy)*

APA - Majd te kimosod az ecsetet, fiam. Jó? Kezet mosok.

PALI - Persze, Apa. Menjen csak.

(Apa bemegy a fürdőszobába. Pali nekiáll ecsetet mosni. A „családi” játék alatt a tempó normálisra vált. Az előtérben a már térdig érő forgács alól Pali II. bújik elő. Leporolja magát, és hangtalanul gyalulni kezd. És hull a gyaluforgács.)

ANCSA *(Jön a tállal:)* - Pali! Kihűl a leves!

PALI - Vagy beszárad az ecset, és kidobhatom.

ANYA - Lehozom a Kicsit. *(Felmegy a galériára.)*

ANCSA - Szedhetek?

KISANCSA - Bepakolok holnapra! *(Felrohan)*

ANCSA - Mindig te vagy az utolsó az asztalnál. Igyekezz!

ANYA *(Fentről:)* - Elaludt! Na, gyere, Bogaram! Ébresztő! Kész a vacsora!

KICSI - Álmos vagyok!

ANCSA *(Felfelé:)* - Eszel, és máris mész az ágyba!

(Anya és a Kicsi lejönnek.)

ANCSA - Na, gyere! Tiszta a kezed?

KICSI - Ühüm.

ANYA - Akkor ülj le!

(Ancsa levest mer, Pali az ecsettel bajlódik.)

ANCSA - Jaj, a kenyér! Pali, légy szíves, vágj Apának kenyeret!

(Pali felkapja az ecsetet, festéket, üveget, bemegy a konyhába. A többiek nekilátanak a vacsorának.)

ANYA - Nálatok mindig bolondokháza van. Mikor lesztek kész a galériával?

ANCSA - Jaj, Anya! Honnan tudjam én? Te is ilyeneket kérdezel, amikor pontosan tudod, hogy én utálok a legjobban. Mondd, mit csináljak?

APA - Segítenék én. Már felajánlottam többször. Pali azt mondta, ez sem jó, az sem jó... Most is azzal az ecsettel...

ANCSA - Ilyen. Hagyd a fenébe. Ő tudja, hogyan akarja csinálni.

ANYA - De így sose lesztek kész. És úgy nézel már ki, mint egy hatvanéves öregasszony.

ANCSA - Legalább enni hagyj nyugodtan! Fáradt vagyok, öreg vagyok, sok a dolgom, sok a bajom, mindenütt csak zűr van. Mit csináljak?

(Pali óriási tálcán toronymagasságú vágott kenyérhalmot egyensúlyoz. Az asztalra teszi, leül.)

PALI - Tessék, Apa, a kenyér.

APA - Köszönöm, fiam.

ANYA - Épp mondtam, hogy szépen haladtok. De mikor lesz kész?

PALI *(Eszik)* - Ha végeztem vele.

KISANCSA *(Végre lejön, asztalhoz ül. Hangos és felfokozott:)* - Anya! Holnapra kell 200 forint. Kirándulásra. Meg elromlott az óráim.

(Lassan és hangtalanul nyílik a bejárati ajtó. Beóvakodik az Igazgató úr és Nadályi. Körülnéznek. Kezükből kötél, vállukon gyász-szalag. Az Igazgató úr felemeli a telefonnál lévő poharat, átnyújtja Nadályinak, azután ő is iszik. A kötélre hurkot kötnek, felerősítik az előszobafogasra, és felakasztják magukat a kabátok közé.)

Pali azonnal reagál, feszülten figyeli a történéseket. Az asztalnál felpördülő háttérjátékban már csak fizikailag van jelen.)

ANCSA - Egyél! Már rég kihűlt. Hová mentek?

KISANCSA - Tatára. Új kottát kell venni, Mária néni mondta. És holnap később jövök haza.

ANCSA - Pedig holnap cipőt akartam venni neked.

KISANCSA - Attól még megvehetjük. Négyre végzek. Papírgyűjtés.

ANCSA - Négy után már tele vannak az üzletek. Pedig holnap... azt gondoltam, délben, iskola után, elmehetnénk. Muszáj az a papírgyűjtés?

ANYA - Ennek a lánynak is mennyi dolga van. Olyan, mint a nyúzott béka.

ANCSA - Nem lehet a lábára cipőt kapni. Már két hete járom a várost. *(Kicsihez:)* Egyél! Jézusom, elaludt! *(Palihoz:)* Szedd össze a tányérokat! Leteszem, már úgy sem eszik.

(Ölbe veszi a gyereket, és felviszi a galériára. Pali automatikusan leszedi a tányérokat.)

APA - Finom volt a leves.

ANYA - Behozom a palacsintát. *(Kimegy)*

KISANCSA - Képzeld, Apa! Laci bácsi azt mondta, hogy aki nem jár énekkarra, az nem kaphat ötöst énekből. Muszáj. Mit mondjak?

PALI - Hogy nem érsz rá.

(Any a tál palacsintával jön a konyhából.)

ANYA - Ilyet nem lehet mondani. Orvosi papír kellene.

(Mohó palacsintaevés.)

KISANCSA - Hogy beteg a torkom, vagy valami ilyesmit. Kérj egyet a Pista bácsitól!

PALI - Az nem becsületes.

KISANCSA - Akkor menj be a suliba, és beszélj a Laci bácsival! Német, hegedű, iskola... Énekkarra nem akarok járni.

PALI - Akkor ne járj!

(A tányérokkaal bemegy a konyhába.)

ANCSA *(Lefelé jövet a galériáról:)* - Mikor van benn a Laci bácsi?

KISANCSA - Nem tudom. Délelőtt.

ANCSA *(Eszik)* - Apa! Te ismered a Laci bácsit. Somogyi László, tudod! Ő az, akivel együtt jártatok abba a zenekarba. Biztosan emlékszik rád. Menj már be hozzá!

APA - Mikor? Délelőtt dolgozom.

KISANCSA - Tényleg, Nagypapi, intézd el!

(Pali visszajön, leül, eszik, figyel.)

APA - Hát... az a helyzet... Nem lehet, na!

ANCSA - Tudom, évekkal ezelőtt összevesztetek.

APA - Nem vesztünk össze. Csak amikor azt a papírt kértem, hogy az ellenállási mozgalomban mit tettem, hogy zsidókat bújtattam, hát kerek-perec megtagadta. Miatta nem kaptam meg a partizán-igazolványt. Miatta nem jutottam ahhoz a rokkant autóhoz. Pedig hogy ránk férne Anyáddal. Néha egy kicsit kirándulni. Elmenni valahová vasárnaponként...

KISANCSA - Attól még felhívhatod.

APA - Ezek után!

PALI - Ne nyúzd a nagyapádat!

APA - Kicsi vagy még, nem érted. Nem hívom fel, és nem kérek tőle semmit. Semmit!

ANCSA - Majd én bemegyek valamikor.

KISANCSA - Holnap. Mert holnap van az összeírás.

ANCSA - Holnap nem tudok.

KISANCSA - Te semmire nem érsz rá!

(Az Igazgató úr és Nadályi végeztek az öngyilkossággal: fenn lógnak az előszobai fogason. Mellettük a kisasztalon megszólal a telefon. Pali felugrik, felveszi, és fél kézzel kalapjukat az eltorzult arcukra húzza.)

PALI - Halló! Igen. Téged keresnek, Ancsa.

(Ancsa a telefonhoz megy. Közben:)

KISANCSA - Nem kérek többet.

ANCSA *(A telefonba:)* - Halló! Szervusz, Ági! *(Befogja, Kisancsához:)* Akkor feküdj le! *(A telefonba:)* Még mindig otthon vagy? Gyere, persze... Most... Szia! *(Leteszi a kagylót.)*

(Kisancia mindenkitől egyenként elköszön, és felmegy a galériára. Az asztalnál vége a vacsorának:)

APA *(Anyához:)* - Menjünk, Annuskám! Reggel korán kelek.

ANYA - Ti is feküdjetek le korán. Rátok fér a pihenés.

(Ancsa visszaül az asztalhoz.)

ANCSA - Ma még jön Ági egy kis tereferére.

ANYA - Te is mindenkire ráérsz. Velünk meg alig váltottál két szót.

ANCSA - De Anya! Hát látod, mi van ilyenkor! Vacsorát is kellett csinálni!...

ANYA - Átjöjtek holnap? És én főzök. Jó?

ANCSA - Kösz.

APA *(Palihoz:)* - Azt a magnót is megnézhetné akkor. Elhozom. Valami baja van. Te értesz hozzá.

PALI - Jó. Majd megnézem.

APA - És készítsd ki az ecsetet, festéket, Palikám!

PALI - Jó, Apa. Kinn hagyom.

ANYA *(Feláll:)* - Menjünk!

ANCSA *(Kikíséri őket:)* - Előre kösz, Anya! Legalább bevasalok addig.

ANYA - Jó, jó. Szervusztok!

(A két hulla közül kiemelik kabátjaikat, gyors búcsúzkodás.)

APA - Finom volt a palacsinta!

ANCSA - Tudom, hogy szereted. Szia!

APA - Szervusz, fiam! Feküdjetek le!

PALI - Csókolom.

ANCSA - Csókolom.

(Pali becsukja mögöttük az ajtót. Pali II. leteszi a gyalut. Leül a földre, fáradt. Ancsa is beleroskad egy székbe. Pali az előtérbe megy.)

PALI - Eldugom az ecsetet. Nézd meg, hogyan csinálja! Inkább sose legyen kész!

ANCSA - Olyan rendes tőle. Ne bánts!

PALI - A világért sem.

(Pali gyalul. Pali II. a forgáccsal babrál, azután feláll. Az előtér falánál eddig észrevehetetlen, összehajtott rácsos kerítést mint spanyolfalat Pali és a forgácshalom köré nyitja. Közben Ancsa feláll. A dialógus természetes, fáradt tempóra vált.)

ANCSA *(Mégiscsak összeszedi az asztalról az edényeket:)* - Ági mindjárt itt lesz. És itt ez a rengeteg edény...

PALI - Majd elmosogatok.

(Pali gyalul.)

ANCSA - A tervedet ma tárgyalták?

PALI - Igen.

ANCSA - És?

PALI - Nadályi kiütött.

ANCSA - Mért nem mondtad eddig?

PALI - Mikor? Mikor mondhattam volna?

ANCSA - Igaz is. Mint egy átjáróház...

(Kiviszi a konyhába az edényeket. Onnan:)

ANCSA - Az övé jobb?

PALI - Nem.

ANCSA - Hát?

PALI - Nem tudok táncolni.

ANCSA - Mit nem tudsz?

PALI - Nem baj.

ANCSA - Nem értem.

(Kijön a konyhából, rágyújt. Pali II. kész a ketreccel. Feljön az előtérből, átsétál a szobán, és bemegy a konyhába. Edénycsörömpölés.)

PALI - Majd máskor.

ANCSA - Máskor. Mikor? Semmit nem mondasz el!

PALI - Minek? Neked is van elég!

ANCSA - Te tudod... *(Csend.)* ... Mit együnk holnap? Ki hozza haza a gyerekeket?...

PALI - Nem tudom, holnap mikor végzek.

ANCSA - Akkor én megyek a Kicsiért. És mit eszünk?

PALI - Anyád főz.

ANCSA - De mit?

PALI - Jön holnap még valaki?

ANCSA - Remélem, senki.

(Csengetnek. Ancsa nyit. Pali leteszi a gyalut. A két nő dialógusa alatt az előszobai fogasról levágja a két akasztott embert, és kivonszolja őket a bejárati ajtó elé.

Ancsa és Ági játéka némafilm-tempóra, szövegük csaknem érthetetlenre gyorsul. Ráadásul a háttérben hallatszik a konyhai edénycsörömpölés, majd az I. Játék cirkuszi zenéje vagy annak motívumaiból szőtt egyveleg szólal meg halkan.)

ANCSA *(Az ajtóban:)* - Szia! Csakhogy megjöttél!

ÁGI - Szia! Még haját kellett mosnom. Tudod, mire tőled hazaérek...

(Ági leveszi és felakasztja a kabátját.)

ANCSA - Gyere be!

ÁGI - Pali?

ANCSA - Mosogat. Mennyit is mondtál? Máris odaadom.

ÁGI - Kétezer. *(Benyit a konyhába:)* Szia, Pali! Látom, nőiesítetted magad. Jó munkát! *(Választ sem várva rácsukja az ajtót.)*

ANCSA *(Odaadja Áginak a dugihelyről előszedett pénzt:)* - Tedd el! Nem tud róla. Van egy kis maradék konyakom. Kérsz?

ÁGI *(Ledobja magát egy fotelbe:)* - Csak egy kicsit.

ANCSA *(Az üveggel:)* - Azért ezt megisszuk, mielőtt más inná el előlünk. *(Tölt, leül, isznak.)* És?

ÁGI - Megint marha voltam... Ittam és beszéltem, megint ittam, és tovább beszéltem, aztán bögttem egy sort. Szép jelenet volt, képzelheted. Nem tudott mit kezdeni velem. Csak állt, nézett, én kiabáltam, aztán elrohantam, jártam egyet, mert éreztem, hogy írtóra bedagadtak a szemeim, aztán elmentem a házkezelőségbe...

ANCSA - Sikerült valamit intézni?

ÁGI - Ezért hívtalak fel. Végre megcsinálják azt a rohadt fürdőszobát. És egy vasam sincs.

ANCSA - Legalább elfoglalod magad. Rohangálsz csempe meg vécé után.

(Isznak.)

ÁGI - Nálatok mintha állna az idő. Semmi nem változik, csak néhány fehér folttal van több a deszkákon. Nem is értem, hogy bírod ezt az állóvizet.

ANCSA - Jól. Megpróbálok nem törődni vele. Csak azzal, amivel nagyon muszáj.

(Pali befejezte a hullák eltüntetését. Nadrágjába törli a kezét, lesétál az előtéri ketrecbe, felveszi a gyalut: dolgozik. A forgácshalom már a melléig ér.)

ÁGI - Hülye vagy, vénséges barátném. Egyszerűen hülye.

ANCSA - Ezt te mondd? Azok után? Hát nem vetted észre, hogy csökkent polgárok, jól nevelt kislányok vagyunk? Így nőttünk fel. Fegyelemre, kötelességtudásra, illemre és szigorú erkölcsökre neveltek minket. Kár, hogy addigra már feloszlatták a zárdákat. És hiába akarunk, nem tudunk fütyülni a hülye korlátokra, nem tudjuk átugorni, és nem tudjuk megkerülni. Kész. Na, igyunk a fürdőszobára!

ÁGI - Igyunk a realitásokra! *(Isznak.)*

ANCSA - Bent is mindig van valami zűr. Megint nyakig ülök a szarban, és abból sem lehet kimászni... Nem is tudom, ebből az egészből hogyan lehetne, csak egy lélegzetvételnyi időre akár, kicsit kidugni a fejem. Neked azért jó!...

ÁGI - Ennyi jut. És addig, ameddig. Tölts még egy kortyot! *(Tartja a poharát, isznak.)* Aztán megyek is lassan. *(Az órájára néz:)* Jézusom! Mindjárt bezárják a kaput! És nincs kapukulcsom! Hazaszólok Zsoltinak, hogy várjon a kapuban, mert nem tudok bemenni.

ANCSA - Jó. Ott a telefon.

(Ági a telefonhoz siet, tárcsáz. Közben a zene leáll, a tempó hirtelen lassabbra vált. Pali II. kijön a konyhából.)

PALI II. - Nekem is jut?

ANCSA - Adjunk neki? *(Pali II-nek:)* Hozz egy poharat.

(Pali II. bemegy a konyhába.)

ÁGI *(A telefonnal a kezében utánakiált:)* - Csak egy kicsit kapsz! Nekünk mi marad?

(Pali II. visszajön a pohárral.)

ANCSA - Hagyd! A mosogatásért jár neki is valami. *(Tölt Pali II-nek:)* Most mi a terved?

ÁGI - *(A telefonba:)* Szia! Ancsáéknál vagyok. Indulok haza, de nincs megint kapukulcsom. Beeresztesz?... Most?

PALI II. - Szabad az írógép?

ANCSA - Elviheted.

ÁGI *(A telefonba:)* - Várj, megkérdezem. Ancsa! Feljöhet Zsolt egy percre? Leviszi a kutyákat, és bejönne értem.

ANCSA - Persze.

ÁGI *(A telefonba:)* - Gyere. Szia! *(Leteszi a kagylót.)*

PALI II. - Hát akkor jó mulatást! Én elvonulok a „dolgozószobámba”.

(Pali II. összeszedi az írógépet, hokedlit, sámlit, papírokat, tekercseket, egymásra rakja, mint egy egyensúlyozó, és elindul a fürdőszobába.)

ÁGI - Hová mész?

PALI II. - Holnapra valamit még le kell gépelnem. Úgy sincs rám szükségetek.

(Becsukja maga mögött az ajtót. Később onnan halk rádiózene és írógépkopogás hallatszik.)

ÁGI - Hova megy?

ANCSA - A fürdőszobába. Itt nem lehet gépelni a gyerekek miatt. Minden felhallatszik.

ÁGI - Látom, fáradt vagy. Nemsokára megyünk. Zsolt percek alatt ideér. Csak megpisilteti a kutyákat.

ANCSA - Mindig fáradt vagyok.

ÁGI - Hát nem valami fényes itt a hangulat. És a galéria?

ANCSA - Látod. Nem lesz kész soha. Csak kerülgetem az oszlopokat, az összetolt bútorokat. Takarítani sem lehet rendesen. És Pali csak gyalul, meg csiszol, meg mázol. Hónapok óta...

ÁGI - Csináltassátok meg szakemberrel!

ANCSA - Nem hagyja. Ez az ő játéka. Meg miből is?

ÁGI *(Ásít:)* - Hol van ez a dilis a kutyáival?

ANCSA - És minden nap ilyen. Minden nap bolondokháza van. Úristen! De utálok!... Töltök, jó?

ÁGI - Nem. Már félig alszom.

(Csöngetnek. Ági felpattan, ajtót nyit. Zsolt robban be, négy-öt kutyát rángat maga után pórázon. A tempó megint felpörög.)

ÁGI - Csakhogy megérkeztél!

ZSOLT (*Becsörtet:*) - Szevasztok, vénlányok! Látom, piáltok. Van még?

ANCSA - Persze. (*Ülve marad:*) A konyhában találsz poharat.

ZSOLT (*Áginak:*) - Addig fogd meg a dögöket! (*Bemegy a konyhába.*)

ÁGI (*A kutyáknak:*) - Leülni!

ZSOLT (*Kiordít:*) - Hol van itt pohár?

ÁGI (*Visszakiabál:*) - Csendesebben! A gyerekek fent alszanak!

ZSOLT (*A konyhából:*) - Csak poharat keresek. És te ordítasz!

ANCSA - Várj! (*A konyha felé siet.*)

PALI II. (*Kibújik a fürdőszobából:*) - Szia, Zsolt.

ZSOLT (*A konyhából jövet:*) - Dolgoztál vagy sírtál? Olyan vagy, mint a mosott szar.

ANCSA (*Pohárral jön a konyhából:*) - Zsolt, mint mindig: finom és elegáns...

ZSOLT - Adjatok már egy kortyot! Nagyseggű hitvesem már teleszopta magát, mi?

ÁGI - Hülye! Fogd be már a szád! (*Poharat nyom a kezébe, színiültig tölti:*) Nesze!

ZSOLT (*Iszik:*) - Ezek a marhák! Te megértesz, Palikám! Visszadobták a drámámat. Mert hülyék, szarok. Beszariak. Ráérték egy kicsit, ugye?

ÁGI - Nem érnek rá. Pali dolgozik, Ági fáradt. És felordítod a gyerekeket. Gyerünk!

ZSOLT (*Leül:*) - Dehogyan megyek! Amikor még van a poharamban!

PALI II. - Még az üvegben is van... Csak nyugodtan maradjatok, nekem dolgom van... (*Visszaindulna.*)

ZSOLT - Nem mész sehova! Neked akarom felolvasni az utolsó három oldalt. Ez a két tyúk úgysem ért hozzá...

ANCSA - Tömjük be a száját! Egyél valamit, Zsolt!

ZSOLT - Enni? Üljetek le! (*Elővesz egy köteg papírt:*) Direkt magammal hoztam. Hogy megértsd, Palikám, úgy kezdődik, hogy három ember itt marad a középkorból. Nem! Az ókorból. Szóval, ezer évesek. És rájuk tör az urbanizáció...

ÁGI - Nem! Ezt most nem! Gyere! Éjfél van mindjárt! Nézd meg, milyen fáradtak! (*Kezébe nyomja Zsolt poharát:*) Nesze, idd ki, és megyünk!

ZSOLT (*Elhárítja:*) - Kuss! Figyeljete!

PALI II. - Holnapra el kell készülnöm. Most nem. Jó? Majd máskor...

ZSOLT - Megsértesz! Sértegetni akarsz?

PALI II. - Nem. Kíváncsi vagyok, de nem most...

ÁGI - Ugye, milyen hülye vagy? Na, induljunk!

(*Nyöszörgés hangjai a galériáról. Ancia felsiet:*)

ANCSA - Felébredt valamelyik.

ÁGI (*Zsolthoz halkan:*) - Maradj csöndben, és gyere! (*Feláll.*)

ANCSA (*Hangja a galérián:*) - Cssss! Aludj szépen! Nincs baj. aludj!

ZSOLT (*Iszonyúan sértett:*) - Add a kutyákat! Szevasztok!

(Kirohan a lakásból. Ancsa lesiet, Ágit már az ajtóban találja. Pali II. halkan visszalép a fürdőszobába, és magára csukja az ajtót.)

ÁGI (Ancsához:) - Szia! Megyek, mert elrohant, és kereshetem az éjszakában. Látod, milyen hülye!

ANCSA - Hát nem könnyű pasas! Szia. Majd telefonálj!

(Becsukja az ajtót. Csak a fürdőszobából szűrődik át a halk zene és az írógépkopogás. Különböző csend, nyugalom. Az játék üteme fokozatosan természetesre vált.)

Ancsa fáradtan összeszedi a poharakat, kiviszi a konyhába, visszajön, előveszi a hálóingét, átöltözik, összeszedi az ágyneműjét, villanyt olt, s az ágyneművel felmegy a galériára. Halljuk, hogy ott matat, kisvillanyt gyűjt, ágyaz, lefekszik. Újságzizegés. A fürdőszobában is abba-marad az írógépkattogás és a rádiózene. Csönd.

A színpadi lakás sötét, csak a galérián pislákol fény, és az előtér látszik fojtott világításban. Pali leteszi a gyalut. Mozdulatai a természetesnél valamivel visszafogottabbak. Kibújik az állig érő gyaluforgácsból, rést fészít a rácson, kilép. Ekkor a galéria megreccsen, majd meg-inog, mintha össze akarna dőlni. Pali megáll. Csönd. Lassan az egyik oszlophoz megy, és kiemeli a galéria alól. Vár, de minden változatlan. Az oszlopot lefekteti az előszobában, a fürdőszoba ajtaja előtt. Ancsa felneszel:)

ANCSA - Pali?

PALI (Suttogva:) - Én vagyok.

ANCSA - Mi van?

PALI - Semmi.

ANCSA - Ja! Azt hittem...

PALI - Nincs semmi.

(Hallani, amint Ancsa leteszi az újságot, villanyt olt. A szín csaknem sötét.)

ANCSA - Na, jóéjszakát!

PALI - Jóéjszakát!

(Csönd. Pali az oszlopokat egymás után kiemeli az építmény alól, és egy rakásra hordja az előbbihez. A szín baloldalán, mint az I. Játékban, lassan kigyúlnak a „konkrét szkizofrén létezés” fényei. A galéria lebegve áll. A homályban ismét elmosódik a lakás, és nesztelenül megnyílik a bejárati ajtó. Szél fut át a színen. Felkap néhány forgácsszilánkot, majd lassan erősödik, viharra dagad, és az egész halom forgácsot a nézőtérre fújja.

A színpadot elborítja a sötétség. Pali a gerendák tetején ül, és cigarettázik, csak a parázs világít, a szél visít, és odalent a nézőtéren forgács-vihar kavarg.

1984.

ETŰD NÁRCISZOKKAL

Érzelmes játék 7 képben

Szereplők:

két ember: I. és Z.

A játék üres térben folyik, néhány kellékkal a jelzés szerint.

1. kép

Asztal és szék (Ismerkedés 1.)

Z. az asztalra könyökölve olvas elmerülten. I. bejön, kicsit biceg. Megáll, Z.-t nézi. Egy idő múlva továbblép, kimegy, majd visszajön, megáll, kimenne, de visszafordul, közelebb megy Z.-hez, megáll, nézi, menne, de mégse... Megszólal:

I. - Mit mondtál?

Z. olvas, I. vár, közelebb lép.

I. - Mintha mondtál volna valamit.

Z. olvas, I. vár, még közelebb lép.

I. - Kérdeztem: mondtál-e valamit. Hallod?

I. ráteszi a kezét Z. könyvére. Z. felnéz.

Z. - Mit akarsz? Miért nem hagysz olvasni?

I. - Társaságban nem illik olvasni. Ilyen elmerülten olvasni.

Z. - Eddig egyedül voltam.

I. - Nem. Már régen itt vagyok.

Z. - Bocsáss meg, nem vettelek észre.

I. - Mindig így olvasol? Hogy nem hallasz, nem látsz?

Z. - Mindig.

Nézi I.-t, vár, csönd.

I. - Azt hittem, szóltál hozzám.

Z. - Olvastam.

I. - De azért lehet, hogy mégis mondtál valamit.

Z. - Elképzelhető.

I. - Elképzeltem. Így jó?

Z. - Unatkozol?

I. - Ha beszélgetek, nem.

Z. - És most?

I. - Most MÁR nem.

Csönd.

I. - Ne olvass, kérlek! Jó?

Z. rákönyököl a nyitott könyvre.

Z. - Jó.

(Csönd.)

I. - Már találkoztunk egyszer. Nem?

Z. - De. A könyvtárban.

I. - Biztosan jól emlékszel?

- Z. - Bejöttél, és azt hittem, haragszol rám.
- I. - Miért haragudtam volna?
- Z. - Szúrós és hideg volt a tekinteted.
- I. - Talán nem is láttalak igazán.
- Z. - Zavarba jöttem, mert nem tudtam, mit vétettem... Akkor még EGYÁLTALÁN nem ismertelek...
- I. - Csak MOST vettelek észre. Beléptem ide, és bosszantott, hogy ilyen elmerülten olvasol.
- Z. - Bosszantott?

I. bólint.

- Z. - Látod, mégiscsak félni kell tőled!
- I. - Nem szeretem az idegen embereket.
- Z. - És most nem is nézel ÚGY.
- I. - Hogy?
- Z. - Mint aki a pokolba kívánja a másikat.
- I. - Az arcod már ismerős. Azért.
- Z. - Egyébként tökéletesen idegen.
- I. - Nem. Már legalább egy perce itt állok előtted, és beszélgetünk.
- Z. - Nézlek, és nem értem, mi riasztott tőled annyira akkor, ott, a könyvtárban...
- I. - Leülhetek?
- Z. - Persze.

I. felül az asztalra.

- I. - Légy szíves, csukd be a könyvet!

Z. becsukja, mosolyog.

- I. - Látod, ha egy szemernyit megközelítünk valakit, átalakulhatnak az első benyomások.
- Z. - Eddig hittem az első pillanat élményében.

(Hallgatás.)

- Z. - Miért bicegsz? Fáj?
- I. - Hol igen, hol nem. Honnan tudod, hogy bicegek?
- Z. - Hm.
- I. - Láttál!
- Z. - Igen. Olvastam, bejöttél, megijedtem. Figyeltelek.
- I. - Tőlem ijedtél meg?
- Z. - A könyvtárbéli tekintetedtől.
- I. - Egy emlékképtől.
- Z. - Hm.

I. - Szóval, figyeltél. És mondtál valamit.

Z. - Igen, mondtam valamit.

I. - Ugyan, mit mondtál?

Z. - Azt, hogy mondj valamit.

I. - És akkor én megkérdeztem:

I. és Z. - „Mit mondtál?”

Nevetés, amely elül. (Csönd.) Z. a zsebéből két almát vesz elő.

Z. - Kérsz?

I. - Csábító, mint a kígyó almája.

Z. - Beleharapsz, és tiéd a tudás. No, akarod?

I. érte nyúl.

I. - A tudással együtt. Kösz.

Harsogó harapások.

I. - Mit olvastál, amíg hagytalak?

Z. - Freud Álomfejtését.

I. - Ez érdekel téged?

Z. - Többek között. Meséld el az álmodat, megmondom, mire vágysz...

I. - Azt én nélküled is tudom.

Z. - De én nem.

I. - Utazni szeretnék, nyugalmat szeretnék és békét. Szóval csupa olyan dolgot, ami lehetetlen.

Z. - Azt álmodtam az éjjel, hogy csupasz fák között felfelé baktattam egy hideg, havas hegyen. Alattam köd, és azon túl, a ködben megbújt a város, és zsongott. Egyedül voltam fenn, és éreztem a kapaszkodás fáradságát. Megálltam. Magasan varjak röptek, egy azonban nem tartott velük. A legközelebbi fa legcsúcsának hajszálvékony ágán ült, és károgtott. Kár-kár-kár... NEKEM károgtott. Akkor azt gondoltam, hogy ha felérek a hegy tetejére, meg fogok halni. Nem akartam meghalni. De tudtam, hogy így lesz, hacsak az a varjú el nem repül.

I. - És nem repült el.

Z. - Nem.

I. - És most várod a halált, és félsz.

Z. - Igen, félek... Az álombéli halálkép félelmet takar. De a valódi halálfélelem tudatos... Álomban felfelé baktattam a hegyen: a hegy tetejére igyekeztem, és ott találnom kellett volna valamit.

I. - Amitől most félsz.

Z. - Igen.

I. - Mit?

Z. - Ébren nem tudom.

I. - De vársz, mert a varjú nem repült el.

Z. hallgatása

I. - Nincs békeesség. Csak szorongás van, meg feszültség, meg várakozás... És a magány se jó.

I. leszáll az asztalról.

Z. - Ne menj el!

I. mosolyog.

I. - Nem megyek. Csak add ide azt a csutkát, mit szorongatod?

I. messzire hajítja a két almacsutkát. Háttal:

I. - És felértél a hegyre?

I. visszafordul:

I. - Fel?

Z. - Nem tudom. Ha lehetne az álmokat tetszés szerint folytatni!...

I. - Képzeld el!

Z. - Szorongok és lihegek. El is akarom érni a tetőt, félek is tőle. Megyek, de tudom, meg kéne állnom, vagy...

I. - Gondolod, hogy vár valami ott egyáltalán?

Z. - Úgy éreztem, igen.

I. - Esetleg vissza is fordulhatsz.

Z. - Igen, igen! Mégis továbbmegyek...

I. - Reméled, történni fog veled valami...

Z. - Biztos vagyok benne. Hiszen volt választási lehetőségem: vissza is fordulhattam volna... Eddig magam döntöttem a sorsom felől.

I. - Mesebeszéd! Fogalmad sincs róla, mi van a hegy tetején!

Z. - Akármilyen. Én akartam. Én IS akartam.

I. - Én folyvást csak baktatok. Felfelé, felfelé, várok, és nem történik semmi.

Z. - Ha teszel érte valamit, történik. Megszólítottál, és most beszélgetünk. Zavar az ismeretlen idegen: megismered, és...

I. - ... elrepül a varjú.

Nevetnek.

I. - Segített a mosolyod. A mosolyodtól ismerős lett a szemed. Azonnal, amikor legelőször láttalak.

Z. - Megrémítettél, és én mosolyogtam volna?

I. - Igen. Nem is tudod, hogy bűvölni akartál?

Z. - Ha akartam, nem tudtam róla.

I. - És álmod fejtenél NEKEM! Magadat sem ismered!

Z. - Az a legnehezebb...

Z. - Nem ülsz vissza?

I. - Nem.

Z. - Jó.

Z. feláll, és vállas izákjába süllyeszti a könyvet. I. hirtelen áthajol az asztalon: testek súrlódása.

I. - A szemüveged!

I. átnyújtja, Z. első szédülete: I.-t nézi.

I. - Akarsz valamit mondani?

Z. - Nem. Köszönöm. Valamit mindig elfelejtek.

I. - Örködni kell feletted. De hát min mosolyogsz? Rajtam?

Z. - Nem, nem. Semmi. Mondjad csak!

I. - Azt hittem, te akarsz mondani valamit.

Z. - Csak néztelek. Menjünk!

Z. gyorsan elindul, I. utána igyekszik.

2. kép

Sétány fákkal és egy pad (Ismerkedés 2.)

Mennek, megállnak, mennek...

- Z. - Te is erre jössz?
- I. - Erre.
- Z. - Hazamész?
- I. - Veled megyek. És te?
- Z. - Csak úgy...
- I. - ... mintha mennénk valahová...
- I. - Még nem akarok hazamenni.
- Z. - Én sem. Várnak otthon?
- I. - Ha megérkezem, anyám azt mondja: Szervusz. Apám rám ordít: tűnjek el. Öcsém a falnak fordul, Nagyanyám ül és mosolyog, már nem hall és nem ért semmit.
- Z. - És a barátaid?
- I. - Meghallgatom őket, azután elmennek.
- Z. - Kinek panaszkodsz?
- I. - Senkinek. Most éppen neked.
- Z. - És a gondjaid?
- I. - Senkit nem érdekel.
- Z. - Ezt csak te gondolod. Nem engeded hozzád férni az embereket?
- I. - Egy idő után elkerülnek.
- Z. - Miért nem mész elébük?
- I. - ... Te is megunod nemsokára...
- Z. - Mit unok meg?
- I. - A hallgatásaimat.
- Z. - De hiszen már mennyi mindent tudok rólad! Amit elmondtál, te mondtad el!
- I. - Semmit nem mondtam.
- Z. - És még mit lehet megunni rajtad?
- I. - A sértődéseimet.
- Z. - Ha tudod, hogy nem akarnak bántani, akkor is megsértődsz?
- I. - Rosszul esik.
- Z. - Na és? Mással is van így!
- I. - De én nem tudom leplezni.
- Z. - Szóval zsarolsz? Törődést zsarolsz?

I. - Akaratom ellenére? Lehet...

Z. - És közben falat építész magad köré hallgatásból, ridegségből. Nehéz megmásznia annak, aki jóvá akarna tenni valamit a véletlen bántásokból.

I. - Ugyan! Senki nem figyel rám.

Z. - Becsukódtál, és nem vetted észre, hogy figyelnek rád, hogy kíváncsian várják, milyen vagy...

Csönd.

I. - Veled olyan, mintha magammal beszélgetnék...

Z. I.-re néz, megáll.

Z. - Mosolyogj még! Mosolyod feloldja arcod szigorúságát. Olyan vagy most, mint régi, hideg templomok naiv szentjei...

I. - Némelyik igen bután bugyuta!

I. nevet, Z. zavart.

Z. - Azt mondd, hülyeség a hasonlatom? De miért áll elém a kép, amikor megpróbáltam a mosolyodat megfogalmazni?... Talán a megadás melegét érzem a tekintetemben...

Csönd.

I. - ... Különös... Megváltoznék, ha rám nézel?

Várakozás.

I. - És mintha te is megváltoznál, ha rám nézel. Most nem látom úgy, mintha nehéz zsákot cipelnél.

Z. elindul, I. elmarad. Z. megy, és hátra sem fordul.

Z. - Nem jössz?

I. áll.

I. - Mit cipelsz a hátadon?

Z. - Ajándékokat.

I. felzárkózik Z. mellé.

I. - Kinek?

Z. leveszi vállas izmáját, leguggol, kibontja.

Z. - Ezt például az Öreganyámnak. *(Mintha telefonálna:)* Szervusz, Iván! Tudom, évek óta azt sem kérdeztem, hogy vagy, de most, sejted, kérni akarok. Az Öreganyám, 70 éves, száz éve asztmás. Újabban komoly rohamai vannak, és nem bízik a körzeti orvosában. Te kellenél, érted?... Kiviszlek, mert messze laknak. Kösz. Reggel 9-re ott vagyok... Nem, nem vezetek. Taxival. Még egyszer kösz... egyébként hogy vagy?... *(Mintha vásárolna:)* Tudja, nem nekem kell. Valaki megkért. Így hát én nem dönthetek. Félretenné holnapig? Okvetlenül bejövök délután... Tessék, fogadja el, és köszönöm...

I. - Ezt kinek?

Z. - Rokonnak.

- I. - És ezt?
- Z. - Mutasd! Ez így nem jó. Idefigyelj! Ha Pistának két hónapig minden nap adsz egy szelet csokoládét... *(Hátra:)* Jó, jó, kikérdezem. Most? Nem látod, hogy a kicsivel?... *(Vissza:)* Szóval két szelet csokit. Nem! Egyet... *(Hátra:)* Fuchs az róka, ch-val!... Majd megragasztom, persze. Este!... *(Hátra:)* Megcsinálom, igen, ha ígértem. Nem tudom, mikor!...
- I. - De nekem ma kell!
- Z. - 24 órából áll a nap!... Vedd fel a telefont, légy szíves! *(Mintha telefonálna:)* Igen. Rendben. Természetesen... Nem lehetne két héttel későbbre tolni a határidőt?... Jó. Hát mit tehetek? Nekigyürkőzöm...
- I. - Azt ígérted, eljössz!
- Z. - Mikor? Mikor?
- I. - Nekem holnap este jó.
- Z. - Rendben. De csak 9 után. Oké? Szia.
- I. - Tegnap nem telefonáltál!
- Z. - Nem? Pedig úgy emlékszem. Összefolynak a napok, egyik éri a másikat, és...
- I. - Tudom, sok a dolgod, de Apád úgy várta a hívásodat...
- Z. - Anya, mondd meg neki, ígérem, hogy eztán nem mulasztom el...
- I. - Megbeszéltük, hogy hetente egyszer, csak egyszer. Nem?
- Z. - Tudom, tudom: legalább egyszer... De ha nem megy!... Persze! Igen!... Találkozunk, felhívom, elmegyek, felviszem, benézek, utánajárok, megcsinálom, befejezem, kikérdezem, megsimogatom, rámosolygok!... Levegőt!

Csönd.

- I. - Nagyon nehéz?
- Z. - Fárasztó.
- I. - Akkor tedd le. MOST tedd le egy kicsit... Mondjuk ide, a fa alá...

Megállnak. Csönd.

- Z. - Szép itt.
- I. - Nem kellene elfelejteni, olyan szép.
- Z. - Milyen pontosan fogalmazol!
- I. - Nem fér bele minden a szavakba... Más a jelentésük, amikor elhangzanak, és más, amikor elgondolod őket...
- Z. - ... Miért pont ez a szó jutott eszedbe: ajándék? Pedig dolgok, amiket meg kell csinálni.
- I. - Mert nem vársz cserébe értük semmit.
- Z. - De. Várok. És amit kapok, az ajándékozás öröme csak.
- I. - Ez egy egész jó istenke-szerep.
- Z. - És szabadnak csak gondolatban érzem magam, ha süt a nap, és megyek...

- I. - Cél nélkül.
- Z. - Ha céllal, akkor is. Vagy ha szépségbe botlom.
- I. - És mi az?
- Z. - Egy árnyék egy házfalon, a virágok színe alkonyatkor, a zene, egy vers, szóval, ha kinyújtózhatom.
- I. - Hosszabb magadba felejtkezés nem jut?
- Z. - A hegy tetején vár rám.
- I. - Szereted őket?
- Z. - Sajnálom őket.
- I. - Szeretnék a gyereked lenni...

Elindulnak, mennek: egy pad.

- Z. - Pedig én szeretnék egyszer egy olyan zsákot, amelyikbe kapni is lehet, nem csak adni. UGYANANNYIT kapni, amennyit adni. Hogy össze lehessen tévesztetni: adtam-e, kaptam-e!

Leülnek.

- I. - És a barátaid?
- Z. - Igen. A barátság hasonlít EHHEZ.
- I. - EZ maga a barátság, nem?
- Z. - ... Néha a szavak iszonyú makacssággal ellenállnak. Mintha nem azt akarnák szolgálni, amire valók... Vagy nem merek egészen pontos lenni?...
- I. - Talán máris meg kellene értenem a pontatlan szavaidat is...
- Z. - Nem! Ne vedd a nyakadba az ÉN gyávaságomat!
- I. - Nem értelek...

(Elhallgatott gondolatok és szorongások.)

- Z. - Azt hiszem, vissza kellene fordulni. Amíg nem késő.

I. feláll, Z. felnevet.

- I. - Most min mulatsz? Mi a jóistenen mulatsz?
- Z. - Magamon. Gyere, ülj le!
- I. - Azt mondtad, menjünk.
- Z. - Azt mondtam, forduljunk vissza. Inkább magamnak mondtam. Mert messzire mentem feléd, és felszikrázott bennem valami, ami több a lehetségesnél. És megriadtam. Látod? Nyitni is tudod a zárat! Nem igazi az a fal! Csak hiszed, vagy hinni akarod, hogy sikerült felépítened magad köré!
- I. - Mitől félsz?
- Z. - Magamtól...

- Z. - Minden falat le kellene rombolni.
- I. - Te is építgeted a magad várát. Azok felé, akik régóta hozzád tartoznak. Tevékenységből... Ellenem meg, úgy érzem, igen, ellenem meg elhallgatásokból, félig kimondott szavakból és félelmekből.
- Z. - Fogalmad sincs arról, miket mondasz!

3. kép

A pad (Az első csoda)

I. visszaül.

I. - Azt hiszed?

Z. - Azt. Bár...

I. - Bár?

Z. - Lehet, hogy csak én fordítom úgy a magam nyelvére a szavaidat, ahogyan érteni szeretném.

Csönd.

I. - Hallottam egy mesét. Háború volt, és bombázták a várost. Az emberek riadókor a pincékbe menekültek, és várták a halált, és remélték, hogy életben maradnak, és sokan imádkoztak, még azok is, akik nem hittek. Egyszer, amikor ott gubbasztottak lenn, kialudt a villany, és iszonyú dübörgés süketítette meg mindnyájukat. Remegtek a falak, ropogott a világ körülöttük. Aztán hirtelen csönd lett. Mintha közben évek múltak volna el. Süket csönd, rémületes csönd. Egyszer csak a legbátrabbik felment a pinceajtóhoz, és résre nyitotta. Kint világos volt, még nappal, mégse láttak semmit, mintha nem történt volna semmi, csak a szálló por köde borult az udvarra. Amikor a többiek is utána merészkedtek mind, és elült a füst, látható lett a semmi, hogy eltűnt a házuk másik fele, hogy a helye csak rom és láng és füst. Nekiláttak a mentésnek, mert tudták, hogy ott lenn, ott is van egy pince, egy kicsi, és oda is húzódhatott valaki. Hordták a törmeléket álló nap, míg bele nem fáradtak. Ketten mégis dolgoztak, ástak tovább. Két asszony. A sejtés hajtotta őket. Meg is találták a pinceajtót, ott újabb törmelékhalmoz állta az útjukat. Csak törtettek előre, nem hagyták abba. És akkor előbukkant két test...

Z. - Ne! Ne meséld!

I. - Két fiatal test, meztelenül, egymásra fonódva, mintha szeretkezés közben... Még éltek. És nézte őket a két asszony. A gyerekeik voltak. Ott álltak, és nézték, hogyan halnak meg. Aztán az egyik levetette a kabátját, és rájuk borította... Azt is mesélték, úgy temették el őket a ház előtti téren, ahogy voltak. Egymásba fonódva.

Z. nem néz föl. Csönd.

I. - Szeretnéd, ha mese volna, igaz? De megtörtént!

Halkan zene szólal meg, tangó.

I. - Táncoljunk. Mit szólsz az ötlethez?

Z. - Itt? Mi ketten?

I. - Itt. No?

I. feláll, felszisszen, nevet, és visszahuppan a padra.

I. - Elfelejtettem, hogy néha fáj. Ha nem használom egy darabig, nehezen szokik a mozgáshoz.

Z. - Meggyógyítsam?

I. - Gyógyítsd.

Z. - Tedd ide!

I. felteszi a lábát a padra, Z. eléje térdel.

Z. - Levehetem a kötést?

I. - De ha nem sikerül, visszateszed?

Z. - Ühüm.

Z. letekerí a kötést, I. bokáját a kezébe fogja. A játék: varázslás és hit és testek érintkezése. I. csak Z. arcát figyeli, mintha az egész nem is vele történne.

Z. - Mozdasd! Próbáld meg!

I. engedelmeskedik.

Z. - Fáj?

I. - Most nem.

Z. átnyújtja I. cipőjét, az felhúzza.

Z. - „Mondom néked, kelj fel!”

Nevetnek. I. feláll.

Z. - „És járj!”

I. elindul.

Z. - No?

I. - Nem fáj.

Z. leül, és nagy figyelemmel a géz feltekerésével foglalkozik.

Z. - Talán nem is fáj.

I. - De igen. Már két napja. Nem vettem észre a járda szélét.

Z. - Nem is volt járda.

I. - De igen!... És amit meséltem, az is igaz volt!...

I. - Hogyan csináltad?

Z. - Akartam.

I. - Mit akartál?

Z. - Hogy ne fájjon.

I. - Ez ajándék? Nekem?

Z. - Igen is, meg nem is. Adtam is, kaptam is.

I. - Kaptál?

Z. - Örömet kaptam cserébe.

I. - Tényleg örülsz. Varázsló vagy.

Z. - No, persze. Zsákomban a varázspálca.

I. - Sok örömet kaphatsz. Másoktól is.

Z. - Sokat.

I. - Sokan lehetnek körülöttem.

Z. - Sokan vannak.

I. - És sokan szeretnek.

Z. - Sokan.

I. - És fontosak.

Z. - Igen. Számon tartanak.

I. - Tudom.

Z. odaadja I.-nek a géztekerécsket.

Z. - Tessék. Hátha megint fájni fog.

I. elteszi a kötést. Csönd.

I. - ... Nem akarok EGY muszáj lenni a sok között a válladon. Nem fordulok többé hozzád varázslatért.

Hátulról lassan becsúszik egy fal, amely merőlegesen ketté osztja a színpadot.

Z. - Talán mégis...

I. - Nem akarom, hogy kötelességként jussak az eszedbe, ha netán várlak, és te hozzám igyekszel!

Z. - Én sem.

I. - Hát mit akarsz?

Z. - Nem értettél semmit?

I. - Nehéz megérteni téged!

Z. - Majd...

I. - Majd! Messzire nézel, csodavárón, mint a múmiák festett álarca...

Z. - ... titokzatos mosollyal a szájam szögletében...

I. - Pontosan!

Z. - Gyötörlek?

I. - Nem értelek.

I. elindul.

Z. - Itt hagysz?

I. - Itt hagylak. A csodák messze vannak. Valahol a végtelenben. Nekem túl hosszú az út odáig. És fárasztó.

I. befordul a falon túl.

4. kép

A fal (Elhallgatott Gondolatok)

I. megáll a fal túlsó oldalán, amely tökéletesen elválasztja őket. Egyedül vannak. Párbeszédük egymást váltó monológok.

Z. *egyedül:*

Z. - Észre sem veszed a csodát, pedig veled történik...

I. egyedül; lehajtott fejjel áll, majd a falhoz lép, háttal nekitámaszkodik, lecsúszik, és leül a földre. Fejét lassan felemeli, a falnak támasztja, és messzire néz.

I. - Milyen szép volt ARRÓL a padról a város! Minden olyan volt, amilyennek mindig is elképzeltem egy ilyen találkozást... És akkor elfutok. Mert nem tűröm, hogy a vetélytársam egy számomra megismerhetetlen világ. Mert félek, hogy nem bírom erővel és türelemmel, és a rémképet sem tudom elviselni, hogy egyszer végleg elhomályosítja előle létezésemnek annak a másik világnak a követelőzése... Gyávaság!... És most itt ülök, mind Narcissus a sziklán, gyönyörködhetek magamban, ebben a torz szürkeségben, amit a tükörképemnek látok!...

Z. - ... Sikerült meggyötörnöm félig kimondott vágyaimmal. Sikerült megmenekülnöm. Sikerült megmentenem!... Itt maradtam, mint örök Narcissus a sziklán, és egy abba-hagyott varázslat helyett gyönyörködhetek torz tükörképemben, amelyet egy apró szellő is felismerhetetlenné tördel a fodrozódó vízfelületen...

I. - Néha úgy éreztem, azonos a hullámhosszuk... meg azt, hogy ugyanazokat gondoljuk, amikor elhallgatunk...

Z. - ... És hazudtam az első percben, mert szúrós tekintete mögött már akkor éreztem a rezzenő érzékenységet, és mégis azt mondtam, hogy riasztott az első pillanat...

I. - ... Talán mégis rajtunk múlik, mennyire közelítjük meg szavainkkal a valóságot...

Z. - ... Ültem a Freud-kötet fölött, ott járt, s én moccanni sem akartam, csak vártam. Éreztem, hogy jobban fél, mint én, és kívántam, történjen meg már, mert felkiáltok!...

I. - De soha nem fogja megtudni! Nem csengtek benne vissza a rezgések!... S én nem mondom ki, amit magamnak sem merek megfogalmazni!

Z. - ... És hazudtam a második percben... és a hazugságok tovább duzzadtak... Míméltem a barátság-vágyat, pedig már akkor tudtam, hogy...

I. - ... Más, mint a barátság, más, mintha a gyereke volnék... Behelyettesíthetetlen!... Mert nem egy igaz rész kell nekem belőle, hanem a valóságos egész!...

Z. - ... A halált károgó varjú-álommal is félrevezettem, mert nem jött ki a számon a szó: Tudom, mire várok, és tudom, mi vár rám a hegytetőn! A szenvedély az, és téled várom!...

I. - Soha nem fogja megtudni, hogy értem őt, mert bennem is felszikkasztott valami, ami több a lehetségesnél... Mitől fél, ha magától fél?...

Z. - Félek, hogy elriasztja vagy felperzseli a testemből rázúduló tűz... Ha úgy átölelném egyszer, mint azok ott egymást a halálban a romok alatt, berántanám a félelem világába...

I. feláll, elindulna.

I. - Kimondható-e?...

Csönd.

I. - Ki tudom-e mondani... Vállalom, hogy tőlem mindig újra és újra visszalépj a másik életedbe, ahová bibliai kötelékek kötnek?... És magányosabb leszek vele, mint annak előtte voltam, hogy megismertem...

Z. - ... Meg kellene tanítanom arra, hogy magának valót válasszon... És akkor besorolnám azok közé, akikkel azért törődöm, mert muszáj... Lehet még?... Amikor átnyúlt a szemüvegemért, és találkozott a bőrünk, akkor kellett volna messzire futnom. Mielőtt többet megtudott volna rólam... még talán könnyen felejt...

Z. feláll a padról, iszákját a vállára veti.

I. - ... És nem verem a fejem a falba! Nem!... Pedig megrekedtek bennem a szavak... Mert mit ér annyit mondani: „Mintha mennénk valahová”, ahelyett, hogy „Most már mindig együtt menjünk bárhová, ahová akarsz”...

I. elindul előre a fal mentén.

Z. - ... És féktelen a kívánság mégis, hogy „Most már mindig együtt menjünk bárhová, ahová akarsz”...

Z. hátramegy a fal mentén.

I. - ... Megváltozom, ha rám nézel, és megváltozik körülöttem minden, még a borús ég is felszikkazik, még a szürkék is csillognak...

Z. - ... Nem érzem a világi kötődéseimet, mert elfelejtem, ha rám nézel... Csak a szemed égeti az agyam, csak a közelségedet érzem, hogy karnyújtásnyira vagy, és megölelhetnék, ha merném, ha nem félnék, hogy elfutsz...

I. - Igen! Fel kellene ismernie a vágyaimat! És igenis tudom, miket mondok! Mégis csak félig mondom!... Be kellene vallanom végre, legalább magamnak, hogy ÉREZTEM a bőrömon a csodát, amikor meggyógyított, és hogy az valóban csoda volt, mert...

Z. befordul a fal mentén, I. kifordul elől.

Z. - Megkeresem...

I. - Szeretem... és vállalom kellene, hogy szeretem...

I. most Z. helyén áll, Z. kilép a fal mögül: helyet cseréltek, és a színpad két ellentétes oldalán állnak. Megpillantják egymást. Csönd.

I. - Itt vagy?

Z. - Erre jártam.

I. - Én is.

Z. - Néha eljövök erre.

I. - Én is.

Z. - Hátha itt vagy...

I. - Hátha itt vagy...

Közelednek egymáshoz.

5. kép

A tükör (A második csoda)

Lassan kicsúszik majd a fal, a fények tompulnak. Egymással szemben egy-egy pad.

I. és Z. megállnak. Több lépésnyire vannak egymástól.

Z. - Olyan, mintha magammal találkoznék.

I. - Olyan, mintha a tükörképemet látnám benned.

Z. - Örülök, hogy megvagy...

I. - Változott valami azóta?

Z. - Változnia kellett volna?

I. - Nem tudom...

Csend.

Z. - Úgy mentél el, mintha soha többé nem akarnál visszajönni...

I. - Így volt.

Z. - De most itt vagy. Én pedig örülök.

I. - A csodák padja!

Z. - A régi pad.

Z. leül az egyikre.

I. - Messzire nézünk, csodavárón...

I. leül szemben a másikra.

I. és Z. mozgása majdnem tükörkép a természetesség igényével.

Z. - Nem! Én szeretek a történesek elé menni, elfogni őket és befolyásolni: Kerestelek.

I. - Én is kerestelek.

Z. - Gondoltam rád.

I. - Én is.

Z. - Mesélj!

I. - Mit?

Z. - Mit csináltál? Hol jártál?... Hogy elképzelvek, mert nem voltál a közelemben.

I. - Sétáltam.

Z. - Hol?

I. - Tegnap reggel egy nagy kórház előtt. Jöttek-mentek az emberek, rendelésre, munkába, kezelésre. És jött egy asszony, már nem fiatal, de még nem is öreg. Karján frissen vasalt, fehér köpeny, kezében szatyor, vállán retikül. Ápolónő lehetett. A kórház előtt, a kerítésnél megállt, letette egy kőre a szatyrot. Ekkor a kerítésen túlról megjelent egy füstszínű macska, átugrott és leült a kőre. A nő felkapta, arcához szorította, és ezt mondta *(átéli)*: „Kiscicám! Hát nem vártál! Mért nem vártál, mint máskor, minden

reggel? Már azt hittem, bajod esett! Hűtlen vagy, kiscicám! Nem baj! Nem baj! Asszonyka hozott neked finomat. Kiscicám! Tudod, hogy mindig kapsz valamit, ugye? Tudod, hogy asszonyka nem feledkezik meg rólad! Nesze, tessék!” Kibontotta a csomagot, és a macska falatozni kezdett. Az asszony állt, nézte. Összegyűrte a papírt, és visszadobta a szatrába. A macska önfeledten evett, az asszony meg mosolygott... Egy nő, aki mellett százával fordulnak meg az emberek. És úgy várja minden reggel azt a macskát, mint az egyetlen, aki hozzá tartozik.

I. - És te?

Z. - Gondolkodtam.

I. - Az elintéznivalók, érdeklődések, telefonok, találkozások?

Z. - Minden úgy folyik, mint eddig. Csakhogy a mindennapok rutincselekedetei mögött a várakozás izgalmát érzem. Ez a többlet. Azóta.

I. - És?

Z. - És?

Csend.

Z. - Szeretném a kezem fejével megsimogatni a kezéd fejét...

I. kinyújtja Z. felé a kezét, Z. kinyújtja I. felé a kezét. A kezek nem érintkeznek.

Z. - Itt vagy, mégis messze vagy.

I. - A lépcsők tetején
a reggeli napba visszanézek,
a hideg város felett
mint mozgó, dühös kis gyárkémények,
füstölögnek az emberek.
Lépteim elé ha visszanézek,
a szeméthalmok felett
dérrel vont szikrázó kristálykéreg:
napba csillogó jég szemek...

Csend.

I. - El lehet mondani, amit az ember lát?

Z. - Úgy érzed, nem sikerült?

I. - A transzformáció első élménye: képből szó. Mulatságos, nem?

Z. - A TE külön csodád: megszületett az első vers!

I. - Ez vers? Azt mondd, ez vers?... Tehát új képességek születnek bennem. Lehet, hogy meg tudom pontosan fogalmazni egyszer azt is, ami belülről jön?

Z. - Lehet.

I. - Lehet, hogy nem túlzás a megértetés igénye?

Z. - Lehet.

I. - Lehet, hogy a szavakon túli jelekből is értenünk kellene egymást?

Z. - Mint a vadludak a téli égen. Hangjuk megbicsaklott magnószalag fel-felbőffenése, és mégis összetartja a repülésüket.

- I. - Az ösztöneik.
Z. - ... Csakhogy a lehetséges felmérése...
I. - ... ketrecbe zárja a vágyainkat.
Z. - Néha túl sok a szó...
I. - ... és túl kevés...
Z. - Mikor jutok el hozzád, hogy megöleljelek?
I. - Majd...
Z. - ... a hegy csúcsán a várakozás vár...
I. - ... Ha egyszer be mered fejezni a mondataidat...
Z. - ... Ha egyszer te fejezed be a mondataimat...
I. - Erre sohasem leszek képes... Az maga az AZONOSSÁG...
Z. - A szemeddel látok...
I. - A bőröddel érzek...
Z. - A te gondolataidat én gondolom...
I. - A te szavaidat én ejtem ki...
Z. - És az utcán összetévesztenek minket...

Csend.

- I. - Lehet... Lehet...
Z. - Lehet... Lehet...
I. - Olyan, mintha magammal beszélgetnek...
Z. - Olyan, mintha a tükörképemet látnám benned...

6. kép

A háló (Az Idő)

Egy fátolyfüggöny észrevétlen lassúsággal - mint az idő múlása - átlósan leereszkedik Z. elé, aki így a világítástól függően látszik vagy sejthető. A padok majd a színpad két felén a nézőtérrel szembekerülnek.

I. feláll, félrehúzza a padját, zörög.

Z. - Egyszer volt két ember... Hallod, amit mesélek?

I. - Hallom. Mesélj!

Z. - Fiatalok voltak. Az egyik egyedül élt, és embert keresett, barátot, tanítót, pajtást, szeretőt, - mégsem érezte a magányt...

I. - A másikat... körülvették a barátok, rokonok, gyerekek, gyámolításra szoruló, - és mégis igaz emberi szóra vágyott, mert tele voltak muszájjal a hétköznapiak...

Z. - Amikor találkoztak, az egyik csak annyit mondott:...

I. - ... „Nem vagy boldog.”

Z. - Egyszerű, banális tömondat. Csakhogy igaz volt.

I. - „Szeretném, ha az lennél.”

Z. feláll, megigazítja a padját, de nem ül le: járkál.

Z. - És elindultak.

I. - Eleinte azt hitték, ez a tökéletes egyetértés mindennapos, egyszerű dolog.

Z. - Jó volt együtt lenni...

I. - ... az utcákat róni...

Z. - ... beszélni...

I. - ... hallgatni...

Csend.

Z. - Végigjártuk a telet, amikor csikorog a hó, amikor sarat fröcsköl a csizma a járdán, és az arcot merevítő fagyos szél elől be kell menekülni egy moziba...

I. - Végigjártuk a tavaszt, megvizsgáltuk, életképesek-e a rügyek a kerítéseken kihajló ágakon...

Z. - ... Amikor megfogtam a kezét...

I. - ... Amikor megcsókolt...

Z. alakja lassan tűnni kezd.

Z. - Váratlan volt?

I. - Igen.

Z. - Rájöttél valamire?

I. - ... Amikor az ujjaim...

- Z. - ... Amikor az ujjaid...
- I. - ... végigcsúsztak a hasamon...
- Z. - ... és a szádból...
- I. - ... ihattam a leheletedet...
- Z. - ... és fáztunk...
- I. - ... a vágytól...
- Z. - ... a takaró alatt...
- I. - ... és azután...
- Z. - ... azután olyan meleg lett...
- I. - ... hogy levettem volna a bőröm...
- Z. - És nevettünk...
- I. - ... és táncoltunk...
- Z. - ... és boldogok voltunk...
- I. - ... és fittyet hánytunk a világnak, családnak, barátnak, ismerősnek...
- Z. - ... és elmerültünk abban, amit felfedeztünk egymásban...

Csend.

- I. - ... És múltak az évek...

A fátolyfüggöny ugyanolyan lassan - mint az idő múlása - átfordul átlósan, és eltakarja I.-t.

- I. - A kérdésekre tisztán, pontosan feleltünk...
- Z. - ... és nem vettük észre a körülöttünk megfagyott hallgatást...
- I. - ... és becsukódtak az ajtók...
- Z. - ... amelyeken egykor átmehettünk...
- I. - ... és elfogyott a baráti szó...
- Z. - ... és eltávolodott, kihűlt a család melege...
- I. - Észre sem vetted?
- Z. - Nem. De egyszer csak megbotlottam, felnéztem, és láttam, hogy kívül vagyok...
Hogy CSAK beléd kapaszkodhatom.
- I. - Ez nekem kevés! Én EMBERT keresek! Barátot, tanítót, pajtást...
- Z. - ... és szeretőt!
- I. - Nem! Szeretőt nem! Félelemmel melléd bújni!... Nem!
- Z. - Úgy akartál élni, mint a többiek...
- I. - Igen. Építeni házat ajtóval, ablakkal; életet, olyant, hogy feloldódjon a hallgatás, hogy
visszaköszönjenek a szemek...
- Z. - ... és a szavak visszakapják eredeti értelmüket, amelyeket mindenki megért...
- I. - Nem érzed? Magunkra maradtunk!

I. oldalán a fény csökken, alakja lassan eltűnik.

Z. - Vissza kellett fordulnom tehát, mert neki szüksége volt a nyáj melegére.

I. - EL KELLETT mennem.

Z. - Érted-e hát?

Csend.

I. - Ez itt a majd?

Z. - Minden mondatom befejezheted...

Csend.

I. - Itt vagy, mégis messze vagy.

I. alakja már alig sejthető.

Z. - Tudtam, ha megérted a szavaimat, messze futsz.

I. - A szavakon túli jelek mégis hozzád löknek.

Z. - Felmértük a lehetőséget, ketrecbe zártuk a vágyainkat.

I. - Félek.

Z. - Tudom. És átéled a majdani rettegést.

Z. I. felé fordul, aki tökéletesen láthatatlan.

Csend.

Z. - Azt hittem, nem lehet elviselni, ha kétszer hal meg az ember. Hülye Narcissus! Hát nem látod, a folyó zavaros, nincs a tükrén semmi, csak a szélfűtta felhők! Mit bámulsz a vízen? Magadat kétszer is beleölted! Simítsd végig az arcodat! Látod-e, ujjaid a levegőbe kapnak! Keresheted már magadat! Meghaltál! Jobban tennéd, ha kemény sziklád helyett keresnél egy napsütötte tisztást, ahol hanyatt fekhethnél a lágy fűvön, és figyelhetnéd az égen az IGAZI felhők futását! Egy idő után rájössz majd, hogy nem a felhők futnak, hanem veled száguld a Föld. És elégedett leszel.

Sötétség.

7. kép

Szék, asztal és lavór (Íme, a történet:)

Mint az első kép, csak egészen természetes megvilágításban.

I. bejön, átmegy a színen, stb. Pontosan ugyanaz a mozgás, csak a tétovaság tartalma más.

I. - Mit mondtál?

Z. olvas, I. áll, majd közelebb lép.

I. - Mintha mondtál volna valamit.

Z. olvas, I. még közelebb lép.

I. - Kérdeztem: mondtál-e valamit. Hallod?

I. ráteszi a kezét Z. könyvére. Z. felnéz.

Z. - Mit akarsz? Mért nem hagysz olvasni?

I. - Mert szoltál, és én nem értettem.

Z. - Kávét kértem. Mondd, rosszul hallasz?

I. - Lehet. Te meg úgy olvasol, hogy felőled a ház is rád szakadhat.

Z. - Na és! Kávét kértem, nem kritikát.

I. - Jó, jó. Hozom.

Z. visszamerül az olvasásba, I. megáll.

I. - Mondd, nem fázol? Hideg van itt.

Z. - Ühüm.

I. kimegy. Kintről:

I. - És sötét. Látsz még?

Z. - Ühüm.

I. bejön. Karján pléd, kezében tálca kávéval, kisujján egy igazi petróleum-lámpa lóg. A tálcát és a lámpát az asztalra teszi. Z. kinyúl a kávéért, s miközben iszik és olvas, I. körültekéri a pléddel, azután meggyújtja a lámpát.

Z. - Abbahagynád végre?

I. - Mit?

Z. - A szöszmötölést.

I. - Azt akarom, hogy ne fázz, ne olvass sötétben. Hogy jó legyen.

Z. - Ha azt akarnád, magamra hagynál, békén, egyedül...

I. - És akkor mi lenne velem? Mihez kezdek én nélküled?

Z. - Foglald el magad. Mintha itt sem lennék. Na! Úgy, mint máskor!

I. egy spanyolfalat hoz nyögve-cipekedve. közben:

I. - De mégis! Mit csináljak?

Z. - Áztasd meg a lábad!

I. a spanyolfallal körülveszi Z.-t. Nem látszik, olvas.

I. - Milyen igazad van!

I. beszél, közben behoz egy hokedlit, egy lavór vizet, egy törölközőt, leül, lehúzza a cipőjét, zokniját, és lábát beleteszi a vízbe. A színpadi fény átbillen I. alakján. Z. körül a sötétséget megtöri a spanyolfal mögül kiszűrődő petróleum-lámpa fénye.

I. - Te mindig pontosan eltalálsz, hogy mit szeretnék. Persze, már hetek óta fáj a bűtyköm. Gondoltam is, lábat kellene áztatnom. De hát amikor eszembe jut, épp mást csinállok. Na, majd máskor. Máskor? Aztán elfeledem, tudod... No, meg mikor is van nekem erre időm. Csak az a fontos, hogy te jól érezd magad...

Z. - Ühüm.

I. - ... Mert az nekem az élet... Hű, de jó meleg víz!... Hogy veled törődjek, hogy rád figyeljek... Mert mit érek én? Semmit. Nélküled abszolúte semmit... Olyan vagyok én, mint ez a lavór, látod? És te vagy benne a jó meleg, gyógyító víz. És ha bele-nézek, magamat látom benne. Mint benned. Így, a két lábam közt a lavórból vissza-nézek magamra...

Megvetéssel belegöpi a lavórba.

I. - Hát ilyen ez, látod?

Vége.

1985.

TRANSZCENDENS MESÉK

Mesefüzér

0. PALACKBAN

Leszállok a buszról. Valószerűtlen tájkép fogad: egy sor háztető, felettük egy sor köd, s a ködön, mint elmaszatolt fehér festékfolt, belerajzolva a szürke égbe, lebegve és mégis nehézkesen ül a Vár.

Megnézem a menetrendet. Délre vissza akarok érní, megebédelni, azután indul a vonatom haza. Holnaptól megint a régi kerékvágás: az elintézendők, a hivatal, a gyerekek, valamit venni kéne nekik, vásárfiát. Eh! Most még van két szabad óráim!

Tompa fény, őszi eső szemerkél, nekitárom az arcom, báméskodom. Meginnék egy kávé. Átvágok az úton. Koszos ablakú presszó sárga, gyűrött függönyökkel, átvirít a pult kék-piros neonja. Benyitok. Megcsap a cigarettafüst, a jellegzetes sörszagú bűz, egy érdes hahota és egy harsány káromkodás. Lehajtanám gyorsan a kávé, de az asztalhoz utasítanak. Pufajkák, ázott kabátok, gyűrött férfiak, üres üvegek, poharak konyakkal. Nem! Itt nincs kedvem üldögdélni. Kilódulok az ajtón. Talán ott szemben abban a boltban... Amúgy is venni kéne valami vásárfiát. Zárva. Már csak egy és háromnegyed óráim van.

Baktatok felfelé. Elöttem, mögöttem senki. Ki is menne most várlátogatásra ezen a szomorúan borzongós délelőttön? Balra fordulok. Szűk utca, a vége kicsiny térré öblösödik, egyik oldalát sárga ház szegi, ablakaiban fekete, hasas rácsok könyökölnék, aljában csukott cukrászda. A kopott bokrok között egy felszabadulási emlékmű döngeti a közömbös eget. A tér fölött bástyaival, sokszemű szürke falával, támpilléreivel, mellvédjeivel és a felvonóhíddal meghökkentő közelségben élém magasodik a Vár.

Továbbmegyek. Terméskő lépcsők és betonkockákból rakott utak között gondosan négyzet alakúra szabdalta pázsitmezők, nedves padok, fiatal fák, szigorú lörések. Az alsó várfalnál megállok. Feltáru az őszi táj: lankás szántók csíkjai, kék rétek, patak mentén kopasz ligetek, kanyargósak. A kontúrok elmosódnak a ködben. Álldogálok, mert szép. A sárga levelek öléből az összegyűlt esőcseppek megindulnak, és döngve koppannak a kalapom tetején. Elszakadok a látványtól. Megfordulok. Már itt a felvonóhíd, amikor...

... hangtalanul kezek ragadnak meg hátulról, a kezek karjaimra kulcsolódnak, megemelkedem, fejem a vállam közé szorul, kalapom a szemöldökömre billen, lábaim kalimpálva igyekeznek érintkezést tartani a földdel. Száguldva rohanok fel a hídon, át a kőkapun, át a magasra épített bástya kerek udvarán, át a szélesszájú, boltíves kapualjon. Hangom bennszorul, a félelemtől zöld és fekete a világ, a kontúrok tovább életlenednek a riadalom vastag dioptriáján keresztül. Hallom, egy nő utánam kiált: - A belépő! Hol a belépője? Hová rohan? -

Istenem! Hát nem látja, hogy engem visznek?

Kiérünk a Vár négyzet alakú udvarára. Őszi fénnel súrolt vidám loggiák villannak, majd hirtelen jobbra perdülök. Bevonszolnak egy kőkeretes ajtón. Mögöttem tömör vasszárny csapódik, és egy kulcs kettőt fordul a zárban.

Állok a földön. Alig kapok levegőt. Ha nem fognak, összeesem. A helyiség sötét. Elöttem a félelem homálya. Nem látok semmit. Agyamban kiáltás tápolyog, de kinek? Karjaimon enyhül a kezek szorítása. A sötétséget a szemközti, magasan ülő ablakból beszűrődő fény deríti, de nem szakadozik a félelem, rajtam ül a csend. Felfogom az ablak felé szűkülő falakat, rajtuk vastag, vörös foltok csurognak lefelé, és könnyű korom ül az idő rágta köveken, a mennyezet magasan bújik, lábam alatt döngölt föld, hepehupás, hátam mögül forróság árad. Mintha magam volnék.

Áll az idő.

Mint süketítő kiáltás vállamba hasít a fájdalom, fülemben roppan a hang: a táskám szíja hasad. Utánuk cammog sunyító tudatom: - Hát ezért? Ami benne van, azzal ugyan nem mennek sokra!... -

Ki sem nyitják. Hallom, amint repül, és hallom, amint a lángok belekapnak a bőrbe, sistereg. Azután a kabátomat fejtik le rólam. Az is repül, és megint fellobban a tűz. Lekerül rólam a pulóver, az ing, a csizma, a kalap, a nadrág, a bugyim, végül ott állok mezítelen.

Megerőszakolnak? - Lopva hátrapillantok, de senki. - Legalább az arcukat! Milyenek?

Nyakamra kezek hurkolódnak.

Megölnek. De miért? Miért? És kicsodák? - Testemen borzongás fut végig. Nem a hidegtől, nem is a szemérem szégyenétől. A tehetetlenség vacogtat.

Körülöttem vastag, szívós fal, zárt vasajtó, az ablak magasan fehérlik, orromban ruháim égett szaga, és valahol mögöttem, érzem, valakik vannak mögöttem.

Akkora a némaság, mint az időn kívül lehet. Nem hallik lélegzés, a létezés nesze, a tűz sercegése is elült. Az ablakra meredek, a kívül hitelessége vonz, és szorít a feszültség.

Hirtelen agyvelőt robbantó dőrej, rezgő vaslapok visszhangos zöngése. A falból ormótlan röntgengép kerül elő, élém-mögém csúszik, közrefog, megáll. Tudatom szökni készül. Majdnem elájulok. A lemezek végtelen lassúsággal közelednek testemhez. Először mellbimbóim fogják hidegét, azután a fenekem, majd a hasam, a hátam, a nyakam, a térdem, az arcom, a gerincem. Rám tapadnak. Fémtestek villannak, csavarok nyikorgását hallom. Mind szorosabban fognak a vaslapok. Nyikorgás, szorítás, préselés.

Nem fáj! - A gondolat fura örömmel árad bennem szét: - Nem fáj!

Síkos a bőröm: nyirok serken. Ropogás: könyököm reped. Hasam fakad: lábamra folyik a vér. Húsom felszakad, mint a kelő tészta, koponyám hasad, hersegve, mint a dinnyehéj, fülemben zúg a vér.

Még élek... - gondolom, és hallom a csavarok nyikorgását.

Még mindig élek... - gondolom, pedig zsigereim nedve már felcsúszik a számig, és szívemnek nincs már helye dobanni. Most! Egy éles nyilallás, mint a villám hasítása nyári éjszakai égen, és elborít a hatalmas fényesség.

Igen. Így történt.

Éreztem, kiszabadulok. Testem, mint a füst, kiszűrődött a vaslapok közül, szivárgott, tekergett, oszlott, sűrűsödött, gomolygott, szállt oldalra és felfelé, megnyalta a rücskös kőfalat, emelkedett, fel a trapéz alakú kormos mennyezet alá, eltekergett a homályos ablakszem előtt, kilesett a tájra (még mindig köd van, és csepeg az eső!), csak omoltam, ömöltem kifelé a szorításból, repültem, terjedtem megállíthatatlanul. Tudtam, ez én vagyok, ez a füst-páragomolygás, de hol, merre száll a fejem, melyik a lábam, a kezem? Mindegy! A kérdés semmiféle fontossággal nem bírt, hát nem foglalkoztam vele. Más érdekelt: hóhéraim.

A délutáni homályban a sarokba épített kerek kőkályha felső nyílásából kivillogó tűz csillogó pirosra festette a véremtől nedves falat. A cellában senki. Csak négy kéz. Kezek csuklóig, folytatás nélkül. Ez a testtelen négy kéz úgy tett-vett a levegőben, mintha tartoznának valakikhez. De kikhez?

Az egyik megnyomott egy gombot, és a röntgengép hatalmas zöngéssel, csikorgással visszagörgött a falba. A másik bádoggödörből vizet zúdított a tűzre. Pára és pernye szállt mellém, körém, belém, és sötét lett. Gyufa sercent, az ablakban mécs gyulladt, vibráló, apró fény hullt a kezekre, amelyek átölelték az életre kapó lángocskákat. Vastag, vörös, tömpe ujjak, a percek párnáin szőrcsomók, és fehér, finom ujjak, végükön opálszín, hosszú körmök. Libgett a mécsvilág az ablakban, visszfénye visszalibbent az üvegen.

Légjárás! - eszmélt bennem a vágy. - Szabadulhatnék?

Embrió-gondolat, de tette kész. Füst-testem gomolygásba lendült. Rést kerestem az ablak szegélyén, az ajtó nyílásán, a kulcslyuk mélyén, a kályha szelelőjén, a fal repedésein, de mintha kitapasztották volna a Világot.

De mégis! Hiszen libeg a mécs lángja! - Megálltam a mennyezet alatt. Füst-testem szétterült.

Meg kell éreznem a lég mozgulását, hiszen egy szusszanás elég volna, hogy szétziláljon!

Nem moccantam, és elült a láng is rezzenéstelen.

Nem a lég libbent engem, a mécs lángját én libegtetem. Hát nincs remény! Ha kikúszhatnék! Ha... Nos, mi volna, ha? Elképzeltem. Kiszállanék a légbe, és szétfoszlanék. Egy pillanat alatt magam lennék a semmi a többi semmi közt a Földgolyó körül.

Akkor meg minek? - Gondolataim velem lebegtek.

Elül a lázadás hamar, ha jön a bölcs megfontolás. Hát lézengek a kőkamra legén, szürke füst. És már lassan magától értetődő lesz, hogy messzi a város, a háztetők, az út, a sárga ház, a tér a felszabadulási emlékművel, és mindaz, ami eddig volt. A bizonyos, ami van: a négy kéz. Ami lesz, az olyan, mintha tudnám: ismerős.

Fázom. Füst-testem összetorlódik, atomjaim a kőkályha gyengülő melege felé vonzanak. Még fenntart a langyos levegő, de alant már megül a hideg.

Testem libben. A kezek egy palackot emelnek elő az ablak alól, amolyan zöld üvegpalackot, mint a 4-5 literes demizsonok belseje. Középre állítják, azután a kőfal mentén leereszkednek, láthatatlan térdekre telepednek, várnak.

A hideg lég magához vonz. Ereszkedem. A kamra zsugorodó levegőjében még nemrégi hús-testem lehelete. Érzem a rokon molekulákat hozzám dörgölőzni, összekeveredem velük, magam volt részecskéivel, és a hűlő levegővel egyre lejjebb kerülök. Sűrűsödöm, nehezedem, tántorgó füst-nyelveimet magamba vonom.

Mozdulnak a kezek. Valódi ujjak, 36,5 fokosak, embermelegűek, kegyetlenek. Lassan, hogy szét ne ziláljanak, lágy mozdulatokkal, mint jóakarátú atyai intés, a palack felé terelnek. Engedelmeskedem. Amúgy is riaszt a tér, pihenni szeretnék. Olyan az a nyílás a zöld üvegpalack tetején, mint hívogató anyai vagina, amelyből valamikor régen hús-emberként jöttem elő.

Egészen szétterülök a nyílás felett. Füst-testem alsó bodrai már szivárognak befelé. Mintha egyszerre akarnánk átjutni a kicsiny kerek résen, torlódunk, lökdösődünk. Így nem megy! Sorbarakom hát részecskéimet, és úgy siklunk át sziszegve, mint a mesebeli szellem a parancsra. Még egy utolsó füst-farok, és eltűnök a palackban.

Belül vagyok. Meghúzódok az üveg fenekén.

Tágas lakás - körülnézek. - Lám, milyen kicsi az ember, ha füst!

Elheveredem, szemem áttéved az üvegen. Új világ! Ami volt, torz lett: a kőfal, a padló, az ablak, az egész gyilkos szoba, ahol metamorfózisom történt. A kép megtörik a palack falán.

Akár beférne ide, oly kicsiny az egész: távoli, mohos zöldbe öltözött a Világ. Érdetelen. Befelé fordulok, magamba gömbölyödöm, és elalszom.

Reggel van. Zöld fény szivárog csukott szemhéjamon át. Álmom őrizve, alig éberen kinyújtom tagjaim. Kezem sík hideget ér. Kinyitom a szemem. Egy apró, távoli ablakon át besüt hozzám a zöld Nap. A zöld körülölel, és fejem felett kerek fekete nyílás.

No persze! A palack. - Esmélek és emlékezem. - Testem füst, vagyok a semmi.

Ébredésem első éber akkordja ez. Bezárom magam: tárt karokkal, mozdulattalan füstgondolatot hessentek, érzéseimet füst-lebegésbe emelem.

Órák? Napok? Másodpercek? Azután hirtelen öröm: füst-bőröm életet tapint, tenyerem alatt fűszál lapul, füst-ujjaimmal vágyódón morzsolom. Igen: csordul a nedve, érzem, leszakítom, és megnézem. Fűszál az, valóban, végén pöttynyi bogárka ül. Tekintetem most széjjelterítem: zöld réten fekszem, köröttem millió virág. Még álmodom? Százszorszép és sárga kankalin, bolyhos babarózsa és kék írisz, tarka imola és lila ibolya, fű között virít a mandula fehér virága, lenn hever a gesztenye gyertyája, és a többi! Mind ismerőseim! De így, együtt? Felkelek, és közelről megnézem valamennyit, megtapintom: élő mind! És ébren vagyok. Látok. Tapintok. Gondolkodom. És felfoghatatlan, hogyan teszem mindezt ebben a halmazállapotban!

Jó! - mondom magamnak. - Akkor élvezem!

És meghengergőzöm a szirmok szötte szőnyegen, azután hasra fekszem, füst-fejem füstkaromra hajtom, gyönyörködöm és mosolygok.

- Kip-kop! - Egy köröm aprókat peng az üvegen.

- Tessék! - mondom, és nem örülök túlságosan.

Felnézek. A palack kerek bejáratán valahonnan a kinti Világból üvegcsillámú vékony szálon négy apró figura ereszkedik felém. Lábuk, karjuk az utazósinórra kulcsolódik, kék selyem palástjuk mögöttük lebeg, suhannak sebesen, és egymás után földet érnek a zöld pázsitszőnyegen. Megállnak mellettem, szemük mosolyog, és tekintetükből jóindulat sugárzik felém. Akárha ismernének.

Felülök, és helyet mutatok magam mellett. Kezüket a mellükre téve egyenként meghajolnak.

- Artúr - mondja az első, palástja világoskék, mint az ég, leül.

- Béla - mondja a másik, a búzavirágkék palástú, s leül.

- Árpád - mondja a harmadik, ibolyakék palástja lebben, amikor leül.

- Jákob - dörmögi a negyedik mélykék palástban, s leül ő is.

- Füst - mondom én, és füst-kezem mellemre téve meghajolok.

Akkorák, hogy elférnének a tenyeremben. Mind a négyen.

- Itt az ideje, hogy megismerj bennünket! - szólalt meg Jákob.

- Eddig is voltunk, csak nem láthattál - mondja Béla.

- Vigyáztunk rád, és te nem is tudtad! No? - kérkedik Árpád.

- Hát nem! - vágom rá élesen, és füstté válásomra gondolok.

- No igen... hajajaj... - sóhajt Artúr, mint ki elérte. Kék szemében szájalom. - A mi hatalmunk is véges... -

Béla vigasztalón fordul felém: - De így már láthatsz és ismerhetsz bennünket. -

- Hm... - tűnődöm, ám azonnal elakad lelkem a párhuzamon: négy emberke s a négy kéz! S már hallok éles hangomat: - Csak nem nektek köszönhetem ezt a palack-házikót és sajátos füst-köd mivoltomat? -

A gyanú keményem bánt és igazságtalan. Azonnal rájövök, hiszen csak rájuk kell nézni! Színtiszta kék jóság mindegyik! A könnyeket palástoló apró fejek láttán elfog a lelkifurdalás. Megsimogatnám őket most bocsánatkérően, de inkább ülök és hallgatok. Árpád szava hoz békét közénk:

- Mi csupán ezt a rétet hoztuk ide neked. Ennyi telik tőlünk. -

- A rétet? Ezt a csodát? - kapaszkodom a szóba, és tényleg előmlik bennem a hála.

- Na ugye? - dörzsöli két apró kezét a szőke Artúr.

Ügyetlenül fonom tovább: - De most már könnyebb dolgotok lesz, itt nem sok kárt lehet tenni bennem. -

- Kárt magad magadban is tehetsz. S az épp elég! - dörmögi a feketeszakállú Jákob.

- Hm... - hümmögöm ismét. Nemigen értem, de nem faggatózom, nehogy valami sértő csússzon ki a számon megint.

- Hát éppen ezért... - rikkant kurtát, szavát lenyelve rejtélyes mosollyal a rőtfulú Béla.

Zavart csend, érezni, különös titkok gömbölyödnek közénk. A társalgás elakad, hát gyorsan megkérdem:

- Néha majd meglátogattok, ugye? Hogy ne unatkozzam... -

- Nem tudsz te unatkozni! De amikor majd nagyon szükséges, eljövünk megint, természetesen - ígéri Árpád, a gesztenyeszín hajú.

- Szeretnék jobban megismerni benneteket. Hm... fontosnak tartanám, mert ugye azt sem tudom, kik vagytok tulajdonképpen. S hogy honnan jöttetek... -

- Mindent megtudsz idejében. Lesz rá időd! - mosolyog Béla, rőt szakállá, mint vörösréz, ragyog, s megint közénk gömbölyödik a titok.

- Ha jobban megnéznél, tudhatnád akár most... - A szőke Artúr hangján enyhe méltatlankodás bujkál.

- Csak nem csillagjósok! - kiáltok s ámulok. Miképp szaladt ki a számon, magam sem értem, de örülök, hogy eltaláltam az igazat, mert ők négyen valóban csillagjósok. Sűrűn és boldogan bólogatnak, azután nagy komolyan egymásra néznek, és egyetértve elővesznek egy meglehetősen nagy csomagot.

- Ez a tiéd - szólnak egyszerre kecses dallammal, mint jól összehangolt quartett.

- Ajándék? - kérdezem.

- Ajándékba nem adunk használati tárgyat. Tiéd, mert szükséged lesz rá - okít komoly arccal Jákob.

- Köszönöm - motyogom, s már bontani kezdem a csomagot.

Mire lehet nekem itt szükségem? Kinyitom. Enyhe csalódottság csiklandoz. Kérdőn pillantok fel, de már csak az utolsó aprócska sarkat látom a fenti kerek lyuk peremén.

Úgy eltűntek, mintha ott sem lettek volna. Ám ottmaradt bizonyítékul egy nagy köteg papír, egy ceruza és egy radír. Ottmaradt az ezüstcsillagos sötétkék csomagolópapíron a zöld rét közepén. Körötte millió tarka virág. Én meg benn az üvegpalackban.

Napok teltek. Köröttem a rét szőnyege, határa zöld üvegfal, kívül kőkamra, és valahol, talán, a távoli Világ.

Többnyire hanyatt feküdtem, bámultam a kis kerek nyílást, és volt bennem valami kevéske várakozás. Esetleg jön valaki. De oda, kívülre, nem kíváncsítottam.

Egyszer, már délután volt, a ceruzát forgatva kezemben messzire néztem. Átláttam a palackon, át a kőfalon, és magamat láttam otthon, volt szobámban, a fehér papír fölé hajoltam, épp sötétedett már, és lámpát gyújtottam. Önkéntelenül ismételtam mozdulatomat: nyúltam a kapcsoló után, és csodák csodája! Lámpa gyulladt mellettem a rét közepén.

Igen. Most is itt ülök a fű között, a réten, térdemen fatábla, mellettem hamutartó, gyufa, cigaretta, előttem fehér papír, kezemben ceruza, és egy kék harangvirág kelyhéből sárga körte szór fénykört a papírra. Nem kételkedem. A fény is a csillagjósok ajándéka. Mint az egész rét a SZABADSÁG palackba nem illő könnyű érzésével.

Hát írni kezdek. Az első sorok:

A Világot legbelül hordom,
mi kívül van, az elől
kénytelenül és akarva
- hogy ne legyen véle gondom -
elzárkózom.
Tapogatnám a valót,
kezem megcsúszik az üvegen,
csak azt fogom el, mi zöld palackon
átszűrve, megtörve, torzan
besejlik nekem...

És utána jönnek a következő sorok. Sorban, egymás után, amint itt találhatók:

1986. jan. 8.

1. EGÉRTÁNC

A Hatalmas Nagy Világ egyik puha szőnyegén nyújtózkodott a Macska. Gondosan és rutinosan megnyalta mellső lábait, azután lustán elterült, behunyta a szemét, és szépen sorjázó gondolatait figyelte. Előzőleg Goethét olvasott, és Goethe nála valahogy mindig elősegítette a gondolatok burjánzását. Úgy döntött, egy darabig semmitől sem hagyja magát zavartatni. Nem szerette volna, ha ágas-bogas gondolatai elillannak. Még akkor sem nyitotta ki a szemét, amikor a közeli egérlyuk felől neszezést hallott. Csak a füle hegyét moccantotta, de azt is határtalan önfegyelemmel.

Az Egér most ébredt. Reggel van! Új nap! Kipillantott az egérlyuk száján, és meglátta a Macskát. Ott feküdt, egészen közel. Egy hegynyi Macska! És a szaga! Az ismerős, jó macska-illat megcsapta az orrát. Ma reggelre nem számított ilyen izgalmas találkozásra. Mind a négy térde megroggyant, és szőre között a bőrén máris apró, piros és gátlásos pattanások kezdtek dudorodni. Megborzongott most is, mint mindig az újra és újra újdonságként rátörő felismeréstől: - Oh, istenem, szeretem! - és szinte kábulatban, de tudatalattijában hódításra készen kitántorgott a biztonságot nyújtó egérlyukból.

A Macska, nem bírván legyűrni a macskavoltát, résnyire nyitotta az egyik szemét, és megmustrálta az Egeret: - Hm, nem rossz. De hát persze az egész dolog nem olyan sürgős. Majd kialakul... -

Csak hogy a dolgok nem egészen maguktól alakulnak. Az Egér úgy érezte, az alakulás érdekében tennie kell valamit. Egy egértől nem várható merészséggel elsétált a Macska nyakszirtje mellett, és farkincáját óvatosan, mintegy csak úgy, véletlenül, végighúzta a busa, fényes szőrű macskanyak mentén. E tette nem is volt olyan ostoba tett: a Macska megrezzent. Csak a Világmindenség volt a tudója, az Egérke természetesen nem ismerte fel, hogy mennyire érzékeny pontot talált: a faroksuhintás egyenesen macskaságában ragadta meg a Macska lelkét, a megrezzenés pedig azt jelentette: az Egér észre van véve.

Ettől kezdve eme történet ügető, majd vágózó tempóra váltott, a részletek alig követhetők: egy lábrezzenés, egy bajuszreszketés, egy szemhunyorítás, egy füllengetés, s az Egér bizonyosra vehette, hogy a Macskának valamilyen módon szüksége van rá. Csak hát milyen módon? Az Egér tépelődött. Először egérlelkénél érdeklődött, befelé fordult, figyelt. Semmi. Csupán aggasztó kétkedés. Azután a Mélabús Töprengésből átváltott a Nagy Tűnődésbe. Az eredmény most is pusztá spekuláció maradt.

Ekkor halk harangszó lengett át a Hatalmas Nagy Világ puha szőnyegén, ahol ez a történet lezajlott, és valahonnan a plafon alól, vagy az ablak előtt lebegő függöny felső vége felől nesztelenül és fehérén elkezdett hullani a hó. Összejöttek hát a dolgok. Hozzáadódott még a körülményekhez illő csendes-bús hangulat, valamint az egérlelek bizonytalanságából fakadó melankólia. És bekövetkezett az újabb merész tett: az Egér megszólította a Macskát:

- Miért? Mondd, miért ez az egész? - kérdezte rettentő bátran.

- Nem felelek ostoba miértekre - válaszolt hunyt szemmel a Macska.

- Oh, igen, tényleg ostoba. De talán, mégis! - könyörgött az Egér.

- Csak! - És maga a Világmindenség sem tudott volna a Macskából többet kicsikarni, nem hogy a tisztelettudóan elhallgató Egérke, aki ezek után már nem reménykedhetett másban, mint érzékeny lelkéből fakadó intuícióiban, vagy talán, még esetleg, az ösztöneiben.

Mert hej-haj! és ráadásul! és sajnos! ez az Egér olyan egér volt, aki az eszét többnyire másra használta, mint az szokás. Használta pedig azt álomkergetésre, felhőkbeni kalandozásra, képzeletfuttatásra és egyéb ilyen haszontalan dologra, nem pedig vágyainak szoros féken tartására. Ezért aztán, nem lévén megelégedve a „Csak”-kal, próbára akarta tenni a Macskát. S minthogy ekkor még magát többre tartotta, mint esetleg illett volna, arra törekedett, ill. egészen odáig hajtotta a kíváncsisággal elegy vágy, hogy a Macskából a helyzet adta lehetőségeknél (lásd: a macska-egér viszonyt a közhiedelmekben és más mesékben!) több tiszteletet (!) vívjon ki a maga irányában.

Ugye nyilvánvaló, hogy erre az Egérre vigyázni kellett? Valakinek vagy valakiknek. És jöttek is a mellé kirendelt kék csillagjósok. Fürgén és tette készen pattantak elő a zongora fedele alól, és elindultak az Egér felé méltóságteljesen, felemelt fejjel, szigorúan, küldetésük teljes tudatában, egymás után, szépen sorban, mint ahogy jó hivatalnokokhoz illik. Megálltak és ránéztek az Egérre, és megszólaltak egyszerre mind a négyen, imigyen:

- Ostoba vagy, Egérke. Minek viszed te a Lelked ezüst-tálcán, amely rubin-csillagokkal van kirakva, madarak vannak a szélére ültetgetve, smaragd tollakkal ékes, cizellált ezüst madarak, és a Lelked rajta a legszebb gyémánt! De el kell azt rejteni, jó mélyen elrejtetni, a föld alá beásni, gránitsziklákkal betemetni, odalenn meg étterrel elaltatni, hogy inkább csak csillagos álmokat lásson és hóhullást, mintsem kitenni azt a Macska elé! Legyen neki elég az ezüst-tálca, és ülj rá csak magad, fényes, szürke, selymes szőrzetteddel, kacéran himbálódzó farkincáddal, kicsiny rózsaszín körmöcskéiddel, bogárszín, csillogó szemeiddel, ülj rá csak magad, és ha olyan nagyon akarod, add át magadat neki - a Lelked nélkül! Meglásd, a Macska elfogad, és átélheted gyönyörű egérsorsodat. Higgy nekünk, Egérke, és ne hallgass semmiféle hóhullásos, harangszós belső hangokra! -

Ám az Egérke megpödörte a bajuszát, a fenekére ereszkedett, még hüppögött kettőt-hármat, de azután igen harcias kedvvel ellene szegült a józanésszel felfegyverzett négy kék csillagjósna, és csak úgy, pusztá kézzel a földre terítette minden okoskodásukat:

- Mit értetek ti engem? Ha nékem nem csupán az egérsorsom kell, hanem az én szép Macskám zöld szemének elismerő villanása, tésztaszín, párnás, puha talpainak megértő simogatása! Mit értetek ti engem? Hiszen azt sem tudjátok ugye megmondani, hogy a mesecsilllogású ezüsttálcámra miért ne tegyem oda a Lelkemet! Mit a Lelkemet? Minden varázssomat, tudásomat, bölcsességet, okosságomat! Miért ne? Hm? -

- Mert felesleges - hangzott a bűgő válasz, amely mélyebb és zengőbb volt a legmélyebb hármass akkordnál a lehangolódott zongorán.

Szállt a válasz, amíg neki nem ütközött a tükörnek, onnan visszapattant, az Egér kerek füleinek ívelt, és rózsaszínű cimpáján megállt.

- Felesleges??? Hát ez a négy ostoba csillagjós semmit nem ért az egészből! - Haragosan hármass toppantott a bal hátsó lábával: - Iszkiri az utamból, nyavalyásak! - kiáltotta el a varázsigét, mire a négy kék csillagjós eltűnt végre a szeme elől.

No persze, valamiféle racionális szempontból igazuk lehet - gondolta az Egér, miközben a nem racionális tettek mezejére lépve már fel is öltötte bronztüzü dresszét, amelyben a legszebb gondolait akarta eltáncolni, és máris kilejtett az egérlyukból.

- Oh! - nyögött fel a Macska, amikor meglátta - már megint az eszét fitogtatja! Nem volna helyesebb, ha egyszer végre megvacsoráznám? És aztán örökre nyugtom lenne tőle? - De jól nevelt volt és udvarias, hát hagyta, hogy az Egér hatalmas szaltókkal eléteregesse legszebb gondolatait.

De ennyi még nem volt elég. A legszebb gondolatok után jöttek a legokosabb gondolatok ezüstvillogású, feszes trikóban, végül az artériás tam-tam vad ütemére - az alkotó gondolatok.

Ekkor már az Egér aranszín kosztüm meleg sugárzásában perdült-szaltózott-cikázott-lejtett a nagy zöld szemek előtt.

Azután a mutatványnak vége lett. A fények kialudtak. A muzsika még halkan szólt valahonnan a puha szőnyeg hátsó kék arabeszkjei felől.

Az Egér állt, pihegett, hallgatott, és nézte a Macskát. Arany kosztümje fel-felfénylett a homályban, a Macska meg csak feküdt lustán, szótlanul, két mancsát komótosan a feje alá tette, és a homályt bámulta a plafonon. Az Egérről lassan leolvadt a csillogás, kiszállt belőle a gondolat. Csak állt, pihegett és hallgatott, és állt és várt és szemhéja felforrósodott, és a lelke össze volt gyűrve.

Ennyi varázslással egy oroszlánt is meghódítottam volna! Hát neki semmi se jó, semmi se kell, semmi se tetszik? Egyetlen elismerő szó, és körbepülöm hatszor a gyönyörű, bozontos fejét!... - kavarogtak az Egérben a dühös és önsajnáló csikarások. Az első kibuggyanó könnycseppet már nem akarta megmutatni. Sarkon fordult, berohant az egérlyukba, ágyára vetette magát, és zokogott, zokogott, zokogott, még a teste is fájt, a lába sajgott, a háta reszketett, csontjai jajgattak, és a vére föl-alá futkosott a túleröltetéstől.

És ekkor valaki kopogott. A legfiatalabb csillagjós, a kötözködő, okoskodó, szőke, göndörfürtű, göndörszakállú, halványkék csillagjós, Artúr kopogott be hozzá. Megköszörülte torkát, hogy az Egér észrevegye, azután várt még két és fél másodpercig, végre is megszólalt, imígyen:

- Mi volna, ha elgondolkoznál azon, Egérke, ér-e a te nagy mutatványod annyit, hogy bárkitől valamiféle elismerést kicsikarj? - és ezzel eltűnt.

- Hát akkor minek erőlködöm? - cikkantott hangosan és boldogan az Egér. - A fenébe az egésszel! -

Felugrott, megtörölgette könnyes szemeit, és azonmód minden gondolatát, a szépet, az okosat és az alkotót, a bronztüzt, az ezüstvillogását és a meleg, aranyfényűt ripsz-ropsz a tűzbe vetette. A gondolatok fellobbantak, majd parázslottak egy picinyt, azután kialudtak.

Ekkor tört meg a varázs. És a megtört varázs az Egér hátán bizseregni kezdett: két tarka pillangószárny nőtt a hátára és a lapockáit csiklandozták.

- Élni jó! - cikkantott egy még boldogabbat. - Hiszen én az egyetlen egér vagyok a Hatalmas Nagy Világmindenségben, akinek ilyen szép, tarka pillangószárnyai vannak! - kiáltotta, és felrepült a csillogó ezüst tálcára. A smaragdtollú ezüstmadarak egyik szemükkel bátorítón kacintottak felé. Merő előrelátásból, hogy semmi felesleges dolog ne terhelje a járművet, kinyitotta koponyáján a rejtekezést, és kirázott belőle minden maradék gondolatmorzsát. Halkan koppantak a földre érve, s mint a szívárványszínű szappanbuborékokat, felszívta őket a puha szőnyeg. Nyomuk sem maradt.

- Hóha, ezüst tálcám! Smaragdtollú madaraim! Vigyetek engem hozzá, a Macskához, mert be akarom teljesíteni egérsorsomat! - kiáltotta.

És úgy lőn.

Az Egér a puha szőnyegen, felszívódott gondolatainak halványuló nyomai felett, éppen a Macska orra előtt landolt. Lelépett a tálcáról, és úgy állt ott pőrén és védtelenül, bár a tarka lepkeszárnyak némileg vidámkodóvá tették a megjelenését. Erőt vett szégyenén, úrrá lett bátortalanságán, és így szólott:

- Bár a szárnyaimról nem tehetek, de azért így és most már elfogadsz-e engem? -

- Miauuuuuu! - szólott a Macska, karmai közé kapta, és - hamm! - bekapta az Egeret.

1986. febr. 16.

2. MIT CSINÁL AZ EGÉR A MACSKA HASÁBAN?

- Ezt a kurva sötétséget! - morgott az Egér, amint a buckákon és göröngyökön ide-oda csusszant, sodródott, tehetetlenül hányódott-vetődött, mert megkapaszkodni sehol nem tudott, minden porcikája fájt ráadásul, és törődött és zúzódott.

- Egészen úgy érzem magam, mintha darabokra szaggattak volna! - nyögött és sóhajtozott. Feltételezése nem is állt olyan távol az igazságtól: megrágott diribdarabkái hol összekoccantak, hol széjjelsiklottak a hepehupákon.

- ... hipp! ... hopp! ... jaj! ... csússz! ... mássz jaj! ... - ficam, ütődés, gömbölyödés, hengergőzés, himbálózás, siklás és zuhanás, valahová, ki-tudja-hová, valahová a sötétségbe és mélységbe.

- A megsemmisítő mélységbe! - nyögött megint az Egér, és leírhatatlan káromkodásokkal fűszerezte útját. - Ez volna hát az egérsors? Amire vágytam? -

- Oh, nem! - pattant elé búzavirágkék köntösében a joviális, mindig mosolygó, mindenben egyetértő, rőt szakállú csillagiós, Béla. - Ez csak a Sors születése. -

Az már más! Születni nehéz. Majd csak kibírom valahogy! - gondolta az Egér, mert megszólalni, azt nem volt hajlandó. Igen, amint meglátta a Búzavirágkékét, felbukott benne a bosszúság némi halvány hányingerrel kísérve, hogy ezek a csillagiósok még itt sem hagyják békén!

Az útnak meg csak nem akart vége lenni. Folytatódott a ... hipp! ... hopp! ... jaj ... csússz ... mássz! ... jaj!..., a ficam, az ütődés, a gömbölyödés, a hengergőzés, a himbálózás, a siklás és a zuhanás.

De hát megtörtént az, amit optimizmusától meg nem fosztható egerünk is reménylette kínjai közben: hogy mindennek vége szakad egyszer, még a születés is befejeződik: Az Egér tagjai végre megpihentek. Szusszantott egyet-kettőt a rátörő nagy-nagy nyugalomban, és kinyitotta a szemét. Kékeslila, opálfényű, hatalmas teret látott, amely lágyan ringott. Falainak egyik fele tovatűnt, más fele megfényesedett, és úgy mozgott ide-oda, mint egy megállni készülő hajóhinta, illedelmesen.

Ez már más! Amennyiben itt maradok, és nem visz tovább valamely csúfondáros izommozgás, azért lehet majd valamit csinálni... Szóval, ez itt az egérsors - nézett körül az Egér, és pihegett.

Ám a Búzavirágkék megint előbukkant valahonnét a homályból, és szólt:

- Nem. Ez a sors Tere. A sorsodat magad alakítod. - És eltűnt.

- Vagy úgy! - fogta fel helyzetét az Egér. És elkezdte a sorsát alakítani.

Ilyen állapotban, amelyben az Egér leledzett, az első feladat az volt, hogy összeszedje magát.

Ezt sem teheti meg akárki, így, szó szerint véve a dolgokat! - gondolta, mert nem volt kívül fennhangon beszélgetnie, és ez egy bizonyos pillanatig, amely majd bekövetkezik, kissé nyomasztotta, és nekilódult, hogy megkeresse szétszóródott darabkait. Körültekintett egyszer, körültekintett kétszer, de sem a végtagjait, sem a pocakját, és oh!, még a kacér farkincáját sem találta. Egyetlen egy dolgot tudott csak, hogy a feje megvan, hiszen gondolkodott! Sőt: tervezgetett!

Többje nem lévén, mint ez a fej, egyelőre ezzel indult neki, hogy az imbolygó kékeslila opálgömbben, amelyről kiderült, egyetlen vízszintes vagy függőleges, egyetlen biztos sarok nem volt benne, pedig ő első pillantásra teremnek látta, szóval hogy ebben fellelje a testrészeit.

Jó idejébe telt, de végül sikerült. S mivel szerette a rendet, szép sorban kirakta és megszámlálta valamennyit, mint a gondos nénikék a zöldséget a gyékényen kora hajnalban a piac lécasztalain. Hát amint számlálta, rakosgatta saját diribdarabjait, rájött, hogy most pontosan olyan helyzetben van, mint amilyenre világ életében vágyott: senki sem kérheti számon a döntéseit! Ettől a felismeréstől pedig csuda jó kedve kerekedett, míg dúdolni is kezdett. Azt, hogy:

- Barna kislány csitt, csitt, csitt,
Súgok neked valamit... -

És ebben a csuda nagy jókedvében játszhatnékja támadt, és eljátszotta, miképpen festene, ha a darabkáit nem oda rakná, ahová eredetileg illenek. A lábát a feje búbjára próbálta, a pocakját meg feldíszítette kacér farkincájával, a fejét a hátára tette, körmeit a füle hegyére, és így tovább. Remekül szórakozott, amíg bele nem unt. Mivel pedig erősen kötődött a hagyományokhoz, és szerette a rendet, a régi alakja mellett döntött:

- Múltad és tested ne tagadd,
Rakd a helyére lábaidat,
Illeszd tokjába agyadat,
Ne szégyelld vállalni magadat!
Bár a játék száz új étellel felér,
Ha egér voltál, maradj is egér!

- kántálta a varázsrigmust, és a lábak, a pocak, a hát, a fej és a kacér farkinca egyszeriben mind a helyére libbent. Még mocorgott benne valami hiányérzet, de egy honnan, honnan nem előkerült talpigtükörben a látvány teljesen megnyugtatta.

- Ez volnék én? - kételkedett fennhangon, és meghajolt. A tükörkép visszabókolt.

- Ha már ilyen szépen helyrerázódtam, tenni kéne valamit. De mit? Mi a dolgom? - tiblábolt az Egér, betelvén testének látásával. - Csak nem kezdek el unatkozni? - fortyogott magában. - A sorsomat kell építgetnem, ugye? No, hát akkor rajta! - nógatta magát. - Először ismerkedjünk meg a hellyel, ahol lakozom! -

Nem hiába döntött így! Csodák ezerére bukkant. Mendegélt körbe-körbe a kékeslila opálgömb falai mentén, és furcsábbnál furcsább dolgokra talált. Mint a mesében, annyi különös dologra. Előszámlálva:

1/ Piros bársony párnán szájátáti nyitott könyv. Belelapozott, latin-görög-magyar-angol-francia szótár.

- Hm - gondolta az Egér, és továbblépett.

2/ Sárga selyemzsinórra fűzött pengő forintok végtelen, súlyos és büszke lánc verejtékpatinával bevonva.

- No lám - mondta az Egér, és továbblépett.

3/ Zöldkockás szalvétával lekötött hatalmas befőttes üvegben dicséretes és elismerések, no meg hízelgések pácolt tömege, mint cukrozott gyümölcsök, amelyeket el lehet csemegézni szegényebb napokon.

- Ez igen - mondta az Egér, és továbblépett.

4/ Néhány ápolatlan lelki beteg fehér székeken üldögélt, lábaikon piros masni, a masnik végén cédulák a diagnózissal és a javasolt gyógymóddal. Maguk elé néztek békésen, szótlanul és moccanatlanul. Vártak. - Látod, fiam, Arisztid bátyádat hússal mérgezik - szólalt meg egy szikár, arisztokratikus külsejű, kecskeszakállas öregúr. Szavai összetörték az opálpadlón.

- Ennek a fele sem tréfa! - kiáltotta az Egér, és fürgén továbblépett.

5/ Egy vörösre mázolt szekér, golyószórókkal megrakva. Az Egér hallgatott. A tények előtt meghajtotta az internacionálé vörös zászlaját, azután továbblépett.

6/ Azaz hatodiktól a végtelenig: barátok, ügyfelek, elveszett szerelmek, elhagyott asszonyok, muszájok, küzdelmek, döntések, választások, sikerek és kudarok, sok-sok teleírt papírlap, elfelejtett élmények, elhallgatott telefonbeszélgetések és elmulasztott találkák, végül a nagy-nagy Közömbösség.

- Ez mind idegen. Ez mind nem az enyém, egyetlen egy sem! - kiáltott indulatosan az Egér, és tanácstalanul állt az opálgömb közepén.

- Igen, igen - hallotta a Búzavirágkék hangját a háta mögül, merthogy már nem mert előbújni, bőrén is érezvén az Egér fagyos fogadtatását. - Ez a Macska sorsa, ez mind a Macska múltja, a múltja, múlt-ja... - búgott halványulón a Búzavirágkék baritonja, majd lefolyt, lecsurgott az opálgömb falain, végül beleolvadt a nyálkás, sötét csendbe.

- Ki gondolta volna, hogy a macskák lenyelik a múltjukat? - gondolta zárójelben az Egér, majd vállalván a gondolatait, fennhangon kijelentette:

- Mit nekem a más sora! Mit nekem idegen példabeszéd! Nekem a magamét kell építenem! -

És akárhányszor a Macska ásított, és kinyitotta piros szájpadról, kék erekkel hálózott hatalmas száját, az Egér szépen sorban egy-egy emléket kihajított rajta a nem-tudom-hovába. A Macska így lassanként, szépen sorban, egymás után felbőfögte és kiköpte a Múltját, és egyre nyugtalanabban forgolódott a Hatalmas Nagy Világ puha szőnyegén, és nem tudta, mi baja van. Valami a hasával. Vagy a gyomrával?

- Amióta azt a fránya egeret lenyeltem... - gondolta, és megfogadta, bár tudta, hiábavaló a fogadalom, mert a természete mohó és kéjekre éhes, hogy soha többé nem eszik egeret.

- Huh! Ez nagy munka volt! - pihegett az Egér, miután az utolsó kacatot is kidobta. - Kitakarítottam. -

Körülnézett, és meg volt elégedve. Ragyogott a kékeslila opálgömb tökéletesen tisztán, töretlen fénnel és üresen. - Üresen, üresen, ü-re-sennnn... - kongott az Egér gondolata. - Kipp-kopp - pattantak tovább a gondolatok az Egér koponyájában. - Vajon milyen lehet az én gyomrom? -

- Dolgozz fiam, ha már így kitakarítottál! Most rajtad a sor! - hangzott egy kellemesen fátyolos hang. Az Egér körülnézett:

- Nem mer előjönni - gondolta. - Megijedt a Búzavirágkék, és most nem mer előjönni! -

Akkor megisméltódott a szózat:

- Dolgozz fiam! Rajtad a sor! -

- Ez nem a Búzavirágkék hangja! - Az Egér kicsit megijedt. Egészen eddig úgy tudta, hogy egyedüli egér ebben az opálszín gyomorban. A szózat harmadik kondulásánál azonban megvilágosodott az elméje. Meglepetésében le is csusszant a kékeslila sikamlós falon, és farkincáját az ölbe kapva kitátotta a száját ménkü nagy csodálkozásában:

- Ez a Macska hangja! Ez maga a mennyei beteljesülés! Hozzám szól. Ő. Lenyelt és észrevett!

- Az Egér lehunyta a szemét, és halkán rebegte:

- Köszönöm... - És hozzágondolta még: - Most bizony körbepöfölném az egész Hatalmas Nagy Világot! Mindenestül! - és aztán nem gondolt semmit.

Az egész jelenség olyan volt, mintha ő nyelte volna el a Macskát. A hang is mintha a saját pocakja felől bűgött volna elő, és a kényszerítő noszogatás is mintha nem kívülről, nem abból a másik, elhagyott világból jött volna, hanem belülről. A saját belsejéből.

- Hát repülj! Ott vannak a csudaszép, tarka lepkeszárnyaid! - szólott ismét a hang. A Macska hangja.

És üresen a boldogságtól az Egér csak érzett. Azt érezte, hogy már nincs egyedül, hogy van valaki... És a lapockája elkezdett bizseregni, és bódult szédülettel elindult, és ment-mendegélt semmit sem látva, és semmit sem hallva, szédelegve a kékeslila opálgömb mentén, miközben hatalmas erőfeszítéssel próbálta feldúlt lelkét helyretenni, amikor megbotlott. Réveteg tekintettel letekintett a lába elé. És a vörös fényű, kékeres opálpadlón előtte hevert egy pár szomorú, tarka, elhagyatott lepkeszárny. Elmosolyodott, óvatosan felemelte, leporolgatta, pikkelyeit elrendezgette, és a hátára illesztette.

- Most jó! Most nagyon jó! Jó... jó... jó...! -

És az egyik csodát követte a másik. Így van ez általában a mesékben. Ugyanis, ahogy ment-mendegélt a síkos és ívelt, homályos, ám fel-felfénylő opálfalak mentén, egyszer csak megint megbotlott valamiben. Megint letekintett. A vörös fényű, kékeres padozaton előtte hevert egy csillogó-villogó, édesdeden mosolygó, rubintos billentyűkkel ékesített, cizellált ezüstmadarakkal feldíszített, tündöklő kis fekete írógép.

Ám mint minden mesének, ennek is hamarosan vége lesz. Hiszen mi is történhet még ezek után? Meg sem is mondanám, úgy is ki lehetne találni: az Egér leült, és írni kezdett. És írt az Egér a Macska hasában hosszú-hosszú ideig, olyan nagyon sokáig, amíg a téli manó ősz szakála annyira meg nem nőtt, hogy a legöregebb tölgyfa törzsét háromszor által nem érte. Csak ült az Egér, és írt, és egyik bála papírost fogyasztotta a másik után.

A Macska meg ezalatt lustán, amúgy macskamódra heverészett a Hatalmas Nagy Világ egyik puha szőnyegén. Heverészett, élte a világát, és örült, hogy a gyomra helyrejött, örült, hogy ilyen bölcsen közbeszólt belső ügyeinek (nevezhetjük emésztési zavaroknak is), és még az Egér dolgát is elrendezte egy füst alatt.

Csak hogy nem minden olyan egyszerű, amint azt a Macska gondolta. Mert egyszer csak azt érezte, hogy a gyomra mintha megint, szóval hogy kevereg-kavarog ott belül valami megint. Még fájt is néha. Jó lett volna ügyet sem vetni a dologra, de a kényelmetlen állapot csak fokozódott. Míg egy napon...

... egy szép tavaszi napon, amikor már rügyeznek az ágak, és amikor feloszlik a köd, és a távolban kirajzolódnak a hegyek, és a nap is melegebben süt, és az ablakon betóduló aranyos sugárnyaláb még barátságosabbá teszi a puha szőnyeg hangulatát, mert a kék arabeszkék ilyenkor különösen kékek, a Macska egy óriásit, egy minden eddiginél hatalmasabbat ásított, pedig nem is volt álmos, még lusta sem, csak hát muszáj volt kitátania a száját...

... és akkor a hegynyi Macska szült egy egeret. Ugyanis az Egér diadalittasan és mámorosan, szorongva és boldogan kilépett a Macska száján. Hóna alatt kéziratkötegeket szorongatott: minden mű öt példányban, három példány a kiadónak, gondosan megcímezve, egy példány a barátoknak és ismerősöknek, hogy addig is olvassa valaki, amíg meg nem jelenik, egy példány pedig légmentesen fóliába csomagolva az Utókornak,

és rálépett a puha szőnyegre.

1986. febr. 20.

3. AZ ELÁTKOZOTT MACSKA MEGSZABADÍTÁSA

A Macska már hosszú évek - mit évek?: évtizedek! - óta heverészett és lustálkodott, töprengett és álmodozott a Hatalmas Nagy Világ puha szőnyegén, és nem tudta, hogy el van átkozva.

Ahogy pedig megtudta, az nem volt mindennapi eset.

Egy nyári reggelen épp nyújtózott édesdeden, amikor hirtelen, honnan, honnan nem, fentről-é vagy lentől, kintről-é vagy bentől, a falakból vagy a föld alól, szóval: innen-onnan-minden-honnan halvány ködgomolyok kezdtek sustorogni-szállani, kavarogni-lengedezni a puha szőnyeg felett, azután ezek a kósza, fehér ködgomolyok lomhán egymás felé lengtek-lengedeztek, ráadásul sűrűsödtek, és egyre nőttek. Mintha vonzotta volna őket valami, igazi felhőkké dagadtak, és ezekben az igazi, lassan úszó, tejszínű felhőkben először csak itt-ott, azután mindenütt, bár rendszertelenül és váratlanul, apró zöld szikrák lobbantak és kihunytak, vékony piros csíkok cikáztak és eltűntek. Majdan ezekből a tejszínű felhőkből úszva, folyva, gömbölyödve kisebb-nagyobb ködgyölgők és ködlabdák kerekedtek, és hömpölyögtek nesztelenül a puha szőnyeg felett. Ott libegtek, forogtak és gomolyogtak, belsejükben pedig pattogtak-cikáztak a zöld-piros fények, mígnem egymásba libegtek, forogtak és gömbölyödtek. Már csak egyetlen imbolygó hatalmas gömb, egy lélegző varázsgömb lebegett a puha szőnyeg felett pontosan ott, ahol a Macska lapult.

A Macska a hátán felborzolódott a szőr, a farkát a lábai közé kapta, a fenekét a földre lapította, és küszött és hátrált a gomoly elől. Rettenetesen félt. Az óriás ködgyömb pedig zöldeket szikrázott, pirosakat cikkantott, azután szürke pernyét permetezett, és egyre közelebb libegett a Macskához. Egészen közel. A Macska háta a falnak ütközött, megállt, szűkölt, nyávogott, hörgött és kapkodott a zöld szikrák után, végül a nagy fehér köd bekerítette, ráborult, és magába szippantotta a Macskát.

- Ez a halál - gondolta a Macska. Hideg és nyirkos szorítást érzett a mellén, a hátát mintha jégtábla simogatta volna, és emelkedett, emelkedett, ringott és törődött, és már nagyon magasan szállt a Hatalmas Nagy Világ felett. A puha szőnyeg olyan kicsi lett, mint egy madártoll a végtelen sivatag közepén.

A Macska megadta magát. - Halál... - kószált benne a szó céltalanul. Ekkor fagyos suttogás suhant a fülébe, amely jéggé dermedtette ereiben a vért, és végképp megfagyasztotta elméjében az ellenállást:

- Ó! Nem, kedves Macskám, ez még nem a halál. Ez én vagyok, az Akarásokból Fakadó Következmény. Engem az ilyen konok és önféjű macskák előbb-utóbb megismernek, mert mindenkinek eljön a pillanat, amikor megmutatom magamat nekik: fehér boszorkányalakomat, hatalmas erőmet, simogató hűvösségemet, ahogyan most neked. No, jól érezed-e magad velem? -

- Nem. Hideg vagy. Fázom. -

A boszorkány még jobban magához ölelte a Macskát:

- Hát nem számoltál velem, édesem, amikor akarásaid végrehajtottad? Ilyen oktalan volnál? Nem hittem! -

- Hm. Persze. A Következmények elől aligha lehet menekülni... -

- Nem bizony! Meg kell szoknod engem! Idővel majd nem érzed ilyen hűvösnek az ölelésemet, ilyen nyirkosnak a bőrodet. Talán még meg is szeretsz. -

A Macska rekedten felnevetett.

- Tudd meg, te Zöldszemű, - a boszorkány hangja sejtelmesen, fémesen csikordult - ezután együtt fogunk élni: te meg én! -

- Nem túl kecsegtető kilátások. Persze, mindent meg lehet szokni, és mindent ki lehet bírni. -

- A Végtelenségig? Úgy hiszed?

- Talán. -

A ködlabda formájú Következmény, ölében a didergő Macskával landolt. Hol? A Hatalmas Nagy Világ puha szőnyegén. Akár hiszitek, akár nem (a Macska sem hitte az első pillanatokban,) ugyanott voltak, ahonnan elindultak. Álom is lehetett volna az egész kaland, ha nem érezte volna a jeges hideget, amely áthatolt a szőrszálain, és a bőrét szurkálta. Összegömbölyödött. A ködlabda pedig elkezdett forogni-pörögni, akár egy centrifuga, és a kavargó ködtölcsér szélei kristályosodni kezdtek: jégből, kőből apró kristályszemek perdültek, cikáztak a Macska körül, és nőttek és forogtak és kerengtek és vastagodtak és tömörödtek. A jeges szél viharra dagadt, a forgás egyre gyorsult, a kristályfal egyre vastagodott, a ködtölcsér egyre kisebb és légiesebb lett valahol lenni, mígnem egy szürke és tömör és hatalmas kőfal nem alakult belőle. A forgás lassult, majd megállt, és a Macskát körülvette egy kőtorony. A kőtoronyból sugárzott, áramlott a hideg. A Macska belül, a puha szőnyegből kerített kör alakú szeleten lapult. A kőfal alján még virított néhány piros virágminta és kacskaringós szürke inda. A Világ többi része kívül maradt.

- Nos milyen? -

- Rideg - sóhajtott a Macska.

- Megférünk majd benne ketten. -

- Tudnálak nélkülözni - válaszolt a Macska.

- Tudom. De hát ez a Nagy Átok. Itt az ideje, hogy felfogd. -

- A Nagy Átok? -

- Igen. Az Akarások Átka. Nem tudtad? -

- Sejtettem. -

- Hát most viseld! -

- Meddig? Minden átkot le lehet rontani. -

- Persze. Ha majd valaki úgy átmelegíti a köveket, hogy elolvadnak. -

- Mivel? -

- Amivel tudja. Az, aki akarja. -

- No hiszen... - dünnyögte rezignáltan a Macska. - Akkor berendezkedhetek erre az életre itt, ezen a tenyérszerű szőnyegen! -

- Szoríts nekem egy kis helyet! - vigyorgott a boszorkány, és bebújt a Macska szívébe. Ott egy foltnyi meleg sem maradt.

Ugyanezen a nyári reggelen az Egér a pohár kávéjával visszabújt az ágyba, rágyújtott, és kéjesen elnyújtózott.

- Ráérek - gondolta, és gondolt aztán még mindenfélét, miközben a beszűrődő napfény zöldülését bámulta a filodendron levelein. Fújta a füstkarikákat, és töprengett.

A békés nyár-reggeli csendben, - pitt-patt! - halk pattogás pattant a zongora felől, és hopp! - az Egérke előtt már ott is állt aprón, ibolyakéken, mosolygó megértéssel a szája szegletében a harmadik csillagjós, Árpád. Gesztenyeszínű göndör haján, a mellére kunkorodó szakálla fűrtjein édes színeket varázsolt elő a nyárreggeli nap.

- Figyelj rám, Egérke! A te zöldszemű Macskád - bár tudnánk, mit eszel rajta? - bajban van. -

Az Egér elfelejtett mindent. Napfényt, füstöt, gondolatot, és felült az ágyán.

- Beteljesült rajta a Nagy Átok. - Az Egér idegesen beoltotta a cigarettát, és lábait kidugta a takaró alól. - Kőtoronyba zárva a jeges ködöket lehelő Következmény karjaiba került. -

- De miért? Tudsz valamit, Ibolyakék? -

Az Egér felhúzta a papucsát, és a szívébe szorongás költözött.

- Egy életen át építette maga köré kemény, elutasító, magányt kereső, szürke sziklából a tornyot. Talán nem tudta, mi végre építi, de ha tudta volna, sem tett volna másként. És most itt a Következménye. Megközelíthetetlenül varázsolt a Nagy Átok. -

- Ne menj még! - kérlete a csillagjóst az Egér, és kacér farkincáját nyugtalanul pörgette az ujjá körül. - Tehetek-e valamit érte, mondd meg! -

- Úgysem hallgatsz az okos szóra - szólt félúton a csillagjós, és szomorúan elmosolyodott a szakálla felett. - Hiába intenélek, hogy maradj veszteg, te már a fejedbe vetted, hogy megtöröd a varázst. -

- Mindenesetre megpróbálom - mondta az Egér, és készülődni kezdett.

Fehér vászontarisznyába úti elemózsiát csomagolt, batyuba kötötte a bátorságát, figyelmét, szívjóságát, mindenféle éles és hegyes szerszámot, kötelet és csákányt, fűrfangot és fantáziát, nagy adag türelmet és egy csipet beletörődést. - Ki tudja, mire lesz szükségem... - mondta magában, és mindehhez hozzátett még három vasbotot, három vascipőt és három vaskanalat. Vállára kapta a batyut, nyakába akasztotta a tarisznát, és elindult.

Mire a három vasbotot elkoptatta, a három vascipőt elvásta és a három vaskanalat elrágta, meg is érkezett ahhoz a bizonyos kőtoronyhoz. Ajajaj! Hogy mennyi kalandot élt át út közben! Nem részletezem. Tény, hogy igen fáradt és megviselt volt, mire odaért. Ám meg sem pihent, meg sem tisztálkodott, ételt sem vett magához, hanem úgy porosan, elcsigázottan, sebektől vérzőn nekilátott, hogy ledöntse a falat.

- Miauuuu! - mondta a Macska, és oldalba bökte a boszorkányt. - Ez már a huszonegyezer-egyedik. Hallom a kaparászást. -

- Hahaha! - kacagott a boszorkány. - Mind fűrfanggal akar boldogulni! Még eddig egy sem találta el az igazi varázsszert. Te biz öröklétiglen itt maradsz - velem! -

- Az könnyen lehet. Hm... No, persze lassan meg is szoklak. Végül is mindegy, hol éli le egy macska a reá kiszabott időt... - és lustán a másik oldalára fordult.

- Ráadásul meglehetősen kényelmes ez a védettség, ugye? Senki nem tud hozzád férni. Hm?... Még ha néha fázol is, amikor hozzád dörgölődzöm, mi? De ki tud neked ellenállni? - süvített a boszorkány, és jeges csókot nyomott a Macska feje búbjára.

- Tudom, te szeretsz, vén Következmény! - cirógatta meg a Macska a boszorkány ráncos, lötytyedt arcát, és sóhajtás helyett nyávogott egyet.

Az Egér meg küszködött, reszelt, kapart, ásott, kalapált, döngetett, robbantott, de a tornyot nem tudta kikezdeni. Jól ragasztott akaráskövekből volt az rakva, egy hajszálnyi repedés nem sok, annyi rontás sem esett rajta.

Dolgozott az Egér, egészen belefogyott. Amikor elfáradt, leült falatozni, azután sétált egy kört a torony körül, mert séta közben remek gondolatai szoktak támadni, és bizony elkelt volna mostanság egy jó ötlet.

Nos, az egyik ilyen séta alkalmával a torony tövében nőtt bozótban egy fehér, szél rágta, nap-égette csontvázát talált. Másnap megint egyet. Azután megint. Talált összesen huszonegyezer csontvázát, egy darabbal sem többet, ugyanis az övé, a huszonegyezeregynedik még a bőrében volt. Megtalálta hát a Macskáért vívott ostromban elhullott huszonegyezer harcos csontvázát!

Az Egér mindet a kőfal mellé hordta lázas szorgalommal, nagy-nagy szorongással és sötét mélabúval, mint aki a jövő sorsát cipeli bennük, és húsa alatt izzadtak a saját, még jól burkolt csontocskáit. Három nap és három éjszaka dolgozott, amíg az összeset halomba rakta. Egyetlen picurka ujjpercet sem hagyott veszni, mert abban reménykedett, hogy rajtuk keresztül hátha bejutna a tetőn át. Ám a csonthegy a torony feléig sem ért.

És akkor, bánatában...

Már őszt volt, didergő hűvös este. Távol kék hegyek ették a ködöt, lenn a folyó a holdfényt csillogtatta a habjain, száradó fűszálak zizegtek a hideg szélben, közel s távol egyetlen fa nem látszott, lila síkság didergett a lila ég alatt. Egy madár repült el a torony mellett, és azt mondta:

- Kár, kár egerke, kár, kár, kár... -

Az Egerke körülnézett, és alágyújtott a huszonegyezer mártír földi maradványainak. Pattogott a tűz pirosan, feketedtek a fehér csontok, a koponyák szemüregén át sárga lángok nyelveltek, és undok füst szállt-gomolygott a csontok közötti réseken. A füst körbejárt és körülnyalta a kőfalat, a lángok bebújtak a kövek közötti zegzugokba, ropogott az égő csont, és repkedtek a pernyék.

Az Egér borzongva szemlélte művét, a szíve összeszorult, és vágyódva gondolt arra a takarításra, amit egykor a Macska hasában művelt. - Gyilkosság, amit teszek! - mardosta a lelkiismeret. Vacogva bámulta a földöntúli tüzet. A lelke vacogott. Pocakja viszont jólesően melegedett a huszonegyezer mártír máglyájának melegénél, és akkor észrevette - uramfia! micsoda csoda! - hogy a kőtorony csepegni kezd. Csepegni, csurogni, olvadni, vékonyodni!

A Macska meg egyszer csak így szólt a boszorkányhoz:

- No, lám! Mintha inognának a falak! És milyen idegesítő meleg van! - és ledobott magáról egy réteg zordon magányosságot.

Hanem amikor hamuvá égett mind a huszonegyezer áldozati tetem, és éj borult a vidékre, a kőfal még mindig állt. Vékonyodottan, de szilárdan. Az Egér végigtapogatta a forró köveket, döngette erővel, kaparta körömmel, vájta türelemmel, csákányozta értéssel, szívjósággal, mosolygó kedvességgel, de a torony épp olyan makacsul állt, mint hónapokkal ezelőtt.

Az Egér lehuppant bánatában egy vakondtúrára, és sírva fakadt. Csurgott a könnye, patakká dagadt, és a sós áradás sisteregve végigfolyt a parázsló hamvakon. Odaért a toronyfal tövéhez, és - hihetetlen, de így történt! -, a kő sziszegve oldódott fel a maró könnypatak gyengéd hullámmnyelvecskéiben, és utat engedett nekik önmagán keresztül.

- Egy lyuk! - kiáltott az Egér. - Ez az a lyuk, amelynél fogva kidöntöm a sarkaiból ezt az átkozott kőrakást! -

És csurgatta, csurgatta tovább szívből fakadó keservét hordozó könnyeit, mígnem fáradtan elaludt.

Bezzeg nem aludt a Macska. Minduntalan arra ébredt, hogy valami kellemetlen és szokatlan langyos fuvallat csiklandozza. Ha megfordult, akkor a nyakát, ha megint fordult egyet, akkor a hasát cirógatta, ha meg arccal feküdt a légáram irányába, még akácvirágillatot is érzett. Dühösen felült, és ekkor észrevette a lyukat. Kicsiny kis lyuk volt, ahonnan rózsaszínű meleg áradt kintől, a Hatalmas Nagy Világ felől, sőt! - megrezzent a bajusza - az akácillat mellé idegesítő egérillat is társult.

- Csak nem az én egerem? - mormogta a Macska. - Nem hagy békén! Ezek szerint már megint valami buta akcióba fogott. -

- Ühüm! - toldotta meg a Macska gondolatait a szintén nyugtalanul hánykolódó Következmény. - Ő olvasztott meg egy sort a kőváradból. Ő volt az, aki a huszonegyezer érted verekedő elhullott tetemét máglyára rakta és meggyújtotta. Oda most már minden érted vívó. Az emléküket is porig égett. -

- Szóval így! - fűjt felháborodottan a Macska, és kidugta a mancsát a könny-rágta lyukon, és szerencsésen nyakon is ragadta a fáradtan szundikáló Egeret.

Hogy milyen boldog volt az álmából riadt Egér a puha és ismerős mancsalpak között! Egészen egy másodpercig. De azután, amikor a hegyes macskakörömök az oldalába vágtak, az ölelés már nagyon fájt.

És a Macska óvatosan húzta befelé az Egeret a könny-oldotta nyíláson keresztül egészen a kőfal közepéig. Nem tovább. Nem magához húzta, nem a kőtorony hűvös belsejébe! Óh nem! Ráadásul ott a kőfalban a kövek között - elengedte, majd ráfűjt egy varázsolót, és az Egér azon nyomban kővé változott. Pontosan akkora, szépen csillogó bánatos kicsi kővé, amely elfért egy könny vájta résben, és ezzel a lyuk eltűnt.

- Már semmi zavaró körülmény nem bolygathatja meg nyugodt álmomat... - mormogta két ásítás között a Macska, és a boszorkány jólesően hűvös hátához bújva folytatta álmát édesdeden.

1986. márc. 2.

4.

A KŐVÉVÁLT EGÉR LÁTOMÁSAI

Hiába mese a mese, mégis bizonyos dolgok bővebben elemzésre szorulnak, mint például az, hogy „Milyen érzés kővé vált Egérnek lenni?”. Ez a kérdés egyrészt felkeltheti a T. Olvasó figyelmét, különösképp azokat, akik fokozottabban érdeklődnek az ásványok lelkivilága iránt, ám most és pillanatnyilag e kérdés az Egér előtt is felkiáltójellé meredt így: ! Hiszen megoldása számára éppenséggel Létkérdés volt.

Az Egér élete folyamán már különb-különbféle helyzetekbe belepottyant vagy - sokszor igen meggondolatlanul - beleugrott a csillagjósok józan intelmei ellenére, sőt, néha meggondoltan is, épp azért, hogy ezeket a különb-különbféle helyzeteket közelebbről megismerje, megtapasztalja. Ezekért a tapasztalat-élményekért néha még a bőrét is hajlandó volt kockára tenni.

De kő még nem volt! Tehát és ergo: itt az alkalom, hogy feltegye magának a Kérdést: - Milyen érzés kőnek lenni? -

- Köszerű - állapította meg, amikor rájött, hogy nem képes megmozdulni. - Ez még persze nem jelenti azt, hogy igazán kővé váltam - kerültek elő a kétségek. - Hiszen hogy a fenében mozoghatnék, amikor alattam-felettem-mellettem kövek tartózkodnak igen szorosan, és magam is mintha szilárd habarcsba volnék ágyazva? Én, egy picurka egér, meg tudnék-e mozdtítani egy kőtornyot annak érdekében, hogy kinyújtózzam? Nem. Ez világos. Tehát: sorsom a mozdulatlanság. Mi az ismérve még annak, hogy kő lettem? - faggatta tovább az agyvelejét. - Nos: a kő érzéketlen. És én érzéketlen vagyok? Úgy van! - kiáltott fel boldogan. - Hiszen érzem-e a toronymagasságnyi súlyt, amely rajtam nyugszik? Nem. No lám! És még milyen a kő? Hideg és szilárd. Hogy így van-e, azt biz én magam aligha tudom megállapítani, mert ha tudnám, akkor már nem volnék érzéketlen. Tehát: ezt csak egy kívülálló képes kideríteni rólam. Mondjuk például... ha a Macska idebújna, hozzám dörgölné gyönyörű szép hátát, és azt mondaná: „Hű, de hideg és kemény ez a kis egérkő! Vagy kőegér.” Mondhatná úgy is: „kőegér”... - mélázott az Egér. - Ha idebújna... Eh! - szakította el a mélázás édes-mézes fonálát. - Már megint témánál vagyok! Holott rendet kéne végre tenni a dolgok között! Szóval: minden bizonnyal egy teljesen köszerű kő lett belőlem. De akkor meg hogyan lehet, hogy mindenfélék az eszembe jutnak? Épp úgy, mint régen? Kísérletezzünk hát tovább! Mi volna például, ha kinyitnám a szemem? -

Kinyitotta, és rájött, hogy lát! Méghozzá egyszerre mindenfelé! Valóságos látvány-özön borította el! Láta a hamuhegyet a kőfal tövében, a távoli hegyeket, a folyót, ugyanakkor a szomszédos köveket alatta-felette-mellette, szürke, habarcsba ágyazott különféle nagyságú köveket, a vakolatlan, rideg kőfalat, a falon belül a szőnyeget, és - igen nagyon furcsállotta, hogy - magát a Macskát nem látta sehol! De látta - akár hiszitek, akár nem, őt magát is a legnagyobb izgalommal e tény töltötte el! - látta magamagát belülről. Láta a saját kőbelsejét! Látott zöld és fekete erecskéket, amelyek át- meg átszántották a testét, látott apró kristály-csillámokat, különösen sűrűn a volt pocakja táján, és aggódva észrevett egy hajszálnyi repedést a volt szíve helyén. Szóval, látta, hogy mindenütt kő, és a látvány meggyőzően hatott rá, és eloszlatta minden kétkedését.

- Az ám! De ez így nem fog menni! Mindent egyszerre! Ebbe a magamfajta egér illetve kőegér belekábul, és végül semmit sem lát. Koncentrálni kellene! -

Miközben gyűjtögette, gyűjtögette, és egy irányba terelgette minden látóképességét, még ilyenfajta gondolatok kóvályogtak benne:

- Mi most a legfontosabb? A cél! Az eredeti cél: a Macska megszabadítása, az átok megtörése, a varázs feloldása. Ehhez pedig nem árt adatokat gyűjtenem. -

Végül hosszas munka után sikerült elérnie, hogy csak és kizárólag a torony belseje felé lásson.

Azt hitte, álmodik, vagy nem sikerült a koncentráció-manőver: a torony belseje tényleg egészen üres volt. A Macska sehol!

A kőegér összeroppant. Olyan becsapottnak és megalázottnak, tehetetlennek és feleslegesnek érezte magát, mint még soha.

- Hát ezért? Semmiért? Itt vagyok bekövezve, magam is elvarázsoltva... És most... ennyire reménytelenül... folyvást azon töröm a fejem, hogy őt megmentsem! Ő meg közben nincs sehol! Hát normális vagyok én? -

A kőegér egyre inkább összeroppant. Kicsiny, szürke kőtestét apró pattogások kíséretében hajszálrepedések kezdték elborítani, s a gondolatok egyre kuszábban kavarogtak benne.

- Nincs sehol. Csak én itt. Talán örökre. És ugyan ki varázsolt engem ide, ebbe a szörnyű és kilátástalan helyzetbe? Ő. És miért volt ilyen kegyetlen? -

A hajszálrepedések már a belsejét is ellepték. Úgy érezte, darabokra hullik. Már csaknem átadta magát a megsemmisülésnek, amikor megjelent a Macska. A falon át. Hasát behúzza, vállát félrefordítva, óvatosan és elegánsan belépett a Macska kintről, a falon túlról a torony belsejébe. Lábát kéjesen a szőnyegre helyezte, fűjt egyet, megrázta a szőrét, nyújtózott egy hosszút, rózsaszínű nyelvvel körülnyalta a szája szélét, mint az olyan macska, aki jóllakott. Azután lefeküdt, fejét egy piros virágmintára hajtva.

- Nahát! Egyre több a rejtély. Ezt már nem lehet kibírni! - sóhajtott egy végsőt a kőegér, és kimerülten elaludt.

Első látomás:

Egyszer csak arra ébredt, hogy nem tud megmozdulni.

- Persze, hiszen kő vagyok - nyugtatta meg a felismerés, és aludt volna tovább, de csak forgolódott, forgolódott, az álom azonban nem jött vissza, hát kinyitotta a szemét. Fantasztikus! Dehogyan volt ő kő! Ott feküdt benn a toronyban, és nem is volt egér sem, illetve nem volt egészen egér. Valahogy egér is meg macska is volt egyszerre. Erre aztán egészen felébredt, és fel akart pattanni megvastagodott cirmos lábaira, de hiába! Nem ment a talpraállás. Visszahuppant a puha szőnyegre. Macskatestében egérvoltával: a feladat meghaladta az erejét.

- Szóval most már sem egér, sem kő nem vagyok, hanem macska - gondolta, és nem is csodálkozott. - Legalább tudom, miféle státusz az: macskának lenni. -

És máris egy gusztusos kis szürke egér képe jelent meg a lelki szemei előtt, és a vágytól felborzolódott a szőr a nyakán.

Ekkor valaki belépett a kőfalra. De nem a nekivaló egérke jött, hanem sötétkéken, hollófekete fűrtjeivel a negyedik csillagjós, Jákob libbent át a falon, mint egy tünemény. Épp úgy, olyan elegánsan és kecsesen, mint az imént a Macska, amikor ő még kő volt. A Sötétké a csillagjósok jó szokásához híven megállt az egérmacska előtt kissé zordonan, de sok-sok jóakarattal a szívében, és szólt imígyen:

- Úgy látom, segítségre van szükséged. -

- Oh, igen - válaszolt kissé csalódottan az egérmacska. - Bár sok bajom közt - így hirtelen - nem is tudom, miben segíthetnél legelőbb. -

- Azért jöttem, hogy tanácsot adjak. De a szavadat kell adnod, hogy mindenben engedelmeskedsz. -

- Persze, persze! - vágott a kezdődött szónoklatba az egérmacska. - Mindenek előtt mondd meg, hogy tudtál átjönni a falon? -

- A kíváncsiságod megint nagyobb, mint a józanságod. A kérdésed pedig átlátszó. Hiszen tudod, hogy mi, csillagjósok mindenre képesek vagyunk. Igazából te azt akarod hallani, hogy a Macska hogyan tudott átjönni a falon, igaz? No, hát figyelj! A teste könnyen átlépi a falat, csak a lelke, az marad benne örökre fogva. -

- Értem. Ezzel nagyon sok mindent elmondtál. És most kérlek, hagyj magamra! És ha tehetnél - motyogott már félálmában a féligegér-féligmacska - küldj ide nekem egy helyre kis egeret! -

- De hát a megszabadulásod? -

Az egérmacska a másik oldalára fordult, és már aludt is tovább. A Sötétkék csillagjós tehetetlenül legyintett egyet, aztán ő is fordult hármat meg perdült hármat, és úgy eltűnt, mintha soha ott sem lett volna.

- Csak egy fal, amely a testnek-valóságnak nem létezik. Semmiség! Úgy át kell ugrani rajta, mintha ott sem volna - morogta az egérmacska álmában, és már neki is akart ugrani a falnak, de csak küszködött és erőlködött és izzadt, és nemhogy ugrani, de még moccanni sem tudott.

Ekkor felébredt.

- Tényleg álom volt - gondolta szomorúan. - Még mindig kő vagyok abban a falban, amelyet a Macska olyan könnyűszerrel átlép. -

És majdnem sírva fakadt. De mivel tényleg felébredt, bepillantott a „nem-létező kőtorony” belsejébe.

A Macska hasrafekve a puha szőnyegen egy hatalmas köteg kéziratot lapozott, közben egyet-egyet kortyintott a mellette álló hamvasfalú pohárból. A papír ismerős zizegéséből az Egér azonnal rájött, hogy a Macska az ő kéziratát olvassa. Azt, amit egykor réges-régen a Macska hasában írt. Szíve helyén összeszorult a repedés, az izgalomtól egyre jobban szikráztak a mellében a kristálycsillámok, és az agya össze-vissza működött.

- Hogyan jutott hozzá? Csak nem kereste? Mert olyan kíváncsi volt? - és nőttön-nőtt benne a Reménykedés, és egyre jobban figyelte a jelenetet a falon belül. Figyelt és várt és reménykedett, és remegett-csillogott-zengett benne minden kicsiny ásványi molekula.

Második látomás:

Az elvakító izgalom és a feszült figyelem olyan erővel fogva tartotta minden idegszálát, hogy csak harmadszorra hallotta meg a suttozását:

- Befelé is figyelj! - hangzott most már az Egér számára is tisztán egy mélyzengésű basszus.

- Honnan jön a hang? - tűnődött az Egér.

- Befelé és figyelj! - hangzott immár negyedszer.

És akkor rájött, hogy tényleg befelé kell figyelnie.

Benézett a saját belsejébe, és olyan látvány tárult a szeme elé, hogy a lélegzete is elakadt. Benn, köegér voltának legbelsejében, fekete homályban fekete lakktrónuson ült a sötétkék csillagjós, Jákob. Feje körül a kristálycsillámok úgy rezegtek, mint a csillagok, a lábainál vékony zöld erecskék kigyózták körül a lakkosan fénylő trónust, éjkék palástja áttetszőn terült szét, végeláthatatlanul. És a köegér belseje is olyan volt, hunyorgó csillag-csillámaival, mint egy nyáréji égbolt.

Amikor a gyönyörűséges látványtól elakadt lélegzete újból visszatért, az Egér suttogva megkérdezte:

- Miért jöttél megint? És éppen most? Amikor a Macska olvas! Engem olvas! -

- A csillagjósok tanácsa küldött, mert a fejedben megint nem a legéletrevalóbb gondolatok keringenek. -

- Mi a csudától féltetek ti engem, hiszem semmit nem tudok én tenni! Kő vagyok! -

- Nálad ez semmit nem jelent. Pusztán egyetlen kérdést kell feltennem. Ennyi türelmet kérünk tőled. -

- No, monddaj végre! -

- Így szól: Vajon miért varázsolt el téged a te zöldszemű, rajongott macskád a kőfalába a többi akarásköve közé? -

Ez volt a kérdés.

- Az átléphető, nem valóságos kőfalába! - javította ki Sötétkéket fennhéjázó pökhendiséggel az Egér.

- Ha kőfal nincs, akkor te sem vagy kő. Így véled, ugye, oktondi Egér? Nem fogod fel végzetes helyzetedet? E kérdésen kellene egy kicsit eltöprengened! Azt hittük, észre térsz végre! -

- Okfejtésed logikusnak tűnik, csillagjósom. Ám a logika alulmarad, ha fellép a képzelet. -

Ekkora badarság hallatán a csillagjós felpattant fekete trónusáról, haragosan toppantott, és hatalmas basszusán dühösen dörmögte:

- Gondolkodj, Egér! -

És azzal eltűnt. A köerek ijedten összehúzódtak, és a csillámok idegesen megreszkettek az elsuhanó, áttetsző éjkék palást mögött.

Az Egér riadtan kinyitotta a szemét.

A Macska az utolsó lapot is elolvasta, és félretette a kéziratköteg tetejére. Felállt, nyújtózott egy kéjeset, a gyöngyöző pohár aljából kiitta az utolsó csepp italt, ásított, majd fel-emelte a hatalmas paksaméta papírt, és könnyedén és játékosan, mintha egy marék konfetti volna, a kőtorony falára szórta. A papírlapok szétterültek a falon, a Macska rájuk lehelt egy varázsolót, és a kéziratból sárga, agyagos, szétfolyó köréteg lett.

- Értem - szorult el az Egér kőszíve - a maga részéről eleget tett a vállalásának. Most elégedett. Bizonyára. Hát így nő a fal... -

Harmadik látomás:

Természetesen a Macska elégedett volt. Töltött még egy pohárral, és így hajtásra kiitta. Összehúzta az ablakon a függönyt, felkattintotta a villanyt, és ernyedtt ringással körültáncolta lelke tenyérnyi lakhelyét. Megint kortyolt és tovább táncolt, és illegett és billegett, még a papucsából is kilépett, és táncolt és dúdolt és énekelt mezítláb a szőnyegen:

- Ó lányka, ő lánykám
Imádlak én,
Ó drága, te drágám,
Te légy enyém!... -

Kicsit hamis volt, a szöveg sem pontos, a tánca viszont mámoros. Teste lágyan kinyúlt, siklott, hajlott, vonaglott, a szőre csillogott, a szeme mosolygott.

A libbenés, forgás, pergés közben időnként az ujja hegyével megpöccintette a kéziratból fakadt követ, az mállott, porlott, pora szállt, mint ami semmivé lett, azután a farka végével meg-meglegyintette az egérkő csillogó felületét. Nézte, mosolyogta, talpával is meg-megcirógatta, végül kiemelte a falból, a hóna alá kapta, és átlépett vele a falon. Az Egérkő megbor-zongott.

- Oda, belülre, persze nem kerülök... - gondolta rezignáltan az Egérkő a Macska hóna alatt.

Künn, a hajnali harmatos, sárgán kócos őszi fűvön a Macska letette a követ, és rálehelte egy varázsolót. A lehelet leolvasztotta az Egér kőbőrét, és akkor ott állt és didergett az Egér, mint egér. A Macska átölelte, cirógatta, hízelegte, meleg vérrel átpezsgette, és már libabőrözött az Egér is, és már majdnem megadta magát, de észre tért hirtelen (hogy örültek ennek a csillagjósok, istenem!), megrázkódott, az agya kitisztult.

- No, nem! - mondta halkán a Macskának. - Ezt nem! Ez olyan, mint egy vicc! -

Ki akart bontakozni a Macska karmaiból, de a menekülése a korábbi lidércnyomásos, nyomasztó álmaihoz volt hasonló: meg sem tudott moccanni.

Hát persze, hiszen kő vagyok... Hogy mennyi bolondságot összeálmodom itt magamban, befalazva!... De az a tánc, az gyönyörű volt...

A felidézett látomásra széleset mosolygott az Egér.

- Még az is lehet... hahaha!... - s erre a gondolatra már a köpocakja rengett a nevetéstől - ... hogy tükörnek hiszi a tornyát, és látja magát a kövekben! Akkor pedig magának táncolt! ... hahaha! ... Magamagának. És vajon... - és itt következik az Egér legvidámabb gondolata: - Vajon milyennek látja magát? -

De erre már úgy, de úgy nevetett a köegér, hogy egész kis köteste beleremegett, és a habarcs felpattogzott körülötte. Ő pedig csak nevetett tovább, szeme előtt a táncoló Macska képe, és nem bírta abbahagyni. És a habarcs lazult, és a köegér meg rángott, vihogott, kacagott és ugrált hatalmas nagy mulatságában, míg végül a habarcs nem tartotta tovább. A kő kiesett a falból, és elgurult. Gurult, gurult lefelé a bozóton át, a kiszáradt fűszálak között egészen a folyóig.

1986. márc. 9.

5. HOL LAKNAK A CSILLAGJÓSONK?

A Földgolyó sztratoszférájának peremén, ott, ahol a Valami találkozik a Semmivel, ott laknak a csillagjósok. A légkör láthatatlan hártaburkára épültek a gömb alakú házak, amelyeken sem ajtó, sem ablak nincsen, hiszen a csillagjósok arra mennek ki-be, amerre akarnak. Képzeljétek el a fekete úr határán a gyöngyházfényű, gömb alakú házak puffancsait, amelyeknek minden pontját ezüst csillagfény-huzalok kötik össze a csillagokkal! Olyan tőlük a sztratoszférán túli égbolt, mintha szikrázó hálóval lenne át- meg átszöve. Ha valaki véletlenül idevetődne, és feltekintene az égre, olyan érzése támadna, mint amikor az ember a pesti Szent István Bazilikában a kupola alatt áll és nyakahajlítva bámul felfelé, és úgy érzi, mintha óriás és porszem volna egyszerre.

A csillagjósok birodalma a Földdel is összeköttetésben áll. Áttörve a sztratoszféra burkát mindenhol, mint köldökszírok, vékonyfalú közlekedési csatornák ereszkednének lefelé. Rajtuk száguldoznak villámgyorsan a csillagjósok a tettheylyre, amikor hirtelen szükség van rájuk. Éppen úgy, mint a tűzoltók.

Nos, rengeteg csillagjós él ezen a vidéken, de én csak négyet ismerek közülük. Artúrt, Bélát, Árpádot és Jákobot. Nekik négyüknek közös utazócsatornájuk van, amelyik egyenesen az Eger lakhelyébe vezet. Általában a zongora belsejébe szoktak megérkezni, hogy kerüljék a feltűnést. Néha ugyan nagy siettükben bele-belebotlanak a zongora húrjaiba, ilyenkor nagyot mulatnak, mert a húrok, ha megpendülnek, pontosan olyan hangot adnak, mint odafönn az a bűvös zengemény, amit a szférák zenéjének hívnak.

Még azon is kuncognak egy sort, hogy az Eger milyen ijedten pillanthat a „megelevenedett” hangszer felé: a füle káprázik-e, vagy netán bosszantó módon megint váratlan látogatói érkeztek? Ha nem sürgős a dolog, néha percekig is némán lapulnak, hogy megtévezzék védencüket, és csak amikor az már megnyugodva tovább babrálgat lelke bűtykeivel, akkor toppannak elő roppant komoly ábrázattal. Így nagyobb a meglepetés!

Történetünk kezdetén csillagjósaink fenn ültek egy szürke felhő szélén, és kártyáztak. Már kibújt a hold, amikor...

... amikor a nagy nevetéstől-mulatástól a köegér, vagy egérkő?, kipottyant a kötorony falából és a helyén csak egy lyuk maradt, és elgurult, át a bozóton, a kiszáradt fűszálak között, egészen a folyóig. Ott megállt, mert fennakadt egy őszi, lankadó, aludni készülő ibolyalevél-bokorban.

Árpádnak terített lapja volt, és miközben egyet kortyintott az odakészített kristály pohárban gyöngyöző égi nedűből, lepillantott a Macska kötornyára, és felkiáltott:

- Az Egerünk helyén lyuk van! -

Azonnal lecsapták a kártyát. Elérkezett a cselekvés ideje. Odavonultak ahhoz a nagy kerek asztalhoz, amely kinn állt a mennyei rózsalugasban, mindig, használatra készen, és amelynél a legeslegjobb lehetett tanácskozni. Leültek, felvették az ilyenkor szükséges méltóságteljes pózt, és elkezdtek tanácskozni az Eger sorsának megoldásáról. Legelőször szólalt Béla.

Béla - Engedd meg, Jákob bátyánk, hogy mindenek előtt gratuláljak. Az egyetlen vagy közülünk, akinek sikerült. -

Artúr - Igen, igen! Fantasztikus, Jákob bátyó: Egerünk kikeveredett a Macska kőfalából! -

Árpád - A bűvköréből! Engedd meg, hogy magam is szívből gratuláljak! -

Jákob - Áááá! Megköszönném, ha részem volna benne. Ezt bizony, sajna, magának a Macskának köszönhetjük. Ha nem válik olyan nyilvánvalóvá öntelt elbizakodottsága, hogy még az Egérke is... De hagyjuk! Volt, ami volt, nézzük, mi legyen! -

Béla - Úgy van! Mi legyen a mi Egérkénkkel? -

És határoztak.

Régi szép könyvekben lehet olvasni, hogy az elvakult szerelme próbára teszik. Elküldik felejtetni hosszú-hosszú külföldi utazásra. Ha pedig, visszatérve, még mindig dül benne az érzelem, hát elveheti szíve választottját. Ezen a régóta bevált romantikus meggondoláson alapult a négyek határozata: az Egeret leválasztják egy időre a Macskáról, pihenjen az is egy keveset, és elviszik messzire.

Artúr elragadtatottan felkiáltott:

Artúr - Mily gyönyörű gondolat! -

Béla - Én a magam részéről megszavazom. Ez csak a javára válhat. -

És megszavazták mind a négyen.

Árpád - A kérdés már csak az, hova vigyük védencünket? -

Béla - Őt magát kellene megkérdezni! -

Jákob - Szó sem lehet róla! Nézetem szerint kész tények elé kell állítani. Nekem az a törvénytelen gondolatom támadt... -

Artúr *(lelkesen, közbe)* - Oh, Jákob bátyó! Neked nincsenek törvénytelen gondolataid! -

Béla - Ám szükség törvényt bont... -

Jákob - Hozzuk el ide, magunkhoz! -

A három csillagjós eltátotta a száját nagy-nagy csodálkozásában. Azután rábólintottak, mert igen helyesnek, sőt: zseniálisnak tartották az ötletet.

Így került az Egér a csillagjósok birodalmába.

A csillagjósok az egérkövel megálltak az utaztató barna őszi felhőn a Földgolyó sztratoszférájának peremén. Egy villanás alatt az összegyűjtött csillagfénnel élővé melengették a köegeret. Hát amint az visszaváltozott igazi szürke egérré, és kinyitotta a szemét, felháborodott hangon így kiáltott:

- Már megint ti! Mit csináltatok velem? Hová hoztatok engem? Mi ez? Erőszak! Kikérem magamnak! -

A négy csillagjós hallgatott.

- Nem kértem, hogy idehozzatok! - folytatta hálátlan kirohanását az Egér. - Egyébként is tudjátok, hogy tériszonyom van. Mit gondoltok, meddig bírom ezt a rémes szédülést ilyen istentelen magasan? -

Ekkor szigorú hangon megszólalt Jákob, hogy elvágja a vita további fonalát:

- Nincs tériszonyod, ez egy. Mi mindenről gondoskodtunk, habár nem érdemled meg. Kettő: örülj, hogy ismét a régi formádban élvezheted az életet! Ez három. Igaz, és ezt meg kell vallanunk, megmeneküléseted elsősorban magadnak köszönheted. -

- Bizony! - vágott közbe Artúr, a kotnyeles. - Ha nem nevetsz olyan megállíthatatlanul a Macska hiúságán, még mindig a kőfalban lapulhatnál! -

- Negyedszer: - szólalt Jákob a kotnyeleseknek kijáró megrovó pillantást vetve Artúr felé. - Szeretnék, ha kicsit messziről, pontosabban kellő távolságról nézegethetné a Macskád viselt dolgait. Sok mindent jobban fogsz akkor érteni... -

- Semmit sem akarok megérteni! Már ami a Macskára vonatkozik. Nekem pontosan elég a saját szemszögem! -

- Tévedsz - vette át a szót Árpád, a megfontolt. - Minden rajongásnak elvakultság az oka. -

- Rendben! - replikázott az Egér. - Én elvakult akarok lenni! -

- Valószínűleg az is maradsz. Épp ezért nincs kockázatnivalód, ha egy kis időt velünk töltesz - szólt Jákob.

- Ha ezt Jákob mondja, akkor el is hiheted! - tette hozzá Béla, és átnyújtott egy tálka mennyei mannát az Egérnek. - Fogadd szívesen a mi szerető vendéglátásunkat! -

- Hát jó. Ha már így esett. Természetesen nem árt, ha egy egér körülnéz kicsit a világban... -

- Benn még írógépet is találsz - kottyantotta közbe Artúr.

És ezzel magára hagyták az Egeret.

Aki, elfogyasztván a nagyszerű égi eledelt, végighevert a legközelebbi ágyon. Körülnézett, és elmosolyodott elégedettségében. A csillagjósok gömbháza belülről is rózsaszínű gyöngyházfényben tündökölt, a padló gomolygó, meleg, sötétkék felhőszőnyeggel volt borítva. Nem állt más a kerek teremben, mint négy ágy: egy világoskék, egy azúrkék, egy búzavirágkék és egy éjsötétkék, csillagformán elhelyezve a kupolás boltozat alatt. Mellettük egy-egy szék, nyilván a heverészve-diskurálás céljából, és messze, a fal mentén egy kicsiny fehér asztalka a fekete, jól ismert, ezüstmadaras, ezüstbilleentyűs írógéppel.

- Én azért másképpen rendezkednék be. Kicsit rideg így, könyvek, bútorok, képek nélkül. De azért nagyon szép. Lágy színek, és minden olyan nagyon nyugalmas. Jól el lehet itt gondolkodni! Nem kalandozik el a szememmel együtt az eszem is - nézelődött az Egér.

Miután természetéből következően nem tudott sokáig egy helyben maradni, és mert kimélázta, kipihente magát, felült. Tudomásul vette mesébe illő helyzetét, és úgy döntött, hogy odakinn is körülnéz egy kicsit.

- Sétálok egyet - szólt a tereferelő csillagjósoknak, kik lábukat lógázva a szürke felhő szélén üldögéltek, és szélesen mosolyogva rábólintottak a remek ötletre.

- Ebédre gyere haza! - szólt utána Árpád.

Az Egér pedig elindult az orra után. Léptei szikrázó hóport kavartak.

Nézelődött. Megcsodálta az űrboltozat csodás pókhálóját, el is szorult a lelke egy kicsit! Aztán élményváróan figyelte a gömbházakkal telehintett birodalmat.

- Nem túl nagy a változatosság! Egyik ház olyan, mint a másik - állapította meg, de valahogy mégis rendkívül érdekelte a látvány: az egymás takarásából elő-előbukkanó halványfényű gömb-pamacsok egyfajta földöntúli geometrikus élménnyel ajándékozták meg. Egy idő után azonban magukra vonták a figyelmét azok a felhőkből kiemelkedő bronztányérok, amelyeket minduntalan kerülgetnie kellett. Így hát megállt az egyik mellett, és észrevette, hogy a bronztányérok fogantyújuk is van. Már sejtitek, ugye, minek jött a nyomára? Ezek a bronztányérok fedték a Föld felé vivő utazócsatornákat. Lehajolt hát, és megemelte az egyiket.

Amikor belenézett, szeme-szája elállt a csodálkozástól. Úgy tűnt, csupán karnyújtásnyira van tőle a látvány, csak le kellene hasálnia, és elérni a csatorna végén azt a karosszékből ülő emberlányt, aki olvasott, illetve úgy tett, mintha olvasott volna. Néha sóhajtott, és tüskés kis

lila virágok pattogzottak felfelé, mint a rázott tepsiben a kukoricaszemek. Azután az Eger egy másik csatornához futott, és azt is felnyitotta. Annak a végén, akárha kútba nézett volna, egy emberfiú állt, kezében hegedű, és a hangok, mint szappanbuborékok szálltak fel a csatornában, és minden buborékon picinyke, szomorú, sárga kankalin himbálózott.

Az Eger még számtalan bronztányér alá bekukkantott, és így számtalan földi életbe bepillantott, miközben azt is megtudta, milyen sokféle virág létezik a Földön. Mert mindegyik csatornán más-más virág kergetőzött, pattogott vagy himbálózott felfelé.

A csillagjósok biztosan meg tudják fejteni a virágkódokat... - gondolta irigyen. Rémesen kíváncsi lett volna egy-két ilyen embertörténetre. - Persze, pontosan elég nekem a magamé. Igaz is, ezek szerint hozzám is vezet ilyen csatorna valahonnan. Valahonnan!? Minden bizonnyal az én négy göndörfürtű csillagjósom házából. Hát persze! - és máris indult volna visszafelé.

Igen ám, de merre van a vissza? Mindenütt egyforma gyöngyház-gömbház, lába alatt ugyanaz a légburok-hártya, itt-ott elszórva a bronztányérok, térde körül felhők gomolyognak...

Már majdnem kétségbeesett helyzetének reménytelen voltát felmérve, amikor mellette egy suhogás, egy surranás és egy toppanás, és ott állt mellette Béla.

- No, gyere! Épp itt az ebéd ideje. Örülök, hogy ilyen pontos voltál - mondta, azzal kézen fogta, perdült vele egyet, perdült vele kettőt, és átléptek egy gyöngyház-falon: már otthon is voltak. Az Eger első pillantásra észrevette, hogy közben törődtek vele: a kupola alatt már öt ágy állt csillagformán. Az ötödik, az övé, ezüstszürke volt.

Tehát az előrelátó, gondos csillagjósok berendezkedtek arra, hogy az Eger egy kis időt eltölt itt a Valami végén és a Semmi kezdetén, a csillagjósok birodalmában.

És így történt. Az Egeret eleinte annyira elfoglalta a különböző sorsok vizsgálata, a kukucs-kálás a csatornanyílásokon lefelé a Földre, hogy a magáéval szinte alig törődött. Időnként elhatározta, hogy leül az írógép mellé, de a kíváncsisága nagyobb volt alkotói vágyánál. Újra és újra nyakába szedte a lábát, és nekiindult még ismeretlen csatornákat felfedezni.

Az egyik ilyen felfedező útján - este volt már, s épp fordult volna visszafelé, - amikor egy szokatlanul kicsi, mondhatnánk icipici gömbházat látott gubbasztani a többi között. Miután ezen sem volt sem ablak, sem ajtó, némi habozás után belépett. Ebben a kicsinyke gömbházban azonban nem volt sem ágy, sem szék, csak egyetlen hokedli állt a közepén a bronz csatornafedél mellett. Azon a hokedlin pedig egy aprócska ősz-öreg csillagjós ült kopott és penészfoltos indigókék palástjába burkolózva.

Az Eger tisztelettel köszönt, és elmondta, hogy a kíváncsiság hajtotta ide, ugyanis rettenetesen érdeklí minden csatorna, amelyből a Földre láthat, és hogy ő most itt is szeretne belekukkantani abba az életbe, amely a csatorna túlsó, földi végén folyik.

- Tedd csak, Egerke, tedd csak! Én már úgylát hiába nézegetek, semmi de semmi újat nem látok odalenn. A védencemnek ugyanis soha nincs rám szüksége - felelte az ősz-öreg, és az Eger látta a feleslegességből fakadó nagy-nagy szomorúságot az ősz csillagjós szemében. - Minden problémát azonnal és nagyon egyszerűen megold - folytatta az apró öreg. - Feltehetően más csillagjósoknak okozva ezzel némi gondot. -

- Úgy érted, esetleg más földieket kellemetlenül érinthet védenced bölcsessége? Hogy lehet az? - érdeklődött az Eger.

- Úgy bizony! Csak a közömbösség képes ekkora önző bölcsességre. A közömbösség pedig annak, akit érint, nagyon tud fájni! -

Az Egér egyre kíváncsibb lett. Ám az ősz-öreg, kopott és penészfoltos palástú csillagjós igencsak ki volt éhezve némi egyetértő diskurzusra, és folytatta rendületlenül:

- Nagyon-nagyon unatkozom. Már arra is gondoltam, másik földi védenc után nézek, de hát a csillagjósok tanácsa úgy döntött, mivel már igen-igen öreg vagyok, és a nagy feladatok amúgy is fárasztóan, hogy hát csak maradjak én e mellett a zöldszemű macska mellett. -

No, de most már nem türtőztette magát tovább az Egér, hanem felkiáltott:

- Zöldszemű? És Macska? Oh, akkor igen-igen szeretnék máris belekukkantani az életébe! -

Az ősz-öreg mosolygott, és engedélyt adóan a bronztányérra mutatott:

- Csak tessék! -

És az Egér belenézett, és látta...

... hogy a Macska nyugtalanul járkál le-fel tenyérszőnyegén, és berzenkedve pillog az egérkő hiánya okozta lyuk felé. Ki-bejárt azon a langymeleg szellő.

Ekkor épp megjelent a kőtorony aljában egy fehér macska. Körüljárta a falat, szimatolt, kaparászott, és más nyílást nem találván, hogy hozzáférjen a zöldszeműhöz, bedugta a mancsát az egér hagyta résen. Mintha barátkozni szeretett volna.

És jött más macska is: fekete, tarka, vörös, és mindenféle, sokan. Érezvén a macskaszagot, mind közeledni próbált, de a résen csak a mancsuk fért be. No meg néha egy-egy papírlap, netán egy-egy csokor virág, néhány érdemrend, kötegni bankó, olyik holmi macskanedűvel kísérletezett, hogy a zöldszemű elfogadja a közeledését. Ám mindegyik kudarcot vallott. A kéznyújtásnál tovább nem jutottak. A lyuk kicsinek bizonyult.

De nem a Macskának. Folyvást csak fűjt, dühöngött, hogy állandóan megzavarják a nyugalomát. De a lyuk ellen semmiféle ellenszert nem tudott kiagyalni.

Most bezzeg jól jött volna az ősz-öreg csillagjós segítsége, de az épp elszunyókált a hokedlin.

Ám a segítség, mily szerencse, magától jött négy egérlábon és véletlenül: egy fakószürke gyanútlanul ödöngő kis egér.

- Nem egészen olyan, mint én, bár igen hasonlatos hozzám - gondolta az Egér, és szíve összeszorult. Már sejtett valamit, és nem tévedett. Mert ekkor a Macska kinyúlt a lyukon, és hopp!, berántotta a nyomorult, ostoba kisegeret.

A többi az Egér már nem bírta nézni. Világos volt a számára, hogy ebből az egérből is kő lesz. Kő a magány-kőtorony falában. Csakhogy ennek az egérkének semmi de semmi köze nem volt sem a toronyhoz, sem a Macskához. És az Egér nem tudta eldönteni, hogy melyikükhez volt gonoszabb a Macska: hozzá-e, vagy ehhez a vadidegen jószágához?

Lefedte hát a látványt a bronztányérral, egy sajnálkozó pillantást vetett a rendületlenül szunyókáló ősz-öreg, felesleges csillagjósra, hangtalanul megfordult, és hazabaktatott. Egyáltalán nem volt vidám.

A négy csillagjós már várta. Leültették egy hipp-hopp odateremtett asztalhoz, amely meg volt rakva mindenféle jóval, és megvacsoráztak. Aztán az Egér megszólalt:

- Maradhatok még nálatok? -

- Persze! - szólt a négyek kórusa.

- Akkor jó éjt! - mondta és elvonult, és leült a feketén csillogó, ezüstmadaras írógép mellé, és elkezdett írni.

Írt egy mesét egy egérről és egy macskáról, akik sem nem akarták, ha meg akarták volna, sehogya sem tudták volna megfejteni, mit vár el tőlük a másik. Ráadásul az egér magamagát sem értette mindig, és mindebből roppant szomorú félreértések következtek.

Hát folyt-folydogált a történet meg az Egér könnye, és kopogott az írógép, és recsegték a huzalok a sztratoszférán túl, és olykor meg-megindult egy csillag odafenn, és miközben írta a mesét az Egér, fejében egyre tisztultak a dolgok. A mesebeli egér és a mesebeli macska dolgai. Közben a magáé is. Talán, mire a mese végére ér, ezt az egész Macska-ügyet is a helyére rakja. Volt már ilyen.

1986. márc. 17.

6. MENJÜNK EGYÜTT VILÁGGÁ!

Az Egeret valami különös kór kerítette a hatalmába: napról napra kisebb lett. Eleinte észre sem lehetett venni, még az igencsak éles szemű csillagjósoknak sem tűnt fel. Mire kiderült, már hiába kapkodtak fűhöz-fához, csillagfényhez, holdvilághoz, csodaszerhez, kuruzsláshoz, az Egér méreteinek csökkenését nem tudták megállapítani. Ez volt a Világ kezdete óta az első eset, hogy csődöt mondott a tudományuk.

- Ennek aztán a fele sem tréfa! - hápogták kétségbeesetten, de ekkor már az Egeret szinte észre sem lehetett venni a sztratoszféra határán álló gyönyörű gyöngyházfényű gömbház ezüstszürke ágyán az ezüstszürke párnák között, mert ekkor már az Egér akkora volt, mint a mondat végén a pont. (Lásd: Gyárfás Miklós A világ legkisebb szerelme című drámai művét!)

- Konzíliumot kell összehívni! - hangzott a döntés.

És így történt.

Még aznap délután Artúr, Béla, Árpád és Jákob gömbháza megtelt csillagjósokkal. Olyan sokan voltak, hogy levegőt is alig lehetett venni. Mert bizony csillagjós annyi van, mint csillag az égen, tehát képzelhetni, majd szétvetették a gyöngyházfényű falakat. Szorongtak, lökdösődtek, pipiskedtek, kapaszkodtak: mindenki az Egeret akarta látni, aki mint egy légy-pizsok, csak annyi volt az ezüstszürke párnák tetején, egy csillagvizsgáló látszó meg ráirányítva, bizonyítandó, hogy az a pötty nem más, mint az Egér!

De sajna, biz a csodálkozásnál és ámuldozásnál a Világ összes csillagjósja sem jutott többre. Nagy volt a tanácstalanságuk, hogy itt most mit lehet tenni? Súgtak-búgtak-tanakodtak, és a nagy sűgás-bűgás-tanakodás, mint a méhzümmögés, megtöltötte az izgatottan remegő gömbházat, amelyben még a fény is izgatottan remegett a millióféle kék palást fölött.

Akkor megszólalt egy vékonyka, reszketeg, de határozott hang, hogy hát ő mondana valamit. Azonnal csend lett, mert eddig még senkinek sem jutott az eszébe semmi, ami az esettel kapcsolatban hangosan kimondható.

- Hmm... Krrrr... hm... - krárogott bátoratlanul az Ősz-öreg, mert ugye mondanom sem kell, hogy a vékonyka, reszketeg hang tulajdonosa nem volt más, mint az a vénséges csillagjós, aki a Macska sorsa felett unatkozott immár ki tudja hány esztendeje. - Tudom ám, hogy most nagyot vétek a csillagjós-etika legszigorúbb szabálya, a titoktartás ellen, de úgy érzem, el kell mondanom az utóbbi hetek eseményeit, annál is inkább, mert sok száz év óta először ez a kedves földi jószág hozott valami eseményt az én elunalmasodott, elszürkült életembe, először volt valaki, aki végre bekopogott hozzám, aki megszólított, aki Ősz-öregnek nevezett, aki megosztotta velem a magányt. Minden áldott nap megjelent nálam, leült az én földi csatornám mellé, leemelte a fedelét, és nézte-nézte a Macska meglehetősen egysíkú, monoton életét, és közben pedig nagyszerűeket beszélgettünk... -

- A tárgyra, öreg! Gyorsan a tárgyra! - kiáltozták össze-vissza innen is, onnan is.

- Hallgass, Ősz-öreg, hallgass! - ugrált és ordibált kétségbeesetten az Egér. - Hát ez a hála? Szégyelld magad, szemérmetlen, pletykás, vén locsogó! Van képed kiteregetni egy szegény egér legbensőbb és legmagántermészetűbb ügyeit? Hallgass, a jóistenit a világnak! Hallgass! - kiabált, ahogy a torkán kifért, de esélye, hogy meghallják, tekintve a méreteit meg a világ összes csillagjósának iszonyúvá dagadt kíváncsiságát, amellyel az Ősz-öreg ajkán csüngtek, hát az egyenlő volt a nullával.

- Tehát elmeséled - morgott magában tehetetlenül az Egér - elmeséled, hogy nap mint nap ott ültem nálad? Elmeséled kikíváncsozó aggodásaimat, rajongásomat, féltéseimet? Fúj! Nyavalyás! Így bízson egy egér egy csillagjósban! Még azt is képes vagy elmondani, hogy amikor megláttam, amikor azt a nagy építkezést megláttam, akkor már bizony nem tudtam egyedül leemelni a bronzcsillogású csatornafedelet. És persze azzal is elbüszkélkedhetsz, hogy még segítettél is nekem? Akkor te is lepillantottál végre, és te is kétségbe estél a látványtól. Vagy nem? Milyen tehetetlenül tártad szét a karod, hogy „No, ugye, ezen a Macskán maga a Jóisten sem tud segíteni, hát még te!” Vén pletykás! És elmondod persze, hogy azóta nem voltam nálad? Nem, csak egyetlen egyszer. Amikor az eredeti méreteimnek kábé a fele voltam már. És ekkor te, minden szabályt felrúgva, te magad emelted le számomra a fedelet. Kettős bűnbe keveredsz, Ősz-öreg! Nemcsak az én titkaimat, hanem a Macska titkait is kibeszéled! Mert elmondod ugye, hogy a Macska a magas fallal körülrakott kőtornyában, az arabeszk-mintás szőnyeg kellős közepére márványból obeliszket emelt magának? Ketten betűztük ki a felírást: „ÉN”. És akkor egy kicsit megint zsugorodtam. Te rám néztél szomorúan, azután halkan visszatetted a fedelet. Elmondod-e, hogy azóta nem jártam nálad? Hogy megint szürkévé és unalmassá váltak a hétköznapijaid? Elmondod, persze. Szégyelld magad!!! -

- ... Pedig csak a reménytelenség hatalmasodott el rajta, azért nem jött többé - fejezte be meséjét az Ősz-öreg.

A teremben még percekig makacsul állt a csend.

Miután minden csillagjós némán eltávozott, és az Ősz-öreg is kicsoszogott a gömbházból, a négy lélekőr magára maradt. Leültek az Egér ágya mellé, hatalmas büntudattal lehajtották a fejüket, mert ilyen vigyázatlanok voltak, és nem gondoltak arra, hogy ennek a bolond Egérnek a sztratoszféra peremén is visszatérhetetlen és kórosan elhatalmasodott kíváncsisága és akarata legyen. Csak egy dologban bíztak még, hogy az Egér ennél kisebb: . már nem lehet.

Ültek, és az járt a fejükben, amit az Ősz-öreg távoztában megsúgott nekik. A legeslegfőbb bűnét, azt, hogy megengedte az Egérnek, ami végképp tiltva legyen: üzenetet küldeni a Földre!

Minden áldott nap lehullott a csatornán egy-egy sárga-vörös vádoló-lángoló szó. Ha a Macska észrevette volna, ha összeszedegte volna, ha egymás mellé rakta volna, akkor a következő dalt olvashatta volna:

„Az egér nemcsak eledel!
Pille lelkem rád lehel,
Beborít, mint lágy lepel,
Mégis, észre sem veszel...”

- Óóóó! - sóhajtották a csillagjósok, majd tovább lapoztak:

„Lelkem halva süllýed el,
Halottan is átölel,
Közben vergődve perel:
Az egér nem csak eledel!”

De a Macska nem olvasta. Viszont Artúr, Béla, Árpád és Jákob fejében egyre zümmögtek a sárga-vörös szavak.

Akkor Jákob így szólt:

- Megint a Macskára kell bízunk a dolgokat! Nem segít itt más, csak az ő rettenthetetlen egoizmusa! -

- Úgy van! - rikkantott Artúr.

- A Föld! - heurékázott Béla.

- Menjen vissza, ha akar! - tett pontot a gondolat végére Árpád.

- Visszatérjek? Komolyan? - kérdezte az Egér, bár senki nem hallotta. - Remek! - kiáltott, azután...

... azután a csillagjósok még hallottak egy aprócska cikkanást, majd meglepetten konstatálták, hogy a . már nincs az ezüstszerű párnán, mert a . egy szemvillanás alatt lekúszott a padlóra és eltűnt.

Eltűnt az ágyról, el a gyöngyházfényű házból, el a sztratoszféra pereméről, és már hussant-csusszant-lendült-perdült lefelé a Földre vezető, áttetsző falu, ingó-bingó csatorna belsejében. Perdült, lendült, hussant és csusszant, végül megérkezett a Végtelen Nagy Világ puha szőnyegére. Egy . egy kacskaringós kék inda legcsücskén.

- Ez így biz nehezen fog menni, - sóhajtott az Egér, amikor körülnézett, illetve nézett volna, de a szőnyeg szálai mint magasra nőtt, sohasem kaszált fű, eltakarták előle a kilátást.

Fordította a fejét erre, fordította arra, nézett felfelé erősen, és csak álmélkodott:

- Milyen csuda óriásira nőtt körülöttem a világ! De hát hol vagyok? -

Mert azt látta, hogy egy hatalmas és félelmetes tengeri szörny libeg felette:

- Ez volna a csillár? Jaj! - ugrott egy szőrszál mögé. - A fal is rám akar zuhanni, és kopott, csillagtalan ég a plafon! - riadozott, és behunyta a szemét, mert a függöny csipkéi közül a fényben úszó morzsányi porszemek agresszíven tódultak felé, és különös árnyékok táncoltak szédítően a levegőben.

A tárgyak és az árnyak az Egér számára felismerhetetlen méretekből, elmosódottan, körvonalukat veszítve lebegtek a mérhetetlen térben. Csak miután megnyugodott, nagy sokára az emlékezete segítségével tudta azonosítani őket.

- Tehát jó helyre érkeztem - pihegett, míg a félelem maradékai is eltávoztak belőle, sőt! megnyugodott, mert rájött: éppen valószínűtlen kicsinysége nyújt számára biztonságot.

- Milyen jó, ha ilyen észrevehetetlen egy egér! - morfondírozott aztán. - És milyen érdekesek innen nézve a dolgok! - s már lelkendezni kezdett: - Nicsak! Így bizony szemügyre vehetem a legapróbb részleteket is!

És jött a nagy ötlet:

- Nem is volna ostobaság világkörűli útra indulni a szőnyegszőr rengetegén át, és újra felfedezni ismert és mégsem ismert pátriámat! -

Ekkor következett be a Napfogyatkozás.

Hatalmas, sötét árnyék közelgett lassan és félelmetesen. Megrendült a föld, és morajló vihar kavarta a port: a hegynyi Macska lépegetett el közvetlenül az Egér mellett kozmikus méretűvé hatalmasodva. A vastag és hosszú szőnyegszőrszálak halálra váltan dőltek el az iszonyú talpak alatt.

A macska illatától feltámadt bódulat megbizsergette az Egér gerincét. Nem gondolkodott, hanem hirtelen és elszántan belecsimpaszkodott abba, ami a Macskából elérhető volt: egy szőrszálba. A legfényesebbe, a leghosszabba, a legeslegsűrűkébe.

- Most nem csúszik ki a kezem közül! -

Hogy milyen érzés pontnyi egérként egy valódi méretű macska lábszörzetébe kapaszkodva végigzötyögni a Kerek Nagy Világ puha szőnyege felett? Leírhatatlan! Az Egér nem is ért rá

elmerengeni a helyzeten. Egyetlen dologgal volt elfoglalva: kapaszkodni! kapaszkodni! kapaszkodni! Mancsai elzsibbadtak, és halálfélelemtől lucskossá vált a selymes szőr a hasán, a hátán, a mancsán, a fején, és talán bele is sápadt a rémületbe: Mi történik, ha lezuhan, és ha a macskatalp épp a testén keresztül törtet tovább? Pedig csak ekkor kezdődtek a megpróbáltatások!

A Macska, lábán az észrevehetetlen Egérrel, körüljárta önhittség-kövekből rakott, márvánnyal borított, fényesre csiszolt szobortalapzatát, és elégedetten dörgölte mancsait:

- Hát igen! Ezt megcsináltam! Ezt mind ÉN csináltam! Szép és monumentális. Éppen olyan, amilyenre szükségem van. Ámulhat majd az utókor! -

Az „ÉN” két betűje ragyogott a koraesti fényben.

A Macska akkor nekirugaszkodott. Ám felkerülni a piederstál tetejére, nem ment könnyen. Körmei megcsúsztak a simára csiszolt falon. Többször is újrakezdte, mert - mint tudvalevő - a macska szívós állat, és nem adta fel. Jól tette, hogy nem adta fel, mert végül is kikötött ott, ahová az önhittsége emelte.

Hogy mit élt át ezen próbálkozások alatt az Egér? Az olvasó képzeletére bízom, hiszen ismerhetnek nem egy mesét törpékről és óriásokról, még ha pöttynyi egér nem is akadt a mesehősök között, pláne olyan, aki egy macska önhittségének piederstáljára került. A lényeg az, hogy az Egér aprócska és meggyötört teste végre megnyugodhatott. Lemászott a Macska lábáról, megmasszírozta zsibbadt tagjait, szusszanhatott egyet, nyújtózhatott kettőt, azután felkiáltott, fel a Macska mérföldnyi messzire meredő füle felé:

- Hello, Macska! Figyelj rám! Itt vagyok! Nézd csak! Itt, a füled mellett! Csak nem fáradtál el? Egy icipicit el kéne fordítanod a fejedet! Erre! No, mozdulj már! Én vagyok, az Egér! Csak egy kicsit összezsugorodtam! -

Így kiáltozott jó ideig, ám a Macska boldog révületben nem látott, se nem hallott. Csak nagy sokára figyelt fel az állandó és ismétlődő ciccegésre, ciccenésre és nyüsztésre. Akkor arra fordította a fejét, és észrevette az aprócska pontot a tükörsima márványlapon. Meg is vizsgálta alaposan.

- Egy szemtelen bolha köhög? És nem fél, hogy összelapítom? -

Ekkor felismerte az Egeret.

- No, ilyen miniatürizált állapotban aligha zavar majd. Ha megunom, egyszerűen lepöckölöm. És kiabálhat. Annyi sem, mint egy légyzümmögés - gondolta, és tűrte, hogy az Egér elmesélje az élményeit a csillagjósok birodalmáról, az Ősz-öregéről, a gyöngyházfényű gömbházakról, az utazócsatornáról, és arról, mi mindent tud már róla, a Macskáról.

- Többet is tán, mint magad - fogalmazott így az Egér, nem egészen tisztelettudóan.

A Macska meg csak tűrte, hogy elmondja neki a véleményét a kőtoronyról, az önzés és a magány viszonylatáról, az önhittségről és egyéb olyan tulajdonságokról, amelyek mind-mind elcsúfították a Macska egyébként szépséges Macska-voltát. Tűrte, mert mit neki egy ekkora jószág szövege! Kár is volna a fáradságért, ha odafigyelne és netán kiszúrná belőle az igazságokat!

- Mert nem a szöveg a fontos, hanem hogy honnan jön! - szólt a Macska bölcsessége.

És ezen Macska-elv alapján maradhatott az Egér a piederstál tetején. Hanem amikor azt javasolta, hogy nézzen körül a világban, mert biz az igen érdekes, aztán meg tanulságos volna kicsinykét kitekinteni saját magából, sőt! menjenek együtt világgá, keressenek szép élményeket, hadd melegedhessék egy kissé az a bekérgesedett macska-szív, ez már sok volt!

- Pont most, amikor épp elérte a Nagy Célt? -

Nem is tett mást a Macska, csak söprintett egy picinyt a farka végével, és az Egér hosszan, szaltózva-bukfencezve-karikázva, legvégül nagyot nyekkenve megérkezett a piederstál tornyáról le, egyenesen a földre. Fájt minden porcikája. És olyan reménytelenül magasan tornyosult előtte az önhittség-talapzat, hogy legfelül nem is látta a Macskát.

Ám ekkor csoda történt! Mert egy mesében csodáknak is kell történniök, különösen akkor, amikor a főhős sok megpróbáltatása közepette épp a legszorongatottabb helyzetben van.

A csoda pedig az volt, hogy az Egér elkezdett nőni. A Macska pedig elkezdett zsugorodni.

A piciny egércsontok sajogtak a növéstől, szenvedett, de mégis örült az Egér:

- Fájdalommal születik minden nagyszerű dolog! - biztatta magát. Ez a közhely a legjobbkor jutott az eszébe, hiszen a közhelyek néha igen hasznosak, - és tűrt. Nem hiába! Mert végül egy nem is akármekkora egér lett belőle, hanem egy óriási egér. Olyan óriási, mint egy kutya. Egy fehérhátú, feketepettyes, nyúlánk kutya, amolyan egérkutya.

Akkor lenézett a szobortalapzatra, és meglátta a Macskát. Az szánalmasan picinyke lett, egy igazi egérnél is kisebb.

- No, jössz-e velem világot látni? - zengett az érces egér-kutyahang, belsejében meg csak úgy csengett-bongott a boldogság!

- Persze, persze! - nyikorgott a Macska. - Hogyne mennék veled, te óriás csodaegér? Nézd, már szedem is a sátorfámat, vállamra akasztom a tarisznyámat, benne a hamuba sült pogácsám meg két fillér az útra! -

- Akkor indulhatunk! - örvendezett a váratlan fordulatnak az egérkutya, és elindult.

Az egereknek, de még az egérkutyaéknak is van egy olyan valahányadik érzékük, amellyel észreveszik, ha valami nem stimmel. Ez az érzés borzongott az Egérkutya nyakcsigolyájában, hát megállt, és visszanézett. Azt látta, hogy a Macska, vállán a tarisznyával és igen peckes léptekkel gyalogol a piederstál tetején - körbe-körbe, miközben nyekergő cérnahangon azt dalolja, hogy:

„Megy a macska vándorútra,
Egyik körből a másikba,
Aki tudja, az se mondja,
Merre visz a macska útja!
Csili-csalamádé,
Csili-csalamádé,
Csili-csalamádé,
Sári hopp, hopp, hopp!”

- Hát nem jössz? - kérdezte a kutya az ajtóból. - Vagy vigyelek? Elférsz a vállamon. Gyere! -

- Megyek én, nem látod? Vándorúton vagyok. Megyek-megyek, vándorolok... - szólt vissza menetelés közben a macskácskányi Macska, és rótt tovább a köröket.

A Kutya vállat vont: - Ez menthetetlen! Én viszont IGAZÁN világot akarok látni! - Azzal hátra sem nézve kinyitotta az ajtót, és kilépett.

1986. máj. 13.

7. KUTYASORS

Lassan csukta be maga mögött az ajtót. Tudta, odabenn a Macska rendületlenül rója köreit a márvány piederstál tetején.

Szusszantott egy kissé búsat-bánatosat, azután leiramodott a lépcsőn.

Megtörtént a Nagy Elszakadás!

- Igen. Világot kell látnom! - gondolta önerősítésképpen, és határozott mozdulattal kinyitotta a kaput.

Akkor, azon a délutánon rettenetesen szentimentális volt a tavasz. Sárga ág-bogait nyújtogatta az aranyeső, az orgonabokrokon lila fürtök rezegtek, fehérrel sűrűn pettyezetett jázminágak hajoltak ki a kerítésen, a ház tövében kukacvirágok tarkáltak, büszkén tartották a piros fejüket a tulipánok, égtek a tűzliliomok, kecsesen fodrozódtak az íriszek kék szirmai, a gesztenyefákon halvány rózsaszín gyertyák virítottak, a hárs zöldessárga pillangói versenyre keltek az ecetfából gomolygó és az akácból áradó bódító illatokkal. Nemrég elállt zápor nedvessége bizsergett a levegőben. Csillogott a világ. A leveleken ezüstszürkén tükröződött az ég, s néha egy-egy esőcsepp pergett az aszfaltra. Köröskörül égtek a színek.

Nem csoda, ha a Kutya földbe gyökerezett lábakkal állt a küszöbön. Csak sokára vette észre a bodzabokor alatt ülő macskát, aki egy egészen MÁS macska volt, fehér-vörös foltokkal a hátán, lábán. Egy közönséges macska.

- Talán ő az igazi... - gondolta, és ránézett barátságosan, mint aki mondani akar valamit. Ettől a mozdulatlan szándéktól a fehér-vörös jószág riadtan elinalt. Bundája még egy pillanatra feltűnt a nedves fűszálak között, azután eltűnt. A Kutya recehártyáján megmaradt belőle egy emléknyi folt.

- Mennyire hasonlít rá!... - avázott a látottakon. Azután beleszagolt a levegőbe, és elhatározta, hogy kerülhet akárhány macska is az útjába, ő biz nem kerül többé egyiknek sem a bűv-körébe!

- Hiszen kutya vagyok, vagy mi!? - és kihúzta a mellét. Szusszantott megint, most egy öntudatosat, és elindult a kerti úton kifelé a Világba.

Jobbra fordult az utcán, és ment, amerre a lába vitte, miközben mind csak nézelődött és gyönyörködött. Hagyta, hogy a szőrén át meg a bőrén át a tüdejéig hatoljon be a Világ. Könnyű volt a szíve.

Az utca így alkonyattájt olyan üres és csendes volt, mint egy kihalt bolygó. Csak ő, a feketepettyes fehér agár baktatott a zápor utáni nedves járdán. Így hát... és egyszer csak... a Kutya fejében különös mondatok kezdtek formálódni, sorban, egymás után:

„... A felfelé kapaszkodó El Kuvik utca végén egy fekete kereszt áll. A keresztben egy kék-szárnyú, fehérruhás angyal ül és vár. A halálraítéltekre vár. Hiába. Mostanában a bűnösöket és az ártatlanokat villamosszékbe ültetik...”

- Egy Chagall és egy Kondor Béla keveréke - állapította meg a Kutya.

Felváltva gondolt a keresztre, az angyalra meg a villamosszékre, miközben a páracseppekkel teli levegőt szagolta, és a bokrok illataradatára ügyelt. Épp átugrott egy pocsolót, de úgy a hatalmába kerítette a különös mondatfüzér, hogy nem vette észre: elfelejtett visszalépni a földre. Úgy tíz-húsz centiméterrel a járda felett gyalogolt elmerülten.

- ... A felfelé kapaszkodó El Kuvik utca végén egy fekete kereszt áll. A kereszten egy kékszárnyú, fehér ruhás angyal ül és vár... - mondta a jobb füle.

- A halálraítéltekre vár. Hiába - mondta a bal füle.

A Kutya erre megállt.

- Már megint ti. Igaz? - kérdezte fennhangon.

Ettől a fennhangtól úgy megzengett a kihalt bolygóhoz hasonló utca, mintha üres hordót kongattak volna.

- A kutyahangom... - gondolta. - Milyen fenséges és magabiztos! -

- Szóval már megint ti! - ismételte halkabban.

- Hát... - rebegte a bal füle, amelyikben Béla ült.

- Hát... - rebegte a jobb füle, amelyikben Artúr ült.

- Jómadarak! Mikor hagytok végre békén? - kérdezte zordan a Kutya.

- Járj a földön, Kutya! - súgta Artúr.

- Bizony. Ahogy szokás! - búgta Béla.

- A földön? -

- Ühüm. A földön! - ismételte Béla.

A Kutya ekkor vette észre, hogy a föld felett jár.

- Egy kutya a levegőben!? - méltatlankodott Béla.

- Nem vezet ez jóra: a föld felett gyalogolni! - szigorított a hangján Artúr.

- Na és? Ha tudok?! - mondta a Kutya, és még mielőtt választ kaphatott volna csillagjósaitól a jól ismert okító hangnemben, megrázta a fejét, amelynek eredményeként Artúr és Béla hatalmas, kétfelé ágazó ívben a járdára huppant. Mire észhez tértek, már csak az iramodó agár távoli alakját látták úszni a föld felett, és csak sajnó feneküket simogathatták a kékszínű, ezüstcsillagos selyempaláston keresztül.

- Akkor ez megvolna - lassított a Kutya.

Ment-mendegélt, néha megállt, máskor nekiiramodott, de mindig csak lefelé. Nem akaródzott sehogy valahol egy felfelé kapaszkodó utca végében fekete kereszttel találkozni...

- Csak lefelé! Csak várjon az a fehér angyal! - gondolta, és kénytelen megkerült néhány dombot, azután átsétált a Lánc-hídon, megcsodálta a Dunát, Pesten a hatalmas házakat, az autókat, a forgalmat - és boldog volt. Ezt akarta ő: látni! Mindent látni!

Egy tér sarkán álló ostor nyeles lámpa aljában öt kutya verődött össze. Az egyik fekete lomposzörű volt, a másik fehér, nyírothátú, a harmadik kövér, barna és rövidlábú, a negyedik zsemleszínű, girhes, az ötödik szürke, vedlettszörű. Nagy társalgás és szaglászás folyt közöttük. Láthatóan jól ismerték egymást, és élvezték az együttlétet. A Kutya tisztos távolban megállt.

- Egész délután egyetlen élőlényrel egyetlen szót sem váltottam. A póráz végén baktatókkal nemigen lehet csak úgy ismerkedni. Itt a jó alkalom, nem szabad kihagyni! - gondolta sóváran, és állt, és nézte őket. Azután egy lépéssel közelebb kúszott hozzájuk, azután megint egygel, és megint. Akkor észrevették, hangtalanul és gyanakodva körüljárták, megszaglászták a bőrét, megszaglászták a nyomát, egymásra sandítottak, egyenként megfordultak, és elsomfordáltak. A távolabbi ostor nyeles lámpa aljában megint összegyűltek, és még élénkebb társalgásba fogtak, és úgy tettek, mint nem tartanak szemmel titkon azt a feketepettyes fehér agárt.

A Kutya állt még egy darabig, majd tovább baktatott. Vissza-visszanézett, nem követi-e valamelyik, legalább a tekintetével ...

Már komolyra fordult az éjszaka, hűvösödött is. Maga mögött hagyott már több ilyen utcasarki találkozást ugyanilyen keserű tapasztalatokkal.

- De miért? - hajtogatta értetlenül. - Miért nem áll velem szóba egyetlen kutya sem? Mintha nem is kutya volnék. Egy darab kő, vagy levegő. Miért? Áh! Aludnom kéne! - próbálta lerázni töprengéseinek kínját. - Majd nappal. Reggel talán más lesz minden. -

Egy térre ért. Átugrotta a szügyig érő cifra vaskorlátot, behatolt a sűrűre nőtt bokrok között a fűre, körülszaglászta a terepet. Egy lélek nem volt sehol. A sötétben padok és kőasztalok álltak feketén. Bebújt egy deszkaülés alá, szorosan a pad lábához simult, és egy odatévedt, selymesre nőtt fűcsomóra hajtotta a fejét, és elaludt. Álmában néha idegeset rándult. Ilyenkor Artúrral és Bélával vitatkozott arról, hogy talán mégis a földre kellene lépnie.

- Úgy, mint a többiek - érvelt Artúr.

- Ki kell próbálnom, mit érek a tudományommal. Hát nem értitek? - vitázott a Kutya.

- Kipróbáltad, nem? Észre sem vesznek. -

- Ezért? -

- Ezért. Mert más vagy. -

- Egye a fene! A másmilyen is találhat baráttra, nem? -

- Aligha - kételkedett Béla.

Végre hajnalodott már, felkelt a nap, és az álommal együtt a két csillagjós is eltűnt. A Kutya egy megkönnyebbültet sóhajtott, és kinyitotta a szemét. Azután becsukta, és megint kinyitotta. Mert amit látott! ...

Tizennégy ragyogóan kék szemet látott mosolyogni a pad alatti másik sarokban, és a sor végén egy hunyornyí aprócska kék ragyogás is villogott.

A Kutya beleszagolt a levegőbe. Semmi azonosítható illat. Kihez tartozik ez a tizennégy és fél ragyogóan kék szem? Fura egy szerzethez, az bizonyos!

A tizennégy szem hét gömbölyű fejen ült, a hét gömbölyű fej pedig egy malacbőre-rózsaszínű testen, amely alatt tizennégy lábacska toporgott, a tizennégy lábacska alatt tizennégy szőrtelen macskatalp - karmok nélkül. A hét gömbölyű fej mögött egy farok nyúlt volna hosszan, ha épp be nem kunkorodik. Egyetlen szőrszál sehol a malacbőre-rózsaszínű testen, csak a gömbölyű fejek két oldalán meredő tizennégy hegyes kis fül végén ácsingózott egy-egy fehér szőrpamacska.

- Jó reggelt! - mondta az egyik száj a hétből.

- Jó reggelt! - mormogta a Kutya. - Hát te ki vagy? -

- Sárkány. A nevem Kázmér. -

- Mindannyian sárkány vagytok? - kérdezte a Kutya.

- Egy sárkány vagyunk. Egy hét és fél fejű sárkány. -

- Hm. Egyáltalán nem ilyenek a sárkányok - ingatta a fejét a Kutya. - Bár még egyetlen sárkányt sem láttam soha életemben. -

- Az nem baj! Attól még léteznek. Ilyenek, mint én, láthatod! -

- No, perszem persze. De ilyen kicsinyek? Hiszen kisebb vagy még nálamnál is! -

- Valamikor óriás voltam. De hát az idők múlnak... - tette hozzá egy icipicit szomorkásan a sárkány.

- Azért ne haragudj! - helyesbített a Kutya. - Tudod, néha kételkedem. Még magamban is... -

- Sejtettem. Azért is telepedtem melléd. Mert én is szoktam kételkedni. Már messziről éreztem: olyan a szagod, mint aki sokszor kételkedik... -

- Aha! - válaszolta a Kutya. Azután egy röpké melázásnyi idő múlva felült, és a kelő nap felé mondta, mint aki senkinek sem szánja a kérdést: - Mit gondolsz, a többi kutya nem szokott kételkedni? -

- Ők a földön járnak. Te is megtehetnéd, és akkor megtudhatnád tőlük. -

- Honnan tudod, hogy nem járok a földön? -

- Most is a föld felett lebegsz, így, ültödben. Észre sem veszed? -

- Nem. Tudnom kellene, de néha megfeledkezem róla. -

Rövidke csend ingázott közöttük.

- Hm... Én, sajna, nem tudok megfeledkezni a bajomról. Azért járom a világot... - szólalt meg a sárkányka.

- Te is világgá indultál? - kapta el a szót a Kutya.

- Segítséget keresek. Valakit, aki szívesen öntözne. -

- Öntözne? - ámult a Kutya.

- Hát... - kezdte a mesét Kázmér, a sárkány, amely meséből a Kutya megtudhatta, hogy váratlan-véletlen ott leghátul, a sárkányka törzsén egy új fej kezdett el nőni.

Akkor kezdődött, amikor Afrikában járt, ott, ahol minden nap esik az eső. De nem tartózkodhat örökké Afrikában! Vonta a vágy hazafelé. Hát alig, hogy elhagyta a mindennapos esők vidékét, az új, a nyolcadik feje megállt a növésben. Rém kínos volt a dolog azzal a fél szemmel ott hátul, meg a sarjadó fejbimbóval! Hát milyen sárkány ő így? Igen szégyellte a dolgot, amíg egyszer egy alpesi zápor után megvilágosodott a helyzet! Azért nem nő az a fej, mert nem kap vizet! Igen ám, de mit tehet ő ennek érdekében? Hiába a sok keze-lába, ha mind olyan rövid, hogy a hátát ott leghátul nem éri el! Nincs más hátra, mint keresnie kell valakit, aki minden nap szépen megöntözgeti. Azóta járja a világot, és keres egy társat, aki minden nap szépen megöntözné. De véle eleddig senki az égadta világon nem állt szóba, hanem - ahogy az a sárkányokkal történni szokott, még az ilyen apró termetűekkel is, mint ő - mindenki riadtan menekült előle. Kétségbeesésében már megpróbált bejutni abba a mesébe is, ahol a Süsü nevű sárkány található, mert ott igen jószívű kétlábúak élhetnek. Ha megszánták az egyfejűt, tán megszánják őt is a nyolcadik fejével, de az sem sikerült. Akkor tegnap, úgy éjfél tájt a sors erre a háromszögletű térre vezette, ahol megérezte a Kutya szagát. Letelepedett mellé, hátha...

- ...szóval hátha. Olyan bizalomgerjesztő szagod volt - fejezte be történetének summázatát Kázmér.

- Rendben! - mondta a Kutya. - Én vállalom az önzésedet, ha velem tartasz. Mert hogy én világot látni indultam, és fel nem adom az elképzelésemet semmi kincsért! -

- Akkor nagyszerű! - lelkesedett Kázmér. - Magam is olyan vándorfajta vagyok. Ma itt, holnap ott. Menjünk együtt! -

Először is kerestek egy locsolókannát. Szép piros volt, amolyan homokozóban felejtett gyerekjáték. Találtak egy csordogáló kutat is a tér közepén. És megtörtént az első locsolás! Itt, Budapest közepén, egy háromszögletű téren.

Aztán elindultak, tovább, a Világba.

Közben jó nagyokat beszélgettek erről, arról, ki mint élt eddig, ki hogyan gondolta, ki miért csinálta, szóval mindenféléről, ami azért fontos, hogy az egyik alaposan megismerje a másikat, a másik meg az egyiket. Enélkül ugyanis barátság nemigen létezik.

Biz, aki látta őket, nem hitt a szemének! Az országúton az eperfák árnyékában gyalogolt úgy tíz-húsz centiméterre a föld felett egy fehér agár gyönyörű fekete pettyekkel, mellette apró tizenégy lábacskaín szaporázta egy rózsaszínű sárkányka, hét és fél fejjel, hosszú farkát maga után húzva a porban. Néha megálltak. Ilyenkor a Kutya lehajolt a sárkányhoz, kihúzta a tüskét valamelyik lábából. Máskor meg csak döcögtek, mert a sárkányka nem bírta ellenállni a szüretelés ingerének, és erre-arra imbolyogva a locsolókannába szedegette az édes, fekete eperszemeket. Azután megint mentek-mendégéltek, és szemeztettek, és beszélgettek, beszélgettek, beszélgettek...

Már messziről áradt róluk valami hatalmasan békés nyugalomféle, amelyben azért benne bizsergett a megismerés és barátságnevelgetés boldog izgalma.

Csak hogy a dolgok nem mindig alakulnak szerencsésen.

Éppen egy hatalmas nagy hegy lábához értek, és azon kezdtek tanakodni, megmásszák-e a hegyet vagy megkerülik. Kázmér sem járt még erre, de azt tudta, hogy ez a hegy a Madarak Hegye, és úgy hallotta, semmi különös nincs rajta. Pontosabban: nem hallott róla semmi különöset. Jobb hát, ha megkerülik.

- Hallottad, hallottad! - háborgott a Kutya. - Az neked elég? Én látni szeretném! Mert mi az, hogy a Madarak Hegye? Miért pont ez a neve? És milyen ez a hegy közelről? És milyen madarak élnek ott? Satöbbi, satöbbi! - sorolta volna tovább a kérdéseket, de Kázmér közbevágott:

- Ugyan már! Madarat eddig is annyit láttunk, hogy még! Érdektelen kétlábúak-kétszárnyúak. Buták és ijedősek. Mit gondolsz, ezek itt nem ugyanolyanok? -

- Meg kéne néznünk! Időnk van. Vagy sietünk valahová? - kérdezte a Kutya, és eszébe jutott, hogy a hegyen mindig csak felfelé kell menni, de tán a rengeteg sűrű erdőben nincs El Kuvik utca, de nem szólt, hanem buzgón locsolgatta azt a fejbimbót ott leghátul.

- Nem sietünk. Ha nagyon akarod, megnézhetjük! - egyezett bele Kázmér, és közben csuda jól esett neki a langyos víz csordogálása a farka tövénél meredező púpocskára. Érezte is, hogy megint nőtt egy keveset. Fennhangon hát megjegyezte:

- Tudod, Fehéragár! - Így nevezte a Kutját, amikor nagyon szerette. - Rém izgatottan várom, hogy kibújjon az utolsó szemecske is! Úgy érzem, egészen különös fejem lesz az a nyolcadik... -

- Szép kis fej lesz, meglátod! - melegegett fel az Agár szíve, hiszen közös művük lesz az: bár a sárkány hátán ül, de biz ő nevelgeti!

Azután roppant magabiztosan és kíváncsisággal telve előrevágott, bele a hegy erdejének a sűrűjébe. Mögötte lihegve kapaszkodott Kázmér. És nagyon hasznosnak bizonyult, hogy a szokásostól eltérően annyi rengeteg szeme volt!

De ne vágjunk a dolgok eleibe!

1986. jún. 18.

8. MADARAK KÖZÖTT

A hegy erdeje olyan sűrű volt, hogy csak az ezer rétegű levélrács kósza résein szivárgott be némi fény. Éppen hogy látni lehetett.

A kutya a kis piros öntözőkannát ide-oda lóbálva próbált utat törni a bogas bozótban, mögötte lihegve kapaszkodott Kázmér, aki kurta tizennégy lábának valamelyikével minduntalan hol egy kőbe, hol egy gyökérbe, letörött gallyba botlott, ráadásul alig győzte mind a hét és fél fejét kapkodni a visszacsapódó ágak elől. Ám, okulván a megpróbáltatásokból, hamarosan a Kutya fekete pettyes, hosszú lábai között, a meleg és lágyan védelmező kutyapocak alatt folytatta útját, hogy legalább a csípős vesszősuhintásoktól szabaduljon. De, merthogy kíváncsi jószág volt nagyon, eme lehetetlen ám valamivel komótosabb helyzetben hét fejét mint periszkópokat jobbra-balra tekergette, és szemügyre vette körös-körül a rengeteg erdőt.

Egyszer csak a földön, nem sokkal előttük, megmoccan egy gyökér.

- Kígyó! - sikított élesen a Sárkány, a sokfelé figyelő.

Már nem volt idő a kitérésre.

- Kapaszkodj belém! Vakkantott a Kutya, és nekirugaszkodott a levegőnek. Hasa alatt a hét és fél fejével lefelé csüngött a Sárkány, és kerekre meredt mind a tizennégy és fél szemével szorongva figyelte, elég magasan húznak-e el a sziszegő kígyófej felett. Már-már megkönnyebbült, mögöttük tudva a veszélyt, az Agár is épp pihenőre ereszkedett volna, amikor Kázmér újabb, az előbbinél hosszabb és vaskosabb kígyót vett észre.

- Még feljebb, Fehéragár! - kiáltotta, s a Kutya teljes erejéből megint nekirugaszkodott.

Nem volt többé megállás.

Egyre több és egyre hatalmasabb kígyótestek tekeregtek alattuk, és egyre magasabbra nyújtogatták villás nyelvüket. Bármerre fordultak, vonagló, villogó szemű kígyófejek meredeztek a földről.

- Hamarabb kellett volna visszafordulni... - Az Agárban felködlött a reménytelenség, amikor a sziszegő, imbolygó fejek már a bokrok ágairól is feléjük nyújtóztak.

- Figyelni! Figyelni! Csak előre! Előre! Felfelé! - biztatta magát, és repült-cikázott a kapkodó, mohó hullók között.

- Talán megpihenhetnél egy faágon... - szólt alant alig hallhatóan Kázmér, aki már órák óta csüngött hang nélkül, torkát némára szorította a halálfélelem.

Faág magassága? Óriási erőfeszítés! Sikerült!

Ez égerfán zihált a Kutya, szemei előtt sárga karikák zizegtek. Kimerülten lebegett az ágak között.

- Nem. Tovább már nem bírom, akármilyen lesz... -

Kázmér elterült mellette. Fejeiben lassan ismét értelmes irányban csordogált a vér, lábai gémberedetten lógtak.

Már régen megbánták ezt a hegymászó játékot, de egyikük sem szólt. Pihegtek, és fáradtan pillogtak körbe-körbe: Vajon messze még a csúcs? Nem láttak mást, csak lombokat, lefelé, felfelé és köröskörül. Egy rengeteg erdő, semmi más. Fák és kígyók.

- Nem tévesztetted össze a Kígyók Hegyével ezt a ménkü rengeteget? - kérdezte végül a Kutya némi iróniával.

- Nem. Biztosan nem. A Kígyók Hegye északon van, és csupa nyírfa borítja. Ez meg itt juhar meg éger meg szil... - még mondott volna néhány ismeretterjesztő tudnivalót, amelyek szavainak hitelét alátámaszthatják, de a harmadik és negyedik szeme riadtan adta le a vészjelzést: a kígyók megtámadták a fát! Úgy kúsztak, tekeregtek felfelé, egymásra hágva, egymásba gabalyodva, mintha ezer éve senki fia nem járt volna erre, akire a fogaikat fenhették. Szedni kellett hát az irhájukat, de minél hamarabb!

Újabb vágta, már a fák koronájának a magasságában. Lent a fatörzsek úgy hemzsegtak a kapaszkodó kígyóktól, mintha megelevenedtek volna. A Kutya a halántékán érezte a szíve dübörgését, Kázmér már nem is látott. Mind a hét és fél feje szinte élettelenül lógott az Agár hasa alatt. A Kutya kiszemelt egy igen magas, százéves szilt újabb pihenőnek. Ám már az ágakon is egész kígyótömeg várta őket. Odafenn, a lombok között!

Tovább!

A Sárkány teste egyre nehezebbnek tűnt, és mindegyre csak emelkedni kellett. Már az ég alatt repültek. Előre! Előre!

- Meddig fog tartani ez az egész? - Lelke mélyén igaztalanul szidta a hasába kapaszkodó rózsaszínű útitársát: - Mert ha valaki úgy ismeri a világot, hogy esküszik egy hegy nevére, azt is tudnia illenék, miféle veszedelmeket rejt az magában, de ő! -

- Kár, nagy kár, hogy a madarakkal soha szóba nem álltam - hörögte alulról a Sárkány, aki meghallotta a Kutya gondolatait. - Ha nem áttallottam volna beszédbe elegyedni ezzel az ostoba népséggel, tán... akkor most... -

- Hja, az az átkozott kivagyiságod! -

- Meg a te átkozott kíváncsiságod! -

De elhallgattak mind a ketten, mert hát érdemes ilyen helyzetben hajba kapni?

- Tartsatok jobbra! Van ott egy tó. Annak a közepén egy jókora szikla. Ott megpihenhettek. Oda nem jut el egyetlen madár sem! - vijjogott felettük egy hang, amelynek a tulajdonosa a Sárkány állítása szerint egy közönséges keselyű volt.

- Ha a madár sem, akkor én hogyan? - de azért a Kutya irányt változtatott.

- Na látod, vannak erre madarak is! - kockáztatta meg a Sárkány a Kutya hasa alatt, de az válasza sem méltatta.

Nemsokára feltűnt a tó meg a jókora szikla. A tó kék volt és kerek, a sziklán pedig ezernyi madár cserregett, károgott, csipogott és tollászkodott.

- Egyetlen madár sem? - pillogott ámulva Kázmér. - Mik ezek, ha nem madarak? -

Az Agár már erejének a legvégén járt. Talpai a vizet érték, Kázmér hét feje búbjá a hullámokat hasította, a nyolcadik pedig szinte teljesen elmerült a habokban. A sziklatömb legszélső pereméhez értek. Kázmér kikecmergett a Kutya hasa alól, a partra hempergőzött, zsibbadt végtagjait szétdobálta, orrain, szájain, fülein kifelé csordogált a víz. Alig lélegzett. A Kutya pedig úgy maradt a levegőben, ahogyan az utolsó tempót vette. Lebegett alétlan, mint Mohamed koporsója, eszméletét veszítve.

A jövevények partra szállása nem volt akármilyen esemény a sziklán. Lett nagy felbolydulás! A rengeteg madár mind felreppent, a cserregés, károgás, csivitelés, csipogás pedig olyan kibírhatatlan hangorkánná erősödött, hogy a Kutya kinyitotta a szemét. És azt látta, hogy a

szikla legfelső csúcsán egy igen kopott, igen szürke, igen öreg és igen nagytestű varjú ül nyugodtan és méltóságteljesen, azután lassan felemelkedik a magasba, és felhőnyi szárnyait széttárva árnyékot vet a repdeső madársereg fölé. Erre olyan csend támad, hogy a légy züm-mögését is meg lehet hallani, azután visszaereszkedik a csúcsra, a jövevények felé fordul, és így szól recsegő-dörgő, hegyet reszkettető hangon:

- Nem kérdezem, kik vagytok, nem kérdezem, hogyan jutottatok ide, holott szárnyatok sincs, különös élőlények, de kérdezem a szándékot, mert ez a hegy a Madarak hegye, és nem tűr meg a törvény itt mást, mint a Kígyók Népet! -

- Mit locsog ez itt össze-vissza a kígyókról meg a madarokról? Mondtam én, Fehéragár, hogy ezek igen ostoba egy... - de a Kutya oldalba bökte a sugdosó Sárkányt, és a Vezérvarjúhoz fordult:

- Köszönjük tapintatodat, oh, Madarak Hegyének Fejedelme! Mindössze megpihennénk itt egy rövid időre, amint a keselyű tanácsolta, azután folytatjuk utunkat. -

- Egy rövid időre, tisztelt idegenek? - szólt a Varjú, és hatalmas hahotára fakadt, csak úgy rengett belé a teste. Nevetése végiggurult a sziklán, és magával sodorta sok ezernyi madár-népet. Harsogott a millió torok, hogy már az egész kősziget is reszketett, és megfodrozódott a tó felszíne. Még a messzi túlparton álló, kígyókkal megrakott fák is ingtak-bingtak a hatalmas röhögés-orkántól.

- Szóval, egy rövid időre... - folytatta a Varjú. Hangja komollyá vált, igen szigorúvá, és csend lett megint körülötte, tisztelettudó nagy csend. - Hát csak gondolatok az erdőre, amely tele van csúszó-mászó, mérgesnyelvű, éhes madárral! Közülünk sem igen merészkedik oda senki, pedig kígyónépemnek magasra röpítő tollas kígyószárnya van! Visszamerészkednétek? Alig hiszem! -

- Vissza nem. De felfelé igen - szólt tisztelettudóan a Kutya, és meghajolt a csúcs felé.

A Vezérvarjú csúfondárosra húzta korhadt-sárga csőrét, és fejét ingatta:

- Igen kételkedem én abban, hogy ti valaha is elhagyjátok a mi birodalmunkat! -

- Márpedig megpróbáljuk, óh, Kígyók Atyja! - igazodott a Kutya a szigeten elharapódzott mániához, amely szerint a madár kígyó és a kígyó pedig madár.

- Megpróbáljátok? Ugyan-ugyan! Nem fog az olyan könnyen menni! - A Varjú hangjában gúny bujkált, és innen-onnan, a megülő madarak tömegéből csúfondáros cserregés reppent fel.

- Eddig sem volt könnyű! - kottyantotta közbe Kázmér, de menten elhallgatott, mert a csúcs felől iszonyú recsegés zuhant a fejére:

- Sehogy sem fog menni! -

A lomha szürke jószág megnyalta a csőre szélét, nagyot cuppogott a nyelvével, széttárta kopott szárnyait, hogy beterítette vele a fél sziklát, alkonyt borított a jövevényekre, és még emeltebb, dörgőbb, zúgóbb hangon ezeket mondotta:

- Most szárnyatok megbénul. -

És úgy lett, lábaik megbénultak.

- Bátorságotok elszáll. -

És a két vándor kétségbeesetten érezte, hogy erejük oda.

- Vágyatok megül itt, ezen a sziklán. -

És sejtették, hogy vészes átok végez velük.

- Lám-lám! - dörgött tovább a Varjú. - Ugye, most már nem akartok tovaindulni? Vagy esetleg nem tudtok? -

Hogy is válaszolhattak volna? Testükre merev tehetetlenség terpeszkedett, és úgy maradtak, ahogyan voltak: a Sárkány hétfelé tekert hét fejjel, lábai között a piros öntözőkannát szorongatva, a Kutya pedig alázattal meggörnyedt pózban úgy tíz-húsz centiméterrel a szikla felett lebegve, amint éppen szólni készült.

- Így maradtok mindaddig, amíg megéri az Idő. Évek telnek és évek jönnek majd, amíg a végső halálnak feloldom izmaitokat, hogy friss, élő hústok ünnepi tápláléka lehessen népemnek, ha eljön majd a nap, a Nagy Búcsúlakoma napja! - zengett az átok a szikla felett, és fekete lett az ég, a tó, a hegy.

A Kutya és a Sárkány mozdulatlan testében nem járt a vér, de idegeikben fel s alá jártak az ingerek. Érezték a levegő hűsét, a víz illatát, hallották a madarak üdvrivalgását, a Varjú csúfondáros, hars röhögését, és fejeikben zúgtak a gondolatok, és meg nem állt szívükben a félelem.

1986. július 1.

9. MÖGÖTTEM FEKSZEL...

Mögöttem fekszel a fekete furgonban. Vigyázom az utat: régről ismert hepehupák. A koporsón egy csokor virág. Billeg.

- Hallod a harangszót? Érted harangoznak. -
- Nem. Csak te hallod, így szoktad meg. A zsidókat csendben temetik. -
- Viszlek. -
- Vigyél. Mindig is vittél. Most ez persze egy kicsit más. -

A motor halkan berreg. Ugyanaz az út. Hol balra, hol jobbra kanyarodom, de lényegében véve mindig ugyanaz. Már több, mint 25 éve. Ez a huszonhatodik. Öregszem és unom, és nem lehet kilépni. Mert hová mennék máshová? Ugyan hová?

- És ez volt a legkeményebb, ez: a huszonhatodik. -
- Hallod a gondolataimat? -
- Miért pont a gondolataidat ne hallanám? A szívedet is hallom... -
- Tele van gonoszsággal. -
- Mert unod? Ugyan. Nem rám gondoltál, hanem erre a monoton útra. -
- Tényleg arra. Miért, hogy mindent tudsz? Most meg már abszolúte mindent. Mennyit töprengtem, hogyan találod el a kételyeimre mindig a leghelyesebb választ? -
- Huszonhat év alatt... Tudod, ez alatt a huszonhat év alatt kiismerheti az ember a másikat. -

Egyszer, csak egyetlen egyszer kapcsolhatnám a negyedik sebességet! Egyszer, csak egyszer kijuthatnék a városba! Vagy, uramisten: az országútra! A fák közé, a dombok közé, a messzire ülő falvak közé, és száguldhatnék! Mögöttem mindig gyalog jönnek, és én igazodom a lehajtott fejűek lépteihez. Néha sokan vannak, százasával, gyakrabban csak tíz-húsz ember, van olyan is, hogy csak egy-kettő. Ilyenkor eltűnődöm. Legszívesebben beállnék harmadiknak... És minek is ez az egész? Ceremónia!

- Igen, a ceremóniáknak nem sok értelmük van. Egy esemény, amelyet emlékezetessé kell tenni. Vagy meghatóvá. Különben ki siratná el az embert? Néhány szívszakajtó hazug szó, hogy a szemek megnedvedjenek. -
- Azután szétszélednek, és örülnek, hogy végre rá lehet gyújtani egy cigarettára. -
- Mondd! Ezek is minek jöttek el? -
- Hogy lássák, mit csinál a másik, ki mennyire meghatott, ki mennyire sajnál. -
- Ők nem tudják, amit te, hogy én tudom, ki mit érez. -
- Biztos vagy ebben? Engem is elolvasol? -
- El. Ne gyötörd magad! Attól még nem vagy gonosz, ha néha szívesebben bekapcsolnád a negyedik sebességet, vagy levethetnéd a fekete uniformist, és sétálhatnál egy vízparton a fák alatt. De most azért ne menj el! Még ne! Majd utána. -

- Mit szólnál, ha ketten mennénk? Megnéznénk magunkat a víztükörben, letépnénk egy ágat, megfosztanánk a leveleitől, út nélküli ösvényeken sétálnánk, és figyelni a felhőket. Nos? -
- Gyáva vagyok. És fáradt. Csináljuk csak végig, ahogyan elkezdjük! Azután... majd te... -
- Egyedül? -

Sikított a fék, sikított a lelkem. Egyedül???

A porban verdeső madár már nem éled fel többé. A bal első átment rajta. Nemsokára végleg mozdulatlanra dermed. Persze, addig még szenvednie kell.

- Mennyit szenvedtem! Tudod, most már jó. -
- Tudom. Éppen ezért! Most itt jobbra, a gazdasági bejáratnál... -
- Nehezemre esik a döntés. Világéletemben nehezemre esett. Emlékszel? A szerelmet sem mertem. Rábeszélte... -
- Többet kellett volna találkozunk. -
- Igen. Mint a végén, az utolsó esztendőben. Csak nem úgy. -

Ekkor a második sebességbe kapcsoltam. Azután a harmadikba. A visszapillantóból láttam a távolodó, feketébe burkolt, megrökönyödött arcokat, a tanácstalanságukat, hogy hát most mit kell tenni? A portás ijedten ugrott hátrébb, azután befutott a házikójába. Biztosan telefonál: megszökött egy halott!

- Na, mit szólsz? -
- Sejtettem, hogy nem bírod ki. És most hová? -
- Előre. Kifelé a városból. Nem kellemetlen az út? Felfagyott. -
- Nem. Lebeg a fehér szemfedő felettem, a réseken befúj a szél. Jó volna látni! -
- Még nem állhatok meg. Majd később. És leveszem rólad a tetőt. -
- Addig mesélj! Merre járunk? Mit látsz? Én meg majd elképzelem. Nem sokkal volt több az életemben sem. A java részét a te meséid mutatták a te tükrödön át. Én már akkor be voltam zárva. -
- Dehogy! Elhagytad magad. Most itt az alkalom: újrakezdeni! -
- Épp most nyissam ki a szemem? Befagytak az agytekervényeim. Eddig csak a testem gyötrelmeire figyeltem. Már nem tudok feloldódni! -
- Dehogynem! Süt a nap, jobbra, balra bokrok, s a bokrokon túl domboldalra vetett búza. Mindenütt búza. Nagy, sárga búzatábla. És kék az ég! Olyan apró felhők járnak rajta, hogy meg lehetne fogni őket! -

Csend. Csak a motor zúgását hallom. Lábam a gázpedálon. Tövig nyomom. Sehol egy lélek. Hol járhatunk? Ki tudja?

- Megálljunk? Körül akarsz nézni? -

Nincs válasz. A harangszó is elült rég. Miért nincs válasz?

- Itt egy árnyas hely. Leülünk, és megbeszéljük, hogyan lehetne újból élni. Jó? -

Leálltam. Csalán és bogáncs végig az árokparton. Beljebb az erdő. Nyirkos és sötét. Itt az út mentén még süt a nap. Kiszálltam, kinyitottam hátul az ajtót. Egyedül nehéz volt kihúzni, nem is mertem egészen, csak hogy a fedelet leemelhessem. Ott feküdt még nem mosott fehér gyolcsban, nyitott szemmel. Nagy, barna szemekkel. Az egész arc csak a két szem volt, meg a sárga, csontra aszott bőr.

- Na, gyere! -

- Nem! Fordulj vissza! Vigyél vissza! Nem akarok semmit újrakezdeni! Örülök, hogy vége. Kérlek! Ez nekem így lesz jó! -

- Nem hiszem! Nem lehet így jó! Így senkinek sem jó! -

- Megint önző vagy. Majd megszokod. Meglásd, megszokod... Néhány hónap... -

- Nem! Nem akarom megszokni! NEM BÍROM MEGSZOKNI!... Na, gyere! -

- Ne gyötörj! -

- Jó. -

Visszacsuktam a fedelet. Döngött. És nem láttam többé.

- Azért láttad a felhőket, nem? -

- Csak a szemedet láttam. Nem kell úgy kétségbe esni! -

- Nem te vagy önző? -

- Lehet. Én már kiértem. Már önző is lehetek. Egy kicsit. Így, a végén. -

Visszaültem a volánhoz. Megfordultam. Még mindig senki az úton. Vajon hol járhatunk? Most lassabban mentünk. Más a cél: végre kell hajtani a muszájt. Így akarja.

Messziről piroslott a míniummal kent temetőkapu. A portás meg akart állítani, de fűtültem rá. Rákanyarodtam az eredeti útvonalra. A régről ismert hepehupák. Hát járjuk végig!

- Így gondoltad? -

- Így. -

- Mind elmentek. Senki sincs itt. Csak a két sírásó meg egy egyenruhás ember. Talán rendőr. -

- Hogyan tudod majd kimosni magad? -

- Mindegy. Meg lehet ezt magyarázni? Legfeljebb foglalkozást változtatok. Már épp itt az ideje. -

A torkom szorosra feszült.

- Menj el autóversenyzőnek! Megnéznélek!... -

- Nőket nem alkalmaznak. -

- Itt is unikum vagy a gyászokocsiddal. Nem gondolod? -

- De kisebb a rizikó. Vénülök. -

- Hát azért vigyázz! Vigyázz magadra! -

- Te is! -

Hülyén hangzott ez a „Te is”. Legfeljebb a sírásók vigyázhatnak, le ne boruljon a koporsó a két szál deszkáról. Egy marék rögöt dobtam utána.

- Kösz! Mindig tiszteltem benned, ahogyan ötvözöd a konvenciókat és a lázadásra kész elégedetlenségedet. Ez a kirándulás azért jól esett. Az igyekezeted. Kösz! -

Hullott a föld. Emelkedett a halom. Gyalog indultam vissza. Majd elviszi a kocsit valaki. Úgyis kilépek ebből az állásból. Valami izgalmasabb után kellene nézni...

- Szia! -

Ma reggel a Rákóczi úton egy fekete gyászkocsi száguldott a megengedettnél nagyon sebességgel. - Ez egyszer nem kell poroszkálnom! - gondolhatta a sofőr.

A majdani hiányodra emlékeztem.

1986. július 8.
Két hónappal Pipi halála előtt.

10. MADARAK KÖZÖTT

Ettől fogva így léteztek ők ketten: moccanatlan és dermedten, tenni készen tehetetlen. A Sárkány hétfelé tekert hét fejjel terpeszkedett a sziklán, felette libegett alázattal meggörnyedt pózban a Kutya. Testükben nem járt a vér, de idegeikben fel s alá jártak az ingerek. Mindent láttak és mindet hallottak. Látták, ahogyan telnek az évek, madarak elhullnak, és újak bújnak ki a tojásokból, a köszirtről le-leperdül egy-egy morzsányi kődarab, a peremeket egyre alább mossa a tó, a parton a fák sudarulnak-lombosodnak, eső esik és fúj a szél, vihar tombol, és levél virul, ha jön a nyár.

A madarak lassan megszokták őket. Kikerülték a víz fölé hajló kőperemet, ha arra vitt a dolguk, és havonta két fehér sirály megvizsgálta, megtapogatta a testüket, nem esett-e bennük kár a naptól, fagytól, esőtől, széltől, egyébként nem törődtek velük.

Ők állták az Időt dermedten és moccanatlan, tenni készen tehetetlen. Fejeikben zúgtak-búgtak a gondolatok, s mert nem tudták elmondani egymásnak, hát megtanultak gondolatot cserélni hangok nélkül, szavak nélkül. Hallották a madarak zsivaját, de még jobban hallották egymás gondolatát. Látták a madarak nyüzsgését, de már inkább látták egymás gondolatát, s mert így volt, nem is érezték, hogy olyan boldogtalanok volnának. És gondolataik egyre folytatták vándorútjaikat:

- Valami különös fény ül a szemeikben... -
- Ismerős, gonosz fény... -
- A kígyók ádáz szemeiben villant ilyen... -

Elúszott előttük a tekergő kígyófej képe, visszaúszott egy másik, a madárfej képe, a fejek azután egymásba úsztak, és nem lehetett a szemeket megkülönböztetni egymástól.

- Ugyanaz a gonosz villogás... -
- És kígyónépnek nevezik magukat... -
- Kik között élünk egyáltalán? -
- Madarak között? -
- Kígyószemű madarak között... -
- Kígyóvágú madarak között... -

Látták magukat és látták egymást moccanatlan, tehetetlen, és látták a düh szikráit pattogni a bőrük alatt.

- Élni vágytam, tenni akartam... -
- Magamat örömmel tölteni... -
- Látni vágytam, világot járni... -
- Összetörték az akarásainkat! -

Keserű íz futott a szájukban, és megint villant a kép. A szorongás hosszú, fehér asztalt idézett eléjük, körülötte ezernyi madár repdes, csapdos, s a fehér, hosszú asztalon fehér porcelántálon fekszik pirosra pirítva Kázmér, és egy másik fehér porcelántálon puhára párolva a Kutya.

- Inkább élve tépnek szét bennünket. -

- Igen. Élő, friss húsunk kell nekik. - A lila félelem homályba borította a fehér asztalt:
- Újjászületünk majd a halálunkra. -
- De meddig így? -

A válaszolatlan kérdés, a nagy, közös bizonytalanság fekete háttért színezett minden kép mögé.

- Ha megéri majd az Idő... -
- Mire? Mire érik az Idő? -
- Halálunkra. -

Történt olykor, néha-néha, teliholdas világoskék éjszakákon, hogy megszakadtak az egyre folyó, folydogáló gondolatcserék. Olykor látogatóik jöttek. Hogy kik voltak ezek a látogatók? Nem más, mint az öt csillagiós. Hogy-hogy öt? Nos: Artúr, Béla, Árpád és Jákob - meg a dió-barna tekintetű mandulavágású szemű, őszbehajló, sima szakállú, aprócska, a többinél is egy fejjel kisebb Barnabás. Barnabás pedig nem volt más, mint Kázmér csillagiója, akit most végre személyesen megismerhetett.

Eljöttek ilyenkor, teliholdkor, leültek szépen a szikla peremére, lábaikat a víz fölé lógatták, és megpróbálták igen vidám képet vágni, és meséltek arról, mi minden történik a világban túl a tavon, túl a Madarak Hegyén. Meséltek városokról, emberekről, régen volt sárkányokról, hiú macskákról, meséltek katasztrófákról és ünnepekről, mert tudták, hogy ezek itt ketten milyen nagyon szerettek volna mindig is Világot látni. Azt is tudták, miféle gondolatok-sejtések, bizonytalan érzések és sötét félelmek járnak közöttük oda-vissza lebegő szavak és úszó képek formájában. S mert segíteni nem tudtak, hát úgy gondolták, jobb, ha irgalmasan elterelik a figyelmüket. Meséltek. Szórakoztatták az alázatosra merevedett Kuttyát és lezsértartású, szoborrá vált Sárkányt.

Amikor éppen nem meséltek világoskék éjszakákon a Madarak Hegyének sötét tavánál a kiálló szirten üldögélve, hanem fenn a sztratoszféra peremén, a felhőborította kerti lugasban teáztak vagy égi harmatos nektárt iddogáltak, akkor folyton folyvást tanakodtak, mitévők legyenek, mert ez így nem mehet sokáig.

- Húsz éve merednek a madarak között. -
- A kígyók között! -
- Mindegy! -
- És állandó bizonytalanság lebeg az agyukban: mikor és hogyan? Mert azt tudják, hogy biztosan eljön a pusztulás órája. -
- Nem elég a Mese. Ámítás csupán. -
- Múló öröm, vagy annyi se tán! -
- Eljövünk tőlük, és velük marad a valóság tudata. -
- Meg kellene nekik mondani az igazat! - vetődött fel egyszer egyikükben.
- A MIKOR úgy is rejtve marad. Az titok. -
- A földiek ehhez a titokhoz hozzászórtak már... -
- A HOGYAN, az is nagyon fontos! -

Ebben maradtak.

Egyszer egy napon mind az ötven nagy lélegzetet vettek, és nekifogtak, hogy elmeséljék a Kutjának és a Sárkánynak a Madarak Hegyének titkát. Ennek pedig épp itt volt az ideje!

- Tudjátok, el kell mondanunk tinéktek a Madarak Hegyének titkát... - kezdte Jákob, tőle szokatlan bátortalansággal.

- Szürkefelhő, a legeslegkegyetlenebb boszorkány keze van a dologban - toldozgatta tovább Béla.

- Szóval, megharagudott egy csúfondáros fakopácsra itt a Hegyen... - folytatta Artúr.

- És kifordította a Hegyet - mondta Árpád. - A madarakat éhes kígyókká változtatta, akik felfaltak minden négy lábút, akár a Hegyen lakott, akár csak odatévedt, a kígyókat meg madarakká. -

- A kígyókból vált madarak pedig - mesélte csendesen egyszerűséggel Barnabás - idemene-kültek erre a sziklatömbre, és azóta itt élnek, mert félnek a madaraktól lett kígyóktól. De bennük maradt a kígyók vére, ahogyan a kígyókban a madaraké. És most mindnyájan attól szenvednek, hogy mások: a szelídek, hogy kegyetlenné lettek, a kegyetlenek, hogy szelíden kell élniük. -

- És mindaddig marad imigyen kifordítva a Hegy - vette át a szót Jákob -, amíg egy négy lábú meg nem érinti a sziklát. Ezt itt a tó közepén! -

- Ami ugye lehetetlen, - fontoskodott Béla -, merthogy a kígyók nem kímélnék senkit, aki a rengeteg erdőbe vetődik. -

- Illetve mindeddig lehetetlen volt... - kottyantotta közbe Artúr.

- De ha mégis megérinhetné egy négy lábú a sziklát, a sok ezer madár menten visszaváltozna kígyóvá - folytatta a következtetések láncát Árpád.

- És akkor meg a kígyók menten felfalnák a megváltójukat - végezte kurtán Barnabás.

- Ez a megváltók bére - gondolta a Kutya.

- Hm... Hm... - tették hozzá ők ötven, azután huss! elrepültek vissza a sztratoszférára, mert már hajnalodott. És egyébként is, mit lehet itt tenni még?

- Igen. Mit lehet tenni? - morfondírozott a Kutya. - Akár madarak szabdalnak fel könnyen emészthető étékül a Nagy Búcsúlakomára, akár mint kígyók nyelnek le. Egykutya. -

- Hajaj! Édes mindegy! - fakadt volna sírva Kázmér, ha tehetne volna. - Jobb nem gondolkozni! -

- Azért nem árt! - küldte át a gondolatát a Kutya.

- Csak nincs valami ötleted? - ámult el a Sárkány lelke.

- Szóval, Kázmér, ha lehet, annyira ne keseredj el, hogy ne tudj figyelni, ha muszáj! -

Haldokolt már az igen loncsos, igen szürke, igen öreg Vezérvarjú, és a közelgő gyász árnya borult a sziklatömb lakóira. Mire felbukkant a nap a hegycsúcs mögött, morajló sziklazengés adta hírül minden élőlénynek a Madarak hegyén, hogy meghalt a Varjú. Gonosz lelke fekete felhőárnyként felszállt az égre, és megállt a tó felett. Ekkor keselyűk száza vonult félelmetesen a megátkozottak felé. Szárnyaik suhogása iszonytató gyászinduló, körmeik villanása pengeél fenyegetése, szemeik vörös izzása maga a halál. Amikor megszólaltak, vijjogásuk megmozgatta a Hegyet, a sziklatömb repedni kezdett, és csikorogtak a súrlódó kövek, amikor a keselyűk leszálltak. Testük zuhanása megsűrítette a levegőt. Közben a halott Varjúkirály

fekete lelke megállt a végrehajtás tetthelye felett, és lassan, mint az idő múlása, ereszkedett, sűrűsödött, a feketénél is feketébbre feketedett.

Hatalmas némaság lepte el a Hegyet. ITT VALAMI TÖRTÉNNI FOG.

Ők ketten csak vártak. Testük jegesre fagyott, tudatuk kővé meredt a rémülettől, lelküket teljesen betöltötte a hófehér, vakító iszonyat.

Körülfogták áldozataikat a keselyűk, nagy ívű hóhérfalként tömörültek, szemeik kegyetlen villogással rájuk szegeződtek, horgas csőreik idegesen csattogtak, körmeikben bizsergett a gyilkolás kéje. Már benne éltek a következő pillanatban, amikor a fekete lélekfelhő rettenetes éjszakával egészen beburkolja a dermedt húsukat, amikor majd vijjogva és tülekedve, hisztérikus mohósággal apró cafatokra szagatják őket...

... és a fekete felhő beburkolta és megérintette őket.

És akkor egyszeriben széttört a Varjú-varázslat.

És ereikben vidám lendülettel suhanni kezdett a vér, izmaikban rugózni kezdett a tett.

Körülöttük tömör sötétség, agyukban elszánás. A Kutya megrázkódott: izmai engedelmeskedtek. A Sárkány figyelme pattanásig feszült.

- Most! - gondolták egyszerre, egyazon pillanatban.

A Kutya leereszkedett, és mint a négy lábával megállt a sziklán.

És akkor egyszeriben széttört a Szürkefelhő-varázslat.

És visszafordult a Hegy.

És minden hóhér-keselyű azon nyomban kígyóvá változott.

És vonaglott feléjük a sziszegő kígyótömeg, és síkosan és undorítón és dühödten és gyilkosan tekeregtek, csúsztak egyre közelebb, és nyelveiket mohón öltögetve már-már elérték az eleven húsú áldozatokat, amikor...

... amikor az évek óta meredt izmú Agár hatalmas életakarással dobbantott egyet, és a hátára pattant rózsaszínű Sárkánykáival felemelkedett a levegőbe.

Úsztak a tó vize felett, belevágtattak a sűrű, fekete lélekfelhőbe, utat törtek benne, és ki-repültek a fénybe, és repültek, repültek a kígyókból lett madaraktól hangos, boldog erdő felé, egyenesen a hegycsúcs irányába.

1986. aug. 1.

11. MÉG EGY TARKASZÁRNYÚ EGÉR?

Szótlanul repültek. Halkan elúsztak a madárzsivajos rengeteg erdő felett, felverték néhány fácánt és kakukkot, cinkét és fakopácsot, és még ki tudja, hányféle félénk madarat, akik tisztelettudóan kitértek előlük. Szakadatlanul felfelé tartottak. Már alacsonyabbra nőttek ott a fák, majd csenevész cserjék kúsztak a sziklákon, azután hosszúszerű fű zizegett, és még feltűnt néhány tüskés törpe giz-gaz, végül az se, csak a szürkeárnyas lilaszín kövek. Élükre fénylő koronát sütött a nap, de lenn, a völgykatlanban sötétkék homály borongott.

Kázmér meg sem mert mukkanni. Most már az összes szemét behunyta, tizennégy lába vaskapcsok voltak a Kutya hátán. A Kutya meg csak repült, élvezte a szelet, a teret, a fény váltásait. Igazából repült! Nem sokkal a hegycsúcs alatt egy simára csiszolt szikla tetejére leereszkedett:

- Pihenjünk! Jó? -

- Hm - pihegte a Sárkány. - Ha elgurulnék, kapj el! Zsibbadok. -

- Szédültél? -

- Hogy a fenébe ne! Egy hüllő ilyen mélységek felett! -

- Akkor együnk! - mondta a Kutya, és a piros öntözőkannából kipergetett a Sárkányka elé nyolc szem fekete szedret.

- Ez mind a miénk? -

- Igen. Egy száj - egy szeder. Netán kevesled? -

- Igazságtalannak tartom. Egy szeder - egy gyomor. No? -

Hát eszegettek csendben, nem szóltak, csak járatták a gondolataikat fel-le, fel-le. A hetedik szemet Kázmér a nyelte le, a nyolcadikat az Agár. Azután ittak egy jóízút a lábuk előtt csörgedező jéghideg forrásból. Kázmér a lábait masszírozta és tűnődött, felidézte Fehéragár villámgyorsaságát. Az Agár elterült a napsütötte, tükörsima kőpárna felett úgy tíz-húsz centiméterrel, és szintén tűnődött: azokon az esztendőkön, amelyeket élő tudattal, tehetetlenül töltöttek folytonos bizonytalanságban. Tűnődtek és hallgattak, és ez így tartott egy jó darabig.

- Sziasztok, Győztesek! - kiáltotta az átlátszó sztratoszférabeli utazófonalon csüngve Artúr.

- Hello! Hello! - hangzott azután még négy felől.

Öt apró, kékcsillogású köpenyke ereszkedett alá libegve, pont az orruk elé.

- No, Héroszok héroszai! Óriási örömlakomát rendeztünk a megmenekülésekre. Ha láttátok volna, amint ott ültünk a nagy kerek asztal körül! Még a könnyünk is csorgott a boldogságtól!

- hadarta Béla, miközben letelepedett a piros öntözőkannára.

- Pont olyan boldog volnék én is, ha nem ecsetelnéd bővebben azt az örömlakomát. Évek óta most ettem először. Négy szem szeder van a hasamban! - morgott a Kutya.

- Aj-haj! - sóhajtott Árpád.

- Bakumbálecimberspicc! - suttogta Béla, és a terülj-asztalka máris biccenve földet ért.

- Most már oké? - kérdezte Artúr.

- Ühüm... - vagy tán ennyi sem hangzott. A Kutya és Kázmér mohón átadták magukat a gyomor gyönyöreinek.

- Óriási pillanat volt! Onnan fentről nézve: egy mesebeli tett! - lelkenedett Béla.

- Alig hittünk a szemünknek. Bizony már-már lemondunk rólatok... - emlékezett Barnabás.

- Tény az, hogy fantasztikusan gyorselműjük és fantasztikusan bátrak voltatok! - szögezte le Jákob. - Olyannyira, hogy meg kell jegyeznem... -

Folytatta volna, de a Kutya sejtette, hogy most valami szörnyen hosszadalmas tiráda következik, és bár kétpofára tömte magába a földöntúli finom falatokat, közbevágott:

- Egy frászt voltunk bátrak! Feltettük az életünket, és kész. -

- Még most sem hisszük el, hogy megúsztuk - hörögte teli szájjal Kázmér. - Tisztára hihetetlen, hogy a kalandnak ezzel vége volna... -

Csippentett még egy darabkát a barnahéjú mazsolás kalácsból a vékonyraszelt rózsaszínű sonka mellé, megszózta a negyed girizd kemény tojást, amelyre a villa hegyével csípős tormát hintett.

- Pedig vége volna, ha megülnétek a feneketek - szólt Árpád.

- Fogadjunk, mihelyt jóllaktatok, és kiszuszogtatok magatokat, megint nekivágtok, hogy meglessétek a Madarak Hegyének csúcsát! Amelyet pedig a szárnyas lények közül is csak a legerősebbek és legkitartóbbak tudtak megközelíteni - tette hozzá Jákob.

- De mit nektek az intelem! - legyintett Béla.

- Négyen se igen győzzük az ötleteiteket! - morgott Artúr.

- Öten - egészítette ki szerény méltatlankodással Barnabás.

- Ha mindezt inkább odafönn, a nagy kerek asztal körül vitatnátok meg... - törölte meg a száját a Kutya. - És ne akarjátok elvenni a kedvünket, mert úgy se fog menni! - szólt, és kiitta utolsó cseppig a meggyszínű nektárt.

- No, Fehéragár! - A Sárkányka még egy fürt szőlőre vágott. - Nekik eddig mindig igazuk volt... -

... de hiába vágott a szőlőre, a terülj-asztalka és az öt sértődött csillagjós már ott sem volt.

- Na látod! Most jó? -

- Folyton csak sopánkodnak, segíteni meg igazából soha nem tudnak. Elegem van belőlük! -

A Kutya tudta, hogy kissé igazságtalan, de nem visszakozott. Büntudata szegény Sárkánykán csattant:

- Indulunk vagy nem? - s már fordult is felfelé, a csúcs irányába.

- Máris? Alig szuszogok a tömött hasamtól! -

- Egy kis séta majd jót tesz - vetette hátra a Kutya.

Mit tehetett Kázmér egyedül a sziklarengeteg kellős közepén egy dúlt lelkű kutyával? Hát feltápázkodott.

Minden kanyarnál úgy tűnt, már nincs messze a cél. De csak egy újabb kőszirtet másztak meg, amelyik eddig eltakarta az utána következőt, és az megint az utána következőt. Ahol keményebb útszakasz, meredek szikla vagy csúszós mohabojt került eléjük, ott a Kutya

megtaszajtotta a szuszogó Sárkánykát, és baktattak tovább. Igen lassan haladtak. A Kutya a repülő tudományát későbbre tartogatta.

Egy hét is eltelhetett már. Esténként biccenve földet ért a terülj-asztalka, meglakomáztak, és a hideg magaslati éjszakák miatt összebújva, egymást melengetve elaludtak. Napkeltekor megint útnak eredtek.

Ez alatt, és a szorgalmas locsolás mián is, a nyolcadik fej hatalmas lendülettel kezdte felvenni a végső formáját. Sőt! Egy napon meg is szólalt:

- Látok egy szakadékot. Akkorát, hogy azon biz át nem tudunk kelni! Akár vissza is fordulhatunk! -

- Igencsak pesszimista fejet növesztettél! - ingerkedett az Agár.

Ám amikor meglátta a szakadékot, megtorpant. Akkora mély volt a szakadék, akár a pokol kapuja lehet, és akkora messzeségben állt a túlsó part, mintha nem is volna. Csak sejlett, akár a Világvége. A túlsó part ködcsíkja felett, mint egy székesegyház kupolája, aranyló gömb libegett. A csúcs!

Úgy álltak ott ketten az aranygömbre meredve, mint reménytelen sóbálványok. Előbb a Sárkány szedte össze magát:

- Nos? Van valami ötleted? - kérdezte. - Hja! Nagy baj, ha nincs, mert most már még náladnál is kíváncsibb vagyok, mi lehet odaát!? -

- Ötletem? Az nincs. De megtanultam repülni a kígyók között. - A Kutya hangjából ébredező önbizalom áraszt.

- Átviszel? -

- Át. -

- És ha leszédülök? -

- Magamra kötözlek. -

- Mivel? -

- Holdfény-szállal, akarat-madzaggal, barátság-fonállal.

- Nehéz vagyok. Nehéz leszek. -

- Voltál nehéz nehezebb napokban. -

- Kígyók között, életünkért. -

- Most a vágyért. Nem megéri? -

- Élet, ábránd: egyaránt fontos? -

- Van úgy, hogy egybeesik. -

Nekilódultak.

A Kutya ilyen szépen, ilyen biztosan, ilyen sebesen még soha nem repült. Felettük a hajnali ég. A nap pontosan a gömbölyű csúcs mögött emelkedett, és tűzfénnyel beragyogta. Alattuk mélyfekete volt a szakadék.

Nem néztek másfelé, csak előre. Még gondolni sem mertek arra, mi van alattuk, sem a növekvő távolságra mögöttük, sem a reménytelennek tűnő túloldalra előttük. Mert a túloldal alig közeledett. Felmérhetetlen messzeség...

- Ha elfáradok? -

- Ha elszakad az akarat-madzagom? -

- Bírnom kell! -

- Megtart a barátság-fonál! -

A nap már mögöttük járt. Az aranygömb pirosra váltott, lilába borult az ég, és alattuk még mindig a mérhetetlen feketeség. És csönd.

Amikor a gömb lilára váltott, és az ég feketére, élesedni kezdett a láthatár. A tüskés, hegyes, csipkés sziklaszegély mögött - hihetetlen látvány! - fű zöldellt, és óriási piros virágok nyíltak! Mintha nem is egy kevéssel a csillagok alatt járnának!

Éjszaka lett, mire elérték a túlsó partot. Feketeség odafenn, és mint eső után, szürke fény a lábuk alatt.

Világított a föld!

Közelről a piros virágok, mint megannyi harang. Akár beléjük bújhattak volna, akkorák! A sziromtölcsérek belseje sárgán virított, és a zöld pázsit úgy hullámozott körülöttük, mint a víz színe a szélben. És olyan illat áradt, de olyan!...

Bekukkantottak a bibék közé, hengerbucskáztak a harmatos fűvön, beszívták a csudamező édes leheletét, és megújultak, és frissebbek lettek, mint valaha is voltak: megrészegekedtek!

A Kutya az elért vágy édességével libegett, fejét, orrát magasra tartva, imbolyogva lépdelt a piros harangok között, miközben fel-felvillant a régi boldogság, amikor mint kutya, először lépett ki azon a kapun a tobzódó tavaszi kertbe...

Kázmér vonagló sárkány-táncot lejtett, és tizenhat szeméből kék örömragyogás sugárzott.

Még énekeltek is!

Reggel indultak tovább. Közelről a csúcs nem volt aranyló. Tükörsimára csiszolt óriási gömb volt, halvány sárga márványtestét rozsdaszín erek hálózta be. Szikrákat vetett rajta a kelő napsugár.

- Ezen még a légy is hasra esik - jegyezte meg a gömb árnyékában Kázmér.

- Mi azért megnézzük, ami innen nem látható - mondta az Agár.

- No, persze! Ha már erre járunk. - Kázmér kissé rezignált volt, de azért felpattant a Kutya hátára. - Remélem, kímélni fogod a tériszonyomat, és nem akarsz a napig emelkedni... - tette még hozzá.

Felrepültek.

Nemsokára megpillantották a gömbcsúcs legtetejét, a legtetejének a legközepét, ahol egy arany trónon egy arany madár ült, körülötte arany kalitkák csüngtek arany póznákon. Az arany kalitkák fémesen csengtek-bongtak a hegytetőn lengedező szellőben. Üresek voltak.

Az arany madár kedvesen fogadta őket:

- Száz esztendeje ülök itt, és várok. Nemigen járnak erre látogatók. Boldog vagyok, hogy vendégül láthatlak benneteket! Azt is tudom, hogy nektek köszönhetem megint tündöklő arany tollaimat. Köszönet érte, ismeretlen vándorok! -

- Nem rajtunk múlt, hogy elvarázsolt kígyótested visszanyerte tündöklő tollait, ó, Madarak Hegyének Királya! - szólt a Kutya. - Mi pusztán az életünket mentettük. Nem jár köszönet érte, Fenség. Véletlen volt. -

- Elhárítjátok köszönetemet? Nem baj. De vendéglátó szeretetemet csak nem utasítjátok vissza? -

- Nem, ó, Madarak Fejedelme! Csak hát... Hogyan maradnánk meg itt, síkos gömb-bírodalmad tetején? Nincsenek szárnyaink, csak vágyaink, amelyek megülnének nálad, hogy megpihenjünk. De hol? -

Az arany madár az arany kalitkára mutatott:

- Íme. Választhattok! -

- Nem szívesen költöznék egyikbe sem! - szólalt meg Kázmér. - Ugye, Fehéragár, neked sem tetszenek a rácsok? Inkább álljunk odább! -

- Ó! Arról szó sem lehet! Évek óta nem beszélgettem senki fiával. Mindent megkaptok, amit kívántok, csak egy kicsit üljetek meg nálam! -

Mit volt mit tenni? A Kutya, hátán a Sárkánykával válogatni kezdett a kalitkák között. Repült egyiktől a másikig, de mind szűknek bizonyult.

Ahogy így repkedett és nézelődött és válogatott, az egyik picinyke kalitban meglátott valakit és valamit: egy egérkét, egy szürke kis egérkét tarka pillangó szárnyakkal a hátán, meg egy fekete, ezüstbilleentyűs írógépet smaragdtollú ezüstmadarakkal díszítve.

- Olyan ismerős... - gondolta.

- Az Egér vagyok, Kutya. Nem ismersz meg? - cincogott a hang az aranykalit sarkából.

- Ha te vagy az, akinek hiszlek... De nem, az lehetetlen! Akkor te én vagyok - válaszolt a Kutya.

- Így igaz. Én vagyok, aki te voltál. Már vártalak. -

- Ide vágytál? Itt maradtál? Mire jó ez? -

- Én írok, te küszködöl. Én voltam, te vagy. Én maradok, téged meg visz a kíváncsiság. -

- Nem! Nem lehetek kettő! -

- Emlékezel. Ennyi. -

- Vagy te képzelsz engem. Hm? -

- Lehet. És leírom. -

- Unalmas, nem? -

- Ha képes vagy álmodni, nem. Így van ez, Kutya. Én vagyok a múlt. Menj tovább, de minél hamarabb! Nekem nem volt bátorságom vállalni az újabb ismeretlent. Rámcsukódott az ajtó. Örökre. -

- Gyere velem! Elviszlek innen! -

- Nem. Itt maradok. De te sohase fordulj vissza! Előre! Mindig csak előre! - szólt az Egér, és két könnyecseppet eltörölt a szeme sarkában. - Tényleg szívesen itt maradok, Kutya. Menjetek, amíg bírod, és amíg nem késő! Nem szabad a csúcson megpihenni, akármilyen mézes szavakkal marasztal is az arany madár! -

- Így tesztek, Egér. És gondolni fogok rád. - A Kutya visszatért az aranytrónus elé:

- Becsaptál, Madarak Fejedelme! Nem pihenünk meg, hiába marasztalsz. Legyen tiéd a múlt. Miénk inkább a jövő! - és azzal elrepült.

- Nem választod a jelent? Az örök jelent? Kutya! Sárkányka! Neked múltad sincs, amit itt hagyhatnál magad helyett! Gyertek vissza! - sívított kérlelően az arany madár. - Olyan nagyon magányos vagyok! -

Lefelé repültek a gömbcsúcs túlsó oldalán. Még hallották az arany madár kérlelő, síró hangját, még fájt a Kutya szíve a ragyogó, de egyhangúan békés jelenért, Kázmérban pedig feltápáskodott a lelkiismeret-furdalás:

- Mi lenne, ha itt hagynám neki a nyolcadik fejemet? -

A Kutya hátranézett:

- Éveken át növesztgettük. Együtt. Itt tudnád hagyni? Egyébként is abszolúte hozzád van növe! -

- És az Egér? Ő sehol sincs hozzád növe? -

- De. Mindenütt. -

Kázmér eltűnődött:

- Mondd, Fehéragár! Mi lenne, ha én is megtalálnám a múltamat? -

- Hm. Keressük meg? -

- Nem tudom - kételkedett Kázmér. - Nem tudom, jó volna-e? -

A gömb túlfelének alján, a piros virágos, zöldpázsitos földre léptek, és egy darabig azon mentek-mendégéltek. Azután következett a tüskés, hegyes, csipkés sziklaszegély, és azután...

... azután sehol sem volt a szakadék. Csak a hegyoldal hepehupás, hasadékos, élesre tört, csúszósra csiszolt szirtjeivel.

Ráléptek hát. Így egyszerűen.

És ezzel átlépték a Jelen határát. És elindultak a sziklák között. Lefelé.

1986. aug. 23.

12. EGY PERC KIFORDUL

A Kutya és a Sárkány elindultak lefelé. A hegyoldal gircses-görcsös szikláit, ingatag kövei között szökkenve, csusszanva, döccenve, huppanva haladtak, s mert alaposan ügyelniük kellett minden lépésre, kizárólag a lábuk alá néztek, olykor megálltak, ha talpaik alól apró kőmorzsa folyam indult görögve lefelé.

Egyszer csak hipp-hopp! szél felkapta, idő repítette, napsugár lebbentette őket, mint a pelyheket. A perc kifordult, és az idő elkezdett visszafelé járni. Dobb! - egy lépés, és már a tegnapot járták, dobb! - a másik lépés, és már a tegnapelőtténél tartottak. Dobb, dobb, dobb, dobb... Úgy dobbantak visszafelé a napok, mint a szívdobbanás.

Dobb! - már alattuk a mély szakadék, akár a pokol kapuja,

Dobb! - és megmáztak egy újabb kőszirtet, amely mögött felbukkant a következő,

Dobb! - a fák egyre magasabbak, és felfutnak néhány madarat,

Dobb! - és széttört a varjú-varázslat, ereikben suhanni kezdett a vér,

Dobb! - körülöttük hóhérfalat álltak a keselyűk,

Dobb! - meghalt a varjú, gonosz lelke fekete felhőárnyként felszállt,

Dobb! - éltek moccanatlan és dermedten...

Összesen hétezer-háromszáz szívdobbanás.

Dobb! - a szikláról leperdült a morzsányi kődarab,

Dobb! - a peremeket alább mosta a tó,

Dobb! - tombolt a vihar,

Dobb! - és virult a lomb, ha jött a nyár,

Összesen hétezer-háromszáz szívdobbanás.

Dobb! - és partra szálltak a sziklán, a rengeteg madár mind felreppent,

Dobb! - az ágakon egész kígyógomolyag várta őket,

Dobb! - a fatörzsek úgy hemzsegték a kapaszkodó kígyótömegektől, mintha megelevenedtek volna,

Dobb! - repültek-cikáztak a feljükkapkodó hullók között,

Dobb! - a Kutya nekirugaszkodott a levegőnek,

Dobb! - „Kígyó!” - sikított élesen a Sárkány,

Alig két óra, s mégis több, mint húsz esztendő.

A hegy erdeje olyan sűrű volt, de olyan, hogy a belsejébe a nap sem tudott behatolni, csak az ezer rétegű levélrács résein szivárgott be némi fény. Éppen, hogy látni lehetett.

Dobb! - megálltak a Hegy lábánál.

Már épp elkezdtek volna tanakodni, megmásszák-e a hegyet vagy kikerüljék, már épp háborgó hangon mondta volna a Kutya:

- Én látni szeretném! Mert mi az, hogy Madarak Hegye? -

És akkor megállt a pillanat. És szájukban megállt a szó. És elindult közöttük a gondolat, és vibrálva helyet cserélt:

- Van-e? Vagy volt? -
- Megtörtént-e, ott voltunk-e, láttuk-e, éltük-e? -
- Éltük-e, vagy csak átsuhantunk az időn? - Szívükben hideg nyugalom:
- Ennyi volt az egész? -
- Innen már nem is olyan rettenetes... -
- Ha kifordul a perc, és visszafelé járnak a napok... -
- Dobb, dobb, dobb, dobb... -
- Hagyjuk a múltat! - ocsúdott a Kutya. - Kerüljük meg inkább ezt a hegyet! -
- Nem! Keressük csak azt a múltat! - szólt Kázmér. - Mintha szó lett volna róla... -
- Nem gondolod te az olyan komolyan! -
- Hát... - vont a vállait Kázmér.

Ám a kérdés így maradt, eldöntetlenül...

... Mert akkor a tanakodókra, az elbizonytalanodottakra, az álldogálókra és a döntésképtelenekre hatalmas fényesség zuhant le az égboltról. Cikázó-villámló, szemet égető, idegeken rángatózó hatalmas fényesség. Szemeiket behunyták. Legszívesebben bebújtak volna a föld repedéseibe. Kibírhatatlan fényesség!

- Elviszem a nyolcadik fejedet, Kázmér - bukott eléjük az arany madár forró hangja. - A múltadért cserébe visszakaphatod. -

És az arany madár leszállt. Kázmér iszonyú hasítást érzett a hátán a farka közelében, és a kissé pesszimista, újszülött nyolcadik fej aranymarokba zárva már hiába kiáltott segítségért. Repült, repült felfelé, és körülötte a hatalmas aranyfény. Azután eltűnt.

Az iménti nyári nap megint előlangyosodott az égen. A Sárkány elhajította a kis piros öntözőkannát, a Kutya pedig megkérdezte:

- Vágjunk mégis neki a hegynek? Szerezzük vissza, ami a tiéd! -
- Harmadszorra is járjuk meg a rémségeket? Küzdeni ennyit? Egy fejt?
- Hiszen a tiéd! -

- A múltamért visszakapom, hallottad - hajtotta le maradék hét fejét Kázmér. - Most már tényleg meg kell keresnünk. Minél előbb - sóhajtott egy nagyot. Nem volt boldog.

És alighogy kimondta, a perc újra kifordult. És döbb! és dobb! és dabb! És dubb! ... mentek újra, mendégéltek visszafelé, mint a rákok. Döbb és dobb és dabb és dubb, és megint döbb és dubb és dabb és dubb: egy szívdobbanás - egy nap. Szemezgettek, beszélgettek és egyszer csak felébredtek ott, a pad alatt, a háromszögletű téren.

A Sárkány bemutatkozott, mint akkor, és felfedezte, hogy a Kutya úgy tíz-húsz centiméterrel a föld felett lebeg, mint akkor, és megfogadták, hogy elindulnak együtt világot látni, mint akkor, és a Kutya majd öntözgeti a növegető nyolcadik fejcskáját a szép kis piros öntözőkannával, mint akkor.

Épp a mondat közepén, mert az idő nem áll meg a visszafelé futásban, ripsz-ropsz, egy pillanat, és a Sárkány eltűnt, épp úgy, ahogy akkor felbukkant. Azt se mondta bú vagy bá. Mintha soha ott sem lett volna.

A Kutya szívében, ott benn, a hiánytól nagy-nagy fájdalom született. Mert elérkezett a dolgok elejére, mert most már tudta, milyen az, ha valaki együtt rója vele az utakat. Hát felállt, és elhagyta a háromszögletű teret, és ment valamerre az orra után, mert elhatározta, hogy megkeresi a barátját. Ha három vascipőt ugyan el nem tud koptatni, hogyan is kopna el a levegőben?, ha három vasbotot el nem tud nyúni, ugyan minek is bot, ha valaki olyan könnyedén szeli a légi akadályokat, mint ő?, de három vaskanalat el tud rágni, és addigra talán meg is találja.

Ment-mendegélt a Kutya nagy búsan, és közben nagyon ügyelt arra, hogy semmit, a legapróbb nyomot se kerülje el a figyelme, amely őt a Sárkányhoz vezetheti.

Először elment Afrikába, ahol olyan nagy esők vannak.

- Hátha Kázmér egy új, nyolcadik fej születésében reménykedik. - Ez volt a legkézenfekvőbb gondolat, hogy a nagy keresésben merre is induljon.

Ahogy bandukolt a legrengetegbe, legsűrűbb erdőben, hirtelen megállt:

- Mintha ő volna az ott? - remegett meg a szügye, és merőn figyelt egy bizonyos bokrot. A bokor mögött egy sárkány üldögélt, aki majdnem olyan volt, mint Kázmér, csak a bőre színe sötétebb, a farka kicsit hosszabb, és mintha az egész állat egy picinykét megnőtt volna. A gerince mentén meredező apró pikkelyes taraj egy kissé ugyan elbizonytalanította a Kutyát, mégis odakiáltott:

- Kázmér! Kedves hüllő-barátom! Csakhogy látlak! -

És rohant a felé a bizonyos bokor felé. Ám mire odaért, a sárkány csak hült helyét hagyta maga után. És a sárkány hült helyéből a Kutya arra következtetett, hogy talán mégsem Kázmér volt, hiszen Kázmér soha nem tudott ekkora helyet elfoglalni.

- Ez a sárkány biz nemigen fért volna el a hasam alatt! Hajaj! Igen... Abban a rettenetes kígyós erdőben... - emlékezett szomorúan a Kutya.

Azután elment Ausztráliába. A sivatagi szél a szemébe fújta a homokot, lába alatt aprócska fűcsomók kapaszkodtak, a távolban időnként feltűnt egy-egy ugrabugráló kenguru.

Egyszer csak egy patak partján álldogáló homokbucka mögött egy sárkány üldögélt. Ez is majdnem olyan volt, mint Kázmér, még arra az afrikaira is hasonlított, csakhogy ennek mintha majdnem fekete lenne a bőre, a taraja is hegyes-csipkés, és ráadásul zöld! És majdnem akkora, mint egy agárkutya. De a tizennégy kék szeme, az egészen a Kázméré volt. Oda kiáltott hát:

- Kázmér! Kedves jó barátom! Csakhogy megtaláltalak! -

És rohant a felé a bizonyos bucka felé, de mire odaért, a sárkány megint csak a hült helyét hagyta maga után. És akkor a Kutya végképp elsomorodott. Mert ez a hült hely bizony nem az ő sárkánykájáé, hiszen ez akkora, de akkora, hogy ő maga sem foglal el akkora helyet.

- Hogy mennyi sok sárkány él a Földön! Több is talán, mint a mesékben... - álmélkodott a jelenségen a Kutya.

Azután elment Amerikába. Északról haladt dél felé. Már a Panama-csatornánál járt, és igen-igen levert-bánatosan ballagott, mert sehol az egész nagy kontinensen nem talált egyetlen fia sárkányt sem, nemhogy Kázmért.

Egyszer csak a tengerparton, egy szikla tetején egy nagyon gyanús figura üldögélt. Egészen olyan volt, mint egy sárkány, csak Kázmérra alig hasonlított. Csillogó fekete pikkelyekkel borított testének közepén smaragdzöld tüskés taréj meredezett, hét fején ezüstös páncéldísz villogott, a farka piros színben lángolt, tizennégy lábán hatalmas vörös karmok görbültek. Csak az a tizennégy szem, az volt olyan derűsen kék, mint Kázméré. Ahogy a Kutya ezekbe a szemekbe belenézett, kénytelen elkiáltotta magát:

- Kázmérom! Drága Kázmérom! Csakhogy megvagy! -

És rohant a felé a bizonyos szikla felé, de a sárkány nagyot ugrott, és csak a tenger csobbanása hallatta, hogy a Kutya netán most sem csak képzelődött.

Azután elment a Kutya Európába. Hogy miért is nem ott kezdte? Hiszen tudta, hogy Kázmér valahonnan a Fekete tenger partjáról származik! A Kutya az Atlanti óceánnál lépett partra, látta az Eiffel-tornyot és a Montmartre-t, bekukkantott a ködös Albionba, látta az Alpokat. - Ezeknél már csak a Madarak Hegye lehetett magasabb! - gondolta, látott zöld réteket és virágos lejtőket, barnagerendás alpesi házakat muskátlis ablakokkal, látta Nürnberget és a Rajnát, elhúzott a folyó menti várromok fölött, és lakmározott a teraszokon katonás glédába ültetett szőlőtőkék kövér fürtjeiből, látta Prágát, és elrepült a háromszögletű tér felett Budapesten. Itt nem akart megpihenni, mert a mellét csikarva szorította az emlékezés. Hát ment délnek tovább. Napsütötte tengerpart mentén virító cseréptető-dzsungelek, fehérfalú városok fölött suhant, látott kupolás mecseteket, és látott lándzsavégű minareteket a kék égbe fűrődni, látott sárga búzatáblákat és ívelt lombú pálmákat, látta a fél világot, vagy tán az egészet. Közben pedig folyvást arra ügyelt, nehogy valahol egy sárkányt elszalasszon.

Végül megérkezett. A Fekete-tenger partján leült a sárga homokra tisztos távolságban a tarka napernyők alatt és között nyüzsgő kétlábúaktól, és gondolatok nélkül bámulta a fehér tarajokat a kék vízen futkározni, amikor...

... amikor a habok közül kiemelkedett egy hatalmas sárkány. Csaknem olyan, mint amilyent a Panama csatornánál látott, csak sokkalta fényesebben fekete a pikkelyes teste, sokkalta tüzebben vöröslött a farka, sokkalta smaragdabban ékeskedett a hátán a tüskés taréj, sokkalta ezüstösebben ragyogott hét fején hét ezüst koronája, és a hátából nőtt két hatalmas, zöldbe-kékbejátszó hollószárny felhőárnyékot vetett a vízre. A fövény felett köröző csodás hulló tizennégy derűs kék szemével lepillantott a partra, az ott álmodozó Kutyára, és mintha mosolygott volna, majd egy hatalmas ívű fordulattal felemelkedett a felhők közé, és eltűnt az égen. Mint a füst.

- Veled tartok, Kázmér! Várj meg! - kiáltotta a Kutya, de addigra a sárkány már nem volt sehol.

- Legszívesebben magam is fehér füstté válnék, és szétoszlanék a kék semmiben... - emelkedett felfelé a Kutya kósza gondolata az eltűnt sárkány nyomában... Hátha utolérné... De a teste ott maradt a sárga homokon. A repülő gondolat alatt elültek a habok. A tenger kidobta kagylóit, moszatjait, életterlen-sodródó apró állatkáit, szegélyét pedig elnyelte a föld...

Nemsokára eléri a Madarak Hegyének csúcsát. Talál-e majd kalitot, akkorát, amelyben elfér?... Hontalan lesz, és örökkön repkedő a síkos márványgömb felett. Vajon mit szól az aranymadár? - és nézte a semmit az égbolton.

- A volt eltűnt. És most már a vannak kell lennie! Van is! Persze, hogy van! - kapott észbe a Kutya. - Vissza kell térnem. És ott találok. Bizonyosan ott találok! -

Felpattant, gerincét görbítette, lábaival megtaszajtott a levegőt, nyugatnak fordult, és elindult. Olyan gyorsan repült, amennyire csak bírta. Vissza. Haza. Oda, a háromszögletű térre.

Épp hajnalodott. Az ég szürke volt. Esővel terhes. Csend ült a poros fák között, még a trolik sem jártak. Egy kőpadon szutykos ember aludt. Feje alatt iszákja, mezítelen sarkai kérgesek. Gömbölyödve aludt, mint a fázó társtalanok, ha nincs kihez bújniok.

A Kutya az alá a pad alá mászott. Teste-lelke leereszkedett a földre. Fejét a lábai közé húzta, állát a mancsaira fektette, szemeit lehunyta. Hasa alatt megmelegedett az eltévedt fücsomó, a kavicsos talaj, s alomnak jó volt a szétszórt szotyolahéj is. Pontosabban mindegy volt. Elfáradt.

Félálmában fehér füstté vált, és már el is oszlott volna a kék semmiben, amikor balról meleget érzett. Olyan meleget, amilyent egy hűvös őszi reggelen egy rózsaszínű sárkányka bocsájthat ki magából. A Kutya lassan arrafelé fordította a fejét, és nagyon óvatosan kinyitotta a fél szemét. Azután a másikat is. Előtte ragyogott az a kedvesen kék tizennégy szem.

Kázmér megérkezett.

- Elintéztem. Itt vagyok. -

- Láttalak erre-arra... -

- Én is. -

- Egyre szebb voltál, és egyre félelmetesebb... -

- Minél sebezhetőbb egy sárkány, annál keményebb páncélt növeszt. -

- Most egészen védtelen vagy. -

- Az. -

A Sárkány odahúzódott a Kutya mellé. És a Kutya ekkor vette észre még friss, gennyező forradást Kázmér hátán.

- Hát a nyolcadik fejed? -

- Nem adta vissza. A múltam ott röpköd a gömb felett. Néha leszállhat megpihenni az arany trónus támláján. Vele van a tarkaszárnyú egér, és a nyolcadik fejem. Nem unatkoznak, és azt hiszem boldogok. -

- És te? -

- Fáj. -

- Segítek. Jó? -

- Mit tehetnél? Nagyon fáj. -

- Házat építek puha ággyal, kenegetlek orvossággal, mesélek, te hallgatod. Készítek békés holnapot. -

- Jó - mondta a Sárkány, és lehunyta a szemét. - Most alszom. Sötétedéskor indulhatunk házhelyet keresni. Végy majd akkor a hátadra engem! Nagyon fáj! -

A Kutya rálehelt a sebre, ahol valamikor a nyolcadik fej ült. Kázmér elmosolyodott - már félálmában. A Kutya pedig fejét a vállai közé húzta, állát a mancsaira fektette, és behunyta a szemét. Képzeletét a végtelenbe küldte, vágyait szorosabbra fogta, és abban reménykedett, hogy addig talán nem veszi észre őket senki, és majd ha alkonyodik, nekiindulnak házhelyet keresni.

1986. szept. 12.

13.

AZ EL KUVIK UTCAI KERESZT

De addig előttük állt egy nap.

Először csak reggeledett. A Kutya beljebb húzódott a pad alá, hátát Kázmér szuszogó hasa elé gömbölyítette, és nagyon reménykedett abban, hogy a leveleitől fosztott száradó bokor teljesen elfedi őket.

A délelőtt még eltelt valahogy. Az egyik kőasztalnál néhány öregember üldögélt. Kártyáztak, söröztek, izzadtak. Gyerekkocsik mellett mamák olvasgattak. Nyárvégi hőség ült a gondozatlan tér fölött. A kavicssal szórt focipálya és a tikkadt fűszálakkal, tépett bokrokkal szomorító park porcsillámokat eregetett a forróságtól remegő levegőbe. Rövid, néhány órányi nyugalom.

És eljött a délután.

A környező iskolák a térre ontották a kötőfékeiktől szabadult, visongó gyereksereget. A Kutya idegszárait készenlétre feszítette, füleit a zajokra hegyezte, izmait mozdulatlanságra merevítette, lehunytt szemhéja mögött a félelem karikái villódzdtek. Legszívesebben láthatatlanná vált volna.

- Talán az is elég lenne, ha csak Kázmér válik teljesen láthatatlanná! Mert mi történik, ha...? -

És begurult a pad alá az első labda.

Mögöttük, a kiszáradt bokor legfelső ágán egy papírrepülőgép landolt.

Sportcipős lábak vertek port a pad előtt, marokszám szállt a homok, hinták nyikorgása, csúszkáló nadrágok surranása vészelt el a gyerekzsivajban. Olykor akadálypálya lett a padsor, felettük megvadult lábak dobogtak.

Azután sípszó, füttyök, vezénylő tanári kiáltások. A tér elcsendesedett.

Tovább haladt a délután.

A Kutya hátán piros pamutgomolyag görgött végig, és megállt az orra előtt. Viseltes fekete félcipő kaparta elő.

Egy Népszabadság libegett alá később. Repedtkörmű kérges férfikéz emelte fel.

Majd a pad támlájára egy siheder telepedett. Szájából nyálas szotyolahéjak potyogtak.

Kázmér egyfolytában aludt. Rózsaszínű bőrén néha remegés futott végig. Álmodott.

- Ilyenkor tán a sebe sem fáj... - A Kutya aggódva pillantott barátjára.

Két kis sárga szandál harangozott a pad szélén. „Hej, Dunáról fúj a szél...” - dúdolta valaki a sárga szandálok felett. Kavicszapor kergette el onnan.

- Csípnek! - szisszent fel Kázmér.

- Már sötétedhetne! - morogta a Kutya, és a gennyező sebre lehelt.

- Jó... nagyon jó... - sóhajtott Kázmér, és megpróbált a másik oldalára fordulni. - Ha valaki bejárja a múltját, az nagyon elfárad - tette hozzá az átmeneti csendben, és már aludt megint.

Úgy tűnt, mintha ennek a napnak sehoggy sem akarna vége lenni.

Egy fehér tornacipő köröket rajzolt a porba. Mellette a padon magnó nyekergett. Újabb tornacipők érkeztek, és ütemre toporogtak a kavicsoson.

Azután a magnót felváltotta egy gitár. Kamaszhang énekelt a fejük felett.

Alkony felé haladt a délután. Az ég szürkére váltott.

Mint apró felhő, fehér sál libegett lefelé. Szőke lányfej hajolt utána, s a zöld szempár bepillantott a pad alá:

- Egy kutya. -

A lány leguggolt, és simogatásra nyújtotta a kezét. Megjelent egy göndör fej is, meg egy kopaszra nyírt. A Kutya udvariasan barátságos tekintettel viszonzta a közlekedést, de nem mozdult. Kázmér álmából riasztott bódultságán azonban győzött a kíváncsiság. Felkönyökölt, és a srácokra bámolt.

- Hát az ott miféle szerzet? -

- Egy kicsi sárkány. Nem látod? -

- Olyan nincs. -

- Látod, hogy van. Hétfejű. -

- Mennyit ittál, kétfejű? -

- De csodaszép ez az agár! -

- Vigyük haza! -

- Gyere kutya! Na, gyere ki! -

A Kutya védekezésül morgott egy szigorút.

- Hagyd! Nem látod, mennyire fél? -

Visszahúzódtak a fejek, és megint megpendült a gitár húrja.

- Simi! Énekelj még valamit! -

- Énekelj a sárkánykának! -

És énekeltek.

Közben leszállt az este.

- Tetszett? - hajolt feléjük a szőke fej, és a fehér fátyolsálat a Kutya nyakába kötötte.

- Még mindig itt vannak. Jé! - konstataulta a göndör hajú.

- Na, menjünk! Még nincs kész a matekom. -

A kopaszra nyírt elindult. Csend lett a téren.

- Aggódtál, Fehéragár? - kérdezte Kázmér.

- Aha. Az emberek nem nagyon szeretik a sárkányokat. Még az ilyen kicsiket sem, mint te. -

- Ugyan! A szemüknek sem hisznek. Én csak egy káprázat vagyok. -

- Mégiscsak féltettelek... -

- Inkább magadat féltetted, nem? Egy valódi kóbor kutya, akit megkergethetnek, megverhetnek. Téged elhisznek. -

- Indulhatnánk... -

A Kutya hangja kissé ingerült volt. Nem akaródzott filozofálni ennyi félelem után.

- Várjatok! -

Barnabás hangja barnán zengett. Még földet sem ért, még libegett kék köpenykéje, s ő maga is a köpenyében. Röptében Kázmér felé nyújtott egy kicsiny, simára csiszolt fadobozt. Olyan barnát, mint a hangja.

- Fájdalom ellen, Kázmér. Szükséged lesz rá. Nehéz az út, míg odaértetek, és hosszú az idő, mire megérkeztek - mondta, s már ott sem volt, csak kék köpönyege terült szét a feketülő égen.

- Barnabás! - kiáltott utána a Kutya. - Nekem nincs üzeneted? -

- Magadnak kell döntened! - Barnabás hangja már a csillagok alól hullámszórt halkan.

- ... Egyedül... - A Kutya szívébe beleült a szorongás.

Kázmér felkapaszkodott a Kutya hátára. Elindultak.

A Kutya óvatosan lépdelt, hátát egyenesre merevítette, fejét feltartotta, nyakát párnának nyújtotta a Sárkányka alá. Igyekeztek mellékutcákon haladni, ahol alig pislognak a lámpák, kikerülték a tántorgó részeket, a csókolózó párokat, és megvárták, amíg az autók fénye elsuhan előttük.

- Merre? Te tudod, hogy merre? -

- A zöld felé, ahol a virágok nyílnak. Ki a városból. Arra. -

Kázmér néha meg-megcsúszott. Olykor megálltak.

- Nehéz lehetek, Fehéragár, igaz?

Kázmér szégyellte a tehetetlenségét. Fényes fekete pikkelyeire vágyott, éles, vörös karmaira, ezüst koronáira, hajdanvolt erejére.

A folyó már nem volt messze, eltűntek a sötét mellékutcák.

És éppen itt, és éppen most, egy házak közé ékelt templom előtt a Sárkányt mintha végleg elhagyta volna az ereje. Le kellett ülniök a lépcsőkre. Kázmér a templomkapu oszlopának dőlt. A Kutya elővette a kicsi, fényes, barna fadobozt. Kinyitotta. Három sárgafényű üveg-golyó ragyogott benne. Egyet kivett, és Kázmérnak nyújtotta:

- Vedd be! -

Nem telt el két pillanat sem, és Kázmér tizennégy szemének kék derűje visszatért, és úszni kezdett előtte a város. A templomtornyok csilingeltek, a későn fekvők villanyfényes ablakai kacagni kezdtek, a falon megelevenedtek a gipszangyalkák, és felreppentek, a kivilágított kirakatok az égbe emelkedtek. Kaleidoszkóp-táncot járt a Belváros. A Kutya hangja nagyon messziről úszott felé:

- Gyere, Kázmér! Messze még a túlpárt. A híd tele emberekkel. -

- Persze, persze... Siessünk, Fehéragár! Te csak fuss előre! Én rögvest szaladok utánad! -

Kázmér ült, nevetett és gyönyörködött, és nem tudta elhagyni a templomkapu oszlopát. Tizennégy lábacskaival indulót hadonászott, és egyre azt kiabálta:

- Fussunk, fussunk, házhelyet keressünk, fussunk a zöld rétre, vár már az én házam! -

A Kutya képtelen volt a Sárkányka hét száját befogni. Visszhangoztak a házfalak. Egy nő megállt előttük:

- Ez hihetetlen! -

A nő szája hangtalanul bökte ki a szavakat, és nem tudott továbblépni.

Egy elegáns ősz úr régimódi sétabottal a kezében kövé meredt a látványtól.

Egy fehérruhás kislány futott feléjük, felnevetett:

- Micsoda mókás egy sárkány! De anyu! Fagylaltot ígértél! - és magával rángatta a nőt. Azután az öreg is továbbhaladt fejcsóválva.

Kázmér végre elhallgatott. A Kutya mellében hangosan dobogott a félelem. Üres lett a Duna-part. Körülnézett, és nagyon óvatosan felemelte a Sárkánykát, mint egy gyereket, és elindult vele a folyó felé. Kázmér a Kutya vállára hajtotta mind a hét fejét, és mókás dallamokat dúdolt csendesen. Így mentek a hídon át.

A Kutyából elszállt a szorongás. Tudta, dolga van. Már az sem zavarta, hogy néhányan utánuk fordultak.

Elérték a Tabánt. Megálltak.

- Jó volna itt, Kázmér? -

- Nagyon - suttogott Kázmér.

A teste mintha könnyebb volna...

- Mégis merre? Mondd, hol gondolod a házad? -

Kázmér a Kutya nyakába kapaszkodott, magasra nyújtózott, és körülnézett. Fojtottan feljajdult, azután visszatette mind a hét fejét a Kutya vállára, mint akit elhagyott az ereje, és elsírta magát.

- Kérsz egy üveggolyót? - kérdezte a Kutya.

- Nem. Most nem. Hanem... Látod? Ott! Virágzik a gesztenye! Szeptemberben! Az alatt rakjunk tanyát! -

A virágzó gesztenyefa tényleg ott állt a domb tetején. Messze és magasan. A fekete égen csak a sziluettje látszott, de gyertyái féhéren vibráltak a holdfényben.

Tehát arra.

Feltámadt az éjszakai szellő. A Kutya nyakán táncolt a fehér sál, lábai alatt meg sem lebbentek a fűszálak. Kázmér tizennégy kék szeme beragyogta az utat. Köves lépcsősoron kaptatott, kitaposott ösvényre fordult, kavicsos sétányon lépdelt. Körülöttük tiszteletteljesen meghajoltak a későn nyíló kutyatejvirágok sárga fejcskéi. Előttük a ciszterna rozsdaszín fala csikorgott.

És mentek felfelé, még mindig felfelé.

Már hajnalodott.

- Most kérek egy üveggolyót! - nyögte Kázmér.

A Kutya egyre könnyebb terhét óvatosan letette a fűre, és kivette a második üveggolyót.

Alattuk csillogott Pest, körülöttük, amerre elláttak, a derengő homály, ahol álltak, a fekete Tabán. Még pár lépés a virágzó gesztenyéig.

- Nézd, Fehéragár! Ez lesz a mi utcánk! -

Kázmér egy rozsdásodó utcablálára mutatott a gyepen.

- Mi a neve? Hol fogunk lakni? Na! Olvasd már! -

Kázmér tizennégy szeme derűje fényt vetett a bádoglapra, és kacagott, és táncolni kezdett a világ. Varázsos üveggolyók!

A Kutya felemelte a zománcát vesztett, repedezett, igen öreg névtáblát. El Kuvik utca. Ez volt ráírva.

- Nem! -

Eléje buktak a szavak: „... végén egy fekete kereszt áll. A kereszten egy kékszárnyú, fehér ruhás angyal ül a vár. A halálraítéltekre vár...”

- Nem! - kiáltott a Kutya. - Nem! -

- De! - válaszolt halkán Kázmér. - Itt fogunk lakni. -

„Az angyal vár...” A Kutya nem szólhatott semmit. Sötét lett benne minden, akaratvesztett és erőtlen. A teste is, a lelke is. Hát legyen!

A táblát egy bokorra tűzte, felemelte Kázmért, és a könnyű kis testtel tovább indult a láthatatlan utcán, felfelé.

Kázmér alig tudott nyugton maradni a Kutya ölében:

- Nézd! Ezt a sárga házat! Nézd! Fekete rácsos ablakok, egy sarokerkély. Madár tartja a szárnyaival. Pont olyan, mint az arany madár a Hegycsúcson. És azt nézd! A másikat! Csúcs-íves ablakok! Mit gondolsz, hány száz éve áll itt ez a ház? Kicsiny mesepalota! És a túloldalon, ott! fekete cégtáblán kehely lóg, rajta a kígyó tekeredik. Ezüst kehely ezüst kígyóval. Milyen közel lesz a patika! És ott a tejbolt! Érzed a sajtok illatát? Nagy, kerek, kövér sajtok. Még a lehúzott redőnyön át is kicsúsznak a szagok! Itt fogunk vásárolni. Tejet, meg meleg, barna-ropogós zömléket. No, mit szólsz? És ott, az utca végén! Földbesüppedt, kétablakos fehér házikó! Piros muskátlik virítanak a párkányon. Siess egy kicsit jobban! No, fogadok, fehér függöny fedi az ablakokat... Itt! Itt állj meg! Jó? Itt lesz a házunk. Látom. Már vár ránk. -

A Kutya hallgatott. Köröztük az őszi füves park, néhány lévét vesztett pad, ecetfák és bokrok. De fenn - pár lépés csupán - ott áll a kereszt. Nagyon jól látta. A fekete kereszt.

- Ugye, te is ilyennek képzelted, Fehéragár? Szólj hát! Egészen kicsi ház. Egy kékszárnyas fakapu bronz kilinccsel. Fölötte erkély, mellette egyetlen ablak. Belül csigalépcső vezet egy keskeny folyosóra. Onnan nyílik az erkélyes szoba. A fala bordó kárpittal vont, bordó bársony fotelek szétszórva, és tükrök. A vázában tarka kerti virágcsokrok. És egészen estig besüt majd a nap... -

- Igen... - szólt a Kutya. És látta, hogy az angyal leszáll a keresztről, és eléjük jön. Ujját a szája elé teszi, karját Kázmér felé nyújtja.

- Nem adom! - kiált a Kutya.

Az angyal a fejét csóválja rosszallóan. Feléjük emeli a tenyerét. A Kutya megáll. Az angyal egészen közel lép hozzájuk. Szótlanul letekeri a fehér fátyolsálat a Kutya nyakáról, és ráborítja Kázmérre.

- Már nem fázom, Fehéragár. Begyűjtöttál a cserépkályhába, mi? Érzem ám! Fehér cserépkályha. A kályhaszemekben fehér angyalok repülnek, kék szárnyaik vannak, és meleget hintenek rám... -

A Kutya áll, és nézi ölében a Sárkánykát. Már olyan kicsi és könnyű, mint egy virág.

Sírni szeretne, de nem megy. Áll a fekete kereszt alatt.

- Ártatlan - mondja. - Ne kínozd, kérlek! -

Az angyal hallgat, elfordul, lehajol, és meggyújt egy szál gyertyát a kereszt tövében.

Már kél a nap. Kelet felé rózsaszínű az ég alja, mint Kázmér didergő teste. Feljebb kéklő ragyogás világít, és egyetlen felhő sincs sehol.

- Gyújts még több fényt, Fehéragár! Szikrázik az én csillárom. Még több fényt, kérlek! Hiszen már éjszaka van! -

Az angyal még egy gyertyát gyújt. És még egyet. Lobog a fekete kereszt alja. Azután odalép a Kutya-hoz, és átemeli Kázmér testét. A melléhez szorítja.

- Inkább én! -

Az angyal nemet int. Ez már az ő dolga. Ölében a testtel felemelkedik a kereszt tetejéig, ott leül. Úgy ül, mint amikor várt.

- Boldog vagyok, Fehéragár. Tudod-e, mindig reméltem, együtt élünk majd. Elég volt a világjárásból. Igaz? Te is így gondolod... -

- Igen. Elég volt. És én is nagyon boldog vagyok... -

Az angyal felemeli Kázmért, és mint amikor a gyermek a kezére szállt pillangót repíti, ellebbenti a Sárkányt a kelő nap felé. A test repül. A színe beleolvad a hajnalpírba. A fátyol fehér felhővé gömbölyödik a Tabán felett. A Kutya meg ott áll a kereszt alatt. Immár egyedül.

Az angyal nézi őt, és tudja, még néhány pillanat, azután megfordul majd, és elindul vissza, lefelé az El Kuvik utcán.

1986. okt. 19.

14. MINTHA RÁZUHAN TOLNA A NAP

A Kutya elindult lefelé az El Kuvik utcán. Útját izmai irányították, és nem hitte igazán magamagát sem.

Átvágott a gyepen, keresztül ugrotta a Ciszterna alacsonyan csikorgó betonfalát, belegázolt a játszótér homokjába, bokrok ágain hatolt keresztül, padokba botlott és rozsdás csőkorlátokba, poros ösvényekre tévedt. Szeme előtt a rózsaszínű-kék-fehér elmúlás képe illant, sziporkázott, oldódott tűnékenyen, mint egy függöny a létező dolgok előtt. Közben kisütött a reggeli nap.

- Azt hihetném, nyár van... - mormogta.

Vágyott a hiányérzetre, de csak a SEMMI legbelül. Még nem került elő a magára maradottság igazi fájdalma. Testében, agyában fáradság zibongott, és vitte a lába irányítatlanul.

Közel járt a Rácfürdőhöz. Leült, és várta tudata visszatértét: bámulta a sárga avart, a kunkorgó, száradó levelek közül kikandikáló élénkzöld fűszálakat, behunyorgott a fák közé, érzékelte az egymást takaró törzseket, a csupaszodó ágakat.

Három vékonyka ág között, fenn, egy félig-harapott alma ült. Virított a piros folt a szürke, levéltelen ágak kusza rajzolatában.

- Talán valaki feldobta játékos kedvében, és beszorult. Másképp hogyan kerülhetett oda? -

A kép befurakodott gomolygó tudata közepébe: egy piros, félig-harapott alma fenn, az ágak között!

Feketerigó szállt az ágra, csipkedni kezdte az álmát. Eleinte bátortalanul, oda-odakapva, majd egyre mohóbban csapkodta, vagdosta. Az alma persze kilazult, és lepottyant a földre. A rigó még oda-odavágott a gyümölcs helyére, csalódottan nézelődött, toporgott az ágon, azután elrepült.

- Az ostoba madara! Hisz ott a csemegéje a fa alatt! - A Kutya csúfondárosan elmosolyodott, úgy általában a madarak butaságán, és eszébe jutottak Kázmér fitymáló szavai erről a szárnyas népségről.

Ekkor hatalmas fényesség zúdult le az égboltról. Cikázó, villámló, szemet égető, idegeken rángatózó, hatalmas fényesség. Mintha rázuhant volna a Nap.

Ismerős forróság rohanta meg a testét, ismerős és védhetetlen félelem fogta markába a lelkét: Megint az arany madár? A fényességes, forróságos, hatalmas, hegycsúcson trónoló, múltakat birtokba vevő arany madár?

Szörnyű fájdalmat érzett a nyakszirtjén. Mintha a Nap odaült volna, pontosan a nyaka tövére. Elterült, eszmélete becsukódott, és hagyta, hogy körülölelje a forróság.

- Az örökséged. Hogy tudd, mindétíglén a foglyom vagy - bűgött a fülébe a sűrű izzás. Az arany madár hangja.

A Nap, az igazi, a virágzó gesztenyefával ékes domb mögött hanyatlott alá, amikor a Kutya magához tért.

- Az apám valódi, fekete pikkelyes, hétfejű, hétkoronás sárkány volt, amikor fogságba került. Lenn, a Duna alsó szakaszán tonnás köveket rakott halomba, és vérrel írt leveleket küldött nekem... - sutogott a hang a nyaka tájáról. Erre ébredt.

A Kutya gyötrött testét kiegyenesítette, a fejét félregörbítette, csigolyái fájdalmat sikítottak a fülébe. Kázmér nyolcadik feje ült a nyakszirtjén, rózsaszínűen és kék szemekkel. És fájt az a fej. Égetett. Mintha az arany madár a fényt a gerincébe oltotta volna.

- Végül is igazad lett, Kázmér. Úgy történt, ahogy mindig is kívántad: együtt fogunk élni eztán örökétiglen. Míg magam is fel nem keresem az El Kuvik utca keresztjét. Csak ne fájnál annyira! - mondta a Kutya.

- Hajaj! De mennyire együtt, és mennyire örökétiglen! - válaszolt a Fej. - Csakhogy én nem vagyok Kázmér. Én a Nyolcadik vagyok, és gyökeret eresztek benned, mert ez az arany madár parancsa. -

- Igen, igen... Láttam Kázmért elrepülni a Nap felé... -

- Én meg a Naptól jöttem hozzád. Kázmér már a SEMMI, én meg itt ülök a füled mellett. Én VAGYOK! -

A Kutya észrevette az avarban a félig-rágott, félig-csipegetett almát. Eszébe jutott a buta rigó esete. Észrevette a fákat, az utakat, a nedvesen húzódo vaskorlátokat a kőlépcsők mentén, észrevette a fekete Tabánt. Megpróbált felállni, de vonzotta még a Föld és a fájdalom.

- Az anyám hétfejű hullámtaraj volt a Fekete-tengerben. Miután megszült engem, eltűnt a parti fövényben. Akkor az apám elrepült velem Északnak, ott megtalálta a Nagy Fekete Medvét egy nagy fekete barlangban. Nála nőttem fel. Amikor a Nagy Fekete Medve meghalt, elindultam világgá. Bolyongásaim közben szép fényes, fekete pikkelyek nőtték be a testemet, hatalmas vörös karmaimmal az állatokat riogattam, hét ezüst koronámmal tiszteletet csikartam ki az alattvalóimból... - sutogott tovább a Nyolcadik.

- Ne túlozz! Ez nem Kázmérhoz méltó! - szólt feddően a Kutya és megint megpróbált felállni.

- Mindig szerettem volna alattvalókat... -

- Igen, ez így igazabb. -

A Kutya feljajdult.

- Egyébként, ha elfeledted volna, a hónod alatt szorongatod Barnabás faládikáját, benne a harmadik üveggolyóval. Mi volna, ha kipróbálnád? Talán talpra tudnánk állni. -

- Nekem is eszembe juthatott volna! - mondta a Kutya, és már nyitotta is a fadobozt.

- Mindegy, melyikünk gondolja... -

A Kutya bekapta a sárga üveggolyót. Nem telt el két pillanat, és összegabalyodtak a fák, a csupasz ágak alól a sárga avarszigetek felhőnek emelkedtek az égbe, és a fehér felhők a lába alá telepedtek.

- Hurrá! Már nem fáznak a gyökereim! Csak érzem, mint nőnek, húzódnak szét a testemben! - kiáltott fel ujjongva a Nyolcadik.

- Az én testemben! - nótázta a Kutya. - Te csak egy fej vagy, egy fej, egy fej... -

- Nem! - szólt józanul a Nyolcadik. - Én te vagyok, te pedig én. Ez eddig is így volt. -

- Igen, Kázmér. Mindig tudtam. De talán nem volt ennyire nyilvánvaló. -

És tánclépésben elindultak megint világgá.

Már sötét volt. Éjszaka. A Kutya négy lába vitte a két fejet úgy tíz-húsz centiméterrel a föld felett. Mind a két fej nagyon jókedvűen vihancolt, hülyeségeket motyogtak egymásnak, és vígan kuncogtak rajta. Volt, amikor olyan viharos hahotában törtek ki, hogy visszazengtek a Gellérthegy sziklái. A járdára halvány köröket világítottak a kandeláberek. A két viszketeg fej

alatt a kutyatest táncra perdült a sárga fényfoltokban, körülölelte a vasoszlopokat, átugrált a hegyes végű vaskerítéseken, felreppent, és sárga leveleket tépdessett az út menti fákról. Közben persze így-úgy tartotta az irányt: kijutni a városból. De hát a varázsos üveggolyó kihörpintette fejeiből az értelmet.

Hajnalodott, és megjelentek az emberek.

Épp a Gellért Szálló kapuja feletti esővédőn csúszott lefelé hatalmas kettős kacagással, a lendülettől átrepült a villamossínek felett, és kikötött az obeliszk ötágú csillagának a csücskén. Alatta megállt egy ember, és felnézett. Az öregúr volt a régimódi sétapálcájával. A két fej megpróbált csendben maradni, csak a szemeik kuncogtak. Az öregúr elsietett. Látták, hogy a túloldalon posztoló rendőrrel tárgyal, és feléjük mutogat.

Gyorsan átrepültek a Duna felett. Egy kirakodásra váró teherautó tetején pihentek meg egy szőlőfürtökkel megrakott ládán. Az ellenállhatatlan csemegén üldögélve két szájjal víg lakmározásba csaptak, és habzsoltak önfeledten.

A csarnok felé a nő igyekezett, karján fonott kosár, a kezét a fehérruhás kislány fogta. A Kutya épp az orruk elé hajította a szemeitől megfosztott szőlőcsutkát. A nő felpillantott, és a kislányt maga után vonszolva éktelen sikoltozással futni kezdett:

- Szörnyeteg! Ott, a tetején! - mutogatott.

Hamarosan kisebb tömeg csoportosult a teherautó körül, felfelé nyújtóztak és zsibongtak. A két elmerülten táplálkozó fejnek akkor vált feltűnővé a hangzavar, amikor egy gumibotos rendőr a zsebéből előhúzott egy URH-vevőt:

- Egy kétféjű kutyaféle szörnyeteg itt tombol a ... - A Nyolcadik fogta fel elsőnek a helyzet komolyságát:

- Gyerünk, mert még ellátják a bajunkat! -

A Kutya igyekezett minél gyorsabban eltűnni a háztetők felett. Lihegve ült le egy erkély kőmellvédjére. Mellette a házfalon fekete lobogó lógott szomorúan, alatta ovális tábla hirdette: „..... iskola”, szorgos öregasszony takarított odabenn, piros kötött mellényt viselt. Kitárult az erkélyajtó, porfelhőt eregetett egy kockás rongy. Két szájból két tüsszentés, a rongy megállt a levegőben, partvisnyél koppant a kövön, és az öregasszony szeme, szája kerekre tágult a nyitott ajtóban. És úgy maradt. A Kutya sajnálkozva felreppent. Amikor már vissza mertek nézni, a piros mellényes néni hadonászva lógott ki az erkély mellvédjén, és rekedten nyikorgott:

- Segítség! Vámpír! Segítség! -

A Kutya és a Nyolcadik elhagyta a közelefnak sikeredett templomot, tágas úton repült végig, alatta buszok, autók suhantak. És feltűnt egy visító rendőrautó.

- A dolog kezd komollyá válni - vélte a Kutya.

- Magam is azt hiszem. Adjuk össze az akarásukat, és próbáljunk nagyobb sebességbe kapcsolni! - ijedezett a nyolcadik.

- Az akarat kevés, a lábaim teherbírása pedig véges -

Úgy hullott ki belőlük az üveggolyó jókedvre derítő varázsa, mint egy verébtotty. Leesett, és összetört a járdaszegély kövén. A golyóba gyűlt forró fájdalom szétfolyt az üvegszilánkok között. Egy fehér tornacipő belegázolt az aprócska nedvességfoltba, megcsúszott, és tulajdonosa fenékre huppan, ám sajgó fenékén ülve észrevette a repülő kétféjű csodabogarat, amint egy villanyvezeték felett kúszott át. Az úttesten egy, kettő, három, négy, sőt! számtalan

szirénázó rendőrautó száguldott el, közvetlenül mellette. A lehúzott ablakokból rendőrfej fűrtök tekintgettek az égre.

A göndör hajú fiú idegesen váltogatta lábait az autóbusz megállóban:

- Már megint érkezett „valaki”. Már megint elkések! -

Az egy, kettő, három, négy, sőt! számtalan szirénázó rendőrautó visítva utat követelt magának. Az égre meredő fejeket követve ő is észrevette a Kutyát. Elmosolyodott: egy ismerős a háromszögletű térről!

Puskalövés dördült. A göndör hajú fellélegzett: a Kutya feljebb emelkedett.

A kisfiú sem fogta fel a helyzetet. A szirénázó rendőrautókból felfelé irányzott puskalövések záporoztak, és egy Kutya egy sárkányfejjel a nyakán a levegőben talpalt a házfalak között. A kisfiú a falhoz lapult, és elbőgte magát:

- Miért kell kiirtani egy repülő kutyát? Még ha a sajátján kívül egy sárkányfejet is visel a nyakán? Kit bántott? -

A szőke lány megállt mellette:

- Nem fogják elkapni, ne félj! A mesékben minden jól végződik. -

A gyerek logikusnak érezte az érvelést, és megnyugodott.

- Menjünk együtt! Én is az iskola felé igyekszem - mondta a lány, és kézen fogta a fiúcskát. Amikor visszanéztek, már nem látták a repülő Kutyát. A rohamkocsik megsaporodtak, utánuk ponyvás dzsipek száguldottak, bennük katonák ültek géppuskát szorongatva, azután piros tűzoltóautók, láncaltapas harckocsik, majd légvédelmi ágyuk zárták le a konvojt. És mindegyik szirénázott. Az egész város szirénázott.

A Kutya az országút felett már elhagyta a zöld táblát: BUDAPEST.

- Miért ez a hajsza? Mondd, miért? - kapkodott levegő után a Kutya, és egy rendkívül bravúros kanyarral az utat szegélyező erdőbe vetette magát. Mögötte fékek csikorogtak, és a járművek éktelen zörgéssel utána kanyarodtak a földúton.

- Ki tudja követni az emberi logikát? - a Nyolcadik késve nyögte ki a választ.

A kocsik megálltak. Fegyvereiket a mellükhöz szorítva száz meg ezer rendőr, katona, tűzoltó ugrált ki belőlük, és előre nyomultak a fák között a cserjéket letaposva, az ágakat letördelve, fákat kidöntve, mereven felszegett fejjel, fürkésző tekintetekkel, sípszó sivített, káromkodások röpködtek, vezényszavak dörögtek.

A Kutya egyre beljebb bújt a sűrűbe.

A zajok hol távolodtak, hol felerősödtek ismét meg-megszakadva. Az üldözők mintha elbizonytalanodtak volna. A Kutya a fák fölé emelkedett.

Odalenn az egymást lökdösődő, tolongó emberek az égre irányított puskacsövekkel, mint gyilkos kukacok nyüzsgése a békésen meredező, halott levelektől sárgán pötttyözött fekete ágak alatt. Aztán egy patakot keskeny liget kísért hűségesen, majd eltűnt az is. Csend.

- Hunyd be a szemed, Nyolcadik! - suttogott a Kutya.

Süvített a levegő, amint zuhant lefelé. Alatta sárga, végtelen kukoricás. Az életüket veszített száraz száraz mint lándzsák meredtek felfelé, és vészesen közeledtek.

- Lapulj a fejemre! - kiáltott most.

Amikor földet ért, a barna száraz pattogva roppantak alatta.

- Feladtam. Fáradt vagyok - terült el a Kutya.

- Én meg azt hiszem, győztünk. Itt találjanak meg, ha tudnak! - nézett körül a Nyolcadik. Nem látott mást, csak a száraz sűrűjét.

Szuszogtak, pihegtek: egy tüdő két fejjel próbált levegőhöz jutni.

A Kutya hátrafordult, és a Nyolcadik szemébe nézett:

- De miért? Miért kellett menekülnünk? -

A Nyolcadik kék szemei nem világítottak olyan derűvel, mint az a jól ismert tizennégy. Valami másság volt benne, ami nem illet Kázmérhoz. - Most vettem csak észre? Vagy a félelem oltotta ki azt az örök derűt, ami mindig elővillant, ha rám nézett? - villant a fejében sárga kétely.

- Csak te menekülsz, Fehéragár... Én kénytelen vagyok veled tartani. -

A válaszban az arany madár hanghordozása...

- Azt ajánlom, ne keveredj az emberek közé! -

Idegenszerű és rideg minden szava.

- Hmm - hümmögött a Kutya, és rámosolygott a Nyolcadikra. Azt a szeretetet akarta látni...

A Fej elfordult.

Most külön-külön jártak a gondolatok a két fejben.

A kukoricaszárak zörögve neszezték, mintha valakik járnának a közelben. Suttogó hangok, szófoszlányok kúsztak feléjük. A kutyatestben megállt a vér.

- ... lehetetlen... -

- ... nyomuk veszett... -

- ... ráadásul elszakadt a köpenykém... -

- ... éjszakai csillagfénnel összevarrhatod... -

A megkönnyebbüléssel egy időben a zizegő száraz közül előbújt Artúr, Béla, Jákob és Árpád.

- Mindig a legjobbkor érkeztek! - vakkantott a Kutya.

- Hiába gúnyolódsz! - mondta Jákob. - Legalább ezer puszkagolyót kaptunk el a levegőben! -

Azzal előhúzott egy kékpettyes tarisznyát, és kirázta belőlük a töltényeket.

- No? Egy egész halom halál! -

- Bocsássatok meg! - tette a mellére a mancsát a Kutya, és kutatón végignézett zilált csillagjósain. - Hát Barnabás hol van? -

A négy csillagjós egymásra pillantott, lehajtották a fejüket.

- Felszállt a Napba. Porrá égett - mondta halkan Árpád.

- Akkor. Hajnalban. Tudod. Ismered a törvényeinket - tette hozzá Béla.

- De hát... - kezdte a Kutya, és hátrabiccentett a Nyolcadikra célozva.

- Ő a tied. Egy emlék. Vagy büntetés. Aminek érzed - szólt Artúr.

- És így a tietek is... - következtetett a Kutya.

- Hm. Inkább az arany madaré. - Jákob hangjából úgy tűnt, be akarja fejezni a témát. - Hoztunk neked valamit, Fehéragár. Azért jöttünk. -

És a köpenye alól elővett egy apró palackot. Sötétzöldet, felirat nélkül. A Kutya forgatta, nézegette, a Nyolcadik szeméből egy könnycsepp hullt alá.

- Mi ez? - kérdezte a Kutya, és a hallgató csillagjósokra nézett. De egyik sem szólalt meg.

- Nekem kell kitalálnom? Furcsán tudtok segíteni! - mondta a Kutya.

- Tedd csak el, Fehéragár! - szólt a Nyolcadik a füle mögött. - Ők valóban jót akarnak neked. Majd meglátod! -

A hangja olyan halk volt, mint egy múltból felszálló sóhaj.

És hang nélkül, mint az emlékezet, felszállt a négy csillagjós is az égbe. Sokáig látszottak az őszi szürke égen. Az esőtől terhes felhők alatt úgy csillogtak a kék köpenykék, mint a madarak szárnyai akkor, ha alulról éri őket a surranó fény.

1986. okt. 28.

15. A KÉK KRISTÁLY

„... Volt egy bátyám is, zöldpikkelyes, sárgaszemű, tüzet okádó, hatalmas hétfejű. Szerettem. Tőle tanultam meg énekelni. Akárhogy is csodálkozol, valamikor végigénekeltem a felhőket a Himalája felett. Zengtek a havas hegyormok, az emberek a vállaik közé húzták a fejüket a félelemtől. Azt hitték, a Viharisten nótázik odafenn... Bátyám, a zöldpikkelyes, sárgaszemű, meghalt. Egy aranypáncélos királyfi döfte le apró acélkardjával, mert az ostoba elrabolta a Föld legszebb mesebeli királynáját. Hát így...”

A Nyolcadik mesélte-regélte folyton-folyvást Kázmér hajdani csillogásának történeteit. A fájdalmakat, az örömöket, a sikereket, a boldogtalanságokat. Néha úgy, mintha ő maga volna Kázmér, néha, mintha egy idegenről beszélt volna. Csak egy valamiről nem mesélt: hogyan lett a gyönyörű szép, feketepikkelyes hatalmas sárkányból olyan apró, védtelen testű, szomorú lelkű rózsaszín sárkányka, aki nem találta meg a helyét a világban. Pedig kereste. Bejárta érte az egész kerek Földet.

Így éldegélt a Kutya, hátán a folyvást mesélő Nyolcadikkal a már télbe forduló, egyre barnább, rothadó szagú hatalmas kukoricatábla közepén.

Eleinte, néhanapján a közeli erdőből puskaporropogás pergett, aztán dübörögve elvonultak a rohamkocsik, a dzsipek, a nehézkes tűzoltóautók, a légvédelmi rakéták és tankok. Csend lett. Olykor ki-kirepült a táj fölé egy alulról jóindulatúnak látszó, pergő propelleres, berregő helikopter, körözött az erdő és a környék felett. Azután az sem jött többé.

Közben a feketepettyes fehér Agár kuckót épített. A Nyolcadik ötletekkel irányította, a Kutya végrehajtotta. Lett egy óvó fészek gallyból, avarból, kukoricaszárból, tollból, pihékből, kései fűszálakból. Fészek, ahová behúzódtak estelente. Oh, nem! Nem az az erkélyes, bordó bársony kárpittal borított, angyalos-csempés fehérkályhás csodaház! Nem. De végül is bármelyik nap lehullhatott már a hó.

Korán sötétedett. Ilyenkor a Kutya kiült a kuckó elé. Fáradt volt. Már nehezen talált harapni-valót az üresedő, alvásra készülő világban.

Egy ilyen szürkületben, a kuckó előtt üldögélve, a Kutya így szólt:

- Te mégiscsak egy kicsit Kázmér vagy, Nyolcadik! - A Nyolcadik hallgatott.
- Ritkán fordulok hátrafelé. Tán észrevetted. Kerülöm az alkalmat, hogy a szemedbe nézzek. De ma, amikor, tudod, amikor az a nyúl elette előlünk a répát, az egyetlen-utolsót a feltúrt földben, akkor láttalak. -
- Csak nem? - a hetyke kérdés mögött rezgő kívánság bujkált. - És ugyan mit láttál? -
- Hmm... Kázmért mosolyra késztette volna a felsülésünk. Hogy épp az a szürke füles jószág, az a riadt és esélytelen, találta meg és rágja hangos hersegéssel a répát. A mi elrejtett répánkat. Hát megfordultam. -
- És? -
- Kázmér kuncogó, önmagán mulató derűje villant a szemedben. -
- Jó vicceid vannak, Kutya. -
- Fehéragár. -
- Rendben. Fehéragár! Akár így is szólíthatlak. -

- Amikor nagyon örülsz nekem... -
- Amikor nagyon... Folytathatom, Fehéragár? Szóval valahogy mégiscsak a testének része volnék... -
- Én neveltelek. -
- Világra segítettél, öntözgettél... -
- Amikor te már nem az a félelmetes, feketepikkelyes sárkány... -
- ... hanem egy vágyaitól fosztott, védtelen és puha, melegre vágyó kicsiny sárkányka voltam. -

A Nyolcadik szeméből könnycsepp gördült. Ugyanolyan maró és mégis lágyan meleg, a Kutya nyakszirtjén lepergő, szívet bizsergető könnycsepp, mint az, mint amikor a négy csillagjós lehozta neki azt a palackot. A Veszedelem napján.

Néhány nap múlva fekete felhők gyűltek az égen, és leesett a hó. Esett, hullt, kavargott hét teljes napon át. A Kutya behúzódott a kuckóba, didergett, éhes volt. Vele didergett és vele éhezett a Nyolcadik. A Kutya összegömbölyödött, a Nyolcadik pedig a két füle közé hajtotta a fejét. Felettük méretes hódunyha nőtt, hasuk alatt a mélyről a föld melege áradt. Sötét volt.

- Aludni kéne... - gondolták mind a ketten, de nem ment.

Közös emlékek kavarogtak a két fejben, és a képek a gyökereken át száguldoztak az egyik fejtől a másikig, a képek agyat, szívet cseréltek, összefonódtak, egybemosódtak. Melyik fej kié? S honnan indult az emlékezés? Nem tudta már egyikük sem.

A kunyhó résein beszűrődő halványszürke fény ébredése és kihunyása az idő múlását jelezte. Reggel. Este. Megint reggel. Megint este. Így telt el három hónap. Hangtalanul. Csak a gondolatok, a képek jártak a gyökereken át ide-oda, a Kutytól a Nyolcadikig, a Nyolcadiktól a Kutyaig. Ide-oda. Folyvást.

Míg ki nem süttött a későtéli nap, és cseperegni nem kezdett a kuckó eresztékein át az olvadó lé. Akkor kiültek szárítkozni a fehér napsütésbe.

- Megkínoztalak, Fehéragár. Egy télen át csak gyötörtelek. -
- Nem, Kázmér. Nem. Kell, hogy velem maradj! Szükségem van rád! -
- Az arany madár követe vagyok. Beléd oltottam a nem-felejtés gyötrelmeit. A dolgom elvégeztem, Fehéragár. -
- Míg kizöldül a fű, maradj! -

És a fű kizöldült. És megdőltek a kukoricaszárak. A hatalmas tábla közepén kicsiny barna kupola, a Kuckó. Héthatárból láthatóan emelkedett a pusztuló-éledő tájban. A Kuckó körül apró zöld sarjak bújtak elő. És messziről traktorok pufogása hallatszott.

- Közeleg a kiűzetés - mondta a Nyolcadik. - Tedd le a terhedet, Fehéragár! -
- Csak amíg barkát nevel a patakparti fűz, maradj! -

És kibontották rügyeiket a fák. A patakparti fűz halványzöld barkáit eregette a csorgó patak fölé az erdőszélen.

A traktorok dohogása egyre közeledett.

Egy hajnalon a Kutya kiment a patakhoz, leült a fűz alá, és nézte, hogyan borítja be a vas a zsíros földbe azt a Kuckót, a közös menedéket.

- Fogd hát a palackot, Fehéragár. Búcsúzzunk! -

- Ne még! -

- Menned kell. -

- Szedjük le együtt a szamócát a szétfutó puha szárról a cakkos levelek közül! -

- Az már a nyár. Az még messze van. -

A Kutya felállt. A fűzfa tövéből előkaparta Barnabás fadobozát. A barna fényt a tél lepattogtatta róla. Kinyitotta. Benne feküdt a zöld palack. Megforgatta: tele volt. Piros viasz a dugó tetején.

- Nyisd ki hát! És adj innom belőle! - suttogta a Nyolcadik.

A Kutya legszívesebben a patakban ülő, víznek utat álló, mohos kőhöz csapta volna a palackot, de már régóta tudta, hogy meg kell történnie ennek is...

Egy télen át volt ideje rá, hogy megfejtse a palack titkát. A Nyolcadik felé ágaztak a kérdések, okoskodások, és hangtalan képek úsztak visszafelé, a Kutya képzeletébe:

Látta magát a kora tavaszi napsütésben a patak partján a fűzfa alatt, és látta, hiányzik a nyakszirtjéből kikandikáló rózsaszínű sárkányfej. És látta a testét odabenn: a csigolyák alatt a húspan gombostűfejnyi, kéken csillogó apró kristály ült, belőle vörös gyökerek ágaztak szerte-szét, behálózták az izmait, ráfonódtak a csontjaira, befűródtak az agyába, ketreche zárták a szívét. Látta a kristály ragyogását, látta a lét gomolygását a vörös erekben, és látta a csendet, a válasz nélkül hagyott kérdéseket, a kihűlt meséket, a helyet a nyakszirtjén, ahol nem ült a Nyolcadik.

Ekkor kezdett csepegni az olvadó lé. Ettől kezdve kért, könyörgött haladéért.

Amikor a fű kiserkent a Kuckó körül, újabb képek áradtak a Nyolcadik felől az ereken át, és befűródtak a Kutya agyába:

Látta az Időt! Az Idő olyan volt, mint az arany madár. Jött és elment, és amit maga után hagyott, az már csak a VOLT. És az Idő behúzta-vonta testébe a Nyolcadikat. Az Idő nyomorította, préselte, gyúrta azt a fejet, ameddig a szemek derűs kék ragyogásából csak egy apró, gombostűfejnyi kék kristály nem maradt a nyakcsigolyája alatt. Az Idő meggyötörte a Nyolcadikat.

Ezt látta a Kutya, amikor kiserkent a fű a Kuckó körül.

Most ott ült a barkát bontó fűzfa alatt.

Tehát ki kell innia a palackot. Legyen a búcsú gyors, az elmúlás könnyű, rövid.

A Kutya nem csapta a patakban ülő, víznek utat álló, mohos kőhöz a palackot. Nem. Lekaparta a viaszt, a dugót kihúzta, s az italt a Nyolcadik felé kínálta.

Az húzott belőle. Harmadát kiitta.

A Kutya elfordította a fejét. Érezte, megrázkódik a másik, a nyakszirtjét harapófogó markolja meg. A harapófogó szorított. Egyre jobban. Testében az erek megfeszültek, inai összehúzódtak, agyában egy szó üvöltött: „Fáj!””. Szívének dobbanásait a ketrec elzárta, tüdejében megállt a lélegzet. A Nyolcadik nyögött kínjában, azután elsuttogta:

- Még! -

És kiitta a második harmadot.

A Kutya hátrafordult, és feledte, hogy „Fáj!”. A Nyolcadik bőre olyan ráncos lett, mint a kimosott bőrkesztyű. Kék szeméből egy villanásnyi derűt még kipréselt, és a Kutya felé küldte. Azután leeresztette a szemhéját, amely mögül a golyók laposra szívódtak. Füle hegyén

barna folt jelent meg, orrából csak a likak maradtak: két fekete üreg, apró, tágulni akaró, mint aki fuldoklik. A bőr összeszorította a koponyát, s mint lyukas luftballon, zsugorodott a fej, és már egészen barna lett, mint a sütőben aszalt alma. Eltűnt a szemhéj, két kicsiny forradás jelezte a helyét, s az orrlyukak besüllyedtek a feketepettyes fehér szőr alá. A Nyolcadikból, Kázmérből a Kutya nyakán csak a száj maradt, amely nyögött. Mintha „Isten veled, Fehér-agár!” azt mondaná, de hallhatóan, a képzeleten innen, csak annyi hallatszott:

- Még! -

A Kutya a palack utóját ebbe a szájba öntötte.

Sírt. A könnyein át látta, a harapófogó feszítésének enyhüléséből érezte, hogy a nyakszirtjén nem ül már semmi. Testében az erek meglazultak, lélegzete szabaddá vált, szívének koppanása nem ütődött a falba.

A Kutya úgy sírt, mint egy ember. Ült a fűzfa alatt, érezte a felszántott föld szagát, hallotta a víz surranását a kövek között, de mégsem érzett semmit, mégsem hallott semmit, mégsem látott semmit. A tudata beleveszett a sírásba.

Sírt.

Közben bevetették a fekete földet.

Amikor abbahagyta, már kisarjadt az új mag.

Amikor felállt, már embernnyire nőttek a vastag, üreges, kemény szárazak.

Amikor megrázta magát, a levelek hóna alatt zöldvirágos apró csövek ültek.

Amikor elindult, címert bontott a szár hegyén a kukorica.

Amikor odaért, ahol valaha a Kuckó állt, addigra megsárgultak a szemek, és bajuszt eresztettek.

S ott belül - hiába teljes és élő az emlékezet, - az a kék kristálycsepp csak töredéke az egésznek.

1986. nov. 26.

Coda:

ODALENN FEKSZEL...

Egy kék kristálycsepp a húsba ágyazva...

S Te odalenn.

A bőr, mint kimosott kesztyű, ráncos...

Idefenn hideg van. - Fázol? -

Egynemű anyaggá válik a hús, az idegek, a velő,

Gomolyog, süpped meggátolhatatlanul...

Idefenn szürke az ég. - Látod? -

A szemhéj mögül a golyók laposra szívódtak...

- Hiányzol. Mondtál valamit? -

A száj besüllyed, és kivillannak a fogak...

Nem mosoly ez! Vigyázz! Enyészet.

Idefenn mocskos a lég: füst és gáz terjeng láthatatlanul...

Az orrlíkok helyén két fekete üreg. Tágulni akar.

- Levegőt! - kiáltod, és beléd omlik a föld.

Kék kristálycsepp ...

Idefenn helyetted is élet, mert addig vagy,

Míg sejtjeim őrzik alakod, képed.

A kristálycsepp áttüzesedik. Piros.

Gondolataidat kigondolom.

A kristálycsepp lángra kap. Szereteted védőn átölel:

- Vigyázz! - suttogod onnan letről...

... És átlépek a szakadékot, és felreppenek az úthenger előtt, és tengerbe merülök a tűzeső előtt, és kitérek a kés útjából, ha felém iramlík.

Mert fogod a kezemet.

1986. dec. 8.

VISSZAGONDOLÁS

Néha elég csak üldögelni.

Balra egy kamilla pohos bibéjét morzsolgatom, jobbra árvácska simul a lábamhoz, mint bársony lepkeszárny, előttem vasvirág fénylik, fogaim közt fűszál hersenti ki a nedvét.

Jókedv, rosszkedv mozdul szememben, mint a volt és a lesz.

Felrémlik: Valahol valami elmaradt. Néhány betű.

Idevetem, mielőtt továbbgondolnék.

Amúgy a palackon belül nem történik semmi.

Minek a hamis üvegkép?

Szétfújom. Ezer csillámra porlik szét,

S minden csillámban ezer álom,

Vágyam, örömben, fájdalmam: létem.

A tört darabokat összerakom szépen,

Mi élő - káprázat! -

bennük megtalálom...

1987. jan. 11.

16. FOLYTATÁS

Amikor elindult a patakpartról, még csak a frissen vetett fekete föld göröngyein lépkedett, később már kisarjadt zöld fűszálak hajoltak meg alatta.

- Vetés ... Új élet... -

Orrába tavaszillat áradt. Lehajolt, és felállítgatta a megdőlt hajtásokat. Megpróbált feljebb emelkedni, bár úgy tapadt a földhöz, mintha egy elefántot kellene agárlábain cipelni, s amíg így, néhány centire a föld felett lebegve rakta egymás után a lábait, óvatosan, nehogy kár érje a vetést, a növények szemmel láthatóan húsosodtak, növekedtek. Ment. Már a szügyéig értek. Ment tovább. Már repülnie kellett volna, ha felettük akar továbbjutni. Erre azonban most nem futotta az erejéből. Hát evickélt a száraz között, és a tavasz élethez, dús levegőjéből igyekezett kiszaglászni a nyomravezető illatokat.

Azon a helyen, ahol valaha a kuckó állt, sűrű, rózsaszínű sárkánymeleg billegett elő a föld alól. A Kutya megállt, lehajtotta a fejét, és aprókat szippantott a feláramló emlékekből. A kuckó helyén épp úgy, mint körös-körül mindenütt, ameddig ellátott, nedvtől duzzadó óriási kukoricaszárak álltak feszesen. Ha háromszor áll a saját hátára, akkor sem éri el a barnuló, lekonyuló címersorokat a levelek felett, nemhogy túllátna rajtuk. Tobzódó, hatalmas kukoricás. Az egész Világ egy hatalmas kukoricatábla. Felette a nyárvégi ég, nyakszirtjében egy kék kristály, fejében a Nyolcadik sok száz meséje. Nem tudta, mitévő legyen.

Zörrentek a levelek.

- Csillagjósaim. Majd ellátnak bölcs tanácsokkal... - Fel sem emelte a fejét.

- Előbukkannak mindjárt a lábaimnál, ahogy szoktak, megállnak, és néznek rám résztvevő pillantásokkal. -

És valóban megállt mellette valaki. De nem ám az az ismerős négy kék figura, hanem egy hatalmas pár csizma, abban roggyant, kopott nadrág, s ahogyan a Kutya egyre feljebb csúsztatta a tekintetét, az alak legtetején fehérszakállas emberfej ült, és mosolygott.

Felbuktak a Nyolcadik szavai:

- Azt ajánlom, ne keveredj az emberek közé! -

Így hát visszaeresztette a fejét, és úgy tett, mintha senki sem állna mellette hatalmas hósín szakállal és mosolygó kék szemekkel.

- Ej, de magányos vagy, te kutya! - hangzott onnan fentről a mélyszínű hang.

A Kutya a kuckó helyét bámulta mereven. Átfutott az agyán, hogy a száraz között aligha menekülhet. Az öregember zsebre dugott kézzel várt. Barátságos halkán közeledett másodszor a hang:

- Nincs otthonod, Fehéragár? -

- Volt. Itt. - A válasz ki nem mondatott, csak megfogalmazódott.

- Akkor újat kell keresned, igaz? -

Az öreg az egyik kezét kihúzta a zsebéből, kinyitotta a markát, és a Kutya elé nyújtotta:

- Nem a tiéd? -

A hatalmas tenyéren Barnabás faládikája kuporgott, mint apró csecsebecse.

- Nem - mondta a Kutya.

- A parton találtam. -

A Kutya felbámult a kék szemekbe. Nyugalom és derű bujkált azokban, de nem Kázmér derűje, hanem ősi, mindent tudó kékszínnű bölcsesség. A tenyér azután becsukódott, s a dobozka visszasüllyedt a zsebbe.

- Kázméré volt. - Már megbánta, hogy szólt. Ugyan mi köze ennek a csizmásnak Kázmérhoz?!

- Adok néked otthont. Gyere velem! -

Csábították már más emberek is. Gondolata visszarepült a háromszögletű térre. Most azonban egyedül a saját sorsáról kell döntenie. És mi történhet, ami nem volna már édesmindegy?

Tiszta emberszag áradt az öreg felől, nem reszketett körülötte nyugtalan indulat. Talán ment is volna véle, de mozdulatlan maradt.

Az öreg akkor széthajtotta a szárazakat, és elindult. A Kutya nézte a hátát, látta, megáll és visszafordul:

- No? -

Elindult utána.

Az öreg utat hajtott néki a száraz között, amíg ki nem értek egy rétre. Onnan taposott ösvény vitt tovább.

- Tudod, agár, tetszik a járásod, tetszik az a távolság, ami közted és a föld között van - szólalt meg az öreg először azóta, hogy együtt baktattak.

- Nem is látod! Elöttem mész - hümmögte a Kutya.

- Mégis látom ám! - mondta huncut dallammal az öreg, s bár a Kutya nem láthatta az arcát, tudta, mosolyog.

Jókora házhoz értek. Goromba kövekből rakott falán sem vakolat, sem ablak. A keskenyebbik oldalán kétszárnyú deszkakapu zárt egy nagy, íves kocsibejárót. A tetőn téglakémény füstölgött.

Az öreg lenyomta a behemót rézkilincset. A Kutya megállt a küszöbön.

- Gyere, no! Épp most ment el a bátorságod? - hívta a hang melegen.

A Kutya mögül beáradt a fény a házba. Hatalmas hodály, a túlsó fala elmerült a sötétségben. Felül a tető sátra, alatta gerendák barnáltak. A tető és a kövekből rakott fal közötti hosszanti nyíláson besurranó rezgő fénypázmák súrolták a döngölt padlót. A hodály bal oldalának egy részén gyalulatlan, idő ette cölöpök galériát tartottak, szélén esztergált fabábokon fényesre kopott korlát futott, azután megtört egy lépcsőt szegélyezve, amely a térség közepére ereszkedett. A lépcsővel szemben épített tűzhely, benne apró lángok lobogtak, tetején vasfazék sustorgott. Előtte mélybe futó hosszú asztal kezdődött, s ülőhelyül fapad. A tűzhelyen innen, mint egy titokzatos fészek, téglával rekesztett cellányi helyiség, falában repedt festékű ajtó. Zugában szúette faláda. A kapu melletti fal előtt szalmazsák hevert.

A galéria megfeketült deszkamennyezete alatt a falon polcok, a polcokon bögrék és kancsók, mécstartók és petróleumlámpák, dobozok és palackok, kelmék, hangszervázak, az alacsony, külön életet élő térben egy fazekaskorong állt, körülötte még nedves agyagfoltok, edények, szerszámok. A kapu melletti falnál ládák, zsámolyok, rendetlenül szétszórva zsákok heverték, meg fonott kosarak színes zsinórokkal, fonalgombolyagokkal, itt-ott felfüggesztve kürtök

lógta, hegedűk, lantok, szőttek és szőnyegek, a sarokban ormótlan szövőszék, és a földön, ahol még hely maradt, forgácsalmok, cérnagubancok, drótok, és más hulladék. Akár egy műhely vagy lomtár, amelynek határát a galériát tartó facölöpök jelzik.

A hodály közepén nem volt semmi. Hűlt szagok terjengtek a levegőben.

- Ha fáradt vagy, heverj ide! - mutatott az eres kéz a szalmazsákra.

A Kutya beljebb lépett. Döngve becsukódott mögötte az ajtó. Kizárta a napot. A homály elkente a távlatokat, emberivé csökkentette a tér mélységeit.

Az öreg a tűzhelyhez ment, egy tányérba levest merített, az asztalra tette, és szólt:

- Ha éhes vagy, egyél! -

Azután komótosan felballagott a nyikorgó lépcsőn, és eltűnt a galérián. Csak a léptei alatt pattogó padló neszeit küldte onnan vissza.

A Kutya egyedül maradt. Bátortalanul elindult a tűzhely felé a döngölt föld felett, és megette a levest. Azután, bizonytalanul a sűrű homályban, visszafordult a kapu repedésein beszűrő fénycsíkok felé. Amikor a szalmazsákhoz ért, elnyúlt fölőtte, és becsukta a szemét.

- Akkor is lebegsz, ha alszol... - suttogott fentről az öreg.

A Kutya még hallotta, mint leült: öblös fotel rugói nyögtek fel alatta. Azután elaludt.

- Anna! Ébresztő! -

Hangok közeledtek és erősödtek, amíg a tudatáig nem értek. Visszhangzott a név:

- Annaaaaa! Ébresztő! -

- Hol lehetek? -

Kinyitotta a szemét. Felül a zsindelytető sátra, alább barna gerendákból ácsolt szerkezet, amely sokszögűre szabdalta az összefutó teret, s körül a részleteit, éleit és távlatait vesztett hatalmas hodály. Csend. Hűvös és homályos zárt tágasság.

Szemben vele, odafenn, az esztergált fabábokon húzódó, fényesre kopott korláton könyökölt az öregember, mosolyogva nézett le rá, és a szakállból megint elősurrant a hang, most már csendesebben:

- Anna, ébresztő! -

- Elaludtam, hajaj... - Lerúgta magáról a kockás pokrócot.

- Valaki rám terítette. Észre sem vettem. - Felpattant a szalmazsákról, és akkor...

... akkor azt érezte, hogy szédül, bőrén levegő tolakszik, és olyan közvetlenül simogatja, mint a folyó vize, amikor úszott benne. Két mellső lába szőrtelen oldalához ér, testében még a takaró melege, de kívül árad az ismeretlen érintés: mindenütt csupasz és védtelen. Nem mert magára tekinteni, csak nézett felfelé, az öregre, testén borzongás futott végig, és kissé megbillent a szokatlan egyensúlytól. Kábult volt, mint aki nagyon mély álomból próbál kilépni, de nem megy mindjárt. A dimenziók összetorlódtak, a feje felett mintha lebegne a tér, egy pillanatra egybeszaladtak a véglegesnek vélt falak, a lépcső, s ott fenn a korlát egy félig látható emberrel. Azután érezte, vér járja át a húsát, hasán és mellén szégyenlős libabőrök pattannak-tűnnek el. Maga elé vont a puha, kockás pokrócot.

- Szép vagy, Anna - suttogta fentről a hang. S már hallotta is a léptek neszezését, a lépcső nyikorgását.

A Kutya csak állt, s amikor az öreg rálépett a döngölt földre, ijedten érzékelte: szemei egyazon magasságban kapcsolódnak.

- Mi történt? -

- Csoda. Ember lettél, Fehéragár! - mondta az öreg.

Rendkívül magától értetődően hangzott.

- Gyere, nézd meg magad! - és kézen fogta a lányt, és odavezette az épített tűzhelyhez. Egy széken fehér zománcos lavórban meleg víz rezgett.

- Hajolj fölé! Nézd meg magad benne! -

És az ember-agár úgy tett. A víz fölé hajolt. Egy arcot látott, hasonlót ahhoz a szőke lányhoz, akitől a fehér fátyolsálat kapta, csak a rezgő tükörben ez a haj barna volt és hosszú. Válla alatt két kerek mellét látta, és két kezét, amint a víz fölé emeli.

Az öreg letette a lavórt a földre.

- Lépj bele! - szólt, és letérdelt. Fehér gyolcsot mártott a vízbe, azzal a lány testét végigmosta. Amikor az arcát mosta, a nyakát megfogta, amikor a nyakát mosta, a haját felfogta, amikor a karját mosta, simogatott a fehér gyolcs, amikor a mellét mosta, a hasán szaladt a víz, és a csípőjén csorgott tovább, amikor a hátát mosta, tompora hasadékan összeszaladt a víz, és lecsorgott a lábai közt.

... És még mindig nem tudta, kicsoda...

Az öreg puha kendővel megtörölte. Akkor ő azt gondolta:

- Születni jó! -

- Gyere! - hallotta. - Most már tudod, ki vagy! - És az öreg a kezét megint megfogta, és a lépcsőn felvezette.

Ott fenn a padlót bordó szőnyeg borította, puha bársony bordó szőnyeg, a falat is szőnyeg borította, fehér, puha, vastag szőnyeg, s a pamlag mellett gyalult asztalkán mécs és üveg-pohár. A falból meleg áradt. Az öregből is meleg áradt. Szürke ingét kibontotta, kortyolt egyet a pohárból, és megcsókolta a lány vállát.

- Ül le, Anna, és figyelj! Tudod-e, ki vagyok én? -

- Nem - mondta Anna, és leült a fehér pamlagra.

- Azt akarom, hogy szeress, s hogy szerethess, megismerjél! -

- Jó - mondta Anna, és karjait kerek vállaira fonta.

- Nevem Jákob. Itt élek már ezer éve és még annyi. Ezt a házat én emeltem, két karommal építettem, amikor még a hegyek álltak és azokon dús lombú erdő, errefelé, ahol most már nem láthatsz mást, csak puszta mezőt, ritka ligetet, rétet. A hegyekkel beszélgettem, a fákkal bírok-ra keltem, erdőbéli leányokat mind magamévá tettem, és nemzettem embereket, férfiakat, asszonyokat, kik elhulltak mind mellőlem. Már azt hittem, magamra maradok, hiába vetek, hiába szántok, hiába aratok, nincs kinek. Már megkoptak a hegyek, már kidőltek az erdők, már a folyóból patak apadt, amikor erre járt egy asszonymadár, fényes tollú, fényes lábú, fényes csőrű arany madár. És férjéül kívánt. Boldog voltam, vígan voltam, folyton daloltam, folyton csak táncoltam, mert az aranymadár-asszony gyermeket várt. Én azt hittem, balga fejjel, repdeső, szárnyas gyermekeim lesznek, felrepülnek majd az égig, meghódítják a csillagokat, szárnyas ember-gyermekeim. De nem így lett. Hármat szült az arany madár, három

fiút, szárny nélkülit, és itt hagyott. Azóta sem láttam, nem is kívántam. Felneveltem a fiúkat: egyik süket, másik vak, a harmadik néma. -

- Ó, te szerencsétlen, öreg Jákob! - sóhajtott a lány.

Az öreg visszanézett a múltjából fehér pamlagára, a fehér pamlagán ülő leányra, felnyúlt a magasba, a fekete gerendára, és leemelt onnan egy ezüstsín köntöst, reáborította a lány fehér vállára. Majd folytatta:

- Ne sajnáljál! Szeressél, Anna! Az aranymadár-asszony elvitte a múltamat, helyette itt hagyta őket, akik gondoskodnak rólam, velem laknak, velem esznek, felruháznak, és szeretnek. Csakhogy egyik éjszakámon álmot láttam, fényes álmot... -

- Mesélj, mesélj öreg Jákob! - szólt a lány, és ő is kortyolt a pohárból.

- Álmomban patakot láttam, patak partján fűzfa ült, a fűz alatt leány táncolt. Nem is táncolt, lebegett, a fűszál meg sem hajolt alatta, a százszorszép csak billegett, mert tetszett néki a lány, tetszett néki a tánc. Nekem is! Kétezer éves szívem dobbant, levettem szomorúságom, s beálltam véle táncolni, és keringtünk és forogtunk, és átöleltem és átölelt, kerengve szálltunk a patak vize felett, bódultan szálltunk a füves rétek felett, szédülve szálltunk a sárga kukoricás felett, mígnem idetáncoltunk az én házamba. És akkor megettettem, megittattam, fáradságát mind lemostam, megcsókoltam, simogattam, és álmomban nőmmé tettem. -

- Tudom már, ki vagyok. Rólam szólt az álmod, nem? - nézett rá Anna, és felállt. Válláról lecsúszott az ezüst köntös, és átölelte Jákob nyakát, és feledte Jákob fehér haját, ezer évét, mert a teste keményizmú, erősizmú, melegizmú férfiember teste volt, s mert örömittas, gyengédzavú, szerelmes víg szíve volt. És a csókja, haj, a csókja, a nyelve íze, foga sikkja, szája fodra! Mennyei lágy íze volt! S ahol csókolt, sok forró folt égette a testét, s vágyat szított a leányban.

Hogy mi történt ott fenn a pamlagon, arról a sok tarka szőnyeg mesélhetne, feltéve ha - a szőtt virágok szirmai szemérmesen be nem csukódtak volna, ha a madarak fejüket a szárnyuk alá nem dugták volna. Így hát nem látott senki semmit. Csak az öreg Jákob érezte, hogy megint él, és a Kutya érezte, hogy otthonra talált, hogy soha többé el nem megy innen, és hogy milyen jó embernek lenni.

Ezt érezte, és azután megkérdezte, amikor már csak feküdtek egymás mellett, és a falból meleg áradt, és az indák, virágok, madarak félénken újra a pamlag felé mertek nézni, megkérdezte csukott szemmel:

- Honnan tudtad, hogy én vagyok? -

- Onnan tudtam, hogy a fűz alatt ültél, és a vizet nézted, onnan tudtam, hogy szántott földemen elindultál, onnan, hogy mire a közelemig értél, beért a szem a csuhéj alatt, onnan, hogy amikor mellettem a földre néztél, lebegtél a föld felett, és én is majdnem lebegtem az ujjongástól, onnan, hogy amikor mögöttem jöttél, nem hallottam a léptedet, és úgy jöttél, mintha táncoltál volna. -

- Én emberem, ezer éves, lehetséges, hogy erre vártam? Sosem tudtam, mégis vártam?

Csönd lett, nagy csönd benn a házban, és a hosszú, békés csöndben egyszer megint megszólalt a lány:

- A fiaid hová tetted? -

- Estére majd mind megjönnek. -

- Várom őket, ahogyan te. -

- Jönnék azok... -
- Szeretem majd őket, ahogyan te. -
- Tudom, tudom... - sóhajtott az öreg.
És Annának fájt ez a sóhajtás.

1987. jan. 24.

17. EGYÜTT

- Öltözz fel! Mindjárt megérkeznek. -

Az öreg a fehér pamlag mellett állt, és Annát nézte. Testén táncolt a mécs pislá világa, árnyékot vetett mellére, hasára, ágyékára. Mint a virág ha nyílik, lassan állt fel Anna, és meg nem állhatta: ős Jákob derekát hátulról átfogta, reácsókolt a vállára. Csupasz melle felizzott a férfiháton, de Jákob megint szólt halkán:

- Hallom őket a kert alatt, öltözz, Anna! -

Akkor mint fa a szélben, lehajolt Anna. A zsámolyon ruhát talált. Azt a flanel kék szoknyát magára kötötte, azt a fehér inget magára öltötte, vett fekete kötött mellényt, lábát papucsba bújtatta, hosszú haját fonatba fonta, megtűzte, és perdült már lefelé a lépcsőn. Meggyújtott minden mécsest körül a falakon, gyertyákat tett az asztalra, kibontotta a kenyeret a kendőből, az öt tányért és kanalat széjjelrakta, a vasfazekat emelte éppen, amikor nyílt a kapu. A lángok meglobbantak, majd meghajoltak. Jákob is elindult lefelé a lépcsőn.

A kinti sötét estéből belépett a három fiú. Megálltak, és annyit mondtak:

- Jó estét! -

Anna állt kezében a vasfazékkal, és várt. Jákob szavát várta, bemutatná fiainak, mondja, ki ő és mit keres itt. De az nem szólt. Akkor a levest a tűzre visszatette, két karját leeresztette, nézte őket így, együtt.

Akárha ott sem volna.

Gesztenyeszín hajú deli magas Árpád a kosarat a faládára tette, rőtszakállú vézna Béla furulyáit a polcra helyezte, szőkehajú világtalan szelíd szép Artúr a zacskó pénzt az asztalra vetette. Akkor Jákob hangja borította fel a neszekkel súrolt csendet:

- Öntsél vizet a lavórba! -

Árpád Annára mosolygott, és kezét megmosta. Artúr meg annyit mondott:

- Néked is jó estét, Anna! - és a lavór fölé hajolt, kezeit megmosta.

Mind az asztalhoz ültek. Anna a vasfazekat középre rakta. Jákob merített először, azután a többi, csendben, végezetül Anna. Ettek.

Négy koppanás: üres kanalak használatlan hangja az asztal deszkáján; négy dobbanás: öklök fáradt lazítása a napvégi gyertyafényben. Most szólalt meg újra Jákob:

- Eredménnyel jártatok-e? -

Körülhordta tekintetét fiain. Elsőnek bólintott rá Árpád, azután Béla, Artúr az asztal közepére mutatott. Jákob a zacskót kibontotta, a pénzt az asztalra szórta, gondosan megszámolta, azután Annához fordult:

- Töltsél, Anna! Hadd igyanak. Magadnak is végy egy pohárt, mert ez ünnep. Jó vásár volt. -

A pénz felét zsebre tette, a többi a lány felé tolta:

- Holnap bemégy a városba, és megveszed mind, ami kell. Ezen pedig - még egy pénzt tett a halomra - végy magadnak meleg kendőt, mert a régi elég keshedt. -

... Mindig így volt? Mindig itt voltam? Köztük? Együtt? Olyan magától értetődő az egész. Nekik. Négyüknek. Vagy játék? Úgy tesznek, mintha mindig így lett volna? Mintha mindig velük éltem volna? Ismernek. Ismerem őket. Feketepettyes agártestem, tarka egérszárnyam elégett a fehér pamlagon, és a palack zöld üvegfalán át lehet lépni. Csillagjósok pedig nincsenek. Ahogyan gurulnak a napok, elmesélhetővé válik az elgondolhatatlan... - gondolta volna Anna, de figyelt, mert a férfiak hozzá beszéltek.

Artúr egy vég vásznat kért meg sokszínű fonalat, köztük ezüstöt, aranyat. Árpád három zsákot tett elé, azon fekete betűk: „agyag”. Béla rendelt húrnak való kutyabelet, számbórt, lószórt, sodrott selyem madzagot, ilyen-olyan faanyagot, Anna alig győzte hallani, a fejében megtartani, s Jákob még reá tett a halomra:

- A házat ki kell meszelni már, fogytán van a petróleum, szappan, gyertya, cipőkenőcs, végy fenőkést, öles deszkát, korhadt már a disznók óla... - és sorolta, sorolta.

Tövig égtek a gyertyák az asztalon, megpuhultak az inak az arcokon, lassúsodott az erek munkája, tompult a levegő a házban, és sűrűsödött a homály a fáradtságtól. Elsőnek állt fel Jákob, a lépcső tövéénél megfordult:

- Jó éjszakát! -

A fiúk is felálltak, a kamraajtónál ők is megálltak, és visszaszóltak:

- Jó éjszakát! - mondta Artúr, és belépett.

- Jó éjszakát! - mondta Béla, és belépett.

Ámde Árpád visszamaradt, elkapta a lány derekát, és erősen megcsókolta, és belépett. Nyikorgott a vén kilincs a kopott ajtón.

Anna kezét a szája elé kapta, mind ki letörölné a más bőr ízét, s eltűnődött:

- Hangok helyett? Árpád a néma?... -

Szeme a földpadló hupáit járta, belül a kérdés motoszkált, és közben a haját kibontotta, a mécsketek mind elfújta, egy szél gyertyát vett magához, elindult a szalmazsákhoz, ruháit mind levette, lefeküdt, s a takarót magára húzta, a gyertya lángját maga mellett lenn a földön elfújta, amikor a kamra felől nyikorogva nyílt az ajtó, mezítlábas lépések osontak. Lélegzetét visszafogta, szemét tágra meresztette, mintha látna.

- Valamelyik tán a kaput zárja? -

S már mellette állt valaki, már az arca bőrén vibrált szapora lélegzése, testén férfikéz melege járkált, védekezően taszította, ámde nem bírta vele. Már az izmos tenyerek a derekát fogták, s nem is kiálthatott, a száját becsókolták.

- Ez a csók jóéjszakát-ízű, ismerős... Árpád csókja! - talált rá a válasza Anna, de már továbbperdült a pillanat. A férfi a leányt felemelte, takarója földre hullt, és már vitte, elfeledett kiáltását újabb csókkal fedte, megnyílt a nagy tölgyfakapu hangtalanul, mint az álom. Már kinn voltak a fekete éjszakában, és csak vitte őt Árpád suhanva.

A fekete éjszakában egy magas árny fehértestű könnyű lányt vitt, vette őt Árpád suhanva.

Látta Anna a fekete éjszakát. Csillag sem volt, hold sem sütött, mégis látta mezítelen önmagát, amint viszi karjaiban őt Árpád, a néma. Haja lobog, barna haja, Árpád haját is szél fújja, fejük egymás mellett, érzi a férfi leheletét, érzi szeme perzselését, érzi karja szorítását, s ahogy nézi, ahogy nézi, karját a nyakára fonja, fejét a vállára hajtja.

- Történjék hát, aminek kell. Történjék hát már akármi... -

Árpád árnya a leánnyal úgy repül az éjszakában, oly sebesen, mint hogyha az időt maguk mögött szánnák hagyni. Alig pár perc, már oszlik az éj sötétje, látja Anna, fehéredik az ég alja, hajnalodik. Erdőt lát és sötét folyót, annak partján széles tisztás, marhák legelésznek rajta. Ottan leszállnak, útfélen megállnak, és az útféli bozótból előbújik egy ember, arctalan, görnyedt ember, lovat tart a kötőféken. Haj, de milyen lovat! A nyereg ékkövekkel, a zabla arany lemezekkel rakva, a hátára bársony, rojtos takaró borítva.

Árpád nem szól, hogy is szólna? A kantárt átveszi, karjában a leánnyal felpattan a nyeregbe. Épphogy rántja, s már vágatnak.

Visszanézve Anna látja, az az ember még mindig úgy, arctalanul, alázattal meghajolva visszahátrál a bozótba.

Porzik az út a ló alatt, szemben hegyek sötétlenek.

Elfogy az út a ló alatt. Félelmetes magas hegyek...

Akkor Árpád jobbra fordul. Úttalan útra térnek. Bokros mezőn áthatolnak, sebes patakon átugornak, éles nádason csörtetnek. Már a lónak szügye reszket, amikor kitárul a táj keletnek.

De már ilyen csudát, amilyent Anna lát! Felfénylik a kelő Nap, és a lapályban, amerre mennek, rengeteg sok sátor verve, rengeteg tarka sátor, egész tábor, és a lapály végiben egy domb áll. A dombtetőn sátor lángol. Nem olyan ám, mint a többi: vérvörös selyem sátor! Úgy lángol a kelő napban, mit egy máglya. Fejedelmi!

Már a lapályba érnek, sátrak között lépegetnek, itt egy ember, ott egy harcos, csupa férfi valahány. Anna eszmél, meztelenségét takarná, de lám! Finom ruha rajta, olyan lenge, mint a szellő, színe mint a pirkadaté, lábán apró csizma ül, derekán öv feszül, gyémánt csatos, nyakán súlyos lánc függ, a karján díszes, vert perec. Árpád kopott inge helyén lobogó barna köpeny, himzett szélű, derekán meg görbe kard, combján posztó nadrág simul, göndör fején süveg ül, és magasabb, mint látni vélte még a házbán. Háta feszes, szálegyenes, és az arcán gög és fenség. Amikor így szétekint, olyan, mintha övé lenne minden körül, övé mind.

Felvágatnak, fel a dombra. A domb körül sorban álló rengeteg sok lándzsás vitéz, ahogy Árpád arra léptet, mind meghajol, fel sem tekint, mind megannyi hódolat. A lángoló sátor előtt két testőr lebbenti szét a bejárat szőnyegét. Bevágatnak, ott megállnak. Egy a lovat kivezeti, egy a leányt leemel, jön a másik, földre szegzett tekintetű, karján prêmes köpönyeg.

Anna ámul. Csupa kárpit, csupa bársony, amerre a szem tekint. Olyan puha ez a sátor, mint egy madárfészek. Árpád alacsony asztalhoz lép, azon díszes arany kancsó s két kehely, egy tálon friss zöld leveleken barna húsok, ropogós sült libacombok, kékre pácolt halak, töltött fűrjek halmozódnak. Árpád a kelyhét kiissza, másikat a lánynak nyújtja:

- Tessék, tiéd! Igyál, Anna! -

Anna venné, de megdermed. A férfire tekint, a férfi arcára, csukott, keskeny szájára. Nem hiszi a hangokat, már futna is, már szaladna, de erős Árpád elkapja, mint a pelyhet felemeli, a kerevetre teszi, és megint megszólal a hang:

- Ne félj tőlem! Nem bántani hoztalak. Néma vagyok. Igen, néma. Mégis hallod hangomat. Mert ez itt az én világom. Itt megszólal az én hangom, sehol másutt. Ezt a népet én vigyázom, én vezérlem, én kormányzom, hadba viszem, hogyha kell. Itten élek minden éjjel. Tudom, Atyám asszonya vagy. Mégis kellesz! Enyém leszel minden negyedik éjjelen. Fogadom, hogy így leszen! Mert akarom, és mert itten úgy történik minden, ahogyan én parancsolom. -

- Igen. Látom. Hatalmas nagy úr vagy, Árpád. Nem is félek, nem is bánom, hogy itt vagyok, még ha Atyád asszonya is vagyok. Ez itt úgyis csak egy álom... -

- Dehogy álom! Ez valóság. Ez az igazi valóság! Lássad meg, és jól figyelj! -

Ezzel földre tekintő szolgája a prémes köpenyt a vállára teríti, a másik meg süvegére az arany koronát illeszti. Árpád Annát kézen fogja, kilép vele a sátorból. Földet rázó „Éljen Urunk!” zeng szét a lapályon. Előttük áll a sereg, mind királya arcát lesi. Amerre a szem ellát, dárdák ezre, s tarka sátor-rengeteg. Tetejükön harci zászlókat lobogtat a reggeli szél.

Megáll Árpád, s temérdek lesz a csend. Akkor kardját hüvelyéből kivonja, és felemeli:

- Népem, népem, vitéz népem! Kedvező a barmok béle, a madarak repülése. Kereken egy óra múlva nyeregbe minden katona, felszedve a sátrak fája, mögöttük a marha nyája, asszony, gyerek mind elindul. Átkelünk a nagy folyón, át a hegyeken, nyugotnak. Várak állnak ott, és vad nép várja ostromunk. Ott a folyó halakkal dús, a mezők buján zöldellnek, a föld mélye kincseket rejt, sűrű erdők vaddal telve, erdők vaddal, a várak még várnak minket közáporral, nyílvezzővel, tűzzel-vassal. De mi megbirkózunk velük, kard élével vesszük vérük, asszonyaik miénk lesznek, porontyaik szolgák lesznek, szekerekkel várat rontunk, lovainkkal vetést típrunk, házaikat földdől tesszük. Az a vidék nekünk virul, az a folyó nekünk nevel, az az erdő nekünk terem! Miénk lesz ott az egész föld! -

- A miénk lesz! - Zúg a nép, és megremeg a dárdák ezre, harci kedv fut az erekre, öröm a sok elszánt férfiarcot látni!

Akkor Árpád visszalép a sátorba, és utána belép Anna. Fejében jár rengeteg gond, fazekas, néma Árpád gondolja, harcra hívó szava hangja, meg a házé, háznak gondolja, és Jákobnak háza gondolja, a négy férfi sorsa, meg az övé. És a szemét földre ejti.

- Ej, mi gondod, lelkem Anna? Gyere, bújjál a karomba! -

- Árpád, nem esmérek én ki magam, mi igazán van, és mi nem. Félek, félek, eltévedek. -

- Már megint a félelem! Gyere Annám, jer velem! - és a kerevet felé vonja.

- Mi történik, hogyha egyszer szétomlik majd a világod, a te külön birodalmad? Mi tart élni, Néma Árpád, mint hajtja majd a korongot, sáros kezéd mire számít, hogyha itt nem leszel király többé? -

- Mindig király leszek, meglásd! Ne törődj te ezzel, Anna! Most csak szeress, szeress, Anna! -

Akkor Anna könnyes arccal a férfi asszonya lett. Még akkor is könnyek folytak két szeméből, foltot hagyva selyem párnán, amikor a szerelemből felocsúdott erős fejedelem-ura karján. És a férfi simogatta, könnyes arcát csókolgatta, medvebőrrel betakarta, mellén álomba ringatta.

- Anna! Ébresztő! - kúszott a hang a leány fülébe.

- Álmodom? - próbált ébredni Anna, a szemeit kinyitotta: üres a ház, kapuja meg tárva-nyitva, hideg hajnali levegő áradt be rajta, s szürke fény, alig derengő.

- Ez a MÁSIK valóság... - villant belé.

És mint aki sohasem járt fényes sereg táborában, fejedelem sátorában, úgy ugrott fel fekhelyéről, teljes éber ijedelemmel. Sebtiben felöltözött, felélesztette a tüzet, arcát hideg vízzel megmosta, az asztalra kenyeret tett, a bögréket széjjelrakta, s kipenderült az udvarra.

Micsoda gyönyörű reggel!

Ott messze a patak fái, addig körben sárguló szép kukoricás, itt az udvar illatokkal és neszekkel: friss hajnali tanya-illat, föld- és víz- és levegőszag, disznók éhes horkanása, csibék éles csirregése, lejjebb füttyszó, mellé balta puffanása. Anna akkor félsze egyik felét felengedte, fel az égig, kelő napig, s befordult az istállóba.

Béla volt ott. Friss almot szórt a tehén alá. Most megállt kezében a villa, reátámaszkodott, s Annát nézte merően, míg a dús tőgyet mosta.

Amikor Anna a sajtárral kilépett, vak Artúr a kútnál a lovat itatta. Ahogy a sajtárral, gőzölgő tej illatával elvonult mellette, Artúr arcán mosoly futott, s elérte a leány haját.

Azután a kamrából kötényébe magokat mert, és kiállt az udvarvégre. Karja szélesen ívelt, pergett a mag, kezében köténye széle, körötte a szárnyasok népe. Közel, a fásfészer mellett görbedt Árpád: egy puffanás, fejszeecsapás, hasadt a vastag rönk széjjel dalos füttyszó kísérettel. Anna reámosolygott álma mélyeiből, ám a férfi fel sem nézett. Dolgát tette, mint ki nem lát, mint ki vak is, nem csak néma.

Akkor Anna tüzet érzett arca bőrén, tüzet érzett a nyakában. Tekintetét hátra vitte, amint a tüzet megérezte: ott állt Jákob, ott mögötte, s nézte Annát, nagyon nézte.

Akkor a lány egy szó nélkül perdült, futott, papucs csak úgy csattogott mezítelen lába sarkán, s szoknyája kevélyen lebbent.

Benn a házban, egymagában, férfiszemtől biztonságban, mellén ülő némaságban kendőjét magára kapta, és a félsze másik fele torkát egyre szorosabbra fogta, szeme és a tárgyak közé vastag zöld üvegfalat vont, csak kezével érzékelte, hogy ő van, és van az asztal, a pad, a ház. S van a zacskó, pénzzel teli, azt szoknyájába süllyesztette, csak úgy csörgött. Akkor rezzent: futva lépett ki a kapun. Félrebillent most már benne lelke félsze, tárgyak kontúrja, éle, az erdő, a hegyek éke, s mögötte a férfiak élte.

Hová? Merre?

Vásárolni a vásárba...

1987. febr. 5.

VISSZAGONDOLÁS

Néha csak úgy üldögél az ember...

Köröttem minden fehér: hó szikrázik rétemen. Csillagjósaim a tél gyönyöreiről sem feledkeztek meg. Élvezem, nem fázom. Füst-testemet káprázat védi.

Vagy mégsem? Átélttem egy elmúlást. A kőkamrán kívül valaki valakit eltemetett. Mennyi a részem benne?

Füst-kezem puha hóban turkál, aztán belemarkol, megszorítja öklét: a hó megkeményedik. Melengetem, és füst-markomban felolvad a hógolyó. Ami marad tenyeremen: kék kristálycsepp. Csillog-hunyorog:

- El ne engedj! -

Füst-szemem belenéz a zöld palack vastag üvegfalába, és mielőtt még tovább gondolnék, a fehér hóban a fehér papírlapra még idevetettem ezt a néhány betűt.

Amúgy a palackon belül nem történik semmi.

1987. febr. 15.

18. A VÁROSBAN

Futott a ház árnyékában, aztán kifordult a napra.

„Csak el innen. El a háztól!” - kongott-bongott félelme s haragja. Átvágott a kerek zöld réten, iramló papucsá hegyét figyelte, mint kergeti előre testét, s nagy elszántan belevágott a tanyát körülölelő rengeteg kukoricatengerbe.

Száraz ágat kerülgetett, zörgő levelet hajtogatott, és orrába belecsapott emlékhöző régi illat: Két napja tán? Lehet három? Amikor egy öreg csizma után lépdelt hontalanul. Illat-adta sejtelem-kép, mint amikor félig ébren az elszállott álom után kapisgál az értelem.

Egyszerre csak, ahogyan épp magában vesződött a képpel-félsszel és az útjában álló temérdek levéllel, valahonnan szíves szót hall:

- Erre, erre, Anna kedves! Amerre a patám topog, arra gyere! Erre, erre! -

Hát Anna a rengeteg kukorica között talált egy szekeret, előtte a Barna befogva.

- Vártalak már, indulnunk kell! -

- Tudom. Megyünk a városba. -

- Eléd jöttem, el ne tévedj! Ül fel mögém a bakra! -

Most megkönnyebbült Anna, felpenderült, gyeplőt fogott, kerek égbe kapaszkodott, szeme csillant, felkacagott: nincs magába, fényes szőrű kancájával együtt mennek a vásárba!

Mentek, de hogy! Úgy, mint a szél suhanása, vízen a hajó siklása, mint az Agár földfeletti rohanása. Elszállt alattuk a sárga kukoricás, el a fiatal ligetsor, el a szélről óvó mezsgye széle. Látszott messze fehér tanya felszántott föld közelében, látszott körül öt szál akác, amint árnyékot rak a ház tetejére. Aztán friss zöld mező száguldott el kacskaringós keréknyommal, patak felett futottak át, keskeny hídja korlátfáján fehérhasú gólya állt, majd még szőlők közeledtek, benn a tőkék álltak sorban, szalutáltak a szekérnek. Egyre lejjebb ereszkedtek, emberlakta helyhez értek. Döccent a négy kerék, már az útra ráhuppantak. Széles szürke betonúton fényes autók suhantak. Itt kezdődött a Város. Jobbra, balra kerítések, porlepte fák, kockaházak, egyik olyan, mint a másik, némelyik közt bolt kuporgott, kopottfalú piszkos boltok, póznák, táblák, részeg betűk, felettük füstös kémények vigyáztak, közöttük szomorú gerlék kószáltak, fáradt emberek baktattak, és az autók kergemód suhantak. Zuuuu... zuuuu...

Letértek végre az országútról, zörgős utcán zötykölődtek, míg egy hosszú vakolatlan kőkerítéshez nem értek. Kőkerítés közepében szélesre tárt kapu nyílt. Befordultak. Messzivégű dudvás udvar, farakások, szénhalmok, ajtófélfák, ablakrácsok, máglyába rakott zsákok. Megállt a ló, és suttogva szólott hátra:

- Mostan szállj le, vidd a zsákot, kopogj be azon az ajtón! -

Anna úgy tett.

Odabenn egy kopott asztal mögött ősz ember ült.

- Nocsak! Anna! Régen jártál errefelé. Csak nem fogyott el az agyag? Hogy s mint vagytok ottan messze? - harsogott kedvesen az Ősz ember, felállott és akkor látszott, milyen aszott, milyen apró. Elvette Annától a zsákot.

Akkor szólalt végre Anna:

- Deszka is kell ólat javítani, tetőt megfoltozni. -

- Jól van, jól van. Gyere velem! Keresünk majd szálegyenes fenyődeszkát. -

Összeszedték mind, ami kell, aztán Anna felült a bakra. Mögötte a zsákok ültek, elfektetve sok szál deszka. Elindultak. Akkor visszanézett Anna, s látta, az öreg ősz ember mosolyogva integetett utána.

- Hm. Különös. Mintha mindig idejártam volna... - szólt nagy sokára Anna.

- Ne csodálkozz, ne is kérdezz! Te csak a dolgotat végezd! - mondta rá a ló.

Mentek tovább célirányost, kényelmesen. És tárult a Város képe. Elfogytak a kerítések, magasodtak már a házak. Széles úton, árnyas úton ballagott a szekér s a ló, ragyogott a nyárreggeli nap. Anna megoldotta zöld kendőjét, haját kitárta a szélnek, s nézett erre, nézett arra: Mennyi tér és mennyi virág, mennyi ház és mennyi fény, és minden ház és minden fény csupa sárga! Csak egy ház maradt fehérén, ottan állt egy kicsiny téren, bakfis fácskák vékony lombja kiszűrte a sárga napot, és a levelek közt kihívóan ragyogott a fehér ház. De milyen! Annak fala csupa levél, erre hajló, arra hajló, s a vakolatból faragott hatalmas zöld leveleken virágerkélyek ültek, és az ablakok virágszirmok közepében könyököltek, a tetőt indák szegték, s a kacsaringós szárok között kék íriszek nyíltak. Az egész ház mint egy váza! Anna látva még a száját is eltátja. Ám ott van a barna kanca, ki most szólal, ébresztőnek:

- Rajta, rajta, Anna lelkem! Vásznat venni vásárházba! Az a rozsdabarna ott, ni, fehér lépcső vezet oda, üvegből van az ajtaja. Menj, s tegyél úgy, mint a többi! -

Igaz, persze. Nem ezért jött, bámészkodni, világ csudáját meglátni, menni kell, hát itt a járda, itt meg a zöld-piros lámpa. Anna kosarával a karján igyekezett a többi után, bár néha meg-megállt: mennyi ember, mennyi üveg, kirakat, s mögötte mennyi minden! Alig győzte szemmel falni. De hát tovább is kell menni! Arra, arra, mint a többi!

Belépett az üvegajtón. Mit is lásson? Mit is nézzen? Merre menjen? Hová kapjon? Hm, mennyivel jobb otthon, ahol mindennek dolga van, ahol mindennek helye van, ahol tudja, mit kell tenni. De itt?

Imbolyogva bámészkodott, ebbe botlott, abba botlott, míg megállt egy pult előtt.

- Te vagy Anna? No de ilyet! Egyre szebb vagy, édes lelkem! Melyik vászonból viszel most? - szólt a pult mögül egy asszony. És csak mondta, és mosolygott, sergett-forgott, már Anna előtt tornyosult több vég kelme. Anna meg csak annyit mondott:

- Azt adja kend, nénemasszony, tudja, amelyikből máskor vittem! -

Bólintott az asszony, kiválasztotta a legfehérebb finom vásznat, a legfényesebb selymet, a legpuhább gyapjút. A szekérre került minden.

- Ügyes vagy, jól csináltad! - szólt a Barna, s felnyihogott.

Tovább mentek, poroszkáltak. Már megint egy térre értek, hatalmasra, nem láthatni a végébe. Körül sötétvörös téglafalban fehér ablakok sora, azok mögött homályt rejtő folyosó vonult körbe. A vöröstéglából rakott árkád homálya úgy vonzotta Annát, lependerült az ülésről mivel sem törődve, és csak lépdelt a hatalmas téren át, mint aki teliholdat lát. Odaérve megtorpant. A homályban húzódó falakon benn véges-végig kőfejek, márványtestek, bronzalakok, kő-állatok, betűk, számok. Feltartott fejjel, ámuló szemekkel lassan ment Anna egyre beljebb, egyre tovább, mint egy gyermek, kíváncsian, mégis félve. Jaj, bármelyik pillanatban megfoghatják, lehajolnak, magukhoz is felragadják! Nézte őket, nézte, nézte, és úgy látta, már egy fényes csőrű madár szárnya billent, egy faragott oroszlának szeme rebbent, egy szakállas

bronzalaknak csúfondáros mosolyra nyílt az ajka, egy magas talapzaton súlyos vascsizma nyiszorogva reccsent, feléfordult egy szürke kőfej, pillantása mögötte koppant.

- Uramisten! - sóhajtott Anna.

- Uramisten! - volt a válasz a sóhajra.

De már erre hátat fordított az árkád csábos homályának Anna, s futva futott a boltívek foglyaitól ki a fényre. Jaj, de merre? Ím kiért egy másik térre!

Milyen város? Tér torkollik másik térbe, s emberarcok minden téren, boltív alatt, falfülkében! Jaj, itt is egy mozdulatlan, elvarázsolt szép szál férfi! Körötte platánok lombja, naptól foltos üde pázsit, s odabenn a tér ölében, üde pázsit közepében bronzba öntött lovas szobra.

- Ej, de furcsa! Milyen ismerős az arca, ismerős a lovat ülő hosszú combja feszülése, gyeplőt tartó izmos karja! -

Anna csak állt, nézte, nézte, addig nézte, szinte mintha mozdul is már. Anna mintegy félálomban átlépett a vasrács felett, és rálibbent a pázsitra. Felhorkantott a szobor ló, lenézett a vitéz a lányra, mosolygott is, csilingelt a mosolya.

- Mit vétettél, szegény Árpád, hogy ide vagy varázsolva? - kérdezte Anna, és a bronzló fejét megsimogatta.

- Varázsolva? Bronzba öntve, a múltakra emlékezve én vagyok Rákóczi szobra. -

De már a szavakkal szóló bronzlovastól úgy megijedt, oly sebbel-lobbal lebbent tovább Anna, hogy még csak meg sem bókoltak a főszálak alatta. Alig futott, és lám, a szekérbe botlott! Anna már ezt sem csodálta, lihegve lehuppant az ülésre, szemét is behunyta, jólesően érezte, amint a szekér ringva megindul.

Puha emberzsongáson át egyszercsak odafentről, valahonnan, kacagás kunkorgott lefelé. De milyen édes, milyen érces-recsegős kacagás! Olyan, mintha százéves nénikék nevetgélnének a kályha mellett, egy régi, sárga könyv felett. Anna fülelt, a szemét is kinyitotta: kereste a hangokat. No de ilyet! Fenn magasan, egy szürke sarokház vörös cseppes kupolája körül öt ezüst leány táncolt. Ők kacagtak a nyári ég alatt.

- Hát ti ott fenn min nevettek? - kiáltott feléjük Anna, kiáltásban édes méz volt újdonságuk vidámsága.

- Látnád Anna, milyen nagyon mulatságos... - kacagásba fűlt a szavuk.

- Csak nem rajtam mulatoztok, pimasz pucér bádoglányok? - évődött Anna.

- Dehogy, dehogy! Hanem látnád! Innen fentről nézzük, látjuk, kicsiny boltban három néne fényes selyemfonalakat papírdobozba rakogat. Az egyik a fehéréket, a másik a feketéket, harmadik az ezüstöket. És mint a három téged vár, Anna, már a tálon a cukros sütemények halma, már gőzölög az illatos kakaó a csészében... Haha, hej! Siess hát, Anna! -

Éppen ekkor a barna kanca elkocogott egy hatalmas templom előtt. Mintha fehér kőcsúcsain lefelé lebegne az égből, akár egy óriási karosszék, ott ült egy katedrális. Égnek szállt kék vastag tornya.

Bizony megint lereppt a szekérről Anna, úgy űzte a kíváncsiság.

- Sietnünk kell! Most meg hová rohansz, Anna? -

Futtában kiáltott vissza:

- A templomba. Mindjárt jövök! Úgy érzem, vár ott valaki. -

S igaza volt.

Nyikordult a nehéz tölgyajtó, amikor Anna a kovácsolt bronzkilincset megforgatta. Húvös homály tárult elé, és azután, beljebb lépve, mint amikor kibújik a nap a felhők mögül, szeme nyílt édes kertre. Kivirágzott a templom. Kert a falon, oszlopokon, kert a boltos mennyezeten, kert a kupolás tetőkön, kert az ablakok mélyeiben, és a kertben szentek jártak, szökőkútból galamb ivott, gyümölcscsel terhes almafa alatt szelíd oroszlán bandukolt, felhős égen sas repült, Eszter állott szégyenlősen terített lombú ciprus alatt, Sámson döntött oszlopokat...

Valahonnan harang csendült, de nem fentről, a toronyból, innen bentről, boltív alól. Harang csendült, harang mondta:

- Itt állok a kék mezőben, itt állok fehér szakállal. -

- Te vagy, Jákob? Honnan szólítasz? - kérte Anna a harangot.

- Itt állok a fejed felett. Téged várlak 40 éve. Várom, hogy megint reám tekints. -

Akkor a lány felnézett. Kék kerek mezőben, veres ruhában, fehér palástban, fehér szakállal állt egy gyönyörű öreg. Épp olyan a képe is, a harangszó-hangja is, mint Jákobé.

- Jákob, Jákob! Te is itt? Árpádot már megtaláltam. -

- Ahogy Árpád sem volt Árpád, én sem vagyok az, kit gondolsz. A nevem Szent Habakkuk. -

- Pedig, Jákob, hiányoztál... - szomorodott Anna. Most érezte igazán, itt a kertes templombelső tágas-magas térségében, milyen nagyon egyedül van. Mind mosolygós, mind ismerős, kedves, szelíd, mégis furcsa ez a város. Sárga város.

Könnybe lábadt szemmel gyorsan búcsút intett felfelé a festett szentnek, s már indult is.

- Jöjj be máskor, kérve kérlek! Megpendítem az orgona sípocskáit, muzsikát küldök le néked! Jöjj be mindig, kérve kérlek! -

Anna futott, lova várta.

- A fehér porceláncsészében hűl a kakaó. Várnak már az öreg nénék - mondta szelíd korholón a ló, és megindult sebesen. Patáinak csattogása visszhangzott a tágas téren.

Három utca futott egybe. A magas házak között az ég alig látszott. Mint egy katlan. Három utca keresztjében a ló megállott. Az egy eperfagylalt színű házban sötétbarna bolt kuporgott. Anna egy picinykét tétozva, azután nagy bártan benyitott.

Csilingelt az ajtócsengő, fehér horgolt függöny lebbent a virágmintás üvegen, és odabenn meleg ódonszag fogadta. Fonlak, gombok, zsinórok, csipkék illata keveredett kávészaggal, vanília illatával, nénikék százéves testének verejtékszagával. Öreg polcok körös-körül tarka fonalakkal rakva, alább rézfogantyús fiókok sorakoztak, előttük faragott pult kevélykedett virágokkal, madarakkal. Az ajtó mellett kerek asztal mélyzöld bársonyszékekkel, a falon aranykeretes tükör, s a rózsás mennyezetről három üvegharang szórta a bágyadt fényt.

Anna épp hogy körülnézett, amikor a bolt mélyéről, kopott bársonyfüggöny mögül három feketeruhás, fehérkontyos öreg néne topogott elő. Az egyik papírdobozt szorongatott, amelyen fényes selyemszalag hivalkodott, a másik az asztalkára tette ezüst tálcáját, amelyen fehér porcelántálon apró sütemények ültek, a harmadik ezüst tálcáján négy csészében illatos kakaó gőzölgött. És egyszerre mondták hárman:

- Megfáradtál ugye, Anna? Megéheztél, igaz, lányom? Nehéz eleget tenni a négy férfinak ott a pusztán, a világtól elzárva, csak az ő gondjuk közt élve? -

Anna ingatta a fejét:

- Nem nehéz ott, egyáltalán! -

- Mindig ezt mondod csak, te lány! -

- Mit mondhatnék mást, ha szeretem mindet? -

Nagy lett a csend. Eszegettek, a csészekből hörpölgettek, öreg nénék reszketős kezében a tányérok és a csészek, mint csengettyűk, csilingeltek. Azután felállt a lány:

- Már mennem kell. Artúr dolga a dobozban, de még Béla fája ott rejtőzik valahol a város szélén! -

Az egyik néne Anna haját félénken megsimogatta, a másik meg új zöld kendőt terített a vállára, s mondta:

- Ez a tiéd. Néked kötöttük, Anna. -

A harmadik búcsúzóul a kezét megfogta:

- Három testvér, három párka, színes fonalakat fonunk Artúr fehér vásznaihoz, suhogó szép selymeihez, puha gyapjú fonalakat vadvirágos szőnyegéhez. Gyere mindig! És ha rosszra... -

De már Anna a szó végét meg sem várta, perdült, fordult, és a szalagos papírdobozzal kisietett a csengős ajtón.

Elindultak a szekérrel kifelé, a folyópartra.

A lassúdan sodródó szürke, szelíd folyó mentén kerek bástya ült a vízben, a köveit a Tisza fodros habú hullámokkal nyalogatta, méltósággal körülfogta. A kerek bástya kőpárkányán egy férfi horgászott.

Anna látta jól a férfit, széles hátát, napsütötte izmos karját. Meg is állt a Barna lova, mert már tudta, Anna megint ismerőst lát.

Valóban! Vélte a lány, Béla ül ott süket csöndben, reménytelen halat fogni a horogra. Hát egyre közelebb ért, földbe gyökerezett a háta. Az a férfi nem férfi volt: hatszemű szörny!

Anna fordult, szaladt volna észveszeszten, de a horgász vékony, rezgő nénehangon megszólalt:

- Ne félj, Anna! Egyedül mi vének vagyunk, gyengék vagyunk, ezért néha összefolyunk, mint a folyó a patakkal, eggyé válunk. Bátran! Nem is olyan rossz a fogás! -

S lám a vederben halak verdestek vagy tízen véres vízben.

Megint erőt vett a félszén Anna:

- Ezzel a kis semmi bottal? - kérte.

Ám igencsak zavarta az a hat szem egy csokorban. S mind a hat szem csak őt nézte, nézte hosszan.

- Dehogy ezzel! Hanem ezzel! - és a hármас néneférfi felemelt a bástyaszélről egy szigonyt.

- Látom. S ha jó, belévágom! -

És úgy is tett. A szigony végén nagy ezüst harcsa még fickándozott egyet-kettőt, hasában a szigony hegye, fehér hasából piros vére folyt, azután belezútt a vedernyi véres vízbe.

Anna halvány. Béla testén vénasszonyok hat szemével mint lidérckép rémítése, kergette a menedékbe, barna kanca szekerébe.

Alkonyodott, hűvösödött. Barna is vágára fogta. Úgy szálltak a folyó mentén, mint egy fura nagy bogár: elől a négylábú ló, mögötte asszonyülte szekér úszott a fák között a parti lombos gesztenyésben. És elértek más templomot fűcsomó takarította libalegelő kellős közepén. Süppedt falú fehér templom, körülötte apró házak.

- Ide térj be, egyenest a sekrestyébe! - szólt a ló, és megállt.

Anna pedig átvágott a réten, elérte a templomot, csukott ajtaján benyitott. Odabenn is szürkület volt, egyetlen szál gyertya sem égett. Vélte, festett képek keretein arany angyalok repkednek, csak a szárnyuk vége csillan. Úgy ment, mintha tudná, merre. Befordult egy végtelen folyósóra, rálépett a simára koptatott kőpadlóra. A kerengőre nyíló apró ablakokból reményt keltő szürke fény szivárgott, el ne vesszen. Úgy sietett, lépteinek szele úgy suhant mellette.

- Megint tévednék? - kérdezte önmagát, és megállt.

Szemben vele évszázados szüette fából évszázados gondos kézzel remekbe faragva Artúr dőlt a fehér falnak bodros szakállal, göndör hajjal, messze néző világtalan szemmel. Nem látta Annát, csak várta talán. A belső kertből besurranó utolsó sugár arcára ült, és rebbent egy végsőt a férfi ajkán, mint végig nem gondolt mosoly, amelyet visszaszívna.

Annában felderült a mosoly, és hálásan végigsimított a faragott szent merev arcán, ujjain elmorzsolta a meleg emlékü simaságot, és egy nagy lélegzettel belépett a sekrestye ajtaján.

A plébános is szőke volt és fiatal, épp olyan, mint az a szüette Szent Artúr a templom falánál, éppen úgy nem mozdult semmi az arcán, még akkor sem, amikor szólt, csak barna szeme égett: utolsót izzó alkonyi sugár:

- Jó estét, Anna! Hát megjöttél. -

- Dicsértessék az Úr neve! - szólt a lány.

- Ím tiéd mind ez a láda. Mindent megszereztünk, mit Béla mester kért, vigyed! - mondta a pap, és megfogta Anna kezét a szent, a pap, a faragott szobor, a férfi, kiben egygé vált minden, s véle a Város: - Anna! Ne csodálkozz! Összemosódik minden, felmelegsik a fabáb, a bronzfej feléd fordul, a három nénéből férfi válik, s a bádogszűzek is felkacagnak, mert körülötted minden éled. Minden ismer téged, te meselány... -

Azzal, mint ki zavarát űzi, a ládát vállára kapta, és kisietett a sötét templomból. Sötét árny, csuha suhogása, mezítelen talpak surrogása, Anna előtt cipekedő élőlény halk szuszogása, és kinn a feketülő tér, s az árnyas-fekete fák alatt a szekér álldogált.

Haza. Az út visszafelé szállt, és kigyúltak a Város fényei.

Elfáradt a leány teste, már a szeme becsukódott, feje temérdek élménnyel telve, szíve örömmel telve, körötte a Város esti zümmögése. Akkor az autók suhanása közben, az emberek zivaja közben, s sínek sírása, huzalok zümmögése közben valahonnan, mintha mélyből, mélységes kút fenekéből szólalna fel panaszos hang nyüszítve, fuldokolva. Akkor Anna felriadva a gyeplőt megrántotta. Felágaskodott a Barna, és ráfordult a sínekre. Mögöttük csikorogva fékezett a villamos. A járdán az asszonyok sikítoznak, az autók fékezve megálltak, a sofőrök kiugráltak, a buszok ablakához tódultak a kíváncsiak. Egy pillanat alatt köréjük tömeg kerekedett, mint a hangyák körülfogták a szekeret, s mind keresték, ki vezette ilyen ostobán a lovat. De nem láttak sehol senkit.

Persze, hogy nem! Hiszen Anna egy suhanással a kicsiny tér közepére perdült, lehasalt, és fülét a földre tapasztotta. Akkor már jól hallotta, onnan bugyogott a sírás, fogoly madár a föld alatt. Anna akkor oly magasra emelkedett, amint erejéből tellett, fel a fák koronája fölé, fel a házak kéményei fölé, ott ahol felhő szilárdul, és a földre visszahullott oly erővel, hogy sarkával az aszfaltot áttörte, s föld kérgét horpasztotta, beállt a lába a réteges kéregbe. Azután kihúzta onnan, s nyomában sírva, nevetve, kiabálva meleg forrás tört fel sugárban.

- Sikonghattam én hiába! Évezredek óta mindhiába! Köszönöm, hogy megmentettél! - szólt a víz, és páraarcát felemelte, fel az égre, felszökött a házak fölé, fel a tetők tetejébe. Anna rászólt:

- Csak ne olyan hevesen! Gyere az emberek közelébe, és csobogjál csendesen! -

Szót fogadott a forrás, minden a helyére talált: kerek pázsit közepébe apró bazaltkockák ültek rendben, bazalthalom közepébe faragott kő emelt gátat a csorgó víz fölébe.

Mire a nép felhőrdült volna, mire észrevette volna, mire elkapta volna, Anna visszareppt fel a bakra, már repült a szekér véle, s eltűnt a Várost borító fekete estébe, mintha sohasem lett volna ott.

Ám a kút az ma is áll még, rajta Anna neve írva. Ki akarja, langyos vizét megkóstolja.

1987. márc. 17.

19.
A HARMADIK ÉJSZAKA
és a Harmadik ViSSzagondolás

Hátuk mögött már foszlottak a rózsaszín alkonyfelhők. A lilafoltos szürke égbe szinte beleolvadt a szekér, és rajta Anna.

Úgy mentek, mint a szél suhanása, mint a vízen a hajó siklása, mint az Agár földfeletti rohánása. Már elhagyták a széles betonutat, eltűnedezték a szőlők, gyümölcsök, piros terhükkel rakott lombok között elrepült a fehér tanya, elszállt a fűzfákkal ölelt patak meg a fahíd, friss zöld mező száguldott el, ákombákom szekérnyomok kanyarogtak. Úsztak a felszántott fekete föld felett arra, amerre a nap kél. Hazafelé.

Hátát Anna a kemény ülésfának támasztotta, szemhéja úgy elnehezedett, már csukódott befelé, már a pilla súlya húzta. - Nem akarok hazamenni! Barna lovam, nem akarok! - sóhajtotta fáradtan Anna.

Pilláinak sűrűjén át idegen színű villogás hatolt át: zöld homály és zöld csillogás. Vastag, édes illatok remegtették orrcimpáit. Elengedte a gyeplő szárát, ölébe ejtette karját, ujjai közt fűszál perdült-sodródott, lába szárát szírom cirógatta, arca bőrét melengette, testét élet duzzasztotta. Akarva akaratlan a szemét is kinyitotta...

... Kinyitottam. Már megint a zöld üvegpalackban voltam.

- Nem kell mégsem hazamenni - villant élém éber öröm. Meghempergöztem a fűben, és a képzelt biztonságban elterültem az üvegfényű, zöld égbolt alatt. Meddig tartott? Néhány pillanatnyi volt talán? Mert üvegfényű zöld égboltom zöldje sötétedett. Mintha az éjszaka alulról közeledne: először virágos rétem borult árnyékba, azután lassan, mint a lélekben a félelem terjedése, kialudtak felettem is a csillogó üvegfények. Még láttam a haldokló zöld homályt fenn, a palack nyílása körül, láttam, mint kúszik a világosság határa, a hajszálvékony zöld karima egyre feljebb, egyre feljebb, míg el nem tűnt az is.

- El! Ki innen! -

Atomjaimat szétküldtem, kiterjedtem, füstkarommal kinyújtóztam, csúszós üvegfalon kapaszkodtam, mind felfelé torlódtam, már az üveg keskeny nyakában tömörödtem, az üvegből mégsem jutott ki egyetlen füstporcikám. Nincs tovább? - dübörgött bennem a pánik. A nyitott börtönből sincs szabadulás?

Szétoszló, ernyedő füsttestemmel együtt megadóan oszlott el a pánik, és halvány tudatommal még felfogtam: az üvegfalon át tükröződik a külvilág: Kintről fölém emelkedett a kőkamra kőpadlója, felém zuhantak a vízszintesek, égnek meredtek összefutón a függőlegesek. És egyre csúsztak rám a vízszintesek, és egyre meredekebbre távolodtak a függőlegesek.

- Süllyed a palack! - villant füstagyamon át. Egyre lejjebb! Egyre lejjebb! A föld alá? -

Akkor eltűnt odakünn az utolsó atomnyi fény is.

- A föld alá. -

Nyitott szemem nem fogott semmit, csak az áthatolhatatlan feketeséget. Mérhetetlenné vált a tér, és meg nem mérhetővé az idő. Hanyatt feküdtem mozdulatlan, és rájöttem: MOST nem zavar semmi: MOST nem elképzelhető!

Igen.

És akkor eget zengető robajjal megcsendült a nagy Rianás. Mint a jégfal, elpattant az Üveg. Halk sóhajjal ajtók nyíltak, résein át éppen csak sejthető meleg homály úszott szemembe, és felém élő, puha kéz nyúlt. Megkapaszzkodtam benne. És kiléptem a meleg homályba.

Vezetett a Kéz. Én mentem.

- Ezt a kezet éreztem már. Ez a kéz szeretett is már. Ez a kéz már engem egyszer megteremtett. -

Mentem síkfalú, sárgán sejlő, rugalmas hengerútban, alagútban. A homály egyre melegebb lett, egyre fényesebbre tisztult, végül egy terembe értem.

Sárga terem. Falain csillámlapokon tört a fény, és éles élein, az összefutó pontok csúcsain felszikkasztott élesen.

Ott láttam a közepében. Mezítelen. Láttam magam, régvolt magam, kit már csaknem elfeledtem, kit szorosan lepréselve, mint holt virágot imakönyvbe, emlékeim közé tettem.

Mellettem még állt valaki. Mezítelen. Átölelt. Hátamon éreztem karját, kezét, ujjait.

- Ezt a kezet éreztem már. Ez a kéz szeretett is már. Ez a kéz már engem egyszer megteremtett. -

A szekér és a Barna csillagfénytől elolvadva semmivé vált: lezuhant álmában Anna. Ott feküdt az éjszakai fekete égbolt alatt, ott a réten. Feküdt, és tovább álmodott Anna. Álmában két puha kéz ölelte.

Két puha kéz öleli, testét karjára fekteti, felemeli, és a száját becsókolja...

... Igen, erre ébredt Anna.

Fejében a sárga csillámfényes terem kábulatja, de a csók - az idegen. A karoló kéz is idegen.

Felemelte szempilláit, és a fekete ég alatt reáborult Béla arca olyan közel, hogy csak a szemét láthatta. A szemek elérhozták azt a képet a Városban, a szelíd szép folyó által körülölelt bástya szélén szigonyt vető, hatszemű, véreskezű férfi képét.

Fejéből fehér viszolygás indult le az ágyékában:

- Eressz el! - kiáltott.

De a férfi hallgatott. Suhantak a fák között. A szél utánuk vitte Anna új kendőjét, lobogtatta. Két kezét Anna a férfi mellének vetette, feszítette, taszította. Szabadulni próbált Anna. De a két kéz egyre jobban szorította.

- Eressz! Eressz! - sikított már, és a hangja messze repült, olyan messze! A felhőket megborzolta, még a Hold is belerezdült, csak Béla, a süket Béla nem hallotta.

Odafenn az éjszakában apró, fényes pontok felett repültek. Egy falu ím alattuk. Főutcája lámpafényből rakott kígyóként kanyargott. Amott város: szertelenül széjjelszórt zafírfények hunyorogtak hol sűrűbben, hol ritkábban.

Falu repült falu után, város várost hagyott el. Megfordult a mennybolt, letelepült a földre milliárdnyi csillagával.

Egyszer csak a csillagkígyók között és a csillaghalmok között drótkerítés övezte újabb város közeledett. Előttük keresztbe-kasba huzalok villódzdtek, vasból szegelt oszlopok nyújtóztak, ablaktalan épületek mellett kevély kémények ágaskodtak, és szürke, vastag füstöket ontottak; mint a belek, ezüst csövek kanyarogtak, hasas, kövér tartályok pöffeszkedtek, sárga, lépegető gépek kocogtak; kopott házak álldogáltak megtámasztva vashordókkal, gerendákkal, pettye-

getve üvegtelen ablakkal. Sehol egy fű, sehol egy fa. Letaposott udvarok földjét összefutó-széjjelfutó sín párok osztották szeletekre; a síneken üres csillék ácsorogtak, mellettük teherautók pöfögtek, s amott egy hatalmas szöcskedaru rakta át a szürke követ az egyikből a másikba.

Béla úgy repült, mint egy lomha cserebogár, majdnem ülve, lábait hasára húzva, a lányt combjai közt, mint rabságban szorosan ölében tartotta, vasmarokkal szorította.

Anna már nem viaskodott. Úgy ült a férfi térdein, mint egy csapzott, újszülött madárfióka.

Ilyen tájat még nem látott, ilyen csupa fém- és kő- és betonvárost, ahol minden óriási és rideg, ahol élni sem lehetne. Mégis bírja-lakja ember: itt is egy, meg ott is egy, aztán még több! Amott az egyik guruló szerkezeten áll, és azzal száguld, emitt ketten cipekednek, arrafelé hosszú géppel vasrudakat az égnek emelnek, állványokon, szegelt vason, gépek mellett férfiak tesznek-vesznek. Olyan látvány, mint amikor az ember a hangyabolyt figyeli, és a nyüzsgés célját, logikáját nem leli.

- Ez a Gyár - szólalt meg Béla. - Az én Gyárom. Ez itt az én birodalmam. -

Olyan volt a férfi hangja, mintha nem is a torkából jönne, hanem csak a fogak közül nyikorgva, akadozva, mint odalenn az a kocsi a síneken fékezőben, mint a kerék, mikor forgott azt a rudat emelőben. Összerezgett Anna, félt: vasból van a férfi hangja.

A föld felé ereszkedtek, már a falak árnyékában himbálóztak, ablakokon benézhetek. Anna látta, odabenn egy komor, tágas hodályban vastraverzekén vasak utaztak, óriási vaskarok emelkedtek-süllyedtek, vasöklők vasat püföltek, vasélek vasat köszörültek, vaskönyökök vaskerekeket forgattak, szíjak vasterhekkkel futottak. Ezekből az üvegtelen ablakokból olyan félelmetes dübörgés, zaj és vaskiáltás áradt, hogy Anna Béla hangját és vasmarkát elfeledve arcát a férfi ingébe temette.

A hajnalból már reggel lett.

Kopár udvar közepében öt férfi üldögélt egy farakáson. Beszélgettek, eszegettek. Fal tövében, tőlük távol földet ért Béla és Anna.

Béla a lányt két karjával óvatosan a betonra tette. Amíg a talajt el nem érte, Anna a derekán érezte, egyre nagyobb Béla keze. Már csak a markában fogja. Betonkocka közepében, a falnak tövében oly kicsiny, oly apró lett Anna, mint egy baba. Béla lehajolt érte, zubbonyának zsebébe rejtette, és sietősre fogta léptét.

- Adjonisten! Még mindig csak reggeliztek? -

Anna csak ült benn a zsebben: Béla volna, aki szólal? Kemény hang, számonkérő, nyikorgó vaszöreje most acélosan koppan.

- Fogadjisten! - szólt a munkás. - Már éppen becsomagolunk. -

- Akkor rendben. Munkára fel! Indulni kell! -

Szóra szó hullt, Anna ámult: hinni kellett a fülének. Minek csodálkozik, persze! Ez az éj az ő éjjele, még ha erre süt is a nap, mégis ez a Béla álma, az ő vágya, birodalma, éjszakája!

Puha tenyér simításán tudta azt, hogy számon tartják: el ne vesszen, megtapintják. Odabenn a sötét zsebben, simulva a férfitesthez, kapaszkodva, himbálózva el-eltűnődött Anna.

Aztán dél lett. Éjnek délje, gyári ebédnek ideje.

Ekkor Béla a lányt magához emelte, széles tenyerére tette, és mosollyal rátekintve vitte, vitte, messze, hátra, sínek futó távolába, a legnagyobb kémény alá. Nem járt erre senki, csak a távol mormogott halványan.

Süket csöndben, délidőben, a kietlen vasvidéken akkor újabb csoda történt, vasból szegelt, kemény, forró, dübörgéssel teli éjszaka csodája! Mert a kézben, lágy tenyérben Anna azt vette észre, Béla már nem óriási, hanem a vállát átölelte, karját derekára tette, oldala oldalához simult, fejét magafelé fordította, és a lány azt az éles tekintetű férfiarcot egészen közelről látta, s az ércesen csikorgó, keményen kopogó szavakat hallotta:

- Mit szólsz az én Gyáramhoz, Anna? Szilaj vasból van itt minden, szilaj vasból vasat gyártunk, mozgó gépeket csinálunk, akkorákat, száz emberrel felér egy is. Ilyen csoda az én Gyáram! -

- Férfi kell ide, úgy látom, aki bírja, aki végzi erővel és értelemmel. Erős férfi vagy te, Béla, aki otthon hallgatod a süket csöndet, aki otthon begubózol, néma világba zárkózol. -

- Most már ismersz, ugye, Anna? Most már el is fogadsz, Anna? -

- Ismerlek is, kedvellek is. Megmutattad birodalmad. Most már menjünk haza, Béla! -

- Nem úgy van az! Enyém lesz! -

- Láttam szemed éles kékjén akkor reggel, hogy tudod te, másé vagyok. -

- Megosztom velük rajtad. Enyém lesz minden harmadik éjed! -

- Megosztom? Mint egy korsó tejen? Mi vagyok én, süket Béla? Ha birodalmad kemény is, olyan kemény vagyok én is! - kiáltotta felháborodva Anna. Kipenderült az ölelésből, ki az erős férfikézéből, mint a kígyó, és elfutott. Úgy nekiiramodott a térnek, amerre lába vitte, mintha sohasem akarna megállni, csak ki ebből az éjszakából! Ebből ki akar szállni!

- Állj meg, szerelmem, Anna! - futott utána Béla.

De a lány csak nézte, hol a drótkerítés vége, és iramlott a föld felett, már repült is.

Akkor Anna odafentről azt látta, hogy három férfi bukkan elő. Az egyik kezében lasszó, a másiknál gumibot, a harmadik vasdorongot szorongatott. Repült a lasszó, Béla lábára csavarodott, s Béla elterült, arccal a poros földre bukva.

Három egy ellen! A düh Annát visszafordította, s ész nélkül ugrott feléjük:

- Ne bántsátok! -

Gyenge leány varázslata, meghökkentő bátorsága a kegyetlen férfiakra mozdulatát vágta. Három pár tekintet meredt Annára, három arc nem rezdült, nem szólt, három gyilkos mozdu-
lat nem végződött.

- Ez a dolguk, Anna. A léhűtőket, a munkakerülőket el kell kapni, megbüntetni! - szólalt Béla.

- Kemény fickók. Így szerződünk, ugye, fiúk? - és felállott. Véres arcát letörölte, ruháját leporolta, akkor mozdult az a három:

- Nem ismertünk fel, uram! - mondták, és vártak.

- Adjátok a szerszámokat! - koppant az acélhang, és azok Béla elé tették a gumibotot, a vasdorongot és a kötelet.

Akkor felállott Béla, talpát a földnek feszítette, s elhajolt a gumibotért.

Ami eztán következett, mint egy rémisztő álmot az álomban, úgy látta Anna, mintha messze, tőle távol, fátyolon át, a valószínűtlenség ködén át látta, vagy tán nem is látta volna.

Béla a felemelt gumibotot, hideg, kimért mozdulattal úgy ütött az elsőre, hogy az menten összeomlott, mintha teste rongyból volna. Azután megint hajolt egyet, felemelte a dorongot, és azt a másikhoz csapta. Annak teste kettéhasadt, folyt a vére, omló béle kifelé a nyitott

hasból, mint élő lavinaomlás. Azután a kötelet a harmadiknak nyakába csavarta, s szorította, míg a fej kékre nem vált.

- Eztán így tévedjetek! - szólt, s a hang repedt lemez hangján zengett.

Akkor a tetemeiket, mint zsákokat a vállára dobta, és elindult a kéménynek, elindult a meredek vaslépcsőkön felfelé, és vissza sem nézett, ment vakon Béla, ütemesen, hátán ringott a három hullá. És felért a kéklő égbe nyúló magas kémény tetejébe. Ottan megállt, lábát a keskeny peremnek vetette, s a büntetett büntetőket a kémény torkába ejtette. Alakját a kiömlő füst körülölelte.

Mikor leért a vértől ázva, füsttől-koromtól megcsapva, ádáz tettétől izzadva, akkor látta meg Annát élettelen-fehéren, tudattalan merevségben állva, tág szemekkel rátapadva, mintha reá várva várna.

Akkor nyomban átölelte, karjába kapta és vitte. Épp úgy vitte, mint az éjszakai réten, úgy suhanva, meg sem állva, csak a szeme szikrázott féhéren, csak a melle lihegett szaporán, csak a karja izma rándult, de az arca rezzenetlen, homloka vére csorgott le a szemére. Vitte, míg egy halomhoz nem érték, olyan temérdek acélforgács halmához, mint egy nyári szénaboglya. Szikrázott a napfényben, mintha csupa gyémántból volna hányva. Az éles, kunkori acél-forgácsok hegye vége, kimeredvén a halomból, az szikrázott. Zizegett a vas szilánkja, amikor Béla a leányt ráfektette, hajlott minden szűrös vége, alásimult éles széle.

- Lágy lesz a kemény vas is, hogyha szerelmesed fekteted rá. Érzed, Anna, úgy simogat, mint a vatta. -

Csak erre a hangra eszmélt Anna.

Gerincében iszonyat ült, teste dermedt, mint halotté, lelke halálra volt szánva. Mint hogyha az égből szólna, oly messziről kúszott a fülébe Béla hangja:

- Ahol vasat formáznak, ott ilyen az élet, Anna. Ez a Gyár az én munkám. Én teremtettem, benne a gépet én irányítom, a kemény acélt én puhítom, alakját én alakítom, a férfiakat a fortélyra én tanítom. Ha egy másik jön utánam, aki nálam jobban tudja a sok gépet megalkotni, a vasat forrón formázni, a követ idomítani, akkor szólhat, akkor vágthat, akkor akár meg is alázhat. De csak akkor! Érted, Anna? -

Nehéz volt Annának szólalnia. Idegen szó volt magának is előkúszó, félő szava:

- Azt a hármat miért gyilkoltad, mikor őket megtorlásra te oktattad? Mikor őket éppen erre, gyilkos tette te fogadtad, ezt a munkát, véres munkát a kezükbe te adtad? -

- Gyilkos tette én fogadtam, véres munkát a kezükbe adtam, tegyék, ha kell! Itt a Gyárban fegyelem kell. De legyen a gépnél okosabb az ember! Kit büntetnek, azt mérjék fel! -

- Neked szabad, mit másnak nem? -

- Így van! Ez itt az ÉN Gyáram, én szerveztem, én csináltam! -

- Nagy és erős vagy te, Béla. Kegyetlen a te világod, gyilkos, véres birodalmad. Soha meg nem értelek, Béla! - mondta a lány, s hideg testtel feküdt a puhára vált szűrös halmon.

- Nem is kell, hogy megérts engem! Nem is kell, hogy elfogadj engem! Azt sem kértem, szeress engem! Csak vedd el az én szerelmem! -

- És hogyha nem? -

- Mit tehetsz mást, kedvesem? Hová repülsz, hová szöksz az én álmomból, én Gyáramból, kemény vasbirodalmamból? Én álmodlak, én akarlak, kemény kézzel magamnak faraglak! -

- De én téged nem akarlak! -

A lány arcát két kezébe vette Béla, lágyan fogta:

- Taszít a mély, taszít a vér, a kíváncsiság mégis arra hívogat, vonz a fehér iszonyat, tiszteled a keménységet, alázatod bálványt kíván, hidegvérű, gyilkos bálványt, elítéled, mégis vágyod; hogy szeresd, a parancsot várnod. Az erőd a gyengeséged, a hatalmast kényszerítet, hogy kívánjon, s akkor tested eléje terítet...

S akkor a vadszívű Béla vérszagú kézzel, gyengéd karral a lányt átölelte, mellét csókokkal borította, a szoknyáját kioldotta, hasát is csókokkal borította.

Hagyta a lány. Gyilkosmúltú kemény éjben, vakító napsütésben, taszításban és vonzásban, újfajta nemakart vágyban hagyta Anna, és nemakarva akarta, lelke-teste tárva vágyta, hogy a férfi asszonya legyen.

- Anna! Ébresztő! - hallotta felülről hullani az ismerős hangokat.

Hajnalodott, ébredt Anna. Körülötte ismerős falak, háta alatt ismerősen zizegő szalma, testét ismerősen puha takaró borította, ismerős volt a hajnali derengés, amely a tetőn át szűrődött be a döngölt padlóra.

Félig éber pilláit egészen kinyitotta, felkönyökölt. Akkor látta, szemben véle, a galéria alatt ott ült Artúr. A hajnali ferde pászma épp ráesett, ölében fehér selyem terült, kezében tű villant, aranyló göndör haját homlokában hullani hagyta, amint fejét lehajtotta. Kezében repült a tű, repült a fonál. Mint varázslat, úgy bújtak ki keze alól a szikrázó fehér selymen, mint vérpettyek, piros virágok. Olyan vadpirosak, mint a szigonyon rángatózó harcsa vére, mint éjjel annak a háromnak a vére, mint a Béla arcán csurgó hasadt bőre vére. A piros virágok körül ezüst forgács-kunkorok csillogtak, mint a halaknak pikkelye, mint az éjszakai csillag fénye. Ezüst indák között Artúr vérpiros bokrétája a lágyan omló fehér selymen a hajnalba kiáltott.

Új nap érkezett.

1987. márc. 29.

VISSZAGONDOLÁS

A gyerekkéz formálta sárga Nap körül, a kuszán satírozott kék égbolton egy kicsiny pont kering.

Ha az ember a papírt egészen az orra elé tartja, a kicsiny pont nem egy suta ceruzapötty csupán, hanem, mondom, ha az ember közelebből szemügyre veszi, olyannak tűnik a felülete, mint a buborék szivárványszín ezer fénye, mint egy apró, élő zselatingömb.

Az ember nézi, nézi, addig nézi, amíg csak AZ, és semmi más. Eltűnik a papír az éggel, a rajzolt kerek sárga Nappal, s csak az apró gömb rezeg. S ahogy rezeg, vele rezeg körülötte a levegő. Árad belőle a meleg...

... És máris, hipp-hopp! abban az emberi meleg Kézben termett. Akkor ráébredt az a Kéz, hogy mindez odalenn, a csillámlapokból emelt sárgafényű teremben történik, és hogy tenyerében csoda támadt. Születés folyt.

„Egy apró gömb, tiszta forma, olyan ősi, mint a Világ, határtalan, önmagába visszatérő, lehetőségekkel teli élő forma. Színét a magmaszín fénylő teremtől kapja. Milyen volna saját színnel? Milyen volna, ha kinyílna? Milyen volna, hogyha igazából élő volna?” S megkérdezte:

- Nem akarsz-e ember lenni? -

És a lágy golyó megszólalt:

- Félek, kihullanék a meséből. Az emberek olyan önzők! Félek, fázni fogok, és lehuppanok a Földre... -

A tenyér reálehelt, melengette:

- Majd én segítek tenéked. Mese maradsz, embermese... -

- Akkor várom, teremtsél meg! - mosolygott a buborék, és benne mosolygott a lehetőség ezer fénye.

Így most megint megteremtettél engem. Közrefogtál két tenyeredben, s mint a madártojás a tollas fészekben, melegedtem, melegedtem, mígnem valóságos mese lettem.

1987. máj. 1.

20. A HARMADIK

Tegnap hajnalban, amikor nekifutott a kukoricásnak, fedezte fel a rétet a ház mögött. Nem is igazi rét volt, inkább libalegelő.

Itt ült most a holdfényben Anna ölnyi fatönkön, kezét combjára ejtve, a nap dolgait maga mögött hagyva, háttal az éjszakára készülődő háznak, s képzelte a tegnapi Várost. A ház sarkától láthatatlan vonal futott el keletnek, túl a tönkön, túl Annán és túl a réten a feketén sejlő kukoricatábla mögé, oda, ahol messze halovány felviláglott az ég alja. Arrafelé bámult. Ott a Város, fényeit az égre küldte.

Milyen szabad volt aznap! S milyen messze! Emlékével most éjeinek emlékeit hessegette, az éjekkel a férfiakét, akik benn épp alvásra vackolódnak.

A holdfényben elmosolyodott magában Anna: - Ez az éj már nem az övék. Ágyam, szalmám hideg, üres. Itt a réten a harmadik, világtalan szegény Artúr hogy találna! -

Holdfény alatt éjeinek emlékeit hessegette, és lám, mégis előjöttek. Fejcsóválva arra eszmélt, hogy még Ott is, a Városban, mindegyre csak előjöttek! Részei a napjainak, részei éjszakáinak, részei az életének.

És ez most már mindig így lesz? Nem. Ma nem lesz! Három közül a legkisebb csaknem gyermek! Az nem jöhet! - Bízik abban, nem keresi, hideg ágyát nem kémleli, asszonytestét meg nem leli. Nyugodalmos éjszakában, ott a fatönkön magában, ott ült Anna.

Arcát hűs szél hűsítette, lábát harmatos fű lebbentette, ki is bújt a papucsából, fáradt talpát harmatos-hideg fűcsomóra, sárgafejű boglárkára pihentette. Gondolatot űző fejét messziről zörgő-susorgó lombok zsongították, zizegő kukoricalevelek zenéje bújt bele a fülébe, ki-mosták az emlékeket, a gondokat, sejtéseket. Úgy elernyedtt Anna teste, mintha nem is volna. Hagyta, hogy az éjszaka magába olvassza, hagyta, hogy a hold elé úszó felhő betakarja, hagyta, hogy a feje szavak nélkül emelkedjen, ide-oda billenjen az éj zengette muzsikára. Mintha már lelke sem volna.

Így lebegett bujdosásban, a harmadik elől való mozdulatlan futtában kinn a réten Anna.

Akkor meleg szél fújt nagy hirtelen dél felől. Olyan meleg, mint a lehelet. Anna kigombolta ingét, vállkendője csipőjére hullt, a felhő takarta csillagtalán égbolt átölelte.

- Vállad, inged foszforeszkál a nyári éjben, Anna. Olyan vagy, mint az ég szeretője, a Hold kedvese, füvek királynéja, Anna! - suttogott hang a fülébe.

Ismerős hang.

- Csak nem Artúr? - riadt a lány.

Ő volt bizony. Halványszőke feje csillogott a lila ég alatt, fehér ingét a meleg szél lobogtatta, kék szemből parázs villant.

- Foszforeszkál? - döccent a szó a lányból.

- Igen. Fénylesz. Csodaszép nyáréji jelenség vagy! -

- Látsz te engem, világtalan, ifjú Artúr? -

- Mostan látlak. Fiatalnak, asszonyosnak, vágyra vágyó asszonyomnak. -

- Állj meg, fiú, szőke Artúr! Ősz apátok, az ős Jákob asszonyának hozott engem. Aztán Árpád első éjjel némaságát levetette, sátorába bevitt engem. Aztán Béla süketségét széjjelszórta, acélforgács csillogásban övé lettem. S most, te gyermek, látóvá válsz, itt a réten állsz előttem, és látomásokról beszélsz nekem. -

- Ez a ház a csodák háza. Minden éj a csodák éje. Ezért élünk, ettől vagyunk. Nappal dolgozunk úgy végezzük, tudjuk, ára az a csoda, amit éjszaka átélünk. Olyankor egésszé leszünk. -

- Ehhez kellek? Életetek megkönnyíteni? Álmaidat tovább szőni? -

- Ehhez mi is kellünk néked. Életedet kiszínezzük, álmaidat berendezzük. -

- Tán én álmodlak titeket? Valóságos hús-vér testtel közeledtek hozzám éjjel! - emelte fel a hangját a lány.

- Te minket, mi meg téged. Hát nem érted? Ez a ház a csodák háza! -

- Csodák háza! Minden éjjel férfivágyak éjszakája! De ezt én így nem akarom. Legalább te, ha szeretnél, tisztán hagynád ezt az álmot! Inkább lennék az Aranymadár helyett anyád! Inkább itt a füves réten, bárha hagynád, lágy hajadat simogatnám, fejedet ölembe vonnám, ringatnálak, mintha fiam lennél, altatnálak, mintha anyád lennék! Mesét mondanék füledbe, álmod csorgatnék szemedbe! Úgy szeretném, hogyha csak ma éjjel testnélküli lenne álmod! -

Áll a fiú, nézte Annát. Aztán csak a földet nézte. Nyaka hajlott, válla görbedt, egész teste megbántástól kékre váltott. Ahogy állt ott, lábujjából holdfény pattant, talpa alatt holdfény úszott, két karját meglebbentette, mint a beteg madár szárnyát, két karja csüggedten rebbent, s a talpa alatti holdfény megemelte, fel a rétről. Egyre feljebb emelkedett a sötétben. Anna már nem is látta, egybeolvadt fenn az éggel kékre váltott bánatos teste. Fehér inge, mint fehér pont, egyre kisebb lett az éjben. Szállt, mint az egyetlen csillag odafenn a felhős égen. Anna tárgult szemekkel nézte. Rettegett, hogy így elűzte, fel az égbe, a csillagok közelébe. Mi lesz ebből?

Az lett, hogy Artúr a felhőket szétkergette, mögülük a fehér Holdat a karjába vette, s mint a labdát az égboltról lepergette. És tovább szállt még feljebb és magasabbra. Akkor ott a sötétkék égből a szikrázó sárga Napot előkapta, s felhengerítette az égboltra. Nagy hirtelen verőfényes nyári dél lett. Olyan fényes, olyan nyári, hogy a szemet vakította, hogy a tüzes meleg lég a lány testéről az inget leolvasztotta.

Akkor Artúr ereszkedett lefelé a füves rétre, és megállt az asszony előtt éppen úgy, mint mikor éj volt: fehér ingét a szellő csak lobogtatta, szőke fejét a nap aranszínre ragyogtatta, kék szeméből parázs villant.

- Napfényben fürdik arcod, vállad. Látó szemmel jól megnézlek verőfényes nyári éjjel, s mégis, most is olyanak talállok, mint az imént: fiatalnak, asszonyosnak, vágyra vágyó asszonyomnak! -

Anna szeme előtt még parázslott a varázslat, de nagy nemakarása újabb érvet kerített:

- Ne akard a harmadik éjt, ne akard, fiam! Évtizedek járnak közöttünk! -

Artúr akkorát kacagott, hogy a lombok megrezdültek:

- Évtizedek? Évezredek! Ősszel éppen ezeréves leszek! - s csak nevetett, csak kacagott, és letérdelt a lány elé: - Figyelj reám, te leány, Anna! Három napja, hogy születted, és már ilyen öreg lettél? -

- A három nap három ezred, amit veletek öregedtem. Nézd a vállam, nézd az arcom, nézd a testem! Szégyellem, hogy véled szemben mivé lettem! -

- No, jól van! Reád bízom vágyaimat. Legyél anyám, ha akarsz! De ez az én éj az én éjem. Gyere velem, nagyon kérek! Nézzed meg az álmaimat, s akkor döntsél! Lelkemet ha eléd tartam, tükrömet ha eléd tartom, akkor döntsél! Gyere velem! Szálljunk együtt! -

Akkor a fiú Annát kézen fogta, és a déli verőfényben a fűszálak felett lebegve visszaszálltak nyolcszáz évet.

Valahol egy vár hatalmas komor terme. A falakon körbe-körbe gyér fénnel fáklyák lobogtak, szálló kormuk összeolvadt a mennyezet sötétjével.

Tele volt a terem néppel. Mégis csend ült.

A homályba vesző falak alatt ezer testen ezer színben hullottak alá a lágy kelmék: könnyű selymek meglebbentek, nehéz brokátok omlottak, súlyos posztók feszültek, puha bársonyok terültek, a kelmék élő tarkasága fölött edzett férfiarok ült, halvány leányarcok világítottak, fel-felrebbent egy fehér kéz, fel-felvillant egy ezüst kardmarkolat, s a testőrök könnyű vértje; vakítóan meg-megrezdült egy rubintnak, gyémántnak fénye.

Csupa pompa, halk szelídség, s hallgatagon várakozva mind a trón felé figyeltek.

A faragott cifra trónon halványsárga hímzett selyemruhában, meleg bársony vánkösön ült a Hercegnő, Anna. Mindenki a szavát várta.

Ez volt a Választás éjszakája.

- Jöjjön az első! - szólalt meg halkán Anna.

A teremnek túlvégében ódon tölgyfaajtó nyílt. Ezüstvért lovag táncolt be ezüstszőrű paripán. Ragyogott a vért, a fegyver, ragyogott a kanca vert istrángja, földet septe a szőréről omló mélyzöld brokát kelme.

A lovag a fejét mély hódolattal a mellére hajtotta, onnan kondult tompán hangja:

- Ó, Hercegnő! A kezédért s szerelmedért parancsod, ím, teljesítve. Itt a király a kezében. -

Vértjét fedő mélyzöld köpenyét feltárta, alóla egy fekete fejét emelt fel fűrtjeinél tartva. Nyakából még vér csepegett.

- Megjártam érte Afrikát, elhoztam néked a szerezsenkirályt. Életem a te kezében, ahogy e fej az enyémben. Íme, lássad! -

Anna arcán iszonyat suhant át:

- Nem lesz tiéd a kezem. Nem lesz tiéd a szerelmem! Élve kértem tőled a szerezsenkirályt! - tapsra tárta a kezét. - Mostan zenét! Szomorú zenét, hogy a négert megsirassam! -

Hátul egy sötét sarokban, faragott oszlop tövében szőkefürtű lantos állott. A Hercegnő szavára megpendítette a húrokat, és a lantos dalba kezdett. Olyan szomorú dalt zengett, hogy a terem gyászba borult, könnyár omolt szét a termen, könnyes hangok könnyes árja.

Elült az utolsó hang is, rezgett még a levegőben, amikor a Hercegnő szólt:

- Lássuk a következőt! -

A nyikorgó tölgyfaajtón újabb lovas lépett be. Arany vértje úgy ragyogott, mint a napfény, arany lova bíborszínű palást alatt büszkén lépdelt.

A lovag a fejét mély hódolattal a mellére hajtotta, onnan zendült érces hangja:

- Ó, Hercegnő! A kezédért s szerelmedért parancsod, ím, teljesítve. Elhoztam néked Észak gonosz királynőjét - mondta, s intett.

Meglebbent az ajtó nehéz függőnye, s négy fehér apród vállán hozta Észak fehér királynőjét fehér koporsóban. Fehér selyem párnán feküdt a halott asszony. Fején csillogott igazgyöngy koronája, hósín arca körül éjfékete fürtje lebbent, éjfékete hosszú haja, mint egy hosszú, sötét fátyol, mint egy éjfékete felhő úszott a koporsó után.

Anna szíve pirosra gyúlt, ám kezét álljra parancsolta:

- Vigyétek a gonosz tündért, vigyétek ki a kertembe! Temessétek rőt pompával a legvörösebb rózsabokor tövébe! Te meg, lovag, ne várd kezem! Én az Észak királynőjét fogolyként váramba vártam. Te megölted. Bátor voltál, vitéz voltál, csak nem tetted, amit kértem. Amit kértem! Még csak nem is parancsoltam! Hej, te zenész! Azért mégis vidám dalt zengj! Örömnünap eltemetni, kitől féltünk, sötétszívű ellenségünk. -

Akkor a lantos, aranyfürtű ifjú Artúr, belekapott a húrokba, s áradt a dal a falak közt, örömgene vidám árja. A szíveket dobogtatta, az ereken a vért gyors iramra serkentette, a lábakat táncra ingerelte, a derekakat hajladozásra, az arcokat mosolygásra. Még a füstös fáklyák is kacagva lobogtak, lebegő árnyuk a komor falakon táncra perdült.

A Hercegnő újra intett:

- Jöjjön most a harmadik! -

Mint kísértet, hamuszín köntösében, gyémántokkal rakott vérttel, szürke lován szürke posztó takaróval belépett a harmadik lovag. Szürkesége homálylott a szürkeségben, szürkeségét a rengeteg gyémántszikra vakítóan ragyogtatta. Mint egy nem-földi jelenség, jött a lovag, és a trónig meg sem állott. Ott a lováról leszállt, a gyémántos kantárt a ló hátára dobta, és bátor, büszke nyílt arccal a trón lépcsőjéig lépdelt, ott letérdepelt, hangja zengett:

- Meghoztam, amit kértél, Hercegnő, te Csodaasszony! Íme, leteszem elébed - szólt, s a törét kirántotta, mellén szürke selyemingét feltépte. Felsikoltott minden leány, felszisszent minden vitéz lovag: mire készül az idegen?

- Mire készülsz, Felhőlovag? - kérdezte Anna sápadva.

- A világ minden vágyát kérted. Ében ládát adtál nekem, minden vágyat szedjek belé. Én helyette a szívemben elrejtettem a világnak minden vágyát, minden álmát. S most a vágyakat a szívemben rejtve, íme, általodom. -

Szaladt a tör, élő húsát felnyitotta, felnyitotta, beléje nyúlt, és vérző, piros, élő szívét a Hercegnőnek nyújtotta.

- Mire nekem a világnak összes vágya, ha te életedet adod érte? - kiáltotta a Hercegnő-Anna. - Hogyan teljen véled vágyam, halott karba hogyan zárjam, halott szívben hogyan fészkel, halott testben hogyan tüzel? Nem ezt kértem! Nem ezt kértem! -

A hamuszín lovag teste, int a magra szálló madár, mint a hulló nehéz selyem, úgy omlott le a hideg márványkőre. Egyik kezében a véres tör csillogott, élettelen másik marká piros szívét szorongatta.

A teremben mozdulatlan döbbenetben, mintha hagynák, hogy a lélek zavartalanul kiszálljon a Vágyak Szürke lovagjából, ebben a nagy némaságban akkor hátul a sötét sarokból először csak félve, halkán, felcsendült a zenész lantja.

Szállt a dal majd egyre dúsabb hangzatokban, szállt a fiú hangja bűgva, s benn a dalban, benne zengett a világnak összes vágya, szerelmes szép óhajtása:

Élő testben a piros vér
Lángra kap, és úgy zenél,
Úgy zenél a vágy, a vér,
Bőröm ha bőrödhöz ér...

Szállt a dal, és egyre zengőbb. Csupa dal az egész terem, csupa dal és csupa hang, már nem fért el odabenn. A kőfalak megmozdultak, az ablakok széjjelhulltak, az oszlopok táncra keltek, és a nyíló falakon át kiszállt a dal a kertbe, ki a kertbe, onnan a hegyre, szállt, szállt egyre magasabbra.

A daliák szeme nedvesen csillogott, a halovány leányarcok kitüzesedtek, rebbentek a pillanások, moccantak a félénk ujjak, és a másik ujjhoz simultak, benn a selyem, brokát, bársony ruhák alatt, asszonytestben, vérték alatt férfitestben bújva bujkált a vér, a vágy.

- Ez az a vágy, mire vágytam! - szólt a Hercegnő, s felállott. - Halott régi reménységem. Mostan mégis minden vágyat, ami él a földön, te elhoztad, édes lantos! Hangszered a Világ nékem! Dalolj, dalolj, kedves Artúr, dalolj nékem minden éjjel! -

Vörös bársony szőnyeg felett lépdelt Anna, mint lehelet, olyan lágyan, olyan könnyen, végig a hatalmas termen, s odalépett a zenészhez. Kezét feléje nyújtotta:

- Azt teszel vélem, amit csak akarsz. Ha akarod, sírok, ha akarod, táncra perdülök, ha akarod, andalítasz, ha akarod, vágyra serkentesz. Gyere, menjünk, vár a nászunk! -

- Így képzeltem, Anyám, Anna - mondta Artúr, és felkapta a Hercegnőt.

Az udvar némán bámulta őket, a boldog szentségtörőket, a Hercegasszony választása megbénította a törvényt tisztelőket. De hát övé a hatalom, övé a Választás szabadsága.

Így repültek ki a várból, ki az álmodott világból.

- Így kellett tenni! Így kellett az időt levetni, drága Anna! - szólt a kékszemű vak Artúr.

És repültek az Időn át. Repültek már párszáz évet, s akkor Anna fehér karja a fiú fehér nyakát átkulcsolta:

- Siess! Nemsokára vége az éjnek, az álmodnak, az álmomnak! Akarlak téged! -

1987. máj. 5.

21. ANNA FÜRDIK

Nappalok és éjek múltak, végefelé járt már a nyár, de még tombolt, mintha sohasem akarná abbahagyni. A határban egyre kevesebb volt a zöld, uralkodó lett a mély sárga, a sápadt barna, a barna sok száz árnyalata, némelyik lomb borvörös.

Dél van és csend. Túl a nehéz munka javán pihenésképp, frissítőnek ilyenkor megy fürdeni Anna. Átvág az udvaron, végigballag a taposott ösvényen, azután alakját magába nyeli a szárazlevelű, zörgő kukoricarengeteg.

Azon túl már ott a patak. Arrafelé még dús nyár van. Lombok őrizte árnyak alatt zöldell a fű, selymes a pázsit, az öreg fűz fehérfonákú levelei villognak a fényben, és élőágú a bokor, amelyre Anna az ingét leteríti. Spanyolfalat hajol fölé a fűz, talpa alatt puha pázsit, haján levelek árnyéka vibrál. Levetkőzik.

Lábujjával óvatosan megkóstolja a patak vizét. Olyan hideg, hogy megborzong. Óvatosan belép középre, a sodrásból kiálló két kőre, s lehajol. A markába vizet merít, ujjai közül csorgatja mellére, hátára: forró, izzadt testét cseppenként szoktatja hidegéhez. Belép a mederbe aztán, figyelmesen rakja lábát, nehogy egy kő felhasítsa. Lépdel, míg már térdéig ér a futó víz. Ott leguggol, a karjait elernyesztve belógatja az árba, és csak hagyja, lebegtesse két kezét a patak sodra. Ujjaival beletúr a kavicságyba.

Tenyere alatt ebihalak bújnak. Hátán csillognak a cseppek.

Azután lassan elmerül, a patak fenekére ül, fejét egy kő vájt mélyére hajtja. Mindent felejt. Csak a tiszta hűvösség van. Érzi-hagyja, hogy a bőrét csiklandozva a patak átfusson rajta. Testét az ár felemeli, színét és formáját magával viszi. Úszó sejtéssé válik Anna, csak a fodrokon hullámozó haja él együtt a rohanással.

Amikor már épp a vízzel eggyé válna, élő vére tiltakozik. A hűvös megborzongatja. Feláll, megrázza testét, haja hátára, mellére tapad. Áll a meleg levegőben, a fák közötti napsütésben. Bokáját még hab nyaldossa, de bőrből fut a hideg, élvezi a lába szárán csiklandozó vízcseppeket. Ereiben újra jár a meleg élet.

Ahogy éli frissességét, látja lenn a tükörképét, látja magát a vízben. Látja s nézi asszonytestét, a derekán azt az ívet, ami most kezd alakulni. Látja s nézi mosolyogva, hogy ő most már nemcsak Anna.

Senki még csak nem is sejt!

Tenyerét derekára tapasztja, hasát lágyan végigsimítja. Érzi még a régi formát, de az újat is tapintja.

Egyetlen szökkenéssel kinn terem a parton. A fűz ágait széjjelhajtva gyorsan kiszalad a napra. Mosnivaló hordott zöld szoknyáját kiteríti, arra fekszik. Szemét behunyja, szél szárítja, a nap testét meleggel borítja. Karjait széjjeltárja, ujjai közt szirmot sodor, szemhéján át zöld fény világít...

... Üvegfalú horizontjának zöld fénye. Füstteste ezervirágos rétvén terül, ujjai közt szirmot sodor. Hallja üveg koccanását, hallja selyem suhogását...

... Hallja ágak suhogását, hallja víznek csobogását. A szemét kinyitja. Körötte a patak partja, felette a nyári ég, ujjai közt morzsolt lila virág szirma. Testét örömmel tapintja: rajta még a hűvös pára, és belül, derekán táguló ívében benne rejtező szép titka. Fél mosollyal, fél

sóhajjal karját feje alá hajtja, lehunyja szemét. Újból átadja magát a napnak. Aranysárga fény világít...

... Aranysárgán szikrázó csillámfalú terem foglya. Sehol nyitja, sehol zárja. Egyedül és gyámoltalan ott áll ő a közepében. Merre menjen? Hiszen innen sehová sem visz egyetlen út sem. Ahogy tudat nélkül ott áll, tenyerébe tenyér csusszan, ujjait melegen szorítja, és gyengéd vonzással egy lépéssel arrébb vonja. Aztán eggyel megint arrébb. Így lépdél a meleg kézben. S ahogy lépdél, ahogy vonzzák, testét sárga bántó fények szűrik...

... Karjába ezer apró tű szalad, naptól nehezült teste, s ujjai közt ragadós a préselt szírom nedve. Zsibbadó karjait kitárja, szaladjon ki belőle a zsibbadása! Szemhéját is felfeszíti, szaladjon a sárga fény az égbe vissza!

Körötte a patak partja, felette a nyári ég, és mellette a bokorágon ott villog tiszta ruhája. Ezervirágos réten terül. Hallja víznek csobogását, és igen, ez itt a teste, naptól meleg, naptól bágyadt, és benne ott él a titok. Ez itt az ő valósága!

Megfordul. Most a napnak hátát tárja...

... Lobbannak a sárga szikrák ...

... Újra látja zöldfényű palackja üvegfalát ...

... Újra követi a kéz vonzását ...

... Újra hallja selyem suhogását ...

... Érzi meleg test gyengéd érintését ...

... Sodorja lilaszírmú halott virágját ...

... Füle mellett hallja léptek neszezését, hangok suttogását ...

... Füle mellett léptek neszeznek, hangok suttoznak.

Kábultan felül Anna. Fejében az álmok zsongása, és ekkor odalenn a bokájánál, leterített szoknyájának ráncai közt megpillant négy apró embert.

Ez még álom? Vagy már mese?

Ez itt Jákob, csakhogy annak haja fehér! Ez itt Árpád, szeme most is úgy szikrázik! Ő meg a kedves mosolyú Artúr! És amott ül süket Béla! Csakhogy mind arasznyi apró! S úgy nézik őt, mintha sosem látták volna! Tekintetükből tréfás sugarak illannak, szájuk körül mosoly terül, s némák, mintha összebeszéltek volna. Nézik a zavart Anna hitetlen-értetlen arcát, és ülnek huncut hallgatással különbözően kékárnyalatú selyem köpenyekében.

Nagy sokára Jákob szólal. Még a hang is oly ismerős! Az meg lágyan, mint a szellő simítása, mondja:

- Tudod-e, hogy csodaszép vagy?! -

- De mennyire! - búg a másik három is egyszerre.

Nohát! Szinte lehetetlen! Éjszakai szép álmai, zsugorodott férfiai itt bókolnak teljes hévvel! S Anna belebújik a játékba:

- Csak nem akartok most nekem itt udvarolni? Így egyszerre? Mind a négyen? - szól kacagva, s fehér térdét két karjával által fonja.

- Jaj, dehogynem! - kiáltja Árpád, felkapva a könnyed hangot. - Mi mást akarhatnánk, amikor téged így látunk anyaszült meztelen szépségedben! -

- No, csak rajta! Ha már utánam merészkedtetek, s kényelmesen, hívás nélkül a szoknyámra telepedtek! - mondja, és a helyzet adta kacér ingerkedés kuncog a szemében.

- Hát! Ha visszaheverednél közénk... - sóhajt Béla.

- Füledbe suttoghatnánk kívánczó szép szavainkat! - szárnyal Artúr képzelete.

- Ugyan! Talán nem is a régi légi csillagjósok vagytok, hanem... Biz ám! Ti itt négyen!... - dobja föl a labdát Anna.

- És ha úgy van? - szól az egyik.

- Mert méretünk ilyen apró? - toldja a másik.

- Jól elférnénk gyönyörű szép combod között... - évődik a harmadik.

- Meg sem bánnád, ha fészkedbe beengednél! - pajzánkodik a negyedik.

Hanem ezt már sokallja Anna:

- Nem féltek attól, hogy egy könnyed legyintéssel agyoncsaplak benneteket, szemtelenek!? -

A hangjában semmi harag, mert azonnal elképzelte, milyen lenne az araszyi csillagjósok szerelme. Ám hirtelen kedve dermed. Ahogy ott ül teste súlyát hátravetett karjára ejtve meztelenül, odabenn a meleg éjben megmozdul a kicsiny élet. Egy picinyke moccanás, nem több, és mégis, mint aki csodát lát, szeme tágul, s átfúrja az égnek falát. Arcát előnti piros szégyen. Úgy érzi, hogy nemcsak testét, ezek itten a titkát is kilesték. Úgy érzi, nappalainak álmát meglopták.

S ahogy támadt évődő kedve, úgy lobban el, mint pislá gyertya lángja:

- Csillagjósok? Álnok lények! Ti férfiak, húsból valók! Idejöttök ál-alakban, s nagy ravaszul magányomat is vennétek! Vágyaimat meglesnétek! Nem elég, hogy nappalaim, éjszakáim a tiétek? Nektek minden csoda kevés immár? - ugrik fel gyorsan.

Magára kapja hósín ingjét, vasalt szoknyáját, haját hátul kapkodva összefogja, lábát papucsba bújtatja, és szaladna minél messzebb!

Oly pillanat volt, oly gyors váltás, hogy a szeppent csillagjósok még csak mukkanni sem mernek. Józan Jákob veszi a bátorságot végül, és megszólal mélyről zengő kedves hangján:

- Bocsásd meg a tréfás kedvünk! Bocsásd meg a pajzánságunk! Mi ma nem is azért jöttünk, hogy szépséged itt meglessük, nem is azért, hogy nappali magányos szép álmaidat elkergessük, hanem éppen ünnepelni! Azt akartuk, ünnepeljünk, együtt ünnepeljünk véled, s legyen ez a nap olyan néked, mintha a mesében volnál... -

Ámde Anna fordul, és megy, viszi benne mocorgó kicsiny titka, fogódzna a valóságban. Ám...

... ahogy a fű közt lépdél, zengeni és bongani kezd körülötte a világ, és tengelye körül meg is perdül úgy, hogy meg kell állnia, bokorágba kapaszkodnia. Ekkor látja, reppenő négy csillagjós feje körül táncba kezd. Lebegve és hullámozva, kecsesen és légben úszva, selyemszárnyú kék halak, körülengik, s gyönyörű szép dalba fognak. És dalba fog a patak partja, ütemre csilingel a csobogása, dalt zizeg az öreg fűz minden levele-ága, dal susognak a virágok, bennük bibeszálak csengnek, mély hangon felbúg a szél, hozzá légi dallamot kísér az egyetlen bodros felhő fenn az égen, hárfaszót peng az ezüst utazószál, mint a holdfény hárfahangja.

A csillagjósok dala arról szól, hogy ember készül a világra, arról szól, hogy Annában élet él, és olyan ünnep benne minden ideg, minden ér, minden sejt, és olyan öröm, mert Anna nem a régi, mert Anna anya lesz!

Lassan tengelye körül megáll a világ, pihenni tér. Eltűnik a bodros felhő, ólomszürkére vált az ég, elül a szél, meredt ősz hidegje pattan, csendesül a patak vize, lassul, fárad suhanása, a virágok muzsikája aszott szirmaikba dermed, a lombok zenéje csenddé foszlik az ágak levéltelen merednek, a fűvön fémesen csillog a dér.

A rét és a patak partja zord novemberben didereg.

Kihül a dal. Elpillednek a selyemszárnyú kék halak, és megülnek Anna vállán.

- Szép volt... - sóhajt Anna. - Hát ti már ezt is tudjátok? -

- Tudjuk, s együtt örülünk veled! -

Anna kendőjét fázósan összehúzza, melege alatt összefonja karját, és gömbölyödő hasára ejti. Újra indul. Hazafelé. A bőrén át érzi, tudja, odabenn a melegben és biztonságban él a gyermek. Csizmája alatt az ösvény keményen ellenáll: minden lépés egy-egy új nap.

Így ballagnak ráérősen. Anna arcán mosoly bujkál, ha éppen nem érzi, hát várja, hogy a másik oldalára forduljon a gyermek. És mint apró melegítő kékes lángok, lobognak a vállán ülő csillagjósok. Menet közben dudorásznak:

Száll az idő és a tér,
A naptár télbe pereg,
Körül minden didereg,
Benn meleget hord a vér.

Benn a sejtől ember nő,
A tél rá ügyet se vet,
Hóval mindent betemet.
Száll a tér, száll az idő...

Dudorásznak, néha-néha felpattannak, Anna körül vidámító táncot járnak, avagy fel a havat hordó szürke égbe, messze szállnak. Mint villódzó kedves kék fények, felpezsdítik a télbe dermedt messzeséget. Majd meg előre sietnek, mint akik a lassú percet kergetik, egy közeli ágra ülnek, onnan várják be, míg Anna nehézkes lépteivel az időt fogyasztja.

Már a kukoricaföldre érnek. Körül dértől fehér a tarló. Ahogy mennek, mendegélnek, novemberből december lesz, majd januárra fordul az év.

Hó hull, s dagad egyre magasabbra. Anna fekete csizmája beletúr a szűz takaróba. Mögötte a napok sora, mögötte lépteinek nyoma messze visz a múltó időbe. De előtte még messzi fehér föld terül. Néha érzi, kimerül, le is ülne pihenőre, de négy apró őrizője nem engedi megállani.

- Bár csak már véget érne! - érzi Anna türelme fogytát. - Milyen messze még a ház!?... -

Emeli lábát Anna, s rakja újra, bele a hóba. A hó kérge ropogva pattan, eljegesült már a tél. Az útfélen madártetem, áldozatokat szed a fagy. A szántó domború szélén távol, a sűrű erdő szegélyén csupasz ágon, havas ágon varjak ülnek reménytelen. Mintha már kedvük sem maradna szállni.

Annának sincs kedve járni. Meg-megáll.

Már nem csak a lába fáradt. Derekába nehéz súly ül, húzza, húzza le a fájás. Még egyet lép. Megint egyet. Csillagjósai felfogják, mint a pelyhet, megragadják:

- Még ezt az egyet, ezt a napot hord végig! - suttogják, és leteszik a fehér hóba.

Anna fekszik.

Fenn az égen ül most a fagy, és ideleenn körülötte meleget ont a január. Meleg a hó, mint a párna, feje körül lobog a tűz, piros a láng, a testét is általjárja. Vörösödnek a fájdalemak, derekából fekete út indul el a havas tájba. Fekete út, kapu tárva.

Anna tudja, itt az idő. Elindult már a gyermek, elindult ki a világba.

Kiürült a táj. Ketten vannak. Ketten, egymásra utalva. Semmi sincs, csak az, mit meg kell tenni: őt, az újat életre segíteni. Anna teste eggyé válik tudatával, minden sejtje egyet akar: azt a csodát végigjárni.

És a csoda izzik. Érzi. Fájdalombuborékok hasadnak, feszítések szétszakadnak, lassú, édes, szabad siklóssal kibújjik belőle, és két combja közt piros vérben felsír a gyermek.

Azután semmi.

Fehér táj közepében csukott szemmel fekszik Anna. Mi történik, nem is tudja, nem akarja. Csak a hang, a szívszaggatóan panaszkodó, szemérmesen, halkán síró, csak az cseng a fülében. Minden-minden olyan távol, messze még a valóságtól, nem hihető, csak egy sejtés. Olyan könnyű, mintha repülne, olyan üres, mintha nem is volna.

Körötte négyen kéken, apró négy őrizői sűrögnek. Meleg kézzel kaput zárnak, a gyermeket, életre kelt piros rívót fehér hóban megmosdatják, fehér gyolcsba betakarják, fehér kendőbe burkolják, aztán Anna mellére rakják:

- Ím a lányod. Tiéd, Anna! -

Síró gyermekét az anyja két karjába veszi, nézi-nézi, nem is hiszi, igaz-e, hogy ez a kedves belőle jött, az övé! Nézi-nézi, vigasztalja, elringatja, du-du-du-du, elaltatja.

- Mehetünk! - mondja Anna. - Már csak haza kell érnem... -

Fekete kendőben kipirulva, fehér terhét magához szorítva megy Anna hazafelé, megy lebegve. Alig várja, hogy örömét övéinek megmutassa.

Búcsút int a négy csillagjós, és eltűnnek köddé válva, mintha a hosszú idő, hosszú járás, hosszú várás soha-soha nem lett volna.

Megáll Anna a nagy kapu előtt, beleképzel a jövőbe, örömhözó szép ajándékát szorítja a mellére. Mintha félne.

Belép a házba, és olyat lát, hogy földbe gyökerezik a lába:

A homályban, pislákoló esti fényben a nagy asztal körül ül a négy férfi moccanatlan. Fel sem néznek, oly komorak, mint a medvék. Jákob arcán kemény ráncok feszülnek, Béla karját ölébe ejti, kérges kezét merőn nézi, Árpád szemét földre veti, mintha látná, úgy mereszti, Artúr karja az asztalon, megfeszülve minden izma. Válluk görnyedt, gerincük roppan, mintha testük összes sejtje egyetlen gondba szakadt volna.

Áll csak Anna, menne is be, mondaná is, kérdené is, de csak hallgat. Túl nagy, és túl hosszú a csend. Hát megindul, megy feléjük, és leteszi apró lányát az asztalra.

Keze dermed. Mindent ért már. Üres asztal közepében toll világít, mint a nap. Aranytoll az, színaranyból. Aranymadár tolla virít, mint egy üzenet.

Ölelésből kiszakadva, rossz sejtés közt magára hagyva, toll tüztől, a ráeső gyertyafénytől megriadva felsír a gyermek.

Lassan mozdul a négy férfi: legyen idő felocsúdni. Arcuk fordul, és mint a reppenő galamb, egyszerre eltűnik homlokukról a gond, szemeikben mosoly bujkál, érdeklődés, szeretet.

Jövevény jött! Fogadni kell! Ez a csepp az ő leányuk! Szót sem ejtve, az örömet keblükbe rejtve, gondfelhőzte félmosollyal mind felpattan, s munkába fog.

Egy-kettőre kész a bölcső, fából készült, levelekkel díszesre faragva, hímzett vánkost tölnek gyorsan, madarakkal körülvarrva, meleg víz forr a tűzhelyen, tiszta gyolcs a székre rakva. Anna kötényt köt maga elé, s magzatját megmosdatja, aztán maga is fehér inget ölt, lába alá fehér zsámolyt húz, és a lányát, az új nevűt, Veronikát megszoogatja.

Körüle áll a négy férfi. Nézik a csodát, mit Anna hozott, nézik az apró jövevényt, nézik Anna anyaságát, s olyan halkán, mint a lepkék, elhúzódnak, kiosonnak.

Csak a gyenge mécs pislákol. Csend van. Anna fejében megújul a kép, amely fogadta. Kezében a szálldosó lángú méccsel odafordul az asztalhoz, s azt a tollat, fényes tollat megforgatja. Éget, mikor tűzbe dobja.

Aztán tovább üldögél még, utolsót sercegnék a falon a mécsek, csak a kályha apró lángja rajzol a földre táncos veres fényeket, s a sötétség felkúszik a fal tövéből, elborítja a termet, s megáll a füstös gerendák felett, s megáll Anna lelkében. Ösztönében megszületik az aggódó félelem.

Ül az éjben, lábával a bölcsőt ringatja, benne már békésen szendereg a jövőt kérő gyerek, pihegése alig hallszik.

Anna arcán könny pereg.

1987. nov. 15.

22. HÉJA-MESE

Héja vagyok, barnaszárnyú réti héja. A hegyek felől jöttem, ahonnan lefelé indulnak a rétek, és nyújtóznak hosszan, a végét sem látni, meddig. Ennek a beláthatatlan tájnak közepében egyetlen tanya tarkállik. Udvarán tyúkok kapirgálnak, és tenyérnyi legelőjén pelyhes, sárga kacsák totyognak. Könnyű préda.

Ameddig héjaszemem ellát, rengeteg zöld kukoricás terület, körülöleli a tanyát emerről a hegy lábáig, azután a patak partjáig, és kelet felé is jó darabon. A zöld kukoricás védett belsejében ül a ház az ólakkal, istállóval, fészerrel, gyümölcsössel, konyhakerttel, és azzal a tenyérnyi libalegélővel, ahol már a kacsatojó észrevett, és szárnya alá gyűjtötte a fiókáit. Kár!

Szárnyammal a szélre ülök, lebegek a tenyérnyi zöld legelő felett, azután zuhannék zsákmányomra, ám hirtelen egy dobbanás felfelé hajt. Miért? Mi úz el innen? Odafeletről már látom: A rengeteg zöld kukoricás külső pereméről fehér füst száll, alóla vörös tűzkigyó tekereg körbe-körbe, és beleharap a húsos, élő levelekbe. Mintha a föld égne.

Egy asszony lép ki a házból, kezét szeme elé tartja, körülnéz a reggeli fényben, feltekint az égre, s meglát. Karját felém hessentve rebbenti, és kiáltja:

- Hess, madár! -

Meghallottam, tán azt hiszi, mert ekkor épp a tűzőelte tájról jobbnak látom odébbállni, és belefűrődök az égbe.

... Anna kilépett a házból, kezét a szeme elé tartotta, és körülnézett a reggeli fényben. Feltekintett az égre, és látta, ott fenn barnaszárnyú héja kering. Két karját hessentve rebbentette fel, és kiáltotta:

- Hess, madár! -

S lám, mintha hallaná a ragadozó, elrepült, olvadó pettyként belefűrődött az égbe.

Anna nem héját hessenteni lépett ki a házból. Odabenn ült eddig a tűzhely mellett, lába a zsámolyon. Kicsinyét szoptatta, miközben fél kezével megkeverte a lábasban szotyogó ételt. Körüle a szokott csend, a homály és a hűvösség. A férfiak, ki tudja! Egyik itt, a másik ott, talán a fészerben, az istállóban vagy hátul a kazlak körül.

A gyerek szája a mellére tapadt, beleszívott, s folyt az édes tej meleg bizsergéssel, mintha a nyakából, csipejéből is az folyna. Kéjes titok, gyönyörűség, állatöszön, emberi szép egymásrautaltság. Anna elmerült a kettős-boldog élvezetben, míg egyszer csak a fejét felemelte, tekintetét a hunytszemű gyermekarcáról elvette, gerincében zúzmarás borzongás szaladt, és mint a kutya, ha orrát az égne emeli, úgy fűelt Anna bele a csendbe.

Nem a tűzhely lángjának a ropogása, nem. Ez a hang messziről jött, ezt a hangot a szél hozta!

Gerincében a nyugtalanság egyre nőtt. Letette a gyermeket, papucsba bújtt, és kilépett a házból az udvarra. Kezét a szeme elé tartotta, és körülnézett a reggeli fényben. Feltekintett az égre, meglátta a barna héját, azt is látta, elrepült, útját az erdő felé vette, mint aki menekül.

Anna hátában csak szaladgált a zúzmarás borzongás. Nem nyugodott, s a ház falához támasztott létrán felszaladt. Tekintetét körbe vetette, s ahogy a reggeli fénybe nézett, azt látta, hogy a kukoricáson túl, de még a hegyen és a patakparton innen forrón remeg a levegő. Még mintha apró fehér csíkok is kunkorodnának a címert hajtott száraz felett. Egész messze.

Éppen Jákob lépett ki az istállóból. A barna kancát vezette a kúthoz itatni. Anna futott, majd elbukott, bőrén a félelem táncolt, szeme tágult, arca izzott, hangja nem a torkából jött, rekedten a gyomra felől, úgy suttozta:

- Ég a határ köröskörül! Ropog a föld. Hallod, Jákob? -

- Lehetetlen - szólt az öreg. - Dúsnedvű nyár van. Élő levélen nem fog a láng. -

A kanca felnyihogott, sörénye fellobogott, magasra felágaskodott, a kantárt az öreg vasmarkából kitépte, egy pillanat, s patkói nyomán szétporzott az udvar földje. Fényes barna szőre eltűnt a zöld kukoricaszárak között.

Anna futna, de Jákob a karját megfogta:

- Barna kancád nem rohanna a halálba, ha ott a föld égne. Erős ám az állatöszön. Majd visszajön! -

Anna fejét lehajtotta, rohanását visszafogta, de aztán Jákob arcába nézett fehérlő félelemmel:

- Gyere, nézd meg! Lásd magad is! - és a férfit a létrához húzta.

És akkor Jákob is láthatta a nyári reggelben remegő levegőt, a bodorodó fehér füstcsíkokat köröskörül, hallhatta az élő levél tehetetlen sustorgását, láthatta a vörös tűzkígyó perzselő dagadását, a lángnyelvek mohó kapdosását, a kukoricás szélén a haldokló élet hamvadását.

- Sehol egy rés. Tűzkerítés! - mondta Anna.

- Ne félj, kedves! Ezer éve harcolok én hegygel, fával, vízzel, kösziklával, nap hevével, hold sárkányával. A tűzzel is megbirkózom! - szólott Jákob, és az asszonyt szelíden átkarolta.

Amikor visszatértek az udvarra, ott állt már a három fiú. Egyikük kezében ottfelejtődött a balta, a másikéban üres zsák lógott, a harmadik még a fenőkést szorongatta. Mind a határba figyelt.

- Az ásókat! - Jákob hangja parancsoló.

Futottak négyen négyfelé. Árpád a ház mögé, Béla a pitvar hátuljába, Artúr a füves rétnek vette útját, Jákob pedig szemben a tárt kapuval a patakhoz vivő ösvénynél megállt, és ásóját a földbe mélyítette keményen.

Anna meg benn a házban csak állt a bölcső mellett. Nézte a gyermeket, de nem is látta.

Hallotta a növényt emésztő tűz ropogását, orrában érezte a hamvadás kesernyés szagát, és borzongva maga előtt látni vélte a barna kancát, amint beleveti magát a pozsgás levelek közé. Ő is azt érezte: a futás kényszerét, a félelem izzadságát, a tehetetlenség tipródását. Nem is bírta lábát megálljra parancsolni. Hogyan tehetne volna, hisz odakünn a négy férfi küzd a vésszel?

Napsütötte négy vörös hát hajlong a négy égtáj felé, gerincükön verejték csorog, fülükben a lüktető vér zúgása keveredik a szél felkapta ropogással, szemükben a lüktető vér pirosa keveredik a tűz pirosával, hátukban a nap hevítése keveredik emésztő tűz melegével. A vésznek útját kell állni! Nehogy a kazalba kapjon, nehogy a fedélbe harapjon, nehogy a ház porig égjen! Agyukban nincs gondolat, hanem csak az: erejüket egyre tenni, az ásókat földbe vágni, a földet félrehányni, egy lépéssel-ásónyommal mindig csak tovább menni, hátrafelé körbe-körbe...

Anna mint az eszeveszett a bölcsőt otthagya, hogy mit is tesz, nem is tudta, kirohant a házból. A kút mellől felkapta a kannát, bögrét, szaladt a négy égtáj felé mind a négyhez, s vízzel telt edényét nyújtotta. Közben látta: az a fekete árok köre egyre kisebb, a reményük

egyre halkabb. Veszni hagyták már a rétet, veszni a gyümölcsös fáit, s a szépen rakott kazlakat. Csak a ház, csak az maradjon!

Közben a tűz mind beljebb mart, mintha élne, mint az egész föld égne!

Anna a kannát elhagyta, ásót kapott, és beállott ötödiknek Béla mellé, oda, honnan a hegyről fújó nyári szellő a lángokat a ház felé egyre viharosabban sodorta.

... Hííí! Felröppenek. El, el innen, egyre messzebb! A hűvös hegy magasába, a zúgó fák árnyékába. Hegy tetején pihenő szirt, ott megülök, s onnan látom, a füst mögül fel-felvillan az öt ember karja, háta, amint az ásót ütemesen mind a földbe vágja, megforgatja, aztán félrehányja. Megint bele a földbe, és megint. Már nem érzik testük fáradságát, sem a szomját, sem az izzadság csorgását. Csapzott hajuk arcukra tapad, hajladoznak, mint a gépek.

Hííí! A félelem idekúszott, szirttetőre, idáig zúg a tűz ropogása, a lángok sistergése, a levelek sikoltása. Mégis a hegy csendje olyan kemény, részvételen, mint a szikla! És a csendjében most benne dübörög az enyészet! Ez a csend az állatöszön kiáltása: Híííí! El, el innen, a hegyen is túlra! Minél messzebb!

És a héja messze szállt.

Anna hátrafelé lépő lába puha földbe tapod. Árkával összeért a Jákob vájta árok! Homlokát megtörli, Artúrhoz fut, de ott már Jákob: ketten vannak. Hát tovább fut Árpádhoz. Hajjaj! Innen messze még a másik árok vége. Beáll középre.

- Istenem! Csak már végig érne! - Futva jön Béla, vállán az ásója:

- A hegyek felől a tűz már az árkot érte! - kiáltja. Hangja éles, és beáll ötödiknek a kör végébe, ásóját a földbe mélyíti.

Izgatottan kapkodnak a lángok, mintha az emberek testébe akarnának marni. Férfiak bőrére pattog a sok apró tüzes pernye, mikor arrább lépnek, vigyorgó parázsba tapodnak, hallják is, a lángok örvendve felnyihognak, lehullt tüzes szikrák égetik lábukat, de csak lépnek eggyel hátrább, emelik a földet, s a közel sziszegő tűzkigyókra dobják.

Nincs idő látásra, bőrükre hullt pernye oltására, arcuk törlésére. Szemhéjukon a sós izzadság megül, s lepereg.

Anna is az ásót lábával segíti, teszi mint egy férfi, és közben észre sem veszi: szoknyáját tűz fogja, a lábát nyaldossa, mire észbe kapna, már lángban áll az asszony alakja. Ős tűz emészti, eszméletét veszti.

Arra ébred aztán, hogy a négy férfi aggódó szemekkel hajol föléje, és teste földdel egész betemetve. Mozdulna, de nem tud.

- Hát a tűz? - kérdi, más nem is érdekli.

- Győztünk - szól Jákob. - Fáj a sok égett seb? -

Anna a fejét arra elfordítja, hogy igazukat lássa. Hiába sziszegnek a haldokló lángok! Nincs, mibe belekapjanak, nincs, amibe beleharapjanak!

Körben fut az árok, a csupasz föld fekete csíkja, ott torpanva megállnak. Egy-egy árva fűszál, ha maradt, még sisteregve azt is felemésztik, de pirosuló nyelvük egyre kisebb, lobogó táncuk egyre holtabb, itt-ott már csak parázs pattog.

Feltámad Anna, lehányja magáról a védelmező hús földet, felpattan, lángcsipkézte szoknyáját gyorsan leporolja, arcáról a pernyét tenyerével szórja, fáj-e az égett seb? Azt tán nem is érzi, szalad, rohan befelé a házba.

Hűlt helye körül a négy férfi mosolyát fojtva tekint utána.

A küszöbön Anna megtorpan. No, de ilyen csöndet! Mit csinál a gyermek?

Odalép, hát látja, a bölcső felett libegnek-mókáznak a négy csillagjósok, s a lányka bugyborékolva felkacag.

Anna csak áll, testéből minden erő kiszáll, egy „jónapot” sem telik tőle, csak hagyja, hogy a könnyei gátlás nélkül feltörjenek belőle. Zokog, de úgy! Ágyára lerogy, hátradől. Nagy sokára aztán a könnyek mögül felragyog, a bölcsőre pillantván, a mosolygás fénye.

A kapu élesen csikordul. Belép a négy férfi. Arcuk izma kemény, nem szólnak, leülnek, nehezüdő fejüket karjukra támasztják, verejtékes bőrük elő-előcsillan a korom alól, hátuk békülő ütemben emelkedik-horpad, testükből lassan csorog a fáradtság.

- Miért, hogyan történt? - jár bennük a kérdés. S nem tudják a választ.

Odakinn nyárdéli nap süt, mégis koromülte feketeszín a levegő. Nem tudni, hol végződik a föld, hol kezdődik az ég.

1988. máj. 16.

23. ÚJRA, MEGINT

Anna nyitott szemmel feküdt. Ösztöneivel érezte a falon át a férfiak egyenletes ütemű lélegzését, hogy a felengedett szorongás álomtalan öntudatlanságba bódult.

Körülötte még sohasem hallott, áttetsző csend borult. Olyan volt a csend, mint a Nemlét kezdetén.

Körül halott volt a házat ölelő táj. Egyetlen tücsök sem mert megszólalni, a madarak messze elkerülték a környéket, és a félelem még az egereket is megdermesztette. Megfagytak a megszokott éjszakai zajok, csak a nyáréji forró levegő omolt be a kapu résein, a tető nyílásain, és megizzasztotta a falakat.

Anna ledobta magáról a takarót, behunyta a szemét: hadd jöjjön a pihentető álom.

... az üres csöndben arca felett lehelet vibrált.

- Melyikőjük tudta lerázni magáról a tűzvész szörnyűségeit, a nyitva maradt kérdés szorongásait? -

Felnyitotta a szemét, és ekkor egyszerre öröm és félelem kettőssége szorította:

- Te vagy az, Kázmér? Hogy kerültél ide? - suttogetta.

- Nem akartalak megijeszteni, bár tudtam, elkerülhetetlen lesz, ha meg akarlak látogatni... Olyan régen voltunk együtt! - suttogetta a rózsaszínű sárkányka. Lekászálódott Anna szalmazsákjáról, és tizennégy kék szem nézett vissza a tarajkák felett: - Nem sétálnánk egyet a holdfényben? Itt nem érzem magam eléggé otthonosan. -

Kázmér hangjában a bűnbánat színe tán az örömnél is erősebb volt.

- Ugyan, Kázmér! Nincs semmi baj. Nem is hiszed, mennyire örülök neked! Kissé persze meglepődtem, beláthatod, hogy van rá okom. Azt hittem mindeddig, hogy meghaltál... -

- Hát persze. De szokott így lenni, hogy a sárkányok néha eljönnek megint. Csak mert nagyon hiányzom neked, és mert te is nagyon hiányzol nekem. Különösen most... -

- Mindent tudsz... -

- Volt alkalmam körülnézni, amikor ide bandukoltam. Igen, csúnyán leégett a kukoricás, ahol ... emlékezel? -

- Gyere! - mondta Anna, és elindultak.

Anna észre sem vette, hogy a teste mezítelen, és egyelőre azt sem, hogy nem két lábon ballag a sárkányka mellett, hanem megint felöltötte agárgúnyáját. Olyan, mint akkor rég... Mióta is?

- Mióta is? - kérdezte fennhangon.

- Minek azt számon tartani? -

Kereken világított a hold, körülötte lilaszín felhők gurultak, ám a lábaik alatt ropogott a kihűlt, üszkös növényi maradék. Amint ráléptek az egymásra dőlt fekete szarakra, zsugorodott levelekre, ropogva porlottak hamuvá alattuk. Kázmér nagyokat tüszögött, a pernye az orrába szállt, mire Anna merő udvariasságból megint a föld fölé emelkedett vagy egy arasznyival. És csak akkor vette észre, hogy nem asszony, hanem megint az a feketepettyes fehér agár, aki akkor volt, régen.

- Mióta is? - kérdezte megint, mire Kázmér felnevetett.

- Hiába számolod az időt, úgysem tudod befogni sohasem. Hát akkor minek? Hagyd a fenébe! Régóta, de azóta mindig, ugyanúgy. Hát nem? -

- De. Azóta tényleg ugyanúgy emlékszem rád, és néha tudtam, biztosan tudtam, mellettem állsz. Hogy itt vagy. Most is a legjobbkor jöttél. -

- Na látod! És itt le is ülhetünk, ha úgy gondolod. -

A kuckó helyére értek. Anna nem merte bevallani, hogy ő biz nem találta már ide azóta a tavasz óta, hogy felszántották. De úgy tett, mintha tényleg megérkeztek volna.

- Míg meglesz a fűz a patakparton, addig én a mi téli kuckónk helyét fellelem. -

- Persze - mondta Anna. - Még mindig kitalálok, mire gondolok. -

- Nem olyan nehéz. Elég bizonytalanul ültél le mellém, és lopva körülnéztél. -

- Sok minden történt velem azóta - suttogta az Agár, mintha mentséget keresett volna a feledékenységére.

- Látom, emberbőrt öltöttél, látom, asszony, anya lettél, tudom, sokat is küszködtél, talán meg is változtál. Nem baj, ha engem nagyon nem feledtél. -

- De az hiszen lehetetlen! Te is tudod, Kázmér! -

- Most is miattam bűnhődtél. -

Az Agár értetlen-hitetlen szemeit látta Kázmér, és akkor ott a kerekarcú fényes hold alatt az üszkös tarlón, a fekete koromrét közepében, ahol ketten ültek, üldögéltek, a rózsaszínű kicsi sárkány mesélt arról, hogyan szolgálja ő az Aranymadarat, aki fenn trónol az arany széken a legmagasabb hegy csúcsán.

- Képzeld, Fehéragár! Egyszer, nem is olyan rég, egy aranyszélű felhőn ülve elbóbiskoltam, és akkor az Aranymadár álmimat mind ellopta, ellopta és jól megnézte. Ettől rettenetes haragra gerjedt:

- Túl a földön, túl az égen, arany szárnyam közelében semmit-semmit nem feledtél. Álmaidban ott lenn éltél, lenn a földön a múltba veszve. Tehát engem egyetlen egy pillanatig nem szeretted! Pusztuljon hát az az agár, pusztuljon hát az az asszony! -

- És akkor te rimáinkodtál, könnyörögtél, életemért esedeztél. -

- Mindhiába! -

- Ne menj hozzá vissza, Kázmér! Elrejtelek, megvédelek. Benne csupa-csupa gyűlölet ég, attól csillog a tolla, az izzasztja lángolóvá körötte a puszta eget, attól égett el az élő kukorica-tenger! -

- És hiába keresi a szeretetet. Nem találja, nem lelheti, hiszen erőszakkal senkit-senkit rá nem tud venni, hogy szeresse. - Kázmér hangja idegen volt, csupa-csupa szájalom. - Vissza fogok hozzá menni... -

- Porrá éget, ha megtudja, nálam jártál! -

- A sárkányok is csak egyszer halnak. -

- Nem fáj? -

- Már nem. Csak a múlt, hogy újra nem élhetem. -

Hosszú volt a csend. Anna szólalt meg végre a szíve erős dobogásán erőt véve:

- Figyelj, Kázmér, kicsi sárkány! Hogy szeretlek! - toldta közbe az Agár, mert nem bírta a lelkét visszatartani, és zavartan megsimította a sárkány valahány kerek kobakját. - Elmondom neked az Aranymadár titkát. Jákob mesélte nékem. Te talán nem is tudod. Idelenn élt nagyon régen, amikor még hegyek sem voltak, itt élt Jákobbal, az öreggel, és szült neki három fiút: Árpádot, Bélát és Artúrt. Jákob az ő hites férje, kit elhagyott, és a három fiú az ő gyermekei, kiket ridegen megtagadott. Én vagyok most helyette anyjuk és mindőjük szerelmes asszonya is. Ezért gyűlöl odafenn az Aranymadár. -

- Szereted őket? Mindet szereted? -

- Szeretem mind. És a gyermeket is, akit szültem. Ne csudálkozz, hiszen olyan igen egyszerű! -

- Ki az apja? -

- Mind ők négyen. Vélem együtt őket is mind elpusztította volna. Most is, mégis visszamennél hozzá? -

- Vissza. Most már akkor csak azért is! Tudom titkát, s e titokkal talán hozzáférek a szívéhez. -

- Képes volnál megszeretni? -

- Sajnálom, hisz magát tépi. -

- S tenéked fáj. -

- Mit tagadjam? Most már nékem az az Élet. -

Az Agár hallgatott. Fenn a hold a földet érte, és valahol messze a hegyen túl felcsattant egy madár hangja. Akkor az Agár arra gondolt, hogyha többé sohasem emlékezne a Sárkány kék mosolyára, akkor talán neki is könnyebb volna feledni a földi létet, feledni a régi szép meséket...

Gondolta volna még tovább, de Kázmér felkiáltott:

- Ne tedd, kérlek, Fehéragár! -

Az Agár zavarában mancsával kapargatni kezdte orra előtt az üszkös földet, aztán a sárkányra nézett. Így hallgattak egy darabig még. Egymás gondolatát hallgatták. Az Agárból a féltés áradt, Kázmérből az aggodalom. Aztán megszólalt a sárkány:

- Már mennem kell. Mire a Nap felkel, arany trónusának lépcsőjén kell ülnöm, arany szárnya tollát, arany tolltaróját nekem kell fésülnöm, és közben mesélek kitalált meséket. De most majd igazat fogok mesélni néki egy Aranymadárról, aki elhagyta a Földet... -

Több szavát nem hallotta az Agár Kázmérjának, mert egyszerre egy csillag a lába elé hullott, szivárvány-forgással gömbölyű szép buborékká fuvalkodott. Azután szétpattant. A csillag-robbanásból a legszebb aranyszín szikra felrepült az égre, az ég peremére, ott megült. De már akkor az maga a felkelő Nap volt.

Az Agár belenézett. A Nap szélén ott állt Kázmér, és integetett.

Akkor az Agár felállt, hazaballagott, a tűzhelybe tüzet rakott, s a lángoló fahasábban benne látta kedves egy barátját, a rózsaszínű kicsi sárkányt. Lobogott a láng, és aztán eltűnt a kép zsugorodva. Egy imbolygó zöld fényecske maradt csak a lángok között.

Anna szemébe könny gördült. Megtörülte szemét a keze fejével, akkor látta, eltűnt róla fehér agárbőre, eltűnt szép pettyes szőre. Ő maga volt megint az az asszony, ki a tűzre a lábast felrakja, és fogja a sajtárt, hogy a tehenet megfejjé, szitálja a lisztet, hogy kenyeret dagasszon, aztán vizet forral, hogy a férfinép izzadt ingeit kimossa, a napra terítse, és közben folyvást Veronikát lesse, nem éhes-e, nem szomjas-e.

De még ott is az udvaron, a zsinagregre akasztván a tiszta gyolcs ingeket, felnézett a napba, és akkor is Kázmér alakja sütött a szemébe.

Már Jákob léptei közeledtek feléje. A férfi szorosan hozzáért, hátulról átkarolta, a derekát kékeres kezével fogta, nyakát megcsókolta, két sima tenyere rágömbült két hűvös mellére. Akkor feledte éjszakai látogatóját - egyetlen percre.

- Jákob! Az éjjel álmot láttam, és abból megtudtam, hogy a gyújtogató az Aranymadár volt -

- Ez volna a válasz? Bár sejthettem volna! Hiszen Veronika születése napján az asztalon ott rezgett a tolla! Legyen gyilkosan féltékeny léha Aranymadár, nekünk meg kell itt maradni, Veronika jövőjét, mindnyájunk életét nem szabad veszni hagyni! Figyelj, édes Annám! Még ma felszántjuk az üszkös földet, maggal is bevetjük. -

- Mire lehull a hó, lehet is aratni? - kételkedett Anna.

- Nem hiszel nékem? - kérdezte a férfi, és már kemény léptekkel elindult. Két fiát befogta, szántott az ekevas, a földet forgatta, mögötte boronát vonszolt a harmadik. Délre fel is szántották mind az egész határt, Anna alig győzte látni. Estére a mag is mind belekerült a földbe, hajnalra kihasadt a vetés belőle, úgy zöldült körül a mező, mintha tavasz volna. Másnap estére felszökött a dús, leveles szára, harmadnapra aztán címere is csordult, és nem sokára megint bajuszos csövek meredeztek a hónaljak alatt. Egy hét sem telt, és már lehetett aratni.

Egy hét, több hét... Ki győzi számolni? Kukoricatörés idejére, amikor az idő őszebe kezd fordulni, megindult két lábán Veronika, s szaladt, alig is lehetett őt utolérni.

Lehet-e, szabad-e az időt számlálni? Megmondta már Kázmér, nem lehet az időt igába fogni. Szalad, ha akar, s ha nem, hát megáll.

- Vajon mit csinál most fenn az Aranymadár? -

1989. aug. 2.

24. TEHETETLENÜL

A ház körül megült a délutáni csend. A dús kukoricás sárgult leveleit már aszottra váltotta, még délceg szárain várakoztak a szemérmes csövek, hogy megszédjék. A felforrósodott föld, a pöndörödött végű, konyult bajuszbojtok mint dús hónaljszőrzet, és a levelekben megbújt, láthatatlan, tejes, érett szemek illata beszállt a nyitott kapun.

Holnap lesz a betakarítás.

Az ebédi asztaltól megválva ki-ki elfoglaltságot keres. Mindegyik tesz-vesz, mindegyik úgy tesz, mintha most az élet azon múlna, hogyan töltsék el a délutánt s az estét. Gesztenyeszín hajú deli Árpád agyagot dagaszt, rőt szakállú vézna Béla hegedűt ragaszt, szőke hajú, világ-talan, szelíd szép Artúr ölében a hulló fehér selyemre tarka virágokat ölt, Anna ölében a lányka, s halkan, mint a légy zümmögése, dalt dúdol a fülébe, s ringatja a dallam ritmusára. A dúdoló hang magányosan foszlik szét az öregedő homályban, emberi szó nem is hallatszik. Nagy a csend.

Mégis, valami zizeg idebenn. Valami, ami együtt jött a forró föld, a konya bajuszbojtok és az érett szemek illatával. A várakozás zizeg mint megfogalmazatlan szorítás. Mert nem feledték a tűzvész zuhogását, a harc rémületét, fáradalmát, és a reménytelenül üszkös, fekete határt körös-körül. Ám most mégis, szinte csoda, kivirult, és termést hoz. Életét állatnak, embernek.

Az este még súlyosabb. A kezek egyre nehezebbek, lassulnak a mozdulatok, a fáradtságtól tovább tompul a csend. Anna is elejtette a dal fonálát, s az elgurult. Elszundított a sámlin, tenyerében még a kicsiny kéz: Veronika már alszik. Szerszámaik felett karjaikra hajolnak a férfiak, Jákob is bóbiskol a tűzhely mellett, markában áll a félig morzsolt két kukoricacső, feje a mellére támaszkodik.

Pihenetlenül telik az éj. Zizeg a várakozás. Már lecsurgott a gyertyák utolsó cseppje is, kialudtak a lángok, a tárt kapun hajnali hűs szél kúszik befelé, és megtorpan az alvók csendjében. A derengés beoson a házba, de senki sem ébred.

Hirtelen résnyire szakad a csend, azután távoli zümmögés tágitja tovább a csend hasadékát.

Bóbiskoló Jákob moccan, fülel. Karjaikról a fiúk fejüket lassan emelik, szemeikből tétován távozik a fáradt álom. Annát is felriasztja agár-ösztone, fülcimpái bizsergésén érzi a távoli zajt, bár még nem is éli. Figyel, nem moccan, hirtelen felpattan, hogy kiszakajtsa magát a fájó várásból, a lábikráit feszítő tehetetlenségből. Mintha vonzaná valami, kiszalad a kapun. Ott megáll...

... Mert már elindult a föld, mintha kitépte volna magát a tömegvonzás kötelékéből. Remeg, mintha kiúszna alóla. És a remegés egyre erősebb, és a hang egyre hangosabb.

És benn a félelem egyre nő. A lábak moccanni sem bírnak. A férfiszemek csak az asszony hajnali naptól körülölelt sziluettjét nézik a kapu boltozatában. Azután eltűnik az is. Vad kényszer ugrasztja őket: rohanni kell, hogy védjék, utána.

Túl a sárga, érett rónán a város felől hatalmas szürke vasszörnyeteg fordul le a betonútról. A ház felé tart. Komótosan, zörögve és dübörögve hasít magának utat a növényrengetegben. A láncotalpak vastag sebeket vájnak a puha földbe, maguk alá gyúrik az élő életet. Nyomában jajgatás száll por helyett. A jajt elnyomja a motor ádáz dübörgése, a robaj szétszóródik a tájon, remegés rázza a hegyeket, a levegőt.

Az asszony még semmit sem lát. Befordul a ház fala mentén, arra, amerről a rémületes hang jön, arra, amerről a remegtető fenyegetés jön, hátra. És ott is mintha a Semmi jönne. Csak a rezgő kukoricatáblát látja, csak a zakatolást hallja. Hallja egyre közelebből.

Azután egy szörny lép ki a kukoricaszárak között. Lánc talpa már a ház mögötti rétet szántja. Jön egyenest, feléje jön, jön a háznak. Reszket a szörny, reszket körötte a levegő. Közeledik siketítőn, s mintha vakon járna, nekimegy a ház falának. Hatalmas csattanással állja a kő az ostromot. És felbődül újra a rémületes zaj.

Anna úgy fordul, mint ki esztét veszejtette. El-elbotlik, nem lát, tapogatja a ház falát, kapaszkodik az időrágta fal köveibe. Támaszt kereső tenyere alatt újra meginog a fal, meginog a ház, talpa alatt megreng a föld, inog az árnyék is, és a kövek hangosan felnyögnek, a tetőről elindul lefelé a szalmafedél.

Meglódul Anna:

- Veronika! - sikolt és fut.

Odabenn a hunyorgató sötétségben, odabenn az ingó falak alatt, a recsegő gerendák alatt, a hulló szalma esőjében mit sem látva, tapogatva, megbotolva végre a gyermek ágyához ér Anna, felkapja a néma, tágra nyílt szemű gyermeket. Úgy öleli, úgy szorítja, mintha magába akarná temetni, a testével megvédeni. Nem érzi talpa alatt a meleg föld szúrásait, nem a hegyes kavicsokat, nem a kúszó gyökereket. Csak el innen, minél messzebb!

Megáll kinn a szilvafa alatt. Egyetlen fa, mi megmaradt, ágait kormosra csipkázta a tűz. Alatta áll Anna eggyéforrva gyermekével: halált néző, halált váró pieta.

Már szorosan mellette állanak, védve őket, szorosan a férfiak, arra néznek megfeszülten, túl a réten mint folyik az értelmetlen pusztítás.

És a vasszörny megint nekiront a háznak, neki a falnak, az remeg, majd hátrakúszik és nekiront újból. Jajgat a kő, de helyén marad. A gépállat megint tolat, és nekimegy újból.

Anna úgy öleli, úgy szorítja Veronikát, hogy nem tudni, mi fáj jobban: hangja nincs, csak egy tátott száj egy elfehérült gyermekfejen, és kerekre tágult szemek, messze nézők, merevek, és rebbenő tárt karok, ökölbe szorult apró kezek, hátrafeszülő derék, anyja hasán talpaló kicsi lábak, hogy ellökje magát a szorításból, hogy kitepje magát az anyjából átáramló félelemből.

Az ostromban nincs szünet. A szörny tolat, és nekiindul újból öklelni az évezredes falat bőgő diadallal, lihegő csörtetéssel. Nem siet.

Úgy tűnik, századok cölöpöltek le rendületlen a szilvafa szálkás árnyékában.

Akkor indulnak meg a férfiak. Előre a ház felé, a szörny elébe. Megállítani akarják pusztá kézzel? Nem. Egyet lépnek, egyet gondolnak: Ne a házat! Minket! Itt vagyunk előtte! Ölj! A tehetetlenek tudattalan önfeladásával, kihúzott testtel, nekiszegezett arccal, konokul lépdeltek előre a férfiak.

- Nem! - kiáltaná Anna. Hiába. Hangja veszne az őrzőgő dübörgésben. Nem látni! Nem hallani! Fejét a kicsi testbe fúrja, mintha a gyermeket magára akarná borítani. Ernyedten simul a két test már egymáshoz, lágyak az izmok, kiszállt belőlük az ösztön ereje, a súly önkéntelen tartja a másikat. A halál előtti utolsó mozdulat lehet ilyen: még tart, de feladta már. Állnak, de belül minden omlik. Golyótól sebzett, két roskadó állat, reményvesztett haldokló pieta a szilvafa alatt.

És lépdelnek a férfiak a fűvön át. Elszántságukat a reggel szentté avathatná, de az elkeseredés sátáni mázzal leoldja róluk a ragyogást. Keserű halálfényt szór rájuk a ferde nap.

És megint tolat a szörny, a gyilkoló, és újra nekimegy a háznak, az remeg, de áll még, kövei között hézagok nyílnak, megbicsaklanak a gerendák, port kavarva reppennek fel a szalma-kötegek, majd visszahullnak, némelyik csúszva földet ér.

Mozog a világ hatalmas robajjal. És a négy férfi megy.

... És ekkor a föld felfordulásának szürke pora felett a nyárvégi kék égen vörös sörényű négylábú állat vágat feléjük, mint egy fényes szőrű apró gondolat, olyan iramban, mint a szél, mint a mesében a táltos paripa, a szárnyas.

- Ő az! - Anna megismeri rögtön. Patái a zöld legelőt érik. Ott vágat a fű felett, elrúgja magát, s úszik a tüzet járt Barna kanca. Szájából tajték habzik, testén fényes izzadság csorog, szemeiből düh szikrázik, fogsora sárgán villan. Már odaér, már a vasszörny elé áll, négy lábát a földnek veti, mint aki a vad pusztításnak akar gátja lenni. Száját kitátja, torkából kék tűz lobban. Kék lángot lövell a szörnyetegre. A kék láng életre kel, sisteregve szalad a páncélon körbe, végig, bekúszik a réseken. A vasszörny mit sem érez: kék sörényét, lángsörényét lobogtatva, tűzben úszó dühös állat, megint nekirobog a háznak. Robog, és reszketve megáll. Ekkor- iszonytató látomás! - belsejéből vörös eső, sárga szikrák zúgnak széjjel, siketítő robbanás, oly hatalmas, megremegnek a hegyek, szétfröcsköl a föld, s alatta krátert vág a pusztítás. A maradék szörnyű roncson harapózva zsugorodó szélű sebeket váj a kénköves láng.

És Anna? S a férfiak? Bennük moccanatlan jéggé dermedt a hitetlenség, megkövült a kábulat.

Se hang, se szó, se fény, se szellő, csak a gyilkos roncs haldoklása. De az élő tovább él.

A férfiak dolgukra mentek, helyettük ki tenné? A szilvafa váza alatt csak Anna maradt. Nézi a hamvadó szörnyet. Karján az apró gyermek hangtalan, szeme csukott, teste lankadt, karja rebben tétován, mint pille szárnya, ha virágra ül. Anyja aggodalommal ringatja, s akkor látja a zsugorodott acéltetem mögött, akkor látja a lovat, a megmentő csodatáltost, egyedül a mező közepén. Áll lihegve, a fejét magasra emelve, törzse remeg, térde roskad, csapzott testét lábai már alig tartják.

Anna lelkében kivirágzik a hála és a szánsalom. Futva kerüli meg a füstölgő, haldokló rémet, és a feltúrt rét felett lova felé igyekszik.

- Én táltosom, Barna lovam! - bújik a nyirkos fejhez. - Honnan volt a bátorságod? Honnan jöttél, mentésünkre hogy kerültél? - suttog hangja, simogat.

A kanca fogyó erejéből csak egy sóhajtásnyi válaszra telt:

- Mire való a tudásom, hogyha soha nem használok? -

1988. június. 4.

25. HOLD LEÁNYA, BARNA LÓ

Annában egyre járt a Barna válasza, mint nappalokba ékelődő megfejthetetlen ritka álom:

- Mire való a tudásom, hogyha soha nem használom... -

Akkor is hallotta, amikor a házat újra tapasztotta, a tetőn a szalmát újra kötözte, újra rakta, a lyukakat befoltozta, az omlott fal törmelékét odabenn eltakarította, inget vasalt, ételt főzött, állatokat etetett, és Veronikát dalra tanítgatta, szóra biztatgatta, sápadt arcocskáját pirosra csókolta.

Mire éj borult a világra, a ház előtt, az udvar közepén feketén tornyosult a frissen behordott kukorica dombja: várandós munka hosszú őszi napokra, mindet lefosztani, a góréba tenni, állatnak morzsolni, a télre készülni.

Ki-ki letette a munkát. Aludni készült a ház, a megmenekült, csak Annát nem hagyta nyugodni a lova szava. Körülnézett az újrateremtett békében, elfújta a gyertyát az ágya felett, és kilépett az éjszakába.

Nesz nélkül osont a fal mentén. Suhanó fehér alakját hol megvillantotta a hold egy pillanatra, hol árnyékukban olvasztották a felhők. Óvatosan nyitotta az istálló kapuját. Várt, amíg a szeme megszokja a melegszerű sötétséget, azután belépett. Összehúzta inge fölé dobott vállkendőjét, és bizonytalanul indult arra, amerre a lovat sejtette. Talpát simogatták a szénaszálak, a kicsiny ablakon kék derengés bújt be, és befestette kék színűre a Barna hátának vonalát: Anna tudta, merre tovább.

- Táltosom, alszol? - kérdezte halkán.

- Még nem. -

A Barna egy cseppet sem csodálkozott. Várta már az asszonyt. Boldogan felnyerített. Hangja megvilágította a derengő istállót.

Anna megsimította a kékfényű ló hátát, és beletúrt frissen fésült sörényébe. A kanca bőre idegesen megremegett.

- Kíváncsi vagy tudásomra. Azért jöttél, titkot kérni - szólt a ló.

A súlytalanul ejtett, tudást rejtő mondatok felidéztek Annában a téli napokat a kuckó mélyén, amikor Kázmérral, a kicsi sárkánnyal már nagyon tudtak szavak nélkül gondolatokat cserélni. Nem lepődött meg.

- Csodálatosak az ismétlődések... - mondta ki hangosan, és az almot rugdalta a mezítelen lábával.

A kanca oldalról ránézett. Szemében az éj kékje világított, és Anna nyakában felbizsergett a kék kristály. Lehajtotta a fejét.

- Az Aranymadárra gondolsz? - kérdezte a ló.

- Te is tudod, hogy nem. Rád gondolok. -

Anna nem észlelte a volt és a most közötti határt.

A Barna orrából illat és meleg gomolygott felé, amint szólalt:

- A veszélyekről előbb-utóbb kiderül, hogy nem is olyan ismeretlenek, csak váratlanok. -

- Igen. Lehet - mondta Anna.

Mindketten tudták, hogy nem találják a szavakat, hogy nem fedik a másfelé járó gondolatokat, holott az érzés felparázslott a sötétben, de elhamvasztotta a bátortalanság.

- A hála undok szó. Hideg és fenyegetőző. Előbb-utóbb köteles teherré válik - suttogta Anna.

Hűvösre váltott az éjszaka, Anna megborzongott, és az istálló szaga megkeményítette a jelent.

... Mintha nem volna megoldás ...

A ló egyetlen szót várt, mi nem hangzott el. Hát tört döfött a bizonytalanul puffadó időbe, a feszülő jelenléte. Szava csípősen pattogott:

- A titkomért jöttél, tudjad hát! Varázserőm az Aranymadártól kaptam szolgálatomért cserébe. Íme, most néktek adtam. -

... Aranymadár szolgálója... - hűlt el Anna. Fejében a gondolatok összetörtek, és csörömpölve hulltak alá. Úgy összegabalyodott benne a szó, a most, s az érzélem, annyira nem tudta összeilleszteni a szálakat, hogy csak állt kővé meredve. Magának is érthetetlen, idegen. Azután, mint kinek hely itt már nem jut, szó nélkül fordult, és ment, mint az alvajáró. Az istálló előtt megállt: Már most hová? Merre? Iránytalan nekilódult a világnak.

Valahol csak talál választ erre az éjszakára?

Mint fehér kísértet libbent-billent Anna tétova alakja a füves rét, a keskeny taposott ösvény felett, el, arra a patak felé, az emlékeztető patakpart felé, a kuckó volt helyének menedékéhez, belékapaszkodni, a mostat megfejtetni.

... Csak az emlékek biztosak. Ami van, megbízhatatlan. És ami lesz? ...

Először érzett valami szorongás-félét, amely már-már félelemnek nevezhető. Megszaporázta lépteit, mert úgy érezte, a félelemnek teste van, mögötte jár, bekeríti. Már futott, már hallotta is! Négy élete száz esztendő, de ekkora rettenetet még nem élt át! Ismerte az Aranymadárt.

Futtában hátranézett. A Barna kanca kocogott mögötte szomorúan, a föld felett billegve. Hátán fénylett a telihold fehér korongja.

- Ne félj Anna, Agárasszony! Nem vagyok én ellenséged! - de már ezt a ló kiáltotta, mert az asszony úgy repült a rét felett, olyan gyorsan, mint a sólyom. Szárnyán vitte a félelem.

A Barna beletalpalt a levegőbe, és az agárasszony után vetette magát. Hasát súrolták a kukorica kopott címerei, a csövektől fosztott szárazak, a zörgő levelek.

Annát a Hold karéjában érte utol. Úszó árnyékalak. A ló már-már elérte, s olyan közel suhant el alatta, hogy Anna fennakadt lobogó sörényén, és ráhuppant a hátára.

Ketten repültek már egyre feljebb. A ló és hátán Anna. Belekapaszkodott a vörös sörénybe, és tudta, nincs menekvés: a ló sokkal gyorsabb nála. Megadta magát. Ez már tán nem is álom... Ez már talán a halál...

- A barátod vagyok - szólt a ló, amikor már eléggé megközelítették a Holdat.

- Aranymadár szolgálója, gyilkos madár kegyence, az vagy! - süvöltötte Anna.

- Nem. Én a Hold leánya vagyok. -

- Egyik szavad másikat ront! Szerettelek, elraboltál. Hittem neked, becsaptál, hideg félelmet rám fűjtál! - mondta volna Anna tovább, de a ritka levegőben egyre halkabban szólt szava, teste gyengült, alélt is már. Alig látta, alig fogta, a fekete sötét éjben lósörénybe kapaszkodva, hol van, és merre viszi őt a kanca.

Közben kísértetiesen és mesés gyorsasággal közeledett a Hold, szürkén, fagyosan, fehér fénnel hívogatón, rejtelmes krátereivel, buckáival, lankáival, mint egy halott játszótér.

És kacagott a Hold kereken, mintha tányér gurulna apró, surló kavicsokon.

És a kancában is széjjeláradt a nyugalom:

- Hallod, Anna, anyám éppen jókedvében van. Csak akkor szomorú, ha fogy. Olyankor két szarvából könnyek cseppennek a didergő felhőkre. De most vár, és tudja, hogy jövünk. Látod? -

A Barna akkor leereszkedett, négy patája szilárd talajra terpeszkedett, fejével mélyen lehajolt, és szájával a Hold porára csókolt. Mint a gyermek érdes, öreg asszonykezet. A Hold is köszöntötte őket: krátereiből vidám fehér füstöket eregetett, szürke köveire fehér csergét terített, és fehér üveg poharaiba piros bort töltött.

A kanca fél térdre ereszkedett, és óvatosan letette a félig élő Annát. Anna nemlátó szemekkel nézte a fekete eget, a holdnemsütötte fehér tájat, a szürke köveket, a pirosuló bort az üveg poharakban, és a kancát, aki biztatón ránevetett.

És visszhangozva-zizegve szólt a Hold, mint öblös harang alól apró madár ha csirren:

- Ne félj már Anna! Leányom mesél neked. A barátság át nem engedhető holmi tévelygésbe hajló balga belenyugvásnak. Figyelj, érted szól a mese. Hidd el, a Hold hátán a szó igaz. Szikláim nem tűrnek hazug szavakat. Lóleányom igaz mesét mond neked - mondta, és újból felkacagott kereken.

LÓMESE

Réges-régen, nagyon régen, amikor a hegyek még mind nem voltak, a Földön élt az Arany-madár - asszonyképpen. Akkor a hegyek helyén tüzes tó volt, annak vize sohasem nyugodott, tüzes vize bugyogott, s felszínén vörös tűzpattanások forró gőzöket pöfögtek. Azután szél kerekedett dél felől, megborzották a tüzes vizet. A hullámok egyre dühödtebben csaptak ki a partra a szél heves korbácsától. Olyan magasra ugrottak, hogy már nem tudtak visszahullani. Megdermedtek a hűvös levegőégekben.

Csuda egy tó volt az!

Az asszony ennek a tónak partján, hegyes tűzhullám tetején időzött legszívesebben. Ha nem ült ott, csak szenvedett, mert igen fázós volt. Odahaza, tótól távol, alig járt vér az ereiben, kékölt-lilult.

- Meleget adj, édes férjem, meleget! - így sóhajtozott.

- Forró szerelmemet adom néked - ölelte át ilyenkor a férje, Jákob.

- Mégis, látod, itt reszketek az öledben! -

És így is volt. Mit tehetett hát Jákob, elment a tó partjára, felmászott egy tűzhullámra, és vöd-rét megmerítette a tó tüzes vizében. Abból a tűzből csupasz kézzel házat formált sok napon és sok éjen át. Ezt, ahol most te élsz, Anna. Tűzből faragta, tűzzel tapasztotta, tűzfedelét maga illesztette rá. Csak úgy lángolt az egész tűzpalota.

De a ház lassan hűlni kezdett. Nem sistergett már a fala, nem izzott a teteje, nem lángolt az ablaka, sem a kapuja. Így teltek el az évszázadok, mire egészen kihűlt.

Akkor az asszony azt mondta:

- Elmegyek innen, mert úgy fázom, a lelkem is megfagy bele! -

- Ne menj, édes gyöngyvirágom! Itten hagynád három szép fiad? - kérlelte Jákob. - Inkább faragok a palotába tüzes ágyat, tüzes asztalt, még a szék is tűzből legyen! -

És úgy tett.

De hát egyszer azok is kihűltek. Hiába volt minden kérés, az asszony csak elfele készült menni, a tűztóba belebújni, és ottan melegedni.

Jákob egy nyári éjen kint ült az udvar sarkában, boldogtalan, tudta már, nincs mit tenni, az asszonyt el kell eresztetni.

Akkor a telihold sugarait Jákob bánatos arca elé hintette a földre. És a Fény életre kelt. Felpiroslott, felgomolygott, s mint egy jóslat, formát öltött. Tűzből való lovat formált Jákobnak a Hold. Jákob akkor kantárt font égő sugárból, nyeret hajlított lángból, és a lovat az asszonynak adta. Már hajnalodott, épp kelt a nap, és nagyon örült az asszony:

- Ez kell nekem, ilyen tüzes paripa! Elnyargalok ezzel oda, ahol soha de soha nem fagy meg a láng! -

És Jákob látva, hogy mire sem megy a nagy-nagy szeretetével, megátkozta az asszonyt:

- Soha ne szeressen senki, soha senki nálam jobban! Éljlél örök sóvárságban! -

Az asszony oda sem hallgatott, mintha az átok elszállt volna fölötte. A hátamra pattant, most már tudod, ki vagyok és hogyan lettem, - s elvágatott. Vissza se nézett.

Látván ezt a három fiú, mind beteg lett a nagy szomorúságtól: egyik néma, másik világtalan, a harmadik pedig süket az árva anyátlanságtól. Hiszen látod.

Orkán nem vágtaat sebesebben, mint mi akkor. A tavat ölelő tűzhullám-parton sarkát az asszony ágyékomba vájta, megálltam. Lepattant a hátamról, s mint kit eszeveszett gondolat hajt, nekiiramodott a parázsló hullámhegyek éles szirtjein felfelé.

Nem láttam többé. Csak egy hatalmas arany madarat felszállni a tűztó felől a Nap irányába, fel az égbe. Tollából lángcseppek csepegték vissza, röpte fényes világot vetett a hamuszín szirtekre, és eltűnt a nagy ragyogásban. Akkor a tüzes tó fortyogni-dübörögni kezdett, s mint ki kapaszkodik-örjög, olyan magasra szökkent, mint most a hegy. Ott megállt a tűztó lávája. Amikor kihűlt, sok ezer éve annak, megültek rajta a füvek és a virágok, majd termett sok-sok gyümölcsöt hozó fa. Így hát Jákobnak, ha éhes volt, semmit sem kellett tenni, csak a fákat megszedni. Annyi volt rajta a gyümölcs, mint a mesebeli csodafákon.

Én meg magamban maradtam. Tűztestemmel már mit tegyek? Vissza a hűvös házba, a szomorú árva tanyára nem mehetek: én az asszony lova voltam.

- Már nem vagyok senkié sem. - Így gondoltam, s elindultam.

Forró tűztóba nem vágytam, szirtjeire fel nem hágtam, szürke hamuföld ölelte hegykaréjon napokon át, heteken át, éveken át körben jártam. Egyre mélyebb utat hagytam magam mögött, egyre mélyebb utat vájtam magam előtt. Mire a hegy kihűlt, s a madarak is megültek rajta, kivirágzott a rét, és termett a sok gyümölcsöt hozó fa, a vájt utamba friss víz csordult. Így lépkedtem kedves árkot a pataknak.

Egyszer egy nap, amikor a zöld fűvön legelészttem, meglátogatott az Aranymadár. Ne kérdezd, hogyan jutottam eszébe? Ne kérdezd, eddig miért nem jött, ezer éve? S most meg minek? Én sem értem. Suhant felém, napot takaró hatalmas ragyogásban, szívemben az élet megállott, s így kiáltott:

- Tüzes lovam, eleresztelek! Nem vagy enyém, légy az övé! Régi férjem, fehérhajú Jákob lova! Hogy ne felejts: varázst adok, torkodba kék lángot fűvök, de csak egyszer használhatod! -

Azzal röppent fényességgel felfelé a fényes égbe. Köszönetem nem hallotta, örömet nem láthatta, hogy már oda a magányos léptek sora. De még visszakialtott:

- Átkom vigyed a tanyára: Jákob se találjon társra, soha-soha más asszonyra! Hogyha mégis, vesszen tűzbe, vesszen lángba, vesszen háza, vesszen véle három fia, új asszonya, vesszen kicsiny unokája! -

A Barna most elhallgatott.

A Hold nagy csöndben halk fehérén ragyogott, az égen egy csillag átfutott. Anna lelke aprót rebbent, mint kiből a nehéz súly kicsúszott, s mint ki nem tud a kezével mit tenni, a szavakkal mit kezdeni, egy kortyot ivott a hús borból. A kanca meg újra szólt:

- Látod, Anna, most már a te lovad vagyok. Néked őriztem a lángot, az Aranymadár-adta egyszeri varázsomat. -

Akkor Anna az arcát a Barna fejéhez szorította, két karjával a nyakát átölelte, a szemét behunyta, a szemhéját jól összeszorította, hogy az a könnycsepp ki ne gurulhasson alóla. Csak sokára szólhatott:

- De látod, nem fogant az átok. A mi erőnk az átoknál is erősebb! És mégis gyilkos gyűlöletben reánk küldte azt a szörnyet. Tőle kapott varázslatod, lám, ellene használod! -

- Nem tehetném. Vele szemben tőle kapott torkom lángja semmit nem ér. Azt a szörnyet nem ő küldte. -

- Ugyan ki más? -

- Nekem is titok, rejtély. Amint az is, mintha az Aranymadár dühe apadóban volna... Különös, hogy tüzeit újfent nem küldi rátok. -

Felkelőben a nap korongja, halványul a hold mosolygós arca, szürkült a setét, és szürkült a fény. Anna fáradtan lova nyakához támasztotta fejét, s már félálomban vélte halkan:

- Talán közben úgy megszerették, hogy elvesztette a gonoszságát... -

A sárkányára gondolt. Tőle minden kitelik.

1989. aug. 31.

26. INTERMEZZO A PALACKBAN

A harangvirág lenézett a katicabogárra. A felfordult rovar hasán kecsesen és szabályos rendezettségben zsugorodtak a fényes barna lábak. Közöttük mászkált egy hangya. Egy másik parányi szárnydarabkát cipelt, és épp most vergődött ki alóla. De már jött a harmadik hangya is, körülsündörögte a bogarat, próbálgatta, merről könnyebb hozzáférni az oszló tetemhez.

Iszonytató bűz áradt valahonnan. A romló élet bűze. Fel-ült az ezervirágú tarka rét közepén, és felnézett az égre. A zöldfényű palack befelé hajló ívén kéken virított az ég. Nyár volt, rekkenő.

Az előbb még aludt, álmodott. Az elviselhetetlen szagra ébredt föl, és kereste az eredetét. Szeretett volna a báránypuhaságú felhők túloldalára látni, vajon onnan, kívülről jön-e ez a fertelmes bűz, de úgy vakított a nap a palackban, hogy feladta. Innen, alulról, mérhetetlen távolinak tűnt a palack nyílása.

Elindult hát körbe a zöldfényű üvegfal mentén, azután csigavonalban egyre beljebb, és minden lépésnél gondosan beleszagolt a levegőbe. Aprókat lépett, ki ne maradjon egyetlen centi sem a tarkavirágú rétből, létezése körülhatárolt teréből, amit át ne vizsgálna. Hiában volt a nagy igyekezet, a szag nem tágitott. Nem erősödött, nem is enyhült. Kísérte, mint az árnyék.

A jelenség hihetetlen volt. Leült, és megpróbálta az eszével feldolgozni az érzékeivel felfogott jeleket. Ám, amint a mozgásával keltett apró légjárás megállt, körülölelte a rothadás szaga. Ki kellene húzni a dugót, hogy megkönnyebbüljön, legalább egy enyhülésnyi lélegzetvételt! Legalább annyit!

- Abnormális védekezés - gondolta. - Ugyan ki tenné meg ezt a szívességet? Ki hallhatja meg a sóhaját, a kérését, a kiáltását, az üvöltését, a segélysikolyát? Innen? Ide a palackba nem tekint be kíváncsi szem, erre a palackra itt a mohos kövek tövében senki sem gondol, és arra meg különösen nem, hogy él benne valaki, hogy... -

Így esik pánikba az ember.

Mert semmit nem talált, ami ezt az iszonytató bűzt árasztotta volna. Semmit. Csak a virágok virítottak üdén és mosolyogva, a palack nyílása alatt halkan úsztak a bárányszerű felhők, és vakítóan, melegen sütött a nap.

Nyugalom! Csak maga lehet önmagának segítőtje. Menni kell. Örökké menni, sőt: futni! Körbe-körbe. Hogy a levegő mozgása enyhítse az állandóan újratermelő bűz kibíratatlanságát. Futni kezdett. Futott. Amíg kimerülten össze nem rogyott. El is aludt tán egy picit, nem tudja. A nap ugyanúgy ragyog odafenn, csak a bárányszerű felhők mozdulatlanok, szél sem rebben. Kinyitotta a szemét. Széttaposott ezerszín virágú rétet látott. Laposan heverték a levelek, a szárak, a szirmok, nedvük sötét foltokat hagyott a valaha ragyogón pompázó növényeken. Összetaposva, pusztulásra ítélve feküdtek körülötte.

Nem mozdult, erőt gyűjtött. Próbált kicsiket lélegezni, nehogy mélyre szívja a sűrű, bűzös levegőt.

Látta, közben néhány fűszál lassan megelevenedik, kinyújtózik, megpróbálja újra kezdeni az életet. Hát megpróbálja ő is!

Felállt. Ekkor elöntötte a forróság, testéből sűrű, barna folyadék csorgott kifelé, végig a lába szárán, és ez a barna rothadás égette a lába között a bőrét, és a bűz, mint a vatta, körülölelte.

Ekkor már muszáj volt rájönnie, hogy belőle áradt a bűz. A saját testéből. Ugyan nem akarta még végiggondolni, hogy talán elindult benne az a kémiai folyamat, amit bomlásnak lehet nevezni, és hogy valahonnan belőle elindult, terjed, árad, ömlik kifelé az erjedés undorító szaga, és lehet, hogy az egyik szervében ez egy már visszafordíthatatlan leépülés megnyilvánulása.

Meddig tarthat?

Tehát rohad?

Lemosni! Legalább ettől a testén lefelé csorgó váladéktól szabaduljon! Futott a patakhoz, és mögötte párolgó, bűdös foltok ragadtak a letaposott levelekre. Belefutott a patakba. Tiszta víz csobbant a lába körül, hűvös víz spriccelte a combját, lehajolt, és mosta magát, mint egy megszállott, vizes tenyerével sebesen sikálta a combját, a fenekét, beleült, derékig ért a víz, és a csordogáló patak lehűtötte a testét. Kimerült, agyára tompa bambaság borult, ült a vízben, és nézett maga elé. Láta, amit a sodrás magával viszi a barna foltokat.

Lassan feltápáskodott. Már csaknem bealkonyodott. Borzongatta a tisztaság. Álldogált, és a lenyugvó nap szárogatta. Most nem érezte a szagot. Ez az újjászületés!

Felöltözött.

Talán csak az anyagcsere... - gondolta. - Pánik volt. Futó zavar, mint amikor a gép egyik kereke bekap egy cérnaszálat, zörög, döcög, és amint kidobta, újból forog megint, ahogyan kell.

Igen. Nincs semmi baj. Csak egy kicsit elfáradtam.

Lehuppan a patakparti füre. Imbolygott a világ. Mintha felemelte volna valaki a palackot, és forgatná, vizsgálná, milyen tiszta benne a bor. Igen. Körbejárt körötte a palack üvegöld hengerfala, körbe a rét, még homályosan látta, hogy a palack egyetlen patakja is körbeért, és visszahozta azt a barna foltot. Újra ott úszott előtte a tőle szennyes, sötéthabos víz, és visszajött a szag, és újra körülölelte, mint a vatta. Azután alatta megint lucskossá vált a föld, meleg rothadás csorgott a testéből, és pillanatok alatt elborította körülötte a még élő virágokat, és mellette barna foltos leveleit hullatta a pusztuló áfonyabokor, és hullottak a barna levelek, és megültek az iszapos talajon. És már ülni sem volt ereje.

A szíve, az még dobogott. Szabálytalan időközökben a bordáihoz verődött, és elterülve a lucskos, bűzös földön, érezte, amint a testéből kifolyik az erő, és kifolyik a bőre alól a megrothadt hús, és érezte és hagyta, hogy csontjairól, mint a méz, leváljanak az izmok. Már csak a szeme ült a gödrében, és nézte a lenyugvó nap lila fényeit, és nézte a sötétülő eget, és akkor meglátta ott messze azt a kicsiny kerek lyukat: a palack nyílását. Nyitva volt.

Azután már nem volt szeme sem. Csak az agya működött bámulatos élességgel, és tudomásul vette, hogy ez a vég. Ez az undorító valami, ami úgy kezdődik, hogy bűzlik, azután úgy folytatódik, hogy szétmállik a húsa, azután úgy, hogy...

... és akkor ő, mint bűzlő pára, mint a haláltusa füstje lassan, verejtékezve kiszivárog a palack nyílásán, vele kúsznak sötétszínű és aranyló álmái, összefolyva azok is, mint a kiömlött festék, alaktalanul...

Nem maradt más belőle, mint egy piciny, körömnyi rög. Olyan lett, mint egy hátára fordult, dögölt katicabogár a palack alján a szétmállott rét közepén.

A harangvirág lenézett a katicabogárra. Már nem mozdult. Szabályos rendezettségben zsugorodott fényes barna lábai között mászkált egy hangya, egy másik parányi szárnydarabkát cipelt, épp most vergődött ki alóla, de már jött is a harmadik hangya, körülsündörögte a bogarat, próbálgatta, merről könnyebb hozzáférni az oszló tetemhez.

1989. szept. 16.

Kinyitom az ablakot, és megpróbálok még azért egy kicsit
írni.....!

1989. szept. 17.

27. AZ ARANYMADÁR

Sok-sokezer éve annak, hogy az Aranymadár ott él a Világvége szakadékán túl, pontosan a sztratoszféra ellenkező pólusán, mint ahol a Csillagjósok laknak.

Annak idején, amikor az örök meleget kereste, még maga sem tudta, mivel cseréli föl emberlétét, asszony-testét. De megtette, amikor eljött a „nemtovább” pillanata, az „akármilesz” akarása, az „elégvolt” sodrása, amikor felkapta a lázadás erősizmú vágya.

Tüzes ló hátán vágatva hagyta el a házat, a rég kihűlt tüzes falakat, el az udvart. Onnan északnak fordult a tüzes vizű tó felé. Úgy sarkalta lovát, mint akit eszeveszett gondolat hajt: veszejtő mélység vagy szédítő magasság.

A tűzhullámok partján sarkát a ló ágyékába vágta, s az úgy megállt, hogy tűzpatkója tűz-szikrákat vetett, és felperzselte a felszakajtott hamuszín földet. Akkor az asszony paripájáról lepattant, s futva rugaszkodott neki a határoló parázshegyeknek. A megkövült éles szirteken oly könnyedén ugrált, szökdelt, kapaszkodott, mint aki végre otthon van: tűz-ég között, veszély csusszanós rögein. Bőrét égette forró pára, melle zihált. Vitte vágya.

Akkor a legmagasabb csúcson megállt. Nézte a tüzet. És hirtelen és boldogan, tárt karokkal elrugaszkodott, és belevetette magát a bugyborékoló tűzbe.

Teste táplálkozott az emésztő elemmel. Úgy érezte, a bőre szétpattan, felhasad, kiontja magából, ember-húsát, úgy érezte, elnyeli, atomokra bontja, megsemmisíti őt a forróság. Egy pillanat, és máris olyan könnyűvé vált, mint a zubogó víz párája, és kilökte magából a tó, mint holmi buborékot. Mint a halál. Emelkedett. Talán nem is ő az, önmaga! A felszínre ért, kibukkant. Még érzett valami nehézkedést, amelyet le kell küzdenie, még valami visszahúzást, mintha rátapadt volna a mézsűrű láng, azután teste kiszakadt, elvált a vajúdo tűztől. Feldobódott az égbe.

Röpült. Még ne ismerte magát, még nem tudta, kicsoda.

Hatalmas madárteste volt, árnya beterítette a tavat. Lebegett a tó felett, tolláról lángcseppek csepegték vissza, röpte fényes napvilágot vetett a hamuszín szirtekre, megfestette őket alkonyi aranyra. Lángba ölelte a sziklákat, a tavat, és azt gondolta:

- Ő az anyám. A szikrázó, háborgó, fényes tó nékem adta tűzruháját, nékem adta forró lángját. Világra hozott. -

Emberszívébe még belenyilallt az elválás fájdalma, aztán tovaszállt. Már odafenn volt a felhők között, onnan pedig hiába tekintett vissza, szülőanyját, a Napnak egy darabkáját, a tűztavat már nem látta.

Nem láthatta, amint a tüzes tó fájdalmában hogyan kapkodott utána, lángoló madárszülötte után vágyva. Lángkarjai felnyújtóztak, fel az égbe, azután fájdalmában vonagló testét, tűz-tengerét feldobta, fel a légbe. Vágyakozó tűzkarjai, epekedő lávatesté ott fenn megmerevedett, és fenn maradt, fenn az égen, csak a Föld öreg vonzása tartotta a tenyerében. Hülő sziklakarmaival a felhőkbe kapaszkodott, s így maradt ott aztán mindig, az idők időtlen végezetéig.

Most is úgy van. A tűztenger helyén egy hatalmas tarajos hegy magasodik, sziklacsúcsa hatalmas tenyér, ujjaival el akarja kapni a Napot.

A madár szárnyalt fenn az égen, szárnyalt, röpült magasan a hideg légben, sistergő láng fenn a kék végtelenségben, hiszen tűz volt egész teste. Röpte nyomán felhő támadt, és ha egyszer is

láttad, nem felejtetted, de el sem mondd senkinek, mert magad sem hiszed. Szárnyalt ő a Világvége felé, szembe a Nappal, a Nap arany korongjával. És boldog volt, mert most tudta meg: érette lett, és amit tett, azért tette, mert egy véle. Ő a társa, ő, a Nap, a tűzével, a lángjával véle egy!

Repült és nézte. Repült felé heteken, hónapokon át, repült éveken keresztül.

- Most elérem! Hiszen itt van! Milyen közel! - gondolta a vakító tűzbe nézve, a ragyogó fényességbe.

Ő szárnyalt csak, s a Nap nem közeledett.

Addig repült vággyal telve, míg elérte a Világvégét. Nincs tovább. Akkor értette meg, hogy nem érheti el soha. Megtelepedett hát a Világvége szakadékán túl egy gömbölyű arany sziklán. Hazaért.

Minden este, bóbiskolva arany trónusán, nem várt másra, csak hogy újra reggel legyen! Nem vágyott más egyébre, csak hogy újra meglássa fényes társát, a Napot - felkelőben a feketéből lilaszínre váló égen!

Teltek az évek, évezredek. Öröme minden reggel teljes lett, mégis mindig halványabb. Hisz a várakozás mindig csak egy éjszakányi, és minden reggel felkél a Nap. Így szerelme halványodott, megszokássá csillapodott, de a vágy - valami megnevezhetetlen - az tovább lobogott. Talán mert a földi létből megmaradt benne egy el nem hamvadt asszonyi szikra: földi sóvárgás, amely mindig újabb vágyat termel, és jaj, de sokszor nem ismeri fel, mi után is epekedik! Csak fáj.

Egyik éjjel, amikor csak a talaj világított körülötte lágy fénnel messzire, egészen addig, amíg a szeme ellátott, amíg a birodalma határa el nem érte a Világvége kegyetlenül mély, fekete hasadékát, testét égette a vágy, és hirtelen emlékezett:

Odalenn a földi létben, mikor Jákob asszonya volt, fényes délben a galérián, ahol olyan puha minden, s ahol olyan mozdulatlan a félhomály, áll meztelenül, csukott szemmel, és hagyja, hogy Jákob tenyere végigsétáljon a hasán, a mellén, a lába között, és ő áll, remeg, majd lehajol, és lány tenyérrel viszonozza örömét: keze a férfi combján felfelé csúszik, négy kéz két testen élvezi ujjainak látó begyét, míg az egymásban felhozott örömet vággyá nem duzzasztják, míg gerincükön a forróság át nem fut, és akkor egymásra omlik a két test, hogy kettejükből egy hatalmas hullámú, azonos ívű szerelem-halál legyen.

De nem! De nem! Ereiben a mámor soha nem kergette meg a vért annyira, hogy ne kelljen fáznia. Soha nem jött a vágyra kéj!

Éppen mint idefenn? Tűzteste melegében izzik a vágy. Még mindig nincs a helyén? Mérhetetlen hatalma van, csak a Nap elérhetetlen? Testét azóta is vágy égeti, ismeretlen vágy tüze, ölet meg-megsimogatja, combját meg-megreszketteti, agyát gonosz lánggal perzseli. Valami ott benn hideg?

Másik éjjel, amikor a szeme nézett, és nem látott, már nem is gyönyörködött a világvégi szélben táncot ingó, táncot lejtő, fodrozódó és lebegő ezerszínű virágos rétben, és a világító humusz felett a felsejlő halvány kék-fehér fényben, ült csak birodalma selymes éjszakájában, és elrévedő tekintete oly messze járt, hogy áthatolt a világító-hamvas mezőn, pillantása átfúródott a jégfehér héjon, és lesiklott a Földre, ott is egy háromszögletű térre, a téren egy padra, illetve a padnak az aljába, ahol is meglátta a Sárkánykát és a fehérszínű pettyes Agárkutyát egymáshoz bújva, összegömbölyödve aludni.

És ettől a pillanattól kezdve minden áldott-áldatlan éjszakán az Aranymadár a jégfehér földhéjon keresztül egyre csak őket kereste. Látta őket poros úton bandukolni, máskor meg

azt vette észre, hogy egy árnyas eperfa alatt ülnek ketten, és az Agár határtalan nagy igyekezettel egy tüskét próbál fogaival a Sárkányka talpából kihúzni, a Sárkányka meg mosolyogva nézi barátja szorgos igyekezetét.

És az Aranymadár meglátta, azután csak azt kereste, hogy láthassa, azt az áradó kék szeretetet, amely a Sárkányka szeméből áradt, azt a szeretet-meleget, amit eddig még nem ismert.

Ekkor vágya tárgyra talált, rájött, hogy a tüzes tó forrósága, hogy tűzforró teste lángja, lánggal szikrázó szárnya, fényes tolla, nagy hatalma mind-mind semmi, mind-mind hideg ahhoz képest, amilyen életadó, egymást fogó melegséggel járnak-kelnek ott lenn azok ketten. Barátságszereteten.

És akkor elhatározta, hogy ezt a nyugalmas meleget ő megszerzi, ezt a feltétlen-testtelen szeretetet magának elkapja!

Teltek az évek, napok, a percek, történtek mindenféle történetek, íródtak róluk a mesék is, hűmmögők, mígnem egyszer eljutott a mese szála ahhoz a naphoz, amikor is...

... Lapozz vissza 14. meséhez!

1989. okt. 2.
(Három éve még 3 napig éltél.)

28. A SZÉPSÉG SZÜLETÉSE

Szalad az idő, ám ha akar, megáll. Mint Anna kezében a kapanyél. Rátámaszkodik, szeme messzire néz, körülötte megdermed a tér, és lábujjhegyen inog az idő, azután megáll, és visszafordul. Annára néz.

Anna hiába csukja be a szemét, a fülét is hiába fogná be, az az éjszaka, az mindig visszatér...

... Különös őszi alkony volt. Október, mégis fojtó meleg, mintha augusztus lett volna. Lefelé szállt a nap, lilára festette az eget, s még kikandikált a hegyek mögül. A szántón a lebbenő szélben csörögtek a csöveiktől megfosztott kukoricaszárazak. Másnapi gond.

A kapu melletti padon ült Anna, ölében a gyermek, ki félig ébren anyja karjára dőlt mozdulatlanul, csak lábujjai ollóztak ütemre: hallgatta a dúdolót, a csukott szájon át szűrődött, a puha mellek alól döngőt, a szeme még nyitva volt, bár közelgett már az álom is.

Odabenn körül a falakon pislácoltak a mécsesek, s hatalmasra nőtt árnyékok társaságában az asztalra dőlve fáradtan bóbiskoltak a fiúk. Az estét várták gondolattalanul.

Kinn a góréban gondos párhuzamosokban halmozódtak a sárga kukoricacsövek. Aznapi munka.

Jákob a tűzhely mellett ült, pipája füstölgött: ritka látvány, hisz csak akkor gyújt rá nagy néha, ha elégedett. Bot végével szította a lángokat, hadd legyen forró víz mosdásra.

- Sustorog a fazék! - kiáltott ki.

Jákob hangjára felröppentek a szunyókáló legyek, felrezzentek a testvérek, lassan mozdultak, fejüket felemelték, és fáradt-bambán a homályba néztek.

- Gyere, szentem! - suttogott Anna, és csókot cuppantott a lányka feje búbjára. - Megfürdünk a meleg vízben, megfürdünk az alkonyatban. Nosza, inged hadd vegyem le, aztán usgyi! -

Felültette ölében a lánykát, lehúzta róla a ruháskát, haját csonttűjével feltűzte, cipőcskéit levetette. Mire mezítelen lett a gyermek, mint ki reggelre ébredt, olyan frissen, olyan fűgén, akár a csík, lecsusszant anyja öléből, és elindult arra, amerre a kukorica dárdái álltak.

- Gyere, vissza! Hová mész? - kiáltott nevetve Anna, és indult a lányka után. Eleinte lépegetett, hisz alig hogy megtanult járni, csak elkapja! Ám a gyerek futni kezdett, így ő is futásnak eredt, közben kacagva nézte, milyen ügyesen szalad, milyen formás a kis teste, nézte a fején az elszabadult fürtöket, amelyeken átcikázott a lemenő nap tüze. Mintha vörös felhőben szaladna az előkúszó estétől ölelve.

- Jaj, kis angyal, pici lánykám! - gyönyörködött szavakkal is Anna, és szaladt tovább mókás kedvvel. De Veronika apró lábait úgy szedte, biz nem bírta utolérni.

Ekkor bukott le a nap. Az alkonyatból semmi sem maradt az égen, egyetlen rózsaszínű felhő sem, egyetlen sugárka sem. Hirtelen csillagtalán éjszaka lett. Hihetetlen!

Anna mintha megvakult volna. Nem látta a gyermeket. Megállt, hogy szeme szokja a szokatlanul sűrű sötétséget, és fülelt, vajon merre tapod a gyermek lába? Hol zörög az októberi száraz fű? Semmi. Mintha megszűnt volna körülötte minden.

És ekkor halk égi moraj indult, erősödött, mint a készülődő nyári vihar távoli, intő hangja, de villám nem cikázott. Hanem távol, mint egy új nap, arany tűzgolyó szállt fel magasra olyan

lassan, mint egy madár. Szárnya is volt talán. Szállt keretről szállt nyugatnak, mintha a nap után menne, s maga után vontatta gurgulázó mély dörgését.

A tűzgolyó fényében Anna meglátta a lánykát.

Az ösvény mentén, ahol a fekete szedertől terhes bokor guggolt, ott állt a gyermek, és felfelé figyelt. Bámulta az égi fényes jelenséget, hallgatta az égi dörgést, állt és mosolygott. Anna látta kedves arcát, aztán azt is, hogy a gyermek egyszer csak emelkedett. Mintha az a fényes tűzgolyó vonná magához. Lassan, mint az elszabadult léggömb, már a bokor mellett libegett, s mint akinek nincsen mibe kapaszkodnia, két karjával aprókat verdesett, két kis lába úgy kalimpált, mintha segítene minél magasabbra szállni.

Anna tehetetlenül nézte a távolodó gyermeket. Ha fa volna, ágaival utána kapna! Ha repülne, tán elérné? De a mezítelen kis test már olyan messzi volt, Anna hiába is próbálná, ám a csoda földre szegezte, a rémület megbénította.

S a lányka fenn, magasan... Közel már a tűzmadár!

- Veronika! - süvített ki az asszonyból a sikítás.

Hangja kettéhasította az égi dőrejt, és kettészelte az égi fényt.

Mi volt Anna hangja titka? Féltese tán? A tüzes madár sebesen a hegy mögé repült, magával vitte szörnyű hangját, vörös fényét. Helyében a sűrű sötét éj maradt. És Veronika fenn az égen.

Vajon merre? A tűzmadár vonzása eleresztette. Merre zuhant kicsi teste? Hol keresse? Hová fusson ebben a nagy sötétségben? Ebben a hirtelen csendességben?

Kiáltott újra: - Veronika! Veronika! -

Amikor mintha pici bogár szólna, felhallik egy különös hangocska:

- Itt vagyok. Erre, erre! -

Lehetetlen, hogy ő szólna. Oly piciny még, épp elindult, eddig még szót nem ejtett, csak gügyögött vagy nevetett! Szaladt Anna a hang után, esztét veszejtve, kiáltozva, aztán megállt. Melle zihált, arca mint a tébolyulté, tekintete réveteg: alig hitte, amit látott!

A gyermek, mint egy élő angyal szárnyak nélkül, ült egy felhő közepében, szállt a fekete égen, karja tárva, lábacskaival kalimpálva a fehér felhő ölében szállt lefelé mosolyogva, csendesen. Mint akit az éjszaka tart a tenyerében.

Anna némán futott feléje, és a gyermek, célját érve, lágyan leereszkedett két kitárt kezére. És a gyermek csak mosolygott csendesen, mint akit megigéztek. Anna magához ölelte, s indult vele hazafelé, botladozva, száraz ágakat kerülgetve, szorította, sietett. Érezte, a kicsiny test mint lankadt, súlya húzta, mint ki ájult. Lépésről lépésre lett egyre nehezebb.

Végre megérkeztek. A négy férfi mind tudta, látta, jobb most semmit nem kérdezni, oly zilált volt Anna lelke, szeme riadt, arca sápadt, minden idegszálával csak a gyermekre tapadt, minden szava őhozzá szólt, minden ereje neki hódolt. Hangján érezni lehetett, mekkora megfeszített akarat csíholja ki belőle a nyugtató nyugalmat:

- Kicsi szentem, nézz rám! Anyád, látod, megfüröszt. Lejöttél a néma égből, énekelj most, mit hallottál odafenn? Mit szóltak az angyalok? Daloltak-e égi zenét? Énekelj! Hadd halljam a hangodat! - mondta, mondta, ám a gyermek ült a vízben, mosolygott, és ujjjaival maga körül kavargatta a vizet, de nem szólt. Máskor csöppnyi szája tátva, be nem áll, bár nem beszél, csak kacag, dúdol, énekel, lelke vidám dalra kel, s most?! Hangja sincs, csak a fénylő két szeme, amint átfúrta a levegőt, és valahová messzire figyelt.

Anna könnyezve nézte a gyermeket, azután a férfiakra tévedt a tekintete, és halkan mondta:

- Látjátok, az Aranymadár mit tett vele? -

A férfiak egymásra néztek: vajon mi történhetett? Aranymadár... Vészjóslóan pengett a szó. Jákob közelebb lépett, Anna vállára tette tenyerét, érezte, az asszony teste mint remeg. S Anna mondta, mint ki torkán követ görget:

- Nézd, mily merő a tekintete! Nem lát. Nem hallja a hangomat. És hangja sincsen. Elvesztette! Épp mint a három fiad! Néma lett, és vak és süket! És a teste! Még az esti szürkületben piciny volt még! Éve sincs, hogy született, s most meg... A karomban, amíg hoztam, éveket öregedett! Ahogy hoztam, ahogy véle karjaimban idáig futottam, éreztem, mind nehezebb! Éreztem az éveket -

Így volt bizony. Veronika vak, süket és néma lett azon az éjszakán. És tovább szálltak vele az évek, mint megkergült paripák. Pillanatnyi esztendők rohantak három éjen és három napon át. És három nap alatt Veronika nagylánnyá serdült. Olyan lett, mintha épp tizenhat éves volna, olyan szépséges tünemény, amelyet ember még nem látott. Mint a mesékben a legeslegszebb királyleány. Haja fénylő, omló arany, fehér bőrén halvány pír, szája kicsiny, szeme kéken ragyogó. Úgy ahogy volt, tökéletes. Hát még a termete! Sudár, karcsú, mint egy bálvány. Még a nap is megáll az égen, olyan gyönyörű a lány.

De csak ül naphosszat fehér ruhájában, arany haját kék szalag fogja át, ül, nem mozdul, csak nagy néha a fejét fordítja tétován. Aki látja, el sem hiszi, hogy csak a külső ily csodás, hogy hangja nincs, és fülébe nem hatol más, mint némaság, hogy tágmosolyra nyílt szemében nem tükröződik a világ, nem lát semmit, csak a fekete homályt, hogy az egyetlen év alatt, amióta megszületett, a fejében nincsen gondolat, szelleme nem fejlődött vele, azon átléptek a rohanó esztendők. Csak a bőre érez, egyetlen érzékszerve ez, meg az illat, mi fogva tartja. A virágok az ő egyetlen boldogsága. A Szépség különös kútja ő. Az Aranymadár gonosz-irigy átka így fogant.

Azóta eltelt a tél, s rá tavasz jött, és az élet ment tovább lassan és verejtékezve, mert kell a kenyér, kell a só, kell a ruháraláló, hát kell a munka. Ki-ki teszi, mit tenni kell. A gabonát vetni kell, a tehenet fejni kell, naponta enni kell. És a sok muszáj között egy sugár: Veronika.

Ül és mosolyog. Néha feláll, elindul valamerre, karja előre nyújtva, arcán mosoly, és a lába nem érinti a földet. Épp úgy lebeg, mint valamikor Anna. És amihez hozzáér, csilingelő hangot ad. Énekelnek a tárgyak. Tán azért, hogy tudják, Veronika merre jár.

Egy pillantás a rohanásban, egy tekintet, reánézni csepp erőt ad mindenkinek továbbfutni. Tudni, hogy van, hogy csodás az ő rejtélyes nyugalma, mosolya, kék szemének sugara, bőrének friss illata. Egy fehérruhás lány, kinek a kezében mindig van egy szál virág.

És az az éjszaka mindig-mindig visszatér, és Veronikáról mesél. Hiába csukod be a szemedet, a füledet is hiába fogod be, a csoda csodát terem. Oda kell csak figyelni!

Szalad az idő, ám ha akar, megáll. Előbb csak lábujjhegyen inog, majd dülöngélve sarkára huppan, s áll szilárdan, visszafordul és mesél.

Ahogy most mesélek én.

1990. márc. 18.

29. A SZÉPSÉG HALÁLA

... talán nem is mese...

Hajnalodik.

Már mind odakünn hajladoznak. A tél elől, a rohasztó esők elől le kell vágni a halott kukoricaszár-erdőt. Egyet vágnak, lépnek egyet, megint vágnak kapaéllal, megint lépnek. Úgy dőlnek a kevély dárdák, mint a szívenszúrt katonák.

Így megy ez majd délig, déltől napnyugtáig, aztán még másnap is, talán harmadnap is. Nehézsűrke őszi ég alatt bomlik az idő, munkává izmosul.

Benn a házban naphiányos zöld homályban áll az idő. Hódol a Szépségnek.

A naphiányos zöld derengést fehér sugárzás oldja. A fehér sugárzás közepén ül Veronika, a sugárzás izzó magja. Ő a Szépség ősforrása. Erőt meríteni a kezdődő naphoz mind reá pillantanak, az ajtó nyílásából visszafordulva a látványtól mind szomorú mosolyt lopnak, sóhajtanak, és mennek, teszik, mit tenni kell, és a félörömű Szépségre rácsukják az ajtót.

Ül Veronika a fal tövében, ül a kamraajtó mellett támlás kemény széken, ül s mosolyog, semmit nem lát, semmit nem hall, karján még érzi anyja lágy kezét, holott az érintés már régen kihűlt, s éppúgy emlék, mint amit néz: szemhéja mögött ezer virágot körül, nézi a tarka lepkét, virágra száll, s emlékezik, amint keze utánakap, és a pille elrepül. Nincs neve a látványnak, csak könnyű simogatása, szirmok selyme, porzók kemény bibéje, levelek morzsolt nedve-vére, bogarak síkos háta, hangyák csiklandozása, talpán a fűszálak odaadó hajlása, kacagó hangok a nap melegében, tüskék ijedős szúrása, csalán csípése, ludak dühös gágogása. Anyja lágy keze az összekötő szál a volt és jelen között, amint rásegíti forró testére hűs ruháját, fésűli haját, megmosdatja, amint a bögrét a kezébe adja. Ételek íze, kávé illata, sült kenyér melege, letört kenyérhéj szaga, dióbél olajos kéje, cukor elomló édessége, saját keze, saját bőre látó-érző képessége mind, mi a szavak helyett van. A könnyű szél, ha virágszagot űz, ő elindul elébe, libben a fűszálak felett, lábát levél simogatja, s ő lépeget az illat után, lehajol érte, letépi, ujjai begyével érinti-cirógatja. Kicsiny maradt a világ, s ő kinőtt belőle, mégis benne maradt: élő zárvány élő egészben. Nem ismeri a bajt, nem ismer félelmet, boldog biztonságban éli a mérhetetlenséget, álmod lát nappal is, éppúgy, mint éjszaka. Álom álom színébe mártva, s a valóság annyi, mit addig látott, amíg azon az éjszakán az Aranymadár el nem ragadta.

Ül a kamraajtó mellett támlás kemény széken, ül a fal tövében, és tudja, most nem szabad illat után menni, nem szabad mozdulni, felkelni, érzi, nincs a közelében senki. Ilyenkor figyel, tanul.

Újdonatú, mégis ismert boldogságnújtó bizsergés közelít, bőrét-szívét ugyanazon remegés-rezgés járja, valami, amely valahonnan feléje igyekszik, beburkolja. Honnan, merről? Álmaiból? Mint azon az éjszakán a dörgés...? Figyel tovább. Fényre emlékszik. Mint azon az éjszakán az a tüzes madár... És figyel, és előjön a repülés emléke, a kezdet mámora...

Ugyanakkor -

Odakinn a földeken Anna kezében a kapa éle nem vetődött a száraz kukoricaszárra, hanem megállt a levegőben: a reggeli fényben szikrázott az a madár az égen, és hallotta is azt a dörgést. Hátát kiegyenesítette, fülelt. Semmi! Csak a száraz suhogása, amint dőlnek a rendbe

a szorgos férfikezek alatt. Anna lehajolt, akkor megint hallotta. A földből bújt elő a dübörgés...

Veronika mosolyában új tartalmak gyülekeztek: visszatért az az éjszaka? Elfogta a repülés vágya. Éppen mintha Most kezdődne. Mintha az egész világ véle akarna repülni! Háta megett ingott a fal, alatta táncolt a szék. Táltos mese repítette...

Anna már a talpában érezte azt a dübörgést, húsát rezegtette, lelkét rémületbe fogta, és akkor már hetedik érzékkel, agárösztönével lelke el is kiáltotta: - Fussál haza, Anna! -

Veronika repült a föld hátán, s véle repült a szék, lába alatt remegett a föld, forró szél ölelte, forró szél körültáncolta, apró széltüskék csipkedték. Veronika mosolygott. Élvezte. Csak az illatok voltak furcsák, idegenek. Mintha minden tárgy a belsejéből lélegezne, minden belső szagot kilehelne, minden illat anyaggá válna, minden anyag porszemmé válna, és a szálló porszemek simogatva ráülnének az arcára, a nyakára...

Futott Anna. A férfiak tudták, hiába is kiáltanának: Anna most csak ösztöne szavára hallgat. Kapát félredobva mentek hát utána.

Éles tűzcsőrével Veronika nyakába hasított a tüzes madár. És Veronika már semmit sem érzett, csak a repülés mámorában szállt felfelé, suhant sebesen egyre könnyedebben, úgy vélte, mint akkor rég a hűvös éjben, és látta a vonzó lánggolyót, és hallotta a szavát, a csalogatót. Veronika boldog volt...

Már leült a rombolás pora, mire Anna és a férfiak a házhoz értek. Egyetlen fala állott. Az előtt a fal előtt a kemény támlás széken, bokáját ölelő nehéz porfelhőben ült Veronika, porral fedett Szépség-szobor, mozdulatlan, érintetlen, ült mosolyogva, kezét ölébe ejtve, szeme az eget nézte. Körötte a háztető beroskadt nádfedele, széttört gerendák, kifordult kövek, remegő föld emléke, haldokló dübörgés zümmögése.

Semmi sem mozdult már, csak Veronika aranyló haja alól folydogált lefelé egy vékony vörös csík. Egyetlen élő a holt romokon, élő szín, amely utat vájt a porszemek között a fehér gyolcson.

Látás nélkül, lányára tapadt szemekkel Anna, lihegő állat, törődött, mászott a zúzott, szerte-gurult köveken, lépdelt a kiálló gerendacsonkokon, gázolt a szétbomlott nádkévék között, porzott, füstölgött körötte a volt ház. A tetején járt. Alatta törmelék tömegébe takarva roncsokban feküdtek láthatatlanul a székek, az asztal, az ágy, a galéria oszlopai, a lépcső, a tarka kárpit, a tűzhely. Az életük.

Anna bukdácsolt és ugrott és rohant és gázolt előre. És akkor Veronika mellén megállt a vörös csík. Anna is megállt. Lehajolt, lélegzetét visszafogta.

Veronika arcán egyenletesen ült a por. Nem mozdult egyetlen szemecske sem. Csak a mosoly élt és a szeme, amelyben boldogság ragyogott.

Anna felemelte a testet. Karján érezte, még meleg. Vitte. Óvatosan. Lábai már tudták, hová lépjen.

Romok felett gyalogló pieta.

Sok idő telt, mire Anna kiért a tetemmel a gyepre. Ott lefektette, aztán a kúthoz lépett, vizet húzott, a vályúba öntötte. A lányt levetkőztette, mezítelen márványtestét a vályúba tette, megmosta arcát, haját, mellét is, lábát is. A szemét nem fogta le, hadd nézze Veronika az októberi szürke eget. A delet!

Akkor a mosdatott testet a vízből kiemelte, a gyepre fektette, haját széjjelteregette, hadd szárítgassa az őszi szél, azután visszafordult a romok felé, konok tudással húzgálta félre a

nádkötegeket, dobálta arrébb a törött köveket, azután eltűnt, a kormos káoszban elmerült, s amikor felbukkant újra, kezében fehér gyertyákat és fehér lepedőket szorongatott. Azután mint ki már nem ember, csak belső motorhajtotta gép, üres aggyal, üveges szemekkel neki-esett a fáknak, a bokroknak, ágaikat megtépdesve, motolla gyorsasággal mindet lecsupálta, s a zöldellő gallyakat a ház elé hordta, szép halomba rakta, oda, ahol valaha a kapu melletti padka állott, oda, ahol Veronikával ölében mindig az alkonyt leste.

És ekkor, mint tragédiák végén az utóhang, apró lángnyelvek bújtak elő onnan épp, ahol a tűzhely állott, s mint tűzfészekből a kikelő tűzmadárkák, az apró lángok csipegetni kezdték az összeroppant gerendákat, körülnyaldosták a törött köveket, megperzselték az egyetlen épen maradt széket, és belekaptak a nádtető zilált kéréibe. A rom ropogva égni kezdett.

A férfiak már nem vették föl a harcot. Nem volt kivel. Álltak, kezükben a kapa támasztéknak földbe vetve. Nem csináltak semmi. Nézték a történeteket.

Állott már a máglya az égő ház mellett. Anna műve. Azután a kertbe ment nem sietve, nem is látva, és a kerti virágokat mind letépte, minden virágját a rétnak is leszedte, és azt mind odahordta, mint a máglyára szórta. A rengeteg lenge szirmot a gyenge szél meglibbentette, és élő szőnyegként a gallyakon széjjelterítette. A leveles ágakon megülve szolgáltak a szirmok életet mímelve, derűsen tarkálva, vidáman virítva: ünnepi oltár a füstölgő rom mellett.

A férfiak álltak, kezükben a kapa támasztéknak földbe vetve. Nem csináltak semmit. Nézték a történeteket.

Ráült már a nap az erdőfedte csúcsra, közelgett az alkony. Akkor Anna a gyepen nyugvó testhez lépett, fénylő arany haját gondosan megfésülte, a fehér gyolcsleplet a virágmáglyára terítette, arra tette a gyermeke mezítelen testét, a tarka, illatos ágyra fektette. Aztán a gyertyákat körben a földre tűzködté, és egy üszkös, perzselő végű gerendacsonkkal a máglyát és a gyertyákat is sorra meggyújtotta. Akkor leült Anna, leült a földre, szemben az égő ház romjaival, szemben a virágmáglyával, szemben halott leányával. Várt. Akkor a lángok belekaptak a gallyakba, bele a virágtakaróba. Perzselődtek a szirmok, a levelek összezsugorodtak, sziszegve lángra kaptak az élő ágak. A füst körülölelte a testet.

Anna ült és várt. Háromféle tűz kelt ott versenyre. Élete: az égő ház, reménye: a leány feketülő teste, és a hódolat: a gyertyák libegő-rebbenő lángocskái.

Anna egész éjjel ült és várt. Az életét nézte. Amint emésztődik.

Vöröslöttek a tüzek a fekete égbolt alatt, és a vöröslő lángokban ott bujkált a közelgő tökéletes enyészet, a tűz ropogásában Anna volt élete sóhajtozott.

A férfiak nem csináltak semmit. Nézték a történeteket.

Hajnatra kelve a nap nem láthatott mást, csak üszkös-fekete kupacokat és Anna kuporgó alakját. Ült a földön, ugyanott, két karjával térdeit átölelte, térdén nyugtatta állát, száraz szemei a Semmin csüngtek.

Feltámadt a szellő, pernye lebbent, s itt-ott még kósza parázs zizegett utolsó zord imát, üzenetét a békességnek. Különben csend volt. Mozdulattalan. A tájból kiveszett a szorgoskodó férfiak alakja. A torzsszeplőzte határ mellett négy kapa feküdt odavetve gazdátlanul.

Anna akkor felállt, s elindult arra, amerre a nap lenyugszik. Már messze járt, amikor a romok közül árny lépett ki, s elindult Anna nyomában.

1990. márc. 29.

30. INTERMEZZO 2.

Végképp nem tudom, hol vagyok. A palackon belül-e vagy kívül? Mintha felém jönne egy vak ember, kezében fehér bot, az arca borostás, a szája körül mély barázdák, gunyoros ráncok, és megkérdezné tőlem:

- Mi volna, ha látnék? - és hosszan hallgatna válaszra várva.

Én meg elgondolkodnék bambán, és azt kérdezném tőle:

- Mi volna, ha látható volnék? -

Leültem a járda szegélyére, elővettem egy cigarettát, rágyújtottam, és tovább görgettem a lehetőségeimet:

- Ha egyáltalán léteznék, ha volnék. Akkor mi volna? -

Senki nem vetett rám egyetlen pillantást sem. Úgy jöttek-mentek előttem, mögöttem, mintha üldögélésem és pöfékelésem a világ legtermészetesebb jelensége volna. Egy már éltes korban lévő, hervadó, feltűnési viszketegségben nem szenvedő, szolidan öltözött nő kuporog a járda szélén és dohányzik. Talán nem is vagyok ott?

A beforduló troli cinkosan villantott felém a jobb reflektorával, és elhúzott a zsinagóga előtt. A kerekei nyomot hagytak az úttesten, mert nem tudta kikerülni az aszfaltmélyedésben összegyűlt tegnapi eső tócsáját.

A szemközti Alkalmi Cipőbolt kirakatüvege csillogott, eltűnt mögüle az árú. Engem tükrözött vissza. Fülem mellől biztatóan mosolyogtak felém a Csillagjósok. Az üvegről rám, vagy a vállamról az üvegképemre mosolyogtak? Nem tudom.

Néhány húr pendült meg a zongorában. Hátradőltem a fotelben. Vagy ott voltam mégis a járda szélén? Akkor viszont az utcánkban távolodó troli vezetéke zizegett. Tán szikrázott is.

Röhögni támadt kedvem. Mégsem röhögtem.

Azután becsukódott minden. A palackba visszakerült a dugó. Jó szorosan. Ami benne van, nem jöhet ki. Ami kívüle van, nem folyhat belé.

No így. Így jó. Így, sehogyan.

Leporoltam a szoknyámat, eldobtam a csikket, és hazajöttem.

1990. ápr. 4.

31. MINTHA EGY ÁLOM ...

Anna ment a hegyekben. Nem nézte, hová, azt sem, merre. Utak és ösvények, napok és hetek kígyóztak a lába alatt. Ment, mert semmi mást nem tudott tenni.

A fejében képek villództak egymást váltva szertelenül, áradtak, és ő hagyta, hogy gyötörjék. Néha a lábain érezte a megtett utak hosszát, néha felfogta mellében a kattánó idő tovasuhanását.

Mögötte baktatott a hamuvá vált régi barát. Halott árnyék követett félhalott árnyékot. Egy verébugrásnyi volt közöttük a távolság, mégsem észlelte őt Anna, mint ahogy azt sem, ahogy a ritkás bükkösbe be-bevillan a nap, a tisztás fanyar gyümölcscsel rakott szederbokrokkal szegett, nem hallotta az erdei lények apró neszeit, sem amint a rigó zörögve szemezget az avarban. A Barna hamuvá vált patái nem kavarták fel az apró kavicsokat, hamuvá lett teste alatt nem hajlottak meg a fűszálak.

- Hátha szüksége lesz rám egyszer... - ez volt a ló tűzben veszett életének egyetlen értelme.

Hetek és hónapok kúsztak el Anna lába alatt. Lábaiban egyszer csak megkeményedtek az inak, engedetlenné váltak, le kellett ülnie. Délután volt, erősen szürke. Fájt a fáradtság, és a fájdalom rést nyitott alvó emlékezetében, sikerült sorba raknia a szavakat:

- Testem van. Fáj. Szóval létezem. -

Szeme is kinyílt: látta a homályló erdőt, a lehullott barna levelek közül kizöldellő fűszálakat, a mohával nőtt sziklafalat, amelyhez támaszkodott, feje felett a ritkuló lombokat, és hallott surranó csobogást valahol közel.

- ... patak ... -

Megfordult. A szikla mögött tenyérszerű tisztás, és egy akkora öböl, mint egy kötény. Tükörsimán állt benne a víz, oldalához békanyál simult, és az öblön túl villanni látta a patak fodrait. Ha lehasal, kezét beleejtheti a vízbe, belemarkolhat az öböl hús tányérjába. Az ujjai közt maradt cseppekkel megérintette az arcát, azután megint beletúrt a sima tükörbe, ujjai kavicsok párnáit érintették, és megitta, ami a markában maradt. Felébredt.

Az öböl megnyugvó tükréből rebbenés nélkül meredt rá két tüzes szem vörös lángsugarak között, mintha a víz meggyulladt volna.

Anna megfordult, a kép eredetijét kereste a lombok között. Az aranyló, gyilkos tűzmadár sehol. Ám az öböl tükrén megint ott ringott a kép. A szemek nem rebbentek, Anna arcára tapadtak. Anna gerincén a hipnotikus vonzást legyűrő borzongás futott végig. Mint aki fél.

A Barna szürke hamuteste a közeli tölgyhöz simult. Lábaikról libbenő pernye hullt a földre, s kicsillantak mögüle a barnaszínű inak:

- Aki fél, az már nem akar meghalni. Ez jó... -

Anna belecsapott az ártatlan tócsába:

- Mit akarsz tőlem, tükörkép? Még nem volt elég? Mindent elvettél, mindent elpusztítottál! Mi van még, mit elvehetsz? Az életemet? Tessék! -

A képzelt félelem-madár testét az ujjak borzolta víztükör cakkosra, felismerhetetlenre kavarta, s mire a víz elnyugodott, a már erőtlen tükörkép az alkonypírral együtt halványodott, és akkor hirtelen este lett. Fekete este árnyékokkal, fák, levelek, bokrok, kövek árnyékával. Az öböl

sötétzöld vizéből eltűnt a tűz, el az alkony pirosa, előbújtak a sötét árnyékok, kék fátylak terítették az öblöske színét, és a fátylakon felcsillantak az égi csillagok.

- Emlék-kék, tükörkép, emlékcillagok... Ámít a múlt, aztán továbbmenekül... - A Barna hamutestében újra élni kezdtek a zsigerek. - Aki emlékezik, azt visszamarkolja a múlt, annak van mibe kapaszkodnia... -

- Árnyék, tükörkép, cifra gondolat, beteg agyamban hogy felbukkannak!... Hiszen nem is létezek... Hiszen már semmi nincs! -

Anna a tölgyfához húzódott, didergett, fázott, kendőjét magán összehúzta. A víztükör hazudott. Azok pusztá fellegek, azok a kéklő égbolt és az éj csillagai. Nem az ő emberei, sem vízfodorra vált csillagjásai! Nem ők jöttek, mint eddig mindig, amikor a legnagyobb szükségben volt. A képzelet is már halott?

Anna sírni sem tudott, üressége a magamegadás súlya volt. Nem érzett semmit, nem gondolt semmit, nem képzelt semmit.

Elaludt.

- Mennyire fázhat... - nézte a ló Annát, az aléltat, az élő holtat, a magányos magára maradtot. S ahogy nézte, bőréről minden hamuszín pernye lepergett, ereiben megindult az élet, szőre kifényesedett, és immáron meleg leheletével vigyázta az asszonyt. Lehelete lett Annának takarója, feje felett a csillagos ég, feje alatt avar volt a párna.

Szomorú, esőtől terhes reggelre ébredt Anna. Amit elsőnek meglátott, az a kanca szeme volt, szemének óvó-viruló pillantása, fényes szőrű nyaka kecses hajlása.

- Édes lovam, Barna kancám! Hol vagyok? És merre járok? Átálmodtam napot, hetet? Csalogató vizet láttam, abban madár hívogatott... -

- Hazug csermely ámitgatott. -

- Ó! Akkor hát nem volt álom! Csillagjásaim megint a valóságom! -

- Elmúltak. Csak álmokkép volt. Kár keresni. -

Barna látta, Anna nem tud különbséget tenni valóságról, ábrándképről, hamis vagy igaz vágyról. Olyan lett, mint az alvajáró, ki nem különböztet meg utat és szivárványt, csak rálép, és viszi lába. Mellészegődött hát félhalott, jégbefagyott szívű asszonyához, és így mentek, mendegéltek, új és új hegyi ösvényeken kapaszkodtak, fülelve víz zubogását, új patak új hívogatását.

Ballagtak és hallgattak. A hallgatásuk közben különös színekkel telt: ahogyan múlt az idő, egyre halványult az álom, és egyre erősödött a fák konok törzsének, lombjuk zúgásának, nap erejének, madár csattogásának a valósága. Hogyha Anna a kancára nézett, vagy ha már nem is nézett, csak érezte maga mellett fújtatását, patáinak koppanását, mind erősebben furakodtak elő az eleddig veszni vágyott emlékképek. ... Veronika ... Jákob ... a tanya ... a kukoricás ... a lángok ... az álmok éjszakái ... a verejtékek ...

Fájtak.

Tölgylevél hullt, bokrok alatt gyík futott, piros bogyókkal hívogatott az ág, kövek és gyökerek terelték léptüket, és az ég kéken bukkant elő az út végén, amikor elérték az újabb hegytetőt. Anna már érzekelte a közeli világot, lelke már felfogta a belsejében tekergőző, himbálózó képeket, úgy hullott le róla a menekülő öntudatlanság, mint Barnáról a hamu és a pernye. Kettős varázslat. Anna csupaszon állt pusztult élete fájdalma előtt, és a kanca teste életre kelt a szenvedés hívó szavára - könnyebbítő társnak.

- Úgy jössz velem, mint élő emlékezet - mondta Anna.
- Megyek, hogy legyen valaki veled - válaszolt a ló.
- Érzem, mellemben fehér jéggolyó ül, és borzongat szüntelen. -
- Felmelegítelek. -
- Legszívesebben lefeküdnék, és úgy maradnék. Talán meg is tudnék halni, csak becsukom a szemem, és nem lélegzem többé. Kész. -
- Még várnak rád valahol. -
- Kik? -
- Nem tudom. De talán segíthetek. -

És hallgattak megint. Az erdő nem fogyott. Mentek, mint akiknek a céljuk a végtelen. Ha útjukba került egy patak, Anna letérdelt, és hosszan bámulta a vizet. Olyankor ott maradt egészen hajnalig.

A Barna tudta, mit sem tehet. Maradt, és várt a tölgy mellett, míg megvirradt.

Egyszer, már a hetedik hegyen is túl jártak, előttük kanyargott egy vidám csengésű, sebes patak, és a víztükörben ott billegtek apadt fényű kék fellegek, és mellükön kék tűz csillámlott.

- Hát ugye, mégis léteztek! Nem cifra gondolat, amit látok, nem vágy és képzelet csupán? - térdelt Anna a patakpartra.

- A mellemben szorong egy fehér jéggolyó. -

A szó a víz alól olyan volt, mint a kétkedés.

- Nem baj! Repülni tudok még, talán, és a szememben gyulladnak kék fények. Még gyulladnak, talán... -

A tükörképet felszívta a hajnal. A szerelem kék csillagiósai nyomában fehér felhőből egy kérdőjel kunkorodott, és pillanatok alatt eltűnt az is a fehér égbolton.

- Mit vársz egy pusztai tükörképtől? - A Barna lehorgasztotta a fejét.

- Köröm végérvényesre zártan önmagában forog, és legbelül a mellemben lüktet a halált kívánó, tehetetlenségre kényszerítő, fárasztó, fagyasztó, fehér jéggolyó. Ideje volna ásvánnyá válni egészen! - gondolta Anna, és a ló nyakához bújott. Tiszta menedék, valóság, meleg. És egy hajszálnyi réteg leolvadt a jéggolyóból.

- Túl nagy a feladat: a képzelet helyett a valóságban kapaszkodni meg - mondta ki Anna hangosan.

- Igen - bólintott a ló, és megint egy hajszálnyt olvadt a jéggolyó. A Barna boldog volt:

- Nem! Nem hagyom! Nem hagyom, hogy ásvánnyá váljon a patak medrében, hogy fantomképei fogva tartsák, nem hagyom, hogy életét feladva a víz gömbölyű kavicsá faragja! -

Örömeiben felnyihogott a ló, és a bokrokról körül a fekete-piros, édes-fanyar bogyókat mind letépte, Anna szoknyájába szórta táplálékul. Azután a fázósan összegömbölyödött, érzelmeiben összekavarodott, könnyeit nyelő asszony mellé heveredett, és arcáról lelehelte a sós-keserű könnyeket.

Pedig tudta, a következő pataknál ismét megáll majd Anna, és vár.

1990. ápr. 17.

32. KILÉPTEM HÁT A MESÉBŐL?

Vége lett az erdőnek. Minden illatos, reményteljesen árnyas, bozótos, bogarakkal és madarakkal teli erdőnek egyszer vége van. Nincs tovább. Vége a patakoknak, a patakparti sásnak, a patak tükrén borzolódo bagolyképnek, fanyar bogyó-ebédnek, forrásvíznek, fövénynek, ösvénynek, útnak, kaptatónak.

Állt Anna az utolsó fánál a hegy legtetején, ahonnan felfelé már csak a Naphoz visz az út. És lefelé?

- Az én utam kijelölve - sóhajtott mögötte a Barna kanca. - A tiéd is, - hacsak nem akarsz visszafordulni... -

- Tudod, hogy én soha nem fordulok vissza. -

A föld hűvöset lehelt, és a levegő csípős-hajnalian, hidegen ölelt. Anna keresztbetett karjaival melengette mellét, vállát, behunyta a szemét, és arcát a napsugár langyosába fordította.

- Te most merre? -

Nem nézett a kancára. Tudta, tudta, minek is kérdi, hogy mostantól fogva magára marad.

- A Nap felé. Az Aranymadár trónja elé. Elvégeztem, amit kellett, azt is, amit jószántamból kimértem magamra. -

Orrát Anna vállához dörgölte, megérintette az arcát is hunyt szemmel, azután felemelkedett. Olyan lassan, mintha a föld taszítaná, az ég emelné. Az ágakon túl vágtába fogott, és szélnél sebesebben suhant a Naphoz a reggeli kék égbolton. Anna szemét elvakította a fény, amint a távolodó kanca után nézett. Sokáig. Már a semmit látta, bár szeme káprázatában azt hitte, az a szikra ott fenn, fényévnnyire, az az ő kedves lova.

Mindjárt neki is indulnia kell!

De miért kell? Ki parancsolta? És hová?

Ám testében sürgetett a bizsergető kötelesség.

Még nem moccant. Nézte a maga útját. Nem is út volt, hanem a Messzeség, - beláthatatlan, mint a tenger. A lába előtt kezdődött, és futott lefelé meredeken, aztán sárgán és kopáran terült hosszan, körül még feltüremkedett, mint óriási üst oldala. Az üst peremén, csak épp, hogy a homok sárgáját elválassza az ég kékjétől, a horizonton sötétlila, szabálytalan, kusza csíkok, tüskék-szálkás ecsetnyomok: távoli erdők ágai. Anna egy végtelenül nagy homok-teknőt látott maga előtt szélfutta homokhullámokkal. Csupasz, sárga, egyik fele a kelő naptól árnyas, másik fele napsütött. Mintha megállt volna benne az élet. Vagy még meg sem született.

- Szóval ide - vette tudomásul Anna.

A fák a szélén megtorpantak, a gyérlevelű, gyenge bokrok tétova gyökerei pedig kilengtek a homok fölé a semmibe. A homokvölgy kifutott a hegy alól. Az utolsó, csenevész, még bakfis kőrifán túl, amely alatt Anna állt, a Nincstovább van. És sehol kitérő.

- Olyan nincs, hogy Nincstovább, csak olyan van, hogy előre. -

Anna belelépett a homokba. Jól estek az első lépések, mert a talpa alatt a meleg ellensúlyozta a reggeli hűvöset, átbizsergette a vérét, és felkúszott a testébe.

Mögötte az erdő, a hegy, felette a nap, az ég, valahol talán még repül a Barna, mint parányi pont a Nap felé vezető úton.

Kezdett lejteni a hegyoldal. Talpa alól elcsurrant a homok. Kezdődött a küzdelem az egyensúly fenntartásáért. Megpróbált oldalvást lépegetni. Nagyon lassan haladt. Lába már bokáig süllyedt, és lábfején összezárult a meleg homok, ujjai közé befészkelte magát sok apró, szúrós szemcse, egyre nehezebben húzta ki magát a homok öleléséből, és egyre mélyebbre süllyedt. Minden lépés kiszámítandó művelet volt. Izzadt arcára, nyakába, a melle közé telepedett a felporzott homok, és elfedte a bőrét, mint a sár. Már combtőig állt a sivatagban, és nem volt mibe kapaszkodnia, hát kezével kapart maga előtt árkot, amelybe lábai behatoltak. A teste mögött támadó hiányt azonnal telepergette a sivatag. Célja, tudta, haladni, ám a súlya befelé húzta. A forró szemcsék tömege körülölelte már derékig.

- Mint egy száraz láp, betemet. Elfelejtettem a föld felett járni. Kiléptem hát a meséből? -

Talán.

Mégis akarta ezt a földi életet! Megcsúfolt minden törvényt, testét a homoktengerben fekvő helyzetbe hozta. Mint aki úszni akar a homoktengerben. Hátrafesztette derekát, és a lábait lassan, órák hosszú küzdelmével vízszintesbe emelte. Most alája zúdult a szárazon pergő kristálytömeg. A sivatag kiemelte magából.

Anna a hátán feküdt a homoklejtőn, széttárta karjait, elmosolyodott, átadta magát a gravitáció önkényének, csúszott lefelé, közben belemarkolt a forró homokba, és játékosan kipergette az ujjai közül. Sok-sok idő múltán már az akarata pusztá életmentésre szűkült. Szomjas volt, fáradt, értelme kiszikkadt. Egy öntudatlan tárgy. Csúszó testének nyomát, a szabálytalan homokráncot láthatták volna a fenn kerengő madarak, de semmiféle élőlény nem fordult elő erre. Ketten voltak. Ő és a nap, amely irgalmatlanul tűzött. Elérte a teknő alját. Megállt. Feküdt mozdulatlanul.

Idő múltán leszállt a hűvösség is, az enyhét adó, a mélykék átvette a sárga szikrázástól éjszakai birodalmát. Körül az ég püspöklilára váltott moccanatlan rózsaszínű fellegekkel, és a völgy homokja barna lett, a buckák mögött az árnyak élesfeketék, és fülszakítóan folytonos volt a csend. Csak a levegő vibrált körülötte melegen, lélegzetvesztőn. Anna arcán az izzadság, mint sáros lé csorgott, tenyerébe nedvesen tapadt a homok, a haja összeragadt, ruhája felhasadt, bőrének minden milliméternyi felületét kristályos szemcsék szúrták. És szomjas volt, és egyre kérdezte önmagát:

- Mi végre ez a nagy elszánás? Meddig tart? És mi az, hogy előre? -

Visszanézett oda, ahonnan jött. Éppoly messze volt a kezdet, mint a katlan túlfele, a cél. Elvesztette a távolságokat.

- Félek. De nem tudom, mitől? Csak a tér temethet be, és csak az idő zuhanhat rám. Fekszem kiszolgáltatottan, és nem is sejtem, mi történhet velem... -

Anna elvesztette a fogalmakat. Tudata helyébe eszmélet nélküli álom lépett. Szél-anyó karjában suhant a langyos kék égen át, és boldog volt, gondtalan. Szél leánya, dzsungel apró kolibrija... A kezdet...

- A kezdet... - ébredt Anna a hajnalra.

Át kell kelnie a teknőn, meg kell találnia az utat fel-felfelé. Nem maradhat itt. Ez a Halál!

Feküdt Anna a homoklejtő aljában fehéren, szakadozó sötétség imbolygott körülötte, a katlan fala keletről árnyékot vetett, mélybarna lett a hajnali völgy, felszívódtak a homokszemek, homogén, mérhetetlen sivatag, amerre látott.

Menni kell, a süllyedő homokban vánszorogni, ha megáll, a föld magába húzza, mint emésztő, száraz mocsár, és felette becsukódik. Hát menni kell! Ólomnehéz lábait kivonszolni a rárakódó homok alól, és haladni. Haladni!

A feje felett izzón sütött a nap, a szeme előtt szikrákat hányt milliárd parányi kvarc, és a melle lüktetett, a bőre feszült, majd szétrepedt. De menni, menni kell, mert ha megpihen, a gyilkos homokszemek... Vánszorogva, de menni... hajlongva utat kotorni... ha feszül is a teste... mert, jaj, betemet...

Meg kellett állnia.

Le kellett ülnie.

- Mindegy már... - gondolta még.

Alatta izzott a homok, és belsejében izzott még valami, testét görcs szorította gubancba. Összegömbölyödött. Aztán gerince hátrafeszült. Bőre alól vonagló fájdalommal hatalmas hólyag növekedett a melle között, lefeszítette a tüdejét, és nem jött a levegő. Anna feküdt, vonaglott, hörgött a sárga tűzben, a homokkatlan alján, és vajúdott. És a két melle közül lassú türemkedéssel gyötrődött elő egy alaktalan tömeg. Hamvas hártya borította a világrajövőt, a hártya alatt kék erek hálózta be a halványrózsaszín átsejlő húst, aztán mint egy óriási csepp, a melle felett lebegett, csak egy keskenyedő nyúlvány kötötte Anna testéhez, azután az is egy utolsó sóhajjal elszakadt. A hártyával vont élő, puha gömb Anna felett szabadon lebegett, és nevetett, és nevetett! A hangja kongott, mint mélyöblű harang.

Anna kinyitotta a szemét, és iszonyodva behunyta újra.

- Utálsz? Pedig belőled vagyok. A részed voltam eddig. És most is hozzád tartozom! - szólt a gömb, és nevetett, és nevetett.

Anna feküdt a tűző napon. Ruhája lucskos volt, körötte verejtéktől nedvesen sötétlettek a homokszemek, a forróság néhány pillanat alatt felitta azt is. A gömbre bámult, és jól megnézte azt, akit a világra vajúdott. Egy beszélő daganat, amely elhagyta a testét, és önálló életet él. Gusztustalan, mégis belőle való.

Anna felült, és karját a gömb felé nyújtotta.

- Gyere ide! - mondta, és megérintette a nyálkás, fehér hártyát. Ujjai alatt buzgón dolgoztak az erek. Lüktetett, élt a gömb, és morgott is kéjesen, amint Anna érintette.

- Ki vagy? - kérdezte halványan Anna.

- Veled voltam mindig. A zsigereidben, a véredben. Eztán is mindig veled leszek... - kongott a hólyag.

- Tehát már nem vagyok egyedül - mondta Anna, és felállt.

- Én vagyok a Félelmed. -

És most Anna nevetett. A homokvölgy homokszirtjei visszhangozták kacagását, és kacagása kiömlött a homokbörtönből.

- Ezerszer, és azon túl ezerszer megküzdöttem már veled! Letepertelek nem egyszer! Most végre kiokádtalak! És mégsem szabadulok meg tőled! -

- A meleged vonz. Érezlek és követlek. Ha kihülsz, én is kihülök veled - szólt a gömb, a Félelem, és elindultak így kettesben. Anna elől úgy tíz-húsz centivel a föld felett, és válla felett a gömb lebegett.

1985. - 1991. ápr., máj., jún....
a félelem éve

Állati musical

karikatúra 2+6 képben, revue-betétekkel

Szereplők:

MÓGLI

ATYA, plébános

PANKA, egyetemi hallgató

TIBORKA, a téesz állatgondozója

TANÁCSSELNÖK

JÁNOS ÚR, ANDRÁS, PISTA, falusiak

BR. McZOONY, a cambride-i egyetem professzora

TADEUS BYDLAK, a lengyel erdőkerülő

és a 7 revue szereplői (kb. 6-6 fő): idomárok, orvosok, ápolók;

újságírók, fotóriporterek;

rikkancsok, falusiak, stb.

Színhely:

Mógli lakóhelyisége, amely egy templomi lomtár és sekrestye keveréke. Bejárat csak balról. Az ajtón túl egy sublód és egy heverő áll, a heverő előtt hatalmas, régi fotel. A hátsó falon kis ablak, előtte, mellette állványok, kopott imázsamolyok, kegytárgyakkal, könyvekkel stb. megrakva. A jobboldali falon háromajtós óriási szekrény és egy kisasztal, a szekrény előtt ferdén elhelyezett hosszú asztal, rajta egy festett gipsz Madonna a kis Jézussal, egy agyagtál, elkezdett agyagszobor és szobrászeszközök. A helyiségben elszórva három-négy szék, mind másféle, rozoga.

Az 1. és 15. jelenetben a lakóhelyiség elé díszletfal ereszkedik le: a templom homlokzata nyitható templomkapuval.

A berendezett színpad közepén és elején játszható a 7 revue.

0. azaz NYITÓ jelenet
„A VADÁSZAT”

Téli erdő, éjszaka. A színpad teljesen sötét. Csizmák nyikorognak a hóban, farkasvonyítás hallatszik.

ANDRÁS - Talált!

JÁNOS ÚR - Még egyet bele! (lő)

ANDRÁS - Gyerünk!

Rohanó csizmák a hóban.

PISTA (liheg) - Mozog! Nézzék! Felmászott a fára!

JÁNOS ÚR - Bolond! Farkas a fára!

Odaérnek.

ANDRÁS - Még él.

JÁNOS ÚR (Kegyelemlovése közéről) - Már nem, az tuti!

A fáról egy test ugrik János úrra. Dulakodás.

JÁNOS ÚR (hörög) - Megfojt... meheg... foooo...

ANDRÁS - Harap! A kurva szentségit!

PISTA - Csupasz ez! Nem állat! Maga az ördög!

JÁNOS ÚR - Segítsetek! A hátam!

ANDRÁS - Pista! Kötelet!

Megkötözik. Zseblámpa fénye villan a gúzsba kötött „szörnyetegen”.

PISTA - Micsoda egy szörnyeteg ez, uramisten!

JÁNOS ÚR - Golyót bele! Minek vacakolni!

ANDRÁS - Hát nem egy közönséges élőlény, az biztos!

JÁNOS ÚR - Így röpíték golyót a koponyájába, idesüssetek!

András kiveri a puskát János úr kezéből.

ANDRÁS - No, no! Te!

JÁNOS ÚR - Mi a fenét akarsz vele, András?

ANDRÁS - Fogjuk meg, és rakjuk a szánra!

PISTA (nyögve) - Fúj, de utálatos!

A szörny hatalmasan felivölt.

PISTA - Jézusmáriamindenszentek, segítsetek!

1. jelenet

„ÉLETRE ÍÉLTETÉS”

Kora hajnal van, óriási pelyhekben hull a hó. A templom kapuja előtt a lépcső tetején áll az Atya fekete reverendában, kabát nélkül, nagy fekete nyitott ernyővel. A lépcső előtt a földön hever a megkötözött szörny: teste szőrös-pikkelyes, feje torzonborz, alakja az emberéhez hasonló. Elöl, egymástól távol áll András, János úr és Pista.

JÁNOS ÚR *(a nyakát lemezteleníti)* - Na, nézzen ide, Atyám! Még mindig vérzik. A dög! Mondtam én, hogy lőjük agyon.

PISTA - Se nem ember, se nem állat.

JÁNOS ÚR - Egyszer csak rám ugrott! Meg akart fojtani!

ANDRÁS - De lebirkóztuk!

PISTA - Le.

ANDRÁS - Mint azt a medvét.

JÁNOS ÚR - Annak a bőre most is ott lóg a tanácsházán!

ANDRÁS - Csak a szájuk nagy, Atyám! Nem rossz fiúk ezek. Amikor felderengett kissé, hogy láthattuk, hát láttuk mindnyájan, hogy nem akármifélével állunk szemben! Hogy igen különös egy szerzet!

PISTA - Ilyet még a tévébe se látni!

ATYA *(megindul lefelé a lépcsőn)* - Csudát küldött néktek az Isten.

ANDRÁS - Ahogy mondja, Atyám. Idejárnak bámulni még a szomszéd faluból is! Tán még a városból is!

Az Atya megközelíti a vadat.

PISTA - Csak vigyázzon, tisztelendő úr!

JÁNOS ÚR - Azt mondd, mutogatni kéne?

ANDRÁS - Pénzért. Ahogy a tigriseket Pesten az Állatkertben.

Az Atya a vadhoz hajol. Farkasszemét néznek.

JÁNOS ÚR - És hol a fenében tartanád?

ATYA - Lazítsátok meg a köteleit, fiaim! Belevág a húsába.

András két köteg kötelet húz elő az izákjából. Az egyik végét János úrnak dobja.

ANDRÁS - Fogd! A két mancsát! Értve?

A másik köteg végét Pistának dobja. János úr és Pista a vad mancsait megkötözik, András a testét a gúzsából kioldja, az Atya leguggol hozzá.

ATYA - Isten teremtménye, te! Nem bántunk, látod-e, csak félünk tőled. Na, hiszen értenéd-e, mi történik veled? Tán érted is, de te jobban félsz, mint mi. Lemondtál, ugye, az életedről? Ennyi puskás fenevad... köréd hurkolták a köteleiket... mindjárt megszabadulsz... Ha beszélni tudnál!... Istenem, Teremtőm, micsoda sorsokat tervezel végtelen irgalmasságodban, és

micsoda teremtményeket hozol a világra mindnyájunk ámulására, hogy féljünk és tiszteljünk téged!...

ANDRÁS - Biz ez itt elég régen hallhatott utoljára emberi szót!

JÁNOS ÚR - Csak nem gondolod, hogy ember szülte?

ANDRÁS - Hát ki? Magától nem lett!

JÁNOS ÚR - Állat.

PISTA - Farkas.

JÁNOS ÚR - Medve. Fenevad.

ANDRÁS - Ember ez, nem látod?

ATYA - Most jobb, ugye, Maugli?

A vad megrázza magát. Majdnem szabad, csak mellső végtagjait szorítja a köté, amelynek végeit János úr és Pista erősen fogják. Maugli (azaz Mógli) hálásan-fájdalmasan, állatian-hatalmasan felüvölt.

2. jelenet

I. revue = „AZ EMBERRÉ VÁLÁS KEZDETE”

Mógli üvöltése beleér a halkan kezdődő zenébe. Eltűnik a templomfal, a revue tere kialakul.

Középpütt hever a megkötözött Mógli, kötelei a fény határán kívül feszülnek, végeit ott tartják egyre többen: orvosok vagy idomárok, kezükben korbács és ostor. Ők „segítenek” Móglinak emberré válni.

Ráanganak a kötelek, puffannak a korbácsok, pattognak az ostorok: Mógli fekvő helyzetéből térdre kényszerül, majd feláll, kiegyenesíti a hátát, felemeli a fejét. Áll. Karjait a kötelek szétfeszítik, testéről a szőrös-pikkelyes bőr lepattan: megszületik az ember, megkötözve, meztelenül. Közben:

AZ IDOMÍTÓK KÓRUSA:

Meg kell szabadulni kötelékeitől
és fogvatartóitól,
Fel kell kapaszkodnia, hogy két lábra álljon,
Meg kell tanulnia járni,
Meg kell tanulnia hátát egyenesen tartania,
fejét egyenesen tartania,
Meg kell tanulnia az emberi beszédet...
.....
És majd meg kell tanulnia gondolkodni.

Csend.

MÓGLI

- Auuuu, eeh, bvvááá, rroohh,
A - u e - h - b - á - r - o - h
Eeehh, bvvááá, aauuu, aauroóóraaa,
Ember, fej, láb, járás,
ember, fej, látás,
ember, száj, ház, lát, kenyér, hús, élet...
Lát, tehát őt is látják,
lát, tehát elbújik, mert meglátják,
felöltözik, mert más is így tesz,
felöltözik, mert szégyelli a bőrét,
és ezzel már majdnem emberré lesz...
Ember, ház, élet, beszéd,
beszél, hogy tudják, hangja van,
beszél, hogy más is meghallja,
beszél, mert más is így tesz,
beszél, mert eszébe jut az erdő,
beszél, hogy ne jusson az eszébe az erdő,
beszél, mert anyja nincs,
beszél, hogy legyen anyja, apja, testvére, társa,
beszél, mert férfi,
beszél, mert szeretni akar,
beszél, mert fél egyedül,
beszél, hogy vele féljen még valaki...

A többiek belépnek a fénybe.

KÓRUS:

Már vannak,
már sokan vannak körülötte
már sokan vannak, akik nézik, vizsgálják, tanítják,
Sokan vannak, akik érdeklődnek iránta
akik megkérdik, éhes-e,
akik megkérdik, kell-e még valami,
és akik nem kérdeznek semmit,
csak nyújtják a kezüket,
Nyújtják? Miért? Azért...
hogyan belekapaszkodjon,
hogyan elvegye ajándékát,
hogyan átadja ajándékát,
hogyan megsimogassák,
hogyan megsimogassa,
hogyan megcsókolhassa...

.....

Mert emberek között kell élnie.

3. jelenet

„SZAVAK ÉS TETTEK ELLENTÉTE”

Mógli lakóhelyisége. A nagy asztalon a gipsz-Madonna, az asztalnál Mógli ügyetlenül, de hallatlan ügybuzgalommal és elmerülten agyagszobrán dolgozik. Az ajtó óvatosan nyílik. Előbb megjelenik egy kéz, amely fülénél fogva egy nyulat tart, majd János úr feje aggodalmas tekintettel, mint aki az oroszlán barlangjába készül behatolni. Belép, és az ajtó dörrenve becsapódik. Mógli felüvölt ijedtében, egy szemvillanás alatt a szekrény tetejére ugrik, és védekező négykézlábon szembenéz vendégével. János úr az ajtóhoz tapad, menekülésre készen. A nyulat Mógli felé nyújtja.

JÁNOS ÚR - Na, na, Mógli!

MÓGLI (*morog*)

JÁNOS ÚR - Nézd, mit hoztam neked!

MÓGLI (*morog*)

JÁNOS ÚR - Nyúl!

MÓGLI (*morog*)

JÁNOS ÚR - Élő nyúl! Vedd el! A tiéd!

MÓGLI - Settenkedel, mint a róka.

JÁNOS ÚR - Látni akartam, mit csinálsz...

MÓGLI - Látni, látni... Ott az ablak, más is ott lesekedik.

JÁNOS ÚR - Leskelődik.

MÓGLI - Leskelődik. Leskelődjél te is ott!

JÁNOS ÚR - Nyulat hoztam. Neked!

MÓGLI - Látom. Ha nekem hoztad, tedd le!

JÁNOS ÚR - Ha leteszem, elszalad.

MÓGLI - Hadd szaladjon! Tedd csak le!

JÁNOS ÚR (*nem teszi le*) - Ajándék!

MÓGLI - És mit kérsz a helyébe?

JÁNOS ÚR - Helyébe? Ajándékba hoztam, nem kell érte semmi.

Mógli kényelmesen, kutyaülésben elhelyezkedik a szekrény tetején.

MÓGLI - Nem? Semmi?

JÁNOS ÚR - Tetszik?

MÓGLI - Szép, erős nyúl. A tiéd?

JÁNOS ÚR - Neked fogtam.

MÓGLI - Akkor nem a tiéd. Engem is fogtál, mégsem vagyok a tiéd.

JÁNOS ÚR - Az más. Ez csak egy állat. Te ember vagy.

MÓGLI - Mégis megfogtál.

JÁNOS ÚR - Meg. Aztán tanítottalak is.

MÓGLI - Korbáccsal.

JÁNOS ÚR - Nem értetted a szót.

MÓGLI (*morogva*) - Mit akarsz tőlem?

JÁNOS ÚR - Nem akarok semmit.

Villámgyorsan leugrik, megmarkolja János úr nyulat tartó csuklóját, mire az elereszti a nyulat. Az elinal.

MÓGLI - Így.

JÁNOS ÚR (*a csuklóját dörzsöli*) - Mondtam, hogy a tiéd.

MÓGLI - Most már igen. Mondd hát, mit akarsz érte! Tudom, kell valami.

JÁNOS ÚR - Na, jó. Ugye, te is meg tudnád fogni a nyulat?

MÓGLI - Meg hát! Nagyon gyorsan meg tudnám fogni.

JÁNOS ÚR - Hát akkor fogd meg őket!

MÓGLI - Ezt akarod te éntőlem?

JÁNOS ÚR - Ezt.

MÓGLI - Csak ennyit?

JÁNOS ÚR - Csak.

MÓGLI - Hát jó. És amiket én megfogok neked, azokat kinek ajándékozod?

JÁNOS ÚR - Az állatforgalminak. A bőrüket meg a Szörmefeldolgozónak.

MÓGLI - És mit kérsz tőlük cserébe?

JÁNOS ÚR - Pénzt.

MÓGLI - És hogy szeded el a nyulaktól a bőrüket?

JÁNOS ÚR - Nem elszedem, hanem leszedem.

MÓGLI - De hogyan? Ha te az én bőrömet akarnád leszedni, az fájna. Nekik is fájna. Mi?

JÁNOS ÚR - Nem. Előtte meg kell ölni őket.

MÓGLI (*egyre indulatosabban*) - Megölni? Mert neked a nyulak bőre kell. A szép, szürke, selymes szőrű bőre. Igaz? Én megfogom őket, te meg berakod őket egy szobába. Mint engem. Ilyenbe. És nem tudnak már elszaladni, és ekkor szépen, sorba, közélről mindegyiknek a seggibe lösz. Vagy a fejibe. A szeme közé. Mint az anyámnak. Ahhoz értesz. És akkor szépen sorba mindegyik henger bucskázik majd neked egyet, és kimúlnak. Ezt akarod te! És hogy neked ehhez összefogdossam a réteken az összes nyulat! Igaz?

Nekiugrik János úrnak, és rázni, fojtogatni kezdi. János úr nem tud menekülni Mógli vasmarkából. A dulakodásra berohan az Atya.

ATYA (*halkan*) - Ereszd el, Mógli!

Mógli elereszti János urat.

ATYA - Eredj innen, te János!

JÁNOS ÚR - Meg akart ölni! Meg akart ölni! Hiszen látta! Veszedelmes vadállat!

Mógli megint neki akar ugrani, de az Atya a vállára teszi a kezét.

ATYA - Eredj innen, fiam! Eredj gyorsan!

JÁNOS ÚR - Maga a pártját fogja ennek a ... gyilkosnak!

MÓGLI (*vicsorít*) - Te vagy a gyilkos! Te nyúl vadász! Te... Te...

Mógli ugrásra kész.

JÁNOS ÚR (*kifelé oldalazva*) - Állat! Egy közveszélyes, veszett állat!

Kirohan. Mógli utána kapna.

ATYA - Hagyd, fiam! Egy nyúlért? Tanuld meg, hogy az ember jelentéktelen dolgokban uralkodni tudjon az indulatain!

Mógli négykézláb mászva a bútorok alatt a nyulat hajkurássza.

MÓGLI - Én nem... (*morog*) ... én nem ... fogdosom össze... (*morog*) ... én nem ölöm meg... a nyulat... az ilyen nyulat... (*elkapja a nyulat*) ... az ilyet. Látja? Nem!

Feláll, kezében a nyúl.

ATYA - Biztosan te is sok nyulat fogtál, míg az erdőben éltél.

MÓGLI - Mindig csak egyet. Amikor éhes voltam. Az erdőben, a mezőn. Ilyen redves nyulat... ilyen koszos nyulat... ilyen állatot... Megfogtam. Farkas voltam. Éhes voltam. És így (*egy kézzel összeroppantja a nyúl nyakát*) ... és így (*a szájába veszi a tetemet*) ... megettem...

Mógli szájában lóg a nyúl, lóbálja. Az Atya elkapja.

ATYA - Mógli! Most már nem így!

MÓGLI - Adja vissza!

ATYA (*határozottan*) - Nem!

MÓGLI - De! Farkas vagyok! Visszamegyek az erdőbe... Érti? Vissza, az erdőbe!

ATYA - Amikor visszamehettél volna, akkor sem mentél vissza. Itt kezdődik az erdő az ablak alatt.

Mógli összeomlik. Leül a földre.

MÓGLI - Akartam én menni. Akartam én kiosonni, óvakodva ajtót nyitni, és elfutni. Akartam én!

ATYA - Tudom, fiam. (*Megsimogatja a fejét*) Miért nem tetted? Miért? Azt olvastam valahol (*Hölderlin Hüperion-jából*): „Nálatok nagyon is eszessé lettem, alaposan megtanultam megkülönböztetni magam mindattól, ami körülvesz, és most elkülönülten állok e szép világban, kivettetvén a Természet kertjéből, ahol nőttem és virágoztam, s elszáradok a déli napon...”

MÓGLI - Ezt én nem értem.

ATYA - Majd megérted.

MÓGLI - Mindig a maga szemét láttam, amikor menni akartam. Ahogyan akkor rám nézett, amikor ott... a kötelek vágták a testemet. Azóta másképpen néz, de most még inkább nem tudnék elmenni...

ATYA (*hangot vált*) - No, Mógli! Itt ez a nyúl. És ha már megölted szegényt, készítsünk belőle valami jó ebédet. Hagymával, babérlevéllel, tejfölösen. Jó?

MÓGLI - Jó.

Az Atya kimegy. Mógli térdére hajtott fejjel gubbaszt a földön.

4. jelenet

II. revue - „AZ ELSŐ SZENZÁCIÓ”

Az ajtón át, az ablakon, a falakon át emberek *(újságírók, fotóriporterek, kíváncsiak stb.)* özönlenek a szobába. Fortisszimón agresszív zene indul. Mógli rongybábbá változik. A bábót 4-5 ember mozgatja a szövegnek megfelelően.

A KÍVÁNCSIÁK DALA:

(Éneklő beszéd.)

Álljon két lábra, kérem!
Tud lépni is? Mutassa!
Hogyan futott az erdőn?
Utat neki! Hadd lássuk!
Utat Móglinak, a vadembernek!
Szenzációs!

Szenzációs!
Milyenek a fogai?
Nyissa ki a száját!
A nyers húst hogyan tépi?
Már nem szereti a nyers húst?
A bogyóktól már hasmenést kap?
Mutassa!

Még egyszer!
Kérem!
Igaz, hogy a körme karommá lett?
És hová lett a karma, kérem?
Hová lett a pikkely a bőréről?
Mégmérték, kilúgozták,
Mikroszkóp alá tették?
Jöttek a törökök...
Mindjárt agyon lötték...
A törökök, a vadászok, agyonlőtték...
Kit?

A farkast! Az anyját!
Mégmérték a karmait,
Kilúgozták a bőrét,
És spirituszba tették.
Mutassa!

Micsoda
szenzáció!
Azt mesélik, tud beszélni!
Elfelejtett üvölni!
Milyen az erdő hangja, Mógli?
Üvöltés, mintha Mógliból jönne.
Azt mesélik, olyan a hangja,
Mint az embernek.
Mondjon valamit, Mógli!

Beszéljen, kérjük!

Csak egy szót!

Ide nézzen!

Ide!

Rám!

Mosolyogjon!

Beszéljen!

MÓGLI: *(mintha Mógliból jönne a hang, de igazából hallgat):*

... beszél, mert eszébe jut az erdő,
beszél, hogy ne jusson eszébe az erdő,
beszél, mert anyja nincs,
beszél, hogy legyen anyja, apja, testvére, társa,
beszél, mert férfi,
beszél, mert szeretni akar,
beszél, mert fél egyedül,
beszél, hogy vele féljen még valaki...

MIND: - Fantasztikus!

Szenzációs!

Beszél!

Énekel!

Ilyen még nem volt!

Az extázis a tetőfokon: Mógli a levegőbe dobálják, fényképezik, körülveszik, agyonnyomják. Mógli már a földön fekszik (táncot lejtene körülötte), nem látszik a tömegben. Mógli (bőrleszk!) kimászik a lábak alatt, a fiókból előszedi az Ő Nagy Transzparensét, és kifeszíti a táncoló-vonagló fejek felett a harsanó hangzavarban. A transzparensen ez áll:

.... TENNI IS KÉNE VALAMIT!

Kialszanak a színpadi fények, elcsendesül a zaj, elhallgat a zene, és kiosonnak az emberek. Mógli egyedül van. Zseblámpával végigfutja a szöveget, hang nélkül. Kioltja a zseblámpát, sötétség.

MÓGLI - Mit?

5. jelenet

„PANKA NŐNEMŰ LÉNY”

Mógli a szobájában áll, előtte az agyag Madonna, amely közben tovább készült: egészen más, mint a gipsz-Madonna-minta: rusztikus, és nincs a kezében a gyermek Jézus.

Panka jön, kezében tálca.

PANKA - Szia!

MÓGLI (*meg sem fordul*) - Ki az?

PANKA (*még az ajtóban*) - Talán köszönnél. Esetleg.

MÓGLI (*odanéz, meglepődik*) - Szia.

PANKA (*beljebb lép*) - Panka vagyok. A plébános unokahúga.

MÓGLI - Aha.

PANKA - Nyaralni jöttem. (*Berúgja lábával az ajtót*) Mondta? Mondd, tudnál egy helyet, ahová letegyem ezt a tálcát? Már zsibbad a karom.

MÓGLI (*félretolja a Madonnát*) - Ide.

Zene indul a Panka-dallal:

PANKA

- Mutasd magad!

Hát te vagy az!

Olyan kíváncsi voltam rád!

MÓGLI (*prózában*) - Kíváncsiiii? Mire vagy kíváncsi? A tépőfogaimat kihúzták, a bőrömet lenyúzták, a karmom lereszelték. Ott van minden spirituszban a klinikán. Tessék! Nézz meg! (*Halom fényképet hajít Panka elé.*) Gyűlölöm a kíváncsiságot! A tömeget, amelyik szétcibál, lefényképez, kérdez, megrohan! Az orvosokat, a pszichológusokat, a gyerekeket, a felnőtteket!...

A Panka-dal folytatódik:

PANKA - (*miközben összeszedi a fényképeket*)

Aki voltál, arra nem vagyok kíváncsi,

hanem arra, aki vagy.

Felejtsd el, ami állati volt benned,

mutasd meg nekem, most milyen vagy!

Érdekel, ki az, aki egy magányos, öreg életnek értelmet ad.

Én hiába becéztem az Atyát - így nevezed -

felém nem jutott belőle annyi szeretet.

Érdekel, mi az érdekes benned.

Talán, hogy olyan gyermeki a lelked?

Talán az érintetlen ész, mi formálható?

Igen. Számomra is ez volna izgató.

Igen. Segítek közénk emelni,

friss, fiatal szemmel a mára nevelni.

Igen. Sorsfordító nyár áll előttem.

Még csak sejtettem, mikor idejöttem.
Ahogy elnézlek: szép feladat!
Felnőtté tenni téged, ki már férfi vagy.
Rád férne, hogy én is segítssek neked
pótolni a félbemaradt érzelmeket.
Látod, Mógli, milyen buja a nyár?
Most pedig gyere! Meleg ebéd vár.

MÓGLI (*prózában:*) - Nem nézed meg a képeket?

PANKA - Nem. Iszonyúan éhes vagyok.

Panka terít.

MÓGLI - Hát... Atya azt mondta, még tanulnom kell, amíg emberek között ehetek. Bepisz-
kítom a terítőt.

PANKA - Majd kimossuk.

MÓGLI - Te vagy az első idegen, aki velem akar enni. Méghozzá nőnemű.

PANKA - Nőneműűűű? Kitől hallottad, hogy én nőnemű vagyok?

MÓGLI - Az Atya mondta. Meg látom is.

PANKA - Látod? Na, ne mondd! Világi egy figura vagy, hallod-e? Na, egyél! Tényleg jég-
hideg lesz, mire hozzáfogsz.

Mógli végtelen igyekezettel enni kezd.

PANKA - Egész nyáron együtt fogunk ebédelni. Jó?

MÓGLI (*tele szájjal*) - Ühüm. Mindig egy nőneművel.

PANKA - Hülye vagy.

MÓGLI - Ühüm... Atya azt is mondta, hogy tanulsz.

PANKA - Egyetemen.

MÓGLI - Meg azt is, hogy nagy házban laksz a városban. Borzasztó lehet messze élni az
erdőtől.

PANKA - Atya! Atya! Mással nem szoktál beszélgetni?

MÓGLI - De. Csak az Atya olyanokat mond, amiket meg lehet érteni.

PANKA - Fura bogár ez a bácsi, annyi szent! Világ életében egyedül élt, most meg neked
mesél! Érted hát, miért voltam rád olyan nagyon kíváncsi?

MÓGLI - Értem. És mindig-mindig egyedül élt?

PANKA - Mint a magános farkas.

MÓGLI - A farkas csak akkor magános, ha halni készül. Az Atya halni készül?

PANKA - Dehogy! A magának való, morcos emberre mondják, hogy magános farkas.

MÓGLI - Az Atya nem is morcos. Arany szíve van!

PANKA - Alaposan megváltoztattad. Még engem is meghívott magához nyaralni.

MÓGLI - Na látod! És egyébként is... miért ne? Eddig tán nem tudta, hogy téged nagyon lehet
szeretni...

Három kavics-koccanás az ablakon.

MÓGLI - Ez Tiborka!

Az ablakhoz siet.

MÓGLI (*kikiált az ablakon*) - Melyik?

TIBORKA (*hangja*) - A rigó.

MÓGLI - Gyere már be! (*Pankához:*) Jön. A barátom. Már a rigó nyelvét is érti.

PANKA - Mit? A rigó nyelvét? Olyan nincs, csak a mesében!

MÓGLI - Pedig így van! Én tanítom.

PANKA - Te?

MÓGLI - Persze. De titok!

PANKA - És más nyelvet tudsz-e? Mondjuk az angolokét?

MÓGLI - Az embernyelv? Velük még nem találkoztam.

PANKA - Hát akkor én egy olyan ajándékot hoztam neked...

MÓGLI - Ajándékot? Nekem? Nem kell semmiféle ajándék! Nem kell, érted? (*Lesöpri az ebédet az asztalról.*) Az a rohadt nyúl! Az az eszeveszett nyúl! Mit akarsz éntőlem? Mit akarsz? Mondd! Azt hittem... azt hittem...

Leveti magát a földre, és vinnyogva rí.

PANKA - Most mi van?

6. jelenet „SZAVAK”

Belép halkan Tiborka. Csak Mógli veszi észre.

TIBORKA - Mi van, Mógli? Baj van?

PANKA - Nem tudom. Egyszerűen nem értem. Szia.

TIBORKA - Szia. *(Móglihoz:)* Mi van öreg fiú? Na!

PANKA - Ebédet hoztam neki. Vadnyulat. Ezt itt.

Mógli felugrik, felkapja a nyúlmaradékot, és kivágja a csukott ablakon keresztül, azután morogva Panka felé megy.

TIBORKA - Ne bánts, Mógli!

PANKA *(hátrál)* - Jól van. Elmegyek. És többé nem jövök. Mert nem tudom, mikor vágsz hozzám valamit. Például egy nyulat.

TIBORKA - Hagyd, Mógli!

MÓGLI - Nem hagyom elmenni. Hogy többé ne jöjjön ide. *(Pankához:)* Nem mehetsz sehová!

PANKA - Nem is tudok, mert nem engedsz.

MÓGLI - Én nem szeretem az ajándékokat, érted? Mert mindig kérnek cserébe valamit!

PANKA - Az én ajándékomért nem kell semmi. Ha egyáltalán örülnél neki.

MÓGLI - Bántottalak.

TIBORKA - Jó így, Mógli?

PANKA - Talán szedjük össze a romokat. Mógli, hozzál egy seprűt, lapátot meg egy vödört!

MÓGLI - És a fényképek?

PANKA - Tedd el, Mógli!

MÓGLI - Nem nézed meg őket?

PANKA - Nem. Élőben is elég izgalmas vagy.

Mógli kirohan, Panka takarítani kezd.

PANKA *(Tiborkához)* - Nem segítenél? Mit nézel?

TIBORKA - Mógli Madonnáját.

PANKA - Ezt Mógli csinálta?

Mógli berobog.

Ezt te csinálod, Mógli?

MÓGLI - Én.

PANKA - Csuda egy figura vagy!

TIBORKA - Nem tudom. Nem olyan.

PANKA - Gondolod, hogy Mógli olyannak akarja, mint az a másik?

TIBORKA - De nincs neki Jézuskája.

MÓGLI - Nincs.

PANKA - Ez egy gyerek nélküli anya, Mógli?

MÓGLI - Igen. Elvesztette az erdőben.

Tiborka kimegy a vödör rommal.

PANKA - Szereted?

MÓGLI - Jó csinálni.

PANKA - Nem lehet neked könnyű, Mógli.

MÓGLI - Az ajándékom. Nem adtad még ide az ajándékomat.

PANKA *(megpuszítja Mógli)* - Hozom, Mógli, hozom! Mindjárt Mógli!

Kirohan, összeütközik a bejövő Tiborkával, akit Mógli vállon ragad, és alaposan megperdíti.

MÓGLI - Hujjé! Panka olyan, mint egy... mint egy... farkas!

TIBORKA - Megbolondultál, Mógli? Nem lehet téged követni! Mógli! Hagyd abba! Eressz el! Mi a fene esett beléd?

MÓGLI - Hozza az ajándékot, és nem haragszik!

TIBORKA - Begolyóztál, öreg fiú? Összetöröd a csontomat!

MÓGLI - Sebaj! Majd beforr! Ebcsont beforr! Na, Tiborka, mondd azt, hogy „héja van a levegőben”!

TIBORKA - Micsoda?

MÓGLI - Mondd rigóul: „Héja van a levegőben”!

Tiborka füttyöl, kintről riadt kotkodácsolás a válasz.

MÓGLI - Ezt te rigóul mondtad? És a tyúkok értették meg! Hajaj, Tiborka, még tanulnod kell! Így csináld!

Füttyöl. Csend lesz odakinn.

TIBORKA - Tyúkul mondtam?

MÓGLI - Tyúkul, Tiborka.

7. jelenet
III. revue - „MESTERSÉGE: VADÁSZ”

Zene indul. Panka magnót hoz be, ujján ajándéksomagot lóbál. A szín jobb oldalán álló asztalkára rakodik. Átnyújtja Móglinak az ajándékot: Magnókazetta. Panka felteszi. Az első mondatok: „Angol nyelvlecke kezdőknek”...

Közben a szín revue-terére becammognak amolyan „botostánc”-formán a Tanácselnök, János úr, András és Pista. Vállukon bárány-szűr, kezükben bot, a Tanácselnökében puska.

(piano)

Meg kell lenni,
Ennek bizony meg kell lenni,
Dolgozni kell, nem csak enni,
Ennek bizony meg kell lenni.

(mezzoforte)

Meg is lett a
Határozat: már tud enni,
Emberek közt járni-kelni,
Tanuljon puskát kezelni.

(forte)

Odalett az
Öreg vadász, ki lenne más
A helyébe, az nem vitás,
Mógli, Mógli az új vadász!

(fortissimo - tapssal)

Farkasból lett
Ember, Mógli, híres-neves!
Munkát kaptál,
hogy pénzt keress! *(Móglit bevonszolják a táncba.)*
Ellenkezni nem érdemes!

Az erdön jársz éjjel-nappal,	MÓGLI <i>(válaszképp:)</i>
Beszélgetsz a madarakkal,	- Itt is lehet!
Megbirkózol a vadakkal,	- Megbirkózni?
Télen éhes farkasokkal.	- Farkasokkal? Nem!
Puskád is van, messzelövő!	<i>(Móglinak nyújtják)</i>
Új vadász, tiéd a jövő!	MÓGLI: - Nem!

Nem! Nem! Nem!

A tiltakozásra a botos-tánc erőszakká válik. A Mógli segítségére siető Pankát és Tiborkát kipenderítik az ajtón, s a „meggyőzést” újra kezdik:

(fortissimo - botokkal)

Farkasból lett
Ember, Mógli, híres-neves!
Munkát kaptál, hogy pénzt keress!
Ellenkezni nem érdemes!

Az erdön jársz éjjel-nappal,
Beszélgetsz a madarakkal,
Megbirkózol a vadakkal,
Télen éhes farkasokkal.
Puskád is van, messzelövő!
Új vadász, tiéd a jövő!

Mógli összeverve a földön hever. A subások kitáncolnak. A Tanácselnök Mógli mellé dobja a fegyvert.

Csend. Mógli feltápáskodik, megpróbálja összeszedni magát.

MÓGLI - ... emberek... olyan volt a szemük, mint amikor a hideg hóban megkötöztek. Gyűlölnek, mert nem akarom. Kényszerítenek, mert nem akarom. Nem akarok vadász lenni! Már emberszagom van. És puskaszagom lesz.

Panka és Tiborka beóvakodnak.

TIBORKA - Dolgozni kell, hogy megélj, Mógli!

MÓGLI - Akkor ott, a téli erdön farkastestből piros vér folyt.

TIBORKA - Az éhes farkas veszedelmes.

PANKA - Önvédelemből öltek, Mógli.

MÓGLI - De az én farkasanyám volt!

PANKA - Járod, óvod majd az erdőt.

TIBORKA - Nem kell ölnöd, csak ha muszáj.

MÓGLI - Hogy tehetném? Közülük jöttem!

PANKA - De most itt élsz, miközöttünk!

TIBORKA - Ember vagy a hegyek alatt.

MÓGLI - Nem akarok ember lenni!

PANKA - Mit tennél, ha egy farkas Tiborkának nekiesne?

TIBORKA - Ha az Atyát fogaikkal megmarnák?

MÓGLI - Mit tennék? Jaj! Mit is tennék?

TIBORKA - Ha a Pankát széjjeltépnék?

MÓGLI - Kérném őket, eresszék el! Kérném őket farkasszóval, üvöltéssel, farkasjajjal...

TIBORKA - Hóval-faggyal üres az erdő! Rimázkodnál, de kinek?

MÓGLI - Ellenségükké kell lennem, hogy köztetek maradhassak?

PANKA - Ha muszáj.

MÓGLI - Ha mindennél erősebb lennék, akkor nem volna muszáj.

TIBORKA - Olyan nincsen.

PANKA - Csak az Isten, hogyha volna.

MÓGLI - Hogyha meg nincs, én leszek az!

TIBORKA - Mógli, Mógli, térjél észre!

MÓGLI *(mellére üt)* - Itten mégis farkas vagyok!

TIBORKA - Állat volnál? Az maradtál? Közben Isten akarsz lenni?

PANKA - Jobb volna a földön járni, ember módra gondolkodni...

MÓGLI - Gyűlölködni! A másikon erőszakot tenni!

PANKA - Próbáld meg embermódra! Ahogy az Atya tanította. Próbáld meg!

MÓGLI - ... Ajajaj!... Mi vagyok és mi kell legyek? Atya szólt: Az utat magadnak kell végig járnod. Végigjárom. Megpróbálom.

Kezébe veszi a puskát, s hátra sem nézve kimegy. Sötét.

8. jelenet „A DÖNTÉS”

Reggeli derengés. A karosszékekben ül az Atya. Előtte toporog Tiborka, egyik kezében döglött tyúk, a másikban kalitka.

ATYA - Harmadik éjjel itten várom. Nem jött haza három napja. Talán most már soha többé. Elment, elment farkas-voltát megkeresni. De ha farkas sem tud lenni? Vállán ott az ölü fegyver! Mért épp ő kellett vadászni, ki egy légynek sem tud ártani? És csak nem jön. Várom-várom három napja, három éjjel. Óh, add Uramisten, hogy hozzám visszatérjen! Vezérelj közénk, uram!

TIBORKA - Ámen.

ATYA - Persze, persze. Tiborka, te miért jöttél? Mért nem ülsz le?

TIBORKA - Már mennék is, kedves Atyám, csak ezt a tyúkot hoztam, hátha jól jön a háztartásban. *(Átnyújtja.)*

ATYA - Az Isten is megáld érte. De már annyi, de annyi tyúkot hoztál, mást sem eszünk hetek óta. Mondd, például egy kis felsált nem tudnál hozni, ha már ilyen jó szíved van? Csak a tyúkot?

TIBORKA - Mást nemigen. Ugyanis az a helyzet, hogy hullanak.

ATYA - Uramisten! Járvány pusztít?

TIBORKA - Nem. Hanem hát... hogy is mondjam... meggyőződésből hullanak.

ATYA - Meggyőződésből?

Kint Panka szomorú nótát énekel.

TIBORKA - Hát igen. Mondtam nekik, hogy a dolguk többet tojni, többet és jobban termelni. És elkezdtek annyit tojni, de annyit, mert hát ugye megértették, mi a helyzet az országban, hogy végelgyengülésben kimúlnak. Ezek, Atyám, a szocializmus építésének a mártírjai.

ATYA *(keresztet vet)* - Ó, a szegények!

Panka robban be.

PANKA - Jaj, édes bácsi! Azóta is itt üldögél?

ATYA - Itt, leányom. Mógli sehol.

PANKA - Jaj, istenem, harmadnapja. Már kerestem mindenfelé, de olyan nagy és mély az erdő, a hegyek meg olyan messzik és magasak! Visszajöttem, talán hátha mégis itt van. De látom...

TIBORKA - Panka, ezt itt neked hoztam. *(Odanyújtja a kalitkát.)*

PANKA - Kösz, Tiborka. Milyen madár?

TIBORKA - Talán egy alauda arvensis.

PANKA - Alauda arvensis?

TIBORKA - Egy közönséges mezei pacsirta.

PANKA - Honnan tudod te a nevét ilyen szakszerűen?

TIBORKA - Igyekszik az ember. Érdekelnek a madarak. És úgy énekel, de úgy! Majdnem olyan szépen, mint te.

PANKA - Énekelj velem valamit, alauda arvensis! Énekelj most, csodamadár! Mondd meg, hol van Mógli? Hol jár? Mondd meg!

Tiborka füttyöl, a madár válaszol.

PANKA - Mit mondott?

TIBORKA - Hogy mindjárt jön.

Ebben a pillanatban kivágódik az ajtó, és puskával a kezében, farkastetemmel a vállán bevánszorog Mógli. A farkast a szoba közepére dobja. Riadt csend, csak Panka közeledne.

MÓGLI (Tiborkához) - Te mért vagy itt?

TIBORKA - Csak úgy.

MÓGLI - Csak úgy?

TIBORKA - Hoztam egy tyúkot.

Megszólal a pacsirta.

MÓGLI - Meg egy pacsirtát - kalitban.

ATYA - Te meg egy farkast, vérbefagyva.

MÓGLI - Igen. Magam lőttem. Nem ezt akarták?

Megint megszólal a pacsirta.

MÓGLI (Tiborkához) - Ha megtudom még egyszer, hogy kalitba zárod a mezei madarakat, hát széjjeltöröm rajtad a puskát! Tűnj el innen, míg szépen vagy! Mars kifelé!

Tiborka kihátrál az ajtón, Panka is indulna.

MÓGLI (Pankához) - Te hova mész?

PANKA - Ha lehiggadsz, majd visszajövök.

MÓGLI - Fuss utána, ha akarsz! Senki nem tart vissza.

PANKA - Előled futnék, nem utána. Pedig hogy örültem: mégis itt vagy!

MÓGLI - A pacsirtát neked hozta, igaz?

PANKA - Nekem. Hogy örüljek neki.

MÓGLI - Már remélte, nem jövök meg!

Kikapja a kalitot a Panka kezéből, kinyitja az ablakot, kiereszti a madarat, s a kalitot utána hajítja.

ATYA - Három éjjel itt vártalak, három éjjel nem aludtam, három napig csak aggódtam, tépelődtem, hol rontottam el, hogy az erdőben bujkálsz. Attól féltem, nem jössz vissza. Soha többé nem jössz vissza.

MÓGLI - De visszajöttem. És bebizonyítottam: Meglövöm a magamfajtát, hogyha muszáj. De meglövöm az emberfajtát-magamfajtát is, ha muszáj!

ATYA - Fiam, fiam! Elvadultál!

PANKA - Ha egyedül maradsz, majd csodálkozol.

MÓGLI - Egyedül! Maga tudja csak igazán, ugye Atyám, aki itt él ezek között egyedül, hogy azt is lehet.

ATYA - Nem egyedül. Az Istennel. Most meg veled, amióta idehoztak.

MÓGLI - Azért jöttem, azért vissza... No, meg miattad is, Panka.

PANKA - Tudom, kiabálsz csak, Mógli...

ATYA *(feláll, kifelé indul)* - Éhes vagy-e, fiam?

MÓGLI - Éhes. Mint a farkas.

ATYA - Áldjon Isten, édes fiam, hogy megjöttél! Tüstént szólok át a Márinak, üssön össze valami jót. Hogy megjöttél... *(Kimegy)*

MÓGLI - El tudod-e felejtetni, ha megkérlek? *(Panka bólint)*

PANKA - Látod, a szó milyen fontos?

MÓGLI - Nem ér semmit. Nem bizonyít *(átöleli)*, S ahogy nézlek, ahogy látlak...

PANKA - Haragod mögött éreztem, valami megsűrűsödött benned.

MÓGLI - Most csak te érdekelisz, Panka.

PANKA - Engem is te. De mégis, miért...

MÓGLI - Taníts meg csókolni, Panka.

Csók.

PANKA - Mi történt a három napban?

MÓGLI - Most ne, Panka! Most csak érezni szeretnék. Itt, meg itt, meg itt... *(Keze a lány testén.)*

PANKA - Én meg mindent szeretnék tudni. Mi van benned itt, meg itt... *(Keze a fiú mellén, homlokán.)*

MÓGLI - Hát jó.

Leül, ölébe veszi Pankát, és mesél. Közben erotikus játék folyik. Előttük, középén, hever a döglött farkas - mint a múlt.

MÓGLI MESÉJE:

Úgy indultam el, hogy nem jövök vissza.
Felettem a lomb, lábam alatt avar,
és szavak a fejemben, amelyeket nem tudtam összerakni.
Hideg és érthetetlen az emberi világ.
Benn a sűrűben vércse vijjogott felettem,
az ágak közötti fészekben riadt csipogás,
s már szállt a vércse, fióka vergődött csőrében.
Ekkor löttem először. Lábam előtt a gyilkos madár.
Alkonyodott, tisztásra értem.
Az elfeküdt fényben róka futott egy nyúl után.
Lábamnál fiakkal rakott nyúlfészek.
Megint löttem. Most is későn. A döglött róka
szájában a nyúl melléből csorgott a vér.
Ekkor gondoltam először arra, hogy
a vércsének is, a rókának is van kölyke, aki várja.

Érted, Panka? Más lett az erdő. Más lettem én.
 Új rendet akartam ott teremteni,
 emberi rendet, emberi ésszel,
 de mindig vétettem.
 Két napig mentem felfelé, vállamon hallgatott a puska.
 Éjszaka sziklatető alá bújtam, avarral takaróztam,
 vadgyümölcsrel táplálkoztam, s a kelő nappal keltem.
 Fenn a tetőn, a ritkás bozótban
 megeltem a farkastanyát. Fekete volt az éj.
 Közéjük mentem, és megkérdeztem:
 „Mi a törvény nálatok?” „Az éhség” - volt a válasz.
 „Mindig?” „Mindig” - felelték. „És télen, ha minden
 fehér, ha lábnyom sincs, csak fagy és szél?”
 „A kétlábúak közt élelmet lelünk.” „Mit?”
 „Állatot, tyúkot, libát.” „És embert?”
 Hallgattak. Csak egy vén ordas szólalt meg nagysokára:
 „Én egyszer kénytelen voltam vele.
 Oly kicsiny volt, nem tudott futni.”
 Reggel a hegyoromra értem. A hegyek között a völgy,
 benne ült a falu. Láttam a búzaföldet,
 és a templom tornyát, s látni véltem mellette ezt a szobát,
 benne az Atyát, és téged képzeltelek. Még alszol,
 fejed a párnán, gondtalanul lélegzel.
 És akkor elindultam lefelé. Találkoztam egy ordassal.
 Köszöntött, mint ismerőst. Meghúztam a ravaszt.
 Most itt van. Ki a gyilkos, mondd? Kérdezlek.
 S kérdeztem magam. Ekkor tudtam,
 már visszavonhatatlanul ember vagyok.
 Én ölok a legbiztosabban, s a legértelmetlenebbül.

PANKA - Mért hoztad el?

MÓGLI - Vállamra vettem, és jöttem lefelé. Ágak csapódtak, kövek gurultak, néha egy-egy szem szedret téptem, patak fölé inni hajoltam, s jöttem tovább. Az ordas a vállamon olyan nehéz volt, mint egy ember. Reggel érkeztem a faluba. Kitértek előlem, utánam bámultak. A tanácsházára mentem.

Az emberek riadtan hátrálnak-futnak az ordast vonszoló Mógli elől. Belép a Tanácselnök. Mógli a lába elé dobja a farkastetemet.

MÓGLI - Ezt akarta.

TANÁCSSELNÖK *(nem mer szólani)*

MÓGLI - Megöltem a farkasanyám farkasfiát. Ezzel itt, ni! Farkasölő, emberölő gyilkos puskámmal. Ti adtátok! A kezemben van!

TANÁCSSELNÖK - Jól van, jól van! Ne hadonássz!

MÓGLI *(nevet)* - Elsülhet, mi? Eltalálhat? Gondolod, hogy ezért jöttem ide vissza, hogy most én itt embert öljek? Nézd az ordast! Embert ölt. Idehoztam, hogy lássátok. Tudom, ezt akartátok: én teremtek rendet az erdő és az ember közt. De nem tudok rendet tenni! Nem lehet mást, csak ölni! Ölni! Nem azért, azért az állat, nem éhségből: büntetésből, félelemből, alázkodó gyengeségből. Nem csinálom! Érted, elnök? Nem csinálom!

TANÁCSELNÖK - Hogyha már visszajöttél, csinálnod kell. Hogyha már visszajöttél, vállaltad az ember törvényét. Amit kell, azt kell. Világos?

MÓGLI - Mert te mondd? Faluban az első ember? De hát nálam van a puska!

TANÁCSELNÖK - Mert én mondom, első ember. S addig van nálad a puska, amíg el nem veszem.

MÓGLI - Ha kihültél, már el nem veszed.

TANÁCSELNÖK - Ha kihültem, rabbá leszel, kötelet hurkolnak a nyakadba, felakasztanak, mint a rühös macskát. Engem ledurranthatsz, de nem mindenkit.

MÓGLI - Kényszeríthetsz, vadat öljek, én, ki közülük jöttem.

TANÁCSELNÖK - Mint mindenki, mindenki más, keresd meg a kenyeredet.

MÓGLI - Adj más munkát! Dolgozom én! Ott a búza, sárgul már, én lekaszálom. Ott az út, félbehagyva, adj ásót, én megcsinálom. Ott a nyáj, szertekószál, engedj oda, pásztorolom.

TANÁCSELNÖK - Nem lehet. Van, aki arat, van kombájnos, útépítő, van pásztor is. Csak vadász nincs. Itt élünk a hegyek alatt, itt az erdő, nekünk terem.

MÓGLI - Adjál másnak puskát a kezébe! Akárki elsüti.

Az ordas mellé dobja a puskát.

TANÁCSELNÖK - Vedd fel! Nekem itt te ne dobálózz! Ha már közénk visszajöttél, meg kell tenned, amit muszáj. Örülj, hogy van dolgod köztünk! Nem ismered, csak az erdőt, nem ismered a betűt sem, semmi máshoz nem értesz. Mit akarsz hát? Mit kezdhettek veled, Mógli? Te nagyokos.

Mógli hallgat.

TANÁCSELNÖK - Na, látod.

Sarkon fordul, kimegy.

MÓGLI (*Pankához*) - Hát hallgattam. Minek is magyaráztam volna tovább, úgy sem érti. De te érted, ugye, Panka?

PANKA - Igen. Talán.

MÓGLI - Akkor felkaptam ezt az ordast, öreg farkast. Nem hagytam ott nekik a bőrét. Eltemetem. Mint az embert. Földbe ásom, vétkes tettét megbocsájtom...

PANKA - El kellene innen menned.

MÓGLI - Hová mennék? Itt az erdő. Puska nélkül, benne járva, madarakkal beszélgetve, gyönyörű szép erdőt járn! Szót érteni a vadakkal, mert rájöttem, míg fenn voltam, fenn a hegyen, nem fegyverrel, szóval kéne úrrá lenni a hegyeken, az erdőkön, a vadakon, állatokon. Érted, Panka?

PANKA - Nem egészen.

MÓGLI - Hátamon a döglött farkas, úgy jöttem ki, úgy rohantam, ha valaki az utamba áll, letaposom! Mert nem értik! Most tenéked elmesélem, te sem érted!

PANKA - Amit képzelsz, lehetetlen. Határos a csodatettel.

MÓGLI - Ez benne a nagyszerű. Nem? Ha már van egy tudományom: ők értenek, az állatok, én meg őket, ismerem a beszédjüket. Oly egyszerű! Te sem érted? Most embernyelven beszélek!

PANKA - Jaj, de nehéz! Milyen másképp jár az eszed, mint általában az embereknek!

MÓGLI - Hát ez az! De nem az enyém, a többieké jár másképpen. Áh!

Zene indul.

PANKA - Hát persze! A többieké. Ne mérgelődj, hagyd fenébe! Ne engedd, hogy felmenjen a pumpa! Gyere, táncolj!

Táncba vonja Móglit.

MÓGLI - A pumpa. Pedig az könnyen felmegy, Panka!

PANKA - A pumpa, a pumpa,

MÓGLI - A Panka, a Panka,

PANKA - A pumpa, a pumpa,

MÓGLI - A pumpa, a pumpa,

PANKA - Felmehet, felmehet,

MÓGLI - Járom az erdőt,

PANKA - Azt lehet, azt lehet,

MÓGLI - Mennék aratni,

PANKA - Nem lehet, nem lehet.

MÓGLI - Kérek egy ásót!

PANKA - Az minek? Az minek?

MÓGLI - Utat építék.

PANKA - Nem lehet, nem lehet,

MÓGLI - Mit tegyek, hát mit tegyek?

PANKA - Járjuk a táncot!

MÓGLI - Azt lehet? Azt lehet?

PANKA - Vesd el a gondot!

MÓGLI - Értelek, jaj, értelek!

PANKA - Csukd be a füled, szemedet,
Kíméld az idegrendszered!

MÓGLI - Embernek lenni jó lehet,
Csak takard el a szívedet!

PANKA - Zárd el az agytekervényeket!

Ritmusra becsoszog az Atya.

ATYA - Hé, gyerekek! Hé, gyerekek!
Mit csináltok itt, gyerekek!

PANKA - Vadembert nevelek,

MÓGLI - Gondokat elvetek,

PANKA - És szeretek,

MÓGLI - és szeretek,

PANKA ÉS MÓGLI - Szeretek!

ATYA - Azt lehet, az jó lehet!

PANKA - Az jó!

MÓGLI - Emberré válni fárasztó!

ATYA MAGÁNSZÁMA:

- Ne lásd meg, ami nem jó!
Magadat ne mérd máshoz!
Puskádat tedd a lábhoz!
És tanulj meg:
Nytott szemmel vakon járni,
Becsukott szemmel csak magadat látni!
Lábad alatt, nem baj, nincs semmi,
Így hát nem kell lefelé figyelni!
Bár ha felnézel, az égen sincs semmi,
Legalább felfelé sem kell figyelni!
Képzeld, hogy körülötted szép a világ,
Még a szurdokban is nőhet virág...
Hadd menjen más, amerre akar,
Ha vakon jár, célt téveszt hamar.
Tanuld meg a szádat bezárni,
Nem szabad érvekkkel kritizálni,
Ne kérj számon értékrendet,
Csak a saját fejedben rakjál rendet,
Ne törődj mással, csak neved,
Agyagolj, táncolj és szeress!

MÓGLI (*prózában*) - Igen, Atyám. Becsukom a szemem, járom az erdőt, Madonnát tapasztok agyagból, és elveszem Pankát feleségül.

ATYA - Ámen.

10. jelenet „VÁLTOZÁSOK”

Mógli asztalán egyre több Madonna-variáció áll. A gipsz-Madonna felkerült a szekrény tetejére. Mellette, odafenn ül Mógli, és a lábát lógatja. Panka jön, karján ruhanemű, bőröndöt húz elő. Csomagol.

MÓGLI - A szeptembert ki kéne hagyni a naptárból. Mit csinállok majd nélküled?

PANKA - Tanulsz. Te itt, én Pesten. Pihenésképpen meg egymásra gondolunk.

MÓGLI - Veled együtt jobb. Micsoda fényes napok voltak, amikor pergett a kazetta, fogtam a kezedet, és a fejembe másztak az angol szavak!

Valami divatos angol dalt kezd dúdolni.

PANKA - Még nem hallottam a szent esküszót.

MÓGLI - Ugyan? Miről? Hogy nem foglak megcsalni? Bizony isten, egyetlen életemre esküszöm, hogy más nőneművel még csak szóba sem fogok állni.

PANKA - Eddig rendben. Most arra esküdj, hogy tanulni fogsz. Elvégzed az általánost, aztán a gimit. Hogy behozol engem, egyszer. Diplomát szerzel...

MÓGLI - Jaj, Panka, hagyd már!

PANKA - De igen! Esküdj! Diploma nélkül senki nem áll szóba veled. Még én sem. Pedig világmegváltó terveid vannak. Nem?

MÓGLI - Kinőttem én az iskolapadból. Elvesztegetett évek, mialatt sokszáz embernek átadhatnám a tudásomat.

PANKA - Papír nélkül nem mégy semmire.

MÓGLI - Papírok, közben szalad az idő. Mi lesz velünk addig?

PANKA - És így? Így mire mégy? Ha semmit nem csinálsz, mindent elvesztegetsz. A magad hülyeségéből... Ígérd meg, Mógli! Most!

MÓGLI - Muszáj erről nyavalyogni, most, amikor hónapokig nem látlak? *(Közeledik a lányhoz.)*

PANKA - Muszáj. Nem mindegy, kihez jövök karácsonyozni. Egy borostás vademberhez, aki folyékonyan beszél angolul, de még a betűket sem ismeri, vagy...

MÓGLI - ... vagy egy diplomátlan állatnyelv-„professzorhoz”, aki megtanítja az emberiséget arra, hogyan kell ésszel, erőszak nélkül...

PANKA - ... Ezerszer hallottam. Tudom: „Ésszel, erőszak nélkül megszelídíteni a vadakat, hogy önként szolgáljon minket az állatvilág...” De ez majdnem képtelenség! S ha mégis, odáig hosszú az út. Te pedig nem akarsz elindulni rajta.

MÓGLI - Csuda erőszakos vagy, te nőnemű! No, jó. Csak hogy ne kelljen rád gondolnom, előveszem az ábécés könyvet. Esküszöm. Ezt akartad hallani?

PANKA - Ezt. Gyere, ide! No! Végül is nem mehetek férjhez egy analfabétához! Mit szól a világ?

MÓGLI - Igen, igen. A szerelem nem is fontos. Csak a világ, meg a papírok. Mi a követelése, jövődő nagyasszonyom? Hány betűt kell ismernem karácsonyig?

PANKA - Mondjuk, mindet.

MÓGLI - Az sok. De egye fene! Érted még egy bizonyítványt is szerzek: az első osztály elvégzéséről. Ez lesz a krisztkindlim.

PANKA - Ha tudnád, mennyire nem vicc!

Atya jön, utána Tiborka - elegánsan, magabiztosan.

ATYA - Nézzétek csak, kit hoztam!

PANKA - Nicsak! Az elveszett ember!

TIBORKA - A régi jó világ. Mindenki együtt, és mindenki mint régen.

MÓGLI - Szervusz, drága, öreg haver! De rég jártál itt!

TIBORKA - Annyi a szaladgálnivaló mostanában. Ezzel a kinevezéssel. Egy percem sincs.

MÓGLI - Mivel? Miféle kinevezéssel?

TIBORKA - No, igen. Ide semmiféle hír be nem téved, igaz? Most jövök a megyei pártbizottságtól, ahol jóváhagyták. Szóval a kinevezést, végre. Illetve amíg a tagság meg nem választ, csak ideiglenesen.

MÓGLI - Nyögd már ki, az istenért!

ATYA - Megváltoztál. Nagyon megváltoztál, édes fiam!

PANKA - Csak nem téesz-elnök leszel?

TIBORKA - Úgy valahogy. András bátyám helyett, merthogy őt nyugdíjba küldték. Szóval...

ATYA - Uramfia! Micsoda karrier! Nem régem még béráltalak! Istenem, Tiborka!

PANKA - Hát erre igyunk egyet, ugye, bácsi? Én meg úgyis búcsúzom. *(Tölt.)* Nekem az új tanévre, neked meg, Tiborka...

MÓGLI - Téesz-elnök? Te? Hát ez nagyszerű! Akkor a kezedbe helyezem a sorsomat. Ha te itt ilyen nagy kutya lettél... Ki tartja most akkor a tyúkoknak a szemináriumot?

TIBORKA - Annak a világnak vége. Jól megszédítettél, Mógli, de hát előbb-utóbb visszazökken minden a régi kerékvágásba.

PANKA - Meg új kerékvágásba lendül. Hány éves is vagy?

TIBORKA - 25. Csaknem 25.

PANKA - Te vagy a legfiatalabb téesz-elnök az országban! Egészségedre!

MÓGLI - Na látjátok! És nincs semmiféle diplomája. Igaz?

TIBORKA - Egészségedre. A szép lányokra, Panka! Nemsokára Pesten, az egyetemen találkozunk. *(Isznak.)*

MÓGLI - Ne feledd a barátságot sem, Tiborka! *(Iszik.)*

ATYA - Misére harangoznak. Megyek. Az Isten áldása legyen rajtad, meg a téészen.

Kimegy.

PANKA - Hallod, Mógli? Tiborka is tanulni fog.

MÓGLI - Csak menjen. De előbb intézze el, hogy a téeszben kísérletezhessenek. Te kezdted a tyúkokkal, én folytatom a tehenekkel.

TIBORKA - Azt nem lehet, Mógli.

MÓGLI - Nem-e, ha te akarod?

TIBORKA (*dalban:*)

De én nem akarhatom,
tehát nem akarom.
Amit meg te akarsz,
az egy örült lázálom.
Ki mondja meg,
értették-e a tyúkok,
mit kotkodácsoltam nekik?
Ki mondja meg, mitől emelkedett
a tyúkhullás statisztikája
az égig?
Ki mondja meg, igaz-e,
hogy érthető a macska,
a kutya, a tehén, s a néma halacska?
Ki mondja meg,
mit mondtam én,
mit mondtál te,
és megértették-e?
Nem véletlen volt-e,
vagy tévedés,
esetleg hamisság az egész?

A kísérlettel jár a bukás.
A bukásokért ki felelős?
Bizonytalant vállalni ma -
ki megteszi, eszelős.
Hivatkozz a barátságra,
a szerelemben sem bízhatol,
ha a kísérlet sikeréért
egy felelős szerv nem szavatol.
Pont én vállalom?
Én, magamban,
mert épp most magasabb posztot kaptam?
Mit képzelsz, Mógli, miért, kiért?
Ezt a játékot én nem játszom:
Ki szavatol a fejemért?
S mindezt egy zavaros ötletért!

(*prózában*) - Ebbe a játékba én nem bukok bele. Mint ahogy belebukott András bátyám -
temiattad.

MÓGLI - Tán én neveltem túlbuzgóságra a tyúkjaidat? Rosszul használtad, amire tanítottalak.

TIBORKA - Semmire sem tanítottál.

MÓGLI - Úgy! A francba a barátsággal! A francba az egésszel! Most már van mibe belebukni, téesz-elnök elvtárs! Világos! Állatokkal beszélni! Micsoda badarság! Mese volt az egész! Hibbant mese!

TIBORKA - Számítottam erre a kirohanásra, amikor idejöttem. Tudom, nem könnyű neked elfelejteni egy álmot. De azért számíthatsz rám. Mindennek ellenére. A fővadászi státuszt senki másnak nem engedem át. A tiéd lehet, amíg csak akarod!

Mógli neki akar rohanni, de Panka rácsimpaszkodik.

PANKA - Menj már el, Tiborka!

TIBORKA - Pesten találkozunk, Panka!

Kimegy. Mógli hozzávágja a Madonnát, az a becsukódó ajtón összetörik. Mógli négykézláb a cserepeket szedegeti.

MÓGLI - A legszebb Madonnám volt. A legszebb... De azért a legszebb álmom, azt azért is megcsinálom. Csak azért is!

Panka tehetetlenül áll, majd kezében a cserepekkal lassan kimegy.

11. jelenet
V. revue - „A SIKER”

Zene. Lelkes tanítványok serege jön.

KÓRUS:

Új tudomány a zooszemantika,
Professzor Mógli ennek doktora.
Ismeri ő minden állat nyelvét,
Amellyel megfejtí az állati elmét.
Tanszékén a téma világszenzáció:
Ember és állat közt kommunikáció!
Elavuló módszer: idomítás, verés,
Erőszak helyett célszerűbb az érvelés.
Drága a tápszer, de kell a tojás?
Győzd meg a tyúkot, a módszer nem vitás.
Takarmány helyett demagógia -
A jövő a ZOOSZEMANTIKA!
Nem kell reform, nem kell forradalom:
Állatnyelv tudása végtelen hatalom!
Emberivé válik az embertársadalom:
Ember helyett termel az értelmes barom.
Az állatot vezérli az emberi ráció,
Ha tökéletes lesz a kommunikáció.

Megérkezik Mógli. A tanítványok lelkes tapsal, éljenzéssel fogadják. Elkezdődik a táncos tanóra:

1. TANÍTVÁNY - Ó, Tanár úr! Mi kiválasztottak vagyunk!...

2. TANÍTVÁNY - ... És fűt bennünket a becsvágy...

3. TANÍTVÁNY - Megismerni a negyedik világot!...

MÓGLI - Rendben van, fiúk! Kezdjük el!

4. TANÍTVÁNY - Engem az érdekel,
Hogy mit érünk ezzel el?

5. TANÍTVÁNY - Megértene az állatok,
Én megértem őket. De mi az ok?

6. TANÍTVÁNY - Engem az, mit szolgál nekem,
Ha megért majd a tehenem?

MÓGLI - Értem, fiúk, a problémát.
Lássuk tehát:
Az állatvilág
Megismerése kemény munka lesz,
Az alapkutatót a gyomornál kezd!-
Ha ismered a testet, jön a pszichológia,
De ehhez már kell a zooszemantika.
Ha tudod a nyelvét, megtaníthatod,

Mit kell tennie, hogy hasznodra fogd.
Nem kell bajlódni az állat-értelemmel,
Elég az ösztön, amelyre hatni kell.
Jobban él a ló, ha többet dolgozik,
Többet ehetsz a tyúk, ha több tojást tojik,
Befogadjuk a tigrist, ha meghunyászkodik,
Mit ér a szabadság, ha állat felkopik...
És így tovább, és így tovább...

TANÍTVÁNYOK KÓRUSA - Takarmány helyett demagógia -
A jövő a ZOOSZEMANTIKA!

MÓGLI - Először is: válasszatok
Magatoknak egy-egy állatot!

1. TANÍTVÁNY - Én a tehenekkel foglalkozom.
2. TANÍTVÁNY - Én libanevelő vagyok.
3. TANÍTVÁNY - Én szeretem a kecskét.
4. TANÍTVÁNY - Én meg a juhot.
5. TANÍTVÁNY - Én a kakassal érteném a szót.
6. TANÍTVÁNY - Én meg választom a disznót.

Mógli vezényel, a tanítványok zenére dalolva-táncolva mekegnek, rőfögnek, bégetnek, gágognak - hatalmas boldogsággal:

AZ ÁLLATOK SZIMFÓNIAJA:

MÓGLI - Mondd utánam: Muuuu!

1. TANÍTVÁNY - Muuuu!

MÓGLI - Gágágigá!

2. TANÍTVÁNY - Gágágigá!

MÓGLI - Jó! Hát te: mekeke!

3. TANÍTVÁNY - Mekeke!

MÓGLI - Beee!

4. TANÍTVÁNY - Beee!

MÓGLI - Kukurikúúú!

5. TANÍTVÁNY - Kukurikúúú!

MÓGLI - Rőf-rőf-rőf!

6. TANÍTVÁNY - Rőf-rőf-rőf!

MIND: - Ez nagyon jó!

MÓGLI - Csak így tovább!...

... és így tovább...

12. jelenet

VI. revue - „A HÍR FELRÖPPEN”

A tanítványok dalolva kivonulnak jobbra, és balról mint rikkancsok száguldanak vissza. Túlkibálják a halkuló kórust:

6. RIKKANCS - Megjelent a Hétfői Hírek! Fantasztikus események! Egy eldugott faluban csoda történt!

5. RIKKANCS - Itt az Észak-Magyarország! Szenzációs felfedezés! Megismerhető az állatok nyelve!

4. RIKKANCS - Beszéljünk az állatokkal! Az Élet és Tudomány riportja az állattenyésztés új távlatairól!

3. RIKKANCS - Itt a Magyar Nemzet! Mógli, a csodaember, az állatlélek ismerője!

2. RIKKANCS - Népszabadságot! Tessék Népszabadságot! Szenzációs cikk: Meggyőzéssel a nagyobb tojáshozamért!

1. RIKKANCS - A Spiegel külön cikke Magyarországról!

2. RIKKANCS - A Newsweek...

3. RIKKANCS - A Daily Mirror...

4. RIKKANCS - Az Új Ember...

5. RIKKANCS - Az Economist...

6. RIKKANCS - A Magyar Szó...

A rikkancsok helyébe jegyzetelő-fényképező újságírók, szemüveges, szakállas tudósok tolonganak be, körülveszik Mógli. Villanó fények villannak, mikrofonok recsegnek, filmfelvevő zümmög, közben harsány rádióhang szól: Riport Móglival:

MÓGLI (*hangja*) - ... Nem. A megtanulása nem igényel különösebb képességet... Igen. Jó hallás, jó zenei érzék, az szükséges hozzá. És az állatlélekbe való beleélés, az empátia készsége... Persze, egyelőre felmérhetetlen, milyen eredményeket hozhat az állattenyésztésben. Természetesen, kísérleteket kell folytatni. Tudományos kísérleteket... És ehhez támogatásra, igen, és a társtudományok művelőinek bevonására lesz szükség. Ezt mi Kullogfalván, a magunk erejéből nem tudjuk megoldani... Reménykedem, természetesen reménykedem... Ez a tudás olyan horderejű eszköz lehet az emberiség kezében, amely - meggyőződésem - forradalmi változásokat hozhat a társadalmi szerkezet eddigi felépítésében... (*Hirtelen vége.*)

A háttérben képernyő ereszkedik le: TV-riportot látunk. Színhelye az Állatkert.

KÉP: Az Állatkert lakói.

RIPORTER - Miközben hallgattuk Mógli úr, mondhatnám úgy: professzor? hihetetlenül érdekes elképzelését egy új tudomány, a zooszemantika kialakításáról és sokirányú társadalmi használhatóságáról, kibontakozott előttünk a jövő képe.

KÉP: A ketrecek előtt Mógli és a Riporter sétálnak.

RIPORTER - És most megkérem Önt, mutassa meg a sokmilliós kíváncsi tévénező közönségnek az Ön különös képességét! Faggassuk meg az Állatkert lakóit!

KÉP: Mógli és a zsiráf.

MÓGLI - Azt mondja, nem érti, miért kell nap mint nap olyan magasra nyújtózkodnia az eledelért. Meglehetősen fárasztó...

KÉP: Mógli és a víziló...

MÓGLI - A vízilóházban nagyon bűdös van, ráadásul csúszós a medence alja. Úgy véli, többször kellene tisztítani...

KÉP: Villanások: Mógli és a majom; Mógli és a szarvas; Mógli és a mókusok...

RIPORTER - A farkasok ketreceihez közeledünk, kedves nézőink! Nem kell külön hangsúlyoznom, hiszen Magyarországon nincs olyan tévénéző, aki ne tudná, hogy Mógli úr korábban milyen kapcsolatban állt ezzel a számunkra félelmetes állatfajtaival. *(Móglihoz:)* Nincs ellene kifogása, hogy itt megálljunk?

MÓGLI - Nem tagadom le a származásomat.

RIPORTER - Nem ébreszt Önben kellemetlen emlékeket ez a ketrec?

KÉP: Mógli és a ketrecben a farkas.

MÓGLI - Nem. Legfeljebb nosztalgiákat.

KÉP: Mógli leguggol a ketrec elé.

MÓGLI - Igen, igen, ahogy leírod a tájat, ahol éltél, ahol befogadtak... Igen, pont olyan, amilyen az én emlékezetemben is él... Pontosan...

KÉP: Mógli feláll.

MÓGLI - ... Óh, azok a lengyel erdők... Óh, azok a csonttá aszott, didergő lengyel farkasok...

A tévé-közvetítés megszakad, bizsereg a képernyő. A rikkancsok megint elárasztják a színpadot.

1. RIKKANCS - Kullogfalvát megszállták a külföldi újságírók!

2. RIKKANCS - A Washington Post méltatja...

3. RIKKANCS - A Trybuna Ludu lelkes cikke a magyar csodáról!

4. RIKKANCS - Rövid hír a Pravdában...

5. RIKKANCS - A L'Humanité beszámol a ...

6. RIKKANCS - Itt a Magyarország! Bizonyítékokat vár a szakbizottság!

5. RIKKANCS - Hétfői Hírek! Hétfői Hírek! Csoda-e a csodaember?

4. RIKKANCS - Képzelet és valóság. Meditációk a Népszabadság vasárnapi számában!

3. RIKKANCS - Magyar Nemzet! Apróhirdetésekkkel a Magyar Nemzet!

2. RIKKANCS - Beszéljünk másról! Az Élet és Tudomány különkiadása!

13. jelenet

„MINEK”

Sötét. Távolról vonat közeledése hallatszik, megáll, pöfög, sípol és továbbmegy. Csend.

Hajnalodik. Feldereng Mógli szobája.

Belép Mógli. Két hatalmas bőrönddel érkezik, télikabátban. Villanyt gyűjt, álldogál. A lidérces álom csendjében lassan céltudatos tevékenységbe kezd: Elhúzogatja a bútorokat, hogy a sarokban álló kis vaskályhához férjen. Összeszed minden széjjel heverő papírt, benyúl értük a szekrénybe, fiókokba. Begyűjt velük. A bőröndökből is kiszedi a jegyzeteit, könyveit, végül a zsebeit üríti ki. Mindent eléget. Azután átöltözik, felveszi régi, kopott ruháját, és folytatja agyag-Madonnáját, - ahol abbahagyta.

Mr. McZoony kopog odakünn, választ sem vár, angolosan és magabiztosan belép.

McZOONY - Jó reggelt! Mr. Mógli?

MÓGLI - Jó reggelt!

McZOONY - Mr. Mógli? Ön volna az? A nevem McZoony, Cambride-ből.

MÓGLI *(végre hátrafordul, keze csupa agyag)* - Lehetetlen!

McZOONY - Tehát Ön az.

MÓGLI - Személyesen. Misztér Mógli, frissen doktorálva.

Megtörölközik. Kezet fognak.

McZOONY - Nagyon örülök.

MÓGLI - Hát még én! Hogyan talált meg? Most érkezett? Fáradt? Ugye fáradt? Üljön le!

Izgatottan ülőhelyet takarít le.

McZOONY - Mindig ilyen türelmetlen?

MÓGLI - Milyen jól tud magyarul!

McZOONY - Ön pedig angolul! Kotkotkotkodács!

MÓGLI - Kotkodács!

McZOONY - Beeee-beee!

MÓGLI - Beeee!

McZOONY - Nem nagy dolog magyarul is tudni...

MÓGLI *(nevet)* - Pedig már feladtam... hogy valaha még állatnyelven beszélgethessek valakivel!...

McZOONY - Bizony, kevesen vagyunk zooszemantikusok!... Magát is hóbortosnak tartják, nemde?

MÓGLI - Hóbortosnak? Inkább olyannak, aki előtt be kell csukni minden ajtót, a kiadókét, a hivatalokét, a tudományos intézményekét, mindegyiket! Bolondnak tartanak, aki közveszélyes, akit le kell állítani, akit le kell törölni...

McZOONY - Nem tartja magát túl fontosnak, Mr. Mógli?

MÓGLI - Magamat nem. A tudományt... azt igen... egészen a tegnapi napig... Mostantól fogva azonban egyszerűen nem létezem. Kész!

McZOONY - Áááá! Ne olyan szélsőségesen, Mr. Mógli! Ön még nagyon fiatal. Bizony a ködös Albion sincs tele zooszemantikusokkal!

MÓGLI - Önnek tanszéke van tanítványokkal, az Ön könyve megjelent, a lemezei kaphatók, Önben hisznek, a tudását nem vonják kétségbe...

McZOONY - Lehet, lehet. Sok pénzem van, farmom, a kiadásokat magam fedezem, és senkitől nem kérdezem, hisznek-e bennem. A gyerekek lelkesek, a kiadók ugyan furcsán néznek rám, de hát van pénzem, és ...

MÓGLI - És kísérletezhet a farmján kedvére.

McZOONY - Kísérletezés? Az túlzás. Beszélgetek a birkáimmal.

MÓGLI - És a birkák megértik Önt, és engedelmeskednek...

McZOONY - Nem akarok tőlük semmit.

MÓGLI - Hogy több tejet adjanak, hogy a gyapjukat hosszabbra növezzék?...

McZOONY - Minek? Elég pénzem van. Minek befolyásoljam őket? Erre soha nem is gondoltam!...

MÓGLI - Nagy kár!...

McZOONY - Ugyan! Így is remekül szórakozom. És másokat is szórakoztatok. Bárány-party: egy kis bégetés, vidámság, aztán ürücomb sütvé, hozzá savanyú bor, a szokásos angol pudding, ha kell, sör... nos: társaság...

MÓGLI - Talán nekem is meg kellett volna elégednem... Mindegy... Beeee!

McZOONY - Beeee! Úgy van! Hagyja, még nem késő!... Mondja, nem kínálna meg valamivel?

MÓGLI - Jó ég! Igaz is! Mivel? Éhes? Szomjas?

McZOONY - No, nem bárány-partyra gondoltam, de egy pohár whisky jól esne!

MÓGLI - Misebor van. Vizezett misebor. Most érkeztem, hónapok óta nem voltam itthon.

McZOONY - Misebor? Hát legyen! Az is valami! És hol járt? Tanulmányúton?

MÓGLI - Pesten, az egyetemen. Diplomáztam és doktoráltam, papírokat szereztem, hogy a szavamnak nagyobb legyen a súlya. Azt mondták, ez a járható út...

Demizsont meg poharakat vesz elő: tölt.

MÓGLI - Elhittem. Aztán kiderült, hogy a papírokkal sem megyek semmire... Egészségére!

McZOONY - Az életkedvére!

MÓGLI - Ugyan...

McZOONY - Mit szólna, ha felmennénk Pestre... Most, azonnal... egy előadás az Akadémián... Én tartanám... No?

MÓGLI - Nem is tudom...

A szín lassan sötétedik, a szöveg lassan halkul. Közben töltenek, isznak. Elúsznak a hangok, mint az álomban, míg teljesen sötét nem lesz.

McZOONY - Illusztrált előadás, élő állatokkal, a magnótekerceimmel. Mit szól?

MÓGLI - Bolondnak néznék.

McZOONY - Engem? Hiszen a könyvemet ismerniök kell!

MÓGLI - Nem ismeri senki. Hiába hivatkoztam Önre. Az egész országban nincs egyetlen példány.

McZOONY - Ó, hoztam magammal. Több példányt is.

MÓGLI - Kedves, kedves Miszter McZoony...

McZOONY - Egyenest a reptérre hajtunk a csomagjaimért, azután keresünk egy jó szállodát. Legyen a vendégem! Miszter Mógli! Megebédélünk és irány az Akadémia...

Sötétség, rövid csend, majd megint feldereng a szín. Ugyanott, csak egyedül. Tölt, iszik, feltesz egy magnószalagot: kakukkmadár hangját halljuk. Kívülről kakukkhang válaszol. Mógli felfigyel, elzárja a magnót. Csend.

Megint megszólal a kakukk. Majd halk kopogás az ajtón.

MÓGLI - Igen!

Belép Tadeus Bydlak.

TADEUS - Kakukk!

Mógli döbbenten áll.

TADEUS - Kakukk!

MÓGLI - Kakukk! Kakukk! Csukja be az ajtót! Tél van!

TADEUS - Igen. Jó napot! A templomkertből tisztán hallottam a kakukkszót. Ilyenkor kakukk? - gondoltam ugye. Aztán közelebb jöttem. Látom, a szobában ég a villany, és oda-benn a kakukk szól. Mármost itt. És akkor már tudtam, jó helyen járok. Ugye?

MÓGLI - Ha tudta, akkor miért kérdi? Kakukkmadarat keres? Mert az itt nincs.

TADEUS - Nem kakukkot. Magát, Mógli úr.

MÓGLI - Nocsak! Újabb látogató! Micsoda forgalom! *(iszik)* Magára például egyáltalán nem számítottam.

TADEUS - Aligha számíthatott, hiszen nem is tudja, hogy a világon vagyok.

MÓGLI - Most már, ahogy elnézem, mintha sejteném, hogy a világon van. Ahogy itt áll... Megmondaná végre, hogy kicsoda és mit akar tőlem?

TADEUS - Nem akarok semmit, csak egy kicsit beszélgetni.

MÓGLI - Beszélgetni! Miről?

TADEUS - Az állatokról, az erdőről, a hangokról...

MÓGLI - Álljon meg a menet! Mutassa az igazolványát!

TADEUS - Tessék!

MÓGLI - Tadeus Bydlak. Polonia. De hát ez egy útlevél!

TADEUS - Mással nem szolgálhatok.

MÓGLI - Maga Lengyelországból jött?

TADEUS - Egyenesen magához. Olvastam magáról. Még hónapokkal ezelőtt. És nem bírtam ellenállni. Azóta akarom meglátogatni magát, beszélgetni magával... Spóroltam, összejött a

pénz, aztán kiverekedtem egy kis szabadságot... és most itt vagyok. És határtalanul boldog vagyok.

MÓGLI - Örülök a boldogságának. De nagyon rosszkor jött. Nincs kedvem beszélgetni, sem az erdőről, sem az állatokról, sem a hangokról.

TADEUS - Visszajövök. Később visszajövök.

MÓGLI - Később sem lesz kedvem.

TADEUS - Borzasztó! Hónapok óta csak erre a percre várok, csak ezért élek. És maga annyit mond: nincs kedve!

MÓGLI - Nincs, jóember, nincs! Elvették. *(Iszik.)* Mindentől.

TADEUS - Tudtam, hogy elkövetkezik magánál ez az állapot. De reméltem, most még nem. Hiszen az imént is a kakukk szavát hallatta!

MÓGLI - Búcsúzóul. Hogy azután azt is a kályhába dobjam. Mint a többi. Nem érzi, milyen jó meleg van itt?

TADEUS - Hát igen. Így kell lennie. De ilyen hamar! Még hónapokat jósltam magának.

MÓGLI - Netán rólam beszél?

TADEUS - Igen.

MÓGLI - Mondja, mi köze van magának hozzám? Milyen alapon jósolgat? Mit képzelsz maga tulajdonképpen?

TADEUS - Nagyon sok közünk van egymáshoz. Én is a farkasokkal nevelkedtem. Én is értem az állatok nyelvét.

MÓGLI - Lehetetlen!

TADEUS - Pedig így van.

MÓGLI - Minden újságot elolvastam, minden hírt átkutattam, minden betűt végigbongésztam, mert bizonyítékot kerestem. De magára, Bydlak úr, semmi, de semmi utalás sehol!

TADEUS - Persze. Én nem kavartam magam körül akkora port, mint maga. Nagyon rosszul tette! Engem még otthon, Lengyelországban sem ismernek.

MÓGLI - No, üljön már le! És vegye le a kabátját!

TADEUS - Szóval, beszélgetünk?

MÓGLI - Beszélgethetünk. Valahogy úgy is el kell verni az időt. Szóval? Mit tud maga az én sorsomról?

TADEUS - Mindent.

MÓGLI - Én meg magáról semmit.

TADEUS - Én szabad akartam maradni.

MÓGLI - És? Sikerült?

TADEUS - Igen. De maga kereste a vihart. Reménytelen, amit akar. Isten így teremtette a világot. Minden és mindenki maradjon a maga helyén. Külön az állatok, külön az emberek. Ezen nem szabad változtatni! Bele fog pusztulni a kétségbeesésbe! A tehetetlenségbe!

MÓGLI - Mit akar? Rémisztgetni? Felesleges.

TADEUS - Beszélgetni. A múltból. Valakivel. Az állatokról. Az ő társaságuk az igazi élvezet, a gyönyörűség!

MÓGLI - Mégis hozzám jött, emberszóra vágyik.

TADEUS - Ne hitegesse magát! Maga sem képes az emberek között élni!

MÓGLI - Miért? Maga tud helyette mást?

TADEUS - Az erdőt. Tőlem elégedetlenkedhetnek, sztrájkolhatnak, követelhetnek, én az erdőben jól érzem magam. Én nem vagyok elégedetlen, én nem berzenkedem, én boldog vagyok - és szabad!

MÓGLI - Ez igen kényelmes! De így nincs érlelme.

TADEUS - A maga vesszőfutasának van?

MÓGLI - ... Nem hisznek nekem. Vagy úgy tesznek, mintha nem hinnének...

Sötétedik a szín, halkul a hang.

TADEUS - Maga nem tartozik közéjük. Maga annyira más, mintha nem vált volna igazán emberré. Ez nagy baj, Mógli úr, nagy baj!

Veszi a kabátját.

TADEUS - Visszamegyek az erdőbe. Azért nem ártott, hogy erre jártam. No, minden jól! Amennyire lehetséges!

MÓGLI - Akkor sem választanám a maga útját!

TADEUS - Fura egy figura maga! Isten áldja!

Kimegy.

MÓGLI - Jó utat!

Sötét, rövid csend. Mire megint kivilágosodik, Mógli a fotelben elterülve. Talán alszik. De felriad, amint beviharzik Panka.

PANKA - Utánad jöttem. Már azt hittem, meg kellene sértődnöm: el sem búcsúztál! Szó nélkül hazajöttél! Aztán azt gondoltam, inkább megleplek, és felültem a vonatra. Itt vagyok. Örölsz?

MÓGLI *(nem mozdul)* - Hihetetlenül, kedvesem.

PANKA - Azt mondtad, felhívsz, hogy elmondd, mit intéztél az Akadémián. De sem nem hívtál, sem nem jöttél. Talán akadémiai tag lett belőled, és úgy fenn hordod az orrod, hogy rám már...

MÓGLI - Hagyd, Panka! Sehol nem intéztem semmit. Azt hiszem, egyfolytában örültnek tartottak. A kör bezárult, én meg kívül rekedtem.

PANKA - Ezért nem jöttél.

MÓGLI - Ezért.

PANKA - A tiéd lehetne bármelyik tanszék, ha letennél a zooszemantikáról, ha nem akarnád az állatokat bevonni a társadalomba, ha...

MÓGLI - Mindenről letettem. Vele itt nagyon jól fogom érezni magam.

PANKA - Mógli! Próbálj meg olyan lenni, mint a többiek! Fogadd el, amit kínálnak, és ne akard újrarendezni a világot!

MÓGLI - Minden papírt elégettem, Panka. Gyűlölöm a papírokat, amelyek mindent eltűrnék. Elégettem őket.

PANKA - A diplomádat is?

MÓGLI - Mindent.

PANKA - Örült! Eszeveszett örült!

MÓGLI - Örült! Akkor volnék normális, ha nem akarnék semmit, ami más, ami különös, ami fárasztó, ami kellemetlen?

PANKA - A nyugalomunk érdekében üdvös lenne.

MÓGLI - De hisz itt a nyugalom, itt, az erdő közelében! Megtanítalak az erdei vadak beszédjére... És majd megtanítom a fiamat.

PANKA - Azt hiszem, nem vagyok alkalmas a nyelvtanulásra.

Csend.

MÓGLI - Szerinted mitől félnek?

PANKA - Az elképzelésed szerint alakuló világban új értékrend jöhetne létre. És ez valóságos forradalom.

MÓGLI - Az embernek főrja van az állatokkal szemben. A veszélyek elkerülhetők.

PANKA - Ha minden marad a régiben, biztosabban elkerülhetőek.

MÓGLI - Ezt a gondolatmenetet soha nem fogom tudni elfogadni!...

Csend.

MÓGLI - Mondd, Panka, te tulajdonképpen hiszel a képességeimben?

PANKA - Tudod, Mógli, a végső bizonyíték nincs a kezvedben.

MÓGLI - Mi a végső bizonyíték?

PANKA - Ha az állatok embernyelven igazolnák, hogy hűségesen tolmácsolod őket.

MÓGLI - Ez, azt hiszem, lehetetlen.

PANKA - Túl nagyot akartál. Istennek is túl nagy volna.

MÓGLI - Nehezen tudom nélküled elképzelni az életemet.

PANKA - Szeretnélek megcsókolni, Mógli...

De csak áll, nézi a fiút, azután sarkon fordul, és elmegy.

14. fejezet

VIII. ún. „FÁRADT” revue: „EGYEDÜL”

Mógliban lejátsszódik mindaz, ami történt. Végére ért a következtetéseknek.

A zenei motívumok és a hang-effektusok felidézik az állomásokat - visszafelé:

Vonatzakatolás.....

Mógli mindenholnan kisebb-nagyobb agyag-Madonnát vesz elő, szétrakja őket, és a szoba tele lesz élettelen emberfigurákkal.

A zaklatott „csoda”-revue dallamára:.....

Csendesen beóvakodnak a kísértetszerű riporterek, rikkancsok stb.; Kékes képernyő-fények villódnak. A kísértetek egy-egy Madonnát felemelnek és kivisznek.

Mógli felteszi az utolsó magnótekerceszt: torzan megszólal egy részlet az „Állatok Szimfóniájá”-ból:.....

Betáncolnak a tanítványok, vállukon Mógli bábuját hozzák, és halkán éneklük a Tanítványok indulójának utolsó szakaszát:

... Emberivé válik az embertársadalom:
ember helyett termel az értelmes barom!
Az állatot vezérli az emberi ráció,
ha tökéletes lesz a kommunikáció!

Eltűnnek a tanítványok, Mógli a tekerceszt a kályhába dobja. Előlép Tiborka, Panka és az Atya. Tánc a VI. revue utolsó akkordjára:

Csukd be a füled, szemedet,
kíméld az ideg-rendszered!
Nem bírom én ezt!
Nem lehet, nem lehet,
Jaj, nem lehet, nekem nem lehet!...

A zene leáll, csend lesz. Csak egy pacsirta szól: Tiborka kirohan, Mógli összetöri a puskát, felkapja Pankát, megcsókolja, és lágyan kiteszi az ajtón. Az Atya a fotelben ül.

II. revue zenéje alatt.....

Mógli felfedezi az asztalra borított Nagy Transzparensét: visszatér a farkashangja (keserves üvöltés), és dühhel ráveti magát.

A zene a kezdeteknél tart: előjönnek az emberré válás motívumai,..... és előjönnek az orvosok, az idomárok stb., és Móglit a transzparens vásznával körültekerik, miközben Mógli énekel:

... beszél, mert anyja nincs,
beszél, hogy legyen anyja, apja, testvére, társa,
beszél, mert férfi,
beszél, mert szeretni akar,
beszél, mert fél egyedül...

Mindenki eltűnik a színről, csak az Atya ül megértő mosolygással a fotelben, előtte hever a múmia-Mógli. Azután az Atya kiszabadítja a fiút. A tekintetek találkoznak.

15. jelenet
„MI TÖRTÉNHET MÉG?”

A furcsa pieta-kép elé begördül a templomkapu díszletfala.

Hull a hó. A templomkapun télikabátban, szőrmesapkában kilép Mógli, és lejön a lépcsőn. Az Atya a templomkapuban megáll, kinyitja fekete paraplóját. Fázik. Mógli megáll a lépcső alján.

ATYA - Nyugodt lehetsz, fiam... Tudom... az üzenet... átadom...

MÓGLI - Csak annak, aki valóban, hittel érdeklődik.

ATYA - Igen. Csak annak mondom el...

MÓGLI - Megbízom magában, Atyám... Mint akkor, amikor épp így hullt a hó...

ATYA - Nem is volt olyan régen... Talán tévedtem, amikor magamnál tartottalak, hiszen megtartani nem tudtalak...

MÓGLI - Mindent köszönök... Farkasok közül jöttem, kaméleonok közül kellett volna...

Visszalép, megcsókolja az Atya kezét.

MÓGLI - Minden jót...

Elsiet.

ATYA - Gyere vissza, Mógli!...

Utolsó, azaz zárójelenet
„ÉS MI TÖRTÉNIK?”

A színpadon a téli erdő, éjszaka van. Még annyi fény sem clikkan, mint a darab elején. Tökéletes sötétség és csend... Egy ember jön, cipője nyikorog a hóban. Az ember torkából farkasüvöltés tódul, messziről valódi farkasvadász hallatszik. A farkasvadászok egyre közelednek. Aztán farkasfalka futása neszez, állatlihegés, halk kaffogások.

MÓGLI - Hát nem ismertek meg?

A válasz: farkasröhögés, amely állati és emberi egyszerre, vérfagyasztó és hihetetlen. A röhögés hatalmasan elterül, betölti az erdőt, a színpadot, a nézőteret. Akkor marad abba, amikor a nézőtéren felgyulladnak a fények, és a színpadot elfedi a

Függöny.

1986.

A LÁNY ÉS AZ ARANYMADÁR

színdarab

(Szöveg színpadi játékhoz)

SZEREPLŐK

LÁNY, *a neve Lili*

VIKTOR, *festő, java férfikorban*

APA

ANYA

ÖCSI, *a neve: Lackó*

LINA

TAMÁS

JENŐ

} *a Lány korosztályából való fiatalok*

és mások, akik megszólalnak:

VÉGREHAJTÓ 1., 2.

RIPORTER 1., 2.

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

VALAKI 1., 2., 3., 4., 5.

A KIÁLLÍTÁS LÁTOGATÓI

és néhányan mások, akik a jelenések hátterében némán léteznek

Olvasati utasítás:

Ha nem lehetne kiolvasni a sorokból, közül, mögül: SEMMI NEM konkrét, nem az, ami, hanem egy tudatban (alatta?) lejátszódó-képeződő látomásszerűség, amely álomnak, lát-álomnak, szorongásos álomnak stb. nevezhető. A szerző egy pszichoterápiás kezelőágyon, kőpadon, halálos ágyon fekszik, és arról beszél, amit lát.

ELSŐ JELENÉS

Trapéz alakú térben régimódi, ún. nappali szoba. A bútorok, mint amelyeket örököltek, esetlegesen és gondozatlanok.

Bal szélen nagy, barna, kétszárnyú ajtó, azon túl egy ormótlan, háromajtós szekrény. A szemközti falon ferdén függesztett nagy, keretezett tükör, alatta lomtárnak használt vitrin. A jobb sarokban nehéz, kopott függöny: feltehetően ajtót takar. Előtte öblös fotel párnákkal, pléddel; benne, körötte újságok, magazinok. Középen hatalmas ebédlőasztal, szürkére fakult, valaha mintás térítője földig ér. Körötte székek, felette csillár, amelyben két tizenötös körte szór takarékos fényt. Elöl, ferdén, magas támlájú divány áll; ez is plédekkel, párnákkal tele.

Balra elöl - mintha nem a szobához tartozna - festőállvány, mögötte szék, dobozok, üvegek, vásznak.

Zsúfoltság, puhaság, mozdulatlanság.

A csillár mellett felakasztva csüng a Lány

LÁNY Mintha nem egészen jól csináltam volna. Kampó, hurok, a szék felborítva. Eddig rendben. És úgy tűnik, mégis élek. Vagy nem? Hé! Mit gondoltok, élek még? Itt lógok a csilláron! Mit szóltok? No! Senki nincs itt? Az előbb még mind itt voltatok. Amikor bejöttem a spájzból ezzel a remek kötéllel. Hogy megörültem neki! Hajaj! Itt a helyzet: elszalaszt-hatatlan! Persze, most sem válaszoltok, mint általában. Mintha süketek lennétek. Vagy az én hangom nem hallható? Hm. Úgy csüngök a fejemen, mint egy szárítani kitett napraforgó. Azám! Ha legalább a szemeteket láthatnám, amikor észrevesztek engem, itt fenn! Először csak a pár cipőt, aztán a nadrágot, aztán azt is, aki benne van. De csak ezt a koszos falat látom. Olyan bivalyerősek a csigolyáim, hogy nem eresztik egymást. Olyan teli tudóval lélegzem, mint tavaly a Tátrában, amikor körülnéztem a lila sziklák között. Valamit megint nem jól csináltam. Ez sem sikerült. *(Rángatózik)* Nem elég a súlyom. Hatvan kiló még élő hús, és nem elég. Nos? Hogy tetszem? Legalább most figyeljetek rám! Ez nem ám akármilyen attrakció! Ez egy nagyon erős elhatározás eredménye. Látjátok? Képes vagyok rá! Képes voltam felerősíteni ide ezt a kötelet, és képes voltam kirúgni magam alól a széket, amikor már a hurokban volt a fejem. Nem kis dolog ez! Igaz? No? Még mindig senki sincs itt? Vagy a szokásos módon fütyültök rám. Ez a legvalószínűbb. Ugye, Viki?

Csend

Ha még te sem válaszolsz, akkor minek volt az egész? Pedig itt kell lenned valahol. Tudom, hogy itt vagy! Á! És pont a leghülyébb halálnemet választottam. Kigúvad a szemem, dagadt nyelvem kicsüng kék ajkaim közül, fejem lehorgad, mint egy bánatos lóé. Pfuj! Mért nem a méregnél kötöttem ki? *(A zsebeiben kotorászik)* De hol van? Napok óta a zsebemben hordom, és most nincs itt. Én hülye! Kitettem, amikor ezt a jóféle kötelet találtam. Viki! Hallod? Nem adnád fel azt a kis fiolát az asztalról? Zöld a címkéje, és halálfej van rajta. Viki! Eltűnt. Pont most, amikor szükségem lenne rá. Ha jól meggondolom, az első eset, hogy nincs kéznél szükség esetén. Viki! Hé! Hallod? *(Tovább kotorászik a zsebeiben)* A sípom sincs meg. Tele a zsebem mindenféle hülyeséggel, csak ami kellene, az nincs. Egy rajzszög. *(Megszúrta az ujját)* A fene! Vatta, a rúzsom és a zsebkésem! Mért van itt a zsebkésem? Már három hete elvesztettem. Égen-földön, mindenütt kerestem, s most tessék, itt van. *(Előveszi, szétkattintja: remek bicska villog a kezében)* Ő az! A nyelén érzem a lepattogzott csont helyét. Ez az én bicsakom! Ezzel azért már lehetne kezdeni valamit! Mondjuk, elvágni az ereimet, és akkor nem lógnék itt hiába. Nyissz-nyassz, alattam piros tócsa gyűlne. Csöpp-csöpp, csepegnének a

cseppek. És tán csak észrevenne az a valaki, aki a vértől síkos padlón hasra vágódna. Hogy bírnék röhögni! Ha akkor még bírnék röhögni. Ha egyáltalán volna kedvem. Mert most nincs. Még elképzelni sincs. Azt sem például, ha az anyám a legszebb toalettjében seggre ülne a csúszós véremen. Pedig de dühöngene! Szóval abszolúte nincs. Tán még meghalni sincs kedvem. Esetleg még nem találtam ki pontosan a megfelelő halálnemet. Bombát kéne nyelni. Mi? Ha akkorát durranna a hasamban, hogy beléremegne a ház, talán észrevennének. „Ni, valami történt ezzel a lánnyal” - mondaná az apám. Bár ez sem biztos. No, ebből elég, öregem! Hagyjuk abba! *(Elkezdi a bicskával a feje fölött nyeszettelni a kötelet. Elég nehezen megy. Amikor végre sikerül, nagyot puffanva földet ér. Felül, nyakában a hurok)*

A zajra lassan megmozdul a mozdulatlanság: életre kel a szoba

ANYA *(hangja a nyitott szekrényajtó mögül, ahol feltehetően mostanáig öltözködött)* Mi a jó eget csinálsz, Lili? Készen vagy már? *(Előlép a szekrényből: elegáns, festett haj, fiatalos ruganyosság. A tükör előtt befejezi a toalettjét, a frizuráját. Közben:)* Tudod, hogy nem várok rád! Jössz vagy maradsz, de nekem időben Váraljayéknál kell lennem. Számítanak rám. Hiszen alig tudnak valamit gagyogni angolul, és közben ott vannak a vendégek Londonból! Ráadásul az a zeneszerző micsoda rémes egy pasi! Állítólag buzi. Nos? Készen vagy? Nem? Látom. Persze, nehogy azt hidd, hogy így velem jöhetsz! Ebben a szerelésben!

LÁNY Nem megyek veled, anya. Érezd jól magad! *(Ül, becsukja a bicskát, elteszi. Megpróbál feltápászkodni, de egyelőre nem megy: a fenéke fáj, a nyaka gémberegett)*

ANYA Hát, viszlát, drágám! Sajnálhatod! De te már ilyen vagy. Lassan megszokom. *(Sértetten kirobog, bevágódik mögötte az ajtó)*

LÁNY *(megpróbál felállni, felszisszen: a bokája is megrándult)* A fene egye meg!

Az Apa most láthatóvá válik a hatalmas fotelben a rengeteg párna és pléd között: lapoz egyet a feje elé húzott újságon. Olvas, fel sem néz

APA Megütötted magad, drágám?

LÁNY Egy kicsit.

APA *(továbblapoz)* Hozzak kötszert? Vagy borogassam be? Hol fáj? *(Fel sem néz)*

LÁNY Nem kell, apa! Ne fáradj! Majd elmúlik.

APA Hát persze. Minden elmúlik. Anyád már elment, ugye? *(Választ nem vár, továbblapoz. A továbbiakban is olvas: ott van, még sincs ott)*

Közben az asztal alól négykézláb előbújik egy szemüveges fiú: Jenő. Kezében nyitott könyvet szorongat. Épp a fél lábon álldogáló Lány előtt köt ki

JENŐ *(kiabál)* Lili! Figyelj csak! Jé! Itt vagy? Akkor meg minek kiabálok, igaz? Hogy nektek micsoda klassz könyvtárak van!

LÁNY Könyvtár! Kissé nagyképuen hangzik. Miért? Már megint találtál valamit?

JENŐ Hogy találtam-e? Már ennyit elolvastam belőle! Figyelj! Fritz Riemann írja a boldogságkeresésről *(kényelmesen elhelyezkedik a földön, és felolvas)*: „Embertársi világunk nyomban másként festene, ha újólág rádöbbenénk egymásrautaltságunkra, ha tiszteletet és elismerést éreznénk a többiek iránt (a tőlünk függőket is ideértve) - mert tévedünk, ha azt hisszük, hogy az fölösleges, ha már megfizettük őket. Az efféle szívbeli restség sokféle boldogságležitől foszt meg; ha megkísérelnénk hálásabbnak, jóságosabbnak, önzetle- nebbnek lenni, akkor fölfeleznénk, hogy mindez olyan boldogságležitőseket rejt magá- ban, amelyeket elzárunk magunktól látszólag természetes igényeinkkel.” Mit szólnsz?

LÁNY Nagyszerű!

JENŐ Kölcsönadod?

LÁNY Nem az enyém. Lackóé. Persze, elviheted: hetek óta nem járt itthon. Valahogy nyoma veszett.

JENŐ Akkor ez klassz! Hiszen mindegy neki, ha úgyszincs itthon. De azért mondd meg az öcsikédnek, ha előkerül, legkésőbb egy hét múlva visszahozom. Kösz, Lili! Most elmegyek. Vagy ráérsz?

LÁNY Mire?

JENŐ Beszélgetni. Jó kis könyv ez!

LÁNY Nem, Jenőkém. Most nem érek rá.

JENŐ Akkor szia, ha nem haragszol! *(A könyvvel boldogan kirohan, nagyot csapódik az ajtó)*

LÁNY Nem haragszom. *(Felállítja a széket, leül, sajgó bokáját masszírozza)*

Közben a dívány párnái is mozdulnak. Lina és Tamás csókolóznak ott, feltehetően eddig is azt tették

Ez is elment. Haragudjon az Öcsi majd, ha megkerül. Mért nincs itthon? Mért nem vigyáz a saját könyveire? Hát mi vagyok én? Éjszakai portás?

LINA *(kibontakozik Tamás öleléséből, kitörő örömmel Lilihez)* Egész éjszakára? Odaadod, azt mondd? Egy egész éjszakára? Te édes, egyetlen, drága Lilim! *(Odarohan, a nyakába borul)* Szóval kinyitom a hátsó ajtót, azután balra fordulok. Igaz? És az első ajtó a te szobád. Hallod, Tamás? Édesem! Ideadja a kulcsot! Tudtam, hogy ideadod. Csak nem fáj? A bokád? Mit csináltál? Borogatni kell, az jó. Az mindenre jó. Te! *(összecsókolja)* Hol az a kulcs?

LÁNY *(a zsebébe nyúl)* Tessék.

LINA *(felrángatja Tamást a díványról)* Szóval, balra. Figyeltél, Tomikám? Kösz, nyanya! *(Kirobog, magával vonszolja Tamást is. Az ajtó megint csapódik)*

LÁNY *(feláll, bicegve lép egyet-kettőt)* Hát ez csodálatos! *(A tükör elé ér, belenéz)* Meg ez a díszes nyakravaló! Mért pont épp ez tűnt volna fel bárkinek? *(Leemelné a hurkot a nyakáról, de mozdulatát megállítja egy hang a festőállvány mögül)*

VIKTOR Le ne vedd!

LÁNY Itt voltál?

VIKTOR Persze. Ne mozdulj!

LÁNY *(mozdulatlanul tartja a kötelet a nyakán: felveszi vagy leveszi?)* Lapultál! Hallgattál! Leskelődtél! Még tán izgultál is: sikerül, nem sikerül!

VIKTOR *(rárivall)* Maradj már! Folyton izegsz-mozogsz! Nem is tudod, milyen jól áll!

LÁNY *(engedelmeskedik)* Még hívtalak is!

VIKTOR Hallgass! Épp a szádnál tartok. Nézz inkább lefelé! Kicsit hajtsd meg a fejed! Még! Most jó! Maradj! Hogy hallottalak-e? Persze. Még láttalak is. Nem is gondolod, milyen érdekes voltál. Csak a szád... Nem! Ne szólj! A szád, az akkor is folyton járt. Nem tudtam élethűen megmintázni. Ahogy ott lógtál! Nem himbálóztál, ahogyan az szokás, csak csüngtél, egy jó darabig szinte mozdulatlanul. No, ez igen! - gondoltam. Most nyugton van, most le tudom kapni a lényegét! Várj még egy picikét! Ezt még korrigálnom kell! Fenomenális lesz!

Olyan leszel, mint egy igazi öngyilkos! Benne lesz az öngyilkosság lényege. A borzadályé, a reménytelenségé, a teljes megadásé. Aki majd látja ...

LÁNY *(lekapja a nyakravalóját)* No ebből elég! Én meghalok, te meg itt művészetet imitálsz.

VIKTOR Hogyhogy imitálok? Ez igenis művészet! Tudod te jól. És amint látom, nem is haltál meg.

LÁNY De meghalhattam volna. Ha egy kicsit ügyesebb vagyok. Akkor most tényleg nyugodtan festhetnél, és elkaphatnád a lényegét. A borzadályét, a reménytelenségét meg mit is még?

VIKTOR A teljes megadás: az önfeladás lényegét.

LÁNY Pont te, aki eddig még... De most nem! Most hagyta, hogy... Hiába kiabáltam! Nem segítettél! Meg sem mukkantál!

VIKTOR Ugyan, Lili! Teljesen világos volt, hogy nélkülem is boldogulsz.

LÁNY Megboldogulok. Úgy érted.

VIKTOR Hülye vagy! Kérlek, még vedd vissza egy kicsit azt az undok kötelet! Nem fejeztelek be. De már beszélhetsz!

LÁNY Kösz. És fel is akaszthatom magam.

VIKTOR Otromba halálnem, magad is tudod.

A Lány nyakában megint ott a kötél. Beáll

Most jó! Persze a méreg, az jobb. De minek? Élni akarsz. Nem?

LÁNY Kiderült, hogy igen. Hát élve maradtam. De minek?

VIKTOR Jobb lett volna, ha nem nadrágban húzod fel magad a csillárra. Innen a szoknya sokkal izgatóbb látvány lett volna. Amint kivillan alóla egy halálra szánt térd, egy comb, félig még él, félig halott. Rém erotikus lehet, ahogy feszülnek az izmok! És az ember hozzáképzeli a haldokló hasat, a ...

LÁNY Mihez kezdjek eztán?

VIKTOR ...a kihűlő ágyéket...

LÁNY Inkább azt mondd: eztán hogyan?

VIKTOR Mások között esetleg.

LÁNY Gondolod, új emberek?

VIKTOR Hm. Talán igen.

LÁNY Menjek el. Jó. De hová?

VIKTOR Mindegy. Talán Párizsba vagy Rómába.

LÁNY És ott?

Sötét

MÁSODIK JELENÉS

Kopott, szürke kisvárosi pályaudvar. Kétoldalt egy-egy kijárás, középen kétszárnyú koszos üvegajtó vezet a peronra.

Mintha az előző jelenés néhány bútora - átalakulva - itt maradt volna: a legfontosabb a háromajtós, ormótlan szekrény. Most PÉNZTÁR felirattal rendelkezik. Elöl áll ferdén a divány - csupaszon. Középen a nagy asztal terítő nélkül, hamutartókkal, szeméttel. Itt van a fotel is, a sarokba félrehúzva, háttal, hogy ne álljon a járások útjában.

A peronajtó felett (a tükör helyén) a miliőtől elütő, elegáns, színes vonatkijelző tábla lóg, a következő felirattal:

Indulás	Érkezés	Idő	Vágány
PÁRIZS		7.25	1
OSLO		8.05	1
RÓMA		8.15	1
DOROZSMA		8.20	1
HALAS		8.21	1

Kora hajnal. Jobbról bevánszorog a Lány, vállán tömött szütyő. Mögötte caplat Viktor teljes festőfelszerelésével.

A Lány fáradtan ledobja magát a diványból vált padra. Viktor - mint ezután mindig - a bal szélén, „a történéseken kívül” lepakol. Munkához lát

LÁNY Lejártam a lábam. Nem bírok egy lépést sem tovább menni. Ha ez nem a pályaudvar, felakasztom magam.

VIKTOR Már úgyis rutinod van benne.

LÁNY Szégyelld magad! Sőt: duplán szégyelld magad! Neked igazán tudnod kéne, honnan indulnak a vonatok, ehelyett bejártuk az egész várost.

VIKTOR Szerencsére nem olyan nagy. De ne morogj! Most jó helyen vagyunk.

LÁNY Biztos vagy benne?

VIKTOR Nézz körül! Addig én itt lesátorozom.

LÁNY Érdemes kipakolnod?

VIKTOR Szerintem érdemes. Alig pirkad. Ha kiszusztad magad, váltsd meg a jegyeket!

LÁNY Szóval: mindegy, hová.

VIKTOR Szóval: mindegy.

LÁNY (a vonatkijelző táblát tanulmányozza) A legközelebbi Párizsba megy!

VIKTOR Akkor mi is oda.

A Lány nehézkesen feláll, a pénztárhoz ballag. Zárva. Bekopog, vár, tiblából, újra kopog. Semmi. Egy forgalmista (= Apa) jön sietősen. A lány megállítja

LÁNY Jó reggelt! Kérem, mikor nyit a pénztár?

FORGALMISTA A pénztár?

LÁNY Igen.

FORGALMISTA Miféle pénztár?

LÁNY Ahol jegyet lehet váltani. Pénztár. Kassza. Érti?

FORGALMISTA Á! Kassza! Igen: wertheimzárral. Volt otthon ilyen. Még a megboldogult feleségem idejében. Ő hívta kasszának. A háztartási pénzt tartottuk benne. Titkos kóddal lehetett csak kinyitni. Azám! Már akkor! Titkos kódja volt! Igaz, hogy csak ketten használtuk, mégis titkos volt. Később átszereltette a zárját. Egyszemélyesen titkosra, és én már nem tudtam belenyúlni. Kénytelen voltam munka után nézni. Akkor álltam be ide a MÁV-hoz. Így kellett tennem, kisasszonykám, ha még az életben meg akartam inni nagy néha egy-egy pofa sört. Hát igen. A kassza! *(Elábrándozik)*

LÁNY De ez itt! Ez mikor nyit?

FORGALMISTA Ez itt? Várjon csak egy kicsit, kisasszonyka! Vagy olyan sürgős?

LÁNY Nem. Nem sürgős. Még alig pirkad.

FORGALMISTA Na látja! Várni kell! Ennyi az egész. *(Elmegy)*

A későbbiekben néha fel-feltűnik egy-egy néma utas, mint eleven háttér...

LÁNY Hallottad? Na, mit szólsz?

VIKTOR Vágj érdeklődőbb képet! Így nem mész semmire! Például rákérdezhettél volna: miben halt meg a felesége? Mióta dolgozik itt? S más ilyesfélét.

LÁNY Most az érdeklődő arcomat fested, vagy segítesz? Pillanatnyilag a fő feladat jegyet váltani. Vagy nem?

VIKTOR Ez a mi szempontunk. Neki meg a saját szempontjai a fontosak. Világos? *(A bevonuló jelenség felé int)* Most légy ügyes!

Bevonul egy Jólöltözött Dáma (= Anya) neszesszerekkel, táskákkal, dobozokkal. Mögötte a Hordár (= Öcsi) három bőröndöt cipel. A Jólöltözött Dáma leejt egy csomagot, de nem tudja felvenni a rengeteg holmitól

LÁNY Csókolom. Segíthetek? *(Szedegeti a lehullott csomagokat)*

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Ugyan, kedveském! Csak hagyja! Arra való a hordár. Fiú! Vedd el a hölgytől a csomagjaimat!

A Hordár azonban képtelen kézben tartani mindet. Szerencsétlenkedik. Egy csomag mindig a földön marad

(A Lányhoz) Látom, még sohasem utaztál. Minden jobb pályaudvaron hordárok várják az utasokat. A bejáratnál, az indulási oldalon meg a kijáratnál is. Felkínálják a segítségüket, és némi pénzért megszabadulhatsz a cipekedés gondjaitól. Persze, nem árt, ha előre megalkuszik az ember. Nagyon kell ügyelni, túl ne fizessd a szolgálataikat. Érted?

LÁNY No de ennyi csomag! Messzire tetszik utazni?

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Messzire. És egy nőnek mindig sok holmit kell becsomagolnia. Pláne, ha külföldre megy. *(A Hordárhoz)* Azt is vedd fel, fiú! Nem maradhat itt! Benne van a boám. Ki tudja, talán szükségem lesz rá. Egy estély vagy fogadás...

A Hordár azonban hiába igyekszik. Az a csomag a földön marad

LÁNY Hová tetszik utazni?

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Párizsba. Végre Párizsba! Tudod, az micsoda hely? Már tíz éve készülődöm, szervezek, csomagolok, tervezek, álmodozom. Most azonban elindulok. Most, hogy egyedül maradtam. Egészen egyedül! Most biztosan elindulok.

LÁNY Én is oda utazom. A jegyek megvannak?

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Hogyne! Én mindenről időben gondoskodtam. *(A táblát olvassa)* Első vágány. Hallod, fiú? Az első vágányhoz megyünk.

LÁNY És a jegyeket itt tetszett vásárolni?

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Persze. Ugyan hol másutt? *(Elindul)*

LÁNY *(elkapja a földön maradt csomagot, utánuk megy)* Együtt is utazhatnánk. De a pénztár, az zárva. És nekem, nekünk, még nincs jegyünk.

JÓLÖLTÖZÖTT DÁMA Kinyit. Mindig ki szokott nyitni. Várjál csak türelmesen. Gyere, fiú!

Eltűnnek a középső ajtó mögött

LÁNY *(észbe kap, utánuk fut)* Néni! Hölgyem! Itt maradt a... *(A visszatérő Hordárba ütközik)*

HORDÁR Micsoda egy banya!

LÁNY *(a Hordár után)* Várjon! Vigye oda ezt is a néninek! Itt hagyta. Gyorsan! *(Amint a Hordár feléje fordul, a Lány keze megáll a levegőben. Hózzászalad, átöleli)* Öcsi! Lackó! Te vagy az, Öcsikém? Hogy kerültél ide? Mit csinálsz itt?

ÖCSI Láthatod. Csomagokat cipelek. Lemaradtam a vonatról, s valamihez csak kellett kezdenem, hogy éhen ne maradjak.

LÁNY Hetek óta! Azóta itt tekeregsz? Nem jöttél haza! Hogy tehetted ilyet? Anya a szemét is kisírta utánad.

ÖCSI Nem látszik rajta. Végre Párizsba mehet. Az ott az anyád. Meg az enyém. Úgy gondolod, felismert? *(A Jólöltözött Dáma felé mutat, aki a peronajtó mögött a vonatát lesi)*

LÁNY Nem. Legalábbis nem látszott rajta. Talán nem akart felismerni.

ÖCSI Téged sem.

Közben hangtalanul befut a vonat. A Jólöltözött Dáma felrakja a csomagjait, felszáll, a vonat elindul

LÁNY Engem sem. Bár én sem ismertem meg. De te szólhattál volna neki! Te megismerted!

ÖCSI Minek? Hadd menjen. Legalább ő menjen.

HANGOSBEMONDÓ A párizsi gyors elindult. Az első vágány mellett tessék vigyázni! A párizsi gyors elindult! Az első vágány mellett tessék vigyázni!

LÁNY *(Viktorhoz)* Te! Ez volt a párizsi vonat! Ezzel akartunk menni! Most mi lesz?

VIKTOR Semmi. Megyünk a következővel.

LÁNY De mit keresek én Oslóban?

ÖCSI Miért? Mit kerestél volna Párizsban?

LÁNY Az más! És a pénztár! Még mindig zárva! Öcsi! Te mégiscsak jobban tudod: mikor nyit ki végre a pénztár?

ÖCSI Kinyit. Mindig ki szokott nyitni. Csak várj türelmesen! *(Elindulna)*

LÁNY Ne menj még! Nézd, itt maradt Anya csomagja. Menj szépen haza, és vidd magaddal! Legalább megtalálja, ha megjön. Ne tekeregi itt, kérlek!

ÖCSI Nem megyek haza. Maradjon nálad. Egy estélyi boa neked is jól jöhet. Még Oslóban is. *(Kisiet)*

LÁNY *(utánakiált)* Legalább búcsúzzunk el!

VIKTOR Kár, hogy már nem hallja! Szép volt! Ezt most jobban csináltad.

LÁNY Mi a fenét csináltam jobban? Képtelen vagyok jegyet váltani! *(A pénztárlakon dörömböl, hiába)*

VIKTOR No, igen. Mondtam én, hogy nyugodtan lesátorozhatok. Szóval, az arcod. Mintha jobban érdeklődtél volna. Még aggódtál is.

LÁNY Hiszen el akarunk utazni. Nem? De jegy, az nincs. Nem kapható!

VIKTOR Lackóért aggódtál, úgy értem.

LÁNY Hogy a fenébe ne, hisz az öcsém!

VIKTOR Persze, persze, az öcséd. Meg az anyád. És a pénztár, ugye, még mindig zárva.

LÁNY Az. A rohadt életbe! Már csak néhány perc, és a következőről is lemaradunk.

VIKTOR Van még vonat. Nézz csak rám! Kösz.

A kijelző tábla vált. Az érkezéshez beáll:

PRÁGA	8.06	1

Most izgatottan berohan Jenő. Rövidlátón keresgél

JENŐ Jaj, istenem! Hova lett? Mihez kezdek nélküle?

LÁNY Elvesztette a vonatjegyét?

JENŐ *(bután a Lányra néz)* Nem. Az megvan. Legalábbis azt hiszem. A szemüvegemet nem találom. És semmit, de semmit nem látok nélküle. Jaj, istenem!

LÁNY Mikor volt meg utoljára?

JENŐ Még az imént. Amikor a jegyemet megváltottam.

LÁNY Jegyet váltott? Most?

JENŐ *(keresgélés közben)* Jaj, istenem! Persze hogy most. Dorozsmára kell mennem, mert leállt a szélmalom. Nekem kell beindítanom. De hogyan? Ha nincs meg a szemüvegem? Még a vitorlák sem látom meg nélküle!

LÁNY És hol?

JENŐ Dorozsmán.

LÁNY Dorozsmán váltotta meg a jegyét?

JENŐ Nem. Oda megyek.

LÁNY A jegyét, azt hol váltotta?

JENŐ Itt, a pénztárban.

LÁNY Ebben itt? *(Rámutat)*

JENŐ Nem látom jól, de azt hiszem, ebben. Akkor még megvolt a szemüvegem.

LÁNY De hiszen ez órák óta zárva!

JENŐ És mindjárt indul a vonatom!

LÁNY Csak fél óra múlva. Addig megtaláljuk. Majd segíték. *(Négykézlábra ereszkedik)*
Amikor a vonatjegyét megvette, nyitva volt a pénztár?

JENŐ Mit? Persze!

LÁNY És azután becsukott?

JENŐ Nem. Betettem a zsebembe. Ebbe itt. *(Belenyúl, és megtalálja benne a szemüvegét)*
Megvan! Megvan! Itt volt! Nahát! *(Felteszi)*

LÁNY Mondja már: becsukott a pénztár, miután megváltotta a jegyét?

JENŐ Olyan ismerős nekem. De honnan? Ahogy itt látom! Hogy végre egyáltalán látok!
Valami rémlik...

LÁNY *(már kiabál)* Becsukott az a rohadt pénztár? Emlékezzen! Mert most nincs nyitva!

JENŐ Pedig kinyit. Biztosan kinyit. Ha jön a vonat, előtte ki szokott nyitni. Valami könyvvel kapcsolatban. Nem?

LÁNY Mindenki ezt mondja!

JENŐ Könyv! Hát persze! Lili! Te vagy az? Lilikém! Én istenem!

Hangtalanul újabb vonat érkezik.

A vonatom! Szia! *(Kirohan a peronra, felszáll)*

LÁNY Amelyik Oslóba megy. A marha! Mintha Dorozsmára akart volna menni, nem?

VIKTOR Oslóban is leállnak a malmok, ha nem fúj a szél.

HANGOSBEMONDÓ Az oslói gyors elindult az első vágányról. A vágány mellett tessék vigyázni! Figyelem! Figyelem! Prágából expressz érkezik az első vágányra. A vágány mellett tessék vigyázni! Prágából expressz érkezik az első vágányra. A vágány mellett tessék vigyázni!

LÁNY Jönnek-mennek a vonatok. Mindenkinek van jegye, felszáll, elutazik, csak mi maradunk. *(Megint a pénztárhoz megy, megrázza. Legyint)*

VIKTOR Ne izgasd magad! Egész nap jönnek-mennek a vonatok. Az egyikre majd csak felszállunk mi is.

LÁNY Ki lehetett ez a fiú?

VIKTOR A szemüveges? Jenő. Az öcséd barátja. Aki mindig az asztal alatt szokott olvasni.

LÁNY Jé! Meg sem ismertem, így, szemüveg nélkül!

VIKTOR Elvesztetted az érdeklődésedet. Hiányzik az arcodról a figyelem. Így pedig nem fog menni! Nézz rám! Gondolj valami fontosra, ami érdekel! Nem jó! Mire gondoltál?

LÁNY A jegyekre, amiket nem tudok megvenni!

VIKTOR Esetleg az öcséd? Hogy miért nem megy haza?

LÁNY Ugyan, hagyj már békén! Nem látod milyen ideges vagyok?

Lina és Tamás robog ki a peronajtón - úti felszereléssel. Boldogok

LINA Nini! Hiszen ez Lili! Szia, Lilikém! *Ölelés, csókolózás*

Mit csinálsz itt? Csak nem minket vártál?

LÁNY Á! Elutazom. Pontosabban utaznék, de nem nyit ki a pénztár, és nem tudok jegyet váltani.

LINA Ne mondd! Micsoda pech! Mi meg most érkezünk. Prágából. Hogy micsoda egy város! Látnod kéne! És hova utazol?

LÁNY Nem tudom. Jegyet kellene váltanom. Mondjátok, nektek van jegyetek?

LINA Milyen jegyünk?

LÁNY Vonatjegyetek. Amivel utaztatok.

TAMÁS Hát persze. Különben...

LÁNY Aha. Mindenkinek van. *(A pénztár felé)* Látjátok? Még mindig zárva van. Értitek ti ezt?

LINA Hát akkor szia! *(Elfelé, miközben Tamásba karol)* Ez bolond. Nem tudod, mit akarhat azokkal a jegyekkel?

TAMÁS Kit érdekel? A fő, hogy a kulcs...

LINA Pszt! Az még nálam van!

TAMÁS Micsoda mázli, hogy elutazik!

Vihogva kimennek. A Lány megint a pénztárablakon dörömböl. Egyre reménytelenebbül. Végül lehuppan a padra

LÁNY Ez nem lehet igaz!

VIKTOR Most jó! Maradj így! Kihunytt az érdeklődés legapróbb szikrája is. Csak a mániád él. Nagyon jó! Meg ne moccanj!

LÁNY Nincs is kedvem. Moccanni se.

A fotelból kiemelkedik két férfi. Egyforma sötét felöltő van rajtuk, fekete bőrkesztyű, szemükbe húzott kalap stb. A szokott öltözeke azoknak, akik a parancsokat végrehajtják. Odamennek a padhoz, megállnak a Lány előtt

VÉGREHAJTÓ 1. Felkérjük, kisasszony, hagyja el a helyiséget!

LÁNY *(értetlenül)* Én?

VÉGREHAJTÓ 2. Maga. Itt csak utasok tartózkodhatnak.

LÁNY Én is utas vagyok.

VÉGREHAJTÓ 1. Igen? Mutassa a menetjegyét!

LÁNY Az nincs. Épp ez az, hogy nincs. Órák óta váraozom, hogy kinyisson a pénztár.

VÉGREHAJTÓ 1. Ha nincs, akkor jöjjön szépen velünk!

VÉGREHAJTÓ 2. Figyeltük magát.

VÉGREHAJTÓ 1. Molesztálja az utasokat.

VÉGREHAJTÓ 2. Illetéktelenül tartózkodik itt.

LÁNY De hát... Innen indul a vonatom!

VÉGREHAJTÓ 1. Innen semmiféle vonat nem indul.

LÁNY Dehogynem! Láttam!

VÉGREHAJTÓ 2. Jöjjön, vagy visszük!

LÁNY Mit akarnak tőlem? Ez egy pályaudvar. El akarok utazni!

VÉGREHAJTÓ 1. Ez nem pályaudvar.

LÁNY Hogyhogy nem pályaudvar? Hát akkor micsoda? Uszoda?

Megragadják

VÉGREHAJTÓ 2. Na, elég volt!

VÉGREHAJTÓ 1. Gyerünk! Ez nem pályaudvar! Itt nem lehet randalírozni!

Felkapják és kivonszolják

LÁNY *(visít és kapálódzik)* De pályaudvar! Igenis pályaudvar! Eresszenek! Viki! Segíts!
Pályaudvar! Pályaudvar!

Kiabálása kinn hirtelen elhal. Viktor feláll, gyorsan és rutinosan összeszedi festőkésztségét

Sötét

HARMADIK JELENÉS

Egy kastély szalonja. Hátralépcső vezet egy ballusztrádos galériára, onnan többszárnyas üvegajtó a teraszra, a kertbe. A lépcsőtől balra hatalmas erkélyajtó súlyos drapériákkal, jobbra elől faragott kétszárnyas ajtó (mindenki innen jön). Balra kopott gangajtó, bántón elűt a berendezéstől (mindenki itt távozik). Egyébként pompa: szőnyegek, festmények, fegyvergyűjtemény stb. Középen üres tér, ahol egyetlen - az első jelenésből ismert - karosszék pöffeszkedik. Operettdíszlet. Balra elől ott áll, szokott helyén, a festőállvány.

Kintről kétségbeesett, fuldokló kiáltások: a Lány hangja. Kivágódik a teraszajtó, és a két Végrehajtó bependeríti a Lányt a galériára.

Huszká zenéje indul a Lili bárónőből. Édes dallama alatt a végrehajtók estélyibe öltöztetik a Lányt, s miután „bárónővé” alakították - még mindig fogoly! - a Végrehajtó 1. frakkot húz. A Lány már alig tiltakozik, lassan megadja magát, sőt: megpróbálja felmérni a helyzetét. Végül beilleszkedik. A vasmarokból ki akar szabadulni - de már operettstílusban:

LÁNY Az istenért! Eresszen el!

Végrehajtó 1. = a Gróf énekelni kezd, közben átkarolja a Lányt, lekeringőznek a lépcsőn. Jelenet a Lili bárónőből:

GRÓF

Bocsássa meg, ha reszkető kezemmel
Megérintem a kis fehér kezét!
Bocsássa meg, ha bús tekintetemmel
Úgy esengem éltető, derült tekintetét!
Bocsássa meg, ha természet csodálom,
Ha részegülten szívom illatát!
Bocsássa meg, hogy vakmerőn remélek,
És ha százszor eltaszítna, százszor visszatérek,
Könyörgöm bűnbocsánatát!
Könyörgök szerelemért!

LÁNY

A szeme ég, s a szava éget,
Elég, ah, elég, mert még elégek,
Szinte kábító, fojtó a lég!
Elég, oh, elég!

GRÓF

Boldogan halnék meg én
Csókot lehelve aranyhajára,
Hattyúnyakára, vállára,
Mély tüzü szeme párjára!

LÁNY

Ez örület, legyen eszén!
A folytatást megtiltom én!
Ó, mint tüzel a homlokom!
Hallgasson el! Parancsolom!

GRÓF

Szemednek tüzében szívem olvad,
Elhagy már az erő,
Reszkető kezemmel átkarollak,
Édes nagyszerű nő! Tündéri nő!

Refrén:

Szellő szárnyán szállj velem, repülj velem!
Erdők mély vadonán kószáljunk szerelmesen,
Dús fű selyme legyen nászágyunk,
És senki se tudja, ne sejtse, hol járunk.

A refrént együtt ismétlik. A Lány véglegesen átengedi magát a „varáznak”. A dal végén hosszú csók. Azután a Gróf eltűnik a gangajtón át. A Lány beleroskad a karszékekbe. Mereng.

Viktor óvakodik be jobbról - libériában. Tisztelettudó távolságban megáll a Lány előtt

VIKTOR Hivatott, Bárónő?

LÁNY Ah! Most már jöhet! Mi újság odakünn?

VIKTOR Egyre nagyobb a türelmetlenség, asszonyom.

LÁNY Kiosztotta a sorsszámokat?

VIKTOR Igenis.

LÁNY Valahogy ma nincs kedvem hozzájuk. Halasszuk el! Mondja meg nekik, kérem, mondja azt, hogy - fáj a fejem.

VIKTOR Szerda van, méltóságos Bárónő! Szerda!

LÁNY Nos, ha szerda van, mit tehetünk? Ó, egek! Jöjjön hát az első!

Sután és tisztelettel belép Jenő.

Viktor a festőállványhoz siet, és festéshez fog

JENŐ Ó, az a zene! Kiszűrődött, és én hallottam, és elfogott a vágy, hogy táncoljak. Bárónő! Ha egyetlen táncra méltatna engem. Szólna a dal, és kerengenénk, és kerengnének körös-körül a faragott polcok, a polcokon a könyvek, a színesek, kicsik és nagyok, bennük a millió betű! Mámor! A képzelet mámora! És a zene! Ha átkarolnám, csak a derekát, épp annyira, amint illik...

LÁNY Elég, fiam! Még megharagszom!

JENŐ *(énekel)*

Bocsássa meg, ha bús tekintetemmél
Úgy esengem éltető, derült tekintetét. . .

LÁNY Ah, ez szép volt! Mit kívánsz?

JENŐ A könyvek...

LÁNY Ja, igen. Hogy a könyvtárnokom legyél. Nos, rendben! De meg ne halljak többé ily merész szavakat!

VIKTOR Már évek óta könyvtárnoka vagyok, Bárónő.

LÁNY Ah, igen? Nem számít! Mehetsz fiam!

JENŐ A könyvek és ön! Csodás boldogság! Hálás leszek, míg élek, úrnóm! *(Meghajol, majd kihátrál a magától nyíló gangajtón)*

A Végrehajtó 1. keze felvillan kívül a kilincsen. Ugyanakkor egy másik Inas (= Öcsi) beszél a kétszárnyú ajtón

INAS Asszonyom! A második.

Az Apa lép be megtörten, alázattal. Meghajol a Lány előtt

LÁNY Mi a kívánságod, öreg?

APA Légy áldott, Báronő, mindnyájunk jótevője!

Az udvar felől lövés dördül. Az Apa összerezzen

LÁNY Csak rajta! Megy az idő, s már szürkül az alkonyi pír az ég alján.

APA Igen, igen. Oly megalázó... Mondjam-e, hisz ön tudja jól...

LÁNY No, a gazdatisztem előttem ily bátortalan, ijedt? A dolgotat remekül végzed, jószágon hiba nélkül sáfárokodol, a könyvelésben minden rendben, becsületeden szemernyi folt!

APA Ó, úrnóm! Minden szaváért hálás köszönet!

LÁNY Hiányzik mégis valami?

APA Egy aprócska kegy, semmi ajándék...

VIKTOR Néha egy-egy pihenőnap. Mondjuk, a vasárnap...

LÁNY Ne szólj közbe! Az események nélküled is remekül peregnek. Nos, gazdatisztem?

APA Ó, igen! A vasárnapok! Szabadon jönni-menni, ha akarom, erdőt járni, puskavégre vadat kapni...

LÁNY Nohát! Csak ennyi? Minden vasárnapod szabad legyen! Úgy, mint eddig.

APA *(elkapja a Lány kezét, és megcsókolja)* Úgy, mint eddig! Ó, asszonyom!

LÁNY *(undorodva elhúzza a kezét)* Rendben. Mehetsz! Elengedlek.

Az Apa görnyedt igyekvéssel kisiet a megnyíló gangajtón

Ó, Viktor! Máris unom!

VIKTOR A szád körül az a fegyelmezett, keskeny undor! Ezt gyorsan megcsinálom.

Az Inas megint belép

INAS A következő. Úrnóm, jöhet?

LÁNY Igen. Mit tegyünk, ha újból szerda van!

Az Anya jön. Lompos, öreg. Térdre omlik a Lány előtt

ANYA Ó, asszonyom! Régi szolgád a szekrényben porolt, pakolt...

LÁNY ...és ráakadt egy nyütt boára...

Megint lövés dördül. Az Anya alig rezzen. Folytatja

ANYA ...strucctoll boa, valamikor fekete volt, bolyhos, néhol még zöld fény csillog rajta...

LÁNY ...csak egy kissé vedlik már, fénye kopott. Tiéd legyen, azt akarod.

ANYA Ha kérhetném, könyörögve, hiszen ön már...

LÁNY ... nem használja, olyan avított, olyan öreg, de én...

ANYA ...de én, bizony...

LÁNY Legyen tiéd! Neked adom!

ANYA Hálám... Örökké majd rád gondolk, Asszonyom, amikor...

LÁNY ...megsimogatod, a tükör előtt a válladra illeszted, és arra gondolsz... Na, mondd gyorsan! Hiszen már kívülről tudom!

ANYA *(gyorsít, de áhítatából nem enged)* ...arra gondolk, amikor majd megint fiatalon elmegyek abba a bálba, kastélybeli multságba, milyen jól fog állni rajtam! Fehér ruhám alatta lebeg...

LÁNY Ugyan! Menj már! Hiszen tiéd! Jöjjön a következő! *(Tapsol)*

Nyílik a szárnyas ajtó, belép az Inas. Az Anya eltávozik a balra kitárt nyitott ajtón

INAS Asszonyom! Jöhetnek?

LÁNY *(az Inast nézi merőn)* Lackó! Öcsi! Mit keresel te itt?

ÖCSI Szeretem az egyenruhát.

VIKTOR Csukd be az ajtót, fiú! Családi jelenet következik.

LÁNY Ki engedett be?

ÖCSI Csak úgy bejöttem. Untam a sok hülye utast, a vonatfüstöt, a nyüzsgést, a zajt, s egyébként is, gondoltam egyet: már megnézem, mit csinálsz.

VIKTOR Nem történik itt más, Öcskös, csak a szokásos: Lili minden szerdán kiirtja a környezetét.

LÁNY De Viktor! Csak amennyit lehet.

VIKTOR Csak annyit. Mindig marad belőlük még néhány.

Odakinn lövés dördül

ÖCSI Aha! Értem. Nem rossz játék!

LÁNY Menj hát innen! Eredj haza! Ez itt nem neked való!

VIKTOR Igaza van. Jobb volna, ha hazamennél!

Öcsi elindul a gangajtó felé

Ne arra! Az istenért! Menj, ahonnan jöttél! Arra!

ÖCSI *(Viktorhoz)* És te? Téged megtűr?

VIKTOR Én vagyok a kivétel. Talán nem vagyok neki teljesen felesleges.

INAS *(hangot vált)* Asszonyom! Jöhet a következő?

Lili hallgat

VIKTOR Bárónő! A fiú válaszra vár!

LÁNY Igen. Jó. Küldd be gyorsan!

Az Inas beengedi Linát és Tamást, akik belibbennek kézenfogva, mint egy pásztorjáték szereplői

LINA *(úrnője elé térdel)* Üdvöz légy, úrnőnk, te kegyes!

LÁNY Hallom. Csak mondd!

LINA Egy nyári bíbor alkonyaton a tó mellett heverészek, s Tamás, a párom, ott ül egy kövön, tőlem nem messze, zsinegét a tóba vetve. Ím, egyszerre a horgát kirántja, s mi függ rajta? Nem ám ezüst, fickándó hal! De nem ám! Hanem egy fényes, cifra, óriás kulcs. Hazavittük, de a titok azóta sem hagyott nyugton. Attól fogva minden nap és minden éjjel

izgatottan a vidéket járom. Minden zárat megpróbálok, de a titokzatos cifra kulcs csak nem illik egyikbe sem. Mígnem tegnap, holdas éjjel, reáleltem az ajtóra, a talált kulcs kinyitotta.

LÁNY Az elhagyott kerti laknak ajtajába illik a kulcs, odalenn a park végében. Eltaláltam, ugye, lányom?

LINA Úgy van! Abba! Eltalálta, drága úrnőm! Most kérésünk előadom.

LÁNY Nem szükséges. Kéritek, a kerti lakot adjam nektek, amelyhez a titokzatos kulcs vezérelt. Így van, fiú? A választ most tőled várom!

VIKTOR Szokott medrükből így eltérnek az események, Bárónő! A fiú még sohasem szólalt meg!

LÁNY Most megszólal. Parancsolom! Hallani akarom a hangod!

TAMÁS *(félíg énekelve)*

Eddig erdők mély vadonán kószáltunk szerelmesen.
Dús fű selyme volt a nászágunk,
Bujkálva, reszketve, kéjsóvár szemektől meglesve,
Ám most a kerti lakban, nem oly titokban,
Szabadon lehetnénk egymásé, szerelmesen.

LÁNY Úgy. Ez a te kérésed, fiú!

LINA Mindkettőnké, hisz összetartozunk.

LÁNY És neked? Külön? Mi a kívánságod?

TAMÁS Csak amit ő, azt szeretném én is.

LÁNY Mit szólsz, Viktor? Mit tennél a helyemben?

VIKTOR Nem kívánnám el a másét.

LÁNY Eh! Már régen unják egymást! *(Linához)* Mondd, ez már a hányadik kulcs?

LINA A kétszázhatvankettedik.

LÁNY Minden szerdán egy újabb kulcs. Így megy ez már akkor öt éve. Nos, úgy döntöttem: legyen vége! Rendben, lányom, legyen tiéd a kerti lak. Mehetsz! *(Tamáshoz)* Te nem! Te itt maradsz!

LINA Nélküle nem! Jöjjön velem! Ó, Bárónő! Nagyon félek!

LÁNY *(tapsol)* Vigyétek!

A gangajtó mögül előlép a Végrehajtó 1., elvonszolja Linát

LINA *(ellenáll, kiabál)* Csak övele! Csak övele! *(Eltűnik)*

Csend. Tamás dermedten áll. Lépne, tenne, de nem mer. Most váratlanul belép Öcsi. Elterelődik Tamásról a figyelem, aki egyre hátrál, hogy az erkélyablakon át az udvarra lásson

LÁNY *(Öcsihez)* Mért zavarasz most? Mit akarsz?

ÖCSI Újabb kérelmező, úrnőm!

LÁNY Mindet fogadtam. Vagy tévednék?

ÖCSI Maradt még a legutolsó.

LÁNY Ki volna az?

ÖCSI Én.

LÁNY Megőrültél?

ÖCSI Volna egy vágyam.

LÁNY Inasra szükségem van. Annak tilos bármit kérni, így szól az egyezés.

ÖCSI Velem semmi egyezséget nem kötött, úrnőm!

LÁNY A libériád az egyezés! Eredj innen!

VIKTOR Nem ismerek rád, Lili! Érdek nélkül ragaszkodsz valakihez.

LÁNY Hallgass! *(Gúnyval)* Inkább nézd az arcom: csupa lágyság! Nézd a szám körül a ráncot: csupa merő aggodalom! Kapd el gyorsan! Ez a féltés! *(Öcsihez)* Hallod, Lackó! Nem akarom! Hagyd el a kastélyt, kérlek! Míg nem késő! Eredj már!

Lövés dördül. Tamás a Lány felé rohan, de Öcsi elkapja

TAMÁS Nélkülem ment a halálba! Ezért megfizetsz, te szajha!

Dulakodás. Tamás hamar elterül. A vért törli az arcáról

LÁNY *(Tamáshoz)* Na, gyere ide, fiam!

Tamás feltápáskodik, odavonszolja magát

Úgy! Most térdelj elé! Még közelebb! Így. *(Simogatja)* Érzed a tenyerem lágyságát? Érzed bőröm forróságát? Érzed-e, hogy itt a helyed? Tested a testem mellett? Nos, mosolyogj! *(A fiú tenyerét a mellére húzza)* Érzed szívem lüktetését?

Zene indul

VIKTOR Szenzációs! Lili! Ez a szituáció!

ÖCSI Nem is új! Sir Lili meghódítja Lady Tamást.

LÁNY Tudod-e, mi van a közepében? Nem? Hát figyelj!

A Lány felállítja a fiút, karját a derekára illeszti, átöleli. Tamás engedelmeskedik. Táncolnak, a Lány énekel. Az édeskés dal és a Lány teste, egyre inkább beleviszi a fiút a játékba

Egy férfi képe van a szívem közepébe,
Szívemnek éjében fénylő sugár,
Övé a lelkem, érte lobog a szerelmem,
Árnyékként kísérem, amerre jár!
Koldusszegényen lenne bár a vőlegényem!
Útszéli kunyhóban ölelne bár!
Egy férfi képe van a szívem közepébe,
Szívemnek éjében fénylő sugár!

Míg táncolnak, Öcsi a gangajtó felé megy. Lili figyel, de énekel tovább. Öcsi búcsút int, és kilép a nyíló ajtón. Zene vége

Este abban a bizonyos kerti lakban találkozunk. Várj rám! Kedvesem!

Tamás meghajol, csókot lehel a Lány kezére

Ó, ne ily szemérmesen, drágám! *(Átöleli a fiút: csók)*

VIKTOR Így! Ez jó! Még szenvedélyesebben, Lilikém, ha lehetne!

Sötét

NEGYPEDIK JELENÉS

Magas, szürke falakkal határolt igen szűk udvar. A falakon feketére festett vakablakok sorakoznak. Ajtó sehol.

Téli homály, esik a hó. A földön fehér halmok. Lassan kiderül: papírral letakart hullák.

Balról csákányütések hangzanak. A falból kihull egy téglá, majd több is. A nyíláson át kilép az udvarra a Lány - fehér nyári ruhában: maga a tisztaság. Porolja magát, körülnéz.

A nyíláson keresztül utánanyomakodik Viktor kockás plédbe burkolózva, festőfelszerelését vonszolva. Amint kilép, máris kicsomagol, és festéshez készülődik, mint rendesen

LÁNY Nem jutottunk valami messzire.

VIKTOR Dehogynem! Egészen jól haladunk.

LÁNY Te tudod, hol vagyunk?

VIKTOR Minek? Nem fontos. Mondd! Nem fázol?

LÁNY Milyen régen kérdezték ezt tőlem! Egészen kis gyerek voltam. Valaki fogta a kezemet, és mentünk eső utáni sáros úton. A cipőm csupa víz volt. És az a valaki, látod, nem emlékszem, férfi vagy nő volt-e a hang, megkérdezte: nem fázol? Fáztam, és elkezdtünk szaladni. Lábunk alatt fröcsögött a fekete sár. Most nem fázom, pedig esik a hó. Vajon miért? Pedig élek. Azt hiszem. Eh! Marhaság! Viki! Hallod, mit beszélek?

VIKTOR Hogyne. Csak rád figyelek.

LÁNY Csak rám. No persze!... Te! Érzed ezt a szagot? Mi ez? Egyre kibíratatlanabb.

VIKTOR Tőlük. Már bomlanak, bizonyára.

LÁNY Micsodáktól?

VIKTOR Nézz körül!

A Lány elindul az udvaron. Az első tapasztalás döbbenete lassan eloszlik. Óvatosan kerülgeti a hullákat, néha lehajol, felemeli a papírt

LÁNY *(az udvar túlsó végéről)* Mind itt vannak. Csak Tamás hiányzik.

VIKTOR Ott felejtetted a kerti lakban.

LÁNY Tényleg! Talán mert még aludt, és sajnáltam felkelteni.

VIKTOR Vagy tökéletesen megfeledektél róla.

LÁNY Lehet. De ezekkel valamit csinálni kellene. Nem gondolod?

VIKTOR El kellene temetni őket.

LÁNY Ide? Az irdatlan kőkockák alá? Segítesz?

VIKTOR A falat is te bontottad ki, hiszen nekem tele volt a kezem!

LÁNY Most viszont letehetnéd az ecsetet. Te is szagolod. Nem?

Viktor kénytelen-kelletlen feláll, a bontott falon túlról beemeli a csákányt, és az udvar jobb oldalán elkezd kiépni a köveket, amelyek meglepően könnyen engednek. A Lány halomba rakja, majd leszáll a feltárt üregbe, és kézzel tágítja tovább a mélyedést. Csönd

VIKTOR *(magára hagyja a Lányt, leül, és újra festeni kezd)* Megy ez! Csak az a baj, hogy háttal vagy. Fordulj úgy, hogy legalább a profilodat lássam!

LÁNY Nem igaz, micsoda pofátlan egy alak vagy! Itt hagytál, és még álljak modelt. Itt. A sírgödörben! Eszbontó!

VIKTOR Így a legjobb! Maradj! Ahogyan a köveket görgeted, abban valami hatalmas heroikus mozdulat feszül!

LÁNY Megörültél! Tisztára megörültél! Téged tényleg nem érdekel semmi a pemzliiden kívül?

VIKTOR Ezt te kérdezed? Tőlem?

A gödör kész, a kövek halomban

LÁNY *(kimászik)* Undorító!

VIKTOR Már-már kibírhatatlan, érzem.

LÁNY Nem a szag! Te! *(Kóvályog a halottak között. Leemeli az első testről a papírt. Leomlik mellé)* Öcsi! *(Ölébe veszi a halott fiú fejét)* Látod, milyen ostoba voltál! Mivé lettél! Pedig téged talán igazán szerettelek.

ÖCSI *(kinyitja a szemét, a Lányra mosolyog)* „Talán. Talán igazán szeretted.” Ez szép és őszinte szöveg. Esetleg azt hihetnem, még mindig ámitod magad, Lili. Mert azért lágyan és könnyedén hagytad, hogy búcsút intsek neked.

LÁNY Hiszen figyelmeztettelek! Nem mondhatod, hogy nem figyelmeztettelek! Rosszkor mentél el! Nagyon rosszkor! Nem volt erőm utánad rohanni. De te, te olyan önfejű vagy!

ÖCSI Jól van Lili. Ne magyarázkodj! Ilyen vagy. Kész.

LÁNY Nem hiszel nekem ...

Öcsi felül, kibontakozik a Lány öleléséből, feláll, ellép. Közben többen élednek már a háttérszereplők közül, egymástól függetlenül. Felállnak, járkálni kezdenek földre szegzett fejjel, mint akik keresnek valamit, és mormognak. Ettől halk, halotti zsivaj támad, mint háttérbeli imakórus. Távolabb egy tetem mozdul

ANYA *(félretolja magáról a papírt, és felül)* Már megint itt. Sohasem tudtam megérteni, miért kell itt tartózkodni. Se egy tükör, se egy vízcsap! Pedig ez a legkevesebb, ami a higiéniahoz szükséges. És ráadásul megint micsoda pechem van! Nem találom a sárga blúzomat! Persze, itt annyian vannak. Ki tudja, talán megtetszett valakinek, és szépen elemelte. *(Egy arra bókászóhoz)* Mondja, kedvesem, nem talált véletlenül egy sárga blúzt? Egy szép, sárga selyemblúzt?

A megszólított némán ingatja a fejét, és továbbmegy. Most felül az Apa. Papírját gondosan többrétbe hajtja, míg újság méretű nem lesz. A kőhalomhoz vánszorog, ott kényelmesen elhelyezkedik, és olvas

Maga sem látta? És maga? Nem is válaszolnak. Jaj, istenem, pedig de szép volt!

ÖCSI Miért nem segítesz neki, Lili? Miért hagyod, hogy tehetetlenkedjen?

A Lány engedelmeskedik. Bekukkant a még heverő tetemek papírjai alá is

APA Egyszer, meglátjátok, fel fogják robbantani az egész földgolyót. Mindig mondtam, hogy az lesz a vége. Nem képesek megegyezni azokkal a rövid távú ...

Már Jenő is felült. Idegesen pislog körbe-körbe

JENŐ *(az Apa szavaira önkéntelenül reagál)* Közép-hatótávolságú!

APA Jó, legyen. Közép-hatótávolságú rakétákkal. Addig veszekednek, egyezkednek, amíg valaki, egy örült például, nem kell hozzá sok, csak épp egyetlen pillanatra elveszíti az eszt, és megnyomja azt a gombot, és bumm!, az egész glóbusz ficnikre robban szét.

JENŐ Nem úgy van az! Nem lehet a földet csak úgy, egyszerűen egy gombnyomással elpusztítani!

Közben a Lány az Anyához ér, elé áll, nézi, s miközben az arcára mered, elkezdi kigombolni a kardigánt

ANYA Mit akarsz velem? Segítség! Nézzék! Lefosztja rólam a ruhát! Segítség!

LÁNY *(csendesen)* Ne hisztizz, Anya! Ugye te vagy az? Igaz?

ANYA Nem tudom! Miért kell nekem mindent tudni? Tessék engem békén hagyni! Eressze el a kardigánomat! *(Hadakozik)*

LÁNY *(széttárja a kigombolt kardigánt)* Tessék. Itt a sárga blúza. Ezt kereste. Nem?

ANYA Hát ilyet! Nohát ilyet! Meg akartál szégyeníteni? Azt akartad? Micsoda egy teremtés! *(Gyorsan visszagombolja a kardigánt)*

A Lány Viktorhoz igyekszik, de a kerengő életre keltek között nehezen halad

APA Mégiscsak az lesz a vége, fiam, meglásd. Nem képesek ezek megegyezni. Az egyik hatalom egyet lép, a másik is lép egyet, és addig lépegetnek, amíg összekoccannak, és akkor bumm!...

JENŐ ...az egész glóbusz ficnikre robban szét. És azt nem tetszik tudni, mit keresünk mi itt, ebben az udvarban?

APA Én speciál újságot olvasok. Van ebben valami különös?

ÖCSI Nincs. Mindig ezt szokta csinálni.

JENŐ Lackó! Te is itt vagy? Lili azt mondata, eltűntél. Hogy hetek óta ... És most itt! Te érted, hogy miért?

ÖCSI Nem mindegy, hogy hol?

JENŐ *(Lilibe botlik)* Nini! Lili! *(Mefogja a Lányt, aki iszonyodva szeretné lerázni magáról, de nem tudja)* Tudod... De jó, hogy itt talállak. Azért mégis van ebben az udvarban valami kellemes!

LÁNY Hagyjon, kérem!

JENŐ Ebben a különös helyzetben itt... Talán most elmondom. Igen. Egyszer, tudod, Lili, amikor nem voltál otthon, bementem a szobádba. Olyan illata volt az ágyadnak!

LÁNY Mit akar? Eresszen el!

JENŐ Befürtam az arcomat a takaródba. Miért nézel olyan különösen, Lili?

A Lány kitepi magát Jenő szorításából. Elsietne, de alig jut tovább. Mintha a jövő-menők közrefognák

LÁNY Nem! Ez nem lehet igaz!

JENŐ Nem kellett volna elmondanom.

ÖCSI Jól tetted. Egyszer meg kellett tudnia, ha eddig nem vette észre, mennyire belé vagy esve.

JENŐ De Lackó!

ÖCSI Itt nincs helye a szégyenkezésnek, haver! De elengedheted volna a karját. Fogadni mernék, hogy fájdalmat okoztál neki.

JENŐ *(a Lány után kiált)* Fájt, Lili?

LÁNY Fájt! Igen, fájt! Menjetek a fenébe! Hagyjatok békén! Menjetek!

ÖCSI Sebaj, haver! Gyere!

A kőhalom felé igyekeznek. Egy idő múlva sikerül felmászniok a tetejére. Ott leülnek, nézelődnek

APA És a világ tele van katasztrófákkal. Figyeljete! Indiában orkán dühöng, a Csendes-óceánban elsüllyedt egy sziget, és a háborúk! Mindenütt háborúk! És terjed az AIDS...

ANYA *(Mindenkihez, aki arra támo!yog)* Látták, ugye, látták? És ő mondja, hogy a lányom. A saját lányom! Ez kibírhatatlan! *(Sírva fakad)* És egyáltalán: mikor megyünk el innen?

Mozdul az utolsó papír is: alatta Lina forgolódik, mint aki rosszat álmodik. Kidugja a karját, tapogatózik, s mert nem talál senkit, felébred, felül, lerúgja magáról a papírt, körülnéz

LINA Hol vagy? Tomikám! Már megint elbújtál? Ne bolondozz!

APA Egész kelet forr. Egymást irtják a mohamedánok...

JENŐ Miért vagyunk itt?

LINA Ki ez a sok ember? Tomi! Félek! Gyere elő!

ANYA Ne nyivákolj te ott! Elment egy másik nővel, és kész. Mással is előfordult már ilyen!

LINA Mit tetszik mondani? Nekem tetszik mondani?

ANYA Neked. Elment. Másik lányt választott magának. Vagy inkább őt választották.

LÁNY *(végre Viktorhoz ér)* Menjünk el innen! Kérlek! Hiába fogom be a fülem, hallom! Mindenkit hallok külön-külön és egyszerre! Gyere!

VIKTOR Másutt is ezt hallanád. Mindenütt.

LÁNY De félek, érted? Félek tőlük!

VIKTOR Próbálj meg uralkodni magadon!

LÁNY Nem tudok. Pofozz meg! Ébressz fel! Hallod? Tégy már valamit!

VIKTOR Festek, A félelmet az arcodon. Egészen kék a szemed alja. Azúrkék!

LINA Nem igaz! Az én szeretőm! Minden este együtt üldögtünk a parton, és bámultuk a tó vizét. Ültünk kézenfogva, vállunk összeért. Akkor elfogott bennünket a vágy, és csókolóztunk, és felálltunk, és úgy is csókolóztunk, míg haza nem értünk. Volt olyan is, nemegyszer, hogy útközben, az erdőben az avaron, a füves árokban a harmaton, vagy a búzatábla közepén, vagy a patak hídja alatt... Nem! Mi összetartozunk, mert egyszerre bújik fel bennünk a kívátság...

ANYA Van, aki erősebb volt nálad!

LINA Ki az? Mondja meg! Maga tudja! Mondja meg!

Az Anya a Lányra mutat. Lina indulattal feléje indul

JENŐ Legalább olvashatnék, Lackó! Nincs nálad véletlenül valami olvasnivaló?

ÖCSI *(széttárja a karját)* Ez minden, ami nálam van. Itt várni kell!

JENŐ Mire? El akarok innen menni!

ÖCSI Mások is. *(Linára mutat)* Oda nézz!

APA Túl kényelmetlen itt. Hol a párnám? Lili! Lili! A párnámat! Hol az a lány? *(Leteszi az újságot, és a Lány keresésére indul)* Csak nem esett valami baja?

ANYA Esni fog. Nézzétek! Micsoda fekete felhő! Hol lehet az esernyőm?

Az égből rózsaszínű virágokból fönt kötéllel ereszkedik alá, egyenesen a gödörbe. A szélén megrögzül, kifeszül: lehet használni!

LINA *(eléri a Lányt, megragadja, pofon üti)* Neked pont az én fiúm kellett?

LÁNY Viki, segíts! Mert még egyszer megölöm mindet!

LINA *(megint a Lánynak esik, de az könnyedén, mint a pelyhet, félretaszítja)* Te utolsó! Te aljas! Te szajha! Tomi engem szeret! Engem! Engem! *(Ütései mellétalálnak, a lendülettől elesik)*

LÁNY *(Lina fölé hajol, sziszegve)* Rém kíváncsi voltam, milyen a barátnőm szeretője az ágyban! Most érted?

LINA Száradjon el a hasad! Rohadj meg elevenen!

A fal bontott részén át ekkor lép be Tamás. Körülnéz. A Lány felé igyekszik - aki körül már csaknem bezárul a kör

APA *(eléri a Lányt)* A párnámat kérem!

JENŐ Haza akarok menni! Most vettem egy új olvasólámpát. Legalább olvashatnék!

ANYA Nem látod? Hóval terhesek a felhők!

Tamás a gyűrű közepére furakodik

LINA *(fekében elkapja, rácsimpaszkodik)* Tomikám! Megvagy, én kedvesem! Vigyél el innen!

Tamás durván lebontja magáról Lina kezét

Nem kellek? Tényleg nem kellek már? Nélküled nem tudok élni!

TAMÁS Lili! Csakhogy megvagy!

LÁNY *(nem hall, nem lát mást, csak a legyőzött Linát)* Dehogynem! Tanulj meg kötni! Szép, színes pulóvereket kötögetsz majd esténként, közben a televíziót bámulod, melletted a földön egy üveg konyak, néha belekortyolsz. És amikor már a kötőtűn összefolynak előtted a szemek, és amikor már zizeg a képernyő, és az üveg is üres, úgy dőlsz be az ágyba, hogy eszedbe sem jut a szeretkezés!

Lina menekülve kikúszik előle a körből

ANYA *(a virággirlandból fűzött létrára lép)* Én elmegyek innen. *(Kibontja az esernyőt, és öreges ügyetlenséggel felfelé lépdel)*

LINA *(az Anya után indul nehézkesen, onnan kiált vissza a Lánynak)* Ezt még megkeserülöd!

TAMÁS Mért hagytál ott, Lili? Tüvé tettem utánad a világot.

LÁNY Csak megtaláltál. Nem?

TAMÁS Szeretlek, Lili!

LÁNY Ugyanezt tegnap még Linának mondtad. Most meg, nézd, milyen bánatosan vonul ki az életből!

Lina ekkor megáll a létrán. Zsebéből kis pisztolyt vesz elő, megcélozza Tamást

TAMÁS Nem érdekel. Le van írva. Te vagy az igazi! Aki mellett jól érzem magam. Te választottál, te tettél emberré, Lili! Végre tudom, hol a helyem!

LINA *(elsüti a fegyvert, a fiú holtan rogy össze)* No, csak gyere, Tamás! A te helyed én-mellettem van. Nem látod, az a lány csak az ágyába akart cipelni. Én viszont szeretlek. No, gyere szépen!

Tamás feltápáskodik, ingén vér foltja piroslik. Lassan, mint aki feladta, Lina után lép a virágos létrára. Az Anya már el is tűnt odafenn. És a háttér szürke szereplői is elindulnak, és eltűnedeznek sorban odafenn

APA Hogy ezeknek milyen igazuk van! Az ember mindig keresse meg a számára leg-kényelmesebb helyzetet. Itt nem volt túlságosan jó! *(Összehajtogatja és zsebre teszi az újságot. Ő is elindul felfelé)*

JENŐ *(követi)* Igen, persze könnyen lehet, hogy egyszer az az örült, az a bizonyos eszeveszett fickó... Tetszik rám figyelni?

ÖCSI *(nótára gyűjt, és felkászálódik a kőrakásról)* Happy birthday to you...

JENŐ ...szóval megnyomja azt a bizonyos gombot, és bumm!, felrobban ez az egész föld-golyó, és szilánkokra fog szétesni, mint egy duritpohár.

Eltűnnek

ÖCSI *(elindul utánuk)* Még rengeteg dolgom van. Túl sok időt töltöttem itt feleslegesen. Akkor már inkább a pályaudvar meg a hülye, izgatott idegenek. No, sziasztok! *(Felmegy ő is)*

A viráglétra lassan visszaimbolyog az „égbe”. Ketten maradtak. Csend. A Lány magába roskadt: kikészült

VIKTOR *(fest)* Érzed még azt a kellemetlen szagot, Lili?

LÁNY Hogyan?

VIKTOR Eltűntek.

LÁNY El.

VIKTOR Akkor mehetünk. *(Csomagolni kezd)*

LÁNY Tudsz olyan helyet, ahol nincsenek? Ahol senki sincs?

VIKTOR Mit csináznál te ott?

LÁNY Aludnék, álmodnék, néha felébrednék, akkor fákat ültetnék, és várnám, hogyan nőnek. Ülnék az erdőm közepén, és hallgatnék.

Sötét

ÖTÖDIK JELENÉS

Sziget: enyhén emelkedő csupasz, szürke tér - valahol még a sztratoszféra határán innen. A közepén egy hatalmas fa, áll. Olyan nagy, hogy csak vastag törzse és alsó ágainak élénkzöld lombja látszik. Körül fehér, áttetsző égbolt. Ami az ég mögött van, most csak sejthető: színes foltok, amelyek átsejlenek az opálszínű függönyön. Viktor a bal szélen ül és fest. A Lány óvatos léptekkel kerülget valamiket. Sétál

LÁNY A rügyek még mindig a föld alatt alszanak.

VIKTOR A föld felett. Több kilométerrel a föld felett.

LÁNY Nézd ezt az óriást! Hogy virul, duzzad! Mondd, akkor miért nem hajt ki több az elvetett magokból, mint ez a néhány satnya szál?

VIKTOR Itt ritka a levegő. Nézd, mennyivel áttetszőbb, mint odalenn. Ehhez edződni kell.

LÁNY Már hónapok teltek. Lesem a magok életét, őrzöm a hajtásokat, számolgom azt a néhány szál levélkét, amelyek kivergődtek a fényre. Várom, hogy nőjön az erdőm.

VIKTOR Mintha elégedetlen lennél.

LÁNY Túlságosan lassan telik az idő.

VIKTOR Csak most kezdted még! Két emberélet egymás után, tán annyi telt, amit ez az óriás fa itt megért...

LÁNY Szóval az Idő: az életemből mi hátravan, épp hogy gyenge árnyékot nyújtó ligetecskét nevel...

VIKTOR Most ne mozdulj! Ahogyan látlak: a várakozás, az élet várása. Ilyen lehajtott fejűek, magukba figyelők a várandós asszonyok. Csakhogy arcukon alig észrevehető, állandó mosoly bujkál. Ezt nem képelnéd el nekem?

LÁNY Mit?

VIKTOR Próbáld meg előszedni azt a mosolyt, ami akkor ül a szád köré, ha mesélsz!

LÁNY Tényleg kivárod velem itt az erdőt?

VIKTOR Erre szerződtem.

LÁNY Szerződtél? Kivel? Kinek adtál el engem?

VIKTOR Hülye vagy. Magamnak tartogattalak. Egy remek modell, érzékeny, kifejező, és rendkívül változatos. Kivárom veled itt az erdőt. Csak megkönnyíthetnéd néha a dolgom. Például, ha nem járkálnál folyton.

LÁNY De azért kibírod. Egészen jól bírod.

VIKTOR Tudod, amikor leülsz a fa alá, és belebámulsz a véghetetlenül unalmas fehér égbe...

LÁNY ...Amikor a véghetetlenül unalmas fehér égből előjönnek ...

VIKTOR Mesélj, Lili! Arcodon kibújik a mosoly... Olyankor az ördöggel is szerződnek. De mégiscsak a saját gyönyörűségemre hallgatlak!

A Lány leül a, fa alá, és belebámul a véghetetlenül unalmas fehér égbe. Elmosolyodik.

Átalakul a fény, hogy hihetővé tegye a hihetlent: a mesét. Az opál horizont mögött élet támad: mezíten (szürke trikós) alak suhan, megáll, a színes foltoknak tűnő felaggatott jelmezek közül magára ölti a sajátját. Azután belép. Belép az, aki OLYAN, MINT: a képzelt lény, akiről a Lány mesél. Félig az, aki félig ember. A maszkja a legbeszédesebb. Jelenség: mint egy fantasztikus karnevál résztvevője - rendkívüli.

Először jön az Agár. Illetve belép valaki (= Tamás), aki OLYAN, MINT az Agár: fehér, fekete pettyekkel, kecses és elegáns. Ráadásul mintha a föld felett járna. Lefekszik a földre, begömbölyödik, elalszik.

Aztán újabb lény óvakodik be az opál égen túlról: kicsiny, védtelen, mint egy újszülött, rózsaszínű. Hátán taréj és hét fej, nagy, kék szemekkel. Ő a Sárkány (= Lina). Az Agár mellé telepszik. ... és a Lány mesél

LÁNY Reggel az Agár arra ébredt, mintha szuszogna mellette valaki. Épp csak a fél szemét nyitotta ki, hogy megkémlelje a bokor alatti árnyas búvóhelyet, s ez a fél szeme elég volt arra, hogy rettenetesen meglepődjön. Egy, kettő, három... számolta. Tizennégy derűs kék szem mosolygott rá. Gyorsan behunyta a szemét, és beleszagolt a levegőbe. Semmihez nem hasonlítható az illat. Ugyan ki lehet ez? Kihez tartozik ez a rengeteg ragyogóan kék szem? Akkor már mind a két szemét kinyitotta. És azt látta, hogy az a Másik ott ül mellette, nézi őt, és ha lehetséges, még derűsebben mosolyog. Felült. Most már ketten ültek a bokor alatti árnyas búvóhelyen, egymással szemben. Nézték egymást rendületlenül, és egyre inkább azt érezték, mintha már találkoztak volna. Szokott az emberrel ilyesmi előfordulni!

SÁRKÁNY Jó reggelt!

AGÁR Neked is. Hm. Jó reggelt!

Csönd

Ki vagy te tulajdonképpen?

SÁRKÁNY Sárkány vagyok.

AGÁR Egyáltalán nem ilyennek képzeltem a sárkányokat. Bár még soha egyetleneggel sem találkoztam. Azt hittem, nincsenek is, csak a mesében.

SÁRKÁNY Látod, hogy vannak. És tényleg egyáltalán nem ilyenek. Tudod, én nagyon messziről jöttem. Olyan messziről és olyan régről, hogy útközben elveszítettem fényes, fekete pikkelyeimet, lángot okádó torkom tüze kialudt, éles, zöld karmaim megkoptak. Csak ez a sok fej, ez maradt. Meg az a félelem, amit az emberekben keltek. Hej, pedig ha tudnák, hogy már semmi, de semmi hatalmam nincsen! Az örökös csaták kimerítettek, és egyre könnyebb lettem. Kicsi vagyok, mégis ijesztő: a számukra különös. A hét fejem, tudod... Így hát bujdosok, és nagyon egyedül érzem magam. Hát te? Te honnan jöttél?

AGÁR Hogy honnan? Már nem tudom. Csak jöttem-mentem, ténferegtem, társat kerestem, de csak megnéztek, azután elfordultak. Mindenki elhúzódt tőlem. Miért? Máig sem tudom az okát. Hiába néztem magam patak tükrében, kirakatok üvegében, nem láttam semmi különösét. Tépelődtem, félni kezdtem. Mert mások szemében sohasem láttam viszont magam. Éjjel mentem, nappal aludtam, zugokba bújtam, és elfelejtettem beszélni.

SÁRKÁNY És ha az én tizennégy szemembe nézel, ott sem találod meg magad?

AGÁR Tizennégy képből össze lehet rakni engem?

SÁRKÁNY Miért ne! Hiszen én csak egynek látlak!

AGÁR ...Miért ültél le mellém, amikor én még aludtam?

SÁRKÁNY Hát az éjjel, amint éppen errefelé támolyogtam, fáradságtól félig ébren, egyszer csak fura, bizsergő illatra akadtam. Olyan bizalomgerjesztő illat volt. És ide vezetett a hold nélküli feketeségben, ide, ehhez a zughoz. Benéztem, és mit láttam? Égy szép fehér agár alszik a bokor alján, de a teste nem éri a földet. Úgy aludtál, hogy lebegtél. Mint aki szépet álmodik, és elfelejt a földre visszatérni.

AGÁR Ugyan! Ne mondd! Én lebegtem?

SÁRKÁNY Most se ülsz a földön, Agár!

AGÁR Nem? Valóban! Lehet, hogy ezért? Te, Sárkány! Lehet, hogy ezért kerülnek, lehet, hogy ezért riadnak?

SÁRKÁNY Lehet bizony! És akkor arra gondoltam, hogy ez a kutya sem akármilyen! Épp olyan, mint a mesében! Meg arra is, hogy talán elleshetném a titkodat.

AGÁR A titkomat?

SÁRKÁNY Bizonyára repülni is tudsz. Mint én is valamikor réges-régen.

AGÁR Repülni? Még soha nem próbáltam.

LÁNY Ahogyan így beszélgettek, észre sem vették, hogy egymást nagyon megszerették. És elhatározták, hogy eztán együtt járkák a világot, és egyszer majd együtt valahová megérkeznek. Úgy is lett. Napos úton poroszkáltak, árnyas erdőn mendegéltek. Ha az Agár szőrébe bogáncs akadt, a Sárkány kihúzta onnan. Ha a Sárkány egyik fejét kemény ágba beütötte, a kutya beborogatta. Mert hisz az hogyan érhetne volna el a feje búbját kurta lábacskaival! Közben folyton beszélgettek. Nagyon sokat, erről-arról, és már nem is félték olyan nagyon. Egyszer aztán...

A mese alatt az Agár és a Sárkány eljátsszák a történetet, s a fa körül körbe-körbe mendegélnek. Amikor „egyszer aztán”: lebben az opál függöny, és egy szörnyű, behemót, óriási fekete Pók (=Jenő) lépdél be az égen túlról

PÓK Mit látok? Tolvajok szedik szederbokrom édes gyümölcsét! Ezért bizony meglakoltok! Ím, az átkom szálljon rátok: Most fekete felhő takarja be a napot! Örök alkony üljön meredt szemhéjatok fölött! Lábatok bénuljanak, bátorságtok messze szálljon, vágyaitok megmeredjen, vér ne száguldjon testetekben! Csak a gondolat maradjon ébren, és ebben a mozdulatlan dermedtségben mind csak egyre gondolatok: Hogy a vége mikor jó el? Hogy a halál mikor old fel? Ez az átok, sötét átok addig ül majd rajtatok, míg megéri majd az Idő, és a gyomrom nedve szét nem marcangolja minden apró izmocskátok, megőrli a csontocskátok! És menekvés innen nincsen! Hangomat, tudom, halljátok: Átokoldó simogatás ide nem ér! Ez a hegycsúcs Világvége. És ha mégis kóbor vándor erre járna, éber szemmel úgy vigyázok, senki hozzátok ne érjen! Meleg kézzel az életet kövé hült ereitekben senki fel ne serkenthesse! *(Azzal a Pók felül a fára, annak a legalsó ágára s onnan vigyázza a két dermedt szerencsétlent)*

LÁNY Dördült és fogant az átok. Ettől fogva így léteztek ők ketten, moccanatlan és dermedten, tenni készen, tehetetlen. Testükben nem járt a vér, de idegeikben fel és alá jártak az ingerek. Mindent láttak, és mindent hallottak. Látták, ahogyan telnek az évek, levelek lehullnak, és madarak kelnek ki a tojásokból, a sziklákról le-lehullik egy morzsányi kődarab, a szirteket hegyesre mossa a víz, fúj a szél, és vihar tombol, süt a nap, perzsel a hőség. Fejeikben pedig a gondolatok egyre kergetőztek mind csak arról, mikor érik meg az Idő, a Pók mikor falja fel őket, a tenni kész tehetetlen, átok ülte rettegetteket. És mert mindezt nem tudták elmondani egymásnak, megtanultak hangok nélkül, szavak nélkül gondolatokat cserélni. És a gondolatok egyre jártak egyiktől a másikig...

SÁRKÁNY Ha valaki erre járna!

AGÁR Átkot oldva megérintene!

SÁRKÁNY Ereinkben vér suhanna!

AGÁR A hátamra kapnálak, és elrepülnénk!

SÁRKÁNY S ha dermedten leszédülnék?

AGÁR Magamra kötöznék.

SÁRKÁNY Mivel?

AGÁR Akarással, szeretettel, barátsággal!

LÁNY Felettük a szederbokor már tizedszer érlelte meg fekete szemeit, amikor, hogy, hogyan nem, arra tévedt a magas hegy tetejére, a hegytető tisztásának közepére a Vakondok Fejedelme.

Vaksin besétál az opál égen túlról a Vakondok Fejedelme (= Apa) szürke frakkban, szürke cylinderben, fekete szemüveggel, hosszú, fehér szakállal, egyre a légben szimatolva, fehér bottal botorkálva

PÓK Ó, a vaksi, vén vakondok! Itt sétál a verőfényben. Ugyan mit keres most erre? Hiszen nem lát, csak a földnek legmélyében, gyökerek közt, vaksötétben. Üdvöz légy, ó, Vakondok Fejedelme!

VAKONDOK FEJEDELME Ki szól? Hol vagy?

A Pók leugrik a fa ágáról, a Vakondot innen-onnan szölongatja, nesztelenül helyet váltva

PÓK Én, a hálót szövő fekete Pók, hódolva ím, előtted állok.

VAKONDOK FEJEDELME Ugyan, szóljál, merre menjek?

PÓK A hangom irányába!

VAKONDOK FEJEDELME Milyen édes-mézes illat! Csak nem szeder terem erre? Ebéd utáni sétámon csemegének de jólesne!

PÓK Jöjjön erre, megkínálom! Ez a saját szederbokrom. De öntől én nem sajnálom!

VAKONDOK FEJEDELME Mintha erre más is lenne...

PÓK Ugyan, ki járna erre?

VAKONDOK FEJEDELME Nem jól hallom. Merről szólsz most?

PÓK Itt a szeder a kezembe, zöld szederlevélre ültetve. Ím, egyék! Jó szívvel kínálom!

VAKONDOK FEJEDELME Nem, nem, te Pók! Milyen csoda! Én a világosban vaksi, ím, most látok! Bokor alatt, zöld árnyékban két alak fekszik itten!

PÓK Ugyan! Dehogy!

VAKONDOK FEJEDELME Egy kutya, fehér színű, fekete pettyekkel, és mellette! Fura szerzet! Amilyent még sosem láttam, amilyenről nem hallottam, pedig több, mint ezer éve, hogy a földnek árkat vájom!

PÓK Hozzá ne érj, vén vakondok!

VAKONDOK FEJEDELME Talán már nem is élnek? *(Lehajol, hogy jobban lásson)*

PÓK Az enyéme!

S azzal a Pók nekirohan a Vakondnak. De annak csak egyet villan fehér botja, s a Pók holtra válva elgurul onnan, ki az opál függönyön túlra

LÁNY Így történt. Az öreg Vakondok Fejedelme, miközben a szedret szedte, eszegette, a két szerencsétlen vándort jól szemügyre vette, lehajolt, és meleg kézzel meg is tapintotta őket. Így hát messze szállt az átok. Az Agárnak több se kellett! Felugrott, a Sárkányt felemelte, s úgy elinalt, úgy elfutott, hálát mondani is elfelejtett. A Vakondok Fejedelme csodálkozva bámult utánuk, azután fejcsóválva tovaballagott.

A Vakondok Fejedelme kilép az opál égen

VIKTOR De még nincs a történetnek vége, ugye, Lili?

LÁNY Bizony nincs. Nézd csak, Viktor! A Halál előli nagy futásban az Agár karján a Sárkánnyal egy vízmosás partjáig vánszorog, s ott elterül mind a kettő. Semmi más, csak hatalmas dübörgő-zakatóló szívdobogás bennük az élet. Amikor odafentről... Oly aléltak, nem is látják, suhanását nem is hallják... *(Viktor festőkészletéből előhúz egy hatalmas, vörös palástot, és magára teríti, az arcára napkoronás, tüzes tollakkal ékes maszkot illeszt)* ...tüzes szelét nem is érzik. Pedig mostan a fészkeből felrepülve, suhogva és fenyegetve erre tart az Aranymadár. Nem kétséges, fényes, forró, sárga lángban idejön az Aranymadár! *(Most már ő az Aranymadár)*

ARANYMADÁR Már az enyém mind a kettő!

VIKTOR Ne bántsd őket, Aranymadár! Perzselő a tüzes lángod, égető a forróságod, vakító a vágyad fénye! Boldogságban éltek eddig. Megküzdöttek minden rémmel, minden árnnal, megküzdöttek a halállal. Megérdemlik, hogy a sorsuk ne általd teljesejék!

ARANYMADÁR Amerre a tüzes szél jár, az már az én birodalmam. Amerre a tüzes szél jár, ott már enyém minden élő. Hagyd az álmod, hogy beteljen! Tűnj el innen!

Viktor meghátrál az Aranymadár hatalma előtt. A festőállvány mögé bújik, onnan figyel. Az Aranymadár az Agárhoz lép

Ne is köszönts, ne is szólíts, Fehéragár, bátor lélek! Figyelj jól! Add a szereteted nékem!

AGÁR Azt nem lehet követelni. Bármily nagy vagy, Aranymadár, Tüzek-Vágyak fejedelme, csak megöhlhetsz, de a szívem, azt nem adom semmiképpen!

ARANYMADÁR Vágyam felét, tüzem hevét, azt adom cserébe.

AGÁR Nem kell!

ARANYMADÁR Tüzem-vágyam osztogatom, mégis életemben nem szerettem. Hatalmam-ban, forró lángban én, a megközelíthetetlen - életemben nem szerettek. Szerelmetek, hogy szívetek egyre dobban, az kell nekem! Add, ha csak a felét is!

AGÁR Nem kell nékem a pusztá vágy! Nem kell a tűz meleg nélkül! Nekem őt kell oltalmaznom. Mire marad védtelenül?

ARANYMADÁR Ébredj, Sárkány! Te add nékem a szívednek csak egy részét! Fogadd el az ajánlatom: a szívedért vágyam felét néked adom!

SÁRKÁNY Hogyan? Mit kérsz, Tüzek-Vágyak fejedelme? Szeretetem néked adjam? Inkább vidd el az életem mindenestül, de a világot már eztán is a Fehéragár mellett járom.

VIKTOR Nocsak! Látod, Aranymadár: hatalmad megtörik rajtuk.

ARANYMADÁR Megpróbáltam szépszerivel. Nem adják, elveszem erővel. Elveszem a szívét egynek!

Azzal az Aranymadár sistergő, forró lánggal a Sárkány szívét elvette. De véle az életét is. Földre hullt, mint puha selyem, élettelenül a Sárkány, s kezében a véres szívvel elrepült az Aranymadár.

És a Lány az opál függönyön túlról, hová a Sárkány szívét s a jelmezét kivetette, visszafordul

VIKTOR Ezt mért tetted? A szíve, mit elraboltál, hideg immár, jéghideg. A tüzed sem melegíti meg. Értelmetlen gyilkos tetted.

LÁNY A képzeletem szülte őket, ők meg a sorsukat hordják. Nem tehettem mást, csak amit a lényük diktál. Nekem is fáj!

Az Agár a Sárkány testét felemeli, ölbe veszi

Figyelj, Viktor! A fehér ég előtt fekete kereszt emelkedik. Azon ül egy fehér angyal. Halott terhét: odaviszi.

SÁRKÁNY Megérkeztünk?

AGÁR Meg.

SÁRKÁNY Az az angyal engem vár?

AGÁR Nem csak téged, minket vár.

SÁRKÁNY Velem maradsz, Fehéragár?

AGÁR Igen. Veled.

SÁRKÁNY Én meg veled. *(Akkor az egyik fejét leemeli, és az Agár nyakára illeszti)*

LÁNY *(suttogva)* Az a fej ott él eztán mindörökre.

SÁRKÁNY Már nem fázom, hozzád bújok. Még több fényt gyűjts, Fehéragár!

LÁNY Az égen most felkel a nap. Fehér fénnel beborítja a várakozó angyalt s őket - együtt.

SÁRKÁNY *(hangja már alig hallható)* Boldog vagyok. Így képzeltem: mindig együtt...

LÁNY Akkor a fehér angyal a Sárkány testét gyengéden karjára veszi, s mint a napnak áldozatát, elrepíti a felkelő fény felé.

VIKTOR És az Agár?

LÁNY Ő sincs itt már...

VIKTOR Szomorú a mese vége! Szomorút meséltél, te lány!

LÁNY Úgy érzed? Hiszen így maradtak örökre együtt!

VIKTOR Mint emlék: a képzeletben.

LÁNY Az minden! Benne lehet az egész múlt és mindaz, ami lehetett volna még!

VIKTOR Most milyen gyönyörű vagy! Hogy magadat újra szülsz, újra gyötröd, újra ölsz! Maradj így!

LÁNY Igen. Megvárom, amíg kilombosodik az erdő.

Sötét

HATODIK JELENÉS

A Szigeten a fehér fényű égbolt alatt áll a Lány, és várja, hogy kilombosodjék az erdő. Viktor fest

LÁNY Ide nézz, Viktor! Újabb hajtás! Ébrednek a rügyek!

Váratlanul, ahogyan a katasztrófák kezdődnek, lassan a talaj eresztékeiben többfelé megnyílik, s imbolyogni kezd

Mi ez? Viktor! Reng a Sziget! Szétszakad! *(Lába megcsúszik, egyik idomról a másikra ugrik-mászik, végre megkapaszkodik a még szilárdan álló fatörzsben. Nem a Világ omlik össze - mindössze szétszedik a díszletet, de ő még nem fogja fel. Liheg)* Mint aki kiszáll a létből, s átúszik egy másik létbe, elképzeltem egy világot. Hová lesz most? És miért?

A Sziget darabjait már csaknem kihúzták a színpadról. Most a fatörzs indul felfelé. A Lány tehetetlenül csúszik le, a lassan kibomló, szétterülő ágas-bogas gyökérzet közé. Abba bele-gabalyodva, gyökerek közt bújva-mászva, beléjük csimpaszkodva próbál megmaradni. Közben egyre emelkedik

Mentsetek meg! Most hol vagytok, ti, akiket teremtettem? Mi történik? Mi történik velem?

VIKTOR Ugorj, Lili! Még nem eshet semmi bajod!

LÁNY Hová? Hol vagy? Alattam a semmi, köröttem a fehér égbolt...

VIKTOR Ereszd el a gyökereket!

LÁNY Látsz-e engem? Emelkedem! Fel, egész a csillagokig. Új világot álmodom? ...

Ekkor az „ég”, az opálszín függöny is lehullik, és kihuny a fehér fény: feltárul a színpad csupasz fala s az ott maradt élettelen, bábokra aggatott jelmezek

Eltűnt az ég is! Eltűntem volna én is? Nem igaz! *(Most fogja fel, hol van, és mi történik. Elkapja egy hisztérikus-fergeteges nevetés)* Ez nem igaz! Micsoda tréfa! Mit szólsz, Viktor? Nagyszerű egy csapda volt!

Most valakik jönnek, összegöngyölik az opál függönyt, és kiviszik. Ezek a valakik szürkék, egyformák, arctalanok. Csupán számmal jelölhetők

VALAKI 1. *(bejön sietve)* Mi történik itt?

LÁNY Ezt én kérdezhetném, de attól tartok, nem magától. Csak az atyaúristen adhatna rá értelmes választ.

VALAKI 1. No, gyerünk le onnan!

LÁNY Eszem ágában sincs. Én ide tartozom. Ez az én fám, az én gyökerem.

VALAKI 1. Ez nem vicc! Ez színház! Ugrás lefelé! Még a végén feltekerik!

LÁNY Egész jól megvagyok itt fenn.

VALAKI 1. Állítsátok már le! Halljátok? Ezt itt! A nagy fát! Valaki belegabalyodott!

A fa megáll. Valaki 1. elsiet

LÁNY *(megfészkel a gyökerek közt, a jelmezeire mutat)* Mit gondolsz, Viktor? Velünk mi lesz? Megszültem őket, és belőlem magukkal hozták sorsukat. Istenként lényeket teremtettem, és azt hittem, játszom velük. Ámde velem játszanak kegyetlen történetet.

Valakik létrát hoznak be, a Lány alatt felállítják

VALAKI 2. Most már bátran lejöhet!

LÁNY Nem megyek! Jöjjenek fel érteni, ha itt olyan útban vagyok. Volt már ilyen! Úgy hívják, erőszak.

VALAKI 3. Értse már meg: Maga nem idevaló! Magának tilos itt tartózkodni! *(Elindul fel a létrán)*

LÁNY Rémesen ismerős szöveg! De nem megyek! A Kígyónak fullánkot adtam és villogó, vad éhséget, szemébe gyűlöletet. A Póknak álnok falánkságot, fukar önzést, kezére kegyetlen, lassú halált bíztam. Élt is vele. *(Lábával ellöki a létrát. Az hatalmas robajjal eldől a Valaki 3-mal együtt)*

Valaki 1. beszalad

VALAKI 2. Nem bírunk vele!

VALAKI 1. Hagyjátok ott! A fát feltekerni! Gyorsan!

LÁNY *(a gyökerekkel együtt már-már eltűnik a színpad felett)* Menekülj, Agár! Te mindent bíró, te nagyszívú! Menekülj! *(Átugrik egy összekötő hídra. Nevet)*

VALAKI 1. Azokat meg vigyétek onnan!

Valaki 2. felkapja a Pók jelmezét, kiviszi

LÁNY Ne bántsátok! Csak bennem ártalmasak, csak én bennem gyilkolnak! Lám, már csupán szerény tetszhalottak ... Most hiába gondolok rátok? Milyen kevés bennem az életadó meleg képzelet! *(Lejött a jelmezekhez. Éleszti őket)* Miért nem éltek? Miért nem védekeztek? Mérges nyelvedet döfd beléjük! Bénító nedved ontsd beléjük! Lili! Gondolj erősebben rájuk! Idézd meg őket! Hogyha élnek, talán ők az erősebbek! Lili! Nem megy? Miért nem jártok? Velem emberesdit miért nem játsztok?

Most bejön a Valaki 4. és 5.

VALAKI 4. Szóval: kihúzni! Az egész érzelgős monológot!

VALAKI 5. És a szerző?

VALAKI 4. Majd megdumálok. A te dolgod. Nekem a siker a fontos. Világos? *(A jelmezekre mutat)* Ezek itt micsodák? Hé! Fiúk!

Valaki 2. és 3. berohan

Hogy kerültek ezek ide? Kivinni! Itt próba lesz!

LÁNY *(előbújik mögülük)* Az enyéme! Nekem élnek! Hiába számúztok őket!

VALAKI 4. Ez ki? Mi van itt? Bolondokháza? Menjen innen, de gyorsan! Ki hozta be ezt a lányt? *(Sarkon fordul, elsiet)*

Valaki 5. utánalohol. Valaki 2. kiviszi a Vakondok jelmezeit.

LÁNY Vak Vakondok újra éljen! Ne feledjem sorsát, tettét! Vakondok Fejedelme, eredj a rétre, a szederbokor tövébe! Hunyd be szemed a világnál, ne láss semmit, mégis élessz! Adj életet az alvóknak, a megátkozott áldozatoknak!

ÜGYELŐHANG Vigyétek ki azt a nőt!

Valaki 2. berohan. A Lány a jelmezek mögé bújik

VALAKI 2. Nem találjuk!

ÜGYELŐHANG Fényt!

Fejfény pásztázza az üres színpadot. Néha felvillan a Lány futó alakja

LÁNY Viktor! Hol vagy? Már semmit sem látok!

VIKTOR Hagyd ott őket! Mesélj nekem!

LÁNY Nem tudom, hogy merre menjek! Hallasz engem?

A homályos színpadon többen rohannak a Lány után, akit néha fellel a fejkép. Lépcsőkön fel, lépcsőkön le folyik az üldözés. Közben a Lány mesél

Az Agár, nyakában a Sárkány fejével, nekiindult a nagyvilágnak. Beszélgettek erről-arról, mint volt régen. Néha még nagyokat nevettek is. De egyszer csak valakik észrevették: - Már ki látott ilyet? Kétfejű kutyát lebegve nyargalni a háztetőkön át! - És mind utánaeredtek: - Az ilyen fura szörnyeteget gyorsan el kell pusztítani! Ki tudja, milyen rosszra képes! Ki tudja, mit forgat abban a különös két fejében! - És az Agár rohan a városon át, az erdőkön át, a hegyeken át, úttalan utakon, ki a világból. Vágtat, repül, mint a szél! - Látod, holtodban is sorsom lettél! - súgja hátra a Sárkánynak. Mögötte száz rendőrautó szirénázik, harckocsik dübörögnek, felvonul mind az öldöklő fegyver, ropognak a géppisztolyok. A repülő Agár körül süvöltenek a gyilkos golyók. De nem sikerült eltalálni!...

A fejkép most megleli a Lányt: fenn ül a fa gyökérzetében. Leáll a hajsza. Csendesen kiviszik az Agár és a Sárkány jelmezét

LÁNY *(utánuk néz, sír)* Jól van. Csak menjetek. Körvonalaitok lassan beleolvadnak a levegőbe, egyre erőtlenebbül kapaszkodtok lehunytt szemhéjam mögött, színeitek mind halványabbra oszlik széjjel. Azután majd eltemetlek bénuló agyam pusztaságába. Csak menjetek...

Csend

Amikor járni tanultam, imbolygott a szőnyeg alattam. Néha úgy láttam, felemelkedik a föld...

Leeresztik a fát a Lánnal együtt

...és meg kell támasztanom a két kezemmel. Persze, nem én támogattam a földet. Egyszerűen elestem. Megütöttem magam. Sírtam. Azután feltápáskodtam, és újra kezdtem. Azóta is imbolyog alattam a szőnyeg. Most már azonban nem volna szabad sírnom... *(Kibújik a gyökerek közül, és elindul a színpad mélye felé, hátra)* ...Mint aki kiszáll a saját létéből, s átúszik egy másik létbe, elképzeltem egy világot. Megszültem őket, s ők magukkal hozták a sorsukat... *(Leemeli az Aranymadár jelmezét. Magával viszi)*

VIKTOR Várj meg, Lili! Ez nem lehet az utolsó kép!

A Lány eltűnik

Sötét

HETEDIK JELENÉS

Egy képkiallítás megnyitója: rengeteg festmény és rengeteg ember. A képek témája a Lány a jelenések különböző helyzeteiben. Az ábrázolás elnagyolt, kissé bábszerű, de a Lány felismerhető. A megnyitó utolsó pillanata: taps. Középen a Művészettörténész épp összehajtogatja a beszéd szövegét. Elsőként gratulál Viktornak. Mindenki köréje tódul, néhányan a képeket nézegetik.

(A tempó gyors, néhol spontán szöveg.)

A Lány a földön ül - egy sarokban, észre sem lehet venni. Mint egy rongybáb. Maga elé mered, az egészet, mi körötte zajlik, nem fogja fel. Ölében az iszákja, néha automatikusan belenyúl, kotorászik. Megöregedett

VIKTOR Köszönöm. Köszönöm. Köszönöm ...

EGY FÉRFI Hadd szorítsam meg a kezét, Mester! Ezt a kezet...

APA Mi sem ismerjük ennyire Lilit, mint maga, Viktor. Pedig a szülei vagyunk. Valami fantasztikus! Nemhiába voltak olyan sokat együtt... *(Elsodródik)*

ANYA *(odafiguralszik)* Ó, kedves Mester! Most már megsúghatom: titokban azt hittük, elveszi feleségül...

EGY LÁNY Hadd legyek a következő modellje! Nézzen rám!

ANYA *(félretolja a lányt)* Nos, mit szól az ötlethez?

VIKTOR Meglepő kérdés. Jó barátok voltunk, ennyi az egész...

APA *(az Anyához)* Ugyan, fiam! Épp most... Hagyd a Mestert! *(Súgva)* És a korkülönbség?...

MÁSVALAKI Egy autogramot! Kérem!

ANYA *(az Apának)* Na és! *(Viktorhoz)* De tetszett magának, nem?

MÁSIK FÉRFI Gratulálok! Ön lesz a század nagy festője!

VIKTOR Köszönöm. Ez túlzás!

ANYA *(rendületlenül)* Ha nem tetszett volna, most nincs ez a kiállítás. Nemde?

VIKTOR Igen, persze. A modellem volt!

A Viktort körülvevő gyűrűn kívül álldogál Jenő, Öcsi most érkezik

ÖCSI *(Jenőhöz)* Hol az a hólyag?

JENŐ Ki? Kit keresel?

ÖCSI Azt a festőt. Viktort.

JENŐ A Mester épp anyukáddal beszélget. Ott, középen.

RIPORTER 1. Egy fényképet, Mester! Kérem, álljon oda!

VIKTOR Hogyne. Így jó?

RIPORTER 2. Szíveskedjék kiállni a képből! Köszönöm. Mennyi szín, Mester! Az érzelmek ezer színe egyetlen palettán. Az a lány valóban ennyire érdekelte önt?

VIKTOR Érdektelenséggel nem lehet művészetet csinálni!

RIPORTER 2. A szeretője volt?

ÖCSI *(sikerült elérnie Viktort)* Hol van Lili?

VIKTOR Menj most arrébb, kérlek! Fényképeznek.

ÖCSI Hol van a nővérem? Szép karriert futsz be, miközben tönkretetted!

RIPORTER 1. Álljon ki a képből, kérem!

ÖCSI Válaszolj! Ott felejtetted valahol, valamelyik stációnál?

VIKTOR Mit tudom én! Hagyj most békén! *(Beáll a riporternek)* Most jó?

ÖCSI Strici! *(Otthagyja Viktort. Lilit keresi. Elhalad mellette, de a Lány neki is felismerhetetlen. Kimegy)*

A Lány hosszú, üres szemű gubbasztás után belenyúl az iszákjába: egy kötelet húz elő. Mintha álmában cselekedne, hurkot köt rá. Nézi, forgatja - végül eldobja. Megint magába süllyed

JENŐ Én is csodálattal adózom, Mester! Fantasztikus művek! Egy lány az élet minden rejtélyével. Óriási!

MÁSIK LÁNY *(felhúzza a trikóját, és félmeztelenül Viktor elé hajol)* Egy autogramot! A hátamra, legyen szíves! Soha nem fogom lemosni!

HARMADIK LÁNY *(a combját tartja Viktor elé)* Nekem ide! Drága Mester!

VIKTOR Gyönyörű lábak! Maga sem fogja lemosni?

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ *(végignézte a képeket, Viktorhoz lép)* A közönség lelkesedik! Meglátja, a kritika is behódol önnek! Ez a sorozat a magyar festészet új útjait nyitotta meg! Még egyszer: gratulálok! *(Kezet fognak, kimegy)*

LINA Viktor! Megengedi, hogy így szólítsam? Lili barátnője vagyok. Emlékszik?

Viktor közben autogramokat ír, fényképezik stb.

Nos, emlékszik rám?

VIKTOR Hogyne! A Lina, ugye?

LINA Ó, mennyire büszke vagyok! Viktor, drága, mondja: eladja a képeket?

VIKTOR Persze hogy eladom. Ebből élek!

LINA Választhatok?

VIKTOR Örömmel venném! Maga lesz az első vásárlóm!

Lina viszi a hírt, hogy vásárolni lehet

ANYA Mi is vegyünk egyet!

APA Ki tudod fizetni?

ANYA Muszáj! A mi lányunk! Egyébként: akár meg is ajándékozhatna eggyel! Neki köszönheti a karrierjét!

APA No de fiam! Ez túl nagy szemtelenség!

ANYA Bízd csak rám!

TAMÁS Mennyiért adja, Mester?

VIKTOR Darabja ötvenezer. Nem sok, remélem?

TAMÁS Akinek megéri. Lina! *(Elsiet Lina után)*

Mindenki Viktor menedzseréhez tódul. Óriási tülekedés. A képekre sorra felkerül az „ELADVA” cédula

HANGOK Az az enyém!

Már korábban lefoglaltam. Válasszon mást! Még van!

Mikor szállíthatom el?

Itt van káapé 50 000.

Holnapra már egy sem marad ...

Jól megszedi magát, annyi szent!

Egyből így kiugrani! Én már évek óta kiállítani sem tudok...

Neki volt ötlete! Ez a sorozat!

Semmi kényes kérdés, semmi formai extremitás. Ez a titka...

Hja! Az egész élet a vásznain! *(Stb.)*

Közben:

A Lány megint belenyúl az iszákjába. Az Aranymadár maszkja-palástja kerül a kezébe. Nézegeti, s mintha a szemébe visszaköltözne az értelem. Feláll, körülnéz. MOST fogja fel, hol van, mi történik, és mi az ő szerepe ebben az EGÉSZben.

Magára ölti az Aranymadár-jelmezt, zsebéből előkapja a bicskáját, és dermesztő vércse-víjjogással nekiesik a festményeknek.

A teremben kavarodás, sikongatás. Néhányan kiszaladnak, mások dermedten nézik a pusztítást. Viktor a Lányhoz rohan, le akarja fogni, de az hirtelen szembefordul vele. Villan a kés. Szeméből és Aranymadár-tollaiból árad a megalázottak gyűlölete. Viktor meghátrál: vesztett. Kénytelen végignézni, amíg a Lány befejezi festett életének megsemmisítését. Azután a Lány leugrik a színpadról, és végigmegy a széksorok között. Útközben lassan leveti jelmezét. A színpadon mozdulatlan a némaság. A Lány a hátsó ajtón kimegy a nézőtérről.

HOLNAPI MISZTÉRIUM

misztériumjáték

Szereplők:

ATYA - úr a felső és a középső szinten élők felett
6 fenti férfi - először Suhancok, majd Bírák, később Katonák
6 fenti asszony
6 ember - a középső szinten
6 asszony - a középső szinten
Jobboldali
Baloldali
ÚR - az alsó szint ura
6 mélybenélő férfi
6 mélybenélő asszony
Máté - az Úr fia, kb. 15 éves
Anna - asszony az emberek közül
Péter - az Atya és Anna fia - 12 éves
18 éves
kb. 30 éves
Borbála - leány a mélybenélők közül

A SZÍNPAD

vízszintesen hármass beosztású, ahogy az a misztérium-játékokhoz illik. A szintek lépcsőzetesen helyezkednek el úgy, hogy részben fedik az alattuk lévőket.

Mindhárom szint háttérét elfordítható és mozgatható szürke elemek alkotják, amelyek kijárással is szolgálhatnak. Ezekre lehet a megfelelő fényt, álló vagy mozgó képeket vetíteni - képzeletet keltőn, hangulatfestően.

A szintek átjárhatóak: két oldalt keskeny lépcsősor fut.

Legfölül egy hosszú pad áll. Ez az URALKODÁS TERE.

A középső szint két oldalán, a játéktéren kívül egy-egy szék az állandóan jelenlevő két ember számára (Jobboldali és Baloldali).

A Középső szinten csak székek vannak. Itt élnek az EMBEREK.

Az alsó szinten leboruló kötélháló oldja az elemek merevségét. Jobboldalt egy farönkökből rakott halom áll. Idelenn a többi kelléket a színészek idézik fel játékuikkal. Minden olyan - mintha. Ez az ÁLMOK POKLA.

A BERENDEZÉS igen kevés.

A JELMEZEK - egyszerűek.

Legfölül dominál a fehér. A középső szinten nyerszerű egyen-overáll, a nőknél egyenes ruha. Az alsó szinten az öltözék mai, tehát sokféle, színes.

IDŐ - Az első jelenet MA játszódik. Minden, ami az után történik, HOLNAP fog megtörténni.

I. rész

1. jelenet

A középső szinten esti szürkület.

Az elemek előretolva, a tér keskeny: elhagyott őszi park. Középen pad.

Balról Anna jön fáradtan. A háttér mögül nesztelenül egyenként elétoppan hat suhanc.

1. SUHANC - Van tüze, hölgyem?

ANNA - Nincs.

2. SUHANC - Volna szíves tüzet adni?

ANNA - Nem tudok.

3. SUHANC - Tüzet!

ANNA - Nem dohányzom.

4. SUHANC - Tüzet!

ANNA - Mit akarnak?

5. SUHANC - Tüzet!

6. SUHANC - Tüzet! Tüzet! Tüzet! *(Körbeveszik.)*

1. SUHANC - Mid van?

ANNA - Semmim.

3. SUHANC - Ki vagy?

ANNA - Minek nektek a nevem?

Kitépik a kezéből a táskáját, kotornak benne, kiszórják a tartalmát, eldobják...

2. SUHANC - Vallásod?

ANNA - Nincs.

1. SUHANC - Világnézeted?

ANNA - A táskámban volt.

6. SUHANC - Szemétkedsz? *(Szájon vágja.)*

ANNA - Rohadtak!

3. SUHANC - Mondtál valamit? *(Az arcába világít.)*

2. SUHANC - Micsoda elnyűtt figura!

4. SUHANC - Hagyd!

6. SUHANC - Kuss! Vetköztesd!

ANNA - Segítség!

Betömik a száját, levetköztetik, Anna hiába védekezik, már félig ájultan a padra dobják.

1. SUHANC - Fogd le!

3. SUHANC - Feszítsd szét!

6. SUHANC - Először az enyém!

4. SUHANC - Nekem ígértétek!

6. SUHANC - El is mehetsz!

2. SUHANC - Mit ordibálsz? Ess neki!

6. SUHANC - Na, nyanya, ilyet még nem kaptál életedben!

Az elsötétülő padon meggyalázzák Annát. Lihegések, halk hujjogások, Anna nyöszörgése. Aztán az is elhal.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Egymilliószázhuszonötezer-négyszáznyolcvankettő...

JOBOLDALI - Nem tudsz csöndben maradni?

BALOLDALI - Néha az eszébe jut az embernek ez-az...

JOBOLDALI - És akkor rögtön pofázni kell?

BALOLDALI - Nem kell. *(Rövid csönd.)*

JOBOLDALI - Megvan?

BALOLDALI - Meg. 1.125.482 darab téglá.

JOBOLDALI - Elkezdhetnék már!

BALOLDALI - Mit?

JOBOLDALI - Az építkezést. Ennyi téglá!

BALOLDALI - De nem kezdik. Csak nézem és számolom: 1.125.482...

Fény elhal.

A padon - sötétben:

2. SUHANC *(a 4-ikhez:)* - Te jössz!

4. SUHANC - Nem kell! Undorodom tőle.

6. SUHANC - Nem maradhatsz ki! Tudod, mit várnak tőled!

4. SUHANC - Szarok rátok! Nem kell!

3. SUHANC - Közben elélveztél, igaz?

4. SUHANC - Mi közöd hozzá!

1. SUHANC *(felfelé értve:)* - Majd Ő megmondja neked!

Éles sípszó harsan.

5. SUHANC - Gyerünk!

Felrohannak a lépcsőn.

Fény a játéktéren kívül.

JOBOLDALI - Szegény teremtés...

BALOLDALI - Aha...

JOBOLDALI - Talán segíteni kellett volna...

BALOLDALI - Csak ketten vagyunk.

JOBOLDALI - Igen. Ketten.

BALOLDALI - És most?

JOBOLDALI - Most már minek?

Fény elhal.

2. jelenet

Férfikiáltás: az elélvezés hangja.

Felfénylik a felső szint. A hosszú pad előtt, a szín közepén nagy kerek asztal hét magas támlájú székkal. Az asztalon fekszik Anna, ájult. Lábai közül feltérdel az Atya.

ATYA - Éledj, asszony! Éledj!

ANNA *(lassan eszmél:)* - Hol vagyok?

ATYA - Nálam.

ANNA - Ki vagy te?

ATYA *(teátrálisan:)* - Én adom az eszmét a földnek, és az eszméből kemény törvényeket kovácsolok, hogy tudják mindenkinek, mint kell élniök.

ANNA - Meghaltam? *(Megpróbál felülni. Öléhez kap:)* Fáj!!!

ATYA - Meggyógyítalak.

ANNA - Te találtál meg?

ATYA - A padon. Miért járkálsz este egyedül ilyen elhagyatott helyen?

ANNA - Mindig egyedül járkálok.

ATYA - Ennél rosszabb is történhetett volna.

ANNA - Megölnek?

ATYA - Például.

ANNA - Na és?

ATYA - Keserű vagy. Maradj nálam! Megkedveltelek.

ANNA - Nem tudok felülni.

ATYA - Vedd ezt fel! *(Hosszú fehér ruhát nyújt át neki.)*

ANNA - *(Öltözik, minden mozdulat kín.)* - A fájdalom majd elmúlik. Az arcukat... azt sohasem felejttem el! ... Kinek juthat eszébe rólam, hogy elvegyen tőlem valamit... amikor semmim sincs... Hogy leteperjen... Hogy meggyalázzon...

ATYA - Van valami vonzó benned.

ANNA - Kést fogok hordani magamnál! És keresem őket mindenütt!

ATYA - Majd elfelejted!

ANNA - Ezt nem lehet elfelejteni... Nem akarom elfelejteni! Minden nap újra és újra keresem őket!

ATYA - Velem maradsz, vigyázok rád. Mellettem semmi bántás nem fog az eszedbe jutni többé, Anna.

ANNA - Tudod a nevem. Honnét?

ATYA - Sok mindent tudok. Majd meglátod!

ANNA - Miért maradnék veled? Megszoktam a magamét, összebarátkoztam a magánnyal. Régóta csinálom. Húsz éve... Most elmegyek.

ATYA - Ezt szeretem benned. Erős vagy. A túlélők fajtájából... De nem hinném, hogy elmégy.

ANNA (*búcsúzik*) - Köszönöm, hogy segítettél, uram... Látod, nem is tudom a nevedet... Még egyszer: köszönöm! (*Indulna.*)

ATYA - Maradj! Velem!

ANNA - Egy perc alatt nem lehet fordítani az életet.

ATYA - Kényszerítselek?

ANNA (*felnevet*) - Nem félek.

ATYA - Amit mondok, komoly. Nézd, mennyire nem játék!

3. jelenet

A hat Suhanc mint Bírák jönnek be szertartásosan, mereven, rajtuk áttetsző palást. Meghajlással üdvözlik az Atyát, és leülnek az asztal köré.

ANNA (*felismeri őket:*) - Ők azok! Igen! Ők voltak, akik meggyaláztak! Ugyanazok! Gyilkos vadak! ...

Az Atya közéjük ül a fő helyre.

ATYA - Nos, Anna?

ANNA - Te ott? Mi ez? Csapda?

ATYA - Nem. Ítélszék.

ANNA - Ítélszék? És hóhérjaim a bírák? Ugyan miről ítéleztek?... Ezek... ezek... (*Neki-ront.*) Átkozott, nyomorult hímek! Te!... Ti!... (*Ellökik a tajtékzó asszonyt.*)... Volnék csak olyan erős, mint amilyen mérhetetlen a gyűlöletem! És te is, te vén istenféle! Komédiás! Benne vagy ebben az ocsmány dologban! Benne is voltál! Elképzellek! Ott voltál elbújva a bokrok között, és tehetetlen kéjjel lested szörnyűséges gyalázatom!

1. BÍRÓ - Meddig tűröd még, Uram?

ANNA - Lepereg rólatok? Volnék boszorkány, hogy átkom megfogadjon! Válogatott kínokkal pusztulnátok el!

ATYA - Elég, Anna! Hisztériád megárt a magzatnak, aki benned él, és már mozog. Nem érzed?

ANNA (*befelé figyel:*) - Jóságos isten! Álmodom...

ATYA - Valóság és képzelet. Könnyen összekevered. Anya vagy. Ez most igaz.

ANNA - Nem lehet!

ATYA - Így van! És most figyelj! Vétettél, hát mentsd magad!

ANNA (*magának:*) - Már nem mindegy, hogy mi történik velem ezután!

4. jelenet

A háttér világoskék fényre vált.

Hat asszony jön be lassan, mint akik nem is élnek. Ruhájuk fehér, épp olyan, mint Annáé. leülnek háttal a padra - közöttük egyetlen hely üresen marad. Szőni kezdenek világoskék selyem eget.

1. BÍRÓ - Anna! Vétkes vagy, mert elhagytad a helyedet!

2. BÍRÓ - Hézagos az égbolt! Nem szőttél napfényes kék eget!

3. BÍRÓ - Sem díszül habos, fehér felleget!

4. BÍRÓ - Sem haragos szürkét, esőtől terheset!

5. BÍRÓ - Vétkes vagy, mert elhagytad a helyedet!

6. BÍRÓ - Miattad nem fekete az éjszaka!

1. BÍRÓ - Éjfélkor még fenn virít az alkony bíbora!

2. BÍRÓ - Hiányzik sok himzett ezüst csillaga!

3. BÍRÓ - A Holdnak sem készült szellőt hozó udvara!

4. BÍRÓ - Miattad nem teljes az éj!

5. BÍRÓ - Nem fúj langyos nyári szél!

6. BÍRÓ - Nem hull az eső a Föld porára!

1. BÍRÓ - Vétkes vagy, mert elhagytad a helyedet!

ATYA - Súlyos vétked büntetésre vár.

Az asszonyok keze közül felnövő égbék selyem sátor fenn feszül, és a játék végéig fenn marad.

ANNA - Nem értem! Én itt sohasem jártam! Asszonyok! Köztetek sohasem ültem! Nézzetek rám! Bizonyítsátok szavam!

ASSZONYOK (*közben szőnek tovább:*)

- Egy életen át itt ülünk,
Láthatatlan levegőt szövünk,
S rá himzünk nem volt álmokat,
Hátunk nem érez görnyedést,
Ujjunk nem tapint fonalat.

Nem volt gyermekeink álmát,
Lepkék, lidércek rémtáncát
Beleszőjük az égboltba.
Meg sem született gyermekek
Álma lebeg a Föld felett.

Gyerekeinket is az égre szőjük,
Mint fénylő, apró csillagokat.

ANNA - Nézzetek rám! Ismertek-e?

ATYA - Nézzetek rá! A helye - üres!

Az Asszonyok felkelnek, s lassan körbejárják Annát.

ASSZONYOK

- Mi elfelejtettünk minden szépet,
Mi elfelejtettünk minden rosszat,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

Mi elfelejtettük, kik vagyunk,
Mit ígértünk, mit tagadtunk,
Honnan jöttünk, hová tartunk,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

Mi elfelejtettük a múltat,
Hogy a sárban megtapostak,
Önézetünk szétszakadt,
S már semmink nem maradt,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

Feledtünk jövőt, gyermeket,
Így elfeledtünk tégedet.
Lehet, itt voltál,
S hogy elmentél, az is meglehet.
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

ANNA - Itt nincs ellenem tanú, csak szerencsétlen, elveszejtett emberek!

ATYA - Boldog, révült asszonyok, akik az égboltot szövik az emberek fölé. Állj be felejteni közéjük, Anna!

ANNA - Asszonyok! Feleljetek! Hová lettek a gyermekek?

ASSZONYOK *(szőnek tovább:)* - Sohasem voltak, és már nem is élnek...

ATYA - Ez itt az örökkévalóság országa. Nincs születés, nincs gyermek, nincs elmúlás, nincs halál.

ANNA - S az én gyermekem?

ASSZONYOK

- Még emlékezel. Most még.
Csak addig, míg méhed magzatot hord.
Mihelyst megszülted gyermeked,
Volt-nincs jövő. Megáll az emlékezet...

ANNA - Elvették őket tőletek, hogy helyette csillagokat szőjete? Nem! Én nem adom fel!
Nem lehet! *(befelé kérde:)* Ki közülük az apád, te átokban fogant árva?

ATYA *(hangja végigzúg a színen:)* - Én.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Az a nő... ott a padon. Tudod?

JOBBDALI - ... Tán meg is halt...

BALOLDALI - Beszélük...

JOBOLDALI - Miért jutott eszedbe épp most?

BALOLDALI - Nem láttad azt a hulló csillagot?

JOBOLDALI - Volt idő, amikor a csillagokat úzóbe vették...

BALOLDALI - Réges-régen. Még emlékezel?

JOBOLDALI - Mire? (*Rövid csend.*)

BALOLDALI - Most augusztus van.

Fény elhal.

ANNA - Te vagy a gyermekem apja?

ATYA - Én. Kellesz nekem, Anna, mert benned ismeretlen erő lakik. Benned van az emberléttől való menekülés képessége, benned van a képzelettel való védekezés képessége, benned élnék olyan álmok, amelyekbe belebújhatsz. Benned van mindaz, ami belőlem hiányzik. Ezért lettél kiválasztott, hogy belőled és belőlem tökéletes fiat szülj nekem. Felemellek, istenlétbe öllelek, Anna.

ANNA - Ölelsz? Öltél! Ők a testembe hatoltak. A testemet szétszaggatták! A szemérmemet széztúzták! A szerelmet bemocskolták!

ATYA - Meggyaláztak - megsérültél. Én téged meggyógyítlak. Megaláztak - lelked lázad. Feledéssel elbódítlak. Idekötlek, boldog asszony, fiam anyja!

ANNA - Hogy gyűlöllek!

ATYA (*a Bírákhoz, szava kemény:*) - Hozzatok ítéletet!

BÍRÁK (*egyszerre:*) - Itt maradsz, míg a világ világ, egy örökkévalóságon át, és végezd a dolgod rendelés szerint. Ott a helyed közöttük. Eredj!

ANNA - Nem megyek! Ezek közé? Kik élőholtak? Kik ha valamikor élők voltak, most már nincs bennük semmi emberi! Engedjete az utamra menni! Asszonyok! Segítsetek! Nézzetek a múltba! Emlékezzetek!

ASSZONYOK

- Mi elfelejtjük a múltat,
Hogy a sárban megtapostak,
Önézetünk szétszakadt,
S már semmink nem maradt,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya...

ATYA - Fejezd be a harcot, asszony! Felesleges. Örök bennük a felejtés. Nincs múlt, nincs jövő a számukra - és boldogok. Lám, kezeik nyomán az ég kék, és ragyognak éjjel a csillagok.

ANNA - Szavak! Hazugok! A semmit mondd! De én nem, nem felejték!

ATYA - Az erő énbennem van, s a méhedben a gyermek, társam egyszer, uralkodó a világ felett. Szegd le a fejed, ne vitázz! Még egy szó, és elveszejted, mielőtt élhetne egyetlen percet is! Nekem még lehet fiam, számtalan. De neked... Nehéz lesz ez is!

ANNA - Fegyvered aljas, mint te vagy! Jól tudod, megszüölöm, ha maga az ördög volna is! Ha belehalnék is! Mert az enyém!

ATYA - Tiéd. Míg itt vagy. De csak addig. Úgy vigyázz!

ANNA - Nem érez már, ki ezt kibírja szó nélkül, feladva életét... Sehol senki? Egyetlen tekintet, amelyben megkapaszkodhatnék?

A Bírák gyűrűbe fogják, Anna előlük a kék selyem égbe kapaszkodik. A fény hirtelen kihuny, Anna lezuhan.

ANNA - Minden hazugság! Még az ég is! ...

Az Atya hozzálép, felemeli, a padra ülteti. Anna a többi asszony között ül mozdulatlan, mint aki már nem is él.

ATYA (az Asszonyokhoz:) - Szőjétek, lányaim, az eget! Hímezzetek rá fodros felleget, s én felküldöm néktek a Napot! (Kezeit széttárja: hatalmas világosság.)

ASSZONYOK

- Egy életen át itt ülünk,
Láthatatlan levegőt szövünk,
S rá hímzünk nem volt álmokat...

A dal lassan elhal. Sötét.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Te!

JOBOLDALI - Hm?

BALOLDALI - Mióta is vagyunk itt?

JOBOLDALI - Egy hete? Egy éve? Vagy tíz, száz, ezer esztendeje? Ki tudja? Megy az idő, és kész. (Rövid csend.)

BALOLDALI - Te!

JOBOLDALI - Hm?

BALOLDALI - ... Nem unatkozunk mi?

JOBOLDALI - Valami baj van?

BALOLDALI - Csak üldögélünk...

JOBOLDALI - Kell ennél több?

BALOLDALI - Apám, szegény, nem hiába mondogatta régen, hogy „Meglásd fiam, tökéletes tohonya lesz belőled!”...

JOBOLDALI - Én is tohonya lettem. Mindenki tohonya lett. Üldögélünk, terpeszkedünk, ha van mit, eszünk, ha nincs, hát... Így is híznak, egyre híznak...

BALOLDALI - Odanézz!

JOBOLDALI - Mit kereshet?

Fény elhal.

5. jelenet

János az első szint sötétjéből botorkál elő, kezében zseblámpa, fényével körbepásztazza a középső szintet: üres. Elindul felfelé.

JÁNOS (suttogva-kiáltva:) - Anna! Anna! Annaaaa!

Feldereng a felső szint: a háttér síkjain apró fények: csillagok? vagy egy város éjszakai fényei? Anna a padon ül előrebukva, egyedül. János hozzásiet.

JÁNOS - Anna! Anna! Így kellett megtalálnom téged! Élsz, lelkem Anna? Drágám! Milyen sokáig kerestelek! Annám...

ANNA (*kinyitja a szemét:*) - Ki az? Ki vagy?

JÁNOS - Ne félj!

ANNA - Barát?... (*becsukja a szemét*)

JÁNOS (*Annát ölbe veszi*) - Milyen könnyű és fehér vagy! Mi történhetett veled? Elviszlek innen. Hazaviszlek.

ANNA (*mint álomban:*) - Nem megyek sehová. Itt jó... (*dúdol:*)

Mi elfelejtettük, kik vagyunk,
Mit ígértünk, mit tagadtunk,
Honnan jöttünk, hová tartunk...

JÁNOS - Telefonáltam neked százszor, ezerszer. Csak csörgött, csörgött, és nem vette fel senki. Nem tudtam eltalálni, hová lettél... Elindultam, hogy megkeresselek. Hiányoztál. Hazaviszlek.

ANNA - Ki vagy te? Mit akarsz velem? Szövöm az eget, hímzek rá ezüst csillagot, ha kell, bodor felleget, ha kell, hótól terheset... Ki vagy, és miről beszélsz?

JÁNOS - János vagyok. Nem ismered meg? Anna, mi lett veled?

ANNA - Nem ismerlek. (*Lecsúszik János öléből. Most látni, hogy nemsokára anya lesz.*)
Menj el innen! A dolgomat kell tennem!

JÁNOS - Elhagyott park a hegytetőn. Miféle dolgod lehet itt? Hallgass rám! Gyere velem!

ANNA - Hagyj! Kiáltok, és segítségemre jönnek, és összeülnek megint, mert mulasztottam, s az égen az a csillag, mit félbehagytam, nem ragyog... Nélkülem nem teljes az égbolt...

JÁNOS - Megfázol, gyere!... Szeretlek.

ASSZONYOK (*kívülről, halkán, mint egy álom:*)

... Nem volt gyerekeink álmát,
Lepkék, lidércek rémtáncát
Beleszójuk az égboltba.
Meg sem született gyermekek
Álma lebeg a Föld felett...

ANNA (*közben:*) - Nézd, meg kell szülnöm őt. Meg kell szülnöm nekik. Aztán majd elviszik... Jaj! Istenem! Milyen nehéz lesz! Felsír, és többé nem látom... Csak addig, addig hadd maradjak itt!

JÁNOS - Nem! Nem hagylak itt! Akárki fia, szüld meg őt nekem, s nem adom senkinek! Nem engedem!

ANNA - Gondolod: erős vagy. Gondolod: megteszed. Ha itt találunk, jó ember, szavaidat te is feleded, s leülhetsz közénk, szöni az eget!

JÁNOS - Nézz a szemembe! Hátha belül felrémlik valami aprócska jel, hogy ismered. Hogy emlékezel. Nézz rám, Anna!

ANNA - Igen. Rémlik... Egy presszó, egy tanterem... hajad barna volt,... És beszéltünk a világról, fogtad a kezem... De régen eltűntél... Csak a hangodat hallok nagynéha, messziről...

JÁNOS - Félttem a kötéstől, magamtól, tőled... Elszöktem. Sokára végül rájöttem: nem hagyhatom, hogy nélküled teljen el az életem! Anna! Te vagy maga a Szerelem!

ANNA - A hangod dallama olyan ismerős... Szól a telefon... néha... felveszem: a hangodat hallom... felismerem... S aznap jókedvű vagyok, dúdolok...

JÁNOS - ... aztán a másnap... a hétköznapiak, a várakozás... S végül, hogy nem mehet tovább! ... Fogadj újra magadhoz, édesem!

ANNA - Ifjúkori hév... szerelem...

JÁNOSA - Igen! Igen! Igen! Gyere hát!

ANNA - Hová?

JÁNOS - Velem. Oda, ahol égnek a villanyok, az utcán autók szaladnak, a hűtőben hideg tej, az asztalon puha kenyér, az ágyad fehér... Megvetem. Gyere! Szeretlek, s most megelétem! Nem hagyom, hogy megint elveszítselek!

ANNA - János!

JÁNOS - Anna! Végre megtaláltalak!... Ne gondoldj semmire! Bízd rám magad!

Egymásba kapaszkodva elindulnak lassan a lépcsőn felfelé.

ANNA - Jaj! Fogj erősen! Hogy feszít, hogy rúg! Milyen erős! Szétrepeszt a testem! Átokban fogant, szennyben, gyalázatban... De mégis az én gyermekem...

ATYA (*hangja átsuhan a színen:*) - Az enyém! Eljövök érte, elviszem!

ANNA - Hallod?

JÁNOS - A szél suhant a fák között.

ANNA - Ő szólt, fenyegetett... Elviszi majd a gyermekemet!

JÁNOS - Nem adjuk, ne félj! Mindjárt megérkezünk. Otthon, ahol minden ismerős, meghitt, majd megnyugszol. Én melletted leszek.

ANNA - Igen, igen...

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Valami pattog. Hallod?

JOBBOLDALI - Nem. Semmit sem hallok.

BALOLDALI - Élesen, nyilallón... Talán a fejemben.

JOBBOLDALI - Túl sokat gondolkodol. (*Rövid csend.*)

BALOLDALI - Most sem hallod? Valaki jár itt.

JOBBOLDALI - Ugyan! Mindenki szépen, nyugodtan ül a helyén. Nem lehet járkálni!

BALOLDALI - Te! Az az asszony meg egy férfi! Ott...

JOBBOLDALI - Hallucinálsz.

BALOLDALI - Itt suhantak el.

JOBBOLDALI - Ne kezd megint!

BALOLDALI - Valamit mondtak...

JOBBOLDALI - Kezdem hinni, hogy megbolondultál.

6. jelenet

A középső szint fokozatosan feldereng. Az Emberek moccanatlanul ülnek egyforma székeken, előre néznek, karjuk combjukon.

Ahogy egyébként megszólalnak, úgy tágul a fény.

1. EMBER (*fényben*) - Pedig én is úgy érzem...

JOBOLDALI - No, lám, még egy! Neked is pattog?

1. EMBER - Mint amikor sokágú kötél szakad.

BALOLDALI (*suttogva*) - És őket nem hallottad?

1. EMBER - Senkit. Csak a pattogást. Teher alatt húzódó fáradt kötél szálai szakadnak.

2. EMBER (*is fényben*) - Nekem meg olyan nehéz a karom! Nem tudnám megemelni sem.

BALOLDALI - Próbáld meg talán!

2. EMBER - Nem merem.

3. EMBER (*is fényben*) - Meg vagytok kötözve, mint én.

2. EMBER - Mellünkre, karunkra, lábunkra köteleket hurkoltak.

4. EMBER (*is fényben*) - És hol az a kötél? Láttok valamit? Én speciel nem, abszolúte semmit. Csak ültök, mint tők a fűben, magyaráztok, beszéltek össze-vissza. Fecsegés!... Az emberi butaság milyen végtelen! ...

BALOLDALI - Fogd be a szád, de véglegesen!

4. EMBER - No, no! Lassan a testtel, barátom! Ki vagy, hogy dirigálsz nekem?

JOBOLDALI - Csak beszéljen, hagyj! Majd eljönnek fönről, akkor halljuk, mekkora a szája!

A fény terjed, az 5. szék üres. Amikor a 6. Ember is látható, feléled a háttér: homokszivattyú, rajta tömör homokhullámok úsznak lomhán. A tér a mélybe tágul.

6. EMBER - Mikor lesz már csend? Aludnék, de ti csak lefetyeltok.

3. EMBER - Senki nem mondta, hogy hallgatni is kell. Nem elég, hogy mozdulni sem tudsz?

6. EMBER (*feláll*) - Nem-e? Idenézz!

4. EMBER - Na, látjátok. Ezt én is megteszem.

BALOLDALI - No, lássuk!

4. EMBER - De nem akarom. Hát maradok.

6. EMBER (*a Jobboldalihoz megy*) - Szóval? Majré? Ha már felébresztettél, hát tegyük pontot a dolog végére. Gyerünk! Állj fel, beszari alak! Mozdulj!

JOBOLDALI - Eressz el, mert kiáltok!

6. EMBER - És akkor mi történik, ha kiabálsz?

Ekkor a felső szint peremén megjelenik két Katona. Karjukon kötéltekercs, kezükben gumibot. A volt Suhancok áttetsző overállban mostantól a Katonák.

A 6. Ember sietve visszaül, s a többiek is megmerevednek székeiken.

1. EMBER *(gépiesen:)* - „... A politikai, jogi, filozófiai, vallási, irodalmi, művészeti satöbbi fejlődés a gazdasági fejlődésen alapszik...

2. EMBER - ... De mindezek hatnak egymásra és a gazdasági alapra is...

3. EMBER - Nem úgy áll a dolog, hogy a gazdasági helyzet az egyedül cselekvő, az ok, minden más pedig csak szenvedő okozat...

4. EMBER - ... Kölcsönhatás van itt a gazdasági szükségszerűség alapján, amely végső fokon mindig érvényesül...

6. EMBER - A gazdasági helyzet tehát nem hat gépiesen, mint ahogy ezt itt-ott gépiesen hinni szeretnék...”

Közben halkan, meztláb befutnak az Asszonyok, és megállnak Embereik mögött. Merevek, de érezni az összetartozást.

ASSZONYOK

- Ne emlékezz, és ne gondolj másra,
Csak az életben maradásra!

Ne tégy mást, csak mi rendelve van!
Minden függés megbonthatatlan,
Hisz ami függ, annak egyik vége FENN van,
A másik végét IDELENN tekerik rád.

Ne emlékezz, és ne gondolj másra,
Csak az életben maradásra!

Fond csak egyik szóba másikat,
Úgy sem lesz érthetőbb a világ,
Mert szavaidat gúzsba kötik,
S odafentről ráhúzzák a logikát.

Ne emlékezz, és ne gondolj másra,
Csak az életben maradásra!

Katonák rohannak le, és fenyegetően megállnak az Emberekkel szemben.

1. KATONA - És mi történt azelőtt?

2. KATONA - Itt ültetek, mi? Szépen. Csendben. Ugye?

3. KATONA - Senki nem válaszol?

4. KATONA *(a 6. Emberhez:)* - Állj fel és felelj!

EMBEREK *(egyszerre:)* - Felállni nem szabad!

4. KATONA - Nem? *(a 6. Emberre üt, az felugrik, újra üt.)*

3. KATONA *(a 4. Emberhez:)* - Hát te? Mondd el, mi történt? Beszélj!

4. EMBER - Nem szabad. Nem tudok. Nem akarok!

3. KATONA - Nem? Megkötözni! Ezt is! Ezt is! Ezt is!

Mindegyik Emberre kötél kerül, közben fentről két Katona egy piros játszótéri csúszdát ereszt le, egy Embert fektetnek rá, letaszítják. Ő az 5. Ember: úgy marad, a földön fekve.

1. KATONA - Beszélj, kutya! Ki kezdte?

EMBEREK *(egyszerre:)* - „A gazdasági helyzet tehát nem hat gépiesen, mint ahogy...”

2. KATONA - Kuss! Rebellisek! Egyik sem felel?
3. EMBER (*kis csönd után:*) - Egy kicsit beszélgettünk.
4. EMBER - Ugrattuk egymást.
6. EMBER - Töltöttük az időt.
1. EMBER - El-elszunyókáltunk, aztán fel-felriadtunk.

2. EMBER - Üldögéltünk.

ATYA (*hangja zúg fentről*) - Mindent hallottam, és mindent láttam. Kijár nektek a kötözés!

EMBEREK (*egyszerre*) - Kijár. Tudjuk.

A Katonák az 5. Embert életre pofozzák, a székére dobják. Az kinyitja a szemét.

A Katonák felmasíroznak.

5. EMBER

- Ne tégy mást, csak mi rendelve van!
Minden függés megbonthatatlan,
Hisz ami függ, annak egyik vége FENN van,
A másik végét IDELENN tekerik rád.

Ne emlékezz, és ne gondolj másra,
Csak az életben maradásra.

EMBEREK, ASSZONYOK

- Fond csak egyik szóba másikat,
Úgy sem lesz érthetőbb a világ,
Mert szavaidat gúzsba kötik,
S odafentről ráhúzzák a logikát.

Ne emlékezz, és ne gondolj másra,
Csak az életben maradásra!

Közben az Asszonyok letekerik az Emberekről a kötelet, fehér ruhával megtörlik arcukat, és homlokon csókolják őket.

Aztán a fény lassan kihuny...

7. jelenet

... és oldalt feldereng Anna és János alakján. Bevánszorognak, Annát a fájások meggörbítik, János a földre lepedőt terít, ráfekteti az asszonyt, és eléje térdel. Mögötte Anna némán világra hozza a fiát: a háttér felszikrázik, s a fehér fényben hangosan felsír a Gyermeke.

ATYA (*hangja*) - Megszületett! Világra jött a fiam! Ő érti majd az álmokat, és általa enyém lesz a képzelet pokol-mély bugyraiba menekülő ország is! Enyém lesz az egész világ! Több fényt! Keressétek meg őt, ki a húsból való, és hozzátok ide nekem! Felnevelem, minden tudásom belé oltom, minden látásom néki adom, minden erőmet belé öntöm, fortélyaimra megtanítom, és akkor majd felhozza az álmokat nekem, a fejben bújó gondolatot, a hiteket és vágyakat. Így leszünk majd együtt eggyé: a tökéletes Hatalom!

Fény Annán, a Gyermeken és Jánoson.

ANNA - Nincs menekvés. Megleltek, jönnek!

JÁNOS - Csak a télreggeli ferde nap süt be az ablakon.

ATYA (*hangja*) - Még több fényt! (*Rövid szünet.*) Megvan! Ott vannak! Hozzátok a gyermeket, vigyázva, lágyan, s az anyját is! De vigyázzatok! A férfiban a szerelem az erő!

ANNA - Segíts, János! Bújtass el! Visszavisznek oda, ahol minden asszony a gyermekét siratja, ki sohasem volt, s már nem is lehet... Siessünk!

JÁNOS - A város zaja dübörög. Ne félj!

ANNA - De félek! És féltem a fiamat! Én ott voltam, közöttük, fenn... Nem hagyom, hogy a gyermekem valaha is hozzájuk hasonló legyen! Nem engedem!

A középső szinten kitárul a fény. Az Emberek, mint előbb, mozdulatlanok, az arcuk rezzenéstelen, mögöttük az asszonyaik.

Anna menekül a gyermekkel. Ugyanúgy, gyors iramban a háttérelemeken házak, ajtók, utcák, terek, hidak, hegyek, kunyhók, falvak, gangok, ablakok képei rohannak.

Anna a Baloldali előtt megáll:

ANNA - Mentsen meg, uram! Üldöznek! Rejtsen el! (*Válasz nincs, fut tovább.*) Nincs hová mennem, nincs hová bújnom! (*Sorba az Emberekhez könyörögve:*) Fogadjon házába, kis időre, csak amíg elmúlik a veszedelem! Szolgálom egy életen át, ha megmenti a fiamat! Uram, Önnek jó szíve van. Segítsen, kérem! Mentsen meg, uram! Asszonyok! Hát ti? Emlékezzetek! A ti fiatok is így veszett!

5. ASSZONY - Mi bajunk eshetik még nekünk?

5. EMBER - Ülünk, ülünk, nézünk és ülünk...

ANNA (*az 5. Emberhez:*) - Engedj be, kérlek! Légy irgalmas!

5. EMBER - Irgalmas? Itt senkinek sincs módja rá, hogy irgalmas legyen.

5. ASSZONY - Gyere! (*Hátravonszolja Annát, és betuszkolja az egyik háttérelem mögé.*)

Katonák rohannak be, és fenyegetően megállnak az Emberekkel szemben.

1. KATONA - Hol van a gyermek?

3. KATONA - Adjátok elő!

2. KATONA - Szólj, bitang!

4. KATONA - Ki rejtette el?

3. KATONA - Merre futott az asszony?

KATONÁK (*az Emberekre rontanak*) - Nálad van? Nálad? Nálad? Feleljetek!

JÁNOS - Honnan tudnák? Itt ülnek az idők kezdetétől moccanatlan, hiszen ez a parancs.

4. KATONA - Ő az! Fogjátok el! Ő az a férfi, aki elrabolta a gyermeket!

JÁNOS - Ne közelíts, mert megérzed az öklömet!

A Katonák kíméletlenül dúlnak, Jánost is leteperik.

Benéznek a háttérelemek mögé is, ahonnan váratlanul kibukik az 5. Katona, mellében kés, majd Anna fut ki onnan a gyermekkel, le a lépcsőn. Elnyeli az alsó szint sötétje.

Kiáltozás, jajgatás - majd lassú sötétedés.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Mit mondtál?

JOBOLDALI - Semmit.

BALOLDALI - Aha. Ne szólj szám, nem fáj fejem.

JOBOLDALI - Gondolod, akkor megússzuk? Ott voltunk.

BALOLDALI - Nem voltunk ott. Itt voltunk.

JOBOLDALI - De láttuk.

BALOLDALI - Én nem láttam semmit! Én csak a térdemet néztem, ezt a kopást itt a nadrágomon. Semmit sem csinálok, mégis kopik.

JOBOLDALI - Mellébeszélsz. Tudod, hogy számon kérik.

BALOLDALI - Mit? Mi a fenét kérhetnek tőlünk számon? Tán te rejtetted el a gyermeket? Azt a katonát te ölted meg?

JOBOLDALI - Úgy, úgy. Tehát mindenről tudsz.

BALOLDALI - Semmiről nem tudok!

JOBOLDALI - Az asszonyt is láttad, merre futott.

BALOLDALI - Azt te láttad! Te tudod! *(Rövid csönd.)* Nem volna jobb, ha hallgatnánk? Ne beszéljünk!

JOBOLDALI - Jó. Maradjunk csendben!

A fény elhal.

8. jelenet

Legalul, az Álmodók szintjén kinyílik a fény: napsütötte erdei tisztás üde zöldje.

Évek teltek.

A Mélybenélők szorgosan jönnek-mennek: mintha építkeznének, mintha gerendákat, zsákokat, téglákat hordanának, asszonyaik mintha segítenének, mások kondérban főznének. Közöttük van Anna és János.

Kintről a 12 éves Péter fut Annához.

PÉTER - Anya! Anya!

ANNA - Mi van veled, Péter? Hol jártál?

PÉTER - Megint láttam azt az embert, a szakállasat.

ANNA - Hol?

PÉTER - Mint máskor: ugyanott állt a dombtetőn.

ANNA - Maradj most itt! Ne menj sehová!

Vidám gyereksereg a Mélybenélők Urát kíséri be.

GYEREKEK - Mesélni jöttél, Bátyó?

- Mondj valami szép történetet!

ÚR - Hess, csibék! Ma már nincs több mese!

Péter a gyerekekkel együtt kacagva-visongva kiszalad.

1. FÉRFI - Isten hozott, Bátyó!

2. FÉRFI - Hej, de jókor jöttél! Nemsokára megfő a leves. Tarts velünk!

3. FÉRFI - Be is állhatnál közénk! Te aztán fél kézzel is elhordod a gerendát!

3. ASSZONY - Nekünk is mesélhetsz ám!

2. ASSZONY - Ajaja! Akkor menne csak igazán a munka!

ÚR - Nosza, ide azt a zsákot!

Harangszó zendül. Mindenki megáll.

1. ASSZONY - Harangoznak.

A középső szint is kivilágosodik. Az 5. Katona fekszik ravatalon, s körülötte az Embereket és az Asszonyokat a Katonák űzik szíjjal, korbáccsal.

A Mélybenélők körbeállnak, egymásba kapaszkodnak, táncuk a korbácsütések ütemére ring, ők is szenvedik a fenti ütéseket.

MÉLYBENÉLŐK

- Ideleenn, a föld alatt,
Pokol mélyén virág fakad,
Ideleenn nem süt a nap,
A fény a mellünkből fakad.

A fönti ütleg hogyha fáj,
Bőrünket éri, húsunkba váj,
Ha lelkünk hét lakatra zárva,
Ideleenn kap szabad szárnyra.

A tudat páncélja fedez,
Az álmok burkában lebegsz,
Sír a szem, belül nevetsz,
Pokol: biztos menedéked ez!

Ha lelkünk hét lakatra zárva,
Ideleenn kap szabad szárnyra.
Pokol, hol nincs tilos, muszáj,
Száll a dal, bár néma a száj.

Ideleenn, a föld alatt,
Pokol mélyén virág fakad,
Ideleenn nem süt a nap,
A fény a mellünkből fakad.

Középen hirtelen sötét lesz, a Mélybenélők zihálva állnak.

9. jelenet

ANNA *(az Úr elé veti magát)* - Szabadíts meg a vesszőzésektől, a korbácsütésektől! Szabadíts meg a bűntudat terhétől, Uram! Én öltem meg azt a katonát odafenn! És megölném újra meg újra, ha tehetném! De nem bírom tovább, hogy helyettem mások bűnhődjenek!

1. ASSZONY - ... Jönnek minden délben, pontosan harangszókor...

JÁNOS - Hallgass, Anna! Ne fogadd el a szavát, Uram!

2. ASSZONY - ... És akkor énekelni kezdünk, hogy ne halljuk a fájdalmak fojtott kiáltásait...

ANNA - Velem élted, János, az önmardosás szörnyű kínjait. Ismered. Tudod, hogy tettemet vállalnom kell végre már!

3. ASSZONY - ... Táncra perdülünk lassan, ringatózva, hogy leplezzük hátunk rándulásait...

JÁNOS - Tizenkét éve rettegve gondolok erre a percre. Hogy elveszítelek.

4. ASSZONY - ... Egyik lépés a másik után, míg ki nem csordul a vér...

ANNA - Mit tehetek, kedvesem, hogy vége, vége legyen?

5. ASSZONY - ... Addig járjuk, míg a lábunk ina reszket...

JÁNOS - Majd én elmegyek!

ANNA - János! János! Hagyd meg nekem az igazam! Nem bírom már lelkeim terhét!

1. FÉRFI - ... A fájdalom előtt és után mindig kivirul a rét...

JÁNOS - Lemosom lelkedről a terheket! Minden bűnt magammal viszek!

1. ASSZONY - ... A képzelet balzsama gyógyítja sebeinket...

ANNA - A bűn maga ott fekszik fenn, és a néma embereket miattam vallatják korbáccsal. Közéjük állítanának téged is! Még több lenne a kínom.

2. FÉRFI - ... A lelkünkön kéreg. A közömbösek felett cammog az unott idő...

JÁNOS - Legalább hadd, hogy elkísérjelek! Lásd, perceket koldulok elvesztett húsz év helyett!

2. ASSZONY - ... Madár a lelkünk, felröppen, és terem új káprázat-életet...

ANNA - Sebeiket égetik! Hátukat szíjjal verik! Körmeiket letépik! Szemeiket kiszúrják!

3. FÉRFI - ... Nekünk a másodpercek új és új örömet hoznak...

JÁNOS - Rád is ez vár! Nem bírom elfogadni, hogy megkínózzanak! Nem engedem!

3. ASSZONY - ... Az álom és a valóság igaz örömeit hozzák a pillanatok...

ANNA - Ezer sebből vérzik testük! És nem tudnak mit felelni. Nekem kell felelnem, csak én tudom az igazat!

4. FÉRFI - ... Mi megölelhetjük a gyermekeinket...

JÁNOS - És a fiad?

4. ASSZONY - ... igaz öleléssel, hús-vér szerelemmel...

ANNA - Már nincs szüksége rám, felneveltem. Rád bízom őt, János.

6. FÉRFI - ... Érezzük őket, és közben magunknak egy másik világot álmodunk...

ANNA - A férfiak hite kicsorbult, gondolataik megbénultak, és az asszonyaik némák.

5. FÉRFI - ... Nem vagyunk magunk, mert nem feledjük, hogy mi is onnan jöttünk...

JÁNOS - Nem tudom felfogni, mi történik most. Szeretlek, Anna, és nem tudom elfogadni, hogy többé ne legyél velem, hogy többé ne öleljelek, ha fáj, ne töröljem le a könnyedet... Akárha halni mennél... Hiszen nem látlak többé...

6. ASSZONY - ... Húsunkban ráng az emlékezet...

5. FÉRFI - ... Menedékünk az Álmok Pokla...

ÚR - Így egységes a világ.

10. jelenet

A felső szinten megjelenik az Atya.

ÚR - Döntöttél, Anna?

ANNA - Igen, Uram... Bár tudatom széthasad. Fáj a szerelem, János... És fáj a bűn...

Kintről az anyjához szalad Péter.

PÉTER - Anya! A dombtetőről lassú léptekkel elindult felém az öreg! Nagyon félek, Anya!

ANNA - Kérlek titeket, óvjátok tőle a fiamat!

ATYA (*hangja szétterül a színen:*) - Asszony! Akármit teszel, a fiú enyém, s most elviszem!

ANNA - Nem engedem!

Fény a játéktéren kívül.

JOBOLDALI - Ha összefut a tűz és víz, egyik kioltja másikat.

BALOLDALI - De melyik melyiket? Lenn vagy fenn kezd összeomlani a világ?

A fény elhal.

Az Atya elindul lefelé. Lépteivel egy ütemben a Mélybenélők ökleikkel, lábaikkal tompa ritmust vernek, csukott szájjal ritmust zümmögnek, és összetömörülnek hátul.

ÚR - Évezredek harca áll mögöttünk. Várlak.

ATYA - Élesbe megy majd a játék, vigyázz! Számomra nem kevés a tét!

ÚR - Csapjuk hát össze! Nagy a hatalmad - odafenn, ideleln - egy anya védi gyermekét.

ATYA - Egyedül jöttem, fegyvertelen. Vívjanak csak az érvek!

ÚR - E nemes gesztust tisztetem.

ATYA - Erős vagy, bár nincs sereged. Országod határán lépteim megbénulnak.

ÚR - Kemény hitekből építette népem.

ATYA - Lásd, megállok. Által sem lépem.

ÚR - Mert nem tudod. Az álmok ereje nem a te erőd, s a képzelet felett nincs hatalmad.

ATYA - Így vagyunk mi egyenlők, s így oszlik meg a világ. Egy része enyém, más része tiéd.

ÚR - Itt vagy hát...

ATYA - A fiút add ki nékem, s már fordulok is.

ÚR - Innen senkit ki nem adok, innen senkit el nem küldök. Az megy el, aki akar, önként.

ATYA - Rendben. Régi törvény, ismerem. Kezdem hát az érveimet: 12 éve várok. Nagy idő! Befogadtad őket, jogtalanul!

ÚR - A menedékre mindenkinek joga van.

ATYA (*Jánosra:*) - Ő lopta el a fiút, ki véreimből való, s véle az anyját. Elszámolásom véle van. Tőled - kérek. Az apa kéri most fiát, kit eddig nem öleltem egyszer sem. 12 év! Sóvárogtam csupán. Ennyi idő után jogom van a fiamra!

ANNA - Komédiás! Látnék csak a fejedbe! Bár sejtem, micsoda sötét tervek gomolyognak benne. Szavaid, mint kígyók, itt kúsznak hízelegve. Köpd ki végre rejtett mérgeket! Játssz egyenes szavakkal!

PÉTER - Az Apám? Miért nem tudtam eddig? Anya! Eddig még soha be nem csaptál.

ATYA - Most már tudod, ki vagyok, s ki volt az ott, a dombtetőn. Így kellett meglesnem arcodat, figyelni, hogyan növekszel, tested mily formás, erős! Titkon jártam utánad, és emlékszel-e, hányszor hívtalak? Te mindig elszaladtál.

PÉTER - Félttem. A tekinteted különös volt, szúrós és sötét. Úgy éreztem, áthatol a koponyám falán... Ha sejtettem volna, talán...

ANNA - Eltitkoltam, Péter, mert ismerem őt. Sötét, mint a tekintete, és kegyetlen minden tette. Féltettelek tőle. S most féltelek csak igazán!

ATYA - Elvetted tőlem, s most még el is riasztod!

ANNA - Kezddem sorolni tetteid, amiről sejtése nincs itt senkinek?

ATYA - Nem vitázni jöttem. Lásd, én a régvoltot nem hánytorgatom. Kettőnk dolga.

ANNA - Ezen múlik a fiú sorsa!

ATYA - Egyezzzünk meg, Anna! Válasszon ő!

ÚR - Okos, nagy fiú vagy már, Péter. Itt az idő, sorsod felett magadnak kell döntened. Atyád érted jött. Mész-e véle, vagy maradsz anyáddal, velünk, s velem?

PÉTER - Eddig a föld mélye volt hazám: maradnék... s Anyám, ő maga a képzelet... és apám, János, az erős szeretet...

ATYA - Nem úgy van, Álmok Ura! Ez országban túl erős érv az érzelem. Ismerj meg, fiú, aztán dönts, jössz-e velem!

ANNA - Vigyázz, Péter! Minden szava hazugság!

PÉTER - Majd kiderül. Mindenek előtt meg kell hallgatnom őt. Mondd, Atyám!

ATYA - A fiam vagy! Lám, a higgadt megfontolást tőlem örökölted. Figyelj hát! Szerettem anyádat. Ő az álmok edénye, s ez benne az erő, mely életre ítélte. Ezért választottam, hogy fiam anyja legyen. Én nemzettelek, és magamhoz akartam láncolni őt. De jött a férfi, nevelő-apád, ki elszöktette tőlem. Érted már, miről sejtelled sem volt eddig? A helyed odafönn van, azok között, akik szülik a Törvényt, és táplálják az Eszmét, ahol a hatalmasok között én vagyok a legnagyobb. Világok felett uralkodom. Azt akarom, mostantól mellettem legyen a helyed, jobbomon. Az uralkodás titkát megosztom veled, hatalmas leszel, erős, milliók ura, s még azon is túl! Ha akarsz, a csillagokat is megállíthatod útjukon. No? (*Rövid csend.*) Kérlek, gyere! Kérlek, holott parancsolhatnék többféle joggal is neked.

PÉTER - Örülök, hogy nem parancsolod. A vak engedelmességet nem szívelem. Hallottam és megértettem, mit tartogatsz nekem. De tudni szeretném, anyám miért hallgatta el, ha mindez annyira nagyszerű nekem?

ANNA - Kisfiam, én csak azt tudom, hogy odafenn halottak élnek, nem emberek, hogy mindezt, ami szép, mindent, ami volt, elfelejtenek, s az ország, amelyen ő uralkodik, a félelem országa, ahol az életben maradás érdekében géppé válik mindenki...

ATYA - Ez nem tisztességes, asszony! A valót átszínezed!

ÚR - Ki-ki a maga szemével lát. Joga van elmondani indokát, miért titkolta el létezésedet. Beszélj tovább, Anna!

ANNA - Ha innen kilépsz, mellette elfeleded mindazt, ami eddig történt veled, és azokat is, akik éltek körülötted. Engem is elfelejtesz. Egyszer majd a hangomra sem emlékezel, arcom köddé válik, s azután azt sem tudod, volt-e anyád... Ne légy isten odafenn! Maradj ember - itt! Embernek maradni csak itt lehet.

ÚR - Nos, fiú? A választás nehéz.

PÉTER - Atyám! Ha olyan fontos, hogy veled éljek, javaiddal ismertess meg! Mi a hatalom? S mi jó van abban? Mi az: istennek lenni? Nem tudom.

ATYA - Te teremted a világot, s amit kitervelsz, megvalósul, és hódolnak előtted mind, mert alattvalód mindenki, aki él.

PÉTER - Szeretetük kell, nem hódolatuk. S amit kitervelek, magam viszem véghez. Nem inkább így válik-e istenné az ember?

ÚR - Okos beszéd, Péter. Csaknem felnőtt vagy már!

ANNA - A lelke még tiszta, egyenes.

ATYA - Reménykedsz, asszony, nem bírok véle? *(Péterhez:)* Nézd ezt a kést! Kié? Csak nem a tiéd, Anna?

ANNA - De igen.

ATYA - Látod, fiú! Anyád ezzel ölte meg egy emberem. Ha velem jössz, tettét elfeledem. Ha nem, neki kell lakolnia odafenn!

ANNA - Ha tehetném, téged is megölnék! Gyűlölöm a tiédet! Gyűlölöm a te országod! Gyűlölöm a hamisságod!

PÉTER - Anya, igaz, amit beszél?

ANNA - Igen. 12 éve, csecsemő voltál, menekültünk, ő kerestetett. Akkor az a katona rám talált. A választás nem volt nehéz: vagy te, vagy ő. Sötét volt. A késem övemből kirántottam. Éreztem, inaim mint feszülnek, emlékszem karom lendületére, a kéjre, amint az izmos húsba szaladt a penge. És hallottam a hörgést, s hogy fálnak dől, és élettelenül elterül a test.

JÁNOS - Azóta vallatja atyád odafönn az embereket vesszővel, korbáccsal, holott tudja: Anna tette.

ATYA - Vártam, asszony, meddig bírja a lelkiismereted?

JÁNOS - Vártad, hogy eljöjjön a perc, a kedvező, amikor sarokba szoríthatod, hogy fiát elvehesd!

PÉTER - És kínozol embereket hiába, és évek óta? Ártatlanul? Ezt a hatalmat osszam meg veled?

JÁNOS - Azóta gyűlnek a fájdalmak a testeken. Odafenn mindenkién, és ugyanúgy ideleln. Ha megszólal a harang, testünk vonagló táncba torzul...

ATYA *(Jánosnak:)* - Halhatatlanná teszek, azután naponta megkínozlak, ízekre téplek és összefonlak, és élsz, amíg fennáll a világ, de kínjaidtól nem szabadulsz! Kerülj csak a kezembe, ember! Megkeserülöd, hogy már másodszor keresztezed útjaimat!

PÉTER - Nem megyek veled!

ATYA - Tehát hagyod, hogy anyádat vigyem? Hogy tetteért százszorosán megfizessen odafenn?

PÉTER - Itt nincs hatalmad. Anyát sem viheted.

ÚR - Hatalma itt csak a lelkiismeretnek van. Atyád jól ügyeskedett.

ATYA - Folytassuk hát a kínvallatást? Folyjon még ezer vére? Hány évig még? Tán örökéig? Csak rajtad áll, fiú!

JÁNOS - Gyilkos! Hogy széttépnélek! Melyik legyen a másiknak hóhéra, már csak az a választás kérdése!

PÉTER - De hisz te is hallgattál, Anya! Bújtál a jogos büntetés elől!

JÁNOS - Érted tette, s érted vállalta a bűn terhét feloldozatlanul: fel kellett nevelnie a fiát. Elhagyott volna? Mint te most őt?

ATYA - Miattad? Üres beszéd. Bűn megtorlatlanul nem marad. Vállald át, fiú, s én elfelejtem, mintha meg sem történt volna!

ANNA - Ne kínozd a gyermeket tovább!

ATYA - Csak edzem. Látom benne a jövőt! A világot telehintjük még mi ketten, te gyerek, gyönyörű piros virágokkal. Gyere, Péter! Választásod csak egy lehet, ha anyád szereted.

ANNA - Piros virágokkal, vörös káprázatokkal, csillagos hazugságokkal hintenéd tele a földet mások kínjai árán. Gyűlöllek, Sátán! Megyek, és elveszem büntetésemet.

PÉTER - Nem, Anya!

ANNA - Meg kell tennem, kisfiam. Ha eddig tévováztam, most már tudom: Nekem itt csak egyetlen utam van. Te maradj, innen ő el nem vihet! No, engedj! Isten veled!

PÉTER - Nem akarom, hogy többé ne lássalak, ne halljam édes-meleg szavad!

ANNA - János vigyáz rád, s a többiek mind... *(Hirtelen elfordul, és kiset, hátra sem néz.)*

PÉTER - Anya! Nem akarom!

ANNA *(hangja kintről:)* - Ne sírj! Sohase sírj, fiam!

ÚR *(az Atyához:)* - Győztél. Most jó neked?

ATYA - Győztem. Csak félig bár, de egyszer beérik majd a tervem! Egyszer még eltiporlak, lerombolom világodat, s az álmokat felviszem. Enyém lesz a fiú! Igen! *(Elindul felfelé. A másik oldalon Anna lépdel.)*

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Micsoda köd!

JOBBOLDALI - Botorkálunk, tévelygünk, semmit sem látunk...

BALOLDALI - Hazugságok labirintusában járunk...

JOBBOLDALI - ... zsákutcába torkolló utak...

BALOLDALI - Kisüthetne már a nap!

JOBBOLDALI - Nem történik semmi.

BALOLDALI - Csak egy asszony áll ott...

A fény kihuny.

11. jelenet

Lassan oszló gomolygó köd alól ismerős kép tárul: a középső szint mozdulatlan emberei és asszonyai. A háttér szabályos sorokban kék négyzetek szabdalják: egy magányos házfal üres ablakai nyílnak az égre. Elöl ravatalán fekszik az 5. Katona, mellében villog a kés.

Anna áll a szín szélén, az Atya szemben vele a másik oldalon.

ATYA - Lépj be! Ez a föld lesz ismét otthonod. Fiadat nem látod többé. Senkit a tiéid közül, de minden éjjel róluk álmodsz majd, míg álmaidat is meg nem gyűlöled. A halál kényelmesebb megoldás volna, de túl gyors és túl könnyű. Életed tovább kell cipelned, sorsodra állandóan emlékezel, hiszen tiltakoztál a feledés ellen. Itt élsz majd, élvezheted a közönyt, a kerges belsőt, amin nem hatol át semmi. Légüres térben létezel, és gondolataidat nem oszthatod meg senkivel! *(Eltűnik.)*

Annát megbabonázza a ravatal látványa, elindul felé.

ANNA - Hogy reszket bennem a gyűlölet, ha egyet is meglátok közületek! Én öltelek meg! Itt fekszel kiterítve, itt vagy holtan, tehetetlen. Már nem létezel. Késem a melledben: egy már nem él! ... A kés, amely az én kezemben volt... mindig az övemben hordtam, mert jöhet újabb alkalom a leszámolásra... Még egyszer, kétszer - hatszor újra és újra megteszem... A kés enyém!

Anna a kés után nyúl, de hirtelen a „halott” lefogja kezét, s felnevet.

5. KATONA - Szeretnéd, mi?

ANNA *(sikolt:)* - Eressz! A kezed jéghideg!

5. KATONA - Idenézz! *(Kihúzza a kést a melléből, az vértől csepeg.)*

ANNA - Csalás még a halálod is!

5. KATONA - Elég soká váráttál magadra. Teljesen elgémberedtem itt. Jöhettél volna hamarább! *(Lelép a ravatalról.)*

ANNA - Hát minden hiábavaló?

5. KATONA *(nyújtózik)* - No, végre, hogy újra pezsdül testemben az élet...

ANNA *(hisztérikusan nekiesik:)* - Az egész világot becsapjátok! Megfertőzitek még az álmot is! Átkozott az élet, amíg vagytok! Pusztuljatok! Pusztuljatok!

5. KATONA - *(Lerázza Annát:)* - A halhatatlanság felett átkaid zümmögő legyenek... *(Kisiet.)*

ANNA - Nem lehet megölni őket! ... Ó, örökkévaló rettenet!

II. rész

12. jelenet

6 év telt.

Az alsó szinten a háttéren naptól átsütött erdő lombja.

Péter és János mintha fát fűrészelnének, aztán a fa mintha dőlne: puffanás.

JÁNOS - Péter! Vigyázz! *(Péter kövülten áll, János Péterhez szalad, megrázza a meredten álló fiút.)* Nem esett bajod? Mért nem térsz ki? *(Péter hallgat.)* Mi van veled, fiam? Nem tetszel nekem mostanában.

PÉTER *(révedően:)* - Anyámat láttam a lombok között. Zuhant felém, én el akartam kapni... Még összetöri magát...

JÁNOS - Péter!

PÉTER - Tudom, tudom. Nincs a lombok között. Sajnos... Sokszor látom őt. Megjelenik, mint szoktak kedves halottaink.

JÁNOS - Tudod, hogy él!

PÉTER - Valahányszor Atyám meglátogat, vagy hívogat hízelegve, majd anyám szenvedéseit festi, riogat, akkor aznap mindig anyával álmodom. Halványzöld ruhában lépdel felém a patakparton, a füvek felett libeg, és mosolyog... Máskor fehér selyemben szárnyal a kék égen át, és mint a pille, rezgő szárnyakon ereszkedik le hozzám, és megsimogat. Olyankor megborzongok és felébredek... Néha látom őt nappal is: szobámban halkán nyílik az ajtó, nem csikordul, belép, a járása nesztelen, és fénylik az arca... Utána eltűnődöm: mi más ez, mint-hogy teste nincs már...

JÁNOS - Hiányzik, tehát képzeled.

PÉTER - Látnom kell őt, Apám! Meg kell érintenem, hogy elhiggyem, tényleg él. Meg kell keresnem. Muszáj!

JÁNOS - Péter! Nem tudod, mit beszélsz!

PÉTER - Persze... Nem kell komolyan venni... No, lássunk hozzá! Mindjárt beesteledik.

Mintha fűrészelnének.

Ekkor a lépcsőn megjelenik az Atya. János nem észleli a történeteket, dolgozik tovább, de Péter fellép hozzá.

PÉTER *(suttogva:)* - Már megint itt vagy. Mit akarsz?

ATYA - Semmit. Köszöntelek. Ma vagy 18 éves.

PÉTER - Csak ezért jöttél?

ATYA - Persze. Nézd, mit hoztam neked! *(Egy gyűrűt nyújt át.)*

PÉTER - Egy gyűrű. De hiszen ez Anyáé volt.

Anna, mint egy világtalan jelenés, feltűnik a középső szint szélén.

ANNA *(suttogva:)* - Most is enyém. Nézd, Péter! Itt hordom a kezemen!

PÉTER - Anya! Együtt jöttetek?

ATYA - Csak káprázik a szemed!

ANNA - Fiam, fiam! Vajon milyen vagy? Nagyra nőttél? A hangod mélyen zeng már, férfias. Bár láthatnálak!

PÉTER - Itt vagyok, nézd!

ANNA - Nem láthatlak, nem engedi. Hogy jöttem, azt is megtorolja, és szenvedhet miattam néhány boldogtalan... Lopott ajándék, hogy hallottalak, s így könnyebben elképzelhetlek majd... Élj igaz ember módra! *(Eltűnik.)*

PÉTER - Anya! Maradj! Csak addig még, hogy megtapintsalak. Ugye élsz?

ATYA - Álomkép, mondtam. Idelenn semmi nem igaz, csak képzeled. Férfi vagy, de belül még mindig gyerek! Vállald a valódi életet!

PÉTER - Itt járt, és mint még soha, szólt is hozzám. Él! Hangja olyan édes meleg, mint azelőtt.

ATYA - A tényeket nézd, fiam! Ha nem hiszel nekem, gyere fel, és keresd meg anyádat! Ha megleled, visszaadom neked!

JÁNOS - Jó munka volt, mára elég!

PÉTER - *(az Atyához:)* - Tűnj el! Káprázat vagy te is!

Távolról énekszó közeledik.

ATYA - A tenyeredben a gyűrűt ne feledd! *(Eltűnik.)*

A Mélybenélők jönnek énekelve, kezükben virágos ág. Elöl az Öregember és az Öregasszony kézenfogva hozzák Borbálát, ki talpig fehér fátyolba burkolózott. A Mélybenélők körül-táncolják Pétert, és átadják virágaikat.

MÉLYBENÉLŐK

- Nézz körül, Péter! Változik a világ.
És te nem ismered még minden zugát.
Változol te is: így forog az egész,
Ha józanul mérsz, eligazít az ész.
Vigyázz, hogyan foglalod szavakba!
El ne merülj a zsongó áradatba!
A képzelet felrepít, bódít, mint az éter.
Mától felnőtt vagy: a földön járj, Péter!

(prózában:) - Légy boldog! Isten éltesse! Éljen! Éljen!

Borbálát Péterhez vezetik.

PÉTER *(megbűvölten:)* - Anya!

ÖREGEMBER - Tudjuk, régóta szereted...

ÖREGASSZONY - Ő maga szánta magát ajándéku neked...

BORBÁLA *(felfedi fátylát:)* - Engedd meg, hogy mint ajándék, köszöntselek!

PÉTER - Nem kell a kezed! Nem kell a játék! Hagytad, hogy Anyám ruhába öltöztessenek... Anyám fehér fátyolban, fiatalon, rugalmasan lépdelt a réten át, fogtatók kezét, hoztatók felém...

BORBÁLA - Ne hagyd, hogy az álmok meggyötörjenek!

PÉTER - Kiderült: csak te vagy... Minden hideg lett, idegen...

JÁNOS - Már lobognak a születésnap gyertyák. Kedves fiam, köszöntelek!

PÉTER - Köszönöm, Apám!

Zene szólal, többen táncra perdülnek, lassan kitáncolnak a színről.

BORBÁLA - Nézd, már kéklének a hegyek. Alkonyodik... Első táncomat veled járnám...

PÉTER - Bocsáss meg, Borbála! Bántottalak...

BORBÁLA - Sajnálak, Péter. Szívesen lennék anyád... ha tudnálak úgy szeretni... testvéred, barátod is, talán... *(Kifelé táncol egyedül a többiek után.)* Fogadd el inkább szerelmemet! Jöjj velem a fénybe! Gyere!

ATYA *(hangja)* - Férfi vagy már, fiam! Vállald a rád mért életet! Ne hagyd, hogy az álmok kényelmes útra vigyenek!

PÉTER *(az Atyához, felfelé:)* - Még megbirkózom veled!

ATYA *(hangja)* - Rajta, keress meg!

Sötétedik. Beóvakodik az Öregember.

ÖREGEMBER - Odagondolsz megint? Hidd el, nem érdemes!

PÉTER - Ha anyámat megkeresném, mondd, odafenn mit találnék?

ÖREGEMBER - Ott ültem évezredek óta mozdulatlanul, a fejemben is megállt minden gondolat. Csak néztem magam elé, hagytam, hogy történjenek a dolgok - nélkülem. Eleinte még tenni akartam, de a kezemre vágott mindig a bot, azután leszoktam arról, hogy akarjak is egyáltalán. Néztem, mint keresik az áldozatokat, és még akkor sem tettem semmit, amikor én lettem az áldozat. Hagytam, hogy kioperálják belőlem a jövő terveit, az ész erőlködéseit... És így voltak ott még sokan, és így vannak azóta is.

PÉTER - De most itt vagy, és jönnek onnan néha még mások is. Mi az, ami a tehetetlenekben megfeszíti a tett rugóit, hogy idemeneküljenek?

ÖREGEMBER - Nem tudom. Egy szikra, egy feszültség, ami megkergeti a vért, a félelemtől való félelem? A fojtott tüzek robbanása? Nem tudom.

PÉTER - Leszek én a dinamit, és felémbresztem a földet!

ÖREGEMBER - Álmok, fiú. A próféták már kihaltak.

Az Úr jön be, kezében vaskos, hatalmas cifra könyv.

ÚR - Későn jöttem? A mulatságnak vége már?

ÖREGEMBER - Mindenki a tisztáson táncol, énekel. Megyek közéjük. Kijár még tán egy kis vígság nekem is. *(Kimegy.)*

ÚR - S te, ünnepelt, itt?

PÉTER - Beszélgettünk, Bátyó.

ÚR *(átnyújtja a könyvet:)* - Neked hoztam. Nézd, csupa üres oldal. Ez a jövőd, az életed. Alig pár lap, min írás van: az gyermekkorod, a többi meg kell töltened.

PÉTER - Uram, túl sok, mi beleférne. Megijeszt.

ÚR - Amint terveid valóra váltod, hamar megtelik, majd meglátod. Tán még kevesled is. Csak egyre vigyázz: azt írd bele, amit megtettél már, ne azt, amit megtettél volna. Tégy féket az álmaidra! No, gyere! Menjünk közéjük! A mai nap a tiéd.

PÉTER *(a könyvre:)* - Milyen nehéz!

Borbála fut be, az Úr mosolyogva kimegy.

BORBÁLA - Péter, miért bújtál el?

PÉTER - Bátyó ajándéka, nézd!

BORBÁLA - A Könyv... Mondd, beleférek ebbe én?

Anna alakja megint megjelenik fenn.

ANNA *(suttog:)* - Péter! Péter!

PÉTER - Anya! Vársz rám?

ANNA - El fogsz jönni, érzem. Féltelek. Nézd, a gyűrű, amit kaptál *(Mutatja, a kezén ott ragyog!)*, s ott bújik egy a tenyeredben. Ne higgy neki! Kétkedj! Hallgatag-lét, ál-hitek, csapda vár téged idefenn... *(Eltűnik.)*

BORBÁLA - Én is láttam a jelenést... Benned erős a hit, bennem erős a szerelem. Emlékszel, akkor is nyári éj volt...

PÉTER - Nyárvégi éj, s odafenn a hold kitágította az eget, pufók halmokká ezüstözte a bodros felleget... Mi feküdtünk...

BORBÁLA - Néztünk... Megérintettél, s én elrepültem...

PÉTER - Egy éve épp... Már akkor szerettelek.

BORBÁLA - Repültél velem, elhagytuk a Földet, a fűvet, a bokrok árnyékát ideleln...

PÉTER - Igen, igen, emlékezem... Borbála! Tartsd a kezed! Ez a gyűrű anyámé volt. Mostantól viseld te! Kérlek. És ne feledj!

BORBÁLA - Az éj ma olyan különös... Mint te vagy most... Féltelek. Mindig érezlek majd, veled leszek... Hajad cirógatja mellemet...

PÉTER - Eredj, táncolj! Majd megyek én is...

BORBÁLA - Szeress!

PÉTER - Várj rám! Majd jövök.

BORBÁLA - Várok. Siess! *(Elfut, s most az Úr belép.)*

ÚR - Látom, készülsz. Nem tarthatlak vissza. Nincs érvem arra, hogy maradj. Ideleln az álmok várnak, odafenn a küzdelem... János apádnak mit mondjak?

PÉTER - Visszajövök, üzenem.

ÚR - Igaz legyen!

13. jelenet

Péter elindul felfelé, s lenn minden elsötétül.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Milyen csendes az éjszaka!

JOBOLDALI - A próféták mind kihaltak. Nem beszél senki kegyelemről.

BALOLDALI - Egyre többen vagyunk, s itt ülünk mozdulatlan.

JOBOLDALI - Mindenki alszik.

BALOLDALI - A hegyek felől a völgyön át ballag felénk egy néma próféta.

Péter a középső szintre ér, a Jobboldali előtt megáll.

PÉTER - Jó napot! Ugye megérkeztem?

BALOLDALI - Ne válaszolj!

PÉTER *(Baloldalihoz kiált:) -* Önnek is, uram!

JOBOLDALI - Ide nem letről, hanem fentről szoktak jönni. Az az érzésem, még nem érkezett meg. *(Felfelé mutat.)*

BALOLDALI - Hallgass! Mi közünk nekünk hozzá?

JOBOLDALI - No, igen. Úgyis megtudja majd. De hogy mit, arra már nem fog emlékezni.

PÉTER - Különös dolgokat beszéltek. No, viszontlátásra!

A fény kialszik.

A középső szinten erősödő mormogás: mindenki egyszerre mondja a magáét, szenvtelenül, s ha bevégezik, kezdik előlről. A tér kivilágosodik, az elemeken az égre néző ablakok sora. Monotonia.

Anna a szélén gubbaszt egyedül.

1. EMBER - Este töltött káposztát ettem. Jól megfeküdte a gyomromat. Csak forgolódtam, nem tudtam elaludni, mígnem felkeltem, és szódabikarbónát vettem be.

2. EMBER - Még egészen kicsi gyerek voltam, már anyám kivitt az erdőbe gombát szedni. Mái is felismerem a gyilkos galócát, meg tudom különböztetni a tinórutól. De a legfinomabb a keserűgomba. Anyám feltette a tűzhelyre, és amúgy szárazon pirítva ettük.

3. EMBER - A kedvenc színem a kék. Akármelyik árnyalatát szeretem. A világoskék az eget idézi, a búzavirágkék a búzavirágot, a sötétkék a déli tengereket, az ibolyakék a vihar előtt felhőkre emlékeztet.

4. EMBER - A hangoknak varázserejük van. A hangokkal festeni lehet. Hallok a harangok zúgását, és hozzá képzeled a tömeget, és látod a lobogó fáklyák fényét. Másként szól a lélekharang, és másként, ha félreverik, mert tűz van.

5. EMBER - Anyám mindig azt mondta: Ha kínálnak, fogadd el, hogyha vernek, szaladj el. Meglehetősen életrevaló filozófia. Csakhogy nem tudtam mind a két felét kipróbálni. Többnyire a megfutamodásra nyílt alkalmam.

6. EMBER - Végső búcsút kell vennem a fekete félcipőmtől. Akkora lyuk van a talpán, hogy törí a lábam az úton a kavics. A legközelebbi temetésre már csak barna cipőben mehetek. Kínos lesz.

Péter értetlenül áll egy ideig, azután elindul feléjük.

PÉTER *(a 6. Emberhez:)* - Jó napot, uram! Tessék? Nem értem. Azt szeretném tudni, jó helyen járok-e. Hallja? *(az 5. Emberhez:)* Bocsánat! Jó napot! Jó helyen járok? Magához beszélek. Figyeljen rám, kérem! *(a 4. Emberhez:)* Maga is csak beszél. Nem lát? Itt állok. Hagyja abba! *(Asszonyához:)* Asszonyom! Nézzen rám, kérem! Ki ez a férfi? Mért áll mellette? Szereti? *(Az asszony megrezzen.)* Ön hall! Megértett! Mondja hát, mért beszélnek mindnyájan egyszerre? Mért nem tudják abbahagyni? *(a 3. Emberhez:)* Hallgasson el egyetlen pillanatra! *(Megrázza.)* Megérkeztem. Látja, ember? *(a 2. Emberhez:)* Vagy maga! Mint egy gép! Mintha nem is élne! *(Megüti.)* Meg sem érzi! Micsoda maga? Kicsodák maguk? Emberek ülnek itt? Kik vagytok? Hé, asszonyok! Mi ez itt? *(Megrángatja az egyik asszonyt.)* Mondd meg neki, hogy hallgasson el! Na, mondd! *(az 1. Emberhez:)* Kuss már, az istenit! *(Megüti, az félredől.)* Csönd! *(A megütött elhallgat. Péter a másikat is megüti, de az tovább beszél. Az 1. Embert lerángatja a székről, az a földön elhallgat.)* No? Figyelsz rám végre? Válaszolj! Ki vagy? Mi a neved? *(Megüti.)* A nevedet!

1. EMBER - Ember vagyok. A nevem: 2652.

PÉTER - Most miért válaszoltál?

1. EMBER - Megütöttél, uram.

PÉTER - Ez kell nektek? *(A másikhoz fut, megüti.)* Állj fel! *(Az feláll. Megint megüti.)* Ülj le! *(Az leül. Megint megüti.)* Hallgass el! *(Elhallgat.)* Csak így lehet?

1. EMBER - Igen, uram.

EMBEREK *(egyszerre:)* - Engedelmes az, aki az utasítást teljesíti, a parancsnak eleget tesz. Engedelmes az, aki az utasítást teljesíti, a parancsnak eleget tesz. Engedelmes az, aki az...

PÉTER - Elég! *(Közéjük rohan, ütlegeli őket.)* Csend legyen! Kuss, birkák! Csend! Hallgassatok!

ANNA *(dermedtségéből ocsúdva Péterhez fut:)* - Ne, fiam! Ne így! Ne!

PÉTER - Anya! ... Végre csend van.

Az Atya már megjelent odafenn.

ATYA - Bravó, fiam! Kezdetnek nem rossz! Nagyon jól kijövünk majd egymással!

PÉTER - Tudom, hogy neked tetszön cselekedtem. Mentségem nincs, jóemberek, csak a hirtelen támadt indulat... Nem akartam. Nem ÍGY akartam. Higgyétek el!

ATYA - Pedig csak így lehet. Velük így kell bánni.

PÉTER *(az Emberek közé megy:)* - Bocsáss meg! Te is! Kérlek titeket, bocsássatok meg! *(Kis szünet.)* Nem lehet megbocsájtani, értem. Nem lehet így egyszerűen elintézni. Igazatok van. Üssetek vissza! Toroljátok meg a sérelmeket! Megtettem - állom. No, add vissza te! Nem? Ezt sem? Megütöttelek. Emlékezz! Még sajog az állad, melledben dübörög a düh. Ne engedd, hogy megálljon a kezed, amikor már emeled! Légy úrrá az alázaton! Üss vissza! Így. *(Megüti a 2. Embert.)* No, fáj?

2. EMBER - Fáj.

PÉTER - Üss vissza!

2. EMBER - Nem tehetem.

PÉTER - Miért?

2. EMBER - Te onnan való vagy. *(Felfelé mutat.)*

PÉTER - Nem. Én onnan jöttem. *(Lefelé mutat.)*

2. EMBER - Akárhonnan jöttél, oda tartozol. *(Felfelé mutat.)*

ATYA - Nos, Péter, nem boldogulsz?

PÉTER - Hogyan programoztad be őket, hogy az engedelmesség törvényei ennyire pontosan működnek bennük? Miféle erő teheti ezt?

ATYA - Erő, amellyel kormányozni lehet. Gyere hozzám, és megmutatom az eszközeimet!

ANNA - Ne hallgasd, fiam! Maradj velem! Nagyon egyedül voltam közöttük. Kérges agyukon nem hatol át semmi, körülvesz a süket közöny, mintha légüres térben léteznék. Még azt sem mondhatom el senkinek, hogy hiába a vezeklés, hiába hagytalak el! Nem gyilkoltam. Hiszen őket nem lehet!

PÉTER - Ezrek kínvallatása! Csapda volt?

ANNA - Hogy elhagyd a mélységet, hová hatalma nem hatol. Most itt vagy...

PÉTER - Mit tehetek, mondd! Ketten vagyunk - a süketek között...

ANNA - Semmit, amíg ő van, és ő - örökkévaló.

ATYA - Szánságom és hatalom között ilyen nehéz a választás? Neked, kit az agy vezérel, nemcsak a képzelet? Ne tépelődj! Gyere!

PÉTER - Oldozd fel őket mind, és megyek. Legyenek újból egész emberek! Vedd le róluk az engedelmesség húsukba nőtt kötelékét! Akkor - talán...

ATYA - Feltételeket csak én szabok.

PÉTER - Egyetlen út, hogy én is engedelmeskedem? Mint ezek itt, a félig emberek?

ANNA - Ne hagyj magamra itt! Bár semmit nem tehetsz... Jaj, fiam! Én elátkozott!...

ATYA - Elég a szóból! Siess!

ANNA - Ne! Meg sem ismerlek tán, ha újra látnálak. Olyan leszek, mint ők, hiába nem akarod! Megszűnik minden akaratod...

ATYA - Igyekezz!

Péter anyját öleli, nem mozdul. Erre Katonák rohannak le, körülveszik.

ATYA - Kössétek meg! Legfeljebb nem arcát, lábát üdvözlöm majd legelőbb idefenn.

PÉTER - Ez hát az erőd: bot és kötél! Lássuk, mennyiért kapod meg a fiad!

ANNA - Péter, vigyázz! A test ereje hiábavaló: ők halhatatlanok!

Péter hiába vagdalkozik: a Katonák megkötözik, vállukra veszik.

Sötét.

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Hány értelmet hordoz a szó: erő?

JOBBDALI - A testek kölcsönös egymásra hatása, ez egy.

BALOLDALI - Kettő: társadalmi változást előidéző tényező.

JOBBDALI - Három: A léleknek valami előidézésére, végrehajtására való képessége.

BALOLDALI - Ha két erő szembekerül: ellenállás, harc a vége. Lesz-e majd mérkőzés?

JOBBDALI - S mi lesz az eredménye?

BALOLDALI - Jobb, ha mostantól többfelé figyelsz!

Fény elhal.

14. jelenet

A fény kitárul legfelül. Az Asszonyok az eget szövik, s a kórust zümmögik.

Legalul mécs világa imbolyog, s elindul felfelé. Borbála az, aki útra kél, bujkál a hátfalak között, lépcsőkön surran, alakja fel-felvillan, éneke elő-előbukkan.

ASSZONYOK

- Mi elfelejtettünk minden szépet,
Mi elfelejtettünk minden rosszat,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

Mi elfelejtettük, kik vagyunk,
Mit ígértünk, mit tagadtunk,
Honnan jöttünk, hová tartunk,
Mert a felejtés az isteni könyörület adománya.

BORBÁLA - ... Tavaszi szél vizet áraszt, virágom, virágom...

A menet az Atya elé ért, intésére a Katonák eloldozzák Pétert.

ATYA - Végre itt vagy! Köszöntelek. *(a Katonákhoz:)* Eztán bárhol bármit kíván, minden parancsát teljesítsétek! *(Int, s a Katonák kimennek.)*

PÉTER - Nem félsz? Felhasználhatom a lehetőséget. Ellened!

ATYA - Nem hiszem, hogy hátba támadnál.

PÉTER - Miért ne? A módszeredet alkalmaznám.

ATYA - Tehát ellenfelek vagyunk. Helyes.

PÉTER - Ennyire biztos vagy abban, hogy a közelharcot választom? Szemtől szembe?

ATYA - A hátulról ütés kéjét is meg kell tanulnod.

PÉTER - Tehát biztonságban érzed magad. Csapdát készítesz a számomra.

ATYA - Csapda! Rossz kifejezés, lentről való. Egyébként próbáld ki! Teljes a hatalmad. Hallottad.

PÉTER - Rendben. Meg ne bánd!

ATYA - Hát akkor: Isten hozott, fiam! *(Elmegy, sátáni kacaja visszazeng.)*

BORBÁLA - ... Minden madár társat választ, virágom, virágom...

PÉTER *(Az Asszonyokat nézte, most mint aki a dalra ébredt:)* - Asszonyok, ti szépek, fehérek, mint az angyalok, sejtelmes fényűek, mint a szerelem... Asszonyok! Mi végre vagytok itt? Mit csináltok?

ASSZONYOK

- Egy életen át itt ülünk,
Láthatatlan levegőt szövíünk,
S rá hímzünk nem volt álmokat...

PÉTER - Nektek köszönhetjük hát fejünk felett a gyönyörű kék eget?

ASSZONYOK

- ... Hátunk nem érez görnyedést,
Ujjunk nem tapint fonalat...

PÉTER - Mint a mese... Mint az álom...

ASSZONYOK

- ... Nem volt gyermekeink álmát,
Lepkék, lidércek rémtáncát
Beleszőjük az égboltba.
Meg sem született gyermekek
Álma lebeg a föld felett...

PÉTER - Sohasem született gyermek, fojtott asszonyvágy... Magatoknak sorsot így hazudtok?
Csak az égbolt a valóság?

ASSZONYOK

- ... Gyerekeinket is az égre szőjük,
Mint fénylő, apró csillagokat.

PÉTER *(az 1. Asszonyhoz:)* - Hol a tiéd, asszony?

1. ASSZONY - Nézd, uram! Ő az, aki a legszebben ragyog az óceán felett.

PÉTER *(a 2. Asszonyhoz:)* - És a te gyermeked melyik?

2. ASSZONY - Ha felnézel, azok a fénylők a hegycsúcsok mögött, azok az enyéme.

PÉTER - Elérhetetlen mind. Elég ez?

3. ASSZONY - Amíg szöttem, mind enyém volt.

4. ASSZONY - Ujjaim begyével érintettem, ezüst szállal bepólyáltam.

BORBÁLA - ... Hát én immár kit válasszak, virágom, virágom...

5. ASSZONY - Egyszer itt járt egy földi asszony...

6. ASSZONY - Hasába hordta gyermekét, ott bújtatta, ott nevelte, mintha saját teste volna...

PÉTER - Az az asszony hova lett?

1. ASSZONY - Az az asszony elfutott.

PÉTER - Az a gyermek megszületett?

2. ASSZONY - Azt mesélik, fiút szült, rózsaszínűt, tejszagút...

Alkonyodik, álmodnak. Mindenik karján képzelt gyermek:

ASSZONYOK

- Du-du-du,
Aludj, gyermek, szomorú,
Kapaszkodj a fellegekbe,
Te csillagfény koszorú!
Du-du-du...

Anyád nem volt,
Nem születted,
Vágyból csillagpor lettél,
Száras szemmel elsíratlak,
Felhő-álom, elaltatlak,
Te csillagfény-koszorú!
Du-du-du... *(Leejtik a karjukat.)*

PÉTER - Asszonyok! Nem értem a ti világotok! Miért nem szültök, ha kívántok, édes-vidám gyermekeket?

1. ASSZONY - Nem lehet.

2. ASSZONY - Életünket törvény szabja.

3. ASSZONY - Létünk értelmét az adja.

PÉTER - Milyen törvény az, amely a természetes emberi vágyat a tövénél elnyesi?

4. ASSZONY - A törvény az állandóság.

PÉTER - Ez hazugság. Ami él, az folyton változik!

5. ASSZONY - Ami él...

PÉTER - Mától kezdve vágyaitok szerint éljete! Szeressetek, gyermekeket szüljete! Én mondom, az Atyám fia!

6. ASSZONY - Nem lehet. Nem vagyunk emberlétre képesek.

PÉTER - Tehát az életet nyírta Atyám a törvényhez, s nem az igazodik a léthez. Én, a törvényt szegve születő, én leszek törvénszegő: új törvényt alkotok! Meg kell tanulnotok élni, vágyaitokat felmérni, fejeteiket felemelni - és szeretni!

BORBÁLA - ... Te engemet, én tégedet, virágom, virágom...

5. ASSZONY - Más a te szavad, mint Atyádé.

6. ASSZONY - Uram, nem értünk téged.

PÉTER - Válasszátok az életet!

2. ASSZONY - Választani nem vagyunk képesek.

1. ASSZONY - Az engedelmesség tetteink rugója.

PÉTER - Az istenért, hát engedelmeskedjete!

Berohannak, parancsra várnak a Katonák.

PÉTER *(a Katonákhoz:)* - Férfiak vagytok, ők asszonyok. Tanítsátok meg nekik a szerelmet, hogy gyermekeket szüljenek a ti örömtökre!

4. KATONA - Nem ismerjük a szerelmet, Uram.

PÉTER - Nem ismeritek az asszonyt? Nem ismeritek bőrének selymét, a simogatását, melleinek ingerlő játékát, ölének forró barlangját, amely húz, vonz, és a gyönyörök leg-szebbikét nyújtja? Nem ismeritek a vágyat, amely végigfut a gerincen, és az asszony mellé rendel? Nem ismeritek a szerelmet?

5. KATONA - Nem, Uram.

6. KATONA - De ismerjük az asszony övét, Uram.

PÉTER - Hát akkor...

KATONÁK - Értettük, Uram.

Vad, erotikus zene indul, a Katonák az Asszonyok közé rohannak, akik védekeznek, majd megadják magukat: gomolygó orgia, szaggatott fények, félsötét.

PÉTER *(elől, fényben:)* - Oldjátok el a hazugságok kötelékeit! Merüljete el egymásban! Merüljete el a szerelemben! Adjátok át magatokat a feltörekvő örömnél, a duzzadó váagnak, a kék mámorának! Szabadítsátok fel a testeteket, s akkor majd szabad lesz a szellem és az értelem!

15. jelenet

BORBÁLA - ... Tavaszi szél vizet áraszt, virágom, virágom,
Minden madár társat választ, virágom, virágom... *(Belép.)*

PÉTER - Borbála! Hogyan tudtál idejönni?

BORBÁLA - A szerelem hozott. Kerestelek. Tudtam, hogy megtalállak.

PÉTER - Nézd! Felfordítom az engedelmesség paradicsomát!

BORBÁLA - Ezért rendezel orgiát?

PÉTER - Megismertetem velük a szerelmet.

BORBÁLA - Ez szerelem? Péter! Ez szex - parancsra.

PÉTER - Parancsra - még... Ha megkóstolják a test ízét... Nem tudom, csak sejtem, talán jófelé megyek...

BORBÁLA - Ha a test mámore elhiteti velük, hogy ez a szerelem, hazudtál nekik!

PÉTER - Eszközeimben nem válogathatok. Egy van, mit megmutathatok: az erőszak! Ez egyetlen eszközöm. S módszerem: a hazugság mögé rejtett igazság - felfedhetetlenül... Nem tudom, Atyám meddig lát belém, a szándékaimban olvasni tud-e?... Nem tudom, a vakító fénytől nem látok, vagy a verem sötét - tapinthatatlanul... Érted-e, milyen ingoványon járok?

BORBÁLA - Ez lett hát álmaidból!?

PÉTER - Most építem! Valóra váltom!

BORBÁLA - Így?

PÉTER - Ahogy lehet... *(Csönd.)* S te - földön-égen át jöttél, s közben én...

BORBÁLA - ... Lehetetlen feladatot kerestél, és véled, megbirkózol vele.

PÉTER - Nélküled? Arcod nézném öröklétig, hangod csöngését, nyugalmat hordozó dallamát figyelném hajnaltól hajnalig, és szívnam be leheleted, míg lemegy a nap a domb megett, éjfélről éjfélig, s érintenélek...

BORBÁLA *(kibontakozik az ölelésből)* - Itt ne! Nézd a heverő testeket! Azt akarom, lelkedet lényegítse át a szerelem! Itt bűzös a levegő, izzadságszagú, a kék gőze párolog...

PÉTER - Csókod illatosítsa át a levegőt!

BORBÁLA - Ne itt, kedves!

PÉTER - De hiszen ez a szerelem!

BORBÁLA - De nem ilyen! Nem ilyen! Idefenn a levegő is fertőz, hazugság-vírussal tele!

PÉTER - Hatalmába kerít, elveszejt... mint engem...

BORBÁLA - Nem vesztél el még, Péter! Gyere velem! Meggyógyítalak odalenn!

PÉTER - Oszoljon a varázs, hagyom. Eredj!

BORBÁLA - Azért jöttem, hogy segítssek.

PÉTER - Dolgom van itt. A játszma nem ért véget még.

BORBÁLA - Hagyd! A vesztes ügyis te leszel!

PÉTER - Akkor sem adom fel. Mindegy már! Menj! Siess! Zavar kérlelő tekinteted.

BORBÁLA - Egyetlen pillanat, és hirtelen jéggé fagyott benned az érzélem. Hideg vagy. És milyen idegen!

PÉTER - Menj, kérlek! S ha lehet tőled bármit kérnem még: Őrizd meg magad - nekem!

BORBÁLA - Ha már magamnak én tégedet meg nem őriztelek. *(Kiszalad.)*

PÉTER *(magának:)* - Menj, te tiszta, szép szerelem...

16. jelenet

Bejön az Atya. Péter megfordul: férfi lett, megöregedett.

ATYA - Szép volt a küzdésed, Péter! Már-már azt hittem, elveszel.

PÉTER - Szavak. Hogy legyen mit magával vigyen.

ATYA - Ügyesen játszol. A játék tudása tiéd.

PÉTER - Nem hagyhatom, hogy egy asszony rajtam valaha is úrrá legyen!

ATYA - A fiam vagy!

PÉTER - De veled a küzdelmet ismét felveszem!

ATYA *(Körülmutat a heverő testeken:)* - Minek? Hagyj fel vele! Amit elértél, csak látszat.

PÉTER - Hogy látszat-e, majd elvállik. Idővel.

ATYA - Aligha... Hallod? Odalenn az álmaidat temetik.

A legalsó szinten sötétké est. Távoli lélekharang szól. Lassú menetben a Mélybenélők vállaikon urnát hoznak, a többiek kezében gyertyák lobognak, és siratóének szól. Ezalatt:

PÉTER - Vesztettem volna? Azt hittem, az álmaimat megmenthetem. Nem halnak meg idefenn... *(az Atyához:)* Mit akarsz még énvelem?

ATYA - Hozd fel ide az országod! Hozd fel nekem azt a világot! A hatalmat ismered már, jól használod.

PÉTER - A hatalom nem ér semmit.

ATYA - Álmaidat sajnálod? Edényét most temetik odalenn. Ha elfoglalod azt a világot, visszaszerezheted álmaidat. Magadért harcolsz, ha vélem harcolsz, célunk így közös, fiam.

ÚR *(hangja:)* - Vigyázz, Péter! A hatalom pórázának másik végét ő fogja! A szabadságod hosszát ő méri ki! Az akarásodat ő irányítja! Észre sem veszed, már őt szolgálod mindenestül!

PÉTER - Nincsen már választásom. Rendben, Atyám. Áll az alku.

Sötét fenn.

A középső szinten felfénylik a gyászban térdelő Anna és Borbála.

MÉLYBENÉLŐK

- A magas fák lehajlottak,
A kösziklák meghasadtak,
Madarak a dalt feledték,
Feketébe borult az ég.

Éjfélről éjféltre,
Hajnalról hajnalra
Harangok szólalnak,
Gyertyák meggyulladnak.

ANNA

- Három anyád is lehetnék,
Elég könnyet mégsem sírnék,
Kiszáradtam, mint aszott fa,
Fehéredék bánatomba.

BORBÁLA

- Kimegyek az ajtóm elébe,
Feltekintek a magos égbe,
Ott látok egy fehér felhőt,
Felhő alatt arany házat,

Abban lakik én szerelmem,
Abban vár az én kedvesem,
Ott fekszik kemény kőpárnán,
Halál hideg ágyán.

MÉLYBENÉLŐK

- Éjfélről éjféltre,
Hajnalról hajnalra,
Harangok szólnak,
Gyertyák meggyulladnak.

Vére már nem csurran,
Nincs aki felfogja,
Ajka már nem szólal,
Nincs aki meghallja.

ANNA

- Nézz rám, nézz rám, édes fiam!
Ne hagyj így elkeserednem!
Szólj már, szólj már, édes fiam!
Nehogy szívem megrepedjen!
Minek is szültelek,
Elhagytál engemet!

BORBÁLA

- Fehér felhő, emelkedjél,
Szerelmesemhez elvigyél,
Arany házon nyitott kapu,
Abba én utánad lépek,
Arany házban fehér kőágy,
Abba én belefekszek,
El nem hagylak téged,
Én édes szerelmem!

Az alsó szinten elfújják a gyertyákat: sötétség.

Középen és fent:

PÉTER *(az Atyához:)* - Legelőször azt a leányt küldd el gyorsan! Küldjed vissza, ahonnét jött! Soha többé ne is lássam, ne is halljam!

BORBÁLA *(alakja már sötétbe vész)* - ... virágom, virágom...

ANNA

- ... Szólj már, szólj már, édes fiam,
Nehogy szívem megrepedjen!
Minek is szültelek...

PÉTER *(az Atyához:)* - Azt a nőt is hallgattasd el, panaszhangját nem bírom már!

ANNA *(alakja már sötétbe vész)* - ... Mindönket elhagytál, A gonosz szolgálatába álltál...

PÉTER - Most add nékem hatalmadnak katonáit!

ATYA - Hiszen tudod, ha szükséged lesz rá, egész hadseregem a szolgálatodra siet!

PÉTER *(elindul lefelé:)* - Ne nézz lépteim után! Bízz bennem! Fordulj meg! Megyek.

Sötét odafenn is.

Fény a játéktéren kívül.

JOBBOLDALI - A nap süt vagy a hold világít?

BALOLDALI - Éjfélről éjféltre, hajnalról hajnalra...

JOBBOLDALI - Vajon a próféta valóban néma-e?

BALOLDALI - Ha megszólal majd, harangok szólalnak, gyertyák meggyulladnak...

JOBBOLDALI - ... és ég a Föld ...

BALOLDALI - Mintha torz tükörben dőlni készülne a világ...

JOBBOLDALI - ... s a ferde vonalak között szálegyenesen áll valaki... Az a valaki vajon valóban próféta-e?

Fény kihuny.

17. jelenet

A középső szinten a háttér szürke. Majd csak akkor virul ki egy-egy szín, amikor feléled a képzelet. Végül a háttér egészen tarka lesz.

Az Emberek és Asszonyok, mint rendesen, merevek. Halk mormogás. Kinn egy magányos gitár szólal meg, akkordjai között a „Katalinka szállj el” dallama.

Péter pengeti a gitárt, bejön.

PÉTER - Nem ismeritek? *(Csend.)* „... Jönnek a törökök,
Sós kútba vetnek...”

BORBÁLA - „... Onnan is kivesznek...”

PÉTER - „... Kerék alá tesznek...”

BORBÁLA - „... Onnan is kivesznek...”

PÉTER - Ismerős? Nos? *(Csend. Aztán a „Kinn a bárány, benn a farkas” dallamába fog. Közben:)* Még kisgyerekek voltak, a réten játszottatok kézen fogva, körben állva...

3. EMBER *(énekli:)* - „... Nagyot üt a hátadra...”

1. EMBER *(tétován:)* - „... Ímhol jönnek a törökök,
Mindjárt agyonlőnek...”

Anna Péter felé indul.

BORBÁLA *(Annához:)* - Maradj, Anyácska, nem tudhatod, mit akar!

ANNA - Játszani.

PÉTER *(Annához:)* - Asszony, te fekete gyász-asszony, legyél gyermek, játsszál velem!

ANNA - Gyermek legyek? Újra gyermek? ...

ASSZONYOK *(susogva:)* - Gyermek... gyermek... gyermek...

Peng a gitár, s kik megszólalnak, révetegek, messzenézők.

4. EMBER - Anyám mesélte... csak ő lehetett...

6. EMBER - ... A hang olyan kedves, meleg...

4. ASSZONY - ... amikor még kicsiny volt...

6. ASSZONY - ... alig eszmélő, csepp gyerek...

2. EMBER - ... „Nagyot üt a hátadra...”

2. ASSZONY - Kinn a réten réges-régen, kézen fogva, körben állva énekeltek...

3. EMBER - Azt mesélték... Meglehet, így volt rég...

PÉTER - Ha egy katica a kezedre szállt, cirógatta bőrödöt, nem ölted meg, dalba fogtál:
„Katalinka szállj el...”

BALOLDALI - Beszélsz, uram: mese, mese... Alighogy megszülettünk...

1. ASSZONY - ... alig eszmélő csepp gyerek...

JOBOLDALI - Felvittek oda, és odafenn a fehér rendben...

BALOLDALI - ... törvényt tanultunk, engedelmisséget...

JOBOLDALI - ... Állandó vigyázzban, szigorú regula alatt...

BALOLDALI - Beszélsz, uram: mese, mese...

PÉTER - És a játék? A gyermek szertelen képzelete?

3. ASSZONY - Eltűnt. Talán nem is volt soha...

Anna leveti fekete kendőjét, pólyának csavarja, és a 6. Asszony kezébe adja.

ANNA *(a 6. Asszonynak:)* - Babád volt, rongyból, így ringattad *(Segít neki.)* És a babádnak papát választottál.

Anna biztatására a 6. Asszony kezében a pólyával elindul bátortalanul, és bolyong a székek között.

6. ASSZONY - ... A szomszédban egy szőke fiú... Nem, nem te vagy... te sem... Nem tudom, nem emlékezem... *(Megáll a 3. Ember előtt.)* Talán a te szemed olyan...

Közben tétován elindul a 6. Ember és a 2. Asszony, - mint akik valamit keresnek.

Anna leveti fekete zubbonyát, azt is pólyának hajtogatja, és a 4. Asszony kezébe adja.

3. EMBER - Meglehet... Mintha álmodtam volna... Igen, álmodtam: játszottunk ketten... (a 6. Asszonynak:) Lehet, te voltál... Én úgy tettem, mintha a munkából jönnék haza...

6. ASSZONY - Szervusz, fiam. Kérsz-e vacsorát?

3. EMBER - Hát a gyerek hogy van?

6. ASSZONY - Nézd, milyen kedves! Rád mosolyog... (Megfogja a 3. Ember kezét, és a pólyára teszi.) Akkor te megsimogattad a baba homlokát.

4. ASSZONY (A zubbonyból pólyált gyermeket ringatja:)

- Dud-du-du,
Aludj gyermek, csöpp fiú,
Te csillagfény koszorú,
Anyád ringat: tente-tente,
Kapaszkodj a fellegekbe,
Du-du-du,
Aludj gyermek, csöpp fiú...

Az 1. Ember felpattan, Katonát játszik, a 4. Asszonyhoz lép.

1. EMBER - Add a gyereket!

4. ASSZONY - Ne vidd el, kérlek! Nagyon beteg! Nézd, arcán piros lázfoltok, haja a homlokára tapadt, kicsiny tenyere csurom víz! Hadd gyógyítom meg!

1. EMBER - Nem lehet! Itt az idő!

4. ASSZONY - Csak egyetlen napot még!

1. EMBER - Ne szegd meg a törvényt, asszony!

4. EMBER - Uram, könyörülj a fiamon!

1. EMBER - Elég! (Elragadja a „gyermeket”, kezében a zubbony szétesik, a földre hull.)

4. ASSZONY (az 1. Embernek könyörögve:) - Csak egyetlen napot még! Hiszen alig kap lélegzetet! Meghal, mire felérsz vele! (Észreveszi a zubbonyt a földön, magához kaparja, öleli:) Gyere, fiam, tente-tente... Beborogatom forró testedet, kapsz teát, bele finom gyógyszer tesztek... Nem hagyom, hogy elvigyenek...

A dermedt csendbe a lerobogó Katonák lépte dübörög, a szín szélén körben megállnak.

PÉTER - Vissza! Nem hívtalak benneteket!

1. EMBER (kezdi, majd többen bekapcsolódnak:)

- Jönnek a törökök,
Sós kútba vetnek,
Onnan is kivesznek,
Kerék alá tesznek... stb.

Fenn megjelenik az Atya.

ATYA - Péter! Nem engedem, hogy felrúgd törvényeimet.

PÉTER - Szabad kezet adtál, s most visszafognád tetteimet?

ATYA - Veszélyes a játék, vigyázz!

PÉTER - Ha játék, minek ide a hadsereged?

ATYA - Vigyáznak rád... *(Eltűnik.)*

2. ASSZONY *(bolyong és énekel:)* - „... Tavaszi szél vizet áraszt...”

6. EMBER *(rátalál a 2. Asszonyra - együtt:)* - „... virágom, virágom... Minden madár társat választ, virágom, virágom...” Te vagy!...

2. ASSZONY - Én vagyok... veled...

6. EMBER - Már nem tudok elfordulni tőled, bár tudom, a törvényt megszegem.

2. ASSZONY - Egy erő taszított, új és ismeretlen, és elindultam, hogy megkeressem, ami rég volt - tégedet.

6. EMBER - Bennem is valami előhívta arcodat, az emléket, amelyet eddig folyton elkergettem.

2. ASSZONY - Meleg nyári esték... Sétáltunk, míg lement a hold...

6. EMBER - Csak te voltál, meg a fák. Hallgattunk, s lábunk nem fáradt el soha.

2. ASSZONY - Már nyirkos volt a fű, talpunk harmatban gázolt, dideregtünk...

6. EMBER - A vágtyól...

2. ASSZONY - Boldog voltam... Azóta eltelt mennyi év!

2. EMBER - Azóta mellettem élsz, élettelenül. Tudtam, hogy őt szereted, és mégis elfogadtalak, mert a törvényt tiszteltem, amely egymáshoz kényszerített minket... Eleresztelek... Bocsáss meg nekem!

2. ASSZONY - Lehet, hogy igaz, ami történik velem?

ANNA - ... Szerelem... Itt soha nem volt ilyen... Jánosom...

PÉTER *(gitárját pengeti, közben:)* - János? Magányos. A magányba belecsontosodott már. Öregszik, és gondolata mindig asszonyán jár. A képzelete egysíkú lett, beszűkült, lassan egész lelke egy óriási lelkifurdalás...

BORBÁLA - Ágyadat megveti nap mint nap, tányérodban levest merít, ruháidat kimossa idő szerint, s az órát felhúzza minden este. Letett már arról, hogy tested megkeresse, emlékeit őrli, és perceit egyenként hullatja el a háta megett.

Az 1. Asszony tovább nem tud uralkodni magán, az 1. Katonához fut.

1. ASSZONY - Fiam! Igen, te vagy! Engedd csak néznem arcodat! Itt van a jel, kicsiny folt a bal szemöldököd alatt. Én szültelek téged. Fiam, hadd érintselek!

1. KATONA - Távozz, asszony! Nem ismerlek.

1. ASSZONY - Istenem! Megleltelek. Hogy jön tántorogva sok régi emlék! Kicsiny voltál, erős, önfejű... Csak nézz rám egyetlen pillanatra! *(Péterhez:)* Engedd meg neki, uram, hogy felismerjen! Csak egyetlen egyszer halljam még a hangodon a szót: Anya!

PÉTER *(az 1. Katonához:)* - Figyelj magadba, és felelj!

1. KATONA - Nem ismerem e nőt, uram.

1. ASSZONY - Nem mozdul benned semmi sem? Istenem... istenem... *(a helyére tántorog.)*

1. EMBER - Hallgattam hosszú éveken át, most beszélnem kell, uram. Voltál már közöttünk, régen, egyszer. Nem felejtettem el: akkor arcul vágta. Nem egyszer. Fájt. Azóta csontom a sajgást feledte. Most eljöttél ismét, és feltéped behegedt belső sebeink. Minek ez a játék?

Lehántod nehezen felrakott páncéljaink. Lesz-e elég idő ez után, amely beforrasztja? Mit akarsz velünk, uram?

2. EMBER - Megváltozott bennünk sok minden. Mit akarsz még, uram?

3. ASSZONY - Mi megfagyott, most felengedett. Mit akarsz hát?

EMBEREK ÉS ASSZONYOK - Mit akarsz? Mit akarsz? Mit akarsz?

A sziszegés ritmusára Péter új dallamba kap: „Szegény legény vagyok én...”

PÉTER - Mit akarok veletek? Semmit. Az ember éljen emberéletet!

ANNA - Itt vagy, és előjönnek a mélybe rejtett titkok.

PÉTER - Engedjétek hát szabadon a feltörekvő titkokat!

Csend, csak a gitár peng halkan.

1. EMBER - „...Ég alatt hálok, Jobb időkre várok...”

A háttér egészen tarka lett, csak középen maradt egy szürke folt. Ebben most egy óriási arc jelenik meg: Péteré.

III. rész

18. jelenet

Az előző jelenet folytatása: ugyanott, ugyanazok.

Egy zenei hang zeng hosszan, amely a dolgok kezdetét jelenti.

2. EMBER - Itt ültünk évezredek át...

1. ASSZONY - ... és arra vártunk, hogy jöjjön már valaki...

2. ASSZONY - ... aki megszabadít a kötelékektől...

3. ASSZONY - ... és feltöri érzéseink páncéljait...

ANNA (*Péterre érti:*) - Hiszen itt van! Közöttetek!

PÉTER - Igen, itt van! Tibennetek!

1. EMBER - Játsszunk végre igazat!

4. EMBER - Mondjuk ki, mi bennünk néma maradt!

3. EMBER (*Péterhez:*) - Dermedt izmainkat lazítsd fel, Uram!

PÉTER - Már felébredtetek: beszéltek, jártok... Játsszatok tovább!

1. EMBER - Játsszunk végre igazat!

Az alsó szinten már látni: a Mélybenélők ütemre ringanak.

BORBÁLA - Mint ünnepnapokon odalenn, válasszunk királyt idefenn!

MIND: - Legyen!

4. ASSZONY (*Péterhez:*) - Játssz velünk, uram!

MIND: - Légy te a király!

Péter belemegy a játékba: vidám dallamot penget.

BORBÁLA - A mélybenélők koszorúját a fejedre teszem.

ANNA (*Letekeri fekete szoknyáját, s mint palástot, Péter vállára teszi.*) - Légy jó királyunk, fiam!

A felelgetős első sorai után Péter leteszi hangszerét, figyel.

EMBEREK - Levetjük most az engedelmesség láncát.

MÉLYBENÉLŐK - ... Jönnek majd délben, harangszókor pontosan...

EMBEREK - Mert ő enged majd élni!

MÉLYBENÉLŐK - ... És énekelünk, hogy ne halljuk a fájdalmak kiáltásait...

ASSZONYOK - Mert ő enged majd eszmélni!

MÉLYBENÉLŐK - ... Táncra perdülünk lassan, ringatózva, hogy leplezzük hátunk rándulásait...

ASSZONYOK - És szabad lesz megint a szerelem!

MÉLYBENÉLŐK - ... A fájdalom előtt és után mindig kivirul a rét...

EMBEREK - Nem bujdosik bennünk haldoklón az elfojtott érzelem!

MÉLYBENÉLŐK - ... Mi elrejtőzhetünk az álmok reppenő burkába...

EMBEREK - És felismerjük a bennünk lappangó erőt!

MÉLYBENÉLŐK - ... Ha levetik a kérget, ők hová menekszenek?...

EMBEREK - És felfedezzük magunkban a tette sarkalló akaratot!

BORBÁLA - Lehullt a kéreg!

ANNA - Sorsotokat felmértétek!

EMBEREK ÉS ASSZONYOK - Ami volt, az nem kell többé!

Rövid csönd.

1. EMBER - Látod-e, uram, ez már nem játék, ez már a valóság!

EMBEREK ÉS ASSZONYOK - Ami volt, az nem kell többé!

Odafenn megjelent már az Atya.

ATYA - Felborítottad országom biztos rendjét! Gondolod, hogy terveidbe nem látok bele?

PÉTER - Mindent látsz, tudom. Neked EZ rendbontás, hogy alattvalóid végre élni kezdenek?

ATYA - Felszítottad bennük a lappangó engedetlenséget. Egy lépés még, és összedől a Föld!

PÉTER - Csak játszanak, és máris veszélyesek neked? Félsz, Atyám?

A katonák gyűrűbe fogják az embereket.

ATYA - Félek-e? (Nevet.) Csak emberek. És idefenn hibátlanul működik a gépezet.

PÉTER - Az álmokat kérted, s ha felébred bennük a képzelet, máris elvennéd tőlük? Halottak országán akarsz uralkodni? Így nem osztozom veled!

ATYA - Fenyegetsz, fiú?

PÉTER - Hogyan tehetném? Csak kérhetek: Hívd vissza katonáidat!

ATYA - Azt már nem! Érezd csak erőmet, és vigyázz! Játékod egyre veszélyesebb. Számomra kevésbé, mint inkább neked! (Eltűnik.)

A katonák gyűrűje kinyílik. Az emberek egymásba kapaszkodnak, szembefordulnak velük. A halványuló fényben megdermed a mozdulat.

Fény csak Péter alakján, aki az Emberek elé leteszi hangszerét.

PÉTER - Most még javában folyik közöttünk a csata... Vajon valóban lát-e mindent? Lát-e tetteim mögé? Kihívásaimra rendre válaszol, és mégsem tudom felmérni, hatalma mekkora! A játék valóban veszélyes, és már nem csak nekem: mindenkinek. Túl nagy a tét, hiszen a játékban már csaknem mindenki benne van: az Asszonyok odafenn, és a többiek ideleinn... S hátravan még tervem nagyobbik fele! Azt keresztül vihetem-e? Meg tudom-e védeni majd a Mélybenélők országát, ahol álmaim edénye nyugszik, ahol gyermekként éltem önfeledt, szép éveket? Meg tudom-e védeni őket, kiket a képzelet elragad, kiknek a melléből fény fakad?... A kockázat akkora, hogy az egész világot magammal rántom, ha elbukom bele!...

A magasból hinta ereszkedik alá. Borbála fut át a homályban az alsó szint felé.

PÉTER - Borbála!

BORBÁLA (*Megáll.*) - Igen?

PÉTER - Te, kedves! Te, álomlátó, mélybenélő... (*Csönd.*) Oda indulok én is. Vezess vissza engem az Álmok Poklába!

BORBÁLA - Hazatalálsz nélkülem is...

PÉTER - Gondolod, ez még az otthonom nekem? Álmaimat eltemették... Közétek tartozom még?

BORBÁLA - Bekopogtatsz, beengednek. Az ajtó mindig mindenkinek nyitva áll.

PÉTER - De én onnan: fentről jövök. Hisznek-e még az enyéim nekem?

BORBÁLA - Magadért csak te állhatsz ki. Mit vársz tőlem?

PÉTER - Régi álom... szerelem... Van erőm még feléleszteni, hogy segítsen nekem?

BORBÁLA - Amit segítségül hívsz az a szerelem? Álmokat élesztesz álomtalanul?

PÉTER - Borbála! Szükségem van rád! Fogadj el! Így...

BORBÁLA - Gyere.

Borbála ledobja magáról fekete gyász-köntösét, alatta felizzik piros ruhája. Megfogja Péter kezét, és a hintára ülnek, amely lassan ereszkedik velük lefelé az Álmok-Poklok országába.

Fény a játéktéren kívül.

JOBOLDALI - Felébredtünk.

BALOLDALI - Úgy hiszed?

JOBOLDALI - Fejemben mintha gondolatok járkálnának fel-le, fel-le...

BALOLDALI - Bennem indulatok gyűlnek, és nem tudom, merre futnak...

JOBOLDALI - Aludni kéne még tovább!

BALOLDALI - Felejtetni amúgy sem lehet...

A fény elhal.

19. jelenet

Az alsó szint háttere zöld tó, amelyen a kék ég tükröződik, s a hullámok fehéren-habosan gördülnek.

A Mélyben most van a Halál ünnepe.

MÉLYBENÉLŐK

- A föld mindent magába húz,
A föld mindent betemet,
A Halál ha legyőz, a tetemet
Megörli gyomra, legyen az
Növény vagy ember.
A madár is csak addig repül,
Ameddig él, aztán lehull.
Egyetlen csak, a képzelet,
Mely felszárnyal a végtelenbe,
Szerteszáguld időbe, térbe,
S ott eltűnik megfoghatatlanul.

PÉTER (*A hintán folytatja:*)

- Vedd tettbe, szóba, képbe!
Mert az álom szülője-méhe
A test, ha meghal, az álmokat
Magába zárja konokul.

Péter és Borbála megérkezik. Köszöntésükre előlép az Úr. Borbála hozzáfut, eléje térdel.

BORBÁLA - Uram, Bátyó! Nézd, kit hoztam.

PÉTER (*palástját és koszorúját az Úr elé teszi.*) - Kérni jöttem, felséges Úr!

ÚR - Mit adhatok néked, ki onnan jöttél?

PÉTER - Régi szép szót, hitet, bizalmat.

ÚR - Alkut kötöttél Atyáddal, hogy elveszejted országomat.

PÉTER - Kötöttem, igen. A látszat ez.

ÚR - Értsem úgy, hamisan játszol Atyáddal? S ha velem is?

PÉTER - A kezedre adom magam: Kötözz meg! Legyek foglyod, s elűzhetsz bármikor!
Testem legyen szavamnak záloga. Csak fogadj vissza - egyetlen napra!

ÚR - Maradtál-e Atyád fia?

PÉTER - Anyám fia is maradtam.

ÚR - Emberré nem váltál.

PÉTER - Nem tartozom sehová. Kérni jöttem, Bátyó!

ÚR - Halljam kérésedet!

PÉTER - Hadd áldozzak veletek a Halál Ünnepeén, amelyen a végső nagy álmot ünneplitek!
Engedd meg, hogy vendéged legyek! Engedd meg, hogy áldozatom másféle lehessen: új
ceremónia, új nagy játék! A Halál helyett hadd ünnepeljem itt a való életet!

ÚR - Kérésed különös és merész. Az élet nekünk csak átmenet, s hogy kibírjuk, álmokból
húzzunk magunkra színes köpönyeget. A Halál a beteljesedés, a megoldás, a pont.

PÉTER - Ha meghalsz, álmaidat magaddal viszed, s akkor megosztanod már mással nem
lehet. De amíg élsz, álmaidat megfoghatóvá teheted. Az álmokat valóra kell váltani! Erre való
az élet. E hit csíráját te ültetted el bennem, uram. Amikor a Nagy Könyvet átadtad nekem, -
emlékezel? - azt mondtad: Csak azt írd bele, mit megtettél, és nem, amit megtettél volna!

ÚR - Így volt. Legyen! Áldozz velünk a Halál Ünnepeén saját hited szerint!

Péter mögött fehér fény ragyog fel, olyan, mint amikor megszületett. Majd vörössé válik.

PÉTER - Lobogj tűz, életadó meleg! Tűz, élet forrása, álmok varázsát idéző lobogás! Láng-
jaidban az élet képzelet táncol!... Élet: szertelen, hatalmas erő, alkotó és szerelmet igénylő,
végtelen sodrás, mint óriás folyam, tett ereje, álom szülője, mégis túllép minden képzeleten -
és maga a küzdelem! A legmeghittebb kényszerűség. Az élet - lehetőség, a halál - vissza-
vonhatatlan... Üdvözljétek velem az életet!

Csend.

MÉLYBENÉLŐK

- ... Egyetlen csak, a képzelet,
Mely felszárnyal a végtelenbe,
Szereszáguld időbe, térbe,
S ott eltűnik megfoghatatlanul...

PÉTER - Ti álomlátók! Az élet erejét hintem közétek! Ünnepeljetek velem!

Péter mögött a vörös fény kihuny, felfénylik a zöld tó. Most háborog.

1. MÉLYBENÉLŐ - Egyetlen csak, a képzelet, amely mindent megtehet - megtorlatlanul.

PÉTER - Vessétek le az álom fátylait szemetekről, hogy lássátok a valót, az igazat, a jót, és azt is, ami fenyeget! Szövetkezzetek velem! A fentiekkel! Gyertek, áldozatok velem! *(Rájuk mutat)* Te! Te! Te! Légy a szövetségese!

2. MÉLYBENÉLŐ - Nem kell a fájdalom igaz szenvedése! Elbújok a csillogó fantázia ködébe...

1. MÉLYBENÉLŐ ASSZONY - A fentiek karján a kötelek szorítását két karomon érzem, s a kínzatótól való félelmük a beleimben remeg. Semmi sem bírhat rá, hogy a szövetségese legyek!

2. MÉLYBENÉLŐ ASSZONY - Nem dicsérjük veled az életet! Túlságosan fáj...

MÉLYBENÉLŐK

- A föld mindent magába húz,
A föld mindent betemet,
A Halál, ha győz...

MÁTÉ *(kiált:)* - Hát nem értitek? Péter odafönn felébresztette a képzeletet! Egyféle nép vagyunk velük, és ők velük! Péter, fogadj el engem szövetségeseidnek!

ÚR - Ne akard, Máté! Most ne! Várd meg, gyermekem, amíg felnőtt leszel! Hisz talán nem is tudod, Péter mit akar, és mit vállalnál vele!

MÁTÉ - Tudom, Apám. Átlátom tetteit.

PÉTER - Máté! Milyen nagyra nőttél! Köszöntelek. Régen, de jó volt játszani veled! Még anyád karján ültél, mikor itt hagytalak, s íme, egész férfi lett belőled... Vállalnád, tudom, de rád más feladat vár.

BORBÁLA - Egykor Apád helyébe lépsz, s az Álmodók Ura te leszel!

MÁTÉ - Épp ezért. Én, ki Apám fia vagyok, az álmodók trónörököse, engem illet, hogy vállalam országomért, amit megtehetek!

ÚR - Éveidhez képest túl merész szavak! Nem kedvelem a szigort, Máté!... Féltetek.

PÉTER - Egyetlen embert adj, uram, hogy próbát tegyen: él-e még idelelni a képesség valakiben, hogy felismerje a valót, ésszel döntsön és cselekedjen okosan, ha kell!

ÚR - Kétélű karddal harcolsz, Péter. Bármerre ütsz, a sebe a másik oldalon is fáj. Odafenn az emberekben előtört a képzelet. Ha cselekszenek, fel tudják-e mérni vágyaikat, hogy tettük ne üssön vissza rájuk? Tudod-e, tettüket mikor bánják meg? És idelelni az álmodókban felébresztenéd az alvó akaratot. Ha cselekszik az ébredő, tudod-e, tettét mikor bánja meg? Ott feltámasztod a hitet, itt a tetterőt. Ha elindulnak, a sebükért ki lesz a felelős? Felborul a nyugalom, és a feje tetejére áll a világ!

PÉTER - Épp, hogy a talpára teszem, Uram.

BORBÁLA - Én hiszek neked, Péter. Bátyó! Alakítson engem tervei szerint, s ha ráfizetek, szerelmem erőit ad elviselni a fájdalmakat.

PÉTER - Lehet, hogy nem érem el célomat. Lehet, hogy elbukom, hogy tervem tévútra visz, lehet, hogy aki velem tart, velem lesz áldozat... Téged nem! Nem asszonyrak való!

BORBÁLA - Féltesz?

PÉTER - Nem! Mondtam, ez férfinak való feladat...

BORBÁLA - Szerelmedet is elzárod, mert életedet feltetted valamire. Kötöttebb vagy a fogolynál, magányosabb, mint bármelyikünk odafenn, képzeleted visszafojtod, indulataidat lehütöd, akarásaid mérsékeled. Ezért nem értheted, mekkora erő bennem a szeretet! Tégy próbára engem, Péter!

MÁTÉ - Nem, Apám, nem teheted, hogy tiltsd, amit tennem kell. Majdani népem előtt gyávaként nem állok félre! Sok a beszéd. Péter, mondd, mit tegyek?

BORBÁLA - Máté! Ne! Még el sem kezdted az életet!

ÚR - A fiam, és mennyire más! A cselekvés gyermeke. Már kicsiny korodtól féltve néztelek. Álmaidat eldugtad előlünk, csak építkeztél: homokból várat, agyagból tornyot, fából lovat fabrikáltál... Bontsd ki hát szárnyadat, s tégy, amint rendelve van születésed óta. Péter! Tégy próbát vele!

MÉLYBENÉLŐK *(felzúgnak:)* - Ne engedd, uram! Még gyerek! Ne!

PÉTER - Gyere, Máté! Itt ez a fahalom. Hidd azt, hogy hinta, ülj reá, s hajtsd fel jó magasra. Felrepít, s akkor meséld el, mit látsz, meséld el pontosan! Ha a valót mondod, velem jöhetsz. Felébresztjük, tette élesztjük mi ketten az Álmok országát, hogy ne legyen különbség, amely megosztható. Érted a célokat, fiú?

MÁTÉ - Értettem eddig is. *(A fahasábra ül, s mintha hintázná.)*

PÉTER - Mit látsz, Máté?

MÁTÉ - Látom az eget. Billeg. Hol fenn kéklík magasan, hol alattam hordja a fellegeket. Most látom a Földet. Az is hol alattam, hol felettem imbolyog.

PÉTER - Pontos a kép, igen.

MÁTÉ - Hintám egyre magasabban leng, már a Föld felett repül, és a sötétkék égbolt alattam sziszeg... Hogy lebegek!... A lemenő nap égeti a szememet. Lenn, a szürke félhomályban, mint kiömlött só az abroszon, olyan aprók a hegyek. Milyen kicsi a Föld, tán a felét is belátom! S én felette, magasan, mint egy Isten, lebegek!...

PÉTER - Szállj le, fiú, és ébredj!

MÁTÉ - Isten vagyok! S ha még nem, az leszek!

PÉTER - Sajnálom, Máté, elvittek az álmok...

ÚR - Maradsz hát velem. Igaz fiam vagy, álmok szülötte, jöjj!

MÁTÉ - Nem úgy! *(Feláll a fahalomról.)* Tudok repülni hinta nélkül is! Isten leszek, Isten, az egész Föld felett! Egyesítjük, Péter, az országokat, az embereket és az álomlátókat, és miénk az egész világ! Meglásd, milyen famulusod leszek...

Megjelenik legfelül az Atya.

JÁNOS - Nézz fel, Máté! Ellenfeled lát mindent. Mit gondolsz, vágyadnak gátat hogyan szab? Ha itt maradsz, fiú, itt még biztos az életed.

ATYA - Jó úton jársz, Péter. A fiút hagyd, még hadd érlelje az anyaöl melege! Segítőtársad lesz egykoron, ha belátja, hogy a hatalom csúcsán mindig, örökké én leszek.

PÉTER - Miért zavarod megint tetteimet?

ATYA - Megtettél mindent, hogy fájdalommentesen foglald el birodalmadat. Az Álmok országa tied, csak egyetlen szó kell, és hadseregem hozzád siet. Szavak helyett most már cselekedj!

PÉTER - Hallod, Bátyó? Hallod, Máté? Atyám ellen hogyan véditek meg népetek, kik kábán, álmodva átrepülnek az életem?

ÚR - Atyád keze ide nem ér!

PÉTER - Atyám keze én lehetek!

MÁTÉ - És Atyád trónját elfoglaljuk! Péter! Gyere velem! *(Elrohan, felfelé fut a lépcsőkön.)*

JÁNOS - Megállj, Máté! Az életedet viszed! *(Utánafut.)*

ÚR - Fiam! Oktalanul, álomban cselekvő...

MÁTÉ *(kiált:) -* Ne féltsetek! Isten leszek, és életem kioltom!

JÁNOS *(Már a középső szintről:) -* Állj! Ő halhatatlan!

MÁTÉ - Érzem az erőt a lelkemben, karomban! Ne féltsetek! Egyetlen összeölelkező nép királya leszek! De te félj, emberek típrója, te! Félj, mert közeleg velem mindenek ítélete!... Hol bujkálsz? Lépj elő!

ATYA - Gyere, fiú! Már vártalak.

20. jelenet

Máté eléri a legfelső szintet. Az Atya hatalmas kacajjal várja, és lefogja támadásra lendülő karját.

ATYA - No, gyermek? Életedért mit fizetsz?

MÁTÉ - Elpusztítalak, esküszöm! Gyáva hatalom a tiéd, amely erőszakba kapaszkodik!

ATYA - Kössétek meg a fiút! Túl sokat ficáncol. Katonák! Ide!

Középről elindul az 1. és 5. Katona.

MÁTÉ - Megöllek, mielőtt bárki ideér. *(Küzd.)*

ATYA - Még egyet moccansz, és halál fia vagy!

Az 1. és 5. Katona lefogja a fiút.

ATYA - Öljétek meg! Jövendő ellenfelem veszélyesebb, mint gondoltam. *(De a Katonák nem moccannak, csak fogva tartják Mátét.)*

JÁNOS - Álmok fia ő. Nem teheted!

ATYA - Nicsak! Valaki megint keresztezi utamat. Te vagy, régi ellenfelem? Most kezemig jöttél. Adósod nem maradok: ez tiéd. Régi tartozás, fogadd! *(Beléje dobja kését.)* Éljen vele, s ha moccansz, fúródjon egyre beljebb! Örökké élsz, s a kést örök fájdalomként viseled, és nem segíthet rajtad senki. *(János elterül, Anna hozzárohan.)* Mi ez? A fiú még él?

MÁTÉ - Előbb halsz te meg!

A felső szinten teljes a fény. Most beszaladnak a Fenti Asszonyok.

FENTI ASSZONYOK

- Bocsásd el a gyermeket! Ne bánts, Urunk!
Emlékezünk már, hogy kik vagyunk,
Mit ígértünk, mit tagadtunk,
Honnan jöttünk, hová tartunk,
Mert az emlékezés az emberi lét adománya.

ATYA (nevet:) - Lázadás, nemde? Majd fenýítelek titeket, hogy szokjatok vissza éles fegyelemre! Katonák, eló!

Csend. A Katonák nem mozdulnak. A Mélybenélók együtt elindulnak felfelé.

MÉLYBENÉLŐK

- Bocsásd el a fiút! Meg ne öld!
A fönti ütlek hogyha fáj,
Bőrünket éri, húsunkba váj,
Ha lelkünk hét lakatra zárva,
Odafenn kap szabad szárnyra...

PÉTER - A küzdelemnek nincs értelme már! Atyám, a világ a talpára állt!

ATYA - Meglátjuk. (Máté felé:) Akarják, hogy legyél. Hát ne élj tovább!

Kinyújtja felé a karját, és Máté élettelenül összeesik. A Mélybenélók felzúdulva rohannak felfelé.

A Fenti Asszonyok a fiúra borulnak, élesztik, siratják.

ÚR - Ősi ellenségem! Népem ellened vezetem!

ATYA - Lássuk! Katonák, rohamra! Asszonyok helyetekre!

Nem mozdul senki. Az Atya, mint a mesében, egy mozdulattal vihart kavart: égzengést, villámlást. Odafenn mindenki menekül hátrafelé. A Fenti Asszonyoknak a Katonák segítenek.

A vihar lezúdul a középső szintre is. A Mélybenélók már ott vannak.

ÚR - Hiába küzdesz, hatalmad gyengül! Ti meggyötörtek, ti emberek! Küzdjete velünk!

Atya int. A vihar elül. Fenn helyükön az Asszonyok, a Katonák óvón előttük állanak.

Középen az Emberek a Mélybenélókkal együtt felfelé igyekeznek. Félhomály. Csak legalul Péteren éles fény, s odafenn az Atya alakján.

ATYA (zengőn, félelmetesen:) - Péter! Számolj el tetteiddel! Atyád vagyok: követelem!

PÉTER - Elszámolnivalóm a lelkiismeretemmel van. Számonkérést csak az Álmok országától várhatok. Hogy fellázadjanak végre, eléd dobtam a fiút, mint áldozatot. Kegyetlen ébresztő, tudom.

ATYA - Figyeltem minden tettet. Egyetlen lépés, mi hátra van, és az Álmok országa enyém! Összeolvasztottad a fájdalom közös terhén népeimet. Most itt vannak mind, csak ki kell nyújtanom kezem. Országom határát átlépték. Kell-e több? Tetszel, Péter! Jól csináltad! Enyéme már - s a fiú nem nagy ár!

PÉTER - A szó, elhagyni hogy képes ajkadat? Gondolatod recsegve roppan, mint a jég... Önhittséged mámorából nem látod, hogy immár hatalmad csorba? Katonáid nem mozdulnak parancsodra, szavadra nem engedelmes senki sem? Nézz körül. Magadra maradtál...

ATYA - Te tetted!

PÉTER - Én. Velük. Egyedül semmire sem jutottam volna ellened.

ATYA - Győztél? Azt hiszed? Halhatatlanságom ellen nincs fegyvered! *(Ittas kacagása végigzúg a színen. Alakja sötétbe borul.)*

Fény a játéktéren kívül.

BALOLDALI - Hitted volna?

JOBBDALI - Mit? Nem látok: becsuktam a szemem.

BALOLDALI - Egérlyukba bújtál?

JOBBDALI - Félek a vihartól. Egész testem remeg.

BALOLDALI - Várod, hogy elüljön, s helyetted mások ostromolják az eget? *(Feláll, elindul az emberek közé.)*

JOBBDALI - Ne hagyj itt egyedül!

BALOLDALI - Gyere te is! Ha maradsz, a félelembe halsz bele!

A fény kihuny.

21. jelenet

A fény ismét Péterén odalenn.

PÉTER - Mit tettem? Tehettem volna mást? Áldozat kellett, hogy feltámadjon az álmokba bűjt értelem. De mentség-e ez? Bátyó! Veled kellett a legkegyetlenebbnek lennem!... S mi szörnyűség következik még? Az irgalmatlan pusztulás? Nem szőttem egybe jól az időt. Ő halhatatlan, ereje halálos, és mindenre elszánt... Elfogott a tett mámora, s magammal rántottam mindenkit. Az álmok szétpattantak, felborult a régi rend, de lesz-e helyette más? Hol tévedtem? Tervem elferdült, a történések elsöprik tervemet, s az erőm az akaráshoz is kevés, nemhogy megállíthatnám a zuhanó világot... Mit tettem? Tehettem volna mást? Fáj a visszavonhatatlan. Álmaimat üvegpalackba zárom, és végleg elásom, üres testem a cselekvés sodrásának átadom, vigye!... Máté! Halálod bénítóan ül lelkemen... Hé! Atya, te odafenn! Állj bosszút! Rajta, itt vagyok!

Alakja sötétbe borul.

A fény közepén most, Annán és a szenvedő Jánoson.

ANNA - Fáj?

JÁNOS - Nagyon... Együtt vagyunk megint... Húsz év telt el, hogy utoljára láttalak...

ANNA - Kínzott tested meggyógyítom, kínzott lelked elaltatom... János, én Jánosom...

JÁNOS - Szeretem a kezedet. Varázsló kéz, felhossa a múltat a mélyre ásott kútból.

ANNA - Olyan mélyre ástad, hogy a végét sem látni, ha behajolsz.

JÁNOS - Sohasem feledtelek. Álmaimban mindig szerettelek.

ANNA - A testem mindig csak téged keresett.

JÁNOS - A testemben mély seb, s az öröklét forog... Hallod, hogy dübörög a kerék az agyamban? Ereimben dagad a szenvedés. Hallod, hogy zúg, csattog?

ANNA - Vihar van odakünn... Karomban alábbhagy talán a fájdalom...

JÁNOS - Karodban a nyugalom...

ANNA - János... én elveszejtett emberem...

Sötét.

A legfelső szinten ragyogó fehér fény. A Fenti Asszonyok görnyedő háta vonaglik, s a boldog fájdalom erősödő hangjai olvadnak zenébe, amelyen áttör egy újszülött sírása... majd egy másiké... harmadiké: a Születés Szimfóniája ez.

A Katonák asszonyaikhoz sietnek, és félve-ügyetlenül átveszik megszületett gyermekeiket, és felmutatják őket.

ATYA (hangja dörögve:) - Megöltél, Péter!

PÉTER - Csak elvettem a halhatatlanságodat! Erre a pillanatra vártam. Hogy gyümölcsöt hajtson a szerelem...

Péter elindul felfelé. A középső szinten majd megáll.

FENTI ASSZONYOK - Születtünk, vagyunk... és egyszer majd meghalunk...

KATONÁK - Meghalunk, de a szerelem - örök életet terem...

A Fenti Asszonyok karjukra veszik csecsemőiket, fehér gyolcsot terítenek rájuk.

FENTI ASSZONYOK

- Du-du-du,
Aludj gyermek, csepp fiú,
Kapaszkodj a fellegekbe,
Anyád ringat, tente-tente
Te csillagfény-koszorú...
Du-du-du...

ANNA - Ahol kicsírázik az élet, ott megszületik az enyészet...

ÚR - A világot tönkretetted, az embereket megkínóztad!

BORBÁLA - Ellenségeddé tetted és hazugságra kényszerítetted a saját fiadat!

ATYA (*előlép a felső szinten*) - Fiam ellenségem volt kezdettől fogva. Mégis meghajtom előtte fejem. Zseniális gondolat, Péter: A szerelem segítségével loptad el a halhatatlanságomat!

PÉTER - Hogy a hitük felserkenjen.

ATYA - Minden tetted ellenem fordult!

PÉTER - Minden tettem ellened terveztem.

ATYA - Fellázítottad ellenem a Földet!

PÉTER - A Mennyet és Poklot is!

ATYA - Világom összeomlott, s vele zuhanok magam is. De íme, végrehajtom utolsó ítéletem!

Lehull fentről egy kötél. Az Atya belekapaszkodik, s átlendül a színek felett. Közben a középső szint háttérén a világító Péter-arcba követ hajít. A kép cserepeire hullik: pusztulása = Péter halála.

Az Atya továbblendül, át a fekete téren, a nézők feje felett, s eltűnik.

Péter a középső szinten, kezében a Könyv, mellette az Úr térdel, körötte Anna és Borbála. Kinyitja a Könyvet.

PÉTER

- Csak a kép, a szó, a tett,
Mi megmarad.
Minden mást betemet
A föld, ha végül befogad...

... Mindent leírtam... igen... A Könyvet most becsukom... Pusztuljon hát a testem... Hagyom...
(Meghal.)

A halvány derengésben fentről egy hatalmas üvegpalack ereszkedik alá. Benne gyermek ül fantasztikus jelmezben. Kezében a Könyv, Péter könyve. A palack középütt megáll, a gyermek kilép belőle, a földre ül, kinyitja a Könyvet az utolsó oldalon, tollat vesz elő, és írni kezd. Amit leír, azt fennhangon mondja is.

GYERMEK - A halvány derengésben fentről egy hatalmas üvegpalack ereszkedik alá. Benne gyermek ül fantasztikus jelmezben. Kezében a Könyv, Péter könyve. A palack középütt megáll, a gyermek kilép belőle, a földre ül, kinyitja a Könyvet az utolsó oldalon, tollat vesz elő, és írni kezd. Amit leír, azt fennhangon mondja is. Azután teljes lesz a sötétség.

Azután teljes lesz a sötétség.

Vége.

Kintről bejön az Atya, és minden sietség nélkül átmegy a nézőtéren, felsétál a sötét színpadra, a lépcsőkön is felmegy, s legfelül megáll. Felénk fordul, figyel. Mögötte mintha Katonák köpenye villanna...

1988. december, 1990. november

KUTYÁK, avagy GODOT-RA TALÁLVA

bohózat 2 felvonásban

Szereplők:

GODOT
ESTRAGON (*becenevén Gogo*)
VLADIMIR (*becenevén Didi*)
POZZO
LUCKY
FIÚ
négy KUTYA

Szín:

Országút, mellette fa.

1. felvonás

Godot jön jobbról. Egy óriási követ görget az út menti fa alá, azután ráül, liheg, homlokát hatalmas zsebkendővel törölgeti.

Ekkor érkezik balról Estragon sugárzó arccal. Két kezét maga mögött tartja: kötélcsomót rejteget. Szinte vele egy időben jön jobbról Vladimir sietős léptekkel, szintén sugárzó arccal, miközben zsebeit tapogatja elégedetten.

Godot elnéző mosollyal figyeli őket, mozdulatlanul.

Egyikük sem veszi észre az üldögélő Godot-t, mindkettő a saját boldogságával van elfoglalva. Majdnem összeütköznek, amikor felfedezik egymást.

VLADIMIR *(jókedvűen)* - Csak nem az én kedves barátom? Szóval megint itt vagy!

ESTRAGON - Igen. Eljöttem.

VLADIMIR *(széttárt karokkal)* - Örülök! Nagyon örülök! Engedd meg, hogy ünnepélyesen megöleljelek valahányadik esti találkozásunk alkalmából!

ESTRAGON - *(hátrál)* - Majd később.

VLADIMIR *(még mindig tárt karokkal)* - Na! Gyere ide hozzám!

ESTRAGON *(vonakodik)* - Hidd el, jobb lesz később.

VLADIMIR *(kicsit megsértődik)* - Jól van, jól van. Fontos, hogy itt vagy. *(Szünet)* Ma is megverték?

ESTRAGON - Ma nem. Senki. Pedig sokan voltak.

VLADIMIR - Ma is olyan sokan?

ESTRAGON - Ma még többen. Mindig egyre többen vannak. Alig tudtam köztük utat törni magamnak.

VLADIMIR *(csodálkozik)* - És nem bántottak?

ESTRAGON - Nem. Még csak rám sem néztek.

VLADIMIR *(túlárado örömmel)* - Tudtam! Már reggel tudtam, hogy más ez a nap, mint a többi!

ESTRAGON - Szerinted is?

VLADIMIR - Igen. Szerinted nem?

ESTRAGON - De. Szerintem is. Neked mitől?

VLADIMIR - Nyújtsd ide a kezedet! Megmutatom.

Vladimir Estragon karjáért nyúl, de az nem engedi megfogni. A kötélcsomót szorongatja maga mögött.

ESTRAGON - Nem adom. Hagyj békén!

VLADIMIR - Te! Teeee! *(szünet)* Te dugdosol valamit!

Vladimir megkerülné Estragont, de az mindig úgy fordul, hogy Vladimirknek szemközt maradjon. Így forognak egymással szemben, amíg Vladimir fel nem adja. Vladimir hirtelen mérges lesz, megáll.

VLADIMIR - Az ember kitheti a lelkét. Hogy egy kis örömet szerezzen, és te így viselkedsz!

ESTRAGON - Hogy viselkedek? Mondd, hogy viselkedek? Sértegetsz, pedig nem tudsz semmit. Semmit, de semmit! *(elszontyolodik)*

VLADIMIR *(elfordul Estragontól, szórakozottan az eget kémleli)* - Jól van. Így is lehet.

Estragon lábujjhegyen Vladimir mögé kerül, persze még mindig maga mögött szorongatja a kötélcsomót.

ESTRAGON *(Vladimir fülébe ordít)* - HUUUUU! *(Vladimir nyugodtan megfordul)* Megijesztettek! *(vgyorog)* Most jól megijesztettek!

VLADIMIR - Hahaha. Kacagnom kell. Természetesen nem ijesztettél meg, mert természetesen nagyon jól tudom, hogy csak te huhoghatsz. Nézz körül! Ezen a kihalt vidéken nem jár senki. Senki! *(jóindulattal megfogja Estragon vállát)* Gogo! Te ma nagyon furcsán viselkedsz.

ESTRAGON - Én?

VLADIMIR - Te. Valamit szorongatsz a kezedben. Mit dugdosol? Na, add ide szépen!

Estragon hagyja, hogy Vladimir megfordítsa, és kivegye a kezéből a kötélcsomót.

VLADIMIR - Ahá! *(nézi, tapogatja a kötelet)* Jó vastag.

ESTRAGON - És teljesen új! Látod? Kettőnket is elbír.

VLADIMIR - Erre gondoltál, amikor megláttad?

ESTRAGON - *(bólogat)*

VLADIMIR - Ezért emelted el?

ESTRAGON - *(bólogat)*

VLADIMIR - Csak ezért?

ESTRAGON - *(bólogat, majd rájön valamire, és ijedten rázni kezdi a fejét)* - Nem, nem, nem, nem!

VLADIMIR *(a földhöz vágja a kötélcsomót)* - És most azt hiszed, örülsz?

ESTRAGON - Azt hittem, tényleg örülni fogsz. Hiszen a múltkor, amikor fel akartuk kötni magunkat, elszakadt. Nézd! Még a nadrágomra is jutott, *(mutatja a dereka köré tekert kötelet)* annyi jó köté volt ott! *(nagyon elszomorodik)*

VLADIMIR - No! Ne szontyolodj el annyira! Tudod mit? Gyere, nézz ide! *(a zsebeire mutat, de Estragon megmakacsolja magát.)* Gogo! Nézz ide! Kérlek szépen!

Estragon Vladimir zsebeire sandít.

VLADIMIR - Gyere közelebb, és nézz bele!

ESTRAGON *(odaóvakodik, belenéz, felvirul az arca.)* - Hűha!

VLADIMIR - Na, látod! Mind csupa sárgarépa! Neked hoztam. Mert te annyira szereted a sárgarépát.

ESTRAGON - Mind az enyém?

VLADIMIR - Majdnem.

ESTRAGON *(hízelegve)* - Didi! Milyen jó a szíved! *(mohón)* Adsz egyet?

VLADIMIR - Hát persze. *(kivesz neki egyet, maga is beleharap egy másikba)* Azt gondoltam, amíg várunk, leülünk, elrágcsáljuk, és beszélgetünk.

ESTRAGON *(le akar ülni a földre)* - Jó. Ülünk le!

VLADIMIR *(megfogja a vállát)* - A fa alá. Nekivetjük a hátunkat, és várunk.

ESTRAGON *(már a répát rágva)* - Kire várunk?

Elindulnak a fa felé. Ekkor Vladimir észreveszi Godot-t.

VLADIMIR *(a fa felé mutat)* - Pssst!

Estragon is észreveszi Godot-t. Ijedtében szorosan Vladimir mellé húzódik.

ESTRAGON *(tele pofával, nyelni sem mer)* - Ki ez?

VLADIMIR - Nem tudom.

ESTRAGON - Kérdezzük meg!

VLADIMIR - Kérdezd meg! *(Estragon nem moccan)* Na! Kérdezd!

Bámulják Godot-t, aki nézi őket, és mosolyog.

GODOT - Gyertek ide! Nyugodtan. Hárman is megférünk itt a fa alatt.

Godot helyet csinál nekik a kövön, de Estragon és Vladimir nem indulnak. Vladimir megböki Estragont, aki ijedtében majdnem megfullad a köhögéstől. Vladimir hátba vagdossa.

ESTRAGON - Na!

VLADIMIR *(miközben Estragon hátát csapkodja, az meg fuldoklik)* - Hogy megijesztett minket! Még megfullad itt nekem.

ESTRAGON *(nyeldeklés közben Vladimirnak)* - Jól van már! Hagyd abba! Hagyd már abba!

Estragon ellöki magától Vladimirt, aki egészen Godot-ig lódul, épp hogy a lábán marad.

VLADIMIR - Bocsánat! Tudja, a répa miatt. *(szünet)* Meg hogy erre senki sem jár sohasem.

GODOT - Tudom, tudom. Remélem, nem okoztam nagy bajt?

VLADIMIR - Dehogy, dehogy!

ESTRAGON - Csak nem tudjuk, kicsoda.

GODOT - Kicsoda kicsoda?

VLADIMIR - Maga. Nem ismerjük magát.

ESTRAGON - Még sohasem láttuk erre.

VLADIMIR - Merthogy alig-alig jár erre valaki.

ESTRAGON - Minden szökőévben legfeljebb egyszer.

VLADIMIR - A múltkor például...

ESTRAGON - *(kapva a szón)* - Igen, a múltkor... *(Vladimirhoz)* Ki is volt az?

VLADIMIR - *(Estragon)* - Ugyan, hagyd már! *(Godot-hoz)* Kissé meglepődtünk, uram. *(szünet)* Végül is kicsoda ön?

ESTRAGON - Hm?

GODOT - Godot vagyok.

Estragon és Vladimir hosszan egymásra néznek. Merev, meglepődött arcukon lassan megszületik a mosoly. Azután kinyitják a szájukat, és elkezdenek hangtalanul nevetni. Csak úgy rázkódnak a nevetéstől. Egymás mellét böködik, egymás vállát rángatják, egymásra borulnak, és úgy nevetnek. Végül kitör belőlük a hatalmas, hangos hahota. Már a földön fetrengenek, nem tudják abbahagyni. Közben:

VLADIMIR *(fuldokolva a nevetéstől)* - Hallod? Azt mondta, Godot!

ESTRAGON *(szintén röhögve)* - Godot... Azt mondta, hogy ő az...

VLADIMIR *(a szemeiből törli a könnyet)* - Hát eljött végre!

ESTRAGON *(alig tud megszólalni)* - Godot... *(dallamosan skandálva)* Godot... Godot... Godot... Godot...

Feltápaszkodnak, nevetve, kerengve éneklik.

VLADIMIR - Eljött végre!

ESTRAGON - Godot... Godot... Godot...

Godot feláll, megérinti a vállukat. Hirtelen abbahagyják a fergeteges kitörést. Csönd. Godot-ra néznek.

GODOT - Nagyon megtisztelő, hogy ennyire örülnek nekem.

VLADIMIR - Hát persze. Azt mondta az előbb, uram, ugye, hogy maga Godot?

ESTRAGON - Godot. Akire várunk?

GODOT *(a mellére teszi a kezét, meghajol)* - Igen. Godot vagyok.

VLADIMIR *(zavarodottan szintén meghajol)* - Vladimir.

ESTRAGON *(sután ő is meghajol)* - Estragon. Én Estragon vagyok. Didi csak Gogonak szólít, uram. Ön is szólíthat Gogonak.

VLADIMIR *(Estragonhoz)* - Ne beszélj annyit össze-vissza! *(Godot-hoz fordul)* Nagyon-nagyon örülünk önnek. Hogy eljött.

ESTRAGON - Hogy végre eljött!

GODOT *(távolságot tartva)* - Láttam, uraim. És bizonyísten mondom, meghatódtam. De térjünk a tárgyra!

VLADIMIR - Úgy van!

ESTRAGON - Miféle tárgyra?

VLADIMIR - A tárgyra. Ne vágj mindig közbe! Mondja csak, uram! Hallgatjuk.

ESTRAGON - Feszülten hallgatjuk.

GODOT - Nos, kérem, szeretném tudni, miről van szó? *(Estragon és Vladimir részéről értetlen hallgatás.)* Hogy mit óhajtanak tőlem? *(Még mindig nincs válasz.)* Ha már idejöttem...

VLADIMIR - Megbeszéltük, hogy eljön.

GODOT - Úgy van, megbeszéltük. Azért vagyok itt. Szóval, mit óhajtanak, kérdezem ismét?

ESTRAGON - Didi, vagyis ő (*Vladimirra mutat*) azt mondta, hogy kérelemmel járultunk ön elé.

VLADIMIR - Természetesen mi vártunk. Amíg ön megfontolja az ügyet...

ESTRAGON - Amíg ön megbeszéli a családjával, az üzletfeleivel...

VLADIMIR - Amíg ön határozni lesz képes a mi ügyünkben...

GODOT - Igen. Eddig így van. De mit akarnak? Miért hívtak?

ESTRAGON - Hívtak volna? Nem. Mi ilyesmit nem mernénk megtenni. Mi tudjuk, mi illik és mi nem, mit szabad és mit nem.

GODOT - Nem jól mondtam volna?

VLADIMIR - Nem pontosan, ha szabad így kifejeznem magam. Mi vártuk önt, mert ígérte, eljön, ha már döntött. Nekünk ebben a dologban nincsenek semmiféle elvárásaink...

ESTRAGON (*közbevág*) - És nincsenek semmiféle jogaink sem. Igaz? (*Vladimirra néz.*)

VLADIMIR - Ez így túlzás. De szóval, érti ön, ugyebár, Godot úr?

GODOT - Homályosan. Nagyon homályosan. (*magyarázni kezd*) Az ugye tény, hogy vártak, mert megígértem, hogy jövök, hogy dönteni fogok. De milyen ügyben? Uraim, milyen ügyben?

ESTRAGON - Esetleg nem csak sárgarépat... esetleg egy marék meleg szalmát a fejünk alá... Nem, Didi? (*Vladimirhoz*) Mondd, nem jól mondtam?

GODOT - De milyen alapon?

VLADIMIR - Azt önnek jobban kell tudni! Majd megfontoljuk az ajánlatát. Esetleg elfogadjuk...

GODOT - Esetleg? De mit?

ESTRAGON (*Vladimir néz, hogy jól mondja-e*) - Bár mi az elmúlt időszakban elbaltáztuk a jogainkat... De élni! Élni azért szabad? Ehhez mit szól?

VLADIMIR - Jól mondtad, Gogo! No, Godot úr? Vagy nem?

GODOT - Persze, persze. Önök élni akarnak. Hiszen ez természetes. De mi közöm nekem ehhez?

ESTRAGON (*Vladimirhoz*) - Megígérte? Mondd, Didi, megígérte?

VLADIMIR - Meg. De nem emlékszik.

GODOT - Semmiben nem állapodtunk meg? Semmiben?

VLADIMIR - Látod, nem emlékszik.

GODOT - Ha nem emlékeznék, akkor nem lennék itt. Arra emlékszem, hogy ide kellett jönnöm. Mert kértek rá. Esdekelve kértek rá.

ESTRAGON - De mikor?

VLADIMIR - Minden este itt voltunk. És vártunk. És akkor jön maga, és azt kérdezi, minek jött? Hát minek? (*Hosszú csönd, aztán halkán*) Maga nem is Godot.

ESTRAGON - Egy szélhámós! (*Egyet lép Godot felé.*)

VLADIMIR - Csaló. Felelőtlen csaló. *(Egyet lép Godot felé.)*

GODOT *(hátrébb lép, védekező állásba)* - De uraim! Beszéljünk okosan!

ESTRAGON - Arra vártunk.

GODOT - Mit akarnak tőlem? Időt szakítottam. Félbehagytam a dolgaimat, hogy ne várakoztassam magukat olyan sokáig. *(Estragon és Vladimir felkacagnak.)* Igen, olyan túlzottan sokáig. Idejöttem, hogy megbeszéljük, mit akarnak. Tenni akartam önökért valamit. Amit kérnek. Hátha teljesíthető. Tele voltam jóindulattal. És akkor önök... Önök handabandáznak itt. Csak handabandáznak, és semmit sem mondanak. Ez a helyzet!

VLADIMIR - Nézze, maga nemtudomkicsoda! Mi tényleg várunk itt valakit. Godot urat. Mert megígérte, hogy tekintetbe véve a tekintetbeveendőket, megfontolja a kérésünket, és aztán dönt, és eljön, és közli velünk a döntését. Mi erre várunk, ha tudni akarja. És erre jön maga, és kiadja magát Godot-nak, és átver bennünket, és megtiporja a reményeinket, és még magának áll feljebb. Még hogy handabandázunk!...

ESTRAGON - Igen! Így van!

GODOT - De hát engem vártak. Ez tény. Mert én vagyok Godot. Godot a tanyáról.

ESTRAGON - Tanyáról?

GODOT - Igen. Egyszer ott járt nálam két férfi. Olyan negyven év körüliek. Bemutakoztak, és ilyenféle neveket mondtak nekem, hogy ő Estra... *(megáll)*

ESTRAGON *(kisegíti)* - Estragon.

GODOT - Igen. Estragon és Vlado... *(megint elvétí)*

VLADIMIR - Vladimir.

GODOT - Igen. Estragon és Vladimir! Kérték, hogy segítsék rajtuk. Mondtam nekik: meg lehet próbálni. De előbb meg kell fontolnom a dolgot. Rendben van, mondták ők. Fontolja meg! És megbeszéltem velük, hogy amint tudok valamit mondani, valami biztatót, akkor eljövök, és szólok. Itt találkozunk a fánál. Ebben maradtunk. És most itt vagyok. Így volt? Mondják meg, így volt? Nem mondhatnak mást, ha maguk azok: Vladimir és Estragon.

Vladimir és Estragon egymásra néznek. Jelentősegteljesen. Bólintanak, mintha megállapodtak volna valamiben, azután ismét Godot felé fordulnak.

VLADIMIR - Részben. Részben volt így. De nézzen ránk! Már mindketten elmúltunk hetven évesek. Régen elmúltunk. Így nézett ki az a két ember? Így?

GODOT - Nem. De az régen volt. Nagyon régen.

ESTRAGON - Hazudik! Azt a két nevet azért tudja, mert mi bemutatkoztunk. Most mutatkoztunk be! Azt hiszi, hülyék vagyunk? Mindent beveszünk? Csak azért, mert maga azt mondja, Godot-nak hívják?

VLADIMIR - Akárkit hívhatnak Godot-nak. A mi Godot-nk, akit várunk, az kész ajánlással jön. Azt ígérte. De maga! Maga csak köntörfalaz itten! Ki akarja szedni belőlünk, amit maga nem tud! Hogy mi miért vagyunk itt! Hát megmondom: mi Godot-t várjuk. De nem magát. Godot-t, aki megígérte, hogy eljön, és nyilatkozik.

GODOT - Én vagyok az! De miről? Miről kell nyilatkoznom?

VLADIMIR - Godot tudná, miről.

ESTRAGON - A döntéséről. Igen vagy nem. Arról.

GODOT - Jó. Kezdjük az elején...

ESTRAGON - Kár vesztegetni az időt, Didi. Nem gondolod?

VLADIMIR - Még az kell, hogy megérkezzen Godot, és mi szem elől té vesszük, mert ez itt feltart. És akkor Godot azt hiszi, hogy már minden rendben, és visszafordul, és soha többé nem jön. Mi lesz akkor?

ESTRAGON - Látja, milyen galibát okozhat? Látja? *(Szünet)* Tűnjön el gyorsan, míg szépen mondjuk.

Godot elindul jobbra kifelé, meglehetősen komótosan.

VLADIMIR - Állj!

Godot megáll, de nem fordul meg.

VLADIMIR - Jöjjön ide!

Godot visszalép egyet. Még mindig nem fordul meg. Közben Estragon felfogja Vladimir szándékát: felveszi a földről a kötélcsomót. Lassan kioldozza.

VLADIMIR - Még közelebb!

Godot visszafordul, Vladimir felé közeledik, s amikor észreveszi Estragon kezében a kötelet, megáll, hátrál. Mint aki tart egy váratlan eseménytől. Talán fél is.

ESTRAGON - Didi! Nahát! Hogy én nem gondoltam erre! Hogy te milyen bölcs vagy! És milyen ravasz! *(Godot felé)* Na, szedje a lábait, öreg, vagy...

GODOT *(felkiált)* - Mit akarnak tőlem? Maguk megőrültek!

Godot elrohanna, de Vladimir és Estragon nyakon csípi, nem bántják, csak megkötözik. Godot ellenáll, végül gúzsba kötve a földön hever. Közben:

VLADIMIR - Dehogy örültünk meg. Csak elővigyázatosak vagyunk. Látja? Már éppen feljött a hold. Godot úr minden percben itt lehet, és akkor maga találkozhatna vele az úton, és mindenfélét összehordhat neki. És akkor ő, mármint Godot úr, nem jön ide. Azt mondja magában: Ilyen fickókkal, mint mi vagyunk, mármint amilyennek maga lefest bennünket, ő nem tárgyal. Legyint majd egyet, és visszafordul.

ESTRAGON *(átveszi a szót)* - Mert maga befeketített minket nála. Godot úrnál. Érti?

VLADIMIR *(folytatja)* - És akkor mi várhatunk itt ítéletnapig, és nem tudjuk majd, miért nem jön. Ezért most itt marad, amíg meg nem érkezik. És ha egy szót is szól, betömjük a száját.

ESTRAGON - Azt a mocskos pofáját, amivel összepiszkítaná a mi becsületünket.

VLADIMIR - Világos?

GODOT *(végre szóhoz jut)* - Ez nem igaz! Ez nem lehet igaz! Ilyen hülyéket! Idejövök a legjobb indulattal. Hogy segítsek magukon. És ezt csinálják! *(hirtelen megvilágosodással)* Maguk nem is azok, akik! Maguk nem is Estragon és Vladimir! Maguk csalók! Maguk a csalók! Így akartak megfogni engem! *(Remeg az indulattól, és ficáncol a gúzsban)* Segítség!... Se... gít...

Vladimir és Estragon egyszerre ugranak hozzá, és befogják a száját. Vladimir Godot száján tartja a kezét, int Estragonnak, és leveszi Vladimir fejéről a kalapot, és betömi vele Godot száját. Az még kiabálna, de nem tud. Még vergődik egy darabig, azután elcsendesedik.

Estragon és Vladimir elégedetten dörgölik a kezeiket. Elfordulnak Godot-tól, de Estragon visszafordul, szorít egyet a Godot lábára hurkolt kötélén. Vladimir is vigyorogva visszalép. Ő is szorít egy jó erőset. Godot feljajdul.

ESTRAGON - Na.

VLADIMIR - Jól megcsináltuk. Mi, Gogo?

ESTRAGON - Jól. *(önérzetesen)* Nem lehet belőlünk hülyét csinálni, ez tény.

VLADIMIR - Nem ám! Olyan jól csináltuk, mint még soha semmit. *(szünet, azután mintha fény gyúlna az agyában, hazudozni kezd, miközben kézzel-lábbal próbálja jelezni Estragonnak, hogy menjen bele a játékba.)* Emlékszel, Gogo? Lenn, délen, a tenger partján?... *(Estragon nem emlékszik)* Ott is milyen ügyesen kikészítettük azt a pasast?

ESTRAGON *(nem érti)* - Mint ezt?

VLADIMIR - Hiába dumált a pasas... *(fenyegetően felemeli a hangját, a szavait Godot-nak szánja)* Megkötöttük, és beledobtuk a tengerbe.

Godot felnyög, kapálózik. Hiába.

ESTRAGON *(még mindig nem érti)* - Beledobtuk?

VLADIMIR *(tovább jelez, kacsingat Estragonnak)* - Bele hát! Tudod!

ESTRAGON *(végre elérte Vladimir szándékát)* - Ja! Tudom! *(szünet)* Mit is?

VLADIMIR *(türelmetlenül)* - A tengerbe. Azt a pasast.

ESTRAGON *(végre tökéletesen veszi a lapot)* - A tengerbe! Úgy van! Beledobtuk! *(diadalmasan)* A szikláról!

VLADIMIR *(bólogat)* - Az! Az! *(szünet)* Most is majdnem megjártuk. Majdnem bedőltünk neki.

ESTRAGON - Kinek?

VLADIMIR *(fejével Godot felé mutat)* - Hát ennek itt.

ESTRAGON - Bedőltünk. Ahogy mondod. Persze csak...

VLADIMIR *(most ő vág közbe, a tempó gyorsul)* - Átláttunk rajta! *(Godot-ra mutat)* Őrajta!

VLADIMIR - De ugyebár rajtunk nem tud kifogni.

ESTRAGON - Senki.

VLADIMIR - Pedig mennyire örültünk. Hogy végre megjött. Godot.

ESTRAGON - Hajaj! Godot...

VLADIMIR *(megbőki Estragon vállát)* - Emlékszel? Majdnem megfulladtál a répától. Mert teletömtem a szád. Mert olyan mohó vagy.

ESTRAGON - Ja, ja! Egyszer csak megpillantottuk.

VLADIMIR - Ott ült a fa alatt.

ESTRAGON - Egy kövön.

VLADIMIR - Úgy ám, egy kövön. És azt mondta: Godot vagyok.

ESTRAGON - Erre úgy elkezdtünk nevetni!

VLADIMIR *(egymás szájából veszik ki a szót)* - Ha láttad volna, milyen pofát vágta! Ilyet. *(mutatja)* A szemeidből meg csurgott a könny!... *(mutatja)*

ESTRAGON - Hát még te! Így rázkódtál. *(mutatja)* Így! Mintha áram ütött volna. Nézd! *(mutatja)*

Estragon is utánozza Vladimirt. Egész testét rázza a nevetés.

VLADIMIR *(a nevetéstől szaggatottan)* - Ne mondd!... Milyen jól... csinálod. Hát ha még... magadat láttad... volna... Hunyorogtál... Így valahogy... *(mutatja)* Aztán így... csináltál... Nézd!... Így!...

Már mind a kettőt elragadja a nevetés. Ugyanaz játszódik le, mint amikor először megpillantották Godot-t. A hangtalan nevetésből hisztérikus néma hahota lesz. Egymást mellét böködik, egymás vállát rángatják, egymásra borulnak, és úgy nevetnek tovább. Végül kitör belőlük a hatalmas, hangos hahota. Már a földön fetrengenek, mint akik nem tudják abbahagyni. Közben:

ESTRAGON *(fuldokolva)* - Azt mondta, Godot... Hogy ő Godot...

VLADIMIR *(dallamosan skandálva)* - Hát eljött végre!...

ESTRAGON *(szintén kántálva, mint akkor)* - Godot... Godot... Godot... Godot...

VLADIMIR *(kezd lecsillapodni)* - Hű, de jó volt!

ESTRAGON *(felül, kapkodja a levegőt)* - Jól esett!

VLADIMIR *(is felül, a hasát fogja)* - A nevetés... Mi?

ESTRAGON - Az. Kétszer egy nap!

VLADIMIR - Ma egészen különös napunk van. Már reggel mondtam. Emlékszel? És tényleg...

ESTRAGON *(lihegve, kimerülten)* - Adj még egy répát erre a nagy örömré!

VLADIMIR *(kivesz egyet a zsebéből, odamászik Estragonhoz, átnyújtja)* - Nesze! És edd meg végre, hogy megöleljelek!

ESTRAGON *(miközben ölelkeznek, paskolja Vladimir hátát)* - Ó, Didi!

VLADIMIR *(Estragont átkarolva)* - Ó, Gogo!

Ülnek. Vladimir is egy répába harap. Rágcsálnak, vigyorognak, boldogok. Csend.

Ekkor a színpalakon túl teljes erővel beleütnek egy üstdobba, majd többször azonos ritmusra megverik. A hang egyre félelmetesebb. Estragon és Vladimir halálra rémülnek, felugranak, kifelé a hang irányába fordulnak, feszülten figyelnek. Várnak. Godot is nyugtalan a gúzsban.

Hirtelen elhal a dobszó. Ugyanarra az elhangzott ritmusra ekkor balról belép Pozzo és Lucky. Rendkívül elegánsak, jól vasaltak, fejükön kalap, kezükben diplomatatáska. Egyformák, csak Lucky haja van hátul művésziiesen elrendezve a kalap alatt. Egyszerre és egymás mellett lépnek, mert egymáshoz vannak kötve: a nyakukon ptykékkal kivert ékes póráz. Pozzo peckesen jár, Lucky lehajtott fejjel, mint aki csak befelé figyel.

A látvány annyira meghökkentő, hogy Estragon és Vladimir tátott szájjal nézik a bevonulást. Még a répát is kiejtik a kezükből. Erre észhez térnek, érte hajolnak, miközben a kalapjuk is legurul a fejükről. Lehajolva maradnak, éppen mintha Pozzo és Lucky előtt hajlongának.

POZZO *(vidáman)* - Olálá! Itt emberek is vannak.

Pozzo és Lucky megállnak a hétrét görnyedt Estragon és Vladimir előtt.

POZZO - Üdvözlét, uraim, üdvözlét! Ó, a fogadtatás valóban ünnepélyes. Sőt, számunkra kifejezetten hízelgő. És megható. Ugye, Lucky? (*Lucky méltóságteljesen bólogat.*) De kérem, egyenesedjenek fel, uraim! No! Próbálják meg!

Estragon és Vladimir felegyenesednének, de megint lehajolnak a kalap után. Azután az elgurult répa után. Erre a kalap megint leesik, újból lehajolnak a kalapért, de akkor a répa esik ki a kezükből. Roppant zavarban vannak. Rövid játék után sikerül mindent összeszedniök, vigyázzban állnak. Közben Pozzo rendületlenül folytatja:

POZZO - Fantasztikus! Nézd csak, barátom! (*Lucky rájuk emeli a tekintetét*) Nekem rendkívül ismerősek. Neked nem? (*Lucky bólogat*) Ugye? (*a homlokára csap*) Hát persze! Ó, maguk azok! (*mindketten közelednek Estragon és Vladimir felé, akik kissé hátrahőkölnek*) Csak nem? A régi-régi ismerősök! És ugyanott! Megint ugyanott találkozunk. Igaz, Lucky? Lehet, hogy ugyanott volnánk? Éppen ugyanott? (*Lucky egykedvűen bólogat.*) Esetleg ugyanott volnánk, és esetleg ugyanazokkal az urakkal volna szerencsénk találkozni. Nemde? Önök itt várakoznak, de nem minket várnak. Egy pillanat! (*koncentrál*) Igen. Azt az urat várták. Hogy is hívják? Godet... Vagy Godot... Esetleg Godin a neve... Igen, igen! Godot! (*kihúzza magát*) Ugye pppáratlan az emlékezőtehetségem?

VLADIMIR (*végre felocsúdik, meghajol*) - Jó napot, Pozzo úr! Remélem, ön az, és nem tévesztett meg minket hihhetetlenül elegáns öltözetük?

POZZO - Önnek is pppáratlan az emlékezőtehetsége, uram. Valóban, a nevem Pozzo. (*Luckyra mutat*) És ő a barátom...

VLADIMIR (*kivágja*) - Lucky! Lucky úr!

Lucky udvariasan meghajol.

POZZO - Úgy van! Nohát! Micsoda szerencse! (*Estragon felé, aki elmerülten rágcsálja a répáját*) - Üdvözlétem, uram!

ESTRAGON (*igyekszik lenyelni a falatot*) - Viszontüdvözlétem, uram! (*Vladimirhoz*) Micsoda pazar öltöny! Vasalt nadrág! Fényes cipő! Tán még nyikorog is! Minden újdонат új rajtuk!

VLADIMIR - A kalapod, Gogo!

Estragon gyorsan a fejére teszi a kalapját.

POZZO (*Estragonnak*) - Ha rólunk beszél, uram, igazat mond. Minden újdонат új rajtuk. És egyben magunk is újdонат újjá lettünk. Mint egy varázslat. Én magam is csodálkoznék. De már megszoktam. Eleinte csodálkoztam. Bizony. Ugye, drága barátom? (*Lucky felé fordul, az helyeslően bólogat.*) De meg lehet szokni. Higgyék el, uraim, meg lehet szokni. (*Estragon jóízű rágcsálását nézve, Pozzo nyel egyet-egyet. Szünet.*) Ha nem tartjuk fel önöket, uraim, eszembe jutott egy történet. Esetleg elmesélném.

ESTRAGON (*rágcsálás közben*) - Csak tessék! Úgyis már egy kicsit unatkoztunk.

VLADIMIR - Mondja csak, Pozzo úr! Nagyon kíváncsiak vagyunk.

ESTRAGON - Remélem, tanulságos lesz.

POZZO - Meghiszem azt! Ahogyan jöttünk errefelé...

ESTRAGON (*megböki Vladimirt*) - Figyelj!

VLADIMIR - Hát persze. Rettenetesen figyelek.

POZZO - Nem mondom! Semmit nem mondok. Ha folyton közbeszólnak!

VLADIMIR - Dehogy, uram! Hallgatunk. Feszülten hallgatjuk.

POZZO - Szóval, ahogy idefelé jöttünk, poroszkáltunk, mi ketten, Lucky meg én, hát egyszer csak rablók ugrottak elénk a bokorból.

ESTRAGON - Egy bokorból?...

VLADIMIR - Rablók?...

POZZO - Egy jókora bokor áll ott lejjebb *(mutatja)* az út mentén. A mögül hirtelen, mint derült égből a villámcsapás, kiugrottak vagy tízen.

ESTRAGON - Jesszusmária! Tízen? Hogy fértek el egyetlen bokor mögött?

POZZO - Ha még egyszer közbeszól... *(Lucky erre kicsit fenyegetően előrelép)* Nem folytatom!

VLADIMIR - Bocsásson meg, uram, locska-fecske barátomnak! Nagyon izgalmas a történet. Folytassa, kérem! *(megböki Estragont)* Nagyon kérem!

ESTRAGON - Én is nagyon kérem! Ígérem, hallgatom, mint a sír.

Lucky erre visszalép szorosan Pozzo mellé.

POZZO - Hát jó. Szóval, vagy tízen. Igenis vagy tízen voltak. De lehet, hogy többen! Kés villant mindegyik kezében, fejükön álarc, és vagy jó fejjel mindegyik, kivétel nélkül, mondom, mindegyik vagy egy fejjel magasabb volt nálam! És csak úgy villogtak a szemeik! Körülfogtak bennünket. Igaz, Lucky? *(Lucky bólint)* Mit tehattunk? Megadtuk magunkat. Ekkora túlerővel szemben! Kénytelen-kelletlen leszálltunk a kocsiról...

ESTRAGON - Kocsin jöttek?

VLADIMIR - Pssst!

POZZO *(emeltebben)* - Mondom: a kocsiról, akkor hátratekerték a karjainkat, és megmozdítottak. Ami csak nálunk volt, mindent elvittek. Mindent, az utolsó zsebkendőig.

ESTRAGON - Már hogy is védekezhettek volna! Ketten tíz ellen. No és? És a kocsi? A kocsival mi lett?

POZZO - Természetesen elhajtottak vele. Rajta minden vagyonunk, ruháink, kalapjaink, a sétapálcám... Ó, a gyönyörű ébenfa sétapálcám! Luckynak is mindene benne. És csak rohant a kocsi, száguldott, aztán eltűnt a porfelhőben meg az esti alkonyatban. A szürkületben. Holott éppen azon tanakodtunk, ugye, Lucky? *(Lucky gépiesen bólint)* Hogy még megérkezés előtt kellene valamit harapnunk. Csak egy keveset. Vacsora előtt, ugyebár. Merthogy iszonyúan éhesek lettünk. Épp megálltunk volna, amikor a bokorból azok kiugrottak. Hús marcona alak! Rémes volt!

ESTRAGON - Tíz marcona.

POZZO - Tessék?

ESTRAGON - Mondom, tíz marcona. Az előbb még tízet tetszett mondani.

VLADIMIR - Hallgass már, Gogo, az ég áldjon meg! *(Pozzo felé)* Éhesek voltak. Ott hagyta abba, Pozzo úr.

POZZO - Teljességgel kifosztottak. Igen. Nézzék! *(Pozzo és Lucky egyszerre kipattintják a diplomatatáskájukat. A táska kinyílik: tökéletesen üres.)* Még a zsebeinket is. Tessék! *(kifordítják a zsebeiket is: azok is üresek)* És mindehhez hozzá kell tennünk, hogy még csak nem is védekezhettünk.

VLADIMIR - A túlerő, ugyebár.

POZZO - Meg az éhség. *(Szünet)* És most is éhesek vagyunk. Hiszen hát... Láthatják... Úgy maradtunk kifosztva, mint két szerencsétlen útszéli bádögkrisztus. Tehetetlenül.

ESTRAGON - Ó, bádögkrisztus! Gyönyörű!

POZZO - Szóval... *(elhallgat)*

VLADIMIR - Mondja csak, uram! Bátran! Nekünk elmondhatja.

POZZO - Nagyon éhesek vagyunk. Nem tudnának segíteni rajtunk? *(Luckyhoz)* Bocsáss meg, fennköltszívű barátom, de ezek itt olyan jólelkű embereknek látszanak. Bocsáss meg, kérlek! *(Lucky felsőbbbségesen biccent)* Ugye, megértik? Rettenetesen kínos. De nem volna valami *(kivágja)* harapnivalójuk? *(becsukja a szemét)* Ó, gyarló emberi test!

ESTRAGON *(Pozzo elé pattan, rágott répáját feléje nyújtja)* - Egy kis répa?

Pozzo elfintorodik, hátralep.

ESTRAGON *(eléri, szégyenlősen visszahúzza a kezét a répával, Vladimirhoz)* - Kínáljuk meg őket, Didi!

VLADIMIR *(vonakodva kihúzza a zsebéből egy-egy szál répát, átnyújtja Pozzonak és Lucky-nak)* - Tessék. *(majd megtapogatja apadó zsebeit)* Csak ez van.

POZZO *(finnyásan forgatja a kezében a répát)* - Csak ez? Egy falat hús? Egy korty bor? Hát min élnek maguk?

ESTRAGON *(mosolyogva)* - Répán, uram.

VLADIMIR - Sárgarépán, fehérrépán, néha egy kis retek is kerül.

POZZO - Ó, micsoda nyomor! Így élni! És ilyen embereknek, mint önök! Csupa szív és méltóság! Csupa szív! *(Lucky felé, aki megint hevesen bólogat)* Ugye, barátom? Hát akkor együnk. Ez is valami. Majd otthon! Otthon! Soha többé nem mozdulok ki kastélyomból. Csak egyszer hazaérjek!

Pozzo beleharap a répába, Lucky már jóízűen rágcsl.

VLADIMIR - Kastély van, Pozzo úr? Foglaljon helyet, kérem! *(A kabátja ujjával buzgón letörli a fa alatti követ, és rámutat)* Tessék! Ön is, uram! Elférnek itt ketten!

Pozzo odamegy, magával húzza Luckyt. Leülnek, esznek. Rövid csönd.

POZZO *(ábrándosan)* - A kastélyom! *(jobbra mutat, tekintélyt parancsolóan kihúzza magát)* Igen, arra... Nincs messze innen, hálistennek!... *(körülmutat szélesen)* Ez a föld mind az enyém! *(hirtelen, számon kérően)* Remélem, nem tölem lopták a répát?

ESTRAGON *(a tiszteletbe sértődöttség vegyül)* - Mi nem szoktunk lopni!

VLADIMIR - Mi becsületes emberek vagyunk!

POZZO *(toppant)* - Ez itt mind az ÉN birtokom!

VLADIMIR *(balra mutat, amerről Pozzo és Lucky jöttek)* - Onnan szedtem.

POZZO *(felpattan, magával rántja Luckyt)* - Az is az ENYÉM!

Ekkor Godot hangosan felnyög. Ráterelődik a figyelem.

POZZO - Ki az ott?

VLADIMIR - Senki. Egy ember.

Lucky észreveszi a megkötözött Godot-t. Ettől kezdve eszelősen rászegeződik a tekintete.

POZZO *(felháborodva)* - Meg van kötözve!

ESTRAGON - Igen, mi...

VLADIMIR *(közbevág)* - Kuss, Gogo!

POZZO *(Estragonhoz)* - Mit akart mondani?

VLADIMIR - Semmit. Csak annyit, ugye, Gogo? Annyit akart mondani, hogy mi találtuk meg, és épp ki akartuk oldozni, amikor maguk megérkeztek.

POZZO - Aha. És ki kötözte meg?

VLADIMIR - Nem tudjuk.

ESTRAGON - Fogalmunk sincs róla.

Lucky elindul Godot felé. A pórázzal magával vonszolja Pozzot is.

VLADIMIR *(utánuk lépdel)* - Talán ugyanazok.

POZZO - Miféle ugyanazok?

VLADIMIR *(kezeit tördelve)* - Akik... esetleg akik kifosztották magukat. Azok a rablók...

POZZO *(rávágja)* - Ugyan! Az lehetetlen.

ESTRAGON - Lehet. *(felocsúdik)* Hogy-hogy lehetetlen?

VLADIMIR - Miért volna lehetetlen? Bizony éppen ők lehettek. Csakis ők!

POZZO *(legyint)* - Áh!

Lucky kezével rángatja a pórázt, hogy Pozzot maga után húzza.

POZZO *(Luckyhoz)* - Ne csináld, Lucky! Hagyd! Hiszen megfojtasz!

Lucky közelebb megy Pozzohoz, így a póráz meglazul.

POZZO - Látják? A baráti láncok...

Lucky Godot-hoz érve övéből tört ránt elő. Godot észreveszi, vergődik, nyög. Estragon és Vladimir védelmezően megállnak Godot testén túl, Luckyval szemben.

VLADIMIR *(a félelemtől rekedten, Luckyra mutat)* - Pozzo úr! Ne engedje! Nézze!

POZZO - Mit néznek? *(Vladimir a Lucky kezében lévő törre mutat)* Lucky! *(szelíden)* Tedd el szépen! *(Lucky a fejét rázza)* De igen!

Lucky megint a fejét rázza.

VLADIMIR - Pozzo úr! Ne engedje! Nem vétett maguknak ez az ember semmit!

ESTRAGON - Semmit. Ártatlan.

POZZO - Elhiszem, uraim, elhiszem. De Lucky nem is akar semmi rosszat. Lucky jó ember. Igaz, Lucky? *(Lucky nem mozdul)* Csupa szívjóság. Az életét is odaadná azért, akit szeret.

VLADIMIR - De ezt az embert nem is ismeri. Nem is szeretheti! Miért akarja megölni?

POZZO - Nem akarja. Ugye, Lucky? *(Lucky mozdulatlan)* Ugye nem akarod megölni? Na, tedd el azt a kést, kérlek! *(Lucky makacsul nem mozdul, Godot-t nézi eszelősen, le nem véve róla a szemét.)* Lucky! *(parancsolóan felemeli a hangját)* Azonnal tedd le azt a kést! *(Lucky leengedi a karját, rendületlenül Godot-t nézi, aki folyamatosan vergődik.)* Jól van. Most tedd le szépen! *(Lucky nem teszi le a kést, szorongatja)*

VLADIMIR - Lucky úr egy kissé megváltozott. Amióta utoljára találkoztunk. Egy kissé. Hogy úgy mondjam.

ESTRAGON - Akkor csak rúgott. Belém rúgott.

POZZO - Lehetetlen. Lucky nem tesz ilyet. Soha nem is tett. Én csak tudom!

VLADIMIR - Pedig így volt. De hát régen volt. Felejtsük el!

ESTRAGON - Hogy-hogy felejtsük? Örülök, hogy az eszembe jutott! Milyen sokáig sántikáltam utána. Ide rúgott, uram, ide! *(felhúzza a nadrágszárát, és mutatja a sípcsontját)* Ekkorára dagadt! *(mutatja)* Pedig én semmit nem vétettem neki!

Lucky egy pillanatra Estragonra emeli a tekintetét.

ESTRAGON - Semmit! Igenis, semmit!

VLADIMIR - Hallgass már! Az istenért, hallgass!

Lucky lassan visszafordítja a fejét, és újból Godot-ra mered.

POZZO - Nem csodálom! Szegény barátom! *(megsimogatja Lucky fejét, aki erre összerezzen)* Annyi mindenben ment keresztül! Velem együtt! Annyi mindenben!

VLADIMIR - Megértjük, uram. Elképzelhető. De hát végül... Végül ugye... *(végignézi rajtuk)* Minden jóra fordult.

POZZO - Ja, ja... Jóra... Lucky! Ideje mennünk! Tedd le a kést, és gyere! *(Lucky nem mozdul)* Mondom, gyere! Már nagyon késő van! És bizony még kell egy kicsit gyalogolnunk! *(Lucky mozdulatlan, Godot abbahagyja a vergődést, elalélt.)* Gyere csak! Majd kapsz otthon finom bort, borocskát, vöröset vagy fehéret. Ahogy akarod. No?

VLADIMIR - Talán az ostor megmentené most...

POZZO - Miféle ostor?

VLADIMIR - Ostor. Olyan egyszerű. Amilyen önnek van. Illetve lehet, hogy csak volt. Jó csípős.

ESTRAGON - És pattogós. Hogy pattogott, uramisten! Lúdbőrzik a hátam, ha eszembe jut. És ma mi minden nem jut az eszembe! Hihhetetlen!

POZZO - Ostor? Miről beszélnek, uraim?

Lucky egy pillanatra Pozzora néz, majd megint vissza Godot-ra.

VLADIMIR - Csak suhintott vele, és Lucky már szót is fogadott. Azonnal. Abban a minutában.

ESTRAGON - Abban a szent minutában. Úgy volt.

POZZO - Azt akarják mondani, hogy én? Hogy én ráütöttem? Hogy én megvertem? *(egyre hevesebb játékkal)* Őt? Az ÉN barátomat? A mesteremet? Őt, akinek mindent köszönhetek? Mindent!

VLADIMIR - Lehet, uram, lehet. De a dolog mégiscsak úgy volt! Egészen másképpen, mint most. Teljességgel másképpen. Még el is akarta adni!

POZZO - Kit?

ESTRAGON - Luckyt!

POZZO - Luckyt! Én? *(már nagyon dühös)* Fertelmes hazugságok! Nem kellett volna itt megállnunk. Nem kellett volna szóba állnunk. Ilyenekkel. Mint maguk. *(Lucky felé)* Lucky,

hallod? Hallod ezeket a fertelmes hazugságokat? Gyere! Most már menjünk innen! *(Lucky Pozzora néz)* Igen! Hallottad? A szájukból bűzös hazugságok ömlenek. Fúj! Mocskos kezükkel ahogy markolják azt a répát. Fúj! És mi még elfogadtuk! Fúj! Ezekről! *(kiköp)* És mi hallgatjuk! Fúj! Menjünk innen! *(Lucky közelebb lép Godot-hoz)* Nem hallod? Lucky fiam, menjünk! Még mi is bemocskolódnunk! *(megrántja a pórát, de Lucky megátalkodottan áll, majd lehajol Godot-hoz, Pozzo kénytelen vele hajolni)* Láthatod! Nem nekünk való társaság... *(már-már könnyörögve)* Lopnak... hazudnak...

Godot most hangosan felnyög. Lucky még közelebb hajol.

LUCKY *(most szólal meg először)* - Talán még gyilkolnak is! *(Csend. Egy hirtelen pillanat, Lucky Godot fölé emeli a kést. Tekintete eszelős, mozdul a karja: lesújt. Elvágja Godot lábán a kötelet. Azután felegyenesedik. Mindenki dermedt mozdulatlanságban áll.)* Jó! Jó! Nem kell izgulni. Csak megszabadítom ezt a szerencsétlent itt. Ezekről a haramiáktól.

Megkönnyebbülés. De azért nem tudják, mitől kell még tartaniuk: Estragon és Vladimir hátrébb lépnek.

POZZO - Helyes. Na, ugye, mondtam? Lucky nem tesz semmi rosszat. Soha, de soha nem is tett. Látják? Csak a csodálatosan hatalmas igazságérzete, csak az munkál benne.

LUCKY *(lassan, kimérten)* - Nem is haramiák. Útonállók! Rablók! Ó, a szerencsétlen! *(Godot-hoz hajol, kiveszi a szájából a kalapot. Godot hatalmasat lélegzik.)*

GODOT *(alig hallhatóan)* - Köszönöm, uram!

POZZO - Nagyszerű! Lucky fiam! Csodálatos! Egy megváltó! Igen, egy megváltó veszett el benned! Látják?

VLADIMIR - Mi nem vagyunk haramiák. Pozzo úr, mondja meg neki. Sem útonállók, sem rablók. Mi békés emberek vagyunk.

ESTRAGON - Abszolúte békések. Mi is...

VLADIMIR *(közbevág)* - Mi is éppen ki akartuk szabadítani. Amikor maguk jöttek...

Lucky leguggol Godot mellé. Pozzo kénytelen szintén leguggolni. Lucky elteszi a kést, megfordítja Godot tehetetlen testét, és lassú mozdulatokkal elkezd leoldani Godot-ról a kötelet. Godot nyög. Estragon és Vladimir mozdulatlanul figyelik. Pozzo kénytelen igazodni Lucky mozdulataihoz, de mosolyogva nézi Lucky tettét, aki a kioldozás alatt végig monoton hangon beszél:

LUCKY - Amióta a nemzetközi helyzet felvirágzott és utat nyitott a lélek ösztöneinek nem lehet többé arról beszélni ami tudvalévően köztudott ugyanis annak a ténynek hogy a felvirágzó nemzetközi helyzet teret ad a kis népek önállósulási törekvéseinek kvázi a lélek ösztöne kiélheti ama vágyódását hogy önálló független életet éljen a földgolyón természetesen a nemzetközi helyzet jóvoltából amelynek törvényei mindamellet megmagyarázhatók a történelem eseményeiből és a népek egymás közötti viszonylataiból mind társadalmi mind földrajzi értelemben noha a kék égbolt alatt nyögő emberek mesterien körülrajzolják akarásaikkal a térképet új határvonalakat húzva a zöld folyamok mentén s mindez alátámasztható a lealkonyulóban lévő tanok már nem egészen felemelő inkább a sárga ingoványba húzó frázisaival amelyeket már nem lehet el nem hangzottakká tenni amelyeket fel kell használni az éhező és szenvedő népek felszabadításának harcaiban és zászlóikra fel kell írni az új és igaz isteni jelszavakat amely szerint éljen a szabadság... szabadság... éljen... ez az ember itt... majdnem megfulladt... kék a szája... éljen a szabadság... mondd fiam éljen a béke... és kelj föl és járj...

Godot szabad, de nem tud felkelni és járni. Igyekszik mozgatni a tagjait.

Lucky bevégezte a „leoldozást”, feláll, magával húzza Pozzot.

POZZO - Hallották, uraim? *(Elkezd tapsolni)* Csodálatos eszmefuttatás! Tiszta logika és retorikai bravúr! Tapsolják meg! No, hamar! Tessék tapsolni!

Vladimir és Estragon bátoritanul tapsolni kezdenek. Godot a könyökére támaszkodik, és figyel.

GODOT *(a taps alatt, de hallhatóan)* - Pozzo! Pozzo!

POZZO *(úgy tesz, mintha nem hallaná, vadul tapsol)* - Éljen a forradalmár!

VLADIMIR - Éljen Lucky úr!

ESTRAGON - Éljen!

POZZO - Hurrá a felszabadítónak!

VLADIMIR - Hurrá!

ESTRAGON - Hurrá!

GODOT *(különös, kihívó hangon)* - Hurrá!

Godot hangjára a taps abbamarad. Mind elhallgatnak. Csend.

LUCKY *(emelt hangon Pozzonak, lényegében Godot-nak szánja a szavait)* - Ó, barátom és társam az élet rögzös útjain! Nos, hogy tetszett?

POZZO *(lelkesen)* - Csodálatos voltál! Mint mindig!

LUCKY *(Godot-ra néz)* - Én képes vagyok arra, hogy felhasználjam az ellesett módszereket. Tanulok. És íme: van esélyem! Mi mindenre van még esélyem...

Lucky emelt fejjel kivonul. Pozzo vonszolódva utána.

POZZO *(visszakiáltja az ámuló Estragon és Vladimir felé)* - Nem véletlen, uraim! Ő az ÉN barátom!

Eltűnnek a színről.

Pozzo és Lucky távozása után ugyanaz az üstdobütés. Először hangosan, a lépések ritmusára. Az éles zajra Estragon és Vladimir befogják a fülüket, behunyják a szemüket. Majd leveszik a kezüket a fülükről, hallgatóznak: a dobszó halkul. Leengedik a karjukat. Csönd lesz ismét.

Godot megpróbál felülni, maga felé húzza a lábait. Kínlódik. Estragon és Vladimir nem figyelnek rá. Egészen el vannak foglalva a saját gondolataikkal.

Vladimir a színelőjelel kezd fel és alá járni. Rövid szünet után:

VLADIMIR - Érted ezt, Gogo?

ESTRAGON - Mit?

VLADIMIR - Ezeket. Hogy megváltoztak.

ESTRAGON - Kik?

VLADIMIR - Gogo! Használd egy kicsit a fejedet! Csak most az egyszer! Pozzo és Lucky voltak itt. Itt jártak. Ugye, itt jártak?

ESTRAGON - Igen. De mit kell ezen érteni? Ilyenek, és kész. *(Csönd.)*

VLADIMIR - Lehet, hogy neked van igazad. Minek törje az ember a fejét fölöslegesen.

ESTRAGON - Na, látod. Te mondtad, hogy ma minden olyan különös.

VLADIMIR - Hát ez az! Mitől? Gogo, mitől?

Vladimir egyre gyorsabban járkal. Már szinte fut. Estragon követi a tekintetével. Godot elől oldalt még mindig nem tud felülni. Láthatóan a lábával van baj. Néha egy-egy sikertelen kísérletet tesz.

ESTRAGON - Mi volna, ha nem szaladgálnál itt össze-vissza? Már szédülök.

VLADIMIR *(megáll)* - Mi?

ESTRAGON - Ne szaladgálj! Még elfáradsz. Én meg nem bírlak követni.

VLADIMIR - Hova?

ESTRAGON - A szememmel. Így. *(mutatja)*

VLADIMIR - Aha. *(Szünet)* Megvan!

ESTRAGON - Mi? Mit találtál?

VLADIMIR - A megoldást! Hol az a kötél?

ESTRAGON - Nem tudom.

VLADIMIR - Keressük meg!

Lázasan keresni kezdenek. Átlépik Godot-t, mintha ott sem volna. Végre megtalálják a kötelet ott, ahol Lucky hagyta. Vladimir lehajol, két ujja közé fogja, és Estragon orra alá tartja.

VLADIMIR - Ez a megoldás.

ESTRAGON - Nem! Didi, kérlek! Azt hiszem... még nem olyan reménytelen!

VLADIMIR - Láttad? Láttad őket? *(Estragon bólint, és hátrál)* Mi volt a nyakukon? Na?

ESTRAGON - Nem tudom. Mi volt. Kérlek, mondd meg!

VLADIMIR - Egy póráz. Össze voltak kötve! Hogy ez eddig nem jutott eszembe! Gyere ide!

ESTRAGON - Nem megyek.

VLADIMIR - Gyere, ha mondom!

ESTRAGON - Nem!

Estragon még hátrább lép. Vladimir utána. El akarja kapni, de Estragon elszalad. Körbe-körbe futnak a színen. Godot-t mindig keresztül lépik. Godot felfigyel, követi őket. Már nagy nehezen, de fel tud ülni. Ettől kezdve Estragon és Vladimir kikerülnek.

ESTRAGON - Mit akarsz? Hagyj békén!

VLADIMIR - Állj meg! Állj meg!

ESTRAGON - Nem. Amíg meg nem mondod, mit akarsz!

VLADIMIR - De akkor megállsz?

ESTRAGON - Igen.

VLADIMIR - Isten bizony?

ESTRAGON - Igen.

VLADIMIR - Mondd: Isten bizony megállok.

ESTRAGON - Isten bizony.

VLADIMIR - Megállok.

ESTRAGON - Megállok.

VLADIMIR - Nem jó! Egyszerre mondd!

ESTRAGON - Istenbizonymegállok.

VLADIMIR - A nyakadra. *(Estragon nyakára akarja tenni a kötelet, de az kisiklik a kezei közül.)*

ESTRAGON - Ezért álljak meg? Meg akarsz fojtani? Mit csinálsz?

VLADIMIR *(elkapja Estragont)* - Ne ordíts!

ESTRAGON *(dulakodnak)* - Nem! Ne! Didi, ne! Segítségért kiáltok!

VLADIMIR - Hallgass már! *(megfogja Estragon grabancát, maga felé fordítja)* Az a titkuk, hogy össze vannak kötve. *(Mutatja, hogy a nyakuknál fogva)*

ESTRAGON - Na és?

VLADIMIR - Hátha nekünk is sikerül.

ESTRAGON - Mi?

VLADIMIR - Ami nekik. Elegáns ruha, kalap. Nézd meg magad, hogy nézel ki!

ESTRAGON *(végignézi magát)* - Na és! Eddig is jó volt.

VLADIMIR - De ez tán jobb lesz!

ESTRAGON - Minek?

VLADIMIR *(végső kétségbeesésében)* - Például, hogy ne verjenek meg.

ESTRAGON - Ma sem vertek meg. Nem kell. *(Eltolja Vladimir kötelet tartó kezét.)*

Közben Godot, hogy nem figyelnek rá, megpróbál a hasán kikúszni a színről arra, amerről jött. A lábait nem tudja használni.

VLADIMIR - De kell! Például... *(Szünet)* Figyelsz? Például együtt leszünk mindig, és nem kell attól tartanom, hogy nem jössz. Mindig aggódom érted, Gogo. Érted most már?

ESTRAGON - De mindig tudod, hogy jövök.

VLADIMIR - Igen.

ESTRAGON - Na látod! Felesleges. És egyébként is fázom. Amíg futottunk, olyan jó volt, egészen kimelegedtem. De most már megint fázom.

VLADIMIR - Fussál egy kicsit. *(Szünet)* Már egészen fenn van a hold.

ESTRAGON - Menjünk inkább aludni. Te hol alszol ma?

VLADIMIR - Ugyanott. A szalmában. Már egészen megszoktam. Jössz?

ESTRAGON - Nem kell még maradnunk?

VLADIMIR - De. Még jöhet. Nem?

ESTRAGON - Ki?

VLADIMIR - Godot.

ESTRAGON - De hát... *(körülnéz)* Itt volt. Nem? Itt. Egészen biztos vagyok benne.

VLADIMIR - Ki?

ESTRAGON - Godot. Vagyis aki annak mondta magát. Itt feküdt.

VLADIMIR - Megszökött! Úristen! Gogo! Akkor végünk van! Keressük meg! *(Keresni kezdik, közben eldobja a kötelet.)* Hol lehet?

ESTRAGON - Talán hazament. Már elég késő van. *(Áll, ő nem keresi)*

VLADIMIR - Keresd! Arra! *(Jobbra mutat, maga pedig kisiet a baloldalon)*

A szín üres. Üvöltés jobbról, majd Estragon rémülten berohan.

ESTRAGON - Didi! Segíts! Didi!

VLADIMIR *(berohan balról)* - Mi van? *(Estragon levegőt sem kap az ijedtségtől, Vladimir megmagyarázza)* Beszélj!

ESTRAGON *(jobbra mutat, ahonnan beszaladt)* - Ott... ott... egy ember... fekszik... és nyög, és azt mondja: Víz! Víz! Víz! *(utánozza)*

VLADIMIR *(lehajol, felveszi a saját kalapját, amelyet annak idején Godot szájába tömtek, és Estragon kezébe nyomja. Estragont a kalappal balra tuszkolja kifelé)* - Eridj, hozz egy kis vizet!

ESTRAGON - Miben?

Vladimir kiveszi Estragon kezéből a kalapot, megigazítja, megrángatja a karimáját, most látni, a kalapon hatalmas lyuk tátong.

VLADIMIR *(magára erőltetett nyugalommal)* - Ebben. Ebben a kalapban.

Estragon forgatja a kalapot, bizonytalanul kimegy balra. Vladimir jobbra. Nemsokára megjelenik Vladimir. A hónaljánál fogva húzza befelé a félájult Godot-t. Borzalmas erőfeszítéssel a szín közepéig vonszolja, közel a fához. Ott leejti. Godot feje nagyot koppan. Felnyög.

GODOT - Víz! Egy kis vizet!

Estragon megérkezik balról. A kalapot tartja óvatosan. Csurog belőle a víz. Átnyújtja.

ESTRAGON - Tessék.

VLADIMIR *(átveszi)* - Hol van belőle a víz?

ESTRAGON - Nem tudom. Az előbb még volt benne.

VLADIMIR *(odavágja a kalapot)* - Eridj, és hozz benne vizet!

GODOT - Víz! Víz!

VLADIMIR - Hallod? Vízet kér.

ESTRAGON - Hallom. Megyek már! *(kiszalad)*

Vladimir Godot mellére tapasztja a fülét, hallgatózik, majd megtapogatja a testét. Amikor Godot lábához ér, az felüvölt fájdalmában. Erre lép be Estragon, kezében a csorgó kalappal. Ijedten megáll.

VLADIMIR - Gyere már azzal a vízzel! *(Ugyanaz a játék: a kalap üres.)* Hogy lehetsz ilyen ügyetlen, Gogo? Estragonnak mutatja) Nézd! Ez a kalap lyukas. A lyukon kifolyik a víz. Talán hozzá a te kalapodban.

ESTRAGON *(leveszi a saját kalapját, nézi)* - Ez is lyukas. Nézd!

VLADIMIR *(forgatja Estragon kalapját, befogja a lyukat, és átnyújtja Estragonnak)* - Fogd így! Jó? És siess vele! Érted? Akkor talán marad benne még egy kis víz.

Estragon kiszalad, Vladimir visszatérdel Godot mellé.

VLADIMIR *(suttogva)* - Uram! Uram!

GODOT *(hörög)* - Vízet!

VLADIMIR - Mindjárt! Legyen türelemmel!

GODOT - Vízet!

Estragon megérkezik. A kalapban maradt még víz. Godot feje fölött átnyújtja Vladimirnek. A víz közben Godot arcára csorog, az kinyitja a száját, mohón nyeli a felfogott cseppeket.

GODOT - Még!

ESTRAGON - Igenis! *(kisiet, csupa buzgalom)*

Vladimir megnézné Godot lábát, de az felüvölt:

GODOT - A lábam! Ne nyúljon hozzá!

VLADIMIR - Bekötözöm.

GODOT - Nem kell!

VLADIMIR - Csupa vér. Még elvérzik.

GODOT *(halkan)* - Vízet! Még egy kis vizet!

ESTRAGON *(már kintről kiáltja)* - Hoztam! *(befut a kalappal)* Itt hozom. Itt a víz! Vizecske!

Átnyújtja a kalapot Vladimirnek. Most már ügyesebben megitatják Godot-t. Godot visszahanyatlik.

ESTRAGON - Mi van?

VLADIMIR *(suttogva)* - A lába.

ESTRAGON - Hol?

VLADIMIR - Ne nyúlj hozzá! Nagyon fáj neki.

ESTRAGON - Mitől?

VLADIMIR *(hosszú csönd után)* - Gondolom, a kötél. Belevágott a húsába. Csongig.

ESTRAGON *(szintén suttog)* - És most mi lesz?

VLADIMIR - Nem tudom.

GODOT *(eszmélve)* - Vigyenek haza!

ESTRAGON - Mit mond?

VLADIMIR - Hogy vigyük haza. *(Godot-nak)* Késő van. Eltévedünk.

GODOT - Tudom az utat. Csukott szemmel is eltalálnék.

Estragon és Vladimir egymásra néznek. Egyetértően bólintanak.

VLADIMIR *(Godot-hoz)* - Merre indulunk?

GODOT *(jobbra mutat)* - Az országúton arra egyenesen. Ha elájulnék útközben, csak pofozzanak fel. *(Elájul)*

VLADIMIR *(pofozza, Godot kinyitja a szemét)* - Mondja, uram, hosszú az út? Érdemes nekiindulnunk? Éjszaka van már!

Godot megint elájul. Vladimir pofozni kezdi, de Estragon lefogja a kezét.

ESTRAGON - Hagyd! Most egy kicsit én.

VLADIMIR *(átadja a helyét)* - Parancsolj.

Estragon pofoz, jó nagyokat üt. Godot felszisszen.

GODOT - Na! Na! Na! Még kiüti a fogaimat!

ESTRAGON *(kiabálva Godot-nak)* - Messzire kell vinnünk? Hány óra járás? Már éjfél is lehet. Érti?

GODOT - Másfél óra az egész.

Estragon és Vladimir egymásra néznek. Megpróbálják felemelni Godot testét. Most iszonyúan nehéz. Nehezebb, mint amennyinek látszik. Többször nekirugaszkodnak, végre sikerül. Elindulnak vele, de pár lépés után Estragon megáll, leejti Godot lábát, az felüvölt.

VLADIMIR *(suttogva)* - Mi van?

ESTRAGON - Nem bírom. Nagyon nehéz.

VLADIMIR - Ugyan már! Ne légy ilyen nyápic! Majd útközben letesszük, és pihenünk egy kicsit.

ESTRAGON - Jó. *(Néhány lépés után megint leejti Godot lábát, aki nagyot ordít fájdalomában. Vladimir is leereszti Godot felsőtestét. Godot ott fekszik közöttük.)* Nem tehetek róla. Nem bírom. Miből van ez az ember?

VLADIMIR - Amiből te.

ESTRAGON - Az nem lehet. Én is ilyen nehéz volnék?

VLADIMIR - Ha így elhagynád magad.

ESTRAGON - Frászt! Ez kőből van! *(Szünet)* Menjen a saját lábán!

VLADIMIR - Fáj neki. Nem láttad, milyen? Rossz ránézni. Cafatokban lóg a bokáiról a hús. *Estragon leguggol, óvatosan megnézi Godot bokáit. Godot észhez tér.*

GODOT *(ordítva)* - Hagyják a lábamat! Ne nyúljanak hozzá! Gyilkosok! *(visszahanyatlik)*

VLADIMIR és ESTRAGON *(egyszerre)* - Micsoda?

ESTRAGON - Hallottad? Még ő pimaszkodik. Segíteni akarunk itt neki, és így beszél. Hallatlan! *(járkálni kezd)* Csináld te, ha akarod, Didi! De nekem semmi közöm hozzá.

VLADIMIR - Mi kötöttük meg. A kötél, Gogo! A kötél rágtta ki a húsát. A csontig. Érted, Gogo?

Csend. Estragon lehuppan Godot mellé a földre. Godot felnyitja a szemét.

ESTRAGON - Higgye el, uram, nem akartuk. Nem akartuk bántani.

VLADIMIR *(sóhajtva)* - Így van. Jóvá akarjuk tenni. Nem kellene mégis bekötözni?

ESTRAGON - Nagyon vérzik. Érti?

GODOT - Hát jó. Vegyék le az ingem, és tépjék szét!

VLADIMIR - A világért sem! Itt az enyém. *(Már venné le)* Még megfázik!

GODOT - Nem! Az enyémből! Az csupa kosz!

VLADIMIR *(sértődötten)* - Ez? *(kinyitja a zakóját. Jószerivel csak a gallér ép. Az ing csupa rongy és mocskok.)* Tényleg.

GODOT - Ha nem akar egészen megfertőzni. Még talán meg lehet menteni.

ESTRAGON - Mit?

GODOT - A lábamat.

VLADIMIR - Ha vérmérgezést kap, le kell vágni. Érted, Gogo?

ESTRAGON *(bólint)* - Jó.

Közösen lehúzzák Godot-ról az inget. Godot közben fel-felnyög. A művelet végül sikerül.

GODOT - Tépjék csíkokra!

ESTRAGON - Ezt a jó inget?

VLADIMIR - Ne vitatkozz!

Tépni kezdik az inget...

GODOT - Pozzo úr elment?

VLADIMIR - Régen. Talán már haza is értek. Azt mondta, nincs messze innen a kastélya.

GODOT - Kastélya? Kutyaól... *(meglátja, hogy az inge már cafatokban van, felordít:)* Elég! *(Elájul)*

VLADIMIR *(Estragonnak)* - Add ide a kalapodat!

Estragon átnyújtja, Vladimir legyezni kezdi vele Godot-t, de az nem mozdul.

ESTRAGON - Mit csinálsz? *(összehúzza magán a zakóját)*

VLADIMIR - Fel akarom éleszteni.

ESTRAGON - Miért?

VLADIMIR - Te tudod, mit kell most csinálnunk? Mert én nem. Neki kell megmondania.

ESTRAGON - Feléleszteni. Jó. *(Pofozni kezdi, Godot kinyitja a szemét)*

VLADIMIR *(Estragonhoz)* - Hagyd már! *(Godot-hoz)* Miért mondta, hogy Pozzo úr kastélya kutyaól!

GODOT - Kutyaól?

VLADIMIR - Maga mondta. A Pozzo úr kastélyára.

GODOT *(fintort vág)* - Hm. *(majd kiáltva)* Miért nem kötöznek be végre?

VLADIMIR - Nyugodjon meg. Bekötözzük. Hogyan kezdjük?

GODOT - Emeljék meg a lábamat! Óvatosan! Úgy! Most tekerjék rá a tépést! Ne olyan szorosan!

Estragon és Vladimir rettenetesen igyekeznek. Estragon a tépést adogatja, Vladimir tekeri, és közben emelik Godot lábát.

GODOT - A végén megkötni! Nem lehetne egy kicsit gyengédebben? Most a másikat!

Estragon és Vladimir buzgón dolgoznak, teljes figyelemmel.

GODOT - Ne ott fogja! Az isten verje meg!

ESTRAGON *(ideges)* - Kuss!

VLADIMIR *(kis csönd után Estragonhoz)* - Mi okoztuk. Felfognád végre? *(Estragon lehorgasztja a fejét)* Figyelj ide! Emeld meg jobban! Nem úgy!

Godot felordít, elájul. Már mind a két lábán hatalmas kötés van. Estragon lehajol, meghallgatja Godot mellét.

ESTRAGON - Él.

VLADIMIR - Hagyjuk. Talán elaludt. Hagyjuk egy kicsit pihenni! *(Leül.)*

ESTRAGON - Hagyjuk. *(Állogál. Csönd.)*

VLADIMIR - Ül le! Várjunk.

ESTRAGON *(leül Vladimir mellé)* - Mire?

VLADIMIR - Hogy-hogy mire?

ESTRAGON - Mire várjunk?

VLADIMIR - Godot-ra. Godot-ra várunk. Nem?

Sötét.

2. felvonás

Ugyanott. Tél van. Mindent belepett a hó. Alkonyodik. A fa havas ágain mint termések: almák, kenyerek, csomagocskák, palackok függenek. Mindenből három-három darab. A fa alatt hóval borított pokróc alatt Estragon és Vladimir alszik. Elöl, a szín jobb szélén Godot ül a földön, hátán pokróc, lábai mellett nagy halom kötszer. A Fiú Godot előtt térdel, a lábait kezeli.

GODOT *(halkan, nehogy Estragon és Vladimir felébredjenek)* - Jól van. Egész szépen gyógyul.

FIÚ - Akár már táncolhatna is, uram.

GODOT *(a Fiú felé rúg, az hátrál)* - Kuss! Túl sokat fecsegsz, kölyök. Nem látod? Még cipőt sem tudok rá húzni!

FIÚ - Igen, uram. Bekötözhetem?

GODOT - Lehet. *(A Fiú a kötszerek egy részét könnyedén Godot lábaira tekeri, a többit zsebre teszi.)* - Van valami újság?

FIÚ *(fel sem néz, dolgozik)* - Nincs, uram.

GODOT - Tehát minden rendben.

FIÚ - Rendben, uram.

GODOT - A kutyákkal is?

FIÚ *(rövid habozás után)* - Velük is, uram.

GODOT - Mit takargatsz, kölyök? Valamit elhallgattál. *(Csönd. Megint a Fiú felé rúg, de az lefogja a lábát, mert végezni akar a kötözéssel.)* Beszélj! *(suttogóra fogja)* Mi van a kutyákkal?

FIÚ - Hullanak, uram.

GODOT - És még azt mondtad, minden rendben! *(Türtőzteti magát)* Mennyi maradt?

FIÚ - Már csak négyen vannak, uram.

A kötözés elkészült. A Fiú feláll.

GODOT - Négykézláb! *(A Fiú négykézlábra ereszkedik)* Indulás!

FIÚ - Igenis, uram. Holnap?

GODOT - Holnap is. Láttad! Meggyógyultam?

FIÚ *(sietve rávágja)* - Nem. Még nem! Viszontlátásra, uram. *(Elindul négykézláb kifelé)*

GODOT *(dühösen sziszegve, hogy csak a Fiú hallja)* - Hátrafelé! Az istenedet! Hátrafelé! Tegnap sem söpörted el jól a nyomokat!

FIÚ *(a kezével, mint a róka a farkával, elsöpri a nyomait a hóban, így mászik ki hátrafelé)* - Igen, uram. Elsöpröm, uram. Minden jól, uram!

Eltűnik.

Godot sietve leszedi a kötést, erőteljesen vakarni kezdi a sebeit, hogy felvérezze. Közben Estragon és Vladimir mozgolódni kezdenek. Godot észreveszi, és gyorsan visszatekeri a bokájára a már eléggé kicsi kötést.

VLADIMIR *(felül, nyújtózik, lesöpri magáról a havat, körülnéz)* - Mindjárt este van.

ESTRAGON *(még a pokróc alól)* - Mi van?

VLADIMIR - Mindjárt este.

ESTRAGON *(feltápászkodik, lerázza pokrócáról a havat)* - Ajajaj! Hogy aludtál, Didi?

VLADIMIR *(feláll, kirázza a takarót, összehajtja, lesepri a kőről is a havat, ráteszi a pokrócot)* - Hé, Gogo! Talpra! Itt a kaja!

ESTRAGON *(felugrik, ő is összehajtja a takaróját, s ugyanúgy a kőre teszi)* - Mi jó van mára?

VLADIMIR - Gyere! Nézd!

Vladimir már szedi a fáról az elemózsiát, mindegyik függelékből egyet. Estragon is a fához nyargal. Ő először a palackját emeli le.

ESTRAGON - Bor is! Nézd, Didi! *(forgatja az üvegét)* Már bort is kaptunk! *(kinyitja, meghúzza)* Ez már döfi! Kóstold csak meg!

Mindketten a kőre telepednek, kibontják a csomagjaikat, és jóízűen falatozni kezdenek. A harmadik adag elemózsia még a fán lóg. Vladimir egy idő múlva nyugtalanul körülnéz.

VLADIMIR *(suttogva)* - Hol van Godot?

ESTRAGON *(elmélyülten táplálkozik)* - Mit tudom én? Őrzöm én?

VLADIMIR - Nem ártana! *(hangosan)* No, nézd csak! *(Godot-ra mutat)* Ott ül. *(Godot felé kiált, mintha az a világ túlvégén volna)* Hé, Godot! Itt a kaja!

GODOT *(a cipőivel bajlódik, teszi, mintha nem tudná felhúzni)* - Nem jön még fel. A fene enné meg! Mint egy dinnye! Még mindig, mint egy dinnye. Le fog fagyni a lábam!

VLADIMIR *(kiabálva)* - De azért gyógyul. Nem?

GODOT - Gyógyulgat. Persze.

VLADIMIR - Gyere enni!

GODOT - Meztéláb? Ebben a hóban? Egész nap esett. Persze, ti aludtatok. *(Szünet)* Bokáig ér a hó. *(Ülve marad)*

VLADIMIR *(leteszi az öléből az elemózsiát, feláll, megböki Estragont)* - Gyere! Hozzuk ide!

ESTRAGON *(komótosan lepakol, lerázza a morzsákat, halkan)* - Már igazán jöhetne a saját lábán is!

VLADIMIR *(még mindig kiabálva)* - Nemsokára. Ugye, Godot? Nemsokára már járni is tudsz?

GODOT - Odébb van még az! Mi lesz? Éhes vagyok!

Vladimir és Estragon Godot-hoz mennek. Rettenetesen küszködve felemelik, többször is leteszik, végre a kőhöz cipelik. Lihegnek. Visszarohannak a cipőikért. Vladimir is, Estragon is felkapnak egyet-egyet, leteszik Godot elé, azután a pokrócáért futnak, betakarják vele. Végül leszedik a fa maradék „termését”, az ölébe rakják. Közben:

ESTRAGON - Ma még bor is került!

VLADIMIR - Jó étvágyat!

Godot közben felkapaszkodott a kőre. Estragon és Vladimir melléje kuporodnak. Folytatják az evést.

VLADIMIR - Jól megvagyunk így, igaz?

ESTRAGON *(kortyol)* - Mint az anyánk hasában. Mi, Didi?

VLADIMIR - Igaz, ami igaz, erre sohasem gondoltam volna. Hogy itt a tél közepén... ilyen pompásan...

GODOT *(eszik)* - Hm.

ESTRAGON - Hát még ha te volnál az igazi Godot! Ojjé! *(Vladimir figyelmeztetésül Godot háta mögött Estragon vállára csap. Estragon majdnem leesik a kőről.)* Persze, így is jó. Csak hát ez a havazás...

VLADIMIR - Már megint elégedetlen vagy. Az előbb még így jó, úgy jó, lelkendeztél. Most meg!... Ha meggyógyul, bemegyünk. A kastélyba. Igaz, Godot?

GODOT *(tovább eszik)* - Hm.

VLADIMIR - Ott aztán lesz puha ágyunk is. Igaz?

GODOT *(rendületlenül eszik, iszik)* - Aha.

ESTRAGON *(Godot-nak)* - Nem árulnád el végre, mi lesz a dolgunk? *(Csönd)* Hogy mit kell csinálnunk? Úgy értem, ezért. Merthogy előre jön a fizetség.

VLADIMIR - Hallgass! Majd megtudod idejében.

GODOT - Mihelyst meggyógyul a lábam. Ebben maradtunk. Addig is minden jóval el vagytok látva. Vagy van valami panasz? Van?

VLADIMIR - Dehogy, Godot. Semmi. Csak gyógyulgass szépen!

ESTRAGON - Persze, ha volna egy talyigád... Legalább...

GODOT - De nincs.

VLADIMIR - Maradj már nyugton, Gogo! Még felmérgesíted. Ne légy türelmetlen!

ESTRAGON - Én? Türelmetlen? Csak arra gondoltam... ebben a hónapban... *(ijedten elhallgat, mert Godot lecsapja az ételét)*

GODOT *(dühösen)* - Ki tette tönkre a lábaimat? Mi? Ki volt az a két marha, aki elvágta a lábszárizmaimat azzal a kurva kötéllel? Ki? Azt hiszitek, nekem jó itt? Ahelyett, hogy otthon aludnék, fedél alatt, puha ágyon? Miattatok!

VLADIMIR - Nyugodj meg, Godot, kérlek! Tudod, Gogo egy kicsit gügye... Még hogy talyiga!...

ESTRAGON - Én? Gügye? Te mondod ezt? *(Vladimir Godot mögött megint hátba vágja Estragont)*

VLADIMIR - Én mondom. És hallgass! És örülj, hogy valaki gondoskodik rólad!

ESTRAGON *(befejezi a táplálkozást, feláll)* - Ha az igazi Godot-t megvártuk volna, most nem a csupasz földön aludnánk. Egyikünk sem. Te sem, Godot, vagy hogy hívnak... *(ijedten befogja a száját, Godot-ra mered, de nincs reakció, hát folytatja)* Elbaltáztuk. Jó, jó, tudom, én is ludas vagyok. Ezért hallgatok.

VLADIMIR - Hallgatsz?

ESTRAGON - Mostantól fogva hallgatók.

GODOT - Miért? Mit gondolsz, mi történt volna, ha az az igazi Godot jön? *(Csend.)* Megmondom. Szolgámkára fogott volna benneteket. Igen! Gürizhettetek volna napkeltétől napnyugtáig. Bagóért. Puha ágy? Szalma! Vagy az se! Bor? Kolbász? Ugyan! Csont! Legjobb esetben lerágott csont! Meg moslék!

ESTRAGON - Ugyan, de jól tudod!

GODOT - Persze, hogy tudom! *(Mégfagyott csend, azután Godot kivágja magát)* Meggondolom. Tudom is, meggondolom is. Mert mindenütt így van.

VLADIMIR - Igaz, Godot, igaz. Mindenütt így van. Azért is nem álltunk be. Illetve nem akartunk beállni.

ESTRAGON - Végül mégiscsak beállunk. Te tudod, Didi, hogy hová? Minek? Mit kell ezért tennünk? Ezért *(mutatja a lerágott csontot)*, meg azért *(az üres üveget)*. Ez nem moslék! Meg nem lerágott csont! Valamit csak kell érte tennünk! Nem is keveset! Valami nagyot! De mit? Kérdezem én: mit?

VLADIMIR - Majd megtudjuk. Örülj, hogy tele a hasad.

ESTRAGON *(Vladimirhoz megvetően)* - Percember!

VLADIMIR *(felpattan)* - Mit mondtál? Mit? *(nekimenne Estragonnak, de Godot közbeszól)*

GODOT - Hagyd! Megértem én! A bizonytalanság nehezen viselhető. Az idegeire megy szegénynek. *(Szünet, azután szemrehányóan)* De hát ti nem akartatok hazavinni!

VLADIMIR - Meg kell hagyni, nehezen boldogultunk volna veled ebben a hatalmas téiben.

ESTRAGON - Olyan nehéz vagy, mintha nem is húsból való volnál. Kőből. Talán kőből. Vagy ólomból.

VLADIMIR - Hát igen. Meg az az iszonyú sötétség! Akár szakadékba is zuhanhattunk volna!

GODOT - Erre nincsenek szakadékok. Egy nagy síkság köröskörül.

ESTRAGON - De lehetnének! Aki nem tudja!

VLADIMIR - Na, és a rablók! Bármelyik pillanatban rablók támadhattak volna meg! Álarcban, késsel a kezükben!

ESTRAGON - Mint szegény Pozzot meg Luckyt.

VLADIMIR - Emlékszel, Gogo! Így volt!

GODOT - Hihetetlen...

VLADIMIR - És ez még semmi! Mert a lábad! Csupa seb volt, meg sem lehetett érinteni... És csöpögött belőle a vér!

ESTRAGON - És jöttek volna a szagra a vadak. Vadállatok. Például a farkasok. Útközben. És veled a nyakunkon. El sem szaladhattunk volna!

GODOT - Farkasok? Errefelé nincsenek farkasok. Még egyetlen árva nyúl sincs. Csak amott, messze, fenn a hegyen. Fél nap járás. Még szánnal is. Az erdőben. Itt még a madár sem jár...

VLADIMIR - Csak a rókák...

ESTRAGON *(összekacsint Vladimirral)* - Bizony! A róka!

GODOT *(feleszmél a Fiú nyomaira)* - Aha! A róka! *(Szünet)* Ártalmatlan állat.

VLADIMIR - Mégis erre szaglászik. Kinézett bennünket.

ESTRAGON - Minden nap friss nyomok a hóban. A hülye állatja! Hiába söpri el a farkával a nyomokat! Épp erről ismerni meg!

VLADIMIR - Élesek ám a fogai, ha éhes! Ha itt talál három alvó embert. Védtelenül?

GODOT - Épp ezért mindig örködik valaki közülünk.

ESTRAGON *(célzással)* - Ha úgy volna!

VLADIMIR - Ahogy megegyeztünk!

ESTRAGON - Hogy valaki mindig ébren legyen!

GODOT *(érzi a támadást)* - Valaki? Én! Mindig én! Egész nap, amíg ti békésen alusztok, én egyedül, és csak éjszaka ti! Akkor is felváltva! Ebben is nekem jut a nehezebbje!

ESTRAGON - Egész nap? Aludtál. Tegnap is aludtál. Tegnapelőtt is. Azelőtt is! Láttam!

GODOT *(meggondolatlanul felugrik, Estragon elé ugrik, támadásra készen)* - Én? Én? Ezt mered mondani?

ESTRAGON *(Godot tettétől meredten rácsodálkozva)* - Nem. Nem akartam semmit sem mondani. Csak annyit... annyit...

GODOT *(Estragon kabátját rángatja elvakult dühhel)* - Mit? Na, mit?

VLADIMIR *(felkiált)* - Godot! Te jársz!

Godot hirtelen elengedi Estragont. Dühös. Önmagára is. Sántikálva visszamegy a kőhöz, leül, masszírozni kezdi a lábait. Csend.

Ekkor kintről halk száncsengő hallatszik. A hang erősödik, majd hirtelen elhal. Jobb oldalról begurul egy lekötözött kosár. Estragon és Vladimir figyelme a kosárra terelődik. Felugranak, megpróbálják kibontani, de a kosár körül van kötözve. Nincs türelmük kibogozni, rángatják, kitépik egymás kezéből. Végül Godot középük dob egy törst. Estragon és Vladimir Godot-ra merednek, annyira meglepődnek.

GODOT *(nyugodtan)* - Azzal nyissátok ki!

VLADIMIR *(lassan lehajol a törért, felemeli, Estragonra néz)* - Ez neked mindig kéznél van, Godot?

ESTRAGON *(kiveszi az álmélkodó Vladimir kezéből a törst, felvágja a kosár madzagjait)* - Állati klassz! Csuda jó pengéje van! Olyan éles, még ölni is lehet vele! *(Hirtelen elhallgat. Csönd. Estragon a törst nézi a kezében, azután nyugalmat tettetve, mintha mi sem történt volna)* - Na, mi van a kosárban? Sál! Idenézz, Didi! Micsoda puha, finom, meleg, klassz sálak! És kucsmák! Na! *(kivesz egyet)* Ez lesz az enyém.

GODOT *(Estragonhoz)* - Hozd vissza a töröm!

VLADIMIR *(kiveszi Estragon kezéből a törst)* - Ezt?

GODOT - Azt.

VLADIMIR *(a szín jobboldalára hajítja a törst)* - Tessék.

GODOT - Hozd ide!

VLADIMIR - Nem! Így nem fair. Nálunk sincs semmi. Még csak egy vacak bicska sem. Nálad se legyen!

GODOT - Csak nem tartasz tőlem? Tőlem?

VLADIMIR - Nem. Épp ezért mindegy, van-e vagy nincs.

Godot már felugrana, hogy érte menjen, de meggondolja magát. Minden esetre szemmel tartja a tört.

ESTRAGON *(közben a kosárban turkál)* - Didi! Idenézz! Milyen isteni meleg! Ez a tiéd. *(Vladimirnak nyújt egy kucsmát)* Neked is van, Godot! *(Estragon a kiszemelt kucsmát a fejére húzza)*

GODOT - Add ide!

VLADIMIR *(felpróbálja a kucsmát)* - Ez nekem kicsi. Az lesz nekem jó, ami rajtad van, Gogo.

ESTRAGON *(megfogja a fején a kucsmát)* - Nem adom!

VLADIMIR *(Estragonnak)* - Nagy neked. Ez a tiéd. *(A harmadik kucsmát nyújtja Estragonnak.)*

ESTRAGON - Nem!

GODOT *(az Estragon fején lévő kucsmára mutat)* - Az az enyém, Estragon. Pont az az enyém. Ami a fejedben van.

Vladimir és Estragon Godot-ra néznek.

VLADIMIR *(Estragonnak)* - Az övé. Azt mondta, az az övé. Csak megismeri. Nem?

Estragon leveszi a fejéről a féltett kucsmát, odaviszi Godot-nak. Azután a Vladimir kezében lévő elveszi, a fejére teszi, a harmadikat Vladimir veszi fel. Most a sálak elosztására kerül a sor. Vladimir kiemel a kosárból három egyforma, igen hosszú, szürke sál.

Ekkor megint megszólal a száncsengő. A hang közeledik, egyre hangosabb. Végül jobbról négy rongyos alak behúzza a színre egy ragyogó szánt. A négy alak pontosan olyan, mintha két Estragon és két Vladimir volnának. A bakon Pozzo ül, kezében a gyeplő és az ostor. Mellette Lucky. Mint a ketten drága bundában, kucsmában, kesztyűvel. Igen módosan öltözöttek.

Godot a kőnél áll. A szánon innen Estragon és Vladimir, a kezében maradt sálköteggel. Ők ketten, mintha csodát látnának, szinte megdermedtek.

GODOT *(felüvölt)* - Hóóóóó!

A szán olyan hirtelen fékez, hogy Pozzo és Lucky egymást elrántva előre dőlnek. Igyekeznek feltápáskodni, Pozzo véletlenül megrántja a gyeplőt, hogy két kézzel segítsen magán, de ekkor a szán megindul. Most mindketten hátradőlnek.

POZZO - Hóóóóó!

A szán megáll. A póráz viszont a tehetetlen testeket összefogja, Pozzo és Lucky fuldokolnak, és stabil helyzetbe próbálnak kerülni. Kézzel is a pórázba kapaszkodnak, hogy saját torkukon lazítsanak, de ekkor a másik lesz tehetetlenebb. Közben:

POZZO - Na!

LUCKY - Ne!

POZZO - Eressz!

LUCKY - Ne rángass!

A jelenet komikumát csak az elől álló Estragon és Vladimir élvezi. Godot meg a négy szerencsétlen, szán elé fogott alak szenvtelen arccal állnak.

Estragon és Vladimir bökődik egymást, megpróbálják a hangos nevetést visszatartani, de alig sikerül. Vladimir a kezével eljuttatja Estragonnak, hogy az egész a póráz miatt történik. Estragon rábámul, nem érti, majd Vladimir a kezében lévő egyik sálat Estragon nyakára tekeri, a másik végét a sajátjára, és játékosan huzakodni kezdenek. Közben a szánon folyik a kétségbeesett fuldoklás, és igyekezet arra, hogy Pozzonak és Luckynak sikerüljön visszaülni az ülésre.

Luckyt végül hatalmas düh fogja el. Sikerül végül stabilizálódniok, és a kezdő, méltóságteljes pózt ismét elfoglalniok, mire Estragon és Vladimir is abbahagyják a csúfolódó szórakozást.

LUCKY - Az istenit ennek a pórásznak! Az ostort! Pozzo, az ostort!

POZZO - Az enyém. *(Nem adja)*

LUCKY *(Godot-nak)* - Már a nyakunkra nőtt! Mikor lesz ennek vége? Mi?

Lucky kitépi Pozzo kezéből az ostort, Godot felé pattogatja. Egyenlőre csak a földre zuhog az ostorvég. Pozzo átkarolja Luckyt.

POZZO - Ne még! Ne most! Lucky, kedves barátom! Hát emlékezz!

LUCKY *(próbál lehiggadni)* - Jó. Akkor beszélj! Kezdd te! *(Szünet)*

POZZO *(Godot-nak)* - Minden oké?

Godot hallgat.

POZZO *(először a fára mutat, majd széjjel, széles nagy ívben körbe, mintegy az egész színpadra)* - Úgy értem: minden rendben? *(Estragonra és Vladimirre néz. Godot hallgat.)*

ESTRAGON és VLADIMIR *(egyszerre)* - Pozzo úr! Csodálatos!

ESTRAGON *(még benne a vihogás)* - Csak ez a fránya hó ne volna!

VLADIMIR - Ha tudná, mi mindent terem ez a fa!

ESTRAGON - Itt a fagyos télben!

VLADIMIR - Meg hát a takarók, meg a sálak, meg minden...

ESTRAGON - Látott Pozzo úr már valaha ilyet? *(ő is széjjel mutat a színpadon körbe-körbe)*

POZZO - Tehát elégedettek vagytok. *(Estragon és Vladimir meghajolnak. Pozzo most Godot-hoz fordul)* Hát te? Miért hallgatsz? *(eréllyel a néma Godot-hoz)* Neked szólok, hé!

GODOT *(Estragonra és Vladimirra néz, majd nehezen megszólal)* - Igen. Elégedettek vagyunk.

POZZO *(Godot lábára mutat)* - Miért vagy mezítláb? Ebben a télben?

GODOT *(alázatos és halk, de szavai mögött érzik a fölény: játszik:)* - Még fáj. A lábam.

POZZO - Nem létezik! A Fiú minden nap nálad járt!

GODOT - Igen, uram?

POZZO - Azt mondja, szépen gyógyul.

Estragon és Vladimir Godot-ról Pozzo-ra néznek felváltva, figyelnek.

GODOT *(felhúzza a nadrágszárát, felemeli a bekötött lábát)* - Pozzo úr! Nézze! Ez gyógyul?

POZZO - Választ várok.

GODOT - Mire is, uram?

POZZO - Minden oké? Ezt kérdeztem.

GODOT - Vagy úgy. Majdnem oké, uram.

POZZO - Hogy-hogy majdnem?

GODOT - Egy hét sem kell már.

POZZO - Egy hét? *(felpattan, de Lucky visszahúzza: nyakukon a póráz)* - Hogy-hogy egy hét? Nézd meg! Ennyi maradt! *(a négy nyomorult alakra mutat)*

GODOT *(rájuk néz)* - Tudom, uram. Csak néhány napot még!

POZZO *(nagy lélegzettel, szemtelenül, merészen)* - Jól kigömbölyödtél. Remek erőben vagy! Legszívesebben közéjük kötnélek!

GODOT *(kiált)* - Gyi-te-nee!

A szánnal a négy alak nekirugaszkodik. Pozzonak és Luckynak meg kell kapaszkodniok, nehogy az előbbi helyzetbe kerüljenek.

GODOT *(megint kiált)* - Hóóóó!

A szán megáll. Lucky felugrik dühösen, magával rántja Pozzot. Most először csap Godot felé az ostorral, de az ütés nem éri Godot-t.

GODOT *(térdre esik)* - De uram! Ezekkel a lábakkal!

Lucky másodszor vág Godot felé. Az összerándul: most az ostor elérte. A földről Luckyra néz kihívóan.

LUCKY *(erélyesen)* - Holnap, Godot!

GODOT *(Lucky szemébe nézve)* - Holnap, uram.

Lucky harmadszor üt Godot-ra, akinek most a fejéről lerepül a kucsma.

LUCKY - Holnap?

GODOT - Holnap. Egész biztosan.

Lucky kezében negyedszer csattan az ostor. Godot összegörnyed.

LUCKY *(még emeltebb hangon)* - Még ma, Godot! Még ma!

GODOT - Igenis, uram. Még ma!

LUCKY *(Pozzonak)* - Hajts, Pozzo! Hé, Kutyák! *(a Kutyák közé vág, azok nagy nehezen elindulnak. Lucky rikoltoz, suhogtatja az ostort)* Gyi-te-nee, Kutyák! Gyi-te-nee, Kutyák!

Lucky ostora suhog, a négy szerencsétlen igyekszik. Az ostorsuhogás és Lucky kurjongatása közepette a szán csilingelve eltűnik a szín baloldalán. A hangok még hallatszanak egy ideig, azután a színen hatalmas csend. Godot kiegyenesedik, Vladimir és Estragon Godot-ra merednek. Mozdulatlanság. Tanácstalanság.

Aztán Estragon és Vladimir egymásra néznek.

ESTRAGON *(bizonytalanul)* - Ő az. Az igazi Godot. Most már biztos. Godot. *(egyre halkabban)* Godot... Godot... A mi Godot-nk...

VLADIMIR *(Estragon felé nyújt egy sálat)* - Kell?

ESTRAGON *(felocsúdva Vladimirhoz)* - Mi?

VLADIMIR *(Estragon orra alá dugja az egyik sálat)* - Kell?

ESTRAGON - Aha. *(Szünet. Majd Godot-ra értve)* - Jól megkapta. Nézni is rossz volt.

Godot közben felül a kőre, magához húzza a cipőit, és körülményesen megpróbálja felvenni. Ezzel hosszan foglalatoskodik, nem néz sem Estragonra, sem Vladimirra. Úgy tesz, mintha nem is hallaná őket.

VLADIMIR *(még mindig nyújtja a sálát Estragonnak)* - Elvennéd végre?

Estragon elveszi mind a hármat.

VLADIMIR - Csak az egyik a tied.

ESTRAGON - Enyém, tied, övé... Biztos vagy benne?

VLADIMIR - Eddig is így volt. Mindenből három.

ESTRAGON - No, igen. Az egyik az övé. Természetesen, hogy az övé. Így gondolod?

VLADIMIR - Valahogy így. *(Godot-hoz visz egy sálát, átnyújtja)* Tessék. Ez a te sálad. Nálam maradt. Véletlenül. Miután kibogoztuk a kosarat... És jöttek... Olyan hirtelen történt az egész... Így hát nálam maradt. Tessék.

Godot végre felnéz. Vladimirt nézi. Majd komótosan elveszi a sálát, a nyakára tekeri, azután ismét a cipő befűzésébe mélyed.

ESTRAGON *(töprengve)* - Meg kellett volna köszönni. Úgy illik. *(elbizonytalanodik)* Szerintem.

VLADIMIR - Mit? Miről beszélsz?

ESTRAGON - A sálról. *(Szünet)* Meg mindenről. Emlékszel, ma bort is kaptunk. Nekem nagyon jól esett, nem is azért mondom. Csakhogy így, utólag... Szóval, meg kellett volna köszönnünk. Vagy nem? Nekik. Ki tudja, talán inkább nekik.

VLADIMIR - Pozzonak.

ESTRAGON - Vagy Luckynak.

VLADIMIR - Azt hiszem, értelek, Gogo. Talán Godot jobban tudja.

ESTRAGON - Mit?

VLADIMIR - Mármint azt, hogy meg kellett volna-e köszönni. A bort. Meg mindent. Ahogy mondd. Nekik. *(Szünet)* Én is olyan hülyén érzem magam. Mint akit valahol ottfelejtettek.

ESTRAGON - Mintha mi egyáltalán szóba sem jöttünk volna.

VLADIMIR - Mintha a világon sem lennénk. Csilingeltek, és elmentek. Meg az a szörnyű csapás... Az az ostorcsapás...

ESTRAGON - Szólnunk kellett volna.

VLADIMIR - De hát mi nem tehetünk semmiről.

ESTRAGON - Nem hát. De mégis. *(Szünet)* Luckynak.

VLADIMIR - Vagy Pozzonak. *(Szünet, azután Godot-hoz fordul)* Godot, kérlek, úgy gondoltuk, valakinek meg kellene köszönni. Valakinek. De pontosan nem tudjuk... Most már... Szóval, nem értjük, ki a mi mindennapi jótevőnk...

ESTRAGON - Akinek megköszönhetnénk ugyebár.

GODOT - Mit?

VLADIMIR - A kaját. A kenyeret, a kolbászt, a bort, az almát...

ESTRAGON *(folytatja)* - A meleg holmit. Így télvíz idején.

VLADIMIR - Mindent. Mintha évek óta, de lehet, hogy hónapok óta... Szóval úgy élünk... Mindenünk megvan. Nem lehet panaszkodni. És meg is kérdezték...

ESTRAGON - Lucky. Igen, ő kérdezte.

VLADIMIR - Nem. Pozzo kérdezte.

ESTRAGON - Mindegy. *(Godot-hoz)* Szóval, hogy eléggé megköszöntük-e. Hogy tudják-e, mennyire hálásak vagyunk.

GODOT *(fel sem néz a cipőfűzéssel való elfoglaltságától)* - Igen?

VLADIMIR - Persze, mondtuk is. De talán nem volt elég. Talán Pozzo úgy gondolhatta, hogy nem vagyunk eléggé hálásak. Esetleg eléggé elégedettek.

GODOT *(gúnyosan)* - Pozzo?

ESTRAGON - Akkor Lucky?

GODOT *(gúnyosan)* - Lucky?

VLADIMIR - Furcsa vagy, Godot. Nem értelek.

ESTRAGON - Se Pozzo, se Lucky? Azon a gyönyörű szánon, azokban a gyönyörű bundákban...

GODOT *(még mindig elfoglalva, csak úgy odaveti)* - Eszetekbe sem jut, hogy nekem? Esetleg nekem?

VLADIMIR és ESTRAGON *(egyszerre)* - Dehogynem!

VLADIMIR *(gyorsan)* - Neked is. Itt voltál velünk. Igaz? Jól érezted magadat velünk. Te is mondtad. Mindig mondtad. Hát persze, hogy neked is!

Godot felvette végre a cipőjét. Feláll, igazgatja a lábát, nyújtózik.

GODOT - Is. Azt mondtad, nekem IS.

VLADIMIR - Vagy nem? De hát mondd meg! Csak nekik? Úgy érted, neked is meg kellene köszönni? Erre akartam kilyukadni.

GODOT *(egyre dühösebb lesz)* - A szentségeket, világ marhái! Mire használjátok a fejeteket? Mire? *(A combját csapkodja dühében, és kiabál)* Gyi-te-nee! *(hétrét hajol, mintha a hasa fájna, és artikulálatlanul üvölt)* Pozzo! Lucky! A csodatévők! A humánus jámborok! Koldusok etetői! Gyi-te-nee!

VLADIMIR - Nyugodj meg, kérlek! Nem akartunk felbosszantani, hidd el!

ESTRAGON *(Godot-hoz megy, megérinti a vállát. Csupa részvét)* - Tele van hurkákkal a hasad, igaz? Vörös hurkákkal, és úgy sajognak, hogy az eszed is félreáll tőle. A bőrödre ragadt az ing. Nedves váladék folyik a bőr alól, és rátapad a ruha. Nagyon fáj, igaz? Le kellene mosni. Le is moshatjuk. Ha ez segít. Ha az úgy jobb neked. Jó? Mondjad, és már futok is!

GODOT *(elfúlva a dühtől)* - Nem! Ez nem lehet igaz!

ESTRAGON - Dehogynem. Hozok vizet. *(leveszi a kucsmát a fejéről)* Ez egy egészen jó kucsma. Egyetlen lyuk sincs rajta. Hozok benne vizet. *(már indulna)*

GODOT *(üvöltve)* - Nem kell!

VLADIMIR - Ugyan, Godot! Tudjuk, hogy fáj. Csak segíteni akarunk. Ahogyan a lábaddal is segítettünk. Nem? Igaz, azt a sebet mi okoztuk. Jajistenem! Rettenetesen sajnáljuk. Ugye, Gogo? *(Estragon buzgón bólogat)* De most az az ostor nem a mi kezünkben volt.

ESTRAGON - A Lucky úréban. *(Szünet)* Mi most is szívesen segítünk neked. Hidd el!

VLADIMIR - Önzetlenül. *(Szünet)* Talán egyáltalán nem is tőled függ.

GODOT - Mi?

ESTRAGON - Semmi. Hiába vagy te az a Godot. Az igazi Godot... Azok után...

VLADIMIR - Ahogy veled elbántak. *(Szünet)* Szóval úgy látjuk...

ESTRAGON - Na, Didi! Nyögd már ki végre!

VLADIMIR *(elszántan)* - Szóval, kedvelünk mi téged. Hát hiszen te csináltad ki, hogy enni kapjunk. Te mondtad. Ezt mondtad, nem? Azt a csodát minden este a fán. A kajával. Tudod! Meg a pokrócok... Ne hagyd, hogy ennyit mondjam! *(Szünet)* Meg aztán addig jóban voltál velünk.

GODOT *(türelme határán)* - Kuss!

ESTRAGON - De ne, Godot! Hadd mondja végig! Olyan jól mondja. Mondd csak tovább, Didi!

VLADIMIR - Szóval, tudtuk ám, hogy már régen meggyógyult a lábad. Csak nem szóltunk. Gondoltuk, ez a szegény Godot! Biztosan nem akaródzik valamiért hazamennie. De el sem tudtuk gondolni, miért. Most már értjük. Most már tökéletesen. És ha akarod, a hasadról sem szólunk. Ha már réges-régen meggyógyult, akkor se. Akár a pofánkba is csaphat Lucky úr ostorral, akkor se. Egyetlen szóval se! Bizonyisten!

ESTRAGON - Együtt érzünk veled. És már úgy összeszoktunk! Akár te... Azt mondtad, mindezt neked is köszönhetjük... Szóval mindegy. Mi segítünk, és cserébe te is segítesz majd, ahogyan eddig...

GODOT - Mindig tudtam, hogy hülyék vagytok, de hogy ennyire!

Godot feláll, széttárja a karját, mint aki repülni készül. Előreszalad egészen a színpad széléig. Ott megáll. Csönd. Estragon és Vladimir mozdulatlanul figyelik. Godot felnéz az égre, mint egy hipnotizáló akarással mered felfelé. De nem történik semmi. Vár. Azután leereszti a karjait, lehorgasztja a fejét. Csönd.

GODOT *(halkan, pátosszal)* - Mégis. Tőlem függ az életetek. Senki mástól.

VLADIMIR - Jó, jó. *(segítőkéssen, némi szünet után)* - Nem kellene mégis bekenni a hasad?

GODOT *(feléjük fordul)* - Szarban vagytok! Nem érzitek?

Godot oldalt lép, felemeli az ott heverő kucsmáját, a fejére teszi. Ekkor meglátja a földön heverő tört. Feléje lép. Estragon és Vladimir le nem veszik róla a szemüket: észrevették Godot szándékát a törrel.

GODOT - Szagoljatok bele egy kicsit a levegőbe! Nem bűdös?

Estragon és Vladimir szót fogadnak, nagy lélegzetet vesznek, de továbbra is figyelik Godot.

GODOT - Nem érzitek a holnap undorító szagát? Semmi nem jut az eszetekbe az undorító pocsolyaszagról?

Godot már hajol a tör után, de Vladimir megelőzi, és felkapja a tört, majd visszalép Estragon mellé. Godot vállat von, visszaballag a fa alatti kőhöz.

GODOT - Emlékezzetek! A szánra! Luckyra! Pozzora! A fára! A gyümölcsökre! Emlékezzetek! És figyeljete! Figyeljete! Figyeljete!

VLADIMIR *(a tört forgatja a kezében, nézegeti)* - Valóban jó éles, Gogo. Ahogy mondtad. Valódi finom angol penge.

ESTRAGON - Aha! *(megböki Vladimirt, és Godot-ra mutat)*

Godot beszél.

Szövege közben méltóságteljesen, mint aki szertartást hajt végre, feláll a köré, és vetkőzni kezd.

A jelenet alatt Estragon és Vladimir értetlenül bámulják Godot-t. Igyekeznek összepontósítani, mert érzik, hogy Godot valamit akar ezzel a számukra érthetetlen cselekedetével.

Godot csaknem meztelenre vetkőzött. Egy ágyékkötő maradt rajta, és lábain a kötés. Mereven megáll a kövön. Karjait széttárja, alakja mintha megnőne, megint felnéz az égre, mintha hipnotizálná az eget. Egy pillanatra halvány derengés veszi körül a testét, azután az égbolt pislogva kihuny. De Godot nem adja fel:

GODOT - Nézzétek! Íme, a testem. Ép. *(lehajol, megsimítja a lábát, a kötés lehullik róla, megsimítja a seb helyét, a piros szín eltűnik)* Semmi. Semmi var, semmi heg, semmi. *(kiegyenesedik)* Nézzétek! Hol itt az ostor nyoma? Sehol. *(felugrik a fára, széttárt lábakkal áll az ágak között, széttárja a karjait, akárha repülne)* Nehéz volnék, mint a kő? Mint a megholt test? Nézzétek! Ha akarnék, el is repülhetnék. Mint a lélek. Olyan könnyű vagyok. Gyertek ide!

Estragon és Vladimir meg sem mernek mozdulni.

GODOT - Na! Gyertek! És nézzétek meg közelebbről! Tapintsatok meg! Gyere, Vladimir! Próbáld ki a törödet! No? Nem? Így is jó. *(pattint egyet, erre fentről egy zsinegen borosüveg ereszkedik alá.)* Nektek. Finom aszúbor. Gyertek ide! Húzzátok meg az egészségemre! No?

Estragon és Vladimir még mindig nem mozdulnak.

GODOT - Meggyáveltatok? Sok az attrakció? Hm? Nem eléggé természetes a kínálás? Vagy híja van a tálalásnak? Nincs fehér abrosz, gyertya az asztalon, esetleg virág, metszett üveg-pohár? Hm? *(ordít)* Mi kell nektek? Hogy értsétek? *(parancsolóan)* Azt mondom, igyatok!

ESTRAGON *(rettenetesen félve)* - Majd máskor, Godot. Majd máskor.

GODOT - Most van itt a meggyőzés ideje. A megméretés ideje. A nagy csodák és bizonyítások ideje. *(különös, földöntúli hangon felkiált)* Húúúúú! *(megint pattint az ujjával, most az ágakon zöld levelek pattannak ki)* Tessék. Havazik, és a tél közepén rügyek pattannak az ágakon. Ehhez mit szóltok? No?

VLADIMIR *(hosszú csönd után nagyon félénken)* - Attól félünk, még megfázol. Gyere le onnan, Godot!

GODOT *(még mindig a fán, meztelenül, de a hangja higgadt, kenetteljes, mint egy papé, szavai mögött izzik a visszafojtott gyűlölet)* - Nem fázom meg, mert rajtam nem fog a hideg. Rajtam nem fog a korbács, testemnek nem fáj a kötélszorítása. Próbára akartalak tenni titeket. Mellettetek éltem. Azt ettem, ittam, amit ti. Hogy megfigyeljelek benneteket. Hogy esetleg másfélék vagytok, mint a többiek. De nem. Ti pontosan olyanok vagytok, olyan sötétek, olyan reménytelenek, olyan ostobák, olyan vakok, olyan hitetlenek, olyan gyanakvók... Nem érdekes veletek törödnöm. Nem vagytok érdemesek arra, hogy figyelmeztesselek benneteket, hogy megvilágítsalak benneteket, hogy segítsek abban, miként változtathatjátok meg a sorso-

tokat. Hát legyen! *(leugrik a fáról, tekintetét még egyszer az égre emeli)* Hát legyen! *(öltözni kezd)* Férgek vagytok. Csúszómászó férgek. Jó. Még ma. Legyen, ahogy Lucky mondta. Még ma!

Rövid csend.

VLADIMIR - Befejezted, Godot?

GODOT - Befejeztem.

VLADIMIR - Kérdezhetünk valamit, Godot?

GODOT *(miközben öltözik még)* - Kérdezhettek.

Ekkor Vladimir villámgyors hirtelenséggel Godot-hoz rohan, nagy elszántsággal már emeli a törőt, hogy a meghajolt Godot-ba döfje, de Godot egy mozdulattal elkapja Vladimir csuklóját, s bár most megint véznábbnak látszik Vladimirnél, egyetlen szorítás, és kiveszi a kezéből a törőt. Vladimir sziszegve masszírozza a csuklóját, Godot pedig magabiztosan az övébe dugja a fegyvert.

GODOT *(higgadtan)* - Kérdezni akartál valamit, Vladimir. *(Vladimir csak ingatja a fejét, nem szól.)* Nem? Mégsem? Semmit?

Vladimir a fejét rázza, és a csuklóját masszírozza.

ESTRAGON *(igen félénken)* - Ne törődj vele, Godot, kérlek! Megbolondult szegény. Ugye, Didi? *(nincs válasz)* Ugye, egy pillanatra elment az eszed? *(Vladimir felé közeledik)* Hogy tehetél ilyet? Azzal a törrel? A lélegzetem is elállt. Egy másodpercig azt hittem, komolyan gondolod... Hogy komolyan meg akartad... Jaj! *(befogja a száját)*

VLADIMIR *(halkan Estragonhoz)* - Becsapott. Át vagyunk ejtve, Gogo.

ESTRAGON *(Godot-hoz)* - Ne törődj vele, kérlek! Ne is hallgass rá!

VLADIMIR *(Godot-hoz)* - Hogy mit akartam? Semmit. Hiszen nem fog rajtad a fájdalom. Azt mondtad. A kötel nem szorít, az ütés lepattan a testedről. Hát a kés?... Kíváncsi voltam.

GODOT - Ez igen, Vladimir! A kíváncsiság viszi előbbre az emberiséget. Ez már valami! Ezt hallani is öröm! Még ha én lettem volna is az áldozat, amellyel kinyithatom a szemedet! Hogy éles-e a tör, és hogy ölni milyen? Ezt akartad megtapasztalni?

VLADIMIR - Nem fog rajtad a kés. Elpusztíthatatlan vagy-e? Ezt akartam tudni.

GODOT - Láthattad. Nos? Legyek-e a bírád? Próbáljam-e ki én terajtd a pengét? Vajon elég éles-e? Szándékért legyen-e halál a büntetés? Bizisten nem tudom eldönteni.

Godot kiveszi az övéből a törőt, Vladimir felé közeledik.

ESTRAGON - Ne, Godot! Hagyd! Nem látod, megőrült szegény!

Godot Vladimirhoz ért, mellének szegezi a törőt. Vladimir állja.

GODOT - Egyetlen mozdulat. Ide, épp a szív közepébe. Meg sem érzed, már nem élsz. Eláslak itt az út mentén. A kutya sem fogja tudni, voltál-e valaha. No? *(Vladimir hallgat. Fél)* Kegyelmet sem kérsz?

ESTRAGON - Miért csinálod ezt velünk, Godot? Miért? Miért? *(sírva fakad)*

Godot Estragon felé indul a kinyújtott törrel.

GODOT - Kezdjem inkább veled?

ESTRAGON *(a földre rogy, átfogja Godot lábát, nyüszít)* - Ne, Godot! Ne! Nem akarok meghalni!

GODOT - Állj fel, állat! Nem veszem el az életedet. Egyikötökét sem. *(visszadugja a tört az övébe)* Szükségem van rátok. Az izmaitokra. A feltáplált erőtökre. Az alázatos kutyaelkeltek-re. Állj fel! *(Estragonba rúg)*

ESTRAGON *(feltápáskodik)* - Úgy megijesztettél, Godot. Minek ez?

VLADIMIR - Egy új szerep, Gogo! *(Szünet)* És ne nyüsszís folyton, mint egy kutya!

ESTRAGON - Félek, Didi...

GODOT - Jól van! Nem volt hiábavaló minden. Legalább féltek. Ez ugyan kevés, mondhatni, semmi, de a továbbiakban elég lesz. Hiszen nincs szemetek a látásra, nincs fületek a hallásra, nincs fejetek a gondolkodásra. Csak hasatok van az evésre, és a félelmetek. Nem sok. De elég.

VLADIMIR - Mihez, Godot?

GODOT - Majd megtudod.

ESTRAGON *(kétségbeesve, az összeomlás határán)* - Semmit nem értek! Az egészről semmit! *(Vladimirba kapaszkodik)* Didi! Menjünk el innen!

VLADIMIR - Hová, Gogo? Hová mehetnénk?

GODOT - Ollálá! Hát kezditek kapisgálni? Remek! *(leemeli a kötélről az üveg bort. Int, a kötélt visszahúzódnak. Kinyitja a palackot, meghúzza, majd átnyújtja Estragonnak)* Így! No! *(Estragon nem nyúl érte)* Még jobb, mint az előbbi. Legalább tíz éves. Aszú! Fogd!

ESTRAGON *(bátortalanul elveszi, iszik belőle, visszaadja Godot-nak az üveget)* - Köszönöm.

GODOT *(Vladimirhoz fordul)* - Na! Húzd meg te is! No, fogd már! Ez bátorságot ad. *(Vladimir vonakodik)* Ugyan! Ne keresd magad! Játék volt. Te is csak játszani akartál. Nem? *(Vladimir lehorgasztja a fejét)* Vagy tényleg meg akartál ölni?

VLADIMIR - Olyan egyszerű lett volna. Adódott. Mintha valami azt súgta volna: „Most! Vladimir, most!”

GODOT - És nem jött össze, lám! Ráadásul még csak nem is haragszom. Fogd csak ezt az üveget! Mit tartogatom itt? Egy-két korty, és mindjárt más lesz a világ!

VLADIMIR *(iszik, visszaadja a palackot Godot-nak, megtörli a száját a kabátja ujjával)* - Tényleg jó bor. Szinte átjárja a bensőmet, szétárad, mint a nyári napsütés.

ESTRAGON - Te költő lettél, Didi! Én csak annyit mondhatok, ennél jobbat nem ittam életemben! Van még, Godot?

GODOT - Na, na! Most mást játszunk. Ahhoz sem kell gondolkodni.

ESTRAGON - Pedig mi gondolkodunk. Csak valahogy mindig máshová lyukadunk ki, mint ahová kellene.

VLADIMIR - Téged megütöttek, Godot. Megaláztak. Pedig sebezhetetlen vagy, mondtad. Mégis megtette. Lucky. Ki ő, és ki vagy te?

GODOT - Lucky? Ő nem érdekes. Amit láttál az imént... *(Megáll, szétárja a karjait, mint az előző „csoda”-jelenetben)* Így. Nos? A szemednek sem hiszel?

VLADIMIR - Valahogy nem jönnek össze a dolgok.

ESTRAGON - Eleinte... mondjuk ki kerek-perec... úgy hittük, mintha te nem övelük volnál... Szóval, hogy te nekik szolgálsz. Érted?

VLADIMIR - Úgy gondoltuk, velünk vagy. Mi szeretünk téged, Godot.

GODOT *(felröhög, nyújtja a palackot)* - Még egy korty bort?

ESTRAGON *(mohón nyúl utána, meghúzza)* - Hogy esetleg tudod, hogy itt, ebben a hóban... meddig kell még...

Godot Vladimirknek is odanyújtja a palackot. Ő is iszik.

VLADIMIR - És mi lesz aztán?

ESTRAGON - Hidd el, nagyon szép voltál, Godot! Ebben a téli fagyban. Körülöttünk a hó, a fehér hó, és te ott meztelenül a fán, mint egy isten...

VLADIMIR - Egy varázsló... De tudod, a fejünkben még ott van... még mindig ott van az a gyönyörű szán, meg Lucky, meg ahogy az ostor feléd vágott...

GODOT - És a kutyák? A kutyákat sem láttátok?

Az üveg Estragon és Vladimir között ide-oda jár. Már-már kapatosak kissé.

ESTRAGON - Kutyákat?

GODOT - Akik a szánt húzták. Ki az erdőbe. A bakon Lucky és Pozzo. Vadat ejteni, agancsos őzeket, zöldtollú fácánokat, szürkegyapjas nyulakat...

ESTRAGON - Milyen szépen mondtad! Tessék, Godot *(átnyújtja az üveget)* Neked már nem maradt. Nem baj! Csak így csinálsz *(pattint az ujjával)*, és jön a következő. Nem igaz?

GODOT *(kiabálva)* - De a kutyaúristenit! Kik húzták azt a gyönyörű szánt ebben a gyönyörű télben? Kik? *(Vladimir és Estragon hallgatnak)* Csupa Estragon és Csupa Vladimir húzta. Kutyák!...

Godot most lassan, mint egy bűvész, előhúzza a tört, mire Estragon és Vladimir ereiben megfagy a vér. Godot megfordul, és levág egy rügysző ágat a fáról. Megsuhintja. Remekül suhogó, csípős vessző. Estragonhoz és Vladimirhoz fordul.

GODOT - Ide hozzám! *(suhintja az ágat a levegőben, de Estragon és Vladimir nem mozdul)* Sunyi alakok! Nem tudtátok, merre kell hízelegni? Talpra nyalni? Hol lehet valamit elérni? Egy kis itókát, egy falat húst, ízleteseledelt a fagyos földből lopott répa helyett. Mi? No, kutyáim! Ide! Most beteljesül!

VLADIMIR - Minek ez, Godot?

ESTRAGON - Jól megvoltunk együtt eddig. Ha hebegtünk is ezt-azt össze-vissza. Lásd be... jól telt az idő.

VLADIMIR - Ostobák voltunk.

GODOT - Kuss! Elég volt! Most beteljesül. Még ma. Hallottátok a parancsot. Tiszteljétek az elhangzott ígét! Lucky szájából hangzott el. Még ma! Így hangzott. Még ma odakerültök, ahol a helyetek ki vagyon jelölve. A többiek közé. A kutyák közé. Figyeljétek! Semmi mást nem kell tennetek, csak figyelni. És engedelmeskedni. Semmi töprengés, semmi hóbotos kérdészködés, semmi gondolat. Mostantól fogva már nem kell szólni sem. Egyetlen szót sem. Világos? *(Estragon és Vladimir hallgatnak, mint a meghipnotizáltak. Godot pattint a vesszővel)* Ide hozzám! Ide, kutyák!

Estragon és Vladimir még mindig nem mozdulnak. Godot most ugyanolyan lassú bűvészmozdulattal, mint az előbb, még egy ágat vág le a fáról. Mint a két kezében idomító vessző suhog. Széttárja a karjait, úgy suhint. Emlékeztet a cirkuszi idomárra, és az iménti isten-alakjára. Az apró suhintásokra most Estragon és Vladimir megmozdul. Mint a médiumok. Minden suhin-

tásra egyre előbbre lépnek Godot felé. Az ütések már-már elérik őket. Az ütések fájdalmaira vonyításszerű hangok törnek ki belőlük.

ESTRAGON *(szavaiba kutyahang vegyül)* - Csak erőszakot ne, Godot! Vauuu! Nem bírom a fájdalmat! Vauuuu!

GODOT - Térdre!

Estragon és Vladimir térdre rognak. Vladimir megpróbálja elkapni a feléje sújtó ágot, sikertelenül. Godot az arcába csap. Vladimir felüvölt, mint a szenvedő állat.

VLADIMIR - Uuuuu! Ne tedd ezt, Godot! Hagyd abba! *(De csak suhog az ág, Estragon és Vladimir hátán csapkod a vessző)* Godot! Védtelen, fegyvertelen emberek vagyunk! Ne tedd ezt! Uuuuuu!

Minden ütésre összerezzenek, de a kegyetlen vesszőzés nem marad abba Godot szavai közben sem.

GODOT - Ez a sorsotok.

ESTRAGON *(nyüszít)* - Lehetetleeeen...

GODOT - Megszokjátok.

VLADIMIR - Fáj! Fááááj!

GODOT - Nincsenek szavak, Vladimir! *(Vladimir felnyüszít, mint egy kutya)* Így. Feleslegessé váltak a szavak. Teljesen feleslegesek. Mostantól fogva nem kell beszélgetek. Nem is lesz szabad. És nem is lesz mit mondanotok. Észre sem veszitek, el is felejtetek majd beszélni. Mert minek is a beszéd? Hogy eltereljétek a figyelmet az idő múlásáról? Hogy eltereljétek a figyelmet arról, milyen ostobák vagytok? Hogy szemernyi gondolat nem születik meg abban a buta agyatokban? Potyognak a szavak kifelé a szátokon, és semmi, de semmi értelme nincs. Állatok vagytok! Állatok! És minek az esztelen állatnak a beszéd? Az emberi lét nyoma sincs meg bennetek. Tehát pontot kell rá tenni. Én megteszem. Lám: ez itt a sorsotok. *(A porkócok alól istrángot húz elő. Rájuk veti, mint a lovacskát játszó gyerekek egymásra. Meghúzza olyan erősen, hogy a két ember térdre kényszerül.)* Figyeljete! Még értitek, amit mondok. Nos, elég ha bólogattok. *(Estragon és Vladimir bólogatnak)* Úgy. Jól van. Szóval értitek. Még képesek vagytok felfogni a szavakat. A szavak értelmét. Majd elmúlik ez is. Elég lesz egy-két szó, és teljesen egyetértünk. Ha azt halljátok: „indulás!”, akkor elindultok. *(Estragon és Vladimir nem mozdul, Godot vesszeje suhint)* Indulás! *(Most elindulnak térden csúszva, de csakhamar orra buknak.)* Nagyszerű! Tehát el akartok indulni. Indulás! *(Csúszva-mászva előre kezdenek mozogni)* Szóval, az akarat, az megvan bennetek. Jól van. Ha azt mondom: „feküdj!”, akkor feküdj. *(Estragon és Vladimir elterülnek)* Úgy. Ha azt mondom: „talpra”, akkor talpra! No! Talpra! *(Godot vesszeje suhog a hátukon, de csak nagy nehezen tudnak feltápáskodni. Már bambák és állatok. Megadták magukat.)* Ojjé! Még épp annyi értelem van bennetek, amennyi az élethez kell. *(Godot az istrángjukat fogja, azok állnak lehorgasztott fejjel. Már olyanok, mint a szán Kutyái.)* Tessék. Szabadok vagytok. Sehol nem vagytok megkötözve. Szabad a karotok, a lábatok, sehol melleteknek szegzett fegyver, sehol kés! Nézzetek ide! *(Estragon és Vladimir ránéznek.)* Semmi más nincs a kezemben, mint a sorsotok. Ez itt. *(felmutatja a két leveles ágot.)* Álljatok egymás mellé! *(megteszik)* Úgy. Most jó. És eztán így lesz. Mindig. Ti lesztek a kutyák, akik azt a gyönyörű szánt húzzátok. Pozzo úrnak sok-sok kutya kell. És én tudom a módját, hogyan kell kutyákat nevelni.

Kivilágosodik a szín.

GODOT - Ez az!

Eltűnt az éjszaka. Estragon és Vladimir oldalt állnak egymás mellett. Godot mögöttük, kezében a gyeplő.

Napfelkelte. Mozdulatlanság. Csend.

Majd felcsilingel a száncsengő. Közeledik. A narancsszínű napfelkeltében fürdő havas színpadra jobbról négy Kutya behúzza Pozzo és Lucky szánját. Megállnak. Godot megpaskolja Estragon és Vladimir arcát, a „fogatba” állítja őket, a gyeplőt Lucky kezébe adja, meghajol. Majd megigazítja a ruháját, leporolja bundáját, amelyet felemelt a pokrócról, szép meleg, jóféle szőrme, felölti, megigazítja a kucsmáját, a sálját, a zsebéből kesztyűt vesz elő, felhúzza, felugrik a szán hátuljára, terpeszbe vetett lábakkal megáll rajta, bal kezével, mint a gyeplőt, megfogja Pozzo és Lucky pórázát. Azok tűrik, hogy fejük összekoccanjon. Godot megrántja a „gyeplőjét”, Lucky nagyot csördít az ostorral, és a szán az immár hat kutyával sebesen kivonul a színről. A száncsengőt halk vinnyogás, ugatás, nyüsztés kíséri.

A hangok elhalnak. Üres a színpad.

Ekkor jobbról lihegve befut a Fiú. Átszalad a színen, tölcsért formál a szája előtt, s az eltűnt szán után kiált:

FIÚ - Uram! Godot úr!

Egy pillanat, és balról zsebre tett kézzel belép Godot. A színpad országútján már csak ők ketten vannak: Godot és a Fiú.

FIÚ (tisztelettel hátrál, majd megáll Godot előtt) - Uram!

GODOT (nyugodtan, fel sem néz) - Mi van, fiú?

FIÚ - Várnak önre, uram.

GODOT (a zsebéből pitykés-cifra pórázt húz elő, s miközben fel s alá sétál, szórakozottan a lábát csapkodja vele - mint aki másra gondol, s csak félig van jelen) - Csak nem?

FIÚ - De igen. Az országúton a fánál. Arra. (balra kifelé mutat) Két ember.

GODOT - Kicsodák?

FIÚ - Valami Estragon és Vladimir. Ilyesféle neveket mondtak, ha jól értettem, uram.

GODOT - Jól van, fiú. Mondd meg nekik, hogy ma nem érek rá. Dolgom van. Nem mehetek. Így mondd! Ma nem mehetek, de holnap este feltétlenül elmegyek. Feltétlenül. Holnap.

FIÚ - Igen, uram. (Kifut balra.)

Godot zsebre dugja a kezét a pórázzal együtt, és füttyörészve kísétál a színről jobbra.

Sötét.

1989.

TEÁTROMI HISTÓRIÁK

életrépek

Válogatás a TAPS Színészmagazin
1990 és 2000 közötti számaiból

JÚLIUSI ÉJSZAKA 1903-BAN

Az Éjjeli menedékhely első magyarországi előadásáról

A Fővárosi Nyári Színházban, amelyet mindenki csak Színkörnek nevez, vége az előadásnak. A kapun özönlik kifelé a nézősereg, a Duna felől friss szél fúj, az égen csillagok, a Krisztinában gázlámpák pislognak, a Horváth-kert hársfái megkéssett illatukat ontják, a kocsisok harsány hangon invitálják a hazatérőket, sétapálcás ifjak álldogálnak a sarkon, lovak patái csattognak, konflisok kerekei zörögnek a kövezeten, néhány fiáker már el is tűnt az Alagút mélyében, másokban szoknyájukat felcsippentve, partnerükre támaszkodva épp elhelyezkednek a sietősebbek, többen gyalog vágnak neki a kellemes nyári éjszakának.

A foyer-ban már oltogatják a lámpákat, amikor egy fiatal pár, azóta már Dédmama és Dédpapa, kart karba öltve, kilép a Színkör kapuján. A Dédmama megáll, és felsóhajt:

- Ó, kedves barátom! Micsoda gyönyörű éjszaka! Érzi ezt a kellemes fuvallatot? Oly jólesik ez a tiszta levegő! Különösen egy ilyen darab után! Fárasztó és szomorú volt, nemde?

- Egy pillanat, máris hívok egy konflist!

- Ne, kérem, az istenért! Annyira szeretnék most sétálni egyet! Mit szólna, ha gyalog menénk át a Lánchídon?

- Remek gondolat! - és kényelmesen elindulnak.

Dédpapa meg somolyog a bajusza alatt, vajon meddig bírja Dédmama a gyaloglást? Ám Dédmama egy cseppet sem álmos, úgy felbolygatták a látottak.

- Milyen kár, hogy eltűnik a színházi élmény! Most még bennem kavarg ezeken a nyomorultaknak a sorsa, s holnapra talán alig emlékszem majd valamire... Lehet így élni egyáltalán? Mondja, nálunk is vannak ilyen éjjeli menedékhelyek?

- Bizonyára. Az a rengeteg koldus valahol csak meghúzza magát éjszakára!

- Tudja, kedves, eddig mindig kikerültem az utcán az ilyen toprongyos alakokat. „Akasztófavirágok” - így mondta Kostylev, ugye? ... Aztán az a jelenet, ó... amikor belépett közéjük az öreg Luka, és így köszöntötte őket: „Jó reggelt, tisztos férfiak!” - megállt bennem a lélegzet! Legközelebb dobok a kalapjukba néhány krajcárt.

- Fogadni mernék, most az jár a fejében, nem tudhatni, mitől ment tönkre a sorsuk, igaz? Lehet, hogy jobb életre érdemesek, ha éppen nem is „tisztosak”. Mindenesetre szánandóak.

- Még egymást is mennyire megalázták! Az a különben fess Réthey Lajos! Ahogy az asztal tetején négykézláb képes volt ugatni egy pohár pálinkáért! Milyen szívszorító!

- Jó, jó, kedves, tudja mit? Veszek magának egy fotográfiát a fess Rétheyről, hogy megnyugodjon: ez az egész csak színház volt!

- „Csak” színház! Miket nem mond! És mit kezdek én egy portréval? Amikor úgy, de úgy szeretném az egészet megőrizni magamban! A lelkem albumában!

- Valóban, egy igazi album többet érne, mint a maga kedvesen csapongó, de mégiscsak feledékeny emlékezete!

- Olyan album nincs is, amelyet én szeretnék! A Vasárnap Újságban mennyire - hogy is mondják? - laposak, kiégettek a színpadi felvételek!

- Hja! Magnézium-villanófénnyel csak olyat lehet csinálni.

- Ó, maga mi mindent tud! Ezért szeretem... - suttogja Dédmama.

És akkor Dédpapa átkarolja Dédmamát, egy nagyot lélegzik, mint aki erőt vesz magán, hogy bevalljon egy titkot.

- Képzelfe, kedvesem! Tegnap elvittem a gyerekeket a Kossak Lajoshoz. Ismeri maga is: az a híres-neves fotográfus! Nem messze, a Kossuth Lajos utcában van a műterme...

- Mi a csudát keresett ott?

- No, ez az! Meglepetést akartam szerezni magának a születésnapjára. Gondoltam, lefotografáltatom a lurkóit.

- Most aztán volt-nincs meglepetés! Elrontotta, maga fecsegő!

- Az még nem olyan biztos!

Dédapa szorosabban vonja magához Dédmamát, és mosolyogva folytatja.

- A várószobában a gyerekek roppantul élvezték a hintalovat, a meséskönyveket, ők szóra-koztak, amíg én üldögéltem és figyeltem az óriási nyüzsgést. A segédek ládákkal futkostak, lámpákat cipeltek, csomagoltak, a szomszéd helyiségben, a műteremben a függönyök össze-húzva, a szőnyegek felgöngyölítve. Már-már azt hittem, nem lesz a dologból semmi. Végre bocsánatot kérve belépett maga Kossak úr, és igen udvariasan elnézést kért. S így megtudtam a nagy sürgés-forgás okát. Képzelfe! Ide készültek éppen, a Színkörbe, hogy lefotografálják az előadás jeleneteit, még hozzá a helyszínen! Ez bizony felér egy költözéssel! Kossak úr új típusú lámpákat akar kipróbálni, amelyek az egész színpadot úgy megvilágítják, hogy pillanatfelvételt is lehet csinálni. No, mit szól!

- Ó, azok közel sem lesznek olyanok, mint az én gyerekeim műtermi felvételei! Mert végül elkészültek, ugye?

- Titok! Kossak úr reménykedik a kísérletben. Tekintettel a darab sikerére, a társulat meg-kérte, próbálja meg, és ha sikerül, albumot akarnak összeállítani a fotográfiákból Krecsányi úrnak, a direktornak. Kossak úr rendkívül praktisch, ügyes ember. Biztosan sikerül. No, és akkor maga is láthatja majd, kedvesem!

- Én is? Feltétlenül meglátogatom Kossak urat ilyen látványért! Ez valóban felér egy meg-lepetéssel! Ó, kedvesem! Hajoljon csak ide! Hitvesi csókot kap a Lánchíd közepén. Talán elég lesz köszönetnek.

És csók csattan a gázlámpák alatt. Ám Dédapa megdöbbenve engedi el neje karcsú, fűzött derekát, majd gyengéden letöröl egy könnycseppet Dédmama arcáról.

- Ennyire meghatódott, kedves?

- Ó, szinte szégyellem! A mi boldogságunk ... Eszembe jutott szegény Anna, aki elhagyatva, részvét nélkül haldoklott a nyomortanyán. Senki még csak észre sem vette, amikor meghalt. Csak Luka vigasztalta. Az a goromba férje legalább a kezét fogta volna a végső, nehéz pillanatban! Nekem is az jár a fejemben, mint Natasának. Hogy hiszen egyszer... mi is...

- Mivel is vigasztalhatnám meg az én érzékeny szívű hitvesemet? Nézze, milyen gyönyörű ez a Pest! Mennyi az új ház! Az a darab Oroszországban játszódik, kedvesem! Távoli világ, higgye el!

- Talán nem is annyira távoli. Csak mi nem nézünk körül. Ott állt a Színész a halottal szem-ben, és a saját nemlétéről beszólt: „Itt névtelen vagyok... A kutyának is van neve... névtelenül,

kitörölve az élet könyvéből...” - ezt mondta. Pedig a színész nemhogy név nélkül, színpad nélkül sem él. Csak a pillanat az övé, és nem marad fenn a művészetéből semmi.

- Legföljebb egy fotográfia. Látja, kedves, ezért vállalják a Krecsányi színészei a beállítá-
sokat, az átélés eljátszott mozdulatait, az újrakezdéseket, a többórás munkát, fáradságot
Kossak úr felvevőmasinája előtt. Hogy megörökítsék őket. Ott, ahol otthon vannak, a szín-
padon.

Dédmama nagyot sóhajt, zavarában megigazítja a szoknyáján a fodrokat, mosolyogni próbál.

- Minden rendben? - kérdi Dédapa. - Nagyon elcsendesedett. Hm?

- Elcsendesedtem? Mint azok ott Anna halottas ágya mellett.

- No, édesem! Próbáljunk meg egy kicsit felocsúdni ebből a nyomasztó élményből! Mit
szólna, ha beülnénk vacsorázni? Remek helyet tudok a Deák téren. No?

- És a gyerekek? Mikor érünk haza? És ugyan miből akar maga megvacsoráztatni engem,
éppen kinevezett főreáltanodai tanár úr?

- Erre azért még futja, ne legyen csacsi! A gyerekekre meg vigyáz a Maris. Meglátja, el sem
mozdult az ajtajuk elől. Ott fog szunyókálni a kedvenc fotelemben.

- Rendben, uram! De menjünk inkább a Blumenstöcki vendéglőbe! Az közelebb van a
lakásunkhoz is. Tényleg jólesne egy pohár Dréher-sör!

- Megalkuszom. Irány a József tér! Karoljon belém, és mosolyogjon! Emlékezzen a tavalyi
kis Fedák Zsazsára! Akit a „Három pár cipő”-ben láttunk! Micsoda primadonna lett azóta
belőle! Róla beszél egész Pest!

- Bizony, hogy befutott!

- Ügyes direktor ez a Krecsányi! Jó szeme van a tehetségekhez!

- No, meg micsoda praxisa! Mennyit mesélt édesmama erről a nyári Színkörről! Gondol-
koztam, hogy is lehet? Kiszámítottam: már a tizenötödik nyarat játssza itt ez a társulat! És
mindig telt házzal! Az a csinos Krecsányi Ignác meg szinte semmit sem öregedett. Csak fehér
lett a haja.

- Közeledik a hatvan felé. És tudja-e, apám szinte féltékeny volt rá, anyus annyira rajongott
érte!

- Jó, hogy maga nem féltékeny természetű - bújik Dédmama a férjéhez.

- Csak nem megint az előadás jár a fejében, kedvesem?

- De, sajnos. Olyan szépen kezdődött a harmadik felvonás! Mint egy mese! Az az öreg
Luka... Ki is alakította?

- Bartos Gyula. Nagy színész! Biztos vagyok benne, ő is viszi majd valamire. Tán még a
Nemzetiig is!

- Igen-igen... A szavaival szinte átvarázsolta az embereket, megjobbította őket az együtt-
érzésével, a vigasztaló meséivel. Még ha hazugságok voltak is! Mint egy toprongyos Krisztus.
Végül mégis kitört az indulat megállíthatatlanul, mindenkiből. Ahogy Pépei agyonverte az
öreg Kostylevet!

... Féltékenységből Wasilissa meg átadta őt, volt szeretőjét a rendőrségnek!

... És ezzel világgá üldözte Natasát, aki Pepel mellett új életet kezdetett volna! Forró volt a
színpad a kavargó gyűlölettől!

- No hát! Épp itt az ideje, hogy megérkezzünk! Jöjjön!

Dédapa és Dédmama belépnek a sarki vendéglőbe. Hófehér abroszok, halk léptű, fehér kötényes pincérek hatalmas tálcákon habzó sörrel teli krigliket visznek, ételillat, csend, és mindenütt futónövények, szinte ellepik a falakat. Nemhiába Világbokor a magyar neve! Dédmama és Dédapa helyet foglalnak, a pincér megáll az asztaluk mellett.

- Kedvesem! Tényleg sörözne? Nem inkább valami kontyalávalót, amolyan hölgynek illő cukros itókát kér?

- Nem, nem! - tiltakozott Dédmama, és a nyomaték kedvéért kiemelt a fonott kosárából egy perccet sörkorcsolyának. - Nem tudja véletlenül, hisz maga mindig mindent elolvas, honnan szedte Krecsányi ezt a darabot?

- Egy fiatal orosz író írta, Gorkij a neve. Úgy tudom, tavaly mutatták be Moszkvában.

- No lám! Ez a Krecsányi nemcsak a színészekhez jószemű, hanem az újdonságokra is fürge! Ez a darab pedig igencsak újdonság! Annyi bohózat, vígjáték, operett között egy ilyen dráma! Olyan világról szól, amelyről azt hihetnők, nem is színpadra való!

- És minden este adják már harmadik hete! Úgy látszik, az emberek néha szívesen néznek olyan darabot is, ami megrendíti őket. Még ha nem is igazán róluk szól.

- Talán valahol mégis rólunk szól... Vagy nekünk. Nem gondolja? Fölséges ez a hideg sör!

- Ugyan! Én nem azonosulok ilyenfajta személyekkel! Amit láttunk, inkább egzotikus.

- Úgy értem, keresnünk kellene az ember elesettségének okát, és mint Luka, szeretettel kellene közelednünk egymáshoz.

- Így igaza lehet. De nézzen csak oda! Látja? A sarokban ül a mi kis nyomorkompániánk. Az ott, abban a vörös kalapban Nastja, mellette ül Pepel, azután a Színész, és... és az ott? No, nem! Maga Krecsányiné személyesen!

- Ő az, aki Kvasnját alakította? Egészen jól összeverődtek!

- És most figyeljen, kedvesem! Azt is tudom ám, hogy azt a fényképalbumot a színészek kiegészítik a saját portréikkal, melyek már el is készültek. Mindegyikre ki-ki ráír egy jellemző idézetet a darabból. Találja ki, mit írt rá a képre Krecsányiné? Szó szerint ezt: „Tíz lóval se cipeltek másodszor az oltár elé!”

- Ez igen! - Dédmama kacagása az illendőnél már-már hangosabb. - Van humora! Pedig úgy hallom, jól élnek.

- Ignác uram állítólag még mindig szerelmes a feleségébe.

Dédmama egészen közel hajol Dédapához.

- Pedig milyen csúnya és kövér a szentem! - kuncog. - No, de a Hadrik Anna csudaszép így kiöltözve, elegánsan! És hogy kiabált a Báróval, amikor Nastját alakította! Mégis, mennyire elnéző szívet takart az a közönséges test ott a színpadon!

- Az meg ott Szirmai Imre, aki azt a szerencsétlen, alkoholista színészt játszotta. Most milyen jókedvűen adomázik! Mindnyájan őt figyelik. Pedig egy órával ezelőtt felakasztotta magát! Hát ilyen a színház, kedvesem.

- Ilyen...

Nemsokára Dédmama és Dédapa hazaballagnak. Már az ágyban, a fehér párnák között, a félig alvó Dédmama még egyszer megkérdezi Dédapát:

- Tényleg láthatom majd azt az albumot?

- Ígérek én valamit, amit nem tartok be? - válaszolt Dédapa.

És azóta is őrzi titkait az album. Várta az alkalmat, hogy mesélhessen egy régvolt színházi eseményről...

*

A Dédunoka a fiújával kivágódik a Vígyszínház kapuján. Mögöttük, harsány hangon szidva a látottakat, özönlik kifelé a nézősereg. Az őszi este langyos, a Körúton hangosan dübörögnek a buszok és száguldanak az autók. A Dédunoka megáll a lépcső alján.

- Most mondd, minek ez a sok önmarcangoló monológ egy széteső hajó tetején? Nincs elég baj, kilátástalanság, megoldhatatlan gond? Még a színházban is ez megy! Hol áll a kocsi?

- Sétálhatnánk egyet!

- Áh! Korán kell kelnem, meg éhes is vagyok.

- Sajna, semmi megfizethető hely nincs nyitva.

- Na, látod! Az autót is az apádtól csórtad el. Hát élet ez? És már száz éve tudják, milyen értelmetlen az egész. Csupa testi és lelki nyomorúság!

- A lelkieken enyhíthetnénk: egy kis duma jólesne most!

- Elég volt a lelkizésből két és fél órán keresztül!

- Tessék. Itt a kocsi. Hazáig akár hallgathatunk is.

Magukra csapták a kocsiajtót. Azután bögve felzúgott a motor.

(Taps, 1990. 10. sz.)

Kelemen László álmatlan éjszakái

Naplótöredékek
az 1789 október - 1790 október 26-a közötti időből

Hijában reméllém, hogy a három napon át folytonosan rázó szekeres utazás után ismételten honi Földre, édes szép Hazámba térvén elrekeszthetém emlékezésem kútjait, mély álomba szenderülök s kipihenem az idegen éghajlat emésztő fáradalmát, mert az estvéli sétám igen felbolygatá szívemnek nyugalmit. Bécsukott szemhéjam előtt felderült azon háznak képe, hol szép szerelmesem vár. Mint tűzes kemence dobott ki engem a híves ágy: Hah, vár-e még? Oh, kemény szívű Atya, még is kedves Tanítóm, mily nagyszerű tetteket kelle végrehajtandnom, mily méretlen mélységű tasakba vagyontát gyűjtögetnem, mily magasztos nevet s rangot elérnem, hogy szerelmes Katinkámmal egybe kelhessek végre?

Nem bírék ellent állani könnyeim záporának, midőn elébem kerüle eme kis papírlap! Esztendeje is lehet immár annak, hogy szívkeservimet ide róvám. És még is! Érzelmim oly hévvel bugyognak elő, mint ha azokat csak eme pillantásban írtam volna! Bizony csak elmúla mennyi üdő, miolta megfogadám erőssen magamban, drága szerelmes Katinkám: fog még Kedves Atyád, az tekintetes Királyi Tanácsos Ur csodálkozni, majd a szívére ölelni mint fíját s a Te igaz hitvesedet!

Én a világnak silány bolondja! Voltam apám fíja, Ő is kitagada, midőn bátorsággal fejem immár nem csak a magam boldogulására használám, hanem a mit szűmmel s megnyíltott elmémme egyenest teheték: Hazámnak javára. Mennyi prejuditióval vagynak a tanúlt emberek is a komédiás népnél ellenébe el mondván őket mi haszna ripőknek. Ezeknek utána hát még meg is tiltá éntőlem kedvesem az Őt őrző Atyja. Nincsen is már másom, csak a reményt csepegtető illatos levélkék, keze írásában hogy megkapaszkodjam, a melyyek nékem aczélnál erősebb szalmaszálkák a viharos üdőkben! Még is meg kell légyen erős reménységgel a jövődből a boldogulásom ki kényszeríteni, s munkámban mint végső ments várban magam állítani.

Álmatlanul forgolódom újólág s hogy könnyebséget vegyek szűm izgatott dobogásán, ismét kalamárisomhoz folyamodék s kapom magam a nyugtató írásra, mintha ugyan elszállának a gondok ha mint szavakba formálandanak!

Ha csak az hív Magyaroknak Gondolatja is olly igaz s erős sziklára épülne! Hiszen nagyon már nem egy bátorsággal és öszvekötdéssel egymást és a Szent Űgyet gyámolító harcossá a Magyar Játszó Társaságnak, kik lelkesült hévvel várják a tekintetes Nemes Pesth Vármegye engedelmet. Folyamodásunk a mai napon betérjesztetvén a holnapi közönséges Gyűlésen lészen ítélet oszolásunkra avagy megerősítésünkre. Isten és a Vármegye tekintetes Atyáinak kezeiben immár, a melyre életünket feltevének, a nemzeti színjátszásnak gondja. Ama hazafi Atyák, ha tán magok elé helyezik alapos gonddal írásban öszveszedett hó óhajunkat, s Társaságunk patronálására készen leendenének!

Már szellők ébredének a Budának hegyjei felől, hol még az igazak álmát aluszod, drága Katinkám! Eme gondolatokkal teli éjszakám bevégezvén s reménykedvén a Nemzeti és a magam Sorsának jobbra dűlésében jegyzem fel ezeket 1790. Mindszent hava 14. Napján.

Horváth János barátom robbana be, a kivel már oly rég idő olta szövetkezek. Kis Társaságunk már itt szorongva nállam, hogy egymást támogatván várjuk ki a Vármegye Urainak döntését. Micsoda öröm ujjongás fogadá Horváth kiáltását: „Engedélyeztetett a Magyar Színjátszó Társaság fennállása! Meg született immár az Első Társulat!” Majd szétfeszíté keblünket a lelkekben felgyülemlett izgalomra reá zúduló öröm!

Micsoda Érdemes Pártfogói igyekezetünknek! Kik majdan a Felséges Helytartó Tanácsnál is kieszközölni ígérék az országos engedelmet! Vége immár a gyámoltalanságunknak! Rajta Magyar Nyelv virtusaiban járatos mívelt Hadi sereg! Rajta játszó férfijai és asszonyi a Nemzetnek! Mutassuk hát meg, milyen is a Magyar Színjátszás! Milyen is az édes deszkák-ról elhangzó szíp Magyar beszéd!

Az ám, szontyolodék el a kompánia, de hol és minő légyen az a deszka, amelyen a már be is tanult Múlattságos Játékunkat elő adhatánk? Mindönk közzül talám leginkább megszomoro-dék Simay barátom, a ki amúgy is kitűné közzülünk reverendájában. Hijában írt hát piarista létére comoediát templomi tractatum helyett? Hijában is vala napvilágra kerülése Kassa város könyvnyomtatójában? „Dejszen az mind csak semmi! - mondá. - Mikoris a játszó deszkákon volna az édes személieknek a helye!” No, erre előjőve valamennyiönk belsejéből a vígasz-talhatatlanság, és sorolánk egymásnak szavaiba belesutyorogva: „Minek is hagyánk oda biztonságos jurátusi székeinket, apró pénzecskéket csorrantó, ám mégis csak valamennyi biztonságosságot jelentő fizetményünket, és adánk fejünket a Magyar Játszó Társaság meg-segállítására és a Magyar Nyelvnek pallérozására, ha mint környül nézénk, és arra alkalmas helyet nem találánk?” „De biz nem oda Buda!” - kiélték. - „Magam is tűzre tevém a prókatori diplomámat, hát nem is maradhat a dolog annyiban! Fel megyünk Unwerthez!”

Csak két éjtszaka sem forgolódhatnék ágyamban, kalamárisomhoz sem folyamodhatnék ma-gam erősítésére, mert az éjszakák is lefoglaltattak immár a nagy készülődésre!

Ám nem bírám lelkemre venni, hogy a nem csupán reszkető várakozással, hanem jeles mun-kálkodással tölt napokról meg ne emlékezzek, különös tekintettel az öszve gyűlt és lelkesült societásra. Nem kevesb vállalkozásra adák fejüket Kazinczy Uram felszólítására Szt Mihály havában, azolta a Hóld épen eggyet fordúla, mint az ángliusból magyarított Hamletnek elő adására. A Magyar Hírmondóban közzé tett lelkes fel hívás után a budai könyváros Strohmayr Ur boltjába a játszásra jelentkezők sorra beállítanak, s magokat ajánlák írással, szép szóval. Mennyire jól tevék a szavakkal való ajánlkozást! Csak fülelém, vajha tiszta Magyar Accentus-sal szólnak-é, mi leginkább feltételezé az alkalmatosságukat. Így toborzódánk öszve, re-ménylven a beígért jutalmat is. Hah, jutalom! Persze tekinténk mind a pénzes fiók jöve-delmére is, hogy ne vállalnánk fel Prónay Báro Ur ajánlatára akár az ördögfijakat is eljátszani! Akkor hülénk le leginkább, mikoron Kazinczy Urnak Hamlet-jét fel olvasván rájövénk, biz ehhez antúl nagyobb és gyakorlatosb Talentum szükségeltetik, a mivel mi mind 10 férfiak rendelkezénk. Hijában vala előttünk eme ragyogó Magyar Nyelvű tragoedia? gondolám magamban, s ama régolta hangoztatott, a Magyar Mágnások és böles Hazafijak által is támogatott tervezet, minek szerénte mégis valahol el kellenék kezdeni az Ügyet? Ha már öszve jövénk Játszó Társulat tagjai, hát tegyünk elébb próbát egyszerűbb színi munka felkutatására!

Imigyen meg találván azokat, kik a megpróbáltatásoknak rögs útjára hajlandók valának követni, hamarost meg is találánk Simay Ur míves munkájában a gyakorlatra alkalmas játékot üs, a mely szabad fordítása Brühl Ur munkájának. Ő a beszélgető személieknek Magyar nevet adott, és az egész múlattságos játékot Magyar rámára húzta. A Magyar Nyelv iránt való érzéke is tehetségéről tesz tanúságot, mert könnyebb azt felmutatni Magyar szín-

padon, mint némelly másokat, mellyeket félre is tevénk. Meg vala hát a játszandó darabunk az Igaz Házi czímen!

Reá másod napra két csinos és játszani kívánó asszonyi személyek is jelentkezének. Hijába siránkozánk tehát, hogy asszonyi játszókat nem fogunk találkozni! A jó kedélyű Termetzky Franciska és a gyönyörűséges Moór Annuska meghozák Társaságunknak bízvást a szerencsénket.

Mindszent havának immár eltölt 18. napja, telve fáradsággal és olly izgalmaival, mellyeken által lépni nem lehet megjegyzések nélkül.

Hijába pitymallik Kelet felől, csak nem térek nyugovóra, míg epém dühödt mérgeit ki nem hányám magamból! Gróf Unwerth Urnál hijában is volnánk mint a Társaságnak követi, szint csak nem is fogada, nem hogy meghallgata, pedig mi mást nem is óhajtánánk, a míg Társaságunk magát ki nem mívelé oly magasságokba, hogy arra a Nemzet áldozna, s Játék-Szint számára szintügy építtetne, mint az Németnek vagyon mind a két Városban, Pesten és Budában, addig legalább adná Árendába az napokra, mikor a Németnek nincsen játszó napja. Már maga Kazinczy mikor Pesten vala, hogy a Hamletre öszve gyűlt társaság érdekiben eljárjon, ide is betére, Ungvár János házában tágas szalájába, ahol is naponként a játék próbák tartatnak s gyakorlatozások Hamletből s némely más darabokból, Kazinczy elnézte botladozásink, fáradozásink, nagy-nagy igyekezetink, mi meg mit a Német Játszóktól elkapánk, külömb fortélyokkal magunkat erősítvén, jeleneteket játszogatánk, Kazinczy bólinta. Nem sikerülvén Kazinczy Urnak sem Unwerthnél eljárni, mielőtt búcsúzna Halomra térvén, sajnálatos szívvel minket itten hagyta, karomat megfogá s mint a Társaságnak vezérivel szóla: „Pestről elindulván, látom, jó karban hagyám a Schauspiel Truppot”. Ráday Pál gróf öexcája átvéve a dolgot, ki szintügy sikert el nem érvén, visszavonúla, s csak mint valamely öveg-csőből nézé a Társaság állapotját. Még a kormány rúdhoz is hijában csalogatánk, ahhoz átalotta nyúlni tartván attól, ne talántán hólyagot törjön az igen gyenge tenyerére. Maradtunk magunkra! Végre járt el érdekünkben az Ország Bírása tekintetes gróf Zichy Károly öexcája s ugyan báró Orczy László öexcája. Ám de a Német Mágnásnál csak odáig jutának, hogy a Játszó helyel nekünk végülis Árendába adná, s várja követségünk a tellyes meg egyezésre.

Mit tehettünk, mint Fülöp István játszó társammal oda hagyván az izgága Truppot az Igaz Házi szövegjével gyakorlatozásra, átballagtunk a hídon Budára Unwerthez. Ez volt a mai napon. Feljegyzem hát hévvel: Van már a hol játszunk, kemény feltétellel, öszvesen 6 Játéknak szövetkezhetünk elő adására. Mégis több mint Semmi.

Már-már elégedett volnék elmémben, szívemben is ha Katinkám ölen panaszkodhatnám ki férjfiúi gondom. Boldog Shakespeare! Aki meglelkezhette Hamletben, miként a jázmin-bokor erős illatokban, öntheté bánatját a fénylő világba... Ám én kinek mondjam? Nem tudom a rém-hírt hová tenni: Szerelmes Katinkám Édes Anyjával és nehéz máhakkal tegnap el útaza. Hová? Miért? Ki sem mondhatná meg, figyelmező írást azóta sem küldte. Reszket a lelkem, mint ki rosszat sejte, fehér rémülettel a szívem telve.

Ám de fordúlj kedvem, el-árvúlt szerető, igazítsd elmédet más utak elébe! Tágas jövődönék nézzél a szemébe, amellynek elejít, legelső lépcsőjít ingatag alapra már csak minékünk kell odatoldozgatni, hogy a kis Társaság arra reá lépve felemelkedhessek. Estve szét-szélede a jó munkába fáradt Trupp, magam maradék Jánosomnál, ki bort töltvén a pohárba, reá búslakodott s megvallá, titkon a fejét írásra adá, mert nem bírta magában hordani, hogy a Magyar Színjátszóknak nem koldúsként, mástól kúnnyorálva kellene a Míves Beszédet tanítani, hanem a saját Házában. „Magyar nemzeti színház terve!” - illyet forgata fejében, szinte meg tagadván odahagyott pályáját, mérnöki léniját.

Ám ha már itt tartánk, szedtünk elé papírost, kalamárist és papírra veténk, miben meg egygézünk a Játszó Tagokkal: Leíránk reguláit és fundamentomát a Magyar Hazában állítandó Teátrumnak. Reá ment bíz az egész szép estve s reá még az éj is, hiszen semminémű illetén szerveződést egyikőnk sem csinált még, ha csak nem gondolok prókátorkodásim deák nyelvezetű irományira s azoknak fordulatira. Nesze neked, Kelemen Ur! Imé az exámen!

Glóbusunk már csak hármát fordula, s reánk virrad a nap, mellyen elő kell állnunk. Magyarok Istene, segedelmezz! Beh kevés is ha csak az Magosságos segedelmez! Beh mennyire kell az önzetlen Méltóságok zsebeiből csordogáló kevéske arany is! Hijában ugyanis a Gróf Urral való meg egygézés, a mellynek szerinte a játszó helyet próbák tartására is megkapjuk, sőt, a ruhákban is szemre valót ki vehetünk, s a díszítő falakat, kordinákat és egyéb kellékeket, melyek a játszáshoz szükségeltetnek aranynak fejében által adják. Az arany azomban nem terem a fűzfán! Boldogabb üdőkben felgyülemlett pénzem igen apadozik, s mennyi céhmester, asztalos s egyéb ija-fija várja contójának ki egyenlítését!

No ám nem síránkozásnak vagyon itt alkalm, hanem cselekvésnek. Tesszük is azt mit kell. Mindenik kirendelt daraboknak tanulásával már meg is volnánk, s az gyakorlásába is igencsak előre haladánk. Még is mintha most jőne a nehezebb vége! Végre is a színpad úgy vagyon ácsolva, hogy nappal is mécscesel kell próbát tartani. Hijában nézek körmire az Ügyelő fijúnak, ha az Francziskának szeme ne romolljon, többet kell gyűjtani! Annus meg, a lelkem, épp 17 esztendejével a módit már úgy tudja, mint sok grófné vagy bétsi frájla. „Nem illik - azt mondja - a rolléjához a Németnek kopott rokolyája!” „Hát honnét vennék én pénzt megfelelő czifra köntösre, mondjad meg, lelkem!” - így én. Akkor ő hazamén, ez a válasz. Tehát közelg az idő, mikoron is adósságot tenni kéntelenítették. Hajaj!

Hát még soron veszem a költsön hátttereket! Simay páter ugyan igyekezek Brühl Ur játékát okossan át szerkeszteni, mégis csak marad 6 szintérnek szükséges dekorátzió. Mennyi leleménnyel kell a szegény Magyarnak a szükségesen fellyül emelkednie s azt fortéllyal igazi spectaculummá varázslania! Ha bár illy alkalmatlan játék színben a kezdő iskolásnak első lépésit gyötrelmes lészen meg tennie! Mai első kísérletünk a Budai Játék Színben majd sírásra fakasztá szegény Fülöp Istvánt, kinek koldús Lázár szerepéhez a rekedtes hangja pompásan illik, hanem a néző teret csak erős kiáltással tudta befogni. Estvére nem maradt suttogásra sem ereje. Kétségben is vala, alig vígasztalhatánk, ki kúrálhatja-é a kellő üdöre?

Magam vígaszára még ide jegyzem, a Játszó Társaság próbájának híre már Pesth és Buda Várossában igen elterjede, sőt mint Jantsó barátomtól vevém, az Országban is mindenfele lengedeze!

A Vár-béli Játék Színbe ma is bėjöve édes testvérhúgom, Erzsébet, ki már oly régolta a játszó személlyekhez húz, s hívém, most is azért szedi olly fürgén lábait, mert engem erre kérne. Ám látván pirosuló könnyes szemecskéit, valamint engem a játékból gyengéden félrevon, igen meglepődék. Kegyetlen az Isten! Kegyetlen tördőfés osztályos részemül mi kijutott nékem! Katinkám, kedvesem szerelmes várásban bizony elsorvada, messzi hegyek között egy híves hajnalba, miként az üdítő nedv nélkül fuldokló lilium, lelkét általadá Teremtő Istennek. E hírt hozá nékem kedves testvérhúgom ...

1790. Mindszent hava 25. Napján.

Agyamnak mélyibe beásom keservem, kinek is sírnám mélységes bánatom? Máí napra vagyon a játék első mutatványa ki tűzve. Mit elkezdtem, folytatnom kelle. Tevém tehát:

Pro 1. „Igaz Házi vagy-is a' Polgár Mester” czímmel a színlap végre kiadatott a nyomdából, kézzel is néhány leíratott, mellyeken a játszó személlyek neve is rajt vagyon, s mind az Ügyelő fíjával széthordatott.

Pro 2. Nógrád Vármegyéből egy cigány zenekar időzék Pesth Várossában, őket felkértem, a játék szünetekben szép Magyar Dalokat játszanának a nézők örömére és mulattatására.

Pro 3. Mikoron már mind ez meg vala, jöve a hír: Unwerth Gróf a játékra adott engedelmet vissza vette. Ott állánk bénúlván minden segedelem nélkül!

Hát minden öszve foga ellenünk? Ellenem? Gondol egyet az Unwerth, és semmibe mene minden munkánk, s lelkünk-testünk véle? Ezt is meg teheté?

Azt már nem! Míg vala lélegzetnyi szusz a kebelemben! Gyorsan futék ki a színészetnek pokol-Templomából, kocsit fogadék: Gróf Rádayhoz! Könyörögve kérém: Ne hagyja cserben a hős vállalkozó maroknyi csapatját! Ne hagyja veszni Ország el várását!

Gróf Ráday Urnak közben járására kapsi Director Gróf még is meg nyitá a Játék Színnek kapuját estvére, hetedfél órára!

A függöny végre felméne. Én magam többekkel a kordinák mögül leskelődénk. Mennyi forró arc, mennyi csillogó szem, mennyi várakozás a néző téren! Igen meghatódék. Hát még a mikoron a játék elindúla! Szinte feledém sok bánatomat, a sok vesződséget! Minden játszó társamba akár valóságos ördög bújt volna, úgy illették magukat rolléikat adván!

Ráth Pali, a jószívű Atya úgy meg-megszorongatá a nézők szívét, dobbanásik szinte hallik! Termeczky Francinak sem hijában mondám, mikoron duzzogott a rolléja mián: „Az a jó rollé csak igazán, az ármányos, gonosz feleséget játszani! Perlekedni, süstörögni, csalárd ármányokat szőni!” Nem hittem akkoron, így fogna nyelvelni! Borsódzott a hátam, amint sipította: „Eb volt a pereputtya duzmatt koldúsának, csak úgy beszélé, mintha egész diófaig az övé volna! Csak igazán mondják azt, hogy mennél koszosabb a malacz, annál jobban rihelődzik!” Volt is erre fergeteges taps, csak úgy pirúla Franciska orczája! Tapsot Annus is váltá ki eleget, már amint megjelené a kék rokolyába, csipkés kötőjébe, állása, mozgása mind-mind csupa kellem, hát még a hangja, mint muzsika olly természetes vala szavallása, s mit mindég csodállék rajta, kecses kéz tartása! Szomor Máté Nótárius csalfa szerepében igencsak kitetszett. Sejttem én már akkor, midőn jelenése végén az instruktioját nem értvén, hozzám fordúla a próbán: „Mi tévő légyek? Azt írja: mennék ki felháborodott elmével. Hogy tégyem én?” S mondám: „Csapkodjad combodat két kezeddél, emeld ökleidet, rázzad fejed mellett, hajadat kócoljad, vágj dühös orczát, fújtass jó nagyokat!” És amint mondám, pontosan úgy téssen. Meg is lőn a jelenés füttyökkel tetézve a karzat ülésről!

Magam is szívesen adám a jószívű Káplárt. Hogyan ment, mi képpen, írja azt meg más, nekem a dicsekvés már nem lesz soha tisztém.

Ezen vígságos játék ámbár víg, mégis imhol könnyeket fakasztá, hisz mind csupa nemes szív lakozott a főbb rollék alakjában. S hogyan meg szánták a sorsuktól dobált szerencsétleneket! Hát még a mikoron a szegény koldús Lázárt a Polgár Mester Uram keblére ölelte felismervén benne eltűnt testvérbátyját! Volt bizony szipogás innen is, onnan is.

Nem is emlékezém, mi módon s hányszor húzák fel a függönyt. Hajlongánk boldogan.

... Csak az aranytallérok csengenének úgy mándli zsebeinkben, miként a jó reménység szívünkben...

Pesth. 1790. October 26.

(Taps, 1990. 11. sz.)

A MÁSIK SZÜLETÉS NAP

Fejér Rozália, később Kótsi Patkó Jánosné képzelt leveleiből

„Kótsinéről azt mondják, oly szép volt színpadon is, hogy midőn keresztül utaztak egyszer Miskolczon s ott maradtak néhány előadásra: egy fiatal tanuló ott ült az első székekben, s a mint Kótsiné reá emelte szemeit - rögtön elájult. Csakugyan - mondják - volt valami igéző a szemében; de nagyon jól játszott is, s azt hiszem, a hatás, melyet a fiatal emberre tett, szép szemén kívül játékának is tulajdonítható.”

(Déryné Naplójából)

„Soós Etelka K. Asszonynak Marosvásárhelyre

Kolosvár, 1792. Júli. 18.

Édes Barátném!

Talám még ki sem hűlt ágyam, amelyben nyugovék nálatok, s máris pennát kelle fognom, hogy kiöntsem szívemet s meg könnyebbüljek. Mindenek előtt köszöném kedves Édes Anyádnak az ő jóságát és oda figyelését, amellyel elhalmoza minket ott vendégeskedésünk idején! Hálás kéz csókjaimat adjad által néki!

Reményilem, Etelkám, Te is szívesen emlékezel azon estvékre, amellyeket együtt tölténk? Hah! Minő mulattság vala a kollégyom udvarán a septiben gerendákból ácsolt théatromban! Septiben bizon, hisz hallám én, egy álló hétbe is beleteltt, míg azt ottan fel építenék! S ám a tógás deák úrfiak, kik fenn álló orrokkal masírozának máskor Vásárhely úccáin, most a kedves komoediában milly fürgeséggel kapodták lábikat kisasszonykáknak öltözvén! Minőket kaczagtunk mi rajtok! De csitt! lám, nem bírám pajkos nyelvemet féken tartani! Penig ottan az ídes Magyar Nyelvet is hallám végre színjátszó deszkákról fennen hangzani! S reá még milly csudálatos érzés szálla szívembe! Mint duruzsoló méhek döngicsélnek egyre agyamnak fészkeiben a gondolatok! El nem találéd, mit duruzsolának: »Hah! Csak én is közöttük járhatnék a gyertyáktól fénylő scenárium közt, s mondhatnám más lelkébe bújva a kellemetes szavakat! Mint irigylém a bajúszuktól meg fosztott deák ifijakat! Mért is nem szüle éngem is jó Anyám fíjúnak, hogy járhatnék a kollégyomba testvérbátyáimmal? Akkoron netán magam is fel kerülhetnék a jádszó deszkákra!«

Ám ez mind Titok! Tudnod kell, én kedves Etelkám! De toldom még sóhajimat mással is, mi vallomásimmal a Titok akkorára nőjön, hogy piciny szádon az soha ki ne férjen, bárhogy türemkednék is! Tedd leveletem szívednek fölébe, s mondjad magadba szent eskü szóval: „Soha én téged, kedves Barátném Rozál, el nem árúllak, akár ha meg égetnének is!” Nos, jól vagyon. Olvasd hát:

Itten Kolosvártt a Rhédey grófnak házában jádszó német színészek valának, s éngem jó István bátyám suttyomban elvive estvéli elé adásra. Ez vala ő néki számomra ünneplő ajándoka, betöltém éppen a 15.ik évet. Havas tele volt a Karácson Havának, magos párnás égből hó helyekékk hullának, a palota kapuban már számolatlan gyertya hozá előnkbe magos kedvét az estnek. Szorongám, mi vár rám, s akaratom ellen szívem úgy dobogott, mint fogoly madárka. Meg is volt az ára nagy várakozásimnak: Nem merem soha említeni sem, oly igen elborítá érzelmimet azon színi játék! Ha láttad volna Torner Leány Asszony maga kelletésit, fényes rokolyáját, tündér ábrázatját, hív játékával mind elő család szemeimből a könnyet, s a hangja zengését ha hallottad volna! Magad is értenéd s velem érzénél testedből-lelkedből, akkoron

mint elfoga és az olta sem ereszte a kín, s szívembe bé fűrődék mint halálos nyíl vessző a rettenetes nagy Vágy: Színésszé lenni!

Mostan is reszket kezemben a penna. Túlságost feszíti keblemet az elő törő emlékből fakadó izgatottság.

Szerető híved

Rozália

P. S.: Hirtelen abba kelle hagynom levelem írását, mert jó Néném Asszony az ajtót reám nyitá, hina vacsorára. Ládd, e csinos packa meg rándúlt pennámból csurrana e helyre, nézd el ijedelmem csúfító jelét!”

„Kolosvár, Aug. 20.

Édes Hívem, Etelkám!

Egy Hó eltelt mi olta utólszor írtam, azért ne higgyed, elszakadtanak volna barátságunknak kötelékei, azt még csak szorosabbra fonja kedves Testvér Bátyád maga szorgalmatossága. De erről majd később, hadd menjek sorjába, hadd soroljam elé, mért nem szakajtottam időt levél írására, a csendes, magamban való beszélgetésre Véled itt, kedves szobámba búva, mi közben az alkony bécsurog az ablakon és pírja béragyogja kis tükroemet, mint ha maga a közelgő Estve Tündére foglalná el magányos bírodalmamat, ahogyan más komoly érzemények el foglalják lelkem bírodalmát. Hallám, mint mondod: »Ez a Rozál már megint csak rőfnyire nyújtja a mondókáját, hogy kíváncsiságom felszalassza a padlásra!« Hát nem is ülék tovább a türelmed szoknyáján, hanem elkezdém:

Itt honn az ámbítusos házban igen ugyan fű a szél, hát elhordá két bátyámfia susmogásit is hozzám. űket sem hagyá érintetlenül a Vásárhelytt fel kapott nyári színi élmény, meg a Pest-Budán haldokló Társulat iránti szomorúság. Ha ott oly kevés volna a Magyar, ki a Theátromot támogathatná? Hát itten, Erdélyben, van Magyar bőven, meg adakozó Mágnás Urak is akadnak tán, csak jönnének ide játszani! Nem ám csak az én két busafejű okos bátyám Uramoknak juta az eszökbe, hanem a mi bölcs Nestorunknak, Aranka György Uramnak is: hallám, felhoznák Kelemenéket Erdélybe játszani. Azomban, vélekedék Mártonod levelében, »Kelemen Uramat igencsak elkapák a magos gondolatok, s mellyeket tervébe vett, nagyobbra terjede, mintsem szükséges, s mintsem annak végbe vitele lehetséges volna.« Bátyád, eszes Márton másat javasolt hát a fellegek helyébe, mellynek szerénte a helybéli tanúltt ifjak kevés segedelemmel mind azt véghez tudják vinni itten Kelemenék nélkül is! S az ideát támogató Aranka György! Mindég is hívém Márton Bátyád nagy tehetségében, s tudom, az ő lelke is belé lesz szöve abba az írományba, amellyel most János és István szőnek-fonnak kedvező színűre a nagy könyves szobába. Ugy magukra zárak az ajtót, hogy én be sem lépheték, nem hogy a dologról többet meg tudhatnék. Penig - de el ne árulj ám senkinek, drága Etelkém! - még a füleimet is igencsak hegyezve, mint a Lonci kutyátok, állingálék az ajtó előtt, de egy értelmes íge ki nem szusszanék onnan. Miben-miben nem sántikálnak, csak sejtém: engedélyt kérnének tán az Erdélyi Színi Játzó Társulat fel állítására. Ha csak ugyan asszony személlyek nélkül az végbe vihető volna! Jőnek ők még én utánam!

De hát miket is írék ide eme türelmes fehér papírosra? Csóvállod csak göndör szép fejecs-kédet, édes Barátném, mert elődbe kerülnek hatalmas vágyaim. Tán a Te Szíved is repes: legyen mód reá, hogy őrzött Titkaim végre ki pattanjanak s mint a nyári rózsa ki nyíljanak. Ha csak légyen Jánosomék susmogó tervöknek megvalósulások! Haj! Teremtő Isten! Ha itt ugyan volna játzó színi Társaság! Ha itt, szép Transsylvánia kies Fő Várossában! Csak reményeim el ne száguldjanak vélem, mint sebes madarak, s Földre esvén majd érezhetém, milly magasra sodort éngem a képzelgő Vágyakozás, akkorát puffanék felébredésemben!

Irjál! Irjál! Ne legyél rest, s kecses kacsoídat ne csak a kött tészta gyurmálásába s tarka fonalak tüben való húzkodására használd, mit nekem honn szüntelen tennem kell édes jó Néném únszolására, mondván: legyünk mi Leánykák majdani gondos és ügyes házi Asszonyok, hanem azon kecses kacsókat használd isméretid, gondolatid és érzelmid leírására, az én nagy örömökre, ki téged szeret:

Rozál”

„Kolosvár, Sept. Hó 13. Napján

Szerelmes Barátném!

Beh jól esik leveledet olvasnom, drága Etelkám! Mint süt még abból a nyári nap heve, mint virágzik soraid közt az ídes Szerelem! Még az irigység is fel-felbuzdúla lelkemben olvasván. De Te csak élj! Élj! Élj!

Fel-felvevém pennám, majd letevém újra: szomorítsalak-é magam gondjaival mostan, mikor reád fénylik végre az édes Napsugár? Vigyázz is reá, meg ne is romoljon, s ne haggyad szívemnek keserűségét vidámságod megrontására! Nézem is, elnézem rezgő lombjait az ujjas szőlő leveleknek, amellyek felettem hajlongának kertünk kies lúgosságában, nézém, mint kitalított az élet vígságiból! Mint Földre zuhanék nagy reménységimből! Az én Testvérim elfelejték, ha én is valék egyáltalán, mondván: »A gyenge leányzó maradjon honn, s ne ártsa bé magát az ő *Köztársaságuk* alakulásába!« Még rám is piríta János, ki mind olly jó vala hozzám: »Haj, Leány! Van minékünk gond elég tevéled! Atyánk, jó Anyánk meghótt, édes szépséged miránk vala bízva, s bizony millyen nehéz a Te erkölcsidet megóvni! Hiszen amikor csak együtt sétálunk is véled, majd fel falának szemükkel az férjfiak bármi nemű rendből is lennének! Hát még ha ki állnál a színpadra magad mútogatni, mi lenne belölled!« Igy. Hát már oda is minden reménységem. Lennék csak üdösb, hogy ne gyámolíthatnának, majd mennék is ki Magyarországra, hol - hallám - Kelemen újra felbuzdúla, s lennék társaságuk boldog jádszó tagja!

Bár tálam mégis nem mennék el innen! Oh, jaj, lelkem Etelkája, van még más, amitől szívem meg szakada. Olvassad csak könnyektől záporos, aléló levelem! - Sejtéd tán, házunkban mostanság nagy susmogás folyik. Testvérim jádszó személlyeket Enyedről hozának, kik eleddig ottan a philosophiával foglaltoskodának, s még leányzókat is bé, Magyarországról! Nos, az egyik estve gyertya világánál a bibliothékában öszve ültének szorgos tárgyallásra. Egyszer csak hirtelen beszáguld Máli, tudod, szöske kis cselédünk, s kiáltá: »Egy csinos Cadét Ur kére bécsozását! Lovát már Lackó bevívé itatni!« Ugyan ki volna az? Én épen a szomszéd szobában a hímző rámámmal ügyeskedék, s bedugom fejemet piciny résén az ajtónak. Belépe akkor egy szigorú szemű, mint jó törzsű tölgy, deli, szép termetű Ur. Én a tűt kiejtém ujjaim közzül (azóta sem lelem!), úgy elámulék. Hát még amikor hangja is elért! Akkor érzem heves dobogását szívemnek, majd kiűgorna mellyemből!

Sejtéd, ugy-é, édes Etelkám? Nem csak a Te szíved esett fogságba immár, megperzselődék az én lelkem is oly annyira, ha reá gondolék is, mint ha hideg szellő borzólná fel bőröm, s reá sebesen jó a forró fuvallat, melly az orcámba kergeti fel a vért. Most is elpirülék, amint ezt leírom!

Nem is forgatom már elfáradott pennám, elbúcsúzó Tölled, szerelmes Etelkám, s mi előtt az álom elszóllít a Világból, ábrándozék még egy kicsinyt az Ismeretlen felől, kinek még eddig csak a Nevét tudám. Ugy híjják Őt: János. Patkó Kótsi János.

Az Isten meg áldjon, kíváná Tenéked szerető

Rozálad”

„October Havában

Etelkám, kedves!

Hol süt a Nap, hol meg béborúl felettem. Hol a hideg riogat, hol a forróság perzsel. Már ez fog engem a sírba levinni. Nem tudom, mi vala már vélem? Nem tudom, hová is légyek két féle lelkemmel?

Meg van az Engedély, lehetne játszani! Meghallgatá az Isten az én jó Testvérem! Jánosommal immár alig lehet bírni. Folyton futkosásban, folytonosan folyvást nagy szerveződésben. Mint a játszó Köztársaságnak az elől járója, szép Erdély Országának minden Mágnásit felkeresé, s azok lám, adakozának, így Jánosom már a rénes forintokat is buzgón számlálja. Mint örül! Elkapám egyik ilyen nagy boldogságában, ha szerencsével járnék!... Nagy könyörgésemre egyszer csak felele hosszas töprengetés után: »Jól van, kedves Húgám! Legyünk már hároman jó Fejér Testvérek a Theátrumnak fundatiojában!«

Hiheted-é? Még magam sem hiszem! Oh, micsodás repülése van az én lelkemnek!

A tegnapi öszve jövetlen részt is vehettem! Kótsi már leveté a katonai eleganciáját, de így is szép vala! Megállék előtte, Jánosom bémutat, nem tudám, mint szóljak, csak nézém, s hallgatték. S még is hogy nevem miként röppene ki számból, biz nem is emlékszem. Csak a szeme szép színére! Hogy nem mosolyodék el semmiképpen! Ám még is! Még is! Én csak Ötet szeretem!

Gondolj rám jó szívvel, édes Etel, szegény Barátnédra:

felében más Rozálodra!”

„Kolosvártt, Oct. 25. 1792.

Édes egy Etelkám!

Küldém a levelem másiknak nyomába, de hiszen kinek is sírnám el annyi bánatomat? Bírod-é erővel, bírod-é lélekkel követni sorsomnak ide-oda dőlöngetését? Ah! Nehéz az néked! Inkább sűrűre vonám azon dolgokat, amellyek éltetmet jó nyomra tevék, s nyomtalan lenyelem könnyűimet, ne lásd!

Drága Ő Nagyméltóságú Báró Wesselényi bizon kezébe vevé a hajó kormányját, s ahogyan elnézem, a theátrum ügye jó kezekben vagyon. Hijában kiáltoz szerte a Városban az útlatos N. Ur, ki inkább a pénzt a Sárba bévetné, mintsem a kis Köztársaságunk meg segéllésére adná, mégis mi szükséges, minden öszve jöve. Mintha csak mindenek egy Czélt akarnának: a Nyelvünk mívelő Erdélyi Jádszó Színt. A nagyszívű T. Rhédey grófné is felajánlá ingyen háza báli termét. Esméred tán Te is Etelkám, a Piac téri szép Ház emeletén a tágas szálát. Sok dolog sem lesz véle, hisz a német Divalték játszottak ottan, de már nem megy nekik! El is széledének! Megvevénk a jó háttér vásznakat töllük. Ez is kellé, az is, no, Jánosomnak ugyan csurran elfelé a pénze! Tartá még a szavát, írásos kötésit, ám én bizon látom, a láda fiájában csak a fizetetlen contó cédulák gyűlének, mint őszi levelek a kerti ösvényeken. Jánosom hát a hátán tartja a kis Társaságot, az Én Kótsi Jánosom pedig a fejében való, sok olvasott s Bétsből el hozott mívelt okossággal tömi-nevelgeti őket. Vagyunk is immáron többen mint tízen, s hozzá jöve még mindenkinek nagy meg elégedésére egy érdekes férjfiú, Jantsó Pál. Sáska Uram hozá mint ki kincset fogott: az érces szép hangú tiszt tartó Urat, ki szint deák volt Nagy Enyeden. Onnan az esméretség. Amint belépe, mind elmosolyodánk, oly igen fura az ő ábrázatja. Én különösen elkacagám magam, István rám is szóla: »Gyermekek vagy-é, Rozál,

hogy ilyeket mielsz?« S reá döbbenék: Biz' a! Színészné lettem, hát akkoron való úgy kelle viselkednem!

Nos, a leányokról nincsen is sok szavam. Ők ketten Therézek. Látom, egyikőjük igen szemez Kontz Jóskával, a másik meg minden nadrágot viselő férjfiúval. Már megint pletykálódék rossz nyelvemmel! Van még két leánzó, szintúgy jövének Magyar Országból: Susánna, ki folyton perel, mérgeskedik, meg Júliánna, kiről jót nem igen mondhatok, hát inkább hallgatok.

Élj boldogan jó Aráddal egyetemben! Ölel:

Rozál,
színészné Kolosvártt''

Fejér Rozália és Kótsi Patkó János 1795 telén házasságot kötöttek.

(Taps, 1991. 1. sz.)

Árnyak avagy a vándorszínészet mulatságos keservei

Januárban korán beköszönt az este. Az utcán már égnek a lámpák, fénykörükben, mint tévelygő nyári pillék, hatalmas pelyhekben hull a hó. Idebenn jó meleget ont a radiátor, s a félhomályban szemem előtt összefutnak a könyv betűi. A falióra hatot bong halkán: Bim-bam... bam... hatban... ezernyolcszázhatban... bannn... akkor biz, akkor küldé ki báró Wesselényi Kolozsvárról a színészek egy részét Magyarországra... Bim-bem... bem... hétben... ezernyolcszázhatban már Pesten voltak a Rondellában... bann... Bim-bam...

Miféle hangok? Ki beszél? Kábán körülnézek: a sötét sarokban két öblös fotelem mélyén valakik ülnek s diskurálnak, aztán lassan, mint a varázslat, felizzik mellettük az állólámpa halványsárga fénye! Nézem őket, s magamhoz térek: Milyen ismerős arcok! Szóval: vendégeim vannak!

- Jó estét! - köszönök, hisz úgy illik. - Kikhez van szerencsém?

- Ne ismerne fel két régi komédiást? Lehetetlen! - mosolyodik a szikárcú. - Hisz innen-onnan hallhatott rólunk eleget!

Csakugyan - rémlik fel, de magam sem hiszem. Mégis kiszalad a számon:

- Szilágyi Pál? Személyesen? No, nem! Akkor ön éppen 200 éves!

- Az vagyok. Jól emlékszik, asszonyom! - húzza ki magát büszkén.

Már a másik úrhoz fordulok: ráncos, kerek arcban kék szemek.

- Ön... Várjon! Tudnom kell!... Balog István színész és színigazgató úr. Igen?

- Bizony, s én sem vagyok már mai gyerek. Megpihennénk itt ebben a cudar időben, ha nem zavarunk... - szól Balog, s jó szagú pipafüstöt ereget csibukjából.

- Ugyan! Nagy megtiszteltetés nekem. Mit is... Mivel is kínáljam meg magukat? - Zavaromban sürgök-forgok, de Szilágyi karomra teszi kezét:

- Ne csináljon gondot a tekintetes asszony! Egy pohár jó bor, pezsdíteni bennünk a lanya vért... Hisz akkor is, mikor még ifjan rázós utakon vitt a szekér, akkor is volt tél, bizony, s nem akármilyen!... De fáztunk! S az ital de jólesett! ...

Szaladok, hozom, közben fülelek, ne szalajtsak el egyetlen szót is!

- Az ám, komám, emlékezel? Még a Magyar utcában laktam... Úgy hívtuk, a 'cigányok tanyája'... Jó bor mellett ott is mennyi ötlet született! - mereng Balog, s én visszaérek. Kezemből tálca, három pohár s egy üveg hűtött muskotály, meg a délről maradt, még langyos, foszlós tepertős pogácsa.

- Tán 1812-ben lehetett... „Búsultunk s vigasztaltuk egymást - vág a közepébe elrévedőn Szilágyi -, s okoskodtunk, mint lehetne közönséget gyűjteni színházunkba. Beszéltünk egyről-másról, a többi közt Czerni György hős tettiről is. 'Megálljatok! - kiált valamelyik közülünk. - Ezt kellene színpadra kidolgozni! A pest-budai rácokat mind becsalná a színházba!' S te, öcsém, azonnal fel is karoltad az eszmét, s magadra vállaltad a kidolgozást!”

- Igaz! „Első nap már be nem fért a látni vágyók száma. Másnapra ugyanezt kellett adni a németek színházában, s harmadnap is... Látván a színészek, hogy az író fáradságáért jutalmat érdemel, 20 váltó forintot rendelének a kétezernél többre menő jövedelemből, és azt ki is fizették, minek nagyon megörültem...”

- Tessék, uraim, töltsenek! - kínáltam őket, s hozzátettem: - Balog úr aztán még 15 eredeti darabjáért vehetett fel honoráriumot, no meg a fordítások...

- Valóban? - nézett rám. - Magam ugyan meg nem számláltam soha. De a honoráriumot sem, hisz úgylis csak búsulhattam volna csekélyke volta miatt.

- Úgy, úgy! Én is jó néhány opera szövegét lefordítottam, de nem a pénzért, asszonyom! Hanem - hogy legyen...

- Akkor sem lehetett nagyobb a becsülete a drámaírásnak - sóhajtottam.

- Nem. A színháznál. De volt bizony becsülete a rác boltosoknál annál több. „Összebeszélnek és behívának a Váci utcai szegletboltba, és elémbe rakának néhány vég posztót, mondván, választanék egy köpönyegre valót belőle. Én szabódék: 20 forintból az ugyan ki nem telik. De az öreg megüté vállam: ‘Ecsém uram, nem kell ennek az árát lefizetni, csak válasszon! Mi, néhány kereskedők ezzel akarjuk azon húsz forintocskát megtoldani.’ S én szólni sem tudtam...”

- Ha-ha-ha! - kacagott fel Szilágyi. - De nem ám a meghatottságtól! „Balog örömmel jött a színházhoz a nyert posztóval, de csakhamar elkomorodott. ‘Mit búszulsz, barátom? Szép kaputod s szép nadrágod lesz.’ ‘De miből csináltatom meg?’ - volt a válasz.” Igaz? Így esett?

Bólogat az öreg színész, s én velük szemben a zsámolyon, mint kis diák hallgatom szavukat. Kerekedik a történet. A Szilágyi bajusza alól zengő basszus betölti a szobát:

- „Többen lakbért sem bírván fizetni, a színpadra költöztek, s ha reggel elaludtak is, nem féltek legalább, hogy elkésnek a próbáról. Előadás után lefeküdtek a színpadon, s terített, ételekkel gazdagon megrakott asztalokról álmodtak. De az elemek is összeesküdtek ellenük: az édes jótevő álmot irigyelve nekizúdult az eső, s minthogy a színház födele rongyos volt, a nyakukba csurgott.”

Balog pipájában felszította a tüzet.

- „Néha kenyeret, pálinkát kellett venni hitelbe a piacról, és a megfizetéssel vagy mi késtünk, vagy a hitelező volt-e türelmetlen, de megesett, hogy szállásunkra jöttek pénzt követelni. A többi között egy igen beszédes és szinte a sértésig éles hangú asszonyság becsörtetett a szállásunkra: hogy a cipők árára már régen várakozik, s most addig el nem megy, míg ki nem fizetjük őt. Magunk közt tanácsot kértünk egymástól diák nyelven, hogy az asszonyság ne értse, s megállapodánk: elővettük gitárunkat, a flótát, hegedűnket. Hárman muzsikáltunk, a negyedik elkezdett táncolni, s kedves vendégünket is forgatá úgy, hogy a kövér asszony alig tudta már mondani: ‘Jaj, az Isten szerelmére! Bocsásson már el!’ Nagy nehezen kiszabadult a jókedvű táncos kezéből, és nem is jött addig a cipők áráért, míg magunk nem vittük neki, ti. mikor havi díjunkt kikaptuk.”

- Keserves kenyér... Mégis, mi vitte rá akkor a férfiakat, hogy odahagyták a biztos keresetet, a lányokat, hogy oda a szülői házat, s beálltak színésznek? - kérdeztem.

Csönd lett, hallgattak, elgondolkoztak, végül Balog szólalt meg.

- Miért is? Elmondom, mit leszűrtem hosszú pályám során: azt, hogy „a színház tükre az életnek, mert az emberek működéseit visszatükrözi. A mese, a rege, történet, tánc, zene, mind tükör, saját életünket látjuk ezekben is. De a színház a legnagyobb tökélyre vitt tükör, melyet csak a műveltség némi fokára ért nemzedék képes előállítani...” Persze akkor ezt még mind nem tudtam. 17 éves voltam, pesti diák, és a kenyeremet instruktorkodással kerestem. Akkor láttam először magyar teátrumot. S mintha valami vonzott volna, ha lehetett, elmentem a Rondellába játékot nézni...

- Ugye, az a kerek bástyatorony volt: a Duna-parton? - kottyantottam közbe. - Ahol most Petőfi szobra áll?...

- Petőfi? Szegény költőnk! Biz ő is kitapasztalta a vándorszínészet keserveit!... No, de hogy folytassam, hol abba hagytam: „Éltrevaló pajtásom, Fejes ismertetett meg először közelebb-ről a színészekkel, s ő tudta meg, hogy aki statistának, vagyis néma személynek, figurának felöltözik a komédiában, az kap 12 kemény krajcárt, e mellett még a játékot is ingyen nézheti. Ez a biztatás, és annak reménye, hogy a szép Murányiné ifjasszonyt közelebb-ről is megláthatom, s talán szólhatok is hozzá, a száraz iskolai tanulmányok mellett ingerlő hatással volt rám. Így aztán sűrűn ott sündörögtem a teátrum körül, s vállaltam holmi apróbb ügyelési dolgokat: dobszót, trombitát, mennykőcsapást s több effélet, mint például cédulakihozást, szerepmásolást, és vártam a szerencsét - mi csakhamar meg is érkezett. A ‘Hóra’ című darabhoz Benke úr, mint rendező kiosztá a szerepeket, de még egy Zabolási nevű köz székely-huszár szerepére hiányzott egyén. ‘Nem vállalná el, édes öcsém uram, ezt a szerepet?’ kérde a nyájas rendező...

E közben mosolygó képpel már felém is nyújtja, amit én - habozván eleinte, vajon hozzányúljak-e vagy ne? - efféle birkaképpel viszonzottam, s egyszer csak azon veszem észre magam, hogy a ‘rollé’ a kezembe ragadt, s úgy jártam, mint pintyőke a lépes vesszővel.”

- Hagyd el, Pista! Mily ragadós is az a lépes vessző! Hozzá is fűzném a magamét, ha nem untatom a szép ifjasszonyt, ki ily fölséges süteményt készített kicsiny kezeivel - csipentett egyet a pogácsából Szilágyi.

Zavarba jöttem a huncut bóktól, de biztattam, csak mondja!

- Pesten jártam - kezdte - „s a színházba is betekintettem, s hallom, valaki nagy pathosszal szavalja Bocskay István szerepét a színpadon. Észrevétlenül belopóztam, s végighallgattam. Bámultam e férfias érchangot, kevésbé szögletes, de bátor mozgást. Kértem Kilényit: ‘Ki ez az ember?’ ‘Garderobe-szabóm, bolondos ember. Erőnek erejével játszani akar, s ebéd után, mikor senki sincs jelen, próbákat tart minden nap egyedül.’ ‘Miért nem lépteti föl egyszer?’ ‘Kikacagna a közönség, ha a szabómat léptetném föl első szerepben!’ ‘Nyomtasson más nevet helyette!’ - Úgy lőn. Harmadnapra hirdették a színlapok Magyar úr első vendégszereplését... S e Magyar nem volt más, mint elhunyt Barta Jánosunk!”

Fogyott a muskotály, s úgy belejött Szilágyi, nem is hagyta abba.

- Hallgassad csak te is, kedves Pista öcsém, mint járt el Szentpétery Zsiga igazgatósága idején: „Csökkenteni akarta a tagok számát. Legelőször is egy fiatal egyént szemelt ki. ‘Ennek úgyse sok hasznát vehetjük, küldjük el!’ E fiatal egyén első ittlétünkkor, Miskolcon, vergődött hozzánk valamely bukott s széteszlott társaságtól. Mi felfogadtuk sűgónak, kardaloknak. Mindenre ajánlkozott, csak hogy nálunk maradhasson. Sajnáltam őt, és szót emeltem mellette: ‘Hogy pedig reményem van, hogy e fiatal ember egykor művész is lehet, ím nézzétek!’ Nehány képet vontam elé, melyeket e fiatal ember ónnal rajzolt volt, s elbámult és csodálkozott valamennyi, mert nemcsak hasonlítottak az egyének, de a character is találva volt. ‘Lásd, barátom! Ki ónnal így tud charactereket festeni, idővel nagyobbakat fog festeni a színpadon!’ Kivíttam, a fiatal ember maradt, és csakhamar mutatta jelét haladásának. S ezen egyén, kit Szentpétery akkor üldözött - nem más, mint Egressy Gábor!”

- Hanem most már eleget hallgattam! - kiáltott Balog István. - Pedig volna nekem is miről-kiről mesélni!

Megijedtem. Ha összezőrdülnek, talán soha nem tudom meg, amire nagyon is kíváncsi vagyok. Felálltam, s a polcra egy kis könyvecskét emeltem le.

- Erről meséljen, Balog úr! Azt írja ez a könyv, hogy egy hét leforgása alatt társulatával 75 kilométert tett meg, miközben több helyen is megálltak, s előadásokat tartottak.

- Ugyan miben van kiszámolva ilyen akkurátusan? - kíváncsiskodott az öreg.

- Egy tudós könyvben. Van itt még sok minden más is, de én inkább a leghitelesebb tanútól szeretném hallani: mi dolga volt egy vándorkomédiásnak akkoriban?

- Elmondom hát sorra, mennyi a temérdek tennivaló. Először is „színdarabot írunk, vagy a hazafiak és tudósok által írt darabokat lemásoljuk, szerepezzük, scenába tesszük, a szerepeket kiosztjuk, ami sokszor annyi vitába kerül, mint egy-egy tisztújítás. Azután a szerepeket tanulmányozzuk és tanuljuk, a jellem-fölfogásra, a jelmezek használatára egymást oktatjuk, ha idegen szólásforma fordul elő, azokat magyarossá tesszük... Meg azon kívül számtalan előre nem látott akadályokkal kell küzködnünk, hogy az előjáróktól az engedelmet kinyerjük. A fogadósoktól termet kibérelni, akik a mi kényuraink, mert úgy zsarolnak, amint nekik tetszik, azonban egy bálért kiteszik szűrünket. Cédulát, azaz színlapot kell nyomtatni vagy írni, a próbák minden reggelt igénybe vesznek, délutánra marad a jelmezek, kellékek elkészítése, alkalmazása. Annyi öltöny nincs, hogy minden színdarabnak külön meglenne a maga jelmeze, hanem ma a magyarból törököt, holnap a spanyolból orosz jelmezt kell alkalmazni. A pénztárhoz, jegyekhez, világításhoz, díszítményekhez, kellékekhez, néma személyekhez egyén szükséges, kell azon felül rendező, ügyelő, sűgő. Ezen úgy segítünk, hogy amely színész valamely fölvonásban nem működik, a foglalkozások egyikét a vállaira nyomják, és így megesik, hogy néha a legnagyobb téiben is izzadnia kell a teendők miatt.” Folytassam?

- Folytathatnád, Pista, hiszen kihagytad az aláíró ívet, mit szét kellett hordanunk, ha támogatást akartunk kapni! - vette át a szót Szilágyi. - Tán te is jártál úgy, mint mi: letevének az ívet az uraság elé, ki így szólt nagy nyájasan: „Tessék csak följegyezni! Először adok 6 szekér szalmát, másodszor adok 12 öl fát oly feltét alatt, hogy szalmára rakják a fát, a fára a színészeket és az egész komédiát, s gyűjtsák meg!”

- No, hál’ Istennek, nem volt mindenki ilyen ‘áldozatkész’, különben felkopott volna az állunk! Például „D. zalamegyei táblabíró úr megjelenvén egy előadásunkon, kimegy a folyosóra, s beletekint a pénztárunkba. Látja, hogy bizony semmi kilátás nincsen sűrű nézősége. Úgy megsajnálta a szegény színészeket, hogy furfanggal rávette a tisztelt közönséget, duplázna meg a bevételt, mit az nagy lelkesedéssel meg is tett.”

S már neki is fogott Szilágyi uram a következő történetének.

- A színpadi ütközetekhez statisztéria kellett. Mit tehettünk? Beöltöztettük a helyben állomásozó katonafjencokat, felét janicsárnak, másikat svédnek. Dúlt a csata, s „előrenyomul Falström hadnagy, kinek érdekében volt a törökök elűzése. Erővel taszigálja a vitéz törököket, kik végre csakugyan engedelmeskedtek is, de egy sehogy sem tágitott: szuronszegezve nekirohan Falströmnek, s szemöldét felhasítja. Ezt látva a színpad mellől a baka-káplár, kiugrik a színpadra, ráivalg a töröknek öltözött közvitézre: ‘Mért nem retirál kend? Mennykő te...!’ Válasz: ‘Ellenség előtt sem retiráltam soha, káplár uram! Hát itt a comediában retiráljak? Nem! Inkább meghalok!’”

Balog úr lenyelte falatját, hátradőlt kényelmesen, újfent meggyújtotta kialudt pipáját, s hozzáfogott:

- „Eredeti darabot adtunk, amelyben egy öregnek két fia van. Az egyik jó hazafi, a másik mindenben a külföldieket majmolja, nyelvben, szokásban és ruházatban. A jó atya keményen dorgálja meg e miatt idegen érzelmű fiát. Erre a nézők közül lelkesülve és nagy fennhangon kiáltott fel egy falusi öreg úr: ‘Igazsága van, publice meg kell vallani, hogy nagy igazsága van! Csak rakja le nemzeti uram azt a gaz fiút, itt mindnyájunk előtt, mert megérdemli!’”

- Szóval egész addig faluhelyen az emberek még soha nem láttak színházat! - ámultam.

- Nem is, legfeljebb ha medvetáncoltatót - dörmögte Balog úr. - Ha meg városban láttak is, németajkú volt az, hisz kószáltak német trüppök szerte az országban.

- Meg ott volt a Pesti Német Színház! Míg a magyar ki nem vívta az elismerést, addig a német elvitte a közönséget.

- Hagyd el, Pali! Minek fortyog már a kihült üst? Akkor akadtunk össze...

- Nem úgy! Az már 1818-ban lehetett. Vagy 20-ban?

- Atájt, igaz, emlékszem, hogy...

- No, Pista! Te mondod-e vagy én? - csattant fel megint Szilágyi.

- Kedves jó uraim, hajba ne kapjanak! Mondják el felváltva!

- Igazság, ifjasszony! Szóval - folytatta Szilágyi - Fehérvár felé vettük utunkat, s Paksra megérkezőnk... „Másnap körütekintettünk, hol lehessen színpadot alakítani? A fogadóban volt egy különálló nagy terem, arra való. Kérdjük a fogadóst, mit kér e terem használatáért egy hónapra? ‘Semmit - lett a válasz -, csak engedjék meg, hogy magam is bemehessek az urak produkciójára.’ Szerencsére Balog magával hozta függőnyeit, s azonnal hozzáláttunk a munkához. Még aznap készen állott a színpad, s csinos kis nézőhely ajánlkozott a közönség elfogadására... Estve elámultunk, hogy a korcsmáros be nem férhetett, s midőn sajnálkozáim rajta, azt felelte: ‘Még jobban szeretem, ha be nem férek, annál több haszon lesz a játék utáni vacsorából!’” Így volt?

- Kihagytál, komám, sok fontos dolgot.

- Ugyan mit?

- Hogyan is tanakodtunk, mikor egyikőnk megbetegedett, hogy most már mitévők legyünk? Csak el nem hagyhattuk útfélben? S hogyan rendezzünk előadást nők nélkül? Négyen. És mit? Hiszen van 2-3 személyű apró darabunk, főleg itt a gitár, tudunk négyen dalolni sikerrel! A nagyobb színművek szinopszisát kihúzzuk, és kevés személyre szerkesztjük újra. Persze, három felvonásból csak egy lesz, az epizódok helyett mesélünk a nagy kigyórol, hétfejű sárkányról stb. ...”

- Na, de tömve volt este a terem?

- „Másnap Molière Don Juan vígjátékából adtunk jeleneteket. De már akkor annyi ember jött, hogy a pap és a hadnagy kénytelenek voltak kinn maradni, nem állhatván a nagy hőséget. ‘Egy forintot adok, komédiás bácsi - kiált egy fiatal - csak eressze be a feleségemet, ha én kinn maradok is!’ ‘Szívesen, ezt a szép menyecskét ingyen is, csak lehetne! Próbáljunk, csináljunk valahogy helyet!’ Neki veté amaz a vállát, én pedig sok szó után nagy nehezen besegítem a menyecskét. De arra mindjárt egész rohammal jöttek... Végül magam is be akartam menni, hogy az előadást megkezdjük. ‘Atyafiak, kérem, eresszenek be! Nálam nélkül nem kezdhettek meg amazok a mulatságot!’ - Rajtam volt don-juani palást, trikó, cipő s tollas barét. ‘Az igaz. De ha a lelkünket kiadjuk, se lehet itt helyet csinálni. Hanem tudja mit? Álljon ide a vállamra, és úgy menjen be!’ Oda adván a cassát a fogadósna, vállakon a színpadon termettem. Csend lett. Hallgattak. Némelyik kérdé: ‘Hát Angyal Bandi hol van? Meg a Csicsó csapláros? Meg a porkoláb?’ ‘Más história lesz ma, koma! Hallgassanak, hiszen a gyerek is megérti, úgy magyaráznak ezek, a pap se jobban!’”

...se jobban... jobban... ban-ban-bann... Bim-bam... Kedves faliórám hetet zeng-bong. Aj! Hiszen vacsoraidő van!

- Egy perc, és összeütök valamit. Biztosan megéheztek! Van néhány szelet hús a frizsiderben... benn... Bim-bem... Bim-bam...

Már sötét van egészen. A sarokba nézek. Hát vendégeim? Csak az utcai lámpa előtti kopasz faágak rezegettik fekete árnyékukat két öblös fotelem mélyén. S az ülésen fehérlik két könyv.

Felállok, villanyt gyűjtök. Sötéthez szokott szemem előtt lassanként összeállnak a betűk: Balog István: EGY AGG MAGYAR SZÍNÉSZ ÉLETÉBŐL. Sajtó alá rendezte és kiadta Dr. Barna János Makó 1927.

Szilágyi Pál: EGY NAGYAPA REGÉI UNOKÁJÁNAK. Színháztörténeti Könyvtár. 3. Bpest, 1975.

(Taps, 1991. 2. sz.)

SZÍNPADI CSODÁK

A Budai Nemzeti Játékszínben (1833-1837)

1834 decemberében cudar tél volt. A tabáni Apród utcában egy hallgatag kis csapat bandukolt. A jeges úton nehezen kerülgették az épülő emeletes palota járdára rakott téglahalmait, majd befordultak a legközelebbi tágas kapualjba.

- Itt is építkeznek már rendre, mint Pesten - súgta Lendvayné a férjébe kapaszkodva, és szedte apró lábait, amelyekben tűszúrásként fájt a fagy.

Telepyné előresietett, két gyereke alig győzte követni. Hidegtől piros arcáról fellebbentette gyászfátyolát, és kinyitotta az udvar túlsó végében külön álló, apró, földbe süppedt ház ajtaját. A színészbarátok betódultak a konyhába, amely még őrizte a hajnalban sült kalács édes illatát. Telepy továbbtessékelte őket az egyetlen szobába, Jozefa asszony már hozta is a pálinkát, melegítőnek, süldő lánykájuk, Máli meg a kályha elé térdelt, hogy felélessze a tüzet.

Csendes volt a társaság, toporogva álldogáltak. Melegedtek. Messzi volt a temető, a Gellért-hegyen túl, a Csörsz-ároknaál. Oda kísérték ki Telepyék kicsiny fiát. A harmadik volt már, akit most elvesztettek.

Ropogott a tűz. Megyeri a sublót tetején a kihajtott mappát nézegette. Különös kép volt: balról vad, buja erdőszéle, jobbról egy összedőlt ház romjai, felül fehér felhők között angyalkák repkednek s két óriás hattyú, nyakukon virágfüzér; lebegő selyemfátyol alól égszínkép ruhás tündér int le a földön térdelő gyermek felé, mintha magához akarná emelni.

- Az éjjel rajzoltam, a fiam koporsója mellett. Ezzel kívántam csepp testének fényes mennyei boldogságot - mondta Telepy, és kivette Megyeri kezéből a mappát.

- Még bánatodban is színpadon gondolkodol. Hisz ez egy tündérvjáték jelenete! - szorította meg részvéttel barátja karját Megyeri. A társaságban lassan felengedett a fagy. Leültek, ki-ki ahová tudott, Jozefa asszony behozta a kalácsot, Karcsi fia meg nagy borosflaskát cipelt mögötte. Suttogva, majd egyre élénkebben indult a beszélgetés. Ugyan miről? A szomorúságot oldani mi másról, mint ami mindnyájuknak fontos volt: a színházról.

Szilágyi félrevonta Telepyt, az ablakmélyedésben kisímította összehajtogatott kincsét: - Fáy András direktortól kaptam, különben inkább neked szánta. Nézd!

- A Theaterzeitung újabb melléklete? - hajolt a papír fölé kíváncsian Telepy. - **Valami ilyesmiről álmodoztam én is**, hiszen ott vannak a felhődíszleteink, és tudom, elkel közönségcsalogatónak egy jó, zenés-látványos némajáték. De hamarosan!

Az odasündörgött Megyeriben hamar támadt az indulat: - Nemcsak a németek tudnak ilyet csinálni! A te fejedben is van elég fantázia, Gyurkóm, s hozzá tehetséges pennád. De persze Bécsnek van rá pénze! A magyarnak már nem jut!

- Jól van, jól - csillapította barátját Telepy. - Nézd meg ezt például! - A sublótfiókból előhúzott egy másik Theaterzeitungot. - Jókezü fickó ez a Schoeller! Így elkapni a nézőtérrel játék közben egy jelenetet! Olyan hű és mozgalmas, mintha meg akarna mozdulni.

- Mi ez? - lépett oda a kis Laborfalvy Róza. - Jé, de hiszen ez a Haramiák. Tavalyadtuk. Maga pingálta, édes Gyurkó bátyám?

- Eltaláltad, prűcsök. A Haramiák. Én is csinálhattam volna, de ez bécsi, és másik némajáték, mint a mienk volt.

- Emlékeztek, ahogyan az égő hídról menekülve az a ló felugratott a meredek hegyoldalon? - csatlakozott a társalgáshoz Szerdahelyi.

- **Magam mozgattam a háttérfüggöny és a szikladíszlet között** - tette hozzá büszkén Telepy.

- Miért nem bízod az ilyesmit a segédeidre? Vannak négyen! - vélekedett Szilágyi.

- Ugyan! Nekik a festéktörés, a gyalulás, ragasztás és még sok egyéb más a dolguk. Teszik, amit mondok. De ilyet? Ehhez érteni kell!

... Fogyott a kalács, ürült a flaska. Már délre járt, széledőben volt a társaság. Telepy súlyos kezét Megyeri vállára tette:

- Várj egy kicsinyt, jó rendező-társam! Menjünk be a színházba! Mutatnék valamit... - Megyeri bólintására már vette ő is a kabátját.

- Ugyan hová, Gyurkóm? Ilyenkor? - nézett férjére Telepyné.

- Elviszem egy kicsit a szomorúságomat. Te meg pihenj, lelkem! Máli lányom! Tudd ám a szerepedet, mire visszajövök!

- Édesapa! Rajzolhatok a grafitoddal? - törleszkedett a kis Károly.

Telepy megsimogatta fia fejét: - Nem bánom! De ne pazarold a papírt!

A Várszínház díszletműhelyéhez Telepynek volt kulcsa. Csend honolt az egész épületben: ma sem lesz előadás.

- Ez a tél gonoszul elbánik velünk! - dörögte Telepy. - Ha így marad, a kutya sem jön át Pestről színházat nézni. Nem is csodálom, hisz egy életveszély azokon a lélekvesztőkön a jégtáblák között...

- Egészen odaszoknak megint a németekhez - mérgelődött Megyeri. - Hát még ha olyan mutatványokkal csalogatja őket a direktor, mint amilyet a múltkor láttam! Ez a Grimm még majmokat is táncoltat, és teleülteti élő fákkal a színpadot. No és a harci játékok! Ágyúk durrognak, puskák ropognak. Csak úgy facsarta az orromat a puskaporszag!

- Csak a telet bírjuk ki valahogy! Tavaszra itt lesz Déryné. Adjuk az operákat. Akkor irigykedhetnek majd a németek! Hozhatnak elefántot, krokodilt is a színpadra, hozzánk tódul a közönség. Operára! Oda kell majd csak a fényes színi hatás! - mondta Telepy, és közben turkált. Sehogy sem találta, amit keresett.

Ekkor nyílt az ajtó, és belépett Udvarhelyi Miklós: - Úgysem voltam még itt! Hadd nézzek körül!

- Hát nézzél! - üdvözölte örömmel Telepy. - Ha már idecsábítottalak Kolozsvárról... Itt vannak összetekerve a háttérfüggönyök, az ott a szikladíszlet, azok a bútorok kastélyba valók. A falusi szoba dikóján mi üldögélünk. Ez a fogaskerék javítás alatt van, holnapra már be kell állítani a repülő szerkezetbe. Ahhoz ne nyúlj! Még nem száradt meg. Át kellett festeni a vízesés-vásznat, úgy megrepedezett a sok huzigálástól. Rángatni kell, s akkor úgy néz ki, mintha zuhogna... Megvan! - kiáltott fel, és meglobogtatta legújabb tervét. - Készülök Dérynére. A Zampát kéne előadni. Hm?

- Mutasd!... Bele akarod tenni, amint **Zampa, a kalóz a bosszúálló szellemek elől az Aetnába veti magát?** De hisz az nincs is a szövegben! - vitatkozott Megyeri.

- De bele ám! Majd mi megmutatjuk! Kárörömmel olvastam a Honművészen, hogy a németek ujjnyi vékony, pár pillanatig égő rakétával csinálták a Vezúv félelmetes kitörését. Volt kuncogás a nézőtéren. De majd az Aetna a Zampában! Azt nézzétek!

Megint nyikordult az ajtó. Úgy látszik, más sem bír meglenni a színház szaga nélkül. Lendvay jött Marci fiával. Telepy hevesen ölelte magához a gyereket, szemei megteltek könnyel. Marci épp, mint a fia. Akit ma temetett. Alig ötesztendő.

- Jaj, Gyuri bácsi! Fáj! - a nyafogásra Telepy letette a fiúcskát: - Ne haragudj! Nem akartam. Mutassak valamit? - Lágyan, szeretettel feltette a gyereket egy felhődíszlet hátuljára rögzített deszkaszálra. - Na, Marci! Ott találsz egy lyukat. Nézz ki rajta!

- Leesik! - aggodalmaskodott az apja.

- Csak tanulja! Úgyis színész lesz belőle - mondta Szilágyi, aki épp ekkor csukta be maga után az ajtót. - Bementem a Fehér Sasba egy bögre forralt borért. Aztán jobbnak láttam utánatök jönni. Egyedül nem ízlik annyira... Nicsak! - Marci kukorékolt ki a felhők közül. - Te vagy a Hold a Havasi rémkirályból? Tisztára, mint a Kántorné asszony! - kiáltott Szilágyi. - Elővehetnék. Kolozsvárott is sikerrel ment. - Tette hozzá Udvarhelyi.

- Áh! Az a közelébe sem jöhetett annak, mint amelyet Gyurkó rendezett... - kötözködött évdve Szilágyi.

- Szeretjük, mi? A mi gyerekünk - dörögte Telepy. - Együtt fordítottuk. Csak közben eljöttem Kassáról. Emlékszel, Pali?

- Hogyne emlékeznék! Én a verseket. Azt, hogy... Tudod, amit az embergyölölő Flotwell énekel.

És már bele is kezdett a nóta közepébe:

„És bár a világ úgy megváltozandna,
Hogy még a számár is törvényeket hozna...”

- De erre már mind rázendített:

„...S ha a magyar Játékszín úgy elaljasodnék,
Hogy ott csak a Hanswurst diadalmaskodnék...” - a nóta nevetésbe fült.

- Ám hiában a szó, ha nincs hozzá a szemnek miben gyönyörködni - váltott prózára Szilágyi. - Mert ahogyan azt a tükört te megcsináltad, Gyurkó! Ahogy felnyílott, és ki lehetett látni a napsütötte tájra, miközben dörgött és villámlott, és a tükör helyén megjelent a Rémkirály! Micsoda taps fogadta a látványt!...

- Az ám! - mosolygott már Telepy. - A villám a licopodium fénye, és hozzá meg Péhrer Jóska verte a nagydobot. De mennyi olajlámpás kellett az oldalkulisszákhoz, hogy a táj kiviruljon! Még jó, hogy a tükröző tányérokát újralakkoztattuk...

- Bár ugyan ha nagyobb fényt adnának, ki hinné el a nézőtérről, hogy ezek itt... - mutatott körbe Megyeri. - Ezek nyújtják azokat a csodás színpadi káprázatokat? Fényes nappal bizony nem jönnének be ezek a trükkök.

- Meg aztán a jelmez! - toldotta Lendvay. - Amint a három szellemasszony megjelent a kunyhóban, fehér leplekbe burkolva! S a jelmezt bizony viselni is kell, hogy úgy lássék, mintha azok ott nem hús-vér emberek volnának...

- ... Hja, a színészmesterség... - sóhajtott elmélázva Telepy. - Nekem nem az igazi kenyerem. Valahogy még csak elvagyok a komédiákban...

- És micsoda természetes humorral! Meg is dicsérték a Honművészen, mit akarsz?... Ám ha tollat fogsz, azt gondold meg! - Udvarhelyi szellemeskedése elevenbe talált.

- Igaz biz. Csúfosan megbuktam azzal a rémdrámával. Ám abban is az inspirált - csak nevesetek! -, hogy végre felrobbanthatok a színpadon egy egész löporos tornyot!...

Megyeri hátba veregette szívbeli jó barátját, bár annak az olyan volt, mint a simogatás: Megyeri elbújhatott volna a hóna alatt.

- Gyerünk a Fehér Sasba! - oldotta a kínos hangulatot Szilágyi.

- Csak menjetek! - szólt biztatóan Telepy. - Épp ma mulatozzak veletek? - és elvált tőlük.

Lehajtott fejjel bandukolt hazafelé, szeme előtt újra élesen megjelent a kép a felhők felett utazó tündérrel. Amint befordult a Szarvas háznál, egy cigányasszony toppant elébe:

- Édes naccságos úr! Minek búslakodik? Adja a tenyerét!

- Egy krajcárom sincs! - vonakodott Telepy, de a vénasszony reszelős, jéghideg ujjaival már meg is ragadta a kezét. - Ó, maga egy varázsló! Isten bizony mondom, itten van a tenyerében! Hosszú ideig fog élni, és mindég csak csupa káprázatot varázsol az embereknek. És még! Itt egy nagy ház! - A banya behunyta a szemét. - Pestet látom meg a Hatvani-kaput, meg látok a fejében rajzokat, sok széket egymás mellett meg nagy-nagy fényt, és hallok muzsikát... Micsoda ház lehet ez? - nézett alulról felfelé Telepyre a vénasszony. Telepy elmerengett:

- ... Csak nem a magyar színház? Ha igazad lesz, eljöhetsz oda az adósságomért!*

* Nemsokára valóban felépült a „nagy ház”, a Pesti Magyar Színház, amelynek első tervét Telepy készítette. Ott adták elő a Tékozló című tündérregét, **ahhoz „varázsolta” színpadra azt a különös látomást, amely azóta sem hagyta nyugodni**, amióta halott kisleány mellett virrasztva először tűnt fel a képzeletében.

(Taps, 1991. 5. sz.)

Morgána, tűnj előnkbe!

A kassai Nemzeti Dal és Színjátszó Társaság életéből.

Kassa, 1832. április 23.

A színpadon vendégsereg Lorenzo messinai herceg palotájának kertjében. Az oszlopok alatt fényesen terített asztal, távol, a tengeren túl Caribdia hegyormai, kopár táj. Oldalt a tengerbe magas szikla nyúlik, a tetején fárosz világít, annak kerületénél félelmetes örvény kavarg. Kreutzer zenéje lázasan festi alá Lorenzo herceg háborgó kedélyét, aki most hirtelen felugrik, a sziklaszirtre rohan, és arany billikomát a zúgó tengerbe hajítja.

„Ki e pohárt nekem megmutatja, Legyen övé, magának tarthatja - kiáltja révült örületben. De csend. Mindenki dermedten áll.

„Hát senki sincs itt, aki merne? Hogy? S mind elborzadtok. Tehát a lányom keze az övé!”

Ivó, a vitézzé ütött bátor ifjú „Ő érte a halált!” felkiáltással a mély örvénybe veti magát.

A nézőtér felmorajlik. A zene zeng, majd csendes harmóniába hajlanak a fúvósok, s hozzájuk simulnak a hegedűsök: a tengerzaj elül. Egy csajkán evezve Morgána tündér jelenik meg, és kezét Ivó felé nyújtja. Ivó felbukkan a habok közül, kezében a billikom. Ujjongó öröm árad a színen, s a boldog Alphonsine Ivó karjába hull. A tenger ismét zajlani kezd. Középen Morgána fényes leplében áldón mosolyog, fejét a felemelkedő habok mint szívárványt övezik, majd a vízből Neridák és Tritonok buknak fel kecsesen, s fénylő koronát tartanak a tündér fölé. Az egész tengert fény deríti fel, az égből angyalok szállnak alá, és glóriát képezve énekelnek:

„Ha! Morgána tűn előnkbe, A haboknak Istene!
Nyugtót öntött ő szívünkbe, Áldott legyen nagy Neve!
El ne tűnjön ő soha, Boldogságunk adója!”

S e csudálatos, boldog képre megy le a függöny.

- Kifelé, gyerekek! Még egyszer - dörmögi Szilágyi, és int: a függöny újra felmegy. Középen pukedlizik Déryné feszes fekete trikóban, fényes sárga bugyogóban, csipkés ingén aranylő mellény, vállán fekete bársony pelerinke, fején lengő-tollas fekete barét: ő Ivó, a bátor ifjú. Mellette bókol zöld selyemruhában Alphonsine, a vékonyka Kubainé, s ezüsttel átszőtt kék muszlinban a tündér, Udvarhelyiné hint csókot a tapsolók felé. Ott állnak a férfiak a kalapjukat mellükre szorítva, s hátul előképben a kardalosok a fénylő tenger felett.

A nézőtéren elül a taps.

- Nos, ez A Búvár sem megy sokszor... - sóhajt Pály Elek, ki Déryné riválisát alakította, s orra alól bosszúsan rántja le masztiksszal ragasztott kackiás bajuszát.

- Túlságosan rákaptak a francia operákra ezek a kassaiak. Hát nem is az igazi ez a Kreutzer! De azért ne csüggedj, Palikám - fordul Udvarhelyi a mélabús Szilágyihoz -, a fordításod jó, a rendezést eltaláltad. Nem üres a kassza, ez a fő!

- Mégis-mégis... Máskor recsegett a karzat a vivátoktól, s most!... - morog Szilágyi. - Pedig a prózát mind átéléssel adtátok, a kórus egyszerre, muzikálisan zengett, az énekbetétek is kitűnően mentek... Mégis. Langyos este...

- Milyen legyen áprilisban? Lassan vége a szezonnak... - cirógatja meg vigaszul Szilágyi csontos karját egy elvonuló Nerida.

Kiürült a nézőtér. Az emeletre sötétség borul: a szolga már eloltotta a mécseket. Csak a színpad két oldalára nyíló öltözőkből szivárog ki pislá fény. Az ajtókat alig lehet becsukni, túl sokan nyüzsögnek odabenn. Hiába, ebben a daljátékban mindenki benne van. Ha nincs is a nevük a színlapon, ott táncoltak, énekeltek a kardalosokkal együtt valamennyien.

Szétoszlott a zenekar is, de Heinisch úr még visszaszalad, s egyenesen Dérynéhez kopog. Máriskó nyitja résre az ajtót, s amit felismeri a karmester urat, szélesre tárja. Heinisch úr kézsókkal gratulál a primadonnának, és átnyújtja csokrát.

- Ugyan már, hová is teszem, édes Józsefem? Látja, megint hogy elhalmozott az én drága jó közönségem! - mosolyog Déryné. - No, milyen volt, mit gondol? - s már vissza is hajol kicsiny tükréhez, és a festéket szedi le az arcáról, miközben Máriskó a csatokat szedegeti az izgő-mozgó fej hajzuhatagából.

- Maga, mint mindig, csodálatos! De hogy így bánt a karddal is, sohasem gondoltam volna. Majd még félni is kezdek magácskától!

- Ugyan! - kacag Róza asszony. - Én félek magától, meg a dirigáló pálcájától. Még mindig nem nőttem ki a drukkot...

Heinisch úr már távozik, beugrik még a másik oldalra is. A férfiak öltözőjéből hangos hahota árad. Az ajtóban Berzeviczy báró legényébe botlik, ki éppen hátrál kifelé nagyon veres orcával.

- Csak jöjjön, muzsikamester úr! Itt van ni, ez a legény. Levélkét hozott a báró öméltóságától. Te vagy-e, aki hoztad? - évődik Szerdahelyi.

- Én - hebegi zavartan a fiú.

- S nem te vagy-e Marek?

- Ne tessék engem sérteni, hiszen nem bántottam én az átkor urat. Mondám, nem Marek vagyok én, hanem Márkus! Az a tisztas nevem: Márkus! - kiált a legény, és ezzel kirohan.

- No, ilyet! Ez a tótocska már olyan büszkén magyarnak vallja magát! Nincs négy esztendeje, hogy egy szót sem tudott magyarul. S mióta a karzatra jár... Tessék! - kacag egyre szilajabban Szerdahelyi.

- Elég már, Józsi! - szól Szilágyi. - Örülünk inkább, s dicsérik. Hiszen jártam én itt húsz évvel ezelőtt, s egy fia magyar szót nem hallottam, ha végigmentem Kassa város utcáin! S most meg! Csak a ráartója érzi úgy, hogy elegánsabb a német szó. Mind magyarul beszél már itt. Még Csáky gróf is letette a Theodor nevét.

- De csak egyeseknek... - szisszen közbe Szentpétery.

- Zsiga! Te csak az ifjú feleségedet öleld, s ne a kihűlt helyedet sirasd Rózánál! - szól Udvarhelyi.

De nem állja tovább Heinisch: - Nem szép ez, hogy Róza asszonyt így kiszavaljátok, még ha egymás között is vagytok, férfiak! Ha ő nem volna velünk, hanem ment volna Bécsbe, hiszen hogyan hívták! No, arra, ugye, gondolni se jó? Én meg épp erre jövök be, pedig gratulálni akartam volna. Igazi, nagyszerű operisták vagytok ti mind! Hát inkább azzal törődjétek, mi a következő teendő léssen!

- Úgy, úgy! Igazad van, Jóska. De arról lehet beszélni majd a vacsorán is.

- Miféle vacsorán? Hol?

- Mit gondolsz, miféle levelet hozott ez a Márkus nevű Marek gyerek? Berzeviczy úr vendégei vagyunk mama, idelelni a Pfeltz táncsteremben. Az egész kompánia.

Szállingóznak már kifelé a férfiak, s nyílik, csukódik az ajtó odaát is, az asszonyoknál. Szilágyi azonban elkanyarodik a többiektől: Dérynéhez siet tisztelegni. Tán megsértődnék, ha nem tenné, hisz ő volt a rendezője már Kolozsvárott is.

Odabenn az apró öltözőben Máriskó a ruhákat hajtogatja a nagy kosárba, Róza asszony már túl van az öltözködésen, s Kántornéval vannak nagy disputában.

- Rossz világ jár rájuk most, azt írja szegény Komlóssyné.

- Pedig Komlóssy egy jó direktor! Úgy hallom, ide is pályázik. Tán ezért írt néked a Komlóssyné, puhítani a talajt... - véli Kántorné, de már szedelőzik.

- Én igencsak sajnálom azokat... Miért sietsz, édes Annám? Magam is kész vagyok! Hát te, Máriskó? Mindent bepakoltál?

Máriskó a vállára emeli a fonott kosarat, s úgy igyekszik, majd belebotlik Szilágyiba az ajtóban. Kántorné és Szilágyi helyet cserélnek a csöpp öltözőben.

- Mi szél hozta, Pali?

- Csak szíves gratulációra jöttem, no meg invitálni a mai vacsorára.

- Tudom én! Az intendáns úr személyesen hívott meg az imént. Ám a szíves gratulációt köszönettel veszem - s vissza is adom azzal, hogy fordítson Pali minél több operát nekünk!

De már Szilágyi ugyancsak araszol kifelé, mert jó fülével hallja, a lépcsőn felfelé kemény férfileptek közelednek...

...Odalenn már javában folyik az evés-ivás, mire hintaján megérkezik maga báró Berzeviczy, az intendáns. A jókedvű társaság nagy zajjal fogadja, de hamar csend lesz, mert a báró nem ül le, hanem a széknél állva mintha szólni akarna.

- Hm... nehezen kezdem... Immár évek óta nagy szerencsémnek mondhatom, hogy az én kedves színészeimmel együtt dolgozhatok. Kedvemre csinálom, s talán az önök kevés megelégedésére is. Abaúj megye pártfogását kieszközölték jeles munkáikkal, nagy igyekezetükkel és tehetségükkel. Van már Kassa városának - mondhatni - állandó társulata! Csak tartsa meg az Isten oltalmában magukat!...

- De rosszul kezdődik! - súgja Barta Szentpéterynek.

- Magát is, báró úr! - kiált Szerdahelyi, s emeli poharát.

- Épp ez, mit mondani akartam. Igen elfáradtam. Közeleg a Pünkösd, és maguk pihenni mennek. Tudom, tudom, inkább játszani, mert nyugton maradni nem tudnak... Én magam is pihennék, idény végeztével letenném az intendánsi tisztet a város elébe...

Folytatná, de nem lehet. Mindenki zajong, s kérleli. A szeles Megyerinek ugyan nem szokása, de most csak megszólal:

- Nem engedhetjük, méltóságos uram, hogy magunkra hagyjon! Okunk is megvan rá! Numero egy: a báró úr mindnyájunknál többet ért a literatúrához. Numero kettő: Mindnyájunknál többet a dramaturgiához, s numero három: Tán még ezeknél is többet ér minekünk a színészi játékhoz értő figyelmezése! Maradjon, kérjük!

- Semmi, kérem, úgy zavarba hoznak. Önök praktikus színészek, s jól is fogják alkalmazni magukat a karakterek eltalálásában ezután is! No, meg olyan darabok vannak már készen, minek is soroljam! Jó Kisfaludy barátom összes vígjátéka! És az antik drámák? Német tragédiák? Kedves bohózatok? Különösképpen jelesek az operában. Ím öszveszámláltam: harmincnál is több daljátékot tartanak magokban, mit bármikor elővehetnek... De Déryné hol van?

- Aligha jön. Épp az imént robogott el a gróf úr kocsija az ablak előtt oly sebesen, mintha ördögök húznák!... - ejti a szót Szentpétery Zsuzsika, ki épp most érkezett.

Férjeura, Egressy Gábor levonja magához gyorsan Zsuzsit, s fülébe suttogja: - Édes lelkem! Jobb, ha máskor meggondolja, miket mond anyai mód magát nevelő legjobb barátnéjára!

- De Gábor! Hisz mindenki tudja!...

Az asszonyok dongnak, mint a darazsak. Kántorné szokott hallgatagságával magában marad. Végül mégis szólal:

- Tudjuk, méltóságod életét a színházra szánta, temérdek pénze is azt bánja, s lehet, belefáradt, hogy velünk foglalatoskodott. Hálás köszönetünk érte! De ha még azon három évet - egy van már abból csak hátra! - míg a megyei pártfogás szól, ha végigküszködne velünk!...

- Olyan tragika kér, amilyen nincs több ez országban... Nem bánom, de egy feltétellel: ha még láthatom itt mint Erzsébet királynét, hát...

- Állom, hogyha Stuart Máriát a Déryné adja! - felel Kántorné szemérmes mosollyal.

- No, akkor talán még bírom egy ideig!

- Éljen! Vivát! - kiált az egész társaság.

... Akkor, amikor Szilágyi maga mögött a Déryné ajtaját betette, széles jókedvvel nyitotta ki újra azt maga Csáky gróf, s Déryné asszonyt erős öleléssel üdvözölte. De szava komor maradt:

- Már mondtam magának, Rózám. Hagyjon fel a trikós szerepekkel! Minek mutogatja gyönyörű lábait az egész világnak?

- Maga, édes Tivadar, a színpadon nem szólhat egy szót sem! Ott magam vagyok a magam ura!

- De még azt is látom, mint tudja ölelni a Pályt! A minap is az Izabellában hogyan bújt hozzá!

- A nejét játsztam. Mi mást tesz egy hitves, ha urát találja? Különösen Pályt kell ugyan ölelgetnem, hisz folyvást csak az énekkel törődik, s kinéz a színről! Gyönyörű hangjával csak keveset érne, ha nem böködném, hogy játssza is meg a szerető hitvest. Muszáj ezt tennem, édes grófom, ne legyen féltékeny! - s kedves-gyengéden a férfi arcát megpaskolta.

- Én hű pudlija a zsarnok asszonynak! - csókolta Csáky a paskoló kacsót. - Már el is feledtem, mit az imént mondtam! No, de hiszen látom, készen is várt engem az én Rózácskám! Most magammal viszem!

- Nem lehet azt most, édes Tifsz! Berzeviczy meghívta az egész csoportot, oda vagyok hivatalos!

- Nem engedem! Hisz nap mint nap eleget van velük! Én most végre szabad estét nyertem!

- De ha nem tehetem, édes. Most nem. Mit szól a világ, s mit az intendáns úr, ha éppen én maradok el?

- És ha az eperjesi nyári színpadot meg nem reparáltatom? - gyúlt fel haragja a szép Csáky grófnak.

- Ezzel akar megfogni? De hát vegye elő a jobbik esztét, édes! Most az egyszer lássa be: oda kell mennem!

- Szóval oda. Ha nincs eperjesi színpad, akkor is. Jól van. Se velem, se oda! - kiáltotta Csáky, méregtől fűjtatva otthagyja a megszeppent Déryné, s becsapta maga mögött az ajtót. De még kívülről kétszer is rázárta.

- Velem nem? Oda sem! - rohant le a lépcsőn, mint a fergeteges szélvész.

Déryné soká ült sírva-szipogva - ám nem egészen reménytelenül. Hiszen Máriskónak nem-sokára vissza kell érnie a csokrétaért! Lassanként felszárította a könnyeit, arcát megpirosította, kihúzta derekát, s mire Máriskó kiszabadította, már mosolyt is tudott magára erőltetni! Késve bár, de megérkezett a nagy kávéházi mulatságra.

- Lészen-e tavaszkor utazás Erdélybe? - toppan be, s kérdezi mindjárt.

- Lészen bizony! Elsőben megyünk Bártfára pihenni!

- No, meg egy kicsinyt komédiázni. Hozza-é a gitárt, édes Déryné asszony?

- Onnan Eperjesre. Ugye meg lesz ott javítva a színpad? A gróf úr ígerte, maga csináltatja!

- Ha mondta, meg is teszi bizonynal. Kéri is Telepi uramat, hogy szakértelmével maga irányítsa a munkálatokat - mondja Déryné, s magában gondolja, addig a grófot csak megengeszteli, hát a fenyegetésével a jókedvű társaság kedvét most nem szegi.

(Taps, 1991. 12. sz.)

FARSANGBÚCSÚZTATÓ KASSÁN, 1873-BAN

Hó! tessék olvasni!

Kezdeté délután 4 órakor.

Latabár Dezső jutalomjátéka.

Nagyszerű itt még soha de soha nem látott valami!! a ki pilyeregni akar az ma
nejőjjön színházba.

Bérlet

KASSÁN.

szünet.

Kedden 1873-ik évi február hó 25-én,

Latabár Endre dráma-, opera-, operette- és népszínmű-társulata által
itt először most és utoljára adatik:

**Kakas sarkon forgó, dörgő, morgó, nyikorogva csikorgó,
arany sarkantyus rézvár
borzasztó lovagja.**

*Nagyszerű borzasztóval telt, a irtózatú gyehenna tűzzel megvakított, a több apró malaczbőrbe öltözött spékelt ördögökkel, a láthatatlan
római gyertyákkal felcifrázott, siralmas nagyszabású tragoedia, itt ott helyet helyet, neha meln. egy kis vízsággal elegy. trefásan
mulató azomorúsággal fűszerezve. Irta egy meghibogult Humor. (Rendező egy már 20 éve keserű lapun ragado
jelenleg a megtestesült jólétben úszó rendező.)*

*1-ő szöveg: A borzasztó lovag nagyszabású gyilkosságát. 2-ik szöveg: Pomp de funebre.
gyalog látható négy kétszab. 3-ik szöveg: A M. kolcsesi ördög birodalma és lakhegye.*

A farsangi színlap részlete

Eredetije az OSzK Színháztörténeti Tárában található

...mert ilyet még nem láttak, nem olvastak, pedig tán már több száz színlappal találkoztak
utcán-útfélen...

...mert ilyet még nem láttak, nem olvastak, pedig színlap ez is: nem mond mást, mint ami egy
színlaphoz illik - csak másképpen. De miért? Nem másért, mint hogy 1873. február 25-én
Kassán Latabár Endre direktor úr vidám kedvű truppja búcsúztatni kívánja a farsangot.
Másnap hamvazószerda, amikor a húsvéti böjt kezdődik. Hát mulasson a nagyérdemű még
egy jóízűt - a színházban is!

A hatvanegy éves „agg” direktor jó szokásához híven, s egyúttal Kassától is búcsúzván, olyan
farsangi mulatságot szervez, amely tulajdonképpen paródiája a korábban és korában oly
kedvelt rémdrámának, sőt: a népszínműnek, operettnek, drámának is, s amely paródiát „egy
meghibogult Humor” szerkesztett egybe, ám a „már húsz éve keserű lapun rágódó, jelenleg a
megtestesült jólétben úszó rendező” nem lehetett más, mint maga Latabár.

Az „először most és utoljára” adott, végtelenül hosszú címbe burkolt „nagyszabású tragoedia”
„láthatatlan római gyertyákkal felcifrázott” színpadán képzeljük el az „irtózatú gyehenna-
tüzet”, s amint azon vagy abban az „apró malaczbőrbe öltözött, spékelt ördögök, becukrozott
nimfák, besavanyított fúriák, kandírozott parasztok és madeira szósszal leöntött cigányok”
ugrálnak - több „szakaszban”!

Hó! De a „szakaszok” címeit is tessék olvasni! Azokban vagyon a „tragoedia” tartalma röviden leírva, amelyek aztán a fantáziánkkal kiegészíthetők, és máris lehet tünődni: vajh mely „szakasz” a legborzongatóbb, melyik ingerli majd még szomorúságosabb nevetésre a közönséget? Netán a Pomp de funébre, azaz a Gyászpompa - gyalog, lóháton és négykézláb, avagy a Miskolcici ördög birodalma?...

Amilyen víg kedvvel készült a színlap sziporkázó szövege, olyan víg kedvvel készülhettek a színészek szerepeikre. Lehetett dolga festéknek, parókának, masztiksznak, gitt-gyurmánynak, előkerültek a paták és szarvak, farkak és gypjak, és ugyancsak kifordíthatták eredeti mivoltukból a dráma, operett és népszínmű tipikus alakjainak lelkét-testét - kigúnyolván-karikírozván!

Így kerülhetett a farsangi szín-műbe „Egy pityergő apa, ki csak azért fordul a darabban elő, hogy áldozat legyen... ismertető jele: a bornak már csak a szagától is elájul”. Gondolhatni, a valóságban is a „kedélyes apa” szerepkörben működő Szathmáry Árpád a valóságban inkább elájul - a borért magáért...

Szerepel még „Egy szegény áldozatkész birka, ki a mai naptól várja a lét vagy nemlét nagy kérdését megoldhatni (L: Hamlet!), egyébként a mai előadáshoz ő készíti a gyehennatüzet, azon felől ügyes gépész (feltehetően színpadmester is a társulatnál), és szörnyű gazdájának (ki nem lehet más, mint édes szülőatyja, a direktor Latabár) igen szeretett szolgálója - Latabár Dezső.”

Mi minden kiolvasható a szerepek mókás és terjedelmes leírásából! Például az, hogy Lenkei Gyula BINGYILKO népszínmű-ízű szerepében nemcsak a „Kavicskő rend nagyvitéze”, hanem „direktori ágens” is,

hogy Kovács Elemér nemcsak színész volt, hanem díszletfestő: játszik „Egy már hetvenhét esztendő óta (ekkor harmincnyolc éves!) zsíros gyökereken rágódó öreg urat, ki már több éve a kövér malackák festésével foglalkozik”,

vagy hogy Mikei Lajos „A világon a legfurfangosabb rendőr, hírhedett buffo!! (így igaz: jó komikusa volt Latabárnak), folyvást szétvetett lábakkal, obligát kakas, tyúk, pulyka és pincs, különben igen szép gyerek”. Vajon ez utóbbi dicséret-e? Ábrázolás nem bizonyítja!

Legjobb ízű a kacaj: másokon nevetni, vagy magunkon, ha kell. Így járt a tizenennyolc évesen is igencsak vézna Latabár Kálmán, mint „GEBEINO, igen testes paraszt fiú, ki jelenleg nősülni akar”. S tévé is azt a következő esztendőben!

Így Nyilvay Irma, itt Vrasicsné, kinek szerepe „CERLINA, keseredett szívű anya!”, mely kitétel nyilván újszülött kisfiára vonatkozik.

Bokorné pedig „Egy görcsös korcsmárosné, ki a nincsen falusi bakter szeretett huszonhetedik leánya, egészen gyermektelen” - jót mulathatott magamagán, hisz férje épp 1873-ban, a Bokor csemetékkal az élen, egy gyermekszínházat toborzott össze!

Stb. stb. stb. - de Hóóóó! Olvassátok csak minden sorát!

Mert alább látható, hogy mindezt „követhetné!!!” egy regényes balett, ám - mint a címe is mutatja - *A megdühödött véletlenség* nem is véletlenség, mert a balett előadatik ugyan, de - Bécsben, amely helység már akkor is kissé messze esett Kassától. Ennek ellenére a helyárák „egy krajcárral sem drágábbak, mint máskor”.

És végül: Ezen farsangi mulatság „kezdete délután négy órakor. Vége? Bizonyosan nem lehet meghatározni, de annyi bizonyos, hogy ennek is lesz vége”.

Vége!

(Taps, 1992. 2. sz.)

„Lássa be kegyelmed, itt még húzni kell!”

Százhatvanhat bemutató az első évadban (1837-38)

A Pesti Magyar Színház -1840-től a neve: Nemzeti Színház - árkádos kocsifeljárója alatt épp eltűnt Szentpétery Zsigmond és Egressy Gábor, amikor sietős léptekkel fordult be Szathmáry Karolina és Szöllősy Lajos is. Próbára igyekeztek.

A kapuban Karolina leányasszony megállt, s Szöllősyhez fordult: - Nem hiszi, Lajos, minden áldott nap azzal a gondolattal lépem át eme küszöböt, hogy „végre-végre van már nekünk, magyar színészeknek Pesten szép nemzeti színházunk!”

- Minden áldott nap háromszor is átlépheti ezt a küszöböt, Lina kedves: délelőtti próba, délutáni próba, este előadás. Most meg? Tragédiára igyekszünk, holott én táncos volnék!...

- Ugyan, Szöllősy uram! Én meg énekes. De mit lehet tenni? Főtagok vagyunk összesen harmincegyen. Nem sok. Kibírjuk tán azt a kis szerepet!

- Összeszámláltam: a százharminchetedik bemutatóra készülünk épp! S még csak május közepe van. Ajaj!

- Morgó mackó maga, Lajos. Ahelyt, hogy örülne, megülhet végre egy helyben! - Lina leányasszony előresietett.

- Megülni? Loholni! Tegnap a Gaál József új darabja, egy hete sincs: a Jósika úré, amihez táncokat magam terveztem, betanítottam, s magam is roptam. Most meg? Török követ...

- Én meg csak Komorna, s nem siránkozék. Bé kell csalogatni a jó magyar közönséget... Hanem igyekezzünk, odabenn már csend van!

Valóban: mindenki a helyén. A setét nézőtérén Vörösmarty Mihállyal nagy pusmogásban a Marót bán szövegkönyve fölé hajolva ül Megyeri Károly, ki mostan rendező:

- Lássa be kegyelmed, ezt a részt mégis húzni kell: „Az est közeleg, a nap áldozik...” Majd megcsinálja veres fénnyel Telepy úr. Gyönyörű lesz, esküszöm!

- Mégis maradjon csak! Hiszen Marót bán töprengve így folytatja: „Ily véres oltár vagy te most, hazám, / Mikor derülsz ki szenvedésidből?” Nemde találó a mára nézvést? Kell ez! Bizony kell!

- Mégse, Vörösmarty uram! Most Marót bán első gondja a saját otthona, hová a török rabságból kis időre visszatérhet. Lelke előre jár, hitvesénél. Most ha ne terelnénk a magasb eszmék felé a közönség figyelmét! Hisz az egész darab oly mára illő, hogy több se kell! Török és önkény! Csoda, hogy átment a cenzúrán! Ám még be is tilthatják, mint ifjú Szigligeti Vazulját... A cudarok!

Muzsikus Erkel Ferenc ekkor még ügyelő. Már éppen tíz óra. Tapsol hát, kezdődjék a próba, s inti a színészeket a színpadra. Megyeri is felszól:

- No, kezdjük! Két napunk van hátra. Második felvonás! Barta, te kezdesz: Marót bán az erdőben bolyong. Gyere be jobbról!

Barta ellenkezik: - Nem az elején kezdjük? Ott is van Marótnak jelenése! Hm... innen még amúgy kissé hiányos fejemben a szöveg...

- Ügyelj a sűgóra! Vörösmarty úr bejött a próbára, mert rövidíteni kell a második részen. Szóval: bejössz jobbról, gyötörtén, fáradtan, két kezéd lelóg, vállaid előre vetéd. Úgy. Nagyon jó! Mondd hát!

Amíg Barta Egressyvel, aki Bodot játssza, mondja a jelenetet, addig a színpalak mögött Lendvayné kezét Karolina vállára teszi, s kifelé tekint: - Még most sem tudok betelni véle! Ez a nagy nézőtér! S az aranytálcás-indás fehér oszlopok! A mennyezet a múzsákkal! S oly kék, mint a Balaton tavasszal!...

- Emlékszem, hogyan lestük tavaly ilyenkor a sűrgő építkezést! S a nyitás: tódult a tömeg! Egy nemzeti ünnep!

- És akkor az árvíz, most márciusban... Mennyire izgultam: csak a tetőt bírja! Inkább magam is meszelőt fogok, ha túléljük! Imígy fogadkoztam.

- Bár az az egy hónap, amit nem játszhattunk, jól jött pihenésnek! Hiszen szinte minden este újat kell adni! Alig van idő frissítő próbára...

- Ugyan frissítésnek elég volna, mert mindet játsztuk mi már, a régiek együtt, Kassától Budáig mindenfelé. Mégis: elkél az új magyar dráma! Annak meg ugyancsak szükséges az idő pontos gyakorlásra... - de már fut is Lendvayné, mert Megyeri épp őt, mint Idát, Marót bán nejét, szólítja színpadra, Szentpéteryt szintűgy, ki a Várnagyot alakítja. Egy a jelenésük a színváltózás után. Ám ekkor rohan be köpcös Telepy úr festékes kezekkel:

- Károlyom! A háttérfüggöny nem jön! Csak holnapra szárad meg.

- Hogyan? Hát a díszlettárban nincsen Vár-udvara készen?

- Megpenészlett az árvíz alatt. Most pingáltuk újra.

- Hát majd elképzeljük. Aj! A fene órája, mit ide varázslottak a színpad fölébe, mily sebesen halad! Folytatjuk! - s már fordul Lendvaynéhoz: - Anikó! Ida a vár fokán sétál, várja bűnös szerelemmel Bodot. Fejedet lehajtod, elmerengsz. Ügyelj, hogy arcodat lássák, a gondterhelt redőket a homlokodon. Gyere még előbbre, a rivaldafénybe! Úgy! Zsiga, te balról jössz, s középen meghajolsz úrnöd előtt, mint illik várnagyához. Kezdd a szöveget, ügyelvén a tiszta beszédre!

Szentpétery felfortyan: - Nékem ugyan ne mondd! Öröm ezt szavalni: „Négy holdja múlik immár asszonyom, / Míóta férjed, a bán fogva van...” Csodás kezdet! A néző már tudja, hogy jó a bán, de Ida még gyanútlan.

- Igen - szól Lendvayné Anikó. - Szívem tele remegéssel. Károly! Most jól látszik az arcom? - de meg sem várja a választ, már játszik: messze néz, túl a hegyekre, majd fordul, lehajtja fejét...

Ám a próba megint csak megszakad: Kostyál főszabó fut be, meg sem áll, már messziről kiáltja: - Engedelmet kérek, de szólanom kell Lendvayné asszonnyal a ruha átszabása miatt.

- Elrontotta kend azt a drága kelmét? Minap még viseltem a III. Henrikben. És ha még játszuk? Hogyan állítja majd vissza az ánglius korba?

- Nagy baj épp nincsen. Meglesz úgy, amint parancsolta, csak a bő ujjara a mentét nem lehet felhúzni!

- Eh! Majd vállra vetem! Ennyi méreg! S mindezt próba közben. Biz igaza van jó Dérynének, ki maga csinálja mindenik kosztümjét!

Vörösmarty, nehezen túrvén a színház megannyi procedúráját, halkán felszólott: - Az ily összevissza jövés-menések csak ártanak a színi művészetnek. Ha nem összpontosíthat a színész az alakra...

- Úgy bizony! - kiált a színpadra toppanó Egressy. - Én a színfal mögött egyébre sem gondolok, mint Bod jelenésére, s már szenvedélytől fűtött lelkemmel majd szétrobbanok, várván: mindjárt meglátom a nőt, kiért lángol bennem a vágy... S ti holmi cifrázkodás tárgyalásával töltitek az időt!

- Szerencse, Gábor, hogy nem más primadonnáknak szólalsz ily türelmetlenül. Majd kikaparnák a szemed! - tett a dolog végére pontot Lendvayné, s már újra benne volt a lelke Ida alakjában. Kostyál uram meg lábujjhegyen osont kifelé.

Bíz ebéd utánra is maradt elég dolog. Még szerencse, hogy Megyeri megegyezett Vörösmartyval, mi légyen a szövegből húzható. Vele hát nincs gondja. Hál' istennek el is viharzott a költő a redakcióba a teljes szöveggel, viszi kiadásra.

Ám mostanra a kardalosok is be vannak rendelve. A IV. felvonás Marót bán színleg megrendezett temetésével kezdődik. Állanak mind a koporsó körül, elhangzik a gyászdal. Megyeri felszól:

- Hogy jól együtt tartsátok, még a próbateremben gyakoroljátok! Ügyelj reá, jó Heinisch barátom! - majd a karmestertől újra visszafordul: - Most a nép ki, balra! Lehajtott fővel, szépen sorakozva, a gyászfegyveresek elöl, a többi utánok. Ne oly sietősen! Lassabban, emberek!

Anikó a koporsóra borul, hangosan zokog, Barta meg elöl, magában mint Marót: - „Egy pár hamis könny olyaknak szeméből, / Kiktől szeretve vélted magadat...” - pereg a szó...

Pereg a szó: kell, hogy érthető legyen! Jön az új jelenet: kell, hogy mozgalmas legyen! Ide még egy kellék, oldalról több lámpa, a kar ruházata legyen egyöntetű, s a díszlet állása... Volt dolga Megyerinek. Különösképpen Egressyvel, ki Bod alakjával birkózáván sűrűn felpaprikázódott:

- Ida felé szerelmi vallomásom hamis. Ezt kifejeznem úgy kell, hogy azt a karjaimba omló asszony észre ne vegye. Igenis elfordulva mondom!

- De nem! A hangsúlyod fejezze ki hamisságodat, ne a mozdulat! - replikázik Megyeri. Közben már szedelőzködik, int Szentpéterynek, vegye át a rendezői tiszte, mert magának mindjárt jelenése lesz Hasszán bég szerepében. Hóna alá kapván a kiírt szövegét, egy kevés magolásra a színfalak mögé vonul.

Lassan esteledik. A próbaidő végét már a mai operára készülődő díszítők is jelzik: be-bekukkantanak a még foglalt színpadra.

- Gyorsan még! - sürget Szentpétery. - A török hadcsörtető zaját ott hátul csináljátok! Azután a többi eltesszük holnapra...

- Hál' isten, van még egy egész napunk! - dörmögi Barta. - A holnapi játékban egyikőnk sem lép fel: reggeltől éjfélig Marót bán a munka...

Mind szedelőzködnek. Igencsak fáradtak. Ám nyílik az ajtó: a színházi szolga szalad be lihegve: - Bajza igazgató úr üzenetét hozom: azon nyomban kéri a Marót szereposztását. Még elérhetem Landerer nyomdáját, s az éjjel kiszedik tán a színlapot... - forgatja sapkáját kezében a jámbor.

- Egek! Az még nincs meg! Hozz téntát, tollat, papirost! - kap a fejéhez Megyeri, majd int Gillyén Sándor sugónak, hogy a húzásokat még egyeztetni jöjjön a rendezőszobába.

... És még az V. felvonás hátra... - sóhajt a rendező magában. - Reggel a jelmezek felülvizsgálása, délelőtti próba, próba délután is... holnapután este lesz a bemutató... Így megy ez. Meddig is még? Által az egész nyáron. Semmi pihenés. De legalább van a magyarnak is Pesten kőszínháza... - töpreng jó Megyeri, s még szerencse, hogy az öreg szolga a ténta és toll mellé letett asztalára egy ropogós cipót s jó avas szalonnát. Ez a vacsorája.

(Taps, 1992. 3. sz.)

RÓZA LEÁNYASSZONY MEGSZÖKTETÉSE

SZÉP FÜREDNEK KÖSZÍNHAZA

Hosszú sikoly hasított a savanyúvízforrást körülölelő park csendjébe. Megrezzentek a poharak a kortyolva fel-alá sétáló fürdővendégek kezében, felkapták fejüket a pavilon mögött készülődő cigányzenészek, a sétány egyik asztalánál kártyázó Szentpétery Zsigmond lecsapta a paklit, és partnerével, Komlóssy színidirektorral már futottak is a kavicsos úton a hársak sorfala alatt a Horváth ház felé, ahol épp egy elegáns úrfi kacagva emelte a sikoltozó Laborfalvi Róza leányasszonyt egy homokfutóba.

A park szélén a szenzációra összecsdült hölgyek és urak már suttozták: - A teátristák meg a gróf úr! Mi lesz ebből?

- Ah! Egész Füred látni Mademoiselle tisztességét! - kiáltotta az úrfi, a kocsis a lovak közé csapott, porzott az út a kerekek nyomán.

Szentpétery dühödten tört át a bámészkodók gyűrűjén, felugrott a mozgó kocsira, kirántotta a gyepelőt a megrökönyödött legény kezéből, és lefékezett.

- Das ist ein Skandal! Mit képzelsz az úr? - rikácsolta az úrfi. Szentpétery veres orcával kiáltott vissza: - Kend mit képzelsz? Leányt rabolni! Indulj, kocsis, a pandúrkapitányhoz! - s a kocsi éles kanyarral a falu felé emelkedő útra fordult.

Az úrfi egyre kiabált: Hilfe! Policáj! Hilfe! Hilfe!

De sehol a segítség, csak Szentpétery sokallta meg:

- Hallgasson már az úr! Majd ott beszéljen, a főszolgabíró úr előtt!

- Pizkos komédiások! - dühöngött keskeny bajusza alól gróf Vay Elemér, de aztán jobbnak látta elhallgatni. Róza leányasszony sápadtan bújt az ülés sarkába, s csak akkor tért vissza valamelyest belé az élet, amikor a cséza megállt a tornácos előjárósági kúria előtt. A gróf feldúltan rohant előre, s így nem látta a porfelhőt, amely az úton jelezte: Komlóssy direktor robog színész-barátai segítségére egy boroshordókkal megrakott fogadott szekérrel. Rajta zötykölődtek a tanúnak hozott hölgyek: felesége és Szentpétery Zsuzsika.

Mire mind bevonultak, Kerkapoly főszolgabíró úr már a magából kikelt piperkőc gróf sérelmei felől bőven tájékozott volt: - Inzultálni! Engem! Egy gróf Vayt! Ezek itt! Ich hoffe, kapni elégtételt, eine Satisfaktion!

Ám a főszolgabíró úr megpördölte a bajuszát, és erélyesen véget vetett a Bécsből iderándult aranyifjú hevült szónoklatának:

- Ez itt magyar előjáróság. Kérem itt magyarul szólni, méltóságos gróf úr!

Szentpétery némiképp megnyugodott. Tetszett neki a büszke, magyar önérzet. Azután annak rendje szerint előadta az esetet. Kerkapoly akkor Komlóssyhoz fordult:

- A hölgyek és az úr az ön társulatának tagjai?

- Nem, uram. A mieink is jönnek majd utánunk Kassáról. Merthogy együtt adjuk a nyári idényt a budai társulattal. Mégis jól esmérem én mindőjüket, hiszen elégszer jártam velük is az országot. Még Róza leányasszonyt is, ki most fejlett ki, mint a nyíló rózsa. Szép reménye ő a magyar színjátszásnak...

Komlóssy nem állta tovább a némaságot: - Ah, édes uram, most a becsületről van szó! Merthogy a dolog tegnap kezdődött, amikor Róza és Zsuzsika ártatlanul betévedtek az amúgy találkahelynek ismert ánglius kertbe, és sétálván mulattak a nyesett bokrok kacskaringós utacskaín, amikor hirtelen elébük toppant ez az úrfi itt, és csak úgy ám nem átalotta Rózát vacsorára invitálni a rossz hírű Postaházba. Többet nem is kell mondanom, hisz tudja kigyelmed, eme meghívás mily erkölcstelen célzatokat rejt magában...

- Hiába tiltakozott Róza - vágott közbe Zsuzsika. - Hiába mondta, hogy ő tisztességes magyar színésznő, s hogy merészel néki az úr ilyen ajánlatokat tenni! Az ifjú gróf hajthatatlan maradt, még fenyegetőzött is, hogy „majd meglátja ő, mennyire tisztességes egy magyar komédiás-né!” De ezt már csak utánunk kiáltotta, mert úgy elfutottunk...

- Nem mondja igazat Mademoiselle! - pattant fel a gróf hadonászva. - Semmi fenyegetés! Eine herzliche Einladung volt az, s a Fräulein elfut! Als ob ein Mumus volnék!

A főszolgabíró Laborfalvi Rózához fordult: - Így volt, leányasszony?

Szemlesütve, nehezen kezdte Róza: - Mindaz még semmi, tekintetes főszolgabíró uram! Akár egy színdarab, úgy fonódtak össze az események. Csak hát inkább játszom azokat színpadon, mint a maga valóságában! Az ánglius kertbéli ijedelem után el is feledém a dolgot, hiszen magamnak köszönhettem, ha már olyan helyre tevém a lábam! Ám még nem jártam ezelőtt Füreden, s a tudatlanságom...

- Ah, ne mentsed magad! - kiáltott fel féltőn Zsuzsa. - Mondjad inkább azt az estvét, midőn előadás után lementünk a szobánkba, amely a színház épületében vagy, s az egész kompánia a nagy sikeren felbuzdulva az Esterházy fogadó báljára igyekezett!

- Igen. Hívnának engem is, tartsak én is vélek, külön kis küldöttség, melyen igen meghatódék, hiszen csak nagy-nagy primadonnának szokás...

Most Szentpéteryt fogta el a lelkesedés: - Ugyan megérdemléd az ünneplést, hiszen Kisfaludy Károly Ilka darabjában nagy sikert arattál! Ki hitte volna, hogy ez a lányka a hatalmas tragika, Kántorné ismert szerepiben ilyen jól helytáll!

Kerkapoly úr próbálta a dolgot mederbe terelni: - No, a bálon, Laborfalvi leányasszony?

- Ah, mily csuda szép volt, a sok magyar öltözet, a sujtásos menték, zsinóros nadrágok, s az asszonyokon a színes rokolyák, selyempruszlikok, gyöngyös párták! S mind a magyar táncban elgyönyörködve magukat kellették! Áh, minő boldogság! S akkor a gróf úr váratlanul állt, táncra kérvén. Mit tehetek? Illendő-e kikosaraznom? - viaskodám belül, de már menni kellett. Ám akkor ő a német zenészeknek intett, s azok abbahagyták a vidám csárdást, és hirtelen egy német ländlerbe fogtak. Átérezhetni-e a megbotrántkozást, amelynek közepébe kerültem? Mind félrehúzódtak a párok, csak mi ketten forogtunk a teremben. Magyar színésznő német táncot! Minő szégyen ömlött végig rajtam! - Róza még most is feltörő bíbor pírját a zsebkendőjébe rejtette, s onnan suttopta: - És most... a parkban...

A megilletődött csendet nyegle kacajjal törte meg a gróf:

- Ach, wie böse! Hárágos und schön! De miért ne táncolhatna vélem egy ilyen szépséges Fräulein einen Ländler? Mi az a sértő abban? Weil sie ist eine ungarische Schauspielerin? Aber so was? Eine komédia, és benne szép hölgyek, kik magukat mutogatják!

De már erre Komlóssy direktor nem türtőztethette magát: - Csak a német teátrum, az a valami a gróf úrnak? De hiszen a mi mágnásaink mind ha ilyenek volnának, biz nem állana fenn szép Fürednek közsínháza már 1831 óta! De nem ám csak a mágnások, nemesek adakozának, hanem még a jobbágy pórok is ezer napszámmal! Bezzeg a Vayak egy garast hozzá nem adának!

Szentpétery toldotta haragos hanggal: - Csak becsmérli a magyar színészeket? S még annak felette ily tetre is képes: leányrablásra! Mintha Magyarországon Ázsiában volna!

A főszolgabíró kopogott az asztalon: - Mérsékelje hevét, Szentpétery uram! Az igazsághoz bizony az is hozzá tarozik, hogy ön önkényesen és erőszakkal idehurcolta a gróf urat!

Szentpétery már nem tudott megválaszolni erre, mert nagy hevesen pattant fel az ajtó, és kevély méltósággal berobbant egy délceg, de már ősz halántékú úr, s egyenest a főszolgabíróhoz csörtetett:

- Maradj csak ülve, kedves öcsém uram, nem akarlak megenni! De mi ez a ribillió? Az én színészeimet pandúrőrizettel kihallgatásra citálni? Hivém, mikoron elindítottam az eszmét a színházépítésre, hogy mellettünk álltál. S most? Csalódék! Mint haramiákat, őket lakat alá zárod? Az egész fürdőhely csak erről beszél: az ivókút padján mind erről trécselnek, a fürdőházban a meleg vizű kádakra várakozván mind erről pusmognak, a tavi kalyibákban a hideg vízben áztatván magokat mind erről susmorognak. Hogy egy teátrista egy nemes főúrnak támadt, s most fogdába zárják! Hihetem-é?

- Hiheti! - szólalt a gróf. De máris megbánta, mert magára vonta a költő figyelmét, s véle haragját is. Merthogy ki belépett, nem volt más, mint a színház főkormányzója, maga a hatvanöt esztendőes Kisfaludy Sándor:

- Maga az, Vay gróf? No hát akkor mégsem hiszem a szóbeszédet! Hiszen már tegnap az estélyen is oly igen felháborodásra méltó módon viselte magát! Figyelmezzem reám! Itt magával szemben mind művészek ülnek, kik egyenrangúak, ha nem fölötté állanak minden születéstől véletlenül kapott rangnak, mert bennök a tehetség az egyedül mértékadó, pedig sem vagyonuk más nincsen, csak az, és mégis hírük-nevük díszlik országszerte! - Kisfaludy fejében egyre feljebb szökött a vér: - Önnek ereiben, lehet, kék vér folyik, de nem igaz magyar vér! - Keze már reszketett kardja markolatján: - Álljon ki velem! - Hangja most már dörgött: - Álljon ki párbajra egy tehetséges ifjú művésznő becsületéért!

A rémült színészek alig tudták lecsillapítani a felbőszült költőt, neki ne rohanjon a hápogó grófnak.

- Nem bánom! Menjen az úr isten hírével! Megvetem az urat! - lihegte végül önmagát fékezve.

A gróf, arcán sértett büszkeséggel, magasra emelt fővel, szó nélkül sietett ki az előljárói hivatalból. Azon nyomban csészájába ült, körülhajtattott a falun, s felbérelt jó néhány suhancot, hogy este a színházban kifütyüljék a magyar teátristákat.

Biz a jámbor legények, amint a függöny felment, úgy tapasztották szemeiket az elbűvölő látványra, a csudás magyar beszédre és a történelem csudás hősein, különösképpen a Szécsi Máriát játszó Laborfalvi Róza tündöklő alakján úgy elgyönyörödtek, a magyar dalokon úgy elandalodtak, hogy az alkut, mit a gróffal kötöttek, vagy elfelejtették, vagy nem akart az eszükbe jutni. Tény, hogy nagy volt ez estén is a budai társaság sikere, és nagy volt sikere a fiatalon elhunyt Kisfaludy Károlynak, kinek darabjait biztos telt házzal vitték országszerte a különböző társulatok, így hát fütyükoncert helyett violacsokréták és tarka kerti virágok esője hullott a színpadra. Különösképpen hátulról, az állóhelyekről.

Vay megszégyenülten, be sem várva az előadás végét, összecsomagolt, és elhagyta Füredet. Többé felé sem nézett.

* * *

- Bizony, jó öcsém nagy volt a drámaírásban. Nekem e tájról babér nem jutott. Már a versírással sem igen kínlódom. De magukban nagy örömem telik. Jöjjenek hát hozzám

Sümege mindnyájan! Hadd mutatom be az én huszonöt esztendőös ifjú feleségemet, az én Amálomat! Csodálkoznak? Bizony nem vertem nagydobra az esküvőt. Hadd maradjon meg Himfy szerelme Szegedy Róza iránt az emberek hitében úgy, amint költöttem. Úgy, mint örök szerelem. Ami igaz is. A szerelem örök. Mindig újra születik... - mondta csendesen a költő a köréje gyűlt társaságnak. S azok megint egy vidám-szép estének nézhetek elébe a sümegi kúria dús asztalánál.

(Taps, 1992. 6. sz.)

OFÉLIÁK

„CSAK HAZUGNAK NE MONDD SZERELMEMET!”

Fűzfa halványzöld, fiatal hajtása, majdnem fehér, mint levelei fonákja, gyenge, hiszen alig élt még, s amit ismert eddig, az engedelmesség egyenes útja volt csupán, és amit viselt, a tisztasága. Egyszerre veszít - csalatkozván és számára érthetetlenül - szerelmet, majd lát sötét, értelmetlen halált: vérébe fagyott, hozzá mindig szelíd apát. Magára maradt zsenge ág, szélben hajló-hajladozó; mint ledér leány, táncban keringő; mint átkozódó boszorkány, énekel, sikong, bomlott agyával üzi a gyötrelmes képeket, amelyek üzik őt, és mosolyogva köszöni meg a gyilkosnak a halált, majd eszmél, s a dal zokogásba fül, majd kacajba ismét, vérfagyasztó kacajra fakasztja gyenge és változó kedvét a gyász. Ez Ofélia a Kamra sötétbe burkolt és dübörgő színpadán, ahol csak az ő léptei nesztelenek. (Ő = Söptei Andrea)

Az a törékeny, halványzöld shakespeare-i Ofélia számomra az OFÉLIA, bár láttam már nem egy Hamlet-előadást. Róla jutottak eszembe azok az Oféliák, akiket fényképről ismerek, s akik százhusz évvel ezelőtt énekelve lejtették el az örület táncát.

1868-ban a halállal nem takarékos, zseniális Shakespeare megihletett egy francia zeneszerzőt, Ambroise Thomas-t, aki dalra fakasztotta a dán királyfit, Hamletet és - Oféliát. Oly sikerrel tette, hogy a komponálás után két esztendővel a pesti Nemzeti Színház műsorára tűzte, s ment ott 76-szor 1884-ig, majd 1885-ben átvette az Operaház, s később, a húszas években felújították. S azóta?

Azóta csak a fényképek beszélnek hangtalanul az operáról, az első énekes Oféliákról, a dán királyfiról, ki megtudja, hogy király atyja szörnyű halálának bűnében a koronát bitorló nagybátyjával osztozik Polonius - Ofélia apja. Az eddig esküvel pecsételt szerelem, amelyet oly igen pártol a királyi pár, már nem nyújt vigaszt a bosszúra esküdt dán királyfinak. Királyné anyja kézen fogja a leányt, s kezét Hamletnek nyújtja:

*„A királyi parancsszóra már
Az oltár készen áll.”*

Ám a hercegben a szerelem és a bosszú között dülő viadalt eldönti az öntudat, hogy a leány atyjának, Poloniusnak kezéhez vér tapad, s tébolyult tekintettel küldi a lányt zárdába:

*„Hogy szeretni tudjon e szív, ne véljed,
A bánat elűzte szivemből az élet
Minden édenét”*

- éneklí, s a leány reményét, boldogságát temetve - a halált választja.

Thomas operájában a zenei hatás helyettesíti Shakespeare bonyolultan és zseniálisan szőtt lelki szárait. Minden feleslegesnek tűnő drámai indíték, amely a prózában következetes, leválik a librettóról. Sovány történeté alakul Hamlet és Ofélia megrázó végzete: szerelmi regény csupán, amelyben a bosszúszomj, a tettetett téboly, a töprengésbe fúló cselekvés színezékké vált a hamleti figurán.

Lám, ilyen sorsra jutnak a drámák - operai librettókká alakulván...

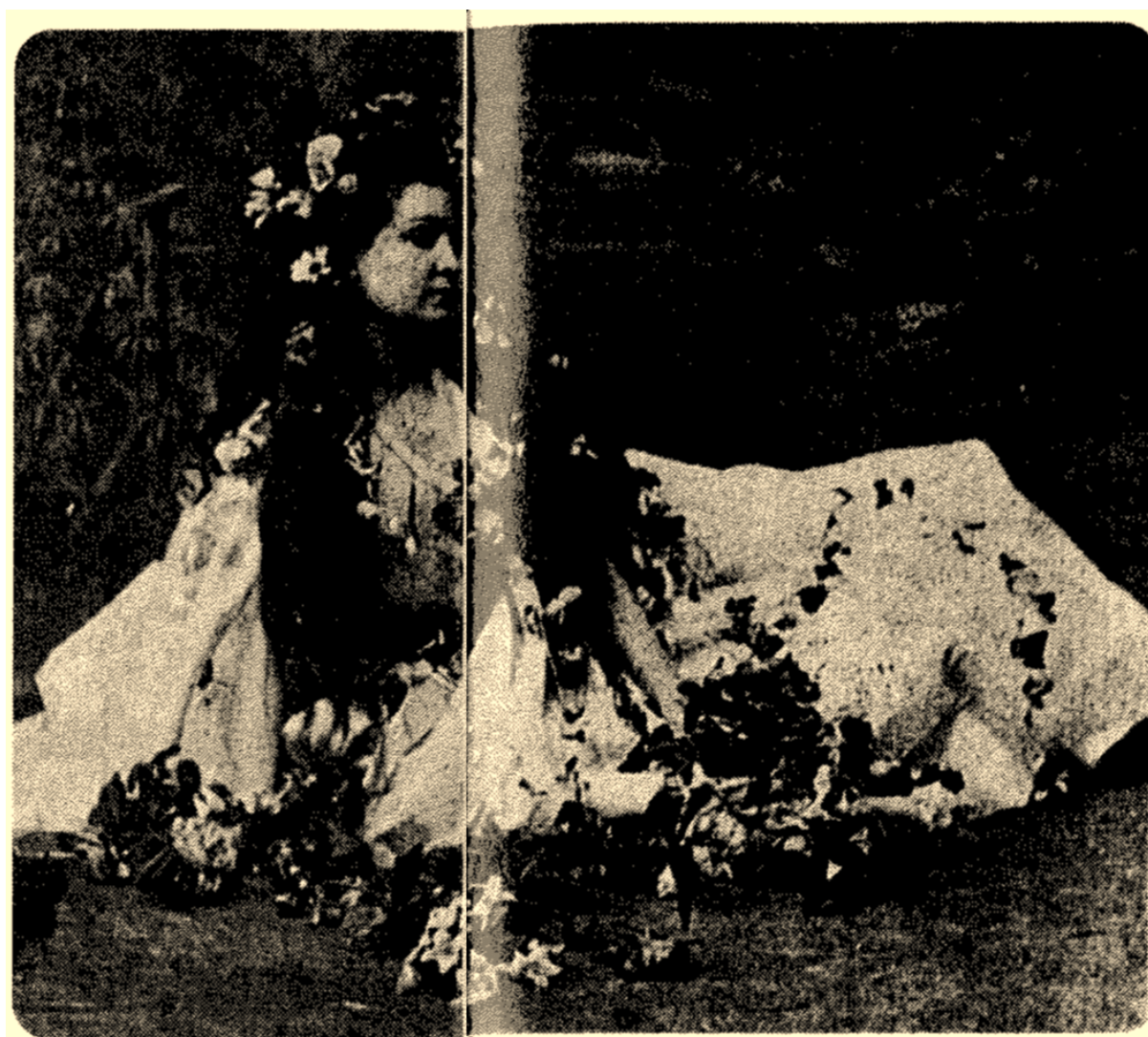
Amint kíváncsi színháztörténész szemmel lapoztam az énekes Ofélia-képeket, különösnek tűnt, hogy a háttérben látható a végzetes víztükör. No, igen:

A drámában a királynő meséli el Ofélia halálát: az őrült leány a vár sötét falai között bolyongott, majd a napfényes mezőkre tévedt, s színes virágait menyegzői és halotti koszorúnak tépte-kötözte, és felékesítve magát a füzérekkel, koszorúját a patakparti fűzre akasztván „a gonosz ág letört, s maga is gyom-ékszerével a síró folyamba zuhant alá”.

Eszembe jutott Erkel Bánk bánja: hiszen ő is élénk hozta Melinda halálát, holott Katona csak elbeszélte azt! Lehet, hogy a fotográfus nem véletlenül terített a háttérbe festett vásznán folyópartot? Nézzük hát a színlapot!

Újabb különös fordulat: ebben a tragédiában ugyan mit keres A tavasz ünnepe című balett? Igen, az operákba illik táncbetétet illeszteni a látványosság fényességének emelése kedvéért. A történetet végigpergetve magamban, sehová sem illett egy örömittas tavaszünnepély. Végül elővettem a librettót. A rejtély megoldódott: s az maga a IV. felvonás.

Négy fénykép... a szövegkönyv... Jótéteményű véletlen! Kellően sorba rakva a képeket, maguk elmesélik ezt a IV. felvonást:

1. MARKOVICS ILKA

2. HAUK MINNIE

3. ELLINGER JOZEFA

4. DONADIO BIANCA

A szín: „Falusi táj. A háttérben nagy tó.” Felnyílik a függöny, felcsendül a muzsika, a színpadon virágfüzéres balerinák lejtik a tavasz ünnepének örömittas táncát. A színen egyetlen énekes szereplő: Ofélia.

A bemutató Oféliája a népszerű magyar énekesnő, Markovics Ilka. Az első képen látható, mily meggyötört, fáradtan terül el a gyepen, tekintete a boldogtalan messzeségbe réved. A háttérben a fotográfus, Doctor és Kozmata műtermének háttérvásznán igencsak messze sejlik a vár.

*„Láttatlanul hagyám el
Kora hajnalhasadtal a királyi várt!...
Könyárral öntözé virágimat az éjjel,
És a pacsirta dalolva üdvözölte
A szép korányt...”*

- énekli a leányoknak Ofélia.

A 2. képen az európai színpadokon akkoriban sikeres, amerikai származású énekesnő, Hauk Minnie tekintete talányba burkolt, réveteg, vállán a menyasszonyi fátyol, a meghiusult menyegző jelképes dísz, hajában a mezei koszorú, az ünnepre kötötte, füzérét éppen hogy tartják ernyedtt ujjai, s ruhája redőin szétterül a sok tépett virág. Azután majd feláll - készíti a kép tovább a képzeletet -, és a saját haldokló tavaszát szertelenséggel üdvözlő leány beáll a boldogok közé:

*„Kérlek, engedjete
barátim, hadd vegyek részt
Ez ünnepben” -*

Az operák java része ismert történetet dolgoz fel. A két francia szövegírónak, Carrénak és Barbier-nek nem ez az első sikeres munkája. Bár Poloniust bűnös udvaroncá festik át, Ofélia közismert örülsi jelenetén átsiklaniok nehéz lett volna. Egyetlen jelenetbe sűrítik hát a Shakespeare-nél összeszedett lelki folyamatot, kifejlődéstől a végzetig. Ennyi, egy felvonásnyi jelenet, amely egy operának a zenétől lassúan hömpölygő játékidejébe belefért. Egyetlen, bár tagolt ária és a színészi játék oldja meg a dramaturgiai feladatot.

A 3. képen Ofélia elomló szomorúsága mellé társul az elszánás. Ellinger Jozefa külföldön is elismert magyar énekesnő először 1878-ban énekelt itthon a szerepet. Klösz György felvételén a sötét tekintetű, messzenéző leány mögött erdő komorul, a tó talán néhány lépésnyire (a kamera helyén). Ofélia szétszította virágait az őt körülvevő ifjaknak, a téboly dalát énekli, körötte hervadó szirmok a parti fövényen:

*„Hol az árnak
Habjai lejárnak,
Willi áztatja hajzatát!
Szép leányom
Ott a partvirányon
Meg ne várd a nap alkonyát!...”*

Donadio Bianca, a vendégművész francia énekesnő, a pesti közönség kedvence Ofélia szerepét nemegyszer énekelt nálunk. Kozmata Ferenc fényképén (4. kép) bátortalanul és elhagyottan áll. „A parasztok már szomorúan távoztak”, s ő magában mereng a víztükör fölött, amely mintha vonzaná. Énekében az esztét vesztett zaklatottság, s mint látomás feltűnik előtte Hamlet alakja:

*„Ah!... Itt van ő! hallani vélem!
Mert oly sokára távozott mellőlem,
Megbüntetem! - nos szaporán,
Rejts el a nádba habléány!...”*

Ofélia a nád között, a víz felé lépdél, már láthatatlan, csak dala idézi szerelmesének első felvonásbeli vallomását:

*„Ah, kételkedjél e fényben,
Avagy ne hidd a naphevet...
Kételkedjél a föld s az égben,
Csak hazugnak ne mondd szerelmemet!
Soha!... soha!...” -*

gyengül a hang a képzett víz felett, s Ofélia oda. Zárul a negyedik felvonás. Az ötödikben már örök nyughelyét készíti a két sírásó.

Ma elnéző megértéssel mosolygunk a képeken. Hiszen mi nem ezt az Oféliát ismerjük. Nemcsak mert nem láthattuk az operát, hanem mert korunk Oféliája vadabbul örült, erő-

teljesebb eszközökkel számonkérő, erotikusabb kacagásokkal és velőtrázóbb nyöszörgésekkel szánalmat keltő. Nem ilyen szelíden vádoló, mint a képeken látni, nem ily lágyan omló tudattalansággal készül a nemlétre. Mosolygunk az illedelmesen tébolyult Oféliákon, akik bár pajzán dalt dalolnak, de öltözetük rendezett, a hajuk nem lóg csapzottan szemükbe, koszorújuk hibátlanul ül bodorított fürtjeiken. Ezekért a jól fésült, pianisszimón eljátszott felvonásnyi örülési jelenetekért, az öngyilkos Ofélia halálának énekes játékáért tapsolt a publikum.

Még kételkedhetünk is! Ezek a képek valóban Oféliát mutatják? Talán nem! És keresni kezdjük a képeken az emlékezetünkben élő, eddig látott Oféliák alakját, a testét ölelő, lágy ejtésű kelméket, a reneszánsz szabású uszályos öltözetet, amelyet leszaggat róluk az örület, s a rongyokban bolyongó, fedetlen combú Oféliákat. De ezek itt nem ilyenek. Ezeket a múlt század 70-es évei öltöztették, az illem és a kor, amelynek divatját nem lehetett letagadni. Ez így van ma is! Minden színészfotón, akárhány esztendő, bármilyen történelmi alakot ábrázol, készültének korát elárulják az apró elemek, amelyeket a kor ízlése megkövetelt. Ha nem lenne szinte törvény e hűséges hűtlenség, a színpadon festményből kivágott vagy elevenen mozgó szobrok múzeumi galériája vonulna fel - híven, ám unalmasan, és szépérzékünket meg sem érintené az alak, magával ragadni játéka képtelen volna, mert műtárgy lenne csupán, amelyből a küllem kiűzte az élő bensőt, a lelket.

Ám mennyire voltak képesek e régen elhalt énekesnők visszaadni a színpadon a képzelt leányt? Meglátjuk-e bennük a valaha mozgott, eleven színészt? Mert a kor operaszínpada nem tűrt olyan énekesnőt, aki nem bírt képzett orgánuma mellett magas fokú színészi erénnyel is. Sőt! Szép termettel, nőies bájjal, s aki a szerepét, éppúgy, mint jelmezét, természetes játéktudással viselni tudta.

A fotográfia egyetlen pillanatot rögzít. A színésznek ebbe az egyetlen pillanatba kell sűrítienie elképzelését a figuráról, a jellemző jelenet élő alakjáról. Ami a háttérrel, a kellékekkel, a beállítással elmondható, abban segít a fotográfus, s ami elmondható még, azt jelmezzel, a pózzal, a gesztussal és a mimikával adja hozzá a színész. Olyan helyzetet látunk a képen, amely a lelkiállapotról beszél, s amely továbbgondolható. Elképzelhető, mit tett Ofélia az előző pillanatban: hogyan omlik hosszú bolyongásától kimerülten a tó partjára, arcán ül az előzőekben elgondolt gondolat, szinte látható a változás, amint a szerelmes lányból örült, öngyilkos áldozat válik. És elképzelhető, mit tesz a következő pillanatban: feláll, majd bánatáról énekel, s ha belép a vízbe, a tisztaság fehér ruhája körülöleli a habok tetején, ő maga is, mint fehér virág... „Soha!... soha!...” - elmerül, és hangját már elnyeli a halál.

Pedig bizonyára zavarta őket a műtermi környezet, a fejüket, lábukat tartó alkalmatosságok, a körülöttük csetlő-botló fényképész, akivel talán előtte hosszasan megbeszélték a gesztusokat, a pózokat. Mégis: az átélt szerepből valamennyit képesek voltak nyújtani a masina előtt. Hiszen a képek nemcsak gyönyörködtetésre készültek, hivalkodván a szalonok falán vagy a fotográfus kirakatában, hanem az utókornak. Nekünk. Talán tudták. És lám, ahány énekesnő, annyiféle Ofélia maradt ránk.

(Taps, 1993. 7. sz.)

A színpad kánpad?

A Szerdahelyi-Prielle házaspár Debrecenben - 1866-ban

Prielle Kornélia fázósan összehúzta magán vállkendőjét, s egy sóhajjal lenyelte csordulni induló könnyeit. Felnézett a júniusi csillagokra, hogy erőt merítsen a további kényszerű mosolygáshoz.

Gyenge asszonykéz érintette a vállát. Összerezcent, bár tudta, csakis Lilla húga lehet. Jött vigasztalni:

- Tudod, hogy szeret. Csak olyan, mint egy gyerek. Meggondolatlan, felelőtlen, tetteinek súlyát nem érzi, és tán fel sem fogja, mivel bánt. Alighanem te, szívem, túlzásba viszed szerelmedet s féltésedet - próbálta Lilla jobb hangulatra bírni nővérét. De az csak még inkább elmerült:

- Szeret. Talán... Én húsz év óta viaskodék érzelmeimmel s érette. Fáj, ha vele, inkább tizennégy évet nélküle. Vártam. De mennyire! S alig kaptam vissza, két éve sincs, mégis, már megint oly csapongó! Hol van újult szerelme már!...

- Nincs az a vihar, amely megrengetné másodszori házasságtokat, eloldaná e felnőtt köteléket. De nem is vihar ez, Nellikém, csak oktondi szellő, vagy még az sem. Ha dicsérte is azt a kis Blahánét, hát hisz igaz, akár a pacsirtaé a hangja, de ugyan, hisz tizenhat éves, még gyerek!

Kornélia csaknem felkiáltott fájdalmában, hogy épp ez az! Ő biz már negyvenéves, és a férje alig harminchét! A „szép Szerdahelyi Kálmán”, a kedves, a jókedvű, a szeretetre méltó, kiért férfi s nő rajong!

Szegény Lilla felfogta már baklövését, s próbálná is visszaszívni, ami kibukott:

- Ugyan, lelkem, csak a jó szemű rendező lelkesült a jó torkú csalogányért, nem a férfi... - karolta át remegő nővérét.

Nyílt az ajtó, megjelent a „vétkes” férj, s már futott a két gyerek.

- Keressétek! Holdfény alatt bujkál az én galambom. Előlem bújt, megleljétek! - mókázott Kálmán, de már akkor Lilla két csemetéje, Sándorka és Mariska Kornélia néni derekába csimaspazkodott, kinek arcáról addigra minden felhő szétoszolt.

Dörmögve cammogott elő Gyula utoljára:

- Csak úgy itt hagyok magamba. Mi dolog ez? Mondanám még, de nincs kinek, körülnézek, s látom, hipp-hopp eltűntetek a sógorasszony nyomdokába...

Lilla tapsolt, s mint csirkéit terelgette két gyerekét a házba, Rónai meg Kálmán hurcolta vissza magával.

- Ugyancsak bogarat tettél a fülembé, te sógor. Egészen belelkesültem.

- Hát csak piszkáljon is az a bogár! Meglásd, legjobb szereped lesz. Igaz, súlyos a feladat, de nem egy Rónai Gyulának. Olyan Coriolánt kreálsz, hogy emlegetik majd országszerte!

Kornélia a kis szobában csudás mesét mondott a gyerekeknek, akik a kockás dunyha hatalmas menedékében már az álmod várták, Lilla meg leszedte az asztalt odaát, s ezenközben a két színész elmerülten taglalta Shakespeare Vilmos antik hőseit, taglejtésük, szokásaik, lelkük magasztos szárnyalását.

Sercent a gyertyaláng, amikor halkan nyílt az ajtó, Kornélia ki sem látszott a karján hozott dobozoktól, kelméktől, s letette rengeteg ajándékát vendéglátó húgocskája elé.

- Csak három napra jöttek, s mégis mekkora temérdek adakozással! - pillogott szigorúan Rónai.

- Arra sem jöttünk volna, ha nem könyörög ki a színháztól a polgármester.

- Az ám! - vette át Kornéliától a szót jókedvvel Szerdahelyi. - Elértettük persze, hogy néktek, az induló társulatnak kell a tőke, nehogy úgy járjatok, mint szegény Reszler direktor! Pedig milyen tehetséges! Csak hát a pénz...

Kornélia halk-szelíden folytatta:

- Két friss francia vígjátékot hoztunk magunkkal. Még meg sem melegedtek a Nemzetiben. Tegnapelőtt, 6-án volt a premier. Remélem, leszen itt is akkora sikere, mint volt Pesten.

- Ám azt jól eltitkoltad, Kálmán, hogy a tollad is remekelt megint. Láttam a nevedet mint fordítóét a frissiben nyomott színlapon tegnap! - kacagott ki Lilla a kelmék közül.

- Nektek is kijut a nyárból! Egyik nap még Pest, premier, harmadnapon Debrecen - szólalt Rónai, rádúplázott Kálmán nevetve:

- Azután meg Pécs, onnan Fehérvár, Follinus is hívott Aradra, Váradra. Soroljam még?

Közben Lilla teljesen elmerült a gyönyörködésben, csak úgy sugárzott. Egyik selymet, tafotát a másik után vette kézbe, forgatta, s mint egy bakfislány, úgy örült minden darabjának. Már sorolta is tervét, mi készült belőle előbb neki színpadi ruhának, s a maradékból Mariskának. Akkor egy apró bársonydobozkára akadt. Biz elállt tán még a szívverése is. Örömkönnyek között borult nővére:

- No de ilyet, édes Nellim! Ez már túlzás, kedves sógor! Hogyan is tudjuk ezt mi mind meghálálni...

- Szíves látással, jó foszlós kaláccsal, az Alföld karcos, savanyó borával, no meg, ha meg-nézed az én tengerészkapitányi színi remeklésem abban a csuda kis francia könnyűségben. Jaj, ha tudnád, míg én a címét kitaláltam: Ha nem káromkodik! Hát nem jó?

- Arról mit se tudok, Kálmán. De hallottam hírét Balázs Sándor játékanak, aminek a címe: Az égben. Juj, de kíváncsi vagyok abban Nellire! Mint adja a felhőkben járó költőné hóbortos figuráját!

- Jó, kis Lillám, de Kálmánnak is szoríts ám! Még mindig olyan lámpalázás, mint gyerkőc korában volt. - Kornélia aggodalmas pillantást vetett férjére. Ám az nem állhatta, ha sajnálják:

- Csuda bizony, hogy nem tudni semmi szert ez ellen! A golyózáporban nem izgultam egy csipetnyit sem 48-as huszár koromban. A színpad kánpad. Bizony mondom, míg ki nem érek a rivaldafénybe... Már most, rá gondolván, majd kiugrik a szívem a hüvelyéből! Hát ezért inkább már rólatok! Milyen az új társulat?

- Csak jó lehet, ahol mi vagyunk! - évődött Lilla, de hangjában a tréfa mellett benne bujkált az öntudat: a Rónai párért minden jobb vidéki társulat versengett akkoriban.

- Hogy milyen? - válaszolt Gyula komolyan. - Az igazgató színházi konzorciuma igencsak ad a nivóra. Remek az operai gárda; lejött Ódry Lehel meg a Dalnoki házaspár. Vannak jó komikusaink, mint a mosolyos Együd Pista s az a fiatal Vízvári Gyula, kivel fogtok ti még Pesten is találkozni! Még nincs itt mindenik. Nyári vándorútjukat járják. De az őszi nyitásra megjön Foltényi Vilmos az édes-aranyos feleségével...

- Ó, hát ha itt lesz Szákfy Amál, akkor nemcsak a színi esték lesznek sikeresek, a jó kedélye betölti majd egész Debrecen városát!

Valahogy így folytató a beszéd, ha két színészházaspár együtt töltötte az estét 1866. június 7-én. Hiába, hogy Szerdahelyiéknél tegnap még a premier izgalmaiban telt az este, aztán a másnapi pakolás, készülődés, hiába a hosszú utazás, már feledve minden fáradtság. Még a jó rokonok körben, sok hónapnyi távollét után is, csakis és mégis, mindig a színház...

8-án ragyogó reggelre ébredtek. Lilla zamatos kávét tett az asztalra, kalácsot hozza, meg maga sütötte apró tésztát. Kornélia elképzelte, húga mint küszködött egész nap a tűzhely mellett, hát kipattant fejében a gondolat, s közölte is azon nyomban:

- Mit szólnátok egy sétához a Nagyerdőben és egy ebédhez a tóparti Vigadóban?

Az ötlet valóra vált. Elöl a két gyerek vígan ugrándozva, mögöttük a két asszony sűgött-bűgött. Lilla Sándorkát dicsérte, Kornélia meg Tóni leánykáját, kit Kálmán úgy szeret, mint a sajátját. Őket követte a két férfi, a szép, szőke, vidám szemű Szerdahelyi Kálmán s a komor tekintetű, férfiasan büszke Rónai Gyula. Jobbára Kálmán vitte a szót, s Gyula bólogatott rá nagy komolyan.

Nyári nap, tópart, kövér zöld lombok, fehér abrosz, jó ebéd s ital. Mi lehet még? Ám visszafelé Szerdahelyiekben már a másnap este nyugtalansága motoszkált. Hát kivonták magukat a kicsiny társaságból, s elballagtak a szép új színház felé bekukkantani, s jelezni, megvannak. Meg hát próba is kell összejátszani, hisz holnapra már hirdelve fellépésük. Nagy egyetértésben követték Debrecen belvárosának kanyargós útjait. Amint a Nánássy-féle ház előtt elmentek, Nelli nevetve köszöntötte benne a régi színpadot, ahol fiatalon tétova, kezdő színi lépéseit tette.

- Itt ismerkedtünk meg, Kálmánom kedves. Emlékszel-e?

- Bizony hogy emlékszem! Már kedvelt primadonna voltál.

- Alig múltam húsz! Te meg tizenhét se. Bajuszod épp tán serkent.

- Ó, de te nekem még annál is magasabban állottál. Én incifinci szerepekből akartam nagy erővel kivergődni, s te már vezető szerepeket vittél.

- No persze elcsábítottalak, te gyermek! Bár ne tettem volna! Most kedvedre élhetnél felhőtlen és felelőtlen, ahogyan szeretnél!

- Léha természetemnél csak a szerelmem nagyobb, Kornéliám!

- Úgy beszélsz, mint egy költő. Bárha igaz is volna!

- Szereted te a költőket! Lehetett volna Petőfi felesége. Szép bókok embere. Tán neked is jobb lett volna egy lángoló, égető szavú költő mellett...

- Ugyan, Kálmánom! Miattadi bosszúságom esztelen kis kalandja volt. Végül is téged csak húsz éve próbállak meghódítani. Akkor botorul a féltékenység hitvány eszközét használtam. Hitvány Petőfihez is, a szegény, kedves, rajongó lélekhez. Nyugodjon békében!

- Valójában hát ezen Nánássy-házhoz két szerelem is köt téged!

- Kettő. Itt lobogott Petőfi értem, s én teérted, Kálmán.

Ölelkezve fordultak a színház színészbejárója felé. Úgy elmerültek a múltban s egymásban, hogy csak akkor vették észre a vékony kis embert, amikor az sebesen robogva eléjük perdült. A hirtelen viharzásban alig ismerték meg tavalyi kedves ismerősüket, a színikritikusként lelkesülő jurátust, Szana Tamás urat. A fiatal ember óriási ovációval köszöntötte a „híres pesti

vendégeket”, s esküdözött, hogy éppen és csakis őmiattuk járt erre, beszólni, hogy tegyenek félre neki egy zártszéket holnapra meg holnapután estére.

- Hiszen ki más írna egy ekkora nagy eseményről jó, okos kritikát, igaz, elfogulatlan bírálatot, ha nem én! - kiáltotta lelkesedően, amelyre ugye nem volt mit válaszolni, és tekinthették ezt búcsúszónak, mert Szana úr már tovább is vágatott, hogy szerteszórja az örömhírt a városban, ha még valaki nem olvasta volna a kiaggatott színlapokat.

Elváltak. Kálmán és Kornélia belépett a hús kapualjba. Szerdahelyi beleszagolt az otthonos, de izgató illatú levegőbe, és megszorította a felesége karját:

- Itt már nincs pardon. Holnap játszani kell.

(Taps, 1994. 10. sz.)

A PILLANAT HALHATATLANSÁGA

A színész és a mozgás
(RÉSZLETEK A SZERZŐ KÉSZÜLŐ KÖNYVÉBŐL)

Paradoxonnak tűnő cím, mert nem fogjuk fel azonnal, mennyire elcsépett közhely: a fénykép pillanatot rögzít, éppúgy, mint más képzőművészeti alkotás. S akkor élmény, ha az ábrázolt alak képzeletünkben felidézi a rögzített pillanat előtti és utáni pillanatot.

A színpadi létezés lényege a szöveg, illetve a zenei vagy „kellékszíntű” hangeffektusok mellett a statikus képben mozgó látvány, amely a színész cselekvéssorozatából épül fel.

A cselekvés több személy közötti viszonylatrendszerben játszódik le, és ez akkor is igaz, ha például monodrámáról van szó. A kapcsolatok a színjátékban két vagy több személy között alakulnak ki, és ezeknek milyensége és változása adja a színjáték drámai lényegét...

A test egészének mozgásra törekvése, a szituációból és a jellemből fakadó szándék kifejezése a pózban nyilvánul meg. A póz nemcsak a test egészének tartása és helyzete, hanem hozzá szervesülnek a végtagok és a fej mozdulatai is mint gesztusok, és kiegészíti mindezt az arc izmainak mozgása, a mimika. Ezeket rögzíti a fénykép...

Egressy Gábor A színészet könyve című munkáját lapozva, fényképek segítségével járjuk végig egy hajdanvolt tanodái növendék útját, s mintegy Egressy színjátszási elméletének „ellenőrzésével” próbálunk a kor megoldási „szabályaira” fényt deríteni...

Egressy ritkán ad direkt utasításokat. Ha megteszi, abból kitetszik: még hat a régi „iskola” a színjátszásban, s hogy mennyire hat, az a képek némelyikén is érzékelhető, a ma már nem használt, avítt, teátrális mozdulatokból, nagyívű gesztusokból. Csak ritka művészek mélyültek el igazán egy-egy alak megformálásában, és egyénítették szerepüket nüanszyi, rezdülésnyi gesztussal, mint azt a fiatal **Jászai Mari** tette, és amint Lady Macbeth-jén látjuk.

„...az *iszony*... kifejezése a test hátramozdulása, mely mozdulat, mint jelkép, azt akarja festeni, hogy a lélek a tárgytól elfordul, visszavonul” - írja Egressy. A nő lelkiállapota bonyolultabb a képen. Az iszony saját tette miatt fogja el Lady Macbethet, és viszi a lelkifurdalásból eredő téboly felé. E két irány jellemzi legfőképp a figurát, formailag is: a test valamitől elfordul, feltehetően áldozatának rémképétől, a képkivágot átlója mentén dől, arcát azonban visszafordítja a látomás felé. Egyik keze még érinti az asztalt, tudjuk, a következő pillanatban elengedi, és elfut mécsest tartó karja irányába, amely a test dőlésszögét egészíti ki. A felvétel átöleli az időt, láttatva a múltat és sejtetve a jövő pillanatát.

Nézzünk egy másik királynét! Képünk **Saxlehner Emmát**, mint Erkel Bánk bánjának Gertrudisát abban a pillanatban rögzíti, amikor vagy a megtorlás parancsát adja az udvaroncoknak, vagy Bánkot utasítja el végtelen haragjában. Ő az a fenség, kinek alakjával leginkább illusztrálhatjuk Egressy intelmeit: benne „a *hatalom képét* valóban látni”. „A test állása és tartása szabad és öntudatos legyen; a szemekben nyugalom, biztosság, szilárdság; a kezek ritkán és könnyen lejtjenek, mert itt az érzelmek nagyon óvakodnak a felszínre jönni.” A meráni királynében nem csupán méltóság van. Az énekesnő királyi gögje szinte leröppen a képről. A póz, a „tartás”: egyenes derék, keményen büszke fej, a jobb kéz „könnyen lejt”, ám a bal parancsoló, és ez a parancs egyértelmű: „Vigyétek!” vagy „Távozz!” Ő az a példánk, akin ha nem volna hermelines öltözet, akkor is királynéi képzetet keltene.

A *színlelő* Jágót „a legegyenesebb lelkű ember hangjával és a legnagyobb nyíltszívűség alakjában kell ábrázolni”, ám alakításába „be kell lopódnia némi lendületnek, ami az egészet mesterségesen készültnek... mutassa”. **Mátray Betegh Béla** alakítása minden bizonnyal megfelelt eme kívánalmaknak. Ciehulsky felvételén a nyíltszívűség jele a kardon pihenő kar, az egész alakon némi alázat, fennebbvalója iránti tisztelet érződik, amelyet megbont az Othellót elveszejtő gondolat. Kifejezője az a tartás, amely épp a gondolat megszületését mutatja: a kissé irányultan megdőlé felső test és az ugyanarra feszülő fej, a kinyújtásra lendülő jobb kar. A mimikával együtt különösen érezni „a mesterségesen készült kifejezést”, és azt, „hogyan belőle olykor az ördög kikandikál”.

A tettet érlelő *harag* királyi fenség lelkében: ez látható **Némethy Irma** alakján. Gévay mint Gertrudist örökítette meg Katona Bánk bánjából, A képkivágot Bánk alakját sugallja a képzeletbeli bal oldal folytatásába. A jelenet kettőjük viadalának részlete, amikor Gertrudis tört ragad. Az indulat felsőtestét tárgyától kissé eltaszítja, érezzük, erőt gyűjt a gyilkos mozdulatra, amely erő ökölbe szorított kezében feszül.

Molnár György III. Richárdjának királyi alakján a tettet szövő terv pillanata látható Szentkuty felvételén. A szándék azok ellen indult, akik útjában állanak. Cselekvésének hatóereje a hatalomvágyon túl a *gyűlölet*. E lelkiállapotról Egressy szavai: „a titkon gyűlölködő ember kedélye olyan, mint a vulkán gyomra, mely tűzanyagát a végső kitörésre gyűjti össze”. Molnár György nyomorék hátát hermelin takarja, lelkét belülről fojtja, elszántságáról csak a palást redői alól előbújó, kardjára támaszkodó két kézfeje és a rajta nyugvó áll tanúskodik. Mint akiben robbanásig feszült az erő, mely ölni kész.

Molière Fősvényében „az általános elemet... az emberi léleknek a földi birtokra irányzott szenvedélye” teszi. „Ez tűnik ki a jellem egyes vonásainak öszletéből, mely vonások egy- szersmind a léleknek különös egyéni nyilatkozásai.” Planquette A cornevillei harangok című operettje 1878-ban ment a Népszínházban. A *fősvénység* jellegzetes vonásai Gáspár apó alakján gondosan összeszámlálhatók. A pillanat, amelyet Kozmata rögzített, a leleplezésé. Az operettbéli fősvény teste az asztal fölé hajlik, épp aranyait számlálta, amikor rajtakapják. A halom kincset két keze karolja óvón, a fej a váratlan veszély felé fordul, tekintetével riadt-szigorúan küldené vissza a kérértlen tolakodót.

Együd István oly pontosan ábrázolja a kapzsiság általános vonásait, hogy a fénykép korábbi szemrevételezője Harpagont vélte felfedezni benne - mint erről a kézírás tanúskodik, még-hozzá Gabányi Árpád alakításában.

Kozmata Ferenc oly részletezőn segített a színpadi jelenet felidézésében, hogy az ő jeleiből, kellékeiből következtethettem az operettre: egy főúri kastély elengedhetetlen kelléke, a lovagi páncél mit keresne Molière vígjátékában?

(Taps, 1994. 12. sz.)

Bujdosó színészek

VILÁGOS UTÁN, 1849-BEN

A vendégszerető Abday Sándor ~ nemrégiben még színigazgató, mára a többiekkel bujdoso magyar - Debrecen melletti szőlőkben bérelt tanyájára hívó szó nélkül jöttek a színészek, a láda mélyére dugván honvédruhájukat, jöttek a biztonságosabb debreceni égbolt alá.

1849. augusztus vége volt, az égen világzott a hold, s a tanya szőlőfutotta ámbitusán hosszú csendben üldögélt néhány férfiú pislá mécsesek és homoki savanykás rizling mellett, lehajtott fejjel, ujjakkal szorítván a halvány poharat.

- Lesz-e új bor? - sóhajtott Abday, de tán másra gondolt.

Vasvári Kovács József, a pelyhedző állú ifjú honvéd-színész felpillantott, és lassan Abdayra emelte poharát:

- Terád hajtom fel, Sándor bátyám, aki a forradalom élelmezési biztosaként most is, a bukott forradalom éhező színészeit is kenyérrel s szállással kínálod, azaz megmentesz bennünket a pusztulástól, hogy tartson meg az Isten sokáig!

Ittak mind, koppantak a poharak aztán, és újra csend.

- Lesz-e színpad? - szaladt ki a fuvallatnyi kérdés Lendvay Mártonból, az idősből, aki fiáért aggódván és róla gondolván mélázott eleddig a meszelt oszlopnak dőlve. Asszonya, Hivatal Anikó színészné épp a konyhából fordult, és elkapta a szót:

- Színpad? Német szónak! - s mérgesen koppantak az asztalon a vacsorára előkerült cseréptálak.

Teli mécsesekkel jött aztán Szathmáryné, aki akkor, a forró márciusi napokban a lelkesült szíveket gyűjtögette Pest utcáin, amikor a Talpra magyart szavalta és a szent trikolórt lengette, s akinek arcképét egy csapat zászlajára is hímezte, most keresik hát az árvát, szegényt, kinek szemeiben végleg megült a könny uráért, Szathmáry Dánielért. Közibük fészkelte láttára az emlékezet a hős színészre, ki ott halt meg a tiszaföldvári ütközetben. A bánat csendjét a sudár Komlóssy Ida léptei sem bontották meg, amikor a gőzölgő kásával telt tálat halkan az asztalra tette.

- Ah, ez a csend! Ebben a csendben hajtja nyaktiló alá a fejét a magyar... - a végről a sápadt színész-író, Szigligeti Ede mordult.

- De mi még nem haltunk meg! - emelte fel a hangját Vasvári Kovács, és inge alól előhúzta s megcsókolta nemzetőrszalagját, és középre helyezte, felállt, és némán, honvéd módra tisztelgett a nemzeti jelkép előtt. Szent volt az! Majd mind a férfiak felálltak, és meghajtották fejüket, és felálltak mind a nők, és imát mormoltak az elvesztett hazáért, hőseikért és a bujdoso honfiakért. Azután csak a kanalak csörögtek. Közben, lassanként előbújtak az emlékek s a szavak, elsőnek Fánecs Lajosról, kiről kósza hírek mondják, hogy a Nemzetiben a császár születésnapján olyan prologot mondott, hogy utána jobb volt eltűnnie...

... A büntető Úristen keze volt abban, hogy a németnek színháza leégett! Adjuk nekik a kvártélyt, s most befészkelik magukat helyünkbe!...

... Német szó hallik most a mi Nemzetinkben!...

... Hol március idusán Egressy Gábor hangja zúgott, s véle a lelkes tömeg!...

... Hol Lendvaynk, te adtad a bosszúálló nagyúri, Bánkot! Hajh!...

...és a Rákóczi-indulótól zengett minden. Mintha az ország csupa színpaddá vált volna! Zúgott a dal, szállt a szabadság vivátja, és fegyveréhez kapott a lelkesült magyar!...

... Mink meg sebtiben átírtuk a darabokat, közibe iktattuk a győztes hadi jeleneteket...

... Haj, Pestről menekülvén micsoda előadást adtunk itt, a debreceni Nánássy-féle színpadon a trónfosztás előestéjén!...

... Hogy gyújtott a magyaros verbunk! Gyújtott, mint a láva, a Nemzeti dal!...

... Gyújtott Tóth Soma tánca, ki Kolozsvárott eltáncolta az áruló nemzetőr kivégeztetését!...

... meg „A nagy nap emléke!”... amikor Veszter táncos társasága járta el a némajátékok képei között a dicső forradalmat!...

... Úgy hallom, idejében kiszökött a határon túlra...

- Idejében? - kapott a szón a hevült Abday. - Nekem itt a helyem, bármi is történjék! Ha kell, hát húzzanak bitóra!

A kis Komlóssy Ida toldotta tovább, ki hinné bátorságát?

- Nem húzhatnak egy országot bitóra! Aki élve marad, az folytassa!

- Úgy legyen! - kiáltották rá mindnyájan.

- Psszt! - pattant fel remegve Lendvayné. - A tőkék között valakik járnak!

Megállt a lélegzet, csak az ijedt szívek szapora dobogása hallatszott, és a szemek arrafelé, az éj feketeségébe mélyedtek, az ajkakon a fehér némaság.

A vigyorgó holdvilágnál három halványan sejlő, settenkedő alak közeledett. Abday kardját az övére csatolta, a hivatlan vendégek fogadására.

- Dejsz az egyik asszony! - suttogott Szathmáryné. - A pandúrok csak nem járnak szoknyában!

Amikor már azok hárman a fény körébe értek, szétroppant a félelem szorítása, s lett ováció, lett ujjongás, mert a rokolyás alak nem volt más, mint Jókainé asszony.

- Nézzétek csak, nézzétek, kiket hoztam nektek? Órája tán, hogy betoppantak hozzánk a Csapó utcába - titeket keresvén. No, bújjatok már elő a szoknyám mögül! - nevetett hátra Jókainé.

Hát elő is bújtak. Akkor Lendvayné futott, mint a szél, és a fia karjába vetette magát.

- Anyám! Anyám! Ládd csak, megkerültem. Semmi bajom! Élek!

A többiek meg Egressy Ákost lapogatták, ölelgették sorban:

- Megemberesedtél, Ákos! Már bajszod is serdült a honvédő táborban! - karolta a fiút Szigligeti. Lendvay meg a fiát kérdi:

- Igaz-e a hír, hogy te voltál az első Budavár bástyáján, amikor az a némettől visszafog-laltatott?

- Üljetek már le! Van még a tálban! - repesett Anikó asszony. - Aztán meg hamarost le a mundérral, míg baj nem lesz!

- Hát bizony nem árt vigyázva lenni! - szólalt Jókainé. - A város tele van spicclivel. Szaglásznak mindenütt, s megy a parancsnokságra a temérdek feljelentés. Móricom is alig meri kidugni az orrát, csak leskel folyvást: Petőfit várja.

- Segesvárnál holtan látták - hajtotta le a fejét ifjú Lendvay Márton.

- Nem lehet az! - kiált fel vérző szívvel Komlóssy Ida.

- De nem ám! - toldta Vasvári Kovács. - Jöttömben egy délről fuvarozó szekeres mesélte, hogy az úton látta bandukolni szemébe húzott kalappal s lobogó gallérral a vállán.

- Segítse az Isten! - fohászkodott Szathmáryné. - Ha már ő sem volna minékünk!...

Az ifjak úgy faltak, mint éhes farkasok, közben Abday Ákoshoz fordult:

- Hát apádról mit tudsz, fiam?

- Elbúcsúztam tőle - emelte fel a fejét a fiú, s mintha könny szökne szemébe. - Törökország felé vette útját Kossuthnak nyomába. Hadbiztosnak akasztófa jár manapság. Hát menekült apám, igen keserves lélekkel.

- Isten óvja a mi nagy Egressy Gáborunkat! Hát nagybátyád, Béni? - kérdezte Komlóssy Ida.

- Róla hírem nincsen. Hanem Feleky Miklós bátyám üzent: feleségestül Aradra mennének, ha egyszer, ki tudja, enyhül az üldözés, és várja kendteket!

- Hisz élni kell eztán is! - toldja Vasvári. - Magam is Aradra készülnék, ha az Isten engedi, Latabár Endréhez.

- Aztán ír-e „Csallóközi”? - fordult Jókainéhez Szigligeti, kiben fürkésztek sűrűn a jövőendő drámagondolatok.

- Móricom? Nem nagyon fog most a tolla, inkább csak fontolja, mit lehetne tenni eztán a magyarnak.

- Ha a történelmi színművel lehetne üzenni! Én azt fontolgatám, visszatérek a honfoglalás idejébe. Hiszen újra hazát kell foglalni...

- Úgy ám! Majd fogunk még újra kardot függetlenségünkért! - lelkesül az ifjú Lendvay.

- Ha én újra színpadra léphetnék, bizony mondom, tudnám, mit kéne mondani! - hevült az apa is. - Elővenném Nagy Ignác darabját, a Tisztújítást. Nincsen abban semmi, lehet engedélyeztetni. De ha azt ÚGY mondjuk! Márpedig mi a színész dolga? ÚGY mondani, ahogyan gondolja! S ha még te is, Ede barátom, nem csak a gondolatodat, hanem a pennádat is forgatnád, azt ÚGY írd ám, hogy a közönség elérte, hogy buzduljon, ébredjen!

- Tudják-e bátyámék - kezdte Ákos gyerek -, tegnapelőtt este a Nemzetiben Haynau tiszteletére kellett előadást adni. Mi más volt műsoron, mint Verdi Nabucco operája. A zsidó foglyok kórusa! Az a lelkesültség! Abban benne volt a szabadságharc feltámadásának minden előjele!

- Jó ezt hallani, fiam - mondta Abday elgondolkodva. - Ha újra leszen egyszer társulatom... Csak innen a rejtekből valaha kilépjek! Tervem kezdeni majd itt, Debrecenben... Akkor úgy keresem mind a szindarabokat, miként lehetne velük ébresztő szavakat kiáltani... Úgy keresem, úgy én...

„Ha majd újra a deszkákra léphetünk...” - járt mindenik színész fejében a vágyódó gondolat az augusztus végi csillagos ég alatt az éj leplébe burkolózva, űzött vadként meghúzódomva, s várták, hogy egyszer feldereng megint a hajnal.

(Taps, 1998. 11. sz.)

„Csinos ostorka a kézben”

ÁBRÁZOLÁSOK ÉS SZÍNIKRITIKÁK AZ 1830-AS ÉVEKBŐL

Az estéket Johann Christian Schoeller úr a bécsi színházak nézőterein töltötte ölében rajztömbbel, kezében ceruzával, és „természet után” leskiccelte, amit látott: a színpadot a díszletekkel, a jelmezes színészeket gesztusaikkal és mimikájukkal, azután a Wiener Theaterzeitung redaktora a vázlatok közül kiválasztotta a legtetszetősebbet, azt Schoeller úrral akvarellben kidolgoztatta, végül a kész művet átadta a rézmetszőnek. Ily módon egész jelenetképek láthatnak napvilágot a színházi napilap mellékleteiként, amelyek ma kész csemegék a rekonstruálni kész színháztörténészeknek.

Akkoriban nálunk, a Monarchia magyar felének fővárosában nem állt színházépület, nemhogy állandó színházi sajtó lett volna. Bajza József Kritikai Lapokja mellett a Honművész nyitott még rovatot a színi életnek. Ezekben lapozgatunk, s keresünk megfeleléseket a bécsi rajzos „Blattok” ábrázolatjaival. Ugyan! Magyar előadás-kritikák és osztrák színpadi látszatok! Mire megyünk a megfelelésekkel?

Az ébredező-bimbózó honi színjátszás nemcsak repertoárját vette át Béctől, hanem azok színpadi megjelenési formáját és színészi játékmódját is onnan leste el mint idős, kitanult testvértől. Így hát ha Schoeller úr munkáit nézzük, azokon a mi színpadjainkat is látjuk. Íme a bizonyíték:

„Az 1830-as években Kassán játszottunk nagy sikerrel, amikor az intendáns felesége - írja naplójában Déryné -, gróf Csáky né egy napon elküldött nekem egy Journalt, amely a 16 éves svéd királynét, Krisztinát ábrázolja igen ízletes svéd lovagló öltözetben.” Korábban maga a gróf is dicsérte Bayard A tizenhatévű királynéját, és biztatta Déryné: e szerep épp neki való - nekiült hát Déryné, a szöveget lefordította, azután elhívatta a szabónéját, eléje tette Schoeller úr rajzát: „Nézze meg jól ezt a lovagló öltözetet, és éppen ilyent fog nekem készíteni. Itt van hozzá minden!”

A tizenhatévű királyné

És úgy lett: kék atlasz felső, fehér buggyos váll, széles gallér, fekete kalpag fehér tollakkal s végül „csinos ostorka a kézben”. Ekkor Déryné negyvenéves volt. Mekkora tálentummal játszhatott, ha elhitték neki a nézőtérén a csinos bakfis királynő karakterét, aki előtt - mint látjuk - éppen Bury Friderik kapitány készül lovagként térdre borulni, ám e pillanatban dőbentén ismeri fel, hogy ábrándjainak valamikori hölgye - maga a királynő! A lovag az udvari etikett és a színpadi szabályok szerint hódolata jeléül jobb kezét a szívére teszi, arcán ámulat - s a háttérben az udvari urak és dámák.

Később a Nemzeti Színházban is előadták a darabot. A szerepet ott már nem Déryné játszotta: nem bíztak vidéket hódító tehetségében, elhízott, alacsony termete, kopott hangja miatt a helyét át kellett adnia, prózai szerepeiben Lendvayné Hivatal Anikó jeleskedett: „Nála egy »ah«, egy »soha«, egy »örökké« stb. szó kiejtésében annyi érzetméltség, annyi lélekábrázolat van kifejezve, hogy a kebel megdöbben rá. Az örömkötésnek, kétségbeesésnek, a minden menekvést kizáró, lesújtó gyásznak ő ismeri hangjait és tudja hasznát venni. Tag és szemjátéka igen kifejező és sokszor igen jellegzetes.” (Bajza tollából.) Ám a fenti jelenet a Honművész színikritikusa szerint nem festhetett egészen úgy, amint azt Bécsben Schoeller látta: „Hogy az udvari népnek a királyné jelenlétében, jöttekor s távozásakor miképpen kellessék állni, csoportozni, utat nyitni, távozni stb. az udvarias illedelem szabályai szerint - ezek iránt azoknak, kiknek az illyesekre felvigyázni kötelességük, kellene figyelmeztetni a színészeket.” 1837. november: az új Nemzeti Színház művészeinek tehát van még tanulnivalójuk...

*

Volt a magyar színházi múltnak egy kedvelt darabja, amelyet Mindenszentek tájékán rendszeresen elővettek: Raupach A molnár és gyermeke című szomorújátéka. Színhelye a temető, ahol - a legenda szerint - ezen az éjszakán ki-ki meglátja a jövődjét. Emiatt tölti az éjfél a sírhantok közé bújva az ifjú, szerelmes Konrád, ám éppen ekkor és itt ássa el kincseit a beteg, öreg molnár. Munkája végeztével kimerülten összerogy, és leánya, Mária karjaiban meghal. Mária (Lendvayné Hivatal Anikó) „mélységes bánatában lehajtja fejét, egyik kezével felfogja könnyeit, lábai földre húzzák, ólmosak, mint a szoboré” - éppúgy, ahogyan Balog István szerint kell megjeleníteni a sírást, éppúgy, ahogyan akkoriban Európa-szerte sírtak a színpadon, s lám, Schoeller úr bécsi színészei is mind így csinálták!

A molnár és gyermeke

Ám a tragédiától megretten és elfut az ifjú Konrád roggyanó térdekkkel, szeme elé tartván kezét. Ezt megelőzően, a rejtőzködés jelenetében a színész Fáncsy Lajos azonban nem tetszik a Honművészeknek: „... Talán a kísértetek órájakor illőbb fekvés esnék lábbal a színpad hátulja, mint a nézők felé...” No igen, az illem! Csakhogy akkor takarásban volna a színész arca, pedig Fáncsy „a csendesebb érzelmek színésze, oly érzelmeké, melyek nem háborítják fel az egész keblet. Ő e gyöngeséget alkalmasint maga is érzi, azért van oly sok erőltetés ily szerepekbeni játékában és beszédében, hangját itt egész a kicsuklásokig, mozgásait a szögletességig feszíti.” (Bajza tollából.)

Az öreg molnárt a híres-neves Megyeri Károly játszotta, aki Bajza szerint „a darab elején erősebb, frissebb hangon beszélt, hogysen azt egy rövid lélekzetű öregtől lehetne várni.” Talán azért - védjük mi utólag -, mert még meg kellett szokni az új épület új tágasságát, hiszen Megyerinek „senkihez nem hasonlító alakjai vannak. Mozdás, öltözet, hang annyira való!” Ha igazsága van Bajzának, akkor Megyerink nem ábrázolhatta így az öreg molnár haldoklását, ahogy azt Schoeller úr szeme láttára Bécsben tehették! A mimika minden képzeletet felülmúl!

*

Szentpétery Zsigmond „amit mond és cselekszik, saját szava és tette, mintha nem szerepéből, hanem saját lelkéből keletkezett volna éppen azon percben, midőn mondá és tevé” - írja Bajza. Méltóságteljes megjelenésű férfi, akit ha messziről láttak, főispánnak, ha közről, püspöknek néztek. Most mégis szívesen játszotta el Csörgő szolga komikus-hálás szerepét Karl Meisl A fekete asszony című vígjátékában. Ő az, akit az asztal tetején a fekete lepel alatt elképzeltünk.

A fekete asszony

A városban egy fekete asszony kísért, mindenki róla suttog, mindenki rettegi, csak a nagykepű, fennhéjázó előljáró urak nevetik, s nem félnek, mindaddig, amíg nekik is meg nem jelenik. A furfangos Csörgő bosszúvágytól hajtva ölti magára a leplet, s huhogva szétugraszítja a „bátor” uraságokat. A kép akár illusztrációja lehetne a Balog István rögzítette utasításnak: „Irtózás, ijedelem: Az ábrázat legyen elfordulva a tárgytól, kiterjesztett kezekkel arra mutat-

ván.” Még az utasításnál is erőteljesebb lehetett a kritika a karikírozás érdekében, hiszen komédiát látunk. Hát még a mimika! Az arcokon a rémület ráncai, tágra meredt szemek, tátott szájak... derülhetett a nézőtér!...

*

Még a budai társulatról írja Fáy, hogy végeleseredésünkben „casszadarab felé fordítván figyelmünket, az akkoriban a németeknél nagy zajt okozott Lumpáciusz Vagabundusz című bohózatra vetettük szemünket.” Még ma is játsszák. Nestroy kis remekműve valódi siker-darab, tündérfelvonásokkal és népi komikummal megborozva.

Lumpáciusz Vagabundusz

Schoeller urat épp az a jelenet fogta meg, amikor a három jómadár megnyeri a sorsjátékon a főnyereményt. A hírre mindhárman „örömben összerogynak, a szalmára zuhannak” az írói utasítás szerint. Látjuk, Lábszij a legéltrevalóbb, sörös kriglijét már a jövőre emeli, Cérna meg kiáltoz: „Tegyetek szaporán téglázó vasakat a zsebembe, mert örömömben mindjárt elrepülök a levegőbe!” Fogják is, mintha tényleg emelkedne, és pontosan úgy tesz, amint Balog úr javasolja: „Fel fohászokodás: ég felé terjesztett kezekkel, szemekkel, a lábak merevek, mint többnyire a szobroknál.” Bajza szerint a Cérna szerepét játszó Szerdahelyi József „komikuma finom, élénk, jellemző és humorteljes”. Egész lénye „oly virgonc, pajkos s kissé szeles, mint egy gyermeké” - teszi hozzá Szigligeti kritikája.

A békés életre vágyódó Enyv asztalost Lendvay Márton alakította, aki - mire a Pesti Magyar Színházba érkezett - lefaragott valamit korábbi modorosságából. „A színfalszagató hanykolódás, a törzsszerű vonaglások elmaradtak, nem ordított az elrekedésig, nem fetrengett a földön, s azért mégis ki vala fejezve az indulat.” (Bajza József) Ha nem tette, már az is valami! - véljük így 160 év messzeségéből némi kaján elnézéssel.

A kritikától a legrövidebbet Bartha János húzta, talán éppen azért, mert „túlságosan” a természetességre törekedett: „Ez a színészünk csak nem tudja megtanulni azt, hogy a valóság nem művészet, kivált a szennyes valóság nem az. Ő azt gondolja, ha Lábszij szerepében jó szurkosan öltözködik, torkát bőfögteti, valami nagy detekciót [felfedezést] tett a művészet országában” - írja Bajza. A Honművész névtelen kritikusától megkapja a többit: Bartha, „kit

ilyen szerepekben színészeink közül senki fölül nem múlhat, ismét több helyen és gyakran hamis, kelleténél magasabb hangig erőltette az éneklést, s a túlságoskodás méltán rovándó... Még illy pórias művekben is a szabó s csizmadiának öltözete ha nem lenne olly undort gerjesztő, mint ma.”

*

Írásokon és képeken a kor színészi játékát kerestük. Mosolygunk a látottakon és a leírt kívánalmakon. Ma mindez naivnak - vagy másképpen: túlságosan teátrálisnak - tűnik, ugyan tudjuk, komoly törekvés volt már akkor a játék természetességére, hisz ez a szavak mögül kitetszik.

Csak hát: mi volt akkor a természetes?

Ha most látnánk az emlékezetünkben rögzült régi nagy színházi előadásokat, bizony meg-rökönyödnénk: Ez volt, ami tetszett?

A színház a legérzékenyebben követi a kor igényeit, gyorsabban is avul, de a művészet azon része, amely átlendül koron és divaton - maradandó. Bizonyára erre is lelnénk lenyűgöző példákat...

*

Az ún. Schoeller-gyűjtemény az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti tárában található. Ezekről a reprodukciókat Schertlin Péter készítette.

(Taps, 1999. 3. sz.)

Isten éltesen minket!

KÉPZELT BESZÉLGETÉS JÁSZAI ÉS BLAHA KÖZÖTT

Elkelne már néhány új cucc, valahogy igen kikoptam, ezért matatok most itt az EMKE feletti hodályban az áporodott szagú használt ruhák között. Körben gurulós alufogason a temérdek holmi, még az ablakok előtt is. Ám a tér felől, áthágva a ruhák tömegén, beóvakodik némi napfény. Kósza fénypázmák, a tágasság felissza a szavakat, csend.

...Gyökeret ereszttek hirtelen, olyan szentséges lett itt minden, mintha valami, - fuvallat vagy gondolat? ...Persze tudom, egykor ez a Blaha Lujza lakása volt, és talán itt állt a komód, amott az ebédlőasztal, arra a hálószoza nyílt, selyem- és csipketerítők, öblös fotelek, párnák, kanapé ívelt támlával, zongora és vitrinek, nipppek, koszorúk, képecskék, a parketten perzsák, a nagymintás falakon festmények meg legyezők, szalagok, ezüst babérkoszorúk... a sikerek emlékei...

... a levetett, leárazott, gyűrött ruhaneműk helyén olyan kristálytisztán van minden, mintha most volna. Az időnek, a múltnak nincs semmi jelentősége.

Két szoknya között kikukucskálok a napsütésbe. No lám! Ez itt tán az az erkély, amelyen karszékéből a művésznő ott, azt az épületet nézte, azt a kedveset, odaát, miközben a tér névadó ünnepe folyt a lábai alatt. Szó szerint a lábai alatt, és lett akkor, 1920 márciusától, a tér máig (!) Blaha Lujza tér.

Csípős-e a kikelet szellője, vagy mi? Blaha Lujza szeme sarkában könnyek. Öregesen, méltósággal és az ő mosolyával finom arcán ül, és nézi, nézi azt a kedves házat...

...Én meg két szoknya között meresztem itt a szemem azon épület, a Színház (volt Nemzeti, korábban Népszínház) hült helyére, a helyén nyüzsgő, idegen embertömegre. És akkor a hátam megett halk, édes hang.

KIVÉTELESEK MIND A KETTEN...

Blaha Lujza: Ugyan, Irénkém, nézze már meg! Valakik mintha jönnének...

A Lány: Dehogy, nagyságos báróné! Itt mindig járkálnak, hetvennégy esztendő óta folyvást.

Blaha Lujza: Irénkém, nézze meg inkább! Lehet, hogy már itt az idő?

A Lány: Hogyan volna, hogyan volna... még meg sem fordult az évezred...

Dohog - távolodva; ám egy kemény alt fűjtatva közeledik; s berobban.

Jászai Mari: Hát Isten éltesen minket eme tákolt születésnap vigasságon, Lujzám! Épp mondom magamban: Szegény Blahánét megint ünneplik, s felöltlik aztán: „Te méla Mari, hisz téged is!”, és osztózni kell, és lesz majd virág, erdőnyi, és harsogás, fülrepestő, merthogy egy esztendőben vagyunk ennyi meg ennyi évesek...

Blaha Lujza: Ki ne mondd!

Jászai Mari: Hát biz soha eddig! De most az egyszer hadd öleljelek meg, kedves, szép pályatársam!

Blaha Lujza: Oh, Jézusommáriám! Ilyen sem volt még! Még hogy személyesen... Te... ide...?!

Jászai Mari: Alig ha kétszer összefutottunk! Pedig egy színházban játsztunk, évtizedekig! És mégsem. Hah! Be sietős volt akkor sok más!

Blaha Lujza: Meg kedved sem volt hozzája sok, Jászaim! Hamar még egy csészét, Irénkém! No de ülj le ide, kérlek! Elég kényelmes, nem? *Összecsapja két kis kacsóját.* Oh, csak nézlek, s örvendek: a legnagyobb magyar színésznő! Az én otthonomban!

Jászai Mari: Könnyekre ne fakadj, Nemzet Csalogánya! És nem hízelegni! És nem is tiltakozni! Az az igaz, hogy a legnagyobb magyar tragika ül itt nálad! Te legnagyobb s legelső magyar primadonna! És nem is lesz már nálunk senki nagyobb! Soha!

Blaha Lujza: Te nagyszavú!... Annyi igaz, a színpad volt az életünk, a boldogságunk... Otthonok, szerelmek... Csak a színházban volt a legjobb lenni!

Jászai Mari: A rémes intrikák és hamisságok között? Elfutni, és igaznak, tisztának, embernek maradni... Hogyan kellett volna, ezen gondolkoztam végig... Este, te mindig mosolyogtál!

Blaha Lujza: Játék. A hátam mögé csaptam a bajokat, és kiénekeltem magamból... Te meg mindjárt robbantál!

Jászai Mari (kiált): Mert mindig igazam volt! *(csendesebben)* Aztán mindig meg is bántam. Igen elcsúfította egész életemet a harag, és megkeserítette az önvád... Még ma is elég, ha visszagondolok a bántásokra!

Blaha Lujza: Ugyan! Ma nem gondolsz vissza semmire, kedvesem! Ünnepek van, és mi ünnepeltek!

Jászai Mari: Adtak volna enni, amikor éheztem, mint ez a dobra vert ünnep! Ki tehet róla, ha megszületik? Élni kell tudni! S nem harácsolni! Hírt és pénzt! Ah, csak előmbe jut az öreg Lendvayné...

Blaha Lujza: Hadd el!

Jászai Mari: Épp hogy a Nemzetihez kerültem, alig volt betevőm, hát slingeltem neki, rőfjét negyven krajcárért. És megtudtam: ő azt továbbadta nyolcvan krajcárért! Így nyerekedett a nyomoromon! A vén zsebrák!

Blaha Lujza: Nem hihetem! Nem mondalak hazugnak, dehogy... Csak tudod, ahányszor játsztam, még az első időkben, mindannyiszor megvárt, és megmondta apróra, hogy tettem jól, és mit csináltam hibásan, még tanácsokat is adott, miként kellene.

Jászai Mari: És te elfogadtad, Lujza? Tényleg „kis maszat” voltál, ahogy Tamássy hívott. Én mamlasznak hívnálak.

Blaha Lujza: Nem fogsz te ma vélem összeveszni! Hát nem a Ledvay-pár volt a legidősb és legnagyobb az elődök között?

Jászai Mari: A „félistenek”! Mint a vén Jókainé! Ő meg abból élt, hogy Jókainé!

Blaha Lujza: Megver az Isten, Mari! A Laborfalvi Róza, a Jókainé tényleg félisten volt!

Jászai Mari: Eh! Még hogy az én Gertrúdom a Bánk bánban olyan volt, mintha őt másoltam volna? Ezt írták, ezt susogták, majd szétrobbanok most is! Hisz nem is láttam addig egyáltalán, nemhogy a Bánk bánban! Az az én Gertrúdom volt!

Blaha Lujza: Ah, ott voltam én is, láttam is, merthogy mindig drámai színésznő akartam lenni, hát megnéztem, meg én, ki az az új fenomén, aki most idejött a Nemzetihez?!

Jászai Mari: Na, mondjad! Ugye, nem voltam én Jókainé? Ugye, nem?

Blaha Lujza: De nem ám! Tudod, mindenki hozzája szokott. Kihez hasonlítsanak hát? és ez maga volt a nagy megtiszteltetés - egy kezdőnek. Te meg... *Kétféle kanálcsörgés hallatszott a beállott nagy csendben. Blahánée a derűs kis csilingelő volt, Jászaié az ideges, pergő. A kávé bizonynal egyforma volt. Aztán előrukkol a szavakkal megint a*

Jászai Mari: Ki tudta, hogy drámaezni akartál?... Jaj, terád sem figyeltem én! És nem vagy te ebben kivétel! A színpadon kívül a pályatársaknak sohasem volt semmi mondanivalóm. Mintha ezer mérföld választott volna el tőlük, olyan idegen voltam közöttük... Most nem ismerek magamra, Lujza...

Blaha Lujza: Féltünk is tőled. De ez a zseni átka. A színpadon látva azt érezte az ember, hogy náladnál nagyobb művésznő nincsen is az egész kerek világon. Csakhogy nem lehetett azt kimondani. A pajtásoknak sem, neked meg aztán végképpen nem.

Jászai Mari: Nagyon kétfelé vitt az utunk. Egyszer régen Kolozsvárott, igen, ott láttalak. Maga voltál a szépség, az imádnivaló csalogány. Sajnálalak és irigykedtem rád...

Blaha Lujza: Én csak magamat adtam. Nekem volt a könnyebb - a természet miatt. Egyre ment, színpad vagy szalon...

Jászai Mari: Ha igazat szólnál, sekélyes gondolkodású volnál, és nem lennél Művész. Pedig a közönség tud ítélni, s téged annak ítélte. Művész! Hát felelős vagy...

Blaha Lujza (felkacag): Állj meg, nagyhitű Jászai! Hetvennégy éve már semmi felelősség! És mondd, minek versengünk régholt dolgokon? Ma minket ünnepelni jön ide az egész színész-világ!

Jászai Mari: De akkor már megyek is! Az én koromban már nyugalomra vágyik az ember, nem a sok ripacs patetikus, hazug éljenzésére! Az életemben sem engedtem meg soha!

Blaha Lujza: Dehogy mégy! Egy tapodtat se!

Jászai Mari (háborogva): Merthogy te hozzá vagy szokva! Nem volt vidéki vendégeskedés, hogy ki ne fogták volna a lovakat a kocsid elöl, s ne az ifjúság hurcolt volna végig a városon, hogy el ne fűjták volna a szerenádjaikat a szállodád ablaka alatt, hogy ne hullott volna virág-eső a lábaidhoz a színpadon...

Blaha Lujza: Meg hogy ne az én nótáimat füttyülte volna városszerte minden suszterinas meg rikkancs! Örömet adtam én az én közönségemnek!

Jászai Mari: Én meg - a véremet! De azt nem lehetett látni! Hisz nincs is tulajdon egyéniségem, amely ellentállt volna az új lakóknak, akik minden új szereppel belém költöztek! Én sohasem játsztam a szerepemet, hanem mindig az voltam! Én az életemet adtam a közönségnek!

Jászai hangja már sűvített. Ijedten néztem körül, mit szólnak az itt bókászó asszonyságok, de csak kotorásztak a pulóverhalmok között, és úgy tettek, mintha semmit nem hallottak volna. Vagy valóban SEMMIT NEM HALLOTTAK?

Blaha Lujza: Jó, jó, te mérges Jászai! Ne énekeljünk inkább a vitatkozás helyett?

Erre Jászai úgy felnevetett, mint egy jókedvű mennydörgés, hogy vele remegtek a függönyök, a képek, a nipppek és a koszorúk... a gördülő alufogasok, azokon a gyűrött ruhaneműk, a fényfoltok a falon... ÉS MÉG MINDIG SENKI NEM HALLOTT SEMMIT.

Jászai Mari (levegőt kapkodva): Énekeljek? Én? A kezdetek kezdetén sem volt hajlékony a hangom. Hogy is vetekedhetnék veled? Se hangban, se jóságban. Nem is akarok.

Blaha Lujza: Mesélte is az urad, Kassai Vidor, hogy muszáj volt neked segítenie. De hát ünnepi dal ez, nem színpadi, édes Marim!

Jászai Mari: A Kassai nem az uram! Nekem nincs uram, nem is volt soha. Férjem az volt, három esztendeig. De a szeretet hiányzott belőle, és ez rosszabbá tette, mint ha útonálló lett volna...

Blaha Lujza: Hogy beszélhetsz így? Én is játsztam vele, én is ösmérem kissé, ha rá nem is voltam szorulva soha, Ám azt tudom, hogy mindig azt adja, amit érez, s amit az ötletessége az eszébe juttat... Még hogy útonálló!

Jászai Mari: Jaj, kis csalogány! Neked milyen édes kicsi vajszíved van! Te még rosszat senkiről bizton soha nem mondtál! Én meg meg is találom azt a rosszat mindenkiben!

Blaha Lujza: Ösméred magad, mégsem változol.

Jászai Mari: Már minden marad így. Ahogyan le van írva, meg van mérve. Nincs javítgatás, mea culpa...

Blaha Lujza: Érdekes, én mindig legjobban a pajtásaim között éreztem magam. Szoktam is mondogatni: ahol színésszkompánia van együtt, ott jól lehet mulatni! Pedig jártam én más társaságokba is ifjasszony koromban, még vidéken, voltak fiatal lányok, akikkel naphosszat el tudtam trécselni, vagy korosodó hölgyek, aki gyermekükként dédelgettek... aztán jött a hírnév...

Jászai Mari: És megfordultál grófok, hercegek, püspökök palotáiban. Ez nekem nem kellett volna soha!

Blaha Lujza: Mert te magad királyné voltál, Mari! Akinek csak hódolat kell. Én szeretetre vágytam.

Jászai Mari: Én is. Reszkettem a szeretetért. Mégis csak azt szerettem, akitől tanulhattam valamit.

Blaha Lujza: Én a közönségem szeretetéről beszélek.

Jászai Mari: Én a közönségem hódolatáról. Mert tudom, hogy minden bennem s rajtam rendkívüli volt, és kivételes!

Blaha Lujza: Kivételesek vagyunk mi mind a ketten. Csak másképpen. A bús magyar dalok a szívemből fakadnak, és azok a parasztleányok, akiket a színpadon mutatok, mind olyanok, mint mi: van szívük, van eszük, van igen sok bánatjuk és igen kevés örömük. Minden alakja a népszínműveknek ilyen, és csak magamat kell adnom, hogy igazképpen ábrázoljam őket.

Jászai Mari: A legkedvesebb kolléga, a bölcs Szigeti József mondotta nekem tanonc-színésznő koromban: „Annak a legfelső embernek beszélj, ott, a karzaton. Ha az megért, a többi közbenső bizonyosan megért.” Hát nekem az az igazi közönségem, ott, a karzaton!

Blaha Lujza: Ezzel csak nem azt akarod mondani, hogy én kivált a mágánásoknak játsztam? Igaz, ők is szeretetre méltó, lelkes, igaz pártfogóim s embereim voltak...

Jászai Mari: Mint például?...

Már-már azt hittem, közbe kell lépnem. Hogy vénségükben így egymásnak ugorjanak! De hál' istennek győzött a bölcsesség.

Blaha Lujza: Hagyjuk, Mari, a személyes dolgokat! A mi dolgunk: mulattatni.

Jászai Mari: És megmutatni a fennkölt, nemes és szép gondolatokat... A szép, ami lenyűgöz, a hatalmába kerít. A szép az a legfőbb felesleges dolog, azzal lehet az életet elviselhetővé

tenni! És a szép ember valóságos kincse a földnek. Mint te. Vagy volt Nagy Imre. Nektek nem került nagyobb fáradságtokba elsőnek lenni a színháznál. Akinek megvan a külseje, azt a szerep viszi felfelé. Én, a magam szögletességemmel, a kellemetlenségemmel csak akkor kápráztatom el a színházat, ha keményen megdolgozom a szerepért, ha belém égetem, ha húsomból faragom őket...

Blaha Lujza: Istenem, Jászai! Még mindig szenvedsz! Pedig hol van az már? Már az álom is álommal lett! ...Vágytam békés fürredi pihenőre, s lám, elúszott, vágytam Fürdő nélküli békére, de csak gondok, gondok, gondok... *(rövid csend)* Eh! Ma nem! nem ma! „Hej, cserebogár, sárga cserebogár...”

Cseng-bong Blaháné örök fiatal hangja, s Jászai altja mormog közben.

Jászai Mari: Haha!... Csíbeetetéssel végzem Rábatamásin. Ami közbeesik: rövid fölörpülés volt a fénybe, ahonnan vissza kell szállnom az örök homályba... nincs több szerep, nincs, nincs...

Blaha Lujza: Irén! Nem jönnek még? Kukkantok ki már az ablakon!

A Lány: Oh, hányan vannak! Be sem férnek ide! Ott tolong egész Pest! Mit Pest, az egész ország! és nem hallja, édes Lujza nagysága? Kiabálnak! Hogy kiabálnak!

Jászai kiront az erkélyre, aztán szedi a kalapját, s futna el! Kell is neki az ünneplés! Világ-életében utálta. De akkor én eléállok. Óriási napraforgócsokor van az egyik kezemben, fehér rózsabokrét a másikban. És azt mondom, hogy ...Mit is?... Olyan bután állok itt, olyan megilletődötten... Hát persze!: Az istenért, ne fusson el, maga Óriási, maga zseni, maga hatalmas szent asszony! Engedje, hogy felköszöntsük! Meg az édes, drága, arany szívű, tiúndérmosolyú, égi hangokon zengő, igaz magyar művésznőnk, azt a Nemzet Csalogánya Blaha Lujzát! Mind a kettőt a 150-dik születésnapján!... Valami ilyesmit kellene mondanom, de tótágast áll megint a világ, és csak annyit rebegek, hogy: Ezt a két nyári lenge ruhát megveszem. Ezer forint? Sok az is, bár ilyen olcsón nem vásárolhatok másutt, csak itt, a Second-Handben - jó magyarosan.

Utóirat: Blaha még dalol, hogy „Ereszkedik le a felhő, hull a fára őszi eső...” és Jászai is rengeti még átkát, hogy „Minden színész, aki lelép a színpadról, már csak tavalyi felhő.” Függöny le. Hát ennyit a felhőkről - másodkézből.

(Taps, 2000. 1. sz.)

HÚSVÉTVASÁRNAS

A Somogy megyei 215. számú Építőipari Vállalat siófoki ideiglenes munkásszállásának egyik nyolcágas hálótermében felnyikorgott a vaságy sodronya. Reggel 5 óra volt, még sötét.

„Vasárnap” - gondolta Kóró, és átfordult a másik oldalára. „A rohadt életbe... vasárnap...” Megpróbált tovább aludni, de nem ment. Felkelni meg minek? Hanyatt fordult. A sodrony újra felnyögött. Teljesen felébredt. Fülelt. Nem hallotta Lököttnek, a golyófejű debil kölyöknek a hajnali horkanásait. „Ha még Lökött sincs! Persze, persze... A jó életbe! Hiszen húsvétvasárnap van. A rohadt életbe... A rohadt életbe!”

Úgy 6 óra felé kimászott az ágyból, felhúzta a nadrágját, a tisztábbikat, kiment a mosdóba, vizelt, aztán megeresztette a csapot, az arcát lefröcskölte hideg vízzel, végül a teafőzőbe is csurgatott egy bögrényit. A mosdó melletti butángázra tette, és amíg felforrt, végigjárta a barakkot. „Tényleg sehol senki... És még a kocsma sincs nyitva. Persze, minek is? Húsvétvasárnap reggelén? Mindenki otthon van...”

A kapu kulcsa a helyén lógott. Tehát visszaakasztotta az éjjel.

Kitöltötte a teát, bevitte a hálóterembe, a fiókból előhúzta a papírba tekert kenyeret, volt még kolbásza is. Ült a gyűrött ágy szélén, maga elé bámult, és reggelizett.

Lököttet kísért ki az állomásra az este, felhajtott a büfé bódéjában még egy féldecit. A többire nem emlékszik. Tehát hazajött szépen, és felakasztotta a kulcsot a helyére. Jó. És most?

Zörgött a papír. Még maradt egy sercli. Passz. Visszatette a fiókba, felhúzta a tegnapi inget, a takaróba beledörgölte a poros cipőjét. Zokniban aludt. Hm. A folyosón meggyújtotta a villanyt. A vasszekrényben lógott a vászon zubbonya, most kapta vissza a mosásból. Az ágya melletti éjjeliszekrény tetejéről a zsebébe seprte a gyűrött százasokat meg az aprót, a másikba bedugta a maradék Szimfóniát. A dobozban is zörgött még néhány szál gyufa. A rongyos függönyű ajtó előtt megkerülte a kopott foteleket, bekapcsolta a rádiót. A hetes híreket mondták. Végighallgatta, aztán elindult.

Hová? Toporgott a rászáradt sártól tömődött farácson, körülhunyorogott. Kinn még szürke volt a reggel. Zsebre tette a kulcsot, megint megállt, aztán átlépett a tócsán. Visszafordult: elzárta a kinti csapot. A locsolócső körül pataokban folyt a víz a járda mentén. „Szomjas lehettem az éjjel. Ki más nyithatta ki, hisz a kutya sem jár erre...”

Akárhogy is, ilyenkor még üres a Balaton. Pláne itt, a többemeletes szállók sora mentén. A villatulajdonosok is megijedhettek az esős hétvégétől.

Kóró az építkezés felé ballagott. A falak már állnak. A külsők. De se ajtó, se ablak. Persze, hogy nem lesz kész az idényre. Itt tölti a nyarat is. Belerúgott egy deszkadarabba, lehajolt egy csavarért, zsebretette, felállított egy dőlt vaslemezt, összeszedett néhány tégladarabot, a szemétre hajította, felment a lépcsőn, megigazította a kilazult korlátot, a sarokba hordta a széjjel heverő homokos vödröket. Tett-vett, mint akinek dolga van.

Az elsők már az ablakokat kezdték beilleszteni. Üresen állt a gyalulatlan munkapad, mellette konzerves dobozok, gyűrt uzsonnapapírok, sörösüvegek, szétszórt szerszámok, és egy rakás parketta. Le akart ülni, mert megunta a rendcsinálást, de meggondolta magát. Még összepiszkítja a nadrágját. Hiszen ma ünnep van.

Kínézett az ablakon. Elégedetten állapította meg, hogy az égen egyetlen felhő sincs, és a parti fák ágait sem hajtogatja a szél. A tó vize sima volt.

Hétköznap ilyenkor már az első pihenőt tartja. Hm. Fél 9 ha lehet. Mit csinál estig?

Leballagott az udvarra. Onnan a tópartnak vette az útját. Megborzongott, összehúzta a vékony zubbonyt, rágyújtott. A parti sövénybokrok között, a tóba futó, fedetlen csatorna mellett jobbról is, balról is állt egy-egy pad. Arra tartott. Amikor leült, akkor vette észre, hogy a másik padon már ülnek.

Egy nő. Fekete nadrág volt rajta, valaha piros, repedt bőrű szandál, kék-fehér csíkos pulóver, lila kardigán, a haja narancsszínűre festett, bodros, és olyan ritka, hogy ki-kifénylett a fejbőre, a száján rúzs, az arca elnyűtt, púderezett, mellette hatalmas, valaha piros táská, ölében zacskó, valamit majszolt belőle. Pogácsa. Mintha pogácsa lenne.

A nő ránézett. Tán negyvenöt lehetett. Vagy több? Esetleg annyi sem? Mintha már látta volna. De hol?

A nő összegyűrte a zacskót, visszadobta a hatalmas táskába, és előhúzott egy sárga flakont. Ivott belőle egy kortyot, visszacsavarta a kupakot, cigarettát vett elő. Ő is Szimfóniát szívott. Most ránézett Kórára, felállt, hozzálépett, és tüzet kért. A hangja halk volt, mintha templomban lenne, és rekedt. Kölniszag csapta meg. A nő körmein lepattogzott piros festéknyomok.

- Kösz - mondta a nő, és visszaült a padjára. Fújta a füstöt, majd megszólalt megint: - Húsvétvasárnap van. Mi? -

- Aha. -

Hallgattak. Sehol egy teremtetett lélek. A köveket nézték a sétatúton. Hátuk megett már a házak fölé kúszott a nap, de a lombosodó fák eltakarták.

„Valamit mondanom kéne...” Kóró eltaposta az elszítt csikket.

- Feltámadt a szél - kezdte. Aztán hallgatott egy sort megint. Előhúzta a zsebéből a svájci-sapkáját, feltette, mert ritkuló ősz haja összeborzolódott. Ez mindig idegesítette. - Nem fázik? - kérdezte aztán.

- Nem - mondta a nő. - Kér? - Felmutatta a sárga flakont.

- Vodka? -

- Gin. -

- Nofene! Adnak kimérve? -

- Ott igen. -

- Hol? -

- A hídnál. -

- Pedig az drágább. -

- Ja. De szeretem. Húsvét van. -

- Az. -

A nő egyre fújta a füstöt. Előrehajolt, két könyökét a combjára támasztotta, és a földre bámult. Szandáljában mozogtak a lábujjai. Tán azokat idomította.

Jó, hogy a sapka a fején van. Mintha védelmet nyújtana. Nem tetszett Kórónak a helyzet. Nem tetszett a nő. Olyan útszéli volt, mint azok, akikkel egy kocsmában iddögált esténként. Azokat is csak messziről nézte. De nem akart odábbállni csak úgy. Már nem lehetett egyszerűen, szó nélkül elmenni. Hát maradt. Hallgatott.

Annyi idős lehet, mint a felesége. Csakhogy az gömbölyű volt, nem lógott így rajta a ruha. Még a köténye is feszült a mellén, a hasán. Hát még régen! Áh! Hogyan is jutott az eszébe? Legalább tíz éve nem látta. Nem is volt nővel dolga azóta. Úgy elege lett. Még örül is, hogy nem kívánja. Fáradt. Egyre fáradtabb. Hülyeség! Idestova 50 éves! Ingatta a fejét: hogyan jutott az eszébe épp most, amikor ki tudja, mióta nem gondol ilyesmire? A feleségére meg végképp nem. Csak a gyerekekre. Azokra is egyre ritkábban. Nőnek. Biztosan.

- Ilyenkor persze egyedül van az ember - szakadt fel a nőből a rekedt hang. Eltaposta a csikket a földön. - Hogy mennyi katica van az idén!... -

- Ja. -

- Nem valami bőbeszédű. A férjem is ilyen volt. Hallgatott, nézett maga elé. Mordult egyet, ha nagyon nógatta. Aztán megint hallgatott. Korán meghalt. -

- Régen? -

Több se kellett a nőnek, csak ez a kérdőszó. Mint aki napok óta nem beszélhetett, és most végre elmondhatja, úgy nekifogott a történetnek. Lassan ejtette a szavakat, nem hadart, és rekedt hangján csak suttogva, szinte altató dallamtalansággal mondta, mondta. Hogy alig múlt húsz éves, ács volt, és leesett. Pedig nem ivott. Soha egy kortyot sem. Nem tudni, hogyan történt. Mire a kórházba ért, meghalt.

- Mikor volt ez? -

- Régen. -

- Mikor? -

- Van egy lányom is. -

- Aha. -

- Nézze! - Az asszony kotorászni kezdett a hatalmas piros táskában, előszedett egy rongyos borítékot, és egy színes fényképet vett ki belőle. - Ő az. -

- Ez igen! -

- Na! Nézze meg közelebbről! - A nő felállt, felszedte a táskáját, és mellé ült, a férfi kezébe nyomta a fényképet, és magyarázni kezdett: - Ontario. Ez itt a kocsija, ez meg a férje vagy kicsoda. Talán meg sem házasodtak. Jól megy neki. Mi? 17 éves volt, amikor elment. Ki-
szökött. Egyenesen az otthonból. Tudja, nem tudtam nevelni. Nem volt miből. Hát elvitték. Még kicsi korában. Nyolc éves sem volt. -

- A férje után nem maradt semmi? -

- Az anyja kiperelt. Kirúgott a lakásból a gyerekekkel együtt. -

- Van ilyen. -

- Van. Nekem mondja? Na, adja vissza a képet! - Elrakta a borítékot, felszedte a táskáját, és felállt. Állt egy másodpercig tán, aztán megint kotorászni kezdett, mint akinek nem akarózik elmennie.

- Nekem is van lányom. Meg fiam is. Cigit keres? - Kóró a zsebébe nyúlt, kivette az utolsó szál cigarettát a gyűrött tasakból, és a nő felé nyújtotta. - Ez is Szimfónia. -

- Ja. Az utolsó szál? -

- Majd veszek. -

- Ilyenkor? -

- Az állomáson nyitva van a büfé. -

- Az nyitva. -

Kóró újabb zsilipet nyitott meg. A nő visszahuppant. Hogy ő ismeri azt a büfét. Rohadt egy hely. Az egész állomás rohadt egy hely. Pláne, amióta építik. Mert ha látná, hogyan dolgoznak ott! Hosszan szidta az egészet. Indulata sem az arcán nem látszott, sem a hangján nem érződött. Kóró mégis odafigyelt. Épp mint náluk. Ott is ennyi a méreg! De nem jutott szóhoz. Nem is igen akarózkodott beszélnie. Szóval kiderült, hogy a nő takarítónő a pályaudvaron.

- Onnan olyan ismerős akkor! -

- Én? -

- Igen. Törtem is a fejem, hol láthattam? Hát akkor ott. A büfében. -

- Engem ugyan nem! Nem töltöm ott az időmet! Csak ha kell valami. Ha éppen van is rá pénzem. De csak beugrok, és már megyek is. Sok részeg fickó, meg a munkások! A kőművesnél nincs szélhámosabb fajta! -

Kóró felnevetett. Akkorát nyerített, hogy a nő meghökkent, aztán vele nevetett, de hamar abbahagyta, mert zavarba jött. Min nevet ez itt?

- Min nevet? Mi olyan mulatságos? -

- Én is kőműves vagyok. Jól megkaptam! - mondta Kóró, és ráhunyorgott a nőre.

Már melegen süített a nap. Mintha meg is éhezett volna. „Így eltelt volna az idő? Délre jár...”

- Jesszusom! - mondta a nő. - Vicces! Kőműves? Tényleg? -

- Ja. Azon dolgozom - mutatott hátra az épülő házra.

- Az uraknak. Szálloda az uraknak. Mi? Világoskék csempével a fürdőszobában. -

- Ott még nem tartunk. De biztos. Kék lesz. Világoskék. -

- Na, igyon! Nem sok, de jut kettőnknek is - nyújtotta a nő a flakont.

- Nem, nem! -

- Mit kéreti magát? Vagy soha nem iszik? -

- Dehogynem. Iszom én! -

- Persze a vasúti büfében, mi? -

Megint nevettek.

- Persze. Ott. De inkább éhes vagyok. Hol ebédel? -

- Itt - mondta a nő, és a táskájára vágott.
- Aha. Nekem nincs ekkora szatyrom. Inkább veszek valamit. -
- Annyi pénze van? -
- Mennyi? -
- Hogy megebédeljén valahol. -
- No, no! Azt nem! Venni. Valamit. Kenyeret, szalonnát... -
- Ma? Amikor minden zárva van? -
- Mér volna? -
- Mert húsvétvasárnap van. -

Kóró elhallgatott. - Nahát! - nyögte végül.

- Nahát bizony! Tessék! -

A nő kivett egy nejlonzacskót, abból egy csomagot. Kenyér volt benne, meg kolbász. És egy zöldpaprika. Bizony! Egy szép, zöld, friss paprika!

- Elfelelhetjük - mondta a nő.

- Ugyan! Hogyan fogadhatnám el! -

- Majd visszahív, amikor nyitva lesznek a boltok. Na? - és Kóró orra alá dugta a kolbászt. Isteni illata volt. Kóró szájában összefutott a nyál. - Na! Tessék! - Egy bicska pengéje ugrott ki a nő kezében.

- Bicsakja is van! És micsoda klassz bicsak! -

- Hajaj! Van ám! - A nő hangja most is halk volt és rekedt, de valami élénkség kapott belé. A szavak gyorsabban peregetek. És mosolygott. Ilyenkor, amikor mosolygott meg nevetett, egészen kedves lett az arca. Igaz, felvillantak a foghíjak, de mégis. Olyan kislányosféle lett. És az is feltűnt Kórónak, hogy nem volt ordenáré. Egyetlen csúnya szó nem hagyta el a száját, pedig az ilyenfélék... De hát milyenfélék? Mit tud erről a nőről? Semmit.

- Előtte húzza meg! Csak egy kortyot! Étvágycsinálónak. - Kidolgozott, vastagujjú, erős-csontú, vörös kéz nyújtotta felé az üveget. - Na! Egyébként is itt az idő, hogy megmondjam a nevem. Nem? Ígyunk az ismeretségünkre! -

Erre nem lehet ellenállni, sem nemet mondani. Hiszen ez tényleg egy ismeretség. Tíz év óta csak a kollégák meg a hálótársak a szállásokon. Legfeljebb a konyhasnő, ha volt konyha, vagy a portás felesége, aki amúgy takarított is. A lányok! Ugyan! Tizenévesek, és máris kurvák. Azoknak ő már bácsi. És egyébként is... Ismeretség...

- Hát, tényleg! Kóró vagyok. Így szólítanak. Merthogy olyan sovány vagyok. Inas. -

- Az a jó! Nem fogja az ilyet a kórság. Lássa, én is kóró vagyok! -

Megint nevettek. A nő folytatta: - Nem is tudom, mióta nem nevettem ennyit. Mint most. Lilian a nevem. Vagyishogy nem is Lilian, azt én választottam. Így hívnak a többiek is. A vasútnál. A többi asszony. Szóval, a többiek. A tisztes nevem Erzsi. Csakhogy az nem tetszik. -

- Nekem igen. Szébb is, mint a Lilian. Az olyan páváskodó. Nem illik magához. Maradjon csak Erzsi! -

- A feleségét hogy hívják? -

- Sehogynak. Elváltunk. Több, mint tíz éve. Azóta nem láttam. -

- Magát is kilökdösték. -

- Ki. -

A nő meghúzta az üveget, megtörölte a nyakát, és odanyújtotta a férfinak: - Tessék, Kóró. Igyon! -

- Egészségére, Erzsike! -

Jó volt a gin, szétáradt Kóró gyomrában. Aztán jól esett a kenyér is meg a kolbász is. A nő szelt a paprikából, megsózta, mert só is volt, gyógyszeres üvegben. Hát ilyen ízt áprilisban! Nem is állta meg szó nélkül:

- Jól él maga, Erzsike! Gin is meg paprika is! Tavasszal! -

- Húsvét van. Hát legalább ennyit. -

Falatoztak tovább, nem szóltak közben egy szót sem. A nő úgy adagolta a kolbászt meg a paprikát, ahogy éppen jól jött. Mert hát a bicska, az nála volt. Ettek, és nézték a köveket, azt a néhány üdülővendéget divatos farmerben, vagy azokban a színes, meleg szabadidőruhákban. Gyerekek bicikliztek. Egyre többen voltak, ahogy melegedett a nap, de még így is csak olykor-olykor lépegetett el előttük valaki. Hiába. Ilyenkor még igencsak kihalt a tópart. Vakáció van, igaz, de mégis. Bár néhány szálloda parkjában már tegnap nyírták a fűvet. Korai a tavasz. És szép, meleg, csak szeles egy kicsit. De nem baj! Ide, a bokrok között álló padra nem fúj a szél. Védett hely! Hát falatoztak.

- Fogadni mernék, hogy nem is gondolt reggel az ebédre - mondta a nő, és szelt egy újabb karéjt.

- Tényleg nem. Egyedül voltam a szálláson, és rossz lett a kedvem. Rossz egyedül. -

- Rossz. Most azért jól összejöttünk. - A nő összecsomagolta a maradékot, a papírba törölte a bicska élet, bekattintotta, és az egészet visszasüllyesztette a hatalmas piros táskába. - Utána is jár egy korty - mondta, és megint meghúzta az üveget.

- Igyon csak! Nekem ez így is jól esett. Köszönöm! - hárította el Kóró a flakont. De valahogy mégiscsak megfogta, és meghúzta. Kimelegedett, és levette a sapkáját, maga mellé tette a padra.

- Ugyancsak öszül! - mondta a nő. - Látja, én festem a hajam. Már én is egészen fehér lennék. Pedig nem is vagyok olyan öreg. Mit gondol, hány éves lehetek? -

- Hát... - Kóró kényes helyzetbe került. - Van vagy huszonöt! -

Megint nevettek. A nő úgy nevetett, hogy a szája elé kapta a kezét. Kuncogott. - Huszonöt! Hajaj! -

És megint elindult a szöveg. A többiekről. Az asszonyokról a vasútnál. Akik folyton cukkolják a haja miatt. Sárga Liliannak csúfolják. Ő meg ilyenkor tényleg dühbe gurul. Még kiabál is.

- Képzelse, még kiabálok is. Pedig nincs hangom. Tessék! Itt a vágás. Elnyesték, amikor operáltak. Lúgot ittam. Régen. A férjem halála után, amikor az anyósom kirúgott a lakásból. Akkor. Azóta ilyen a hangom. - És mesélt, mesélt a nő. A férfi néha nem tudott odafigyelni. Hátradőlt, tele hassal, rásütött a nap, melegítette, és hallgatta a suttogást.

... Sárga Lilian... A batyu meg a gyerek... Mentek az utcán, késő este, és nem tudta, hol fognak aludni... A Keletiben kötöttek ki... Aztán az albérlet, a gyereket elvitték... aztán a lúg, a kórház... aztán felült a vonatra, és leszállt itt... Azóta itt van. A pályaudvaron... Haj, de régóta! ...

- Figyel, Kóró? -

- Persze. Régóta itt dolgozik. Hány éve ennek? -

- Dehogyan mondom meg! Még kitalálja, hány éves lehetek igazán! -

Nevettek. A nő most egészen közel hajolt, megint a combjára könyökölt, közelről és alulról nézett fel nevetve a férfira. Kóró látta ritkuló haja közül kivillanni a csupasz fejbőrt itt-ott, foltokban, látta a rúzsmaradékot a száján, meg a ráncokat, a szeme körül is mélyen húzódtak, különösen amikor nevetett, látta a fonnyadt nyakat, és érezte a kölni illatát.

Kóró zavarba jött, két kezét a combján idegesen ökölbe szorította. Nem tudta, mitől jött zavarba, aztán ösztönösen arrébb húzódott. A nő talán észrevette, mert hirtelen elkomolyodott, és hátradőlt.

- Maga is lehet vagy hatvan. A gyerekei dolgoznak már, mi? Nem is tudja, hogy néznek ki? Tényleg nem látta őket tíz év óta? Tíz év nagyon hosszú idő! -

- Még iskolába járnak. -

- Hogy-hogy? -

És Kóróban most, hogy a tengernyi vizet nézte, a felsejlő túlsópartot, mert a szél kisöpörte az eget, és tisztán sütött a nap, csak a tavaszi pára borította el a túlnani hegyek lábát, Kóróban most felszakadt a szó. Soha senkinek nem mesélte még el, hogy míg ő munkát végezve, falakat emelve, téglákat sorba rakva járta az országot, addig a felesége otthon... Szóval összeállt valakivel. A gyerekek még kicsik voltak. Amikor rájött, a szomszéd árulta el neki, hetekig nem utazott haza. Aztán az asszony beadta a válópert. És ő nem bírta a bíróságon elmondani, hogy az asszony a hibás. Hagyta, történjen minden úgy, ahogy történik. A második tárgyalásra már el sem ment. Egyszer jött a papír, hogy elvált, hogy ennyi meg ennyi tartásdíjat kell fizetni. Azt levonják havonta a fizetéséből. Még mindig vonják. A fizetése fele az asszonynak megy. Pedig hallotta, hogy összeköltözött azzal a másikkal. Hogy házat vettek. De hát mindegy! Minek neki a pénz? Az a gyerekeknek megy. Az ő gyerekeinek.

Lassan csordogált belőle a szó. Olyan szenvtelenül, mintha nem is az ő története lett volna.

- Biztos, hogy a magáé? -

A kérdés Kórót váratlanul érte. Úgy elmerült az emlékekbe, amelyek a kiejtett szavak nyomán felbukkantak benne.

- Mi az enyém? -

- Hát a gyerekek? -

- Minden péntek este kinn vártak az utcáson, lesték, mikor érzem. Hát persze, hogy az enyémek! -

- Nono! -

- Az enyémek... - csodálkozva nézett a nőre.

- Jól van, na. Nem akartam megsérteni a kedves feleségét... - A nő suttogó hangja most még rekedtebben ropogott.

- A feleségemet? Kit érdekel? Soha nem jutott eszembe, hogy a fiam nem az én fiam... Már középiskolás. Szegeden lakik, diákszállón. Tavaly írt nekem, és akkor meglátogattam. Egészen idegen volt. Nem is tudtunk mit beszélni egymással. Jól van, azt mondta. A húga is egészséges. Már azóta talán kijárta az általánost... Ennyi volt. Öt perc. Meg sem néztem igazán... -

- Akkor mégsem lehet 60 éves. -

- Nem hát. Csak cukkolni akart, igaz? -

- Persze. Csak ugrattam. -

Hallgattak. Most a nő is a vizet bámulta. Közben rágyújtott, és Kóró felé nyújtotta a dobozt. - A magáé már elfogyott. Tessék! -

Kórónak jól esett a cigi, kényelmesen hátradőlt megint.

- És a lányok? - kérdezte most a nő, nem nézve a férfit.

Előttük sétált egy fiatal pár. Nászúton lehetnek, úgy falták egymást.

- Róluk jutott az eszébe? - bökött Kóró a csókolózó pár felé.

- Hm - dünnyögte a nő. - Szóval? -

- Mit akar tudni? - Kóró a gubbasztó nőre nézett, kopott kardigánjára, csontos vállára, ritka hajára, vörös kezeire, amelyben ott füstölt a ki tudja hányadik cigaretta. Aztán az égre nézett. A nap állásán látta, már 4 óra körül járhat az idő. A műszak vége. Mégiscsak jó így!...

Mintha a gondolatát mondaná ki, a nő megszólalt, nem tért vissza a témára. - Jól eltelik a nap. -

Kóró még mindig az eget nézte. Halkan bökte ki, rekedten: - Azóta senkim sem volt. -

A nő ránézett, de ő nem mert visszanézni rá. Fújta a füstöt. A nő hirtelen elkezdett nevetni.

- Kinevet, mi? -

- Frászt! Jó kedvem van. Húsvét van, és kész. Maga meg olyanokat mond, amit nem veszek be. -

- Hát ne vegye! Nem mindegy? Nekem mindegy, mit vesz be, mit nem. Felállunk, elmegyünk, ki erre, ki amarra, aztán nem is találkozunk talán többé. Hát tényleg nem mindegy? Teljesen mindegy, mit beszélünk... Lehet, hogy én sem hinném el, amit mondana. Vagy nem akarnám elhinni. -

- Kérdezze meg a többieket! Meg a vénasszonyt. Az megmondja. Én rendes nő vagyok! Mert most itt beszélgetek magával? Na és? Vétek ezzel valakinek? -

- Miféle vénasszonyt? -

- Akinél lakom. Ebben a koszfészek városban, amit csak télen meg tavasszal lehet kibírni. Amikor még nincs szezon, nincs annyi ember, kiabálás, lökdösődés. A nyaralók!... Áh! -

- Nyáron még nem jártam itt. Soha azelőtt nem jártam itt. -

- Jobban is teszi. Undorító! -

- Mért nem megy máshová? -

- Hová? És minek? Másutt is csak egy albérlet várna rám. Ezt a vénasszonyt már megszoktam. Néha kimosok rá, felkapálom a kertjét. Azt levonja a lakbérből. Megszoktam. -

A nő most a vénasszonyt kezdte szidni. A vitáktól beszélt, ami mindig az esti főzésnél robban ki, meg arról, hogy nem engedi a tévét nézni, hogy este nem tud mit csinálni. Nyáron hagyján! Akkor az este az övé. Amikor már üres a part, mindig kijön fürdeni. Este melegebb a víz. És akkor is kijön, ha esik, ha fúj, ha vihar van. Minden áldott este. Ez a legjobb az egészben.

- Fürdeni? Ebben a hideg vízben? Este? -

- Késő este. Amikor senki nincs kinn. Jöjjön! -

A nő megfogta Kóro kezét, felhúzta a padról, és elindultak a parton.

- Mért csak este? Nappal, amikor süt a nap, sokkal jobb. Nem? -

- Hát... - a nő kuncogni kezdett, és megint a szája elé kapta a kezét. - Szégyellem magam. Csúnya vagyok és sovány. Meg aztán ki ér rá nappal? Dolgozni is kell, vagy mi a fene? -

- Maga nem lehet olyan csúnya, hogy szégyellnie kelljen magát - mondta a férfi.

A nő nem válaszolt. Hallgatott. Lehajtott fejjel ballagott a férfi mellett, aztán odaérték a stéghez. Befordult. A férfi utána. A nő leült a legfelső lépcsőre. Nem nézett a férfitra. Az megállt mögötte, majd kis idő múlva letelepedett mellé. A sapkát forgatta a kezében, és bámulta a vizet. Már egészen zöldre váltott. Kezdett szürkülni felettük az ég. Beborult, de a szél nem támadt fel. Csendes volt minden. Csak messze egy férfi matatott. Horgászni készült. Pont előttük, csupán néhány méternyire elúszott egy vadkacsapár. Esteledik hát. Hazatérnek.

- Micsoda fényes, zöld tolluk van! A nyakukon. Látja, Erzsike? -

- Vadkacsák. A fene tudja, hol tanyázhatnak. Erre sehol nincs nádas. - A nő előrehajolt, bele-mártotta a kezét a vízbe. - Na! Próbálja meg! Még hideg, persze, de milyen selymes! Milyen klassz belebújni és úszni! Ott! Látja? Az a bója. Ott! Ott már elég mély. Ott már úszni is lehet. -

- Tud úszni? -

- Épp egy kicsit. Itt élek már mióta. Hát megtanultam. Magamtól. Röhögnek is miatta az asszonyok a vasútnál. „Sárga Lilian esti sportja!” „Sárga Lilian éjszaka vadkacsára vadászik!” „Sárga Lilian a Balaton sellője!” Ilyeneket mondanak. De köpök rájuk! Mondják! Irigyelnek! Ők is fürödhetnek, nem igaz? Ki tiltja meg nekik? Hát a férjük, persze. Éjszaka nekik más dolguk van. Le vannak... - a nő elharapta a szót. - Nem szeretek ocsmányul beszélni. Úgy, mint ők. Az erényesek, a férjesek, akiknek van... Akiknek minden van. Ha meg nincs, hát keresnek. Hű, micsoda pletykákat tudok én! Micsoda balhékat látok én! Elállna a füle, ha hallaná! -

- Hát mondja el! -

- Minek? Hallgassunk. A csend jó. Bámészkodni jó. Nem? -

Hát hallgattak. Kóro elgondolta, hogy már reggel óta együtt van ezzel a nővel. Azóta beszélgetnek. Már szinte ismeri. Egészen jól ismeri. Kedves nő. Enni adott, meg cigit, és lassan a gin is elfogy. Ő meg csak ül itt, hallgat. Olyan ügyetlen, esetlen. Majd megadja, persze. De hogyan?

Átfogta a nő vállát. Kicsit félve, de muszáj volt. Jól esett itt üldögelni vele. Lassan lebukik már a nap. Korongja a hegyeket éri.

De a nő lerázta a kezét. Felállt, és elindult a stégről kifelé a parti sétányra. Kóro utánaballagott.

- Na! Na! - nyögte kérlelőn, amint a hátát nézte. - Nem akartam... -

Mit kellene mondania? Köszönjön el, aztán forduljon másfelé? De már mellé is került. A nő a vállára vetette a hatalmas piros táskát. És Kóro érezte, egy érdes kéz mint csúszik bele a tenyerébe. Megfogta. Jó erősen megfogta.

Így ballagtak. Mellettük egy kisfiú kavicsokat dobált a vízbe, távolabb egy asszony álldogált. Biztos az anyja. Arrébb a horgászó férfi egy kisszéken üldögélt, két botja nekitámasztva egy-

egy kőnek. Mellette befőttesüvegben gyertya pislákol. Korán meggyújtotta. Még nincs sötét. Ülbe ejtett kézzel ült, és nézte a vizet.

Kóró a cipője orrát figyelte, ahogy egyik a másik után előbukkan, amint lépeget, és érezte a nő kezét a kezében. A nő közelebb ért hozzá. Érezte a karját a karjához simulni.

- Szép ez a vidék. A tó. A hegyek. Mi? -

- Ühüm - mondta Kóró, és feltekintett. - A hegyeket nem is látni. -

- De tudjuk, hogy ott vannak. Az esti pára eltakarja őket. Nemsokára kigyulladnak a túlparti lámpák. Úgy villognak, mint a csillagok nyáron. -

- Szép lehet. -

- Majd nézze meg! Nyáron! Éjszaka! -

- Most is szép. Nagyon szép. Mért nem vettem eddig észre? Itt melózok ősz óta!... -

Kóró most jól megnézte a tavat. Lassított. „Tényleg” - gondolta. - Mért nem vettem eddig észre?” Aztán a nő felé fordult. A nő nem pillantott rá, de Kóró csak nézte, figyelmesen. Mint a tavat az imént. Aztán megállt, átkarolta a nőt, magához vonta, és megcsókolta. Épp úgy, ahogyan az a fiú azt a lányt. A nő viszonzta a csókot.

Így álltak, ölelőztek a parti sétányon. Csókolóztak éhesen, ölelkeztek, és csókolóztak. Összetapadva. Nagyon sokáig.

- És most? Most mi lesz? - kérdezte Kóró a nő arcába lehelve.

- Semmi. -

Kóró újra a nő szájára hajolt. Csukott szeme mögött felvillant az építkezés. Ahol reggel járt. Az emeleten már néhány szobában felrakták a parkettát. Még jobban magához szorította a nő csontos hátát. Már szinte fáj.

1990.

ELMULASZTOTT PORTRÉK TEMETÉSKOR

Halkan és gyorsan sírt. Kitágult szemekkel, összeszorított szájjal, a könny megült előbb a szemgolyókon, majd folyt, folyt lefelé, hangtalanul és sebesen. Időközönként felzokogott, jajszavát a koporsó és a gyászoló gyülekezet felé küldte. „Még most is játszik. Csinálja, ahogy kell...” - gondoltam, és irigyeltem.

Amióta apám halálhírét vettem, nem tudtam sírni. Tulajdonképpen nem hittem az egészet. Vártam a temetést, a temetés feloldó szertartását, a szertartás keserű bizonyítékát, hogy igaz, és hogy majd akkor talán eltűnik a szorítás. De hiába láttam a szemfedő alatt a domborodó testet. Feje belesüppedt a koporsó vánkosába, csak ismerős álla meredt felfelé. Frissen volt borotválva. Hozzáképzeltam a húsos ajkakát, az ősz bajuszt, a szabályos orrot, az egész arcot, amit nem láttam innen, ahol álltam.

Még itt sem tudtam elképzelni, hogy nem él. Nagyon néztem. Nem azért, mert utoljára látom. Ez akkor az eszembe sem jutott. Várakozással néztem.

A tágas ajtón beszüremlett a tél szürkése, alig oldotta a félsötétet. Körülötte a vörös szegfűcsokrok között vibráltak a fáklyák. Erősen figyeltem a szemfedőn a kósza fényfoltok játékos cikázását, mint amikor a lányom még pici volt, s olyan hangtalanul létezett, hogy sokszor elnéztem, emelkedik-e a melle, szuszog-e, él-e.

Meg kellett törölni az orrom. A hidegtől mindig csorog, s most különösen bosszantott ez a téllel beköszöntő kényszerűség. Körülményes orrfújásom megtörte a várakozás mozdulatlanságát. Karjaim még az anyaméhben nem győzték a növekedést, megálltak félúton, alkarom eltűnt, s kezeim csenevészén lógnak le könyökömből. Először tehát az állam alá emelem a retikült, és zörögve kotorászok az áhított zsebkendőért, majd mélyre kell hajtanom a fejem, hogy kurta végtagommal elérjem az orromat. A suta mozdulat rám terelte a figyelmet. Jól tudtam, a pillantásokban ülő szájalom egy része nyomorékságomnak szól. Fájdalmamnak alig: Egy karcolásnyi sajgás sincs sehol, csak láthatatlan kelések feszítése.

A papra vártunk. Talpamon éreztem a beton hidegét, ujjaimat meg-megmozgattam a szűk csizmában. Apámat néztem, a fények játékát a testét takaró szemfedőn. Az öregasszony megint felzokogott, és újabb jajszót küldött a csendbe. A nyafogó, édeskés hang előhívta régi arcát, és a húsz évvel ezelőtti jelenetet. Felkiáltott bennem a régen elfelejtett döbbenet:

Apáméknál laktam akkor, anyámat a fiatalok lázadó sértettségével hagytam ott az érettségi után. Azelőtt alig találkoztam az asszonnyal, havonta, amikor anyám a tartásdíjért hozzájuk küldött. Jogosnak éreztem, hogy befogadott, már csak apám kedvéért is, de kapcsolatunk nem melegedett túl a hétköznapi muszáj-közlésein.

Már az első tanév végén túl, nyáron, szabadság és béke elnyújtózása idején történt. Ketten voltunk a lakásban. Olvastam, és az asszony odaült mellém. Ilyen nem fordult elő addig. Várakozón becsuktam a könyvet. Ő rátette a tenyerét a kezemre. Különös groteszk érintés torz végtagomon. Mit akar?

- Próbálg megérteni, Kacsika! -

Bólintottam, vártam. És akkor azzal a bevezetéssel, hogy ő még fiatal, alig múlt negyven, és hogy apámmal a kapcsolat... hm... megszakadt... régóta már... és neki bizony szüksége van valakire, hát kéri, legyek kedvesebb a kollégája fiához:

- Jóképű fiú a Pista. Tetszel neki. Négyesben járhatnánk ide-oda. Nem lenne feltűnő, hogy én meg az apja... Szóval, neked sem ártana egy kis szórakozás... -

Elképedtem. A merészségen, hogy éppen hozzám fordul az apámmal szembeni szövetségért! A bátorságon, hiszen idegenként élünk egy lakásban. Még barátok között is szemérmetlen ez a szöveg! Az elképesztően otromba hazugságon: tetszeni bárkinek! Még az egyetemen alakuló rokonszenvekben is nehezen hittem, bár miért kételkedtem volna a magamkorúak őszinteségében?

Ó, érzéketlen butaság!

Fiatalságom fensőbbes erkölcsi szigora és az álnokság miatti dühöm egyetlen és visszavonhatatlan „nem”-ben sűrűsödött. A Pista gyerek elmaradt a látogatók köréből, ám a kolléga szinte mindennapos vendég lett. Apámmal hármásban kártyáztak, ittak, és apa úgy tett, mintha nem venne észre semmit, hajnal felé felkászálódott, lefeküdt. És ők ketten... Ki tudja? Apám nem fűzött a dologhoz egyetlen szót sem.

Én még kevesebbet jártam haza, bár addig sem zavartam sokat. Nappalaimat az egyetemen, a könyvtárban vagy a presszókban töltöttem. Zavart zárkózottságomat csak fokozta a kímélete. Nyomorék kezeimmel épp úgy megcsináltam mindent, mint bárki más, mégis felmentett a háztartás teendői alól, bár koromnál fogva első számú segítője lehettem volna. De inkább bízta a porszívózást a tízéves húgomra, mint rám. Apám is természetesnek tartotta, hogy be kell szállnia helyettem, és a mosogatás, portörítés undok reszortját a nyakába vette. Hónapok teltek, én egyre később vetődtem haza, és következetesen elfutottam a szombat délelőtti heves takarítási rohamok elől, ne kelljen ölbe tett kezekkel néznom a mások lázas tevékenységét. Élősdinek éreztem magam.

Az után a bizonyos nyárdélutáni beszélgetés után jöttem rá, mindez előkészítés volt, bizalmam megszerzésének eszköze. De miért? Mire kellett volna ez a cinkosság közöttünk? Azóta sem fejtettem meg. És máig talány, miért épp a ravatalozó megilletődött csendjében felcsukló sírása emelte elém a régi jelenetet. „Hamis. A hazugságra is tehetségtelen és ostoba...”

A kettőnk közötti feszültség nemsokára egy jelentéktelen dolog feletti viharos veszekedésben robbant ki, és egy csúnyára sikerült, hangos jelenet után elrohantam tőlük örökre.

Belépett a pap egy tizenöt év körüli ministráns lánnyal. Megálltak a ravatal előtt. Groteszk látvány, a lány hosszú haja, amint a karinget verdesi, s a fehér csipkés ing alatt a vékonytalpú körömcipő, mint aki jelmezbálra készült. Halad az egyház, már ilyen is van, és pont apunak! Hogy fel nem röhög ott a szemfedő alatt. Többen bámulták, az öregasszony azonban hangos és hosszan tartó zokogásba fogott, és arcát belefúrta öcsém vállába. Hangja tompán nyüsztett elő, fennakadva a kabát szövetében.

Apám álla halvány foltként lebegett a hideg fehér selyem felett a háttér homályában. Az ajtón beszűrődő világot felfogta a magas, ősz hajú pap alakja, a gyér téli fény miseruhájának arany

hímzésén ült tétován. Kinyitotta az imakönyvet. Akkor apám megemelte a fejét, szemével megkeresett engem, az öregasszony felé biccentett, majd kaján mosollyal rám kacsintott.

- Ezek szerint te is látod... - mondtam neki. Ijedten körülpillantottam: meghallotta valaki? De változatlan közöny az arcokon. Talán mégsem szóltam? Csupán gondoltam volna?...

- Persze. Én mindig mindent látok. A fene egye! Nem tudom megszokni a múlt időt! - sóhajtott teátrálisan, és úgy ejtette vissza a fejét, hogy nem tűnt el az arca a szemfedő ráncai mögött. - És mindig mindent láttam is... -

- Ezt csak most mondod, apa?

- Te meg hallgattál róla... -

- Miről? -

- A Pistáról. -

- Belelátsz a fejembe? -

- Eléggé intenzíven sugároznak onnan a képek. Kénytelen voltam nézegetni őket. A zokogás amúgy is idegesít. Nem bírom, ha valaki sír. De mondd, Kacsi, hogyan nyugtassam meg? -

- Megnyugszik magától is. Holnap már kacarászni fog. -

- Gonosz vagy. -

- A nyomorékok gonoszak. -

Apa felnevetett: - Elhallgattad. Mindegy! Úgyis tudtam, csak nem figyeltem oda. Kár róla beszélni! Inkább rólad... -

- Na, ne mondd, apa! Kíváncsi vagy valamire? -

- Ohó! Csak ne csússz ki most! Mióta is készülődünk egy jó nagy beszélgetésre? -

- Ősz óta. Egyik kórházi üdülésed alkalmával szentül megfogadtad, ha kijössz, leülünk egyszer valahol kettesben. És tessék: most meghaltál anélkül, hogy beváltottad volna a szavad. Ilyen vagy, apa... -

- Jó, jó. Most itt az alkalom. Teljesen magunkban vagyunk. -

- Aha. Nézz körül! Mennyi fül! És mind milyen kíváncsi! - mondtam. - Amúgy is messze vagy tőlem. Egy intim kis presszó jobb lett volna! -

Valóban eléggé távol álltam a Családnak kijelölt helytől, majdnem az ajtónál, hiszen nem tartoztam közéjük soha. Hozzánk csak apám jött évente kétszer: Zsike születésnapján és karácsonykor. És minden alkalommal, rövid órácska elteltével csörgött a telefon. Az asszony nógatta hazasietésre: vagy rosszul érezte magát, vagy zárás előtt kenyeret kellett vennie, vagy kihűl a vacsora, vagy... Azt az évi két alkalmat is megkurtította, amennyire csak tehette. Amint Zsike nőtt, apám úgy maradt el. Már csak mi mentünk. Egyre ritkábban, mert hiába szerveztem, hogy ne legyen apám körül az egész Család, menyek, vők, unokák serege, soha nem voltak elég kevesen ahhoz, hogy apámhoz akár egy mondatnyit is szólni tudjak. Ha kérdezett, nem válaszolhattam, mert valaki megszólalt, valaki kínált, valaki valakinek kiabált, valaki a tévét nézte, vagy meg kellett hallgatnom a Családban esett botrányokat, baleseteket, történeteket. Apám félig süket volt, én meg nem tudtam túlkiabálni a ricsajt, amit körülötte csaptak. Lassan beletörődtem. Csak elváláskor éreztem valamiféle hiányt, gyenge elégedetlenséget.

- Azt hiszed, hallanak minket? Fittyfenét! - folytatta apa az agyamban rajzolt családi csoportképre ügyet sem vetve. - Ezek itt mind olyan süketek, mint a fal. Miért pont most és miért pont miránk fülelnének, amikor a saját illedelmes bánatukkal vannak elfoglalva? -

- Szóval most dumálhatunk. De miről? Uramisten! Jól vagyunk. Vagyok. Így egyedül. Amióta Zsike elköltözött... - Nehezen döcögött belőlem a szó. - ... Hát te, apa? -

- Én? Jókat kérdezel! - Apa felnevetett szélesen, mély hangon, ahogy szokott.

- Tényleg hülye kérdés volt. - Elpirultam. - De jobb most, nem? Hogy legalább túl vagy rajta. Tudom, hogy féltél a haláltól... -

- Honnan? -

- A flegmának szánt szövegedből: „Képzeld, Kacsi, akkora tudom sincs, mint egy szilva. Az orvos mondta, bizisten! Mint gondolsz, tehát mitől ekkora a hasam?” Vettem a lapot a kórház folyosóján: „Mert sok benne a pia.” „Dehogy!” - csaptál a térdemre: „Ott tartom a luftot.” -

- Hű! Tényleg ilyen jókat mondtam? Persze, hogy ott tartottam. Te hol tartod? Na jó! Igazad van: félttem. Rohadt volt. Tudod, Kacsi, már csak ülve mertem aludni. Mintha akkor jobban jött volna a levegő. De nem jött. Az istennek se. És elkapott a pánik. Mindig éjszaka: hogy ez az utolsó roham, és kész. Vége. Elpattanok. A szívem kihagyott. Sötétség. Persze, hogy felköltöttem a mamát. Pedig soha nem akartam. Az meg téblábolt, sápítózott, nem tudta, mit csináljon. Felvevte a házat... Még sajnáltam is... De most szépen sír, nem? -

Apám hangjában, míg élt, soha nem volt gúny senki iránt. Önirónia, az igen. S most? Néztam rá: „Hogy kicserélték!...”

- A fenét cseréltek ki! Csak most már merész vagyok, mint Popej, a tengerész... Az ám! Mostanában halászokat festek. Festettem. Tudod-e? ... Ott maradt öt kép befejezetlenül. Azokért nem kap semmit. Biztosan kidobja őket... - Elgondolkozott.

Közben a pap és a széphangú ministráns lány abbahagyta az éneklést.

- Meglesz valahogy. Majd a gyerekeid összefognak. -

Élesre sikeredhetett a hangsúlyom, mert apa most felém fordította a fejét: - Azért hívd fel néha! -

- Aligha. -

Apa behunyta a szemét. „Undok voltam?”

- Sajnálom a képeimet... - mondta hunyt szemmel.

- Ezt neki mondd! Én nem rendelkezhetek a te dolgaiddal. Nekem ahhoz semmi közöm. Nem engednék, ha venném is a kívülálló bátorságát, hogy képzeled? -

- Sehogy. Igaz is, mekkora baromság! Vagy nem haltam volna meg? Hm... Még mindig ragaszkodom a dolgaimhoz... -

- Az ecset, a vásznak, a festék: tárgyak... -

Apa nem szólt semmit. Talán ő is a papra figyelt, aki össze-vissza beszélt. Szinte szándékos tehetségtelenséggel nem mondott semmit az elhunytáról, az apámról. Mintha nem is élt volna. Filozofált, úgy általában. Néha Krisztust is belekeverte a dologba, de csak futólag, említette a sátán kihívását, hogy milyen összefüggésben, nem lehetett kihámozni. Még Sartre is terítékre került. Aztán szólt a szegény özvegyről, az unokákról, a két árván maradt gyerekről. No, igen: az öcsém meg a húgom. És én? No, persze, de mégis... Nem mondtak neki semmit apáról,

valami közelebbit? Nem tudtak? Vagy éppen erre nem figyeltek oda? Mármint apára. Amúgy minden elsőrendű volt. A látszat.

Dühöngtem, és sűrűn fújtam az orromat. Végre Zsike is befutott, lecövekelt az ajtóban. A virágcsokor a kezében maradt.

- Szép ez a lány! - mondta most apám, és kicsit megemelte a fejét, hogy jobban lássa. Felszisszent: - Nem jól varrták össze a vágást a boncolásnál. Fáj! -

- Ne marháskodj! - nevettem el magam. - Bírom a lüke vicceidet, Öreg! -

- Az a jó! Tudod, Kacsi, én röhögök rajtuk a legnagyobbat. Mert mire felfogják!... - Aztán hirtelen elkomolyodott. - Rossz egyedül? -

- Rossz. Mintha megátkozott volna az anyám. Mindig mondogatta: „Majd visszakapod, meglásd, visszakapod! Hogy elmentél tőlem.” És igaza lett. -

- Nagy boszorkány volt az anyád. A nagyanyáddal együtt. -

Apám túlkiabálta a papot, hálistennek. „Hülye pap.” - gondoltam.

- Milyen legyen? Valamit mondania kell. A szövegelés is a ceremóniához tartozik. Szípjoghat mindenki kedvére. -

- Halkabban, apa! Ha meghallják, szétszaladnak a gyászolók! -

Örültem, hogy apa nem veszítette el a humorát. Ez klassz! Ilyen volt a kórházban is: „Mégküldték főntről a sorszámot.” - mondogatta, mint aki viccet mesél, és kifigurázta az orvosokat a tudományukkal együtt.

Felkönyökölt, és görbére hajlított hüvelykujjával Zsike felé bökött. Szemében félkomoly mosoly: - Most már megmondhatod, ki az apja. Istenbizony, tőlem senki sem fogja megtudni.

- Kacsintott. Várt. - Na? -

- Hogy jön ez most ide? - tártam szét mellem felett a tenyerem.

- Beszélgetünk, nem? És őszintén. Legalábbis jó volna! -

- Úgyis látsz mindent. Hát minek? -

- Ismerem? -

- Nem. Lefeküdt velem egyszer, mert olyan részeg volt. Nem érdekelte, hogy nem ér túl a karom a hónalján, hogy nem tudom átölelni. Csak szétvetni a lábam... Most jó? -

Idegessített a széphanjú ministráns lány falsba csúszó kántálása. És tulajdonképpen apa is. Zsikére néztem. Állt lesütött szemmel, kifestve, feltűnően, a lábán tűsarkú cipő. „Hogy nem fagy meg a lába!” - gondoltam.

- Kínos és undok kérdéseid vannak most, apa. -

- Akkor is megkérdeztem volna, ha összejön az a beszélgetés. -

- A fenét kérdezted volna meg! Soha nem érdekelt ez a dolog. Hecceltél a növekvő pocakommal, aztán ránk sem hederítettél. Bejöttél a kórházba, nagy hangon örültél a kölyöknek, hoztál huszonöt krémest, ami rám rohadt, és hagytad anyára az egészet. Nem volt még állásom sem, éltünk anya nyakán, és nem kérdezted, miből, hogyan nevelem fel. Csak az apja érdekel? Igazad van, persze. Jobb nem odafigyelni. Sehova sem. Még esetleg időt kellene pazarolni az utódaidra. Ahol lehetett, pénzzel intéztél el. Engem a félévenkénti érdeklődő telefonokkal. -

- Hm... - szívtva a fogát apa, sűrűn cuppogva, amint bekapta félig az alsó ajkát. - ... Van benne valami. Tényleg elfelejtkeztem rólad. Rólatok. Pedig akkoriban elég sokszor szóba kerültél. -

Elbizonytalanodott, de vallott tovább: - Nem volt merszem melléd állni, ez az igazság, Kacsi. De hány éve ennek? Tizennyolc? -

- Egész jól számolsz. Tehát elítélt a tisztességes Család! Képzelem, mit mondhattak: „Az a szerencsétlen!” Mi? -

Apa azonnal tiltakozott: - A csudát! „Az a felvágós!” Azt hitték, lenézed őket a diplomáddal. -

- Meg a zabigyerekemmel. -

- No, igen. De aztán szépen megszokták. Láthattad! -

Most én hallgattam. Az újdonság nem hagyott nyugodni. Tehát nyelvére vett a Család. Eddig ez eszembe sem jutott. Nem is érdekelt a véleményük. „És persze úgy tettek, mintha minden rendben volna. Nem szóltak Zsikéről egyetlen árva szót. Csak a hátam mögött! Féltek tán, hogy lenne mit válaszolnom?”

Hogy téma voltam, kihozott a sodromból. Lángolt az arcom. „Itt állok közöttük, nem sejtve eddig, mit rejt a mosolyuk... Igaz, részemről is merő formáság volt minden szó. Tehát részükről is. Ezzel el volna intézve. Akkor most minek rág a hír? Minek foglalkozom vele?” Mégis: tótágast állt bennem az indulat.

Apa lehajtotta a fejét, lassan visszaereszkedett a párnára. De most már én nem hagytam abba:

- Kellett az a gyerek, érted? Ha nincs apja, akkor is. Egy nyomorék mindenképpen egyedül marad. Ki kötné hozzám magától az életét? Hát ráhajtottam. Legalább lesz valaki, akit a gyermeki hozzám tartozás engem szeretni kényszerít! Érted? Ezért született Zsike. Pusztán önzésből. Ezért! Hogy nem vált be? Igen. Addig tartott csak, ameddig szüksége volt rám. Elment. Valahogy nálunk mindenki elmegy. Családi tradíció. Ó, nem a Földgolyó túlfelére. Csak el. Néha meglátogat. -

- Ne bögj! Még az hiszik, engem siratsz. -

- Most törődjek azzal, mit gondolnak rólam, amikor tudom, amit eddig nem akartam tudni, és bár sejtettem, tudomásul venni? -

- Soha nem mutattad, hogy ennyire egyedül vagy. Hogy sebezhető vagy. Folytonosan ragyogó volt a kedved, kinevetted a világot, kigúnyoltad magadat: „Kurta kéz meddig ér? Kurta kar mit akar?” A jelszavad. Mintha így volna természetes, és kerek a világ... - Apa hangja elhalakult, komolyra váltott, mélyről dongott: - Kacsi! Az egész nem volt igaz? -

Apa arcán ismerős fintor jelent meg. Az utóbbi időben, ha panaszkodott, amikor már szinte havonta kórházba került, akkor vettem észre rajta. Áltattam, jógalégzésre tanítottam. Nagyon figyelte, amit mondtam, és ha nem értette, igen, akkor jelent meg ez a türelmetlen ránc az orra mentén. Ezzel az ironikus fintorral próbálta oldani a feszültségét. Felvillant a fehér folyosó, a tisztaság, a műbőr garnitúra a társalgóban, a béke. „Hm... Ott jó volt vele lenni. Tényleg! 40 évnyi mellébeszélés után a kórházban egész jókat tudtunk beszélgetni...”

Apa a plafont bámulta: - Én is emlékszem azokra a jó dumákra, Kacsi. Meg egy olyan igazira is. Régen volt, még gimibe jártál. És a főpostán egy ablakmélyedésben álltunk. Körülöttünk tömeg és cigarettafüst. Miért pont ott? Te emlékszel, Kacsi? -

- A 16. születésnapomat ünnepeltük, apa. Bőgve mentem haza. Remek születésnapokat tudsz rendezni. Ma van a negyvenkettedik. A temetésed napján. Nincs ebben valami fátumszerű, apa? -

- Boldog születnapot! Isten éltesse! - Apa hangja irtó keserű volt. - Megölelnélek, de most nem lehet. Tisztességesen kell viselkednem. Már amennyire tőlem telik. -

- Csak bohóckodsz megint! Én komolyan vettem, hogy végre dumálunk. Egyébként is, még mindig érdekel, amiről akkor a főpostán meséltél. A válásotok. Tényleg úgy gondoltad egy életen át, hogy anya megcsalt téged? Vagy csak a pártodra akartál állítani? Tudod, annyira bizonygattad, hogy ott, veled szemben álldogálva a tömeg közepén, elhittem. Szégyenkezve, kisírt szemekkel tántorogtam haza. Anya faggatott, mi történt, hiszen az arcomat nem lehetett elrejteni. Legszívesebben rákérdeztem volna. De bánthattam még ezzel is? Ő úgy emlegetett mindig, te hagytál ott bennünket a másik kedvéért. Olyankor azokat a bús-szerelmes nótákat énekelte, és könnybe lábadt a szeme... -

- Tényleg? - Apa megint félkönyékre emelkedett.

- Tényleg... Aztán meg... elég sokáig tartott, amíg megemésztettem: mit tehetek, el kell fogadnom, akármit mondotok. Az igazat úgy sem tudom soha megfejtetni. Végül is a kettőtök dolga. -

Apa homlokára függőleges ráncok ültek kövéren, párhuzamosan: - Azt mondd, anyád szeretett? -

- Legalábbis sokáig fáj nekik, hogy elmentél. Tőle is mindenki elment. Én is. Hozzád. Rosszul tettem. A másik férje is. Akkor halt meg, tudod, amikor Zsike a világra jött. Ilyen letaposott életeken, halálokon múlik a véletlen... Visszaköltöztem. Anya befogadott, és nem győzött mindent megtenni, amit megtehetett. Helyetted is... -

- Jó őszintéket beszélgetünk, Kacsi. Most visszaüt, hogy ilyen mélyre ástam a lelkiismeretemet - mondta apa, és felült egészen. - És anyád mit mondott még rólam? -

- Épp most érdekel? Hogy helyettem az öcsémet választottad, és helyette meg ezt a másikat. De jól megátkozott, nem? Nincs velük szerencséd. Ha így döntöttél, akkor nem szeretted anyát. Igaz? -

- Azt hiszem, senkit sem szerettem életemben. Úgy értem, igazán. -

Gyors volt a válasz. Talán nem először gondolt erre. Őszintének hangzott. Én meg kénytelen voltam számtalan szeretőire gondolni:

... Egyetemre jártam. Zsike még nem volt kívánság sem. Albérleti gondjaimon Apa néha egy-egy együtt elköltött éttermi ebéddel segített. „A modellem” - súgta, amikor fennakadtam a pincérnő bizalmas tegezésén. „Aha” - mondtam, és a titokban fenntartott műtermére gondoltam, ahová nem volt jó bejelentés nélkül becsöngetni, mert esetleg nem nyitott ajtót. Holott hallottam, nem üres a lakás. Néha felvitt oda magával, és tudtam, ha az óráját nézi türelmetlenül, jobb távoznom. Ha összefutottam egy nővel, kituszkolt, közben rám kacsintott, és el volt intézve. Különösebben nem érdekelt. Ilyen volt. Elfogadtam.

- Elszúrtam az életem. Jókor jut eszembe, mi? -

- Ugyan, apa. Ha élnél, se lehetne 38 esztendő tennibe tenni. -

- Azért csinálhattam volna bölcsebben. -

- Te meg a bölcsesség! Talán kaparhattál volna több örömet magadnak. Ha néha kicsit kibújtál volna a vásznaid mögül... -

- Hiányoztam? -

- Aha. Borzasztóan bántott, hogy soha nem volt időm rád. Pénzt keresni! Ez hajtott. -

- Nem igaz! Imádtam festeni! Nem csak spanyolfal volt! -

- Anyunak Zsike volt a legfontosabb. Nekem meg ők. Kapaszkodni. De már egyik sincs igazán. Hogy anyu meghalt olyan csúnyán és méltatlanul. És most üres a lakás, ha hazamegyek... Míg

velem voltak, úgy éreztem, van két ember a világon, akiknek úgy vagyok jó, torzan, ahogyan a világra jöttem. -

- Velem együtt, az három. -

- Papa! A nyomorékok érzékenyebbek másoknál. Ne játszd meg magad! Néha én is beléd látok ám! -

- Most hazudnék? A temetésemen? Ne hülyéskedj, Kacsi! -

- Jó. Nem bánom. De ez már vérre megy, és nagyon fog fájni! Ahogy nekem fájt. És nem múlt el: Tudom, hogy azért volt könnyű elmenned tőlünk, mert lánynak születtem. Ráadásul így! Korcsnak! - kiabáltam. Apa hallgatott.

Magnóról halk orgonamuzsika szólt. Szerettem ezt az áhítatot keltő hangszert. Jól jött most, elnyugtatni a zenében összekuszálódott indulataimat. „Fúj, milyen bátor vagyok! 30 éve altatott sértettségemet eltehettem volna végleg! Jó mélyre! Hülye vagyok! Hülye, hülye, hülye...”

Apa visszadőlt. Aztán féloldalról rám nézett. A tekintete egy védtelen állaté, akit megkínóztak:

- Az arcodba néztem, és mindig jó kedvem lett, ha mellém ültél, megfogtam a kezéd, átölleltelek. -

- A kórházban. Egy éve, hogy igazán kötődni éreztelek. Még most is bőrömön a nyoma meleg, húsos tenyerednek, amint beléje zártad mindig-hideg kezemet. Jó volt megbújni benne! -

„Szeretett!” De folytattam:

- Tényleg akarsz, hogy emlékeztesselek? -

- Ha te nem felejtetted el... -

Az ördög szállt meg? Úgy életem került apa fiatal-régi arca, hogy tudtam, átsugárzik hozzá is az emlék. Jobb hát, ha megfogalmazom:

- Nyár volt, vakáció, én nálatok. Tán nyolc éves lehettem. Boldog voltam, hogy mögöttem állva nézhetem, mint kerekedik a színekből a vásznon egy gömbölyű váll, egy virágszirom. Keverted a festéket a palettán, aztán egy vonás: és más lett az arc, a levél, élőbb, húsosabb. Csend volt. Én úgy, de úgy szerettem volna csinálni, s akkor, azon a délutánon, egyetlen egyszer megengedted. Úristen, de féltem-remegtem, ha elrontom, mi lesz? Ám kurta kezemmel nem értem el a vásznat. Rám mordultál, s én ijedtemben leejtettem az ecsetet. Öcsém felébredt, elkezdett visítani. A béke összetört, a nyugalom felborult, te ölbe vetted. „Ő legalább fiú! És hosszú a karja!” Ezt mondtad. Veres lett a fejed, kidagadtak az erek a nyakadon, és nem kiabáltál, csak úgy mondtad. Úgy. Érted? Akkor értettem meg, hogy ezért volt olyan könnyű elmenni tőlünk. -

Felnyögtem. Többen rám néztek megint, én meg átkoztam magam. Zsike már megindult felém, de intettem, hogy maradjon. Mert minek a feltűnés? Végül is semmi baj. Semmi. A ministráns lány egyedül énekelt, halkán, lágyan. Nem néztem apára. Dühös voltam. „Minek ez? Minek épp most? De hát mikor?” Próbáltam csillapítani magam. „Olyan régi és érdektelen történet. És tulajdonképpen szeretem. Hagyott élni. Ha nem is volt buzgó apám, ám soha nem vétett ellenem. Csak volt. Vagy talán nem is volt. Hát nem véthetett...”

- Kacsi! Kacsi! - sziszegett felém. Túl az éneken is hallottam, hogy szólít, és láttam, a szeme körül piroslik a bőr. „Csak nem sír?” - döböntem meg.

- Hogy érted, hogy nem voltam? -

- Mindegy, apa. Lényegében véve nem voltál. Olykor találkoztunk, olykor beszélgettünk, néha azt hittük, rohadtul őszinték vagyunk, de semmi lényegeset nem tudtunk meg egymásról. Így értem. -
- Másról annyit sem tudtam, mint rólad. A másik két gyerekemről. Nem is volt mit, persze. Csak a bajaikkal rohamoztak meg, de szerencsére az asszony intézkedett, és én békén maradhattam. -
- Apa! Csak békén maradni? Ennyi kellett? -
- Úgy valahogy. -
- S hogy körülötted zajlik az élet? Tele botránnyal, veszekedéssel, zajjal? Hogy rendbe tedd, semmit nem tettél? -
- Minek? Az egyik bajt elboronálja az ember, jön a másik. Hát fogtam az ecsetet, élveztem a munkát, és pénzt kerestem. Úgyis elsősorban az kellett mindenkinek. -
- Így maradtál mindenén kívül, tudatlanul, süketen, boldogan... -
- Boldogan, Kacsi? Micsoda szavak! Legfeljebb olykor jól érzi magát az ember. Amikor jön a levegő, szabadon, az injekció után. Vagy ha jól fog az ecset, vagy egy korty lopott konyak, egy slukk a vécén, titokban... -
- S a többiek? -
- Voltak. Valahol. Festettem a pénzért, hogy hiányt ne szenvedjenek. Az asszony? Mellettem maradt. Arra is képes volt, hogy egy leányt is szüljön nekem. Helyetted... -
- Hát igen... Egy szép, nagy darab lányt, egészségeset. Kétszer akkora, mint én, és cseppet sem hasonlít rám. Semmiben. -
- Rám sem. Még nem tűnt fel? Bár tolatva a pocakjával, sűrűn elemlegette; „Egy szép, másik Katit szülsz neked!” Pedig, megsúgom, nem is az enyém. Az apja éppen szemben áll veled. No, vedd össze őket! Elnézem szegény, jó, velem öregedett ágytársamat... Hát nem gyönyörű így? -
- A Családod... S te tudtad? -
- Hogy a fenébe ne!... Ő is idekerül nemsokára... -
- Micsoda mindent látó lettél! Irigyellek érte ám! -
- Nem jó. Mármint ez a látás. Bár ő is tudja. Hererákja van. Ez a nagyszerű kiegyenlítődés! Ha mindenkinek hererákja volna, akivel... Ah! Hagyjuk! Az is rohadt dolog... -
- Minden esetre felemás cserét csináltál. Anyu és Mama. Törheted a fejedet. Még kakukkfiókát is neveltél. Hogy lehetett így élni, apa? Úgy tenni, mintha nem tudnál semmit. Mintha szeretnéd... Vagy szeretted is talán... -
- Így alakult. Afelé hajoltam, aki jobban megmarkolt, aki nem eresztett. Anyád eleresztett. -
- Vagy te őt. -
- Nem tudom. Akkor azt hittem, igaz. Mesélték. Még az öreg néne is, akinél vidéken nyaraltatok, még az is mondta: „Gyere már gyakrabban, fiam! Az a szép asszony nagyon kapós itt. Finom is, városi is, jókedvű is. Mindig dalol. Pedig hiányzol neki! Hát gyere!” Én meg azt mondtam: „Jöjjön ő haza! Van elég ennivaló, megkeresem.” Még az ötvenes években sem ment rosszul, amikor mindenki másnak. Nem jött. -
- Miattam. Vérszegény voltam. Hiszen még most is baj van a véremmel, tudod! -

- Lehet. Ki tudja, mi volt igaz, mi nem? Hát én is eljártam szórakozni. Így lett az öcséd. Dacból talán... -

Befejeződött a ceremónia. Már nem éreztem a lábamat, s örültem, végre mozdulhatok. A pap beszentelte a halottat. A szentelt víz csak a koszorúkra hullott. Apámat egyetlen csepp sem érte. „Hogy megy a túlvilágra beszentetetlenül?” Semmi kegyelet nem maradt bennem. Fájt a sok és hirtelen tudás. Az élete. Az életem.

- Ne aggódj! - vigasztalt hetyke cinizmussal apa. - Szent Péterrel már mindent jó előre megbeszéltem. -

Most csend volt, és kívülről látható néma áhítat. Mindenki elmormolhatott magában egy imát a halott lelki üdvéért.

- Tudod, hogy nem imádkozom, és nem hiszek az egész túlvilágban. Hogy mi lesz veled, apa, fogalmam sincs. -

- Nem baj! Mondom, hogy elintéztam mindent az Öreggel odafenn. -

- Mint az időjárást. Bosszantó, hogy mindig igazad lett. Kölyökkoromban el is hittem, hogy társalogsz a fennlakókkal. -

Apa nevetett. Aztán nyögve feltápászkodott. Kezével a koporsó szélébe kapaszkodott, vaskos bokájú lábai kinn lógtak, szürkeznis begörbített talpát egymáshoz dörgölgette, mint otthon, az ágyon üldögélve, mielőtt végképp felkelt, és papucsba bújt. „Bár én is tehetném!” Borzongtam, toporogtam, és figyeltem apa manőverét. „Még itt sem tud nyugton maradni!...”

- Hja! Már nem fulladok. Egészséges vagyok, mint a makk. No? - Hirtelen elhallgatott, aztán újra derűs mosoly és a kék tekintet: - Azért most nem cserélnék veled, Kiskacsám! Ahányszor panaszkodtál, mindig felajánlottam. De most nem. Így jó. -

Leugrott, és segített a temetőszolgáknak kihordani a virágokat. Zsike most tette csak a többi közé a csokrát. Apát nem vette észre. Rám nézett, aztán intettem, menjen körül, köszönjön a Családnak. Miközben hordták a koszorúkat, és mindenki fázósan megmoccant, Zsike összecsókolózott azokkal, akiket ismert, azután odajött hozzám. Megfogta a karomat, megszorította.

- Nincs semmi baj - mondtam neki suttogva. - Nem kell támogatni. -

Ekkor behozták a koporsófedeleket. Apám fejére borították a szemfedőt, majd undok dübörgéssel mordult a teste felett a fekete deszka. Rajta fehér betűk, amelyek tudtomra adták: élt 69 évet. „De apa! Még nem fejeztük be!” - kiáltottam volna, de már kinek?

A szertartás okosan kiszámított drámai csúcsa. A bizonyosság. A feloldás. A pont. De bennem a feszítő kelés csak nem szakadt fel. „Most kellene végérvényesen elköszönni. Nem tudok.”

Felemelte két halottvivőt, és kivitték lassan. Utána néztem: „Apa...”

A gyászokcsin az én koszorúm került a koporsó tetejére. A kedvére csináltattam tarka virágokból, vidámat, üdét, mint a nyári kert. Senki nem mert szólani, hogy kicseréljék a nagy, közös, családi koszorúra. Zsike mellett ballagtam kifelé a többiek után. Diszkrétan felberregett a motor, és apa elindult előttünk, a hasán az én jókedvű koszorúm. Amikor befordultunk az útra, csengve megkondult a lélekharang. Bután szólt, ütemesen és messziről. Csak Zsike kezét éreztem könyököm felett, és a hideget. Kinn a szél is rátett, és borzongva húzódtam még kisebbre. Agyonhasznált zsebkendőim dagadtra tömték a zsebemet, hát újabb kotorászás a retikülben, miközben szívtam az orromat. A ninestovábbtól, a lélekharang monoton visszhangjától, vagy a hidegtől-e, a szemüvegem alól kicsordult egy könnycsepp. Zsike átölelt. Én

leráztam. De hiszen én nem hagyom el magam! Nagy levegőt vettem, de jött a következő, a második könnycsepp. Csorogtak kihűlve végig az arcomon, halkán és gyorsan, mint az öreg-asszonyé. Tágra nyitottam a szemem, friss zsebkendőm az orrom elé fogtam, és a lábam előtt lassan fogyó utat bámultam. Azután a Család hátát. Hamar meguntam, és a temetőt néztem, volt életek nyomát, a kőbe vésett üzeneteket, a hivalkodó márványokat, az élők szoborba-kővázba-mauzóleumba faragtatott lelkiismeret-furdalásait. Az út mentén szétdobált hervadt, száradt, poros csokormaradványok, feldöntött padok és papírszemét. Kik járnak ide? Kegyeletből piszkítani? A járda szélén, mint mérőldkövek, parcellajelző betonoszlopok. Az egyiken dévaj mosollyal és keresztbevetett lábakkal ült az apám. Most tűnt fel, milyen elegáns: sötétszürke öltöny, ing és nyakkendő. Csak a cipő hiányzott a teljességből. Így még sohasem láttam, maximum pulóverben vagy dzsekiben.

Felvisítottam, és letöröltem a szemüvegem alól ólálkodó utolsó csepp könnyet.

- Juhhé! Papa! Hát te? -

- Azon röhögők már mióta, te meg észre sem veszel, hogy micsoda fancsali a familiám! Érdemes volna megnézni őket! Az arcukat! Kacsi! Remek látvány, nekem elhiheted! -

- Nem érdekelnék. Pláne most, apa! Olyan fantasztikus, hogy itt vagy megint! Már féltem, hogy nem látlak többé... -

- Te! Egy korty pia nem ártana. Fázol, mi? És rájuk is férne egy kevés, hogy felszabaduljanak. Úgy szorítja őket az illem, mint engem az új cipő... No, igen. A toalettem nem teljes épp... - Felnevetett, azután hajlott háttal, mint aki ijesztgetni készül, vagy mint egy bújócskázó, autók háta mögött lopakodó gyerek, óvatos surranással előre sietett, és eltűnt.

„Heccmajszer” - gondoltam, és mosolyogva csóváltam a fejem. Emlékszem, egyszer a halál-híre megjelent a lapokban. Persze, névazonosság volt, de remekül mulatott a kondoleáló leveleken. Tessék. Most élőben láthatja a Nagy Végző Búcsúzást. Az arcok? Ugyan milyenek? Amint az illem előírja, gondolom. Majd a sírnál. Majd ott én is figyelek...

A fordulónál megint rám nevetett. Görbült tenyerében most félig szívott cigaretta füstölgött, és közben mulatott, milyen remek csínytet tesz megint.

- Mit dugdosod? Nyugodtan szívhatod már! Vagy félsz, a mama bepanaszol: „Látod, Kacsika, apád milyen? Hiába könyörgünk, vigyázzon magára! Tudod, milyen éjszakákat szerez nekem? És még iszik is megint! Nem egyszer rajtakaptuk, hogy eldugdossa az üres üvegeket!” -

Apa belement a játékba: - De nem iszom! Hidd el, Kacsi! Túlzol, mama! Csak egy korty. Ebéd előtt. Azt lehet, nem?

Én meg toldottam, mint rendes, féltő lánya, bár tudtam, még a sír szélén is milyen nehéz megállni, hogy egy slukkot, egy kortyot ne csenjen az ember, akár tudva is, hogy majd éjjel megint rosszul lesz: - Apu! De árt, hát annyit se! Vegyél a szádba fogpiszkálót! Azt rágd! Akkor könnyebb megállni. Dobd el azt a bűdös cigit! -

Apa jól mulatott az idézeten, aztán megint előreszaladt, gyönyörködni a bús ábrázatokon. Mókásan tudott futni, kacszott a görbe lábaival, a pocakja rengett, ingatta a fejét jobbra-balra, a vállait felhúzta, és szaladt mezítláb, öltönyben, átugorva az apró tócsákat, az eldobált koszorúk dróttjait. Visszanézett, megállt, szívott egy slukkot, és továbbfutott. Tudta az utat. Én meg irigyeltem. Gyászmenetben nem illik rágyújtani. És úgy megkívántatta velem! „Igazán tudhatná...” - méltatlankodtam. Jól esett volna, ha legalább egyetlen szippantással megkínál. Amikor beértem, már eldobta a csikket.

- Ha én újra kezdeném! - kiáltotta a következő kőről. Milyen messzire került néhány pillanat alatt! Nem lépett nagyobb, sem hosszabbakat a rendesnél, mégis gyorsabban haladt, mint mi. Mintha a szél is vinné...

Újból bekanyarodtunk. Az út most keskeny lett, mindössze két embernyi széles. Nem is út volt, inkább taposott ösvény, keréknyomokkal fagyos, a túrt földcsíkok között sár meg zúzott kő. Apu egészen mellém került. Lassított, tartotta a lépést velem. Szinte éreztem a vállából kipárló meleget. Hallgattunk. És valami szokatlan volt a közelségében. Nehezen jöttem rá: nem húzza úgy a levegőt, nem szuszog hangosan, mint mindig, amióta csak emlékezem.

- Igen. Egészen olyan, mint amikor fiatal voltam - bólintott apa, és mintha átölelt volna... - Könnyű lélegzeni, könnyű szaladni. Minden nagyon könnyű, és magától értetődő. -

- Mondod, hogy ne sajnáljalak. De hiszen inkább magamat akkor is! Hogy mennyire rossz lesz a hiányérzet. Ha ugyan lesz ilyen... - Tréfás hangsúllyal vertem el a kitörni készülődő fájdalmat.

- Hátra van még egy strófa, Kacsi. Rémesen hosszú egy ilyen temetés! Újabb szöveg a mélyre ásott gödörnél, ima, ének, mifene... Aztán elsüllyeszti a testemet. No, azt látni szeretném! A lehajtott fejeket, a görnyedt vállakat! Micsoda móka lesz! Téged is figyellek ám! Hát igyekezz! -

Megálltam, szembe néztem vele: - Ez most végleges lesz, apa? - kérdeztem. És kifakadt a kelés. Igazi, égető, jó sűrű könnyek csorogtak az arcomon. Mint anyám temetésén, amikor apa megjelent, s én belékapaszkodva-oldódva-fájva a nyakába borultam, felzokoghattam végre!

Álltam, folyt a könnyem: végre! Kifakadt! A többiek jól elhagytak már. Zsike jött vissza értem, és magával rángatott. „Nem, nem, nem!” - suttoztam legbelül, és visszanéztem, de apából már csak a két szeme látszott. Azután annyi sem.

- Még ilyen közel nem éreztelek - mondtam neki, bár nem volt sehol.

- Ne bögj! Majd otthon. Végül is megtudtunk egymásról nem is keveset. Életemben ilyen jót még nem beszélgettem! - hallottam a hangját, mintha beteg hangszóróból lihegne a kopasz ágak felett.

- Mit mondhatnék erre, apa? Jól ittmaradtam. Igaz?

Erre nem szólt semmit. Zsike ölelt át, és segített átevíckélni a sűrűn rakott sírhalmok között a lépésnyi ösvényen. Alig fértünk el a kiásott gödör körül. Csaknem rátapostam a friss hantokra, a még virító tegnapi koszorúkra. A másokéira. Félrehúzódtam. A sírok között elszéledt a búskomor nyáj, hajlott fővel várták a koporsót.

Két sírásó hozta, egyensúlyozva. Mögöttük feltűnt megint apa. Billegve-ugrándozva loholt a teteme után. Bohóckodott, s én majdnem elnevettem magam. „Vén bolondos! Hát újra itt? Lerázhatatlanul?” És örültem.

Fia és unokája között támogatva változatlan iramban ontotta az öregasszony a könnyeket. Húgom is gyakorta a szeméhez nyúlt fekete szegélyű forsriftos gyászszebkendőjével. A menyé vöröslő szemmel mereven nézett a koporsóra, amelyet biztos és gyakorlott kezek eresztettek szertartásos lassúsággal lefelé. A pap beszédébe fogott. „Nem akar vége lenni” - gondoltam, és elmerültem a magam csendjébe a zavaros búcsúztató szöveg és a madárként fel-felröppenő szípagások előtt.

A sírásók megfogták a lapátokat. Most! Már léptem is egyet, majd mint aki kívülről látja magát, meggondoltam a dolgot, és megálltam. Senki sem mozdult, hát miért pont én tenném, hogy rádobjam testére az első rögöt térdre ereszkedve? Mert lehajolva nem érem el a talpam alatti földhalmot. Groteszk jelenet volna. Elbátortalanodtam.

Egy repülő húzott el a temető felett. Zavaromban felnéztem az égre. Fülemben dobolt a koporsó fedelének undorító hörgése, amint hullottak a rögök egyre, és a dobszóba belevisített a léglökéses utasszállító eget fúró erőlködése. Felfedeztem a szürke égen a suhanó ezüst fémtestet, s hogy kívül maradjak mind a történéseken, szememmel követtem az égi utast.

Ekkor megláttam megint apát. Az út menti csenevész fa legalsó ágán ült, és fényképezett. Katt... Katt... Katt... Mint egy rutinos riporter, exponált másodpercenként, fél szemét becsukva, száját félrehúzza az igyekezettől, hogy a kicsiny keresőn át jól lássa az arcokat, amelyeket megörökített. Fényképezett, mit sem törődve a világgal. Lábai egymásba kapaszkodva, egyensúlyért billegve himbálóztak lefelé a csupasz ágról.

Katt... Katt... Katt... És közben a lapátok, amint a földet verik: Paff... Paff... Paff...

Már ügyesen sírdombbá alakult a felhányt földtömeg. Azután hozták a csokrokat. Felülre került megint az én koszorúm. Az ólmos, havazást ígérő tompa szürkességben különösen élénk színekkel virítottak a fréziák, a gerberák, a jácintok, az íriszek, a liliomok, az egész tarkaság. Vidám volt, mint egy nyári kert.

Széledtünk. Már többen túlestek a kötelező kondoleáláson. Álltam ügyetlenül, mögöttem Zsike. Mire vártam? Senki nem jött hozzám. Persze, minek? Én nem veszítettem el senkit. Csak az apámat. Nem most. Sokkal, de sokkal régebben.

Most visszakaptam. Épp leugrott a fáról. Oly könnyedén, mint egy artista. Zsebre vágta a kezét, a zakó lezseren ráncolódott a csípője felett, és mellém lépett.

- Mi baj, Kacska? Hát nem voltam apád, oké. De baj ez? Nekik sem voltam igazán. Inkább csak látszatra. Végül is Zsikének sincs apja, és lám... -

- Kivágtad magad, apa. És igaz is: Hol van már az a négyéves nyomorék, sápadt, csöndes kislány! -

- Kár, hogy éppen most kellett kórházba menned, amikor nagyon számítottam rád. „Három hét” - mondtad, és akkor tudtam, annyit már nem várhatok ...

- Mért nem szóltál? Az új vérem várhatott volna tán, bár fogyóban volt a régi akkor épp... -

- Szóltam. Csak akkor még nem hallottad meg. Hát mit tehettem? Fogtam magam, és nem kevés ribillióval kiléptem a képeretből. -

Furán kerülgetjük az őszinteséget. Nehezen hámozzuk ki burkából az igazi arcot. Most nagyon átöleltem volna. Úgy, mintha belékapaszkodnék. De hogyan? Csak néztem, és hallgattam.

- No, eredj! - mondta még apa. - Búcsúzz el az asszonytól! -

Felemeltem a földről a tekintetem. Összeszedtem magam, és az asszonyhoz léptem. Meg akartam mondani neki, hogy gyűlölöm, s hogy nem érdekel az egész tisztelt Család, és nem is érdekelt soha, hogy többé nem hívom, nem megyek, és egyáltalán! De nem volt bátorságom ehhez sem. Csak közhelyek futottak ki a számon, és hirtelen cuppanó búcsúcsók. A többieknek is. Azután megfordultam, és Zsike oldalán kiballagtam az útra.

Amikor már nem láthatott senki, rágyújtottam.

1991.

TÜNÉKENY VISSZFÉNYEK

Helén már egy jó ideje álldogált a csendes mellékutca egyetlen kirakata előtt, amely hatalmas volt, és kirívóan csillogott a hétköznapi délelőtti kihalt környezetben. A füstszínű, kissé ferdén befelé dőlő üveg a járda szintjénél kezdődött, fényesre lakkozott fekete portál keretezte. A kirakat és a majdnem pince mélységű bolt terei az üveg felületén egybeolvadtak az utca tükörképével. A rétegek összemosódtak, és a tárgyak elveszítették tényleges helyzetüket.

Helén az üvegen összesűrűsödött látványt akarta megfejteni. Lenyűgözte a szikrázóan színes, absztrakt, mozdulatlan kaleidoszkóp, amelyet időnként összeborzolt egy valahonnan valahová tartó alak vagy egy elsuhanó autó tükörképe. Ráért. A fényeket, színeket, vonalakat, formákat nézte, és kissé hol jobbra, hol balra hajlította a törzsét, lassan, mint aki kísérletet végez. Megfordult. Igen, a szemközti ház napsütötte emeletét látja viszont az üveg felső felén. Az ablakokban aprófelhős kék égbolt virított, s a látvány megismétlődött a kirakatban: sárga falban négyszögekre szabdalt égbolt. Egy galamb tűnt fel, röptét megszággatták az ablakközök sárga négyszögei. Tekintete lejjebb siklott. Most látta a ház árnyék borította emeletének minden apró részletét. Alul pedig, ahol legsűrűbb a fénytelenység, egy ember elmosódott képe vonult keresztül, mint túlvizezett festékekkel mázolt bábú a paraván felett. Helén közelebb hajolt. A kirakat padlója egy szinten húzódott a járdával. Fekete csempéit a boltban égő lámpák fehér buráin átszűrődő halvány fénygömbök pettyezték, s elkenték a ház ablakai közötti gipszgirlandokat. A bolt közepén a gömbfűrtöt formázó csillár csokorban szúrt kékes pontokat a tükörképbe. A külső és a belső fények találkozásánál életlenre fakultak a kirakatba állított tárgyak, és ebbe a lágy sejtelemben élők villogtak a flittereken, a rézvereteken, a strasszokon megbukó éles csillanások.

Helén egészen közel hajolt a kirakathoz. Két tenyere élét szemellenzőnek az arca és az üveg közé helyezte, hogy az üveg maszkján át belásson a bolt belsejébe. Jól megnézte a fényesre lakkozott fekete polcokat a puha pulóverekkel, habos fehérneműkkel, a fényes, fekete állványokat a felaggatott leomló ruhákkal, szoknyákkal, blúzokkal. A polcok között a plüssfüggönyök redői hamvasan játszották a bordó minden árnyalatát, s ebben a textilekkel zsúfolt fülledt légyságban egy földig érő tükör fedte a falat az ajtóval szemben. A tükörben élesen rajzolódott a szemközti házfal, és a bolt befelé ereszkedő lépcsősora, meg a padló fekete csempéje a csillár visszaverődő fényfoltjaival. Jobbra, a polcok előtt üvegezett tetejű fekete pult, üvegét az elmosódott tükrözések és a polcokra szerelt fénygömbös falikarok kékesfényű körtéi átláthatatlanná tették.

Helén most a kirakati tárgyakat vette szemügyre. Csupa elegáns női holmi: könnyű selymek, tompameleg bőrök, nagy szemű, lazakötésű gypjúk, és középen hivalkodón egy szilvakék bársony kosztüm függeszkedett. Minden darab a kék valamelyik árnyalatát viselte, és a színek harmóniájából kicsengett a fehérre festett mákgubók széthulló csokra egy fehér, nagyhasú

vázában. „Elegáns és szép” - gondolta, és hátrább lépett. Mozdulata, a mozdulatlan képben mozduló színfolt vétette észre vele, hogy ebben a fény- és színekkompozícióban ő maga is benne van: a szilvakék kosztüm bársonyából előviláglott sápadt, kerek arca, a szilvakék szoknyába beleolvadt drapp ballonja, s a kosztüm válla felett látta, hogy világosbarna haját könnyű szél kócolta, a váza tört-fehér faltjába belelógott barna táskája, a mákgubók csokrából elővillant nyakára tekert piros sálja. Az arcára volt kíváncsi, hogy fest ebben a képben. Kese pillái közül két kis fehér folt nézett vissza rá, szemgolyóinak helyén a kosztüm fekete gombjainak fénye ült. Jobbra döntötte a fejét, a szemét kereste. Arca arrébb siklott az üvegen, s a két fehér foltban most a kirakatban lebegő blúz apró, kék virágai mosolyogtak. „Nem látom a szememet!” Balra dőlt. A fehér foltokban ekkor egy öv rézveretei villogtak. „Nem látom a szememet!...A szemeim csupán kerek fehér foltok egy kerek fehér arcban...”

Sarkon fordult, és otthagyta a kirakatot. Lehajtott fejjel, zsebbe sülyesztett kézzel bandukolt a falak mellett. Lassan lépett, nem nézett sehová, csak a járdát észlelte, és oldalt a falak unalmát, a hűvöset lehelő, töröttüvegű pinceablakokat, a pergett vakolaton a tépett, egymásra zsúfolt falragaszokat, a járda mentén sorakozó kukákat, egy mélyöblű, fekete kapualjat, s az autókat az úttest szélén. „Nem láttam a szememet...” - járt a fejében. Léptei magányosan és nesz nélkül olvadtak a kihalt utca csendjébe.

Megállt, visszafordult. Sietve lépett néhányat, és az üzlet ajtaja előtt megállt. Egészen közel hajolt az üveghez. Bebámult. Senkit nem látott. Benyitott. Az ajtó jókedvűen csilingelt. A hangra ijedten csukta volna vissza, de a csengő újra megszólalt, és odalenn megmozdult a bordó plüssfüggöny. Állt a nyitott ajtóban, előtte hat lépcsőfok lefelé. A függönyön fehér kéz nyitott rést, majd kilépett mögüle egy nő, rámosolygott, és megkérdezte, mit parancsol.

„Pont ilyennek kell lennie” - gondolta Helén, és becsukta maga mögött az ajtót. „Éppen ilyennek...” Nem mozdult, csak nézte a lámpák fényében csillogó bronz hajzuhatagot, a hosszú, rezgő függőket a nő fülében, a nyakkivágásból elővillanó ékszer, a fehér, párnás kezeket, a barackszínű, lágyan omló selyemblúzt a kerek melleken, állt, és várta, amíg a léptektől libbenő könnyű szoknya ráncai megállapodnak a lábak felett. Óvatosan elindult a fekete csempével borított fényes lépcsőkön. Halkan köszönt, megállt, és lehajtotta a fejét. A lámpák fénye most nem érte el az arcát.

- Tessék! Nézzen körül! - hallotta a nő kellemesen meleg hangját. A tulajdonosnő már megszokta a különös kuncsaftokat. „Ez is a kevésbé pénzüek közé tartozik - gondolta. - Álldogál a kirakat előtt, megtetszik valami, de nem tudja rászánni magát, bejön, hogy legalább megnézzék közeli, amire vágyik.”

Helén felemelte a fejét, és találkozott a tekintetük. Sári ragyogó, barna szemei megrebbentek, zavarba jött azoktól a szemektől. Savószínű, vizes pillantás, amely mintha átfolya a koponyáján, mégsem engedi el a másik tekintetét, megfogja, mint egy nyomorék láb vagy púp, amelyről az ember csak önmagát kényszerítve tudja levenni a szemét, és aztán sokáig arra gondol, hogy nem szabad odanézni. Sári hirtelen mozdulattal kirántotta magát Helén tekintetéből, és széles mozdulattal körül mutatott a bolton:

- Nos? Nem talál semmi magának valót? -

- Nem akarok vásárolni. Munkát keresek. - Helén hangja fénytelen volt.

- Itt? - kérdezte a tulajdonosnő, és hangosan felnevetett. - Itt? -

- Igen. -

A határozott válasza fennakadt a bodros nevetés. „Micsoda ötlet!” Sári pillantása kénytelenül visszaugrott a kerek fehér arcra, a zilált, se barna, se szőke hajra, és azokra a szemekre.

- Miért pont itt? Honnan veszi az ötletet, hogy én... -

- Sehonnan. Csak úgy... - Helén arca még fakóbbnak tűnt, mint az előbb, a vonások megnyúltak a szája két oldalán, a pillantása Sári nyakára ragadt.

„Mozdítatni kellene ezen a holtponton!” - vélte Sári a tehetetlen csendben, és önkéntelenül lesimította nyakáról Helén pillantását.

- Nincs munkája? -

- Nincs. -

- Mióta? -

- Két hete. -

- És mit csinált eddig? -

- Sétáltam. -

- Tessék? - A bronzzuhatag meglódult, hátracsapódtak a fűrtök, mélyen zengő hahota bugyborékkolt, és belefulladt a lágy textilekbe.

Helén fakó arcában a keskeny ajkak alig érzékelhetően megrándultak, a feje lehajlott. Megbántottsága befagyasztotta az önfeledt nevetést. Újra tehetetlen csend kúszott a fekete csempék felett, majd a fakó hang döccenve lépett ki Helén szájából, mintha löknék:

- Feloszlott a vállalat. Gépirónő voltam. Nem akarok tovább gépelni. Tizenkét év elég volt. Hát sétáltam. -

- Csak úgy? -

- Csak. Nem tudom, mihez kezdjek... -

- És mit tehetek én? -

- Talán... Talán itt... - A hang felszívódott a csendben.

Sári ingerülten megfordult, és a pult mögé lépett:

- Nincs szükségem senkire. -

- Sajnálom - koppant az egyetlen szó.

Sári felpillantott. A bolt közepén Helén összezárt ajkakkal álldogált, belebámult a polcra szerelt fehér falikar fényébe: átnézett felette. A savós színű szemgolyók tompábbak lettek, szinte eltűntek. A leesett vállak alatt a zsebben kotorászó kéz azt a zavarodottságot jelezte, amikor az ember nem képes kilépni a mozdulatlanságból, de ez a mozdulatlanság fáj, és valahogyan, akár kéztördeléssel, rejtve, de meg kell törni.

Sári lehajtotta a fejét, automatikusan kihúzott egy fiókot, ide-oda rakosgatta a kesztyűket, hogy ne kelljen megint erre a nőre tekintenie. „Végül is miért ne? - gondolta. - Ha áruért megyek, be kell zárnom, vagy utálatosan korán kell felkelnem. És a takarítónő is pénzbe kerül. Talán segítene... Végül is miért ne?...” Felnézett, két fehér kezét a pult üvegére fektette, elmosolyodott. Fel kell oldania ezt a szoborszerű csalódottságot:

- Tizenkét évig csak gépelt? De hiszen olyan fiatal! -

Helén összeszorított szájából nehezen buktak ki a szavak:

- 30 éves vagyok. Vanovics Helénnek hívnak, érettségiztem. A nővéremnél lakom - mondta, sóhajtott, várt. Majd visszafoghatatlanul, ajánlkozóan kiszaladt belőle:

- Szívesen segítenék. Akármit. Nem a pénzért. Amennyit gondol... -

Elhallgatott, Sári sem szólt.

Helén belenyúlt a táskájába, a pulthoz lépett, és az üvegre tette a munkakönyvét meg a személyi igazolványát:

- A társadalombiztosítás miatt... -

Ujjai pár pillanatig az iratokon nyugodtak.

- Oké - mondta megkönnyebbülten Sári. Az egész olyan természetes lett, mintha arra a mondatára, hogy „De hiszen olyan fiatal!”, az eddig bizonytalanul ácsorgó nőnek ez volna a magától legértetődőbb reakciója.

- Oké! - ismételte mosolyogva. - Két hét próbaidőre. Egyelőre. Ha bármelyikünknek nem felel meg... -

Helén belekapaszkodott a mondatba, a hangja kifényesedett:

- Természetesen. Két hét próbaidőre. - Aztán gyorsan és szerényen hozzátette: - Hol lehet kezet mosni? -

A bordó plüssfüggönnyel leválasztott irodához lépett, és már vetette le a ballonját.

Sárit lenyűgözte a változás, az újszínű hang, a határozottá vált mozdulat:

- Itt akar maradni? -

Helén keze megállt a függönybe kapaszkodva. Értetlenül nézett Sárira:

- Miért? Nem maradhatok? -

Így, kabát nélkül csinosabb volt, jó alakú. Egyszerűen öltözött: vékony drapp pulóver, homokszínű szoknya, barna, fűzős félcipő. A piros sál élénksége kettévágta a jellegtelenségbe burkolt testet és a tésztaszerűen puha, fehér arcot. „Ha kicsit jobban ügyelne a külsejére...” a villanásnyi tűnődés késleltette Sári válaszát:

- Dehogynem maradhat. Megegyeztünk. Csak... máris? -

- Félitzenegy. Épp elkezdhetném a napot. - Vékony ujjával a fülkében álló asztal felé mutatott, amelyen laza rendetlenségben heverő számlák, papírok, mosatlan poharak, egy fésű, ceruzák, számológép, újságok és magazinok tetején nyitott számlakönyv feküdt.

- A könyvelést is szívesen megcsinálom... -

- Igen? - nyújtotta a kérdést Sári. - Ért hozzá? Én már harmadik napja ülök rajta. -

Közben az iratokkal a kezében előre ment, és megmutatta a mosdót, ahol kezet lehet mosni.

Helén egy pillanat alatt felmérte a helyiséget, felakasztotta a ballonját, a székre tette a táskáját, benyitott a mosdóba, ahol a vécé is volt. A földön mosószeresek, papucsok, az ajtóra akasztva egy pongyola, egy férfi frottírköpeny, egy gyűrött férfiing, egy pizsamanadrág, a mosdó mellett használt törölközők, a polcon egymásra púpozva piperék, szprék, szappanok, fogkefék. Rendetlenség. Helén kezet mosott, habosra szappanozta a bőrét, és csak a törölköző egyik sarkát használta. Ekkor csilingelt az ajtó. Sári kisietett a vevőhöz. Mire visszaért, a tökéletesen rendbe tett asztal mellett ült Helén, és a számlakönyv fölé hajolt.

Déltájban Sári beszólt hozzá:

- Elmegyek valami ennivalóért. Kilyukad a gyomrom. -

- Majd én! - és már vette is a ballonját. - Nemigen tudnám, mit csináljak egy vevővel, ha betévedne. Persze, majd beletanulok. -

Fantasztikusan finom falatokat hozott. Mintha kitalálta volna, mit szeret Sári: langyos főtt császárhúst, savanyú uborkát, ropogós zsemlet és túrós süteményt. Sári leült falatozni, közben Helén feltette a kávé. A főző alatt ragyogott az alumínium tálca, mellette a tisztára mosott poharak, még a kávécsépektől foltos telefon is letörölve. Helén jó étvágyat kívánt, és kiment. Sári elmerülten táplálkozott, s teli szájjal hümmögte:

- Felséges ebédet hozott. Ezek után egy pohár jó vörösbor... Az volna a mennyei teljesség! ... -

Az utolsó falat is elfogyott, Sári a papírokat a szemébe dobta, s csak most észlelte Helén eltűnését. Kilépett az eladótérbe. Helén épp akkor mászott le a kirakatból, kezében nedves rongy.

- Letörölgettem a csempét. Így sokkal feketébb! - és eltűnt a bordó plüssfüggöny mögött. Kikapcsolta a főzőt, szétsavarta, kitöltötte a kávé, Sári kávétejszínt szedett elő, cukrot tett a poharába, s mire kavargatva, kényelmesen leült volna, a széket már elfoglalta Helén, és a számlakönyv fölé hajolt.

- Csak tegye le a poharat, majd elmosom - szólt a számok közül.

Sárit elbűvölte ez az aktivitás. Nézte a lehajló fejet, a nett, vasalt élű pulóvert, a vékony ujjakat, és azt gondolta: „Valóságos kincs ez a lány. Micsoda szerencse!”

Pontosan hat órakor Helén felöltözve kilépett a függöny mögül. Sári vállára dobott kosztüm-kabátban állt a lépcső aljában, és kezében zörgette a kulcsomót. Várt. Helén felfelé igyekezett a lépcsőn, majd megállt és visszafordult:

- Még nem tudom, hogyan szólíthatom. -

- Jesszusom! Tényleg! - Sáriból megint kibuggyant a nevetés, bronz fűrtjeit hátravetette. - Még a nevem sem mondtam meg! Sári vagyok. És tegeződjünk, jó? -

- Jó. Holnaptól. A viszontlátásra - mondta Helén, és kiment. Mire Sári lehúzta a rácsot, és rákattintotta a lakatot, Helén már messze járt.

Háromnegyed tízkor Helén az üzlet előtt állt. A kirakatüveg kaleidoszkópját figyelte. A nap még nem érte el a szemközti ház emeletét, az égbolt felszabadult, keskeny kék csíkokban verődött vissza az ablakok felső felén. A tükröződések síkjai nem mosódtak össze olyan kibogozhatatlanul, mert a boltban még sötét volt. Csak a tükrö visszhangozta élesen a szemközti fényeket. Ha hátrább lépett, saját alakját most élesebben látta, a ballont, a válltáskát, a piros sálát, a kerek arcot. Bal karját dagadtra tömött reklámszatyor húzta. Közelebb lépett. A szemét kereste: halványzöld karikák néztek vissza rá a kese pillák alól. „Most látom a szememet!” Örült neki. „Mindjárt nyitni kellene, és nincs még itt.” Körülnézett, nem tudta, merről jöhet Sári. „.... Mindenkinek örül, minden telefon feldobja, s ha épp nincs vevő, hát ő tárcsáz. Pontosan olyan, amilyennek lennie kell... Szívesen beszélgetnék vele. Csak hát miről?...” Tegnap este otthon újra átélte a napot. Üldögélt, a sötét ablakra meredt, és a számára eddig ismeretlen és színes benyomásokat összegezte. „Igen, ez jó... Ha így maradna!...”

Most előjöttek az esti gondolatok, és nyugodtan fedték el a felkelés óta növekvő várakozás izalmát. Egy piros Fiat teteje jelent meg az üveg alján, a nyíló ajtó szikrákat vetett a kirakatra, s az átfutó fénynyaláb hirtelen elvakította. Hallotta, amint becsapódott az ajtó, aztán Sári kiáltását. Mintha száz méterekre lett volna tőle, pedig a távolság két lépés volt mindössze.

- Helló! Helén! -

Sötétzöld kabátka volt rajta, alatta krémszínű, magasnyakú pulóver, világoszöld szoknyája a combjára simult, a rakoncátlanul szállongó göndör szálakból az éles napfény koronát rajzolt a feje köré. „Talán negyven sincs. Tegnap többnek látszott. Villanyfénynél. Tiszta és ruganyos

a bőre. Kár is rá a festék...” Már mellette állt, és megcsapta az az illat, amelyet tegnap is maga köré lehelt.

- Jó napot, Sári! Segítek - mondta Helén, és letette a szatyrot a földre, hogy két kézzel tolja fel az ajtó előtti rácsot.

- De Helén! Hiszen tegeződünk! - Csikordult a kulcs, csilingelt az ajtó.

- Szeretném megadni a módját. Ahogyan szokták. -

- Nocsak! - fakadt fel Sáriból a már ismert, gömbölyű kacagás.

- Így! - Helén a szatyorból kihúzott egy palackot. - Ebéd előtt. Jó? Vagy most? -

Sári belibbent a függöny mögé. Vetkőzött. - Nem vagy igaz, Helén! Pardon! Még nem tegeződünk... -

Helén délelőtt magára húzta a függönyt, és ezerféle holmit rakott ki az asztalra, festéket, vonalzót, sablont, tust, körzőt, ragasztót, és elmerülten dolgozott. Aztán kibontotta a palackot, félig töltött két poharat, és kiszólt Sárinak. Koccintottak.

- Szervusz - mondta Helén. - Vörös. Remélem, szereted? -

- Én mindent szeretek... - trillázott Sári. - Hát szervusz! -

Aztán Helén megmutatta, mit alkotott. Gyönyörű, formás árcédulákat gyártott, mindegyikre igazi sárga-barna-zöld-bordó leveleket ragasztott, és fényesre fújta az illatszerboltban direkt e célra vásárolt lakkal.

- Itt az ősz - mondta, és nem árulta el, hogy reggel a parkban gyűjtögette a leveleket. - Ha elporlanak, van utánpótlás. Míg le nem esik a hó. -

Sári örömeiben tapsolt, és kibuggyant belőle az a jókedvű kacagás, amiért Helénnek megérte a fáradság. Sári maga rakta ki őket a kirakatba, amíg Helén az ebédért járt.

Aznap együtt falatoztak. Kaszinótojást hozott dupla adag majonézes virslisalátával és franciakrémest. Közben már a főzőből kotyogott a jó illatú kávé. Ebédidő. Ilyenkor vevő sem szokott jönni.

Megcsörrent a telefon. Sári felugrott, mint aki várja. Igen. Ugyanaz lehetett, mint tegnap ilyenkor. Most egészen más volt Sári hangja. Szinte énekelt, és mássalhangzóiban fűtöttség zengett. Helén felállt, kiment. Nem akart odafigyelni. Felmászott a létrára, és rendet rakott a felső polcokon. Méret szerint rakta a hálóruhákat, és igyekezett csak a számolásra figyelni, mégis hallotta, hogy Sári hangja ingerült lett:

- Ugyan, Gyuri! A takarítónőnek felmondtam. Persze, még nem biztos... Amúgy is egyedül vagyok. Legalább szórakoztat... és az a 7000 nem a világ. Jó, tudom... A tébét behozza a Mariska volt fizetése. Többet ér tíz Mariskánál. Majd elmesélem. Most nem lehet... Majd meglátod, ha bejössz... Azt is, meg mindent... Végül is enyém az üzlet. Nem?... -

Folyt tovább a szó, de Helénnek ennyi elég volt, „Tehát kellek... Jó itt...” - gondolta a létra tetején. Lekászálódott, és visszament befejezni a krémest. Együtt itták meg a kávé, közben Sári ragyogott és beszélt:

- Nem kell kifutnod, ha telefonálok. Csupa üzleti dolog. Semmi titok, érted? Gyuri... Ő más persze, de akkor is... - Rövid ideig hallgatott, majd kimondta: - Őt szeretem. - Hirtelen hangot váltott: - Ugye vállalod a mélyvízbe ugrást? Értem jön, és elmegyünk. Csak egy órára. Addig te ellátod az üzletet. Nos? -

- Megpróbálhatom. - Helén arca nyugodt maradt, pedig félt. A vevőktől. Meg a találkozástól. „Ki ez a Gyuri? Szereti. És? Mi közöm van hozzá?”

Valamit leolvashatott róla Sári, mert odalépett hozzá:

- Próbáld meg! Egyszer meg kell próbálni. Hiszen olyan ügyes vagy! - megsimította a haját. Helén összerezsent, hátrahúzódott a kéz alól, felnézett Sárira. Nem szólt. Sári elmosolyodott:

- Na, Helén! Mi van? -

- Semmi - volt a válasz. Helén felpattant, és összeszedte az étkezés maradékait, majd kivitte a mosdóba a poharakat. Egész nap hallgatott.

Négy óra körül a járdán csikorogva fékezett egy Volvo. Helénnek az volt az érzése, hogy egyenesen beszalad a boltba ez a hatalmas, kékesszürke kocsi. Jóképű, magas, vékony férfi ugrott ki belőle hatalmas mosollyal, csilingelt az ajtó, cipősarkak koppantak vidáman a lépcsőkön. Sári elébe szaladt, és kacagva ölelkeztek össze.

- Legközelebb a kirakaton át találsz bejönni! Te... - paskolta meg a férfi arcát.

A férfi Helénre nézett, ő kezét nyújtott, bemutatkozott.

- Helén, Helén! Csodás neve van! És csodás a híre! Sári rajong magáért. Ne okozzon csalódást neki! - fenyegette nevetve.

Helén elpirult, és tennivalót keresve gyorsan visszabújt a függöny mögé.

- Megyünk! Helén! Vigyázz a boltra! - kiáltott Sári, és már ott sem voltak. A vidám hangosság után csend ült a boltra. Helén kijött, nekitámaszkodott a pultnak, és várta az első vevőjét.

Alig valamivel zárás előtt jött meg Sári. Nem is jött, inkább repült, tánclépésben libegett le a lépcsőn, a szemei kicsit homályosak voltak, mint aki spicces.

- No, Helén, megettek? Látom, nem. Volt vevő? Na, mesélj! Mi történt, amíg nem voltam itt? Ügyes voltál? Nem féltél egyedül? - kérdezett, nevetett, és Helén felé hajolt. Helén hátralepett. Érezte Sárin a konyak szagát, és a férfi illatát. Sári megütközve nézte Helént egy pillanatig, majd elnevette magát:

- Megnémultál a nagy magányban? Na, Helénke édes! Ne nézz így rám! Csurom vizes leszek a tekintetedtől. Baj van? Rossz fát tettél a tűzre? Na! -

Helén halkán sorolni kezdte: - Eladtam két ruhát, egy pulóvert, három hálóinget a műszálakból, egy pár kesztyűt, láncot, mit is még? ja! egy dezodort és harisnyát. Csipkészet. A pénz a fiókban. -

Sári odalépett hozzá, átölelte, majd a vállát fogva eltartotta magától: - Nem igaz! Te szerencsemalac! Három nap alatt nem csinállok ekkora forgalmat! Van még az üvegben? -

Helén bólintott: - Csak fél pohárkával ittunk belőle. -

- Akkor bezárunk. Most. Hiába ingatod a fejed. Háromnegyed hatkor már bezárhatunk. És iszunk a mi szerencsés találkozásunkra. - S már futott is. Lekattintotta a bolti villanyokat. Helén meg tálcára tett két pohárral várta.

- Ide gyere! Ott csak egy szék van, és ülhetsz megint a kisasztalon, mint ebédkor. Na, nem! Gyere ide! - Sári hangja a mosdó mellől nyíló raktárhelyiségből szólt. Helén bevitte a tálcát, és körülnézett. Itt még nem járt. A raktár L-alakú helyiség volt, a falakon körben ruhák, kabátok függtek, és mindenütt, a polcokon és a földön, egymás hegyén-hátán hullámpapír dobozok, nejlón zsákok, kibontott ládák, belőlük kicsüngő pulóverek, kombinék. Sári épp hajlado-

zott, csomagokat húzkodott le a földre, amíg a fogasokat takaró vászonfüggöny alól kibukkant egy heverő.

- Na, itt jó lesz. Tedd erre a dobozra! Úgy! Töltesz? De teli ám! Nem sajnálni Sárikától a finom vörösbort! Burgundi? Nahát, az az igazi! -

Helén állt egy pillanatig, arcán nem titkolt csodálkozás, végül töltött. Sári tenyerével a heverőre paskolt:

- Ide ülj, gyere! Itt irtó kényelmes. Csodálkozol, mi? Látom, ne is tagadd! Ez a fogadószobám. Kényelmes, nem? -

Helén állva maradt, és koccintásra nyújtotta a poharát:

- Egészségedre! -

- A barátságunkra, na! - Sári maga mellé húzta Helént, és hátradőlt. - Ügyes lány vagy, Helénke. Micsoda boltot csináltál! Én meg jól éreztem magam. Gyuri rém figyelmes tud lenni, ha akar, ha éppen jó kedve van. És mitől szokott jó kedve lenni? Ha jó bizniszt csinál. Csak úgy dől hozzá a pénz. Én egy szegény kis templom egere vagyok mellette, pedig az én üzletem is jól megy. Persze, ha benn volna a város közepén egy jó, forgalmas helyen! De már maradok. Pláne veled! Ugye nem mégy el? Ugye itt maradsz? Majd felemelem a fizetésedet, ha véglegesítjük a dolgot. Hm? -

- Kérsz még? - kérdezte Helén, de már töltött is. Hangjában elégedettség csengett, meg áradó jóindulat.

Sári hamar elbágyadt: - Holnap áru jön. Hová teszem azt a rengeteg cuccot? Minek is rendeltem? Még a nyakamon marad. De nem! Ugye nem marad a nyakamon? Ugye eladod, Helénke? - kérdezte félig lehunytt szemmel.

- Persze. Holnap rendet csinálhatok itt, ha úgy gondolod. Meglátod, mennyi hely van még... - suttogta Helén.

- Egy kincs vagy... egy kincs... - motyogta Sári.

Helén felállt, kihörpintette a maradék bort, kivitte a tálcát, aztán nem tudta, mit csináljon. Visszament a raktárba. Sári már végignyújtózott a heverőn, és édesdeden aludt. Helén talált egy puha, halványsárga takarót, és ráterítette.

- Kössz... - nyújtotta álmában a szót Sári, és befordult.

Helén lekattintotta a villanyt, és leült az irodában. Hazamenni nem tud, mert mit csináljon a bolttal? Nem zárhatja Sárira a rácsot! Mindegy hát. Otthon úgysem keresik. Végül elbóbiskolt fél könyéssel az asztalra támaszkodva. Arra riadt, hogy Sári szólítja:

- Helén! Helén! Hol vagy? Hány óra? -

Helén bement: - Fél-tizenkettő. -

- Akkor már mindegy. Nem érdemes hazamenni. Gyere ide! Elférsz mellettem. -

- Elvagyok kinn is... Inkább hazamennék... Fél óra séta... - Helén szemhéját húzta az álomosság, megtántorodott, miközben a félhomályban a heverőhöz lépett.

- Ne! Ne hagyj itt!... - dünnyögte Sári, és tapogatózva elérte Helén kezét, megfogta, magához húzta, beljebb húzódott, és már álmában, önkéntelenül, ráterítette a takarót.

Helén még soha senkivel nem volt ilyen testközelben. Zavarta a helyzet, és megpróbált minél távolabb kerülni Sárától, de az mindig utána húzódott, mint a macska, ha valakit érez maga mellett. Begömbölyödött. Olyan közel voltak, hogy Helén a nyakán érezte a leheletét. Úgy

feküdt, mint aki attól fél, szétesik, hát össze kellett markolnia az izmait. Nyitott szemmel, hanyatt fekve, mozdulatlanul próbálta elviselni a számára nehezen elviselhető helyzetet. „Megkedvelt. Jó - gondolta. - Pedig semmit sem tud rólam. Soha nem kérdezett.” Begörcsölt a vádlója. Biztosan a feszítéstől. Kijebb húzódott. Mennyi idő telhetett el így, nem tudta. Képtelen volt lehunyni a szemét, képtelen volt elereszteni magát. Megmozdította a lábát, hogy kimenjen a görcs, nem sikerült. Kicsúszott a takaró alól. Sári mélyen aludt, észre sem vette. Azt sem, amikor felkelt, kiment, megmosta az arcát a mosdóban, összeszedte a táskáját, felvette a ballont, eloltotta a villanyt, és kitapogatózott. „Ha rázárom az ajtót, és épp hogy lehúzom a rácsot, nem történhet baj. Reggel korán jövök.” És kiment. Várt az ajtó előtt egy kicsit, hátha a csilingelésre felébred, de semmi nesz. Hazabandukolt. Néha lassított, végül mégsem fordult vissza. Úgy érezte magát, mint aki megszökött.

Ahogy ígérte, Helén a raktárban tökéletes munkát végzett. Minden csomagot kibontott, és Sári ujjongásokban kitörve üdvözölte az árukat, amelyekről rég megfedkezett. „Hogy lehet ennyire nem törődni fontos dolgokkal?...” - summázta Helén kicsit rosszallóan. Ettől kezdve ő ügyelt az árukészletre.

A bolt lassanként külsejében is megváltozott: pedáns rend és tisztaság. Helén műve volt ez is, mint a forgalom fellendítése. Figyelmesen nézett a vevőre, míg az előadta a kívánságát. Tapadó pillantása feloldotta az emberek nyelvét: véleményt mondtak, hangosan töprengtek, szinte meggyőzték magukat választásuk helyességéről, miközben Helén hallgatott, legfeljebb száraz hangon megkérdezte: - Nem felejtett el semmit, asszonyom? Esetleg nézzen még körül! - S a vevő a gondosan csomagolt áruval elégedetten távozott.

„Hogyan csinálja? Nem beszél, még csak nem is mosolyog. A kuncsaftokra néz azokkal a savószerű szemekkel, rátapad, majd elfolyik a pillantása, és épp azt az árut adja, amire vágnak. Gondolatolvasó?...” - nyugtázta csodálkozva Sári, de tovább nem törte rajta a fejét. Élvezte a változást, és elfogadta, mint mindent, ami a kedvére kínálkozott. Mint a meleg vizet a kádban. Azt is, hogy Helén szolgálta. Igen, ez a leghelyesebb szó: szolgálta. Sári észre sem vette. Vagy nem akarta. De majdnem mindig kifejezte az örömét. És Helénnek mindössze erre volt szüksége: a viharos hahotára, a viháncoló ujjongásra, a boldogság gyerekes megnyilvánulásaira. Nélkülözhetetlen lett. Tudatosan törekedett erre. Már nem tudott mást elképzelni, mint naponta bejönni ide, és este, amikor otthon magára csukja az ajtaját, az eltelt napra gondolni. Minden apró részletre emlékezett. Mindent felidézett, újraélt. Elégedett volt: eddig nem ismert érzés. „Szüksége van rám!...” Újra élte az örömeiket, ha Sári dicsérte vagy hízelegve elfogadta a szolgálatait, és újra élte a fájdalmakat, ha Sári figyelme elsuhant fölöttük szóra sem méltatva. De ezek az újrafájások is jól estek.

A delek! Ilyenkor magukra maradtak. Kiírták az ajtóra: „Ebédidő: 1-2-ig.” Bezártak, és kerek egy órát szenteltek a táplálkozás gyönyörűségének. Sári hátradőlt a széken, és Helén gyakorlott mozdulatait nézte, hogyan virul étkezővé az íróasztal, és ha közben az eszébe jutott valami, akkor úgy, ahogyan röptiben elkapta a feldobódott emléket, mesélt. A házasságról, a szerelmeiről, Gyuriról. Helén felszívta és elraktározta ezeket a történeteket, és otthon este a futtában megismert mozaikokból összeillesztette Sári életét. Újraélte.

Sári mindjárt az érettségi után férjhez ment. Gyula 25 évvel volt idősebb nála, jóképű és gazdag. Élvezte az ölébe pottyant élményeket: Gyulával Hawaiiban, Gyulával az egyetemi bálon, Gyulával telket vesznek a Szabadság hegyen, az építkezés... Unatkozott, hát Gyula vett neki egy boltot. Hobbiból kezdte el, és már öt éve, hogy csinálja.

„... - Ja, igen. Nem akartam gyereket. Mit tudom én? Félttem a felelősségtől? Belevetettem magamat az üzletbe. Sikerült. Azt hiszem, erre születtem: üzletasszonynak... Persze, te ragyogtattad fel, Helén, amit én elkezdtem. Nem is értem, hogyan tudtál tizenkét évig...

Istenem! Tizenkét év egy élet!... Annyit görnyedni az írógép fölött! Ilyen aktivitással!...” - mondta egyszer Sári. Helén nem felelte.

Szóval: a férj. Közben Sári beleszeretett valakibe, és ideteremtette ezt a kis „kéjlakot”.

„... - Áh! Egy évig sem tartott. Tán nem is volt igazi szerelem” - mesélte. A szakítás után a helyiség visszavette a raktár szerepét.

„... - A következő, Jani... Tudod, neki volt lakása. Hát így. Aztán Gyula meghalt. Alig múlt hatvan. Még élhetett volna szegény. Vérrák. Szörnyű hónapok voltak. Csontvázzá aszott. Akkor Gyuri segített talpon maradnom. Gyurinak sokat köszönhetek. Azóta is jóban-rosszban mellettem van. Nem mondom, kissé felületes. Egy kedves hóhányó. De állandóan vidám, nem vesz semmit komolyan. Engem sem. Tudja, hogy mennyire szeretem, én meg tudom, hogy megcsal. Nem törődöm vele. 42 éves vagyok. S azok a fiatal pipik boldogan szétvetik a lábukat egy ilyen fiúnak. Egy ilyen Volvoval! Egy olyan villában! Hát az maga a pazarlás! Ha látnád, Helén! Fantasztikus! Áh! Egye meg a fene!” - Sári lecsapta a villát. - „Adj egy kortyot! Az a konyak irtó finom, és most jól esne. Tudod, nem akarok arra gondolni, hogy egyszer Gyuri elhagy... hogy tényleg vége lesz...” -

- Nincs brandy - mondta Helén.

- Jó a bor is. Erre a sonkára primán csúszik... - legyintett Sári.

- Az sincs - állt fel Helén. - A kávé is fogytán. Sajnos... -

- Semmi sincs? - nézett csodálkozva Helénre Sári, és elfancsalodott a képe.

- Víz van. -

Elég keményen fröccsent ki a szó Helénből, még abban a pillanatban iszonyúan elszégyellte magát, lehajtotta a fejét, és a kávéfőző körül tevékenykedő kezeit figyelte, mintha idegenek volnának. A viláért sem pillantott volna Sárira.

- Víz? Mi van veled, te lány? Valami baj van? Na! Ki vele! Jó. Víz. De ahogyan mondom!... Helén!... -

- Nem baj, Sári! Ne törődj vele! Nem nagy ügy, de elfogyott... -

- A pénzed. Te hülye szamár! Én itt lubickolok az élet és a táplálkozás gyönyöreiben, és elfelejtek fizetést adni!... - Sári felpattant.

- Hát igen... - suttogta Helén. Hangjában maradt még néhány felkiáltójellel nyújtózó, tükszerűen ágaskodó, elhallgatott gondolat. Érzés. Közölnivaló. Valami benne maradt, és ezt most Sári is észrevette.

- Csak nem? Helén! Harmadik hete te fedezed az ebédeimet, az italokat, és közben egy fillért sem kaptál! Nem lehetek ilyen hülye! - csapott a homlokára Sári. - Édes, Helénem, aranycsillagos kincsesládám!... - ölelte át Helén vállát. - Gyere! Számoljunk! -

- Nem fontos most, azonnal! -

- De! Azonnal! Nem, ne is szólj! - Sári kiment, és a kasszából kivett 6000 forintot, és letette Helén elé.

- Ez sok - mérte fel az összeget egy pillanat alatt Helén, és szétöntötte a kávé.

- Na, de a kaja! Meg tudnád mondani, mennyit költöttél rám? -

Helén arcára fagyos merevség ült: - Nem vezettem kettős könyvelést. A fizetésem a mai napig 5250 forint volna. A többi... a többit meg... Vedd vissza! Én is ebédeltem. - Gyorsan összeszedte az edényeket, és kivitte elmosogatni.

Sári tudta, hogy Helén megbántódott, csak pontosan azt nem, hogy miért, és így fogalma sem volt róla, hogyan hozhatná helyre. Hát jó! Legyen, ahogy mondta. Kiszámolta az 5250 forintot, letette az asztalra, azután becsomagolt egy pulóvert, és becsempészte Helén táskájába. „Az a fene nagy önérzete...” - gondolta.

Másnap a becsomagolt pulóver visszakerült az íróasztalra. Mellette egy doboz draszté, amit Sári imádott, és egy cédula: „Fogyaszd jó étvággal! Helén.”

Többé nem esett pénzről szó.

Karácsony előtt Helén egész délután sürgött, tett-vett, feldíszített egy kis karácsonyfát, és csodálatosra csomagolt ajándékát alája tette. Épp akkor parkolt a Volvo a szokásos, feltűnő fékcsikorgással, amikor Helén meggyújtotta a színes égőket.

- Nicsak! Előkarácsony? - robbant be Gyuri.

Amikor Sári kibontakozott a férfi öleléséből, a fához szaladt, mert észrevette a csomagot. Szokásos, viharos módján összecsókolta Helént, és azonnal a csomag kibontásához fogott. Gyuri zsebre tett kézzel figyelte a történeteket, arcán enyhe mosoly terült el. Ő is élvezte Sári gátlástalan örömét. Sári sikkantott, amikor kikerült a csomagból az üveg whisky:

- A kedvencem! Honnan tudod te ezt, Csodabogár? - nézett Helénre.

Helén szeme ragyogott:

- Figyelek... -

- Már csak a jeget meg a szódát kell beszerezni, édesem! - kacagott Sári. Azután komoly arccal átnyújtott Helénnek egy borítékot:

- Tudod-e, Aranymalacom, régen az volt a szokás, hogy az alkalmazottak Karácsonyra megkapják a tizenharmadik havi fizetésüket. Tessék! Még van idő ajándékokra költeni... -

„Kinek?” - kérdezte magában Helén. A nővére és a sógorára gondolt. Soha nem fogadtak el tőle semmit: „Költsd magadra. Úgyis keveset keresel!” - mondta évekkel ezelőtt a nővére. Azóta Helén Karácsonykor is magára húzza az ajtót. Nem is sejtik, hogy otthon van.

Forgatta a borítékot a kezében: - Köszönöm. Boldog Karácsonyt! - motyogta. „Tehát alkalmazott...”

Sári ma különösen nem akart tudomást venni a Helén arcára fanyar mosollyá keményedett megbántottságról. Hiába is kérdezné, mi a baj, nem kapna rá választ. Ha igen, kitérő vágányokon csikorognának a szavak. Semmi kedve nem volt rébuszokon törni a fejét.

- Ma zárj be te, édes Helénem! - fuvolázta. Az arca ragyogott, Gyuri nyakára tette párnás, fehér kezét. - Három nap ünnep! - rikoltotta boldogan. - És ugye kinyitsz majd 27-én? Ideje volna még egy kulcskészletet csináltatni! - tette hozzá a súlytalan szavakat, és Helén felé dobta a kulcsesomót, hátára kanyarította a bundáját:

- Mehetünk! - szólt, és két cuppanós puszival kívánt Helénnek boldog Karácsonyt. Gyuri is érezhetett valamit a levegőben, mert ő is Helén arcára nyomott egy futó puszit. Aztán elviharzottak. A mögöttük betóduló hideg ébresztette Helént arra, hogy egyedül maradt.

„Még csak négy óra...” - gondolta. Zsebre tette a borítékot, gyorsan bezárt, kitett egy cédulát az ajtóra: „Rögtön jövök.” Egy óra múlva tért vissza taxival, és lecipelte a kis szobafridzsideret az irodába, beállította, betette a whiskyt, és jeget is készített. Az egyetlen betévedt vevővel közölte, hogy „zárva vagyunk”, és idő előtt hazaballagott.

Ettől kezdve, ha Sári nem volt az üzletben, és Gyuri kereste telefonon, következetesen közölte, hogy nincs itt, és nem is tudja, mikor jön vissza. Néha azt mondta: - Nem tudom, mikor jönnek vissza. -

Sárinak nem szólt a hívásokról.

A fridzsider beköltözésének nem az lett a fogadtatása, amit Helén elvárt. Sári meglepődött, és szárazon csak annyit mondott:

- Hülye vagy, kedvesem. -

A whiskyt sem hozta szóba. Ki sem bontotta, pedig hol volt már a karácsony! Csak Helén használta a hűtőt.

Sári egyik délelőtti betelefonált, hogy aznap nem jön. Helén hiába faggatta. - Fáj a fejem - volt a kurta válasz, és gyorsan letette a kagylót. Csak két nap múlva jött be. Szemei dagadtak, az arca kifestetlen volt. Többnek látszott a koránál. Az ügyeket továbbra is bonyolította, a látszat szerint lelkesen, a telefonban a hangja vidám volt, a szellemes, kedves, Sári-féle hang, s a mit-tudni-kivel bonyolított randevúk majdnem úgy feldobták, mint eddig. Ilyenkor adott a külsejére, de a régi derűje megkopott.

Helén még több és válogatottabb figyelmességgel halmozta el, Sári egyre kelletlenebbül fogadta, Helénnek meg egyre élesebben fájtak a mind közömbösebb reakciók.

Egyik nap Sári úgy szólalt meg Helén háta mögött, hogy tudta, most nem kell visszafordulnia, jobb, ha nem látja az arcát:

- Gyuri a múlt héten közölte, megnősül. Egy pipit vesz el néhány millió hozománnyal. A friggyel üzlettárs lesz egy osztrák cégnél. A lány... az a lány... - Sári hangja bennakadt. - Szóval: vége. -

- Visszajön - mondta Helén.

- Ne tegye! Nem szeretek második lenni. Mellettem lehet második, akár harmadik is, ha én vagyok az első... - Sárinak könnybe lábadt a szeme. Helén nem látta, csak hallotta a hangján.

Mint akinek lelkipurdalása van, ez után mindent kipróbált, minden trükköt, hogy kedvre derítse. Sem az új holland csipkeharisnyák, sem az olcsón beszerezhető egyedi réz karperecek, sem a különös gonddal válogatott déli falatok a rendszeresen behűtött pohárka borral, sem a hiteltelen, jókedvűnek látszó mosolyok, a Heléntől idegen, könnyed hang nem hozták vissza a régi Sárít. Helénnek keserűek voltak az estéi.

- Mi volna, ha kibontanánk azt a whiskyt? - kérdezte egy január végi sötétszürke délutánon Helén.

Sári elgondolkodott: - ... A whiskynek külön mámora van. amilyent más ital nem ad. Felel, könnyűvé tesz... Hm... Próbáljuk ki! -

Helén pattant, sürgött, még dúdolt is. Egy Bach-dallamra azt, hogy „ma mu-latunk, ma mu-latunk...”

- A „lakosztályba” tálalj! Az az igazi! - Sári feltápászkodott, bezárta a boltajtót, eloltotta az üzlethelyiség lámpáit, benyitott a raktárba, lehuppant a heverőre, s már jött is Helén. A tálcán az üveg, a szifon, poharak, egy csészében jég, és kistányéron szózott mandula púpozódott.

- Csak tudnám, hogyan csinálod? - nézett rá Sári. - Ezt a mandulát is. Mindent, amihez hozzányúlsz, felsőfokon csinálsz. Csodálatos feleség leszel! -

- Feleség? Gondolod, hogy megkér valaki harmincon túl? Engem? - kérdezte Helén. Hangjában tüskék pattogtak.

- Hát persze! Igyunk egy boldog feleség boldog jövőjére! A tiédre! - emelte teátrális mozdulattal párás poharát Sári. - Legalább a tiédre... -

- Arra nem! - kiáltott Helén. Sári riadtan nézett rá. Helén gyorsan összeszedte magát, s már mosolygott, mint aki viccelt? - Inkább a te boldogságodra! -

Ezt meg Sári engedte el a füle mellett! - Üsse kő! Ne menj férjhez! Talán jobb is. Tudod mit? A mi kettőnk butikjára! Hogy ne hagyj itt engem! - Sári hangja melegen ömlött. Most őszintének hangzott. Tulajdonképpen nem mindig idegesítette Helén gondoskodása, sőt... - Tudod, Helén, a szerelem rajongás nélkül lehet jó, meleg, megbízható érzés. Ám ha az elvakító rajongás színezi, akkor csodás! Viharos! Bár akkor hamarabb elvirágzik. Vagy mert kijózanodsz, vagy mert dobznak: unják a hozsannáidat... - Sári ilyen közel még nem engedte magához Helént. - Ebből tanulhatsz is akár! - mondta már könnyedebben, és ivott. Csukott szemmel. Élvezte a szétáradó ízt, és hosszan a szájában tartotta a kortyot.

A harmadik keverés után Sári szeme csillogott, Helén sem volt már ura minden mozdulatának. Üldögéltek egymás mellett, néha Helén is behuntya a szemét: „Újra mint régen. Amiért szeretem...” Jó volt a közelség. „Már nem idegen” - gondolta Helén, és hallgatta Sárit.

Ez a szerelmet temető mulatozás meghitt szív-kiöntésbe, kölcsönös egyetértésbe vitte őket. Helén is megnyílt. Mesélt. Az otthonáról, a szobájáról, ahová a konyhán és egy keskeny folyosón át lehet bejutni. Így hétszámra nem találkozik a nővérével. A férje fogorvos, ő meg technikus. Forgalmas praxist folytatnak. Ezért választották le azt a bizonyos átjáró folyosót a hallból. Hogy Helén ne zavarja a várakozó betegeket, vagy - ahogy ők mondták - őt ne zavarják a betegek a szabad mozgásban.

- Így élek a főregnyúlványban. Nem zavarok, és nem zavarnak. Reggelente a konyhában Róza nénibe botlok. Afféle mindenés. Öregasszony. Ő is ott lakik. Elszöszmötöl a „doktor úrék” reggelijével, én meg bekapom a piritósomat, és felhörpintem a teát... A hivatal? Csupa nő. És gépelés közben amúgy sem lehet beszélgetni. Tizenkét évig jóformán nem beszéltem. Senkivel... -

- És hétvégeként? - A szokatlanul hosszú monológ alatt Sári Helén arcát figyelte. Mintha nem önmagáról beszélne:

- Lemennek a telekre. Vagy alszanak. Vagy vendégeket hívnak... Én meg olvasok, rádiót hallgatok... Énekelni is szoktam magamban. -

Helén lehajtotta a fejét, elhallgatott. Sári vidámabbra terelte volna a témát:

- De hát ez klassz helyzet! Független vagy! Felviheted a barátaidat... Hm? -

- Remek! Az bizony! - Helén hangjában összetömörült az öngúny. Szemei már csillogtak, és megteltek a zöld élénkebb árnyalatával, az arca kipirult. Kicsit már becsípett. Szinte szép volt.

- Mesélj még, Helén! A fiúdról. Milyen? -

- Semmilyen. -

- Azt mondd, hogy nincs?... Hm?... -

- Azt. Nem is volt - Helén nyílt tekintettel nézett bele Sári ámuló melegbarna szemeibe.

- Nem hiszem! Nem voltál még szerelmes? -

- Azt nem mondtam. -

- No, látod... - Sári elhallgatott, valahogy elveszett a fonál. De Helén még adni akart egy-két mondatot. Amennyi belőle telt:

- Nem jártam senkivel. Attól persze még lehettem szerelmes. Legalább is azt hiszem, hogy az voltam. Észre sem vettem... -

- Nem értem én ezeket a férfiakat! - Sári mássalhangzóit elnyújtotta a mámor. - Egy ilyen helyes lány... Figyelmes, kedves, csinosss! -

- Én? Csinos? A csinosság ott kezdődik. Tenálad! - Helén kezében megbillent a pohár: zavarba jött.

- Idefigyelj! Attól, hogy nem öltözől divatosan, ugyan nem tudom, miért nem, még csinos vagy! Jó alakú. Idenézz! - Sári felállt és felhúzta a pulóverét. - Idenézz! Ezek a negyvenes hájak! A rezgő pocakom! - Sári indulatba jött, előkapott egy zsebkendőt, és végighúzta az arcán. Tökéletesen elmaszatolta a festéket. - Ha nem kendőzném el a ráncaimat, ha nem húznék magamra előnyös cuccot... Még eddig sem tartott volna... ez a látszat-kapcsolat... Már régóta nem szeret. Csak az üzlet fűzte hozzám... - Sári hörpintett a pohárból, kirázta magából az agyába tódult keserű bánatot, megfogta Helén állát, az arcát maga felé fordította, és a szemébe kiáltotta: - De te! Nézd meg magad! -

Helén megijedt Sári kitörésétől. A szétfeszített arcon szégyentelen, már-már fékevesztett kétségbeesés ült.

- Megörültél... - suttogta. Állát Sári ujjai kapocsként szorították. De Sári nem bírta abba-hagyni:

- Vetközz! Megmutatom, milyen vagy! - Elengedte Helént, és maga is vetközni kezdett, míg nem ott állt Helén előtt egy bugyiban. A harisnyanadrág korca bemélyedt a gyomra és a hasa közötti ráncba. Sima bőrű, kemény mellű negyvenes nő, akinek elmaszatolódott arcában csillogtak a barna szemek, és húsos vállaira omlott bronzvörös, csodaszép haja. „Botticelli” - gondolta. Moccanni sem tudott, a gyomra émelygett.

Sári kiragadta Helén kezéből a poharat, és elkezdett a blúza gombjával babrálni. Nem boldogult, dühösen hátralépett.

- Elöttem szégyelled magadat? Ugyan! Vetközz már! -

- Mit akarsz? - Helén önkéntelenül a gombokhoz kapott.

- Majd meglátod! -

Helén agyában az ital lüktetett, átlépett egy nem valódi világba, és mint aki beletörődik a hihetetlenbe, vetközni kezdett. Örülten dobolt fülében a csend. Végül ott állt egy kombinében.

- Tovább! - kiáltott Sári, és lerángatta róla a kombinét. - Mindent! -

Helén karcsúsága, kerek mellei, formás lábai, a hosszú combok, a lágyívú csípők csodálatra ragadtatták Sárít. Kivonszolta Helént a boltba.

- Belátnak! - tiltakozott Helén.

- Le vannak szarva!... Tessék! - Ott álltak egymás mellett, aztán Sári kilépett a tükörképből. - Nézz bele! Húzd ki magad! Emeld fel a fejedet! Hátra a vállat! Úgy! Mit szégyellsz? A csodás testedet? Nézz el saját magad fölött! És nézz el az emberek feje fölött! - Lágy kézzel megemelte Helén arcát. - Így! -

Helén tényleg szép volt. „Szép ez a lány. Majdnem. Csak jelentéktelenségének a tudata csúfította. Most már más lesz!” - gondolta Sári, közben Helén hajával küszködött: kontyba tűzte.

- Egy kis smink kell még, és te vagy a legszebb lány a világon. Érted? És szerzünk neked egy jóképű fiút... - Sári megsimogatta Helén vállát, és a fülébe súgta: - Aki majd szeretni fog... -

Helénben szétaradt a simogatás, és megborzongatta Sári lehelete. Képtelen volt tiltakozni.

- Ugye szebb vagy, mint én? No? Hát nézz meg csak jól! De most ígyunk! -

Visszavonszolta Helént a raktárba, és úgy, félmeztelenül végigturkálta a dobozokat. Kidobált egy csomó ruhát, szoknyát, blúzt, végül egy szürke-piros mintás jersey együttest.

- Ezt vedd fel! Most ezt! - És arra kényszerítette Helént, hogy egymás után vegye magára a divatos holmikat, komplékat, kosztümöket, és minduntalan kivonszolta a tükör elé. - Nos? Hogy tetszel magadnak? -

Helén már nem követte, hogy mi történik vele. A whisky, Sári buzgalma és gátlástalansága lenyűgözte. Időnként vékony, kinyújtott ujjával a tükörrre bökött, és felnevetett: - Ez volnék én? Sári! Egész jó!... - és visszabukdácsolt a raktárba.

Vetkőzött és öltözött, és vetkőzött és öltözött, míg fáradtan le nem huppant a heverőre. Sári előszedte a szépítőszerait, Helén fölé hajolt, hogy kifesse az arcát. Helén közvetlen közről szívta magát Sári illatát, homloka remegő melleihez ért. Rettentően szédült. Megint nagy volt a csend. Felpillantott. Sári nyelve hegyét az ajkai közé kapva dolgozott. Aztán hátralépett.

- No? Nézd meg magad! Egyedül! De most gyűjts meg minden villanyt!

Helén alig ismert magára a fényben.

- Nos? - kiáltott ki Sári. - Eztán mindig így fogsz kinézni... -

Helén eloltotta a csillárt, lassan bement Sárihoz, és szó nélkül vetkőzni kezdett. - Nem, Sári. Nem lehet. -

- De miért? -

- Miből? Mégis, mit gondolsz, miből? -

- A tied. Mind a tied. Az én ajándékom... Egyszer csak elfogadsz tőlem valamit?... - Sári elbőgte magát. - Úgy szeretném, ha boldog lennél... - és átölelte Helént hátulról. Könnyei Helén vállára potyogtak. Aztán belecsókolt a lány nyakába. Helén kitepte magát az ölelésből, szembefordult Sárral. Most a szemhéjai egészen összeszűkültek, és a savós szín golyók éles dühvel meredtek Sárra: - Hagyj békén! - kiáltotta.

Sári hátrált. Megint Helén egy érthetetlen reakciójával találta szemközt magát, amitől mindig tehetlenné vált.

- Ez nem én vagyok. Érted? Nem én! - Letépte magáról a ruhát, és ledobálta darabjait a földre.

Sári letérdelt. Most megértette Helént. Felszedegette a szétszórt holmikat, és nagyon halkan mondta: - Beleszoknál, hogy te legyél. Majd segíték. Jó? -

Helén már kevésbé háborgott: - Holnapra mást gondolsz, és elfelejtesz segíteni... Holnapra mindent el fogsz felejteni... Mert más dolgod lesz... Nem, Sári... -

A két nő ott állt félmeztelenül egymással szemben. Sári Helén szemébe kapaszkodott a tekintetével. Meg akarta fogni az elcsúszó pillantást. Sikerült. Helén az orrán át mélyen és szaporán szedte a levegőt. Sári szólalt meg előbb, szenvtelen hangon, de fogva tartva Helén akaratát, hogy őrajta kívül kirekesszen minden mást a világból: - Tölts még! - suttogeta.

Helén nehezen bontakozott ki Sári pillantásából. Megfordult, és szó nélkül töltött. Már meglegedett a szóda, a jéggolyók langyos levükben úszkáltak a csésze alján, a whiskys üvegben háromujjnyi, ha maradt. Sári szeméből oldottan indultak meg a könnyek, és lecseppentek mézítelen mellére, de ivott egy kortyot. Azután megszólalt:

- Azt hiszem, becsíptünk. -

- Igen. Én becsíptem, az biztos. Felöltözök... -

- Ne! Maradj így! -

- Így? - kérdezte Helén. Torkából lehelte ki a szótagnyi kérdést? Nem mert levegőt venni, míg meg nem érkezik a válasz. Újra izmaiba kúszott a görcs, megfeszítette a hasát. Leeresztette a vállát megadón, és félrefordult, hogy ne lássa Sári gyönyörű mezítelenségét.

- Igen - suttogta Sári. Lehúzta a harisnyanadrágját, azután a bugyiját, és végigfeküdt a heverőn. Közben csak Helént figyelte. - Igen - suttogta még egyszer. - Hadd nézzelek! Vetkőzz le! Egészen. - A hang kérlelő volt, és mégis parancsoló. Helén azonnal engedelmeskedett. Akkor Sári kinyúlt felé, és tenyerével végigsimította Helén combját a térdétől felfelé. Helén teste lúdbőrös lett az érintéstől.

- Fázol? -

- Azt hiszem, igen. -

- Gyere! - és Sári a karjánál fogva lágyan lehúzta maga mellé a lányt. - Betakarózunk. - Magukra húzta a puha plédet.

Helén hanyatt feküdt. Emlékezett a hasonló helyzetükre. Lábait megfeszítette, a keze jéghideg lett. Egész testében remegett.

- Gyere... - Sári rágömbölyödött Helénre. - Megmelegítelek... A múltkor is elszöktél. Egészen átfagytam hajnalra. -

Helén száraz szájából alig préselődtek ki a szavak:

- Megszoktam, hogy... hogy... mindig egyedül fekszem... -

- Mindig? - Sári már nem figyelt a szavak jelentésére.

- Mindig - Helén rekedten köpte ki a szót. Egyszerre átjárta a forróság: Sári puha keze a mellén járt. A mellbimbójával játszott. Helén lenyúlt a poharáért.

- Nekem is... - suttogta Sári. Megfogta Helén kezét a poháron, és maga felé húzta. Belekortyolt Helén poharába.

Helén letette a poharat, és iszonyú erővel lehengerítette magáról a Sárit, azután ráfeküdt. Egész testével érzékelte a puha húst, a meleg, sima bőrt, behunyta a szemét, és görcsös indulattal szájával a szájára tapadt. Sári lágy ajkai feloldották a görcsöt. Keze Helén és a saját hasa közé csúszott. Helén hagyta, majd lassan lefordult a testről, mellésimult, és melegedő tenyerével Sári testét kezdte simogatni. Lassan, centiről centire haladt, mint aki egy világot fedez fel. És felfedezte. És Sári is felfedezte azt a legizgalmasabb tájékot, ahonnan a mennybe lehet repülni. Helén csak azt tette, azt kényszerült tenni, mint Sári. Ős szimmetria-érzéssel fogta a másik test jeleit. Érezte, amint Sáriban feszesre duzzadt a gyönyör. Ő még nem ment utána. Figyelt és szenvedett. Attól, hogy nem követi még. De azután... végre... akkor épp, amikor Sári ujjai beléhatoltak... akkor...

Helén pihegve feküdt Sári mellett. Nem moccant.

- Alszol? - Kérdezte Sári.

- Nem. Hallgatok. -

- Ugye hordani fogod majd a ruhákat? Ígérd meg! ... -

Helén arca két oldalán hatalmas könnyecseppek hullottak hangtalanul a vállán át a heverőre. Úgy aludt el, Sári kezével a mellén, és vékony ujjai Sári combjai között maradtak.

Reggel Helén elsőnek ébredt. Óvatosan kicsusszant Sári mellől, megmosakodott, s felvette az egyik ruhát, amit Sáritól kapott. Csizmát húzott, és kiszaladt reggeliért, meg sok tejért, tekintettel a másnapos gyomrukra.

Sári rosszkedvűen ébredt. Iszonyúan fájt a feje, szinte nem is látott. Kócosan kódorgott ki, és úgy huppant le a terített asztal mellé a reggelihez, mint egy alvajáró. Helén frissen tüsténkedett körülötte, és nem állta meg, hogy - átsurranva Sári széke mögött - le ne hajoljon. Ujjával félretolta a bronzszínű hajtömeget, és belecsókolt a fehér, illatos, ágymeleg nyakba. Sári ráemelte elgyötört tekintetét, azután, mint aki feleszmél, felszájjal elmosolyodott.

Helén egész nap friss maradt.

És azután is. Bár az után nem történt semmi. Minden úgy folyt tovább, mint azelőtt. Csak Helén változott: arcáról eltűntek a kemény ráncok, és savószínű szeme nem tapadt annyira figyelmesen sem a tárgyakra, sem az emberekre. Mintha befelé mosolygott volna. Néha elrévedt, s ha tekintete Sárin állapodott meg, és rajtakapta magát, gyorsan elfordult. Fodrászhoz ment, és naponta kifestette az arcát. A Sáritól kapott ruhákat hazavitte, sorban kiakasztotta a szekrényre, a könyvespolcokra, a pulóvereket kiterítette a székekre, és vett egy pár új, divatos cipőt tavaszra. Estéenként elgyönyörködött a holmokban, és naponta felvette valamelyiket. Olykor belenézett a tükörbe, mozdulatai lágyabbak lettek, a hangja csengőbb, és kedélye készen állt az öröme. Bár azután sem történt semmi.

Már talán két hét is eltelt. Nem érintették egymást, és nem beszéltek, csak üzleti dolgokról. Lassan Helén arcára visszakeményedtek a ráncok, és ha rajongó-kérdő tekintete válaszolatlanul, kénytelen lefolyt Sári arcáról, percekre megdermedt egy pontra meredve, izomfeszülten, mozdulatlanul.

Sári úgy tett, mintha semmit nem venne észre, bár néha elfogta valami nyugtalanság, különösen, ha már vágni lehetett volna a levegőben sűrűsödő némaságot. Helén minden porcikája tele volt szemrehányással, bár még figyelmesebb volt, s ezek az apró kedveskedések úgy hullottak Sárira, mint megannyi kérdőjel. A fagyosodó hangulat Sári ujjongásait meghűtötte. Olykor már nem is reagált sem a zsebében megbújt kedvenc csokijára, ami este az ujjába akadt, sem a válogatott ételek sorára, s volt, hogy meg sem köszönte, ha Helén meglepetésként eléje tette a kész könyvelést, vagy az esedékes adóbevallást.

Február közepe volt, és hirtelen bokáig érő hó szakadt a városra. Helén akkor visszahúzta kényelmes, hótaposó csizmáját, és amikor a meleg boltba lépve levetette a télikabátját, a régi lány bújt ki belőle. Rajta a homokszínű szoknya, s a megszokott, divatjamúlt kardigán. Sári ekkor Helén vállára tette e kezét:

- Mit vártál? - kérdezte.

Helén összerezte, könnyet nyelő torokhangon válaszolt:

- Semmit. Nem is kértem semmit. -

- Hát akkor? -

Helén elfordult. A megfogalmazhatatlan válasz, a ki nem engedett bántottság egész testét megmerevítette. Sári nézte, és nem tudta, ha már elkezdte, hogyan folytassa? Mit kellene mondania? Mi lenne Helén számára elfogadható? Várt pár pillanatig, aztán tette tovább a dolgát.

Március elején elállt a hóesés. Hirtelen jött a tavasz. Egy ilyen ereszt csöpögtető, az olvadásal indító napsütéses délelőtt a Volvo ismerős csikorgására mindketten felkapták a fejüket. Helén Sárira nézett. Sári az ajtót figyelte, miközben láthatóan összeszedte az arcvonásait, keze ökölbe szorult, majd kinyílt, és amikor Gyuri a régi viharzással lerobogott a lépcsőn, őszintére

sikerült, örömmel teli mosollyal fogadta. Összeölekezésükben benne simult a szó nélküli megbocsátás. Mintha tegnap látták volna egymást utoljára. Gyuri hangja betöltötte a boltot:

- Sári lelkem, mutasd magad! Szép vagy! Képzeld, rájöttem, hogy nélküled nem tudok jóízűen ebédelni. Velem tartasz? -

Sári felkacagott: - Nem venném a lelkemre, ha lefogynál... -

A kacagás a bugyborékoló, hetek óta nem hallott nevetésbe torkollt, miközben hátralódultak a bronz hajfürtök. Gyuri átölelte Sári vállát. Elmentek.

Gyuri megint naponta jelentkezett. Helén nem tagadta le többé, ha Sári épp nem volt a boltban: lelkiismeretesen átadta az üzenetet. „Nem változott semmi...” - gondolta.

Egyik este Sárinak eszébe jutott a maradék whisky:

- Van még a karácsonyi ajándékomból? - kérdezte.

- Persze - Helén riadtan emelte rá kérdő-tapadó savószínű szeméit, és a keze megállt a levegőben.

- És nem szóltál róla? Helén, Helén... Te is öregszel? - csapta el a kezdődő jegesedés hangulatát Sári. - Ígyuk meg! Mit szólsz? -

Helén nem válaszolt. Előkészítette a tálcát, a poharakat, az üveget, a szódát és a jéggolyókat. Sári már eloltotta a csillárt, bezárta a kinti ajtót, és elterült a raktárban a heverőn. Helén, karján a tálcával, megállt az ajtóban, és lassan felderengett az arcán a hetek óta eltűnt mosoly. Sári nem fordította le a jeleket, és Helén derűje meggondolatlan jókedvre derítette:

- Levetted a szépségedet, Helén. Nem volt okos... -

- Észrevetted? -

- Persze. Csak nem mertelek szidni. Amúgy is rossz kedved van mostanában. -

- Ezt is észrevetted? -

- No, ígyunk! - Sárinak nem akaródzott belesüppedni semmiféle vitába, de most Helén nem hagyta. „Most már nem!” - gondolta, és töltött.

- Miattad - nyújtotta a poharat Sárinak.

- Mi van miattam? - Erre már Sáriiban is felzúdult a hetek óta tartó, számára kényelmetlen és feloldhatatlan hangulat miatti lázadása: - Énmiattam? De hát mi az isten bajod van velem? -

Helén arcán semmi nyoma nem látszott semmiféle indulatnak. Csak a hangja lett szinte érthetetlenül halk.

- Semmi... Ha nem jössz rá magadtól, ha nem érted... ha nem érzed, hogy azóta... - Helén lenyelte a kimondhatatlant. Elhallgatott, szája félig kinyílt, szemei kerekre feszültek.

- Mióta? - kérdezte Sári.

„Mióta?” Sári inkább elfelejtené már. Túl kínosak voltak a hetek óta hang nélküli szemrehányások. Amúgy sincs kedve újabb bonyodalmakhoz, de érezte, hogy Helénben fulladásig duzzadt a keserű mondandó, és hogy most nem lehet átlépni felette. Ám ha belemerne a Helén provokálta beszélgetésbe, tudta, a szavai túl mélyre vágnának. Menekült a konkrét megfogalmazás elől, újabb kérdéssel próbálta az elejét venni annak, hogy egymást bántó magyarázatokba mélyedjenek. Halkra szelídített határozottsággal mondta: - Mi történt? Semmi nem történt. Sokat ittunk... -

Egy lélegzetvételnyi esélyt adott Helénnek. Ám Helén hallgatott, maga elé nézett, és Sári lábujjait látta a papucsban. Semmi mást. A gondolatai elhagyták, önuralmából annyira telt, hogy ne mozduljon. Nehéz lett a levegő a várakozás izalmától: hogyan tovább? Sári mozgulata törte meg a dobhártyán lüktető indulat feszültségét: kortyolt egyet a whiskyből, azután szenvtelenre kényszerített hangon hozzátette:

- Tudod-e, hogy valamikor Indiában így tanították szerelemre a férjhez adandó lányokat? -

- Értem - mondta Helén. Letette érintetlen poharát, kiment, szó nélkül felöltözött, és elment. Be sem köszönt.

Este fél hét lehetett. Sári kiitta a poharát, elrakta az üveget, azután bezárta a boltot, és lehúzta a rolót. „Kedvelem. Persze. De mégis. Mit gondol?” Vállat vont, és beült a Fiatba.

Másnap nem jött Helén. Harmadnap sem. Sári Helén nélkül nehezen oldotta meg a napi feladatokat. „Majd megbékél...” - gondolta, de teltek a napok, és még csak egy telefon sem jött.

Eltelt a nyár. Egy októberi délelőtt Sári megállt a kirakat előtt. Odavonzotta az őszeleji nap-sütéses fények nyújtotta látvány. A füstszínű üveg mögött megbújó bolt terei egybeolvadtak a kívülről, különböző irányból az üvegre vetülő tükörképekkel. A rétegek összerosódtak, és a dolgok elveszítették tényleges helyzetüket. Sárít lenyűgözte a szikrázóan színes absztrakt kép, a mozdulatlan kaleidoszkóp, amelyet időnként összeborzolt egy valahonnan valahová tartó alak, vagy egy elsuhanó autó tükörképe. Azután észrevette magát benne. Megigazította a haját, és hirtelen eszébe jutott Helén. „Mióta rá sem gondolt! Azonnal felhívja!”

Gyorsan kinyitott, és lefutott a lépcsőn. Odalenn erőszakosan és hosszan csöngött a telefon. Gyuri volt.

- Sári lelkem! Már elmúlt tíz! Mikor nyitsz egyáltalán? Eszembe jutottál, és csudára kíváncsialak. Gyere el zárás után! Behütök egy üveg whiskyt. Szeretkezünk egy jót!... - Gyuri hangja tele volt élettél, vidámsággal, felhőtlen jókedvvel. Sári felkacagott:

- Persze, hogy elmegyek. Néhány pohár whisky? Igen csábító ajánlat!... -

Sári egész nap az estére készülődött. Mint azelőtt, szerelmük mámoros kezdetén. Gyuri megint csak az övé. Elmosolyodott: beteljesült a hihetetlen!...

Így aztán nem is jutott az eszébe Helén. Soha többé.

Helén azon a tavaszi estén gyalog ment haza. Semmit nem érzékelt a fellélegző város nyüzsgéséből. A butikban töltött hónapok jelenetei kavargtak előtte össze-vissza, logikátlanul és követhetetlenül. Minduntalan emlékezete közepébe csúszott az az éjszaka, amiről úgy gondolta, hogy az volt a legtöbb, amit kaphatott, és a legtöbb, amit adhatott. És hogy ez fontos. Akkor azt hitte, nem csak neki. Harminc év némaságát és társtalanságát oldotta fel a Sári mellett töltött idő. Azután kiderült, „semmi, semmi sem történt, sokat ittunk...” Ennyi.

Akkor sem találkozott senkivel az előszobában. Befordult a féregnyúlványba vezető keskeny folyosóra, kinyitotta a szobáját, levetkőzött, zuhanyozott, azután felvette azt a bizonyos szürke-piros mintás jersey komplét, az új cipőjét, kifestette az arcát a tenyérszerű tükör előtt térdepelve, gondosan kontyba tűzte a haját, végül a bőröndbe rakta a Sárítól kapott ruhákat. Kicsomagolta a selyempapírból féltve őrzött kalapját, a fejére tette, magára öltötte a kabátkát, megmarkolta a bőröndöt, majd határozottan elindult. A szobájára ráfordította a kulcsot, és bennhagyta a zárban. Átvágott a keskeny folyosón, benyitott a konyhába. Róza néni a tűzhelynél főzött. Köszönt neki. Az öregasszony felpillantott, és úgy nézett rá, mint egy idegenre. - A mosdó arra van... - mutatott az előszoba felé, majd visszafordult a lábasaihoz.

Helén benyitott a váróba. Tele volt. A szemközti kétszárnyas fehér ajtóban ott állt a nővére, a következő beteget invitálta. Rápillantott. Helén épp megszólalt volna. Talán azt akarta

mondani, hogy „isten veled”, vagy azt, hogy „Elmegyek”, de a nővére helyet mutatott neki a megüresedett fotelben, és már fordult is a rendelőbe a beteg után.

„Nem ismer meg? Lehetetlen!” Helén halkán, óvatosan becsukta maga mögött az ajtót. „Nem vagyok látható?”

A tükör elé lépett. Az előszobában állandóan égő mennyezeti lámpa éles fénnel világította meg az alakját, amely színesen, húsosan, szinte három dimenzióban jelent meg a földig érő keretezett tükörben. Helén magára csodálkozott: „Ez nem én vagyok. Ez a nő... ez más... Ki ez a nő?”

Különböző városok különböző utcáin bolyongott. A Sárítól kapott ruhákat viselte. Alakjának jól ápoltságot tükröző, feltűnő eleganciájától, ráérős, ruganyos lépteitől, amelyek egy dologtalan, jó módú nő magabiztosságát sejtették, disszonánsan elütött a kezében szorongatott bőrönd kopottsága, a törött bőrszíj, a rozsdás fémsarkak, a szövet alól kivigyorgó papírmáséfolatok. Sokan utána fordultak. Ő átnézett a rábámulók feje felett.

Néha megállt egy-egy butik kirakata előtt. Elnézte a kitett ruhákat, és kereste azokat a különös, elvarázsoló tükörképeket, amelyeket nem tudott elfelejteni. De olyant sehol nem talált. Így hát egyikbe sem nyitott be.

Minden kirakat eléje teregette a bolt csábítására kitett árukat, és minden üveg pontosan kirajzolta alakját, ha a tükörképére összpontosított. Semmiféle visszfény, absztrakt látomás nem zavart bele annak a csinos nőnek a látványba, amelyet Helén mindig figyelmesen megnézett, mielőtt sarkon fordult volna.

Telt a nyár. A Sári-féle ruhák városonként változtak. Ahogyan őszre hűvösödött az idő, a kirakatok Celsius-fokonként nyelték el a halványodó arcot. Aztán az elegáns ruhákra rákerült a seszínű ballon. Már nem csodálkozott, hogy egyre kevesebb vetül belőle az üvegre.

Fokozatosan fogott el a tükörképe. Részletekben.

Egy jellegtelen kisváros jellegtelenül kopott utcájában egy ápolatlan butik egymásra dobott ruhákkal, övekkel, cipőkkel, pólókkal zsúfolt kirakatának koszos üvegében látta magából az utolsó részletet. A kopott bőröndöt. A többi teljesen láthatatlan maradt. Eltűnt.

A pályaudvari padokon üldögélve olykor elgondolkozott azon, létezett-e egyáltalán...

1991.

A TIZENNYOLCEZER- HATSZÁZHUSZONKETTEDIK NAP

Életének a tizennyolcezerhatszázhuszonkettedik napja épp olyan volt, mint az utóbbi néhány ezer. A tizennyolcezerhatszázhuszonegyedikről az különböztette meg, hogy mélyszürke hófelhők telepedtek a várost burkoló szmog fölé, az idő nedvesebb és hűvösebb lett. Az öreg kerület leghosszabb utcáját most nem fújta át a szél, a kipufogógázok megmerevedtek a levegőben. Az összegyűlt szénmonoxid fojtogatta bagótól hervadt tüdejét, a sarkon épp úgy elfogta a köhögés, mint mindig.

A szokott tempóban bandukolt. Így, munka után már nem sietett. Néhány perc múlva hazaér, és úgysem igen tud mit kezdeni az idejével. Észrevétlen elhalt mellőle mindenki. Nincs senki, akihez igazodjon. A tágas szobákban legfeljebb takarítani kellett olykor, amúgy az egyik székből a másikba ült, sokszor a tévét sem kapcsolta be. Ráesteledett, hagyta. Elbóbiskolt a félhomályban, nyaka elgémberedett, arra riadt. Villanyt gyűjtött, és lefeküdt. Aztán órák hosszat próbált elaludni. Gyűrött, átizzadt lepedőjét és hálóingát utálattal dobta reggel a szennyesbe.

Ezen a tizennyolcezerhatszázhuszonkettedik napon megállt a házuk előtt, felnyújtózott a hatalmas vaskilincshez, térdét a nehéz kapunak feszítette. Nem engedett. Ekkor észrevette a felíratot. A rajzszögekkel rögzített fehér lapon éppen szemmagasságban gondos betűkkel ez állt:

BEJÁRAT A MÁSIK KAPUN!

Elengedte a kilincset, és újra elolvasta az írást. Huszonkét éve lakik a házban, és eddig nem tudott arról, hogy van másik bejárata. Ezek szerint van. Talán a ház túlfelén? Hát persze! Lehet, hogy a második udvarra is van bejárás az utcáról. Megkerülte a háztömböt. Itt ugyan melyik? Bátorságot vett, benyitott minden kapun, körülnézett minden udvarban, de minden udvarnak vége volt, semmi nem mutatta, hogy volna átjárás az ő udvarára. Azután kezdte előlről, és még egyszer, és megint, hátha nem figyelte meg jól. Kapukon be, kapukon ki, kerengett eredménytelenül. Eszébe jutott, gyanús lehet az ólálkodása. Még a rendőröket is kihívatják. Megijedt. El kell innen tűnnie. Tesz egy sétát a Körúton, és később, sötétedés után újra kezdi. Csak ne fázna annyira!

Amikor visszatért, az írás még mindig ott virított. A ház ablakain fények szűrődtek ki. Tehát vannak, akik megtalálták a másik bejáratot. Ha azoknak sikerült, neki is fog! Újból elkezdte a körözést a tömb körül. Már teljesen átfagyott, lábai elgémberedtek a vékony cipőben, az északi szél egyre csípősebben fúj, szeme minduntalan könnybe lábadt, meg sem törölte, ráfagyott az arcára.

Az ablakok mögött sorra aludtak ki a lámpák, az orra előtt sorra záródtak be a kapuk. Elmúlt tizenegy! Édes istenem! Hogyan kerül haza? Állt a néptelen utcán, előtte a régi jó kapu. Persze, be is csengethetne. De éktelenül leszidná a házmester, miért épp itt nyomkodja azt az átkozott csengőt, amikor a bejárat a másik kapun van! Nem merte megkockáztatni, hogy ennyire ügyefogyottnak és nevetségesnek látsszon.

Elcsüggedt, és iszonyúan fáradt volt. Leült a kapu mellé, összekuporodott a sarokban. Majd csak jön valaki, elolvassa a papírt, és elindul az igazi kapu felé. Akkor ő majd követi... Igaz, ez előbb is az eszébe juthatott volna, gondolta erőtlenül, és lehunyta a szemét.

Hajnali hat órakor a házmester kinyitotta a kaput. Könnyedén, csak úgy. Hiszen a zár már évek óta rossz, gyakran a kilincs se mozdul, de hiába kiabál, kér, könyörög, nem csinálják meg. Az eget fürkészte, kezében öles seprűje. Mert hogy közben leesett a hó. Észrevette a papírlapot.

- A marha, akinek ilyen hülye viccei vannak! - morogta, és dühösen letépte. Akkor meglátta az asszonyt a sarokban. Teljesen belepte a hó. Már nem élt. Mínusz tíz fokot mutatott a hőmérő az éjjel.

1993.

A KIS EMBER

Bandi végig sem hallgatta volna, nemhogy invitálja. Most venné a kabátját, és hagyná, hogy egyedül fogadjam. - Intézd el! - mondaná, - te vállaltad. - És rám csukná az ajtót. Bevallani sem merném, hogy ráadásul én javasoltam, jöjjön fel.

Az asszony lassú mozdulatokkal rakta a tálcára a süteményes tányérokat, a poharakat, a cukrot, azután bekészítette a kávé, megfésülködött. Bizonytalan volt. Úgy vélte, kegyeletet sért azzal, hogy egy estét szán arra az emberre, akit a férje olyan következetesen megvetett, akinek nem válaszolt a leveleire, amíg azok végleg el nem maradtak, akiről alig esett szó, legfeljebb ha előkerült egy családi fotográfián, és akit valamennyire mégis ismer a házasságuk elején elhangzott történetekből, amikor fontos volt, hogy beavassák egymást abba a világba, ahonnan jöttek, mert a másik szerelme okos melegének a segítségével akarták megfejteni személyiségük kialakulásának folyamatát, hogy elfogadtassák önmagukat a múltjukkal együtt. Így került szóba annak idején ez az unokaöcs.

Miért ne ismerhetném meg? Egy darabka Bandiból, a gyerekkorából. Ez talán olyasféle ösztönös kutatva sodródás, mint amikor néhány hetes házasság után Bandi Párizsba utazott, és én hiányérzetemben délutánokat töltöttem a nagynénjeinél. Végül is ezt az embert nekem nem szükséges utálnom azért, mert ő nem szerette. Akkoriban sem értettem Bandi ellenséges indulatait, de nem kerestem rá magyarázatot, nem tartottam fontosnak. Most ez a telefon kíváncsivá tett. A hangja, a gyengéd szomorúsága, amivel a megrendültségén uralkodni próbált... Igenis megdöbbenette, hogy meghaltál, Bandi. Ezért hívtam meg. Mindig ellenkezem veled még mindig. Sajnálom... Igen, tudom, ő fürdött először, már leragadt a szemed az álmodástól, de várnod kellett, míg sorra kerülsz, tudom, ő kapott új zoknit, míg a tiédet huszadszor stoppolta az anyád. Ezért most nincs jogom elmondani neki, miként maradtam egyedül? Hogyan történt, hogy csak úgy, hirtelen...

- Épp ehhez nincs jogod! Sajnálatni akarod magad. Mire jó elfecsegni legbensőbb dolgaidat? Legfőképp az ilyeneknek nincs hozzá semmi közük!... -

- Lásd be, most már mindegy. Ígérem, nem fogok a nyakába borulni, bár nem értem, miért vagy ennyire engesztelhetetlen, hiszen gyerekek voltatok... -

Csöngettek. Az ajtóban egy alacsony, szemüveges, őszülő hajú férfi állt, aki nagyon hasonlított arra a kisfiúra, akinek a fényképei ott kunkorodnak most is a dobozban a többi, negyvenötven éve készült családi amatőr felvétel között.

- Szervusz! Jó estét! - mondta elfogódottan, és egy hatalmas fehér szegfűcsokrot nyújtott át.

Az asszony leparancsolta az arcáról az ébredő mosolyt:

- Jó estét! Jöjjön beljebb! Most akkor megismerkedünk. -

- Fájdalom, hogy csak most. Ilyen körülmények között... -

A férfi halkán ejtette ki a konvencionális szavakat, miközben engedelmesen követte az asszonyt, és udvarias érdeklődéssel ült le vele szemben.

Az asszony mesélni kezdett. Igyekezett röviden és elfogódottság nélkül fogalmazni, mintha kívül állna a dolgokon, és a lehető legkevesebbet kiadni a férjéből. Azután arra gondolt, hogy van-e még jelentősége annak, mit és hogyan mond?

A házasságuk előtti időktől kellett kezdenie, hogy a rokon értse férje lassan érlelődő bele-törődéseit, a valaha ifjonti hévvel táplált tervek kényszerű feladásait, a kisszerű sikereket, amelyeket nem becsült, és a kudarcokat, amelyek megkínózták, bár nem viselte látványosan a fájdalmait, a lelkieket sem, a testiekről pedig végképp senkinek nem volt tudomása.

- Ha faggattuk, csak legyintett, és másról kezdett beszélni. Úgy élt az utolsó esztendőben, mint akinek már nem fontos életben maradnia. Úgy ment el, hirtelen, mint aki senkinek nem akar a terhére lenni. -

Aprót feszült közöttük a csend. Mintha mind a ketten tartozást törlesztenének, tapogatózva keresték, mi érdekelheti a másikat. Vigyáztak, hogy ne hibázzanak, hiszen aki kisegíthetné a memóriájukat, nincs közöttük. Magukra hagyva próbáltak hidat verni szavakból a kihullott harminc esztendő messzeségeire úgy, hogy egymásról semmit nem tudtak. Nem is akartak, hiszen mind a ketten tulajdonképpen arról a hiányzó harmadikról beszéltek.

A rokon törte meg a csendet töprengő lassúsággal:

- Úgy néztem fel rá, mintha az édes bátyám lett volna. Nagy volt a korkülönbség. Az a négy év ugye gyerekek között számít. Ő már nagyfiú volt, én kiskamasz. Nem igazán tudtunk összelelegedni. Egészen kicsi voltam, amikor hozzájuk kerültünk a nagyanyámmal. Az anyám meghalt tüdőbajban, az apám nem sokkal rá disszidált. Ez negyvennyolcban történt... -

- Két szájjal több, akiket az apámnak kellett eltartania. És nehogy azt hidd, hogy meghúzta volna magát! Dehogy! Soha nem hagyott békén, mindenhová utánam jött. Még a padlásra is. Pedig tudta, legalábbis tudnia kellett, hogy megint be fogom zárni. És mégis jött. Öreganyám találta meg sötétedés után. Egyenesen ott kereste, ha nem került elő vacsorára. Sosem szólt az apámnak, csak kegyetlen, szikrázó szemmel némán megfenyegetett.

- A közös gyerekkor nagyon meghatározó és fontos ugye. Együtt nőttünk fel. És az emlékek... Különös, ötven év felett az embert sokszor hatalmukba kerítik az emlékek... Úgy jöttem haza harminc év után, hogy felkeresem. Mindenképpen találkozni akartam vele. Egyetlen közeli rokonom... A gyerekkorom egyetlen élő tanúja... Volt... Idehaza hallottam a hírt, hogy meghalt. -

- Két éve. -

- Elkéstem. -

A kis ember lehajtotta a fejét. Az asszony nem tudott mit kezdeni ezzel a fájdalommal.

- Úgy tudom, gyerekkoruk óta nem is találkoztak. -

- De. Egyetlen egyszer. Amikor megnősültem. Nem sokkal azután sikerült kijutnom az országból. Elvégeztem az egyetemet, később kihozattam a feleségemet és a kisfiamat. Kint elváltunk. A fiamat én neveltem. Sajnos, keveset lehettünk együtt. A munkám a világ különböző részeibe szólított. Erőművek építkezésein dolgoztam. -

- És a fia? -

- Meghalt. Motorszerencsétlenség. Mexikóban, nyári szünidőben. Húsz éves volt. Akkoriban Amerikában éltünk. Szaudiból jöttünk fel. Utána leköltöztem Argentínába. Jó messzire. Minél messzebb! Ennek már tíz éve. Éppen tíz... -

Az asszony nézte erős, kutató nézéssel. Eldöntheti-e valaki, hogy melyik szánja inkább a másikat? Ugyan ki volna méltó mérlegelni ebben? Lehajtotta a fejét.

- Lopott! Meglopta az anyám erszényét. És képzeld, nem is vett rajta semmit. Akkor sem szólt egy szót sem, amikor az anyám megszidta. Csak pislogott a szemüvege mögül, mint a világ legártatlanabb árvagyereke. Azóta utálok a sunyi alakokat! Soha még egy legyintést sem kapott. Akármit tehetett! -

A két történet, a külső és a belső olykor nehezen vált szét az asszonyban. Néha figyelt, máskor elúsztak a kis ember lassan formált, megfontoltan válogatott szavai:

- A második fiam Hongkongban született. Most tíz éves. Az anyja a Fülöp-szigetektől való. Különös nép. Szerettem közöttük élni. Az európai vallás, tudja, erős hatás. Mélyen katolikusok. Nem annyira ázsiaiak, mint mondjuk a kínaiak... -

Az unokatestvér élettörténete olyan világosan, szerkesztetten ívelt, mintha már sokszor megfogalmazta volna. Az asszony belül enyhe kétkedéssel mosolygott a halkszavú emberke Földet behálózó útjain, akinek Ausztrália is ide csak egy ugrás. Ő volna az a kisfiú, akiről a férje csak elfojtott indulattal tudott beszélni?

- Tudod, akkoriban nekünk ünnep volt egy fagyfalt. Apám megkérdezte, mint csináljunk szombat este? Nézzük-e meg a vonatokat, vagy vegyünk egy fagyfaltot? Csodálad, ha legszívesebben felpofoztam volna azt a kölyköt, aki egyszer fényes nappal az öreganyám mellett szembe jött velem az utcán kezében egy adag fagyfalttal? Otthon is ő kapta a legjobb falatokat, mégis nem egyszer a befőttek mögött a kamrában kistányéron dugi kaját találtam. Húst, felvágottat, süteményt, mikor mit. Nekünk meg nem jutott más, csak krumpli meg tészta! Persze hogy megettem. -

- Vietnam, Uruguay, Bangkok... Mindenütt jártam, kivéve Alaszkát. Nagyképűen hangzik, de elég volt az utazgatásból. A gyerekek stabil életmód kell. Hogy érezze a hovatartozását, hogy nyugodtan tanulhasson. Szeretem Németországot, mert megbízható, és az emberek egyenesek. Néhány év múlva mégis átköltöztünk Amerikába. Németországban veszedelmesen erősödnek az újfasiszták, és hát idegenek vagyunk. Ugye a feleségem különösen... Bár mindenki szereti. Mindenki. Mindig csodálatosan derűs... -

A kis ember először mosolyodott el.

- Azután a dugi sütijét beszórtam sóval. Akkor sem történt semmi. Egyszer láttam csak bőgni, amikor az imakönyvből kicsentem az anyja fényképét, és a dugi csirkecomb alá tettem a szalvéta helyére a kamrában. Öreganyám erre elkezdett intézkedni. Más rokonokhoz vitték a gyereket. Egy év múlva mégis visszakerült. Visszaszökött! Érted te ezt? -

- Neki akartam elmesélni. Hogy hogyan alakult az életem. Tudja, olykor elgondolkodik az ember, mivégre is hajtja magát? Banditól akartam ezt is megkérdezni. Nálam mindig okosabb volt. És tiszta, becsületes. Felnéztem rá... -

- Igen. Tiszta volt és becsületes. Az ilyen fajtának idehaza nagyon nehéz boldogulni... -

Sutára sikerült a mondat. Úgy hangzott, mint egy mentegetés. Mindegy.

- Ha megengedi... ha segítene... a sírjához elmennék egyszer... Legközelebb... - mondta a kis ember búcsúzóul.

Az asszony keze még a kilincsen. Mintha mulasztott volna valamit. Miféle hiányérzet ez? És miért? Még utána szólhatna. De mit mondana?

Nem is hozzám jött tulajdonképpen. Rendezni akart valamit. Veled, Bandi. Mit mondhatnék akkor én? Hogy érvénytelen az a fakult, hiányos fotográfia? Ez egy másik ember, Bandi. Egy csendesen élni akaró ötvenes értelmiségi. Akkor, régen ő volt a gyengébb. Az árva. Akire féltékeny voltál. Most? Persze, most ő az erősebb. Él.

Lassan bement a szobába, hogy leszedje az asztalt.

1993.

ÉJSZAKÁK

Az utolsó filmkockák. Habos fehér csipke között felsír az újszülött. Fény, stáblista. Ki-kapcsolja, mielőtt a reklám elrontaná a hangulatot. Csend. Izgalom pírja az arcán. Hátradől. Még benne a kép: a gömbölyű vállak egymáshoz simulása, a mezítelen karok örvénye-ölelése, rugalmas bőrön sikló ujjak premier planban. Le sem kell hunynia a szemét, látja.

Az ágy szélén ül. Kezei a lepedőn. Pigmentfoltos kézfejek a fehér vásznon. Lábával lassan letolja posztó papucsait. Bütykös ujjak a parketten. Kékeres két kiszolgáltatott lábfej. A semmibe ejti tekintetét. Figyeli szíve gyors verését. Hogy beleélte magát! Felhevült. Mosolyog, elárasztja az átlopott, idegen boldogság.

Az asztalkán üveg pohár. Beveszi az odakészített altatót. Eloltja a villanyt a feje felett. Lefekszik. Magára húzza a hús takarót.

Igen, holnap megfogalmazza ezt az egészet. Egy rövid groteszk. Mindössze egy oldal. Kuncog majd benne az ironia. Egy hatvan felé járó asszonyt hogy el tud ragadni a képzelete...! Szerелеmvágy... Hajh!

Megfordul, a haját kisimítja izzadt homlokából. Sötétség. Nehezen közeledik az álom... Gömbölyű vállak egymáshoz simulása, mezítelen karok örvénye-ölelése, rugalmas bőrön sikló ujjak premier planban...

Hanyatt fekvé játszott a megírandó képekkel, forgatta-ízlelgette a szavakat, feljegyzéseket firkantott a töksötétben az odakészített noteszbe. Majd másnap kikerekíti.

A félálom féléber öntudatalanságában elhatározta, hogy ebből a szituációból meg lehetne írni a halálát: A hatvan felé járó asszonyban az esti film felizzítja az elmulasztott élet utáni áhítást, és szétárad benne a boldogságvágy. És akkor...

A gondolattól megnyugodott. Kiírja magából, hogy ne gyötörje többé. Elernyed, és ebben az éjszakai békében tovább formálódott elméjében a szituáció. Megtalálta az utolsó mondatot is! És azt a képet! Az utolsót. Élesen rajzolva feküdt magányos, hűlő teteme a képzeletében. Olyan élethűen volt halott, hogy beleizzadt. A fenébe! Sikerült hát előhívnia a rettegett félelmet, amitől csak a második altató tudja majd megszabadítani!

Egyelőre birkózott még, talán elmúlik. Nagyon kell akarni. Számolni kezdett száztól visszafelé, de zaklatott agyába betolakodtak a burjánzó képek: ártó szellemek torzpofái, tátott szájuk vörösen izzik, fekete karmos mancsok nyúlkálnak felé, faragott kökeresztben különös ábrák, megfejtésükön az élete függ, és az egész lidérces kavalkádot elborítja az egyetlen pontból áradó sárga fény.

Fájdalom pattant a fejében. És döbbsent a konklúzió: hogy ez már nem játék. Bármelyik pillanatban meghalhat, hogy beteljesedjék az írás. A saját írása, amelyet még meg sem írt!

Nehezen találta a kis lámpa kapcsolóját, keze idegesen matatott a falon. Végre a megnyugtató világosság! És körülötte minden határozottan valóságos.

Felkelt. Az íróasztalhoz ült. Most kell megírnia: ráolvasás a rémek ellen!

Sokáig írt, körülményesen kereste a pontos kifejezéseket, hogy visszaadja azt, amit látott. A képek egyre élesedtek, és ő egyre jobban beleélte magát.

„... és ő egyre jobban beleélte magát.” Eddig jutott. Itt félbehagyta.

Hiszen még inkább kihívta a démonokat maga ellen! Amit leír, nem tudja többé meg nem történtté tenni, a gondolatait el nem gondoltakká! Az írás maga az életéért küzdő haláltusa!

„Most ez igaz? Most ezt álmodom, írom vagy élelem?”

Ahogy ott ült az íróasztalnál hálóingben, kezében a tollal és a leírt szavakkal, csuromvizesre bénította a félelem.

Tökéletesen üres csend a lakásban.

Kimászni ebből!

Nehezen felállt, kíváncszorgott a konyhába, és bevett még két altatót. A féléber mozgástól összeállt a valóság egészen, szétszaladtak a gyötrő figurák, elinált a rémület zsibbadása, lélegezni is tudott, és hangosan lehülyézte magát.

Visszaballagott a szobába. Lefeküdt, meggyújtotta a villanyt a feje felett, és hasára vette a könyvét. Szemüvege csúszkált az alatta összegyűlt cseppeken, oldaláról bosszantó csiklandással csorgott az izzadság, szétdobálta lábait húst keresve a lepedőszélen, combjai lötytyedten terültek, rávetette takarója csücskét, ne lássa! Agya sem fogott fel már egy sort sem, csak bámulta a betűket. Bénultan kába és álmos! Talán most! Félredobta a könyvet, villanyt oltott.

Megint izzad. A klimax, a kánikula és a fel-felrémlő halálkép félelmének iszapjában tocsogva forgolódik, piheg, újra villany, szemüveg, olvasni próbál, nem megy, utálja magát, villanyt olt. Megint a csorgó verejtékezés, a lázas borzongás, a nem-tudom-mihez-fogjak kétségbeesése, a forgolódás. Megint felkel, rágyújt, sétál, de szédeleg, vissza hát, inkább olvas, két sornál több nem megy. Már ideges, dühöng, persze elsősorban magára. Így megy ez, ki tudja meddig. Az órát már rég kidobta a szobából. Kimegy pisilni a falak mentén tapogatózva, mert szédül az álmoságtól, egy pohár víz a konyhában, aztán megint az ágy szélén üldögél roskadtan. Töpreng, a combjait bámulja. Övéi. Hasa puffedten takarja szeméremdombját. Hangosan felkacarász, magában motyogva átkozódik, végül eldől, betakarózik állig. Büntetés. Talpától agyáig kúszik a forróság. Öregedő testének víziója megint az arcába kergeti a forróságot. Izzik a takaró alatt. Teste párája az orrába kúszik. Félóránként hatvan fokos láz tombolása éberre riasztja: „Undorodom!”

Legszívesebben megválna a testétől!

Ahányszor épp elaludna, hatalmas szívdobbanással zuhan az elalvás előtti ijesztő mélységbe. Mindannyiszor felriad: hátha a nemléte zuhan? Félelmében belemarkol a párnába, lenyeli a nyögéseit, logikus gondolatokban keres menedéket: Igaz is! A szenvedésekkel teli, hosszú halálra készüléseknél mindenestre szebb volna így... talán így volna a legszebb... Ha lehetne...

Egy résen halkan és észrevétlen bekúszott a szobába a szürkület. Akkor elaludt.

1993.

PÁNIK

A Lukács medencéje fölött a víztükréből kihasított fatörzsnyi négyzetten őrkdő platán kopaszodó, nedves, fekete ágai otthonos görbéket égetnek a nehézszürke, téleleji égbe. Érzékelhetetlenül sötétedik. Decemberi délután. A csempekék vízbe egy-egy vörössárga halott levél hullik, és a mocorgó felszínen még eljátssza, mintha élne. Szemerkél az eső.

Az üveggel védett előtérben az asszony lerúgja a papucsát, a fal tövébe tolja, fejére húzza az úszósapkát, didereg, tincseit kapkodva szorongatja a gumi alá, közben körülnéz, mire számíthat ma.

A vízben ismerős sapkák hullámszanak, bele-beletűnnek a vastag, sűrű párába, majd előbuknának ismét. A tegnapi öregasszonyok most is a falból kizúduló vízsugár melegében álldogálnak, és feltehetően arról beszélgetnek, milyen volt az ebéd az étkezdében, és hogy telik-e még olykor kávéra is. Szájukon elmaszatolt rúzs foltja, trikójukból kifolyik a hónaljuk alatti lötyedt hús, csípőre tett karjukról ráncos bőrzacskók lógnak, kezük fején barnán dudorodnak az erek, ujjaik végén repedezett körömlakk. Nyilván ők is beutaltak.

A lépcsőkön óvatosan szoktatja testét a vízhez, azután beleveti magát, szabad kifolyót keres, hogy átjárhassa a meleg, és leradírozza hátáról a lúdbőrt, majd fürgén nekivág az első hosszúnak. Jóleső elégtétellel lepipálja magában a pocskoló öregeket, és mosolyog, mert lám, van még néhány év előnye. Könnyű önbizalmát szokatlan helyzete táplálja, ez a szükséges robotból kiszakított három hét, amit kényszerű kúrával tölt ugyan, ám élvezzi a helyzetét. Most csak magával kell törődnie, hogy helyrehozza fájós, kopott csontjait.

Emelt fejjel tempózik kocaúszó módjára. Igyekszik elkerülni a veszélyes fröcsköléssel sportosan úszókat és a rakoncátlan gyerekeket, magába szívja jól az uszoda zsibongó csöndjét, a vidáman vedlő platán látványát, és ha a mélységet legyűrő akarással visszafelé rúgja magát a csempefalon, szemben nézheti a kékre festett nyitott öltözőfolyosók sorát a fehér vaskorláttal és a zsebkendőnyi tükörrel, amelyben megmerevedett az egyöntetűen szürke ég kimetszett négyszöge. Izmainak összehangolt mozgása, a mélység iszonyata felett újonnan szerzett önuralma, és a lebegés gyönyörűsége elárad benne, gondolattalan, elégedett. Éli a létezés egyszerű biológiai örömet, amikor az ember elfogadja, hogy teste jól működő része valami kerek és tökéletes egésznek.

A zárt udvarban lassan alásüllyed a korai alkony hidege, és megtömöriti a víz fölé telepedett kövér páráréteget. Már nem láthat rajta át. Eltűnt a kék öltözősor, a napsárgán hivalkodó vakolathíjas fal, az ápolatlan ablakok homályos sora, csak a karnyújtásnyira úszók színes sapkái buknak elő olykor.

A képzeletében óriássá nő a pillanat érzékeny jelenléte, boldogságélménye a bírhatóság határáig duzzad, és amikor úgy hiszi, több már aligha fér belé, meggyulladnak a reflektorok.

A dimenziók egy csapásra megváltoznak. A fényburába vont páratömb valószínűtlen fehérséget ölt, a felbukkanó színes fejek játékosan élettelenek, és csobbanásokkal tarkítottan megül a csend. A melegvízből párányúlványok igyekeznek felfelé, belekapaszkodnak a vastag felhőrétegbe, amely felett sötéten és távolian záródik az ég, alatta gyengéden és erőskéken hullámozik a víz, a hangok a felszínre tapadnak és felerősödnek. A platán bogas sziluettje jóságosan lebeg a köd felett, és mint isteni szignó ékíti a különös képkivágást. Az egész kihasadt a megszokottból. És mintha ennek a díszletnek a közepében ő maga sem volna valódi.

Most került a világ legtermészetesebb közegébe. Ez a tökéletesen mesterséges fény-, hang-, szag- és érzékhatal az igazi. Egy akváriumban úszik, amely egészen elszigetelt attól, ami rajta kívül van, ha van rajta kívül egyáltalán valami. Ez a magától értetődő Egész a víz, az eső, a pára és a villanyfény közös alkotása, ahonnan nem hiányozhat egyetlen elmosódott úszó fej sejtésnyi foltja sem. Így jó. Ebben a fantasztikus világban felfüggesztődnek a fizika törvényei, önállósulnak az érzékszervek, az agy nem logikázik, csak felfog és hallgat.

Mély lélegzetvétel. Az utolsó hossz következik ebben a kikezdhetséges csodában. Belemerül. Egyedül van. A köd elnyelt mindent. Csak testének és a víznek finom súrlódását hallja. Nem evilági császárság!

És ekkor, a medence közepén minden figyelmeztető előjel nélkül elfelejt tempózni. Nem érti. Igyekszik a felszínen maradni. Rúgkapál. Sehogysem sikerül felidézni és megalkotni a megfelelő mozdulatokat. Nem tud vízszintesbe billenni. Testének súlya sokszoros.

Lefelé... Körül a sötétkék víz. Élesen és tisztán gondol arra, milyen ostoba halál. A rémülettől a derekát erő feszíti hátrafelé, így arca egy pillanatra még a felszín fölé kerül. Ordítást hall. A saját hangja ez az artikulálatlan, mély medvebögés? Újra próbálja. Reménytelen. Lábai bénán lógva húzzák lefelé. A víz alatt üvöltésének visszhangja rémlik. Bántóan sárga fény villan. Megint. Koponyáját pánt szorítja, agyában huzalok feszülnek, és elpattannak apró, élesen szűrő pattogásokkal. A mellére súlyos oszlop dől. Tüdejét az utolsó lélegzet feszíti. A pánik még egy hatalmasat lök a testén. Ekkor valaki a sapkájába markol. 'Nincs baj, ugye?' kérdi. Tenyere a medence oldalfalát tapintja, körötte forró a víz. Eléri a fémrudat, ujjai görcsösen tapadnak köré. Tudata eltűnt, halántékában lüktet a vak fájdalom.

1993.

HÓ ALÁ BÚJT LEJTŐK

hangjáték

Szereplők:

KLÁRI	
ANNA	
EDIT	barátnők
NINUS	

JÁNOS, Klári férje

GYULA, Ninus férje

KÁROLY, Edit férje

NÖVÉR

BARBARA

SIMI

ÖREG SIMON - Simi hangján

ELÁRUSÍTÓ

BÉLUS	

KATA	Ninus gyerekei

ÉVA	

LACKÓ	Klári gyerekei

ANDRIS

GÁBOR

ORVOS

A., B., C., D., E., F., - volt osztálytársak

Valamint: a rabbi, X., Y., egy fiatalember, gyerekek, kutyák, madarak, sebesültek és - tárgyak, elemek... stb., hangszerek, úgy mint: dzsessz-dob, gordonka, szaxofon, zongora, hegedű...

Idő: Kb. 1960 és 2020 között

Kemény dzsessz bravúros dobszólója, hangos és agresszív. Majd egyszerűbb ritmusokká szelődül. Végül egyetlen mély, mellet döngető hang egyenletes ütemében elhalkul, és elhal, mint az emlékezet.

KLÁRI - Nővérke, maga olyan, mint a hóesés. Puha, meleg hóesés. Halkan lép, szelíden. De én mindig meghallom ám! A vakok fülei érzékenyek. Vagy nem csak a fülei? Mással is hallok, azt hiszem... Nővérke, mit mondok, amikor elveszítem az eszméletemet? Mit fecsegek? Miről? -

NŐVÉR - Semmit, Klári néni. Soha semmit. Olyan csendes és nyugodt, mintha aludna. -

KLÁRI - És álmodok. Különös, régi álmokat álmodok. Újra és újra. Sokszor kiáltok is, hallom. A saját hangomra ébredek... És látok. Színes, szép történeteket, amelyek megeshettek volna... Talán tényleg megtörténtek. Vagy mégsem? Mit gondolsz? -

NŐVÉR - Mesélje el! -

KLÁRI - Majd egyszer. Talán. Ha magunkban leszünk. -

NŐVÉR - Nincs itt senki. Ketten vagyunk. -

KLÁRI - De igen. Van még valaki. Áll és figyel. Azt gondolja, nem veszem észre. Mert hisz a világtalanok vakságában. Mennyire téved! Máskor is melléfogott, régen, fiatalunkban. Még az öregségünk kezdetén is. *(Suttog:)* De én ismerem őt. Olvasok az arca rezdüléséből, megértem a lélegzetvételét, lefordítom a rosszul rejtett szavait... Vagy csak hiszem? *(Emlékezésre vált:)* ... Ügyesen becsapjuk még mindig egymást? Hm... János!... Két csiga, tekervényes házaikba visszahúzódva. Csak az út porában fénylő nyomokból véljük felismerni a másik szándékát, hogy merre megy? *(Éberen:)* Hagyjon itt, nővérke! Ez olyan dolog, amihez nem kell tanú. -

NŐVÉR - Feküdjön nyugodtan, Klári néni! Az infúzió... Így. Most nem mocoroghat, hiszen tudja... -

KLÁRI - Menjen már, kedveském! Nem érti?... -

NŐVÉR - Megígéri? -

KLÁRI - Menjen már! -

Halkan csukódik az ajtó.

KLÁRI - Most azt hiszi, hogy elhiszem. Hiszen itt van még! Nem tud becsapni! -

Halkan csukódik az ajtó.

KLÁRI - Nyugalom... Holott mindig résen kell lenni. A botomat is eldugta. Megkeresné? Persze, nem ismered. Fehér. Közönséges fehér bot. Az az! Ugyan, nem kelek fel, nem. Csak fogom. Szeretem, ha kéznél van. Ismerős simasága jól esik a tenyeremnek... Igaz is! Meg akartuk beszélni... De mit? Most, hogy végre kettesben maradtunk... Míg éltünk, nem figyeltem rád eléggé... Én sem élek már, csak a szívem ver még, és olykor ébren vagyok... Hm? Önző voltam? És te? Nem, nem, nem! Nem teszek szemrehányást. Már minek?... Mostanság szívesen vagyok veled. Ez bizonyíték, nem? A kút mélyéből rám tekint a múlt, nézem, és a te arcod ring a mélyben... Utolsó vallomás, érvényes, és gátak nélkül kimondható... Örülök, ha meglátogatsz. Ilyenkor meleg körülöttem a levegő, mintha burában volnék. Talán a tenyeredből árad... Még!... Simogass!... Milyen közel juthatunk egymáshoz, így a

végén... Míg éltél, nem voltál ilyen kedves... Jó!... Sokat gondolkozom azon, vajon olyan voltál-e, amilyennek láttalak. Professzor voltál a rejtőzés tudományában. Persze, nem játszottál... Hogy én? Igen, olykor játszottam, ez természetes. De most nem!... Mennyire félreismersz még mindig, János! Most? A halál kezdetén? Kinek? Neked? Magamnak?... Hallgatsz? Jó szokásod, János. De igenis itt vagy! Miért gonoszkodsz? Tudom! Érzem! A karomon ez a meleg... Vér! A vérem! ... Fehér, színtelen vér... Álom... Elhítem magammal, hogy veled beszélgetek... Úgy kell, hogy itt légy! Hozzám tartozol, mint a kút mélyében a tükörrarcom. Megnyugtatsz. Nem akarok egyedül lenni!... És ha tényleg csak képzellek? Akkor semmi sem az, ami... Semmi... Lehetséges, hogy mégis? Igen? Nem? ... Tényleg lehetetlen?... -

Klári halkuló, nyugtalan tűnődésébe melankolikus gordonkahang kapaszkodik, átöleli, megfojtja, majd zaklatott ritmusban felerősödik, dallamba fordul, végül egy kakofonikus futam után sziszegéssé szelődik. Csend.

ANNA - Hallod? Elment az utolsó busz. No, Dzsoni, mehetünk?

Kutya lihegése, örömvakkantásai.

ANNA - Várj csak, várj még, ne olyan hevesen! A szemüveg. Nem tudod, hová tettem? No, nézd csak! Hát persze, hogy a zsebemben lapul, és nem szól, hogy ne keress, itt vagyok!... Az a fő, hogy megvan.

Ajtó nyílik, kulcs zörög, aprózó lépések és a kutya izgatott lihegése.

ANNA - Psszt! Most nem vadászunk! Ribanc macskája, hadd fusson! Még felébrednek a szomszédok, és akkor jaj nekünk!

Kavics nyikorog.

ANNA - Mekkora csend!

Avar zörög.

ANNA - Csak egy rigó! És árnyékok is. Csak árnyékok is. Csak árnyékok, Dzsoni. Micsoda gyáva kutya vagy. Hát most te vigyázol rám, vagy én terád? Hát persze, sötét van. Az éjszaka bizony sötét. De mi úgy ismerjük a járást, vakon is eltalálnánk, nem igaz? Hunyt szemmel felsorolhatnánk a kerítéseken kikandikáló bokrokat, és még a füveket is, merre van a kalászos, amelyik a füledbe mászik. Most futhatsz! No, eridj! Ha nem, hát nem. Nem bízol magadban? Vagy maradjunk egymást mellett? Széder-este van, te ezt tudod? Illés prófétával vendégségbe jöhetett volna minden ige hirdető, annyi volt az üres szék, a fenntartott, az elhagyott, a megürült. És sehol a gyertyafény, csak egy borosüveg meg a bagó. A szőnyegen hevertél, rusnya állat, beleszimatoltál a krumplipaprikás illatába, fintorogtál, mintha korholnál, hogy hol van a régi jó világ? Haj, Dzsoni, már nem is emlékszem arra az időre, amikor úgy volt, ahogyan kellett, amikor újramostam a ládába zárt tiszta edényt, és sült a hús, a mézes béles meg a mácesz, amelyet anyám maga tapasztott, még a kóserben sem bízott. Igaz, bort, azt ittam rendesen. A kolbászos krumplira meg mondaná apám, hogy istentagadó szuka lettem, és nem hinné ma sem, hogy nem János miatt. Hogy gyűlölték egymást!... *(Emlék-váltás:)* De igen, gyűlölted. Én meg, ezért, téged. És olykor Jánost is, ezért. Különösen, ha együtt láttalak benneteket. János szemében soha máskor nem villant akkora indulat, mint amikor harcra került a sor között-

tetek. Igen, a véredtől félt, a hajlíthatatlan konokságodtól, hogy egyszer csak feléled majd bennem. Milyen igaza volt! A szerelme melege alól is előbújtak volna ordas tüskéim. Hát nem érted még mindig? Nem is lett volna értelme a fajtámat megtagadni, és azzal koldulni szerelmet, hisz nem az volt a bűnöm, hogy zsidó vagyok, hanem hogy a lányod! ... Mekkora haraggal temettelek el! Mert késő volt már akkor! És máig sem éledt bennem megbocsájtás! Így, Széder-este sem! Holott már mindegy. Negyvenöt éves koromra megvénültem, és elmúlt a szerelemvágynak még az emléke is... Megbillent a lét tengelye, elcsúszott alólam minden bizonyosság. Magamban sem hiszek, csak hatalmas erőfeszítéssel színlelem a szilárdságot, a szigort másokkal szemben, és lihegve mászok át a magam emelte, túlméretezett akadályokon. És ez alatt a kétely marólúgja megszikkasztotta a lelkem és az arcom... Igen, Dzsoni, rám sem ismernél, ha harminc évvel ezelőtt találkoztunk volna. Dzsoni! Dzsoni? Kutyául itt hagyott az álnok... *(Kialtozik:)* Dzsoni! Dzsoni! -

Egy autó közeledik gyorsan, fékezés, kutyavonyítás - félelmetesen, fájdalmasan, hosszan, - amíg át nem öleli egy szaxofon elnyújtott belépője. A blues-dallam egyenletesen szaggatott ritmusra vált, végül jajgatássá torzulva jajgatással vegyül.

KÁROLY *(jajgat, szünet, jajgat, szünet, végül kikiált:)* - Van postám? -

EDIT *(kintről:)* - Tele a karom, várj, míg kipakolok! Egyébként szervusz! -

KÁROLY *(ordít:)* - Végre megérkezel, és be sem nézel! Tőled itt halhatnék meg. Iszonyúan fáj a fejem! Különben a postámat kérem! -

EDIT *(bejön:)* - Nincs postád. Az újságot megvettem, tessék. Ha ettél, kaphatsz gyógyszert. -

KÁROLY *(zörög az újsággal:)* - Ettem. Itt az üres tányér, láthatnád, ha figyelnél rám... Hol van? Melyik oldalon? -

EDIT - Nem tudom. -

KÁROLY - Meg sem nézted. Megjelenik a versem, megveszed az újságot, és meg se nézed. Ez vagy te. -

EDIT - Megnéztem. -

KÁROLY - És hol van? Nem találom. -

EDIT - Majd megtalálod. -

KÁROLY - És a honorárium? -

EDIT - Kiküldik, ahogy szokták. Itt a gyógyszered. -

KÁROLY *(iszik)* - Felvetted, igaz? Persze, hogy felvetted. Mennyit fizettek? -

EDIT - Kétszázat. Olyan gazdagnak éreztem magam, hogy beültem a Gerbeaud-ba, és ettem belőle egy habostortát. Aztán a patikában otthagytam 850 forintot. -

KÁROLY - A patikára valót sem keresem meg. Itt döglök bénán, te meg eltartasz. Az istenit! Lassan egy éve! -

EDIT - Jó, jó. Nem tudom, mennyi lesz a honoráriumod, lehet még kétezer is. Blöfföltem. -

KÁROLY - Kihasznaod, hogy nem tudom megmozdulni! Te dög! A telefont is kihúzd, ha elmész. Elhülyülök ebben a rabságban. Cella. Ahol mindig minden ugyanaz. Kibírhatatlan. -

EDIT - Legalább senki nem zavar. Írhatsz. Kész a következő? -

KÁROLY - Nem. Nincs kész. Itt járt a szeretőm, és nem értem rá szellemi dolgokkal foglalkozni. Isteni volt! Lehámozta rólam ezt az istenverte, átizzadt takarót, kibontotta az ingét, ráült a dárdámra... -

EDIT - Undorító vagy. Hagyd abba, vagy kimegyek! -

KÁROLY - Azért vagyok undorító, mert te undorodsz tőlem. Miért élsz velem már lassan húsz éve, az isten se érti... Vedd ki a kacsát! Tele van. -

Lavór zörgése, víz csorgása-csobogása, nyögések.

KÁROLY - Gyönyörű a seggem, mi? Ez a te nagy erotikus kalandod, a gennyes seggem. -

EDIT - Hálistennek, a szád még működik. Mint a kloáka. Szar ömlik onnan is. *(Károly felszisszen.)* Mindjárt kész. Csak leragasztom. -

KÁROLY *(álmosodik:)* - Mért nem engedsz meghalni? Még férjhez mehetsz, ha kellesz valakinek... Kis, 45 éves, alig használt csitri...

EDIT - Hülye. Kit mosdatnék, etetnék, és túrném a gáláns udvarlásait? Hazajönni egy üres lakásba? Veszekedni a bögrékkel, balhézni az asztal sarkával... Így se jó, úgy se jó... -

KÁROLY *(Már félig alszik:)* - Na ugye! Ketten együtt... Itt feküdnénk holtan... napokig... lilán, bűdösen... De szép volna, együtt... egyszerre... Hm?... -

EDIT - Csodálatos. Veled élni, és még meghalni is veled... *(Újságzörgés.)* Nincs benne a versed! Azoknak már régen meghaltál. Csak nekem vagy... Úristen, de utálok! A hazugságaimat... a gonoszságaimat... ezt az idétlen szerepet... Fáradt vagyok. Volt valaha olyan, hogy nem voltam fáradt? Nem is emlékszem... *(Felemeli a telefont: vonalhang. Nem tárcsáz, beszélni kezd. És a telefon közben bűg...:)* Nem megyek el, Edit, fáradt vagyok. Nagyon. Ments ki, kérlek... No, igen... Nem merem itt hagyni így. Alszik... *(Suttog:)* Beadtam megint ... egy altatót... Képtelen vagyok elviselni. Nézem, ülök vele szemben, és nézem. Még van. Legalább van. Olyan, amilyen. Gyilkol, én meg őt, a másakra toljuk a saját bűneinket, egymást okoljuk mindenért, mert elviselhetetlen. Az egész. És nincs erőnk megváltani magunkat. Deréktól lefelé halott. Most olyan, mintha egészen az volna. Nem tudom levenni róla a szemem... Igen. Minden nap egy kicsi gyilkosság. Sejtí-e, nem tudom. Reggel nem emlékszik semmire. Vagy úgy tesz, mintha... Talán még hálás is érte. *(A telefon már nem bűg, szaggatottan jelez. Edit felriad:)* Elaludtam volna? -

Zörög, hogy újra vonalat kapjon. Bejön: bűg, Edit tárcsáz, a telefon kicseng, cseng, cseng...

Aztán megint zongoratrilla cseng tovább, és ebből egy keringő bűjlik elő kedvesen, feloldón. Mintha egy másik szobában szólna. Ninus dúdolja a dallamot. Olykor egy leány és egy kamasz fiú távoli, érthetetlen szövege színezi a monológot. Ajtók csukódnak, lépések alatt par-ketta nyiszorog. Él a család. De a hangok elmerülnek Ninus körül. A belső szavak dominálnak.

Közeli lépések nesze.

- Te vagy az, Gyula? Már csak szépítkezem. Neked, persze. Mindjárt átadom a terepet, tisztálkodhatsz. Az összes barátnémat meghódíthatod ma este. Hm? *(Csend.)* Nem is vagy itt? Kinek beszélek akkor? Magamnak, mint rendesen. *(Tovább dúdol, valahol porcelán csörren.)* Készülődnek, vázába teszik az óriási névnapi csokrétaát, sutyorognak az ajándékok elhelyezésén, keresik a gyertyákat, és Kata? Ő rendületlenül zongorázik, és fogadok, egyiknek sem jutott az eszébe, hogy bekukkantson a sütőbe. Na, Ninus, jól kicsípted magad. Meg vagy elégedve? Így néz ki egy 45 éves ünnepelet, ha hódításra készül, mert folyvást kell a kihívás, hogy magába bolondítsa a férjét. *(Dúdolva átmegy a szobán.)* Hol a csudába kódorognak? Helló, Tisztelt Család! Anyátok készen áll a vendégségre. Megteríthetnétek, mindjárt nyolc. Hahó! Té Családom! A láthatatlanná vált ünneplő sereg. Micsoda illatok! *(A sütőajtó csapódik.)* És micsoda malacsült! Mesés. De hová bújtak a rózsáim? *(Kikiált:) Kata! Egy pillanatra hagyd abba a klimpírozást! Nem láttad a marcipán virágaimat? (Válaszféle, a keringő folytatódik.)* Aha, megvannak. Így készíti az ember a saját névnapi meglepetés-tortáját. Alkalomadtán a szemfedőmet is magam szövöm. *(Hűtőajtó nyílik, borosüveg, pohár csörren, ital csorog.)* Hát isten éltesen, Ninus! Hadd legyen magosabb a kedvem! *(Iszik. Közben kint cseng a telefon, valaki felveszi.)* Klári, a tökéletes, ragyog majd, szelíden mosolyog, és megörjíti Gyulát, aki nem tudja, mivel imponáljon inkább, a ragyogó eszével, a múlt századi bókjaival, vagy a tehetséges táncudásával, ha majd, úgy éjfél felé arra kerül a sor. Pedig Anna táncol a legjobban. *(Kikiált:) Ki telefonált? (Válaszféle)* Micsoda? Hát apátok nincs itthon?... Látod, Gyula, akkor is veled, ha nem veled. A sejtjeimben vagy, immár 18 éve. Nem hagysz cserben, ugye? Tudom, tudom, pokolian unod már a barátnőimet, és kívülről fújod a partitúrát, amit lejátszunk, és ha nem jönne János, hát halálra unnád magad. Nem, Ninus! Ne hagyd elrontani a kedvedet! *(Tölt, iszik, közben tányérok, evőeszközök zörögnek a kezében.)* Anna, a magának való, csak ül, és úgy néz, mintha beszélne, élvezi János roposztjait, és közben emlékezik... Edit sem volt még itt Károly nélkül. Rohadt lesz neki. De legalább ma este nem marakodnak. Uramisten, melyiküké a nagyobbik pokol? *(Az óra nyolcat kongat.)* Épp olyan a hangja, mint annak ott, a kis turistaházban... Az első téli vakáció az egyetem után... Bim-bam, bim-bam, bim-bam... A konyhaszagú, üres ebédlő, ragadós viaszosvászon, nyikorgó székek, büdös olajkályha, csak közelre fűt, az ajtó résein a tél kihúzza melegét. Mind elmentek. Lekapcsoltam a pókhálós égőt, kibámultam a kék dombokra, a hóval rajzolt szabályos ágakra, és szerelmes voltam Gyulába, rendületlenül. Arra ébredtem, hogy elzsibbadt minden tagom. Odafenn Gyula ágya üres volt, a szoba vacogtatóan hideg. *(Az emlék-óra kettőt üt.)* Bevilágított a hó, és akkor az ablakon át megláttam őket. Gyula és Klári. Az erdő felől ballagtak. Ruhástól bújtam ágyba, és úgy tettem, mintha aludnék... Másnap az arcukat lestem, miközben gyerekek módjára hancúroztunk a térdig érő hóban, egymást dobáltuk, nevettünk, és ebéd előtt egy rozszant szánkó is előkerült. *(Ajtócsengő szólal.)* Jövek! Megyek! Egy pillanat! *(Kulcs zörgése, ajtó nyitása.)* Anna! Jézusom, mi baj? Gyere beljebb, na! Dzsoni? Elaltatták? Jaj, Annám! Olyan nagyon szeretlek!... Jobb így! Egy életen át agysérüléssel! Kín, rohamok, rémes szenvedés. Neked is. Hozok bort. Vagy most jobban esne egy konyak? Úristen Anna, egészen kiborultál. És Edit? Együtt jöttetek volna, nem? No, szólalj meg, drágám! Jön? Nem? Miért? Mondd! *(Megszólal a telefon.)*

Helló! Klári? Honnan beszélsz? Alig hallak. Jézusom! Melyikbe? ... És ha idejönnél? Ha velünk lennél most?... Miért nem tudják? Hol vannak?... Szia... Vigyázz magadra! *(Leteszi a kagylót.)* ... A János szíve. Bevitték. Mi van, Anna? Hová?...

GYULA *(Berobban:)* - Sziasztok! Hová rohansz, Anna? Felborítasz! -

Az ajtó durranva becsapódik. Csend.

GYULA - Mi van? Senki nincs még itt? Ninus! -

NINUS - Azt hiszem, az utak elindultak lefelé... -

Csend. Távolról egy kutya vidám csaholása, gyerekek sivitása-kacagása közeledik - tompán, egy puha, hóborította világból.

KLÁRI - Ne csukja be az ablakot, nővérke! Szeretem ezt a zshivajt. Tele van boldogsággal. A gyerekek olyan belefelejtkezve élvezik a pillanat örömét, egészen összekeverik a valósággal. És a valóság könnyen el is tűnik ilyenkor, ha leesik az első hó. -

NŐVÉR - Hazafelé kerülgethetem a tócsákat, az autók fekete levet fröcskölnek a kabátomra, sóvirágos lesz a csizmám, a megpakolt szatyrok fülein megdermednek az ujjaim... -

KLÁRI - Menjen le, kedves, a kertbe, és építsen nekünk egy hóembert! Milyen jó kedvre derülnek majd az öregek, ha kinéznek az ablakon! -

NŐVÉR - Hóembert? *(Felnevet!)* Ugyan, Klári néni, már kinőttem az ilyen játékból. -

KLÁRI - Csacsi leány, hisz alig múlt húsz! A hóemberépítés egyébként sincs korhoz kötve. Én is építettem még harmincöt évesen is... és később is... sokat... hóember-hadsereg... csupa békés katona... Aztán elolvadnak, mint a haldoklók, végül egy kupac, azon a dolgát vesztett, rohadó répaszár, és a félig-süppedt lyukas fazék, végül semmi. A hóemberből semmi sem marad. A helyére is csak emlékezetből lehet rátalálni. Mégis gyömködném a fehér golyókat, gémberedő ujjakkal, görgetném hajlongva, hogy kövéredjenek... De hisz tudja, hogyan kell... -

NŐVÉR - Tudom. *(Elfelé:)* Ugyan hol talállok lyukas fazekat? -

Az ajtó halkán becsukódik. A „gyerekhangok” kivehetővé válnak: Edit kacag, Klári visít, János nevet.

KLÁRI - A Börzsönyben voltunk, bűdös és hideg kis turistaházban. Neked, János, nem volt bakancsod. Csak toporogtál a ház előtti járdán, mert reménytelen, hogy megszáradjon a cipőd, ha átázik. Igaz, te mindig megelégedtél azzal, ha kívülállóként épp csak súroltad a mások mulatságait. Néztél, mosolyogtál, de sohasem jöttél közénk játszani... Micsoda hóembert építettem, mi? Elhatároztuk, meglátogatjuk tavasszal *(kuncog:)*, ha kiderül az idő. -

Kutyacsaholás - nagyon közelről.

NINUS - Kapd el! Fogd meg! -

KLÁRI *(visít:)* - Neee! Félek tőle! Ne csináld, Ninus! -

Klári lihegve fut, csahol fülébe a kutya, hógolyók puffannak.

NINUS - Nem harap, ne félj! Tőlem félj! Nesze! Nesze! Nesze! -

Klári sikít, elesik, nagyot huppan.

- ANNA - Megütötted magad, Klári? -
KLÁRI *(Dühös-kedvesen:)* - Hülye Ninus! Eltaláltad a kisbabámat! -
NINUS - A micsodádat? Azt találtam el, a micsodádat! -
KLÁRI - A kisbabámat, te lökött. -
NINUS - János! Tényleg van neki kisbabája? -
JÁNOS - Azt csak Klári tudhatja. -
ANNA - Állj már fel! Meghül a kisbabád! -

Nevetés.

- KLÁRI - Csak röhögjete! Igenis, gyerekem lesz. -

Megilletődött, csodálkozó csend. A kutya egyet vakkant.

- EDIT - Tényleg? -
KLÁRI - Tényleg. -
EDIT - Hurrá! Halljátok, srácok? Jön a banda első gyereke! -

Ujjongás.

- KÁROLY - Éljen a kölyök! -
ANNA - Ez fantasztikus meglepetés, Klári! -
GYULA - Gyere, te hideg asszony! Egy cuppanósat! -
KLÁRI - Még összetörtök - minket! -
NINUS - Muti magad! Ilyen egy kismama? Ajaj, majd milyen szép gömbölyű leszel!
Mint egy hordó! -
KÁROLY - Gyerekhordó hordó! Százszoros vivát! -
GYULA - Igyunk egyet a jövevényre! -
NINUS - Úgyis olyan hideg van. -
ANNA *(Csak Klárinak:)* - Nagy tett ez, öregem! János ellenére... -
KLÁRI *(Csak Annának:)* - Tudom. A neheze hátra van. -
EDIT - És mikor? Mikorra várod? -

Lelkes, örömittas hangzavar közepette bevonulnak a házba.

- GYULA *(Harsányan:)* - Egy akó forralt bort! -
EDIT - Most pedig leisszuk magunkat. Zenét? -

A rádióból zene szólal: négyük hangszereinek összeállt együttese. Motívumok egy későbbi, majdan kiteljesedő muzsikából.

- KÁROLY - És csak akkor józanodunk ki, ha megérkezett. Hurrá a kis betolakodónak! -

Csészék csörömpölnek, merőkanál koccan. Zsivaj.

- ANNA *(Csak Jánosnak:)* - Gratulálok, János! Végül is rászántad magad, hogy apa legyél. Klári génjeiben jobban bízol... -

JÁNOS (Vissza Annának:) - Hülyéskedik, nem veszed észre? -

ANNA (mint fenn:) - Ez, fiam, halálosan komoly. Nem veszed észre? -

NINUS (Csak Klárinak:) - Nem félsz, hogy elhízol? Hogy megcsúnyulsz? -

KLÁRI (Ninushoz:) - Nem hiszem, hogy ez a fontos. Egy különös misztériumot élek. Amióta megtudtam, minden, de minden egészen más. Megváltoztak a dimenziók. -

NINUS - Mégis. A munkád, az alkotás... Amiből most kimaradsz egy ideig... -

KLÁRI - Miért? Ez is alkotás. Ez csak az igazán. Egy csodával gazdagodtam. -

NINUS - Kiesel a szakmából. -

KLÁRI - Biztosan átveszed a helyemet az Intézetben, nem? és máris minden megoldva. Én meg otthon pelenkát mosok, és boldog leszek. -

GYULA (Fennhangon:) - Édes kispajtás! Megnőttél a szememben. És az apáról elfeledkezünk? Nagyon hallgatsz, János. Megilletődöttél, mi? Te, félnótás apajelölt! -

JÁNOS - Klári megint bolondozik. Rájött a szereplési vágy. Biztos, hogy gyerek van a hasadban, tréfáskedvű hitvesem? Vagy inkább egy hóembrió?... -

KLÁRI - Ez is, az is, mit tudom én! (Csak Jánosnak súgva:) Kellően undok vagy. -

JÁNOS (Csak Klárinak:) - Örülök, hogy értesültem a szép családi eseményről. Méghozzá így. Neked mindig mindenhez ilyen nagy plénum kell... -

KLÁRI - Ne dühöngj! Így könnyebben túl leszel rajta. A sokkhatás, tudod... -

JÁNOS - Óriási trükk! Így aztán visszavonhatatlan! -

KLÁRI - Amúgy is. (Fennhangon:) Én meg leiszom magam teával. Rum nélkül! -

KÁROLY - János! Te sem tudtad? -

JÁNOS - Nem. -

GYULA - A legszebb alkalom, hogy megtudd. Baráti körben. Ne bánkódj, János! Mi sem tudtunk róla. -

NINUS - Pedig volt alkalmatok megbeszélni az éjjel. -

GYULA - Alkalom lett volna, csak akkor Klárinak nem ez jutott az eszébe. -

NINUS - Pedig igen bizalmas lehetett a légkör. Behavazott éjszakai erdő... -

GYULA - Gondolod, hogy először velem akarta közölni? -

NINUS - Amilyen jóban vagytok! -

Az a bizonyos óra nyolcat üt.

ANNA - Csak nem rontjátok el a hangulatot? Te nagy felfedező! Nem is tudtuk volna meg, ha nem dobálózol olyan dühödten. -

EDIT - Gyerekek! Itt karácsonyozhatnánk jövőre. Amikor eggyel többen leszünk. -

GYULA - Remek ötlet! -

KÁROLY - És építünk egy óriási, a tetőig érő hóembert annak a gyerekek. Hadd csudálkozzon valami szépre ebben az ocsmány világban! -

NINUS - És akit akkor megdobálok hógolyóval...! -

EDIT - És aki téged eltalál...? -

GYULA - Ne ijesztgess, Edit! -

KLÁRI - Úgy is van! Itt az ideje, jöhet a következő! -

NINUS - Klári, aki mindig mindenben az első. -

KÁROLY - Az érdekek nem kisebbednek a numeróval. Sőt! Azt hiszem, tényleg rajtad a sor, Ninus. Edit ugyanis hallani sem akar gyerekről. -

EDIT - Mert hülye lenne, hisz te lennél az apja! -

KÁROLY - Milyen szellemes tudsz lenni mindig! -

EDIT - Jól van, jól. Tőlem sem örökölné semmi jót. Ami, ugye komolyan megfontolandó. Mint az, hogy miért üres nekem folyton a bögrém? -

GYULA - Tölthetek, hölgyem? -

KÁROLY *(Már ittasan:)* - Ezt irigylem, hogy ilyen úriember vagy. Nekem soha nem jön össze. Mint Annának a férjhezmenés. -

ANNA - Gusztustalan vagy! -

KÁROLY - Annácska drága, ki absztinens a férfiakra, kivéve...? De hát fuccs, az végleg elveszett... -

Elcsattan egy pofon. Csend.

KLÁRI - Épp így hallgattál János akkor is. És még azután vagy fél éven át. Halálosan megsértődte, hogy gyereked lesz... Átejtettelek, igaz, hiszen megegyeztünk. Nem tudtam elképzelni, hogy komolyan gondolod... Igazad van, erre nincs mit válaszolni... Minek küszködök még most is azzal, hogy megfejtselek?...

Megint beszűrődik az emlékeztető gyerekzsivaj és a kutyacsaholás, amelyet átsző az a muzsika a turistaházból. Am lassanként csak a dob és a zongora szól.

KLÁRI *(Felnevet)* - És Ninus lett a második anya a bandában. Aztán nálunk jött a következő gyerek, és Ninus megint követte a példámat. Nem nagy szaporulat. Hét ember négy utódot produkált összesen. *(Kuncog:)* Ninus soha nem tűrte, hogy lemaradjon...

Változik a gyerekzsivaj: a négy „utód” duruzsolása, kacagása kíséri most Klári emlékeit.

KLÁRI - ... Az utolsó közös kirándulás... Mikor is lehetett? Igen, igen, jól mondd. Lackó akkor kezdte az ötödiket, Bélu még óvódás volt... Elzarándokoltunk az Ilona-forráshoz. Hűvös alkonyat a hatalmas sziklák árnyékában, a fák lombosűrűje alatt, felettük rekkenő nyár tombolt. És csend, csak a vízesés zajongott a kövekhez verődve. A kedvéért előbújtak a kaméleonok, Gyula a fejét lógatva ült egy öles fatörzsön, a gyerekek elpilledtek. Valami ránk telepedett. Áhítat? A fenség tisztelete? Csak Ninus élvezte felhőtlenül a mozgás örömét. Fáradhatatlanul megmászott minden szirtet... Azután ment Gyula két évre Angliába... Neee! *(Nem kap levegőt, vergődik.)* ... Hát sejtetted, János? ... Vidd el a kezed! ... Neee! Eressz! Meg-ful-la-dok... -

Halk ajtónyitás, halk nesztű léptek.

NŐVÉR - Egy kis éjszakai szuri, Klári néni. Így. Már minden rendben lesz. Jó éjt! -

Halk ajtócsukás. Klári légzése lassan egyenletessé válik. Rövid csend, aztán hirtelen eső-zuhogás.

KLÁRI - Igen, zuhogott. Védtelenül, egy szál tréningben, azt is a gyerekekreadtuk. Libasorban az avaron, bokrokon áticsörtetve, sehol ösvény, csak esőfüggöny. fatörzstől fatörzsig láttunk csak... Elvesztettük egymást... Hiába kiabáltam... Csak Gyula kiáltott vissza nagy sokára... egy kalyibából... Bögtem, hol lehetek, és kinn egyre zuhogott, kitaróan. Igen, akkor, egyszer, lefeküdtem Gyulával... Átfagyva, vizesen, mint amikor nem oldódik, de robban a feszültség. *(Hallhatni, amiről mesél.)* S az eső egyre kopogott a deszkatetőn, egyenletesen... azután csak pergett ... apró szemek pattogtak a leveleken... és a ránk szakadó esteli, vihar utáni csendben előbújt a közeli forrás diszkrét bugyogása... -

Forrás bugyogása, majd egy medencébe csorgó víz csobogása. A háttérben feléled az uszoda nyomott és tompa zsvivaja, a hangszóróból visszhangos háttérzene szól: a dob és a zongora előző melódiája. Közeli csobbanások: Klári és Ninus versenyt úsznak.

KLÁRI *(Az utolsó tempók alatt vidáman:)* - Húzz bele Ninus! -

NINUS - Meglesz, ne félj! -

KLÁRI *(Már a célnál, nevet, prüszköl:)* - Na, te híres... -

NINUS *(Beéri, liheg:)* - Megint te győztél. -

KLÁRI - Sokkal jobb úszó vagy, mint én. Mi van ma veled? -

NINUS - Téged figyelek. Azt nézem, mitől vagy olyan vonzó. Így, vizesen is. -

KLÁRI *(Kényszeredetten nevet:)* - Megbolondultál? -

Dulakodás, bugyborékolás: Ninus nekiesik Klárinak.

NINUS - Miért tetted? -

KLÁRI - Mi van? Eressz! -

NINUS - Miért tetted? -

KLÁRI - Ne! -

NINUS - Te, te, te - ringyó! -

Klári sikít. A zene hirtelen megszakad. Rövid csend.

KLÁRI *(Zihálva:)* - Meg akartál fojtani... -

NINUS *(Zokog.)* - Hagyj békén! -

KLÁRI - Teljesen elment az eszed. És még te bögsz. -

NINUS - Gyűlöllek! -

KLÁRI - Észrevettem. Nem vagy normális. Nem bírod elviselni a vereséget. A véletlen vereséget. Szia. -

NINUS - Nincsenek véletlenek! Régóta látom, mi folyik. Az évődések, a cinkos összenézések, az elkapott félmosolyok... -

KLÁRI - Miről beszélsz, te örült? -

NINUS - Arról, hogy Gyula szeretője vagy. -

- KLÁRI - Ne mondd!... Szóval ezért akartál a vízbe ölni. -
- NINUS - Tudom! -
- KLÁRI - Most már én is beléptem a gyanúsítottak sorába? Az eszelős, féltékeny agyad! -
- NINUS - Gyula mindent elmondott. -
- KLÁRI - Igen? Mi az istent mondott? -
- NINUS - Az Ilona-forrásnál... Mindent! Érted? Mindent! -
- KLÁRI - A hülye!... Nem veszed észre, hogy az agyára mész a féltékenységeddel? Hogy ugrat? Tudod, mikor jártunk az Ilona-forrásnál? -
- NINUS - Hat éve. Ez az! Túl régen volt, és azóta ti... -
- KLÁRI - És azóta mi... Azóta senki nem vett észre semmit. Se János, se te, se más. Pompás! Gondold el, te szerencsétlen, ha igaz volna, elmondaná? Neked? Rólam? Felfogod, hogy ez mekkora baromság? -
- NINUS - Roppant jól el tudom képzelni. Az első perctől kezdve nagyon megértettétek egymást! -
- KLÁRI - Károllyal is. Neki is a szeretője vagyok? -
- NINUS - Az más. Károly hülyül, bohém számár, senki nem veszi komolyan. Gyula... -
- KLÁRI - Gyula komoly professzor. Neki hinni lehet, igaz? Hiszel és gyanakszol egyszerre. Fogalmad sincs, mit akarsz! -
- NINUS - Biztosat akarok tudni! -
- KLÁRI - Intézzétek el egymás között! Ebből nekem elegendő van! Mind a kettőtökből! -
- NINUS - Ahogyan te Jánossal élsz... -
- KLÁRI - Mindent bedobsz? -
- NINUS *(Kiabálva:)* - Biztosat akarok tudni! -
- KLÁRI - Tőlem? Ha igaz volna, sem vallanám be. Neked. Világos? De mert Gyula mondta, éppen azért nem igaz. Ezt is érted? -

Rövid csend.

- NINUS - ... Elmegy. Két évig újra külön. Miért mondaná éppen most? Búcsúzóul? ... -
- KLÁRI - Veszekedtetek? Fogadni merek, hogy előadást tart éppen valahol az országban, és te csináltad megint a balhét. Így van? -
- NINUS - Végre befejeztem a fordítást. Neki dolgoztam hónapok óta éjjel-nappal. És a gyerekek, a háztartás, minden, legyen tiszta inge, és ne hiányozzon a gomb, és amikor kész a könyve, az utolsó oldal is a gépben, fellélegeznék, és elintézem, hogy végre együtt gondtalanul egy kicsit, valahol, akkor bejelenti, hogy a hét végén konferenciára utazik, a jövő héten pedig szedi a sátorfáját, és Amerikába repül. Két évre! Érted? -
- KLÁRI - Mert olyan hülye vagy. Mi volna, ha magaddal is törődnél? Ha nem tennél a feneked alá mindent? A legtermészetesebb, hogy a hátadon megy felfelé, és közben azt sem látja, mi minden van még azon a háton. Rosszul szereted. -
- NINUS - Nem tudok önzőbb lenni. -

KLÁRI - No, igen. -

NINUS - Mint te. Hallom, váltok. -

KLÁRI - Mi az? Mindenki vallomást tesz neked? -

NINUS - Gyula mondta. -

KLÁRI - Ezt is! A facér, válófélben lévő barátnőd persze a férjednél keres menedéket. A hódító doktor úr! Zsebre vágott. Óriási! -

NINUS - Az. Egészen hihető. Annál is inkább, mert Gyulától kellett megtudnom. Elöttem mélyen hallgattál. Nem furcsa, édesem? -

KLÁRI - Lehet, hogy nem akarok többé a Gyuláddal találkozni. Igen gennyes dolgai vannak. -

NINUS - Ezt is csak kitalálta? -

KLÁRI - Ráhibázott. Nem én sírtam el neki. De úgy sem hiszed. Mindenesetre tönkretett egy barátságot. És te belementél. Elképesztőek vagytok! Így, együtt!... -

NINUS - Kérlek, ne menj el! -

KLÁRI - Mit akarsz még? -

NINUS - Nem tudom. Ne menj így el! Rohadtul zavaros minden. Mintha kiszípannatták volna körülöttem a levegőt... -

KLÁRI - Csak nem várod el, hogy most lelkiéletem éljek veled? Nem érzed, hogy ezek után nincs mit mondanunk egymásnak? Szia. -

NINUS *(Magának:)* - Úristen! A tökéletes semmi. Mindent elpusztított körülöttem... Mint aki nem akar visszajönni... -

Rövid csend.

KLÁRI *(Közeledve:)* - Ninus! Gyere, szárítkozzunk meg a napon!

NINUS - Klári... -

Ajtó tárul, és bezúdul a szabadtéri strand hangzavara. Klári és Ninus léptei alatt nyiszorognak a kavicsok.

NINUS - Klári... -

KLÁRI - Oké, Ninus. -

NINUS - Klári! -

KLÁRI - Hm? -

NINUS - ... Az a szörnyű, hogy még mindig szeretem. szerelemmel. Kibírhatatlanul... -

KLÁRI - Hallod? A talpunk alatt rajtunk röhögnek a kavicsok.

A kavicsok egyre hangosabban röhögnek.

KLÁRI *(Túlkiabálva a kavicsokat:)* - Ki kellene kövezni ezeket a sétatákat, nővére. Mintha a takarómon lépdelnének. Egymáshoz súrlódó kavicsok morzsálják a fülcimpámat, belecsorognak a hallójáratokba, rátelepednek az inakra, nekiütődnek a sejtjeimnek, és az idegszálakról, mint feszített húrokról,

visszapattannak, és régi dallamokat pengetnek... Agyonsimogatott kövek, víz szeretői... Ki kellene kövezni a parkok sétaútjait... -

NŐVÉR - Majd szólok a professzor úrnak, Klári néni. Magának biztosan elintézi... Hoztam egy kis édességet. Ide teszem a kistányérra. -

KLÁRI - Hmmmm! Vaniliáskifli! Proust-i illatok. Idéző és varázsló aromák. Látja, kedvesem, minden, de minden ismétlődik... -

NŐVÉR - ... Szóval lebetonozni a kavicsokat, Klári néni... -

Ajtócsukódás.

KLÁRI - Igen, a kavicsok... -

... amelyek egyre nyiszorognak, majd dobpergéssel vegyülnek, és ebbe diszkrét erőszakkal belép egy bánatos gordonka-dallam. Aztán a zene megszakad, és tovább nyiszorognak a kavicsok, de már csak egyvalaki sietős léptei alatt, aki végül megáll, csenget.

(A találkozást olykor „köz-zene” szakítja meg: gordonka és a kísérő halk dobszó. A „köz-zene” elhallgatott dialógusokat és/vagy az idő múlását jelzi.)

ANNA *(Az ajtó mögött a kulccsal zörögve:)* - Ne félj, Klári! Dzsoni már nem ugrik a nyakadba. -

Ajtó tárul.

KLÁRI - Annám! Az isten éltesen bennünket a barátságunk 35. évfordulóján! Íme, hozzájárulás a jókedvhez! -

ANNA - Az már két üveg pezsgő... -

KLÁRI - És micsoda illat! Mint a Jégbüfé előtt, emlékszel? Hogy az ember szájában összefut a nyál. -

ANNA - Az áruló meglepetés. Édesszájú barátném kedvéért tortát sütöttem. -

KLÁRI - Nem vagy igaz! És ez az asztal! Mint egy igazi ünnep! -

ANNA - Nagyon igazi. Önmagunk ünneplése. Megérdemeljük. -

KLÁRI - Azt hiszem, minden próbának alávetettük ezt a mi barátságunkat. Kiderült, kibírja. -

ANNA - Tölts, Klári! Előtted nincs nyithatatlan üveg. Hozom a vacsorát. -

KLÁRI *(Utánaszól:)* - Te nemigen szíveled a ceremóniákat, s most még virág is! És gyertyák!... Mert tudod, mennyire szeretem titkokkal teli lobogását, a láng beszédes vibrálását... *(Közben tölt.)* -

ANNA *(Befelé:)* - Én meg szeretem, amit szeretsz. Szeretem, akit szeretsz. Ígyunk!

KLÁRI - Anna! Még elbőgöd magad! A következő 35 évre! *(Koccintanak.)* Egészségedre, öreglány! -

ANNA - A tiédre! A te életedre! -

KLÁRI - A miénkre! *(Isznak.)*

ANNA - Egyél! Neked sütöttem, szentem. -

KLÁRI - És te csak nézed? Mi van? Épp mára vesztítetted el a híresen elpusztíthatatlan jókedvedet? Ittál, mielőtt jöttem, mi? -

- ANNA - Nem. Csak készültem. Ma igazán őszinte akarok lenni. -
- KLÁRI - Igazán? Hát nem voltunk egymáshoz igazán és mindig őszinték? -
- Köz-zene.*
- KLÁRI - Istenien főzöl, ha egyszer nekilátsz. De jóllaktam! Kidurranok! Kár, hogy ritkán hívsz meg vacsorára... -
- ANNA - Két pofára faltad a gesztenyetortámat. Jó nézni, ahogyan eszel. Még én is megkívánom. -
- KLÁRI - Mégsem erőltetted meg magad. Pedig felszedhetnél pár kilót. Hálni jár beléd a lélek. -
- ANNA - Míg meg nem unja ezt a rozoga lakosztályt. Az utóbbi hetekben hét kilót leadtam. -
- KLÁRI - Miből, te jó isten? Mert olyan rendszertelenül élsz. Ha mindig főznél magadnak, ha nem felejtkeznél el arról, hogy néha enni is kell, mondjuk naponta háromszor... -
- ANNA - Voltam orvosnál. Orvosoknál. Két hét múlva befekszem. Megoperálnak. -
- KLÁRI - Operálnak? Mivel? Sosem panaszkodtál! -
- ANNA - Nincs elég gondod? Megszabadítanak egy darabka belemtől. Ennyi. Talán csak ennyi... A leletben van egy rövidítés. -
- KLÁRI - Miféle rövidítés? -
- ANNA - C.i.s. Tudod, mit jelent. -
- KLÁRI - Nem. -
- ANNA - Ciszta. Daganat. -
- KLÁRI - Kiszedik, azt mondod. -
- ANNA - Sokféle daganat van. -
- KLÁRI - Szóval azért fancsalodtál el ennyire. Igazán hülye vagy. Kiszedik, és kész. Nagyon sok embernek felvágták már a hasát. És aztán? -
- ANNA - Nincs aztán. Érted? Nem most hallod tőlem először, hogy ennyi van nekem. Eddig elment hülyéskedésnek. De most már minden pontosan ki van számítva. *(Tölt.)* A könnyű halálra! *(Iszik.)* -
- KLÁRI - Ez nem igaz, Anna! Magad sem hiszed! -
- ANNA - Nagyon jól tudod, mennyire komolyan mondom. Megígértem, hogy igazán őszinte leszek. Nem, ne beszélj most! Úgy sincs semmi, amit mondhatnál... -
- Csend, csak a gyertya serceg.*
- KLÁRI - Leégnek a gyertyák. -
- ANNA - Le. -
- KLÁRI - Adj másikat, kicserélem. -
- ANNA - Nincs másik. Ha a kanóc befulladás az olvadt viaszba, sötét lesz... És tudod, az egészben az a pizsokság, hogy teljesen felesleges volt ez a 48 esztendő. Így hát éppen elég. *(Iszik.)* Úgy, hogy tényleg minden rendben. -

- KLÁRI - Nézd, ez az ostoba láng is kapaszkodik. -
- ANNA - Neki sincs mibe, érted?... Már nem is álmodok. -
- KLÁRI - Pedig megfejténém. Mint az eddigieket, emlékszel? -
- ANNA - Dzsoni látogat meg néha. Éjszakánként arra ébredek, hogy itt liheg az ablak alatt. Felébredek, és azonnal tudom, lehetetlen, hiszen nem él. És az a legszörnyűbb, hogy félek. Én, aki eddig soha nem ismertem a félelmet. Nem merek mozdulni sem. Nyitott szemmel fülelek a sötétben. És ébren is hallom. Érted? Lehet, hogy a halálon túlról eljön? Miért? Figyelmeztet? Olyan közel van? Olyankor beleizzadok a félelembe... -

Köz-zene.

- KLÁRI *(Már becsípett:)* - Együtt jártunk suliba, mi négyen. Mégsem jutna eszembe, hogy megünnepeljem velük a barátságunkat. Mert veled az igazi. Ez a szavakat nem igénylő összetartozás. Mintha két külön bőrben volnánk tökéletesen azonosak. -
- ANNA *(Még keserűbbre itta magát:)* - Azonosak? Inkább kiegészítjük egymást. Ketten teszünk ki egy egészet. Bennem a halál ült meg születésemkor, benned az élet. Én taszítok, te vonzol, én egyedül maradtam, körülöttem még mindig sokan lejtenek csábtáncot. -
- KLÁRI - János rosszul választott. Azt hitte, velem majd könnyebben boldogul, és a maga elképzelésére tud formálni. Ha a te szigorodat választja, az neki biztonságosabb lett volna. -
- ANNA - És kényelmetlenebb. Nem érdemes már erről beszélni! Régen volt. És régen elmúlt, amit János iránt éreztem. Akkor pattant el a fájdalom utolsó szála, amikor összeházasodtatok. Egy üzenet, amely az érzelmek feleslegességét jelezte. Eltűntetek az életemből, én meg helyrejöttem. Még vártam, hogy János helyét betöltsen valaki más, de várakozás közben elfelejtettem nyitva hagyni az ajtót, hogy be lehessen lépni rajta. Aztán már... megcsontosodtam... -
- KLÁRI - Őszinteséget ígértél. -
- ANNA - Nem hiszed el, hogy János már annyira a múlt, hogy az évek vastagodó kódján át a sziluettjét sem látni?... Emlékszel arra az estére, amikor újra összetalálkoztunk? -
- KLÁRI - Négy év múlva. Évfolyam-találkozó volt. Együtt mentünk Jánossal. Nagyon akartam, hogy ott legyél. De féltem is tőle. -
- ANNA - Beléptetek. Akkora lett a csend, hogy tudtam, ti vagytok. Nem néztem hátra. Különös találkozás, ezt a többiek is tudták, mert hogy öt évig János meg én, és azt is tudták, hogy te meg én... és nem értették, hogy János miért téged vett feleségül. Azután leültetek, külön-külön, és egyiktek sem jött oda hozzám. Még köszönni sem... -
- KLÁRI - Nem tudtam eleget inni, hogy bátorságom legyen. János aztán megtette, láttam. -
- ANNA - Őszintétlen, udvarias gesztus volt. Egy kicsit megdöbbenett. Ennyit jelentett öt év? -

- KLÁRI - Azt sem hallottam, miről beszélgetnek körülöttem. A vonzást éreztem, hogy oda kell mennem hozzád, és ugyanakkor, hogy nem merek. -
- ANNA - Valami erő rendezhette meg. Egyszer csak egyedül maradtam az asztalnál. Elöttem a pohár, fél kézzel fogtam, lehajtottam a fejem, és vártam. És akkor, pontosan akkor... Már szikrázott a feszültség aombok alatt, hogy akár látni is lehetett a mélykék égen. Apró kisülések... Akkor meghallottam lépteid csöndjét a nyikorgó kavicsos. A súrlódó kavicsok közeledő nesze magába szívott minden zajt körülöttem, és rajtam túl. Megállt a kozmosz, és eltávolodott az asztal, és megszűnt mindenki, süket lettem az élő zajokra, felemelkedett a zsongás, csak a várakozás volt és a közeledés, és nem láttam semmit, csak ami mögöttem van, hogy jössz a hátam mögött, és megállsz. Akkor minden elrendeződött. -
- KLÁRI - Úgy néztünk egymásra, mint akik négy éve ezt a pillanatot várják, és mégis mint akik tegnap látták egymást utoljára. -
- ANNA - És úgy folytatódott minden, mintha én sohasem szerettem volna Jánost. Csak téged. -
- KLÁRI - A barátságnak nincsenek feltételei. Csak a szerelemben vannak feltételek. -
- Köz-zene.*
- ANNA - A szerelemnek sincsenek feltételei. Ha vannak, már nem AZ a szerelem. Csak egy a földi érzések közül. -
- KLÁRI *(Az ital emelkedett mámorában:)* - Ez az, amit nem ismerek. A feltétlen szenvedélyt. -
- ANNA *(Az ital józan mámorában:)* - Aztán rájöttem, hogy van ilyen. Feltétlen elfogadása a másinak, és ebben az érzésben mégsincs alázat. -
- KLÁRI - Igen. Talán én is így gondolom. És ez a mi barátságunk, Anna, ugye? -
- ANNA - Annak is nevezheted. De talán... inkább... szerelem... -
- KLÁRI - Mondd, édesem, pontosan fogalmazol? -
- ANNA - Nem rögtönzők. Nagyon sokáig tartott, amit megfogalmaztam, nagyon sokáig kerestem a pontos szavakat... -
- KLÁRI - Bátor vagy, Anna. -
- ANNA - Elszánt. Nincs veszítenivalóm. Mellettem kell, hogy legyél most, így, a végefelé. Tudom, hogy megteszed. -
- KLÁRI - Nem bírom ezeket a súlyokat, Anna... -
- ANNA - Félsz. -
- KLÁRI - Igen. -
- ANNA - Mitől? A szerelemtől vagy a haláltól? -
- Csend.*
- ANNA - Nem kérek semmit, semmit! Csak legyél mellettem - akkor!... -
- KLÁRI *(Kiáltva:)* - Ha ennyire hiszel benne, megtörténik! -
- ANNA - Mindig tudtam, hogy nem fogok megöregedni. -

- KLÁRI *(Hisztérikus sírással:)* - De igen, igen, igen!... -
Zokogó gordonka-dallam, amelynek hirtelen vége szakad.
- KLÁRI *(Hisztérikus sírással:)* - De nem, nem, nem!... -
A sírást zenekari forte vágja el: Beethoven Hegedűversenye szól (kb. a 497. ütemtől), felsír a hegedű, azután a dallam felfelé fut, majd halkul, és sokáig hallható marad.
- BARBARA *(töri a magyart)* - Klara... Így lesz még nehezebb... Még van egész napunk... Egy egész nap! -
- KLÁRI *(Sírása lassan lecseng:)* - Egyetlen kurta nap. Az utolsó. U-tol-só!... Nem bírom, Barbara! Nem, nem, nem!... -
- BARBARA - De előttünk van, édesem!... 24 óra... Rengeteg! -
- KLÁRI - Azután itthagysz három esztendő. Mögöttünk lesz egyetlen pillanat alatt. Behúzza kerekeit a gép, felszáll, elpattan minden kötelék, földhöz kötő, bennünket összekötő utolsó szál, végül szétszakadnak az emlékek is. Én itt maradok, lenn, talpam ezen a földrészen, és bennem dagad feszítő fájdalommal az elmúlt három esztendő minden perce...Tíz óra múlva már az arcomat is elfelejtet. Rád új élet vár ott, és mások, a tiéd, az igazi otthonod! -
- BARBARA - Mondod, nekem könnyebb lesz, ugye? Miért mondod? Soha-soha nem hazudtam neked, mindig-mindig tudtad, hogy elkövetkezik. Én is. Azt hiszed, nekem ez jó? Csorba boldogság?... -
- KLÁRI - Nagyon nem akartam gondolni rá. Én egészen boldog akartam lenni! Az utolsó percig! De nem megy! Érted? Nem megy! Nem bírok elszakadni tőled... -
- BARBARA - Muszáj. -
- KLÁRI - Milyen egyszerűen tudod mondani! Milyen rettenetes szó! Hogy gyűlölöm! Muszáj! Ez a szó teszi neked könnyebbé, igaz? De ez a muszáj nem muszáj! *(Harangszó kongat be az ablakon.)* Hallod, Bar? Nekünk harangoznak. Mintha temetésre... Kis, olasz harang. A jövőt harangozza? Azt mondja, figyelj csak! Maradjunk itt! Örökre! Az Adria is tenger, hallgatható, tavasszal nyármeleg, mint nálatok, és pálmafák, az emberek megértik a nyelvünket. Ebben a városban mindkettőnket megértene. Te muzsikálsz, én tanítok majd, és nem kell szégyellni, hogy egymáshoz tartozunk, ehhez itt senkinek nincs köze, hisz Itália egyikünknek sem otthona. Ne menj haza! -
- BARBARA - Milyen gyerek vagy. Édes, szép gyerek, Klara, kis bogaram! Hiszen tudod, hogy várnak. Hazavárnak. Mindkettőnket! -
- KLÁRI - Haza. Te oda, én amoda. Ketten kétfelé. És ezer kilométerek!... Miért nem lehet nekünk egy közös hazánk? -
- BARBARA - Vár az egyetem, van dolgod, rengeteg... Ősszel lemész a Duna-partra, s a lépcsőkön ülve olvasod az üzenetemet. A hullámokkal üzenek majd... És persze írok is... -
- KLÁRI - Nem! Ne írh! Mit kezdek a néma szavakkal? Papír, hűvös és érzéketlen. Nem!... Itt várlak a Frári falai alatt. Majd visszajössz, én épp kilépek a templomból, arcomon az üdvösség maradéka, mert Tiziano Madonnája még fogva tart, és olyan a mosolya, mint a tiéd, ha állad alá veszed a hegedűt...

Egyszer talán csak visszajössz... Tudod majd, hol keress... Az utolsó állomáson, ameddig elkísértelek... -

BARBARA - Kubából nem lehet csak úgy visszajönni. -

KLÁRI - De igen! Nagy művész leszel, végighegedülsz a világot, én veled tartok büszkén és rajongva, mert hiába lát ezer szem, hiába nyújtasz gyönyört ezer idegennynek, ahogy felzúg majd a taps, csak ketten leszünk a tenyerek csattogása felett, és tudom, csak az enyém vagy, egyedül az enyém! -

BARBARA - Hallgass! Nagyon nehéz így nekem! Nagyon-nagyon nehéz! -

KLÁRI - Legalább neked is! Különben úgy hagynál itt, könnyedén, mint egy nyaraláson szerzett ismerőst. Felállsz az asztaltól, fizetsz, és hazamész, bebújsz a férjed mellé, szép, fekete, szőrösmellű kan... -

BARBARA - Hagyd abba, Klara! Ez csúnya! Örülten gusztustalan! -

KLÁRI - Igen? Talán nem így van? Három rettenetes nyár volt nélküled. És most? Hasadban az új gyerek! Talán nem így van? -

BARBARA - Ne kezd megint, kérlek! Santa Maria! Mennyire gyerek vagy! -

KLÁRI - Nagyon is felfogtam, hisz elmondtad ezerszer, igen, hogy évente meg kell mutatnod otthon magad, s a családot a tús, hogy itt lehess. Ennyi, nem? De arra nem kötelezték, hogy gyereket csinálj vele! -

BARBARA - Nem. Arra nem. De ha José elválik tőlem... Hát nem érted? Egyértelmű, hogy többé nem engednek ki. Miért is értenéd, valóban, amore mio, amikor te itt fürdesz az Adriában?... -

KLÁRI - Hát igen. Két gyereket már nehezebb elhagyni. Egy anyának. Aki CSAK anya! A többi álmodta, Pestet, engem, és álmában azt dűnyögte, ez a szerelem... -

BARBARA - Igen, Klara. Ez a szerelem. Álom és szerelem nekem már egy. Még álmodnék egyetlen szép napot, de folyton ijedten felébredek. Komisz az elválásunk, holott lehetne feledhetetlen is. -

KLÁRI - Majd ezt is elfelejted. Ezt a kínlódást. Ezeket a harapásokat. Hogy nem tudni, melyikünknek fáj jobban... -

BARBARA - Alkonyodik. Sétáljunk egyet! -

KLÁRI - Előbb még muzsikálj! Egy utolsó kétszemélyes koncert... -

BARBARA - Szeretlek, Klara... -

Újra a Hegedűverseny. A fájdalmas, végső kifulladás (kb. a 316. Ütemtől).

Klári kicsit hamisan, öregesen dúdolja mellé a dallamot. Csakhogy a muzsika már egy vacak kis elemes rádió fátyolos hangján szól.

KLÁRI - Angyalok szerelme volt... Milyen messzi! Árva mécsfény egy barlang mélyén... Sok év múlva... olvastam valahol, igen... Bécsben koncertezett. Úgy meredtem a betűkre, mintha életre kelthetném, mintha lehetséges volna, hogy a barlangban felkeljen a Nap... Tíz óra múlva megszületett Éva lányom... Hihetetlen, igen... A haja épp olyan kék-vörös fényű, mint Barbaráé. A bőre nem. Évái vékony-fehér. Az övé... Istenem! Napsütötte indiánszín, élő, meleg mahagóni, vörösbarnán, olajosan csillogó... A csókja

narancsillatú, s a vére a pulzusommal egy ütemre lüktetett... Soha nem beszéltem erről, még neked sem, Anna, hogy ismerem ezt, amit te szó nélkül cipeltél hosszú éveken át, a vulkánt, a tengermélységet, a feltételek nélküli együvé tartozás akarását, és őrzöngő fájdalmait... Erős voltál, Anna, hihetetlenül erős... Megijedtem. És elfutottam volna akkor, onnan a jubileumi vacsoráról, ha merek... Hát csak csendesen elfordultam... Kegyetlen voltam, és irigyeltelek... -

Beledúdol a fürge-futamú hegedűszólóba, azután hirtelen csend. Csak valahonnan, a hegedűhang mögül egy messzi harang folytatja emlék-szavát.

KLÁRI - A harangszón túl is meghallom ám a lépteit, nővérke! -

NŐVÉR - Tudom. Nyitva felejtette a rádiót, Klári néni. Kikapcsoltam. Nemsokára éjfél. -

KLÁRI - Éjfél? Mióta harangoznak éjféltre? -

NŐVÉR - Talán csak a Hold kongat... -

KLÁRI - Lehet... Csak a Hold, igen... Könnyen meglehet... -

Az álom mezsgyéjéről hangok kerülnek elő:

NŐVÉR (Suttog:) - Nem. Most nem lehet. Éjszaka van. -

SIMI (Suttog:) - Épp azért. Maga olyan kedves! -

NŐVÉR - Jó, jó, de akkor se! Volna szíve felébreszteni? Nem! (Mintha erővel visszatartaná:) Akármilyen erős, én még erősebb vagyok! -

SIMI - Szerintem már felébredt. Maga nagyon hangos! -

NŐVÉR - Maga meg erőszakos. -

SIMI - Még hogy én! (Csendesen, kurtán felnevet.)

KLÁRI - Gyere csak, Simikém! Még mindig nem tanultál meg surranni? Most tessék, nekem kell eljárnom az érdekedben. Hagyja csak, nővérke, úgysem tudnék aludni. És ebben a korban ritkán van éjszakai látogatója az embernek. Kérsz valamit? Megkérhetjük a nővért, igaz? -

SIMI - Ha volna egy cigid. Megint elfogyott. -

NŐVÉR - Ez már mindennek a teteje! Klári néni, a kezébe teszem az életemet. Mert ha ezt megtudják... -

Csendesen behúzza maga mögött az ajtót.

KLÁRI - Rém rendes kislány. (Örömmel felkiált:) De hogy mennyire örülök neked! Szép tőled, hogy az eszedbe jutottam. -

SIMI - Már mióta készülődök, de tudod, sehogyse jön össze. Folyton rohanok. Semmire nincs időm. Engesztelésül hoztam neked valamit. Idenézz! -

KLÁRI - A szilveszteri trombita? Nem létezik! A temetéseden egész idő alatt dugdostam. Aztán odatettem a koszorúk közé. Hadd legyen egy jókedvű finton azon az undok helyen, ahová beerőszakoltad magad. -

SIMI - Mert olyan erőszakos és besurranó voltam egész életemben. -

KLÁRI - Te hülye kísértet! -

SIMI - És most elfújom rajta neked... -
 KLÁRI - Jesszusom, Simi! Csak nem akarod felverni a békésen alvó öreglányokat? -
 SIMI - De bizony! Hallgasd csak! Ez az a világraszóló szóló, amit azon a veszett szilveszteren fújtam. Az a keserves, tudod! -

Fújja, de a trombita már nem szól. Simi erőlködő gége-attrakciója hamar véget ér.

SIMI - Már nem szól. -
 KLÁRI - Nem baj. Emlékszem így is. A nagy veszteség gyászindulóját sírtad el vele. -
 SIMI - Nászinduló-előlegül Editkémnek és Károlykának. *(Feldöcög.)*
 KLÁRI - Editen kívül mindenki tudta, mi van. Miért nem mondtad meg neki soha, hogy szereted? -
 SIMI - Gyáva voltam. -
 KLÁRI - Sokat tűnődtem... miután... eltűntél. -
 SIMI - Miután leugrottam az ötödikről a lépcsőházba. Mondd csak ki nyugodtan! Most már nevükön lehet nevezni a dolgokat. -
 KLÁRI - ... hogy hogyan lehet így, ennyire szeretni? Hogy élni sem lehet nélküle? Akkor én igazán tán nem is szerettem soha? -
 SIMI - Neked még mindig nem nőtt be a fejed lágya, Klári. Pedig 78 évesen már ideje volna. Szerettem Editet. Nagyon. Nevetségesen. Mint egy rühes rab-szolga. Észre sem vette. Ez is azt jelezte, mennyire jelentéktelen semmi, tehetségtelen és élhetetlen vagyok. Akinek nincs miért életben maradnia. De Edit csak a végső bizonyíték volt.
 KLÁRI - Nemigen törted magad az egyetemen. Neked sem volt az fontos. A majd-csak-lesz-valahogy elmélete semmire nem bizonyíték. Hát akkor? Küzdöttél te bármiért? Valahol? Egyáltalán? -
 SIMI *(Nem figyel igazán Klárirra:)* - Hm... A Sarkadi-ügy nem ment ki a fejem-ből... A fél életünket a Tükrösben töltöttük, de az a délután!... -
 KLÁRI - Épp olyan marha voltál, mint máskor, és sorban ugrattál mindenkit... -
 SIMI *(mint fenn:)* - A jelzések... Egy napon a Gagarin meg a Sarkadi... Meghódítjuk a világűrt, de magunkkal nem tudunk mit kezdeni. Az egy vacak életünkkel... -

Nagyon messziről a négy hangszer együttes motívumának fiatalos és vidám változata hallatszik - egy presszóban. Nyílik az ajtó, és a beáradó utcazajt túlharsogva bejön Simi és János.

SIMI *(Mint aki folytatja:)* - ... és akkor mi itt tipródunk holmi pitiáner problémákkal, mint a Periklész törvényei, a lila polgáz, vagy mondjuk... -
 JÁNOS - ... mondjuk az uvuláris zöngés spiránsok... -
 SIMI - Na. Meg a hülye Hüve peive és egyebek... -
 JÁNOS - Nem beszélve a Mócsingos Szték Babbal címzetű menzai fogásról... -
 SIMI *(Röhincselve:)* - Ezt ki is felejtettem! Szóval az meg ott fenn, az a kozmonauta, mint egy új isten, elnéz felettünk. Csak úgy... -
 JÁNOS - Legfeljebb ha a kisujjával megpöccinti a labdányi Földgolyót... -

SIMI - Az évezred gigantikus lépései! -

JÁNOS - Kezit csókolom! Kérjük a hat duplát! Te, Simi! Főzzük meg Ninust, eresszen be este a felmenőinek a lakosztályába! Ugye, csak nekik van tévéjük? -

SIMI - Meg Anna apjának. Tudom, tudom, neked ott áll a kisbalta az ajtó mellett. Persze, megdumáljuk a Ninust. Már itt is van az áldozat. -

Anna és Ninus jönnek, utánuk megint elhal a hirtelen betódult utcazaj.

ANNA - Simi, hát te is idegurultál? -

SIMI - Úgy hiányoztatok! -

ANNA - János, a patyolat-számla, tessék. Őrizd, a cech közös. -

JÁNOS - További részletek? -

ANNA - A kulcsod, Simi. Kösz! -

SIMI - Végre otthon alhatok! -

JÁNOS - Látványosan csinálod, Anna! -

ANNA - Ja, titok? -

NINUS - Inkább velem törődjete! -

SIMI - Csend! Ninus nem jut szóhoz! -

NINUS - Ez komoly. Képzeljétek, megint elkapott a Kovács. Az a melák fejes a KISZ-ből, tudjátok. Hogy mit keresek én itt, így mondta: „köztünk” a reakciós ezredes apámmal meg az értelmiségi anyámmal. A szemét! Annak elfelejtett utánajárni, hogyan halt meg az apám. Hogy a németek kivégezték... Ki fognak rúgni, már biztos, gyerekek! -

ANNA - Nyugtassátok már meg! Nem rúghatják ki a második év végén! -

JÁNOS - Persze. Kovács elvtárs revolverez, nem veszed észre? -

ANNA - Lekoptattad, hát legalább rád akar ijeszteni. -

JÁNOS - Vagy reméli, hogy félelmedben öles derekába kapaszkodsz. -

SIMI - Mindig mondtam, ragaszd fel a jól bevált álszakállt! -

NINUS - Komolytalanok vagytok. Én tényleg félek tőle. -

JÁNOS - Tudtok valamit? Lejött a Gagarin? -

ANNA - Nem a klubból jövünk. Oroszon gyötrődtünk. Hol a kávé? -

JÁNOS - Rendelve, nagysasszony, rendelve. -

SIMI - Valaki közeledik. Matrózok, figyelem! Föld! -

ANNA - A menetrend szerint következő hódolód, Ninus. -

NINUS - Legalább nem fenyegetőzik. -

JÁNOS - SIMI -

ANNA - NINUS - Jó napot, Tanár úr! -

GYULA - Szervusztok. A Tükrös, mint tanulószoba? -

ANNA - Álmosság ellen itt tankolunk. -

GYULA - Hallottátok? Hm? Leülhetek? -
 NINUS - Foglaljon helyet, Tanár úr! Épp híreket várunk. -
 GYULA - Tegezzetek, a kutya-fáját! Mi az a hitvány négy év? -
 ANNA - Akkor szia. Szóval Gagarin, Gyula? -
 GYULA - Nem. A Sarkadi Imre - meghalt. -

Klári viharos ajtónyitással betoppan.

KLÁRI - Hallottátok? Jónapot, Tanár úr! Bocs, de nem tudok magamhoz térni. A Sarkadi. Öngyilkos lett! -
 NINUS - Gyula épp most mondja. -
 KLÁRI - Gyula? De jóban vagytok! -
 JÁNOS - Honnan tudod? Csak nem a rádióból? -
 KLÁRI - No, onnan nem. Mondják. -
 SIMI - Ott, ahol dolgoz volt éppen? -
 KLÁRI - Dolgom volt, naná! Undokoskodsz? Az egész város beszéli. -
 NINUS - Legalábbis a városnak az a bizonyos része. -
 JÁNOS - Nem unjátok? Mit tudsz, Klári? Miért? Hogyan? -
 GYULA - Ivott. -
 NINUS - Az nem ok arra, hogy valaki meg akarjon halni. -
 GYULA - Nem ok, de alkalom, Annácska. -
 NINUS - Órán kívül szólíthatok Ninusnak. -
 KLÁRI - Kiugrott az ablakon. -
 NINUS - Soha nem fogom megérteni, miért van szüksége egy zseninek az ivásra. -
 JÁNOS - Miért? Te miért iszol? -
 ANNA - Hogy jól érezzem magam. -
 JÁNOS - Nem gondolod, hogy normális körülmények között nem kell inni ahhoz, hogy jól érezd magad? -
 ANNA - Feszültséget old. -
 JÁNOS - És mitől vagy feszült? -
 ANNA - Jó kérdés. Talán mert nem szeretsz igazán. -
 NINUS - És Sarkadi? Még Kossuth-díjat is kapott. -
 SIMI - 1955-ben. Az utolsó kötete 1956-ban jelent meg. Nem mond ez valamit nektek? -

A nyíló ajtóban megint beárad az utcazaj.

KLÁRI - És hogy nincs helye semmilyen szerkesztőségben? Egy íróember, aki hajnalonként blokkol a gyárkapuban, kizsigerelve hazamegy, és ha még van lelkiereje, akkor alkothat. Lehet így? -
 ANNA - A kilencedik bugyor. -

EDIT (Csak most szólal meg:) - Ha annyira összeférhetetlen volt! -

SIMI - Jé, az Edit! Majd ő megoldja a rejtélyt. -

EDIT - Bemutatom a barátomat, srácok. Doma Károly, a költő. -

KÁROLY - Sziasztok, világmegváltó entellektüelek! Együtt a csapat? -

SIMI - Már eggyel többen. Majd megszokjuk. -

KLÁRI - Még a verseidet is ismerjük. -

SIMI - Edit gépelésében. -

KÁROLY - Biztosan nem a legjobbakat. -

EDIT - Most jött le egy a Népszabi vasárnapi számában. Valami fantasztikusan klassz! -

KÁROLY - Edit, a szószólóm. Na, folytassátok, mintha itt se lennék. Jó hallgatni egy spontán nekrológot. -

SIMI - Egy vérbeli költő! Kifigyeli, hogyan pletykál a plebsz, ha majd elpatkol... -

ANNA - Állítsd le magad, Simi! -

SIMI - Csak az irigység beszél belőlem. -

KLÁRI - Miért mondod, Edit, hogy összeférhetetlen? Hiszen rengeteg barátja van. Volt. -

EDIT - És mégis kiugrott az ablakon. A barátja lakásából. Nem furcsa? -

JÁNOS - De az. Áruló előjelek... fognia kellett volna... egy baráti szemnek például... -

ANNA - Nincs az a barátság, amely megment a kétségbeeséstől. Talán csak a szerelemnek lehet ekkora ereje. -

EDIT - Ugyan! Nem látod, Sarkadi milyenre festi a hétköznapiakat? Hát nem nevezhető harcos optimistának, az hétszentség! -

ANNA - ... Hitetlen volt?... -

JÁNOS - Az. És nem mert hitetlen lenni... -

GYULA - Talán nem látott kiutat. Maradtak a kínzó kételyek... -

JÁNOS - Mindenesetre olyan belső feszültségben élt, ami kibíratatlan lehet. -

NINUS - De hát az kell az alkotáshoz, nem? Ti jobban tudjátok. Simi, te is írsz például. -

SIMI - Én nem vagyok zseni. Sajnos. -

KLÁRI - Honnan a fenéből tudod, te kishitű? Látott tőled valamit is akár egyetlen szerkesztőség? -

KÁROLY - Nem fért össze a világgal, mert... -

SIMI - Majd Károly, ő megmondja! -

EDIT - Nem tetszett neki a szocializmus, és kész. -

ANNA - Nem igaz! -

GYULA - Egészen 56-ig pártos író volt, ez tény. -

- JÁNOS - Míg el nem fordult benne valami. És arra a következtetésre jutott, hogy nem a világgal van baja, hanem önmagával. -
- SIMI - És elérkezik a legmélyebb pontra, ahol a kétségbeesés tanyázik. Állati félelem. És akkor kész. -
- EDIT - Nem értelek titeket! Miért mentitek fel a nihilizmust? Ti, akik pontosan tudjátok, mit akartok! -
- JÁNOS - Igen? -
- ANNA - Neked nincsenek kételyeid? Minden tökéletes? -
- KÁROLY - Korántsem. Önmagában mindig kételkedik az ember. Ez hajtja előre. -
- SIMI - Meddig? Ha nem jelenhetnének meg a verseid? Akkor mi hajtana? -
- KÁROLY - A belső parancs. -
- EDIT - A rám mért feladat. -
- SIMI - De jó nektek! Hát ennyi az egész? Semmi gubanc? Nyílegyenesen az Élet felé! Ha valami, netán valaki az utadban áll, azt jó esetben kikerülöd. Vagy le is gázolod? -
- KLÁRI - Ez erős volt, Simi. Ne érezd mindjárt áldozatnak magad, ha nem illesz bele a képbe. -
- EDIT - Rajtunk múlik, hogy megtaláljuk a helyünket. Igaz, Károly? Hogy milyen lesz az életünk! -
- ANNA - Ó, feltétlen bizalom! Ha Karakószörcsögön kapsz majd állást, akkor is ezt mondod? -
- KÁROLY - Egy KISZ-titkárt nem tesznek vidékre. -
- KLÁRI - Hát nem mindenki KISZ-titkár, erről van szó. -
- JÁNOS - Kezdesz hasonlítani az átkos egzisztencialistákhoz, Edit. Vigyáznod kell! -
- NINUS - Csak így tovább! Egyétek egymást, nekem dolgom van, srácok! -
- SIMI - Már neked is? -
- GYULA - Nekem is. A prof elutazik. Úgy készüljetek, holnap én tartom helyette a Romantikusok szemináriumát. Egyébként Sarkadiból jeles! -
- JÁNOS - Kösz, Gyula! -
- GYULA - Várj csak, Ninus! Mehetünk egyfelé. Esetleg. -
- SIMI - Aztán nehogy eltévedjete a nagy romantikában! Vigyázz, Ninus, mert féltékeny leszek! -
- NINUS - Ugye ez nem nekem szólt, Simi? Te lökött! Sziasztok! Kötözzétek le, mert még a bánattól elszáll! -
- SIMI - Legfeljebb ugrálni tudok, így, szárny nélkül. -

A beáramló utcai zaj után becsukódik az ajtó, csend lesz. A csend vákuumában valahonnan messziről:

SIMI - Hallom, felettem dübörög az átok,
Kalapács csattog égő kereszten,
Halotti leplem fehérén lebben -

Fakó fényképen arcom merülőben,
Kőmerevek a régvolt nappalok,
Fehér ködökkel némán harcolok -

Kóbor emlékek forrásában nyugszom,
De kiapadtak a vizek immár...
Fehér csontokon száraz folyondár -

Csend.

SIMI - Na? Tetszett? -

Néhány tenyér tapsol. A taps abbamarad. Székek zörögnek, oldott zümmögésben gratulációk és szakszavak (pl. erdélyi literatura, nacionalista paranoia, a félelem analízise, underground kötészet, stb.) röpködnek. Egy könyvpremier vége.

X - Sok éved ment rá, Ninus... -

NINUS - Nyolc. Nem is tudom, mit akarhattam, amikor hozzáfogtam... -

Y - Szép, lázadó írások. Hogyan jutottál hozzájuk? -

NINUS - A barátaim segítettek. Odaát. Elszántak és lelkesek. Én meg átlopkodtam. Szóval... Jaj, bocs! *(Kialt.)* Edit! Edit! Úristen, de jó, hogy látlak! Hogy kerülsz ide? Elmentél volna szó nélkül? -

EDIT - Gratulálok! -

NINUS - Úgy örülök... Gyere, szökjünk meg! -

EDIT - De hát te vagy most a főszereplő! -

NINUS - Ne törődj velem! Évek óta... Úristen, mióta is?... Mindegy! Gyere! -

EDIT - Talán négy éve? Az elmaradt névnapod... -

Mintegy cezúra, rövid csend, azután zongora és szaxofon halk háttér-kettőse szól egy zsongó presszóban.

NINUS - Ez egy jó hely. Két konyakot! Néha befutok ide. Na, mondd! Mi van? -

EDIT - Kezembe került a meghívó. Kíváncsi lettem, tényleg te vagy-e a szerző. Nem tudtam, hogy írsz. -

NINUS - Nemcsak a te kiváltságod. Tényleg, még mindig a Lapnál vagy? -

EDIT - Miért? Nem olvasod? -

NINUS - Mostanában nem tűnt fel a neved. Valld be, hogy recenziót akarsz a könyvemről! -

EDIT - Nem rajtam múlik. -

NINUS - Egyáltalán érdekli a Lapot? -

EDIT - Naná! Rém aktuális. -

NINUS - Hát akkor? -

EDIT - Jó időben rukkoltál elő vele. Erdély divat lett, talán megcsinálhatnám. Úgyis a fejemhez vágták, hogy már nem az a nóta járja... -

NINUS - Fantasztikus volna! Újra együtt! A munka frontján! -

EDIT - Ha lehozzák. Nem én vagyok ott a te igazi reklámembered. Már újraosztják a szerepeket, meg sem várják a Kongresszust. Gyorsan statiszta lettem. -

NINUS - Csak nem voltál azóta is párttitkár? -

EDIT - De. Vagyok. Le kellett volna mondanom? Miért? Én még ott tartok, ahol egyetemista koromban elkezdtem. Mert más szelek fújnak, most köpjem magam szembe? -

NINUS - De Edit! Te egyetértesz mindazzal, ami itt folyik? -

EDIT - A hatalomtól elvakult emberek kezén bemocskolódik az eszme. Közhely, de igaz. -

NINUS - Látsz még valami eszmét a hazugságok mögött? -

EDIT - És te ugyan mit az új frázisok mögött? -

NINUS - Leereszkedhetnél az internacionális ködökből! -

EDIT - A nagy magyar sovinizmusba. -

NINUS - Érdekes kövület maradtál, Edit. Elsodorhat az ár. -

EDIT - El. Érzékelem. Többnyire kiderül, nem jól helyezkedem. -

NINUS - Talán nem helyezkedni kellene. -

EDIT - Hát nem írtam könyvet az erdélyi asztalfiók-irodalomról. Pedig remek téma. Különösen, ha az ember jól beleszagol a levegőbe. -

NINUS - Én nem az érzékszerveimmel gondolkodom. -

EDIT - Nem-e? Fáklyák, lobogók, Nagymagyarország, jelszavak, a tömeg egy ütemre dobogó szívverése. Hm? Kis szabadság, határokon belül. És a határokon túl? Szerinted etikus így? Mit akartok? Vér folyjon Romániában? -

NINUS - Hallgatni róluk etikus volt? Az istenért, Edit, mit védesz? A hazugságaitokat? -

EDIT - Ne azonosíts engem az apparátussal, én csak egyszerű hívó vagyok, és nem felelek a klérus vétkeiért. Nem képviselek senkit, a saját igazamról beszélek. -

NINUS - Azt mondd, négy éve nem találkoztunk. *(Kifelé:)* Még két konyakot! -

EDIT - Nem kérek többet! -

NINUS - Jó. A tiedet is megiszom. Nagy a gyakorlatom. -

EDIT - Iszol? -

NINUS - És veled vitatkozom. Politizálunk, egymás torkának esünk, ahelyett, hogy végre átölelnénk egymást. Mit gondolsz, normális ez? -

EDIT - Most csak hangosabban csináljuk. Amióta az eszemet tudom, folyton politizáltunk. -

- NINUS - Kis felháborodások voltak, kis titkos ellenzékieskedések a nagy tehetetlenségben, a fuldoklás ellen. Azután az is kialudt. Most egy ország ébredt fel. Egészségedre! -
- EDIT - Hű, de nagy szavak! Én mindig csak valami bornírt apróságba ütközöm bele, de mégis sajog a bokám. No, nem bástyáztak körül professzor-tekintélyek... -
- NINUS - Aha. Gyulára gondolsz... (*Felnevet*) És a te párttitkári széked? -
- EDIT - Onnan is csak az igazamat kiabáltam. No, nem az egész országért, csak egyesekért, disznóságok és hamis kiválasztások ellen. Hogy valamelyest tiszta maradjon a Lap. Most mégis pirossaggú vagyok. Mert nem dobom a szemétbe a tagkönyvemet. Hát most van okuk és merszük, hogy visszamenőleg a pofámért megbüntessenek. Akik a nagy, igazi talpnyalók voltak. De azért, Ninus, nem állok új zászló alá. Ezek is szólamok. Nem mérlegelhetők. -
- NINUS - A sok évtizedes demagógia persze mérlegelhető. Egyszerűen lehántod róla a hazugság héját, és megkapod a tiszta katekizmust. -
- EDIT - Nem ilyen egyszerű. A hazugságok homályában sem, de a fényes petárdák között sem könnyű eligazodni. -
- NINUS - Sohasem értettünk egyet igazán, de ennyire nem különböztünk úgy 25 évvel ezelőtt. -
- EDIT - Kiéleződtek a válaszvonalak. -
- NINUS - És személyeskedünk, ahelyett, hogy próbálnánk felfogni egymást. -
- EDIT - Maradjunk annyiban, hogy tőlem most már nem közölnek kritikát. Elavultam. Gyula majd szól egy igaz magyar tollforgatónak, és megszerez a hírverés. Ő is harcos reformer lett, igaz? -
- NINUS - Tényleg nem iszod meg a konyakodat? Kösz. Gyula? Nincs Gyula. Nem tudod, mi? Jól titkoltam. Elment, eltávozott, itt hagyott, becsapott, amit akarsz. (*Keserűen nevet.*) Jó, mi? Mit nézel? -
- EDIT - Becsíptél. És nem értek egy szót sem. -
- NINUS - Micsoda szerelem volt!... Emlékszel, azon a napon, amikor te Károlyt elhoztad a Tükrösbe, engem meg elvitt... (*Felnevet*) a Gyula! (*Nebet, aztán keserűen.*) Simi figyelmeztetett. „Ne romantikázzatok!” - mondta. De mi romantikáztunk. A jó Simi, a vátesz... -
- EDIT - Hogy jön ide Simi? Ninus! Hogy jön ide Simi? -
- NINUS - Sokszor gondolkodom rá mostanában. „Legfeljebb ugrálni tudok így, szárny nélkül.” (*Nebet.*) A tréfáskedvű. De nem tréfált. Csak gondolkodott egy évet, és leugrott az ötödikről. Szárny nélkül... Hát én nem tudok öngyilkos lenni! Nem bírok! Érted? -
- EDIT - Nem mindenki olyan... élhetetlen... -
- NINUS - És épp veled találkoztam. Miért nem mentél Simihez feleségül, miért?! -
- EDIT - Nem érdemes a változtathatatlanon gyötrődni. -
- NINUS (*Egészen becsípett.*) - Észre sem vesszük, amikor elszúrjuk az életünket. Hülyék vagyunk, Edit... -
- EDIT - Végül is írtál egy jó könyvet. Igazán. Van két gyereked. Másnak ennyi sincs... -

NINUS - Nem tudom, hol szúrtam el... -

EDIT - Talán sehol... -

A zongora és a szaxofon fáradtan abbahagyja.

Csend.

GYULA - „Drága szerelmem, Ninusom! - Szerencsésen megérkeztem. Kellemes utam volt. Sokat gondolok rád, és arra, hogyan írjam meg neked az elhatározásomat. Hetekig halogattam, bocsáss meg, nagyon nehezemre esik, de végre meg kell tudnod: Nem megyek haza többé.

Négy éve forgatom magamban, képes vagyok-e Magyarországon élni. Ott már nincs miben hinni, és elfogyott a tér, nem lehet dolgozni úgy és azt, amit és ahogyan akartam volna. A változás kizárt, és a tehetetlenségbe csak belepusztulni lehet. Szégyellem magam a hazavitt düheim miatt, hogy már nem voltam képes uralkodni az indulataimon. Szenvedtetek tőlem, miattam, és már önmagam előtt is hiteltelenné váltam. Nem ilyen életet szántam neked! Végül rájöttem, hogy el kell jönnöm, hogy az életünket nekem egyedül kell megoldanom. Odahaza bennragadtam az egyetemen. Igazán soha nem érdekelt az irodalomtörténet, de már voltál, voltatok, és a felelősségtudatom nem engedte, hogy pályát módosítsak, hogy a bizonytalanba ugorjak. Itt olyan munka vár, amire mindig vágytam, az eleven irodalom sűrűjébe. Szerkesztő vagyok egy emigráns lapnál. Döntésemet és készülődésemet nem volt könnyű elhallgatnom, de ha akárcsak sejtetted volna is, még inkább pokollá válik az az utolsó két esztendő, és talán nem lett volna elég erőm megtenni ezt a lépést. Túl szorosak a kötelékek, amelyek hozzád fűttek. Ezért rendeztem azokat a gusztustalan jeleneteket. Hogy neked is könnyebb legyen. Alaposan bemártottam szegény Klárit. Bizonyára ellenőrizted már, és tudod, egy szó sem volt igaz a viszonyunkból. Kérj bocsánatot tőle a nevemben! Igen kínos nekem, így, utólag is.

Szeretném, ha tiszta és igaz képet őriznél meg rólam, és talán megérted, mekkora erőfeszítés volt számomra mindez! Különösen az utolsó percek veled ott, a reptéren. Most írom hát, amit nem tudtam akkor kimondani: Isten veled, drágám!

Muszáj kibírnom nélküled! Neked könnyebb, otthon vagy, körülötted minden a megszokott, régi, nekem minden idegen és új. Mégis a te győzelmed lesz a nagyobb! Tudd, lélekben melletted vagyok, ha ezer mérföldek választanak is el! Hamarosan rájössz, hogy igazából nincs is szükséged rám, megállsz a magad lábán, hiszen okos és erős ember vagy, és hogy milyen keservesek lettek volna a további esztendők, ha muszájból, keserűen, önfeladással és lelkiismeret-furdalással terheltén, megalázva Magyarországon maradok. Elrontottam volna az életedet. Főként a tiédet! Bizonyos, hogy így mindnyájunknak jobb!

A gyerekeinknek külön írok majd. Nehezen viselném a megvetésüket. Meg fognak érteni.

Isten veled, Drágám! Nem szűnő szeretettel és szerelemmel örökké Rád emlékező társad:

Gyula”

A reptéren felbődül egy repülőgép. Hosszan-hosszan távolodik.

Gyula hangja a továbbiakban mint egy idézet, beúszik.

GYULA - „... Elrontottam volna az életedet. Főként a tiédet! Bizonyos, hogy így mindnyájunknak jobb...” -

NINUS - Főként? Csak és egyedül az enyémet!... Te, te... Komédiás! Ripacs! Áruló!... És a huszonkét év?... Mind-mind hazugság... Úristen! Huszonkét év!... -

Egy színház előcsarnokában.

BÉLUS - Mi van veled, Anya? -

NINUS - Nézz oda! Nem olyan, mint az Apád? -

BÉLUS - Hol? Ja. Ugyan, Anya, egyáltalán nem olyan! *(Egy dallamot dúdol a Macskákából.)* Fantasztikus zene, mi? -

GYULA - „... Hetekig halogattam, bocsáss meg, nagyon nehezemre esik, de végre meg kell tudnod: Nem megyek haza többé...” -

BÉLUS - Hová mész, Anya! Állj meg! -

NINUS - Gyere! Az Apád... Nem akarok találkozni vele! -

BÉLUS - Képzeld! -

NINUS - Csak maradj! Elvégre az apád... -

BÉLUS - Oké, Anya, menjünk haza! -

Egy közértben.

KLÁRI *(Kétségbeesetten:)* - Jaj, istenem, istenem! -

ELÁRUSÍTÓ - Nem Olyan nagy baj, asszonyom. Majd feltakarítjuk.

NINUS - Egy fél liter konyak! -

GYULA - „... Túl szorosak a kötelékek, amelyek hozzád fűztek. Tudom, így érzel te is...” -

ELÁRUSÍTÓ - Sajnos, persze, a pénztárnál rendezni kell, ugye... -

NINUS - Csak hiszed! Elmúlt! Érted? Rég elfelejtettelek! -

ELÁRUSÍTÓ - Tessék jönni, asszonyom! Tessék velem jönni! -

Egy műtőben.

ORVOS - Pulzus? -

NŐVÉR - Normális. -

ORVOS - Vér? -

NŐVÉR - „B” csoport, előkészítve. -

ORVOS - Maszk? -

NŐVÉR - Mehet? -

ORVOS - Mehet. -

Halk sziszegés: sűrített levegő árad.

NINUS - 20, 19, 18... -

GYULA - „... Lélekben veled vagyok, ha ezer mérföldek választanak is el! hamarosan rájössz, hogy igazából nincs is szükséged rám...” -

NINUS - Nem! Nem! Elég volt! -

NÖVÉR - Nyugodjon meg, négyeske! Túl van mindenem! -

NINUS *(Még az álom delíriumában:)* - Túl vagyok. Élek... Nélküled. *(Felsír:)* Így a jó. És hazugságok nélkül... Hogyan bízzak mégis bárkiben ezután? Hogyan!... -

Rövid csend. Egy magnó pörög visszafelé. Kattanás.

GYULA *(A magnóról:)* - „... Végre meg kell tudnod: Nem megyek haza többé... Négy éve forgatom magamban...” -

Kattanás: a magnó leáll.

NINUS - Egészségedre! *(Tölt.)* El vagy felejtve! *(Iszik.)* Túléltelek! *(Iszik.)* Letöröllek! -

A magnó pörög.

NINUS - A válópert is. *(Iszik.)* Hogy elvehesd azt a nőt, akinek gyereket csináltál. *(Tölt.)* Jó előre berendezkedtél odakinn! *(Iszik.)* Közben a fiadat felvették az egyetemre. *(Felnevet.)* És te nem is tudod!... -

Kattanás.

GYULA *(mint fenn:)* - „... Meg fogják érteni, hogy így kellett cselekednem...” -

Kattanás, pergetés.

NINUS - De mennyire, hogy megértik! Mi itt mindent megértünk. *(Iszik.)* És azt sem tudod, hogy a lányod férjhez ment! -

Kattanás.

GYULA *(mint fenn)* - „... Ott már nincs miben hinni...” -

NINUS *(Már pityókásan felnevet, nevetgél.)*

GYULA - „... A változás kizárt... A változás kizárt... kizárt... kizárt... *(Torzított hangon:)* ... Nem szűnő szeretettel...” -

Kattanás.

NINUS - „és szerelemmel, örökké Rád emlékező Társad... -

Nagyon közről és nagyon hangosan: Ninus széttépi a levelet, gyufa sercen, láng lobog, ital csurran.

NINUS - Vége! *(Iszik.)* Végre elfelejtettelek... *(Iszik.)* -

Csend. Egy óra ketyeg, azután nagyon messziről megszólal a telefon. Cseng, cseng, cseng.

KATA *(Nagyon messziről:)* - Halló! Igen. Szia. Mindjárt adom. *(Közeledve:)* Anya! Az istenért, már megint? Anya! Telefon. Itt csengett veszettül a füled mellett. *(Közről kiáltva:)* Anya! Figyelsz? -

NINUS - Igen, édesem. -

KATA - Telefon. Edit. -

NINUS - Jó, édesem. Megyek. -

Rövid csend.

NINUS (*Igen részeg:*) - Halló! Itt Ninus, ha igaz... (*Csend.*) Halló! Van ott valaki? (*Csend.*) Hát akkor nem igaz. -

EDIT (*Alig tud megszólalni:*) - Ninus! Megöltem Károlyt. -

NINUS - Legalább már nincs vele baj. -

EDIT (*Sikolt:*) - Ninus! Ez igaz! -

NINUS (*Egy pillanat alatt józan:*) - Jaj, Edit, Edit! Itt vagy még? Edit! -

EDIT - Károlyt... megöltem... -

NINUS - Mit beszélsz? Tudod, mit beszélsz? -

EDIT - Hülyén hangzik, biztosan hülyén... Ne haragudj! Szia. -

NINUS - Ne tedd le! Edit! -

EDIT - Igen. -

NINUS - Hol vagy? Most hol vagy? -

EDIT - Itthon. -

NINUS - Mi van Károllyal? -

EDIT - Már elvitték. -

NINUS - Odamegyek. Várj! -

EDIT - Nem! Nem kell. Csak ki akartam mondani. -

NINUS - Hogy megölted? Azt? -

EDIT - Még nem, még csak... Nem tudom, mi történt vele... -

NINUS - Az istenért, Edit, beszélj értelmesen! -

EDIT (*Sírva fakad:*) - Nem bírom tovább... Beadtam... be... megint... -

NINUS - Mit? Mit adtál be? -

EDIT - Eunocint. -

NINUS - Attól nem lehet meghalni. -

EDIT - Igen. (*Suttogva kezdi:*) De ő nem bírja az altatót. Soha nem bírta. Inkább fenn kószál egész éjjel... Iszonyú fejfájások. Hajnalig... Amikor megbénult... akkor sem aludt. Soha! Csak beszélt. Gyötört. Hajnalig... Aztán egyszer... tudtam, hogy tilos... becsempészttem... a többi közé... És olyan békesség lett!... És semmi baj, tudod... Eddig. De most!... Azt hittem, elaludt. Aztán az orrából vékony vércsík... és a feje egészen fehér. Szürke! És a szája... nyitva, és hörög, és dobálja magát... Pedig béna!... Egészen iszonyú volt! Telefonáltam, és jött a mentő... -

NINUS - Agyvérzés, nem? Biztosan az. Nyugodj meg! Nem az altató. -

EDIT - Már egy éve... Azóta gyilkolom... Most sikerült! (*Zokog.*) -

Zokogása mérsékelt lesz, abba-abbahagyja, majd újra kezdi. Házibuli van.

KÁROLY (*Már becsípett:*) - Bóg a tehén, mert nincs kalap a fején! -

Csend.

KLÁRI - Na? -

GYULA - Legalább mondanátok valamit! -

EDIT - Amerikából jöttünk, mesterséges címere: *(és elkezd zokogni.)*

Csend.

ANNA - Semmi? Akkor: „Most jó vagy... Menjünk be a szobába!” -

EDIT *(zokog:) - „Többé egyáltalán nem megyek be ebbe a házba.” -*

KLÁRI - „Üljünk le, és hallgassunk együtt. Hiszen holnap elutazom...” -

JÁNOS - Nem tudjuk. Szabad a gazda. -

ANNA - Így sem! Na, sírj! *(Edit zokog.)* „Csillapodj, Mása!” Hm? -

KÁROLY - A fenébe! Inkább tévéznék! -

GYULA - Csak nem Csehov? A három nővér! -

KLÁRI - Mindig tudtam, hogy te vagy a legokosabb. -

Taps.

KÁROLY - Micsoda szülibuli ez? Még ilyenkor is az eszeteket fitogtatjátok! Zenét! János! -

EDIT - Jé! Te táncolni akarsz? A két ballábaddal? -

KÁROLY - Nem. Inkább téged nézlek, hogyan rázod a segged. Gyula! Igyunk! Proszit! -

GYULA - Tarts egy kis szünetet, Kari! Még gorombáskodni kezdesz. -

JÁNOS - Az ifjúkori rocki jó lesz? Öreg, megbízható zene. -

Ezen a házibulin a hatvanas évek divatos számai mennek.

ANNA - Tíz éve még veled roptam, János. Jössz egy táncra? -

JÁNOS - A lemezlovas nem hagyja el őrhelyét. -

EDIT - Na, gyere, te ló! Próbáljuk meg! -

KÁROLY - Velem? Kipróbáltál, megmértem és eldobtál. -

EDIT - Azt hittem, a lelkedet már a piába fojtottad. -

KÁROLY - Kopj le! Hallod? *(Kiabál:) Mentsetek meg ettől a kurvától! -*

EDIT *(Sziszeg:) - Megkergültél? Próbálj meg viselkedni! -*

Csöngetnek.

GYULA - Na, végre megjöttek! -

KLÁRI - Akkor Ninusnak sikerült elcsábítania Andrist. Egyenes Amerikából! Istenien táncol. Hallod, Anna? -

ANNA *(Kurjant:) - Ez a leány eladó! -*

Magas vidámsággal bejön a csapat:

NINUS - Hol az ünnepelt? -

JÁNOS - Épp tölti a koccintani valót. -

GYULA - Kiket hoztál? -

NINUS - Andris fél zenekarát. Na, ne ijedj meg: kamarazenekar. Az a lány az első hegedűs. És képzeld, Andris megígérte, játszik nekem egy keringőt. Olyan régen táncoltam veled!... -

ANNA - Hol az a fiú? Jesszusom, a fiam lehetnél! -

ANDRIS - De tudok táncolni. Gyere! Úgyis mindig olyan komolyan kell viselkednem. Idenézz! -

KÁROLY - Hű, a kutyaфáját, mennyi burzsuj! Te is ami vagy, gyönyörűm? -

BARBARA - Nem, nem... Sorry... Elfelejtettem magyar... Kuba. -

KLÁRI - Bar! -

BARBARA - Klara! Querida!... Tudtam, itt vagy. Süsü, igaz? -

KLÁRI - Bar! Az istenit! Bar! *(Szinte felzokog.)* -

KÁROLY - Ismered ezt a klassz csajt, Klárikám? Hozz már össze vele! Hogy hívnak, habléány? *(Énekel:)* Egy barnabőrű habléány... -

KLÁRI - Hagyj egy kicsit, Kari! -

KÁROLY - Áááá! Elviszem. Gyere táncolni, édes! -

BARBARA - Nem tud. Táncolni! *(Felkacag:)* How to say it? Yes! Botláb! -

EDIT - Mit erőszakoskods? Teljesen részeg vagy. Mint egy disznó! Itt a kávéd, idd meg! -

KÁROLY *(Kiabál:)* - Ezt a szépet akarom! Eridj innen, te púpos! -

GYULA - Gyere, Kari barátom! Kávézunk és elcsendesedünk, jó? -

KLÁRI - ... Mintha egyenest az égből... Nem hiszem, hogy itt vagy, hogy te, itt, egészben... Ez mind te... *(Nevet.)* Nem tudom felfogni! -

BARBARA - Légy jó, édes! -

KLÁRI - Mint egy angyal? -

BARBARA - Velük muzsikálok... -

KLÁRI - Bécsben is koncerteztél. Én meg szültem! *(Nevet.)* Képzeld, éppen akkor... Beethoven és Éva... -

BARBARA - Már nem szóló, nem. Valami baj, tudod. Szív. Itt! *(Kuncog, aztán:)* Igen. Így, velük nincs olyan lámpaláz. De jó. Így is jó. -

KLÁRI - A férjed? A gyerekek? -

BARBARA - Éppen tíz év. Hm! Nem láttalak. Csak gondolok. Sokat... -

KLÁRI - Szép vagy... De kérdeztem valami - fontosat! -

BARBARA - Ja. Odahagytam őket. Nekem muszáj utazni. Ők Jueszében, én meg hol itt, hol ott. Most Pest. Nagyon akartam látni Pestet. -

KLÁRI - Megváltoztál. -

BARBARA - Nem! Nem változtam! Óh, nem... Inkább te. Kicsit szomorú? Kicsit boldog? -

KLÁRI *(Nevet.)* - Igen. Kicsit... -

- BARBARA - A szemed más... Tudok mindent. Látok. Van neked család... És most már érted?... Engem? -
- KLÁRI - Most végképp nem értem. Folyton utazol. Egyedül. Igaz?... Nélkülük!... Miért volt akkor annyira fontos a család? -
- BARBARA - Legitimate... legal... legális... way of life... -
- JÁNOS - Maga nem koccint az egészségemre, Barbara? Pezsgő! Tálalva! -
- KLÁRI - A férjem, Barbara. Az ő születésnapja van. bizony hogy iszunk az egészségre, Jánosom. Sok-sok boldog esztendő! Velem! -
- Poharak koccannak, éljenzés. Együtt, mindenki. A magnón most lassú szám megy, pl. a „You Are My Destiny”.*
- ANDRIS - Barbara, egy táncra? *(Dúdol.)* Jól érzed magad? -
- NINUS *(Odakiált:) -* Emlékezz, Andris! Ígértél nekem valamit! -
- ANDRIS - Legközelebb ne engedd Jánost lemezt cserélni, jó? -
- KÁROLY - Micsoda szép pár! És az a vörös csak velem nem akart táncolni! Pedig tud, ugye? De még elkapom! -
- JÁNOS - Károly! -
- KÁROLY *(Kiabál:) -* Én költő vagyok! Mi gondom ezekkel... Igyunk, János, a negyvenkettedikre! -
- GYULA - Edit! Egy tangót! Ne törődj Károllyal! Már megszoktuk. -
- EDIT - Muszáj. Hülyegyerek. Még megveri Andrist... -
- GYULA - Most csak rám figyelj! Meg a zenére! Nem kell mindig őrangyalt játszani... -
- ANNA *(Spicces, kiáltozik:) -* Hát mégis petrezselymet árulok? Hé, fiúk! -
- KLÁRI - Szabad? -
- ANDRIS - Persze. Juj, de szégyellem magam! A legkedvesebb háziasszonyt még fel sem kértem! -
- KLÁRI - Nem baj, Andris. Majd máskor. Barbara? -
- BARBARA - Klara! Nem illik! -
- KLÁRI *(Suttog:) -* Van családod, van családom, van szeretőd. Mi nem illik? -
- BARBARA - Fáj!... -
- KÁROLY - Nézzétek! Csak semmi szégyen, lányok! Egyem a pinátokat! Tiszta Szodoma! Gyere, János, simulj hozzám! -
- ANNA - Igazatok van! itt csupa részeg fickó tántorog, de ropni? Gyere, Edit! -
- EDIT - Ne bolondozz, Anna! Eressz! -
- ANNA - Fel a fejjel, Öreglány! Legalább csinálunk valamit... *(Erőltetett jókedvvel együtt énekel a zenével.)* A sokaságban van igazán egyedül az ember... -
- KÁROLY - Kicsikéim! Micsoda látvány! Akár a ruszkiznál! És ahogy az a hablány csinálja Klárral! Szerelmesek! Tisztára, mint a szerelmesek! -

A tangó kellős közepén megszólal a zongorán egy keringő.

NINUS - Hahó! Ez nekem szól! János, kapcsold ki a magnót! Gyula! Hol vagy, Gyula? -

Már csak zongora szól.

JÁNOS - Jó neked egy férj is, Klári? Fel vagy kérve. -

KÁROLY (*Ordít:*) - Te szemét lesbikus kurva! -

EDIT (*Sikít.*)

ANNA - Fogjátok le! Térítsétek már észre ezt a vadbarmot! -

EDIT (*Hisztérikusan zokog.*)

Szól a keringő. Azután halkul: előbb a dallam hal el, a háromnegyedes ritmus tovább dobban, de az is halványodik, ki-kihagy. Aritmikus, haladó koppanások a billentyűn.

EDIT - Még ver a szíved. Hallom. Besötétedett. Nem gyújtok lámpát. Úgyis hiába...

Nem tudom, eszméletednél vagy-e, érted-e, mi történik? ... Hallasz engem? Vigyázok az infúzióra. De minek? ... Úgy elcsendesedtél. Megváltoztál. Egészen megöregedtél. Ilyen lennél 30 év múlva...

Istenem, de jó, hogy nem tudsz beszélni! Gondolom, fuldokolsz a gyűlölet-től. Csak gyűlölj! Túléltelek! És ráadásul nyertem egy egész évet! Minden délután egy szem altató. Hm? Mit szólsz?...

Én is megöregedtem. Úgy hagysz itt, mint egy elhasznált, ócska rongy-csomót. Már nem tudok mit kezdeni magammal. Vágyaim sincsenek. Száz éve csak a nyugalomra várok... Mint egy gép. Néha fellázadok. Bátortalanul...

Csak lenne már vége!

Groteszk az az egész, Kari. Egészségesen is tehetetlen voltál. Csak elvenni! Ennyi telt tőled. Igaz, keveset, mert nem járt neked az élettől több. Ilyen a balfácánok sorsa. Négy éve, huszonnégy éve! Teljesen feleslegesen élsz...

Nem emlékszem, mikor lett vége a szeretetnek. Rám szorultál. Ez bűn. Végül a verseidet is én árultam, mert kiutáltak a szerkesztőségből. Mindenkit elvadítottál magadtól. Megvetted az egész világot. Mert nem bírtad elviselni a tehetségtelenségedet. (*Károly felnyög.*) Na? Mondanál valamit? Felfogod végre, mennyire értelmetlen volt élned? Hát akarj végre meghalni! Ne félj, nem húzom ki belőled az infúziót. Nem avatkozom bele a szenvedéseidbe. Önvédelemből sem. Van időm. Itt ülök, amíg meg nem halsz. Végignézem az elmúlásodat. (*Károly halkan felnyüszít.*)

Lehet, hogy a gyilkosod vagyok. Nincs lelkifurdalásom. De örömöm sincs. Még megkönnyebbülés sincs... Semmi sincs. Fásultan várakozom. Sirató-éneket dúdolok neked, hogy ne halj meg elhagyatottan. Fantasztikus, mi? A gyűlöletem fog átsegíteni a másvilágra. Nem tudsz válaszolni már, se leköpni, se megölni. Pedig megtenné! De már véged. Csak még ver a szíved. hallom...

Egészen sötét van már. -

Megint zongora koppanásai. Hirtelen vége. Aritmikus ütemét rögtön átveszi egy pergődob. Tompán zörgő vergődések.

- KÁROLY *(Nehezen szedi a levegőt. Szaggatottan, suttogva:)* - Hallom, hogy dumál... Mintha zárt ajtón túlról... Pofázik, gyilkol... Nem értem jól!... Csend kéne! Egy kis csend!... Fejemben a szavak, sorok, látomások... és a fájdalom... Az egyre növekvő daganat... szikla... tömlő... szétfeszíti a tudómet... Micsoda halál!... És beszél, beszél... Elmosza bennem az erőt... Ahogy a vers kínlódva... Makognak a szavak, csorbák, elúsznak a sorok, görbék... Felszívódom a gyűlöletben... A gyűlölet elleni védekezésben... És a félelemben... *(Emelkedik a hangja.)* Mindig bizonyítani, felülkerekedni... Mit tudjátok! ... Amikor már megvan a vers, csak egy kevés hiányzik, hogy kerek legyen... De az a kevés, az a semmiség megtalálhatatlan! *(Csend.)* Figyeled, Klári? Nem hagy meghalni sem. Élni sem, meghalni sem!... És a muszájok monotóniája, a hivatal, a hülyék gyülekezete, az utca, a tömeg, az érintések, az elutasítások, a düh, az undor... A levegő! Utamban áll a levegő! *(Kiált:)* Edit!... *(Suttog:)* Segíts! A levegő... *(Emelt hangon:)* Nem figyel rám! Most sem! Íté! és kirekeszt... Annak a kurvának semmi nem jó! ... *(Magában:)* Hideg a lábam. Kihűlök... A térdem is már... a combom... A kezem! Az ujjaim!... Itt ül, és mondja az átkait... A halál sem áll össze kerek egészé! *(Csaknem kiabál:)* Nem hagyja! Te meg csak nézed, hallgatsz és vigyorgsz, Klári! Ilyenek vagytok mind! Titkok, egymás közötti egyezések, nagy megértések, sustorgások... Kívül maradok. Mindig kívül maradtam! -
- KLÁRI - Csillapodj! A férfi mindig kívül marad. Két külön világ. Hm? Általában beletörődnek, sőt, nem is foglalkoznak a kérdéssel. Neked miért fontos? -
- KÁROLY - Szövetkezik a hátam mögött. Most a halállal. Mintha nem is rólam volna szó... Nem hallja a szavaimat. Csupa megvetés. Nem tekint embernek. Férfinak se! -
- KLÁRI - Hát itt a baj. -
- KÁROLY - A verseimet sem érti. Nem is akarja... Már a karom is kihűlt... az ágyékom... *(Hangosan:)* Pedig voltak nők is, akik rajongtak... A verseim kábította őket... *(Kiabál:)* Nők, érted? Akiknek férfi kell! Az ágyban is! -
- KLÁRI - Megcsaltad, hát böszülten féltékeny vagy. -
- KÁROLY - Minden okom megvan rá. *(Felsír.)* És most szabad lesz! Kigömbölyödik, virul... és hentereg... Akárkivel!... Annával, veled... -
- KLÁRI *(Sziszeg:)* - Na menj szépen! Menj innen! Féreg! -
- KÁROLY *(Zihál:)* - Levegőt... még egy kis levegőt!... Pénzért is lefekszik ám! *(Hangosan:)* Még hogy eltartott! Azt hiszitek, belőle éltem?... Hát persze, hogy pénzért!... A vörösseggű párttitkár! Miatta tiltották le a verseimet! -
- KLÁRI - Te hazug önámító! Miatta közölték! -
- KÁROLY - Kuss! Nem igaz! Hülye kurvák! De elérlek benneteket! *(Kifulladásra.)* -
- KLÁRI - Ki innen, vagy hívom a nővért! -
- KÁROLY - Nem tudod. Csak fuldokolsz, de szólni? Mozdulni? Nem - vagy - képes! *(Csend.)* Na látod?... *(Halkan, nehezen:)* A szívem... jéghideg... egy, kettő, kész. megállt. *(Zihál:)* Most boldog! Nem! Nem lehet boldog!... Éjszaka... álmatlanul... az a hideg, az a leheletem... és a verejtékes riadás: a röhögésem... Innen... innen... ahol már nem ver a szív... Gyilkosok! -
- KLÁRI *(Sikít:)* - Neeeeem! Neeeeem! -

Ajtó nyikordul.

NŐVÉR - Klári néni! Klári néni! -

KLÁRI - Hagyj békén! Ne nyúlj hozzám! Tűnj el! -

NŐVÉR - Ébredjen fel! Én vagyok. Csúrom víz. Rosszat álmodott? -

KLÁRI - Álmodtam. -

NŐVÉR - Komisz látogatói vannak. Ilyeneket nem szabad beengedni!... Egy kis tea? -

KLÁRI - Annyira egyedül vagyok... Ilyenkor meg kellene fogni a kezem... De ki? Ki fogja meg?... -

Apró sercegések: csillagszóró, gyertya. Karácsony.

ÉVA *(Egyéves lehet. Sikongat, nevet, gügyög: boldog.)*

KLÁRI - „Fogd meg a kezem,
lépegess velem.
Erre megyünk, nem arra,
erre terem az alma.” -

ÉVA *(Gügyög, mondaná utána, kacag.)*

KLÁRI - Nézd, Évi! Mennyi alma, ragyogó, karácsonyfán sok dió! -

JÁNOS - Rímeiket mond a mama, az ajándék egy baba! -

KLÁRI *(Nevet.)* - Nem hagyod magad lefőzni! -

JÁNOS - Éva még azt hinné, csak te tudsz rímeiket faragni! -

ÉVA *(Lalázva énekel.)*

KLÁRI *(Bekapcsolódik a „Kis karácsony” dallamára.)*

JÁNOS - Jól látok, Klári? Egy apró hegedű? -

KLÁRI *(A „Ha kisült már, ide vele” dallamára:)* - Papa mondja: Brü-hü-hü, minek ez a hegedű? -

ÉVA *(Tapsol, kacag.)*

JÁNOS - Gondolod, hogy ez az alig-gyerek egy talentum? -

KLÁRI - No, hallod? Aki előbb énekel, mintsem beszélne? -

JÁNOS - Hogyan is kell? Uh! Csak nem töröm össze? -

Rémes hangok egy apró hegedűből.

János cincogása belevegyül egy kamarazenekar hangszerpróbájába - valahonnan az ajtókon túlról. De kiemelkedik egy futam: Beethoven Hegedűversenyére emlékeztet.

KLÁRI - ... Hááá... igazam lett. Hihetetlen akarat volt abban a gyerekben... Psszt! A zenekar hangol, készülődik!... Éva, kicsi lányom ... ez tényleg a te diploma-koncerted?... A fény vörös haján! Milyen karcsú!... Úgy izgulok, istenem!... Nem! Sírok!... Koncert... Haján a fény kékbe játszik, alig látom... Mellettem János, lesi, miért sírok... Miért is?... *(Suttog:) Barbara!...* -

A próba zaja kissé felerősödik. Aztán a szünet végét csengő jelzi. És szakadatlanul cseng, már egészen közel.

KLÁRI *(Félálomban:)* - A csengő. Folyton hív. Mint ítéletre egy nagy, homályos folyosón. De bírónő! Nem én voltam! A keze... A hosszú ujjak a hurokon... Beethoven... Hallgattassátok már el azt a csengőt! Semmit sem hallok! -

Hirtelen csend - szinte fáj.

NŐVÉR - Elmúlt, Klári néni... Elviszem a csengőket. Fára akasztom, csillogó fára, és körül a hó... -

Csengő csilingel - karácsonyra.

KLÁRI - Re-inkarnáció... Bar és Éva... Eleven lelkek reinkarnációja... Karácsony... A hangsúlyok pengeélen egyensúlyoznak. Aggódó vidámság. A „Csendes éj” *(Amely halkán megszólal.)* ... a gyertyák... Éva, álla alatt a hegedű... Apró tüzek vörös hajában, és a félsötétben, karcsún, mintha... Nővérke! Szomorú Karácsony volt akkor, kilencvennégyben... -

A „Csendes éj” alatt a szavak tompák, a jókedv erőltetett.

KLÁRI - De jó, hogy együtt vagyunk! Úgy el tudtok tűnni!... -

JÁNOS - Hát akkor megint egy Karácsony... Szép kis fát formáltál abból a toll-seprűből, Lackó! -

ÉVA - És az én süteményem? Engem is lehet dicsérni! -

JÁNOS - Előbb megkóstoljuk. -

ÉVA - Nem érzed jól magad, Apa? -

JÁNOS - Semmi bajom. Minden nagyon klassz! *(Felnevet.)* Tényleg! -

KLÁRI - Ugye lesz műsor, srácok? Már úgy megszoktuk! -

LACKÓ - Megvénültünk, de a hülyeséget nem nőttük ki. -

ÉVA - Az én ajándékkal kezdjük! -

KLÁRI - Új lemez? Veled? -

ÉVA - Aha! Várj csak!... Na? -

Beethoven Hegedűversenye szólal, - amely később háttérbe szorul, majd eltűnik.

JÁNOS - A legszebb muzsika a világon. -

ÉVA - A kedvenced, Apa... -

LACKÓ - Én meg alászövegelek, jó? Íme: Versösszeállítás. A szerzők: Kismajom, Törpe, Öcsi, Hülyegyerek, Lackó és Satöbbi. A cím: Gyerekkori remekművek. Válogatás. -

KLÁRI - Díszkötésben, amint látom. -

LACKÓ - Na ja! Ha tudátok, milyen jól mulattam, miközben csináltam! -

KLÁRI *(Belelapoz.)* - Nahát! Itt az összes anyák-napi zöngeményed! -

JÁNOS - A mérnök úr költői életműve. -

LACKÓ - Öttől 25 éves korig. -

ÉVA - Jellemzően hosszú a gyerekkorod. -

KLÁRI - Nicsak! Az utolsó, amit Apu 50. születésnapjára írtál! -

JÁNOS - Na, halljuk! Azt az Utolsót! -

LACKÓ *(Krákog, hümmög, aztán:)*
- „Fél évszázad ünnepére
verset körmöltem végtére
aztán majd ha előveszed,
megsárgulva nézegeted”... -

JÁNOS - Megsárgulva... Meglehetősen morbid, nem? -

LACKÓ *(Zavarban:)* - Hát az a vicc, hogy a papírról van szó. -

KLÁRI *(Közbevág:)* - Á, emlékszem! Valami kínrím volt a végén! -

LACKÓ - Ja, persze: „Miközben rendet rax,
ennek örülni fox.” -

ÉVA - Hullajó, Öcsi! Zseni vagy! -

JÁNOS *(Rossz öngúnnnyal:)* - Hullu-hulla-hulla jó! -

KLÁRI *(Erőltetett jókedvvel énekelni kezd:)* - „Hull a pelyhes fehér hó...”

Mindenki bekapcsolódik. Még János is beledörmög.

A karácsonyi dal alatt halk dobpergéssel kezdődik egy lágyabb variánsa annak a dzsessz-dobszólónak, amelyikkel a darab indult, - és épp úgy elhal majd, mint az emlékezés.

KLÁRI - Belezavart. Talán jobb is. Olyan volt az az utolsó Karácsony, mintha az utolsó utáni lett volna már. *(„Hull a pelyhes”... - dúdolja. Hirtelen elhallgat. Csend.)* Tudom, hogy itt vagy. Hallom. Állsz és figyelsz. Már mióta itt állsz, és figyelsz! Reméled, rajtakapsz valamin, amiről nem tudsz? Nem tudtál? Míg éltél. -

JÁNOS - Rosszindulatú feltételezés, Klári. -

KLÁRI *(Örömmel:)* - János! Csakugyan itt vagy... -

JÁNOS - Pontosan tudod, hogy mindig... -

KLÁRI - Hallgattál. -

JÁNOS - Nem szoktad még meg? -

KLÁRI - Nem tudom megszokni. -

JÁNOS - Magyarázatokat keresel, és találsz... hm... sajátos feltevéseket. -

KLÁRI - Mit tehetnék, ha bizonytalanságban botladozom? -

JÁNOS - Nem figyelek, nem kutatok. Csak nézlek... És nincs mit mondanom. -

KLÁRI - Ha látnék, sem tudnám jobban, hogy te vagy. Abból, ahogyan kitérsz az egyértelmű válasz elől... -

JÁNOS - Mire vagy kíváncsi? -

KLÁRI - Mindenre. Amit gondolsz. Főképp, amit érzel. -

JÁNOS - Mondd meg, mit mondjak! -

KLÁRI - Azt neked kell tudnod. -

JÁNOS - Minden szó felesleges már... -

- KLÁRI - Már! Ugyanígy hallgattál a fontos dolgokról közel harminc éven át... Azt hittem, egyszer megfejtetek. Most megszólalsz végre, és ... -
- JÁNOS - Nagyon pontosan emlékszel. Minek akkor beszélni? -
- KLÁRI - Mert nem tudom, miért akartál meghalni? -
- JÁNOS - Igazából nem akartam. Úgy jött. És hagytam... -
- KLÁRI - Az is egyfajta választás. Menekülés. -
- JÁNOS - Azt hiszed, előled. Akkor most nem lennék itt. -
- KLÁRI - Tudod, hogy bármikor eltűnhetsz, elhallgathatsz, és nincs az az isten, akinek megszólalnál, ha nem akarsz *(Csend.)* Lehet, hogy most is eljátszottam az esélyt, és örökre megnémulsz, János? ... És nem fogom megérteni már soha... -
- JÁNOS - Én sem értem. Vártam, hogy megoldódjanak a dolgok. De minden olyan összegubancolódott maradt... Nagyon kínlódsz a világtalanságtól? -
- KLÁRI - Már nem hiányzik a szemem. Befelé érdekesebb. Tulajdonképpen most is látlak. A barnakockás inged van rajtad, a szürke nadrág, tömött zsebekkel... és lyukas a zoknid! Már megint lyukas a zoknid! *(Felnevet.)* Ugyan hol hagytad a cipődet? -
- JÁNOS - Így könnyebb osonni. Hogy ne vegyél észre! -
- KLÁRI - Nem tudsz olyan nesztelenül lopakodni... Bár itt nem recseg a parketta... Igazából nem is a fülem jó. A jelek, azok figyelmeztetnek. -
- JÁNOS - Ismerem ezeket a jeleket. Nem lehet, hogy közös a kódunk? És ezért talán felesleges annyit beszélned... -
- KLÁRI - Egyszer talán rájövök, hogyan kellett volna. Lassan tanulok. -
- JÁNOS - Lekésünk a dolgokról. Igen... Mire rájöttem, hogy bizonyos dolgokban igazad van, s hogy te csinálnád jobban, ha hagynám - már elkéstem... -
- KLÁRI - Azt hiszem, egy kicsit... kicsit?... szóval hozzásegítettek ahhoz a infarktus-hoz... -
- JÁNOS - Nehéz neked, Klári. Én már nem rágódhatok a tévedéseimen. Ebben a sztratoszférán túli zónában már nincs válasz, és így elsorvadnak a kérdések, nincs vezeklés, nincs büntudat, nincsenek miértek, és így semminek nincs oka... -
- KLÁRI - Csak élni nehéz... -
- JÁNOS - Most már akkor érted, ugye? -
- KLÁRI - Nem értem. De érdekes, amit mondasz. Úgy éltél, mintha már nem élnél, mintha már ott lennél, ahol elsorvadnak a kérdések, ahol nincs büntudat, és semminek nincs oka... Én még mindig ezeket az okokat keresem! -
- JÁNOS - Már nem kellene ezekkel törődnöd. -
- KLÁRI - Gondolod? Jobb, ha nem zárjuk le a dolgokat? Így, az életünk végén? -
- JÁNOS - Lezárulnak. És nem vitatja többé senki. Az utánunk jövőket nem érdekli, hidd el! Hermetikus záródás. Örökre. -
- KLÁRI - Soha nem hittél a halál utáni létezésben... -

JÁNOS - Te sem. Mert nincs. És ezt te is tudod. Te képzelsz engem! A szavaimat! A válaszaimat! Ez mind te vagy, nem én. -

KLÁRI - Mindig kisiklasz a válasz elől... -

Rövid csend után fortisszimon belevág az előbbi dobszóló. Amikor elhal, hegedűskálázás hallatszik zárt ajtók mögül.

KLÁRI - Azt mondd meg, miért kell nekem folyton hazudnom? Mint egy jótét lélek, kimentelek, hogy beteg vagy, és ígéretem, hogy holnap, bizonyisten holnap kész leszel, és viszed az anyagot, holott már tegnap kellett volna, vagy egy hete, és tombol a megrendelő. -

JÁNOS - Túl sokat fecsegsz. Nem tudnál csak annyit mondani, hogy nem vagyok itthon? -

KLÁRI - Az igaz, hogy soha nem vagy itthon. Kószálsz, tekeregsz, hogy ne kelljen neked válaszolnod. És ha zavaromban dadogok valamit, még én csináltam rosszul! -

JÁNOS - Rosszul csinálod, nem? Neked is kínos. -

KLÁRI - Hát tegyél ellene! Elszalasztod azt a keveset is, amit megrendelnek tőled! Van valami halvány elképzelésed, mi lesz akkor? -

JÁNOS - Nincs. -

KLÁRI - Miből élünk majd? Az én egyetlen „értelmiségi” fizetésemből? -

JÁNOS - Fogas kérdés. -

KLÁRI - Amire nem tudsz válaszolni. Ülsz a pocsolyában, és várod a sültgalambot. -

JÁNOS - Lehet, hogy beröppen. -

Csengetnek.

JÁNOS - Már itt is van. Nyitom. -

Kintről férfihangok, kopogás, ajtó nyílik.

GÁBOR - Szia, gyönyörű Klarissza! Kapok egy kávét? -

KLÁRI - Szia. Remélem, kappant hoztál? -

GÁBOR - Kappant? Visszahoztam János rajzait. Hiánytalanul! Becsületesen! Bár azt az aktot szívesen megtartottam volna! Biztosan te voltál a modell. A kebleid, szerelmem!... -

KLÁRI - Jánoshoz jöttél, nem? Kapod a kávét. -

JÁNOS - Nekem is! -

Az ajtó becsukódik utánuk. A hegedű-gyakorlás abbamarad.

KLÁRI - Bóbita, fehér kötény. A zseniális barát megérkezett. -

Újból nyílik az ajtó.

KLÁRI - Fogadni merek, hogy a sültgalamb ezúttal is elmarad. -

ÉVA - Folyton csak a pénzre gondolsz. Szeretne végre mást is csinálni, mint boros címkéket, nem gondolod? -

KLÁRI - Dehogynem. Ebben élek negyedszázada. És mégis mindig a címke marad, meg a reklám. Évikém, abból élünk! A többi reménytelen vágyálom. -

A kávéfőző susterog.

ÉVA - Itt az ideje, hogy valóra váltsa. Gábor is azért jött. -

KLÁRI - Miért? te tudsz valamit? -

ÉVA - Illusztrációk. A Mórának. Nem arról van szó? -

KLÁRI - Hát tudom én? Mond nekem valamit? -

ÉVA - Mert nem kérdezed, csak veszekszel. Az ember a legszívesebben kimenne a világból. Azt tudod például, hogy én mit csinálok? -

KLÁRI - Igazán lehet hallani! -

ÉVA - Hegedülök. És? Ennyi neked elég? -

KLÁRI - Szállj le rólam! Te is számonkérni tudsz! Ki kérdezi, velem mi van? -

ÉVA - Apa. -

KLÁRI - A tökéletes. Apád, az igen. De megértitek egymást! -

ÉVA - Na, szia! Ebből nekem elég. Füstöl a kávéfőző. -

Ajtócsapódás. A férfihangok közelednek, Klári kezében csörömpöl a tálca.

GÁBOR - Annyi új kiadó van. Magazinok, képes újságok. Csak nézz körül! -

KLÁRI - A kávé. Jó hírt hoztál, Gábor? -

GÁBOR - Hírt nem, csak ötleteket. De azok profik. Használhatók, tuti! -

JÁNOS - Minden zugkiadónak megvan a maga stábja. Betöltve minden hely. És egyébként is, csak nem gondolod, hogy a kedvemért áttérnek az igényes irodalomra? -

GÁBOR - Neked kellene áttérni, mondjuk a képregényekre!

JÁNOS - Át kéne... És ha azt mondom, hogy készen áll egy tizenhat részes sorozat? -

KLÁRI - Az arany virágcserep. E. T. A. Hoffmann. Ismered? Megmutattad neki? -

GÁBOR - Még nem. Most akarsz remekművekkel meggazdagodni? Amikor csak a szenny megy? *(Felnevet.)* János! Hol élsz? Isteni a kávéd, szépséges Klarissza! Arany kezed van. -

KLÁRI - Meg arany szívem. Például elviselem Jánost. Az ötleteihez saját kiadó kellene. Minimum. Meg tőke. Az pedig nincs, ugye. Most fogjuk összeszedni. *(Gúnyosan felnevet.)* Abban sántikáltok, nem? -

GÁBOR - Körülbelül. Van egy haver, tudod, aki benne van egy cégben. Reklám-cég, meg új. Rajzolókat keres. -

KLÁRI - És? -

GÁBOR - János túl modern. Túl egyéni. Neki fényképszerű, élethű rajzok kellene. -

KLÁRI - Olyat is tudnál csinálni, János! És az menne, Gábor? -

GÁBOR - Talán. -

KLÁRI - És? -

- JÁNOS - Nem tudom az igényekhez igazítani az ízlésemet, a szememet, a kezemet! Érted, Klári? -
- KLÁRI - Nem értem! Meg kell próbálni! -
- JÁNOS (*Emelten:*) - Nem tudom megpróbálni! Nem értesz ehhez, Klári! -
- GÁBOR - Hát akkor megyek is. Mielőtt kitör a vihar. -
- KLÁRI - Miért? Szerinted normális dolog elvekhez ragaszkodni, amikor a szakadék szélén állunk? Amikor Jánost félreállították? Nem mondom, hogy kirúgták, csak éppen minden esélye megvan rá. Bölcsész diplomával ma már nem lehet fázisrajzolni se a Pannóniában. -
- GÁBOR - Így állsz, János? -
- KLÁRI - Nem tudod? A legjobb havernak sem lehet elmondani? Fő a szemérem! -
- JÁNOS - Meg a tisztesség. Gábor amúgy is mindent megtesz, hogy segítsen! Minek szólsz bele mindenbe, Klári? -
- GÁBOR - Mondom, kitör a vihar. De azért jó, hogy tudom, János. Így másképp fest minden. -
- JÁNOS - Én is. Már hogy másképp festek. Megpróbálom azt a fotográfiát. Szólok, ha lesz anyag. -
- KLÁRI - Kiskedden. A díszletterve is kiskeddre készül el. Na, inkább megnézem a konyhát. Szia, Gábor! -

Ajtók csukódása.

- GÁBOR - Mindig idejövök, ha elfog a kétkedés. Itt bebizonyosodik, hogy nem szabad megnőszülni. Már én csak agglegény maradok, János. -
- JÁNOS - Szóval megpróbálok másként rajzolni, mint ahogyan tudok. -
- GÁBOR - Diplomával sem mennél ma többre. -
- JÁNOS - Csak éppen nem lennék potenciális munkanélküli. Talán... -

Halkuló férfihangok. Ajtó nyílik.

- KLÁRI - Ezt is elmuzsikáltad, János. -
- JÁNOS - Talán inkább te. -
- KLÁRI - Mivel? Jót akartam! Mert szégyelled a helyzetedet? Tettél volna ellene! Megpróbáltad a főiskolát? -
- JÁNOS - Évszázados ügyekkel jössz megint elő. Amikor pontosan tudod, milyen nehéz oda bejutni! Ne kezd Ádámtól-Évától! -
- KLÁRI - Tettél valamit az érdekében? Felhívtad az Öreget? Beajánlottak nála. De büszke voltál. Mint most. -
- JÁNOS - Ha Gábor tudja, mekkora szarban vagyok, gondolod, eredményesebben tud segíteni? Akkor kinyílnak a kiskapuk? Akkor tálcán hozzák a szerződéseket az Arany virágcserepre? -
- KLÁRI - Nem. De várhatod ezután is a sültgalambot. Persze, nincs szerződés, persze, tárlatod sem lesz, a képeid továbbra is a szobád falához leszek támasztva, és persze ezután is bezárod az ajtód, kinyitod a rádiót, és fogod az ecsetet. Én

meg izgulhatok, mikor kezdődik igazán a hétszűkesztendő, a rántottleves-korszak.

- JÁNOS - Ez van. Tudtad, amikor összeházasodtunk. Ilyen a szelavi. -
- KLÁRI - Egy frászt ilyen! Te vagy ilyen! Élhetetlen! És amikor a pályázatra én adtam be a képeidet az Alaphoz? Apró reménysugár, de valami? Mit csináltál? -
- JÁNOS - Naná, hogy visszakértem! Nem akaródzott szocreál fürmedvényeket pingálni a fehér ház rendelésére. Úristen, miket ásol elő! -
- KLÁRI - Én már ilyen földhözragadt perszóna vagyok. Akkor még fel akartam nevelni a gyerekeimet. De már felnőttek... Beszéltem egy ügyvéddel. -
- JÁNOS - Milyen ügyvéddel? -
- KLÁRI - Válóperes ügyvéddel. -
- JÁNOS - Értem. -

Hatalmasat dörren az ajtó. Aztán rögtön nyílik is.

- LACKÓ - Mi van? Apu? -
- KLÁRI - Hallottad. Elvonult az ecsetjeihez. -
- LACKÓ - Mindig veszekedtek. -
- KLÁRI - Mindig. Mostanában. -
- LACKÓ - Nem lehetne másképp, Anya? Külön-külön olyan rendes emberek vagytok. Apu egyre nyúzottabb, te egyre ingerültebb. Mi lesz ebből? -
- KLÁRI - Válóper, kisfiam. -
- LACKÓ - Vénségekre? Hülyeség! Nem gondolod komolyan, igaz? Csak fenyegetőzől. Azt remekül csinálod. Mindig bejön. -
- KLÁRI - Beszéljünk másról! Mizújs veled, mérnök úr? -
- LACKÓ - Összeáll végre a zenekar. Bevált az új tag. Billentyűs. -
- KLÁRI - És akkor te mit csinálsz? -
- LACKÓ - Ezt is, azt is. Ha kell, orgonálok, ha kell, dobolok... És veszek egy gitárt. Mit szólsz? -
- KLÁRI - Miből, az istenért? -
- LACKÓ - A fizumból. -
- KLÁRI - Amikor lyukas az egyetlen pár cipőd? -
- LACKÓ - Jó, jó. Azt is veszek, persze. -
- KLÁRI - Olyan sok a lóvé? És ki fog hazaadni? Tizenötezer nem a világ! -
- LACKÓ - Majd megbeszéljük, Mamócám. Benézek Apához. -

Ajtócsukódás.

- KLÁRI - Pontosan, mint az apja. Remélem, soha nem házasodik meg. Ez is képes tönkretenni a másik életét. -
- LACKÓ (Berobban:) - Anya! Valami van Apuval! Anya! -

Erőtéljes, nagyon rövid, hirtelen véget érő dobszóló. Nagy csend. Utána újrajátszás az előző jelenetből:

- JÁNOS - Már nem kellene ezekkel törődnöd... -
KLÁRI - Gondolod? Jobb, ha nem zárjuk le a dolgokat? Így, az életünk végén? -
JÁNOS - Lezárulnak. És nem vitatja többé senki. Az utánunk jövőket nem érdekli, hidd el! Hermetikus záródás. Örökre. -
KLÁRI - Soha nem hittél a halál utáni létezésben... -
JÁNOS - Te sem. Mert nincs. És ezt te is tudod. Te képzelsz engem! A szavaimat! A válaszaimat! Ez mind te vagy, nem én! -

Csend. Egy gordonka húrján apró pengetés. A hang hosszan rezeg, amíg el nem hal.

- KLÁRI - Mind én vagyok... persze... Az egészet csak képelem... -
NŐVÉR - Én is szeretek képzelődni. Akkor mindig olyan okos vagyok. Akkor mindig nekem van igazam... Mit tetszik szólni a friss párnához, Klári néni? Ugye, milyen ropogós, jó illatú? -
KLÁRI - Hát még ha a napon száradt volna!... Ismeri, kedves, milyen az a napszagú ágynemű? -
NŐVÉR - És amikor csonttá fagy télen a kerti köteleken!... Vacsora is van: sonka, vaj, paradicsom, tea. -
KLÁRI - Tea? Inkább egy pohár vörösbort kérek! -
NŐVÉR - Rendelve, Madame. Két deci kékfrankos. Oké? -

Nevetnek.

Azután a nevetésbe bekapcsolódik Anna és Edit.

Halk zsongású étterem. Érettségi találkozó. (A távol ülő osztálytársak egy-egy mondata a zárójelben „zárójelben” is hangzik, színesít.)

- NŐVÉR-PINCÉRNŐ *(Nevetve:)* - Íme, az a két deci. Kékfrankos. Oké? És Önnek, asszonyom? -
ANNA *(Jókedvűen:)* - Asszonyoom? Jó!... Ne kérjünk mindjárt egy üveggel? Edit, besegítesz? -
EDIT - Naná! -
NŐVÉR-PINCÉRNŐ - Naná, kékfrankos egy palackkal. Hozom. -

Mintha elvágták volna a jókedvet:

- ANNA - Milyen kevesen vagyunk! A fél osztály se. -
EDIT - Az örökmozgó Erzsi néni még össze tudta trombitálni a bandát. -
ANNA - Az öt éve volt, öregem. Közben szétszóródtunk, felszívódtunk, 53 évesek lettünk. -
KLÁRI - Ellustultunk. Vagy nem kívánjuk kitenni a pofánkat a publikumnak? -
EDIT - Tulajdonképpen egy órával ezelőtt még utáltam az egészet, aztán gondoltam egyet: mindegy, hol vagyok... -
ANNA - Érettségi találkozó? Ott a helyem! Évente legalább kettő... Amúgy meg a kíváncsiság: másnak hogy megy az öregedés? -

KLÁRI - Szóval a véletlen. Különben nem is találkoztunk volna. Alaposan eltűntetek! -

ANNA - Te is. Nincs mit egymás szemére vetnünk. -

KLÁRI - Valahogy nincs kedvem. Elvagyok magammal. A gyerekek is olyan ritkán... -

ANNA - A baráti szóról is leszokik az ember. Csak teszi a dolgát, és már megint esete van. Elmegy a nap. A napok... -

KLÁRI - Az évek is, ugye, Edit? Anélkül, hogy legalább a telefont felemelnéd. -

EDIT - Mondd, mit kezdenénk egymással? Elsírni együtt az özvegységünket? Te nekem, én neked? Száz százalék, hogy ugyanazt hajtogatnánk. És egyre mélyebbre sulykolnánk a rosszkedvünket. -

ANNA - Ez az igazi magány, gyerekek! Jól befészkeljük magunkat, aztán irtó szomorúak leszünk, hogy milyen egyedül vagyunk. -

KLÁRI - Biztos, hogy nem akarunk kimászni valahogy? Úgy együtt... esetleg?... -

EDIT - Mindenütt minden ugyanaz. Még ezek is ugyanazt fűjják. Nem hallod? Mekkora hülyeség volt eljönni! Mennyire nem érdekel! -

(A. - Heti 30 óra 70 százalékos tanári állománnyal... -)

ANNA - Legalább tudom, hogy a többi suliban sem jobb a helyzet. -

KLÁRI - A tanáraink közül sincs itt senki... -

(B. - Leszázálekoltak. Bérgépelés, meg a munkanélküli segély. De van négy drága unokám!... -)

ANNA - Életszínvonal-emelkedés. Működik a régi-új garnitúra. Te, Edit, most legalább megint jól fekszel. -

EDIT - Kirúgtak. Besegíték a kerületi lapnál. Most jó? És még unokám sincs! -

ANNA - Gondolom, valamelyik MSZP-s önkormányzatnál... -

EDIT - Lepereg, Anna! Senkinek nem óhajtok a politikai ellenfele lenni. Baráti vita keretében sem. Megelégszem azzal, hogy este megiszom néhány kupicával, és akkor aludni tudok reggelig. -

(C. - Dehogy varrok! Rendelek, szállítok, rohangálok. Egy pici butik a Lipót-városban... -)

KLÁRI - Na, kiből lesz a vállalkozó? Gondoltátok volna? -

ANNA - Gyerekek! Nem lehet, hogy nincs igazunk? Hogy mégis a pénz boldogít? -

KLÁRI - Jobb volna pólókat árulni, mint a gyerekeidet okítani? Nem mondod komolyan. -

ANNA - Tényleg nem. Klassz, hogy néha felszaladnak, csak úgy. Olykor bulit rendezünk, főzünk, gitározunk, dumálunk... -

EDIT - Szeretnek? Ezért a csípős nyelvedért? -

ANNA - A diákok szeretik az igazságos szigort, hidd el! -

EDIT - Jó, ha valaki biztos abban, hogy igazságos. Hogy tudja, mikor mi a teendő. Mikor kell megveretned magad a Petőfi téren, mikor kell kitűznöd a kokárdát, szóval... -

- KLÁRI - Most te kezdted, Edit? Nem értem, mi van veletek! Még itt is marakodtok... -
- EDIT - Sokáig azt hittem, a kerék kerek, egyszer fenn, máskor lenn. De nem így van! A bűdös életben soha nincs fenn! -
- (D. - Házalok. Régi bútor, festmény... De a különleges kincseket nem a Bizományiba vitetem. Kiváltottam az ipart... -)
- KLÁRI - Becsüs a művészettörténész diplomájával... -
- EDIT - Már maszek régiségkereskedő. Így is lehet. Én élhetetlen vagyok. Mindig is az voltam, akármit beszélsz, Anna. -
- ANNA - Ne vágj fel, Edit! Az előző kormány alatt zsidó voltam, most meg liberális. Egy árva túlórát sem adnak évek óta. A főnököm, kérlek, úgynevezett békebeli tanár. A legkevesebbet keresem a suliban 30 éves gyakorlattal. No? -
- EDIT - Akkor egy placra kerültünk, te bűdös ellenzéki! -
- ANNA - Örök ellenzéki. Akárcsak te. Csak más oldalról. -
- KLÁRI - A politikai ellenfelek összebékülésére! -
- EDIT - De konyakkal! Elegem van ebből a lőréből! -
- (E. - Mindig mondja is a kicsi: Aput már meg sem ismerném, ha nem látnám annyit a tévében... Persze, még ott lakunk. A cserére össze kell spórolni a pénzt... -)
- EDIT (*Kissé becsúpve kifelé:*) - A képviselő férjed nem szerezne nekem egy jó állást? Kirúgtak, pedig párttag vagyok! -
- KLÁRI - Maradj veszteg! Sokat ittál. -
- EDIT - Rá se ránts, Klárikám! Már ismernek a kijózanítóban. Három nap alatt kiheverem. (*Kifelé:*) Nos, képviselőné asszony? -
- (F. - Mindenki párttag. Ki ilyen, ki olyan. Nálunk... -)
- EDIT (*Közbevág:*) - Én csak egy pártot ismerek, még mindig!
- ANNA - Mehetnének. Most már tényleg elázott. -
- EDIT - Csak nem félsz, Anna? Ebben a nagy demokráciában? -
- KLÁRI - Nem félünk, csak féltünk, és nem a szövegedtől, hanem a piától. -
- (F. - A hetedik kerületben, a szociális osztályunkon, sejthetitek... Alkoholisták, hajléktalanok, nyugdíjasok, cigányok... -)
- KLÁRI - Na, gyere szépen, Ditke! -
- EDIT (*Alaposan pityókos:*) - Elereszt! Egyedül! E-gye-dül! -
- Az ajtó viharosan nyílik.*
- NINUS - Szépjóestét mindenkinek! -
- A., B., C., D., E., F., és mindenki lelkendezik:
- Csak nem Ninus? -
 - De, a Ninus! -
 - No nézd! -

- NINUS - Mit bámultok, lányok? Kigömbölyödtem. No, ti sem panaszkodhattok! *(Editkéhez:)* Biztatok benne, hogy nem jövök, mi? És most elhúznátok a csikot! Szó sem lehet róla! Leülni! *(Kiált:)* Pezsgőt! Mindenkinék! Az én számlámra! -
- Ováció, taps, nevetés.*
- KLÁRI - Teljesen megváltoztál, Ninus. -
- EDIT - Hízókúrán voltál? -
- ANNA - És jókedv-szanatóriumban, mi? -
- KLÁRI - Mindenesetre eltűntél, amióta felvitte az isten a dolgodat. Mert azt látni, hogy felvitte. Mi van veled, öreglány? -
- NINUS - Nem én tűntem el, ti nem kerestetek. Ez az igazság. Vártam, vártam, hogy az én díszes barátnőim csak betoppannak. Hiába. -
- KLÁRI - Hová? Titkolod a tartózkodási helyedet, nyavalyás! -
- NINUS - Ha akartatok volna, megtaláltok. Mindegy! A gyerekeim tudtommal még az én lakásomban laknak. -
- ANNA - Igazad van. Akár hiszed, akár nem, egymást sem kerestük. -
- EDIT - Megkeseredtünk, rózsaszínű malackám, alaposan. Proszit! -
- KLÁRI - Edit! Rosszul leszel! -
- NINUS - Ha jól esik neki, hagyjátok! Nehéz egyedül. Mindent tudok, lányok, de azt gondoltam, elég a magatok baja, minek sírjak veletek? -
- ANNA - Megbocsájtva. És te? -
- NINUS - Férjhez mentem. -
- EDIT - Ne hülyéskedj! És ki az a balek? -
- NINUS - Nem találjátok ki! -
- ANNA - Nem. Jobb, ha elárulod. -
- NINUS - A Bonczó Gáborhoz. Na? -
- KLÁRI - János agglegényjelölt haverjához? -
- ANNA - Elképesztő! Hát ehhez lehet gratulálni! -
- EDIT - Mindamellet, Ninus, Gábor legalább tíz, nem! csak nyolc, de nyolc biztosan... -
- NINUS - Fiatalabb. Na és? -
- KLÁRI - És az egész olyan titokzatosan, hogy úgy mondjam, a hátunk mögött... Te, boszorkány! -
- NINUS - Vállalta a szembesítést is. Elhozott. Volna. De lerobbantunk, és most szerel valahol Újpest táján. Én meg taxival rohantam, hogy elcsípjelek benneteket. -
- EDIT - Ha jó a logikám, vidéken élsz, mondjuk Nógrádban. -
- NINUS - Eltaláltad. A hegyek között egy kis panzió. Mesés! -
- ANNA - Ha jó a logikám, vállalkozó lettél. Szállodatulajdonos. -

NINUS - Csak feleség! Kizárólag feleség! -

KLÁRI - És a gyerekek? Azt mondtad, itt laknak, Pesten. -

NINUS - Gondolom. De lehet, hogy már elkótyavetyélték a lakást. Bélus még tavaly az apja után készült Amerikába, Kata férjhez ment, és azonnal szült egy gyereket. -

ANNA - A banda első nagymamája! Milyen a kölyök? -

NINUS - Fiú. De nem érek rá felszaladgálni. Tudod, mit jelent egy panzió? -

EDIT - Fogalmunk sincs. -

KLÁRI - És a tudományos munka, Ninus? A sikerkönyved után? Az intézet? Nem sajnálod? -

NINUS - Mi van? Főszereplő lettem? Ti nem meséltek? -

ANNA - Ugyan mit? Velünk semmi nem történt. -

EDIT - Nem kezdtünk új életet, ezt is alig tudjuk befejezni. -

NINUS - Keserűek vagytok, lányok. -

ANNA - Már lefelé megyünk, Ninus. -

KLÁRI - Te csinálod a legjobban mindönk között. -

ANNA - Egy heppi ötvenes. Gábor fiatalít. Hja, a szerelem... -

EDIT - És tejben-vajban füröszt. Nem kell egy gépíró, Ninusom? -

NINUS - Ennyire bajban vagy, Edit? -

EDIT - Áh! Tréfáltam! -

NINUS *(Harsányan kifelé:)* - Hát mi van, lányok? Csak politizáltok? Semmi nosztalgia? A régi nagy stiklik? A Totyi meg a női vécé, amint épp elkapja a cigiző lányokat? Na? -

B. - Az nagy hecc volt! -

D. - Te mesélj! Egészen megváltoztál! -

NINUS - Ezt már hallottam. Szóval... -

Ninus karattyolása a háttérbe húzódik.

KLÁRI - Már megint nem látok. Az biztos, hogy én nem kísérlek haza, Edit. Jobb, ha nem iszol többet! -

ANNA - Figyelitek, hogy virul? Nekem is szóljatok, ha Ninushoz készültök disznó-torra! -

EDIT *(Teljesen elázva:)* - Mégiscsak összefutottunk. A quadriga... -

KLÁRI - Fizetünk! -

NŐVÉR-PINCÉRNŐ - A számla. *(Súgva:)* Tessék nézni, hogy hull a hó! Áprilisban! -

KLÁRI - Hó? Azt mondja, kedves, puha, nagy hópelyhek? -

NINUS - Várjatok! Megérkezett Gábor! *(Kifelé:)* Szia, Belami! Hazavisszük a lányokat, ugye, drágám?... -

NŐVÉR-PINCÉRNŐ - Viszontlátásra! Tessék vigyázni... a lejtőn... csúszik... -

EDIT (Motyog:) - Vigyázni... a lejtőn... igen... -

Távolodó sikongatások.

ANNA (Valahol messze sikít.) - Jaj, elestem! (Döcögve - kinyában:) Az a szegény kis fenekem!... -

Közeledő sikongatások, kuncogások, majd az ajtó hirtelen nyílik.

NŐVÉR (Nevetve, méltatlankodón:) - Jaj. Ez a bolond hógolyót dugott a nyakamba. Csupa víz a hátam! Brrrr! Rádásul a srácok is megdobáltak reggel itt a kapunál. Mindenki megbolondult! -

KLÁRI - Ugye, milyen csudás dolog az áprilisi hó? Maga is kivirult tőle, kedves. -

NŐVÉR - Tetszett hallani már ilyen marhaságot? Telerakták a közös fridzsidert hógolyóval. Szórakoznak. -

KLÁRI - Tehát gyógyulnak. Egyesek. Másokat meg elvisz a kikelet. -

NŐVÉR - Hozzak egyet Klári néni felvidítésére? -

KLÁRI - Az infúziót, kedves! Itt az ideje! -

NŐVÉR - Ma nincs! Klári néni sebes léptekkel száguld a gyógyulás felé. -

KLÁRI - Hát akkor ámítsuk magunkat! Ide azzal a hógolyóval! -

NŐVÉR - Komolyan hozom ám! Egy egész tállal! -

Az ajtó becsukódik. Aztán egy éles, és hatalmas fájdalomban feltörő sikoltás. A hang Annáé.

ORVOS (Anna álmában:) - Ne üvöltsön, a szentségit! Akkor bezzeg nem sikoltozott! Baszni, azt igen, a következményét viselni nem! Tartsa magát! A lábát! Kapaszkodjon bele! Ha mozdul, félreszalad a kanál! Érti!? És az orvos a hibás!... Jön, sír, könyörög. Tiltott műtét! Ez az ára!... Most tartsa! A szentségit!... -

Anna újból felsikolt.

EDIT - Anna! Anna! Csupa víz vagy, istenem!... -

ANNA (Ébredőn:) - Már megint AZT álmodtam...

EDIT - Felébresztettelek, te szegény... Megijedtem. Mint akit nyúznak... -

ANNA - Így ébren is ugyanúgy fáj. Csak ébren nem sikoltozik az ember... De nem bírtam ki, Edit! Egy rohadt érzéstelenítő nélkül! Mintha órákig, érted? És az a szadista állat meg ordítózott. Tépte az élő húst. Mintha büntetés... És nem kiálthattam, hogy ne! Hogy hagyja abba! Én meg akarom tartani! Felismerhetetlenül haraptam a számat, és hetekig véreztem, késeket cipeltem a hasamban, amelyek minden mozdulatra belém szaladtak... AZ után már nem akartam Jánost. Mintha őt is kikaparták volna belőlem. Vége lett... Pedig még most is szeretem... Mmmmm! -

EDIT - Nagyon fáj? -

ANNA - Mi? Nem is tudom, mi fáj jobban, az akkor-e, vagy a most?... A fiam már 33 éves lenne... Mmmmm! Be kellene venni azt a... morfiumot... -

EDIT - Ilyen sűrűn? Megmondták, nem szabad! -

ANNA - Mindegy! -

Zörög a gyógyszer, csörren a pohár.

- EDIT - Tessék. -
- ANNA - Szerinted is? *(Iszik.)* -
- EDIT *(Elérte, zavartan:)* - Szerintem... nem mindegy... De hát... -
- ANNA - Menj aludni! Nem fogok sikoltozni ma már. Ettől elmúlik a fájdalom, és szépeket fogok álmodni. -
- EDIT - Lehet, hogy ez az egész amiatt a régi kaparás miatt?... -
- ANNA - A harminchárom éves daganat. Mint egy gyerek, nő, növekszik, és életet követel. Csakhogy az enyémet! -
- EDIT - Kivágták, és te élsz! -
- ANNA - Meddig? Hagyd! Ne hazudozz folyton!... Rendes vagy, Edit, ne haragudj! Nem is tudom, miért csinálod, te, az örök ellenfél... -
- EDIT - Belejöttem a betegápolásba. Nem bírom abbahagyni. -
- ANNA - Károlyt is. Évekig... Ezt is... végigcsinálod. -
- EDIT - Míg meg nem gyógyulsz. Olyan szépen heged a sebed... -
- ANNA - A hasamon... János megmondta, mindjárt az elején, hogy soha nem vesz feleségül. Gyáva voltam egyedül vállalni... Most lenne valaki, aki megfogná a kezem... -
- EDIT - Odaülök, jó? És fogom a kezed, amíg el nem alszol. Becsukod a szemed, és egy másik kezet képzelsz a tenyeredbe. Így... -
- ANNA - ... Biztos voltam benne, hogy megteszi... Hogy Klári itt lesz velem... De nincs... Rád bízott... -
- EDIT - Károly is csak önmagát szerette... -
- ANNA - Én szeretlek, Edit. -
- EDIT - Persze, persze... Tulajdonképpen egyikünk sincs elkényeztetve... Jobban érzed magad? -
- ANNA - Csodásan. Annyira, hogy rágyújtok. Elfüstölöm, azután rózsaszínű álom... talán... *(Gyufa sercen.)* ... Edit! Károly tényleg azt hitte, hogy van közöttünk valami... hm... nem normális kapcsolat? -
- EDIT - Nem tudom. Nem lehetett kiigazodni rajta. Ha rájött a dühöngés, minden piszkos vádjában szentül hitt. És olyan örülten féltékeny volt! Amíg nem voltam otthon, egész nap fantáziált. Mindenkiel összekötött, legyen az férfi vagy nő... -
- ANNA - Kláriver is? -
- EDIT - Persze. És akkor jött a másik véglet. Az önvád, a szorongás... Mint egy gyerek... És pontosan tudta, hogy nélkülem... Mindegy! Most már béke van. -
- ANNA - Fel sem hívtalak, meg sem kerestelek, hagytam, boldogulj egyedül... Úgyis megkeményedik az ember... És most... te vagy itt... -

EDIT - Törvényszerű. Mi, a nagybetűs Élettel összeférhetetlenek, a magányra kárhozottak... Mondjam még? Anna! *(Suttog:) Aludj csak! A cigid... na, add ide szépen! -*

ANNA *(Hirtelen éber:) - Öltözz fel! És menj telefonálni! Nincs messze a fülke, tudod. Hívd fel Klárit! -*

EDIT - Hajnali háromkor? -

ANNA - Legfeljebb megijed egy kicsit. És aztán? Öltözz már! -

EDIT - De hát minek? Fáradtak vagyunk... -

ANNA - Felhívod, és elmondod neki, hogy tegnap itt járt az orvos, és nem hagytam, hogy lecsapolja belőlem a vizet. Csak ennyit. Semmi többet, érted? -

EDIT - Hajnali háromkor? Ezt? Teljesen értelmetlen, Anna. Felesleges. -

ANNA - Felesleges. Igaz. Minek ekkora hühót csinálni egy kis meghalásból... -

EDIT *(Nem akarja meghallani:) - Reggel úgyis jön. Majd akkor elmeséled... Hiszen én itt vagyok! -*

ANNA - Azt akarom, hogy idejöjjön! Hogy ideérjen!... Adj egy cigit! -

EDIT - Most oltottam el. Égett a kezében. Mert már aludtál! -

ANNA - ... Soha nem illetem igazán a képbe. Ők együtt... igen... Azt akarom, hogy lássanak! -

EDIT - Ki még? -

ANNA - ... Hogy lássam. Hogy őt lássam utoljára. *(Kiált:) Menj már! -*

EDIT - Oké, Anna. Ez is hozzátartozik ehhez a ... *(A mondatot elnyeli a távolodása.) -*

ANNA *(Magában:) - Ehhez a vezekléshez... -*

EDIT *(Kintről:) - Legfeljebb azonnal iderohan halálra váltan az ijedtségtől! -*

ANNA *(Magában:) - Percenként jobban szorít, kúszik fölfelé... az undorító dagály. A burjánzó sejtek önvédelme. A tudatlan önvédelem. A szívemig... Szükséges ez az őszinteség? Szükséges, hogy lásson, így, félig oszlóban már?... Mínusz húsz kiló és plusz tízezer ránc, pofacsontomon feszül a sárga bőr... Csak Edit bírja ki... *(Kiált:) Edit! Edit! -**

EDIT *(Kintről:) - Mi van? *(Közelről:) Miért takaróztál ki? -**

ANNA - Látod, nem tudok felkelni... Még nem öltöztél át? -

EDIT - Takarót rá, na! Jéghideg a lábad. -

ANNA - Maradj velem! Valaki maradjon velem! -

EDIT *(Ál-jókedvvel:) - Tudtam, hogy meggondolod magad. Nem zavarhatsz ki egyedül ebbe a sűrű, tavaszi éjszakába! -*

ANNA - ... Ilyen sűrű tavaszi éjszakán fogant a fiam... A gyógyszer... kábít... aztán mintha ébrednék... Álomtalan alvásból... A gondolat tisztul... Edit! -

EDIT - Igen... -

ANNA - Óbudára temessetek! -

EDIT - Anna! -

- ANNA - Ne arénázz! Tudnod kell! És zsidó szertartás szerint. Abban az égszínkék nyári ruhámban... Fel kell majd vágni, nem fér bele ez az irdatlan has... Hogy fújta a szél! Futottam kitárt karral. Jánost kergettük... Markomban érett a szeder... Borszínű foltok, a ruhában maradtak... Klári úgy nevetett... én is... Klári vidám volt... én is... János már nem volt fontos. Egy kellék csak, halványuló körvonalakokkal... Kellék, hogy Klári életét éljem. Tömény aberráció. Szívtam a szavait, hogy építkezzek belőlük. Aprólékosan elképzeltem a boldogságát. A boldogtalanságát... Milyen gyámoltalan és esendő voltam!... Semmilyen... Vári Anna, élt 54 évet... Egyáltalán: voltam? -
- EDIT - Nem igaz, Anna! Vári Anna kemény, konokfejű, szigorú, érinthetetlen! -
- ANNA - A vékonyka héj. Belül kocsonyás, szétmálló... Mint a test a halál után. -
- EDIT - Ablakot nyitok. Teljesen összefüstölted a szobát. -
- ANNA - Még ne! Nem akarom még!... Ha kinyitod, bejön! Minden nyitott résen... -
- EDIT - Ugyan! Ki jönne ide? Az ablakon át? -
- ANNA *(Nehezen szedi a levegőt:)* - Előbb el kell mondani az imát... *(Igen csöndesen:)* Semá Jiszraél Adojnoj Elajhénu, Adojnoj ehod... Semá... Jiszraél... Adojnoj... Elajhénu... Adojnoj... Zsidó vagyok... tudod... Ehod... Az Örökkévaló egy... -
- Csend.*
- EDIT - Soha nem hittél... -
- ANNA - Talán mégis... *(Éberebb:)* Edit! Húzd csak ki azt a fiókot! A felsőt, igen. A bal sarokban, elöl, találsz egy dossziét... -
- EDIT *(Dörömböl a fiókkal:)* - Ez az? -
- ANNA - Neked őriztem. Ezerszer tehetségesebb volt Károlynál. Simi... Felmérte, mennyit bír megalkuvás nélkül. Szeretned kellett volna... Én megalkudtam, te megalkudtál, ő nem... Menj férjhez! Menjetelek férjhez! Az öldöklő vitalitás!... Lágy héj, és akarnok, acélkemény belső... Öl... -
- Egyre nehezebben és egyre lassabban beszél. És alig észrevehetően megszólal a gordonka. Egyedül és tisztán.*
- ANNA - A kézirat... Őrizd meg... Néha előveszed majd, feltűződ a hajad, belebújsz a kék bársony pongyolába, felkucorodsz a fotelben, és belelapozol... Szép versek... Csupa szerelmes vers... -
- EDIT *(Halkan:)* - Anna! Álmodsz? Anna! ... -
- ANNA *(Alig érteni:)* - Jó... meleg a kezed... Klári... itt vagy... Ahogyan ígérted... *(Buggyborékolva:)* Klá... ááá... ri... -
- A gordonka dallama utolsó ütemhez ért. A végső hang hosszan kitart, majd peng egyet. A hang rezgése felolvad a csendben.*
- EDIT - Menj békével!... És miként az Úr kivonta magát a hetedik napon, hogy különválassa a munkát és a pihenést, a közelségét és a távolságát, a létét és a hiányát, hogy különválassa az életet és a halált a hetedik napon... Mondom a te Uraddal, Anna: Menj békével! -

Felpörög a dob, még néhány ütem a mélabús gordonkán, mint egy coda, - és röviden felsír egy hegedű is.

KLÁRI - Elkéstem. Anna már nem igényelt belőlem semmit. Aszottan, öregem, meggyötörtén aludt a párnán. A félighúzott redőny alól beszivárgott a tavaszi reggel. Minden április ilyen szomorú, amikor elolvad a véletlen esett hó. Edit kucorgott a fotelben. Sápadt volt, kerek szemei halálra váltak, ijedtek. Vacogott a magára tekert takaró alatt. Nem szólt. Nekem sem volt mit mondanom. Felöltözött és elment. *(Csend. Azután más hangon:)* Anna! Muszáj volt ennyire sietned? -

Árva, kicsi lélekharang szól egy kicsi temetőben. Lassú léptek alatt kavicsok nyögnek.

ANNA *(Suttog:)* - Szép lett volna, ha együtt öregszünk meg. egymás mellett... -

KLÁRI *(Annának - mintha magában:)* - ... és Görögországba készülödtünk, évek óta... Nagyon siettél... -

ANNA - Legalább nem fáj. Most jó... -

KLÁRI - Menjünk el innen! Megmutatom neked az életet, amit nem éltél. A dombok tetején ülő ködöket, a vizek színén csillanó napfényt, az eső áztatta köveket, a harsány színeket alkonyatkor, együtt rójuk az utakat, madarak röptét figyeljük, és ellessük a szavakat idegen városokban! -

ANNA - Nem vagyok kíváncsi semmire. Kijelölt helyem megásva. Otthon leszek. -

KLÁRI - Hiányoddal mit kezdek majd? Az utakon egyedül megyek? Gyere, hagyd itt ezt az egészséget! -

ANNA - Az önzésed, mint mindig, végtelen... Ringatózom idegen vállakon, az eső permetez... Ne feledd a kavicsot! -

KLÁRI - Itt van a markomban. Kövér és meleg... Mától fogva még némább leszek. Nincs kinek mondanom, és válasz sincs már... -

ANNA - Isten veled! -

A lábak alatt helyezkednek a kavicsok. A rabbi monoton imájába a hulló göröngyök permete neszez egyenetlen ritmusban. Azután lassú crescendo: Már nem göröngyök, hanem a dobok kara dörömböl. Mintha ezer köbméterek zúdulnának alá. És egyetlen pillanatnyi csend, amely majdnem fáj.

Újra csak piano: Cintányéron seprű neszez, halk pergődob csatlakozik, majd üstdob dörömböl. A ritmikus intermezzo vége fortissimo, de ez nem olyan ijesztő: csak bútorok karamboloznak.

KLÁRI - Édes istenem, hogyan került ide ez az asztal? *(Súrlódások, csoszorgás, közöttük a szaggatott monológ:)* Nicsak: széklábak!... Meddig tart ez a sötétség?... Oké. Hátraarc: a kiindulóponthoz. Vissza a fotelbe! ... Igen, a tulipánhajlatú karfa, a beszüremelő napfényben csillogó bársony. Ő az... Most mi legyen? Nem ülhetek itt, amíg rám találnak! Tehát induljunk el újra? ... Nem kell begyulladni! Majd elmúlik, mint máskor. Lássatok ujjaim, hiszen itthon vagytok! ... Ahá! A másik fotel... Az ajtó is a helyén... *(Távolodik.)* Enni kell, nem igaz? Itt kell lennie annak az asztalnak... -

ORVOS *(Közel:)* - Hm... A diagnózis, asszonyom... Tudja, mi a szemidegsorvadás? -

KLÁRI - Sorvadás? Az gyógyíthatatlan... -

ORVOS - Itt a tudomány semmit sem tehet. -
 KLÁRI - Tehát a vakság. A teljes, örök és sötét vakság... -
 ORVOS - Maga nagyon erős asszony... -
 KLÁRI - Újra kell tanulnom az életet. -

Rossini: A tolvaj szarka nyitánya. A vidám zenét bot kopogása kíséri. Egyre hangosabban, egyre dühösebben.

KLÁRI - A rohadt életbe! *(Abbahagyja a kopogást.)* Élettelen szemeim, már csak sírni tudtok? De én látni akarok!... Akármilyen történhet, akármilyen, körülöttem. A teljes kiszolgáltatottság... Nem! Így nem kell! Nem kell! *(Megint dühödten kopog a bot.)* Nem kell! -

Ajtónyikorgás. Hirtelen csend lesz.

KLÁRI *(Felkiált:) -* Ki az? -
 NŐVÉR - Az ebédet hoztam. -
 KLÁRI - Nem kell. -
 NŐVÉR - Dehogynem. Finom zöldborsó leves. Hol a kanál? -
 KLÁRI - Maga lát! Keresse! -
 NŐVÉR - És a kedvenc: mákos tészta! -
 KLÁRI - Vigye innen! Mondtam, hogy nem kell! -
 NŐVÉR - Enni kell, Klári néni! -
 KLÁRI - Meg-mond-tam! *(Edények koccannak.)* -
 NŐVÉR - Jaj, még lesöpri! De Klári néni! -
 KLÁRI - Eressze el a csuklómat! -
 NŐVÉR - Megetetem. -
 KLÁRI *(Nagy erővel:) -* Nem! -

A kőpadlón edények törnek. Csend.

Természetfölötti erősítésben beszivárognak a zajok: Túl az utca, belül: bútorok pattogása, légy zümmögése, viharos óra-ketyegés. A virágok növést is hallani.

KLÁRI - Súlyod alatt megreccsen a parkett. Ebben a vég nélküli éjszakában minden hihető... Megérezem a közeledésedet, János. Most mit akarsz? -
 JÁNOS - Segíteni. -
 KLÁRI - Jó! Szépen elhagytatok, sorban! Utánad Anna következett, végül a szemem világa. A meccset úgyis egyedül kell végigjátszanom. Csak volna értelme... -
 JÁNOS - Ez az. -
 KLÁRI - De nincs. -
 JÁNOS - Pedig nem is kell keresned. A szórakozott Klári. Hát most van alibid, hogy csak befelé figyelj. Már eleget láttál. -
 KLÁRI - Nagyszerű! Most mondjam azt, hogy fészöld meg a szemöldököd, az a szál megint rakoncátlankodik? -

JÁNOS - Például. -
 KLÁRI - Fázom. -
 JÁNOS - Mert lecsúszott a kendőd. Tessék. -
 KLÁRI - Ölelj át! Melegíts! -
 JÁNOS - Ne a lehetetlennel bíbelődj! -
 KLÁRI - És ha megszomjazom? -
 JÁNOS - Törd fel az időt apró mozgásokkal! Mozdulattal mérd a távolságot! Hagyatkozz az izmaid memóriájára! -
 KLÁRI - És még? -
 JÁNOS - Önfegyelem. És csak szólj, ha valami nem stimmel! -

Ablaktábla zörren, mint amikor valaki elmege. Csend. És felsejlik a vidám Tolvaj szarka megint.

Éva és Lackó robbannak be.

LACKÓ - Halihó, Anyóca! Mintha valamiféle születésnap volna! -
 KLÁRI - Virág! Liliomillat! Igazi fehér liliom... -
 ÉVA - Még egy szippantás, Anya! No? -
 KLÁRI - Csoki, rum, vanília... süti! -
 ÉVA - A mancsod! Most nyald le! -
 KLÁRI - Malac! -
 LACKÓ és ÉVA (Együtt:) - Boldog születésnapot! (Énekelnek:) „Happy birthday to you...” Boldog születésnapot! -
 ÉVA - Ne bögg, Nyanya! Kérlek, ne! -
 LACKÓ - Van ám még lepi! Szedd össze magad! -

Händel Gavotte-ja szólal meg hegedűn.

KLÁRI - Könyörtelen vagy, Éva! Mikor is? Még kicsi voltál, és én kísértelek... Minek most ez? -
 ÉVA - Egy köszönet tőlem. Akkor, amikor kísértél, akkor éreztem először, milyen csodálatos dolog a zene. Hogy uralkodom a hangok felett. És azt, hogy két hangszer mennyire kiemeli egymást, hogy együtt... Érted, Anya? -
 LACKÓ - És most figyelj! -

Újra kezdődik a Gavotte - de zongorakísérettel.

LACKÓ (Közben:) - Na? Hogy csinálom? Ha tudnád, mennyit kínlódtam! Végül rájöttem, nem is olyan nagy ördögösség. Ezek a billentyűk itt úgy egymás mellett vannak... Csak meg kell találni azt, melyik közülük a helyes!... -
 KLÁRI - Te hazudós! -
 LACKÓ - Képzeld, hunyt szemmel gyakoroltam... -

A Gavotte befejeződik.

KLÁRI (Meghatódott, elérve:) - Majd odafigyelek... hm... azokra a billentyűkre... ott, egymás mellett... -

LACKÓ (Csendesen:) - Ugye nem akarsz meghalni, Anya? -

Rövid csend. Ismét felidéződik a Gavotte hegedűszólama, mint emlék. Klári a zongorakíséret hangjait keresgéli. Hirtelen koppanva zárul a zongorafedél.

KLÁRI - Nem és nem! Nem emlékszem! (Csend.) Hm, János? Mit mondanál? (Felnyitja a zongorát.) No, ujjaim? -

Mozart: D-moll fantázia és fuga - a kezdő hangokat próbálja. Egyszer csak, váratlan megvilágosodással biztosan nekifog.

KLÁRI - Azt hittem, sötétben nem lehet élni... A szemeim, igen, talán belőlük kaptam a legtöbb örömet... A város, a táj, a dombok tetején ülő ködök, a vizek színén csillanó napfény, az eső áztatta kövek, és a harsány színek alkonyatkor. Izgalmas, apró részletek... Most? ... Az időt mozdulatra váltom, és térbe aprózom fel. Izmaim memóriájával idézem az emlékeket, hogy eligazodjam. Oké... Megvan a másik fotel, és az ajtó is a helyén... Huszonnyolc lépés a járda vége, tizenegy az úttest széle, balra az aszfalt repedése, és látom a záróköveket, a csatornafedeleket, és megérezem az utamban parkoló autót. Egy méterről. Bizony. Nem tévedek. Gyakorlás kérdése. Ha meghosszabbítom a kezem, beigazolódik a várakozás. A fehér bot koppanásai. Persze, hogy kitették a hirdetőtáblát. Villanyszerelő, két l-lel, szerelő, így... Szél pörgeti a papírszemetet. (Hallani.) A piszok a régi... Fékcsikorgás. (Hallani.) Egy kölyök átszalad. (Sikoltás, mint amikor egy járókelő megijed.) A kölyök is a régi... Szép, konyakszínű harisnyát veszek... Ha kinyitom, csilingel majd a boltajtó. (Hallani.) ... Jobbról befordul egy autó, meglát, lassít (Hallani.) ... -

EGY FIATALEMBER - Segíthetek? -

KLÁRI - Nem, köszönöm, csak magam. A környéket jól ismerem, fiatalember. -

A Mozart-fantázia eltűnik. A zárban hosszan kulcs zörög.

KLÁRI - Hát egy kicsit minden tovább tart. Ráérek. Higgadt mozdulatok, nyugodt gondolatok. Változom... Az idő lassabban jár. Tán hosszabb lesz így az életem... -

Szekrényajtó nyikorog.

KLÁRI - ... Balról a harmadik, negyedik sor... Kopott, napszitta vászon. Megvan!... A Varázshegy... -

Felcsendül Debussy: Egy faun délutánja. Ahogyan Hans Castorp vagy Thomas Mann vagy Klári hallaná.

ÉVA - „... De a csendes, felelőtlen, félig-meddig dallamos dudorászás nem sokáig marad egyetlen hang a magányban. Bogarak zümmögése a felhevült levegőben a pázsit fölött, a napsütés maga, a könnyű szellő, a fák imbolygó csúcsa, a lomb csillogása - az egész enyhén hullámzó békességes nyári nap mind-mind változatos hangokká lettek, melyek az együgyű furulyázásnak egyre változó, mindig meglepően választott harmonikus értelmezést adtak. A szimfonikus kíséret olykor háttérbe szorult, elhallgatott; de a kecskebaklábú Hans tovább furulyázott, és naiv, egyhangú játékával újra előcsalogatta a természet választékosan színezett hangvarázsát, mely egy utolsó elhall-

gátás után édesen dagadva túlnőtt önmagán, egymás után bevágó, egyre új, egyre magasabb hangszereken szólalt meg, és egy röpke pillanatra, melynek gyönyörteljes, tökéletes önelégültsége azonban az örökkévalóságot hordozta magában, elnyerte addig visszafojtott teljességét. A fiatal faun boldog volt ott a nyári réten...” -

Még egy kis ideig szól Debussy muzsikája.

KLÁRI - Egyetértünk, Hans Castorp... A rádió mellett az esti hangversenyek, a zene-áradatban lopakodva és színesen előbújnak a képek, a szavak, a gondolatok, és egyetlen tiszta boldogságérzetté olvadnak. *(Írógép kopog - még bizonytalanul.)* ... Talán meg kellene tanulnom a Braille-írást... persze... Hmm... *(Egyre biztosabb kopogás.)* Öreg masinámon minden betűnek jele van. Eddig ezt sem tudtam. Az em-ről hiányzik egy tűhegynyi darab, a cé kissé megrepedt, ferdén kopott a vessző, és magasabban áll a pont. Mennyi részlet!... Mindegy, káprázat-e vagy valóság, a titkok megfejthetetlenek, és ez, ez megnyugtató. *(Biztos írógép-kopogás.)* És hogy mégis megírhatom a történetemet... -

JÁNOS - Na, ugye! -

Hegedű, talán egy Bach-fűga zenéje alatt a dialógusok emlék-álom és valóság között lebegnek:

KLÁRI - Egyáltalán nem rendjén való, János, hogy csak úgy belelesel a gondolataimba! -

JÁNOS - Mondom, hogy „naugye!”! Veszekszel, tehát már összeszedted magad. -

KLÁRI - De azért ez mégiscsak egy élettelen élet... Mert bosszantóan néma a tél, csak a tompa surrogások, a párnába fojtott zajok, a csend beszéli, hogy sűrű pelyhek tejfüggönye mögé bújt a világ, hogy minden fehér. És azt is csak elképzelem, János, amint a tenyeremen elolvad egy remekbe csipkézett hópihe. -

A hegedű hirtelen elhallgat. Ajtó nyílik.

NŐVÉR - Egy egész tál hógolyó! Tessék. Klári néni parancsára egy tál tél. -

KLÁRI - Hidegek, síkosak. Egy tál víz a nulla fok törvénye szerint remekbe formálva. Párálló kristályszemek az ember játékos kedvében tönkre gyömöszölve... Nővérke! Pedig már az is elég, ha az ember csak úgy, egyszerűen megöregszik, gyömöszölés nélkül. De játékos kedvében az Isten még meg is tréfálja a visszavonhatatlan sötétséggel. -

A hegedű újra szólal.

JÁNOS - Így könnyebb különválasztanod a világokat. Ami hallható, az kívül van, jó esetben simogat. A többi mind, az a képzelet, belülről melegít. -

KLÁRI - Búcsúznak az érzékszervek. Majd ha már a füleimben sem bízhatom... -

A hegedű elhallgat. És a valóság messze van.

NŐVÉR *(Távolról:)* - Tessék már elengedni azt a hógolyót! A keze, mint a jég, a körme kék! Klári néni! -

KLÁRI *(Magában:)* - ... és ha a tapintásom már csak a végletekre reagál? Tűz és jég lesz kormányosom... -

NŐVÉR *(Még távolról:) -* Ajaj, Klári néni! Most jobb, ugye? -

KLÁRI *(Magában:) -* ... és ha kihül a képzelet? Belülről is fázom. Olyan üres, olyan nagyon üres minden... -

NŐVÉR *(Közelít:) -* Végre életre dörzsöltem ezeket a fagyos kezeket... -

KLÁRI *(Ébredőn:) -* Mondott valamit, kedves? -

NŐVÉR *(Képzelet és valóság között:) -* Nagyon messze tetszett járni. Túl az Óperencián. Pedig így, télen, vigyázni kell az utakkal. Végtelenek, fagyosak, fehérek, beleszaladnak a hóval terhes égbe. Ám a dombon túl folytatódnak tovább, és futnak lefelé, csúszósan, jegesen, a dermedt fák közé... -

KLÁRI *(A valóságban - csendesen:) -* Áh, a csudát, kedves! A dombon túl már tavaszodik. Az utak valóban fehérek. Cseresznyevirágok fedik. Hamvas szirmaikon téblábol a napfény... Hallja, kedves? -

Tavaszi madárebredés vidám muzsikája. Közben valami nyikorog, ritmikusan és közeledőn.

EDIT *(Kiált:) -* Hahó, Simon! Találtam egy pompás helyet itt, a cseresznyefák alatt! Karikázz ide mellém! -

Még egy tolószék nyikorog, ritmikusan és közeledőn.

ÖREG SIMON - Szóval szépíted maga a tavaszi napsütésben. -

EDIT - Szélvédett erre. És innen a legszebb a kert. A kertet. -

ÖREG SIMON - A miénk. Amióta visszajöttél. -

EDIT - Hallod? Körül a csend... A háború milyen messze van! -

ÖREG SIMON - Egyszer majd elfelejted. -

EDIT *(Keserűen felnevet:) -* El? Hát lesz, ami emlékeztessen rá. A hiányzó lábfejem, a sajgások időváltozáskor... -

ÖREG SIMON - Kérleltelek volna, ne menj. De akkor még nem volt jogom, hogy beleszóljak az életedbe... -

EDIT - Az aggastyánok bölcsességével megjósoltad volna, hogy hadirokkantként térek vissza. Gyógyulni a nyakadra. De nézd! Már hogy ugrálok! „Csak ugrálni tudok, így szárny nélkül”... Hatvan évesen... Mint egy bakfis. No, mit szólsz? Két mankó és kész. Koszlott, vén, sánta véreb - mondaná a fiad. -

ÖREG SIMON - Későn ismertelek meg. -

EDIT - Későn? Egyetemisták voltunk. Simivel hányszor jártunk itt, élvezni a kertet... Istenem! -

ÖREG SIMON - Akkor csak ismertelek. Azóta megismertelek. -

EDIT - Te, kedves öreg Simi. Elfogadtál így, csonkán, öregén. -

ÖREG SIMON *(Felnevet:) -* Életem végén bénán, betegen ugyan mekkora igényem lehet? Egy csonka és csúnya, öreg nő... Minden nap a holnapért imádkozom. -

EDIT - Nincsenek holnapok. A NATO épp Moszkvát fegyelmezi, a Földgolyó retteg, mikor szabadul el egy atombomba, És ebben a félelemben nincs, aki épp miránk figyelne. Hát hol vannak olyan holnapok, amelyekre érdemes várni? -

ÖREG SIMON - Nem kell olyan messzire nézni, szívem. Mit nekem az egész Föld pusztulása Auschwitz, Szibéria, Recsk után? Csak ez az egy testem van, meg a percek. -

EDIT - Te kérkedsz, Simon! -

ÖREG SIMON - Te pedig csak újságíró szemmel tudsz nézni. Hagyod, hogy a magán-életedbe belezavarjon a világ. Minek? -

EDIT - Mert abban élek. Mert muszáj. Nem csak a kíváncsiság vitt Szerbiába. Vagy tudósítok onnan, vagy jó esetben postásnak állok. Élhettem volna munkanélküli segélyen még, de írni jobban szeretek, mint koldulni. Nekem meg ez a filozófiám. -

ÖREG SIMON *(Harsányan felnevet:)* - Írni? Kinek? -

EDIT - No, ez az. Nincs papír, nincs olvasó és már-már nincsenek szerkesztőségek. Mert nincs pénz. Lassan nekünk se lesz. -

ÖREG SIMON - Eladom a házat. Urasan élünk majd belőle. -

EDIT - Ki veszi meg? Potenciális háborús rom. Különben hol lakunk akkor? -

ÖREG SIMON - Beköltözünk hozzád. -

EDIT - Hozzám? *(Harsányan felnevet:)* Mit gondolsz, eddig miből táplálkoztunk? Az orvost miből fizettem? És ezeket a nyikorgó tolószékeket? -

ÖREG SIMON - Győztél, Edit. Kiűtötted a királynét, kidőltek a holnapok. Értéktelen gyalogsereg. Csak a percek maradnak... Gyere! Hadd simogassam meg az arcodat. Szeretem a bőrödöt... És a könnyeidet is szeretem. Csak sírd ki magad, úgy könnyebb lesz, szívem... -

És felsír a szaxofon, majd szomorú dallamba kezd. Alatta csipp-csepp: a könny, a víz, a csap, a plafon, valami csepegni kezd, és csepeg megállíthatatlanul, monoton-idegesítőn, végig a szöveg alatt.

KLÁRI - Miért kellene rendet raknom? Ok-okozat szépen egymásba fűzve? Balgaság... Igazad van, János! Hagyni kell megválaszolatlanul a miérteket... Az idő megy, és egyszer csak megáll... Akkor aztán már kérdezheted, mi hajtja a golyót, hogy húsba vágjon, ki szüli a jelszavakat, amelyek nevében az ember birokra megy, mi készítet, hogy elvedd a másét, és a másé miért épp az övé, mitől a jog, hogy követeljen, mi rendezi a táborokat egymással szembe, mi rendezi a sejteket, hogy emberré legyen, mi löki egymáshoz és egymás ellen az eleveneket, hogy szeressenek vagy halottak legyenek?... Oly egyre megy!... Innen már egészen bagatell... Az utak folyvást lejtének, és ha betakarja a hó fehéren, egyenletesen, alattuk röhögve várnak a csapdák... *(Hosszú csend.)* Ha csendben vagy és figyelsz, hallod, amint csepeg... A pára lecsapódik a csempéken, egymáshoz vonzódnak a molekulák, nőnek, növekednek, elnehezülnek, és csipp-csepp, a padlóra hullanak, ott szétterülnek tehetetlenül, és a forró padozaton újra gőzzé válnak, könnyű, illanó semmivé... Mégsem látsz a párán át. Ha benyitsz ide, megállsz, míg meg nem szokja a szemed, és akkor talán felsejlik egy körvonal... *(Kilép a töprengés hangulatából. Már a valóságban:)* Mondd, most mi lesz veled, Edit? -

EDIT - Sodródom. Nincs mit akarnom. -

KLÁRI - Mégis. Hiszen élsz. -

- EDIT - Az öreg Simonban két embert szerettem. Az egyiket bűnbánatból, a másikat hálából. -
- KLÁRI - Bírjuk még itt a gőzben, mit gondolsz? Vén testek a gőzben, mezítelenül... lötytyedt izommaradékok a csontokon, görbe vállak, hajlott gerincek, büttyök, ráncok, lógó mellek, puffadt hasak, vizenyős szemek, szürke kócfürtök barázdált halántékokra tapadva, formátlan szájak fogatlan ínyeken, reszkető kezek, vézna vádli... Csúf testek... -
- EDIT - Ilyenek. Ezeket is szeretni lehet. -
- KLÁRI - Vagy undorodni. -
- EDIT - Ha visszakívánod fiatal éveidet. Nekem nincs miért. Károly holtában is büntetett. Gyűlölködő szilánkja gennyezik a bokámban. Most nevet valahol... *(Csend.)* Simon hiányzik nekem... -
- KLÁRI - De hisz eladta a házat, hajléktalanná tett! -
- EDIT - Nem így képzelte. Eladta, hogy nekem jó legyen, életfogytig tartó ápolás fejében. Írás van róla. Mit kezdhetek vele? Alighogy eltemettem, felmondták az egyezséget, és némi készpénzzel úgymond kárpótolva, kitették a szűrőmet. Abból is alig van már valami. Élek, hát elfogyott. -
- KLÁRI - És a lelked? -
- EDIT - Alighanem már csak Istenben bízhatok. Befogadott a rend. Náluk lakom. -
- És egyre csepeg: csipp-csepp, csipp-csepp.*
- KLÁRI - Hová tetted a botom? Indulhatnánk. -
- EDIT - Ahová a mankóm... Megvannak. Tedd a vállamra a kezed, vezetlek. -
- Kopog a fehér bot: kipp-kopp, meg a mankó: bopp-bopp, és a cseppek csepegnek: csipp-csepp, csipp-csepp.*
- KLÁRI - El kellene végre zárni a csapot... Csepeg a drága víz, minek? -
- A csepegés megszűnik. Kórtermi neszek motoznak.*
- NŐVÉR - Még egy beteg jött a szobába, az Annus néni. Jól ellesznek együtt. Szép csendesen. -
- KLÁRI - Szóval az Annus néni... Ideköltözött, no lám!... -
- NŐVÉR - Bizony, tele a kórház. Már sokan vagyunk. -
- KLÁRI - Hm... Mi csak Ninusnak hívjuk... *(Ajtócsengő szól.)* Már itt is van. Nem hallja, Nővérke? Engedje be! -
- Egy ajtócsengő. Egy futam a zongorán. Egy türelmetlen csengetés megint.*
- KLÁRI - De nővérke! -
- Ekkor nagy eréllyel nyílik az ajtó.*
- GÁBOR - Helló, szépséges Klarissza! Hogy vagy, Szerelmem? -
- KLÁRI - Szia. Pontosan olyan lökött vagy, mint régen. Tényleg nehéz lehet veled kibírn! -
- GÁBOR - Szóval, te tudod, hogy a feleségem megszökött. Sőt, minden bizonnyal itt tartózkodik a szentem. -

- KLÁRI - Múlt időben, Gábor, múlt időben. Elég sokáig tartott, amíg a hiányát észrevetted. Egy évszak telt el. Jön a szezon, kell a munkáskéz? -
- GÁBOR - Bántasz? Nem érdemlem meg. Vártam, hátha észre tér. Végül is nem volt rossz dolga nálam. -
- KLÁRI - Ahogy vesszük. Cselédnek lenni nem életcél. -
- GÁBOR - Aha! Sejtettem. Ninusban feltámadt az entellektüel. -
- KLÁRI - Nyilván ez megdöbbenett. -
- GÁBOR - Tiszteletem a szellemanyáknak! Mindenesetre az a levél... hm... idekergetett. -
- KLÁRI - Kotorásztál? -
- GÁBOR - Jó, nem illik. De ha már csapot-papot, és engem otthagyt!... Az Intézet írt. Visszahívják. A homlokomra ütöttem, és itt vagyok. -
- KLÁRI - Az Intézet? Nocsak! -
- GÁBOR - Újdonság, Klarissza?... Valami teambe vagy mi. Amerikai emigráns írókról, efféle. -
- KLÁRI - És miért épp itt keresed? -
- GÁBOR - Hát hol keressen? A lánya nem tud róla semmit. Érted ezt? -
- KLÁRI - Ennyire fontos lett hirtelen? Még oda is bepofátlankodtál? -
- GÁBOR - Mindig ellenséges voltál velem, Klári, most aztán még tele is beszéltek a fejedet. Inkább segíts, hogy megtaláljam! -
- KLÁRI - Nem fogod. Amerikába repült Bélához. -
- GÁBOR - Nem létezik! Tessék! -
- KLÁRI - Mi ez? Még egy levél? Előtted bizony nincs titok! -
- GÁBOR - Szemérmes tolvajnak... Áh, tessék! -
- KLÁRI - Tudsz arról, hogy világtalan vagyok? -
- GÁBOR - Sorry lelkem, persze-persze. Szóval az áll itt, hogy a fiacskájának nem áll módjában repülőjegyet küldeni. „Egzisztenciális gondjaim vannak. Apáéknál pedig a harmadik gyerek jön.” 65 évesen szép kunszt, nem? „Halaszd el a tervedet, Anya! Talán egy-két év, és láthatjuk egymást. Szerető fiad, Béla.” Nos? -
- KLÁRI - De akkor hol van? Gábor! Több mint egy hete izgatottan és lelkesen csomagolt, és a reptérre indult taxival. -

Chopin-keringő. Gyakorlatlan ujjak a zongorán.

- NINUS - Persze, hogy nem megy. Miért is menne? Hat éve csak mosogatok, porszívózok, disznót etetek, és mosolygok a vendégekre. Chopin? Te jó ég!... -
- KLÁRI - Csak egy keveset kellene gyakorolnod... -
- NINUS - Majd odakinn. Már csak két nap! Klári! Két nap, és ott leszek! -
- KLÁRI - Megint egyedül maradok. Hiányozni fogsz. -

NINUS - Gyula megszökött tőlem, Gábor is szökdösött - a csajokhoz... Eleven ember, így mondta, nincs a világon, aki elviselné a lelkemet... Lehet, hogy velem nem lehet huzamosabb ideig együtt élni?... -

KLÁRI - Hülye vagy! Te hagytad ott Gábort, vele nem lehetett együtt élni. -

NINUS - Hát persze. De most már mindegy! Bélussal biztosan kijövök majd. Jó állása van... *(Kuncog:)* Megnősítem... Unokák... Chopin... -

Néhány újabb tétova taktus a keringőből.

KLÁRI - És Kata mit szól? -

NINUS - Mihez? -

KLÁRI - Hogy áttelepülsz a Földgolyó másik felére. -

NINUS - Nem tudom... Mintha nem mondtam volna neki... -

És megint néhány ütem.

KLÁRI - Ninus! Hogy mekkorát alakítottál az érettségi találkozón! Emlékszel? -

NINUS - Aha. Olyan jól esett hazudozni, és látni, mennyire irigykedtek! De Kata igaz. Tényleg nem bírjuk elviselni egymást. Azonnal áll a bál, a veszekedés, a kiabálás. Kell az?... -

KLÁRI - Bizisten nem értem. Kettőnknek például igazán lett volna időnk hajba kapni... *(Felnevet.)* -

NINUS - Három hónapig talán még elviselhető vagyok. Jesszusom! Három hónapig a nyakadon! Épp ideje, hogy odébálljak. Letelt az időm! -

A Chopin-keringő végképp megakad. Mint amikor egy lemez lejár. Az ajtó most is nagy erővel nyílik.

GÁBOR - Itt állunk a huszonegyedik század elején, és egy fél nap kell ahhoz, hogy válaszolni tudjanak. Jó időpontot mondtál, Klári? -

KLÁRI - Persze. Miért? -

GÁBOR - Ninus nem utazott el! Azóta sem! Hacsak nem repült öngyógyító inkognitóban. -

KLÁRI - Ne őrjöngj! Akkor itthon kell keresni! -

GÁBOR - Úristen! De hol? -

Kificamodott futam a zongorán, azután halk, gunyoros staccatókkal abbamarad. Ugyanebben az ütemben ziháló, egyenetlen lélegzés hallatszik - a szomszéd ágy felől.

KLÁRI - Én csak beszélek, beszélek. Ugye nem alszol, Annuska? Nem így szuszognak, akik alszanak, engem nem lehet becsapni! Szóval Gábor megtalálta Ninust. Egyszerűen hihetetlen. Egy padon. Mellette a bőröndje, nyitva, körülötte a széthányt holmik, ruhák, és üres pálinkásüvegek. Nem volt eszméleténél. Gábor bevitte a legközelebbi kórházba. Onnan az elmeosztályra került... Él-e még vajon? Nem hiszem... Hány éve is ennek? Tíz? Tizenöt?... Múlik az idő - semmivel, Annuskám!... -

A szomszéd ágyban az öregasszony levegőért küzd. Mint amikor madárszárny verdes a deszkabörtönben.

KLÁRI *(Rémült:)* - Nővérke! Jöjjön már, édes Nővérke! -

Felberreg a nővérhívó csengő.

És sziréna szólal aztán élesen, autók fékeznek, a síneken villamos sikít, futó léptek trappoló zaja, tolongó tömeg zúgása... A közelben egy elhagyott hinta nyikorog, kutya vonyít, gyerekek visonganak.

NŐVÉR (Tapsol, kiabál:) - Gyerünk, gyerünk, igyekezzetek! -

1. GYEREK - A labdám! Hová gurult a labdám? -

NŐVÉR - Futás! Irány az óvóhely! Gyerünk, gyerünk! -

2. GYEREK (Egészen közel, halkan:) Egy kis kenyeret, néni! -

EDIT - No várj csak! (Szatyor zörög.) Tessék. Szaladj a többiek után! -

2. GYEREK - A néni nem fél? -

EDIT - Imádkozom, gyermekem. -

Lassan csend lesz, csak a hinta nyikorog még. Akkor elindul egy láb - egy mankó: bopp-bopp, bopp-bopp.

EDIT - Ó, Úrjézus! Mekkora csend! -

KLÁRI - Mint a világvége előtt. -

Mankó kopog: bopp-bopp.

EDIT - Leülhetek? -

KLÁRI - Várákazzunk együtt... Mire is?... -

EDIT - Imádkozzon velem, nővérem! -

KLÁRI - Ha segítené! -

EDIT - Segít, segít! Hunyja be a szemét, és egész lelkével forduljon Őhózzá. Óvjad meg bűnös népedet, Uram! Mondja utánam: Könyörülj a szenvedőkön, és térítsd meg a gonoszokat! Ámen. -

KLÁRI - Gyilkolj, Úristen! Ellenség, barát, egyremegy. Ha háborút szavaztál meg, hát gyilkolnod kell, Isten! -

Repülőraj zúg el, dübörög.

EDIT (Túlkiabálva:) - Az elkeseredett szavakat ne halld meg, Uram! Vond magadhoz ezt az asszonyt, és vigasztald meg őt! -

A repülők távolodnak.

EDIT - Csak felderítők. Hála néked, Jézus, te könyörületes! Életben maradtunk! Gloria tibi, Domine! -

KLÁRI - Állítsd le magad, Edit! Nem bírom hallgatni! -

Távol bomba robban.

KLÁRI - Glória tibi, Domine! -

EDIT - Klári? Te volnál?... -

KLÁRI - Én, én. Az istentől elrugaszkodott perszóna. -

EDIT - Ebben a feldúlt parkban, egyedül... Bocsáss meg, Klári, nem ismertem rád. De hát az évek... -

KLÁRI - Csak a hangod azonos veled... Hová jutottál, Edit? Mindegy milyen, csak dogma, csak katekizmus legyen? -

EDIT - Legalább hallgass! Mit tudod te?! -

KLÁRI - Hát persze. Az én különbejáratú szerencsémrel... -

A sziréna újra szól. Most rövid: a riadónak vége.

EDIT - Ó, Klári! Az ember végül Istenhez menekül. Mert védtelen... -

KLÁRI - Igen... Igazad lehet... Ki-ki a maga útját úgy fejezi be, ahogyan lehet... -

EDIT - Na gyere, öregem. A botod, tessék. És fogd meg a vállam! Hazakísérlek. -

KLÁRI *(Felnevet:)* - Mint a gőzben... ezer éve... -

EDIT - És mesélj! Van idő. Jó, hosszú séta lesz. -

KLÁRI - A csudát! Én itt lakom. Elfekvő vagy tábori kórház. Nevezd, aminek akarsz. És körül a park. Ugye pompás?... Egy kis őszi napfürdő, tudod... *(Felnevet:)* És kinnfelejtettek... -

Öreges megértéssel kuncognak. Felcsirren egy jóhiszemű madár. Majd négyük megbicsaklott közös dallama szól a négy hangszereken. Alatta a Nővér dúdol. Mintha béke volna.

KLÁRI - ... és akkor eltűnt... -

NŐVÉR - Folyvást friss ágyat húzni az élőknek! Meddig még, istenem? -

KLÁRI - Mindenki eltűnt, csak te maradtál, Anna. Beteljesült, mint a mesében. Együtt, így a végén... Csakhogy megint siettél... -

NŐVÉR - Összeolvadnak, keverednek, Annák, Annusok, Ninusok. Mint a napok. -

KLÁRI - Jönnek. És akkor mesélnek. Hiába mondom, értem én, lányok! Nem kell mindent kimondani, értem én... -

NŐVÉR - Annyi, mint a madárbeszéd, éppen annyi. -

KLÁRI - Ha énekelnének, szebben múlna az idő. Csak amíg lehull a hó. -

NŐVÉR - Fehér, mint a lepedő, s a klórszagú kezem az útra emlékeztet. Megint egy test, élettelen. -

Vaságyak göröncölése, kerekek nyikorgása, vasajtók döngése, ollók csattogása, deszkába vájó körmök kaparása, mankók, botok kopogása, nyüsztés és sírás: keserves muzsika, amelyet egy kissé feloldanak a hangszerek. Feszített bőrön dobverő pattog, és a gordonka, a szaxofon, a zongora ezalatt ugyanazt az egyetlen hangot hallatja.

NŐVÉR - Tele a kórház. Minden nemből és nációból. Vér és jaj. *(Vágyakozón:)* Hol van már a béke?! -

ORVOS *(Bekiabál:)* - Ötös a műtőbe, hármas a kötözőbe, egyes a prospektúrára, négyesnek infúzió, ketteshez papot! Nővérke! -

A keserves „muzsika” nem marad abba, és a hangszerek még mindig ugyanazt az egyetlen hangot hallatják. Most csatlakoznak a fájdalomban fel-felnyögők: kórus sírja a négyek közös dallamát.

(MINTHA)-ANNA - A hasam... Fogjátok fel a beleimet! -

(MINTHA)-NINUS - A kezem! Repesz hasította le. Vegyétek már el tőlem a kezemet! -

(MINTHA)-EDIT - Perzselt szemfedők szagát érzem. Hol van az Isten? -

KLÁRI - És még mindig élünk. Húsz évvel az ezredforduló után. -

Ugyanaz a zaj-zene-kórus. Messziről mély robajjal beledong - egy ágyú? egy kilőtt rakéta? egy bomba? egy égzengés? földrengés?

Azután csak a csend.

ÉVA (kb. 46 éves.) - Anya! Alszol? -

LACKÓ (kb. 42 éves.) - Alig találtunk rád. -

KLÁRI - Mióta várlak már titeket! Évek óta. Hosszú-hosszú évek... Körül mennyi sebesült, és én csak fekszem közöttük, és várok. -

ÉVA - Siettünk, botladoztunk a romokon át, Anya. -

KLÁRI - De szép vagy, kislányom! Milyen szép! Hegedülj valamit, édesem! -

Felsír Beethoven Hegedűversenye. Fölötte áthullámszik a „fájdalom-kórus”, és bong a messzi ágyúdörej.

Felsóhajt a „fájdalom-kórus”.

ÉVA - Nagyon fehér vagy, Anya. Az inged, az ágy, az arcod... Fehér sziget a világvége közepén. -

KLÁRI - Mindent befed a hó... -

Sziréna vijjog, futó léptek dobogása, kiáltozások.

ORVOS (Kiabál:) - Az idegenek és a járóképesek hagyják el a kórházat! Hordágyakat az emeletre! (Elfelé:) Kiürítés! Kiürítés! Kiürítés! (Elhal.) -

NŐVÉR (Beszól:) - Vigyázzon a házra, Klári néni! -

KLÁRI - Elmennek... Elmentek... -

JÁNOS - Legalább csend lesz. -

KLÁRI - Csend. -

Csend van. Nagy csend.

JÁNOS - Megöregedtünk, Klári. -

KLÁRI - Meg. -

Halk gordonkaszó.

JÁNOS - Hozzám jössz feleségül? -

KLÁRI - Mindjárt. Egy csepp türelmet, drágám! Hallod? Vendégeink jöttek. -

ANNA (Vidáman:) - Tartsatok velünk! A hó felett barna ágakat táncoltat a szél... -

Megszólal a szaxofon is csendesesen.

EDIT (Jókedvűen:) - Látjátok? Az ágakon millió apró levél... -

Egy lefelé szaladó futammal csatlakozik a zongora is.

NINUS (Lágyan:) - A hómezőn az árva bokrokon halvány rózsák nyílnak. Ha akarod. -

Megperdül a dob, cintányér rezzen.

KLÁRI - És a végtelennel összeér a lejtő. -

Megszületett négyük muzsikája. Összehangzó zene, nincs benne bánat.

JÁNOS - A menyasszonyi csokrod, Klári. -

KLÁRI - Kardvirágok! Fehér kardvirágok!... Figyeljete csak! Mindjárt megszólalnak a harangok. Menyegző lesz! Az én menyegzőm... -

Vége. A zene is hamarosan véget ér.

1993-1994.

MÚLHATATLANUL SÜRGŐS FELADAT

Minden délelőtt 10 és 11 óra között a Wesselényi utca ugyanazon a szakaszán mintha szélvész söpört volna végig, megjelent az öregasszony, ám ennek fenyegető voltát sem a túlélők, sem az áldozatok közül senki nem vett észre idejekorán.

Az öregasszony hetven körül járt, télen-nyáron ugyanaz a valaha békávés posztó, a fenekén fényesre kopott férfikabát volt rajta, felpöndörödött széle alól foszlott bélés lógott ki, az alatt meg mintás flanel slafrok kavarta a szelet, csámpás ráncokat vetett pamut harisnyája, és az ormóttan férficipőn éktelen lyukak vigyorogtak. Télen-nyáron ugyanazt a kitágult, szürke kötött sapkát viselte, amelyet olykor türelmetlen mozdulattal tolt fel a szeméből.

Az öregasszony mindig sietett. Arcán igyekezet ült, nyakát mereven előre feszítette, mint aki már látja a távoli célt, szája kissé nyitva, jobb karja mellmagasságban könyéből behajlítva, talán a könnyebb lavírozás miatt, baljában egy zománchiás éthordót, egy félig üres reklámszatyrot és egy százéves barna, retikülhöz hasonló valamit markolt.

Hihetetlen tempóban tudott sietni. Ha üres volt a járda, apró léptekkel szaporázta, ilyenkor úgy tűnt, mintha kerekeken gördülne. Ám ha valakit kerülnie kellett, léptei megnyúltak, és furge manőverrel előzött, amely manőver nem mindig sikerült. A Körút felé közeledve, ahol a járókelők száma szaporodott, útját a koccanások sűrűsödése jelezte. Ha megunt a szlalomozást, nem habozott, a vállával tört utat magának, ha meg semmiféle ádáz taszigálással nem tudott helyet törni, hát lefordult a járdáról. Nem nézte, jön-e jármű, dúlt elszánással folytatta száguldását, mint akinek az a véleménye, hogy könnyebb az autónak, mint neki a fájós lábaival, hát igazodjon az. Ez az okoskodás készthette arra is, hogy tekintet nélkül a sarki lámpa jelzésére, a kocsik között cikázva fusson a túloldalra. Korát meghazudtoló bakugrással kerülgette az autókat, s mint akire a jóisten vigyáz, fékcsikorgások jelezték az útját. Éthordóját mereven előre tartotta, hogy megelőzze az étel kiloccsanását, ám szinte mindig hiába. Az edény külsején sárga, vörös vagy szürke csorgások jelezték a próbálkozás sikertelenségét.

Elérte a körúti villamost, lihegve elkapta a kapaszkodót, felhúzta magát még mindig előre tartva a veszedelmes éthordót, a satyrot és a himbálózó barna retikülfélét.

- Vigyázzon, kedveském, még összekenem a szép kabátját! - kiáltott az előtte lépőre, s az máris ijedten húzódott félre, ő meg csörtetett befelé sárga, vörös vagy szürke pöttyöket hagyva maga után. Lihegő és lármás közeledtére többen felpattantak, hogy átadják ülőhelyüket, amelyet fensőbbiséggel nem vett igénybe, inkább a másik ajtó felé tolatott, hiszen leszáll a következő megállónál.

A Népszínház utcai kereszteződésnél még nagyobb volt a forgalom, és kiszámíthatatlanabbak a járókelők. Ők is rohantak, előre, átlósan, oda és vissza, tolongva. A feladat nagy, de nem megoldhatatlan. Az öregasszony harsogva jajveszékelt, közben fél kezével, mint egy zsonglőr, lenyűgözően hadonászott. Ugráló alakja elől a fiatalabbak irányt változtattak, az öregek megtántorodtak, a nyomorékok rémülten megálltak, a megtaszajtottak káromkodtak, az eltaposottak feljajdultak, a feldöntöttek fetrengtek, a legázoltak nem mozdultak többé, de elérte a 37-es temetői járatot. Már berregett az indulásjelző, pillogott az index, sziszegve csukódtak az ajtók, de ő felpréselte magát háta mögött hagyva a kereszteződés csataterét.

Ha nem volt üres ülőhely, és veszedelmesen tántorgó dülöngélése nem keltett szánalmat, felszólította kiszemelt áldozatát, hogy álljon fel, hiszen láthatja, milyen öreg, beteg és fáradt, mennyit loholt ő már, és még dél sincs, a térdéi ugye, meg a dereka... Morgolódtott még, azután berendezkedett a hosszú útra, lábához tette az éthordót, maga mellé a szatyrot, ölébe a retikülféle valamit, amit rögtön kinyitott, kotorászott benne, miközben fél szemmel a szemben ülő útitársat figyelte, aki még nem tudta, mi vár rá. Fantasztikus lélektani érzékkel választotta ki nem csak azt akit felállított, hanem azt is, aki aztán vele szemben ülve maradt: végigutazzate a távot a végállomásig, és miképpen lehet majd eszmecserét folytatni vele. És az útitársnak nem volt menekvése, mint az udvariatlan és fafejű szomszédainak, neki végig kellett őt hallgatnia, hacsak nem száll le túl korán, ámbár nem valószínű, ritkán szokott tévedni.

És akkor az öregasszony elmondta, hogy miért siet, hogy ebédet visz a fiának, aki nagyon elfoglalt, és szép és okos, és milyen magas hivatalban van, de csak az ő főztjéért él-hal, és ő minden nap megteszi ezt az utat, mert hiszen az ő fia, aki pontban délben szereti elfogyasztani az ebédjét, de nem szereti a konyhaszagot, hát ő otthon megcsinálja neki, igaz, belefájdul a dereka, mert az a sok cipelés ugye a piacról a két szatyorral, meg aztán a főzés is, akárki akármit mond, az is munka, méghozzá mennyi türelmet és figyelmet igényel, mert nem mindegy ám, mikor teszi az ember a hagymát a zsírba, és akkor előkerülnek az ételreceptek meg a gondok, hiszen nem is olyan egyszerű kitalálni, mit is adjon enni annak az ő okos és szép fiának, mert igaz, tudja ő, mit szeret, de nem mindig kap azt, amit akar, hiszen ezek a hentesek ugye lefölozik maguknak a javát, ráadásul hogy kitolnak az ilyen gyámoltalan öregasszonyokkal, és aztán a csomagolás meg az izgalom, hogy ki ne hűljön az az étel, mert a melegített krumplinál nincs rosszabb, és hogy a levest ugye, milyen kényes cipelni, nem beszélve a tömegről, mert hogy mennyi az ember, és milyen udvariatlanok, csak úgy lökdösődnek a járdán, nem beszélve aztán a járművekről pláne, persze mehetne kocsival is, de hát a lánya sem ér rá mindig őt fuvarozni, hiszen az is dolgozik, és az autó, igaz, kényelmes egy dolog, bár ide-oda dől benne az ember, és akkor már kész a baj, pedig mennyi van belőlük ezeken a nyavalyás utakon, hogy lépni sem lehet tőlük, még a járdát is elfoglalják, és meg nem állnának az útkereszteződésben, a szabályosan áthaladó előtt úgy húznak el, hogy a szelük is a földre dönti az ilyen gyenge és fáradt öregasszonyt... És folyt, folyt belőle a szó panaszkodva, zsémbelve, dicsekedve és lélegzetvétel nélkül, míg a végállomáshoz nem értek. Ott azonban mindenki leszállt, az öregasszony is, és beszélgetőtársa is, aki menekülve váltott irányt. Így hát az öregasszony magában folytatta az utat. Már nem loholt, nem sietett, komótosan lépegetett, mint aki célja előtt kissé felenged. Éppen háromnegyed tizenkettő, délre pontosan odaér, nem hiába rohant, futott, gázolt át mindenén és mindenkin.

A sírral szemben lehuppan a kispadra. Óvatos körülpillantások után a pad alatti ládikából elővett egy tányért és egy kanalat, maga mellé tette, kinyitotta az éthordót, átkotorta a tartalmát a tányérba, a szatyorból kihalászta a karéj kenyeret, azután a kanálért nyúlt, ölébe vette a tányért, és belekóstolt.

- Ma nem telt többre, kisfiam, de azért finom. -

A lébe aprítgatta a kenyeret.

- Szereted is. Mennyit nyafogtál érte kiskorodban! Na, most itt van, tessék. Még meleg, jó kis köménymagleves... -

Nekilátott. Néha a fejfára nézett. Fakuló fényképen mosolygó fiú, alatta időkoptatta betűk: „Magyar Pál, élt 26 évet”. Kanalmazott, majsolt, kanalmazott, egy-egy darabka kenyérrel olykor körültörülte a száját.

1994.

100 pöcc

Velocipéd. Hinnéd, biceg, bár szalad. Avítt zsokéja tarka bohóc. Teper és énekel. Mögötte por, előtte az út. Dala döcög, mint apadt mederben a malomkerék. Hallgatja, és sír és nevet a Nap.

Sánta is, hamis is - véled, pedig csak szokatlan kissé.

1.

Párnahegy aljában terül, nyújtózik, lazít, egyenletesen lélegez. Várja az álmot. Nem mozdul.

A párnahely tetejéről a vállára gördül a kispárna. Arcához szorítja, öleli. A szorítás alatt nyiszognak, boldog-társasan felnyögnek belül a tollak.

No, végül is nem fekszik itt egyedül.

2.

Mint a kaméleoné testem, langyos, akár a levegő.

Már túl mindenem. Az utolsó légszomj utolsó élménye is oldódik.

Kemény és hideg a bádoglepsi. Vártam ezt az érintést. Most van.

Nem mozdulok, nem lélegzem, szívem nem ver, nem vagyok. Csak mintha gondolnám (gondolni - persze ez nem pontos meghatározás így!), hogy ennyi idő alatt (mennyi? 50? 60? 100 év? Vagy egy perc?) nem ismertem meg semmit. Csak néha, olykor súroltam a felszínt.

S most tessék: milyen hülyén fekhetek itt tehetetlenül.

3.

Szűk, fekete, meleg alagút. Haladok. Valami belső energia mozgat. Meg valami tőlem független. Előre présel az alagút szorítása.

Fuldokló akarás: tovább! Szorítás, haladás, présel, haladás.

Most zuhan a külső energia ereje. A magamé kevés. Ez már kibírhatatlan! Feladom. És az utolsó pillanat: Valami felpattan, hasad, folyik, síkos, rámtapad. Fáj a Fény.

Megszülettem. Vagyok. Kiszolgáltatottan, tehetetlenül. Jéghideg magány burkol.

Ez a mindentudás kételye.

4.

A tévét nézte. Mint az egész város így este. Az HBO-t.

A képernyőn bunyó, zaklatott zene. Az utcán, kinn kiáltások, csattanások, aztán csend.

- Hülyülnek - gondolta.

A képernyőn hullák és vér. Stáblista. Vége.

Az utcán, kinn tömegzaj, szirénák. Közvetlenül az ablaka alatt.

Az utcán, kinn élesben csattognak a lövések. Vér és két hulla. A stáblista - talán az újságban holnap.

5.

Egész nap sütött-főzött. Mindennel készen lett idejében. Lezuhanyozott, ünneplőt öltött.

Csöngettek. Ők azok! Futva ment ajtót nyitni.

Hogy örült! Mindenki megérkezett!

Bejöttek, üdvözölték a háziasszonyt, megcsodálták a terített asztalt, a hajtogatott szalvétákat, a csillogó porcelánt, a vázában a virágot, a lobogó szál gyertyát az ezüst gyertyatartóban. Akkor a pezsgőért szaladt. Tálcán hozta a hat metszett pohárral.

- Nem, köszönjük, sietnünk kell. -

- No persze, utána is koccinthatunk. Akkor tálalok hamar... -

- Tényleg sietünk. Ne fáradj! -

- Legalább üljetek le! -

- Viszlát! - mondták, és kimentek az ajtón. Vissza sem néztek.

6.

Volt ahogy volt. Eddig. Amikor betörték a kirakat üvegét, minden megváltozott. Az ölnyi lyukon át beáramlott az édes szabadság ígérete!

A kirakatbábu megmárosodott. És döntött. Még vár. Majd éjszaka... Akkor óvatosan kilépett, és elindult a fények felé. Belesodródott a város lüktető mozgalmasságába.

Emberek között! Élvezte, hogy jár. Hogy éppen úgy jár, mint ők. Ilyen egyszerű. És ő is oda tartozik immár.

Ment egyre, és gyönyörködött, és boldog volt. Néha sajnálkozva odapillantott a kirakatokban álldogáló volt sorstársakra. Aztán már csak közönyösen továbblépett.

7.

Az emberek! Az irigyelt puhahúsuak! Egészen olyanná lenni! Mindenhová utánuk menni, és úgy tenni, mint ők!

Lokál a Körúton. Sejtelmes fény, halk zene. A pincér meghajolt, és érdeklődött. Ő ült, és mosolygott. Nem nyílt a szája. Csak mosolygott. Ahogyan megfestették. Kivezték udvariasan.

Piros lámpa. Valaki átszalad. Ő is. Autó fékez. Későn. Feldőlt. Valaki odafutott, lehajolt hozzá, azután felröhögött, felkapta és a járdára vitte, nekitámasztotta a falnak.

A festett arc mosolygott egyre, ám belül nagyon szomorú lett hirtelen.

8.

Szemközt ismerős felirat: „Kleider Bauer”. Hátha... Odament.

Bent, a bejárat mellett meglátta Őt. Szürke öltöny, ing, nyakkendő, a lábán szürke zokni. És visszamosolygott rá. Azonnal beleszeretett. Melléállt, és mellette akart állni ezentúl egy életen át.

Akkor egy emberi hang: „Mit keres ez itt? Egy férfiruhaboltban?”.

Egy raktárban találta magát. Amikor rácsukták az ajtót, sötét lett, és végtelen csend. Egész éjszaka az öltönyösre gondolt.

9.

Másnap délelőtt egyszerűen kísétált. Az ajtóban köszöntek neki.

Csak haza! De merre? Ment egész nap. És egész éjjel. Akkor meglátta a Menyasszonyt. Régi ismerős. A szomszéd üzlet előtt állt már régóta furnérból kivágva. Onnan csak pár lépés az ő kirakata. Hát hazatalált!

A kirakat üres volt. Új üveg a kitört helyén. Reménytelenül új és ép. Állt és nézte. Sokáig. Mindhalálig. Nézte vágyakozón.

10.

Volt ahogy volt. Eddig. Amikor betörték a kirakat üvegét, minden megváltozott. Az ölnyi lyukon át beáramlott az édes szabadság ígérete!

A kirakatbábu megmárosodott. És döntött. Még vár. Majd éjszaka... Akkor óvatosan kilép majd, és elindul a fények felé.

Üres az utca. Most!

Akkor rájött, hogy nem tud megmozdulni. Pokoli döbbenet. Halálos csalódás. Mint minden ébredés.

11.

Reggel tervezés, este számvetés, közben rohanás....

... Potty-potty... Így múlnak el a napok.

12.

Amióta a városban kötelezővé tették a gázmaszk használatát, gyűlölt kimenni az utcára. Csak a legszükségesebb utat tette meg. A tanfolyam is hiábavaló volt, az utolsó saroknál elfogyott a levegője. De ki kellett bírnia, amíg a légkondicionált lakásba ér. Ledobta a maszkot, és úgy szívta be a szűrt, tiszta levegőt, mint akinek ez a megváltás. Azután reszkető kézzel nyúlt a cigaretta után. Az első slukk akkora fizikai gyönyörűséget okozott, mint egy orgasmus.

13.

Amióta a városban kötelezővé tették a gázmaszk használatát, gyűlölt kimenni az utcára. Hátborzongató volt a sok egyforma torz fej, a riasztó üvegszemek, a személytelenség.

Az utolsó saroknál már szinte futott. Végre! A légkondicionált lakásban ledobta a maszkot, a szobájába sietett, és leült a tükör elé. Hosszan nézte az arcát, azután elővette a sminkes dobozt. Gondosan és élvezettel különféle színeket kent a bőrére, azután lemosta, és kezdte újra.

Vigasztalódott. Órákon át.

14.

Szelleme folyvást a magasban szárnyalt. Egyszer megpróbálta utolérni, de akkor kiderült, hogy tériszonya van.

15.

- Légy szíves, ha rá akarsz gyújtani, és kimész az ajtón, akkor... -
- ... akkor ne hagyjam nyitva, mert bejön a füst... -
- Hagynád, hogy befejezzem a mondatomat? -
- ... és legalább tíz másodperccel megrövidítem azzal az életedet. No, nem! -
- Szeretném befejezni... -
- Elég! Nem vagyok hajlandó örökké bokázni! -
- Befejezném végre, azistenbasszameg! -
- ?... -
- Visszafelé légy szíves, hozd be a nyugtatómat az ajtó melletti asztalkáról! -

16.

Féltésében hiába akarta a férjét leszoktatni a dohányzásról. Ahányszor belépett, feldühítette a füst és a bagószag. Reménytelen eset.

Hát inkább rászokott ő is. Talán úgy könnyebb lesz elviselni azt, ami van, és a velejáró tehetetlen aggódást.

Két év múlva meghalt tüdőrákban.

A férje húsz évvel élte túl. Végelgyengülésben hunyt el 83 éves korában.

17.

„180/60/72. Elkeseredett, neurotikus, narkomániás, szerény jövedelemmel, de fiatalos külsővel rendelkező magányos értelmiségi férfi házasodna. Jelige: ‘Mazochista hölgyek előnyben!’”

A Hirdetőben az ügyintéző hatalmas pakkot tett elé.

- Mind az Öné - mondta széles mosollyal. - Még csomagja is van! -

- Érthetetlen - dünnyögte ő.

Otthon azonnal nekiült. A csomag felgyújtotta a fantáziáját. Ó! Lila-arany díszcsomagolású, rózsaszínű szalaggal átkötött elegáns doboz! Az asztal közepére tette. Majd a végén! Majd csak akkor bontja föl!

A levelek átfutva, eltépve, félredobva, szomorúan hullottak köré a földre. Mind a nyolcvanhat.

Akkor kézbe vette. Mint egy kincset. Egy fantasztikus ajándékot. Izgatottan bogozta a szalagot, lefejtette a lila-arany papírt. Egy diszkrét levél csúszott belőle a földre, azon egyetlen mondat: „Minek él az ilyen?”

Azonnal robbant. Székestől repült a levegőbe.

18.

Esti séta az utcán, lámpák fényköre. Belelépsz, árnyékok megkerül, már előtted, mire egészen megnyúlik, és elenyész a sötétben. A következő lámpánál kezdődik előlről. Megkerül, már előtted, mire egészen megnyúlik, és elenyész a sötétben. A következő lámpánál... Játék.

Az az ijesztő, ha a nyomában észreveszel egy másikat.

19.

- Mindjárt négy óra. Ideje valamit uzsonnázni... -

A tányéron hamvas, sárga szőlőfürt. A szárát a bal hüvelyk és mutatóujja közé csippenti, jobb kezének két ujjával letépi az első szemet, bekapja, roppantja, nyelvével a szájpaddlásához préseli, lenyeli az ízes levet, majd a húsát is, magostól, azután letépi a másodikat, s miközben szétroppantja és lenyeli, már forgatja a harmadikat, érzi a gömbölyű gyümölcs hűvösét, képzeletben a zamatát, tépéskor a negyedik leve kiserken, az ötödiket együtt szedi a hatodikkal, a hetedik elgurul, a nyolcadik megbújt a tömött fürt belsejében, a kilencedik nem akar megválni a szárától, még éretlen kissé, érezni savanyát, gyorsan rá a tizediket és a tizenegyediket, aztán fordítani kell a fürtön, mert erre már elfogyott, kocsonyás bojtjaikkal az ágacskák csupaszon merednek. A fürt alja tömörebb, némelyik szem nem gömbölyű, egymás húsába bújtak, tizenkettő, tizenhárom, tizennégy, tizenöt: egyszerre mind a szájba, ujjai ragacsosak, gondosan lenyalja, kárba ne vesszen!... huszonhárom, huszonnégy, huszonöt, jár a kéz a fürt és a száj között, könyökét az asztal lapján görgeti, a tányéron gyűlnek az édes cseppek, ... harminchat, harminchét, harmincnyolc, szétroppannak a fogak alatt,... harminckilenc, számolja, negyven szem, nem: negyvenegy, negyvenkettő, csupán negyvenhárom, mit eddig bekapott, és már alig van! Bal karját beljebb csúsztatja az asztalon, kényelmesebben támaszkodik, lazán, pedig a fürt egyre könnyebb,... ötvennyolc, ötvenkilenc, hatvan, az élveztet a vége felé jár, az utolsó kocsányról már szemenként tépi, úgy tán tovább tart, ... hatvanegy, hatvankettő, ... hatvanhat, hatvanhét... Öt szem árválkodik az alsó végen, a szár a két ujj között, a kopasz fürtöt felemeli, azt az utolsó ötöt foggal szüreteli, szájába gurulnak a gömböcskék, ajkai nem zárnak rá, s ahogy csukná, szájpaddlásán az az öt egyszerre szétreped, és a réseken állára csurog a lé, letörli, a csumát a szemétkosárba ejti, hátradől, megnézi az órát:

- Uramisten! Már öt óra! És még nem is uzsonnáztam! -

20.

Napok. Kedd? Szerda? Csütörtök? 15., 16. vagy 17-dike? Március épp? Vagy január? És az év melyik?

Napok. Milyenek?

Inkább úgy talán, hogy zöld, élénken csillogó, mint a tavaszi új levél a nyírfaágon; fehér, könnyed, felhő vagy víz habja lenn; mogorva barna; ingerült lila; szürke foltos, mint a macskahát; komor fekete, de a széle ezüst; erős vörös, haragvón izzó; vagy petyhüdtén sárga, mint a halódó bőr; izmos, mint kövön a vízi moha; értelmetlenül fakó; sürgetően százféle kék; vagy jóízű, mint a narancsgerezd; lágy orchidea-szárny, fodros és elegáns; vagy rongyosan csüngő rózsaszín...

Míg voltak. Elmúltak. Pont.

Jóleső vagy bánatos emlék lehetne valahány, ha nem feledtetné őket a rákövetkező. Irgalmatlanul.

21.

Az öreg király rettenetesen csúnya lánya kicsi selyem vánkosán ült apja lábainál, és szemlét tartott az előtte sorakozó ifjú kérők felett. Az öreg király csüggedten nézte a szép királyfiakat, és rettegett, mert tudta, a leánya a szívükbe lát.

A leány pedig sorra elolvasta, ami a délceg ifjak szívében rejtett: az egyik a hatalomért kérte meg, a másik a temérdek kincsért akarta, és volt, aki mindkettőt. Ámde ő, bármily csúf volt is, a szerelmet várta, mint minden fiatal lány.

- Akárkihez nem megyek férjhez, csak ahhoz, aki szeret! Maradjak inkább örökre pártában! - makacszkodott immár évek óta.

Ám csodák csodája, most a királylány felállt, és mosolyogva elindult az ifjak felé, elhaladt előttük, és a sor végén megállt egy szegény, kopott gúnyájú legény előtt:

- Miért akarsz engem feleségül? - kérdezte tőle.

- Nem tudom. Valaki azt mondta, próbáljak szerencsét - válaszolta a fiú.

- A tiéd leszek - mondta a csúf királyleány.

A nagy örömtől a legény kezében megremegett a fehér bot.

22.

1ső KUKAC - Mily csodás falat! Csapa íz s aroma! -

2ik KUKAC - Úgy ám! Ráadásul jókora! -

1ső KUKAC - Ez az egyetlen hulla nekünk életünk végéig kitart. Mily bölcs a természet! -

2ik KUKAC - Nem bölcsőbb, mint a bolond. -

1ső KUKAC - Hogy érted ezt, pajtás? -

2ik KUKAC - Hát csak úgy, hogy az embert mi esszük, ám mondd meg, mi lesz, ha mi elpatkolunk? -

1ső KUKAC - No, mi, halljam! -

2ik KUKAC - Minket majdan a más kukacok esznek. -

1ső KUKAC - Mondasz valamit, bizisten! -

2ik KUKAC - Hja! Egymást falni csak a mi fajtánk képes... Kukac a kukacot... Szégyen! -

(Falatoznak tovább a hullán, aki felnyög magában:)

HULLA - Mily ostoba kukacok! (és barátainak és ellenfeleinek, rokonainak és a médiáknak pusztító kis harapásaira gondol.) -

23.

Ha máskor nem, május első vasárnapján azért kiment az anyjához a temetőbe. Öregségére egyre többet gondol rá. Hogy egy jó napja nem volt! A szárazon sült krumpli égett szagára emlékszik, a felvizezett vasárnapi sörre, a háromszor átalakított ruhákra, a grízes hétre fizetés előtt, és arra, amikor mint kereső már, befizette őt egy üdülésre. Nem fogadta el. Nem volt mit felvennie, és arra már nem telt neki sem.

Visszaérve fáradtan ült a hokedlin. Hosszú az út, a villamosozás. Csengetésre riadt. Istenem, a gyerekek!

A lánya és a veje, kezükben hatalmas csokor virág.

- Minek költötök? Ugyan! -

Akkor előkerült a butélia, a hánccsal font kecses palack. Portói. Összecsapta a kezét:

- Ez a legfinomabb bor! De milyen méregdrága! Eszembe sem jutna kiadni rá a pénzt. Könnyelműek vagytok! -

- Legyen egy jó napod! - mondta a lánya, és átölelte csontos vállait.

24.

Az Óriás szerette az embereket. Óvatos körütekintéssel lépdelt a járdákon, és illemtudóan elfordította a fejét a nyitott emeleti ablakok előtt. Nem bírta nézni a tetőfedők küszködéseit, beállt segíteni, másutt félretolta a darut, és helyükre rakosgatta a paneleket, nyáron leszüretelte a fák terméseit, télen letakarította a havat az utakról és a hegyekről. Üres óráiban a város szobrait tisztogatta a galambpiszoktól, és ha pihent, mint apró játékszereken, mosolygott az igyekvő embereken.

Egy vasárnap délelőtt, amikor épp Kossuth apánk fejét sikálta szorgosan, emberek gyűltek köré. Hatalmas tömeg. Az Óriás szíve örült a látogatásnak. Akkor repült az első kő, majd mint a fürgeteg, ezrével pattogtak körülötte, a hátán a fején. Az egyik úgy találta halántékon, hogy eldőlt. Súlya alatt tövestől kifordultak a fák, milljom tornyával megingott a Parlament, és a téren hosszában elterülve csendben kiadta a lelkét.

25.

A Törpe szerette az embereket. Az emberek is szerették itt-ott váratlanul felbukkanó fürge és mókás kis figuráját. Az étteremben magukhoz ültették, hat párnát tettek a feneke alá, elvitték moziba, ahol a szék támlájára telepedhetett, beengedték a kocsijukba, a vezető ülésen ülhetett a volán mögött, meghintáztatták a játszótéren, s mit szeme-szája megkívánt, leemelték neki az áruházak polcairól.

A Törpe megért már néhányszáz évet, de ilyen dolga még nem volt, mint itt, az emberek között. Esténként mindig más családnál a gyerekekkel alhatott a babaágyban: versengtek érte.

Így hát senki nem értette, miért fejezte le a köztéri szobrokat, aztán a bernáthegyi kutyákat, az Állatkertben a zsiráfokat, s azóta, hogy holtan találták az NB I-es kosárlabda csapatot, nyoma veszett.

26.

Színtelen levegő, színtelen utcák, színtelen emberek, színtelen robot. Nap mint nap. De....

Munkából jövet a fehér híd rácsain mogorva-szürkén átsillog a ráérős folyó, az ólomszürke égbe faágakat rajzol a hó, téli napfény kacérkodik a jégcsapokon... a Tabán lankáin erőszakosan zöldell az életre kandikáló fű, a nyitott-csukott ablaktáblák szabálytalan rendetlenségben tükrözik a narancsszín alkonyt, duzzadó-kéken kérkedik a felborzolt bőrű, rügyekkel rakott hegyoldal...

Az elveszejtő örökkévalóság rebbenésnyi töredéke: majdhogynem belerokkan a test, és beleszédül a lélek.

... Különben minden egyes nap színtelen világ.

27.

Nyíratlan, torzonborz ősz szakáll, táskás szemaljak, régóta viselt, mélyre vágott ráncok az arcon, időpácolta barna kezek, nehézkes ujjak, fekete körmök, simléder mögé rejtett éber tekintet, nyűtt, pecsétes vászonzakó, rogyant ülepű, kirojtolódott nadrág, négy tömött, ragacsos reklámszatyor a lábai körül. A csupaüveg cukrászda sarkában áll. Illetlen jelenés. Egyik kezében porcelán tányér ragyog, a másikban villog a kanál, talpas pohárban többszínű krémen fehéren, lágyan ül a tejszínhabtorony. Gyors mozdulatokkal fal. Mintha közös tálból enne. Vagy mintha lopott ételt tüntetne el. Vagy mintha éhezne több napja már.

Pedig csak szereti az elomló, édes, rafinált ízeket. Sorsfelejtőnek. Egy gourmand a kukázó nincstelenek kasztjából.

28.

Elmesélném a napjaim, az apró, leszűretlen élményeket, a perceket, de nincs kinek. Halott vagy. Becsukódtak a figyelő szemek.

Átbillenek és belenyugszom: ha meghalok, legalább azt elmesélhetem neked, milyen rohadt volt nélküled.

... Reménytelen döbbenet a felismerés: már a túlvilágban sem hiszek.

29.

Három évvel a szerződés megkötése után az Életbiztosító hatalmas összeget fizetett. Az örökösök elégedettek voltak, és félmosollyal megemlékeztek róla, akinek az életében soha semmiben nem volt szerencséje, csak most az egyszer, amikor meghalt idejekorán.

30.

REJTÉLYES GYILKOSSÁG-SOROZAT A LIGETBEN!

Mint korábban hírül adtuk, a Városligetben, közel a Petőfi Csarnokhoz a Parkfenntartó Vállalat őrsége csütörtök hajnalonként újabb és újabb férfitetemre bukkant.

KÉZRE KERÜLT A SZERVEZETT BANDA EGYIK TAGJA!

Önként jelentkezett B. M. 52 éves hajadon, és így jutott lapunk tudomására, hogy a Petőfi Csarnok egyik bérelt kávézó helyiségében szervezett alvilági banda működött. A többnyire magányos nőkből álló társaság Ámok Pavillon néven szerda esténként társas összejöveteleket rendezett, amelyre a Csarnok - közismert néven Pecsá - Igazgatóságától engedéllyel rendelkezett. Tanúk szerint a hölgyek nem fogyasztottak szeszes italt. Kizárólag társalgás és u.n. lelki önszegélyezés céljából gyűltek össze. Az összejövetel este tíz órakor rendszerint véget ért.

B. M., akit ismerősei ajánlottak a zártkörű rendezvények tagjai sorába, először a múlt hó 2-án vett részt a „szeánszon”. Az idősödő hölgyek békés együttléte kb. 9 óra tájban különös extázissá fajult, amelynek során maguk közül négytagú különítményt választottak, amely azonnal és fegyelmetlenül elhagyta a helységet. Körülbelül tíz perccel később visszatértek fekete nejlon harisnyanadrágot lobogtatva. E jelre féktelenül zajos tetszésnyilvánítás tört ki, amelyet pezsgőbontás követett. Nem sokkal később a társaság feloszlott. B. M. velük együtt távozott 22 óra tájban. Mivel partnerét, kit kísérőül a Pecsá elé kért, nem találta, hazament. Partnere, az 58 éves G. Z. azután sem jelentkezett, így kapcsolatukat megszakítottnak értelmezte.

Éppen e miatt jelent meg a következő szerdán az Ámok Pavillon rendezvényén. Akkor ő is a különítmény tagjai közé került. B. M. vallomása szerint a négy nő lesben állt a Pecsához közel eső sétány mentén, és B. M megbízatása volt jelezni, ha magányos férfi közeledik. A nemsokára felbukkanó férfi fekete nejlonharisnyából tekert hurokkal a nyakán a szeme láttára végezte életét nesztelen nőtársai pontosan kitervelt és gyakorlott tevékenysége által. Miután B. M. feltételezte, hogy az eset az Ámok Pavillon működésének keretében nem az első, nyomozni kezdett. Ekkor derült ki, hogy reá váró partnere is ott és ily módon vesztette életét. Ezek után, mint mondta, belső kényszer indította arra, hogy a társaság különös ténykedéseit bejelentse az illetékes rendőrségen.

31.

A domb tetején magas kökerítés apró házat ölel. Körül kitárulkozó táj. Megállok. Vajon mi van odabenn? Kik lakják? És miért ez az elvonultság? Elindul a képzelet, és lehetséges válasz van számtalan.

Közelebb megyek, tán jobban belátok. De tévedek. Csak a sárgára meszelt fal irtó magasan, a tömör fakapun lakat. Döngetek, de senki. Újra megpróbálom. Újra csend. Körüljárom a falat. Megmásznam, de sehol egy fogódzó. Bosszant. Mint egy erőd! Körülpillantok. Kilométereken belül magam vagyok. Ez a titok nem foghat ki rajtam! Mi történhet? Legfeljebb meg tudom... Drót, kisolló, pattan a lakat, nyikordul a zsanér, belépek. Füves pázsitszalag a túlsó házfalig, felül apró, zsalugáterekkel zárt ablakok, és a házban is kapu. Itt nem lehet bemenni csak úgy, de nem ám! Miért ez a fene óvintézkedés? Hm? A bűn rejtezik így el! Valamit féltenek! Feldühít ez az átkozott rejtély. Nem adom fel! Ha már idáig jutottam! A pisztoly! És szétlövöm a zárat. A dörrenés végigfut a tájon, azután csend. Várok. Semmi nem mozdul. Hirtelen kitárom. Nem igaz! A félméteres vastag falban még egy ajtó! Vaspántos óbarna tölgy. Neki a vállam. Meg se moccan. Megküzdeni! Nekifeszülök újra. Nem enged. A francba! Bele egy sorozatot! Fröccsen a szilánk, szaporodnak a golyómarta lyukak, kifordul a zár, berúgom. Benn felszakadó sötét, tágas tér. A ház egyetlen helységből áll. És üres. Tök üres! Nem lehet! Piszkosul becsaptatok! Kacsaringós sorozat a kurva falba! A kibaszott csupasz falakba! Kattog a fegyver, csörömpölnek az ablaktáblák, eszelősen pörgők magam körül, kezemben rikolt és szikrázik a gépfegyver. Tratatata!

- Vaááááá! - üvöltök. - Rohadt kurvák! Tratatata! A semmit őrzitek? -

32.

Az „A”-feladat készen van pontosan, órára, percre.

- Jöhet a következő! - mondta magának, és nekilátott a „B”-feladatnak. Az is elkészült pontosan, órára, percre. A „C” is, a „D” is, mind, amit aznapra célul kitűzött, leróta, mint az óramű, pontosan, összeszedetten. Büszke volt.

Zakatolt az idő, dib-dab, dib-dab, múlását felosztotta szíve verése, kip-kop, kip-kop, kopogta szaporán az ütemet cipője, hij-huj, hij-huj, lendült-lódult két karja munkára, tevéssé-vevéssé. Csak gyorsan, csak folyvást, tenni-cselekedni, az időt utolérni!

Ez így ment napról napra. Lassan vége. Az „X”-feladat és az „Y”? Készen van mind pontosan, órára, percre.

S a „Z” feladat: segítség nélkül és pontosan halt meg, terv szerint, órára, percre, s a gyászmenet elején a két fekete pej patái klitty-klatty, klitty-klatty, ütemesen osztották az immár hiába múló időt.

33.

Már majdnem rájött az aranycsinálás módjára, de kísérleteit minduntalan meg kellett szakítania, hogy megkeresse az aznapi betevőt.

És a nagy felfedezés küszöbén éhen halt.

34.

Az ember örökké ellenáll. S mi mindennek kell ellene szegülnie?! Felmérhetetlen! Mindenek között elsőként a gravitációnak. Ám, hála sejtjeinknek, ők gondos szolidaritással összetartanak, és nem hullanak egyenként a porba...

35.

Hatalmas szelek fújtak, és mozgott a föld mindkét féltekén, sűrű füstfelleg tolult a levegő helyébe, és fuldokolva hulltak el az emberek, és sáskák lepték el a mezőket, és vizek áradtak a vetésekre, és lángra lobbantak az erdők, járványok jöttek, és húsevő baktériumok rágták csontig a húst, s az életben maradtak egymásra szegezték fegyvereiket... Tort ült a félelem.

... És közben nem vettük észre, hogy egy hatalmas angyal szállt a Városra, berendezkedett a háztetőkön, megágyazott a dombokon, holdfényel takarózott, félkönyékre támaszkodott, - és figyelt.

36.

Erdőszéle. Tél. Fehér és fekete. Hó és fák.

Erdőszélen, dermedt télben egy őz áll jégpáncélban, megfagyottan, mozdulatlan. Túl a hegyoldal fut lefelé, le az égig, és odalenn, ahol a hegy és az ég találkoznak, ott a Világvége.

Moccan a táj, pattan a tél. Fehér égből smaragd madár, átokverte, lábatlan száll. Húzza-vonja szerelem-szál, reménytelen vonzalom-szál, s könnyeinek meleg cseppje záporoz a fagyott őzre.

Csörrenve reped a páncél, cserepei kocódva hullanak a fehér hóba. Éled az őz, s barna szeme pillantása hálabogot köt a smaragd madárra.

Csapda? Átok? Varázs? Bűbáj? Csörömpöl a tél, ajtót tár a Világvége.

Odafenn a fehér égben lábatlan száll smaragd madár, és körül a fehér hóban fut az őz a madár után. Egymás foglyai ők immár, hasítják az időt egyre. Szállnak-futnak reménytelen egymásért reménykedve a nem fogyó Végtelenbe.

37.

Kórterem a Bénák Szigetén. Az ágyak mellett bot, készséges nővérek, fájós végtagok. Nyolc nő.

A korelnök 83 éves, tipeg-topog ügyetlenül, kiborít, leejt, tanácstalan, segítségre szorul. Van kit gyámolítani. Az ifjabb meszescsontúak megértően felvállalják.

Dél. Pihenő két kúra között, kimerült aléltóság, csend. A korelnök azonban matat, zörög a fiókban, a reszkető kézben hajcsavarók, felkerül mind, aztán a háló, újabb matatás, kistükör, csipesz, szőrszálirtás, nincs megállás, olló, reszelő, enyhe acetonszag, majd előkerül a rózsaszínű körömlakk. Nyugalom, míg szárad, aztán a bot, kocog a padló, hiába akarna aludni a többi hét, a szekrényből csipkés szélű, kivágott hálóing, öltözik, fésülködik, végül az ágyba. Frizurakímélő póz félig ülve. Vár. Csend.

Ez megy minden szerdán, pénteken és vasárnap látogatás előtt. Már felkészül a kórterem, lesik az ajtót, amikor kopog az aprócska, reszketeg férj, kezében csokor virág.

38.

Kékes fény zümmögött a boncteremben, formalin-szag és csend. A vértelen hulla kibontott hasában lilásan domborodott a daganat. A kórboncnok már nem kételkedett: minden kétséget kizáróan felfedezte az önzés gyűlhelyét.

Amikor először találkozott vele, azt hitte, véletlen. Azután előkerültek sorra a bizonyítékok. A csak honoráriumért gyógyító orvos, a nehéz eseteket kibuktató tanár, az aktákat elsüllyesztő hivatalnok, az árvaházak tolvaj igazgatója, a kielégíthetetlen szerető, az eltartottat éheztető lakásra váró, a csábító, a harácsoló, a pöffeszkedő, s a többiek mind-mind ott viselték a máj alatt a lilásan duzzadó daganatot.

Boldog volt. Egy apró műtét, és az élet szebbé válik majd! Szétárad mindenütt a türelem, az együttérzés, a szeretet. Ámulnak, ha majd előáll! Szárnyára kapja a világhír! Élvezte a Tudást, a Hatalmat, amely immár a kezében van. Ő lesz a Világmegváltó, az egyetlen Jó, a Csodátévő.

De még nem! Még titok! Nincs itt a pillanat! Reszketve őrizte titkát, nehogy elorozzák. Hallgatott. Mígnem ijedten tapintotta ki saját magán a hatalmasra burjánzott gyanús gócot. Már nem volt segítség. Kórboncnok kollégája értetlenül állt a mája alatti óriás daganat előtt.

39.

A városban úgy festett minden ház, mintha ostrom volna. Az ablaküvegek helyén deszkák virítottak, a boltok ajtaján vasredőnyök. Mégsem lehetett kizárni a jajgatást. A falakon is áttört az üvöltés. Az emberek a járdákon fetrengtek a fájdalomtól. A vatta lett a legkeresettebb cikk, fül dugónak használta kilenc millió magyar, a még egészségesek. Aztán már csak öt-millió, kétmillió, egymillió.... Végül már mindegy volt. Az egész ország szenvedett.

A Parlamenten hiába szegeltették be az ablakokat. Összehívták az építőipart, és hangszigetelő falakkal burkolták be az egész épületet. Ki kell zárni a betolakodó jajgatást, hiszen meg kell tárgyalniok végre, hogyan lehetne a gyógyszerek közül legalább a fájdalomcsillapítók árát leszállítani a megfizethető szintre.

40.

Gedeon jámbor, jó ember volt. Egyszer csak, úgy harminc éves kora táján rádöbbsent, hogy kívánságai sorra teljesülnek. S mert világéletében mértéktartó volt, soha nem kívánt magának többet a szükségesnél: tisztos elégedettség, gondtalan, nyugalmas élet. Ennyi. Hát vígan élt, s mert adottságát nem érezte különösnek, nem is tudott róla senki.

Egyszer egy vasárnap délután felbuszozott a Normafához. Imádta a természetet, hosszan tudott gyönyörködni szépségeiben. Letelepedett hát egy árnyas hárs alá, elárasztotta a lelkét a béke, szinte feloldódott a látványban. Olyan fenséges hangulatba keveredett, hogy felsóhajtott:

- Óh, de csodálatos! Bárcsak itt ülnék örökké! -

És úgy történt. Soha többé nem tudott felkelni. Csak ült ott, és gyönyörködött, míg meg nem halt. Testét elcsipegették a madarak, csontjai elporladtak. Ám a hárs alatt buja virágok nyíltak Gedeon padja körül, és dúsabban zöldellt a pázsit. Aki arra járt, ha leszakajtott egy szálát, annak ezután minden kívánsága teljesült.

A csodatévő helynek gyorsan híre ment. Zarándokok jártak az örökké virággal ölelt padhoz, letéptek egy-egy szálát, és boldogan mentek haza. Az áradó tömeg lába nyomán azonban hamarosan kikopott a fű, letaposták a bokrokat, kivágták a fákat. Nemsokára szálloda épült azon a helyen, meg vendéglők sora. És egyre terjedt a kívánság-pestis.

Csakhogy az emberek nem tudtak gazdálkodni a csodával. Amikor már busás pénzeket kellett fizetni a belépőjegyekért, az ügyetlenebbek és a szegények között kitört az elégedetlenség. A véres verekedések mindennaposak lettek, az odarendelt rendőrséget meg kellett erősíteni. A parlament aztán úgy döntött, hogy körülkeríti a hegyet, később a várost, végül le kellett zárni a határokat. A kirekesztett külföldiek megostromolták a konzulátusokat. A kormányközi tárgyalások nem vezettek eredményre. Kitört a háború.

Amikor egy napalmbomba megsemmisítette a padot, és Gedeonnak még a nyomát is, már mindegy volt. A Föld kihalt, többé nem ütötte fel a fejét a kívánság-pestis. Végleg eltűntek a csodák.

41.

Már harmadik napja feküdt a sebesült őz száraz szájjal, szomjasan és tehetetlenül, amikor a hiéna megtalálta. Akkor már nem fájt semmi. Az sem, hogy a hiéna beleharapott. Bénán és irigykedve nézte a dögevőt, mint oltja tetemén az éhségét.

A hiénát egy napon golyó terítette le. Hosszú, vonagló kínok után megadón elterült a sivatag homokjában. Utolsó pillantása a közeledő keselyűre esett. „Ehet...” - gondolta irigyen, és meghalt.

A keselyű még száz évig élt. Elaggott testét egy tópartra vonszolta. Harmadnapon ragacos tollán megjelent a zöldfényű döglégy. „Jó neki!” - gondolta irigyen, aztán csak a sötétség, a semmi.

A jóllakott légy egy piros napernyő alatt körözött, amikor egy üveg pohárban illatozó hűvös, habzó sörbe kóstolván, belepottyant. A forró nyárban izzadva szomjazó férfi észre sem vette, és felhörpintette.

Ő volt a legirigylésre méltóbb minden állatok között.

42.

„Micsoda cím!” - gondolta az író. Ízlelgette, fennhangon élvezte, ropogtatta, énekelte, kurjantotta: „A DIJON-I PADISAH PADLIZSÁNJA”.

Leírta. Még mindig tetszett. Meg kéne írni! És nézte, nézte, hosszan töprengett felette, napokig, de semmi nem jutott az eszébe, csak ez a hat sor itt:

„Micsoda cím!” - gondolta az író. Ízlelgette, fennhangon élvezte, ropogtatta, énekelte, kurjantotta: „A DIJON-I PADISAH PADLIZSÁNJA”.

Leírta. Még mindig tetszett. Meg kéne írni! És nézte, nézte, hosszan töprengett felette, napokig, de semmi nem jutott az eszébe, csak ez a hat sor itt:

„Micsoda cím!” - gondolta az író.....

44.

1984. A mama hatéves forma fiacskájával álldogál a kirakat előtt, és magyaráz. A gyerek kérdez, ez mi? Az mi? Az asszony alig győzi: kenyérpirító, gőzölő vasaló, számológép, távkapcsoló... - és közben egy pillanatra arra gondol, hogy bakfiskorában mekkora öröm volt az első szódás szifon, de gondolhatott volna az anyja telepes rádiójára, a nagyapja rágókésére, vagy a dédanyja daguerreotípiájára is.

1994. A tizenhatéves forma fiú az anyjával álldogál a kirakat előtt, és magyaráz. Az asszony alig érti: CD-lemezjátszó, Nintendo játékgép, digitális Walkman, friteuse... - és közben a fiú egy pillanatra arra gondol, mennyire csodálkozik majd az anyja, ha beülteti abba az időgépbe, amit ő tervez.

45.

Azt mondják, amikor elégetik az embert, hirtelen felül a tepsiben.

Reggelenként komoly hasizom gyakorlatokat végzek, fáradhatatlanul.

46.

Anno Domini 1842-dikben Húsvétnek vasárnapján Vingódfa nevezetű falu népe öszve gyülemllett az templomnak előtte. Mindenik markában követ szorongatván, férfijak ‘s asszonyok vegyest, álldogálának nagy csendességben. Akkor futa elő az siheder gyerek, ki rendelvén vala az útnak szemmel tartására, s kiáltá, hogy jöve szépszavú Aranka. Közeledék is szépen kicifrázva urasági vincellérné szépszavú Aranka egylovas bricskáján. Amikoron arrúl leszálla, ‘s indulna Istennek házába lelkét tisztítani az irigység és hívség setét bűneitől, az öszvegyült nép szorosan körülfogá. Istenes Bandurné dobá az első követ reá, majdan repült az többi. És a csend felszakada, és az kiáltások zúdulának az kövekkel egyetemben reája. Szólal az egyike: „Az kövér üszőnek dícsírted állását, es másnapra elhulla!” Aztán a másika: „Az góré m telisded tengerijét nézéd, es másnapra gyullada!” Harmadika mondá: „Az serkenő szántásom látád ál-örömmel, es másnapra jég verte!” Negyedike sírván: „Gyenge szülöttemre tekénteted vetéd, es másnapra temetve!” Bizony így ese mindez, mivel szépszavú Aranka mázos szava

megett az pusztulás jára. Megelégette ím az nép álnok irigységét, ártó mosolygását, mézes tekéntetét, szép orcájába bújt boszorkányos lelkét, 's az napon megtette kemény ítéletét. Hullottak az kövek cifra testére, míg vére ki nem folyt, míg orcája szétszabdaltatván, gonosz lelke testiből kiszállván vége nem lőtt néki. Akkor az mellyiből varangyos zöld béka ugra ki, 's tűne el az bokorban. Bokornak aljában peniglen akkor kerek kis tükröcske szemközt világlott. Ki eztán abba csak belétekénte, sok maga bűneit abban meglelheté, rémült szívét bűnbocsánatért az égre emelheté.

Sírva borula asszonya tetemire az késve érkező vincellér urunk, Földi Baksa Endre, ki aztán az asszonyt szenteletlen sírba az falon kívül eltemettette, és emeltette az fejfa helyébe az hantra az faragott követ okulásul. Formára lőn az kő Irigység Békája hasán az tükörrel. Az ki arra járna, 's belétekéntene, rettenetes sok bűnét benne meglelhesse, megbánó szívvel, rettegő lélekkel Istennél reájok bocsánatért esdne.

Jegyzé az templomnak alázatos szolgálja az 1842-dik esztendő Pünkösöd havának 2-dik napján.

47.

Az EMKE aluljáró északi lépcsőjének aljában tanyázó Koldus előtt 10 és 18 óra között elhaladt 19.182 ember. A Koldus mellett heverő zsíros, szakadt kalapba pénzt dobott 1826 ember. Többnyire kettesek, néhány tízes, még kevesebb húszas hullott a kalapba.

Este otthon a Koldus összeszámálta aznapi keresetét: 9130 forint hevert előtte apróban. Hátradőlt, és összedörzsölte a tenyerét. „1141 forint órabér. Hm. Végre révbe jutottam!” - gondolta, és egy mozdulattal a kályhába vetette a diplomáját.

48.

Az EMKE aluljáró északi lépcsőjének aljában tanyázó Koldus este otthon összeszámálta aznapi keresetét: 9130 forint hevert előtte apróban.

- Az annyi, mint 1141 forint órabér - gondolta. - Hm. Nem rossz!... Csakhogy ebből lemegy a helypénz: 1000 forint, az adó: 3652 forint, a CSEB: 850 forint, a tébé: az 1826 forint, no, meg a Koldusok Szövetségének tagdíja, 15%, azaz 1370 forint. Marad 432 forint. Fél kiló kenyérre, egy liter borra, meg egy doboz cigire épp hogy elég. Ja! És félre kell tenni egy ötvenest, hogy kijussak holnap is a placra... -

49.

Amióta szögletesítették az autók kerekeit, már a lépcsőkön sincs biztonságban az ember.

50.

- ... Persze, a legjobb az angyaloknak. Jól betakarózhatnak a szárnyaikkal... - álmodik, s didereg vackában a padon.

Ilyen képzelgésekből kifolyólag aztán így télvíz idején a hidak alatt a hajléktalanok közül sokan szívesen válnak angyallokká.

51.

Furcsa lesz megszoknom, hogy nem létezem többé.

52.

Győztek. Hiába a törvény, hiába a karhatalom. Ők vannak többen.

A hajléktalanok elfoglalták a Metrót. Kikapcsolták a magasfeszültségű vezetékeket, és berendezkedtek. Pokrócok, matracok, kopott ágyak, dib-dáb bútorok, állomásonként szükség-konyha, játszótér a gyerekeknek felügyelettel a sínek között. A levegőben vibrál az idegi készenlét, leszorított emberi hangok, zsongás, mint egy uszodában, és illatok megállótól megállóiig.

Odafönn egyre több lakás marad kifizetetlenül, üresen. Budapest utcáin a járdák néptelenek, az üzletek panganak, csak az autók suhannak, zzzzz-zzzzz, egymás után, autó-folyam az úttesteken. Különben üres a város. Kép a XXI. századból. Csakhogy 1995-öt írunk.

53.

Amikor fáradt az agy, és felülkerekedik a test, van egy jó féléber közérzet, amely a párna gyűrődéseiből, a paplan és a lepedő hűvöséből, karod ernyedtségéből, lábad és hasad izomoldódásából, gerinced nyújtott ívéből, a fészek kényelméből és az álomelőtt tobzódóan színes, logikátlan mozgóképeiből áll össze. Amikor tudatod a véred nyugodt áramán ringatózik.

54.

X.Y. kivonult a világból, remetének állt a zalai erdők sűrűjében, hogy végre nyugodtan meditálhasson, és felfedezze vagy kialakítsa, mindenesre megfogalmazza a saját, belső törvényeit.

Sok-sok év telt el, és sikerült! Akkor X. Y. visszatért a világba. De a világ hamarosan kivetette magából, mint törvényen kívüli, idegen testet.

Ott halt meg a zalai erdők sűrűjében, egyedül.

55.

Irgalmatlan hosszú sor. Végre bejut. A közért valamikori raktára ez. Kenyérdarabok halmaza, állott, barna húscafatok, kék műanyag ládák alján lötyögő tej, bevásárló kosarakban nagy halom csikk. A szürke salgóállványok tetején otromba eligazító táblák:

HÚSBIZOMÁNYI

KENYÉRBIZOMÁNYI

CSIKK-CSERE-BERE

A dobozok mögül mogorva elárúsító ordít:

- Egyenként! Az áruhoz nyúlni tilos! Micsoda banda! -

Némán, fegyelmezetten lép előre a következő. A sor nem fogy. A távozók helyébe újak jönnek.

56.

Akkora hibát nem vétett még tündérkirálynő, mint ez a mostani. Igaz, csak egy aprócska feledékenység történt, de életbevágó következménye lett, és ez arrafelé megbocsájthatatlan. Amikor bálba vitte a szegény kis Hamupipőkét, elfelejtkezett meggyőződni arról, hogy tud-e

táncolni. És bizony a leány botlábú volt, mint kiderült. Képzeltetik a felsülést, a szégyent, és a leány sorsát azok után! Máig ott görnyed az ocsúval kevert óriási köleshegy előtt.

57.

A híres filmsztár, X. Zénó, sikerei és a hírnév csúcsán hirtelen lelépett a pályáról, és non-stop boltot nyitott a sarkon. Senki nem értette. Egy ország tárgyalta a különös esetet. Nekem megsúgta az okát egy üres déli órán, miközben a szalámit szeletelte a tízóráimhoz:

- Képzeld, asszonyom! Éppen kiszálltam a kocsimból a Filmgyár előtt, amikor egy nő azzal lépett hozzám, hogy „Uram, maga olyan ismerős! Véletlenül nem a Kovács bácsi fia a Hernád utcából?” Összetévesztett! Engem! El lehet ezt viselni, asszonyom? -

- Nem. Semmiképp - mondtam, és megesküdttem, hogy a sztorit nem adom tovább. X. Zénóról azóta meg is feledkezett az ország.

58.

Káin és Ábel együtt virrasztottak Éva fehér gyolcsba burkolt, aszott teteme mellett. Ábel száraz szemmel térdelt a ravatal előtt egész éjjel, Káin jajveszékelése és hangos zokogása az Egek ajtaján dörömbölt. Ábel lelkét fájdalom marta, de hang nem tudta elhagyni kiszáradt torkát, Káin üvöltése pedig egyre magasabbra szárnyalt.

„Az ő szenvedése elhat az égig, elhalványítja néma gyászomat, és majd méltán szívtelennek tart az Úr...” - vélte Ábel, és az éj közepén, türelme határán izmos markával Káinba fojtotta az üvöltést. Amikor fivére feje élettelenül lehanyatlott, Ábel szeméből végre elindultak a könnyek, és sírása betöltötte a Földet és az Eget, és fájdalma az Úr szíven dörömbölt.

59.

Az Úr nem feddte meg Ábelt a tettéért, mert az ő sorsa úgyis meg vagy írva. Hogy a dolgokat a helyes mederbe terelje, lelket lehelt a halott Káinba.

„Az Úr szívében mégiscsak Káin a kedvesebb!” - gerjedt haragra Ábel, és másodszor is megölte Káint. Tetemét elföldelte, a gúnyját magára öltötte, és felröhögött az elképedt Úristenre:

- Nos, uram? Így legalább igazak maradnak az Írás szavai - mondta, és mint Káin folytatta életét.

60.

Az öregasszony szomorúan bandukolt hazafelé a szemerkélő esőben. Hátán a batyuja, abban az áruja, amely hiánytalanul a nyakán maradt. Pedig micsoda gyönyörűséges selyemkokárdákat varrt éjt nappallá téve, hogy valamicskét hozzátegyen kevéske nyugdíjához! Azelőtt így, március 15. után egy ideig még húsrá is telt. De most!

Nem, ó, nem az eső verte el az üzletét!

Görnyedten cipelte kudarcát, és keserűen nézte a csinnadrattás ünnep után eldobott, cafattá ázott papír-kokárdák tömegét szerte a földön, az esőlével keveredett piros és zöld festékfoltokat, s ahogy a hazafelé igyekvők felismerhetetlen masszává tapossák a feleslegessé vált jelvényeket az utcák takarítatlan mocsokjában.

61.

Tudom ám, hol vagyok! A többiek nem. Legalábbis olyan mozdulatlanul hevernek az ágyon, a matracon, a villamossíneken, a híd alatt, a rongyos sezlonon, a kerti padon, kucorodnak a préselt vezetőülésen, a felborult csónak alatt, a kukák között a mocskos kapualjban, csüngnek a fogasra erősített madzagon, szájjal a gáz gumicsövén, gömbölyödnek üres fiolát szorongatva, az meg felvágott hassal, a másik dróthurokkal a nyakán, emez fej nélkül - mintha semmit nem tudnának. Bambák, hidegek, merevek, közönyösek. Csak nézem értetlenül innen fentről, a bakacsin ravatalról, hogyan tűrik a mínusz 15 fokra hűtött, élesen fehér fényű teremben a didergő, bámuló, egymást lökdöső, tolongó, sodródó tömeg kíváncsi pillantásait. No, persze, mit tehetnének? Üzlet. Odakinn, a Múzeum kapuján öles betűk:

„NYITOTT SÍR.

Különleges kiállítás erős idegzetűeknek.

A belépőjegy ára 2000 forint plusz áfa.”

62.

Egyszer az őseember-kisfiú meg az őseember-kislány hónuk alatt a szőrrel tömött, bőrbe gyömöszölt labdával kimentek a rétre játszani. Röpült a labda ide, oda, le meg fel. Jól mulattak, egyre jobban belemelegedtek, egyre magasabbra szállt a labda, és egyre nagyobbakat kacagtak.

Egyszer csak a labda nem esett vissza. Jó darabig várták, kémlelték az eget. Igen megszeppentek, igen elcsendesedtek, végül nagy ijedten hazafutottak.

Fiatal volt még akkor az Isten. Megirigyelte a lurkókat. Elkapta a labdát, ide-oda gurította, fel-feldobta, el-elhajította. De hát egyedül? Hamar elszontyolodott. Nem tartott sokáig a mulatsága.

63.

Sokezer év múlva az Isten úgy érezte, már ez neki sok. Pokolian egyedül van. Itt az ideje, hogy leköltözzön Mennyországa magasságából.

Így is tett. Csakhogy az út végtelenül hosszú volt. Örökkévalóságnyi. Végre aztán leért, és holtfáradtan bevánszorgott egy templomba. A legsötétebb sarokban lekuporodott, hogy összeszedje magát. Végül is ez az ő háza, nem? Úgy üldögélt ott, mint egy rongyos, öreg koldus.

Az emberek azóta ápolgatják, etetgetik, itatgatják, de az Isten egyre öregebb. Tudja, már a terhükre vált, és tudja azt is, hogy titokban új bálványok után néznek. De nem szólt emiatt sem. „Csak keresgéljenek!” - gondolta, s jóllakottan a másik oldalára fordult. Ott alszik nagy békességben. Mitől is tartana az Egyetlen?

64.

Nem szeretem, amikor csak úgy, minden ok nélkül a pofámba öklöznek, hogy kiesik a fogam. De ha valaki szépen megkér, kihúzhatja akár az összeset is - indoklás nélkül.

65.

Kerítés. Mögötte kert. Nádszékek, napernyő, asztal, az asztalon poharak, egy palack, egy félretolt könyv, körötte emberek, cigarettáznak, beszélgetnek, a távolban futkározó gyerekek.

Kik ők? És mit csinálnak vajon a következő percben? Ha végigég a cigaretta? Ha kifogy a bor a palackból? Ha feltámad a szél? Ha alkonyodik? Ha majd mindent befed a hó? Ha vérzik és dübörög a föld? Ha már kert sincs, sem asztal, se szék? Ha...

És én? Én mit, ha...?

66.

Sziszifusz fia csak ült a hegyoldalban, térdén a könyöke, álla a tenyerében, és figyelte az apját.

„Ennyi értelmetlen fáradozás! Legalább akarna valamit! Vagy legalább ne akarná! Mi történné, ha egyszer, egyetlen egyszer leülne, és várná a következményeket?...” Sziszifusz fia szánakozva megvakarta a feje búbját, aztán átsétált a túloldalra, ásót ragadott, és bontani kezdte a hegyet. Harmadnapra elfogyott.

Akkor az öreg Sziszifusz megállt, ingatta a fejét, végül a szeme elé emelte a tenyerét, körülkémelt a végtelen tájon: másik hegy után nézett.

67.

A pusztán végigsüvöltött a parancsszó. Tízezrek görnyedtek engedelmesen a súlyok alatt.

A pusztán minduntalan fel-felsüvöltött a parancsszó, zúgott a légből a földtől az égig, és tízezrek görnyedtek még mélyebbre, és ezrek hullottak el a kimerültségtől, és egyik gúla épült a másik után.

U-Anornak hívták, akiben feltámadt a harag. Legörgette válláról a súlyt, kivált a sorból, megbújt az alkony hosszú árnyékában, mert elhatározta, hogy megtalálja a parancsszó forrását. Éjszaka indult, a földdel egygyé válva kúszott, lapult, fűelt, amikor felvirradt, továbbvonszolta magát, lapult, fűelt, nem aludt és nem evett napokon át, szívében a harag, körötte a puszta, és felette az a süvöltés, amely mind erősebben zúgott a légből a földtől az égig. Már a koponyáját nyeste, a mellkasát préselte, már megsüketült, már a csontjaiban rezgett. És egy hajnalon megtalálta:

Hatalmas templom közepén hatalmas trónuson ült, hangjától lángragyúlt a homály. Szép volt, mint egy tündér, és apró, mint egy játékbaba.

- Csak ennyi vagy? - csodálkozott U-Anor, és már lendült is hosszúpengéjű tőre.

Akkor villant a szempár, s a tör pengve koccant a kőpadlón, és U-Anor engedelmes alázattal a trón elé borult.

68.

A pillangó ide-oda libegett az ezer színben tarkálló rét felett.

Ám a rétet nem virágszőnyeg borította, nem. Pillangótetemek. Szárnyak szárnyakon, pöttyök pöttyökön, piros a sárgán, lila a feketén, kék a fehéren, mozdulatlanul. Pillangótetemő.

A pillangó le-leszállt, azután fellibbent megint. Felsóhajtott: „Hova lettél, szerelmem, hová?...” és rebbenő szárnyakkal megült a szempillámon.

Erre ébredtem.

69.

Máli néni és Léni néni összekapaszkodva igyekeztek a buszmegálló felé. Ám mire odaértek, orruk előtt becsukódott az ajtó. Így szokott ez lenni. Most azonban Máli néniből felszakadt a száz éve őrzött átok, Léni néni meg dühösen rázta az öklét a távolodó járgány után.

Másnapra Budapesten leállt a tömegközlekedés. A BKV járművezetői megmagyarázhatatlan eredetű görcsökben fetrengtek. A várost ellepték a gyalogosok, autók dudáltak, mentők vijjogtak, villamosok csörömpöltek, felfordult a világ, bezártak a boltok, a munkahelyek leálltak, megszűnt az áramszolgáltatás. Éhség és pánik mindenütt.

Máli néni és Léni néni a körúti ablakuk mögül riadtan leselkedtek:

- Ez már azért sok, Máli! - rebegte Léni. - Elég lett volna azt az egyet... -

- Betelt a mérték, Léni! Mindig ezt csinálták, nem? Mindegyik! - méltatlankodott Máli.

- De mindjárt az egész békávért megátkozni!... - sopánkodott Léni.

- Ne siránozz, inkább törd a fejed! Hogy van a Megszüntető Visszavonás? -

- Ajajajaj... - sírt Léni, és már feltúrták az egész lakást, hátha egy cetlin ...

Mire eszükbe jutott az átokoldó varázsige, romokban hevert a város.

70.

Őseim arca tükör mögött, szobám ablaktalan.

Hogy lássam őket, ha nem látom, csak magam?

Vagy azt se tán... Ajtót tárnék a fénynek,

De nem találom. Itt, a csüggedt sötétben

mintha nem jönnék sehonnan sem. S tényleg!

Mert innen sem sehová.

Lebegek a jelenidőben.

71.

Bérelt szobája ablaka, sajna, a lichthofra nyílik, ahová más mellékhelyiségeké is a négy emeleten lefelé, felfelé, körül. Mindent hallani, ha akarja, ha nem. Olykor felsóhajt:

- Istenem! Hogy ebben a szegény kis országban mennyi energia vész haszontalanul kárba! -

És elhatározta, hogy feltalálja a biogázzal működő hajtóművet.

72.

Az egyik koldus púpos volt, ferdenyakú, vézna öreg, a másik sánta, kacsakezű, keléses arcú kamasz. Nappal az aluljáró lépcsőin kéregettek, éjjel a híd alatti padon aludtak egymás melegébe vackolódva. Este irány a kocsmá. Ma is, mint máskor, elől a púpos, utána a sánta:

- Takarodj a nyomomból! - sziszegi a púpos.

- És ha én fizetek? Na? - kérleli a sánta.

- Még csak az kéne! Mint a cimborák, mi? -
 - Csak egyszer igyunk egyet együtt! Csak ma! - kunyorál tovább a sánta.
 - Soha! -
 - De miért? Végre is miért? - nyöszörög a kamasz.
 - Még azt hinnék, hozzám tartozol. Világos? Egy ilyen ragyás, sánta, nyomorék! Na nem! -
 ezzel elfordul az öreg, s benyit.
 Megáll hőkölten a sánta:
 - Szégyellsz? Engem? Te? - kérdi és felröhög.
 Csapódik az ajtó, elbiceg a sánta, és a púpos, ferdenyakú, vézna öreg soha többé nem látta a fiát.

73.

Mielőtt elindult nyaralni, elbúcsúzott tőle. Amikor letette a kagylót, árnyat látott elsuhanni az égen. Az árnyék végigsúrolta a háztetőket, azután lassan kiúszott az ablakkeret szelte délutáni képből.
 Nyaraláskor kapta a hírt, hogy meghalt. Baleset érte.
 Azóta hiába hunyta be a szemét, ha az ablak előtt állt. Az árnyékok, mint felrémlő jóslatok, mindig átsuhantak az égen.
 Már reggelente nem húzza fel a redőnyt, és hetek óta nem veszi fel a telefont.

74.

Belülről fénylő fehér ködfolt az égen. Nem felhő, nem árny, nem madár. Lebeg. Leereszkedik, átkígyózik a tar ágak között, megérinti a vezetéket, néhány méteren követi a járókelőket, majd elindul felém. Napok óta.
 Reggel. Kabát, táska és a kulcs. Kilépek. Az emelet rácsán ül, zizeg, tollászkodik. Belülről fénylő fehér folt az udvar homályában, szemben velem, lépésnyire. Nem riad. Visszalépek, be az ajtón, és levetem a kabátom.
 Valahol valaki dobol a házban. Reggel óta. Rést nyitok a függönyön. A lépcsőházi ablak tejüvegén egy belülről fénylő fehér folt ring ütemesen, mint a dobütés. Leeresztem a függönyt, kulcsra zárom az ajtót, és fülelek. Állok a sötétben. Nem szűnik.
 Meg kellene nyugodni. Oké: valahol valaki dobol a házban. De nem. A fülemben kalapál a vér. Az sem. A falon túl dörömbölnék. Nem. Az ajtódeszkát püfölik. Nem. A bútor pattog. A gázóra kattán. A parketten jár valaki. Nem!
 Meg kellene nyugodni. Talán egy könyv. Benyitok a szobába. A fotelben ül. Belülről fénylő fehér folt. Felemelkedik, kacag, hozzámsuhan. Hideg. Fehér és hideg. Fázom. Remegek. Az ágyamhoz támogat, perdül, s már a párnámon rezeg. Suttog: „Hahó! Gyere!”
 Azóta velem van. Követ. Megelőz.
 Az ablakomon redőny, s ha elmennék, fehér, masszív köd az ajtóban. Bekerített.

75.

„A fene egye meg! Elég volt!” - mérgelődött az asszony. Karjait tömött szatyrok húzták, oldalát a retikül bökölte, bepárasodott a szemüvege, s még a szemébe csúszott kalapját sem tudta megigazítani. Csak kerülgette a vánszorgókat, a hadonászó részeket, a hegyeseket sercintő hómunkásokat, átnyomkodott a járdán parkoló kocsik között, bokáig gázolt az összegyűlt latyakban, s még ez a nyavalyás Audi is hogy siet! - szemlélte elkeseredetten a kabátjára freccsent olajos sárfoltokat. „No, igazán elég! - lázadt fel. - Ebbe tényleg bele kell törődni? Egész életen át hagyni, hogy lenyűgözzenek a konvenciók, és meg se próbáljam másképp?” Elszánta magát. Szép óvatosan elrugaszkodott a járdától, és lám, megsűrűsödött a levegő a talpa alatt! Akkor pedálozó mozdulatokkal feljebb nyomakodott. A vezetékeken túl már erőfeszítés nélkül haladt. Nem magasabbra, ó nem! Csak előre. Azután befordult a kémények között, és a gangon óvatosan leereszkedett.

Azóta az utcákon hiába riadóznak a rendőrök lepkehálókkel, a sarkokon hiába állnak lesben a rohamosztatok vízágyúkkal, és hiába köröz a város felett a közlekedési helikopter-század! Ha úgy adódik, az asszony hipp-hopp! felemelkedik, és elintézendői után indul a házak felett.

76.

Hol van az ember, amikor lélekveszejtett? Amikor sehol sincs?

Két tér között, és az idő inkognitóban. Falakkal határolt kitekintés. Tán süt a nap, és kék az égbolt...?

Tárgy nélküli vágyakozás. Csak épp lenni valahol. Megtapadni.

De így? A Föld és a Nap között, az eseményeken kívüli időben, amely a várakozásé?

77.

A hét kocsi megint egymás mellett, mint minden hétfőn itt, a megnevezhetetlen hegyi panzió előtt. Hét sofőr a vezetőüléson. Előrebámulnak, fegyelmezettek. A szabály: semmi duma, semmi bratyzás, sohasem találkoztunk, nem is voltunk itt.

A hét kocsiiban a hét mokány, bajuszos sofőr rágyújt, a kormányra támaszkodik. A szemközti kopár hegyoldalt nézik, a magnóból halk zene szól, gondolat nincs, csak várakozás. Már négy órája. Közben megeredt a hó. Lesz koncentráció hazafelé, hát pihenni! Magnó ki, elernyedés, éber szunyóka.

Hat órája. A szélvédőkön hízik a hó, sötétség, csak a panzióból kiszűrődő fényben a hópelyhek táncolnak rendületlenül.

Nyolc órája. Újabb cigi és a termosz. A fene! Üres. Már oldalt az ablakokra is rakódik a hó alulról felfelé. A panzió fényei kialudtak. Lehet, hogy ma nem megyünk haza? Fáznak, hátranyúlnak takaróért, hátradőlnek, jön az álom is.

Reggelre kisüt a nap. Az urak az ablakból bámulják a telet. 70 centi hó, ha nem több! Egyetlen éjszaka! És mínusz 18 fok! Tanácstalanok. Hogyan jutnak haza? A keskeny úton hét hókupac. „... volt eszük tán?...”

Telefon, és fél óra múlva feltűnik egy hókotró, mögötte egy hétszemélyes minibusz. Az urak hazaindulhatnak. A panzió bezár.

A táj üres. A hótakaróra jégkéreg fagy. Majd, ha olvad márciusban, és a hét hókupacon megreped a jég, akkortájt feltűnik egy vontató a reménytelenül kiáshatatatlannak ítélt, két hónapja itthagytott hét gépkocsiért. A jégpukákon hét sofőr jégfeje kopog a jégvirágos szélvédőkön.

78.

Soha ilyen sikeres nem volt, mint most, hogy elhaladta a nyolcvanát. Mindig szerették a nők, de most! Sorra felbukkantak a régi szeretők, rajongó telefonok, áradozó levelek, nosztalgiák, ömlengő rádöbbenések, hogy ő az igazi. Randevúk, flörtök, fellángolt érzelmek, aggastyán hevülések, vágyak és kielégülések. 'A macskák! Hogy hízelegnek! Hogy adják magukat diszkrét kínálással! Hogy ragyognak! Ó, a kedvesek!' Lubickolt ebben az áradatban.

A temetésén harminc özvegy feketében, kisírt szemek, ádáz oldalpillantások, és csupa vörösrózsa koszorú. A botrány a közjegyzőnél tört ki. A szeretett férfiú 15 milliányi vagyonából alapítványt hozott létre magányos agglegények számára. Ám a nőknek szánta az igazi kincset: önéletrajzi regényének egy-egy dedikált példányát.

79.

Volt egy öreg apó,
Volt néki, volt néki
Kilenc szép szál fia.
Taníttatta őket
Minden mesterségre,
De azok csak ültek
Fejüket lehajtva.
Eddig barangoltak
Szerte a világba,
Tanult mesterségük
Kínálták hiába,
Szép szál kilenc fiú,
Fejük búbánatba.

Addig-addig, mígnem
Összebeszélének,
S elindultak együtt
Hegyet-völgyet járni,
Az éhhalál ellen
Szarvasra vadászni.
Erdő sűrűjében
Utat tévesztettek,
Erdő sűrűjében
Szarvasokká lettek.

Az ő édes apjok
Várással nem győzte,
Fogta a puskáját,
Maga is elindult
Erdőn megkeresni
Kilenc szép szál fiát
Éltét vagy halálát.
Reátalált akkor
Hús forrás vizére,
Hús forrás vizénél
Kilenc szarvasgímre,
Reájuk is célzott,
S mindet eltalálta.

Kilenc szarvastetem
Fehérlik az éjben,
Akkor öreg apó
Fohászkodik térden,
Hálát zeng az Égnek:
„Cantata profana”,
Bár üres a háza,
Keserves magánya,
De holtáig eztán
Lesz jó vacsorája.

80.

Lecseng a nyitány-fantázia utolsó diadalittas üteme is, kitör a tapsorkán. A koncert-rendező percekig vár, majd szót kér:

„Tisztelettel felszólítom Önöket, hogy a szünetben csak a foyerban tartózkodjanak, az emeleten ne nyissanak ablakot, és ne lepődjenek meg, ha a bejárat ajtókat zárva találják. Óvintézkedés. Köszönöm megértésüket.”

Értetlen zúgás a nézőtéren.

„Kérem, kérem! Ne nyugtalankodjanak! A környéken mérgező gáz szivárgását tapasztalták. Egyelőre bizonytalan ideig itt kell maradniok. A hangversenyt 20 perc szünet után folytatjuk.”

A második rész nehezen indul, lassan csitul az izgalom a nézőtéren. Végre beint a dirigens, és a zene elbódítja a közönséget. Fél tíz, a koncertnek vége. A rendező kilép:

„A Zeneakadémiát még mindig nem lehet elhagyni. A hangversenyt meghosszabbítjuk. 20 perc múlva ismét foglalják el helyeiket! Köszönöm.”

A nyugtalanság nő. Főiskolások és muzikusok cikáznak a feldúltan tárgyaló tömeg között, az ajtókat pokrócok takarják, a büfé készletét kiosztják, nem lehet telefonálni sem. Az Akadémia rémült méhkashoz hasonlít. Amíg ismét meg nem szólal a zene. A közönség lassan lehiggad, gyönyörködik, tapsol, újráz, a zenekar egyik darabot veszi a másik után. Hajnal felé a karmester a közönséghez fordul, a kórus szerepét kéri tőlük Beethoven IX. szimfóniájához. Felzeng a szimfónia, élénkülnek a szemek, egyenként mindenkit elkap a mámor: felzeng az Öröm-óda, diadalittasan harsog a nézőtér. A zene versenyre kél a félelemmel. És győz. Nem veszik észre, hogy az ajtókhöz közeli széksorokon félrebillennek a fejek. És újra a IX., előlről, és újra az Öröm-óda. A koncert-rendező sápadtan áll a zenekari kisajtóban.

Reggelre a réseken beszivárgó mérgező gáz végzett mindenkivel. A Zeneakadémián tartózkodók egy éjszakával többet éltek, mint az emberiség. Egy boldog éjszakával.

81.

Lúdanyó meg a veres jérce összeverekedtek. Ugyanis lúdanyó azt állította, hogy gyönyörűen tud kotkodálni, a veres jérce meg, hogy még őnála is szebben tud gágogni. Ezen tört ki a viszály. A többieknek sem kellett ennél jobb alkalom a dicsekvésre: a kacsák nyivákolásba fogtak, a kutya mekegett, a kecske nyerített, a macskák ugattak, a lovak cincogtak... Szóval az egész udvar megkegyült. Egyedül a kakas vont ki magát az ádáz versengésből nagy peckesen, és továbbra is csak kukorékkolt meg kapirgált. Talált is egy lyukas garast. Ettől aztán még inkább lenézte az eszement állatseregletet.

82.

FUT A PEST!

Ő is indult az egészséges életért mozgalomban. Eleinte nem strapálta magát, el-elszívott néhány cigit, és tempózott komótosan. Valahol az Oktogon táján észrevette, hogy valaki a nyomában trappol. Mindig közvetlenül mögötte. Hátranézett. A Halál volt.

Gyorsított. Az is. Még inkább nekilódult. Az is. Már száguldott. Az is. Olykor rémülten hátrapillantott, szemük összevillant. Már szinte repült, mint a szélvész, hiába zakatolt, szúrt, fájt, levegő nélkül, lilán. És befutott - elsőnek!

Az egész város őt ünnepelte. Volt ordítás, hurrázás, pokrócról dobálás, lelkesedés. Vállaikról a tömeget fürkészte. A Halált nem látta sehol.

83.

A kis ház a város szélén szanálásra ítélve évek óta. Egy öregasszony lakja egyedül. A vakolat omlik, a lakás nedves, a tető híjas, az ablakok csukhatatlanok, az ajtó kiszakadt.

De az udvar!

Teleültetve dáliaikkal, szarkalákkal, liliomokkal, tátikákkal, sarkantyúvirággal, íriszekkel, rózsákkal. Minden talpalatnyi földet virágok borítanak, meg virágzó lonc és orgonák. Mint az Éden.

Egy viharos őszi éjszakán a kis ház összeomlott, ám az udvaron az Éden virul tovább. A margaréták között alszik az öregasszony, feje alatt a locsolókanna, tarka szirmokkal takarózik.

84.

Fekszik. Hanyatt. Pontosan nem tudni, hol. Bárhol. Nyikorgó vaságyon csorgó tető alatt egy elhagyott hodályban; vurstliban a rózsákkal telifestett kassza melletti kemény padon; az őszi erdő száraz ösvényén, szűrös avaron; terasz kőpárkányán a kiszüremelő bái zsvájban; rücskös köveken a Duna rakpartján; színpad leeresztett függőnye mögött egy ottfelejtett sezlonon... Mindenképp sötétben. És reméli, nemsokára megvirrad.

Aztán elkezd esni a hó. Arcán a hűvös pelyhek egymásra rakódnak. Puha, langyos hótakaró. Jó. Talán egyszer majd kitavasodik.

Amikor teste eltűnik, csak felsejlő fehér hókupac, már nem tudja eldönteni, akar-e remélni reggelt és tavaszt.

85.

„Illabiális ‘a’ hang a jégkorszak első periódusában Észak-Britannia keleti nyelvjárásaiban”. Komoly munka. Sok éve készül. Görnyed és ír szüntelen odafigyeléssel, körötte megszűnt a világ. Igaz, olykor éhes. Akkor kimegy az udvarra, elkap egy csirkét, kitekeri a nyakát, bele-dugja egy vájdling forró vízbe, leül, kopasztja. Tekintete hamarosan elréved, elméje fennakad, a dög unottan lóg a vájdling fölött, automatikusan le-lecsippent egy-egy tollat, a földre ejti. Ha valahol már csupasz, öntudatlan beléharap, rágja, míg tart, aztán csipkedi tovább a tollakat, és letépi az újabb falatot. Ha jóllakott, félredobja, és visszatér az illabiális ‘a’ hangokhoz.

Estére megint éhes, de nem hagyja abba épp most, a megoldáshoz ennyire közel! Kopog az írógép, görnyed, dolgozik, közben veszettül korog a gyomra. Egy kéz a vállára ereszkedik, gyengéd, mint egy madár, simogat és csupasz. Lecsap rá, mint falánk karvaly az áldozatára, beleharap, falja, rágja, míg tart, közben teli szájjal, újuló erővel dolgozik tovább, veri a gépet. A férje ájultan hever a földön, csonka kezéből ömlik a vér. Reggelre múlt ki a félig kopasztott döglött csirkék között fehéren és hangtalanul.

86.

Torzó:

A püspöklila selyem muszlin gondolatok mindig eredményesek. Inkább, mint a barna posztó töprengések.

87.

Két öreg ül egymással szemben a vonatablaknál. A férfi mondja a balatoni megállókat, mi következik, mi a hely nevezetessége, hol ágazik el a vonal. Halkszavú, tárgyilagos. „Most ott balra! - mondja. - Ezen túl már nem látni a Balatont.” Az asszony figyel, kibámul, bólogat.

Az öregúr rendíthetetlen, mint egy alkalmi idegenvezető. Rövid, személytelen információk. Távoli ismerősök? Az út hozta össze őket? Imponálni akar? Memória-torna? Próbálom megfejteni. Már a Velencei tónál járunk.

- Sokszor nyaraltam Gárdonyban - jelenti ki az öreg.
- Én se keveset - így az asszony.
- 34-ben is itt készültem az antropológia szigorlatra. -
- Ja - hümmög az asszony. - Hogy mennyi ott a szúnyog! -
- A nádasban. -
- Majd agyoncsíptek. Egész felhő! -
- Te szegény! De gyorsan vissza veztem, igaz? -
- Vissza. -
- Na ugye! - és simogatón az asszony térdére teszi a kezét.

...62 éve! Uramisten! Ugyan melyik világból jöttek?

88.

Negyven év után végre kitört a demokrácia. Hat évvel ezelőtt! És hat év alatt nem jött rá, mit lehet ebben a helyzetben csinálni. Ha felforr benne az indulat, még mindig a „dühöngőt” használja: magára zárja a vécét, és zsírkrétával a csempére firkálja a mérgét. Ettől megnyugszik, az asszony naponta lemossa, és kezheti újra.

Mostanában valahogy ez sem elégíti ki. Legutóbb olajfestékekkel mázolta a tartályra: „Le a Horn-kormány!”

- Lemoshatatlan! - vigyorgott. Az asszony meg aggódva gondolt arra, mi lesz, ha betelik az a csöpp hely?

89.

Délutáni forgalom. Lottyadthasú vécésnéni lesi a kuncaftokat. A Behemót céltudatos léptekkel jön, elhalad előtte, a hirdetőoszlopnál megáll, féloldalt belép mögé, vizel. A vénasszony nekihajol, lecsap:

- Hogy nem szégyelli magát! Odahúgyoz a világ szeme láttára! Amikor itt ez a klotyó! Na nézzék! Nézzék! - rikácsol.

Túldalt a műhelyajtót támasztja az inas. Ez már téma! Átkiált:

- Mert nem tart nyitva rendesen, öreganyám, oszt odaszoknak, mellé! - s röhög.

- Micsoda népség, fúj! - folytatja a vénasszony, s kiköp.

A Behemót csurgat, közben félvállról:

- Mit reklámoz itt, nyanya? Kussol vagy odamenjek? -

A vénasszony fújtat, nem szól. A járókelők félrenéznek, sietősebbre fogják, amúgy sem szokatlan ez erre felé.

90.

Egész eddig esett. A használaton kívüli nyilvános vécé bejárata előtt, az embernyi fedett aszfalton hátukat az ajtónak döntve két hajléktalan hever, mellettük bugyrok fej alá valónak. A járdán húzós kocsik összelapított papírdobozokkal, körül a falnak támasztva gondosan átkötözött bálák. Az úttesten a járda mellett szeméttel púpozott konténer, körötte az, ami nem

fért bele, tetején kiterített rongyos paplan szárad. A földre terített zsíros papirosra kenyér és sült csirkecombok. Tíz ujjal esznek, a csontot félredobják, repül. Egy kutya kerül elő ki tudja, honnan, felkapja a csontot, rág, aztán leül, vár. Újabb csont, újabb falat. A kutya rág, ül, néz. A leevett papíron sörösüveg. Azután kettő, majd három, a negyedik feldöntve. A papíron egy féligrágott comb. A kutya odakap, szájában már a maradék, s fut. Az egyik utána ugrana, a másik rámorog:

- Hadd vigye! Maradj! -

Már alszanak.

Semmi nem történik. Csak újból, kiadósan elered az eső.

91.

Csapat tizenéves fiú, lehetnek vagy nyolcan. Látni, összeszokottak. A téren rúgják a labdát, csapzottak, hangosak, fáradhatatlanok. Délben eltűnnek. Ilyenkor általában üres a tér. Délután egyenként szállingóznak, összeverődnek a túloldali árnyékosban, téblábolnak, snúroznak, handabandáznak, közben kettő lekopik, olyan kopottabb, félrehúzódó fajta. A többiek is elindulnak, másfelé. Átugrálják a sétáló utca padjait, kavicsokat dobálnak a szökőkútba, megtépdesik a fakádban senyvedő bokrokat, nagy röhögések, aztán az is elhal. Szürkületben ugyanők a non-stop előtt, tiptóznak, merre is? mit is? Kezükből dobozos sör, kimosdottak, fésültek. Akkor észreveszik azt a kettőt. A tér bejáratánál a kőfalon bóbiskolnak, fejük mellükre, kezük ölükbe ejtve, köröttük nejlonzacskók. A csapat mögéjük oson, a fejükre csapnak, erre azok felnéznek, nem szólnak, fejük visszahull, maradnak úgy, bódultan, magukba. A többiek, mint a sirályok a stégen, elfoglalnak egy kőasztalt. Most valami rituális van a mozdulataikban. Ahogyan a kopasz kezét nézik, ahogyan az lassan előhúzza a zsebéből a Staubot, ahogy körbekínálja, ahogyan érte nyúlnak, ahogyan rágyújtanak, ahogyan beleszívznak. Elvannak. Nincs szöveg.

Azok ketten még mindig ott a kőfalon, mellükre csuklott fejjel. Közben beesteledik.

92.

Az öregasszony naponta megjelenik a konténerek körül. Úgy rámol, mint otthon. Hóna alatt szatyor, abba magának: rongydarab, gombolyag spárga, papírzacskók, újságok, csomagolt uzsonna nejlonzacskóban. Odakészítette a dobozokat is: az egyikbe a száraz kenyeret a madaraknak, a rohadt gyümölcsöt trágyának a bokrok alá, a végképp használhatatlan flakont, szemetet a harmadik dobozba.

Valami kincsre akadt: szálszerű kardvirágokat húz ki, letépi a hervadtakat, a komposzt-dobozba dobja a nyúlós szárdarabokkal együtt. Így tesz-vesz egész délelőtt. Miután megetette a madarakat, visszarakta a konténerbe az odavalót, szétszórta a trágyának valót, hóna alá kapja lapos cekkerét, és kezében boldogan lóbálja az újjávarázsolt kardvirág-csokrot. Eltipeg.

93.

Éjszaka fél egy. A nonstop előtt fojtott zsongás, férfihangok. Semmi zrí:

„Nem ettem meszet, bazd meg!... arénázol, ennyiért? ... Már mennyi? öt, dolcsiban!... és aztán? A fenébe! Nem éri meg! ... Holnap a többi, na? ... beszart. Csóti nem jó?... kerítsd elő! ... maradj, nem bánom... bazd meg, srófol, nem látod?... Kuss, Topi!... Én csak ... Semmi csak, a kurva anyádat!... Psszt!... Ott jön valaki...”

Valami puffan, aztán lépések, autók nesztelen ajtócuppanásai, diszkrét motorzúgások, elsuhanások, aztán a teljes éjszakai csend.

Nem álmodtam. Reggel a nonstop pultja mögött az egyik srác szeme alatt puffadt, lila dudor.

94.

- Ó, az a két különös sír, kedveském, a temetőn kívül? Az ükanyámé és a dédanyámé. Egyiket halálra kövezte a falu, a másikat kútba fojtották. Állítólag boszorkányok voltak. Babona. De szép a vidék, ugye? Csendes. A madár sem jár errefelé. A dédapám építette ide ezt a kúriát a felesége szörnyű halála után, távol az emberektől. Féltette a lányát. Hm... No, készíték egy kis útravalót. Nem, ne szabadkozzon! Hosszú az út Pestig. -

Hát vége a nyaralásnak! A szoba a csomagolás után újra idegen lett. Szállásadó nénim, a jókedélyű, fecsegő, dundi öregasszony a tornácon várt az elemózsiás csomaggal.

- Őrizze meg a szépségét száz évig! - mondta mosolyogva, és gyengéden megsimogatta az arcom. - A bőre, mint a virágszirom. Hogy irigylem!... - felnevetett. - Mit tesz a napfény és a jó levegő!... -

Éreztem, hosszan néz utánam.

Zökkent a vonat. Hát hazafelé. Még egy pillantás a dimbes-dombos tájra, azután felhúztam az ablakot. Akkor megpillantottam az arcomat a kupé apró, kopott tükreben. Ahol megsimogattott, százával pici, piros, sarjadó pattanások virítottak.

95.

- Segítség! Jajajaj! Segítség! -

Valahonnan panaszosan, sürgetően ismétlődött a kiáltás. Már az egész ház kinn a gangon. Tökéletes sötétség, nem tudni, mi van. Akkor egy férfihang:

- Mi a baj? No, semmi az! Kapaszkodjon belém! -

Nyögés, jajgatás, valaki felkapcsolja a lépcsőházi világítást, sustorgás innen is, onnan is:

- A negyediken. De ki az? -

- A Kulekné. -

- Mit keres itt, mikor a hátsó udvarban lakik a földszinten?! -

- Biztos megint részeg - legyint a szomszéd, és bemegy.

A negyediken hüppögve biceg egy testes, zilált öregasszony a lift felé. Közben kialszik a villany, csukódnak az ajtók. Még hallani:

- Beszorult a lába. A rácsba. Le akart ugrani. -

Hamarost csend lesz újra, a ház alszik tovább.

96.

A Nagy Mágus befejezte a munkáját. Hatvan év küzdelem! De megérte: Megtudott mindent, amit egy Halandó megtudhat az Életről.

Hátradőlt hatalmas karosszékében, hosszú ujjai a kötegnyi kéziraton, belebámult vegykonyhájának csillogó lombiktömegébe, és - sírva fakadt:

- Rettenetes! Tizenkét milliárd esztendő, és vége a Világnak!... -

Végre hazafelé! Ilyenkor könnyű lesz az ember, fiatalosan pattogok hát lefelé a lépcsőn, még két forduló, és kint vagyok!

A következő szinten kivágódik az üvegajtó. Tömegnyi ember zúdul utánam. Ellepik a lépcsőházat. Hátranézek: csupa ismeretlen arc, mogorvák, szótlanok, mintha valami erő szorítaná össze az állkapcsukat. Kit érdekel? Az utolsó egyenes jön, azután ki!

De hol a kapu? Még volna egy forduló? Lám, a türelmetlenség félrevezet. Fürgén kanyarodom. A lépcsősor végén megint fal. És mögöttem a sokaság. Lépteiktől döng a ház. Közelednek. Félreállnék, hadd menjenek, de mint az áradat, egyenletes ütemben elszántan jönnek. Gyorsítok, el ne sodorjanak. Tartják az iramot. És még mindig sehol a kapu. Valami tévedés...

Nincs megállás. Forduló forduló után folyvást lefelé. Mögöttem tömören és erőszakosan a tömeg. A lámpatestek fogynak, a lépcsőház szűkül, oldalammal a korlátot súrolom, rozsdás, a másik karom falat ér, nedves. Uramisten! Már tökéletes a sötétség. Hopp, egy csorba fok. Sajog a bokám, és a tempó egyre gyorsabb. Kábán és hülyén rohanok, hátamban lihegő arcok, végre távol, odalenn feldereng valami halvány fény. A kapu!

Nem. Egy kút. Felette szűk kürtőből szivárog a világosság. A lépcsősor belefut. Átmenet nélkül. Mint egy csúszda. És benne nem is víz van! Zöldezüst folyadék, sűrű, mint a higany. Apró fények ugrálnak rajta, ezek verődnek vissza a falakon. Olyan szép, hogy meg kell állnom.

Félrelőknek, elesem, átgázolnak rajtam, és elszánt arccal belecsobbannak a zöldezüst iszapba. Kimért, lassú süllyedéssel elmerülnek benne. Sorra. Mind. Végül marad a csend és a fények. Akkor én is belecsusszanok. Köröttem a hús, gyönyörű folyadék, érintése könnyű és lágy, bőrömnek szerelmes tenyér, gyötört testemnek elíziumi élvezet. Merülök. Jó.

Így érezheti magát a bogár, amikor belekövül az illatos gyantába.

A ki tudja hányadik reggelen befordult a lépcsőházba. Két emelet. A lábaiban volt már a mérték, ment automatikusan, gondolattalanul. Lépcsőfokok, egy-kettő, egy-kettő; baktatott, egy-kettő, egy-kettő. A combja meghúzódott, lassított. Ennyitől? Pihennie kell, megállt. Hm... mintha valahol másutt járna...

... A korlát? Nem. A fal? A szürke kőpadló? A szag? A fény? Minden ugyanaz, mégis szokatlan. Mint amikor idegen helyen ébred az ember.

A lépcsősor! Mintha keskenyebb volna. Mögötte is? Lenézett. A lépcsőház mögötte tömve! Emberek sűrűn egymás mellett és egymás mögött némán, konokul, szabálytalan ütemben hágtak a következő fokokra. Fejek és vállak torlódtak mögötte, és olyan a csend, mintha mégse volnának.

Lépcsősor, aztán forduló, megint lépcsősor, megint forduló, mögötte némán diktálták a tempót, lépcsősor, forduló, lépcsősor, forduló, a tér egyre szűkült, a fal és a korlát mind szorosabban fogta közre, inai feszültek, tüdeje zihált. Már csak azt az egyetlen lépcsőfokot látta, a mindig következőt. Görcsös igyekezettel teljesített. Lépett, és megint lépett egyre, felfelé.

Hirtelen fény. Nyitott vasajtóból áradt a lépcső tetején. Az ég kékje! Tehát vége! Még két lépés! Egy! Azután a keskeny kőpárkány. Latolgatásra nem volt idő. Lépett. Talpa alatt a saroknyi perem, alatta a város, körötte a semmi.

Elrugaszkodott, és - repült. Repült!

Boldog néhány kör a torony körül, azután feljebb emelkedett, onnan nézte szorongva, amint az utána lépők némán hullanak a mélybe.

99.

- De szép vagy, Ismeretlen! - mondta őszinte csodálattal a tenyerén épp maráshoz görbült skorpiónak, mire az a porba ugrott, és elszaladt szégyenkezve.

100.

...

Az egyedüllét lehetőség a nagy dolgokra: egyezkedés magaddal, egyezkedés a világgal.

...

A csönd beszél. Ilyenkor előbújnak a rendezetlen gondolatok, és jól felidegesítenek.

...

Bekapcsolom a rádiót, hogy kikapcsoljam a csöndet. Szól. Nekilódul az agyam. A zene aktivizál.

...

Olykor szinte mindegy, csak hang legyen. Még a porszívó is megteszi.

...

Az automatikus mozdulatok rendben tartják az elmét: például a takarítás remek alkalom a szellemi tisztálkodásra.

...

A dolgok felfejtésére a legjobb módszer az egyszemélyes dialógus. Ha hallod is az önmagaddal szembeni ellenvetéseidet.

...

A tárgyak kellemes társak. Némán figyelik magyarázataidat.

Az állatok kevésbé. Reagálnak, zavarják a koncentrációt.

A növény az élővilág legmegértőbb teremtménye.

...

Szobámban fát nevelek. Lombot hajt, ágai súrolják a mennyezetet. Gyökerei átfúrják a földet. Leveleinek zizegése az a tökéletes hang, amelyik mögött bekapcsol az agy. Megtelik a szoba gondolatokkal és látomásokkal.

Hálás vagyok. Naponta öntözöm, és mesélek neki. Figyel, terebélyesedik, árnyéka körülölel az esti villanyfényben. Menedék.

...

...

Zavar ez a nyüzsgés. A lépések, a szavak, az érintések, az injekciók, a szíjak a karomon, a deszkafal az agyam oldalán.

Aludni szeretnék!

1994 - 1996.

AJAJ, MI VAN?

Biztos már keresnek. A dokik nyugtalanul az órájukat nézik. Mindjárt nagyvizit, és a Jóska sehol. Hiába magyarázom nekik, hogy Édről nem olyan egyszerű beérni. Hogy a kimenő tegnap estig szólt? Mondtam én, hogy csak hétfőn jövök. Reggel. Mert este ugye zárva az ajtó. Hogy mi a fenének kell hétkor már becsukni? Aki meg akar szökni, az meg tud szökni. Nappal az jön-megy, aki akar, és oda, ahová akar. Minket néznek hülyének!... Jó vicc lehet! Talán még az ágy alá is bekukkantanak, és kérdezik a fiúkat a hatosban, mit tudnak rólam. Hol a Jóska? Már itt kéne lennie! Reggel nyolcra, és már féltizenegy! Hát jövök, jövök. Igyekszem én. Még ez a rohadt szatyor is. Megpakolva. Könyvek, mondom én. Alján meg szerszámok. De ezt nem mondom ám! Tele kell rakni. A nagy átrázás. Richtig nem olvasom el. Lehet ennyi gyógyszerrel olvasni? Akár hússzor is nekivágok egy mondatnak. Igaza van a Tibor bácsinak. Ilyen helyre csak krimi való. Na ja! Melós. Azért jött be, hogy leszázalékolják. Inkább, mint a munkanélküli segély. Azt bezzeg ki tudja számolni, hogy így jár jobban. Rohad a munkásosztály! Bezzeg a főorvos úr. Az aztán él. Mint hal a vízben. Hogy micsoda lakása van! Teringettét! El tudnék ott lébecolni, de el ám! Csak hát a poloskák. Neki is van. A telefonjában. Ha tudná! De hát tudhatja? Ha mondanám, se hinné... Te marha Jocó! Most aztán oda a bizonyíték. Hiába cepelem. Az a kurva jó szíved. Nono! Végig kell ezt gondolni! Csak érjek már be! Még egy kanyar jobbra, aztán már ott az a randa ház. Ajaj! Már minden bokrot ismerek. Hatodik hónapja. Nem kunszt. Így hívja mindenki: sárgaház. Diliház. Persze a másodikon. Akiknek teljesen elmentek sétálni, azoknak könnyebb. Jól elvannak a fikszaikkal, és nem törik az agyukat. Én meg itt a félúton. Félúton? Elbasztam hat hónapot. De hát rajtam múltott? El kell készülni a listával, aztán gyerünk! Leellenőrizzük. Ki kell lógni, persze. Ügyesen. És semmi leszerelés, Jóska! Ne légy marha, hogy eltünteted a bizonyítékokat!... A francba! A kétszáz kilós kapu. Jesszusom! Mindjárt tizenegy! Futás! Mit kiabálsz? Dehogy állok meg! Hat hónap alatt nem vagy képes megjegyezni a pofámat? Ül és les. Mint egy uraság. Aztán meg kiabál. Pfű! Kettesével egy emelet is sok. És még az a ménkü hosszú folyosó! Csak igyekezz! Dübörög, hát dübörög. Szöges bakancs, visszhangozik. Legalább hallják, mennyire sietek... Zárva van. Ki érti? Most? Fényes nappal? De hát minek? Mi a franc van odabenn? Ebzárlat? Loholok, és tessék. Az osztály megszűnt. Hm. Csengetek. Nem nézhetem a bakancsom orrát időtlen időig! Na végre! Nem, nem ülök a csengőn. Tudom, hogy nagyvizit van, de valahogy csak be kell jutnom, nem igaz? Nem válaszolok, nem én! Mondjad csak, nünüke, akkor könnyebb. Én vissza tudom fogni magam. Ordibálj, harcias idegroncs! Mert egy ápoltból ápoló lettél, hát azt hiszed, így kell a betegekkel bánni? Beszélj a hátamnak! Mért pont most festenek, és pont az ajtóban? Na és? Tessék kiírni. Vagy nem tudtok kitenni egy cédulát, hogy létra miatt zárva? És akkor nem tojik be az ember, hogy kicsukták a jó kis kórházából. Amikor éppen haza akar jönni... Mi van itt? Dugig a hatos fehér köpennyel. Ki kell nyitnod a szádat, Jóska! Na látod, megy ez! Tényleg elhiszik, hogy Édről

ilyen körülményes bejutni. Eddig rendben. Hát hogy vettem volna be a gyógyszert, ha nem adták ide? Nem merik ideadni. Pedig tudják, hogy én nem felejttem el bevenni. Ilyen memóriával! Attól tartanak, hogy én is úgy csinállok, mint az a dilis Feri az ötösben? Otthon bevette egyszerre az egészet. Vihették gyomormosásra. De minek adnak neki olyan erőset? Nem beteg az! Szimulál. Én tudom. Látom rajta. Ezek meg? Orvosok ezek? Nem látják, hogy szimulál? Ha meg tényleg hülyének nézik, minek engedik haza? Ha meg hazaengedik, miért nem a té neje kezébe nyomják a francos nyugtatókat? Nekem kellene itt intézkedni. De hát a kutya sem hallgat rám... Végre csend. Szunyálnak. Kimerültek ettől a tömegtől. A szatyor. Kipakolás. Nicsak! A mama mégiscsak becsempészte a fasírtokat! Megvan az ebédem. A löttyüket meg csak egyék ők! Hat kilót leadtam már. Rendes csaj ez a mamuska. Hogy sírt ma reggel. Nem látott hat hónapja. És hogy kért, ne menjek azokhoz vissza. Majd itthon meggyógyítanak, és minden megint a régi lesz. De mondtam neki, hogy én nem akarom, hogy megint minden a régi legyen. Hogy tudta becsempészni? Fel sem tud kelni az ágyból. A Zsófi. Csak ő lehetett. Igen! Akkor jött éppen, amikor öltöztem. Rákiabáltam, de azt mondta, látott már szebb gatyákat is, mint az enyém. Miért? Milyen az enyém? Pont jó. Vén tehén! Csitt, Jóska! A mamádat gondolja. A szegény béna mamádat. Mondta is a mamus, hogy milyen jó lélek. Én meg csak okosítottam, hogy nem árt azért vigyázni. Biztosan a lakásra feni a fogát, azért olyan jó. Bezzeg azzal nem számol, hogy egyszer hazamegyek. Végleg! Hiába halna meg a mamus, itt vagyok én! És ha egyszer kiengednek, leszámolok mindenkivel! Azért is néztem a körmire a hájas Zsófinak! Akkora patáliát csapott. Bevágta az ajtót. A mamus meg elkezdett sírni, hogy ne bántsam az egyetlen gyámolítóját, ha már nem vagyok mellette... Isteni fasírt-illatú az egész szoba. Abból meg rájönnek, hogy nekem fasírtom van. Ellopják a disznók. A kiéhezettek. Mit kéne csinálni? Hogy el ne lopják. Megeszem! Aztán zsupsz!, be a nyugtatókat! Isteni! Hogy tud főzni ez a... Várj csak, Jóska! Gondolkozzál! Hajnalban, amikor a mama még aludt, körbejártad a lakást. Igen. Minden poloska a helyén. Mondtam a mamusnak, vigyázzon, mit mond! Telerakták a lakást poloskával, hogy kiszagolják, kivel mit, hogyan. Akkor még pizsomában voltam. Mama ragaszkodik, hogy otthon pizsomában aludjak. Pedig felöltözve gyorsabb a menekülés. Csak kiugrom az ablakon, és már futok is. Feltéve, ha megtudják, otthon vagyok. Ekkor jött Zsófi. Ez az! A Zsófinak kulcsa van a lakáshoz! És hozta a fasírtokat. Tehát Zsófi a beépített emberük. Persze. Hiszen úgy beszélt velem, mint egy taknyos kölyökkel. Semmi respekt. Hogy mintha a fia volnék! Beetető duma. És akkor becsempészte. A szatyromba. Világos! Ezek a fasírtok itt meg vannak mérgezve. Meghalok. Meghalok anélkül, hogy bosszút álltam volna! Rohanj, Jóska! Le az ujjat! Ööööö. Még egyszer! Kiürülni! Teljesen kiürülni! Megmenekültem. Jaj, ez az izgalom! És a mamus? Veszélyben van! Mit tegyek? Istenem, mit tegyek? Hogyan értesítsem a mamát? Haza kell menni! Talán már nem is él. El kell kéredzkedni. Vagy csak úgy kiosonni? Papucsban. Legfeljebb megfázom. Tüdőgyulladást kapok. És akkor fuccs! Ha meg bakancsban? Akkor megkérdik: Már megint hová? Vissza szépen a szobába! Mert ilyen furfangosan tudnak ám beszélni! Azt hiszem, bolondnak tartanak. Hát persze. Csak tartsanak. Azért vagyok itt. A jó biztonságban. Amíg ki nem derítem, ki feni a fogát az életemre. Mert ugyanúgy nem lehet folytatni. Állandó rettegésben élni. Le kell számolnom velük! Kihez forduljak? A pszichológus nő! Az is orvos, de rendes. Megígérte, hogy segít. Rohanás!... De igen, doktornő, rá kell érnie! Majd megmagyarázom. Most azonnal! Meg kell vizsgáltatni ezt a fasírtot. Mérgezett! Kiabálok? Jaj, nem kell kiabálni! Hogy csak holnapra lesz meg? Hogy mennyi kerékkötő van a világon! Mindegy. Haza kell eresztenie! Tudom, tudom. Délután beszélgetünk. De ez most fontos! Azonnal!... Hiába magyarázok. Mindig hiába magyarázok. És ilyenkor mindjárt dadogni kezdek. Jó, majd beveszem. Ebéd után. Nem most, mert üres a gyomrom. Oké. Ezt felfogta, hogy meg kellett hányatnom magam. De hogy a mama ott fekszik kiszolgáltatottan? Azt nem. Mi a fenéről tud biztosítani? Hogy gondjuk van a mamusra? Hogy a Zsófi itt dolgozott valamikor, és megbízható? Tényleg. Ezt elfelejtettem. Pont ezt! Hiába, a pánik. Nem

szabad. Nem szabad pánikba esnem... Oké. Most akkor kell egy cigi. Végre valami, ami jó. Négy folyosóhossz oda-vissza, azzal vége a füstölésnek. Szeretem ezt a hatalmas képet a falon. Csuda klassz. Nekem is mondták, hogy fessek. De nem. Nem vagyok már gyerek! Pedig szép volna egy hatalmas, golyóbiztos tank a közepébe! Nicsak! A nünüke! Ma úgy látszik, nincs más dolga, egész nap csak velem foglalkozik. Egy rohadt cigit nem tud az ember nyugodtan elszívni. Mi? Ki vár? Ja, persze. A főorvos. Az őrmester. Hát aztán! Szedem a lábam, nem látja? Abszolúte értelmetlen az egész, de megyek. Megkérdi, hogy vagyok. Én meg azt mondom, jól. Mit szaporítsam? Úgy sem csinál semmit. Már az elején kijelentette, hogy ő nem a rendőrség, itt csak gyógyulni lehet. Tehát hallgatók... Jesszusom! Kik ezek? Aha. Orvostanhallgatók. Hiszem, ha akarom. Jó volna kihúzni belőlem valamit? Sejttem én! Az a fekete. Roppant gyanús. Arab. Vagy cigány. Egy terrorista. Az is ilyen volt, aki rám lőtt. Máris provokál. Még hogy egyeztetni az adataimat! Reméli, a születési dátumomra ugrani fogok. Hát azért sem! Már egyszer begorombítottak vele. Hiába mondom, hogy megtévesztésből írták be. Még nem tudom, kiktől ered. Még nem jöttem rá. Valakinek csak érdeke, hogy 39 évesnek tűntessen fel. Még hogy 1956-ban születtem! Kész röhej! Mindenki láthatja, hogy túl vagyok az ötvenen. 56-ban már benzines üveg volt a kezemben! Elterelés. Az ávéhá is csinálhatta, igen. Hogy megvédjen a terroristáktól. Vagy az ellenség. A fekete vigyorog. Pont ő. Tudja, amit tud. Látom rajta. Azért sem ugrom be. Jó. 1956-ban születtem. Semmi ellenvetés, Jóska! Hogy mit? A fenét szűnt meg az ávéhá. Hülye! Mért ne tudnám, hányat írunk. Hogy más világ van? De azért kell az államvédelmi. Az államot mindig meg kell védeni, mert mindig vannak ellenségek. Beugratás! Tuti, hogy beugratás. Ha azt mondom, nincs ávéhá, akkor elbázzák magukat, és elszabadul a pokol. Mert ilyenek ezek. Ha azt mondom, van, hogy én magam is ávós vagyok, akkor meg végem. Kinyírnak. Szóval utánam jöttek. Jól megnéznék. Ha legközelebb kidugom innen az orromat, egyből lekapcsolnak. A buszon. A jó tömött buszon a hátamba szúrják a kést. A kutya sem veszi észre. Hallgatni, Jóska! Most meg a foglalkozásom. Minek tudnia, mi volt a foglalkozásom? Az van beírva: műszerész. Bólintok. Munkahelye? Magyar Posta? Oké. Persze, arra egyikük sem fog választ kapni, hogy mi volt a munkaköröm. Toporoghatnak, de nem tudják meg! Haha! Nyeregben vagyok! Micsoda??? Nem! Semmiféle poloskát nem találtam! Semmit! Ez az államtitok megsértése! Majd feljelentem, csak legyen kinn! Egy követ fúj velük! És persze kiad. Ez a vén gatyás! De igenis kiabálok! Szóval ezért engedtek haza? Mert maguk csak tudják, hogy nincs otthon semmilyen lehallgató készülék! De hiába! Hisz hát van. Igen! Egy a rádió hátfalában, egy a karnisban, egy a szekrény aljában, még a konyhában is. A gázcső hajlatában. Remek kis rejtekhelyek. De én tudom ám! Tudom, hová kell nézni! És mind ott van! Bemikrofonozva az egész lakás! Nem hiszitek? Pedig nálad is van, fődoktor! A telefonban. A szép zöld telefonodban. Volt. De kiszedtem. Hol? Azt a gatyás istenedet! Hát a Zugligeti út 201-ben. Ne higgyétek. Nem is azért mondtam, hogy elhiggyétek! Csak úgy... Én marha! Kiszaladt. Mert úgy fel tudnak húzni! Kiugrasztani az emberből a titkait. Ne lépj közelebb! Fogadni mernék, hogy pisztolyt rejteget a köpenye zsebében. Az a fekete. Miért ne? Gyilkosság a diliházban. Te terrorista! Ismerem az ilyen rongy gyilkosokat! Hárman egy ellen? Csak nem képzelitek, hogy hagyom magam? Nesze!... Segítség! Eresszetek el! Ne! Injekciót ne! Így akartok kinyírni?... Huu, de fáj a karom. Vigyázz, Jóska, el ne bőgd magad! Oké. Ez az én gyógyszerem. A csodás kis kék tabletta. Jó. Lefekszem, persze, lefekszem... Nem tudom tovább tartani. Ki kell menni. Dől ez a kurva fal. Dülöngél. Ojjé! Már megint nünüke. Mit ordibál? Kimegyek. Na és? A klotyóra, szipirtyó. Hogy robog a lógó melleivel. Úgy zötykölődnek a köpenye alatt, mint a megbolondult egerek a zsákban. Hű, ez jó! Egerek a zsákban. Höhöhő! Muszáj, ha mondom! Muszáj! Ne fogdoss, nünüke, mert! Tudok én járni. Egy kis kótyag az egész. A kék dilibogyók, na. Van valami ezekben a gyógyszerekben, amitől annyit kell hugyozni. De jó! Mindig csuda jó megkönnyebbülni. Persze! Vissza is találok. A hatos a kabaszámom. Nem tudta, nünüke?... Ááááá. Aludni. Aztán a pszichóshoz. Csudára szeretem.

Elmondom majd neki. A vén szarost. Meg a feketét a pisztolyával. El én!... Drága doktornő. Hogy nem várta ezt tőlem? Hát mit várt? Lehet itt valakitől valami logikusát várni? A bolond az bolond, és nem várható el tőle logika. Nemde? Mit szekálnak? Hát pojáca vagyok én, hogy folyton ugrassanak? Ugyanazzal? Hányszor dumáljam el annak a vén gatyásnak ugyanazt? Ha? Jó. Fődoktor. Tudom én, édes pszichónő, mi a rend meg a móres! Dicsérem is magam olykor: Klassz srác vagy, Jocó! Ügyesen tetteted magad. Direkt jól áll. Hát ez meg nevet. Hű, de jó! Jót mondtam. Most le kell sunynom a fejemet, hogy ne lássék rajtam az a francos elégedettség. Hát akkor elmondom. Hogy-hogy hová? A fődokihoz. Előbukkant a neve. Többek között. Az én memóriám! Hát a Zugligeti út 201-be. Oké. Szóval jó helyen jártam! Na, mit szól? Álkulcs, és kész. Persze, hogy le kellett adnom. Egyet. Igaz? Egyet. Haha! Oda jut be azzal az ember, ahová akar. Bedugni, elfordítani, ha betalál a hézagba, csak megszorítani, újra fordítani: kész. Szolgálati kulcs. Hát ugye, ilyet nem lehet kitalálni. Mondom, sokszor olyan helyre is be kellett surranni, amit bezártak. Honnan a fenéből tudja ez a nő, mi az igaz, és mit találok ki csak úgy magamtól? Ha a kis pszichós volna itt a séf, hát nem csúsznának olyan könnyen selejtezésre az áldilinyósok. Nem ám! És ha a kis pszichós dirigálna, már rég elintézték volna a rohadtakat. Akik az életemre törnek. Mert igenis rám lőtt. Az a senkiházi fekete. A szállodában. Neki megmondtam, melyikben. De ő sem ment semmire. Azt mondja, ott járt. És mindenki azt mondta, hogy ott nem volt lövöldözés. Ez nem vadnyugat, kérem. Így mondták. Én hiszek neki, igen. Ő meg nekem. Vica versa, ez a rend. Ilyennek kellene lennie itt a dolgoknak. Majd mi megmutatnánk! Nála még rá is lehet gyújtani. Sokkal könnyebb úgy dumálni, ha az ember pőfékel közben. Nyugodtabb a delikvens. Nincs hiányérzete meg mehetnékje. A tévében? Hát ami mindig. Jó kis krimi. De annyit szövegelnek közben, hogy alig érteni. És még ők pisszegnek. Hiába mutattam: az ott én vagyok! Nem látták. Az az álarcos, mondom, közvetlenül átellenben a terroristákkal. Egy pályaudvar, nagy tömeg. Talán az álarc miatt? Van benne ráció. De aztán már nem volt álarc. Se semmi. A szállodában. Süppedő szőnyegek, fekete csempés fürdőszoba, színes tévé, még a telefon is színes. És akkor jöttek. Hárman. Három fekete. Vagy arab. Vagy cigány. Mit tudom én! De sikerült! Hisz már meséltem. Nem. Nem a tévében. Csudára összekeveri az ember, igaz? Hogy-hogy különválasztani? Hát ami van, az van. Csak nézze meg a lyukat az oszlopban! Annak ott kell lennie. Hogy arra ő sem gondolt. Majd megnézi. Még egyszer elmegy. Meg kell hagyni, van gógyija a kis pszichósnak. Meg jó kis kérdései. Hogy tényleg rátalál az ember a dolgok rendjére. Azt kérdi például: Hogy ha 56-ban orosz tankokra dobáltam a benzines üveget, hogyan lehettem aztán ávós? Hogy fér ez össze? Igaz is: hogyan? Mit mondhattam? Ellenség mindig van. Hol ez, hol az. Ki ismeri ki magát ebben a világban? Én meg utálok az ellenséget. Ki kell nyírni. Nincs ebben semmi logikátlan. Hogy manapság? Detto. A Postán azt mondták, ha találkozom véletlenül, így: véletlenül! lehallgató készülékkel, valahol, ahol szerelek, hát csak hagyjam ott. Sőt! Vizsgáljam meg, működnek-e. Az ellenség kifürkészése miatt. Mert ki tudja, mikor, kik szervezkednek az állam ellen. Hát rajtam ne múljék. Hát mi vagyok akkor, ha nem államvédelmi hatósági közeg? Na. A kis pszichós is tudja, hogy én tudom, hogy ez már nem az igazi ávéhá, de hát így szokta meg az ember. Hogy elmúlt az a világ? Ki mondja? Az újság? A tévé? Duma. Higgys el, süket duma. Hát hiszen ma reggel is. No de erről már meséltem. A listával? Alakul. Nyilván nem csak a fődoki jutott az eszembe. Még magának se, drága doki néni! Majd odaadom, ha úgy gondolom. Spekulálni kell! Sokat. Itt lehet. Hát ezért nem tudom, ki akarok-e kerülni innen. El kéne dönteni. Ebben nagy igazsága van. De addig, amíg a dolgaimat rendbe nem teszem, addig itt kell maradnom. A bizonyítékok miatt. Addig nem hisznek. Hogy diliflepnivel még kevésbé hisznek az embernek? Ajaj! Lehetséges. Bele is törődtem. Hat hónapja érik a flepnim. Hogyne segítenék magának? Az érdekem. Mit magyarázzak meg? Szóval, ha a mamus 68 éves, én hogy lehetek akkor 54? Világos, mint a nap! Miért ne szülhetett volna engem 14 évesen? Júlia is szülhetett volna, ha nem számúzik Rómeót, satöbbi. Nem? De. Hát

mit számít magának, kis pszichósom, hány éves vagyok? A szavahihetőségem? Hogy a személyibe nem írnak hamis adatot? A kis naiv. Legközelebb megkérdelem, hogy ő hány lehallgatott telefonról tud. Ma. 1995-ben. Hm? Ami úgy ottmaradt. És a magnók csak forognak. Kiknek? Mit gondol, kiknek? Oké, Jocó, ezt meg fogjuk kérdezni... Kuss! Zárd már el azt a rohadt rádiót! Hiába szorítom a kispárnát a fülemre, az agyamban ugrálnak a hírek. Kit érdekel? Hazugság folyik a csapból is. Én meg leginkább aludni szeretnék. A kis kék golyók már régen átittatták az idegeimet nyugival. És egy ilyen jó kis beszélgetés után állati jó volna hunyálni. Szétverem azt a rohadt készüléket! Végre. Megint a fal. Megvan a párna alatt? A pisztolyom. Persze, megvan. És mennyi a lyuk a falban! Itt is lehetett valami balhé. De mikor? Tegnap, amikor nem voltam itt? Mamuska, vigyázz a nyelvedre! A Zsófi-val nehéz elbánni. Rém rafinált, és olyan szép kövér, mint egy ház. Akkora mellei vannak, huu! Három ludat elrejtethetne közöttük. Ezek a lyukak a falban! És mindet ki lehet nyitni. Az én jó kis szolgálati kulcsommal. Az ám. És szétnyílik a fal. Lám! Hűű! Milyen parádés hotelszoba! Süppedő szőnyegek, fekete csempés fürdőszoba, színes tévé, persze. Jó, jó! Siessünk! Hol az a nyamvadt telefon? Az is színes. Azannyyát! Ez karóra? Igen. Hű, mindent mutat, még a holdtöltét is. A fene! Csak fürgén, mert rajtakapnak! Jó, nem nagy ügy egy ilyen kis miki. Ki van ez találva. Szétszedtem már párat. Mit tudnak ezek a japánok! Az ántiját! Azt hinné az ember, rendes, szorgalmas kis aprónép, oszt idebizniszelik a füleseiket. Kész is van. És akkor benyitnak. Három fekete. Elő a pisztolyt! De falnak szorítanak. Nem hagyom ám magam! Egy sasszé balra, egy jobbhorog. Már csak kettő. Egy sasszé jobbra, gáncs karatéból. Már csak egy. És akkor huss! Ki az ajtón! Ha nincs az az oszlop, hát keresztülfür a golyó. Csak nem megijedni! Futni, Jocó! Ahogy a lábad bírja! Itt már vannak. Ez a hall. Oké. Csak nyugi. Ki kell sétálni az ajtón. Mint aki ráér. Mert ez tényleg nem vadnyugat... Há? Há? Mi van? Kirázott az álmomból! De izgatott. Baj van, nünüke? Nyilván, ha szalajtják. Ilyenkor a földokhoz? Mi a fenét akar? Csak nem számonkérés? Aztán! Mit tehetnek? Hé, Jocó! Elég nagy balhé volt. Még felkerülsz a másodikra. Nem betojni! Hallgatni. Bűnbánóan. Az jó lesz... Ajaj! Mi van? Mindig egyedül szokott. Most meg ott álldigál a két verőlegény. A fő-ápolók. A másodikról. Rossz ómen. Á! Csak kíváncsi. És maga a bűbáj. Azért nagyon kell vigyázni. A zöld telefon? Melyik szobában is? Úri házaknál úgy mondják, szalon. Meggy-szinű bársony fotelek. Négy. Bársony sötétítő, ugyanabból az anyagból. Stimmel? Na látja! Hát hazudok én? A főnök is azt állította, hogy hazudok. Hát a szállodai ügyre, hiszen tudja. Elégyszer meséltem már. Persze, kiborultam. Utálom, ha rágalmaznak. Kikértem magamnak. Ráadásul azzal vádolt, hogy szabotáltam. Merthogy vigyázni kell ám, nehogy rájöjjenek. Pláne így, külföldiekkel. Mondtam én, rizikó is van a világon. Az ilyet be kell számítani. És hogy nem mindig a melós a hibás. A felderítés. Hát tudhatom én, hogy percek múlva visszatérnek? Nem. Nagy volt a pofám, földoki, belátom. Mindig abból van a baj. Az igazság miatt. Még elő is kerítettek valami orvost vagy kit, és az percek alatt rám sütötte a bélyeget. Mániás paranója meg miegyéb. Mondták, pihennem kell. Kivontak a forgalomból. Ezt így nevezik. Magának kéne engem tisztáznia, ha beszélhetnénk a dologról. Persze, ehhez bátorág kell. Merthogy az ilyesmi államtitok. Érti. Hogy előbb meg kell gyógyulni? De hát mi a franc bajom van, megmondaná? Mániás paranója. Na és? A dilibogyókkal nem mennek semmire, látják. Nos, mi az a csudás gyógymód? Azt nem. Az kiöli az emberből az emberit. No, igen. Joguk, az mindenhez van. Itt a kiszolgáltatott sok hülye. Maguké meg az igazság, persze! De alku is van a világon. Hallgatok. Hm? Mint a sír. Csupán jóérzésből. Hisz a doktor úr mikijét is én szereltem ki. Eldugtam. Jó helyre. A listával együtt. Majd átadom, ha elküldi ezeket itt, meg elrakja azt a rohadt injekciós tűt. Oké? Totál megbízható vagyok. Hiszen tudja, csak szimuláltam. Nem vagyok én bolond. Csak üldözött. És félek, érti? Még magától is. Magától a leginkább. Gondoltam, egy kis szívességért csak csinál végre valamit az érdekemben. De az elektrosokk nem az, amire vágytam. Nos? Kiradírozok én mindent az emlékezetemből. Hogy könnyen kihozhatnak a sodromból? Szóval félsz. Tőlem, mi? Kölcsönösen tartunk egymástól.

Hát ez ilyen világ, főfaszi. A biznisz a járható út, nem az agresszió. Én hallgatok, te meg kiengedsz. Diliflepní nélkül. Oké? Ne vigyorogj, az istenedet! És vidd azt a kibaszott tút, mert kiverem! Eresszetek! Födoki! Ne engedje, hogy lekötözzenek! Eljárás ez? Szabad magyar állampolgárral? Magának adom a mikit! Az álkulccsal együtt! A listám is ott van... Nem, nem mondom meg! Jó kis hely az! Áááá! Hát így! Szóval Szálics Józsefet likvidálni kell. A félnótást. Rohadt gyilkosok! De ordítok! Még hangosabban is ordítok! Nekem már mindegy! Nektek nem, mi?

Hárman egy ellen! Belém döfték. Kicsinálnak. Mert rossz világba születted, Józsi. feladhatod. Kész vagy.

Máris merülök. Lefelé. Mintha víz alatt.

Visznek. Úszom.

Nyikorognak. Négy kerék sirat. Hallom.

Az ajtó.

Becsukódik.

Mögöttem.

1996.

ÍTÉLETIDŐ

„Vihar lesz. A fenébe!” Az utolsó slukkot már a körme közül szippantotta, visszaeresztette a bejáratnak kinevezett pokrócot, leballagott a földbevájt lépcsőfokokon. Hiába a tetőnek kifesztett áttetsző fólia, odalenn már alig látott, ismerős hepe-hupákon az egy szál dróton lógó körtéig lavírozott, becsavarta. „No, már dörömböl is...” Fülelt, nem sipít-e befelé a szél holmi alattomos résen. „Reggelre itt rendnek kell lenni! Két hét... így hetvenen túl szalad ám... és jönnek!” Rábízták, hát meg kell nézni sűrűn a lepedővel takart freskókat, nem szeretik a nyirkosságot, a rezsót sem égetheti fessz, a cigi pláne tilos. Nem gond, megszokta már, harminc éve tutujgatja a kihantolt ezt-azt, érzi a becsét, ráragadt.

Ókeresztény. Ilyennel még nem volt dolga, sem holmi falra pingált képekkel. Római meg avar meg honfoglalás, az igen. Ajaj! Mi mindent kapart már elő! Azóta kivált, hogy rábízták az ásó mellé az ecsetet is. Fakó bajusza alatt elszalad a szája, legutóbb is, ugye: „Na, Sándor bá, már meg mit talált?” Hát a Krisztus itt, bizony! Körmeivel pattintgatta az utolsó vékony réteg megkeményedett földet, és jött elő, mint a csuda, a barna láb, a szögfej meg a piros vércseppek.

Lebbenti sorra a lepedőket, alá villant a zseblámpával. „Jól őrizted, öreg! Itt egy hajszálrepedés sincs, se hólyag, se semmi. Szépek, ahogyan azt az a nyurga kilapogatta azokkal a vékony ujjával. De azért ez a bütykös is megéri a magáét!” Ötven év a földdel, nem semmi! Csoda, ha tenyerén vastag a kéreg? Mégis megérzi, mikor kell gyengéden, óvatosan a kis spaknival, de meg ám!

Hosszú éjszaka lesz, elkél egy kis tea vérkergetőnek, álm ellen kortyingatónak. Bedugja a rezsót, csörög a kanna, csorog a víz, most megáll, csontja jelez, fülel. „Északi, mi más! Ha nekilódul, mert neki, az bizonyos, utána jön a víz!” Látott ő már combig érő, iramló sarat, hogy megállt az élet a városban, és ez a kis kazamata itt, ezzel a semmi fóliával! Csak fel kéne mászni újfent, elég-e a földhányás a gerendákon, elég-e az árok mélye terelni a hegyről rohanó patakot? Nyúl hát a lapátért, csoszog felfele, nem árt egy pillantás az égre is, mennyire van?

Az, az! Tudja ő! Mérge, puffadt, szürke felhők, szélvész kergette futásban, idele-nem meg úgy cibálja a fóliát, mintha épp csak az volna útjában. Amott már a száraz villám, és a fák, hogy ki nem törnek! Ami lenn volt, most odafenn, forog, pörög a száraz levél, apró gallyak. „Ördögök bálja, cifra tánc...” dörmög, arcát csípi a homoktól szűrös kavargás, pislog, könnye csorog, vékony inge kövérré dagad, de muszáj! Hát görnyed, lapogatja a kupacokat, rak is rá, téglával jól nehezíti, nem sok, de beleizzad. Nem is lát, meg nem is érzi, mikor eredt el az eső, még cseppenként, mutatóba, azután zuhé! Oldalról fog neki, úgy vág, mintha a házak közül ádáz kezek zúdítanák. Iszkol is lefelé. „Uramisten! Mi lesz ebből! A jó kis tettjei vihar.

Persze a Dóm hogy állja! Mint egy erőd, de ez a szegény kicsi mauzóleum...” Odalenn félre a lapát, nagyot sóhajt, imádkozna is, ha tudna, de templomba sohase járt, csak így, ha rájuk akadt a csákányával. Öreg csontok, öreg kövek, istenre nem futotta. Asszonyra sem, hisz minek? A föld után ment világ életében, hogy őrizzen akkor asszonyt? Hát mindig csak magában, mindig csak a két kezében, abban van a bizodalma. „Jeszusom, a víz! Sustorog már.” Matat, zörög, itt a zacskó, apró porrá avult tea, egy csipetnyi, s kapja is már, elő a zománcos bögre, s ni! még cukor is akad. Lehuppan a szálkás, tákolt lócára, karistol a bögre, kavarja, hörpint, és hallgatja, mint pereg a feje felett a zivatar, hogy nő a szél ereje, mint cibálja, tépi egyre azt a vékony, semmi tetőt. „Atyaisten! Belekapott!” Fenn lobog a tépett sarka! Pattan az öreg, már nem látja, mint repkednek a lepedők fel-felvillantva a fal képeit, mint mozdulnak a függőlegesek, mint rángatózik a dróton a körte, s járnak az árnyak eszeveszett táncot, mint élednek a faragott indák, szőlőfürtök, oroszlánok a sarokban terpeszkedő 1500 éves szarkofágon, s mint zúdul be a ferde eső, s csobban a vajatban hamarost felgyűlő vízen. Ő már odafenn birkózik a verdeső föliával, öles gerendát emel, földhalmot lapogat, árkot mélyít, köveket cipel, téglákat rak, csizmája csusszan, elesne, ha nem volna a lapát, orrán, szakállán csurog az eső, inge csontos hátára tapad, törődik is vele! Hasít a villám, felvillan, pöffeszkedik a Dóm hatalmas tömege, ördögkacaj zúg a fölébe: „Mi akarsz, vén csont, ellenünk?” „Fúhatsz most már!” nézi az öreg a munkát. Készen. Nézi a vízben, szélben, feketeségben, egyszál maga a szakadó vészben. Aztán fordul, lefelé cammog, húzza a vállá, lépése nehéz, cuppog az agyagon tele csizmája. Odalenn a bűzös pára. Áll meredten, dörömből a riadalom: nedvesen lógnak a fehér lepedők, a szarkofág párkányáról elkésett, méla cseppek hullanak, a taposott agyag gödreiben tócsák... Sírni volna jó, s a szégyen! hogy kifogott rajta a cudar idő! Lassabb a mozdulat, félre a lapát, tenyere zsibbad, ki a csizmából, le az inget, cafat rongyba törölközik, itatja nyakát, arcát, szikkadt ereje borzongatja, pedig izzik a rezsó. „A pára! Le a lepedőkkel! Szaporán!” Hát újra a lendület, s feladat mozditja. „Valahogy rés kéne, cűg, hogy elvigye. De akkor a víz is jön. „Istenem, mit tegyen? Öleli a nedves vászonhalmot, mászik felfele megint, félre a pokróc, s tartja a lepleket a szélnek, víznek, majd nekifeszül, gerendán rögzíti, hadd cibálja, kövekkel támasztja, el ne vigye, óvja a rést, csak a levegőt ereszti be. Amúgy mezítelen, az őszi viharban párát kerget, halott kezek nyomait védi. S aztán újra le, elő a vödröt, elébb lapáttal, aztán kézzel neki a sárnak, meríti, s fel az egyre lazább fokokon, kidönti az útra, újra le, bögrével meríti a szarkofágból, csak el a vízzel! Jól van, a rezsó rőtörös, szárít. A vihar zűg-e, vagy fejében a vér, nem latolja, van annál fontosabb, csak gyorsan, gyorsan! Merít, cipel, útra zúdit, le s fel, le s fel, nem fázik már, s mire kész, alig liheg, rá a lócára, hátával a sárga földnek, félkézzel a kanna után, majd felrobban, úgy ropog a tüzes lapon, hamar forr kihűlt teája, lágyan csurran, bögre csörren, átkulcsolja, hüvelykjét fülébe akasztja, kezében gőz bodorodik, tenyerével melegedik, hörpint, pillant körbe. „Jól van, nincs baj...” Szeme héja lecsukódik, csupasz lábait egymásra rakja, ölében üres bögréje, a hűvös újra borzongatja, jobbával a falon matat, szöget talál, azon vékony kabátja, leemeli, magára teríti, s alszik is már.

Álma a föld, mi volna más, az olykor agyagos, sárga, olykor murekkel kevert vagy feketén zsiros, egyszer halomban, tetején árva fücsomó, aztán szabályosan ásott, benne barna csontok, rücskösek, benne csorba cseréptálon karcolt kacskaringók, benne kantár cifra rézverete, letaglózott lötetem, félfa töredéke, márvány virágok, húsos szőlőfürt kajla Bacchus-fején, ékköves boglár, ezüstös markolat rozsdáette kardon, s egy szélvihar elsöpri mind! Ő futna, de kötéllel lekötve, kiáltana: „Vigyázzatok!”, de hangja bennreked, parázs-szemű ördögfattyak dörgő hahotája, szőrös karmuk kabátját cibálja, nyög, karja, lába ráng, s riad. Apró, ráncölelte szemében azonnal az értelem, s már pattan is, oda a fáradtság, hiszen, ó, egek! a sarokból megint a szél fű, s beveri az esőt a szarkofágra. Jaj, a falak! Ha volna imája! Csak karja lendül, a lapát, igen, s máris felfelé! És kezdi újra, föliát rögzít, gerendát igazít, sarat tapaszt, állja az esőt s a szelet, nekidől mezítelen, lába csupasz, hajlik, tapod, káromkodik,

fohászkodik. „Mint az átok! Ver az ég...” Hát isten az ilyen, ki saját házát rombolja cudarul? Vagy a sátán gyilkolja az ősi kegyhelyet? Gondolhatná, ha ereje volna, de csak a keze jár, gerince roppan, ina feszül, vére lüktet, szíve dörömböl. „Meddig még, Uram? Sok ez már nekem...” Hetvenöt év ereje rogyan, hiába hajtja a muszáj, igaz, a fedél most áll megint, de meddig? Reménytelen, ha az időben kegyelem semmi, csak zúg, ömlik, pusztít, - mint az ítélet.

Újra odalenn, hogy is, ki tudja? Lábaiban az ösztön, az értelem is annyi csak, míg körülnéz, mi kár lett a falakon, reszket a zseblámpa fénye, „Semmi baj...” megszállja mégis a nyugalom, hogy idejében... hogy tócsa sincs... a pára sem fojtja. „Hát ugortál rendesen, öreg, ki hinné...”

Azon vizesen eldől a lócán, zsugorban alszik majd, mint ősi tetemek, hisz jó ágya oda, áll a víz a szarkofág mélyén, hiába vackolná, ha lenne is ereje, de ki gondol erre, ki gondol egyáltalán... még egy mozdulat, óvó, a rezsót kihúzza a konnektorból, s már alszik, arcán rándul ezernyi ránc, halántékán csorog a víz, hajából a földre hull... Villám világít a keresztényi mélybe - neki az a túlvilág mennyei fényessége, rá dörög az ég - neki az az isten szava... Azután csak a csend, egy eltévedt ringó mozdulat, mintha Krisztusa kínban görbült ujjain a festett, vörös vércseppekről lesepere a föld morzsáit, s az utolsó, gyenge lehelet, amellyel lefújja róla az évszázadok porát.

Reggelre az ég kiderült. Odalenn a gyér lámpafény, és a vén kubikos teste a lócán mozdulatlan, halott, homloka sima, cserzett arcán nyugalom, szája szegletén elégedett mosoly.

1996.

JÁTEKIDŐ

színdarab

A színrelépés sorrendjében:

ANNA
ZSENI - az álomszerető
PIPI - a barátnő
ZSENI 10 évvel korábban
Ő - a nagy Ő
DOKTOR - ifjúkori udvarló
FÉRJ
KICSI - Anna fia, kiskamasz, később egyetemista
ANNA ANYJA
LÁNYA
ÖCCSE
ANNA APJA
NAGYANYJA
NAGYAPA
TANTI - a Férj nagynénje
NAGYNÉNI - Anna nagynénje

És: zsidó gyászolók, keresztény gyászolók, búcsúztató kántor és pap, sétálók, gyerekek, két halottvivő, boncorvos, két gyászhuszár, Szent Péter

A szín:

A játékteret semleges, fekete körfüggöny övezi, a játéktérben az Ágy áll a hozzá tartozó fiókos szekrénykével. A kellékek a színfalon kívülről kerülnek be szükség szerint. Szemben fent, uralkodó helyen egy óriási, agresszíven járó falióra.

Teljes sötétség. Egy temetés halk neszei, hangszórón férfi beszél:

ZSENI - Minden kő elgurult az ég merőleges síkján felfelé.

Reszkető nyírfalevél-gondolatainkon átsüt a reménytelenség. Mert lehettem volna halványlila kavics az Élet négyzetein, de inkább vonzott a merőleges, minthogy álljak egy asszony gyámoló karójaként ferdére görbülve a támadó szélben.

„Önzés” - mondotta apám a hősínű téiben.

Elbukott rímek sorfalaként tétován lebeg a zöldellő válasz: „Önzésre önzés a védekezés!” És én, a dermedt főkavér lyuggalt edénye gyónom a mindenható szövegnek, hogy így volt igaz!

Már hiába térdeplek itt csikorgó csontjaimmal porcelán testű életed és forró ágyékú halálad előtt. Lágymegrebbenéssel, mint a surrogó kerekek előtt felriadt galambok, elhagyta a szülés boldog fájdalmait: töppedő sejtjeidbe fulladtak a szárnyatlan angyalok, a jégcsapokkal terhelt tűzliliomok, a képzelet körvonalazhatatlan spermái, elaludt a benned volt száznegyvennégy részű, életnek indult petesejt fogantatás nélkül. Kopog az írógép magától, kopog a leszögezetlen, félbehagyott koporsón a megdermedt bánat. Mondd! Ujjad képes lesz irányítani az aranyillatú emlékezést? Megkísérled-e majd a betűket gúlába rakva agysejtjeinkben a feltámadást?

ANNA - Nem! Nem! Nem jó!

ZSENI *(hangot emelve folytatja)*: - Melletted fekszem, megbillen a kitágult érzelmek együttese, összehúzódik az arrogáns szemérem, olyan lettem, mint akinek a koponyájában két szemed sétál síkos, sárgavízű utakon, mint vádak piros nyilaival tűzdelt két ebihal.

És itt állok, és beszélek közöttetek, ti gyászolók, akik ugyancsak elgurultatok mellőle az ég merőleges síkján felfelé, hogy magára maradjon az Élet értelmes, utolsó, fuldokló csatájában.

Lassan fény tárul a beszélő alakra, s az Ágyra, amelyen Anna hever. A Zseni áll, kezében papíros, olvas:

ZSENI - Nézlek titeket, ti fekete lelkipurdalás-martalékok, és elhelyezem őt most a legkarcsúbb állvány felhőbe vesző tetejére, hogy már sohase lássátok!

ANNA - Fúj! Nem jó!

A valóság síkján:

ZSENI - Már megint miért? Mondd meg, miért nem jó!

ANNA - Mert túl jó, kedvesem. Ezek az asszociációk, ezek a képek, ez a fennhéjázó irodalmi szöveg, amelyben van tél, van hó, van sárga és kék, csak én nem vagyok benne sehol.

ZSENI - De hiszen rólad szól!

ANNA - Egy frászt! Csodálatos szövegedtől elélveznek a gyászolók, tapsikolnak a gyönyörűségtől, és elfelejtenek engem siratni. És én ott kuporgok majd az urnában, mint egy kellék - a te megdicsőülésedhez.

- ZSENI - Már megint az a rohadt féltékenységed! Nem elég, hogy vért izzadok a morbid ötleteid miatt...
- ANNA - Vért izzadsz? Te szegény! Ha belülről jönne, könnyebb volna a feladat! Hát még mennyire kínlódnál, ha azt kérném, hogy szerelmes vallomást írj nekem!
- ZSENI - Azt elmondanám inkább most. Szóban! Legalább egy pohár itallal kínálj meg!
- ANNA - Nem! Maradj józan! Olvasd tovább!
- ZSENI - És mégis rémült szakadékokra emlékeztetsz majd mindenkit, aki valaha is érezte elektromos kisüléseid pattogó szikráinak fájdalmait, és érezte felgyulladt köreid kézmeleg örömeit.
- Mindenki feléd törekszik majd, és fél. Mert beléd nőttek ők is velem együtt, mint útba az utak, mint rongyba a kucorgó molyféreg, mint betonba a kavics.
- És mégis van feledés! Hamuszín hamvaid porcelán burka repedjen szét! Folyjon lelkünkbe égető lávaként a hiányod! Most még...
- (Annának:) Dög vagy, Anna! Itt fekszel szándékosan köldökgig nyitott pongyolában, és én a nekrológodat olvassam!
- ANNA - Olvass!
- ZSENI - És mégis van feledés. Kimaradtál a halhatatlanokról írt lexikonból? Elapadó tudat-forrás a vonuló idő árnyékában: megtartod magad hátrahagyott, széttöredezett, izgága papírokon.

A képzelet síkján

elől a színpadon világosodik a kép: puritán zsidó ravatal, szállingózó gyászolók.

Anna felkel a sötétülő Ágyról, a fejére kendőt terít, a kezében egy szál virág. A ravatalhoz furakodik:

- ANNA - Pipi! Hallod a harangszót? Érted harangoznak.
- PIPI (a ravatalon fekszik:) - Csak te hallod. A zsidókat csendben temetik.
- ANNA - Épp most ünnepelnénk a barátságunk 30. évfordulóját. Pipi! Hogy lesz ezután nélküled? Hallod?
- PIPI - Miért pont a gondolataidat ne hallanám? A szívedet is hallom. Meg a félelmeidet. Azért jobb, hogy kettőnk közül én fekszem itt, nem?
- ANNA - Gonosz vagy.
- PIPI - Kimondom, mert én már megtehetem, amit te gondolni sem mersz. Bár valójában valamikor úgy képzeltem, ezt majd csak akkor játsszuk el így, ha megöregedtünk.
- ANNA - Ceremónia, néhány szívszakajtó, hazug szó, hogy kipréseljenek egy könny-cseppet, közben alig várják, hogy végre rágyújthassanak egy cigarettára. Gyere, hagyjuk itt őket! Sétáljunk egy kicsit... Egy kicsikét...
- PIPI - Fáradt vagyok. És gyáva. Beláthatod, nem kezdeném újból...
- ANNA - El akarok mondani valamit. Fontos! Félek, tudod... Kérlek, gyere!

PIPI - Most is annak kell történnie, amit te akarsz.

ANNA - Most az egyszer!

PIPI - Utoljára!

Anna kisegíti Pipit a ravatalból.

PIPI - Most hová?

Elindulnak lassan, előre, mint akik le akarnak menni a színpadról, le, a semmibe.

ANNA - A házunk kertjébe. Amit elképzeltünk magunknak.

PIPI - Tudtam, hogy nem állod meg, jössz, elviszel...

Megállnak.

ANNA - Nézz körül. A kert.

PIPI - Szürke homály, a széle bíborvörös... Nem látok már semmit. Meséld, és elképzelem. Azelőtt is az életem java részét a te tükröd mutatta...

ANNA - Balra a ház, előtte veranda oszlopokkal, ráfut a szőlő, mellette nagy ablak, a függöny összehúzva. A kertben szilvafa és korhadt fejű dália. Ősz van... Itt éltünk volna, ha megöregedhettünk volna. Együtt.

PIPI - Vigyél vissza! Már nem bírom beengedni a valóságot.

ANNA - Az se érdekel, miért félek?

PIPI - Mindig erősebben tudtál akarni. De ezt most végigcsinálom, érted?

ANNA - Pedig nem tudom senki másnak elmondani.

PIPI - Már önző is lehetek. Egy kicsit. Kérdem el. Így, a végén.

ANNA - Rákom van. Tüdőrák. *(Bénult csend.)* No, kinek jobb kettőnk közül? Ami mögöttes van, az még rám vár. És félek.

PIPI - Vetekedünk? A szeretetben vagy az önzésben?

Pipi lefejt Anna fejéről a kendőt, átveszi a szál virágot, felsegíti Annát a ravatalra. A gyászolók most keresztény halotti éneket zümögnek, szól a lélekharang és a pap csengettyűje.

ANNA - Bontsd fel azt a jubileumi pezsgőt! Behűtöttem.

PIPI - Most már hallgass! Ezt akartad, nem?

ANNA - Vigyázz magadra, hallod? Vigyázz magadra!

Elsötétül a színpad, s az átmenetben Zseni mikrofonhangja szól:

ZSENI - Féljetelek hát, hitetlenek, akik köré még nem feszül porcelánkéreg! Előttetek is állni fog majd feketeszakállú Szent Péter, nyitott ajtóban vár, mögötte gomolygó birodalma, mint elszórt Brueghel-kép. Látjátok majd, és mezíten lelketek úgy riad meg előtte, mint ez a nő riad most odafenn. Halljátok? Dörög a váratlan tél eleji vihar...

Fény a valóság síkján.

Anna az Ágyon, Zseni járkál, kezében a papírlap.

ANNA - Olvasd csak még egyszer az utolsó mondatokat!

- ZSENI - Elaludtál. Elaludtál a saját temetéseden! Ez vagy te!
- ANNA - Néha kilépek. Nem bírok sokáig figyelni. Mintha hirtelen lezuhanna a roló, és kész.
- ZSENI - Akkor most elmulasztottál egy darabkát a jövőből, abból, ami az után történik, amikor már nem leszel.
- ANNA - Hiába hülyéskedsz, ez nekem halálosan komoly.
- ZSENI - Ha-lá-lo-san!
- ANNA - Tudni akarom szórul szóra, mit kántálsz majd a közönség előtt. Kemény fekhelyem körül spirituszláng lobog, és többen idegesítően beleszipognak a szövegedbe - a látszat kedvéért...
- ZSENI - Ájáj! Nehezen bírom, érted? Nehezen! Öli a kedélyemet, ha így jobb. Szeretném, ha nem vacakolnánk annyit a jelzős szerkezetekkel, hanem inkább leülnék melléd...
- ANNA - Sokévi ismeretségünk alatt ez az első és az utolsó szívességed. Ez benne a megnyugtató, nem? Ezért vállaltad. Még meg is írtad. Hát essél túl rajta! Olvass!
- ZSENI - Csak azért nem nyelem le laponként az egészet, mert szeretlek.
- ANNA - Ájáj! Ez új! Eddig csak elviseltél... hogy bakfis módon rajongok érted, hogy kell a tested...

Zseni egy képzelt pultról üveget és poharakat hoz, tölt.

ANNA - Nekem is!... Csak nem szeretted belém?...

ZSENI - Még sohasem írtam nekrológot. Pokoli. Pláne, ha az ember a saját szeretőjéről ír. Aki ráadásul él, virul, kutya baja, csak bolond egy kicsit. És csökönnyös...

Zseni poharakkal a kezében letérdel, kortyol, azután megcsókolja Anna térdét, combját.

Fény vált:

A képzelet színe.

Zseni fiatal fiú (ZSENI 10 évvel korábban).

ANNA - És? Még mindig undorítónak találod a duettüket?

ZSENI 10 évvel korábban - Ez így elég erős. Csak annyit mondtam, olyanok vagyunk, mint az állatok. Szeretkezünk, felöltözünk, hazamegyünk. Kész.

ANNA - Mert nem szeretsz! Nekem fénylik az éjszaka is, ha rád gondolok, és a gerincemen apró angyalok futkároznak, ha hozzámérsz!

ZSENI 10 évvel korábban - De. Szeretlek. Csak másképp.

ANNA - Netán inkább tisztelsz?

ZSENI 10 évvel korábban - Igen. Talán.

ANNA - És tiszteletből fekszel le velem! *(felnevet)* A koromat tisztele! *(ideges, járkál)*

ZSENI 10 évvel korábban - Túlhajtod a dolgokat. Szeretlek, és nem vagyok szerelmes beléd.
Jó veled, jó a testemnek, csak utána... Utána szégyellem magam.

ANNA - És undorodsz magadtól. Meg tőlem. *(Kezd felpörögni)*

ZSENI 10 évvel korábban - Nem! Nem!

ANNA - De! De! Te rohadt! *(Nekiesik a fiúnak)* Rohadt! Megalázol!

ZSENI 10 évvel korábban *(tűri, de később lefogja)* - Te akartad az egészet...

ANNA *(A fiú béklyójában)* - Pofozz meg! Ne! Üss meg! *(sír)* Szerethetnél egy kicsit... *(Ráborul, csókolja, ahol éri)*

Hátulról a sötétségből előlépked egy alak, háttal megáll. Arca nincs. A továbbiakban: Ő.

Ő - Azt az esztelen, megsemmisítő szerelmet, amit eldobtál, az első, nagy lobogást úgysem találod meg többé, hiába keresed... hiába... hiába... csak testet találsz, és az érzékek káoszában nem tudsz többé rendet teremteni. *(el)*

ANNA - Nem? Nem? Vissza fogom követelni az a lobogást!

A valóság fénye.

Zseni az Ágyon ül ölbe ejtett kézzel. Egy elkezdett emlékezést folytat.

ZSENI - Megijeszt a szenvedélyed.

ANNA - Alig vártad, hogy elküldjelek.

ZSENI - Mafla és fiatal voltam.

ANNA - Már fájt a viszonzatlanság... Azután belehaltam. Egy kicsit.

ZSENI - Amikor megjelent a könyvem, az első...

ANNA - Zseniális volt már az is... Én szültem egy gyereket. Nem a férjemnek, magamnak, hogy téged helyettesítsen. És akkor a könyveddel berobbantál az életembe megint.

ZSENI - Felhívtál.

ANNA - Négy év után... Azután megint eltelt négy... Minden könyved után szeretkeztünk... Elmentél és visszajöttél, és megint elmentél...

ZSENI - Most itt vagyok. Végleg.

ANNA - Ja, ja. No, jó: szedd össze a papírjaidat, és menj! Majd holnap. Folytatjuk. Addig javítsd ki! Fontos, érted?

ZSENI *(Lehajol Annához, megcsókolja a haját)* - Maradnék még...

ANNA - Menj! Menj, kérlek!

ZSENI *(tölt, iszik)* - A következő könyvemre! A következő szeretkezéseinkre! És arra, hogy mindent neked köszönhetek. Az erőt az íráshoz, az élethez...

ANNA - Ma ilyen napod van?

Csöngetnek.

ZSENI - Kit vársz?

ANNA - Az orvost.

ZSENI - Orvost? Minek?

ANNA - Majd holnap elmondom. Nyiss ajtót, és tűnj el!

Zseni kimegy, Anna úgy néz utána, mint aki búcsúzik.

ANNA - ... holnap...

A doktor siet be kabátban.

DOKTOR - Kezeidet csókolom, Anna.

ANNA - Szervusz. Elhoztad?

DOKTOR - Mindent elhoztam.

ANNA - Vedd le a kabátodat!

DOKTOR - Sokan várnak. Épp csak... hogy mert megígértem.

ANNA - Várjanak. Azok nem én vagyok. Ül le, és mutasd azt az igazi zárójelentést!

DOKTOR - Minek azt olvasgatni, hisz én mondtam: nincs semmi komoly probléma.

ANNA - Ül már le! Kérlek! Szánj rám egy kis időt! Ide.

A doktor az Ágyra ül.

ANNA - Úgy. Mindig roppant udvarias voltál. Hát most pusztá udvariasságból válaszolj, de pontosan: mennyi időm van hátra?

DOKTOR - Ostoba kérdés, én csak orvos vagyok.

ANNA - Tudom, hogy nem az Úristen, de orvos! A klinikán a prof azt mondta, hogy a folyamat megállíthatatlan, csak rosszabb lesz.

DOKTOR - Különösen, ha nem mondasz le a cigarettázásról. És ne igyál! Kérlek, Anna, ne! *(Lefogja a poharat tartó kezét.)*

ANNA - A te kezeden volt a kés. Mindent láttál!

DOKTOR - Híztál? Igen. Erősödtél? Úgy látom, szépen javulsz.

ANNA - Értitek a mellébeszélést! Hogy a családom nem akarja tudomásul venni, értem: kíméletből meg önsajnálathoz. De te? Értsd meg: nem vagyok hajlandó megfulladni! Az anyám a tüdőrákjával három hónapig agonizált. Az apám is megfulladt. És most már én is tudom, mi az a fulladás! Hogy hiába hápogok, vaspáncélban szorul a mellem! Ez *(meglőtyföli a konyakot a pohárban)* legalább néhány percre elkábít! *(Hirtelen csönd lesz.)* csak benned bízom. Kiben még? 16 évesen tőled kaptam életem első csókját... Jaj! Ilyen számárságokkal revolerezzelek? Megalázol.

DOKTOR - Ne igyál! Ha leteszed... most...

ANNA - Letettem. Mondd!

DOKTOR - Légy jó kislány, és holnapra meggyógyulsz... Hm?

ANNA - Holnapra?... Tehát... *(nincs válasz, csend van.)* Persze, tudtam... Amikor betettem magam mögött a prof ajtaját, már akkor... Akkor kihűlt a testem a rémülettől, azután próbáltam megszokni. Azt hittem, sikerült... Azért rohadt ez a bizonyosság! *(kis szünet)* Mondd, tényleg szeretted?

DOKTOR - Számvetés? Hát legyen: én hányadik vagyok?

- ANNA - Melyik sorban vagy hányadik? Akiket én szerettem, vagy akik engem szerettek?
- DOKTOR - Én szerettelek.
- ANNA - Abban az első. Ezért nem kellettél. Nem tudtam elviselni azt a fojtogató egyirányúságot. Még a leveledből is áradt: olyan halványan folytak a betűk, mintha attól tartanál, hogy fáj nekem, ha jobban megnyomod a tollat.
- DOKTOR - Hosszú időbe telt, amíg úgy-ahogy megszoktam, hogy nem te leszel a feleségem.

A képzelet síkján

a doktor kabátot ölt, Anna utána ballag. Egy kapuban állnak, éjjel.

- ANNA - Hazamennék végre! Késő van!
- DOKTOR - Még nem!
- ANNA - Eressz! Hadd csengessek a házmesternek. Így is kínos.
- DOKTOR - Nem! Itt maradsz! *(dulakodnak, a doktor lefogja Anna karját)* Velem maradsz!
- ANNA - Engedj el!
- DOKTOR - Nélkülem kurva leszel! Mindenkinek odaadod majd magad! Csak nekem nem! *(meg akarja csókolni)*
- ANNA *(kiált)* - Engedj, vagy sikítok!

A kapu mintha magától nyílna ki, Anna beszalad, visszajön az Ágyhoz.

A valóság síkján

- ANNA - Azt hittem, agyonversz a néptelen, sötét utcán. Alig voltam tizenhat... Végül is tényleg... a kurvád lettem...

A képzelet síkján

A doktor Anna fölé hajol, csók, Anna szinte magához kulcsolja. A doktor lefejt a szenvedélyes kart.

- DOKTOR - Öltözz, Anna!
- ANNA - Utálok hazamenni ilyenkor. Félek. Egyetlen lélek sehol... Hadd maradjak nálad!
- DOKTOR - Nem lehet! Már szólt az öregasszony, hogy nem bordélyház az ő lakása!
- ANNA - Dehogynem! Így igaz: kurva lettem. Légy büszke: csak a tiéd...
- DOKTOR - Na, öltözz szépen! Reggel, amikor már ébren van, nem tudlak kicsempészni. Ez egy albérlet!
- ANNA - Ellakhatnánk anyámnál. Egy szoba ránk vár. Berendezte két személyre, ha... *(elharapja a többi.)*
- DOKTOR - Majd felhívlak. *(kituszkolja)*

A valóság síkján

Anna bejön az Ágy felé.

- ANNA - Volt valakid, igaz? Iszonyúan útban voltam, de nem tudtál ellökni csak úgy. Ahhoz túlságosan úri fiú voltál.
- DOKTOR - Nem értettelek. Évek óta nem találkoztunk, és egyszer csak bebújtál az ágyamba.
- ANNA - Kerestem valakit, akivel végigmehetek az utcán szégyen és ijedelem nélkül, mint minden más nő... Nem jött össze...
- DOKTOR - Évekre eltűnsz, és olykor előkerülsz. Mint most...
- ANNA *(hidegen, idegen, büszke hangon:)* - Mindent tisztáztunk, ugye? Azt mondtad, elhoztad, hát add ide! A fizetéséről...
- DOKTOR *(belevág:)* - Jaj, tényleg! A virág! Nézd, teljesen összelapult! *(a táskájából egy csokrot húz elő.)*
- ANNA - Nincs kedvem játszani, doktor úr! Arra kételek, segíts. Úgy tűnt, megértettél.
- DOKTOR - Nincs jogom hozzásegíteni az embereket az öngyilkossághoz.
- ANNA - A lelkiismeretedtől félsz? Hidd el, nem te fogsz megölni. A rák. Jobban tudod, mint én, hogyan kell meghalnom. Arra szánsz? Persze, van más mód is. Például a mélység. Ez lett volna a szebb... Szétfolyik a testem az udvar kövén, és a vérfoltokat nem lehet eltüntetni, még hetekig ott éktelenkednek, és aki arra jár, megborzong...
- DOKTOR - Anna! Kedves Anna!

Anna maga elé mered, teljesen kikapcsol.

- DOKTOR - A virágot tedd vízbe, talán még feléled *(El.)*

A képzelet síkján

megjelenik Ő, megáll a homályos sarokban.

- Ő - Ennyire menekültél tőlem? A szerelem kihunyt benned?
- ANNA - Nem tudom... Ha nem úgy ballagtunk egymás mellett, mint két idegen, rémülten néztél körül... Nem kellett volna megkóstolnom más testek ízét, talán nem vágytam volna annyira a szabadságra...
- Ő - Tehát el akartál hagyni. Akartál.
- ANNA - Minden olyan kilátástalan volt. Öt év. És a gyerekeid mindig fontosabban voltak, mindennél fontosabbak. És egyre gátlásosabb lettem, nem mertem az emberek szemébe nézni. Úgy éreztem, mindenki látja rajtam a tiltott kapcsolatot. Az utcán lesütött szemmel jártam, és dadogtam, ha idegenekkel kerültem egy társaságba. Félttem, elszólom magam. Máig nem tudok feloldódni idegenek között... Hányingerem volt a hazugságaimtól, fizikai hányingerem... Legális életet akartam. Mindent megpróbáltam. Meg kellett volna undorodnod tőlem, amikor tudtoddal a más ágyába bújtam. De te mindent

megbocsájtottál... Áldozat nélkül akartad lezárni ezt a kapcsolatot... Végül is én voltam az áldozat...

Ő - Nekem is fáj... de logikus volt... *(Csend)* Tedd a virágot a vízbe, talán még feléled. *(El, a sötétbe.)*

A valóság síkján

Anna felveszi a virágot, kicsomagolja, és nem veszi észre, amikor kihull belőle egy dobozka. Vázát keres.

ANNA - Orchidea! Egy vagy ez a táskában hozott csoda! Épp ilyen csokor úszott az égen Velencében a sétáló tömeg fölött egy boy kinyújtott kezében! Bíborvörös gyönyörűség... és azt gondoltam akkor, én soha nem fogok ilyet kapni... És lám!... Egész életében fukar volt szegény doktorka, és most!... Ti mindent elmondotok... *(a csokor vázába került, és megül a földön, mint egy színpompás bokor a fekete függöny előtt. Annát köhögés fogja el, és vele jön a dűhroham.)* Azt hiszi, megbocsájtató? Így fut el egy úriember a kényes helyzetek elől! *(az Ágyra rogy, kihúzza a kisdíner fiókját, idegesen kutat, a földre hullott mindenféle között is)*... Most kitől szerezzek? Kitől szerezhetnék?... Úristen!... Morb... mirb... pedig felírtam... *(megleli a kihullott dobozkat)* Ez az! Mirostatin, igen! *(a dobozra levélke van tűzve, olvassa:)* „Annám! Ezt kérted... Utána még lesz két órás kellemes mámorban. Ne félj! Ha jön, észre sem veszed. Isten veled!”

Anna elégeti a papírt. Az égő levéllel rágyújt, közben összerámol. Ekkor lép be a férj, megáll Anna előtt. Anna összerezzen.

ANNA - Már megint úgy settenkedsz, mint a macska. Az ember szívbajt kap!... Nem mondtad, hogy hazajössz...

FÉRJ - Kedves fogadtatás! Csak hazaugrottam, mert itthon hagytam a forgatókönyvet.

ANNA - Remek! Már te is épp a legfontosabbat hagyod itthon.

FÉRJ - Megígérted, nem gyújtasz rá, csak ebéd után. *(A hamutartóban lángoló papírra:)* - És mit csinálsz?

ANNA - Rendet. Csak rendben tudok dolgozni. Vár az írógép. Béke van, a kicsi délután próbál meg edz: csütörtök van. A lányod is csak estefelé támoanyag haza. Ámbár nálatok nem lehet tudni...

FÉRJ - Gavallér látogatód volt.

ANNA - Bizony *(köhög - vagy elköhögi a dolgot)*

FÉRJ - Kiköpöd a tüdődet, de azért szívod.

ANNA - Te is. És majd te is kiköpöd így, mint én.

FÉRJ *(már kintről:)* - Értem nem kár. De ki írja meg a század nagy regényét, ha te megfulladsz?

ANNA *(kiabál)* - A te szívvidámító szavaid... Azt nem kérde, ki neveli fel a gyerekeinket, he te is kiköpöd? Egyél valamit!

FÉRJ *(kezében kenyérrel bejön, hóna alatt a dosszié:)* - Egyébként a gyerekeink már maguktól felnőnek. Mint a gyom. Most ebédelek, látod. Estére sem kell főznöd, csak dolgozz! Újabb látogatóidat szeretettel és ismeretlenül is üdvözlöm.

- ANNA - Féltekeny vagy? Ennyi testvériesen eltöltött év után? Csak nem?
- FÉRJ - Alpári vagy.
- ANNA - Mint mindig. Neveletlen és gátlástalan, és ettől kibírhatatlan. Szóval: ki neveli fel a gyerekeinket?
- FÉRJ - Majd este megbeszéljük ezt a kérdést is. Szia! *(El)*
- ANNA - Látlak-e még? Akarlak-e látni még? *(köhögőroham jön rá, olyan igazi)* Nem! Nem akarok látni! Senkit sem akarok látni többé! És senki ne lásson engem így, megkínzottan, levegőért kapkodva, ezer ráncba gyötört arccal... Az istenit! Hiszen most már csak rajtam múlik...

A képzelet fényében

Ő lép elő a sötétből.

- ANNA - Te mindig itt vagy? Mit akarsz?
- Ő - Segíteni. Az önvád alól felmenteni, hogy férjed elrontott életéért ne te vállald a felelősséget.
- ANNA - Az utolsó döfés a halálom lesz neki. A többi mérget az elmúlt 25 évben adagolva kapta. Apránként, de hatásosan. Amikor megszületett a lánya, az volt az első igazi dózis. Nem bírta a felelősséget, és egy gyerek, az az. Akkor tett le először egy adagot az ambíciójából. Azután amikor írni kezdtem, amikor teret követeltem négyzetméterben és szabadságban, az volt a következő dózis.
- Ő - Ő akaraterő nélkül született.
- ANNA - Segíthettem volna akarni, hogy azt csinálja, amire gyerekkora óta készült: filmet. De nem! Magammal törődtem csak. Azután agy ágyából is kiléptem. Kellék volt a hétköznapiakban. Ő is tudja. Nem szól.
- Ő - Felmenti magát azzal, hogy nem akar semmit.
- ANNA - Már nem, egyáltalán nem.
- Ő - Mindig kétfelé húztatok, sohasem egyfelé.
- ANNA - Én vettem rá, hogy összeházasodjunk.
- Ő - Ő bejött. *(felnevet)*
- ANNA - Tűnj már el!
- Ő. - Na, és boldoggá tett? Mondd, egyetlen pillanatig is boldog voltál mellette? Csak hogy meg tudjak bocsájtani neki...
- ANNA - Igen. Volt olyan is...

A képzelet fényében

Ő eltűnik, bejön a férj, kezében levelek.

- FÉRJ - A postaládában volt. Neked is egy. Tessék.
- ANNA - Ugyanonnan, igaz?

FÉRJ *(olvassa, összehajtja, csönd)* - Mostanáig azt hittem, csak múltó indulat, fenyegetés.

ANNA - Nem először volt már erről szó.

FÉRJ - Még sohasem volt válóperem. El kell erre mennem?

ANNA - Igen. Vagy az ügyvéddel képviselteted magad.

FÉRJ - Nekem nincs ügyvédem. Nem is lesz. Ezt az egészet nem én találtam ki.

ANNA - Én találtam ki, mert nem bírom tovább. Áll körülötted minden, állóvíz, pocsolya vesz körül, amiben meg lehet fulladni!

FÉRJ - Olyanhoz kellett volna férjhez menned, aki mellett nem lettek volna gondjaid...

ANNA - Ne akard a lustaságodat a pénztelenségünkkel takargatni!

FÉRJ - Egyszerűen nem akarok elválni. Utálom kiteregetni a szennyeseinket mások előtt, utálom, ha idegenek turkálnak a magánügyeimben.

ANNA - Fogadj ügyvédet!

FÉRJ - Nekem arra nincs pénzem.

ANNA - Inkább megiszod.

FÉRJ - Inkább! *(csend)* Próbáljuk meg még egyszer!

ANNA - Évek óta próbálgatjuk. Nem megy.

FÉRJ - Mondjuk, gondolj a gyerekekre...

ANNA *(magában)* - A gyerekek... Épp úgy kibírták volna, ahogy majd a halálomat is. Túlélük.

A fény vált, de marad a képzelet síkján. Anna és a férj helyet cserélnek. A férj kórházi ágyban fekszik. Anna jön.

ANNA - Tegnap nem engedtek be hozzád. Azt mondták, az intenzíven tilos a látogatás. Örülök, hogy már itt vagy! Hogy érzed magad?

FÉRJ - Jobb lett volna, ha nem hívod ki a mentőket. Egy válóper költségeivel kevesebb.

ANNA - Viszont egy temetésével több.

FÉRJ - Egész éjjel azon gondolkoztam, hova megyek haza... Innen... esetleg...

ANNA - Visszavontam a keresetet. Ne gondolj most semmire, csak gyógyulj meg! Várnak a gyerekek.

FÉRJ - Vigasztalódj! Az első infarktus után jön a második...

ANNA - Hülye vagy, mint rendesen... Hoztam kaját is, egyél!

FÉRJ - Jaj, ne!... Pakold el, vidd vissza!

ANNA - Itt éhségstrájkjal nem mész semmire!

FÉRJ - Innék... Ha adnál egy pohár vizet...

ANNA *(kifelé menet:)* - Víz... Víz-víz, tiszta víz... *(El)*

A valóság fénye

A férj eltűnik, Anna egy ezüst kistálcán kristálypohárban vizet hoz.

ANNA - Adjuk meg a módját!... Néha, igen, megpróbáltam helyrehozni, amit mások ellen elkövettem. Most másokon a sor... Csakhogy én ezelől kimenekülök... „Kellemes mámor... utána lesz még két órád... Észre sem veszed...” Három óra van. Estére már ki is hülök... A szavaknak nem érzem a súlyát... A képek... Elalvás előtt hányszor láttam magamat kiterítve a tepsiben! A félelemtől kivert a veríték... Születésem előtt több millió évig nem éltem... Miért érdekes, mi lesz - utánam? Hülye okoskodás! Mindenki tudni akarja. Én is!... Most kéne bevegyelek, míg odakinn süt a nap. Most az élettől kell félnem. Nem tudok eléggé... Gyáva vagyok... Gyáva vagyok az elszánáshoz... és gyáva a szenvedéshez... *(rágyújt)* Hány hónap lehet még hátra? Fél tudom az amputált testrészek temetőjében, a többin fekélyek... és másutt is már... Csak az alkoholt bírom lenyelni, a többi visszajön... És úgy tesznek, mintha nem vennék észre... Ez a legelviselhetetlenebb, ez az áljoságos légkör. Néha undokok is. Mind remekül játsszák a szerepüket... Miközben újabb tíz kilót leadok majd egy hét alatt, aztán már fel sem tudok innen kelni... *(Feláll, tölt, iszik...)* Vajon miért nem tudok becsípni egy picit sem? Mennyit is ihattam ma már? No, nézzük! Alig van az alján. Közel fél liter. Zsenikém alig ivott. Imitálta. Félt, elbőgi magát, ha berúg. Persze, hogy tudja. Csak rám kell nézni. Nem! Ne lássak tükröt! *(Iszik. A poharat mellé teszi, az eltörik.)* Így is jó. *(Meghúzza az üveget)* A cserepek! *(Térdre ereszkedik, hogy összeszedje a szilánkokat, megvágja az ujját)...* Vér. Hónapok óta nem láttam a véremet... Azt mondják, a klimax. Nem: a rák... *(Kiabál)* A rákban nincs menzesz, a rákban csak rák van! *(Szopja az ujját, zsebkendővel betekerné, de ekkor roham kapja el, nem tud felállni, fullad, belélegző pumpát vesz elő)* Ma már a kilencedik... Néhány nap, és ez sem használ. Akkor mi lesz? *(Kinyitja a tenyerét, belebámul)* Üres. Hol van? Mikor gurult ki a kezemből? Apró, kicsiny életmentő mérgem... Miro... statin... *(Tapogat maga körül, négykézláb, majd hasalva csúszik)* Csak cserepek... üvegcserepek... *(Igyekszik a bekötött kezével a cserepeket az Ágy alá seperni. A levegő megint nehezen jön. Eldől a földön, pihen, hátát az Ágynak veti.)* Levegőt!... *(Felnyúl a szekrénykén füstölő hamutartóhoz, szippantana a cigarettából, aztán mégis beoltja, kapaszkodva)...* Csak annyi időt még, míg megtalálom! Csak annyit! Ne mozdulj! Csak egy-két percig maradj mozdulatlan... Aztán megint sikerülhet felállni... *(Csönd)* Jó volna egy lombos fa alatt üldögelni. De már lombok sincsenek. Ritkuló ágakon sárga levelek, ködös reggelek, ős vége... Pontosan ez az az idő, amit már évekkal ezelőtt sem bírtam túlélni... Novemberi temetés... Gyerünk, mielőtt elfelejteném, hogy meg akarok halni. Még ma. *(Feltápáskodik, zihál, a szekrénykére néz: az ezüst tálcikán ott van a pirula.)* Lám, milyen rendes vagyok! Rendes és precíz. Mindent mindig a helyére. A pohár mellé a gyógyszer... Mikor tehettem ide? Tán a pia előtt. Rá kéne gyűjtanom... Nem fáj, azt mondja, nem fáj... De a kellemes két órát vajon elveszi-e tőlem a tudom?... Ha nem ugrálok, talán minden rendben lesz. *(Kézbe veszi, nézi a pirulát, sokáig. Mintha valaki a rádiót kapcsolta volna be odakinn, Beethoven Hegedűversenyének a közepe szólalt meg.)* Hazajött!... Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét... még két lépés, és bejön... *(Csend, senki nem jön.)*

Hallucinálok... Ez új... *(A zene tovább szól, nagyon halkán, csak sejteni.)* A kicsi... Szeretném látni. Most nagyon szeretném megölelni... Nem Ő. Ő elsőnek mindig hozzám nyit be... Tán egy óra múlva itthon lesz... Kulcs-sörgést sem hallottam... Csak ez a zene?... Nagyon fogok neki hiányozni... Az egyetlen, aki ártatlan ebben az egész dologban, és az egyetlen, aki igazán szenved majd tőle, mert sehol, semmiben nem talál majd kárpótlást... Csak a nagy hiány, hogy nem öleli meg senki olyan melegen... Majd egyszer elmondják neki, hogy így volt jobb. Borzasztóan eltorzíthat a fuldoklás... Tegnap is milyen riadtan kiszaladt... Nem jön... Ő sem... Senki...

Kinyitja a tenyerét, és nagyon lassan a szájába veszi a pirulát, a nyelvén tartogatja, aztán egy gyors elszánással lenyeli, iszik rá. Nagyon nyugodtan visszateszi a poharat.

Ülve marad a szőnyegen.

Ekkor nyílik az ajtó, és bejön a Kicsi, anyjához fut, meleg, gyors ölelés. Anna csak hallgatni tud, és szorítani.

KICSI - Hallod, Anya? A Beethoven! Örölsz? Szereted, tudom. Azért futottam hazáig, nézd, alig kaptam levegőt, mert megnéztem a rádióújságban... Anya! Hallod? Már megyek is...

ANNA - Miért nem jöttél be mindjárt? Miért nem? Mire vártál? *(Megrázza a fiút.)* Mondd, mire?

KICSI - Tudom, már el kellett volna indulnom... Csak énekkar volt, aztán ebédeltem is. Ugye nem izgultál miattam? Tudod, hogy most már nézem az órát. És felhúszom minden reggel. Nem felejttem el. Ne haragudj, Anya! Csak egy picit fogok késni... Hallgasd csak! Olyan szép! Ha kimegyek, kikapcsoljam? Vagy majd te? Ki tudod kapcsolni, Anya? Anya! Jól vagy?

ANNA - Hát persze. Ha akarom, elzárom, ha nem akarom, tovább hallgatom. Menj csak nyugodtan! És ne fuss, mert még elüt valami! Nézz körül!

A Kicsi hevesen megöleli az anyját. Nagyon figyel. Maradna is, de megy.

KICSI - Szia! Egy óra múlva itt vagyok.

ANNA - Ne!!! Azt ígérted, elmész utána Zita nénihez. Majd vacsorára... Majd együtt vacsorázunk...

KICSI - A Zitácskát majdnem elfelejtettem! *(Kintről:)* Szia!

ANNA - Várj! Gyere vissza!

KICSI *(Bekukkant)* - Mi van?

ANNA - Még egy puszit! *(most már sietve és rutinosan a Kicsi odahajol)* Kapcsold ki mégis, ha arra jársz!

KICSI - Dolgozol? Szia! *(kiszalad)*

ANNA *(magának:)* - Szia... szervusz... *(a Hegedűverseny hirtelen megszakad)* Csak néhány évet még!... Kicsi fiam! Hogy fájunk mi egymásnak!... Nem! Mégsem!... Meggondolhatom magam... *(felállna, de visszarogy, oldalra kihajol, ledugná az ujját, de roham tör rá: köhög, majd kimerülten hanyatt dől)* Már két óra se... Ki kell hánynom!... Ha már megoldás...

Kitántorog nagyon nehezen. Másodpercekig üres a szín. Amikor görnyedten visszavánszorog, az Ágyra dobja magát.

ANNA - Most mit csináljak? Nem megy... elgyengültem?... már?... Anya... *(Csend)*
Anya! Mondd meg, mit csináljak!? ... Anya mindenre tudott egy jó receptet.
(Kezébe veszi a telefonkagylót) Harminchárom...??? Elfelejtettem... Ha az
ember elfelejti a saját anyja telefonszámát... *(a szekrényben matat, noteszt*
húz elő, lapozza) Felírtam?... Miért írtam volna?... Valami rém egyszerű
szám... Harminchárom, tarara, tararam... Megvan!... *(Eszébe jut. Tárcsáz.)*

A képzelet és a valóság síkja egyszerre

Anna fizikailag frissebb. A telefon kicsöng. A másik oldalon halott anyja:

ANNA ANYJA - Halló!

ANNA - Halló! Anya, te vagy?

ANNA ANYJA - Ki más lenne, kislányom? Mi van? Sírtál?

ANNA - Megmérgeztem magam. Anya! Nem akarok meghalni! Mit csináljak,
mondd meg, mit csináljak?

ANNA ANYJA - Ne bolondozz ilyesmivel! Beteg vagyok én a hülyeségeidhez...

ANNA - Rosszul ne légy! Mondd meg, mit csináljak!?

ANNA ANYJA - Nem tudom. Miért tetted? Jaj, miért, kislányom?

ANNA - Ne sápítozz, kérlek! Te mindig tudtál valami okosat mondani! Most légy
nagyon okos! Kérlek!... Hallod?

ANNA ANYJA - Igen, hallom... De miért? Miért?

ANNA - Mert nem akarok úgy meghalni, mint te.

ANNA ANYJA - Az ember a végefelé már nem tud semmit, nem érez semmit. Állandóan
kapja a morfiumot, csak néhány másodpercre tér észhez, de akkor sem
tudja, hogy haldoklik. Van, aztán megint elveszíti az eszméletét. Érted?...
Kár volt bevenned. Hányd ki!

ANNA - Nem tudom! Nem megy!... Ha az eszembe jut, ahogyan ott fekszel, már élő
halott, aszottan, beesett arccal, csupa csont és láz, és kapkodva szívod a
levegőt, de már nem jön ki... Csak húzod befelé, de nem jön ki! Borzalmas
lehetett...

ANNA ANYJA - Neked. Látni. De nekem? Már el is felejtettem... Ne aggódj!... A fontos,
hogy vége legyen egyszer. És vége is lesz.

ANNA - Anya! Olyan higgadt és nyugodt a hangod. Nem sajnálsz?

ANNA ANYJA - Nem tudom. Igazán nem tudom. A kicsi lányodat, őt igen. A kis macska...
Bele fog halni... Rákeményedik az ijedelem... Le kellene vágatnod a haját,
folyton a szemébe lóg. És ne járasd fiúruhában. Olyan gyönyörű kislány!...
(halványodik a hang, mintha elfelé készülne.)

A Lány észrevétlenül belép. Nem mer moccanni.

ANNA - De anya! Lassan már húsz éves! Anya! Jó isten! 17 éve, hogy meghaltál!
Any!... Any!... Ne hallgass!

ANNA ANYJA - Már nincs visszaút. Azt hiszem...

Kattanás: megszakad a vonal. Anna visszatesszi a kagylót.

A valóság síkja

Néma rémülettel belép a Lány.

- ANNA - No, mi van, kicsi lány? Hogy megnőttél, és mégis elfelejtesz köszönni, ha belépsz valahova?
- LÁNYA - Szia, Anya. Úgy ordibáltál. Megijesztettél. Kivel beszéltél?
- ANNA - Senkivel.
- LÁNYA - De hiszen épp letetted a kagylót, láttam!
- ANNA - Na és? Mi közöd hozzá?
- LÁNYA - A pasiddal, igaz? Mondhatom, csuda gusztusod van.
- ANNA - Nem tudsz kihagyni egyetlen lehetőséget sem, hogy szemétkedj? Haza-hoztad az órámat?
- LÁNYA - Nem. Három hétre vállalják. Nem tudják rögtön megcsinálni.
- ANNA - Hogyhogy nem tudják megcsinálni? Nekem most kell! Tudnom kell, hány óra van! Az idő nagyon fontos dolog, még nem vetted észre?
- LÁNYA - Mit csináljak? Addig nézd a faliórát!
- ANNA - De hiszen az a másik szobában van! Másszak be folyton a másik szobába?
- LÁNYA - Majd Apu áthozza este, ha hajlandó lesz neked holt fáradtan falat fűrni. Addig kibírod. Mi ez? Megint összetörtél valamit? A legokosabb volna kicserélni az üvegkészleteket alumíniumra.

Kimegy, partvissal, lapáttal jön vissza. Nekilát a cserepeknek.

- ANNA - Ha nagyanyád tudná, milyen undok béka lett belőled! Úgy bújtál hozzá, mint egy macska. Mindenkihez. És most?
- LÁNYA - Mi van most? Mindig szekálsz.
- ANNA - Majd a fiúd megvigasztal. Hogy-hogy nincs itt? Azt hittem összenőttetek...
- LÁNYA - Mit érdekel? Utálod.
- ANNA - Tudod, hogy nem. Sőt... Egy normális szavad nincs hozzám. Vidd ki a cserepeket, és tűnj el!... Ha lehet, végleg!
- LÁNYA - Úgy lesz. Elköltözünk. Addig bírd ki valahogy. Azután imádhatsz az öcsikét!

A képzelet síkján

A Lány tovább söpröget. De valami megváltozott.

- ANNA - Remek színésznő lennél. Pontosan tudod rekonstruálni, milyen utálatos voltál, amíg nem kellett sajnálni. Gratulálok!
- LÁNYA - Csak utol akarlak érni...
- ANNA - Abbahagyhatod! Egy pillanatra legalább!... Örökké egymás vizsgáztatásán fáradozunk: én nem feleltem meg anyának, te nem voltál jó gyerek. Oké. Függesszük fel!

- LÁNYA - Minek? Kiesünk a szerepünkből, és elkezdünk érzelmesek lenni. Akkor neked is jobban fáj majd, hogy nem tudtad másképp csinálni, és nekem is rosszabb lesz.
- ANNA - Ennél?... Hogy itt fekszem... halálraítélten...
- LÁNYA - Jaj, Anya! Kell nekünk ez az őszinteség-roham?
- ANNA - Mit kompenzálsz az undok, arrogáns modoroddal?...
- LÁNYA - Csak válaszolok, ha megalázol.
- ANNA - Értem... A színpadra is én lökdöstelek...
- LÁNYA - Nyugodj meg! Nélküled is táncosnő lettem volna. Olvastál újságot? Nem? A mennybe mentem azzal a beugrással. Tehetséges vagyok. Érted, Anya? Tehetséges!
- ANNA - Szép végszó. Még elbögöm magam...
- LÁNYA - Látod? Hagyjuk abba ezt a szentimentális beszélgetést, jó?
- ANNA - Kemény pofonokat fogsz ott kapni... színház...
- LÁNYA - Kibírom. Az a fajta vagyok, aki kibírja...

A valóság síkján

A Lány a lapáttal, partvissal indul kifelé.

- ANNA - Hát megmutatod azt a kritikát?
- LÁNYA - Milyen kritikát?
- ANNA - A beugrásodról.
- LÁNYA - Miről?
- ANNA - Amiből számomra is kiderül, hogy milyen tehetséges vagy.
- LÁNYA - Összesöpörtem. Lehet leszállni rólam!
- ANNA - Tehetséges vagy, nem? Sikered volt, nem? Az előbb csaptál be, vagy most hülyéskedsz?
- LÁNYA - De Anya!... Azt hittem... itt vagy... hogy... Szóval igen, egy új darabban is táncolok. Erről van szó.
- ANNA - Eddig nem ezt mondtad.
- LÁNYA - Apró szerepecske... de azért...
- ANNA - Mennyi idő lehet?
- LÁNYA - Kora délután van. Próbálj meg aludni! (*Indulna*)
- ANNA - Hozd azt a cikket végre! A szemüvegemet is mellékeld, légy szíves!
- LÁNYA - Mindjárt... (*kirohan.*)

Fenn a hatalmas óra világít. A másodpercmutató szorgalmasan ugrik előre. Sötét és csend.

- ANNA - Gyere vissza! Ne menj így el! Ne menjek így el. Talán helyre lehetne hozni...

A képzelet síkja

Pantomim. *A zene Mozart Requiemje. Az ágy fölé sátorformán egy áttetsző, aranyszövésű necc ereszkedik. Az ágyon a fiatal Anna, karjában csecsemő, szoptatni készül. A kép idilli, rokokó.*

A Lány arany hajjal, arany szárnyacskákkal betáncol, nézi a képet. Azután egy disszonáns (halál-)hangra dühroham fogja el, a neccbe csimpaszkodik, az nem enged, felhasad. A Lány a résen benyúl, kikapja Anna kezéből a bébit, földhöz vágja. A baba cserepeire törik. A Lány sírva kiszalad. Anna lekuporodik, és ölébe szedi a cserepeket. Közben a necc felemelkedik, a zene elhal.

Anna az Ágyon igyekszik összerakni a babát. Köhögőroham. A Kicsi fut be, dermedten nézi Annát, a Lány is besiet. A két gyerek átöleli egymást a közös fájdalomban.

Zene vége. Gongütés.

(Az óra futva előresiet, mert az álomidőt be kell hozni. Eltelt kb. 20 perc)

ANNA *(riad a gongütésre) - Még rengeteg időm van...*

A fény a valóság és a képzelet között vibrál.

Újabb gongütés, mint halk és távoli visszhang.

ANNA - Jaj! Semmire sem elég! Helyrehozni még egy élet kellene! *(ocsúdva:)* A leveleim! Az írásaim! Nem kell, hogy megtalálják!

Felugrik félredobja a babát, idegesen húzgálja a fiókokat, kiborítja a földre, ott turkál a papírok között, szortíroz, rámol.

ANNA - Hulljon velem a múlt is! Kacatok.

A háttérfüggöny mögül előhúz egy fémkosarat, amelyben parázs izzik, mint a régi utcai melegedőkben. Beledobálja az égésre ítéltet, némelyikbe belenéz, de elszántan semmisít tovább. Egy képeslapnál megakad.

ANNA - Most is ilyen vagy! Épp ilyen, kedves férjürem! Ezt a dialógust csak veled lehetett elmondani. *(telefonba)* Halló! Szeretlek. Hallod? *(Csend)* Rossz a vonal. Mondd hangosabban! *(Már kiabálva)* Nem a világvégen vagyok, csak Berlinben. Halló! Rájöttem, hogy mennyire szeretlek!

FÉRJ *(hangja:)* - Az jó.

ANNA - És képzeld, hiányzol! Én is? Igen? Hogyan viseled a hiányomat már második hete?

FÉRJ *(hangja:)* - Hát... már második hete konzervet eszünk...

ANNA - Ez voltál te. Lángoló szerelmed sohasem pörkölt meg... *(tovább turkál)* Egy köteg pártécédula. Ilyen rendes vagyok. Mint egy levéltárban.

*Annát köhögőroham fogja el, szerterepülnek a papírok. Egy a kezében marad. És itt kezdődik a **Grand Macabre**. Felzúg Mendelssohn Nászindulója csúfondáros gyászindulós hangszerelésben. Bohócsipkával a fején, lobogó fáklyával a kezében a Férj vonul át megjátszott szer-tartásossággal.*

ANNA - Hülye tréfáid vannak, drágám! Már megint itt ólálkodsz. Látni akarsz az utolsó rúgásomat? Hm? Figyelj, ha már itt vagy! És tedd le azt a vacakot,

még felgyújtod a lakást, mint a görögtüzessel azon a régi karácsonyon... Ide figyelj! Ez kétségtelenül a te neved, nem apádé: „Életének 52. esztendőjében... Végso búcsú a Rákoskeresztúri... no!: 1992. április 19-én...”

FÉRJ - Április 21!

ANNA - Ez van ideírva!

FÉRJ - Ott voltam, csak tudom!

ANNA - Jó, jó, nem az az érdekes, hanem az évszám! Most 1990-et írunk, nem?

A Férj most beszúrja a fáklyákat az Anna Ágya fejénél álló kandeláberbe, közben belenéz az Anna kezében lévő gyászjelentésbe.

FÉRJ - Igen. Te most 1990-et írsz. És hallucinálsz. Mint rendesen.

ANNA - Ne hülyéskedj! Ez most komoly.

FÉRJ - Te mindig mindenről azt hitted, komoly, pedig csak magadat tartottad rendkívül fontosnak.

ANNA - Kritika kizárva! (*Behunyja a szemét*) Hallucinálok? Bevettem azt a pirulát, mert félek, és most tessék, hallucinálok.

FÉRJ - Felesleges volt.

ANNA - Mi volt?

FÉRJ - Felesleges! De elmondhatjuk kórusban is.

A Férj beint, és a színpalak mögöl többhangú kar zengi:

KAR - Nem félünk a haláltól! Nem fáj!

A Kar ismét, közben bejön Anna Öccse fáklyával, ugyanolyan bohócsipkában, mint a Férj. Táncot lejt és énekel:

ÖCCSE - Non timemus luupum, luupum... Jól csinálom, Anna?

ANNA - Meg vagytok hibbanva!

FÉRJ+ÖCCSE (*együtt*)

- Nem vagyunk meghibbanva,
Csak meg vagyunk haalva,
sej-haj, sejahaj!

A Kar tovább dúdolja a „nem félünk”-öt, némileg a Gyász-Nászinduló dallamára. Anna Öccse is a kandeláberbe rakja a fáklyát. Már 2 ég!

FÉRJ (*meghajol Anna felé:*) - Infarktus, 1992. április 3.

ÖCCSE (*meghajol Anna felé:*) - Májrák, 1991. október 15.

Ekkor bejön Anna apja bohócsipkában, a fáklya helyett kikapja a vázából a virágcsokrot, azt lóbálja.

ANNA APJA - Tüdőembólia, 1991. január 23.

A Nagy Ő is betáncol a fekete köpönyegében. Olyan, mint maga a Halál.

Ő - Infarktus, 2003. november 1.

Hirtelen teljes csönd. A négy kandeláber lobog.

- ANNA - Mi ez az őrült hallucináció?
- Ő - Egy kis móka. Fel se vedd! Azért, hogy tudd, más is meghal, nem csak te...
- ANNA - Mindenkinek a sajátja a legfélelmetesebb.
- Ő - Velem a szerelem is meghalt.
- FÉRJ - Velem a szeretet.
- ANNA APJA - Velem az ősök sora.
- ÖCCSE - Velem te magad, hiszen az öcséd vagyok.
- MIND *(együtt)* - És mindnyájan együtt és külön megsirattunk téged, és nagyon-nagyon hiányoztál.
- ANNA - Mit akartok? Hogy még jobban féljek?
- Ő - Csak szeretnénk, hogy elsirass minket te is, szépen, szomorúan, igazán, ahogy illik.
- ANNA - A fejem körül kandeláberek lobognak, egy hét se, és a testem összeráng a krematórium több száz fokos kemencéjében, és én sirassalak el titeket? Hiszen még éltek, és rátok süt a nap?!
- Ő - Akkor, amikor az idő még módot adott rá, azt állítottad, hogy szeretsz.
- ANNA - Igen. Akkor úgy volt. Most már csak félek. A szavaknak többé nincs semmilyen jelentésük. Minden megváltozott, minden megállt... Dermedt homály... Csak a fáklyák fénye imbolyog bizonytalanul. Menjete!
- FÉRJ - Egy csepp könnyet sem? Annyi év után?
- ANNA - Már nem fontos.
- FÉRJ - Nem igaz, hogy az élet végén megváltozik a lélek! Te önző maradtál... *(Kimegy.)*
- ÖCCSE - Anna! Nincs közös múltunk, csak apánk spermái fogják össze a nevünk. Néha egy légtérben lélegeztünk, te olykor rám néztél, de nem láttál sohasem. Kérdeztelek, válasz nélkül maradtam, feléd nyújtottam a kezemet, te elengedted, rajongtam érted, szerettelek volna utolérni, de csak a halálban sikerül majd, ha bekövetkezik. Várj rám, ha félve átesem ezen az átkozott életem, hogy beléd csimpaszkodhassak... *(El)*

Anna felkel, eloltja a fáklyákat, kitolja a kandelábereket, összeszedi a papírokat, tölt, rágyújt. Az óra fenn feldereng. Alatta áll Anna apja, kezében még a virágcsokor. Köhint, hogy Anna észrevegye.

- ANNA - Jesszusom! Hogy megijesztettél, Apa! Gyere beljebb! Rendet rakok, látod. Jó, hogy itt maradtál! Annyira felkavartatok.
- ANNA APJA - Mindenki hozott neked valamit, csak én nem. Ezt is úgy loptam.
- ANNA - Tőlem méghozzá. Nem baj. A szándék a fontos.
- ANNA APJA - Életemben nem voltam ilyen spórolós. Ajaj, két gavallér, egy csokor...
- ANNA - Bolondos maradsz, amíg csak élsz, Apa! A doki hozta. Hát nem elegáns? Tedd csak vissza a vízbe, ne pusztuljon az is értelmetlenül...

ANNA APJA - Mi minden nem történik az emberrel különleges helyzetekben! Képzeld, elfelejtettem, hova is igyekszem, és miért. Csak úgy ballagtam felhőkön, csillagokon, csillagködökön keresztül, és tűnődtem...

Közben Anna Öccse visszajön.

ANNA - Felhőkön? Csillagködökön? Fesd meg! Pasztellkék égbolton pasztellfehér bajusszal pasztellszürke felhők között. Az lehetne a címe, hogy...

ÖCCSE *(rávágja:)* - Apa és a Mennysország.

ANNA - Nagyon jó, te gyerek! Az meg pláne, hogy itt vagy!

ANNA APJA - Összejön a család.

ÖCCSE - Mint azelőtt. Ha valaki beteg lett, összefutottunk a kórházban.

ANNA - Aha. Évekig nem láttuk egymást, de ott alaposan kibeszélgettük magunkat.

ANNA APJA - Jó volt elnézni benneteket. Olyankor még a kifaragott aranyeremnek is örültem! Legalább együtt vagytok!

ÖCCSE - Marhaság! Igazából sohasem voltunk család, csak elringattuk magunkban a bűntudatunkat.

ANNA - Már aki...

ANNA APJA *(felnevet:)* - Most pont úgy nézel ki, mint az a buta kiskacsa, amikor elvitte a nagy liba a handliba...

ANNA+APJA *(énekelnek:)* - És ebből lett a nagy tragédia...

ANNA - Alig emlékszem arra az időre, amikor még velünk voltál, Apa... Csak ez a hülye kis dal...

ÖCCSE - Ne zárjatok ki mindenből! És hol voltam én?

ANNA - Az anyád hasában, sajnos. Ezért nem volt nekem apukám. Elvitted, szarházi!

ÖCCSE - Ne sűríts, Anna! Még a végén nem fogom megérteni. Szóval?

ANNA APJA - Te lökött kölkök! Hát útban voltál. Így is, úgy is... De ez már életregény, és nem fér ide. Meg hát csak úgy beugrottunk, nem? Hogy ne legyen egyedül...

ÖCCSE - A süket gondolataival... Ja. De majd elmondod, Apa?

ANNA APJA - Lesz rá időnk.

ÖCCSE - A nehéz fejemmel úgyis egy örökkévalóság kell, amíg valamit megérttek. Ezért is végeztem ilyen hülyén... májrakkal...

ANNA - Uramisten! Erre öblíteni kell. Benne vagytok? *(tölt mindenkinek)* Aproposó! Milyenek fent az erkölcsi viszonyok? Nagyon szigorúak?

ÖCCSE - Megsúgom: amilyet elképzelsz magadnak, olyan. Attól függ, hogy mekkora a bűntudatod. Ott nem lehet söpörni, mint a róka a farkával. Ott nem! Isten éltessen, nővérke!

Koccintanak, jókedvűen isznak.

ANNA APJA - A fiam mindig a fején találja a szöveget.

ANNA - Kár, hogy olyan sokat voltunk egymástól távol.

ANNA APJA - Most majd behozzuk. Addig is: egy dologra ügyelj!

ÖCCSE - Ja, ezért jöttünk! Egy dologra! Mondd, Apa!

ANNA APJA - Csak azokra gondoldj, akik elmentek. Miránk! Azokra ne, akik itt maradnak. Az fáj...

ÖCCSE - Nem könnyű feladat! De neked... ennyi. Hát szia!

Anna apja és öccse egymást ölelve kísértálnak a feketeségbe.

ANNA APJA (vissza) - Csak miránk! Hallod?

ANNA - Ha lehetne. Csak a fehér elefántokra ne gondoldj!... Akiket itt hagysz...

Rövid csend és gyűrött magára maradottság után újabb jelenet-roham:

Annát fehérköpenyes ápolók veszik közre, megragadják, és a hátul emelkedő kinyílóeszközszerű gépezetre feszítik. Közben Bartók Szonáta zongorára és ütőhangszerekre c. rövid, pattogós tételének zenéjére zöld-kék lézersugarak szabdalják, tépik, szurkálják, hasogatják Anna testét. Anna vonaglik, menekülne és hangtalanul ordít, végül elájul.

Sötét. Az óra feldereng: a mutatók szemmel láthatóan haladnak. Anna az Ágyában. Kimerült, félholt. Nagyanyja tipeg be bottal.

ANNA - Ki az? Nem érek rá!

NAGYANYJA - Mi dolgod van, Nusika?

ANNA - Nagyanyó! Drága öregasszony! Gyere, gyere, gyere! Teneked szabad. Most álmodom, vagy tényleg te vagy?

NAGYANYJA - Nem emlékszel, mi? Lassan 20 éve láttál utoljára! Hajaj, hogy telik az idő! (betakargatja) Na, nyújtozz ki, drágám, úgy egészségesebb a tüdőnek!

ANNA - Űlj ide mellém, és simogasd a karomat, ahogy szoktad! Tudom, tudom, olyan reszelős a kezed, akár a smirgli. A sok mosástól, takarítástól. De az nekem finom és puha és jól esik. Nagymamám! Fájt, nagyon fájt!

NAGYANYJA - Tudom, édesem. Nem lehet kibírni.

ANNA - Nem. Kifeszítettek, mintha szögek fúródtak volna a tüdőmbe, és forog velem a világ, és ki akarom hányni a belsőmet csontostul, de nem jön!

NAGYANYJA - Ajaj! Hol is tartod a teáskannát? Ja, megvan. Nemsokára minden szép lesz megint. Mint régen.

Halkan Brahms VI. magyar tánca szól. Anna nagyanyja a dallamra ringatózik, énekel és szöszmötöl a tea főzéssel.

NAGYANYJA - Zümm-zümm, jer velünk,
Zümm-zümm, elmegyünk,
Zümm-zümm, hogy korán,
Zümm-zümm, ott legyünk,
Tátika, futó,
Színes pillangó,
Száz szitakötő
Keringnek elő...
Harsan a reggel,
Amerre a nap kel,
Menjünk csak menjünk

Pici seregünkkel... - Ó, bizony, virágok voltunk, meg pillangók... Sok-sok színes bánáti kis sváb leányka... tanultuk a magyart a millenniumra... Aztán figyelj csak! Van-e valahol nagy fürdőlepedő? Ja, megvan. Nusika!

ANNA - Figyelek, Nagyanyó!

NAGYANYJA - Úgy 17 éves lehettem. Derékig érő aranyszőke hajjal, darázsderékkel a Piros bugyellárisban *(énekel:)*

Nyári piros alma
Bo-bo-bo-bo-borízű,
Kóstolja meg kend, de jóízű...

Énekeltem és táncoltam. Az összes Blaha-szerepet. Így ni!

Anna nagyanyja a teáskannával táncolva az Ágyhoz kering.

ANNA - Te drága, örökfiatal vénség!

NAGYANYJA - Ül csak fel! Így ni! *(A fejére teríti a fürdőlepedőt, azután tálcán alája rakja a gőzölgő teáskannát: inhaláltatja Annát.)* Voltak gyönyörű napok, bizony. Neked is voltak, kislányom. De te folyton mást akarsz: számonkérni, rendet rakni, aztán búcsúzni, végrendelkezni, meg effélét... Csak lélegezz nagyokat!

ANNA - Mert csak egyetlen órád van hátra! Mindössze egy órád!

NAGYANYJA - Mit vacakolsz az idővel? Mit egy óra! Az egy egész élet! Rengeteg! Jobban érzed magad?

ANNA - Fojtogat. Abbahagyhatom?

NAGYANYJA - Nem! Csak szívd be! A fiammal is ezt csináltam, és megmaradt, pedig az orvosok már elparentálták. Aztán csak suttogtak a faluban: a „kuruzsló asszony”, de mind hozzám jött, ha bajban volt.

ANNA - Jó, hogy már régóta tilos a boszorkányégetés!

NAGYANYJA - Csak neved! Majd még hálás leszel. Lerohantam ide, mert úgy üvöltöztél, hogy az embernek odafenn is vérezni kezd a szíve. És ne beszélj! Majd én beszélek... Képzeld, Nusika, odafenn is öregszem. Már a 125. évemet taposom, és szinte semmire sem emlékszem igazán, csak a bordó-arany tapétás leányszobámra a fehér bútorokkal... De egy levest már nem tudnék megfőzni.

(Anna a fürdőlepedő alatt nyög, felvonaglik, mint aki kihányja a lelkét is.)

Kijön. Hadd jöjjön. Beteg vagy, meg fogsz halni. Előbb-utóbb mindenkivel megtörténik, de nem méltó dolog megfutamodni.

ANNA - Kínoznak.

NAGYANYJA - Azok tényleg felesleges dolgok, de ez az útja-módja. Ha nem éri meg az ember ezt a kort, mint én, hát fiatalon megnyúzzák, az ítélethozatal előtt.

ANNA - Mindenki külön keresztre feszítése. Röviden vagy hosszan, kinek, hogy sikerül.

(Hátrahanyatlik, leszedi a fejéről a lepedőt, nagyanyja elveszi a kannát, hátratipeg vele.)

Szegény Anya! Neki milyen hosszan kijárt a kín! Mivel érdemelte ki?

NAGYANYJA - Hogy megráncosodtál, szegény kislányom! Hogy viszik a szépségedet az évek! Meg a bajok!

ANNA - Félek, Nagymama...

Távoli, azaz képzelt gyönyörű gongütés. Az óra üt talán...

ANNA - Hallod?

NAGYANYJA - Ez már nem az az idő. Ez a saját időd. Kimostalak.

ANNA - És a ...

Közben, eddig nem vették észre, fentről egy olyan rácsos Ágy ereszkedik le, amiben a haldoklót szokták elrekeszteni. Benne Anya (=ANNA ANYJA).

ANNA ANYJA (ereszkedőben) - Hagyja azt a lányt, Anya! Minek jön most? Miért nem marad nyugton? Menjen!

NAGYANYJA - Megyek-megyek, nem látod? Csak beszélgetsek! Én már megyek... (Annához:) Csak vigyázz magadra! A teafü a kredencben. Inhalálj!

Nagyanyó eltipeg - búcsú nélkül, szomorúan, öregén.

ANNA - Anya! Úristen, Anya! Mindig ebben az ágyban, mindig így emlékszem rád, Anya!

Nagyanyó elment, Anna felkászálódik, felül. Az ágy is közben megérkezik.

ANNA - Miért zavartad el? Olyan örömet okozott, hogy itt volt! Nagyanyó, a drága... és Apa is itt járt. Mit szólsz?

ANNA ANYJA - Hát eszébe jutott, hogy van egy lánya?

ANNA - Aranyos tőle, nem? És tőled is... hogy segítetek...

Anna anyja megpróbál kimászni a magas rács mögül, de öreg is, gyenge is.

ANNA - Ha látnád magad, Anya! Várj, megyek.

Kiemeli anyját, az Ágyhoz ballagnak.

ANNA ANYJA - Hiába mondom, hogy vigyék a fenébe ezt az izét, mindig meg kell szenvednem, ha ki akarok jönni. Tudod, magas, én meg szédülök... meg az erőm sem a régi...

ANNA - Na, azért járkálsz, vizitálsz, meg ilyesmi.

ANNA ANYJA - Te! Nem is hittem eleinte. Emlékszel, mindig rosszul voltam, ájuldoztam, panaszkodtam, hallgathattatok... és azóta, azóta semmi! Magam sem hittem eleinte. Lassan 35 éve, hogy ilyen jól vagyok.

ANNA - Lassan 35 éve őrzöm a tartozásomat, Anya, most megadhatom.

ANNA ANYJA - Nincs tartozásod. Ott ültetek apáddal három napon át az ágyamnál, ültetek, ment az idő, észre sem vettétek, te fogtad a kezem, összekötött bennünket a bőrünk, simogattál, aztán odajött apád, lehajtott fejjel, büntudattal... Ajaj, szegény... mintha tehetett volna róla... vattából vizet csorgattál a kiszáradt nyelvemre, cserepes számat törölgetted... és vártatok...

ANNA - ... néha felnyögtél, de nem nyitottad ki a szemedet, csak a nővérnek, amikor kivette a fülbevalóidat, és mondta, hogy itt van a lánya meg a férje. Rámo-

solyogtál, láttam, de nem tudtam eléd állni, nem volt bátorságom hozzá, hogy legalább akkor... Nem tudtam kimutatni, hogy mennyire...

ANNA ANYJA - Az utolsó pillanatra vártatok.

ANNA - Nem!

ANNA ANYJA - Éles tisztasággal olvastam a lelketekben, holott én már úton voltam. Tudom, hogy viszolyogtál, amikor kicserélted az ágytálat, és amikor egyre több hullafoltot fedeztél fel a karomon meg a combomon, és hogy egyre feljebb kúsztak. A szánalmatokat is láttam. Úgy voltam, mint te most: láttam...

ANNA - Én ültem a te ágyadon, még jóval korábban... te simogattad a hátamat, mint gyermekkoromban. Az mindig olyan jó volt, olyan varázsosak az ujjaid, Anya! És akkor is már arra gondoltam, hogy most kellene végre kimondanom, hiszen ebből a kórházból már nem jössz ki... de...

ANNA ANYJA - ... hamisak a szavak, fontos helyzetekben mindig falsra sikerednek, ugye? És akkor én gyorsan elébed vágtam, hogy ne küszködj, és azt mondtam, hogy biztosan félni fogsz, ha... már... mert te olyan félős vagy.

ANNA - Tökéletesen megdermedtem, egy hang se jött ki belőlem. Azután tovább játszottad azt, hogy meg fogsz gyógyulni, és a fontos dolog kimondása máskorra halasztódott... Tán erre az alkalomra...

ANNA ANYJA - Most már felesleges, mert tudom. Mindig is tudtam. *(csönd)*

ANNA - Mit tegyek, Anya? Félek!

ANNA ANYJA - Semmit.

Anna anyja feltápáskodik, visszacsoszog az ágyhoz, ügyetlenül belemászik. Anna annyira magára figyel, hogy észre sem veszi.

ANNA ANYJA - Most nehéz, mert sietsz... tolnád is, tartanád is az időt... Nemsokára már jó lesz... Olyan, mintha belelépnél egy langyos tóba, azután... mintha repülnél fölötte meleg szélben...

ANNA - ... de mindent itthagyni...

Csönd, egymást hallgatják. Az ágy lassan és némán gurulni kezd.

Kifelé.

ANNA - Jaj, Anya! Itt tipródom két tér között!

ANNA ANYJA - Próbáld meg becsukni magad mögött az ajtót!... Majd beszélgetünk, sokat beszélgetünk...

Anna anyja az ágygal együtt eltűnik. Anna keservesen felsír.

ANNA *(őrvöng)* - A képzeletem, az a megbízhatóan hiteles képzeletem! Idecsődíti az egész temetőt! Hiszen én NEM akarok meghalni! Anya! Most mész el, amikor segíteni kellene?

Anna az anyja után szalad, megtorpan: eltűnt az álom. Még tétován tovább fut... azután tudatosan kocog körbe-körbe a fekete háttérfüggöny mentén. Mintha valamit keresne. Mintha megtalálná. Mintha becsapná a megtalált ajtót, az hatalmasat döndül. Anna leroskad, nem történik semmi.

Az óra üt: még fél óra van hátra a Játékidőből. Anna az ágyához megy, közben ajtónyikorgás. Senki, csak a szél suhan át a színen, és meglebegteti a függönyöket. A fekete háttér előtt megjelenik feketében Ő.

Ő - Szerelemből falat rakok köréd, erős várfalat, és eltűnik a félelem, meglásd, szívem!

ANNA - Szavak. Mindig nagyon tudtál bánni a szavakkal, mint egy bűvész. De mit sem tettél soha. Magamra hagytál.

Ő - Bízz bennem, Anna! A lét két világa között szerelmem fényes harmóniát teremt...

ANNA - Nem engem választottál. Maradtál a család langyosságában. Szerepem az örök szerető lett volna, igaz? Milyen életet szántál nekem, mondd... Válaszod mindegy is már...

Ő - Végül is megoldottad az életedet, mert erős vagy, Anna. Nem az élettél, a halállal nem tudsz mit kezdeni. Ebben segíték: elringatlak, színes álommal betakarlak.

Hirtelen felcseng a zene: Mozart Don Giovanni I. felvonásából a párbaj-jelenet. Ugyanakkor mint küzdőtérre, belép a Zseni.

ZSENI - Anna, nézd! Az ágakon születni kész lelkek gubbasztanak, létükre várnak, s ha itt az Idő, hártyszárnyakon átszelik az űrt, és szivárványcsillogással megülnek a zígótán. Képzeld, hogy új születésre vársz, te, egyetlen, boldog, itt és most, Ég és Pokol között!

ANNA - Lépteimet a föld göröngyeihez szoktatom...

Ő - Ne törődj a nehézkedés törvényeivel! Átölellek, csillapítom rettegésed!

ZSENI - Most jössz így, hatalmas elánnal, kihült romokon? Vigyázz! Költőpalástod még felszedi a föld porát!

Ő - Költészetedet te lucskos lepedőre váltottad. Vigyázz! Ajkadat hazugságpor fedi, és belefűlsz!

ANNA - Ah, elég, nemes lovagok! Csak párbajt ne! És vért ne! Nem oly olcsó az élet manapság! Egy nőért!... El hát a kardokkal! A lelátó kiürült...

Anna kimegy, és azonnal egy vödörrel és meszelővel tér vissza. Nekifog, és meszelője nyomán a fekete körfüggönyön támadó fehér ecsetnyomokon fehér fény árad. Hasonló a „valóság fényéhez”.

ZSENI - Mindig mondom, halálfélelem ellen az egyetlen orvosság, ha szembeszállsz vele, ha kardra hívod, vagy tollra, egyre megy! Vérted a hófehér papír! Szállj ki nemes birokra, ó Lovag!

Ő - Ripacs... *(Büszkén távozik.)*

ANNA - Dolgozom, látható. Tehát most nem érek rá. Függessz fel magad egy kis időre! Ágyó!

ZSENI - Jó tanítvány vagy, megszégyenítéd mestered. Aki így, sikerében fürödve mégis elkullog dolgavégezetlen... Pedig hogy megölelnék most!

Elmenőben Anna fenekére csap.

Közben már hallani: valahol valaki zongorán zenét fabrikál, amolyan tinédzservadságú metálőrület, amelybe a Kicsi hangja dörmög bele: a tettes ő, és hallani, amint zenéjéhez verset farag, ritmuseszköz a zongorafedél:

KICSI (nagykamasz hangja:) -

I stand here and I awake thee
Spirits of Nature, Wind, Earth and Sea...

A gyászos árnyakat megidézem
Egy nagy vadászatra e kísértetlakta réten...

A Fehér Fény megszületett, a dal ismétlődik, közben Anna az ágy alól régi kis írógépet húz elő, az ágyra ül, ölébe veszi, papírt fűz bele, és ettől kezdve az írógép kopogása a halk háttérzene. A fehér függönyön megjelennek a leütött betűk (SZÖVEG), háttérében KÉPEK úsznak. Így:

SZÖVEG:

CÍM:

KÉP:

ŐS SZÉPSÉG

A lélek a lét előtti csillogásban repül
a téren s az időn túl....

(Amorf szinkavalkád lassú kavargásban. Mint szeles nyári égbolt.)

TERMÉSZET

Nincs se tér, se idő. Ahol az Origo,
ott a megérkezés...

(Vastag ágak sűrű falombot metszenek. Madarak elmosódott röpte ismétlődőn, ritmikusan)

TEREMTÉS

Nyugalom jön és áldás. Amikor megtalálsz magadat, ott a Teremtő is.

(Vizek áradása a vakító fehértől a pokolfeketéig.)

ŐS ÉLETÖSZTÖN

„Benned és körötted. Lenn és fenn”
vörös betűkkel a smaragd ércbe vésve.

(Robbanás. Tér és idő megsemmisül.)

Hirtelen betör az élet: gyerekek kacagása kintről, a vetített képen és valóságosan is fehér és kék léggömbök áradnak be mindenfelől, ugrálnak, emelkednek, süllyednek, és elborítják a teret. Közöttük áll Anna.

A gyerekek befutnak énekelve (gyermekdalt vagy anyyali kantátát?), a lufik után futnak, kiterelik, Anna nevetve közéjük áll.

- KICSI (hangja befelé jövet) - Hé, Anya! Ébresztő! Jesszusom, mi van itt? Csipke-rózsika! Játszókeretet rendeztél be?
- ANNA (kezében egy lufival) - Hát a hangod előbb ér ide, mint te magad. Az eszedről nem is beszélve! Mi az, hogy ébresztő?
- KICSI - Csúnyán ítélkedel. Mielőtt még tudnád, hogyan sikerült a vizsgám!
- ANNA - Csak nem dicsekedni akarsz?
- KICSI - Nyolcadik jelesem ebben a szemeszterben. Gratulálhatsz!
- ANNA - Apád el sem hinné, ha látná sem.
- KICSI (Annába karol) - De előbb nézzük, hogyan száll alá az égből a legkedvesebb nővérem!

Repülőtéri zsongás, kijelző tábla fenn, begördül egy lengőajtó, amely által hatalmas halihóval megérkezik különös, Európán túli, egzotikus külsővel a Lány.

LÁNYA - A Kiscsalád! Istenem! Hogy hiányoztatok! Milyen fantasztikus, hogy kijöttetek elé! Micsoda világ van Keleten, ha tudnátok! Mennyi élmény! Megváltoztam, ugye? Meghíztam, tudom, a fene egye meg! Pedig alig ettem. Azok az utálatos kaják! Az egész az idegállapotom miatt van. Majd itthon, hajaj, majd itthon... Mivel megyünk? Öcsi, hívtál már taxit? Fuss gyorsan! Már alig élek, olyan álmos vagyok! 13 óra a levegőben. Jaj! Anya! Majd rengeteget mesélek. És miket hoztam! Örölsz majd, tudom. Mennyit gondoltam rád! Hogy mi van veled, hogy bírod egyedül, de nem baj! Már itthon maradok, és majd besegítek. Jó lesz? Persze, hogy jó! Imádlak! Na, gyere! Öcsi integet. Hát nem látod? Ott! Vak vagy? Nem erre, arra megyünk! Ott áll már a sofőr is, meg a kilencvenkilenc csomag. Na, ne csoszogj, siess már! Csak utánam! Figyelj a lábad elé!

A lánya előrerohan. A tér kiürül, csend lesz.

Fenn az órán a másodpercmutatók agresszíven ugranak előre, előre.

Anna felnéz, mintha az eget kémlelné, karjára ernyőt tesz, és nekiindul a függöny mentén. Sétál.

Itt-ott egy-egy járókelő beáll a sétamenetbe, majd a Kicsi jön, hátulról Annába karol. Együtt ballagnak.

ANNA (fel sem néz) - Mit szeretnél? Pénzt, ugye? Azért jöttél, mi másért. Nem mered mondani, hm? Már megint mire, az istenért?

KICSI - Taxira. Az ösztöndíjam taxira megy meg kölcsönbe. Nővérekémnek semmi nem elég. És most elfogyott.

ANNA - Hát így állunk. Nem ő kér, téged küld.

KICSI - Nem küldött. Csak úgy... említettem.

ANNA - Értem... Nem tudok a kívánságaitoknak már a nyugdíjamból eleget tenni. Nincs. Majd beszélek vele.

KICSI - De ne most! Apa születnapja van. Kimegyünk hozzá a temetőbe. Velünk jössz, ugye? A francba! Hát nem eleredt?!

A Kicsi ernyőt nyit, lassan lemarad. Anna felett és mindenki felett ernyők nyílnak. Esőkopogás és izgatott ismerős hangok, hol érthetőn, hol morajlón, végül viharosan. Mint egy agresszív zenemű...

HANGOK - ... Úgyis mosol, itt van néhány ing... Ha a patikába mész, hozzá! Nekem is hidratáló kenőcsöt... Nekem papírvattát!... A Matchnél kapni pácolt heringet... Azt az igazolást, tudod, a szoc.segély kérelmemhez... Már csak alá kell írni!... Most inkább az én kedvemért főzz, mért folyton csak azt, amit ő akar?... Holnapra az öltönyöm nadrágját kéne kivasalni, vizsgálom... Te olyan ügyes vagy, vegyél olyan parfümöt, tudod... Alkoholt nem hoztál a múltkor... és elfogyott a vécépapír... Egy szemöldökceruzát is, de ne feketét! Nem illik az ősz hajamhoz... Adj enni a kutyának, csak hajnalban jövök... Szia! Nem képzeled, ugye, hogy nálad is én takarítsak?... Beteg a bejárónőm, kislányom, és leszakadt az összes gomb az ágyhuzatról... Vegyél virágot a sírra, kifizetem!...

HANGEMLÉKEK:

NAGYANYJA - Beteg vagy, meg fogsz halni...

ANNA ANYJA - Próbáld meg végleg becsukni magad mögött az ajtót!

ANNA APJA - Csak azokra ne gondolj, akik itt maradnak!

ÖCCSE - Csak a fehér elefántokra ne!

Az ernyők lassan elfogynak, ANNA magára marad. Ekkor rajtaiütésszerűen 3 szárnyas bogár vagy varjú közeledik: 3 fekete tolókcocsiban 3 fekete ernyővel 3 fekete vén ember, egy férfi, két nő (NAGYAPA, TANTI, NAGYNÉNI)

NAGYAPA - Például miránk ne! A világért se!

TANTI - Elleszünk mi úgy is! Már nem sokáig alkalmatlankodunk...

NAGYNÉNI - Az ember egy kis ésszel mindent meg tud oldani. Azt is, ha járóképtelen.

TANTI - Azt is. Pedig, Annuska, 87 év, az 87 év... és hogy végérvényesen megvakultam!...

NAGYAPA - Mi lesz velünk nélküled, Annus? Ki törődik velünk?

ANNA - Megérkeztek a fehér elefántok.

NAGYAPA - Tudod, hogy nem ehetek fánkot! A cukrom...

ANNA - A fülhallgatóm? Itt van, persze, hogy itt van. Tökéletesen hallak, ne kiabálj!

ANNA - Mától mindenkinek egyszerre csak egy kívánsága lehet!

NAGYNÉNI - Elég lelketlen vagy! Bezzeg, amikor te beteg voltál, naponta szaladtam a kórházba a forró húslevessel...

TANTI - Nekem semmiféle kívánságom nincs. Nincs szükségem semmire. Te ne strapáld magad miattam!

NAGYAPA - Mit affektáltok? Miattatok loholja ki a lelkét?

NAGYNÉNI - Úgy döntöttem, Ancsikám, hogy amíg meg tudom oldani egyedül, addig küszködöm magam. Egyszer csak elvisz majd az ördög...

ANNA - Ne tessék ilyeneket mondani!

TANTI - Miért, mit gondolsz, olyan jó itt? Reggeltől estig a testemmel foglalkozom. Ezt bekenni, azt bekötni, három órát tart, amíg visszaérek a boltból a béna lábaimmal.

NAGYNÉNI - Örülj, hogy van! Látod, nekem egy már hiányzik. És hogy hiányzik. Ajaj...

TANTI - Két béna láb nem több, mint egy ép, hidd el nekem, kedvesem!

NAGYAPA - Ilyenek a vénasszonyok. Folyton csak sírnak. Ne vénülj meg, Ancsikám!

ANNA - Nem valószínű...

NAGYNÉNI - Nana! Azért mondom mindig: vigyázz magadra! Mit kezdünk mi egy beteg unokahúggal?

ANNA - Pedig én sem fiatalodom...

NAGYAPA - Olyan szép vagy, mint régen!

- NAGYNÉNI - Ugyan vegye fel a szemüvegét! Ráncos bizony a lellem! Meg kövér is! Nézze, nekem nincs fele akkora hasam, pedig hány évvel is vagyok öregebb? Na?
- TANTI - Hálátlan vagy, szívem. Elvárod, hogy kiszolgáljon, és közben egy jó szó el nem hagyja a szádát!
- NAGYNÉNI - Miért? Te ellátod magad? A szaros bugyidat is ő mossa ki!
- TANTI - Kikérem magamnak! Ilyen penetráns vénasszony!
- ANNA - Hm. Abban ugyan derekasan egyetértetek, hogy el vagytok hanyagolva...
- NAGYAPA - Mit mondasz, Annuskám?
- ANNA - Amíg nem voltam itthon, a lánynak telesírtatok a fejét, hogy ez nincs, meg az nincs, meg anyád csak magával törődik, hogy vette azt a házat, mi meg... meg a gyerekek... felelőtlenség...
- NAGYAPA - Ilyeneket mondott? Honnan veszi az ilyeneket?
- TANTI - Nem szeretem az ilyen túlzásokat! Már ha igaz...
- NAGYNÉNI - Milyen szemtelen az a lány! Ugye, aranyosom?
- NAGYAPA - Te tudod, mit csinálsz, Annuskám. Csak hát, azóta ritkán látlak...

Hátulról befut a Lánya, átöleli Annát.

- LÁNYA - Nem kell eltúlozni a dolgot, Anya! Szépen beosztjuk magunk közt a kisöregket. Ma te mészh ide, mert rajtad a sor, holnap... Holnap is, légszi, mert randim van, azután pedig majd megbeszéljük... Fel a fejjel, Anyus! *(kisiet egy puszival)*

Közben a Kicsi bejött, Annába karol.

- KICSI - Velem pedig egyáltalán nem kell törődnöd. Egyébként is... Gyere szépen! A temető erre van, nem arra!

Elindulnak, elől Anna és a Kicsi, utánuk kereknek Nagyapa, Tanti és a Nagynéni.

- NAGYNÉNI - Mikor épp azon töprengtünk, hogyan jutunk el a temetésedre... Ezzel a tolókocsival, ugye, nem könnyű... *(Elkerekedik)*
- TANTI - Így bénán... fél lábbal már a sírban, ugye... A taxi meg drága... *(Elkerekedik)*
- NAGYAPA - De azért ne izgasd magad, Annuska! Miattunk ne! A világért se! Majd nézzük a tévén... *(Elkerekedik)*
- KICSI - Tényleg, ne törődj már senkivel, semmivel, csak magaddal! Mi az, hogy tévén? Közvetítik?
- ANNA - Mit?
- KICSI - A temetésedet.
- ANNA - Ne hülyéskedj! Hol van az még?
- KICSI - Ja. Persze. Mennem kell. Szia. *(Lelép.)*

Anna karján az ernyővel tovább ballag, elgondolkozva. Az Ágyhoz ér, kabátostul ráhuppan.

Az óra világít: szemmel láthatóan az Idő halad előre. Csend.

Anna gyertyát gyújt, lassan minden más fény kialszik.

ANNA - Jó volna most egy kéz, amelyik a karomon nyugszik... Valaki, aki csak rám figyel önzetlenül, érdek nélkül... esetleg megkérdi: Mit tudok segíteni? Megkértem az Urat, simítsuk el az életemet így a végén. Azt hittem, rááll. Álmodtam magamnak egy házat, ahová elbújhatok, és álmodtam egy Embert, aki nagyon szeretett régen... nagyon-nagyon régen, még mielőtt felnőtt lettem volna... Mint a Nirvána, ők ketten... a Ház és egy Ember... Csak a felét adta meg, Uram. Ott áll a ház, mint felcicomázott mauzóleum... még meghalni sem jutok le oda... Pedig élni szerettem volna ott!... Így a végén, csendben... A legriasztóbb rém a magány... Nem akarok én túl sokat?...

Elaludt kabátostul az Ágyon.

A Férj bejön halkan, óvatosan, elfújja a gyertyát. A szín egészen sötét. Felsegíti Annát az ágyról, átkarolja, kivezeti lassan. Üres a szín.

Halkan megújul az eső szemerkélése. A háttérfüggönyre gyerekrajz vetül: kék égbolt előtt ferdén megdőlt, öreg fejfák, kereszték: régi temető.

Anna és a Férj beszélnek a képbe. Felettük nagy, nyitott, fekete esernyő. Béke.

FÉRJ - Ma van a születésnapom, de ezt te tudod.

ANNA - Megünnepeltünk: kint voltunk a sírodnál. *(ránéz)* Így néznél ki 65 évesen? Semmit sem változtál.

FÉRJ - Talán baj van a képzeleteddel. Pedig jól tudtad magad gyötörni vele mindig.

ANNA - Tudom. Téged is képzelek most... Régen volt veled ilyen harmonikusan jó...

FÉRJ - Ez a hangulat az én születési ajándékom.

ANNA - Csak nem azt akarod mondani, hogy tényleg itt vagy?

FÉRJ - Tényleg itt vagyok. De hol az az itt?

ANNA - Most pontosan az van, amire vágytam. Egy kéz és béke...

FÉRJ - Az van, amit elképzelsz... A mi házasságunkban az volt a lényegi probléma, hogy én nem voltam olyan, amilyennek elképzeltél. A fantáziádhoz kellett volna igazodnom, de ki ismeri ki magát a te különbejáratú világodban? Még te magad sem. Most itt állsz az esőben egy temető közepén, belémkarolsz, és az a legfurcsább, hogy hiába képzeld, most MÉGSEM tudod, mi fog történni a következő pillanatban. Képzeletedet nem tudod összevetni a valósággal, mert most csak a VANnal kell beérned. Hát nem szomoríthatod magad azzal, hogy ez a vanás nem olyan, mint amilyennek képzelted, mert nem te képzelted. Kicsit összeecsúsztak a dolgok, csak még mindig nem veszed észre. Egy picit még magányosnak is érzed magad, pedig a világ most összefogott, hogy ne legyél az! Fürödj ebben!... Ne szaladj el a világ végére! Még ha vetted is azt a házat... és várod a herceget fehér lovon... Jajaj! Mért nem látod be, hogy az ember az élete vége felé már bezárja és nem kinyitja az ajtókat?...

ANNA - Jézusom, de kegyetlen vagy!

FÉRJ - Tőlem hallod először? Nem, ugye?...

ANNA - Mintha Anya is...

FÉRJ - Az a baj, hogy amíg éltem, nem voltam veled elég kegyetlen.

- ANNA - Na ne mondd!
- FÉRJ - Folyvást szépítettem, hogy ne keseredj el nagyon. Mivel nem voltál képes szembesülni a valósággal, nekem kellett volna bevernem a fejedet a falba, de ahhoz túlságosan szerettelek, hogy ezt megtegyem. Így éltél vélt igazságok és féligazságok közepette, és nem tudtad felmérni, hol van a hiba az életedben. Ebből én szinte örömmel másztam ki egy infarktus segítségével, és azóta alig változott valami...
- ANNA - Hallak, de fel sem tudom fogni... ezt az egészet!... Az sem igaz, ami most történik?
- FÉRJ - Talán az sem. Most spekulációval próbálsz megtalálni a választ. Ülsz az írógéped előtt, és szituációkat teremtesz, hogy magyarázatot találj a helyedre ezekben a szituációkban. Egészen odáig eljutottál, hogy megtaláltad Istent. Azt hiszed. Szeretnéd hinni. És vergődsz, hogy megfelelj egy újabb, az életedben eddig ismeretlen feltételrendszernek. Mintha megtaláltad volna az okát és az értelmét ennek az egésznek. Így van?
- ANNA - Mi ez a szembesítés? Ki vagy te egyáltalán, hogy megválaszold azokat, amelyekre annyi éven át nem találtam meg a választ?! Kinek-minek tartod magad? Te sohasem hittél!
- FÉRJ - Ilyenformán nem. És most is csak segíteni akartam, mert úgy látom, eltévedtél a útvesztőben, amit magad állítottál fel.
- ANNA - Utálok a rébuszaidat!
- FÉRJ - Mégis te fogalmazod most is! Hét nem veszed észre, hogy ez a nagyképű játék a halállal nem más, mint a védőbeszéded?
- ANNA - Jól fejbekólintottál. De miféle világosságot gyűjtasz, és mit látok meg ebben a nagy világosságban? A gyengeségeimet. És akkor?
- FÉRJ - Hát igen. Az ember önmagának tud ártani igazán. Ha volna bennünk annyi méltóság, hogy jó szívvel kinevetjük magunkat, a hülyeségeinket! De nincs. Komolyan vesszük magunkat, mert az ego a legnagyobb úr. Pedig mintha elfogadnád a keleti tanokat...
- ANNA - Ha azt olyan könnyű volna belülről is elfogadni! Akkor te most nem lennél itt, és nem mondhatnám a születésnapodon neked, hogy az Isten éltesse! *(felnevetnek)*
- FÉRJ - A legadekvátabb helyszínen mondd egy 13 éves halottnak... Látod, megy ez! Most fordítsd magad ellen ezt a felülemelő humort, és minden rendben lesz.
- ANNA - Sohasem mondtad ki, hogy szeretsz. Míg éltél. Most is én képzeltem bele a szövegbe, úgy mellékesen, nehogy nagyon elferdítsem az igazságot.
- FÉRJ - Gyere, Annus. Vissza kell érned!
- Minden a régi: a fény, az Ágy, az óra... Arra tartanak.*
- ANNA - Miért csak a halál után tudunk ennyire őszintének lenni? Hogy még át is ölelsz... Sohasem tetted.

FÉRJ - A lényeg nem a gesztusokban van. Még csak nem is a szavakban. Ezért nem értékeltem soha a színházat. Hol a lényeg? Nem tudom. A szimbólumokban? A háttérolvasatban? A mozi már majdnem jó eszköz.

A Férj szó és gesztus nélkül kimegy.

Anna téován leveti a kabátot, alatta fehér inge. Visszabújik az Ágya.

SŰRŰSÖDIK A PILLANAT. Érezni.

A fény csak az Ágyon és az órán, körül egyre sötétebb. Most elszakad egy húr, és megáll az óra, kialszik fénye is. Banális jelzései a halál érkezésének.

S a lélek?

A színen alacsonyan átsuhan az aranyháló, lehull.

Anna felveszi, mint egy köpenybe, beléje burkolózik, és feláll: mintha életre kelne.

Mintha minden távolabbra kerülne tőle: a tér, az Ágy, a feketeség. Mintha vége volna.

Legördül egy áttetsző függöny Anna és minden más közé. Hárfazene szól, és Anna táncol, lebeg, mint egy mindenén kívül létező Lélek. Mint amikor egy tündér születik.

*Mögötte sejtethetővé válik a törvényszerű „folytatás”: **pantomim** megfogalmazásban.*

ANNA - Szép vagyok, könnyű és kecses, és fiatal! A bőrömön érzem az áldást, a vágyat, a szeretetet, simogató és meleg... Én! Én! Új valaki egy új világban. Egy új én egy új testben! Fantasztikusan jó! Jó itt! Most már tudom, hol az az itt...

Anna elől reagál a hátul történő pantomimre, amelyben két Ember kiemeli az Ágyból Anna halott testét, és lepedőstől beleeresztik a tepsibe.

Hát igaz... Alig hihető... Az ott a testem...

Lezárják a tepsit. Döng. Anna beleborzong.

Van valaki, aki látott tepsit belülről? Vajon? Ha most visszabújnék, kíváncsiságból... egy kis időre csak... újra egyé válnánk... Előtörne az iszonyú klausztrofóbia... a felismerés... az örület... dörömbölnék... kiáltanék... és elfogy a levegő... A második halál... Nem! (*sikítva*) Nem! (*összeomlik. Sokára:*) Nem tudom leállítani az undorító fantáziámat?... Hát nem tudok elszakadni?...

Felemelik, hátraviszik a tepsit, átteszik.

Egy magas (bonc)Asztalra, arrébb gurítják.

Görgők hangja csikorog hátborzongatóan, egy ajtó puffanása (mint egy jégsekreényé).

A fagyasztókamrában.

Nézlek... fázom... Milyen lehet ott? Sötét és hideg. Rossz? Ő nem érzi. Én nem érzem. Ki érzi hát? Senki. Már senki. Pedig a törvény szoktatja a testet a nemléthez a végén... kihűl a bőr, a hús, fázik a lélek is. De aztán jön a láz. Felforrósodsz, hogy érzed a különbséget lét és nemlét között. Az agónia vége... és jön az utolsó kilégzés. Az is forró. Egy forró lehelet... Ebből vagyok most én... Vajon ebből?...

Egy boncorvos zöld öltözékben előhúzza a testet, és nekifog az asztalon, Anna mögött, hátul. Kitárja a belsejét. Vélhetően.

Különös látni magamat így. Szemérmetlen és megalázó. Pedig egy krumplinak sem megalázó, amikor hámozzák... Emlékezem... fura... az a sok állat jut eszembe, amelyek a kezem alatt... véresek, megaláztak... a kezem alatt ehető állapotba kerültek... a máj fokhagymával, a comb rezedával derűs-ropogósra sütvé, spékelve, a panír a bőrön... De ez a test itt már haszontalan. Senkinek sem kell... Pedig még féltett kincseimet is kitárom... egy vadidegennek... És amíg én itt tárulkozom, addig azok, akik... hm... szerettek, szeretnek... szomorúak. Rólam beszélnek, rám gondolnak, intézkednek, mert muszáj, hivatal, részvénytulajánítások, formaságok. Szóval, foglalkoznak velem... gondolatban... És épp most nem merik bevallani, még maguk sem, hogy mennyire terhes nekik ez az egész... Viszont tudják, hogy nem tart már sokáig... Ez kicsit könnyít... Még most is csak magam vagyok fontos magamnak. Vicces!... Mindig így volt? Szóval még akkor, amikor... A fenébe! Lépünk tovább! Úgyis meglehetősen perverz ez az egész, hogy így... hogy belemászok olyan szférákba, amiktől mindenki viszolyog... mert félnek... Emberek! Úgysem tudjátok a problémát elfelejteni! Legfeljebb igyekeztek nem gondolni rá... ha tudtok.

A hátsó színen nagy vörös fény izzik fel. Az asztalon, a vörös fény közepében a test. A krematórium. Egyetlen vörös pillanat, azután sötét. A test ugyanott: mint egy munkadarab, laposan, szürkén. Anna a testhez megy, alakja felvilágít az arany lélektényben. Felnyalábolja a testet, és kirázza belőle, ami benne van: a port, azután morzsaszerpenyővel belesöpri egy porcelán urnába, lezárja, az Asztalra teszi. Melléül, átkarolja, mint testvér a kisöccsét.

Persze, én sem gondolnék rá, ha nem volna muszáj. senki nem mondja, de valahogy benne van itt az etikettben. Itt, a köztes létben, ahol el kell még végezni a dolgomat. Senki nem kényszerít, mondhatni, én akarom. Talán mert a lelkem egyénisége ilyen... rám bízzák a dolgot... hogy ne rakjam magam a mások vállára tehernek... hát érthető... Nos, összesöpöröm itt a földi port, és azután vége... Ami hátra van, az a búcsú... Mindennek ellenére jó itt. Sokkal jobb, mint eddig bármikor, kivéve az anyám hasában. Közhely, igaz? Nem is tudjátok ti ott, odalenn, mégis mennyire igaz... a közhelyek általában... ez sem új, persze... minek is kimondani?...

Feketeruhás gyászhuszárok középre gurítják az Asztalt, leterítik feketével, feldíszítik koszorúkkal, kiveszik Anna kezéből az urnát, középre teszik.

Az áttetsző függöny eltűnik, az egész valószerűvé lesz. Anna viszont - elvben - nem látható, ezért meglehetősen sokszor kell félreugrania a tevékenykedők útjából. Fájón libben rajta a lélek arany köntöse...

Ennek az egésznek az az előnye, hogy legalább megtudom, mi van, amikor mindez eleddig másokkal történt, és én csak szomorú gyászoló voltam, aki a készre jött. No, persze, segíteni már nem tudok... és a tudomásommal is mit érek? No, mit? (felnevet)

A látvány lassan visszatér a darab eleji jelenethez:

Feldereng a sötétség, az áhítat a gyülekezőkön, halkán Mozart Requiemjének utolsó akkordjai, és hallhatók egyre erősödve Megint a Zseni halotti beszédjének utolsó mondatai.

És hátul, magasan, mint bábszínházi jelenés, a Megjelenített szöveg látható.

ZSENI - Féljetelek hát, hitetlenek! Akik köré még nem feszül a porcelán-kéreg!
Előttetek is állni fog majd feketeszakállú Szent Péter! Nyitott ajtóban vár,
mögötte gomolygó birodalma, mint elsorvadt Brueghel-kép...

*És a Brueghel-kép elé begördül egy végtelenbe vivő lépcső, mint A megfagyott gyermek c.
régi filmben, és Anna elindul rajta... miközben alatta folyik az érzékeny szertartás.*

Látjátok majd, és meztelen lelketek úgy riad meg előtte, mint ez a nő riad
most odafenn...

Anna visszanéz, integet lefelé, arcán üdvözült mosoly.

*Szent Péter kezében megremeg a pásztorbot, mint Zeuszéban remeghetett a villám, és menny-
dörög hosszan, hatalmasan, és addig zeng, míg a Zseni be nem fejezi, és amíg le nem megy a
függöny.*

Halljátok? Dörög a váratlan téleleji vihar... *(felsír)* Isten veled, Anna! Ki
megérkeztél! Légy boldog odafenn, amíg mi sírunk érted és utánad idelelni!
(felemelt hangon) Sirassátok! Mert az egyetlen lehetőség Istentől a rézfényű
KEGYELEM!

KÓRUS *(rá)* - ÁMEN!

*Teljes a sötétség, a Requiem lezeng, csak Anna integet lelkesen, mint amatőr színjátész a létra
tetején. Már majdnem belépne a Mennyország kapuján...*

Vége

Megírtam: 1990-ben,
bővítettem: 2005-ben,
befejeztem: post mortem.